Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

BUCHBINDEREI
EMIL SCHULTZE
DÜSSELDORF

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

: In vigilia paschę
Ꝓphetię.

Q

ū p̄ esset noctī · ī stellas · Et
posuit eas in firmamēto
celi · ut lucerent sup̄ terrā :
ī p̄esent diei ac noctī · ī di
uideret lucē ac tenebras ·
Et uidit ds qđ esset bonū :
ī factū est uespe ī mane di
es quartus · Dixit uēo ds
Producant aque reptile
ē uiuentis ī uolatile su
per terrā sub firmamēto
celi · Creauitq; ds cete gra
dia ī omē aiām uiuentem
atq; motabilem · quā pro
duxerant aque in spēs su
as : ī omne uolatile secūm ge
nus suū · Et uidit ds qđ
esset bonū : benedixitq; e
is dicens · Crescite ī multipli
camini : ī replete terras ī
aquas maris · Aues q; mul
tiplicentur sup̄ terrā · Et fac
ta est uespe ī mane : di
es quintus · Dixit quoq; ds
Producat terra aiām uiuen
tem in genere suo : iumen
ta ī reptilia ī bestias terre · se
cūdū spēs suas · Factūq; e
st ita · Et fecit ds bestias te

rre secūdū spēs suas : ī iumenta
ī omne reptile in genere suo
Et uidit ds qđ esset bo
num · ī ait · Faciamus hoīem
ad ymaginē ī similitudinē
nostrā : ī p̄sit piscib; ma
ris ī uolatilib; celi ī bes
tiis uniuerseq; terre oīq; reptili
qđ mouetur in terra · Et
fecit ds hoīem ad ymagi
nem suā : ad ymaginem
dei creauit illū · masculū
ī feminam creauit eos ·
Benedixitq; illis ī ait ·
Crescite ī multiplicamini
ī replete terrā · ī subiicite
eam · ī dominamini piscib;
maris · ī uolatilib; celi :
ī uniuersis aiantib; que
mouentur sup̄ terrā · Dixit
quoq; ds · Ecce dedi uobis
omnem herbam afferentē se
mē sup̄ terrā : ī uniuersa ligna q
habent in semetipsis semen
generis sui ut sint uobis ī
cibum uniuersis aiantib; ter
re · omniq; uolucri celi · ī
uniuersis que mouentur
in terra · ī in quib; est aiā

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

M. I. 459 alt. (Ink.)

Joannis Herculani veronensis expositio perutilis in primã Fen quarti canonis Auicẽne vna cũ ad notamentis prestantissimi viri dominj Symphoriani Champerij siue chãpegij Lugdunensis equitis aurati: ac serenissimi principis calabrũ & Lotharingorũ primarij medici: necnõ cum indicetam capitum in Fen prima quarti canonis Auicẽne: quã dubiorũ in expositione Joannis Herculani cõtentorum.

GL. IHEK LLDRF

Cum gratia et privilegio.

LANDES- UND STADT BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

(1518)

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Symphorianus Champerius siue Campegius eques auratus Francisco de bobio. Petro antonio rustico placentino. Matthęo d curte. Regulo campisio. Baptiste de belbello. Blasio de tignosis. Claudio de asta ijs. Frācisco de canib⁹. Paulo de tricio: aliisq; ticinēsis gymnasij suis collegis. S. D.

Agnoscite college amantissimi si neotericos hoc in volumine inseruar. Ita em tēporū iniuria factū est: et facilis hic debet venie loc⁹ qui ad hec pro temporū conditione Herculanū (etsi neotericus) introduxim⁹. Mā si q ad Sycambros itarent: minus docti illis viderētur nisi quid sycābrus saperent. Agottica em illa dudū latinorū litteris illata plaga: bone litere oēs nescio quid gotticū passe sunt: haud secus ac Ouidius seipsum aliquid vicij inter barbaros getas cōtraxisse ita cōqueritur. Si quis in hac ipsum terra posuisset Homerum: Esset crede mihi factus et ille getes. Ut ergo que ad peregrinas vulgaresq; litteras ptineāt agnoscatis: hec in primis esse cognoscite. Questiōes Jacobi de forliuio. Sermonete. Calculatoris. Agonis. Thome de garbo. Dini. Marsilij: et proinde hec a vera philosophia medicinaq; reiecta putentur: et momentū nullum habere nisi adeo exiguū: neq; suas questiones ad veram medicinā: neq; ad verā philosophiā esse tradēdas: alioquin qui secus faciet: rem indignaz faciet: sed sophismatis sunt consentanea: que cum in cute quid promittāt: nihil intus habent: quo id qō promittūt exhibeant: aperte enim loquor: neq; vos: neq; aliū quenq; fallere volens. Eos oēs hac appello nomēclatura qui in Jacobi et Agonis questiunculis sunt enutriti: quiq; philosophiā: medicināq; pulchritudine elocutiōis posthabita tradiderunt nouo quodā scribēdi genere: nec Platonem: Aristotelēve: nec hippocratem: aut galenum: necnō priscorum aliquem imitati: sed per questiūculas: et titillātes argutias: similes fortasse eis de quibus Cicero mentionem facit: qui quasi quibusdā pūctis quod versabat in dubio colligebāt: in hoc certe dissimiles q illi quanq; orationis florez nō sequebātur: minime tamē aspernabant lingue proprie idiomatisve proprietatem. Quod ipsi fecerunt: vt est videre apud gentilem: Petrum aponēsem: Thadeum: Joānemq; herculanū: reliquosq; in eo philosophandi genere doctores illustres. Sed excusandi omnino cum is quo tradebant sua dogmata sermo tunc esset in vsu: latinaq; eloquētia iuisset pessum. laudauere eam nec imitabātur detenti a seculi illius cōsuetudine homines: alioquin iudicio valētes t intellectu subtilissimo. Ceterū nec senescendum in Jacobi: et Agonis cōmentarijs medicis ipis est atq; philosophis. Medicos omnes recte eos appellauerim: q i libris hippocratis cohi: et galeni pergameni incumbunt: vt hominis naturā cognoscāt: alijsq; sint adiumēto. Adultos tamē (quemadmodum alias fecimus) non eo inficias dari posse ad pristina studia reditus: aut relaxādi animi gratia: aut rememorādi que obliti sumus: aut cōponendi operis alicuius: aut alio quopiā genere iuuandi se et alios. hec sunt nature amatores feruētissimi: que de cōmentarijs Jacobi: Agonis: aliorumve sophistarum antris pro ingenij nostri capacitate perstrinxim⁹. Valete igit et Symphorianum vestrum symphoniace amate.

VD16

¶ Joannis Herculani sui tpis medicoꝝ ac pbilosophoꝝ principis Expositio optima in quarti canonis Principis Fen primam feliciter incipit.

AUICENNA.

Empedocles ꝛ zenon necnō plerīq; hippocratet febrem diffinierūt calorez ꝑ naturā a corde sumētē principium exeoq; per arterias ac venas ī totū corpus ꝛ ī cuncta membra diffundi. ¶ Ebāperi⁹. Febris ē calor ꝑ naturam cordis et arteriaruz vitalē firmitudinē offendens: planeq; deijciens: subleuata eprofundo ꝛ acuta: et vellicās tactum incidēs precipuein thorace et vbi arteriē sūt magne. ad bmōi ꝛo calliditatē inequalitas quedā et ordinis īmutatio specie ipsa febris pulsib⁹ aduenit.

Ebris est calor extraneus accensus ī corde ꝛ procedēs ab eo mediātibus spū ꝛ sanguine per arterias ꝛ venas ī totū corpus. ꝛ inflā makin eo inflāmatione que nocet opationibus naturalibus: nō sicut caliditas ire ꝛ laboris: cum non vltimatur: ꝛ impedit operationē ita vt retineatur.

Expositurus primaz quarti canonis Auicenne omissis plurimis in librorꝝ principijs inquiri solitis que hoc ī loco prosequi esset supfluum accedam ad ptinuationē huius quarti libri ad precedētes: diuisionē: et litere expositionē. Est em̄ satis ex dictis in principio primi canonis manifestū q; subiectū huius quarti canonis Auicenne est corpus hūanuz arte sanabile fm egritudines particulares nulli membro appropriatas ad differentiā subiecti tertij canonis: qō est corpus hūanū sanabile fm egritudines ptriculares mēbris organicis appropriatas. Ptz scōo q̄ta sit huius quarti libri vtilitas ꝛ maxime huius prime Fen: quā sumus expositurī: cū p eam oim febrīū notitiā ꝛ ipsaꝝ ingeniū curatiuū adipisci valeamus que duo ꝓpter frequētem febrium euentū ꝛ ipsaꝝ ingēs periculū sunt permaxime medico necessaria. Quapropter quisq; p virili elaborare dz pro barū notitia capescēda: cuz sit tante rei doctrina quo perstricta volumine: per quā facile paruo temporis decursu decus: vtilitatem: gloriā: ꝛ amicorꝝ copiam nobis pollicerī valeamus. ¶ Continuaꝫ aūt hic liber ad precedētes in hūc modū. ¶ Postq; Auicenna determinauit in primo de rebus vniuersalibus scientie medicinalis. et in scōo de virtutibus medicinaꝝ simpliciū et in tertio de egritudinib⁹ ptricularibus singulis membris organicis appropriatis placuit sibi in hoc quarto libro determinare ō egritudinib⁹ pticularibus nulli mēbro appropriatis: et de decoratione. postea in quinto determinaturus de medicinis cōpositis qui ōr antidotarius. ¶ Pro quo notāduz q; ly febres possint dici egritudines communes cōmunitate inbesiōis. et apostemata possint dici egritudines cōmunes cōitate ptinētie: qz continent tria genera morborꝝ simpliciū: ꝛ soluta cōtinuitas possit dici egritudo cōis: qz primo p se ledit vnitatē que est natura cōis tam simpliciū q; compositoꝝ: et dispositio venenosa possit dici egritudo ꝓmunis cōitate lesiōis: qz ledit totū corpus: ly principalius vnū mēbrū q; reliquū. ꝛ oēs iste possint dici cōmunes: qz nulli membro appropriate: attamē oēs iste egritudines de quib⁹ agit in quarto dicūtur ptriculares particularitate predicationis: sunt em̄ tanq; spēs illoꝝ generū de q̄libus agitur in ꝑmo. ꝛ potissime in scōa Fen primi vbi agit de egritudine cōplexionali cōpositionali ꝛ vnitatis: que sunt genera ad oēs egritudines

considerata in hoc quarto.

Diuiditur pns liber iuxta ordinē Auicenne in septē fen. In prima agit de febribus. In scōa de crisi. In tertia de apatib⁹ In quarta de solutiōe ptinui. In quinta de algebra siue restauratiō e dislocationū ꝛ fracturaꝝ ossiuz. In sexta de venenis. In septima de decoratione. Partes facile patēt. ¶ Pria fen diuidit in quatuor tractatus. In ꝑmo agit de quibusdā vtibus ptinētib⁹ ad febrīū noticiā ꝛ de effimeris. In scōo de febrib⁹ humoralibus. In tertio de etbicis. In quarto de pestilētialib⁹ ꝛ sibi homogeneis. de febribus apostematuz ꝛ febribus compositis. Partes facile patent.

Uniuersalia autez q̄ ꝑmittit de febrib⁹ sunt quatuor ꝑmū est quidditas febris. scōm est diuisio eius in suas spēs: de quibus in primo capło agit. tertiuz est q̄ corpora sint ad febres paratiora: quod ptractat in secūdo capło. quartū q̄ ꝛ quot sint tpa febriuz de quibus agit in tertio ꝛ quarto capitulis. ¶ Primū autem capm̄ qō intitulaꝫ de se. cū duo maxime vniuersalia de febrib⁹ premittantꝫ diuidit in partes duas. In ꝑma ponit diffinitionez febris. In secūda ibi. Et sunt quidā hominū ponit diuisionez febris in suas species. ꝑma itez in duas. nā ꝑmo ponit diffinitionē. scōo declarat duas ptículas in ea positas ibi. (Et inflāmaꝫ.) De pria pte dicit q̄ feb. est calor q̄. s. est qualitas ꝑma ꝛ nō corp⁹ calm̄ extraneꝰ. i. ꝓternaturalis. ꝛ hec est prima differētia se. accēsus in corde. s. in fieri quo ad effimeras ꝛ bumorales ꝛ in facto eē quo ad etbicas. ꝛ p hāc ptículā manifestaꝫ ꝑmū subm̄ febris. ꝛ ꝓcedēs ab eo i. aptus ꝓcedere vel de facto ꝓcedēs deducto impedimēto sicut apparebit inferi⁹ in capło de lipiria. Ugo tñ exponit ꝛ i. vel vt hec diffinitio cōpetat febrib⁹ mēbroꝝ ptiularitū aliorꝝ a corde. licet hec non fuerit mens Aui. vt ptz in cap. de liparia. Mediātib⁹ spiritu ꝛ sanguine supplete ꝛ vaporibus ꝛ per hāc partículā manifestantꝫ delatores febrilis caloris per venas ꝛ arterias supplete per neruos ꝛ reliquas corporis particulas ꝛ per hanc partículā manifestantꝫ vie delationis febrilis caloris in corpus vniuersum. in totū corpus ꝑ hanc particulam manifestatur totale ꝛ adequatū subiectum febris. nā licet cor sit primum subiectū febris: totum tamen corpus est totale et adequatuz subiectum eius.

Pro declaratione diffinitionis notandū primo q̄ febris penes Ysidorū et Conciliatorem differentia. 87. ōr a feruore: eo q̄ per ipsaz corpus ferueat et grece ōr pyreos a pyr qō est ignis: eo q̄ per ipaz corpus igneaꝫ. et febris que hic describitur nō est spēs: sed est terminus cōnotatiuus. q̄propter non vere essentialiter diffinirī pōt: sed describi ꝛ declarari. ¶ Notandū scōo q̄ calor nō est genus cuz̄ sit spēs spālissima: ſz ponit loco generis est. n. oīs febris calor: ſz nō ecōtra ꝛ vt dictū fuit febris est calor qui est q̄litas prima nō corpus calidū. sic em̄ esset substātia ꝛ morbus in nūero: cū tñ 8°. terapētice cap°. primo fit accns et morb⁹ in cōpło ne: et est q̄litas ꝑma. et nō est cōplo que est q̄litas secūda. Qō ꝓbatur pluribus rōnibus. ¶ Prima: qz calefactū esse humoꝝ et calefactū esse spūum sunt cause ꝓiuncte febrīū effimeraꝝ et būoralīū de intentione oīm auctoꝝ: et nō sunt cause ꝓiuncte cōplexiōis ergo bmōi febres nō sūt cōplones: tenet consequentia. et minor ꝓbatur: quia complexio est qualitas secunda causata immediate ex actio

ne et passione qualitatū cōtrariarū in elementis repertarū:quarum partes ad tantā paruitatē reducte sunt vt minimū vnius contāgat minimum alterius prima p̄mi.doctrina tertia.cap̄.j.ergo cōplexionis causa contūcta non est aliqua de supra scriptis.alr eiusdē effectus essent plures cāe coniuncte:quod est impossibile. ¶Scōa.si febris est complexio sequitur q̄ febre aucta que est calor formaliter ⁊ siccitas ȳtualiter deberet febrientis cōplexio effici colerica:qō est falsuz:cū febrientes si sint flegmatici remaneāt flegmatici:⁊ sanguinei sanguinei ⁊ sic de ceteris. ¶Preterea sequit̄ q̄ i febribus habentibus multos potissimos multotiēs homo efficeretur colericus et multotiēs flegmaticus si complexio sua radicalis fuerit flegmatica. ¶Tertia sit sor.colericꝰ q̄ incipiat p̄mutarī ad flegmaticū ⁊ pono dū p̄mutat̄ ad flegmaticum incipiat febrire febre augmastica.tūc si febris eēt cōplexio seq̄ret̄ q̄ idē nūero itenderet̄ in gradu caloris seu caliditatis ⁊ frigiditatis.p̄bat̄ q: feb.augmastica cōtinue ītēdit̄ in gradu caloris:sz fe.est cōplexio iuxta opinionē ergo cōplexio sor.intēdit̄ in gradu caloris ⁊eadē cōplexio infrigidat̄ q: sor. p̄mutatur ad flegmaticū.ergo idē calefit et infrigidat̄. ¶Quarto suppono de intētione oīm q̄ cōplexiones q̄ permutātur:magis p̄mutant̄ per cibos et potus q̄ per simplicē alterationē.hoc manifestū est:cū in p̄mutatiōe cōplexionū oporteat p̄portiones dictorum variari:sed variant̄ magis per cibos ⁊ potus q̄ per simplicē alterationem ⁊ manifestū est:⁊ tūc accipio sor.colericū febrientez febre augmastica qui vtat̄ lactucis.⁊ alijs notabiliter frigidis tūc manifestū est ex supposito q̄ iste infrigidatur:q: cibi et potus sunt magis infrigidantes q̄ simplex alteratio febrilis:sed febris cōtinue intenditur in gradu.ergo febris sua non est cōplexio eius:q: eius cōplexio infrigidatur et febris cōtinue intenditur in calore:relinquitur ergo q̄ febris nō sit cōplexio:qō erat p̄bādū.

¶Cbāperius Que cōtra naturā est caliditas ea ex aliq̄ extrinseca causa q̄ fit neq̄ familiaris nature neq̄ ab ipa capiēs principium corpori aduenies nō proportionale existens instrumentū naturaliū potestatuz neq̄ custodiēs ad cōgruā operationē bec acq̄sitīcia ⁊ alie na est:que porro sua distēperātia neutiquā conseruās ad potētias ⁊ opera p̄portionē: eiusmodi etiā diceretur p̄tra naturam complexio ad maiorem ;calorē de

Dubitatur vtrū febris sit calor supabūdans arguit̄ q̄ non. nam in principio febriū interpolatarū adest frigus extremitatū:et in feb.syncopali cū frigore extremitatū est pulsus paruus tardus et rarus. ¶Itē in moriētibus ex febribus colliquatiuis cū frigiditate extremoꝝ est anbelitus frigidus:que oīa arguūt frigiditatē in corde ⁊ membris. Quare cōcluditur q̄ febris nedū q̄ nō sit calor superabūdans:sed non est calor. ¶In oppositū est Aui.⁊ reliqui ⁊ p̄cipue Gal'.8.terapentice.ibi dicēs. Est aūt immoderatio discrasie feb.insupabūdantia caliditatis.

In hoc dubio sunt tres famose opiniones. Prima Marsilij de sancta sophia dicentis:q̄ ista nō omnis feb. sit calor superabūdās quo ad tactū neq̄ respectu caloris debiti tpe sanitatis. est tñ omnis feb.calor supabundās respectu caloris naturalis in eodem subiecto reperti primā partē huius cōclusionis probāt argumenta adducta ante oppositum. secunda ps p̄batur:q: in quolibet febriēte est duplex calor.vnus naturalis:q: alr nō viueret.alter preternaturalis:q: alr nō febriret.nūc aūt febris est totus calor in febriente repertus qui est cōpositus ex naturali ⁊ preternaturali tanq̄ ex duabus partibus intensiuis. Et certū est q̄ hic totus calor est intēsior q̄ aliqua pars eius.⁊ sic est superabundans respectu caloris naturalis in eodē subiecto exīntis sicut totū supabundat parti.et hāc p̄clusionem dicit esse de intētione Aui.⁊ reliquorum p̄cipue Auer.3°.colliget dicentis q̄ febris est calor compositus ex naturali et extraneo.

Contra hanc opinionem arguitur q̄ tuor medijs. Primum: quia penes Auicennā prima quarti.tractatu tertio.febris etbica est facta complexio membro conueniens.si ergo febris sit totus calor.ergo totus calor est factus membro conueniens et naturalis et ipse etiam calor totus est preternaturalis:quia alr non esset feb.ergo feb.non est intensior calore naturali. ¶Itez secūda primi.capitulo de causis doloris dicit q̄ in etbica cōplexio mala corrumpit complexionem principalem et facta est sicut principalis. ¶Preterea calor naturalis in febriēte repertus non est per se lesiuus operationum.ergo non est febris;nec pars eius.ergo feb.non componitur ex calore naturali et extraneo. ¶Tertio sequitur ex positione q̄ non potest esse feb.per solam caloris intensionem.consequens falsuz.multe enim sunt effimere per solam caloris intensionem.consequētia p̄batur.sit esti calor fortis naturalis vt quatuor addātur duo grad⁹ a sole tunc certum est q̄ calor vt quatuor est naturalis iuxta opinionem.ergo etiam calor vt duo qui est a quatuor vsq̄ ad sex est naturalis:cum sit minus intensus q̄ calor vt quatuor qui est naturalis. ergo cuz nulla sit preternaturalitas nisi per intensionez sequitur q̄ totus calor iste erit naturalis. et sic non erit febris:aut saltem ex hoc argumento conuincetur q̄ febris non componitur ex duplici calore: scz ex preexīnti naturali et addito preternaturali: quod est fundamentum sue positionis. ¶Quarto totus calor in febriēte repertus:et quelibet pars eius fortius imprimit in tactum et fortius dissoluit et deficcat q̄ solus calor naturalis preexistens ergo totus calor et quelibet pars eius est preternaturalis. ¶Ultimo calor non variatus in gradu sed factus acutus:propter siccitatem sibi coniunctam est febris:cum sibi competat diffinitio feb. et tamen nō est cōpositus ex duplici calore: scilicet naturali preexistenti et preternaturali addito cum sit illemet calor.qui erat primo ergo ⁊c.

Secunda opinio est Gentilis de fulgineo in questione sua.vtrum febris sit calor additus calori naturali.nam tenet in summa q̄ febris est calor superadditus calori naturali.qui calor superadditus est preternaturalis aut per intensionem aut malam proprietatez:quia forte putredinalis aut venenosus sicut i pestilētialibus:et isto modo saluat q̄ febris est calor superabundans calori naturali:quia sibi superadditus:ille enim solus est febris fm hanc opinionem:cum solus sit per se lesiuus operationum et in moriente cuius extrema sunt frigida et anbelitus frigidus licet totus calor sit diminutus ad tactum et in comparatione ad calorem sibi debituz.est tamen febris calor superabundans:ideſt superadditus calori suo naturali pauco:per quem viuit qui licet differat spē a calore febrili;secum coextenso:fit tamen ex illis duobus specie differentibus vna forma media.et vniuersaliter dicit quod omnes duo calores habentes diuersas proprietates specie differunt.et dicit quod proprietas illa est idem realiter cum calore .et q̄ ex oībus caloribus spē differentibus si coextendātur in eodē subiecto pōt resultare vna forma cōplexionalis media.s.cōplexio.⁊.b̄ maxime manifestat̄ in febre etbica.et motus est addendum boc:ppter dictū Arist.5° metaph̄.q̄ duo accidentia

complex calor in febribꝰ ? mālis ? simr ? minor ? non possit
? ptermalis ? sic ? febrire nō possit

accidētia solo nūero differentia nō sunt in eodē subiecto adequatore: et ꝓpter dictuꝫ Gale. ꝑmo de differētijs febrīū. ꝙ febris est in gñe caloris ꝓter naturā. vñ voluit ꝙ calor extraneus sit genus ad ꝑtes calores specie dīntes. s. ꝓternaturales. Propterea dicit ꝙ ꝙ dicit ꝙ feb. suba est in gñe caloris ꝓter naturā: melī? dicit ꝛ ꝑdicationē eēntialē facit. Sed qui dicit ꝙ febris est calor naturalis mutatus in igneum facit predicationem denominatiuam.

Cōtra hanc opinionem procedunt argumenta adducta contra hanc opinionem Marsilij de calore etbici et de calore non habente preternaturalitatē nisi merito intēsionis. et ꝓter hec sequit̄ ex dictis suis multas esse caliditates spē differētes que sunt qualitates ꝑme. ꝛ ꝓ̄r ꝙ nō tm̄ quatuor sunt q̄litates ꝑme: nec tantū quatuor elemēta. Et si diceret bmōi caliditates nō esse primas qualitates sequit̄ a fili ꝙ caliditas putrefactiua et digestiua nō sunt prime qualitates ꝓtra pb̄m et Cōmentatorē 4°. metaurorū. ¶ Preterea sequit̄ ex dictis suis idē indiuiduū migrare de spē in spēm. et ꝙ idez differat a seipso que implicant ꝓtradictionē. nam pono in corde fore. esse. a calorem putriduꝫ pendentem ab bumore putrido: ꝛ ꝙ illo calore nō mutato in gradu ꝑ inspirationē aeris venenosi si fiat bumor ille venenosus. et ꝓ̄r calor ab ipso ꝑueniens ad cor ¶ Et sequit̄ prima cōclusio q: calor ille primo bz ꝓprietatē putredinalē. et sic est vn? spēi ꝑm exigētia illius ꝓprietatis: deinde cū acq̄rit ꝓprietatē venenosam fit alterius speciei iuxta opinionem. ¶ Et ex eodem fundamento secunda conclusio facile deduci potest: quia habet duas proprietates specie differentes.

Tertia opinio est Agonis senensis: quam reputo veritati ꝓximiorē qui premittit aliqua notata q̄ summatim referā. Primū ꝙ tres sunt modi caloris. vnus est calor elementalis: scōs naturalis: tertius celestis: nō ꝙ isti sint tres calores spē distincti: sz vn? et idē calor ē elemētalis naturalis ꝛ celestis. ꝛ hec est qualitas prima sicut calor exīs in semine aialis. Dicit̄ aūt elementalis ꝑ quātō dirigit̄ a forma ignis vel aeris et agit opera elemētalia: vt q: calefacit: subtiliat: disgregat: resistit infrigidantibus. et ōr naturalis ꝑ q̄to dirigit̄ ab idolo paterno et agit ad gñationē fet? et cōplementū dispositionū eius. et ꝙ hec sit intentio Auer. 4° metaurorū ptz. Mā ipse vult ꝙ digestio fiat a solo calore naturali. postea vult ꝙ digestio et gñatio mixtorū q̄ est per digestionē fiat ab elemento ignis. vñ loquens de gñatione mixtorū in primo cap. dixit. et elementū qō est gñatiōis cā prima añs operans in rebus cōpositis est ignis. Et Aui. dixit ad hunc sensuꝫ prima p̄mi. ca°. de elemētis. ꝙ ignis ducit qualitates elementorū de ꝓprietate elemētaria ad cōplexionalitatē: qō nō est nisi p digestionē. et tō calor ignis digerit. et sic seq̄tur ꝙ est naturalis. Sil̄r calor qui est in seminib? aialium ōr celestis pro q̄to agit in vigore formarū superceleſtium vt apparet. 7° de gñatione aialium. ergo idē calor exīs q̄litas prima est simul elemētalis naturalis et celestis. ꝛ scōm banc sil̄itudinē calor existēs idē numero et qualitas p̄ma pōt dici naturalis preter naturaliter digestiu? et putrefactiu? ꝑm ꝙ agit diuersas opatiōes et a diuersis coagētibus dirigitur. ¶ Notandū 2° calor actualis q̄ tuncūq; naturalis nō absolut̄ ab aliquo ope elementali agēdi aut resistendi. nā infrigidat magis calidū et resistit frigido corrūpenti. verūtn̄ qnq; magis: qn̄q; minus agit elemental̄r. Cū em̄ bene regulat̄ a forma mixti et agit in obiectū ꝓportionatū nō ita eliquat et dissoluit nisi forma dirigēs ipsum intendat talē dissolutionē vel eliquationez et multotiens nō tā velociter calefacit qn̄ forma dirigens intendit determinatū modū calefacien/di. ¶ Tertio notandū ꝙ qn̄cunq; aliq̄s calor agit magis elementaliter q̄ conueniat forme mixti in quo est ille calor ōr esse minus naturalis et magis igneus. boc aūt pōt dupl̄r contingere: aut q: calor ille nimis excrescit in gradu aut multitudie forme. i. in q̄titate ꝛ boc mō calor effimere pendētis a sole: exercitio et silibus est min? igne? et celemētalis. Scōo qn̄ bz aliq̄ō coagēs ad bmōi operationes elementarias. sicut si caliditas esset cōiuncta nimie siccitati aut esset calor putredinalis directus ab bumore vel vapore putrente vel a veneno calido: et boc modo in morīente exfebre colliquatiua q̄tūcūq; calor in ipso reptus sit valde remissus in gradu: est tm̄ magis igne? ꝛ elemētalis q̄ cōueniat illi: q: dirigit̄ ab būore velvapore putrido vel venenoso: vel q: cōtūctus est nimie siccitati. ꝛ ita cōtingit in quacūq; febre ꝙ calor febrilis est magis igne? q̄ ꝓueniat forme illi? bois. in etbicis em̄ q: vel intēsus in gradu saltem quo ad ꝑmā spēm et forte scōam: aut q: cōtūctus nimie siccitati quo ad secundā ꝛ tertiā spēm. in effimeris aūt est calor igne? ꝑpter excessum in gradu aut multitudinē forme: iz in putridis est calor igneus: q: directus a vapore aut bumore putrido coagente et in pestilentialibus a vaporib? venenosis. Ex bis tandē ꝓcludit̄ ꝙ ois feb. est calor superabundans in igneitate: q: magis est factiuus opationū caloris igneꝰ q̄ cōueniat forme bois febrientis. Et ex bis tandē etiā pōt patere rñsio ad argumēta ꝑbantia ꝓtrariū in p̄ncipio qōnis adducta. ¶ Ad primū ōr ꝙ in p̄ncipio interpolatarū extrema nō febrīant cū frigida sint: cor tm̄ febrit ꝑpter vapores putridos ad ipsum delatos. Vel aliter ōr ꝙ etiā extrema febrīū q̄tūcunq; ad tactū sint frigida ꝛ totus calor sit in ipsis diminutus in cōpatiōe ad naturalē: q: calor ille delatus cū spiritibus et vaporibus putridis ad mēbra q̄uis remissus est magis igneus q̄ conueniat forme aut saltez q̄ conueniat gradui caloris ita remisso. Et ꝓ̄r oportebit cōcedere in eadē ꝑte adequata esse simul morbū calidū et frigidū et eos simul intendi posse nō inq̄tū talis forme: sed inquantū preternaturales. et boc idē manifestius verificat̄ in morīēte ex febribus colliquatiuis. ¶ Ad scōm de febre sincopali dicūt quidā ꝙ dū cor friget in p̄ncipio paroxismi. ꝛ est pulsus paru? tardus et rar? tūc nō est feb. ꝛ improprie ōr p̄nciꝑū feb. sed post ea cū cor calefit febri. Vel dicendū sicut in precedenti argumēto ꝙ cor simul febrit et pati t̄ malaz cōplexionē frigidaz. ¶ Ad vltimū argumentū de morīente ex febrib? colliquatiuis ōr ꝙ febrit nō q̄dem per supabundantiā caloris in gradu nec; in multitudine forme: sed per abūdantiā in igneitate. ꝛ sic exponendū est dcm̄ Gal̄. 8. terapētice superius allegatū: immo in morīēte calor continue remittit̄. iz cōtinue efficiat̄ magis igneus mō superius dicto. et sil̄r est ītelligēdus ꝑmo Gal̄. ꝑma affor̄ismorū in cōmēto illius. būide diete: cū dixit ꝙ fe. est calor naturalis mutat? in igneū. i. q: cū b̄ ꝙ est ꝓtim naturalis est factus magis igne? q̄ cōueniat: q: cū sint duo gradus coextēsi in eodē sub;

Tres sūt modi caloris.

Elementalis

Nāl̄is.

Digestio vult fiat

Celestis.

Calor febrilis in tredecim.

I quotidiana. In putridis. In pestilentialibus.

Responsiones ad obiecta

iecto:et sunt eiusdē spēi ex illis fit vnus calor numero iuxta sniam phi. 5°. metaphi. q accidentia solo nūero differētia nō sunt in eodē subiecto adequato.et ꝓ̄r cōcedēdū est q totus calor in febrīē te repertus et q̄libet pars ei⁹ est simul naturalis ⁊ preternaturalis et ignea:cum quelibet pars illi⁹ caloris agat simul opa naturalia et elementalia. ¶ Deinde cū dicit extraneus.i.p̄ternaturalis. extrane⁹ em̄ distinguit p̄ ppriū.ppr̄ius em̄ calor intendit perfectionē eius cuius est ⁊ opationē eius extraneus em̄ corruptionē ⁊ ipfectionē.et per bāc differentiam differt feb.a calore naturali et proprio qui non est feb.

¶ Lbampe/rius .Ex eis q berculanus ce terisq neoteri ci dicunt non dubiū q̄n na/turalis ⁊ insita caliditas ab ea que contra naturam differat primo q̄dē causis dein bona tēperie:ac mala tempe/rie ac omnino vt extremū medio.Nam quē admodū virt⁹ ad vicinz binc quoq cōsequē ter spē ac for/ma tanq̄ sanū ab egroto cor/pore differt. Nempe ambo circa idez sub iectū. At quo/niam cōtra na turā ipsam di cimus esse cali ditatē:par erit primo quid sit naturalis ape rire quidq̄ cō/tra naturā ca/liditas genere nanq̄ manife sto(vt Alexā/dro placet) fortassis etiaz cuius sit ge/nus non igno rabitur. Na/turalis itaq̄ caliditas: ta/lis inquam est ⁊ insitus calor cuius natura est aīalis prin cipium cū ani mali nanq̄ na scitur ⁊ ob hoc dicitur natura lis: instrumen tum exists in totum anima

Dubitatur Bētt.an feb.sit calor exne⁹ exneatiōe opposita sanitati an vite.et nō est du^m q̄ ois feb.ē calor extrane⁹ extraneatione opposita sanitati:q̄ cum febre nō stat sanitas:sed etiaz tenendū est q̄ ois feb.preci pue pendens a putredine aut venenositate est extraneatiōe opposita vite.Iz em̄ plures febres sint salubres propter defectum in gradu caloris aut preternaturalitatis et defectum proportionis in comparatione ad virtutem illius qui febrit:tamē ex natura sua inquantum feb. cum tali proprietate ex toto genere vite inimica est et nata occidere: cuius signum est:q̄ feb. q̄tuncunq̄ remissa occideret illum ad cuius virtutem habet proportionē maioris inequalitatis.vt verbi gratia.senē in vltimo decrepitatis .est enim necessarium virtutez ex decursu etatiuo remitti ad non gradum. quelibet autem febris est certe potentie ad ledendum et interficiendū.et sic dicimus de napello q̄ ex natura sua est aptus interficere.causa autem q̄ aliquando non interficit est defectus in q̄titate et multitudine forme venenose in comparatione ad sumentem.

Dubitat Utz fe.sit calor addit⁹ calori naturali:vl̄ sit calor naturalis pri⁹ existens nunc factus extraneus vel sit aggregatū ex vtroq̄ scz addito et preexistente. ¶ Arguitur primo q̄ feb.sit solum calor additus:quia solus ille calor debet dici feb.qui est preter naturam:sed solus calor additus est preter naturam cum preexistens sit naturalis pendens a sanguine et spiritibus naturaliter dispositis. ¶ Secundo.si loco caloris fuisset inducta frigiditas impediens operationes sola frigiditas esset morbus et non calor preexistens neq̄ aggregatum ex calore preexistente et frigiditate inducta.ergo a simili solus calor inductus est feb. siue morbus. ¶ Tertio medicus intendit seruare calorem preexistentem et corrumpit nouiter inductum.ergo solū inductus est morbus.tenet cōsequentia.et assumptum est manifestum.nam colerico et flegmatico equaliter febrītibus frigidiora offeruntur flegmatico q̄ colerico propter conseruationez complexionis naturalis flegmatici que fit a cōsimilibus. ¶ Quarto remoto calore addito. exempli gratia. pendente a putredine remouet fe.sz remoto p̄xīti nō remouet fe.īmovita.ergo sol⁹ calor addit⁹ ē fe. ¶ Quinto sic̄ est de morbo in cōplexiōe sicut de morbo in cōpositiōe :sz si quinq̄ digitis sit addit⁹ sextus digitus ille sextus digitus est morbus in numero et non primi quinq̄ neq̄ aggregatuz ex omnibus sex.ergo simile erit de calore addito. ¶ Quod aūt solus calor preexistens sit feb.arguitur:quia sol⁹ calor fixus non variatus in gradu per indepēdētiam potest fieri preternaturalis et ledere operationes.ergo solus est febris. tenet consequentia ex diffinitione febris et assumptum satis est manifestū.q̄ gradu caloris non variato pōt corpus exiccari: et idem calor fieri acutior et magis igneus q̄ cōueniat. ¶ Itez idem calor numero nō variat⁹ in gradu potest per aeris venenosi inspirationē fieri venenosus.et certū est q̄ sibi cōpetit diffinitio febris. ¶ Quod autez aggregatum ex vtroq̄ calore sit feb.ostenditur:quia tali aggregato competit diffinitio febris. ¶ Itez accipiamus febres nō ledentes nisi per intensionem sicut sunt multe effimere.et sit ex empli gratia calor preexistens naturalis vt quattuor et superadditus a sole vt quatuor.tunc aut calor preexistens est febris aut superadditus:aut aggregatum.si dicatur primum.ergo etiam superadditus erit feb. et a fortiori aggregatum ex vtroq̄.si dicatur secundum. ergo a pari calor preexistens est feb.cum sit equalis.et ex casu hic nō est feb.neq̄ lesio operationū nisi per intensionem.ergo multo magis aggregatum erit feb. Preterea quocūq̄ gradu remisso remittitur febris.⁊ quibuscunq̄ quatuor gradibus ablatis aufertur febris et remanet sanitas. ergo quicunq̄ gradus est febris aut pars febris. Et similiter quicunq̄ gradus qnantum est ex se est sanitas aut pars sanitatis.et quilibet quatuor gradus sunt sanitas tota. ¶ Preterea quicunq̄ gradus vt toti ꝺiunctus ꝑ se ledit operationes.⁊ quicunq̄ gradus vt toti coniunctus aliquo modo ꝑficit operationes. ergo quicunq̄ gradus aliquo modo est sanitas ⁊ aliquo modo egritudo. Sicut duobus trahentibus nauim quorum nullus sit per se sufficiens nō est aliqua pars tracta ab vno que nō sit tracta ab alio. Ex quo sequitur q̄ a quolibet est tota nauis tracta. Et similiter in proposito a quolibet gradu pēdent omnis lesio et omnis perfectio operationum.

In hac questione sunt due famose opiniōes.vna est Gen. de fulgineo que omnino est errōea:nec potest saluari.tenet tamen vniuersaliter q̄ febr. est solum calor superadditus calori preexistenti. ¶ Pro hac opinione sunt quinq̄ argumenta superius adducta in principio questionis. Verum G.volens fugere aliqua argumenta et precipue auctoritatem Aristotel.quinto metaphisi. dicentis q̄ duo accidentia solo numero differentia nō possunt esse in eodem subiecto adequato:dixit q̄ duo calores.scilicet additus extraneus:et preexistēs naturalis sunt specie differentes. Et similiter quicunq̄ calores habentes diuersas proprietates specie differentes specie differunt:sicut calor putredinalis et venenosus.et sic de aliis. Et dixit secundo q̄ proprietas caloris est idez realiter quod calor ille. Et tertio dixit q̄ ex omnibus caloribus specie differentibus si sint in eodem subiecto adequato potest resultare et vna forma media sicut ex caliditate et frigiditate que satis euidenter sunt reprobata in dubio precedenti.

Sed cōtra hāc opinionez Gen. dicētis q̄ febris sit solū calor additus procedunt argumenta ante oppositum adducta quorum aliqua probant febrem esse calorem preexistentē factum preternaturalem. aliqua vero probant febrem esse aggregatum ex calore addito et preexistente. ¶ Sed iterum adducūtur due demonstrationes omnino illam opinionem reprobantes.prima.duo calores iam dicti scilicet additus et preexistens non absoluuntur in actionibus suis.ergo quecunq̄ lesio prouenit a calore addito

lis potentie. Neq̄ em̄ possibile est animā citra eiusmodi calorem in aliqd̄ agendi munus deseē/dere. Dīne nē/pe instrumentum ꝓportionale cū eo cuius instrumentum esse necesse est.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

addito prouenit etiam a calore preexistente. Ex quo sequitur ꝙ si vnus est preter naturam et alter si vnus est morbus ⁊ alter. cum per lesionē operationum per se pendentē morbū arguamus: et probatur assumptū: et presuppono ꝙ remissum non intendit intensum. boc assumptū est de mente omnium philosophantiū. Et tunc arguitur sic. caliditas cordis febrientis calefacit preternaturaliter sanguinem ⁊ spiritū: sed non per caliditatem additam: ergo per preexistentem aut aggregatum ex vtraq3. ꝙ non per additā arguitur. nam caliditas addita i calore febrientis ē remissior ꝙ vt q̄ttuor: sz caliditas sanguis et spūs ē supra q̄tuor: et supra gradum mediuz latitudinis: ergo ex suppositō caliditas addita non intendit caliditatem sanguinis. Q̄ō autez caliditas addita in corde fit remissior ꝙ vt quattuor manifestū est: quia cor naturaliter dispositum habet caliditatē supra mediū pōderale. si ergo caliditas addita eēt intēsa vt quattuor: tunc cor esset ita caliduz sicut ignis: immo calidius igne: ergo dicēdū est calefactionem sanguinis et spiritus: et omnes similes actiones preternaturales esse a toto calore in corde reperto. ¶ Secunda demonstratio. accipiamus corpus temperatum habens in sua naturali dispositiōe quinq3 gradus caloris. addatur a sole vnus gradus vt sit febriens: tunc si per approximationem infrigidātium remoueatur vnus gradus caloris de quinq3 preexistentibus remanēte gradu caloris inducto a sole: boc corpus erit curatum et reductuz ad suū proprium temperamentum: ergo gradus caloris induct⁹ a sole ē ita naturalis sicut aliq̄s ex quinq3 preexistentibus: tenet consequentia: et probatur assumptum. nam accipiamus aliquod corpus tēperatum primo simile: in quo corrumpatur vnus gradus caloris per aeris frigiditatē: ita vt corp⁹ illud perdat proprium temperamentum. Deinde pono ꝙ a sole corrūpatur gradus frigiditatis inducte et inducatur vnus gradus caloris: tunc boc corpus redibit ad proprium temperamentū: ergo gradus caloris additus a sole est ita naturalis sicut preexistēs deperditus in boc casu et in p̄cedēti igitur non est dicenduz ꝙ calor additus sit magis febris: q̄ calor preexistens: nec calor preexistens magis sanitas q̄ calor addit⁹. Multa enim sunt alia argumenta contra banc opinionem: sed vt breuitati indulgeam bis ero contentus.

Secunda opinio est Jacobi forli. Agonis senensis: et quorundam modernorum: licet per quosdaz antiquos recitata: sed non sufficienter dilucidata tenet bec opinio ꝙ febris sit totus calor actualiter in corpore vel membro scōm se totum in febrite repertus ad bunc intellectum ꝙ totus ille calor est febris et quelibet pars eius: ita vt omnis lesio operationum que prouenit a toto calore ꝓuenit a quocunq3 gradu caloris prout toti inexistit et ꝙ toti et cuilibet parti prout toti inexistit competat diffinitio febris: similiter totus calor et quelibet pars eius est vite conseruatiua et productiua operationum: quas habet corpus febriens et non mirum. nam ex omnibus gradibus caloris in eodem subiecto repertis fit vnus calor totalis: neq3 illi gradus caloris differunt specie: sed ex ipsis fit vn⁹ calor idem numero. ¶ Si tamen queritur vtrū duo gradus caloris sint idem numero: dicitur ꝙ non: quia vnus non est alter. Et si arguatur ꝙ materia sit causa indiuiduationis. quinto Metaphi. ergo cum conueniant in materia sunt idem numero. respondetur ꝙ in habentibus materiam distinctaz materia est causa indiuiduationis. in non habentibus autem materiam aut in cōmunicantibus in eadem materia adequate materia nō est causa indiuiduationis: sed vnum differt ab alio numero per seipsum: qz boc non est illud. Et ad autoritatē philosophi ꝙ non est possibile duo accidentia solo numero differentia esse in eodem subiecto adequato. dicitur ꝙ verum est ad hunc intellectum qō ex omnibus bis oportet ꝙ resultet vnum accidēs numero. ¶ Aliter tamen dicenduz esset scōm Thomam et Albertum magnū ꝙ calor qui intenditur manet vnus et idem a principio vsq3 ad finem: et ꝙ gradus caloris est quidam modus et non calor. Et scōm Burleum esset dicendum ꝙ in quocunq3 instanti producitur nouus calor scōm se totum. Thomas. Albertus magnus. Burleus.

¶ Prima tamen opinio est cōmunior tenens ꝙ intensio fiat per additionē partis ad partem vtraq3 remanēte. Unde scōm opinionem tam dictam est tenendū qō si calori naturali preexistenti addatur vnus gradus caloris venenosi vel putridi tot⁹ calor et quilibet gradus eius efficitur putridus vel venenosus. Si autem fit febris per solaz intensionem caloris sicut sunt effimere: dicitur similiter ꝙ totus calor est febris et quelibet pars eius: nec est assignāda aliqua lesio operationū neq3 aliqua ꝓfectio que non pendeat a quocūq3 gradu.

His visis respondeamus ad argumenta Gentilis adducta in contrariū ¶ Ad primū cum dicitur solus ille calor debet dici febris qui est preter naturam: sed solus ille calor additus est preter naturam. conceditur maior et negatur minor: immo quilibet gradus caloris preexistentis efficitur preter naturam. Et si instetur: quia preexistens dependet a sanguine ⁊ spiritibus. sed superadditus dependet a putredine vel venenositate. Respōdetur qō quilibet gradus buius caloris et totus iste calor pendet a sanguine spiritibus et a putredine. ¶ Ad scōm cuz arguitur si loco caloris fuisset inducta frigiditas ⁊c. Respōdetur ꝙ sola frigiditas inducta non est morbus: sz aggregatum ex frigiditate inducta ⁊ preexistente Similiter dico ꝙ aggregatum ex calore inducto ⁊ calore preexistēte est morbus. ¶ Ad tertium respōdetur ꝙ medicus intendit conseruare tantum calorem quantum est expediens pro sanitate: et si calor sit superfluus intēdit aliquem gradum ipsius corrumpere siue corrumpat aliquem de preexistentibus. siue de nouiter inductis mō redeat ad gradum illi indiuiduo cōuenientē. Et si pendeat a putredine vel venenositate intendit remouere illam quia quicunq3 gradus caloris preexistentis et nouiter inducti est similiter putridus aut venenosus Si vero calor non superfluat: sed sit dependens indebite intendit remouere causam indepēdentie conseruato calore in eadē graduali mēsura. Quo modo autem colerico et flegmatico equaliter febrientibus supra proprium temperamentum frigidiora offerenda sint flegmatico et potētius frigida colerico alibi sentietur. ¶ Ad quartum dicit ꝙ quocunq3 gradu remoto siue de preexistentibus siue de nouiter inductis: ita vt remaneat gradualis mēsura et remoueatur causa putredinis remouetur febris. nam quicunq3 gradus: vt dictum est pendet a putredine etiam pēdet a sanguine ⁊ spiritibus. ¶ Ad quintuz negatur similitudo: quia ex illis sex digitis nō constituitur vnum numero: sed ex oībus gradibus caloris resultat vnus calor. et sic sufficiēter soluta sunt argumēta pro opinionē

Galent. ¶ Deinde cum dicit. accẽsus in corde. per hanc particulam Auicenna nobis manifestat qõ sit subiectũ febris: et cum quibus circũstantijs dicens ꝙ calor extraneus qui est febris est accensus in corde. et pro vel procedens ab eo corde vel calore cordis mediante spiritu et sanguine per venas et arterias in totum corpus: vnde nõ solum cor est subiectũ febris sed totum corpus et quelibet eius pars: modo calor ille procedat a corde dans intelligere ꝙ si calor existens in toto corpore vel in aliqua parte eius procederet ab alio mẽbro ꝙ a corde calor ille quantũcunq; extraneus nõ diceretur febris. Exponitur autem et pro vel: quia si teneretur copulatiue diffinitio non competeret febri existenti in alijs partibus vltra cor: quia calor illarũ non esset accensus in corde.

¶ Hic solet dubitari Utrũ cor sit primum subiectuz febris. In quo dubio tenende sunt iste conclusiones. ¶ Prima conclusio. capiendo subiectum pro subiecto inhesionis ꝛ denominationis non cuiuslibet febris cor est subiectum. probatur. nam alia membra habent febrem sibi inherentem a qua denominantur febrire. Talis autem febris non est in corde cum non sit possibile vnum accidens esse in pluribus subiectis loco distinctis: nec etiam ab illa febre aliorum membrorũ cor denominatur febrire: vt manifestum est satis. ¶ Secunda conclusio. totum corpus est totale et adequatum subiectum febris. ad hunc intellectũ ꝙ nunq; est febris nisi sit in toto corpore aut in aliqua eius particula. Hanc conclusionem sensit Auer. Tertio colliget. cap. iij. dum dixit: ꝙ febris est calor qui continet totuz corpus: et parum post dicit ꝙ diffinitio febris 'continet ꝙ sit calor extraneus missus a corde in totum corpus et ledit omnes actiones et passiones eius cui etiam sententie alludit Auicẽna in presenti diffinitione. ¶ Pro tertia conclusione premittendum ꝙ cor esse primum subiectum febris potest dupliciter intelligi. Uno modo ꝙ febris sit passio fluẽs a principijs essentialibus cordis. sicut dicimus ꝙ risibilitas est passio hominis. Secundo modo qõ cor sit subiectum febris: licet alia membra non febrijant nec febrierint: et ipossibile est aliquod aliud membruz febrire nisi cor febriat. ¶ Quo sic premisso sit hec tertia conclusio: licet cor non sit primum subiectũ febris primo modo. est tamẽ primũ subiectum febris secundo modo. prima pars conclusionis probatur: quia aliter oporteret cor semper febrire: quod forte quis concederet actu vel aptitudine: sed forte non est possibile febrem que est per se cordis corruptiua fluere ex principijs essentialibus cordis per que cor est illud quod est. secunda pars patet de mente doctorum ꝛ est diffinitio Auicenne. Est enim febris diffinitione calor extraneus accensus in corde aut calor extraneus procedens ab eo scilicet calore cordis in totum corpus. quare constat necessario qud febris aut est calor cordis aut procedens a febre cordis. Hanc etiam sententiam Auicenna innuit in capitulo de febre effimera ex calore aeris. vbi dicit calefit aer et peruenit ad cor et fit febris. Deinde spargitur. boc idez innuit Galenus primo de differentijs febrium capitulo primo. vbi vult ꝙ distinctio febris in prima genera sumatur per distinctionem subiectoruz calefacti esse in corde existentium. ꝛ tertio colliget ca. iij. Et dicimus ꝙ boc ꝙ subiectũ ꝓpinquũ isti? (caloris est cor.

¶ Cõtra quã determinationem ozitur duobium a multis doctoribus longis ambagibus vẽtilatum. Munquid si calor extraneus ab alio membro a corde toti communicetur sit dicendum febris: vt puta si ab epate apostemato apostemate calido calor extraneus toti communicetur ledens operationes totius quid probibet talem calorem esse febrem a quocunq; membro sit cõmunicatus: et eo magis: quia quid nominis feb. sibi conuenit. ¶ Preterea quo nomine magis congruo deberet bic calor extraneus nuncupari.

¶ In bac questione licet sint multe opiniones claꝛissimorum doctorum: scilicet Antonij de parma. Dini. Gal. Marsilij de sancta Sopbia. Ugonis senensis: ne prolixus sim recitabo tantũ opinionẽ Ugõis sen. doctoris modernissimi ac subtilissimi: deide ponã opinionẽ q̃ mibi vr̃ ẏtati cõformioꝛ. ¶ Dixit Ugo ꝙ cã quare caliditas extranea exñs in corde aut toti a corde cõicata dz dici feb. non aũt caliditas extranea epatis aut alterius mẽbri: neq; ab eo toti cõicata dz dici feb. est: qz siue calor ab extra veniat vt ab aere vel ab alio cõtinente siue ab intra nõ est possibile aliqd membrũ totũ calefacere: caliditate actuali per se ledẽte opationes oim partiũ nisi ista totalis caliditas pẽdeat a corde. nã si ab extra veniat calor iuxta dicta istius necessario anteꝙ cõicet toti accẽdit in corde ꝓ spũs qui ab aere vel alio ꝓtinẽte inflãmant: ꝛ si fit putredo vel apostema in cerebro aut in epate ꝓpter magnã cõitatẽ mediãte magna vena aut mediãtibus arterijs anteꝙ bec mẽbra possint tãto gradu caloris totũ calefacere ꝙ opatiões ledãtur: inflãmatur cor ꝛ cõicat caliditatẽ toti ledẽtẽ opatiões Causa ergo eius est: qz ipossibile est totum febrire nõ febriente corde: et quia nomen feb. dꝛ a feruore et de feruore qui prio radicaliter est accẽsus in mẽbro, quod est aptũ totũ inflãmare: ꝛ fine cui? inflãmatiõe nõ ꝓtingit totũ inflãmari mõ dicto: iõ nomẽ feb. nõ dꝛ nisi de calore extraneo cordis aut ab ipso dependẽte. ¶ Qõ si dicatur epar naturaliter calidũ ꝑt totũ reddere calidũ corde exñte frigido ergo et iã epar ꝑternaturaliter calm ꝑt totũ inflãmare ꝛ facere ita calidũ ꝑter naturã vt ledant opationes sensibiliter fine ꝑter naturali influxu cordis. negat argumentũ: cũ epar calidũ nõ possit totũ reddere calidũ ẽm naturã nisi multomagis bic actualis caloꝛ pẽdeat a corde ꝙ ab epate dato ꝙ cor ab epate nõ reddatur calidũ: nõ tamen põt epar aut aliud membrũ ꝓternaturaliter totuz calefacere nisi primo bic calor ꝓternaturalis cordi cõicetur et deinde cor ꝓternaturaliter calefactũ totũ calefaciat. Accedit ad boc ꝙ epar apostematum apostemate calido non mittit sanguinem calidum supra totum nisi paulatim: et ante istud inflãmatur cor: et forte non est sanguis inflãmatus calidioꝛ spiritu cordis: sed quia probibetur spiritus euentari: ideo inflãmatur: et postea inflammat totum.

¶ Cõtra ex bac opinione simul cũ fundamento suo seqtur ꝙ calor extraneus epatis et cerebri debet dici febris: quia cor ꝓternaturaliter inflãmatum non potest totũ calefacere caloꝛe extraneo sensibiliter ledente operationes nisi ab eo primo calefiat epar et cerebrũ caloꝛe extraneo: que calefacta cõmunicabunt calorem extraneum residuo corporis mediantibus spiritibus animalibus: naturalibus et sanguine: sicut in naturali dispositiõe cõmunicant calorem animalẽ et naturalem toti mediantib? eisdem. ergo ex fundamẽto suo sequit oppositũ eius quod intendit.

Ad textu Auerroys in corde.

Calor procedes ab alio mẽbro a corde nõ ? febris

Subiecti non

Auerrois.

Auicenna.

vide in tractatu calore.

Galenus.

posse ne febris oriri ab alio membro. & ? non appellandi febris.

Ugo

intendit.assumptū manifestū est propter magnā propinquitatē cordis ad mēbra illa et latitudinē viarum inter cor et illa membra. ¶ Preterea.dicit ipse ꝙ epar naturaliter calm potest facere totum corpus naturaliter calm corde existente frigidor tamen epar ꝑternaturaliter inflāmatū nō potest totū preternaturaliter inflāmare nō inflammato corde. ¶ Cōtra.talis potest esse proportio epatis naturaliter frigidi preternaturaliter inflammati ad cor frigidū:qualis est epatis naturaliter calidi ad idem cor frigidum:sed epar naturaliter calidum non sufficit inflāmare cor naturaliter frigidum.ergo etiam epar naturaliter frigidū preternaturaliter inflāmatum nō sufficit inflāmare idē cor frigidū.quare totum preternaturaliter inflāmabitur ab epate ꝑternaturaliter calefacto corde preternaturaliter non inflāmato. assumptum probatur.ponēdo ꝙ cor naturaliter frigidum habeat caliditatem vt sex cum dimidio. Epar autē naturaliter calidum habeat caliditatem vt q̄nq̄ cum dimidio.semp em̄ cor naturaliter frigidum ē calidius epate naturaliter calido; sed epar naturaliter frigidum habeat caliditatez vt quatuor cū dimidio et acq̄rat vnum gradū caliditatis ꝑternaturalis.ita vt habeat caliditatem vt q̄nq̄ cum dimidio. et sequitur veritas assumpti.quia q̄cūq̄ sunt equalia se habent in equali proportione ad tertium. ¶ Ad primam rationē forte responderet ꝙ licet cor preternaturaliter calefactum non posfit totum preternaturaliter calefacere nisi prius calefaciat epar et cerebrum.que calefacta postea cōmunicabūt caliditatē preternaturalem toti:sicut econtra epar et cerebrum preternaturaliter calefacta non possunt totum preternaturaliter calefacere nisi prius calefaciant cor:quod calefactuz cōmunicabit caliditatem toti. attamen inter ea multum interest:quia semper cor magis cōmunicabit caliditatem toti ꝙ epar et cerebrum cuz sit calidi?.certe si sic intelligit bene dicit:sed hec opinio coincidit cum opinione Marsilij quam ipse recitat vt apparebit statim. ¶ Ego autez opinor opinionem Marsilij esse magis veram et conformen mentibus auctorū. Dicit em̄ causam in quesito esse.s.ꝙ caliditas extranea epatis:et ꝑ ipsum toti cōmunicata non dr̄ feb. sed caliditas extranea cordis et per ipsum toti cōicata solū dr̄ feb. quia medici vocauerunt febrem caliditatem illi? membri qō maxime est aptum inflāmari.et quod inflammatum est maxime aptū alia inflāmare.et similiter vocauerunt febrē caliditatez ab eo alijs membris cōicatam.solum autem cor est huiusmodi.epar autem et cerebrum licet possint inflāmari et inflammata cōmunicare caliditatem toti. caliditas tamē sua est remissa in comparatione ad caliditatem cordis:cum cor sit calidius et magis aptum inflammari ceteris membris: et habens plus de multitudine caliditatis ꝛ magis comunicatiuum caliditatis toti ꝙ aliqō aliud membruz tam in naturali ꝙ in preternaturali dispositione. Propterea omnes auctores in hoc cōuenientes congrue dixerunt febrem dictam a feruore esse ꝑ priam passionem cordis: quod maxime feruet et est aptum facere vt alia feruēat:et nō epatis neq̄ alterius membri.sic enim sibi placuit et nō absq̄ ratione. Unde licet epar possit inflammari et inflammatum communicare toti caliditatē vt duo in cor.equalem caliditati cōmunicate a corde toti in platone.et in vtroq̄ caliditas illa sensibiliter lederet operationes et equaliter: caliditas tamen platonis esset febris et non caliditas cordis sic em̄ placuit auctorib? propter causam assignatam. Et scōm hanc opinionem euitanr̄ longe ambages ꝛ controuersie quas inutile esset multiplicare.vt bene sensit Auicēna ꝑma quarti. ꝑmo capitulo. ¶ Ad argumētū autē in oppositū.dr̄ ꝙ caliditas illa toti cōicata ab epate vocabitur mala cōplexio calida totius pendens ab epate et non febre:licet vt bene sensit Ugo raro cōtingat caliditatem extraneam toti ab epate ꝑmunicari sine cordis influxu. ¶ Concludit̄ itaq̄ ꝙ nulla caliditas dr̄ feb.nisi caliditas extranea cordis aut ab extranea caliditate eius pendēs et cū hoc sensibiliter ledens operationes. ¶ Opinio autē Gentilis de fulgineo ē hec:qō illud debet esse subiectū primū feb.que per se ledit omnes opationes cuiuscūq̄ membri.vt est apud Auerroym tertio colliget.cap.iij.qō est primū subiectū caloris per se oim operationū perfectiui:sed cor est hmōi. ergo cor erit primū subiectū feb.tenet ꝓña. et maior ē manifesta:quia cuius tēperies est sanitas eius intemperies est egritudo.et minor est de intentione oim medicorū.calor em̄ cordis perfectiu? est oim operationū.calor autē ēpis solum perficit operationes naturales sicut calor cerebri solum animales. ¶ Contra banc opinionem possent fieri multe instantie quas vt breuitati indulgeā in presentiarum omittam.

Ugo.

Quin caliditas febris dr̄

Gētilis de fulgineo.

Quartum dubium.

Utrū fe.exīs in corde ꝑcedat ab eo mediātib? spū et sanguine per venas ꝛ arterias in totū corpus. Arguit̄ ꝙ non. accīs nō migrat de subiecto in subiectū.igit̄ q̄stio falsa ꝑ parte affirmatiua. ¶ Scōo. in oibus febrib? in q̄bus extrema frigēt:sicut in principijs paroxismorum:in febre liparia:in morientib? ex febre colliquatiua non ꝑcedit calor extraneus cordis in totum corpus.ergo ꝛc. ¶ Et cōfirmatur ex sentētia Auicenne in cap.de liparia in qua ꝯm ipm est impeditus tranfit? caloris ad extrema. ¶ Tertio.stat multa alia mēbra a corde fuisse ꝑternaturalr calfa anteq̄ cor febriret.g̃ postea corde febriēte nō ꝑcedet caliditas ab eo ad mēbra illa:cū tā vt pono in casu āte habuerīt tātū caloreextraneū q̄tū cor talr febriens possit sibi tribuere. ¶ Et ꝓfirmat̄:qr pōt causa extrinseca totū corpus ꝑus calefacere:ꝛ vltimo cor.fim? in instāti in quo cor ē ꝑmo febriēs. et certum est ꝙ in illo instāti feb.illa non ꝑcedit: sed forte īcipit ꝑcedere:sicut si nūc ꝑmo cor sit febriens reliqs mēbris nō calefactis ꝑternaturalr ꝑ tunc a corde febriēte nō ꝑcedit feb. ¶ Quarto feb.etbica existens in mēbris non procedit a corde:quia est feb.facta a nullo procedens aut dependens speciali dependentia.sic enim esset fiēs etmō facta:ꝛ ꝙ talis feb.etbica possit esse in mēbris manifestū est:quia aliquando facta est sicut naturalis secunda primi.et membra nō sentiunt suū calorem:infra tractatu tertio.ꝛ confirmat̄:qr feb.etbica esset bumoralis vel effimera si penderet a corde per sanguinē ꝛ spm̄. ¶ Quinto sequitur omnez febrem exīstem in mēbris esse effimerā vel sanguineam.nā feb. debet denominari ꝯm veritatē subiecti in quo fundatur calor a quo ipsa procedit. Cū ergo iuxta titulū questionis ois feb.membrorum procedat a calore sanguinis ꝛ spirituum:ois talis erit sanguinea vel effimera assumptū autez manifestum est:qr febres cordis distinguunt̄ penes distinctionē subiectoꝝ in quibus fundat̄ calor a quo dependēt iuxta doctrinam Auicē.ꝛ Gal.

Marsilius.

Auicenna.

ergo simile erit in febribus aliox mẽbrox. ¶ Forte dicit̃ q febres aliox membrox a corde specificant̃ et denominãtur denomiatione feb. exñtis i corde. ¶ Cõtra. ex hoc sequit̃ q aliqua caliditas facta esset feb. effimera. Sequit̃ scõo q aliqua caliditas fiens esset etbica vtrũq falsum. et primus probatur ponendo q cor febriat febre effimera ꝛ spiritu et sanguine ab eo delatis foueatur mala complexio cal'a fixa in aliquo mẽbro et sequit̃ q caliditas illius mẽbri est feb. et non nisi effimera: quia cor non febrit nisi febre effimera. Pro scõo ponatur q caliditas febrilis figatur in corde anteq̃ figatur in alijs mẽbris. et per spiritũ et sanguinẽ ponant̃ mẽbra in calefieri ledente opationes. Et sequit̃ q calor ille membrox est feb. iuxta diffinitionẽ et non nisi etbica: quia cor non febrit nisi etbice: et tamen calor membrorũ est fiens vt ponitur in casu. ¶ Sexto pot̃ est febriẽte corde calefieri solum spiritũ aut solum sanguinẽ: sed solo spiritu calefacto defertur per solum spiritum. et similiter solo sanguine calefacto defertur per solum sanguinẽ. ergo non per spiritũ ꝛ sanguinem. patet assumptũ: quia in effimera spũs sunt inflãmati et nõ sanguis. et in putrida est inflammat⁹ humor et non spiritus: imo in etbica est inflãmata cordis suba et nõ spiritus nec sanguis nec alt⁹ humor. igitur a fortiori potest inflãmari sanguis sine spiritu. et econtra. ¶ Confirmatur. quia cum spiritus sit paratior calefieri q̃ sanguis ꝛ magis aptus moueri stabit q spirit⁹ deferãtur ante sanguinẽ et calefiant mẽbra. et sic pro aliquo tẽpore potest deferri per solum spiritũ. ¶ Septimo feb. põt procedere a corde in totum corpus per vapores ꝛ putridas fuligines ꝛ simplicem alterationẽ ergo non solum per sanguinem et spm̃. ergo diffinitio insufficiens. ¶ Octauo. potest ꝓcedere a corde in totũ corpus per neruos ꝛ reliquas corporis particulas. igitur ꝛc. ¶ Et confirmatur. quia vene et arterie non sunt extense per totuz corpus. ¶ In oppositum est auicẽ. in diffinitione feb. et Bal. in ꝑmo õ differẽtijs febriũ. ꝛ Auerro. tertio colliget.

Pro decisione questionis notandum primo q calorez a corde ꝓcedere in totum corpus potest dupliciter intelligi. Uno modo. q nou⁹ calor actualis spargat̃ a corde in mẽbra ad hoc vt febrit̃. Scõo modo q extraneus existẽs in mẽbris causet̃ a calore extraneo cordis sanguinis ꝛ spirituũ siue illud causari fit de nouo produci siue fit solum conseruari. Primus modus videt̃ magis de intentione Auicẽ. in cap. de febre effimera a caliditate aeris. nã dicit Auicenna. q cor primo febrit. postea defert̃ feb. ad alia mẽbra. calefit eñ aer eius et puenit ad cor. et fit feb. deinde spargit̃ ꝛc. Et in cap. de liparia mouet q̃stionẽ quomodo potest esse feb. et nõ procedat ex ea caliditas in totũ corpus. Respondet q in terminis. i. diffinitionib⁹ barum dispositionũ attenditur vna conditio. s. q non fit qõ probibeat. potest ergo ipediri delatio caloris sicut ipse exẽplificat in textu propter aliqõ probibẽs: aut q non esset tẽpus sufficiens. ipse ergo per ꝓcessum illuz intelligit noui caloris sparsionẽ. Secũdus autez modus est magis amplus et veritati conformis. et de mente doctox nec Auicẽ. contrarius. lz ꝑmũ magis specificauerit. seruabimus itaq̃ hunc ꝑm modum in determinatione istius q̃stionis. ¶ Secundo notandũ q omnia mẽbra alia a corde sunt minus calida spũ et sanguine cordis in naturali dispositione. ptz: quia inter alia membra a corde epar est calidissimũ: qõ tamen est minus calidum sanguine. prima primi. ¶ Tertio notandũ q cum duo vel plura calida approximant̃ alicui tertio: qõ vtroq̃ illox fit minus calidum se inuicẽ iuuãt ad calefaciendũ illum tertiũ: ita q nullũ illorum agit caliditatem in tertium: que caliditas etiam non agatur ab alio tanq̃ a partiali agente: sicut cum duo homines trabũt nauim vterq̃ tanq̃ partiale agens trabit totam nauim.

Conclusio 1.

His ita notatis fit prima conclusio licet non omnis febris existens in corde fit procedens ab eo mediãtibus spiritu et sanguine in totum corpus. ois tamen febris existens in corde deducto impedimento est apta procedere mediãtibus spiritu. s. ꝛ sanguine in totũ corpus. Ista cõclusio quo ad vtrãq̃ partem est de intentione Auicẽ. in cap. de liparia que est febris in qua interiora calent ꝛ exteriora frigent: cuius est bic textus. Et babet aliquis vt dicat quomodo erit febris et non procedat in ea caliditas ex corde in totuz corpus. Responsio itaq̃ q in terminis. i. diffinitionibus barũ rerũ attenditur vna cõditio vt non fit quod probibeat sicut diffinimus aquã frigidã et bumidã quãdo disposita est ꝑm naturã suam et nõ fuerit qõ probibeat et diffinimus graue quod est illud quod tẽdit infertius quando dimissum fuerit cum natura sua: ꝛ in omnibus istis caliditas peruenit ad cor et ꝓcedit in arterias et spargitur: at vero accidit probitio illius in quibusdam locis: sicut accidit et superquem ponuntur prune. ¶ Et ex hac cõclusione sequũtur duo correlaria. Primum in omni corde febriente est calor ex se sufficiens ad cõmunicandum calorem febrilem toti corpori. Secundum. q in liparia et febribus omnibus in quibus exteriora frigent non est dicendum illa exteriora febrire. ¶ Contra. sequitur q syncopalis in qua exteriora frigent et pulsus est paruus tardus et rarus non est febris. ¶ Sequitur scõo. q morientes ex febribus colliquatiuis nõ febriunt. ¶ Sequitur tertio omnem morientem ex febre ante mortem fieri infebrientem: et in summa q nullum mẽbruz febrit nisi in eo calor fit intẽsior calore sibi debito. Nox solutio ponetur in solutione argumentox factorum ante oppositum questionis.

Auicenna.

Correlaria 1 2

Conclusio 2.

¶ Secunda conclusio. omnis febris existẽs in alio membro a corde procedit ab eodem mediãtibus spiritu et sanguine. probatur. quãdocũq̃ aliqõ membrũ aliud a corde febris babet caliditatem preter naturaz sufficientem ledere operationes pendentem a corde: vt patet ex questione precedenti. sed talis caliditas: si pendet a corde: pendet etiam a spiritu et sanguiẽ igitur ꝓcedit a spũ et sanguine. tenet cõsequẽtia. et minor ꝓbatur de tertio notato. si duo vel plura calida iuxta ponãtur vni reliquis min⁹ calido: illa duo vel plura se iuuant ad calefaciendũ minus cal'm. sed in se. cor sãguis et spũs iuxta ponũtur alijs mẽbris q̃ sunt ipsis min⁹ cal'a. igit̃ cor sanguis et spũs se iuuãt ad calefaciendũ illa mẽbra: ita q nulla cal'tas ducet̃ i mẽbra illa q̃ nõ pedeãt a quocũq̃ illox tãq̃ a ptiali agente iuxta notatũ. Qõ aũt cor sanguis et ips sint calidiores alijs mẽbris: ptz ex scõo notato. q sãguis minus cal's spũ ꝛ corde ẽ caltdior epate magis calido reliquis mẽbris alijs a corde. ꝑma ꝑmi. et bec ꝓcl'o ẽitatẽ babet de sanguie et spũ existẽtib⁹ in venis et arterijs: sicut de spũ et sanguine existẽtibus in corde: similiter de vaporibus in bis ptib⁹ cõtẽtis

¶ Ex bac cõclusione sequit̃ primo q si alicui mẽbro cõmunicaretur

epar ni mir bris calidis fortr lor ebrier

bro comunicaretur calliditas per simplicez altera tionez absq; presentia sanguinis:aut spiritus in illo membro adhuc calor ille procederet a corde mediantibus spiritu et sanguine.quia illis adiuantibus agit cor calliditatem illam.¶Sequitur secundo.q licet in membris alijs a corde sint febres more medicorum specie vel genere differentes:nō oportet illas a corde ꝓcedere per alios delatores q̄ per sanguinem idest massam bumoralem spiritus et vapores.illi enim simul cum corde agunt omnem calliditatem febrilem in membris repertam.¶Tertia cōclusio.non oportet ad hoc vt dicamus aliquam febrem procedere a corde ipsam esse calliditatē que producitur:aut fuerit a corde producta. Ista cōclusio probatur. potest enim aliquod membrum prius esse calefactum calliditate per se sensibiliter ledēte q̄ calliditas post ea corde a febriente mediantib⁹ spiritu et sanguine conseruabitur:et cum conseruabitur dicetur febris cum antea non esset febris.igitur cōclusio vera.tenet consequentia.et assumptum probatur ex primo notato.

Superest vt respodeamus ad argumēta facta in principio questionis.¶Ad primū dicitur.q licet accidens non migret de subiecto in subiectum.potest tamen subiectū illius accidētis īducere filē accīs in pte sibi propinqua illius susceptiua.¶Ad scōm sunt duo modi respōdendi.vnus vt existimo magis conformis mentibus auctorum:et est q nullum membrū dicatur febrire nisi habeat calliditatem extraneam excedentem et superabundantem calliditati sibi debite tempore sanitatis.hec in verum sunt de intentione auctorum si nō volumus eorum dicta extorquere.Primo hoc manifeste sonat textus Auicenne superius allegatus in capitulo de liparia et prima quarti capitulo primo.vbi declarans particulas in diffinitione positas dicit.Et inflāmatur in eo scilicet corde aut corpore inflammatione que nocet operationibus naturalibus:non sicut est calliditas ire:aut laboris cum nō vltimatur.Item iste textus Gal'.octauo terapentice superius allegatus.et statim inferius ponendus. et primo de differētijs febriū et Auerrois tertio colliget capitulo tertio vbi diffiniens febrem dicit q est aggregatum ex calore naturali et extraneo superadito.Hoc idem ostendit quid nominis febris dicta a feruore:et grece dicta pyreos. ¶Item pro hac parte sunt rationes.quia aliter oporteret dicere q non omnis cura fit per contrarium formaliter aut virtualiter.nam quando extrema sunt frigida.sicut in principijs paroxismorum in liparia in sincopali in morientibus calefaciēdo extrema omnibus auxilijs cum bis que sunt formaliter et virtualiter calida.ergo non febriunt.debet enim febris curari per frigida iuxta doctrinam Gale. octauo terapentice.Est autem immoderatio discrasie febrium in superabūdantia calliditatis.via igitur que in eucrasiam per infrigidationem erit. ¶Preterea si febris in casibus iam dictis deberet curari oporteret q ipsa remitteretur: et cum ipsa sit calor oporteret calorem remitti.sed cōsequens est falsum.quia curantur per caloris intensionem:et hec argumenta procedunt contra Gal'. dicentem q calor existens in membris infrigidatis de quibus supra: est febris propter malam a calore cordis extraneo dependentiam:q in morientibus anbelitum frigidum aut pulsum parvum tardum et rarum:si debet curari febris oportet q curetur per caloris intensionem tam in corde q̄ in extremis:ergo nec in extremis nec in corde.est fals.et ꝑm hanc opinionē concedendū est q nō solum in liparia extrema nō febriunt:sed neq; in principijs aliarum febrium quando sunt frigida.et q principium sincopalis nō est febris.et q morientes ex febribus colliquatiuis necessario ante mortem fiunt infebrientes.et q nō est possibile aliquem mori febrientem. ¶Alia tamē opinio est doctorum dicentium q in liparia extrema febriunt.et similiter in principio interpolatarum Et q in principium sincopalis est febris:et q babentes anbelitum frigidum et extrema frigida ꝓpter febres colliquatiuas febriunt tam ꝑm cor q̄ ꝑm extrema.ille enim puus calor qui est taz in corde q̄ in extremis:licet sit in gradu diminutionis respectu caloris sibi debiti:et etiam in multitudine forme:tamen quia superabundat in igneitate et preternaturalitate propter quam superabundantiam ledit operationes dicitur febris.vt superius dictum fuit in determinatione prime questionis.et consequenter isti concedunt q in eadez parte adeq̄ta est febris que est mala cōplexio calida:et est mala complexio frigida:que duo possunt intendi in preternaturalitatem:licet simul nō possunt calor et frigiditas in eadez parte adequata esse.¶Et ad argumenta adducta pro alia opinione respondetur.¶Ad primum cum infert q nō omnis cura fieret per contrarium formaliter nec virtualiter.dicitur q qui approximant calida cum extrema sunt frigida curant frigiditatē et non febrem:nisi forte de per accidēs intenso calore virtus fortificata expelleret bumorem putridum:aut venenosum a quo dependet ille paucus calor igneus.intentio enim in casibus in curatione febris nō est remittere calorem febrilem,in calore.sed igneitate:quod fiet expellendo bumorez putridū:aut venenosum a quo dependet ille paucus calor igneus.In bis autem febribus in quibus calor febrilis est simul intensus in gradu caloris et igneitatis intentio est:simul remittere calorem et igneitatem.¶Et similiter ad secundum dicitur.q curare febres non est semper remittere calorem:sed bene est semp remittere igneitatem q si in aliquo calor esset diminutus in gradu caloris ⁊ igneitatis : tunc non esset febris:nec mala complexio calida:sed bene malus calor:qui est diminutus:sicut calore aucto frigiditas pauca secum coextensa nō dicitur mala complexio frigida nisi forte penderet a revenenosa:⁊ eēt magis elemētalis et magis ledens operationes q̄ cōueniret:tam remisso gradui frigiditatis. ¶Aliqui tamen dicūt q in babentibus anbelitum frigidū et in principio sincopalis cor febrit:et q ibi calor vsq; ad mortem est intensus in gradu caloris:sed est diminut⁹ in q̄titate siue in multitudine forme.ideo aer expirat⁹ infrigidat.q potētia rei insequit multitudinem forme. ¶Sed contra hāc opinionem essent instantie efficaces quas prosequi esset inutile.dicta aūt auctorum:priores dicētes oēm febrē esse calorē igneū:lz aliquādo sit in gradu diminutionis.Et similiter isti posteriores dicentes oēm febrez esse calorē intensuz supra naturalem:sed aliquādo diminutū in multitudine forme.Primi glosant extorquendo dicta auctorū ad igneitatem scōi gradus ad intensionem absq; multitudie forme.tu vero dic vt libet. ¶Ad tertiū argumentū ptz ex tertia cōclusione q̄d sit rndendū.illa effi calliditas exīs in mēbris lz a corde nō

de nouo ꝓducatur:tñ a febre cordis cõseruatur. ¶ Et ad cõfirmationẽ admittitur casus:ꝫ sit male verisimilis.et dr ꝙ in prio esse febris cordis qđ est primũ esse feb.aliorũ mẽbrorũ:feb.aliorũ mẽbrorũ a fe.cordis ꝓseruaťꝫ nõ de nouo ꝓducaťꝫ. sed in alio casu in quo ponťꝫ nũc primo cor febrire: dr ꝙ febris cordis nõ ꝓcedit ad alia mẽbra:neꝙ forte incipit ꝓcedere:ꝫ bñ post b̃ ꝓcedet.reqrit̃ eñ tps sufficiẽs ad ꝓcessum illũ. ¶ Ad quartũ de febre ethica exñte in mẽbris dr ꝙ est facta et a nullo dependet speciali dependẽtia:sic eñ esset fiẽs gñali tñ dependentia pendet a calore cordis sanguinis et spirituũ et hocfacit ipsam esse fientem qr etiã absq; hoc ipsa ex se esset apta cõseruari. ꝫ hec gñalis dependentia posset ipsam intendere et facere magis resistentẽ causis ipsam corrũpentibus. Et ad cõfirmationẽ qd dicendũ sit videbitur ex solone secũdi argumẽti. ¶ Ad quintũ negatur sequi oẽm febrem esse effimerã aut sanguineã et cõcedo ꝙ febres cordis specificãtur et denominantur ꝑm diuersitatẽ subtorũ:in qbus sunt calefacta esse a qbus pendent:non tñ specificanť:aut denominanť ꝑm diuersitates subtorũ in qb⁹ sunt caliditates fiẽtes a quibus pẽdent.tales aũt sunt sanguis et spũs:a quib⁹ pendet ois febris in mẽbris generali dependẽtia:et dr scõo ꝙ febres aliorum membrorũ a corde specificãtur et denominãtur ꝑm denominationẽ febriũ que sunt in corde:ꝛ cõsequenter cõcederentur ille due cõclusiones illate in argumento et nõ absq; rõne. Mã sicut caliditates existentes in mẽbris denominãtur febres ꝓpter febres cordis:ita propter easdem debent denominari spãlibus nominibus ipsarum. ¶ Et si instetur:quia tunc esset eadem feb.fiens ꝛ facta dependens et independens.negatur ꝓña .nõ eñ omnis effimera.est fiens et dependens:neq; ois etbica facta est independens. ¶ Ad sextuꝫ dicitur ꝙ non est possibile cor febrire quin sanguis spũs calefiant caliditate fiente et nõ facta . Et ad confirmationem licet spiritus citius calefiat ꝙ sanguis:et calefactus citius ad membra deferatur ꝙ sanguis:nõ tamen est possibile corde febriente quin ista fint calefacta:et sic ab ambobus simul pendebit quelibet febris aliorum mẽbrorũ ꝙtunc unq; citius deferãtur ad membra spiritus ꝙ sanguis. ¶ Ad septimũ ꝓceditur adqõ deducitur.sed per spiritus Auicen.dedit intelligere vapores et putridas fuligines:ꝛ quantuncunq; per simplicẽ alterationeꝫ membra aliter calefiant:illa tamen calefactio fit per sanguinẽ et spiritus. ¶ Ad octauum dicitur.ꝙ per venas et arterias dedit intelligere neruos et ceteras particulas per quas potest corpus calefieri:expressit tamen principaliora. ¶ Deinde cum dicit.Et inflammatur ineo.In hac parte Auicenna exponit duas particulas in diffinitione positas.primo declarat qualiter febris est calor accensus.in corde.in secũda ibi.(Et impedit operationem) declarat qualiter febris est calor extraneus.De ꝓña dicit ꝙ feb.q̃ est calor accensus in corde taliter inflammatur in eo corde vt per inflammationeꝫ noceat operationibus naturalibus idest omnibus operatiõibus que insunt homini ꝑm naturam scilicet vitalibus animalibus et naturalib⁹.ledit enim febris iuxta doctrinam Auerrois tertio colliget capitulo tertio omnes actiones et passiones cuiuscunq; membri Et subdit ꝙ non ledit ita remisse: sicut caliditas ire: aut laboris cum non vltimatur:quia cum caliditate ire:aut laboris non vltimata remanet homo in latitudine sanitatis.sed cum febre non remanet in latitudine sanitatis sed febris ledit hominem:ita intense sicut caliditas ire ꝛ laboris cũ vltimatur.illa enim caliditas vltimata ledit operationes hominis sensibiliter:sicut et febris:immo forte est febris. ¶ Pro qua particula notandum ꝙ calorem sequentem iram aut laborem vltimari potest dupliciter intelligi. vno modo sicut dictum est:quia sensibiliter ledit operationes:secundo modo:quia figatur caliditas in aliqua nostri corporis particula:sicut in spiritibus:humoribus aut membris.et vterq; modus est ad propositum. In secunda autem particula declarat ly extraneus.est enim febris calor ita extraneus vt impediat operationem:ita vt retineatur:que particula potest tripliciter exponi. Primo vt operatio retineatur:idest non fit omnino ablata:sed diminuta vel corrupta.nam cum ablatione omnium operationum non stat vita.licet cum ablatiõe alicuius vt visus:aut appetit⁹:quandoq; stet vita in febribus.operatio enim leditur tripliciter.diminute:scz cum minuitur a mensura sibi conuenienti.corrupte:quando nõ cõuenit alicui individuo de specie humana naturaliter dispositio :ablate quando operatio omnino aufertur.Exemplũ primi:sicut quando homo diminute appetit et vno bolo satiatur:corrupte quando appeteret carbones et res nõ conuenientes humane speciei.ablate si nihil appeteret:nunc autem in febribus ꝛ retinetur operatio:qr nõ omnes auferuntur:qr sic esset mors.Aliqua tamẽ potest totaliter auferri:vt dictum fuit.Secũdo potest exponi ꝙ fe. impedit operationem:ita vt homo retineatur.i.impediať ab operationibus sibi conuenientibus et solitis. Tertio exponitur a Gentile ꝙ febris impedit operationem :ita vt ipsa febris retineatur .i.non fit dependens a causa primitiua.voluit enim de intẽtione Gal.primo de differentijs febrium.nullam posse esse in corpore humano sanitatem aut egritudinem nisi a causa primitiua dependentem. Exemplum.nam si for.habeat malam cõpositionez manus in digitis manus:vt verbi gratia. torturaꝫ vt nõ possit scribere:est eger.Si vero plato haberet torturam in digitis factam a ligatura vt nõ posset scribere esset sanus:qr impedimentum illud pendet nisi causa primitiua absq; lesione in aliqua natura membri sui.Eodẽ modo põt exẽplificari de sanitate.nam si quis habet bonã cõpositionem manus.i.vt possit scribere est sanus.Sive ro quis habens digitum paraliticum vel tortum non posset scribere ex se focius tamen ducendo digitos suos faceret ipsuꝫ scribere:non esset sanus quia operationes ille penderent omnino a causa primitiua.Similiter oportet de febre dicere ꝙ nõ sit omnino depẽdens a causa primitiua:sed sit facta lesio:et caliditas sit fixa in aliqua corporis particula:scz:in spiritibus humorib⁹ aut mẽbris.

Contra. temperamentum

cordis pendet ab aere respirato et est sanitas.ergo sanitas pendet a causa primitiua . ¶ Secũdo frustum lapidis positum in vesica est egritudo in numero et est causa primitiua:ꝛ opilatio vrine est egritudo immediate pendens ab eadẽ causa primitiua.ergo determinatio falsa. ¶ Ad primum respondetur ꝙ temperamentum cordis non omnino pendet ab aere respirato:sed a spiritibus compositione

positione complexione et vnita te. ¶ Ad secundu credo q lapis positus in vesica opilans viam vri nesit ita morbus in numero : ⁊ opilatio facta ab eo fit ita morbus in compositione: sicut fieret a la pide ibidem nato. Credo itaq addendum esse in diffinitione sanitatis et egritudinis q sint inde pendentes a causa primitiua ad placitum remo uibile quod non est in proposito. hec tamen argu menta licet apparenter procedant contra opinio nem Gentilis Marsilij ⁊ Jacobi de forliuio: non tamen procedunt contra opinionem' quã sequor. Ego credo vna cum principe medicorum. secunda primi ṗmo capło. q egritudo est dispositio nõ na turalis in corpore humano ex qua in operatione eẽntialr ꝓuenit nocumentũ ꝓuentũ prio: ⁊ est aut cõplexio nõ naturalis aut cõpositio nõ naturalis Et ecõtra sanitas ẽ dispositio naturalis in corpe bũano ex qua eẽntialr perficiunt operationes ꝓuen tu primo. et hec est complexio naturalis aut com positio naturalis: et sub compositione comprehẽ ditur vnitas. Et similiter secunda primi. secundo capitulo. Sanitas est dispositio per quaz corpus hominis in sua complexione et compositione ta le existit: vt ex eo operationes omnes prouenient incolũes: et egritudo est dispositio hominis huic contraria nec credo addendum esse in diffinitio ne sanitatis: aut egritudinis q sint indepẽdentes a causa primitiua: sed sufficit ad esse egritudinis q sit dispositio mala ꝼm aliquam corporis natu ram per se sensibiliter lesiua operationum. Simi liter ad eẽ sanitatis sufficit q sit dispositio bona ꝼm omnes corporis naturas per se operationum perfectiua siue be dispositiones pendeant a cau sa primitiua siue non. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Alexander aphrodiseus. Febrium differentia vna quidẽ essentialis. Altera vero ac cidentalis siue qualitatis eẽntialis: ⁊ eẽntialis quidẽ q ex ipsa fit febriuz eẽntia. Qualitatis ẋo essen tialis q extrapaz accidẽtib9 eẽntie ꝓpetuo ac lõge assumpta eẽntia nãq febriũ ꝺ naturaz caliditas barũ siquidẽ eẽntia magis suscipit ⁊ min9. Est aũt etiam in subiecto accidẽs qõdã existens qõ per se esse non põt vel ẽt vt in efficiente eius cã insup ⁊ moduz bz motus nature in quo est ⁊ qualitate siue subiectum siue causa sit.

¶ Et sunt quidam hominum qui diuidũt febres in duas diuisiones primas : scilicet in febrem egritudinem: et in febrem accidens: ⁊ ponunt febres apostematũ de genere febrium accidentis.

¶ In hac parte determinat de febribus diuisiue: et diuiditur in tres. in prima ponit diuisionẽ vnã que ꝼm aliquos: precipue Rasim. 16. continentis ca° 2° est principalis. In secunda parte ibi. (Procedamus ergo) ponit aliam diuisionem febris q ꝼm communem medicorum opinionem est principalior. In tertia ibi. (Et diuiduntur febres) ponit alias diuisiones minus principales. prima pars diuiditur in tres. in prima ponit diuisionem dictam de intentione Rasis. secundo declarat intellectum diuisionis ibi. (Et intentio quidez). in tertia parte ibi. (Et contradicenti quidẽ). arguit contra hanc diuisionem. de prima parte dicit qõ sunt quidam hominum: scilicet Rasis et sequentes eum: qui diuidunt febres in duas diuisiones primas: id est in duo membra que dicunt esse prima. Putant enim hanc diuisionem febris esse ṗncipalem inter omnes: scilicet q febris diuiditur in febrem accidens et febrem egritudinem: et ponunt febres apostematũ de genere febriũ accidẽtis et febrem sequentem humorum putredinem: aut calefactum esse spirituum et similes causas q non sunt egritudines de genere febrium egritudinalium.

¶ Et intentio quidem huius sermonis est q febris egritudinalis est illa inter quã et causaz que non est egritudo non est medium sicut febris putredinis. putredo enim est causa eius absq medio: et non est putredo in seipsa egritudo: immo est causa egritudinis. ¶ Febris vero apostematis est accidens apostemati existens: dum est apostema sequens ipsum: et apostema est egritudo in seipso.

¶ In hac parte declarat huius diuisionis intellectum dicens q febris egritudinalis ꝼm intentionem diuidentis: scilicet Rasis est febris cuius causa immediata non est egritudo: sicut febris sequẽtis putredinem causa est putredo: siue per putredinem intelligas calorem putredinalem: siue intelligas putridam fuliginem. putredo autem nõ est egritudo sed egritudinis causa. febris autem accidens est cuius causa immediata est egritudo: sicut febris sequens apostema: aut vlcus aut opilationem.

¶ Et contradicenti quidem ineſt vt dicat: quoniam si propterea q febris apostematis sequitur caliditatem eius: et sequitur et dolore ipsius est simile vt sit febris accidens: tunc oportet vt sit plurimum febrium effimerarum accidens: et si ipsa sequitur putredinem que est in apostemate. tunc apostema nõ est causa eius prima. vnde est apostema: immo quantum ad putredinem que est in ipso. Causa igitur eius q̃ est essentialis est putredo: et apostema nõ est causa eius nisi per accidens.

¶ In hac parte presenti primo arguit contra diuisionem. in secunda parte ibi. (Verum occupatio). excusat se ab vteriori argumentatione. prima in duas. nam in prima arguit contra dictam diuisionem ꝼm vnum intellectum. in secunda parte ibi. (Et dicimus. arguit contra eandez ꝼm aliũ intellectum. In prima parte arguit sic. febris sequens apostemata: aut sequitur calorem apostematis: aut dolorem: aut putredinem. si sequatur dolorem aut calorem: et propter hoc fit febris accidens sequitur effimeras ꝼm plurimum esse febres accidentia. Ille enim ꝼm plurimum sequuntur dolorem: aut calorem: vt patet discurrenti con sequens est contra Rasim et sequaces qui nolunt aliquam effimeram esse febrez accidens nisi effimeram sequentem bubonem. Si vero febris sequatur putredinem: sequitur q putredo est causa essentialis: et immediata eius et non apostema nisi quantum est ratione putredinis: quare apostema non erit causa febris nisi de per accidens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et dicimus q si non significauerit per febrem accidens hoc: immo non intellexerunt per eam: nisi q ipsa sequitur apostema hoc: et inueniunt eam per intentionez apostematis. Similiter ergo est dispositio febrium putredinis per comparationẽ ad putredinem.

¶ Arguit ꝫ diuisionẽ ꝼm aliũ intellectum: dicens q si intellectus ponẽtiũ hanc diuisionẽ nõ fuerit

supraſcriptus:immo q̄ febris dicaſ accidēs apo
ſtematis:q; per ipſam inuenīūt apoſtemata.ſ.de
uenīūt in noticiā apoſtematis ſiſr erit febris pu
tredinis:q; per banc deuenīūt in noticiā putredi
nis.nam per febrem exacerbantē de tertio in ter
tium:aut de die in diem:aut de quarto in quartū
venīūt in noticiā bumoris putrentis.

¶ Aerū occupatio in ꝑmōt cōtradictioni
bus eſt illud qđ non cōfert in ſcia medici
ne aliquid:ꝛ facit medicū ꝓcedere ex arte
ſua ad inquiſitiones que forſaſſe impediūt
ipſum ab arte ſua.

¶ In hac parte excuſat ſe ab vlteriori argumenta
tione cōtra hāc diuiſionē:dicēs q̄ occuparī in hu
iuſmodi ꝺdictionibus nō ꝓfert aliquid in medici
na:immo magis impedit medicū q̄ iuuet faciēs
eū ꝓcedere ad inquiſitiones que impediūt eum in
arte ſua. ¶ Hūc paſſum bene aduertāt terentes oē
tps ſuū in his altercationibus ꝛ qōnibus Jaco
bi de forliuio ꝛ Agonis ꝛ Thome de gar°.qui tā
dem neſciūt ordinare vnū cliſtere:ꝛ fine artis fru
ſtrātur.Sūt.n.iſte res a quibus in.primis ānis ſe
debēt expedire poſtea ad finē artis intendētes ꝙ
quam medici vocati ſunt.

Hic dubitatur. Utr diuiſio ſupra po
ſita ſit conuenīēs.ꝛ vī
q̄ ſic:q; datur a Gal'.7ª.ptīcula affortiſmum.ſi fe
bris nō a colera.hāc eandē vt ſupra ponit Raſis.
16.ꝛ.17.contīnētis.necnō Auēzoar in tbeſir. Jtē
Aui.in ptīcula ſequēti ꝛ ſtatim acceptabit eā. Rñ
det Dynus:ꝛ bene q̄ febris duplr ꝺſiderat:aut in
ſe:ꝛ ſic eſt morbus:ꝛ nō eſt diuidēda in febrē acci
dēs ꝛ febrē egritudinē.Alio mō cōſiderat in rela
tione ad cognitionē ꝛ opationē medici:ꝛ hoc mō
eſt conueniēter diuiſa.per hoc eñi q̄ ſcimus fe
brē eſſe accñs ſcimus principalr eſſe intendendum
illi morbo a quo dependet.ſecus cū eſt morbus a
morbo nō dependet. ¶ Poſſumus etiā dicere ſecū
do q̄ nō eſt acceptāda tanq̄ principalis. princi
palior.n.eſt immediate ſequēs:quā Aui. poſitur
eſt:lz hec diuiſio ſit vltimata ꝛ maxime medico de
ſeruiēs:quā pre oculis medicus ſemp ꝺz br̄e ne in
cidat in errores in quos pleriq̄ incidūt credentes
febrē nō ab alio morbo ō pēdere:cū tñ frequētius
decipiētur errore ꝓpe incorrigibili.nec Aui.ar
guit contra eā vt improbaret eaz:qđ ptz ex modo
loquēdi ſuo cū dicit.Et cōtradicenti quidē ineſt
vt dicat.quaſi dicat aliq̄s poſſet ſic arguere ꝑ eū:
ideo ad rōnes Aui.rñdeamus. ¶ Ad primū cū ꝺr.
q̄ febris aut ſequit doloꝛē:aut caloꝛē apatis:ꝛ p
pter hoc ſit accñs:ſequit vt primū q̄ effimere ſunt
ſe.accñtia.negatur ꝓña.ille.n.nō ſequunt doloꝛē
nec caloꝛē apatis niſi que fiūt a buboníbus. ¶ Ad
aliud cū ꝺr ſi ſequātur putredinē apatis ergo pu
tredo eſt per ſe ꝛ immediata cā eius non aūt apa.
negatur ꝓña.nam lz apa nō ſit per ſe primo cā ei?
eſt;tñ per ſe.ſcōo cā ipſius cū producat febrez per
partē ipſius.ſ.putredinē.Et ad argumēta ſua pe
nes alīū intellectū huius diuiſionis cū arguit q̄
ita febris ducit in notitiā putredinis:ſicut ducit i
notitiā apatis,ꝓcedit:ſed eſt ꝺr̄ia:q; feb.putredi
nis ducit in notitiā putredinis:que nō eſt egritu
do:ſed feb.apatis ducit in notitiā apatis quod eſt
egritudo.Credo tñ q̄ ꝓpter euitare cauillatiōes
q̄ cēt tutius dicere q̄ febris accñs eſt que pēdet a
morbo mediate vel immediate:ꝛ hoc dico ꝓpter
febrē ſequētem oppilationē que eſt accñs: cuz tñ
nō poſſit ſequi eā niſi mediate. illa aūt feb,que ē
morbꝰ eſt q̄ ſequit nō morbū. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Procedamus ergo ſm id qđ cōſuetuz
eſt.Dicamus ergo ꝓpterea q̄ febres apa
tum ꝛ opilationum ſunt febres accñtes ꝛ
alie febres ſunt egritudines:tūc cōueniēs
eſt vt dicamus.quoniaz ꝓpterea q̄ omnia
que ſunt i corpore hois ſunt tria gña.ſ.mē
bra continentia illud qđ eſt in eis de hūidi
tatibus ſpiritibꝰ:quoꝝ cōparatio eſt com
paratio parietum balnei:ꝛ hūiditas recō
dita et eius comparatio:eſt comparatio
aque balnei:ꝛ ſpūs aialis vitalis ꝛ natura
lis ꝛ vapores effuſi:ꝛ compatio eorum:eſt
compatio aeris balnei:ꝛ aer balnei:qñ in
frigidatur illud qđ eſt vicinū ei:non opor
tet vt ipe extinguaſ:immo poſſibile eſt vt
remaneat:ꝛ redeat ꝛ calefaciat illud qđ ei
vicinū eſt. ¶ Similiter eſt vnū iſtoꝝ triuz
generū extra quod non inuenitur in homi
ne genus corporeum.

¶ In hac parte Auicen.poſiturus diuiſionē quaz
credit eſſe principalē.primo acceptat diuiſionez
ſuperius poſitā vt ſequatur opinionē aliorum:et
ponit fundamenta diuiſionis ſequentis:in ſecun
da parte ibi.(Nam ſi accendatur).ponit diuiſio
nem illam.in tertia parte ibi.(Nec ergo diuiſio
febris eſt).dicit ipſam eſſe propinquam diuiſio
ni que datur per eſſentialia.De prima parte di
cit in ſententia.procedamus ergo ſm illud quod
conſuetū eſt de hac diuiſiōe ſupraſcripta ab alijs
et dicamus ſicut ipſi q̄ feb.apoſtematum et opi
lationū.et ſupplete vos vlcerum et alioꝝ mēbro
rum ſunt febres accidētia:que aūt ſequuntur pu
tredinē calefactū eē ſpirituū:ꝛ hmōt:que nō ſunt
morbi debent dici feb.egritudines. Poſtea Aui
cenna ponēs fundamēta diuiſionis ſequentis.di
cit q̄ in humano corpore ſunt tria genera corpo
rea:ſcz mēbra que in ſe continent humiditates et
ſpiritus.ſecundo humiditates ipſe.tertiuz eſt ſpi
ritus animales vitales et naturales et vapores
effuſi:ſcz in membris corporis qui vapores non
dum receperunt formam ſpūs vel ſunt ſpūs cor
rupti vel forte vapores a mēbris eleuati.nāvapo
res ꝛ putride fuligines ſub hūoribus eleuate ab
hū oribus ptinenſ.hec aūt tria cōparātur ad tria
corpora que in balneo ſunt reperta:membra qui
dem ad parietes balnei.humores ad aquam bal
nei.ſpiritus et vapores effuſi ad aerez balnei:aer
autem balnei quando infrigidatur illud quod ei
eſt vicinum:ſcz parietes et aqua balnei non opor
tet propter hoc vt ipſe aer extinguaſ:immo poſſi
bile eſt vt calidus remaneat vel de nouo calefiat
et calefactus calefaciat parietes et aquam bal
nei:ſicut eſt videre in balneis que calefiunt a for
nace ſibi proxima mediāte ductu ferreo per quez
aer ignitus peruenit ad balneū.Similiter parie
tes balnei calidi poſſunt calefacere aquam bal
nei et aerem:et aqua balnei calida poteſt calefa
cere parietes et aerem balnei.Similiter poteſt ac
cidere in humano corpore propter illa tria gene
ra corporea vltra que non inuenitur aliquod cor
poreum.

Sed contra. Maz preter hꝫ tria genera
corporea ſunt in humano
corpore elemēta aer inſpiratus aq̄ bibita cibi et
ſimilia.

¶ Alexander aphrodiſeus. Luz ſint in no
bis tria:ſolidi hūores ꝛ aero
ſa eēntia:ꝛ por
tiones corpo
ris nr̄i que ſo
lide ad hūorū
humectoꝝ na
turaliſcꝫ flat?
aeroſe eſſentie
ptīgit ꝺ natu
raz caliditatē
qñcꝫ ex alio di
ctoruz capere
principiū.Di
ſtribui āt atcꝫ
diſponi a pa
tiēte reliq̄ duo
gña niſi p? diſ
ſoluīpuenerit
atcꝫ diſtrabi ꝛ
hic tres nobis
que ad ſiluā fe
brīū ꝺr̄ie refe
runſ:vna q̄dez
q̄ aeroſa eſſen
tia ſola ſatis
calefacta eſt at
hūida ꝛ ſolida
caleſiūt quidē
ipſa quocꝫ at
necduz calefa
cta:nec eñi pa
ruz differt cale
fieri ꝛ calefa
ctū eē.hoc eñi
fit potētiaque
cōmixtū ſemp
et necdū ente
lechia hz vt ſit
hꝫ vo iaz factū
eſt nec poten
tia cōmixtū ē:
eſtcꝫ actione.
Alia vero qua
hūorū eſſentia
calefacta eſt.
At necdū cale
facta eſt aero
ſa eſſentia ne
cꝫ ſolida ad
huc caleſiunt
necduz calefa
cta ſunt. Ter
tia et vltima q̄
iam calefacta
ſunt ſolida.
Ceteravero ca
leſiunt quidez
at calefacta ñ
poſſiunt. Pria
igitur differen
tia quotidia
nas ſiue effi
meras. Scōa
in putridis hu
moribus ſuccē
ſiones hz. Ter
tia etbicas oñ
dit febris.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

similia. ¶Dicendū qō elemēta sunt partes istoꝝ triū tam dictoꝝ. Sed Auic. intellexit in littera qō preter ista tria corporea cōcurrētia ad cōstitutionē corporis humani nō est aliqō genus corporeū qō nō sit pars alicuius istoꝝ. nūc aūt elemēta, sūt partes vniuscuiuscꝫ istoꝝ. aer autē inspiratus et aq̄ bibita et cibi bibiti nō sunt partes constituentes corpus būanū. cibillus aūt lac et būiditates secūde stercora et similia: sub būiditatib⁹ comprehendūtur: capilli aūt nō sunt partes integrantes corpus humanū. i. necessarij ad constitutionē corporis humani. ¶Deinde cum dicit.

¶Illam si accendaꝫ febris in mēbris radicalibus accensione prima sicut accenditur adustio: verbi gratia: vt in parietibus balnei: aut per follē ferrarij: aut per ollā coci: tunc illud genus febriū noiaꝫ febris ethica. ¶Et si accēdiꝫ febris accēsione prima in hūoribꝫ: deinde accēdatur ex eis in mēbris: sicut accidit vt accendaꝫ aq̄ calida in balneo: et igneaꝫ lateres eius: aut ius calidū in olla cā eiꝰ: tūc illud genus feb. noiaꝫ febris hūoris. ¶Et si accēdaꝫ febris accēsione sua prīa in spiritibꝫ ⁊ vaporibꝫ: deinde accēdaꝫ ex eis in mēbris ⁊ hūoribꝫ: sicut accidit vt pueniat ad balneū: aer ignisq̄ accēdaꝫ in eo: ⁊ calefaciat aerē eius: ⁊ puenit ad aquā et parietes: tūc genꝰ illō febris noiaꝫ febris effimera: qm̄ est accēsa in re subtili: q̄ resoluiꝫ cū velocitate: ⁊ raro ptrāsit diē cuꝫ nocte sua: nisi ꝙuertaꝫ ad genꝰ aliud febriū. ¶Hic Auicen. ponit diuisionē quā intēdit dicēs. qō si accēdaꝫ febris in mēbris radicalibus q̄ sunt oīa mēbra ꝓter adipē et pinguedinē: licet mēbra spmatica maxime iter oīa vocēꝫ radicalia. ꝙa sūt tanq̄ radices et fundamēta aliox. Accēsiōe ꝑma vt det exēplū ethice alijs febribus nō cōplicate: tūc dicitur febris ethica. i. habitualis. vel q̄ iuxta Ysidorū habitū corpis ⁊ fixas corpis partes possideat q̄ ethica dr̄: vel teneꝫ sicut adustio: calor em̄ ethicus magis cōuenit cū calore adustiuo quā cū putrefactiuo q̄ est calor febriuꝫ putridaꝝ: mēbra nāq̄ ethica adurūtur et exiccāt̄ur: sed non putrēt. hūores aūt facientes putridas putrēt. Que aūt sit differētia iter putrefactionē et adustionē dicet in ꝓncipio tractatus scōi huius fen. declarat autem hoc exēplariter in parietib⁹ balnei: follib⁹ fabri: ⁊ in olla coci. ¶Deinde notificans humoralem alijs nō conīūctā replicat qō si accēdaꝫ febris accensiōe ꝑma in hūoribus: deinde in mēbris. s. cuꝫ ex aq̄ calida accēdūtur parietes balnei et ex hoꝛdio calido olla coci: tunc est febris humoralis. et dixit hūoralis vt cōprehēderet putridas ⁊ nō putridas. Iꝫ G. nono terapētice. viij. cap. ponat finochas sine putredine quasi medias inter putredinem ⁊ effimerā. ¶Deinde hoc idem dicit de effimera ostendēs q̄ dicatur effimera qō raro ptransfit diē naturalē nisi cōuertaꝫ ad aliud genꝰ febriū. Est em̄ calor accēsus i spiritib⁹ q̄ facile aut resoluunt: aut ad tēperamētū proprīū reducunt ꝓpter tenuitatem sue substātie. effi. dr̄ ab hymera grece qō est dies latine. vnde effimera febris dicī. Et Iꝫ dicat ysach q̄ effimera dicaꝫ ab effimeron pisce: cuiꝰ vita et ꝓcessus finiꝫ in die naturali. credo potius qō tam effimera q̄ effimeron dicant ab effimeris grece idem sonante qō opus dicī.

¶Hec ergo diuisio febrium est per modū ꝓpinquū diuisioni euenienti ꝑ differētias.

¶Hic extollit hāc diuisionē dicēs q̄ est ꝓpinqua diuisioni euenienti per differētias essentiales.

Super hac particula cadūt duo dubia ꝓmo vtrū q̄libet febris specificeꝫ et denoīetur scōm subiectū calefacti eē in corde. ¶Pro cuius decisione ponēde sunt iste due conclusiōes. Prima. licet oīs feb. cordis pēdeat a calefacto esse alicuius subiecti existētis in corde: nō tamen oīs febris aliaꝝ partium dependet ab hmōi calefacto esse dependētia speciali. prima ps est de intētione G. ꝓmo de differētijs febriū. et ꝑbaꝫ inductiue. effimera nāq̄ cordis pendet a calefacto esse spūs existētis in corde et ethica a calefacto esse substātie cordis: et hūoralis a calefacto esse hūoris: vel vaporis existētis in corde. Secūda pars ꝓbaꝫ. nā possibile est febrem fixam esse in aliquib⁹ mēbris sola febre existente in corde vt puta effimera. sed oīs talis feb. fixa est independēs a dependētia specialī. igiꝫ ⁊c. Assumptū autē declaratum fuit in q̄stione precedēte. ¶Scōa cōclusio. oīs febris siue cordis: siue aliaꝝ partiū specificatur et denoīatur ꝑm aliqō subiectum calefactum esse existentis in corde. ꝑbaꝫ. oīs feb. cordis specificaꝫ et denoīatur scōm aliqō subiectū calefactī esse existētis in corde. sed oīs feb. aliarū partium specificaꝫ et denoīatur scōm exigentiā feb. cordis. ergo oīs febris aliarū partiū specificaꝫ et denoīaꝫ ꝑm aliqō subz calefacti eē i corde. tz ꝓña et minor ꝑbaꝫ inductiue vt supra et ē de intētiōe G. primo de differentijs febrium.

Contra determinationē instatur ponam⁹ qō per caliditatē fientē in sanguine et spū et in alijs partibus corpis ꝓducaꝫ caliditas fiens in corde sensibiliter ledēs opationes tūc manifestū est qō caliditas cordis est feb. quia sibi cōpetit diffinitio feb. et tamen nō pendet ab aliquo calefacto esse cū nullū fit. ergo ⁊c. ¶Forte nō admittitur casus. Contra per caliditatē fientem in sanguine et spū potest deferri caliditas a corde in totū corpus iuxta determinata. ergo cuꝫ cor sit ceteris mēbris inflāmabilī⁹ poterit caliditas ad ipsum deferri. mediāte caliditate fiente sanguinis et spūs. ¶Ad hāc rationē dicīt admisso casu q̄ illa caliditas cordis licet sensibiliter ledat opationes: tamen non est feb. nec sibi cōpetit diffō fe. nō em̄ est calor accēsus in facto esse i aliqua corpis ptícula qō requīt adesse cuiuscūq̄ feb. siue facte siue fiētis in corde. ¶Scōa rō cōtra determinationē est: qr̄ de intētiōe Ypocratis et G. in aphorismo illo. In bubonibus oēs febres male exceptis effimeris. Effimera in corde fit per solā cordis calefactionē absq̄ q̄ deferaꝫ vapor putridus ad cor. qr̄ sic esset pu. neq̄ appet ibi aliquod calefactū esse. ¶Rndeꝫ q̄ i corde est calefactū esse spīrituū qui spūs erāt ꝓmo in mēbro bubonato: et postea sunt ad cor delati spūs em̄ lesi trabūtur ad cor vt fomentū inde recipiant. ¶Tertio cōtra determinationē arguiꝫ. qr̄ sequitur q̄ omnis feb. putrida esset continua conclusa. cōsequēs falsum et ꝑbatur ꝓña. qr̄ illa est fe. cōtinua cōclusa q̄ pēdet a pu. hūorum in corde existētiū. ¶Ad hec rndeꝫ q̄ si putrerēt humores ꝓprij ipsius cordis facerēt cōtinuā cōclusaz. sed si vapor putridus aliūde ad cor deferatur: potest facere febrem interpolatā et continuam proportionalem secundum exigentiā humoris putrentis: aut extra venas: aut in venis a corde distantibus qui vapor gerit vicem et sapit

Hectica.

Hectica radicalia

Hectica

Synochus

Tertiana Ephemera

naturam bũoris a quo eleuatur. quapropter ipso existente in corde possumus dicere aliqõ subiectũ calefacti esse in ipso corde a quo feb. cordis pendet specificatur et denominatur. Que aũt sit differentia inter calefactum esse et calefieri patuit ex questione precedenti.

Secundum dubium vtrum diuisio feb. i effimeras bumorales et etbicas fit per differentias essentiales. ¶ In qua questione primo tenendum est q̃ feb. cũ sit quid minus cõmune calore q̃ est species specialissima nõ potest diuidi p differentias essentiales quibus diuidunt genera apõ phyſicũ et metaphyſicũ. ¶ Dicendũ ſcõo. q̃ licet nõ habeat differentias essentiales: habet tamen species et differentias similes essentialib⁹: de q̃b⁹ phyſicus et medicus cõsiderãt. ſicut em̃ ille differentie essentiales ducunt phyſicũ et metbaphyſicum in cognitionẽ specierũ et inuentionẽ diffinitionũ et tandẽ in finẽ suum qui est scire: ita iste differentie et species siue modi feb. ducunt medicuz in finem suum: ita vt per bas cognoscat naturaz febrium: causas: pronostica: ꝛ tandẽ curam. Nam ſi medicus scit q̃ feb. est etbica scit ipsam esse fixã subo denso ꝛ difficulter remouibilẽ: pcipue ſi ventum fit ad secũdam speciem: scit etiã intentiones curatiuas esse infrigidationẽ bumectationem et restaurationẽ. Si aut sciuerit q̃ sit effimera scitur ipsam esse breuis terminationis et curandã esse p infrigidationẽ et bumectationẽ absq̃ euacuatione. Si aũt sciuerit q̃ sit bumoralis scit ipsam esse breuem: aut longam: mortalem: aut salubrem ꝑm exigentiam bumoris a quo pendet: et alias circũstantias. scit etiam in cura eius duplicem esse intentionẽ vnam circa causam cõplendã per digestionẽ et euacuationẽ. alterã circa febrem cõplendam per infrigidationẽ et bũectationẽ. Est itaq̃ bec diuisio propinqua vel similis. vt dicit Auicẽ. diuisioni euenien per differentias essentiales ad intellectum dictum. ¶ Et ex determinatis manifestum est qõ omnis febris est effimera etbica vel bumoralis. ¶ Contra ponamus qõ ad esse febris et sensibilis lesionis operationũ requirant tres gradus caloris preternaturalis. in corde sit soluz vnus gradus fix⁹. in suba cordis addatur scõus a calefacto esse spirituũ: et addat tertius a calefacto esse bumorum: tunc aggregatum ex bis trib⁹ gradibus est febris: et quilibet illoz trium per se non esset febris: sed neutralitas. tunc arguit sic. bic totus calor est feb. et nõ est etbica. quia ſi bic totus esset etbica totus esset independens. consequens contra casum: neq̃ totus bic calor est effimera: aut bumoralis. quia sic totus esset dependens dependentia specialis: qõ est contra casum. Ad boc dicit q̃ qõ bic totus calor est febris etbica effimera et bũoralis de copulato extremo et ꝺ non copulatiue nec diuisiue propter rationes dictas. ¶ Secũdo arguitur, ponam⁹ a mẽbro putrefacto scz a substãtia mẽbri eleuati putridã fuligĩnẽ ad cor et facere febrem in corde: tunc bec est febris ꝛ nõ effimera. quia nõ dependet a calefacto eẽ spirituũ: nec bumoralis. quia nõ dependet a calefacto esse bumorũ: sed solum a membri suba: neq̃ ẽ etbica: q̃ est dependẽs dependẽtia specialis. ¶ Ad boc dicit q̃ qõ est bũoralis ꝛ putrida pẽdẽs ab bumiditate mẽbri euaporãte. ¶ Cõtra ponam⁹ qõ aliq̃ pars cordis putrefiat et faciat febrẽ: tũc bec est etbica: q̃ fixa in corde: et est fixa et putrida: q̃ pendẽs a putredie. ergo aliqua erit etbica et putrida. dicit q̃ qõ boc est concedendũ. vt pbat argumentũ. Alia vo argumẽta de spmate x̃mib⁹ cbillo: et filib⁹ bũiditatib⁹ putrẽtib⁹ facile soluũtur. q̃ oẽs iste sunt putride pendentes ab bumiditatibus putridis.

¶ Et diuidũtur febres alio mõ: dr̃ em̃ qõ de febrib⁹ sunt febres acute: et de eis sunt nõ acute: et de eis sunt cronice: ꝛ de eis sũt nõ cronice. Et de eis sũt nocturne: ꝛ de eis sunt diurne: ꝛ de eis sunt salubres recte: et de eis sunt habentes accidẽtia borribilia. Et de eis sunt dimittẽtes: et de eis sunt inseparabiles. Et de inseparabilib⁹ sunt q̃daz q̃b⁹ sunt remissiones: ꝛ de eis sunt q̃b⁹ sunt intẽsiones. Et de eis sunt q̃b⁹ sunt fortiores et de eis sunt similes. Et de eis sunt frigide habẽtes rigorẽ: aut borripilationẽ. Et de eis sunt simplices: ꝛ de eis sunt composite. ¶ In bac pte ponit septẽ diuisiones minus pncipales. ꝑma qõ aliq̃ fe. sunt acute: ꝛ aliq̃ nõ acute: aliq̃ cronice. febres aũt acute sunt breuis termiationis ꝛ seuoꝝ accidẽtiũ: vt ptz in cõmẽto affozismi. Acute egritudies i q̃tuor dieb⁹ terminant. Ex quo iferr̃ q̃ lz effimere i breui termient: tñ cum nõ sint seuoꝝ accñtiũ nõ dicũtur acute. acute aũt ad mimũ terminãtur i q̃tuor dieb⁹ et vocãt pacute. ad maximũ aũt in .xiiij. et vocãtur acute absolute. nõ acute aũt absolute dicũt acute tropice. i. ꝓuersiue. q̃ ex acutis absolute ad cronicas ꝓuertunt. et iste terminãtur a .xiiij. vsq̃ ad .xl. inclusiue cr̃onice aũt. i. tpales terminãtur a .xiij. supra. ¶ Secunda diuisio. febriũ q̃dã sũt nocturne. i. solũ affligẽtes i nocte: aut saltẽ notabili⁹ in nocte q̃ i die. aliq̃ dicũtur diurne ex cãis ꝓt rarijs. ¶ Tertia diuisio. quedã sunt salubres recte. i. non cũ accñtib⁹ terroꝛẽ facientib⁹: quedam sunt babẽtes accidẽtia borribilia: siue ad mortẽ terminẽt̃ siue nõ. ¶ Quarta diuisio. febres q̃dã sunt dimittẽtes. i. interpollate: q̃dã sunt inseparabiles. i. ꝓtinue. ¶ Quinta diuisio. febres ꝓtinue sunt quadruplices: sunt em̃ q̃daz bñtes remissiões. i. q̃ pcedũt remittẽdo a pria sua inuasione vsq̃ ad finẽ: ꝛ dr̃ paugmastice. Quedã sunt bñtes intẽsiones. i. pcedũt intẽdẽdo a sua manifesta inuasiõe vsq̃ ad finẽ: ꝛ dr̃ augmastice. Quedã sunt bñtes exfortiatiões. i. q̃ aliq̃n intẽdunt̃: et q̃nq̃ remittũtur: et iste sunt ꝓtinue ꝓportionales Quedã sunt fimiles. i. a sua pria manifesta inuasione vsq̃ ad finẽ equaliter affligẽtes ꝛ dr̃ omotene ¶ Sexta diuisio. quedã sunt frigide. i. bñtes rigorẽ frigus aut borripilationẽ: quedã sunt calide. i. sine tipo. ¶ Septima diuisio. quedã sunt simplices vt tertiana quartana ꝛ quotidiana. quedã cõposite sicut emitriteus. ¶ Iste autẽ diuisiões dr̃ minus principales q̃ supascripta in etbicam effimerã ꝛ bumoralẽ. q̃ minus medico deseruiũt ad cognitionem pnosticationẽ ꝛ curaz: sicut põt patere ex dictis in solutiõe dubij immediate pcedẽtis.

Dubitatur b⁹ a doctorib⁹ vtrũ fe. fit mor b⁹ cõpositi⁹ ex cal̃o ꝛ ficco. butus dubij sol̃o erit mãifesta ex dicẽdis. Et arguit̃ q̃ sic. ex intẽtione Gal̃. in particula ꝑma affozismorũ in cõmento illius affozismi. Humide diete ꝛc. Dicit em̃ qõ febris est morbus calidus et ficcus. ¶ Et confirmat̃: q̃ ex affozismo preallegato humide diete oibus febricitantibus conferũt: et go cum cura fiat per ꝓtrariũ: sequit̃ qõ febris ſi morb⁹ ficcus: et cũ sit calidus vt mãifestũ ẽ ex diffinitione:

Ebamperſus. Cũ sint i nobis tria: solidi bũores: ꝛ aerosa essentia: ꝛ pozitiones corpis nostri q̃ solide. At bũorũ bũectoꝝ. Et becipsa gña multas subeũt differentias ꝓter magis et min⁹ contra naturã caliditatisquãctiã essentialem febriũ dicim⁹ eẽ differẽtiaz: qua longas et breues febres nominamus et ꝑter modũ mor⁹ quo tarde et celeres dicunt̃ febres reliquentesq̃ et nõ. Dicere etiã cõsueimus febriuz alias quidẽ rubentes: alias pallidas: alias liuidas: ꝛ alias aliter.

Dyporas

finitione:erit morbus cõpositus ex calido et ficco. ¶ Quid aũt sit dicenduz de hoc dubio ptz ex snia Galeni.nono therapẽtice.et primo de differentijs febrium.vbi dicit ꝙ febris est de essentia caloris siue in genere caloris.Constat aũt ꝙ calor est forma vna simplex nõ includẽs siccitatẽ tanꝯ ptem suã:neꝯ in essentia sua.et in hoc oẽs antique diffinitiones cõueniũt.Jtẽ scõo cõcedendũ est ꝙ aliquis est febriens in quo nõ est siccitas preter naturam.pbatur.nam aliquis põt habere humiditatem superfluã.si ergo febris in illo accendaꝫ pertẽpus stabit febris anteꝯ inducatur siccitas sensibiliter ledẽs operationes.immo forte per febrẽ ad tpamentum in passluis reducet.quare in isto febris nõ erit morbus calidus et siccus. ¶ Tertio dicendũ est oẽm febrẽ esse morbũ preternaturaliter exiccatiuum.Est eñ ois febris caliditas ignea humani corporis exiccatiua .Ex quo infert ꝙ ois febris est morbus virtualiter siccus:licz nõ sit essentialiter siccitas:sed solum calor:et hoc voluit B. afforismo allegato. Et similiter Hypocrates cũ dicit humidas dietas oibus febricitantibus conuenire actu.scz vel aptitudine. ¶ Et hec sufficiant pro determinatione huius dubij omissis multis superfluis positis a doctoribus:quorum inquisitio magis conueniret philosopho naturali ꝙ medico.

Galenus

Hypocrates.

¶ De preparatis ad febres Cap. ij.

Jrert q̃dã ꝙ corpa vehemẽti⁹ prepata ad febres sunt corpa calida et humida:et ppie cum hñiditas ẽ fortior caliditate:z isti q̃dẽ sũt fetidi sudoris z vrie:z egestiõis ¶ Hoc est scõm capitulum primi tractatus prime sen quarti canonis:in qua agitur de corporibus preparatis ad febres.sic enim dicit rubrica capli Habet hoc capitulum partes duas.in prima agitur de corporibus preparatis ad febres.Jn secũda ibi (.Et corpora frigida)agitur de corporib⁹ longinquatoribus a febribus .Primam partem diuido in quatuor ꝑm quatuor gradus corporum preparatorum.in primo gradu ponũtur calida z humida.in secũdo ibi.(Et corpora calida .ponũtur corpora calida z sicca colerica.) in tertia ibi. (Et sequuntur hec ambo) ponũtur corpora calida tantũ:q̃ equãtur in humiditate et siccitate.in quarta ibi.(Postea illa) ponũtur humida tantũ que equantur in actiuis.De prima parte dicit ꝙ quidã dixerunt:et isti nõ fuerũt Rasis neꝯ Galenus sicut male opinatus est Gentilis cum isti dicant oppositum vt videbitur.sed fuerunt alij qui nobis sunt ignoti.Dixerũt ergo illi ꝙ corpora paratiora ad febres sunt corpora calida et humida: et proprie que sunt magis lapsa ad humidum ꝙ ad calidum.hec enim corpora sunt fetidi sudoris et vrine et egestionis.

Cõma gentilis.

¶ Et corpa calida et sicca:iterũ sunt ꝑpa rata ad feb. calidas:z incipiũt prius effimere.deinde festinãt ad putredinẽ et adustionẽ:et q̃nqꝫ faciũt cadere in etbicam.

¶ Jn secũda parte ait ꝙ iterũ corpora calida z sicca sunt multum ad febres preparata:sed ꝑm plurimum prius icipiunt in eis febres effimere.deinde festinant ad putredinem et adustionem et ad febres putridas et adustiuas.que febres tam dicte quandoqꝫ faciunt cadere in etbicam.

¶ Notandum pro declaratione partiuz ꝙ corpora calida et humida sunt ad febres parata z maxime putrida prꝰter caliditatem actiue concurrentem et humiditatem disponentẽ ad putredinẽ.z proprie qñ humiditas superat calorem:ita vt obtundat et suffocet ipsum. ¶ Contra. plurimum minus putrescit pauco.quarto metheororũ.ergo ꝙtum humiduz est maius:maius erit putrescibile.Dicẽdũ ꝙ quãtum humidum est maius et bene a calore regulatũ min⁹ putret ꝙ paucũ humidũ eque bñ regulatum:sicut apparet in aqua multa et hmõi humidis que cum multa sunt minus putrent ꝙ pauca. sed in proposito humidum illud multum non est bene a calido regulatũ:vnde multiplicantur superfluitates ad putredinem disponẽtes. Jtem humidum illud superfluum disponit ad putredinez opilando:prohibendo euãtationem:et calorẽ suffocando:quapropter sua caliditas efficitur extranea. ¶ Notandum secũdo ꝙ hmõi corpora sunt fetidi sudoris vrine et egestiõis ꝓpter plurimas superfluitates acuitate participantes multiplicatas in prima scõa et tertia digestione quapropter fetent sicut corpa bircorũ.octauo therapẽtice ¶ Utrũ aũt aliqua putredo stet cũ latitudine siue sanitatis nõ intendo ad presens disputare. Credo tamen ꝙ nõ sit inconueniens ꝙ in huiusmodi corporibus cũ latitudine siue sanitatis stet in aliqua leuis putrefactio cuius signum est fetor exeũtium.Quod aũt dicat Auic.tertia primi.q ars cõseruatiua sanitatis facit securitatem de prohibitione putrefactionis omnino intelligitur in corporibus inculpate sanis. ¶ Notandum tertio ꝙ corpora calida et sicca sunt ad febres parata propter simboleitatem:cũ febris sit calor formaliter et siccitas virtualiter. ¶ Jn istis aũt et fere in oñibus añcedunt febres effimere propter spiritus inflammabilitatem et subtilitatez.vult eñ Gal. primo de differẽtijs feb.primo capitulo.ꝙ ispũs facilius ꝙ humores:et humores facilius ꝙ membra vt plurimuz recipiunt calefactũ esse.vbi dicit ꝙ ois leptomeris substantie facilius alteraꝫ per pachimera:et q: humores eorum sunt mordaces inflammabiles nõ multũ amici nature facile putrefiunt et aduruntur:et sic facilius transeũt ad feb. putri.et adustiuas:inter quas inferius in capitulo de causone ostendetur differentia.cadũt etiam faciliter in etbicas:cum corpora eorum sint calida:et sicca etbice proportionata.permutatio eñ in genere proportionali est facilior.

Galenus.

Dubitatur vtrũ corpora calida et humida sint ad febres ceteris paratiora.et videtur ꝙ sic.ex snia Auicenne in capitulo presenti auctoritate aliorũ quos non reprobat quare sibi videtur cõsentire. ¶ Jn oppositũ est.B. octauo therapentice.to.capto quem sequitur Rasis.16.cõtinentis scõo capitulo qui in ꝑmo gradu inter parata a feb.ponũt corpa calida et sicca.in secũdo gradu calida et humida. ¶ Pro solone dubij premittendum primo ꝙ aliqꝺ corpus esse paratũ ad feb.põt dupliciter intelligi.vno mõ q: facilꝰ est aptũ ad febres ꝑmutari.et ecõtra. illud est minus patũ ad febres qꝺ difficilꝰ ad feb.ꝑmutatur et cũ difficultas actionis iuxta cõez opinionẽ beat attendi penes potentiam necessariã ad operationẽ illud corpus erit magis paratũ ad fe.qꝺ a minori cã põt ad feb. trãsmutari:et ecõtra.illud erit minꝰ patum qꝺ fortiorẽ exigit cãm ad ipsum transmutãdũ ad fe.Scõo mõ põt intelligi aliqꝺ

Auicenna.

corpus esse paratū ad feb.qñ aggregatū ex oīb⁹ preparationibus ad fe.est mai⁹ in ipso q̄ in alio preparationes aūt iste sunt.s.preparatio ad etbi cas:preparatio ad effimerā et p̄paratio ad bumo ralem.¶ Premittendū.scō o q̄ aliqō corpus esse p̄ paratū ad fe.pōt itelligi:aut ad fe.absolute:aut ad feb.facile cognoscibiles.dicimus em̄ q̄ putri de facile cognoscunt.sed effimere ⁊ etbice in suis p̄ncipijs difficulter vt inferius Auicē.vbi agit de effimeris ī particulari:et tractatu tertio.vbi agit de etbicis.

Summa . Corpora colerica parabora ad effimeras q̄ sanguinea & sanguinea ad putridas quā colerica.

Quibus ita premissis fit bec prima cō/clusio.accipiendo paratuz primo mō corpora colerica sunt magis pata ad feb.q̄ sanguinea q̄ et quecūq; alia ꝓbat.nā corpora colerica facilius trabunt ad effimerā q̄ sanguinea:et tā colerica q̄ sanguinea facilius trabūtur ad effimerā q̄ ad quācunq; aliam febrē.ergo corpa colerica sunt magis parata febrire q̄ sanguinea.¶ Scōa ꝓcō.accipiēdo paratū,scō mō colerica sunt magis parata ad feb. q̄ sanguinea et quecūq; alia ꝓbatur:qz in colerico est maior p̄paratio ad feb.effimeras q̄ in sanguineo:aut aliquo alio.⁊ in ipso est etiā maior p̄paratio ad etbicas.iuxta textū Auic.et cū boc est valde paratum ad feb.adustiuas et putridas:iuxta textū Aui.ergo absolute est magis paratū ad febres q̄ sanguineū.¶ Et be due cōclusiōes sunt ꝓ opinione Ga. et Rasis. Et exīstis infertur q̄ corpora colerica facilius febriunt q̄ sanguinea.¶ Tertia cōclusio ꝓ opinione Aui.corpora sanguinea sunt magis parata ad febr. facile cognoscibiles.i.ad putrida q̄ corpora colerica.¶ Correlarium.corpora sanguinea frequētius febriunt pu.q̄ colerica.¶ Bec tīa tertia cōclusio nō bz demonstrationē:sed persuasionem.qz in sanguineo simul cōcurrunt cause agentes ⁊ patiētes cōcurrētes ad putredinē.⁊ cū b̄ ē in eis mīta optlatio ꝓbibēs euētationē ⁊ p̄time sūt supfluitates facile putrescibiles.¶ Deide cū dic.

Celarius

¶ Et sequuntur ea ambo que equantur in bumiditate et siccitate: et dominatur caliditas:et ista sunt de genere eorū quibus incipit febris vaporis calidi,deinde permutatur ad febres bumoris.

¶ In bac tertia parte ponit tertiū gradū corpoꝝ p̄paratorū ad febres que sunt corpora calida tm̄ ⁊.lapsa a tēperamento per caliduz:et in passiuis tempata.et dicit q̄ ista sunt minus parata q̄ duo precedētia et magis parata q̄ sequētia.et in ipsis incipiūt febres vaporis calidi.i.effimere:quarū calefactū esse est in vapore calido qui est spūs demū cōtinuata actione caloris permutat ad feb būorales:incipiūt aūt febres effimere:qz babēt spūs multos:et valde calidos et inflāmabiles. bec em̄ cōplexio ꝓportionata est multiplicatiōi spirituū qui sunt magis calidi q̄ bumidi.sunt aūt bec corpora minus parata ad febres ⁊ ꝓprie putrida q̄ calida et bumida.qz babent paucitatē supfluitatū: nec ita sunt parata, optlationi cū babeāt minus de bumiditate q̄ calida ⁊ bumida.lz forte nō sint minus parata febribus effimeris. Sunt etiā minus parata ad feb.q̄ corpora colerica que ꝓpter vtranq; qualitatē sunt incendio parata ad febres effimeras etbicas et bumorales:et ꝓprie colericas tam putridas q̄ adustiuas.

¶ Postea illa in quibus equantur calor et frigus et multiplicatur bumiditas: et istis quidem febres putredinis accidunt fm plurimum incipientes.

¶ Ponit bic quartū gradū et sunt bumida tm̄ tēperata in actiuis et lapsa a tēperamento per būidum:et in istis incipiūt feb.putredinis ꝓpter bumiditatē superfluā ad putredinem disponentem Ista aūt corpora lz forte sint magis parata ad putridas q̄ calida tm̄:sunt tamē minus parata q̄ illa ad etbicas et effimeras: quapropter absolute comparata triplici preparatione sunt absolute minus parata ad feb.q̄ calida tantū. ¶ Contra: bec corpora sunt magis parata ad feb.q̄ calida et bumida.igit ordo malus.tenet cōsequētia. qz ex sīa Auic.corpora calida et bumida sunt maxime parata ad feb.qñ bumiditas vincit caliditatē.sed in bumido tm̄ bumiditas magis vincit caliditatem quā in calido et bumido cū bumiditas in ambobus sit equalis et caliditas sit remissior in būido tm̄ q̄ in calido et būido. ¶ Dicendus q̄ nō solū sufficit dominiū bumiditatis supra caliditatē ad disponendū corpus ad putredinez:sed requirit etiā q̄ sit caliditas notabilis potens promouere ad putredinē qō nō est in bumido tantū: sed bene in calido et bumido. Et q̄ bec rīsio sit vera manifestū est.nā ex eodē argumneto ꝓbaret q̄ frigida et bumida sunt magis ad putredinem parata qō est contra omniū determinationem. Auicēna.

¶ Et corpora frigida et bumida et frigida et sicca sunt longinquiora corpora a febribus et proprie effimera.

¶ In hac pte vltima p̄sentis capli ponit corpora longinqora a febrib⁹ dicēs q̄ sunt corpa frigida et bu.et frigida ⁊ sic.⁊ ꝓprie ab effimeris.non em̄ babent bec corpa.spūs incēdio patos.et corpora frigida et bu.resistūt fm vtranq; qualitatē lapsui febrili q̄ est calor formalit et siccitas virtualiter.et ista corpora inter oīa sunt maxime longinqua ab etbicis et effimeris.frigida aūt et sicca magis lōginqua a putridis quā aliqua ex p̄cedentibus.

Dubitatur cū nouē sint cōplexiōes octo distempate quatuor ,simplices.s.calida tantū:frigida tm̄:sicca tātū:et būida tātū.et quatuor distempate cōposite calida ⁊ būida.calida ⁊ sicca.frigida et būida.frigida et sicca. et nona est tempata fm vtraq; cōtrarietates.q̄re Auic .graduauit solū sex et omisit frigidā tantum siccā tantū et tempatā. ¶ Rñdet fm G.de intentione Tadei q̄ graduatio barū cōclusionū trium quas omisit dat intelligi per ,reliquas.nā cōplexio tempata inter ceteras plus resistit:et frigidaz tantum intelligit ordinari vt frigidam et siccam. et vltimo siccam tantum.

Contra banc determinationē est sīa G..octauo .terapentice. et Rasis.16.continentis qui graduando bas cōplexiōes posuerūt in p̄mo gradu p̄paratiōis calidā et siccā.i scō calidā et būidā.i tertio calidā tātū.in quarto siccā tantū.in q̄nto tpatā.ergo tpata nō maxīe resistit causis trabentibus ad febres nec est maxime longinqua a febre.et ꝓbat rōne. accipiamus corpus temperatum in extremo calidiori et ficciori tempamenti ⁊ aliud corpus temperamentū in extremo frigidiori et bumidiori tēperamenti:tunc certuz est q̄ in boc resistit magis causis febris facientib⁹ quā illud qō est in extremo calidiori et ficciori.ergo in aliqua ꝓportione fit ergo q̄ in dupla.volo tunc q̄ labat boc corp⁹

extra

extra temperamentū per frigidū et humidū.et sequitur ꝙ immediate post hoc erit distemperatū. Et ptz ꝙ magis resistet causis febrē facientib⁹ ꝙ tēperamentū in extremo calidiori et ficciori tēpamēti cū nulla ꝓportio subito depdaṫ.¶ Et cōfirmatur:qz corp⁹ frigidū et būidū et silr frigidū tm̄ et frigidū ⁊ siccū magis resistūt ne trabanṫ ad effimeras etbicas et putridas ꝓpter complexiones suas bis lapsib⁹ magis ꝺrias.Quare vna cū Galeno et Rasi tenendū est corpa tēperata in q̄nto gradu ꝓparatorū ad feb.esse situāda.Si aūt quaratur de lapsib⁹ in spāles febres est dicēdū ꝙ sanguinea magis sunt parata ad sanguineas:colerica ad colericas:melancolica ad melācolicas:flegmatica ad flegmaticas ꝓpter simboleitates sicut quotidiana experientia comꝓbatur.

¶ De ꝺoris febrium Cap.iij.

Febriū ꝺore sunt sicut reliquarū egritudinū:principiū et augmentū et status apud vltimū et declinatio.Et sunt quandoq; particulares cause cuiusq; paroxismi.

¶ In hoc tertio capło ⁊ silr in quarto seq̄nti agit de ꝺoris siue tēpoꝛib⁹ fe.et in hoc tertio capło inuestigat numerū tēporū et descriptiones ipsorū. et ī quarto capitulo docet bmōi tpa cognoscere. Hoc aūt tertiū capm̄ diuidiṫ in tres ptes.Prio ponit nūerū tēpoꝝ quaternariū.in scōa pte ꝺscribit vnūqꝺq; tps.i tertio pōit canones cōpletiuos huius doctrine.scōa ibi.(Et principiū q̄dē) tertia ibi vltra mediū capli.(Et status q̄dem diuersificaṫ).ꝓma in duas.in pria ponit duas diuisiones tēporuz.in scōa pte ponit duos canones.scōa ibi (Et timor est a p̄ncipio).¶ De pria parte dicit ꝙ feb.ꝺore sunt quatuor sicut reliquarū egritudinū s.p̄ncipiū augmentū et status apud vltimuz .i.in quo accītia vltimanṫ vel vltimaṫ victoria ꝺtutis ꝓtra materiā:aut ecōtra. quartū ē declinatio. Et subdit ꝙ hec quatuor tpa:qñq; sunt paticularia cā vniuscuiusq; paroxismi. ¶ Pro quo sciendū ꝙ tpa ꝺnr vlia:qz mensurāt totī⁹ morbi ꝓsistentiam Et ꝺnr particularia:qz mēsurāt partē.s.poxisimū vel exarcerbationē.et per tpa quatuor debetis intelligere quatuor varietates diuersas q̄ accidunt in totius morbi cōsistentia.aut in paroxismo:que varietates tpe mensurātur.Iz etiam per quatuor tpa possumus intelligere quatuor mēsuras illos quatuor varios motus totius morbi aut paroxismi mensurātes .sed hic scōs intellectus pertinet magis ad phȳsicos:qui diffiniunt tēpus esse numerū motus ꝑm prius ⁊ posterius.et pars intellectus est magis medicorum.

Dubiū difficile in hac parte ꝺignum discussione paucis pstringendū est.Utrū q̄lz morb⁹ bēat quatuor tpa:

¶ Pro decisione huius dubij p̄mittendū ꝙ morb⁹ apud Aut.scōa p̄mi ca.prio et scōo est dispositio nō naturalis in corpe būano ex qua puenit ī operationibus nocumentū eēntialiter prio puentu.i.p se et imediate:et illa ē cōplexio nō naturalis:aut cōpositio nō naturalis sub qua soluta ptiuuatas cōprebēdiṫ.¶ Notandū scōo ꝙ tps morbi dupl'r accipiṫ.prio ꝓpie sicut accipiūt pbi ꝑ mensura mot⁹ morbi.scōo accipiṫ magis ꝓprie:apud medicos ꝑ motu morbi tpe mensurato. Ad ꝑm hāc acceptionē quatuor tpa morbi sunt quatuor varietates morbi distincti tpe mensurate.sed penes pbos quatuor tpa essent mēsura q̄tuor varietatū.

¶ Tertio notandū ꝙ tpa sunt duplicia vlia et particularia que sunt superi⁹ descripta. ¶ Tpa vlia distigunṫ tripl'r aut penes morbi essentiā:aut penes accītia:aut penes materie alterationē. ¶ Penes morbi eēntiā p̄nciptū est tps in quo apparet egritudo et ei⁹ similaṫ dispositiones:nec appareṫ in ea augmētū.s.notabile. ¶ Augmētū est tps in quo egritudis manifestātur signa oī hora post horā.s.manifeste intendēdo vsq; ad statū. ¶ Status est tps in quo egritudo manet ꝑm vnam dispōnez.i.postq; aucta est:ita vt nō appareat notabilis mutatio intendēdo:aut remittendo. ¶ Declinatio est tps in quo ei⁹ appet diminutio.et quāto plus ꝓcedit minoratio est magis manifesta.q̄ diffinitiones sunt istorū tēporū etiā penes accidentia cū cā ⁊ effectus debeāt ꝓportionari:⁊ iste sunt descriptiones tēporū vniuersaliū morbi ꝑm Aui.scōa p̄mi.c.septio. ¶ Principiū aūt penes alterationē materie ē tps in quo materia cruda est nec appet in ea vestigiū digestiōis manifestū:aut digestioni ꝺriū. ¶ Augmētū est in quo apparet in materia vestigiū digestionis manifestū aut digestioni ꝺriū:diminutū tm̄ a summa digōne vel dispōne ꝓtraria digestioni. ¶ Status aūt est in quo appent signa digestiōis cōpleta:aut dispōnis cōtrarie digestiōi. ¶ Declinatio aūt est cū materia digesta notabil'r expelliṫ aut permutaṫ.Si.n.sint signa oīo digestioni ꝓtraria post statum nō sequitur declinatio:cuz morz accidat in eo. ¶ Tpa aūt particularia in febrib⁹ distingūtur penes modū se habēdi caloris.ita vt dicaṫ p̄ncipiū qñ calor prefocatur a materia submersa in mēbro.Augmentū quādo calor p̄focat⁹ excitaṫ et manifeste ad extremitates corporis ꝓcedit.Status aūt est cuz oēs partes corporis intēsiori gradu calefiunt.Declinatio aūt cuz calor putredinalis incipit remitti. ¶ Tpa tm̄ febrium ab Aui.in presenti capitulo statim ꝺscribentur.

His igitur prenotatis fit hec pria distinctio.morborū quidā sunt; materiales quorū cā cōiuncta est materia:quidā immateriales q̄ nō imediate pendent a materia :ꝑ materiā aūt intelligo humorē būiditates scōas: cbiliū feces: sudorē:urinā et bmōi:exēplū naturalium sicut feb.humorales et apata:exēplū scī i.sicut etbica et effimera:et de vtrisq; est sermo in questione. Unde nota ꝙ materia de qua est ꝑmo apō medicos ꝺscriptiue est corpus mixtū inaiatum aīa būana corpori intrinsecū manifeste sensibile sensuvisus ⁊ tactus. ¶ Secūda distinctio morboz quidā sunt salubres:quidā mortales et de vtrisq; similiter est sermo. ¶ Tertia distinctio morboz naturaliū salubriū q̄daz sunt seruātes materiam ad vnā cretică expulsionē sicut causon finocba ⁊ similes.quidā nō seruātes materiā ad vnā cretică expulsionē sicut pleuresis empima tussis et similes ¶ Quarta distinctio.morbi qñq; incipiūt a materia cruda :qñq; incipiūt a materia digesta aut a materia maligna habente dispōnē digōni ꝺrias. Exēplū p̄mi sicut si feb.incipet a flegmate aut colera in qua nullū appareret signū digōnis aut digestioni ꝺrium.Exēplum scōi.si incipet ab aliqua materia cū manifestis signis digōnis in p̄ncipio aut ꝓtrarijs digōni.Est.n.possibile ꝙ aliqua materia digeraṫ inventis a corde distantib⁹.⁊ ꝑ distātia feb.nō faciāt.Si aūt ista moueaṫ versus cor faciet feb.ꝓp ꝓpinquitatē eius ad cor.q̄ fe.incipiet a materia digesta.Idē casus pōt fieri de materia malignata in locis a corde distātib⁹ q̄ postea mo-

ta versus cor facient se. incipiẽtẽ. cũ signis digestiõi cõtrarijs. ¶ Quita distinctio. morbi q̃dã incipiũt post pn^m gñationis: quidã in pncipio. nõ. n. est incõueniens q̃ aliquis incipiat esse cũ febre. lz ante primum instans esse sui caliditas illa non diceretur febris: sed solũ modo caliditas extranea. est eĩm febris passio viuentis.

Dis ita premissis sit hec prima cõclusio. In morbis pẽdentibus ab vnica materia durante a principio vsq̃ ad statum nulla facta notabili subtractione aut additione alterius materie tpa parorismi et tpa vr̃ia coincidũt. Scõa cõclusio. lz ita sit vt precedẽs asserit cõclusio stat tñ pncipiũ particulare includere pn^m augmentũ ꝛ statũ vr̃es. pbaf̃ nã moriaf̃ q̃s in pn° particulari pmi parorismi cuz frigiditate extremorũ: tũc certũ est q̃ iste morif̃ in statu vr̃i quo ad accñtia: qr õ necessitate p̃cesserũt pncipiũ et augmentũ vr̃ia. est. n. status cũ accñtia vltimanf̃: sed nõ possunt magis vltimari q̃ cum morif̃. ¶ Tertia ꝯclusio. i nullis morbis nõ babẽtibus aliquã varietatẽ a medico sensibilez cõtingit aliqõ tps esse. pz de cecitate incipiente in. pn° gñationis et durãte vsq̃ ad extremũ vite. bec eĩm cũ nõ bz varietatẽ a medico sensibilẽ nõ bz tẽpus ¶ Quarta cõclusio. in morbis incipientib^9 in pn° gñationis aut ad mortẽ terminãdis nõ sunt quatuor tpa assignanda: cũ frequenter careant primi pn°. scõi semp declinatiõe ¶ Quita ꝯclo. in morbis materialib^9 aut immaterialibus nõ recipientibus notabilẽ variationẽ: nõ opz assignare quatuor tpa penes ipsius materie varĩã dispositionẽ ptz in opilatione. ¶ Sexta ꝯclo. in oi morbo siue materiali siue immateriali incipiente post pn^m gñationis et ad salutẽ terminando sunt quatuor tpa tã penes morbi eẽntiã q̃ accñtia. pz ꝯclo. cũ oẽ q̃d incipit: deinde declinabit necesse est intẽdi et aliqñ in vltima sui intensiõe existere. ¶ Septima ꝯclo. nõ q̃lz morbus materialis incipiẽs post pn^a. gñationis ꝛ ad mortẽ nõ terminãdus ꝑm dispositionẽ materie notabiliter variabilis bz quatuor tpa penes materie alterationẽ: pz de incipiẽte a materia digesta nõ babẽte prin^m aut a materia q̃ reducif̃ ad benignũ q̃ nõ bz declinationẽ sicut in apate curato p repercussionẽ aut in sinocha: cũ materia ad benignũ reducif̃. ¶ Octaua cõclusio. in oi morbo materiali incipiente post p̃ncipiũ gñationis et ad salutẽ terminando notabiliter variabili in suis dispositiõibus ꝑm materie varietatem et incipiente a materia nõ reducibili ad benignũ cruda processura vsq̃ ad cõplementũ digestionis illi materie cõuenientis sunt ad min^9 quatuor tpa ꝑm materie dispositionẽ. Hec cõclusio taliter limitata est de intentione auctoris. ¶ Nona ꝯclo. possibile est in aliquo morbo simul incboare pricipiũ augmentũ ꝛ statũ declinationem quo ad materie dispositionẽ. Hec ꝯclo manifesta est posito q̃ aliqua febris incipiat a materia diffoꝛmi: cuius vna pars sit cruda: alia manifeste digesta et alia summe digesta. et cũ bec materia sũme digesta incipiat expelli: et ita vsq̃ ad finẽ cõsumptionis materie totius p̃cedaf̃ itavt ps cruda digeratur. et sic manifeste digesta cõplete digeraf̃: ꝛ tãdẽ oẽs expellanf̃. ¶ Decima ꝯclo. pole est post statũ vl̃em seq̃ pn^m ꝛ augmentũ. ꝯclo ptz exponendo q̃ p noue materie aduentũ materia digesta incruderet et fiat inepta expulsioni. vñ videmus ꝑpe post manifestã digõnem appentẽ in vrina: itez appere vrinã crudã subtilẽ sine ypostasi. Correla-

rium. pl̃a p̃ncipia augmenta status et declinatiõnis sunt i eodẽ morbo repibiles. ¶ Undecima cõclusio. q̃lz portismus febrilis: et salubris bz. 4. tpa penes modũ se babẽdi caloris distincta. ꝺz febrilis ad differẽtiã paroxismi nõ febrilis: sicut esset paroxism^9 colice: q̃ nõ distinguit̃ penes moduz se babẽdi caloris: sed penes doloris intẽsionẽ: ꝛ reliqua accñtia. ꝺz salubris ad differẽtiã mortalis. in cuius quolz tpe põt eger mori. Hec cõclusio sic limitata est de intẽtiõe auctoris. et ex bis põt apparere solo omniũ fere argumẽtoꝝ que in bac materia fieri cõsueuerunt.

¶ Et timor ẽ a p̃ncipio vsq̃ ad statũ: apõ declinationẽ ꝟo nõ morit̃ eger ex ipsa feb. nisi per id qõ dicemus de ea communiter. ¶ In pte pñti ponit duos canones ꝓnosticos. ꝑmus est q̃ timor est a pn°. vsq̃ ad statum vl̃em inclusiue. nã in quocũq̃ istoꝝ põt eger mori. scõs canõ q̃ in declinatione vr̃i ꝟa nõ ꝓtingit egrũ mori merito ipsius febris: sed bene propter id quod ipe dicet scõo buj^9. de causis potentib^9 interficere ita in declinatione sicut in alijs tpibus.

Notandũ primo q̃ cũ tẽpora tripl̃r distinguanf̃. s. penes essentiã morbi accñtia: ꝛ materiã in b̃ prio canone intelligit q̃ cõtingit egrũ mori in quolz istoꝝ tẽpoꝝ p̃ncipiũ augmẽti et status distinctoꝝ penes alterationẽ materie: nõ aũt penes accidẽtia: neq̃ morbi essentiã. nã ois q̃ morif̃: morif̃ in statu accñtiũ sequẽte essentiã morbi in pn°. n. augmento et statu penes materiã põt mori ꝓpter materie multitudinẽ: aut grossitiẽ suffocantẽ: aut propter ipsius malignitatẽ manifestã: aut occultã ꝑpter ꝟtutis debilitatẽ: immo ẽt appentibus manifestis signis digõnis: nisi materia sit diffoꝛmis põt mori merito ptis malignioris nõ recipientis digõnem. ¶ Gentilis tñ dicit q̃ vbi tota materia sit vnifoꝛmis vnifoꝛmitate a ꝟtute vicibili appentibus signis digõnis nõ contingit egrũ mori. qr postq̃ natura fuit sufficiens ad dandũ sibi digestionẽ manifestam: cũ pr^9 nõ baberet: multo potentioꝛ erat ad dandũ cõplementuz digestionis. ¶ Hec tñ rõ Gentilis nõ est multũ efficax: p̃cipue apud ipsum q̃ tz q̃ digestio et putrefactio simul intendanf̃. possent eĩm appere signa digõnis manifeste: et tñ putredinẽ plus intendi in materia q̃ digõnez: et sic tandẽ interficiet. ¶ Preterea lz virtus p̃cedat in morbo digerẽdo materiã: procedit etiã debilitando. cũ ergo sit possibile ipsam plus debilitari ꝓpoꝛtionabil̃r q̃ materiã digeri poterit accidere moꝛs añ cõplementũ digõnis. ¶ Preterea dato q̃ cõplete digesserit forte non poterit ipsam expellere ꝓpter ineptitudinẽ viarum. et qr materia erit in loco distante a vijs ductuũ. quare tandẽ succũbit. ¶ Est ergo vna cũ Aui. dõ m q̃ cõtingit egrũ mori a pn°. vsq̃ ad statũ siue materia sit vnifoꝛmis: siue diffoꝛmis: immo ẽt appentib^9 signis cõplete digõnis: qõ etiã quotidiana experientia pbaf̃. Idẽ etiã dixit Ga. q̃ signa digõnis sunt dãtia fiduciã sanitatis. dixit. n. fiduciam et credulitatẽ nõ aũt sciam aut salutis necessitatez.

Pro declaratione scõi canonis dubitatur vtrũ cõtingat egrũ mori in declinatione vr̃i vl̃ morbi illius cuius est declinatio. ¶ Et arguit̃ q̃ sic. q: cõtingit egrũ mori in declinatione particulari. ergo etiã vr̃i. tz ꝓba. cũ nõ videatur cã diuersitatis. ¶ In o^m est Auicẽ. in ca. p̃ti: et Gal. in tertio de crisi

Galenus.

crisi.ca°.5°.et dicit Gal. ibi hoc esse experimēto ⁊ rōne. Ratio aūt hui⁹ hec est: q: nō ē possibile ꝙ eger moriatur vi illius morbi: cuius materiā vincit virtus; et cui pfecte dñatur. nā si in tpibus portb⁹ nō succubuit vbi nō erat tanta ꝓportio virtutis ad morbū quō poterit in declinatione succūbere in qua maiorata est ꝓportio virtutis ad morbum et causam et accidentia eius.

Pro solutione dubij dicendū: ꝙ duplex est declinatio vniuersalis. ẋa et nō ẋa. vel mētita. ẋa declinatio est illa in qua virt⁹ pfecte dñatur morbo et cause ei⁹ et accītibus. et nō mirū. est em̄ ẋa declinatio via in salutē. vbi aūt nō sit verū dñium sup oībus bis cū fixione virtutis et cōstantia eius est necessaria via in salutē. Declinatio aūt nō ẋa siue mentita ē qñ sup bis tribus virt⁹ nō pfecte dñatur cū fixione et cōstātia ei⁹: sed solū appenter. ¶ De bac aūt declinatione vl̄i nō vera auctores cōmonefaciūt medicū ne facile ꝓpter appentē declinationē salutem ꝓmittat. Et posuerūt sex casus false declinatiōis freq̄nter ꝓtingētes. ¶ Prim⁹. mltotiēs cōtingit ꝙ calor naturalis resoluit̄ ad cui⁹ minoratiōnē minorat̄ extrane⁹. vñ mēbra q̄ pri⁹ erāt nota bil̄r calida ad tactū tā incipiūt tepere tepore filī calori naturali. bic tm̄ tepor est transit⁹ in frigiditatē extremorū et mortē calōris innati. et de h̄ Aui. cōmonefacit. ꝑma quarti ca°.4°. quasi in fine capituli ibi. Et multotiens q̄dē accidit apud mortē dispositio q̄ est sicut declinatio. et est sicut eger tā euaserit: ſz opz vt nō occupis i h̄imo cognoscas dispositionē pl̄ius an magnificet: an finiat. ¶ Secūdus casus est. qñ materia ē diformis ⁊ subtile qō putruit aut forte nō putruit resoluit̄: ⁊ aliquo mō eūatur. ſz remanet grossuz qō nondū putruit malignius subtili. qō tandē ducit ad interitum sicut in emitriteis. ¶ Tertius casus. qñ materia permutatur de vno mēbro in quo facit fortiora accīdentia ad aliud mēbrū nobile in quo cū figit̄ interficit: tūc cū materia ē in via trāsitus de vno ad alterū videt̄ manifesta alleuatio accītiū: ⁊ estimatur declinatio cū qua tm̄ mors seq̄tur ꝓpter fixionem materie in alio mēbro. exēpla sicut squinātia mutatur ad periplemoniā: aut ad frenesim: et sicut cū colica ꝑmutat̄ ad paralisim ⁊ apoplexiā. ¶ Quartus casus est qñ morbi materia minorat̄. et similr morbus: ſz ẋtus etiā cū boc minorat̄: sed equalr aut forte plus: tunc est deuenire ad instās in quo fere simul deficiet virtus et egritudo. et ista apud Gal. tertio de crisi. et in lib. sectarū et apud Cōciliatorē differētia. cvij. vocat̄ pugna cadmica: būit em̄ Cadmus rex persarū filius Agenoris duos filios teucron: et polinicē: q̄ se mutuis vulneribus interfecerūt. sic in boc casu virt⁹ ⁊ morbus sese interimūt. ¶ Quintus casus est qñ ꝓpter multū conatū virtutis vident̄ accidentia remitti et virtus fortificari: sicut accidit illi q̄ cū erigit caput in fine copi morit̄: et multotiens ista accidūt in febrib⁹ apud mortē: ꝓpter vltimos conatus nature. q: infirmi se erigūt: ⁊ recti loquūtur. et post pusillū deficiunt. Et de boc te cōmonefacit affor. scōe pticule Non ꝑm rōnem alleuatis opz nō credere. i. cōfidere. ¶ Sextus casus est qñ ad aliquē morbū materialez sequit̄ alius morbus immaterialis: vt cū ad apostema renis declinans et rupturā ad intestina sequitur vlcus morbus tandē mortalis. Similiter cū ad periplemoniā declinantē ruptura sequitur et ptisis: sed oēs iste sunt declinationes nō vere q: nō sunt cum perfecto dñio virtutis supra morbum cām eius et accidentia eius cū fixione et cōstātia ipsius virtutis: ꝓpterea nō facile salutē ꝓmittas nisi alleuiatione perseuerante. et postꝙ cognoueris esse veram declinationem.

Ad rationem in oppositū de declinatione vera ꝑticulari. ⁊ vera vl̄i ōr ꝙ fimilitudo nō est bona. illa em̄ ꝑticularis fit a calido putredinali euaporāte cū qua pōt extingui calor innatus. et etiā pōt mori merito materie q̄ est sub for⁹ cause antecedētis cui virt⁹ nō dñatur: sed dñetur materiei facīēti paroxisimum. ¶ Et nota ꝙ ſz sicut determinatū est possit mori eger in declinatione vera vl̄i merito illius egritudinis: pōt tm̄ mori merito alterius dispositionis q̄ illi egritudini cōplicetur. Item pōt mori ꝓpter inordinatū regimē in aliqua ser rez nō naturaliū vt forte. q: debilis surgit ad assellā et taliter surgens syncopizat: quapropter esto certus vbi virt⁹ sit debilis maxīe summope opz cauere oē bmōi regimē inordinatū. et boc est qō dixit Aui. in textu ꝙ nō morit̄ eger i fe. ipsa nisi ꝓpter illud qō dicemus scōa quarti. de cā cōiter accīdte tam in declinatione ꝙ in alijs temporibus.

¶ Et principium quidē est hora: qua calor naturalis prefocat̄ a materia submersa in mēbro taz diu donec nō appareat maturationi: aut diuersitati eius cōtrarie maturationi vestigiuz.

¶ In hac pte describit quatuor tpa supascripta. et prio p̄n^m. scōo augmentū. tertio statuz. quarto declinationez. scōa ibi (et augmentū.) tertia ibi (⁊ stat⁹.) quarta ibi (et declinatio) ꝑma in duas nā primo facit sicut dictuz est. in scōo ibi (et p̄n^m quidē est inuentū) remouet qōdā dubiū. de prima pte describens p̄ncipiū dicit ꝙ est bora in qua calor innatus ꝑfocatur a materia submersa in membro durās tandiu donec nō apparet maturationis aut dispositionis ꝑte maturationi vestigiū scz manifestum. nam cum incipit apparere bmōi vestigiū manifestum incipit augmētum.

Principiū triplex.

Notandum prio. ꝙ p̄n^m capit̄ triplr qñq; ꝓ ꝓncipio initiatiuo morbi. qñq; ꝓ p̄mis tribus diebus. et neutro istorū modoꝝ bic describit p̄ncipiū. tertio mō accipit̄ vt est vnum de quatuor tpibus morbi: ⁊ talr sumptū bic describit̄. ¶ Notādū scōo ꝙ calorē ꝑfocari nō est nisi calorē cōstringi et disponi ad extinctionē qō fit ꝑm plurimū ꝓpter materiaz ⁊ ꝓprie grossam ⁊ viscosaz aut multā: aut ꝓpter vapores multos grossos et viscosos. bec aūt materia submergitur in mēbro: q: tegit mēbrū. et forte implet ipsius porositates. ꝓpter qō tegmentū calidum actuale et ꝓprie spumosum indigēs ꝓ sui ꝓseruatione vt euētet̄ tā ꝓpter materiā tegentē aut ꝓ vapores cōstringit̄: q: nō pōt dilatari sicut dz et tendit ad extinctionem sicut ignis sub multis lignis viridib⁹ snffocatur: aut etiā sub scutella positus. Et qñq; bec ꝑfocatio est tanta vt nō solū minuat calorem sed destruat ꝓpterea qñq; accidit mors in p̄ncipijs paroxismoꝝ. ¶ Et ex bis apparet q̄ sit differentia inter calorē extingui ꝓ viā suffocationis mō tā dicto: et calorē extingui ꝓ viā resolutionis ꝓprij subiecti. ¶ Notandū tertio. ꝙ calor magis ꝑfocat̄ in p̄ncipio vl̄i et in principijs paroxismorū: q: materia est magis grossa et min⁹ passa a calore. ¶ Cōtra. in p̄ncipijs paroxismorū stat⁹ calor magis ꝑfocatur: q: frigus durat diutius ꝙ in p̄ncipijs paroxismoꝝ p̄ncipij. ergo bec noti

ficatio magis cõuenit statui q̄ p̄n°. ¶Dicendū: q̄ in p̄ncipijs paroxismox̄ status multotiēs ca/lor magis p̄focaꝫ q̄ in p̄ncipijs paroxismox̄ p̄n cipij vt̄is: q: materia est pluris quātitatis aut for te mouetur ad mēbra maiori cū impetu. Sed in/tentio Aui. est q̄ in p̄n° magis p̄focaꝫ a materia rōne grossitiei sue: q: paꝝ passa est a calo. Uñ reli quis exñtibus paribꝫ in p̄in° et statu p̄terq̄ ex p te grossitiei materie ꝛ suox̄ vapox̄ semp magis p̄focaretur calox in p̄in. q̄ in statu. ¶Cōtra in tertianis puris materia est subtilior in p̄in. q̄ in statu que digeriꝫ p ingrossationē. ergo calox ma/gis p̄focaꝫ i statu i bmōi tertianis puris q̄ i p̄n°. ¶Rñdetur q̄ cōparādo materiā grossam ad sub/tilē magis p̄focatur grossa q̄ subtilis: cū hoc tñ stat q̄ materia subtilis magis p̄focet q̄ medio/cris: q: magis submergiꝫ in porositatibus mēbr̄i. ¶Notandū quarto. q̄ in p̄ncpio pōt apparere ve stigiū digōnis aut dispositionis cōtrarie digōni occultū sicut exēplificat Galenus tertio de crisi. Galenus. Luz vrina aliqualiter rubefit aut subtilis aliqua liter ingrossatur et bmōi vestigia digōnis occul/ta nō excludunt p̄ncipia sed solū manifesta sicut cū apparet ypostasis. ¶Notandū quinto ꝑm Gē tilē q̄ hec notificatio p̄cipij cōuenit tā p̄cipio particulari q̄ vñi. In vtriscꝫ eñ p̄focaꝫ calox a mate ria submersa in mēbro magis q̄ in alijs tp̄ibus. Similiter etiā tpe quietis p̄ncipij merito cause añcedētis magis p̄focatur calox q̄ in quiete alio rum tempox̄. ¶Contra instatur ꝑm Gentilē: q: in p̄ncipio particulari status vñis apparet ma/nifestum vestigiū digōnis cū tota materia sit ma nifeste digesta et pfecte. ergo hec notificatio q̄tū ad ptem illā nō conuenit p̄in°. particulari ¶Rñdet ipse p̄cio q̄ hec descriptio cōuenit p̄ncipio pti/culari quantuz ad p̄imam particulā: sed quantū ad scōam cōuenit solū p̄ncipio vniuersali: lz ēt p̄ima cōueniat p̄ncipio vñi. ¶Scōa rñsio. q̄ ēt in p̄in° particulari status lz materia sit digesta motus tamē eius est suffocatiuus calox et con/clusiu?: ita vt appareat in pulsu submersio ꝛ in vri na subtilitas. ¶Tertia rñsio sibi placens q̄ mate ria faciens paroxismū in statu nō est illa que ē di/gesta: sed noua materia q̄ moueꝫ. ¶Sed hec rñsio oīo est absurda cū possibile sit in statu esse aliam materiaz nisi q̄ digesta est. in statu eñ materia est summe digesta. ¶P̄ime due rñsiones magis mi/hi placent lz credā intentionē Auic. fuisse hic de/scribere solū tpa vñia penes materiā. lz alique p/ticule conueniant tempox̄bus particularibus ꝛ et alique tp̄ibus vniuersalibus penes accidentia.

Dubitatur ꝓpter q̄sitū Gentilis vtrū in p̄n° vñi possint apperere si/gna manifesta digōnis aut dispositionis cōtra/rie digōnt. ¶Et arguiꝫ q̄ sic. nā in p̄in. bō potest mori ꝛ pñt etiā in p̄in° appere signa mortis lz p tunc nō moriatur. Silr possunt in p̄ncipio ap/parere signa ꝛ salutis: sz hec in morbis materiali bus sumunꝫ a digestiōe materie aut a dispositio/ne digestioni cōtraria. ergo questio vera p parte affirmatiua. ¶Et confirmatur. nam in p̄ncipio potest vrina apparere nigra aut viridis q̄ est cer/tum signum mortis si fit perseuerans. similiter in p̄ncipio pōt apparere vrina laudabilis febre in cipiente a materia summe digesta. ¶In oppositum est Auic. in diffinitione p̄ncipij.

Pro solutione premittit Gale. q̄ dispositionem esse dige/stioni cōtrariam potest dupliciter intelligi. vno modo q̄ priuet digestionē actu. et hec dispositio ꝓprie vocatur cruditas tollens tam digestionem q̄ dispositionem cōtrariam digestioni actu lz nō aptitudine. scōo modo potest intelligi dispositio nem esse digestioni cōtrariam: q: priuet digestio/nem actu et aptitudine sicut est dispositio cole/re cinarie aut materia herpetis estiomeni carbū/culi ꝛ similium que nullo mō possunt digeri. Quo premisso ponit hanc cōclusionem. lz in principio appareant signa cruditatis priuantis digestio/nem actu: et nō aptitudine: licet etiaz possint ap parere signa occulta digestionis et dispositionis cōtrarie: nō tamē est possibile in principio appa/rere signa manifesta digestiōis aut dispositionis cōtrarie. prima pars ptz cum morbi incipiāt vt plurimum a materia cruda. Scōa pars ꝓbatur. q: de intentione Galeni tertio de crisi signa di/gestionis aut dispositionis cōtrarie occulta non separant p̄ncipium ab augmento: sed solū ma/nifesta. Tertia pars cōclusionis est de mente Aui. in diffinitione p̄ncipij.

Ad argumenta aūt in oppositū rñ/detur q̄, licet bō pos/sit mori in p̄n° quo ad alterationez materie: et li/cet possint apparere signa certa salutis et mortis in p̄ncipio. ista tamē non sumūtur a digestione aut putrefactione materie: sed multotiens a quā titate materie intensione morbi virtutis debilita te et similibus quibus medicus prudens iudicio rationabili iudicabit morbū esse mortalem. sicut econtra iudicabit salubrem ex dispositionib? cō/trarijs. ¶Ad secūdum respondet ipse q̄ licz mor/bus incipiat cū vrina nigra aut viridi: est tamen adhuc in p̄ncipio. Nam quāuis illa sint manife sta signa dispositionis cōtrarie: illa tamē dispo/sitio nō ē acquisita in materia merito calorис pu/tredinalis agentis in materia tēpore morbi: sed ante morbum. ꝛ hec apparitio nō excludit p̄inci pium ab augmento. Augmentū autē huius mor/bi erit quando p̄existenti malicie per actionem calorис putredinalis tēpore morbi noua addetur malitia. ¶Sed instat ipse pone q̄ morbus inci/piat a materia ita malignaꝫ vt nihil possit addi su pra illam malitiā. tunc respondet ipse q̄ hic mor bus hz solum p̄incipium quo ad malitiā in quo p̄ncipio morietur. Similiter respondet de mor/bo incipiente a materia digesta. ¶Sed cōtra po no q̄ morbus incipiat a materia summe digesta: tunc per ipsum est in p̄ncipio: et cū euacuabitur hec materia digesta erit declinatio. ergo fiet trā/situs de extremo scz de p̄cipio ad extremum scz ad declinationem sine medio: qd̄ est satis absur/dum. Tutius itaq̄ est dicere sicut dictum fuit in questione de tēporibus morbi. q̄ hic morbus inci piens a materia digesta incipit a statu et q̄ nūq̄ precessit p̄incipiū aut augmentum et post ipsuz statum sequitur declinatio. Similiter de morbo incipiente a materia summe maligna qui incipit in statu in quo morietur quē neq̄ p̄cessit aliud tē/pus neq̄ sequetur. Unde apud me tenēda est hec conclusio licet in cboante morbo possint appare/re signa manifesta: immo completa digestionis aut dispositionis contrarie digestiōi: non tamen est possibile q̄ in p̄ncipio appareant nisi occul ta signa digōnis aut cōtraria digestioni.

¶Et p̄incipium quidem est inuentum in omni egritudine. verum quandoq̄ occulta/tur sicut est eius occultatio in sinocha et epilensia et

Crudus

¶Cbamper?. P̄incipiū mor bi est cum na/tura non am/pli? oppoꝛ/

tur supata ab ea que gignit morbum materia. Et principiuz accessio/nis feb. vt plurimum est cor/reptio omniuz extremarum partium precipue nasi: qñq; totius corporis frigiditas. Estq; ñq; exigua tussicula irritet se frigiditati immiscẽs oscitatio: t pruritus vel nausea: vel vomitus lassitudo deficiente aĩa: capitis dolor vel alterius partis. In somnũ sepe delapsus. pñus preterea parauus: tarde rescindens. Ascẽsus est cũ dolores captũt incremẽtũ: et febris intẽdit. Acies cũ bec oia tempus custoditũt Decliatio seu decessio: cũ dolores: difficultas anbelitus et si ita euenit tussis cũ febri in corpore diu agũtur. In pubertate aũt paroxismorũ moriuntur vi t vebemẽtia egritudinis supata natura: vbi egri potestas viscꝫfuit. Ḃ aũt modo ꝓtingit etiam in addi tamento paroxismi ipos mori: in deficiẽtibus autem vigoribus' poxis morũ moriunt soluta ipsis vi tali firmitudine. binc videt vulgaribus: et imperitis: tuz meliusbabere cũ exurgit: t vẽter ducit aĩa deficiẽtes.

epilensia et apoplexia: t quandoq; principium est occultũ paucorũ accidentium: et estimatur q; nõ sit principiũ in ea. Et similiter quandoq; in die primo februum acutarum videt nubes et signum maturitatis t estimat q; nõ sit ei principiũ: et nõ est ita. ¶ Hic remouet dubiũ ostẽdens q; in oi morbo est ꝑn^m^ iz aliquãdo occultet dãs tres modos ꝙbus põt occultari. ¶ Primus modus qñ principiũ est ita breue q; nõ est cognoscibile sicut ĩ sinocba augmastica que post ꝑmã apparentẽ inuasionẽ ꝓcedit fere semꝑ augendo. in boc eñi occultat ꝓncipiũ status et declinatio. t sicut in sinocba perau/gmastica que a ꝓria manifesta inuasione ꝓcedit declinando occultat ꝓpter breuitatem ꝓncipiũ augmentũ t stat'. Et in omotena que a prima manifesta inuasione vniformiter se bz et fere tota est status occultanꝫ ꝓpter breuitatẽ ꝓncipiũ augmẽtum' t declinatio. Similiter dicendũ est de paroxismo apoplexie et epilensie. ¶ Secũd' modus est quãdo morbus est paucorũ accidentiũ. estimatur eñi ꝓpter paruã lesionẽ q; nõ sit principiũ et proprie boc accidit in boie forti t nõ delicato. Iz tamen in veritate bũerit principiũ sensibiliter ledẽs opationes: qõ cognituz fuisset a medico si fuisset ꝑsens. ¶ Tert' modus qñ in die ꝓma febriũ acutarum apparent in vrina nubes, siue yposta sis et alia signa maturitatis quapropter estimatur nõ babere ꝓncipiũ Iz bũerit. bec aũt nubes aliqñ est vera. qr forte morb' icepit a materia digesta. aut qr forte ꝓpter benignitatem materie calide acq̃sita est. aut tertio qr bec nubes decisa est a materia nõ infecta que erat tpe sanitatis: sicut aliqñ accidit in pestilentialibus. Aliqñ aũt nõ est vera yposta sis: sed qõ dã flegma liquefactũ simile yposta si inter que duo est differentia. qr illud flegma ante finem boze petit fundũ. yposta sis vero nõ ita cito descendit. Item yposta sis attinet cuidam relucentie: sed nõ flegma.

Et augmentũ quidẽ est hora in qua cõmouetur caliditas innata ad resistendum materiei motu manifesto. et apparẽt signa digestionis aut signa contraria digestioni. ¶ In bac parte describit augmentũ duo dicens ꝓmũ qõ ẽ hora in qua cõmouetur caliditas innata ad resistendũ materiei motu manifesto. Scõm' dictũ est q; in hora augmẽti apparẽt signa digestionis aut dispositionis cõtrarie digõni. ¶ Notandũ circa primã ꝙtem q; per caliditatẽ innatã debemus intelligere totũ calorẽ in febriente reptuz qui ꝙtim est naturalis ꝙtim ꝑternaturalis. bic q; dem tot' calor q; primo erat a materia ꝑfocatus tam mouetur motu manifesto ad resistẽdum materiei ne prefocetur: t ad agendũ in ipsam ad bũc finez vt digeratur: sicut ignis qui primo sub lignis viridibus suffocabatur tam spagitur et dilatatur vt ligna calefiant. sic est de calore nostro respectu materie. si ergo calor iste taliter agit ĩ materiam vt fiat in ipsa manifesta impressio ratione cuius sint apta sequi manifesta signa digestiõis vel cõtraria tunc est augmentum. Si autem diminute ipsam agitet vt non sint apta sequi vestigia digestionis aut dispositionis digõni cõtrarie nisi occulta tunc est principium de quo sermo precessit. ¶ Notandũ secũdo q; bic calor ab anima direct' licet intendat digestionem materie: nõ tamẽ semper materiam digerit. Si enim sit fortis t mate/ria obediens sequitur digestio intẽta ab eo. Si autem sit debilis t materia multum resistens ratione quantitatis aut ratione qualitatis male manifeste vel occulte: tũc sequit dispositio cõtraria digestioni. Nec est credendum q; ille calor semper resistat dispositioni male in materia a calore putredinali inducẽde: immo plerũq; accelerat ipsi' inductionem materie calefactendo.

Et status quidem est hora in qua vehemens est pugna inter naturaz et materiaz/ et apparet victoria vnius ambarum earuz super aliã/ et est hora pugne.

¶ In parte presenti notificat sta tũ: t bz duas ꝑtes. in ꝓma describit statũ. in secũda ibi. (Et ci' spacium) declarat tẽpus durationis eius. In prima parte describens statũ dicit tria. Primũ est q; status est bora in qua fit vebemens pugna inter naturam t materiã. Scõm q; in bac pugna appa ret victoria vnius ambarum super alterã. s. natu/re supra materiam aut ecõtra. Tertiũ qõ est bora pugne. ¶ Circa primã partẽ notandum q; vebemens pugna inter naturã t materiam accidit ex resistentia materie ad naturã sicut in ceteris trãsmutationibus et motibus mere naturalib' q; oẽs sunt successiui et fiunt in tempore ꝓpter resistentiam passi ad agens. Deducta enim resistentia transmutans ageret in nõ tempore. bec autez pugna est maior in statu q; ꝑ in aliis temporibus licz quocunq; tempore sit aliqua pugna inter naturã et materiam sed nõ vebemens sicut in statu.

Contra in augmento multotiens est maior pugna q; ꝑ in statu eiusdem morbi. vt quando materia in statu est pauca. quia in temporibus precedentib' est ꝑm partem expulsa. tũc eñi in statu paroxismi sunt remissiones t minus durãtes q; ꝑ in augmẽto. t per cõns minor pugna. ¶ Ad boc dicũt aliqui q; status bic descript' est solũ morborũ in ꝙbus cõcidunt tpa penes alterationem materie et accñtia: t isti sunt morbi reseruantes materiã ad vnã cretica m expulsionem. In aliis eñi nõ est incõuentẽs pugnã esse maiorẽ in augmẽto et ꝑn° quo ad digõnẽ. t plerunq; includat ꝑn^m^ augmentũ t statũ quo ad accñtia: et status quo digestionẽ nõ includat in illis nisi declinationẽ quo ad accñtia: sicut in pleuresi t in oibus morbis materialib' in ꝙb' materia in pluribus vicibus in principio t augmento est expulsa. ¶ Verũ ꝑm banc rationẽ opz dicere bãc descriptionem nõ cõpetere cuicũq; statui vniuersali, penes materiã. ¶ Aliter ergo dicit q; aliorum paritate supposita precipue ex ꝑte quãtitatis materie maior est pugna in statu q; ꝑ in augmento. qr materia in statu bz oĩm digõnem t putrefactionẽ quã recipit in augmento. t per cõns est apta magis stimulare virtutem q; ꝑ in augmẽto. Et precipue boc est verus apud tenentes digestionem et putrefactionem simul intendi. Et est etiaz in statu maior agitatio materie non solum ex parte alteratiõis sed etiam motus localis cum in statu magis q; ꝑ in temporibus precedentibus fiat commotio antecedens crisim per quam separatur suutatiuum a nocitiuo. Et tertio etiã in statu fit pugna cretica per quam materia expellitur ad extra aut permutatur. bec enim omnia licet aliquando possint accidere in augmento: non tamen sunt de ratione augmenti. ¶ Contra sequitur q; in declinatione est tanta pugna quanta est in statu. cum babeat omnẽ digestionem, t putrefactionẽ quã ba/

bebat materia in statu:et cum hoc materia localiter mouetur et expellitur. ¶ Respondetur ꝙ licet in multis sit paritas:tamen in hoc est differentia ꝙ in ratione declinationis includitur ꝙ materia sit pauc̃ificata respectu eius qō erat in statu.non autem hoc includitur in ratione status respectu augmenti. ¶ Secūdo instatur cōtra descriptionē quia motus digestionis et dispositionis contrarie digestioni sunt velociores in augmento q̄ in statu cuz magna pars digestiōis aut putrefactionis acquiratur in augmēto:parua autem in statu In statu enim fit solum complementum digestionis aut dispositionis cōtrarie:quare valde paruz intenditur. ¶ Ad hoc respondetur ꝙ quantūcunq; hoc assumptum sit verum et conueniens diffinitioni augmenti:tn̄ negatur consequentia ꝓpter tres causas dictas statim que faciunt maiorē esse agitationem et maiorez pugnaz in statu q̄ in augmento. ¶ Circa secūdum dictum est notandum ꝙ post banc vebementem pugnam in statu apparet dominium aut nature supra materiam cum apparent signa complete digestionis sumpta maxime ex vrina. aut apparet dominium materie supra naturam cū apparent signa completa dispositionis digestioni contrarie. ¶ Circa tertium dictum notandum ꝙ status est hora pugne scilicet cretice. fiunt enim crises maxime in statu tuz quia virtus est multum irritata.tuz qz materia est summe digesta:ꝛ sic parata expulsioni.aut summe maligna virtutem facile oppressura. ¶ In hac ergo particula vltima diffinitionis loquitur de pugna cretica.sed in prima particula:cum dixit qz est vebemens pugna loquitur de pugna nō cretica.

Crises maxime in statu fiunt

¶ Et eius spacium est in habentibus paroxismos acutos paroxismus vnus.et non cognoscitur nisi per illum qui sequit̄ ipsuz aut duo paroxismi et cognoscitur in tertio eius:ideo ꝙ non addit super illos ambos in pluribus nisi in egritudinibus macronoxijs.fortasse enim assimilantur paroxismi plures in omnibus iudicijs suis.et illic apud statum completur vestigium digestionis aut contrarij eius.

¶ In hac parte declarat quod sit spacium status et quomodo cognoscitur.et tria dicit. Primum ꝙ status in morbis habētibus paroxismos acutos idest in morbis valde acutis est vnus paroxism⁹ aut ad plus duo paroxismi sed in egritudinib⁹ macronoxijs.i.longi tpis possunt esse valde plures paroxismi status q̄ vel erunt similes in oībus iudicijs suis.s.in longitudine intēsione ꝛ lesione opationū et similibus.Scō dicit ꝙ status nō cognoscitur nisi per paroxismū sequentē.Si em̄ paroxismus sequens sit valde remissus tunc precedentes omnino similes fuerunt status. Tertio dicit ꝙ in statu cōpletur vestigiū digestiōis aut dispositionis ei contrarie. ¶ Contra scōm dictum est sententia Gal.primo aphorism.cōmento 7°.et primo de crisi. dicentis ꝙ status cognoscitur anteq̄ fit ꝛ quando est presens. ¶ Preterea cū omnis dieta ordinetur in relatione ad statum quomodo nō p̄cognito statu potest medicus egrum dietare. Respondetur ꝙ iudicio cōiecturatiuo ꝛ estimatione veritati ꝓpinqua cognoscitur status anteq̄ fit.ꝛ multo magis cum est presens.que cognitio sumitur ex natura morbi:quātitate materie:qualitate ipsius:tempore:et virtutis cōstantia vel debilitate et ceteris de quibus in sequenti capīo:cum sciētia certa nō cognoscatur status nisi cū p̄terijt per paroxismuz sequentem. ¶ Ex tertio dicto colligē ꝙ digestio et similiter cōtraria dispositio intendūtur in statu. dicit em̄ ꝙ cōpletur vestigiū digōnis aut sui contrarij in statu. Et hoc idē sentit Gal. primo affo. cōmēto.12.et primo de crisi.13 quidem ꝛm verba Auer.3°.colliget dicentis ꝙ cum cessat digestio aut putrefactio tunc est status.q.d.ꝙ in statu materia nō digeritur:neq; putrescit. sed omnis talis trāsmutatio fit in augmento glosandus est ꝙ nō ita manifeste ꝓcedit digestio aut putrefactio in statu sicut in augmento.

paroxysmi affi hia

Declinatio seu decessio.

¶ Et declinatio quidē est hora qua calor innatus iam dominatur materiei ꝛ vincit eam ꝛ existit in cōgregationis eius separatione.s. rei post rez:et alleuiatur caliditas caloris occulti.et expellit̄ ad extremitates donec resoluit̄ et multotiēs ingrossatur. ¶ In parte presenti describit declinationem.ꝛ dicit quatuor.primo ꝙ declinatio est hora in qua calor innatus tā dñatur materie ꝛ vincit eam.scō.dicit ꝙ existit in separatione cōgregationis eius.s. rei post rem.i.ptis post partem.tertio dicit ꝙ per banc expulsionem alleuiatur caliditas occulti.i. partiū occultarū intrinsecarū et expellitur ad extremitates.s.pars materie et caliditas. Vltimo dicit ꝙ bec declinatio durat donec resoluitur:et destruitur caliditas aut donec resoluitur.i. totaliter expellitur materia siue sensibiliter:siue insensibiliter.et multotiens ingrossatur.i. apatur aliqō membrū materia ad illud membrū cretice pmutata.aut ingrossatur.s.materia quando resolutis partibus subtilibus remanet cinericium:qō non est amplius vehiculū caloris putredinalis.ꝛ bec maxime accidit quādo materia est difformis ita vt habeat ptem subtilem et partē grossam. si em̄ esset vniformiter subtilis tota resolueretur. ¶ Circa primū dictū est notandum.ꝙ ꝛz in statu salubri natura dñetur materie quantū ad digestionez et separationem nocitiui a iuuatiuo:tamen in declinatione dñatur materie magis q̄ in statu:ꝛ alijs tpibus quantū ad expulsionem materie ad extra corpus vel saltē permutando eā a loco in quo est ad aliqō mēbrū:quantūcūq; em̄ in alijs tēporib⁹ possit fieri materie expulsio.ꝛ permutatio:hoc tamen fit pl⁹ ꝓportionabilr in declinatiōe q̄ in aliquo tēporū precedentiū. ¶ Circa 2m nota ꝙ fit expulsio materie per partē post partē. qz expellitur nocitiuum et remanet iuuatiuū in crisi laudabili que est in declinatiōe ad differentiā mot⁹ sinthomatici q̄ pōt esse in quocūq; tpe alio cū quo quasi subito expellitur iuuatiuuz ꝛ nocitiuū.ꝛ ideo in declinatione vera illa expulsio fit cū bona egritolerantia ꝛ cōferentia:nō sic in alijs tpibus. ¶ Circa tertiū nota ꝙ ꝛz alleuietur caliditas tam partium intrinsecarum q̄ extrinsecarum tamen plus proportionabiliter alleuiatur caliditas partiuz intrinsecarum a quibus materia expellitur cū de ipsa forte aliquid ad partes extrinsecas expellatur. ¶ Vltimo nota duplicem crisim accidentē in declinatione frequentius q̄ in alijs temporibus vnam euacuationis:alteram permutationis.

Pro declaratiōe descriptiōis horū tē porū dubitat̄ vtrū be descriptiones sint temporū vniuersaliū aut particularium. Et si vniuersaliū an ipsorum distinctorum

distinctorū penes alteratiōē materie:an ipsorū vniuersaliū/distinctorū penes morbi essentiam et accidentia. ¶In qua questione tenenda est hec cōclusio q̄ intentio Aui. fuit hic diffinire tempora vlia febrium penes alterationem materie distincta. et sic videbis oēm particulaz in his descriptionibus positam cōuenire tēporibus vlib⁹ penes materiā distinctis. Non aūt intētio sua fuit diffinire tempora particularia cū eorum diffinitionem ponat in sequenti capło q̄uis alique particule in his diffinitionib⁹ posite:eis possint adaptari. nec etiā intentio sua fuit diffinire tempora vniuersalia penes morbi essentiam et accidentia cum has diffinitiones posuerit scōa primi ca°. 7°. que diffinitiōes ibidem posite sunt cōmunes febribus et omnibus morbis.

Stat⁹ seu acumen siue acies

¶Et status quidē diuersificātur in egritudinibus. egritudinū em̄ valde acutarum lōginquior status est vsq̄ ad quatuor dies et febres effimere sunt de hac summa: veruntamen ipse non numerantur acute: qm̄ nō sufficit in acutate egritudinis vt sit status eius proximus: immo sit de egritudinibus habentibus timorem. Et sequuntur eas febres acute absolute nō valde. ⁊ sunt ille quaruz status peruenit vsq̄ ad quatuor decim dies: et quod est supra id.

¶In parte presenti Auic. ponit quatuor cano. cōpletiuos huius doctrine de temporibus morbi. Et sic posset diuidi in quatuor partes. scōa ibi. (Et cognitio quidē egritudinum). tertia ibi. (Et plures quidem febrium.) quarta ibi. (Et febres quidem diuersificantur). Primus canō est q̄ status diuersificantur in egritudinibus quantuz ad propinquitatem et longinquitatem. Egritudinū enim valde acutarum quas Ga. appellat acutas in vltimo. prima particula afforismorū. status p̄pinquior est vsq̄ ad quatuor dies. huius autē taz cite terminationis causa est q̄ natura nequit tam fortes motus tolerare nisi paruo tēpore. Est em̄ necessarium vt natura cito vincat aut vincatur. et effimere quantū ad hāc propinquitatem sunt ex hoc numero. terminantur em̄ in quatuor diebus et proprie effimera ex apostemate et nauseatiua satietate: nō tamen dicūtur acute cum nō sit in eis scitas accidentium que preter breuem terminationem requiritur ad hoc vt egritudo dicatur acuta. Similiter diceretur de tertiana pura duorum aut trium paroxismorum. Sunt in secūdo loco alique egritudines absolute acute distinguēdo eas cōtra peracutas. ⁊ istarum quedam sunt quarum status ē. 14. dierum. Alie autem vocātur acute tropice idest cōuersiue quaruz status est a. 14. vsq̄ ad 40. supplete vos. Alie sunt cronice quarum status est supra. 40.

¶Et cognitio quidē egritudinū acutarū in ordinibus suis et cronicarum est iuuatiua in regimine cibi egri fm q̄ dicemus in sequentibus.

¶Secūdus canō est q̄ cognitio egritudinum acutarum ⁊ cronicarum in ordinibus suis idest temporibus suis est iuuatiua in regimine cibi fm q̄ dicetur in capitulo de regimine febricitantium. medicus nanq̄ ordinat dietam in comparatione ad statum. Si enim status est longinquus alioqui paritate suppositā ordinat dietam grossiorem. Si vero propinquus subtiliorē: et quanto magis accedit ad statum quantum est merito status non sumendo/indicationē a repletione nec ab alia re tanto ordinat dietam subtiliorem.

¶Et plures quidez febriū complēt principiū augmentū et statū in paroxismo vno. et faciūt paroxismum alium declinando.

¶Tertius canon est. q̄ plures febres cōplent p̄ncipium augmentum et statum in vno paroxismo deinde faciunt scōm paroxismum ptinentem declinationi: immo etiam quod plus est plures febres tertiane quartane et quotidiane complent in vno paroxismo. Et dicuntur tertiane quartane et quotidiane merito materie a qua pendēt apte paroxismarez butusmodi ptodis.

¶Et febres quidē diuersificantur in his temporibus. de eis quidem sunt quarum augmentū prolongatur. et de eis sunt quarum declinatio prolongatur.

¶Quartus canon est. q̄ febres diuersificantur in tēporibus penes longitudinez aut breuitatē vnius in cōparatione ad alia. Sunt em̄ quedam in quibus augmentū plogatur. et quedam in quib⁹ declinatio est longa in cōparatione ad alia tēpora. Et tu dic similiter de statu ⁊ p̄in°. Harum aūt diuersitatum causa diffuse perquiretur inferius in capitulo intitulato de rebus in quarū quibusdam cōuenīunt febres ⁊ in quibusdā differūt.

¶Cognitio horarum egritudinis vtium quādoq̄ est ex spē egritudis. nā spasmus sicc⁹ ⁊ epilēsia ⁊ apoplexia ⁊ sinānchia sunt ex acutis valde: ⁊ tertiana pura ⁊ causon ō acutis nō valde: et quartana et paralesis de macronoīis.

¶Postq̄ Aui. in p̄cedenti ca. notificauit tpa egritudinum ⁊ ppie febriū quantū ad eorū q̄ditates hic docet cognoscere huiusmodi tēpora et maxie statum vniuersalem iuxta rubricam. q̄ fm ipsius exigentiam est dieta vniuersalis ordinanda vt est apud Gale. prima afforismox. et primo de crisi. Galenus.
Sed q̄ etiam varianda est dieta particularis fm exigentiam temporum particularium docuit Auic. in presenti capitulo non solum cognoscere tempora vniuersalia sed etiaz particularia. bz igitur hoc capłm duas partes. in prima docet cognoscere tēpora vniuersalia. scōa. ibi. (Cognitio aūt horarum particularium) docet cognoscere tempora particularia describendo. Prima ps diuiditur in duas. nam in prima docet cognoscere tempora vlia et proprie statum per signa preapparētia. in scōa parte ibi. (Et quādoq̄ cognoscitur ex dispositione euacuationum) docet cognoscere hmōi tēpora p signa post appentia. p̄ª pars iterū diuiditur in plures ptes fm q̄ plures sunt maneries signorū p̄apparētiū. ptes vero patebūt discurrendo per textū. ¶Pro cuius notitia sciendū q̄ signa illa dicuntur preapparentia que scōm plurimum preapparent in principio egritudinis. Sed illa dicuntur postapparentia que secūduz plurimum non apparent in principio egritudinis. Exemplum primorum. sicut species egritudinis. regio tempus complexio ⁊c. Exemplum secūdorum. sicut euacuatio ⁊ digestio. In p̄ia parte docet Auicenna cognoscere tempora vniuersalia et proprie statum ex specie egritudinis. Nam spasmus siccus .i. de inanitione et epilensia vnius paroxis-

mi et apoplexia et finantia sunt egritudines val/de acute quatuor diebus terminãde:quarum sta/tus est valde propinquus.Sed tertiana pura cõ/tinua et causon sunt ex acutis non valde qua/rum terminatio est inter quartum et decimũquar tum.sed quartana et paralesis sunt ex macrono/xijs idest valde longis quarum status est longin/quus. ¶Notandum circa hãc partem q licet hec noticia sumpta ex specie egritudinis valde iuuet medicum in cognoscendo longitudinem aut bre/uitatem egritudinis et cõsequenter ,vtrum status sit longinquus aut propinquus vel medius.tamẽ hec nõ ẽ certa noticia nec limitata ꝓz species egri tudinũ.nam quartana ponitur inter cronicas. et tamen quandoq quartana in tribus aut quatuor paroxismis finitur. ¶Similiter quãdoq vidi pa/ralesim in septem diebus liberatam. et similiter multotiens vidi tertianam vnius paroxismi. ¶Pre terea esto q omnes flegmatice aut pluressint cro nice.maxime tamen est differentia inter duratio/tiones earum:et consequenter in propinquitate et longinquitate status earum.quare hec noticia nõ est omnino limitata nec certa sed ipsa cũ alijs multum iuuat medicum in cognoscendo propin/quitatem aut distantiam status. Ex q exempla hic posita sunt aliqualiter dubia ideo declaratio ne indigẽt.primo spasmus ficc9 particularis po/test esse coeternus patienti:quia nec interficit nec liberari potest:vt puta spasmus digiti combusti: sed spasmus siccus vniuersalis tam fact9 est egri tudo peracuta occidens infra quartum.t de hoc est ꝓm hic.Spasm9 tamẽ humidus scõm plurimũ est magis acutus frequenter occidens in die na/turali propter nocumentum in anhelitu. ¶Tenẽ/dum tamen est q spasmus siccus eque intẽsus cũ spasmo humido citius interficiat cum eque bene impediat anhelitum sicut humidus.t cum hoc in sicco est virtus magis debilis per essentiam.Epi lensia quoq quantũ ad totam sui cõsistentiam est egritudo cronica.nec potest dici q hic Auicẽ.in/telligat de paroxismo vno epilensie cum hic non declarat tempora particularia sed vniuersalia. ¶Est ergo dicendũ q hic loquitur de epilẽsia ba/bente vnicũ paroxismum.Apoplexia autẽ est egri tudo acuta valde:nõ quia citoterminetur ad mor tem aut ad salutem.sed q aut terminatur ad mor tem aut desinit apoplexia cum permutetur ad pa ralisim.Uel dicatur q intelligit hic de forti apo/plexia que semper cito ad mortem terminatur in quarta vel infra:maxime squinantia anhelitum impediens que fit in musculis epiglotis maxime intrinsecis.hec enim ꝓm plurimum ,occidit circa quartam:immo frequenter in prima die natura/li.squinantie autẽ que fiunt in musculis mere in/trisecis aut extrinsecis aliquãdo trãscẽdunt quar tam t non sunt semper ex peracutis. Tertiana au tem pura ponitur inter acutas valde si sit conti/nua.q habet vtrasq conditiões. Est enim seuo rum accidentium:et terminat inter quartam t se ptimam.Si autem fit interpolata numeratur in ter acutas absolute quantum ad terminationem nõ quantum ad seuitatem accidentium.Causon autẽ q̃ pendet a colera aut fleginate falso peccan te aut in venis totius aut in locis cordi propin/quis cõiter terminat inter quartũ t decimũq̃rtũ. ¶Et quandoq ex motu egritudinis.naz si paroxismi sunt breues significant q sta/tus est propiquus;sicut tertiana pura.tem pus eñ paroxismorũ eius est ex tribus ho ris vsq ad quatuordecim horas.et si sint prolixi significant q materia est grossa et status loginquus:sicut tertiana pura.t si nõ fuerint illic paroxismi:imo materia eꝰ fuerit acuta:sicut sinochi tũc egritudo erit acuta.et si fuerint signa eius signa frigide grosse aut declinis ad grossitudinem tunc egritudo erit nõ acuta.et si remanserint cũ dispositione sua tunc egritudo non erit il/lius acuitatis.

Quicq sunt notatu digna.

¶In hac scõa parte ponit scõam materiẽ signo/rum sumptã a motu egritudinis.Et dicit quinq. ¶Primũ q si paroxismi sint breues significant q status est ppinquus.t q egritudo est breuis:sicut in tertiana pura.tps eñ paroxismorũ eius ẽ ex tri bus horis vsq ad.xiiij.Si vero poxismũ sunt pli/xi significant q materia est grossa aut multa et cõ sequenter q egritudo est longa t status est longin quus:sicut tertiana nõ pura.paroxismi eñ ipsius durant vsq ad triginta horas et supra interdum. ¶Tertiũ dictum q si in aliqua febre non fuerint paroxismi:tunc debemus cõsiderare materiam. Si eñ fuerit acuta t calida t subtilis:sicut mate/ria sinochi.i.febris sanguinee:tunc egritudo erit acuta terminãda a quatuor vsq ad quatuordecim. ¶Quartus dictum.q si adsint signa ffe et grosse materie aut declinantis ad grossitiem:tũc egritu do erit nõ acuta scz absolute.erit eñ tropica.sed ꝓm plurimũ cronica vltra.40. terminãda. ¶Quin tum dictum est.q si egritudo remanserit cum di/spositiõe sua.q sit continua in qua non sint signa materie acute neq materie ffe grosse.sed supple/te vos signa materie mediocris:tunc nõ erit illi9 acuitat cui9 acuitatis est sinoch9 neq ita longa si cut cõtinua pendens a materia frigida et grossa.

Dubitatur circa duo prima dicta vtrum paroxismi breues significent morbũ breuẽ:et cõsequenter statũ esse ppinquus. ¶Et similiter ecõtra significent paroxismi longi. ¶Et arguitur q non. nam paroxismi epilensie sunt valde breues et breuiores q̃ paroxismi ter/tiane:cum tamẽ ipsa sit longissima.est enim fre/quenter coeterna patienti. ¶Et cõfirmatur.quia apoplexia est breuis ꝓm plurimum ante quartus terminãda:paroxismus tamẽ eius longior q̃ pa/roxismus epilensie. ¶Secũdo febris existẽs in p̃n cipio est longior q̃ ipsamet existens in statu:cũ tñ in prin° poxismi sint breues:in statu vero longio res. ¶Forte dr q intentio Auic.nõ est comparare eandem egritudinẽ ad seipsam ꝓm diuersas egri tudines. ¶Contra accipiamus vnam aliã egritu dinem cuius totalis materia ab ipso initio sit ita dispositia sicut materia in statu alterius egritudi nis.et certum est q hec secũda erit breuioris ter/minationis et habebit paroxismos longiores. ¶Tertio fit a febris pendens a materia diffor/mi cuius vna pars sit subtilis t alia grossa.t sit b feb.pendẽs a materia vniformiter grossa sicut est materia a.sed minoris q̃titatis.Et sequit q po/xismi a.dependentes a mã subtili erũt breuiores q̃ paroxismi b. t tamen a.erit longior b.vt pa/tet ex casu. ¶Quarto possibile est propter subti/litatẽ materie naturã totam materiam simul ex/pellere que tñ faciet vnum poxismum cuz tamen ipsa sit breuissima.Ultimo.paroxismi continua/rum sunt longiores q̃ paroxismi interpolataruz.

cum tamẽ

eñ tamen cõtinue febres sint breuiores interpolatis vt est apud Gale.tertio de crisi.capto tertio ergo longitudo paroxismorum nõ significat egritudinis longitudinez.igitur ꝛc.¶ In oppositũ est Auicẽ in parte presenti.

Pro solutione qõnis ꝑmittendum ꝙ varietas paroxismorũ ꝛ egritudinũ q̃ fiunt in bũano corpore ꝓuenit ex tribus causis.primo ex varia dispositione mẽbrorum mittentiũ et recipientiũ.scõo ex varia dispositione materie.tertio ex bis que vtriscz causis iaz dictis superueniũt.ex pte q̃dem mẽbrorũ mittentiũ fit magna variatio in paroxismis et egritudinibus ꝓz potentiã eorũ vel debilitatẽ.Mã si mẽbrum est potens in expellendo expellit multã quãtitatẽ materie in vna vice aut aliqõ corpis mẽbrũ aut ad extra corp' sicut cõtingit in stomacho fortis qui vnica vice multũ euomit et debilis parũ.Similiter cerebrũ apopleticũ forte expellit materiã multam ad neruos vt se deoneret.debile aũt nõ sic.ꝛ sic̃r epar aut mẽbra fortia ītrinseca expellerẽt vna vice multã materiã ad extra venas facturã paroxismos longos.et si debilis sit nõ tantã poterit expellere.Et similiter si mẽbrũ recipiẽs fuerit forte nõ tm̃ recipiet:debile autẽ recipiet plus. Sic̃r est diuersitas ex parte mẽbrorũ postq̃ materiã receperunt.fortia eñ facillime materiã expellũt sensibiliter aut insensibilit̃r.similiter habentia vias latas facilius expellũtq̃ habentia ipsas angustas. vñ in boibus latorũ porox citius paroxismi terminanť q̃ in bñtibus poros strictos. tertio cõtingit bmõi diuersitas ꝑpter fortiorẽ conatũ virtutis ad expellendũ materiã receptã qui conat' põt ꝓuenire ex duobus:aut ex nimia sensibilitate.ꝓpterea in colericis et corporib' siccis tm̃ paroxismi citius terminanť.natura eñ ꝑpter sensibilitatez magis irritata est ad materie expulsionẽ.scõo ꝓuenit hic conatus ex parte nobilitatis lese actionis. et ꝑpter hãc cãm cerebrũ apopleticũ cito expellit materiã apoplexie ad neruos nõ sufferens tantã lesionẽ.scõo principal'r ꝓuenit hec diuersitas paroxismorũ et egritudinũ in sua duratione ex parte dispositionis materie.qz si multa sit aut grossa aut viscosa aut per aliquã qualitatẽ manifestã vel occultã virtuti inimica opprimens ipam est cã longitudinis paroxismorũ ꝛ egritudinum.Si vero habeat ꝓprias dispositiões est cã breuitatis et ꝓprie si sit digesta.tertia cã ꝑncipalis but' diuersitatis ex pte rerũ extrinsecarũ respectu istarũ duarũ causarũ que sunt magis ꝑncipales est hec. Certũ eñ est ꝙ cõplexio calida regio calida tps calidũ et fit̃a abbreuiant egritudines et paroxismos et contraria ꝓlogant.

His ita ꝑmissis sit hec cõclusio rñsiua ad q̃sitũ de intentione Aui.in parte pñti.ꝙ oi paritate supposita ꝓtercz ex parte materie multe grosse viscose aut modis ꝓtrarijs cõditionate breuitas paroxismorũ ꝓm plurimũ significat breuitatẽ egritudinis.et ecõtra longitudo paroxismorũ significat longitudinẽ egritudinis.ꝓbať nã si paroxismi sunt breues significãt ꝙ materia est pauca aut subtilis et ecõtra.si longi significãt ꝙ sit grossa aut viscosa aut multa.ꝛ sic̃r3 esse dispositã q̃ ẽ sub forma cause añcedentis sic̃ materia paroxismalis.g̃ paroxismi breues significãt breuitatẽ egritudinis et longi longitudinẽ ꝓm plurimum.

Ad rationes in oppositũ.Ad ꝑmaz de epilẽsia dr.ꝙ nõ est intentio Aui.cõparare epilensiã ad feb.sed intẽtio sua in bis signis est cõparare adinuicẽ egritudines eiusdẽ spẽi.Añ ꝓñr dico ꝙ epilensia habens paroxismos breues est breuior q̃ bñs paroxismos lõgos ¶ Et ad cõfirmationẽ de apoplexia q̃ est breuis: et tm̃ bz paroxismũ longũ in cõparatione ad epilensiã dr ꝙ nõ seruať paritas in situ materie. Est eñ materia in apoplexia cõtenta ꝓm plurimũ eiꝰ in scõo.et vltimo ventriculo cerebri.sed materia epilensie magis in anteriori ventriculo quare materia apoplexie permutať ad nucham.nã q: multa et grossa non põt faciľi resolui aut alio mõ ad extra expelli:sicut materia epilensie q̃ est pauciꝛ et subtiliꝛ.¶ Ad scõm dr ꝙ nõ seruať paritas.in statu eñ est materia magis digesta q̃ in ꝓncipio quapropter paroxismi fiunt longiores cũ sit magis parata vt expellatur de venis ad extra venas. ¶ Ad tertiam de materia diffoꝛmi dicit illud cõcludere propterea in cõclusione dictũ fuit ꝓm plurimũ.et similiter respondeť.¶ Ad quartũ.necz de hoc miretur aliquis.vnũ eñ signũ non sufficit ad significandũ longitudinẽ aut breuitatẽ egritudinis:sed oia tredecim de quib' agitur in presenti ca.sunt adinuicẽ cõparãda vt defect' in vno suppleat õ fectũ alteri'.¶ Ad vltimã dr.ꝙ cũ cõpanť quartana cõtinua et tertiana interpolata nõ seruatur paritas ex parte fit' materie cũ in cõtinuis cã cõiuncta paroxismi fit ad intra venas:sed in interpolatis extra venas.Sed si cõparenť tertiane cõtinue adinuicẽ aut due interpolate adinuicem ille quarũ paroxismi erũt breuiores abbreuiabũtur et quarũ longiores elongabũtur. ¶ Ultimo solet q̃ri an continua sit breuiꝛ interpolata. ¶ Ad qõ dr.ꝙ cõtinua ad totã interpolatam cõparata est breuiꝛ vt vult Ga q̃rta ꝓticula affor.affortis.illo. tertiana pura in septem periodis iudicať lõgissima.Sed si cõpareť ad totũ tpsafflictionis in.interpolatis certum est ꝙ illud est maius.s.tempus afflictionis.continue ꝙ interpolate aliorum paritate suppositã.

¶ Et quãdocz est ex ñute cui velociter accidit debilitas.q̃re est egritudo acuta aut non appet illud ꝛ est egritudo non acuta.
¶ In hac tertia parte docet cognoscere; morbi longitudinem ex virtute.nam si virtuti aduenit debilitas significatur ꝙ egritudo est acuta idest breuis terminationis.Si autem ei nõ accidat debilitas.scilicet notabilis:tunc egritudo est nõ acuta idest nõ breuis terminationis. ¶ Notandum primo ꝙ virtutem debilem arguimus ex operationibus cum ipsa nõ est bene potens ad illas perficiendas:ꝛ secũdo ex pauca resistentia causis alterantibus.¶ Notandum secundo de intentione Auicen.scõa primi virtutem ex tribus debilitari: aut propter nocumentum in' membro:sicut cum est lesa sua complexio compositio aut vnitas. secũdo propter nocumentum in spiritibus:sicut cũ sunt pauci aut aliqua mala qualitate infecti manifesta vel occulta sicut est venenositas.tertio debilitatur propter defectum in ipsa virtute idest in ipsa anima cum est distracta per multiplices ꝛ fortes operationes.sic enim ꝓter modum vacans operatiõibus animalibus debilitatur scõm operationes naturales etiam absz boc ꝙ spiritus membrorum naturalium resoluantur aut conuertantur ad membra animalia:immo solum quia anima non applicatur ad illas operationes peragẽdas. Sic enim intenti fortibus imaginationibus delata sub oculis nõ videmus.scõo de aia

¶ Lbamper'. Quidaz enim morbi breues sunt:q̃ cito vel tolliunt hominẽ vel ipsi citofiniunť. Quidam longi subq̃busnecz sanitas in propinquo :necz exitium est. Tertiunqz gen' eoruz est:qui modo acuti :modo longi sunt. Atcz etiã ꝓter hos q̃rtum est:qõ necz acutuz dici potest qz nõ perimit necz vticz longũ:qz si occurritur facile sanatur. Acutus quidẽ morbus quo vetustiꝛ est:longus autem quo recẽtiꝛ:eo faciliꝰ curatur.

¶ Ad ꝓpositū cū dicit hic Aui. ꝙ debilitas virtutis significat morbuz breuē intelligit de qua cūq; debilitate: sed potissime de ꝓma et secunda. Gēttilis ⁊ Addarsilius reddētes rōnē but⁹ passus dñt ꝙ in morbo mortali virtutis debilitas est signum breuitatis: et virtutis fortitudo signū longitudinis morbi. qz in morbo mortali necesse est virtutē debilez citius succūbere ꝙ ꝟtutē fortez. ſz in morbo salubri est ꝓtrariū. nā ꝟtus debilis significat longitudinē morbi salubris et ꝟtus fortis significat breuitatē cū maiorez ꝓportionē habeat ꝟtus fortis supra morbū ꝙ debilis. quare citius ad salutē virtus fortis terminabit morbū salubrem ꝙ virt⁹ debilis. et hāc dicūt esse itentionē Ga. vltio ca° sc̄i de dīrntijs febriū cū dicit ꝙ ꝟtus debilis significat lōgitudinē egritudis. ſ. salubris. ⁊ hō auctores istos apenter aduersantes cōcordant.

Ugo senensis. ¶ Sed ſz dicta sua sint ꝟa: vt dicit Ugo senensis: tñ nō sunt ad mentē Aui. in ꝙte pñti. hic em̄ vt ꝓz in textu. loq̄tur de debilitate aduenīente merito morbi. sed hec debilitas aduenīens merito morbi absolute significat breuitatē morbi siue sit salubris siue fit mortalis. Mā si morb⁹ sit salubris et aduenīat velociter debilitas ex morbo oz pl⁹ ꝓportionabiliter debilitari ꝙ virtutē. et sic de necessitate ad salutē terminabit ꝙuis in hoc casu ꝟtute existente forti citius ad salutē terminaretur. si vero morbus sit mortalis res clara est: cū maiorē ꝓportionē habeat morbus supra virtutē debilē ꝙ supra fortem. ergo gñaliter debilitas virtutis accīns ex morbo est signū breuitatis morbi. Sed si virt⁹ in morbo remaneat fortis ⁊ morbus sit mortalis de necessitate ꝓlongabit̄. qz ſz morbus ille mortalis habeat ꝓportionē maioris inequalitatis supra virtutē: illa tñ parua est qz virt⁹ nō debilitatur. Si aūt morbus sit salubris velocius aut citius ad salutem terminabitur ꝑm variam ꝓportionem virtutis ad morbum.

Signa longitudinis morbi ex ætate · tpore complexione. ⁊ regione.

¶ Et qñq; est ex etate et tpe. nam in etate calda et tpe calido festinat status egritudinum. et in temporibus frigidis et etatibus frigidis tardatur status egritudinū. et similiter est dispositio regionum.

¶ In hac. 4ª ꝙte Aui. ponit quartā q̄ntā ⁊ sextā manerē signorū lōgitudis aut breuitatis in morbo dicens ꝙ hoc cognoscitur ex etate ⁊ tpe anni. Mā in tpe calido et etate calida festinat stat⁹ egritudinū: ⁊ sic egritudo abbreuiabit̄. sed in tpibus ⁊ etatibus frigidis sicut senū ⁊ byems tardat̄ status. ⁊ sic egritudo ꝓlongat̄. Et idē iudiciū est de regione calida ⁊ frigida. Tu ꝟo potes addere cōplexionē calidā et frigidā q̄ sil'r significat sicut ſz dicta cā ē. qz i etate: tpe regiōe ac cōplexiōe frigidis multiplicant̄ hūores grossi frigidi ⁊ viscosi q̄ faciūt egritudinē longā. ¶ Item pori et alij duct⁹ cōstringunt̄ et virt⁹ debilitat̄. ſ. expulsiua. sed in his calidis multiplicant̄ hūores calidi subtiles: pori et ductus aperiuntur: virtus expulsiua fortificatur: et irritat̄: et cū hoc cōtinua fit hūorū resolutio quare egritudines abbreuiātur.

Cōplexio Cause

Cōtra virtus est fortior tpe frīdo ꝙ tpe calido iuxta affortismū ꝑme ptīcule. vēres vere et byeme. ergo morbi salubres erunt lōgiores tpe calo ꝙ tpe frigido. ¶ Ad hoc dr ꝙ rō ꝓcederet si cetera essent paria. sed est magna dispa

Temporis ra virtas. Mā tps calidū apit poros: ꝓuocat sudores subtiliat: resolvit: paucificat. ḡre morbi salubres citius ad salutē terminant̄. hec em̄ plus ꝓmouēt ꝙ fortitudo virtutis in byeme. etiā morbi mortales citius ad mortē terminant̄ tpe calido ꝙ frigido. qz adsunt hūores calidi fortius ipīmētes. et cū hoc fit spūum maior resolutio et ꝟtutis debilitas ꝙ tpe frigido. et hec ꝟa sunt ꝑm plurimū. naz in morbis calidis inmaterialibus sicut est effimera sec⁹ esset qz caliditas sua a frigiditate tpis citius remouet̄. Sil'r si morbi essent mortales: qz virtutē suffocātes ꝓpter materiā multā malā grossam et viscosam citius acciderent mors tempore frigido ꝙ calido.

¶ Et ex pulsu. nam si est velox: magn⁹: frequens tunc egritudo est ad acuitatem declinans. et si non: tunc non est acuta.

¶ Bampen⁹ Pulsus is vocatur mot⁹ vitalisq; potentia cuius cor principiū ingenitamq; sibi vitalem caliditatem omni corporis particule per arterias distribuit sicut fecit p venas alimētum. ꝓ inde estuante corde cōfestim totum corpus cōtra naturaz exestuat et frigente friget.

¶ In bac ꝙte hic docet cognoscere lōgitudinē morbi ex pulsu dicens ꝙ si pulsus est magnus velox ⁊ frequens: tūc egritudo est ad acuitatem declinās. ⁊ si nō: tunc egritudo nō est acuta. i. breuis terminatiōis. cā dicti est. qz pulsus magnus velox et frequēs significat necessitatē euentionis. hec aūt ceteris paribus significant materiā esse calidā et ꝓ ꝓñs merito huius egritudinem ab ea pendentē esse citius terminandā ꝙ qñ pulsus non est tante magnitudis velocitatis aut frequentie. cū illa figuificent febrē pendere ab humore frigidi ozi. Si tñ cōtingeret in febrib⁹ pulsum esse paruū tardū ⁊ rarū: tūc significat ꝑm plurimū ꝓpinquitatē mortis. hoc em̄ aliqñ accidit in fine febriū acutarū cū ꝓpter extremā calidi resolutionē cor infrigidet̄. et multotiens accidit in syncopali tā minuta ꝙ hūorosa que frequenter ad mortē terminantur. Si vero pulsus esset paruus valde velox et frequens significat magnā virtutis oppressionē aut ꝓpter multitudinē materiei: aut eius malitiā. ⁊ tunc si morbus sit mortalis citius ꝑm plurimū ad mortē terminabit̄ ꝙ si pulsus esset magnus velox ⁊ frequēs nō significans tantā virtutis oppressionē. Si vero morb⁹ sit salubris credo ꝙ citius ad salutē terminabitur habens pulsum magnū velocem et frequentē: cum significet maiorem ꝓportionē supra morbum.

¶ Et ex rigore. nam si est prolixi spacij tūc egritudo est declīuis ad prolixitatem. Et si est breuis spacij tunc egritudo ad acuitatem tendit. et quando nullo modo est rigor tunc abbreuiabitur eius extensio.

¶ In hac sexta parte docet cognoscere longitudinem aut breuitatem morbi ex rigore dicens tria primum ꝙ si rigor fuerit prolixus egritudo est longa. secūdo si vero breuis cito terminatur. tertio dicit ꝙ quando nullus est rigor sicut in febribus continuis abbreuiatur eius scilicet febris extensio. quia cito terminatur. Causa autem predicti est qz rigor prolixus significat multitudinem. aut grossitiem materiei cui nō facile virtus dominetur. breuitas autē eius significat dispositiōes cōtrarias in materia et virtutem facilius dominantem. Causa autez tertij quando nullus est rigor significat febrem esse continuam. qz propriuz est continuarum nō horrere. primo de differentijs febr. febres autem continue sunt breuiores interpolatis. Causa autem quare continue non horret est qz nō spargitur extra venas materia supra membra sensibilia. ¶ Contra duo prima dicta instatur. quia tertiana non pura et flegmatica habēt minorem rigorē ꝙ tertiana pura. ¶ Respō detur qō rigor dupliciter accipitur. vno modo

ꝓpre

Rigor horribilis accipimus.

ppzie pzo motu mẽbzozũ cõcussiuo et taliter non sumit bic.2°.cõiter vt cõuertit cũ typo.ꝛ fic est ꝗd cõmune ad frigus rigorẽ et bozripilationẽ.ꝛ boc mõ acceptus est lõgioz in flegmatica et tertiana pura ꝙ impura. ¶ Lõtra tertiũ dictũ arguit.qz in febzibus cõtinuis accidit aliqñ rigoz ꝛ significat eozũ velocẽ terminationẽ ad salutẽ vel ad mozteꝫ iuxta affoz.A causone bito rigoz superueniẽs solꝫ uit si ꝑcesserunt signa manifesta cõpleta digõnis Si vero nõ significat mozte festinã natura tentãꝫ te crisim:et nõ potente pficere.Ytez iuxta affozisꝫ mum.Si in febzibus nõ deficiẽtibꝫ rigozes interciderũt iam debili exĩte ṽtute mortale.significat ẽñ vltimus nature conatus ad materiã expellendã ꝗ nõ potens expellere sucũbit. ¶ Ad boc dz ꝙ b est sermo de typo accĩte in ꝓncipio exacerbationũ et paroxismozũ.nõ aũt in medio natura tentãte crisim. ¶ Utrũ aũt in ꝓn° exacerbationũ febzitũ cõtinuarũ possit accidere typ'.tenẽdũ ẽ ꝙ sic sicut in ꝓn° flegmatice ꝛtinue.dicit Aui.exacerbatiões ipsius incipere cũ frigore rigore et bozripilatiõe sed illi typi nõ ꝓueniunt merito sparsiõis materie supza mẽbza sensibilia:sed ꝓpter multitudinẽ materie mote ad venas minozes calidũ naturale suffocantes. ¶ Utrũ aũt fit possibile febzes interpolatas in ꝓn° suozũ paxismozũ incipe fine typo. Dicit Ugo senensis:et sñr Gentilis b nõ esse possibile cũ materia spargat supza mẽbza sensibilia rõnes aũt et experiẽtie efficaces sunt in ꝟriũ.Mã possibile est materiã venientẽ ad mẽbza esse taliter dispositã:sicut est disposita materia in augmẽto alicuiꝰ paxismi post rigorẽ.sed illa nõ facit rigorẽ.ergo nec est ista tz ꝓña.et assumptũ ꝓbat.qz possibile est materiã aliquã benignã tarde mouezi ad membza sensibilia.et sicut mouetur ita calefieri.et acq̃rere sibi dispositionẽ materie ꝗ est in augmẽto alicuius paxismi post rigorẽ:et tunc nullo mõ faciet rigorẽ.Scõo quotidie videm' in paroxismis ite. polatarũ subintrantibꝫ icipe.2ᵐ paxismũ in statu p̃cedẽtis.et nullo mõ seq̃ rigorem.

¶ Et cognoscunt bozes egritudinis qñcꝫ ex pte bozarũ paroxismozũ.nã si fuerint ꝓcedentes ſm accessionẽ superfluentẽ:itavt vnꝰ antecedat supfluitatẽ alterius tendẽs ad additionẽ:tunc egritudo erit in augmẽto:qñ de egritudibꝫ sunt ꝗ currũt vsqꝫ ad finẽ bozarũ suarũ ſm augmẽtũ.ꝛ sunt quãdocꝫ de genere tertiane:et de genere assidue.si aũt steterit anteceſſio et steterint superfluitates:tunc sine dubio erit egritudo in statu.Et seruans bozam vnam est longi spacij et si postponuntur tunc egritudo est in declinatione.

¶ In bac septima parte docet cognoscere tpa febziũ ex mõ paroxismandi.Et dicit quatuoz.pᵐ ꝙ cognoscunt boze.ſ.vles ex parte bozarũ paxismozũ.i.ex parte paroxismozũ cũ inuadũt.nã si paroxismi fuerint ꝓcedentes ſm anteceſſionem superfluentez vt anteceſſio vnius excedat anteceſſionez alterius tunc egritudo est in augmẽto et remouẽs dubiũ dicit:ꝙ ideo dixit ad significandũ augmentũ esse necessariũ.aliqñ ꝙ anticipatio vnius paroxismi excedat anticipationem alterius.qz sunt alique egritudines que semper pzocedũt anticipando a ꝓn° vsqꝫ ad finẽ.Et ꝺ istis sunt ꝗdã tertiane: ꝗdam continue.In istis enim per solaz anticipationem nõ cognoscereꝛ augmentũ:sed requirꝫtur ad cognoscendũ ipsum ꝙ anticipatio vnius paroxismi augmenti addat super anticipationẽ alterius. ¶ Dicit scõo ꝙ si steterit anteceſſio.i.ꝙ paroxismi inuadant eadem boza ꝛ steteriut supfluitates.i.excessus vnius paroxismi supza reliquũ tũc egritudo est in statu. ¶ Tertio dicit ꝙ illa febzis in qua paroxismi inuadunt eadem boza a principio vsqꝫ ad finem est longi spacij et est sñia illius affozismi.quibus exacerbationes aut paroxismi. ¶ Quarto dicit ꝙ qñ postponunt paroxismi tunc egritudo est in declinatione.

Notandum primo pzo declaratiõe buius ꝓtis ꝙ alique sunt febzes in quibus a principio vsqꝫ ad finem paroxismi inuadunt eadẽ boza :alique sunt febzes in quibus paroxismi in aliqua parte sui inuadũt eadez boza.et boc est cõiter in principio et statu.in aliqua ꝓte postponũt et ẽ ſm plurimũ declinatio.in aliq̃ anticipãt:et est ſm plurimũ augmẽtũ. ¶ Tertio sunt alique febzes in quibus paroxismi anticipant a ꝓncipio vsqꝫ ad finẽ. ¶ Quarto alique in ꝗbus postponũt a principio vsqꝫ ad finem. ¶ Notandũ scõo ꝙ cã barum varietatuz sumitur a quatuoz.a materia.a membzis.ab astrozũ,influxibus quarto a regimine in sex rebus nõ naturalibus. A materia ꝗdem.nã cũ est vniformis quantum est merito illius est aptavt paroxismi equaliter inuadãt.maxime aũt boc fit qñ est vniformiter grossa et viscosa ꝗ nõ põt faciliter ab ordine suo remoueri.Ytez merito quantitatis.nã quãto est pluris quãtitatis est magis apta vt paroxismi anticipẽt ecõtra qñ est pauce quãtitatis est apta vt paroxismi postponãt.Item ex parte digõnis.nã quanto velocius digerit aut velocius putret est causa anticipationis.ꝙto aũt est magis cruda est cã postpositionis cũ semp primus paroxismus incipiat a subtiliozi:et scõs a minus subtili:ꝛ sic deinceps. Ex parte aũt mẽbzozũ mittentiuz .nã quãdo sunt fortia aut magis fortificãtur:aut absolute aut in cõparatione ad materiã merito buius paroxismi anticipãt.quãdo aũt magis debilitant magis postponunt. Similiter ex parte acuitatis sensus eozũ.Nã ꝙto sensus eozũ est acutioz et intendit eius acuitas forte ꝓpter bũidi resolutionẽ ꝗ sensum faciebat obtusum tunc paroxismi anticipãt qz irritat virtus semp magis ad expellẽdum materiã. Ex parte aũt membzozũ recipientiũ fortitudo eozũ est cã postpositionis paroxismi et debilitas anticipatiõis.Sz ex pte astrozũ et ꝓprie lune nobis inter ceteros planetas ꝓpinque et bñtis dñiuz sup bũiditatẽ nri corpis qñ mouet velocꝰ sicut in auge sui epicicli paroxismi anticipãt.sed qñ tardus sicut in opposito augis paxismi postponũt. Ex pte aũt regiminis.nã regimen in sex rebus nõ naturalibus calefaciẽs faciet paxismos anticipare.et ecõtra infrigidãs faciet paxismos postponi. ¶ Ad ꝓposituz cã ꝙ paroxismi inuadãt eadẽ boza est viscositas materie:et grossities eꝰ vniformis cũ qua ꝓportione ṽtutis ad ipam. Et sic ista eq̃lis inuasio significãdo materiã grossam et viscosam significat mozbi longitudinem. ¶ Si autem queratur quis mozbus sit longioz an inuadens eadem boza: aut nullum seruans ozdinem in inuasione. Respondetur ꝙ si bec inozdinatio pzouenìat ex debilitate virtutis secũdum plurimum bzeuioz erit.quia citius ad mozteꝫ terminabitur. Si autem bec inozdinatio pzoueniat ex multa diffozmitate materie ꝛ sit salubzis sic ceteꝫ

Cause varietatum quatuoz.

A mã

A mozbis.

Ab astris.

A regimine sex.

fis partibus erit longior cū sit difficilius virtuti dñari materie tante diuersitatis q̄ materie vni formiter grosse. et eo magis quia medici male possunt exhibere digestiua quia si digerunt materiam subtilem ingrossando nocebunt materie grosse. Si vero digerūt materiam grossaz subtiliando nocebūt subtili. ¶ Causa aūt secūdi quare in aliquibus febribus ꝑm principium et statum porismi inuadāt eadē hora est. q̄ in p̄ncipio materia ē cruda. nec ꝓcedit manifesta alteratio ipsi⁹ a calore naturali nec a calore putredinali: et sic est fere equalis pugna inter virtutez et materiam. et hinc est q̄ materia paroxismat equaliter vel quasi ¶ In statu etiā nō velocitatur digestio nec putrefactio cū sit fere cōplementum digestionis aut putrefactionis in ipso. quare natura paroxismando equaliter mouet cōtra ipsam. Sed in augmento q̄ velocitatur digestio et silr putrefactio est apta materia cōtinue et velocius moueri. et sic paroxismi anticipabūt. ¶ Itē q̄ maior quātitas cōtinue mouetur vsq; ad statū: sed maior quātitas est causa anticipationis. In declinatiōe aūt fit postpositio. q̄ paucificata est materia. et virtus nō multum a materia irritatur. Causa aūt q̄ porismi in aliqua egritudine semp anticipent est. q̄ materia aut cōtinue subtiliatur. aut q̄ membroruz sensus continue fit acutior. Causa aūt quare postponūt semper est differentias materie. vnde p̄im⁹ paroxismus incipit a materia magis subtili. secūdus a minus subtili. et sic deinceps. quare postponūt. cū materia grossa tardius moueat. ¶ Scōa causa pōt eē obtusio sensus mēbroruz que crescat a p̄ncipio vsq; ad finem. ¶ Relique etiā due cause sumpte a regimine ser rerū nō naturaliū et ab astris potissime possunt esse cause tantarū varietatum. ergo verificando p̄imū dictū Aui. in bis morbis quoruz paroxismi semp anticipāt pura anticipatio nō est signū augmēti: sed anticipatio superflua. nā in p̄ncipio et statu iz sint anticipationes: nō tñ sunt superfluentes. In declinatione autem iz fiant anticipationes ille cōtinue remittūtur. Similiter in morbis quoruz paroxismi semp postponunt postpositio sola nō signū declinatiōis: sed postpositio superfluēs. In p̄ncipio et statu erit sola postpositio absq; superfluitate. In augmento aūt iz fiāt postpositiones ille erūt ꝓtinue minores

Et similiter cognoscitur dispositio horarū ex augmento accidentiū febriū et statione eorum et declinatione ipsorum.

¶ In hac octaua parte ex acccidentibus et morbi essentia docet cognoscere tēpora vniuersalia. nā cū accidētia incipiūt nec apparent in ipsa manifeste intendi est p̄incipiū vniuersale. cū aūt manifeste augmentādo ꝓcedūt est augmentū: cū autez stāt in sui vltimitate vel circa tūc est status. cū aūt manifeste declinant est declinatio. ¶ Nota p̄mo q̄ si distinguamus tēpora morbi penes accidētia res clara est. si aūt simul penes accñtia et materie alterationē vt sit p̄ncipiū q̄n est materia cruda et accidentia incipiūt. augmentū q̄n ꝓcedit manifesta digestio vel putrefactio manifesta et accidentia augmentant. Status q̄n accñtia vltimātur et materia silr bz cōpletā digestionē aut putredinē: tūc dicta Aui. clara sunt. Sed si distinguant tpa penes alterationē materie: tunc dicta sua nō sunt vlr vera. in morbis eñ non seruantibus materiaz vsq; ad statū: sicut in pleuresi: et multis alijs febribus in q̄bus materia expellit ꝑ magna parte in

p̄incipio et in augmēto et in statu quo ad digōnem remanet pauca. p̄incipiū quo ad digōnē aliq̄n includit p̄ncipiū, augmētū et statū quo ad accñtia et status quo ad digestionē includit declinationē accidentiū vt in pleuresi et multis febribus. iz in morbis reseruantibus materiā totā aut quasi totā vsq; ad statū dicta sua continent veritatem. ¶ Notandū scōo q̄ ista accidētia de q̄bus hic loquitur sunt sicut dolores capitis sitis vigilie ꝛc. ¶ Notandū tertio q̄ cū dr q̄ in statu accidētia vltimant dr intelligi cōparādo partes ꝓportionales paroxismorū inter se. Nulli eñ est dubiū q̄ in declinatiōe porismi stat⁹ sunt accñtia remissiora q̄ in statu paroxismi augmēti aut declinatiōis.

Et ex additione paroxismorum eius in lōgitudine ꝛ breuitate ipsorū et fortassedi uersificātur et nō assimilantur.

¶ In hac parte docet cognoscere tpa ex pte eēntie morbi. Mā cū porismi sunt breues et parū intensi est p̄ncipiū. cū manifeste intendūtur et plongātur est augmētū. Cū aūt fere stāt in vltiata sui intentione et longitudine est status. cū vo minuūtur est declinatio. ¶ Subdit tñ Aui. q̄ aliq̄n porismi diuersificant et nō assimilant: q̄ in statu poterit esse vnus porismus breuis valde in cōpatione ad paroxismos augmēti. Et silr aliquis breuis in augmento in compatione ad porismos p̄ncipij aut declinationis: qō totū ꝓuenit ꝓpter ebero geneitatē materie: et regimen nō cōuenies ꝛ silia Auicenna.

Et q̄n̄q; cognoscuntur ex dispōne euacuationū. nā cū accidit in porismo aliquo sudor aut vētris fluxus: et porismus scōs qui est post ipsuz est in similitudie vehemētie p̄mi: et fortitudine eius: aut supra ipm tūc eūatio ei⁹ ē ꝓp multitudinē: nō ꝓpter fortitudinem: et egritudo iudicat longa.

¶ In parte p̄nti docet cognoscere longitudinē et breuitatē morbi. et p̄nr longinquitatē aut ꝓpinquitatē status ex signis post apparentib⁹. bz hec ps duas ptes. In p̄ma docet hoc cognoscere ex eūatione. In scōa ex digōne. scōa ibi. (Et q̄n̄q; cognoscunt). In p̄ima parte dicit q̄ longitudo et breuitas morbi ex euacuatiōe cognoscunt. nā q̄n in paroxismo vno accidit sudor aut fluxus vētris et vos supplete vomitū fluxū sanguis nariū: et ceteras bmōi eūatiōes: cū q̄b⁹ vtiliter educit aliq̄d de materia factura morbū si sequēs paroxismus fuerit in vehementia p̄imi: quo ad accidentia. et in fortitudine quo ad intensionē et longitudinē ipsi⁹ aut excesserit precedentez debem⁹ iudicare q̄ eūatio illa est ꝓpter multitudinez materie: nō ꝓpter dñium magnū virtutis supra materiā totā. quapropter egritudo illa iudicāda est lōgior. Si aūt fuerit ecōtra q̄ paroxismus sequens breuis fuerit iudicandum est egritudinē esse breuem. ¶ Circa quam partem notandū q̄ si materia fuerit valde multa aut maligna natura multum irritata vehementi conatu materie ad ipsius expulsionem non digeste expellit aliquam partem ipsius simul cuz iuuatiuo. Isti sunt motus sintbomatici. i. ruinosi: et cū nō habeat dominiū supra totam materiam partem solam expellit. reliqua autez materia agitata forte faciet paroxismum sequentem maiorez precedente: qui tamen forte erit minor q̄ si precedens materia non fuisset euacuata. Cum autez materia est digesta aut propinqua vijs ductuum natura expellit multam quantitatem non agitando residuum

tando reſiduū taliter ꝙ ſm plurimū ſequēs poſtiſ
mus eſt minor p̄cedente.et ſi nō ſequēs ſaltē ter/
tius minor erit.¶ In p̄mo aūt caſu arguimus lon
gitudinem egritudinis ſi morbus fit ſalubris.ſi
vero mortalis arguimus breuitatē materia mul/
ta cito oppreſſura virtutem.ſed in ſcō caſu ar/
guimus breuitatē morbi etſalubritatez.¶ Notā
dum ſcō ꝙ ꝛz hec dicta ſint vera ſm plurimum:
tamē quādoqz contigit error.nā materia exiſten/
te etherogenea forte ſequens paroxiſmus pen/
dens a materia ſubtili erit breuis nōdū mota,ma
teria groſſa ⁊ multa ad putredinē que poſtea erit
cauſa longitudinis morbi:et forte mortis.Simi/
liter poſſibile eſt econtra materia exiſtente beni/
gne et ſubtilis aut mediocris ſubſtātie paroxiſmuz
ſequentez eſſe valde longū:qz forte tota cauſa an
cedens tranſibit in cōiunctā facturam ſcōm paro
xiſmū.et ſic egritudo in ſcō paroxiſmo erit termi
nata ſicut multotiēs vidi.Propterea do tibi ſanū
conſilium vt in his caſibus expectes ſaltem duos
paroxiſmos anteq̄ de longitudine aut breuitate
morbi prenoſticeris.

¶Et qñqz cognoſcūtur expte digeſtio/
nis et cotrarij digeſtionis ſm ꝙ dixim⁹.
verbi gratia qñ apparet ſputū cū digeſtio
ne aliqua:aut vrina in qua ē nubes aliqua
tunc eſt p̄incipiū augmēti.deinde quādo
multiplicatur illud ⁊ apparet.aut cōtrariū
eius:tūc ē ſtatus.Et iterū quādo apparet
digeſtio aut cōtrariū eius velociter ex ſpu
to aut nube:tunc ſcias ꝙ ſtatus eſt ꝓpin/
quus.et ſi tardatur:tunc ſcias ꝙ ſtatus eſt
longinquus.

¶ Docet cognoſcere tēpora morbi qñ ſunt et lon
gitudinem et propinquitatem ſtatus ex parte di
geſtionis et diſpoſitionis contrarie digeſtioni.
Dicit em̄ ꝙ qñ apparet ſputum cū digeſtione ali
qua aut vrina in qua eſt nubes aliqua:tūc eſt p̄n/
cipium augmenti.Deinde qñ multiplicatur illō
ſcz digeſtio:aut diſpoſitio digeſtioni ⁊traria eſt
ſtatus.in p̄incipio em̄ nō apparet aliqō p̄inci/
pium digeſtionis nec diſpoſitionis cōtrarie di/
geſtioni manifeſtū.¶ Declinatio aūt in ſalubrib⁹
cognoſcitur per materie euacuationem mortales
em̄ nō habent veram declinationē.Deinde noti/
ficans propinquitatem aut longitudinē ſtatus di
cit ꝙ quando apparet digeſtio aut cōtrariū eius
velociter ab initio egritudinis in ſputo aut nu/
be:tunc ſtatus eſt propinquus.et ſi tardatur tunc
eſt longinquus.hi canones ſm plurimū ſunt veri
ꝛz nō ſemp.nā materia exiſtente difformi poterit
ex materia ſubtili cito apparere veſtigiū digeſtio
nis.materia tamē groſſa erit cauſa p̄olongatio/
nis egritudinis.Similiter quādo apparet in vri
na nubes que nō erit decīſa a materia morbi:ſed
ab humoribus ſanis qui p̄erant tpe ſanitatis.

¶Cognitio aūt horarū particulariū.nā
hora p̄incipij paroxiſmi ē hora in qua coarta
tur pulſus et tu iam ſciuiſti intentionē ei⁹
et plūbeus fit color extremitatū et infrigi
dantur extrema et ꝓpꝛie extremitas au/
ris et naſi vſqz ad horam in qua ſentitur
ſparſio caliditatis.

¶ In hac parte docet cognoſcere .tpa particula/
ria.et tria facit.primo deſcribit tpa ipſa.in ſcōa
ibi.(Et ſi tibi videt)declarat ipſa per exēplū.in
tertia ibi.(Et ſcias qō egritudo) ponit cauſas
longitudinis feb.pª pars diuiſ in quatuor ſm ꝙ
quatuor ſunt tpa.ſcōa ibi.(Et hora augmenti)
tertia ibi.(Et hora ſtatus) quarta ibi. (Et hora
declinationis).Prima iterū in tres.nā primo de/
ſcribit p̄incipiū ꝓticulare.ſcō ponit accidētia fre
quenter in eo cōtingentia.tertio oñdit ꝓtutē ma/
gis debilitari in principio et ſtatu ꝙ in augmen/
to et declinatione.ſcōa ibi.(Et qñqz aſſociātur)
tertia ibi.(Et vehementius quidē debilitantur.)
¶ In prima parte deſcribēs primū dicit quatuor
Primū ꝙ principiū eſt hora in qua pulſus coar/
tatur.et tu iam ſciuiſti.ſ.ſcōa primi ⁊ ſcies inferi⁹
in ca.de ſignis febrīū putridarū intentionē iſtius
ſcz quid ſit pulſus coartatio.Scō dicit ꝙ in prin
cipijs paroxiſmorū calor extremitatū fit plūbeꝰ
tertio ꝙ infrigidant extrema et ꝓpꝛie extremitas
auris et naſi.quarto dicit ꝙ primū durat vſqz ad
horā in qua ſentit ſparſio caloris.ſ.incluſiue ⁊ nō
excluſiue.¶ Circa primū notandū ꝙ pulſus coar/
tatio eſt paruitas pulſus cū diuerſitate pendens
a cā tegente et ſuffocante calorē.fit em̄ hui⁹ pul/
ſus coartatio in p̄incipijs paroxiſmorū ꝓpter mate
riam que expargit de venis magnis ad minores
in exacerbationibus aut de venis ad extra venas
in paroxiſmis:qō ſm plurimū eſt in ambitu to/
tius corporis q̄tū ad ptes extremas .hec aūt ma
teria taliter expſa ſuffocando calorē mēbrorū ad
que ſpargit.et ēt mittēdo vapores groſſos ad cor
eſt cā ꝙ ſpūs et ſanguis ſubtilior ad cor retrahit
ꝓpter cuius retractionē cū ſuffocatione materie
tā dicta opz pulſum fieri puum ⁊ diuerſuz:ꝓpter
virtutis debilitatē ꝓſequētē caloris ſuffocationē
¶ Circa ſcōm dictū notandū ꝙ color fit plūbeus
permixtus ex albo ⁊ nigro.Nā ꝓpter p̄ſentiā ſan
guinis nigri groſſioris ſine relucentia ꝓpter de/
fectū ſpirituū cū albedie cutis reſultat color plū
beus.¶ Cōtra tertiū arguit.nā ſi in ſtatu paroxiſ
mi p̄cedētis occurrat p̄incipiū ſequētis paroxiſ
mi extrema nō infrigidabunt.qr calor feb.p̄ece/
dentis magis ſuffert extrema calefacere q̄ ſuffi/
ciat p̄incipiū febris infrigidare.¶ Ad hoc dr argu
mentum cōcludere.ſed poſita in hac deſcriptione
dz intelligi deducto impedimēto:ſicut dr in cap.
de lyparia.Infrigidātur aūt extremitates auris
et naſi magis:qr ille ptes ſunt magis exangues
ſpiritib⁹ magis priuate q̄ cetere extreme.¶ Ulti/
mo nota ꝙ p̄incipiū durat quouſqz extrema īfrigi
data īcipiūt tepere.nam tūc eſt p̄ⁿ augumenti.

¶Et qñqz aſſociant̄ p̄incipio alteratio co
loris ⁊ pigricia:⁊ anguſtia:⁊ tarditas mo/
tuū:⁊ ꝓfunditas ſomni:⁊ mollificatio pal/
pebraꝝ:⁊ horripilatio īter ſpatulas:⁊ gra/
uitas ſermōis:⁊ fortaſſe accidit in eo rigor
fortis:⁊ qñqz accidit curſus ſaliue ⁊ ſaltus
timporuz ⁊ tinnitus auriū ⁊ ſternutatio:et
cōmotio membrorꝝ corporis.
¶ Narrat.ꝛz.accidentia frequenter in p̄incipio pa
roxiſmorum cōtingentia.Primū alteratio calo/
ris:quare fit color plumbeus de quo ſupra:ſicut
cū in ſincopalibus apparet facies ſicut mortui fe
re omnibus ſpiritibus ⁊ ſanguine ad cor redeūti
bus.¶ Secūdum eſt pigricia:ſcz ad mot⁹ inchoā

Accidentia fe/
brium in prin/
cipio.
Sorropatiū ſenis

Cōparatio p̄incipiū accēſionis febris vt plurimū eſt correptio oīm extremaꝝ p̄tiū p̄cipue naſi qñ ꝙ totiꝰ corpo/ris frigiditas

Coartatio pulſg.

Cur fiat.

dos:cū ꝑpter vapores exparsos per corpus mus culi mouētes membra sint debilitati:et etiam q; inclinatur ad somnū. ¶ Tertiū est angustia cōsur gens merito nocumenti oris stomachi ꝑpter bu mores motos ad ipsum in principio paroxismo⸗ rum. ¶ Quartū est tarditas motuū.ſ.ad ipsos cō tinuandos. ¶ Quintum est ꝑfunditas somni pro pter multos vapores:ꝛ ꝑprie frigidos aut bumi⸗ dos petentes cerebrū anterius:ꝛ ꝑprie rete mi⸗ rabile:ly in causone ꝛ febribus colericis posset ac cidere subbet ꝑpter vapores sua mꝫtitudine opi lantes.ad boc forte adiuuat eleuatio vaporum a sanguine ꝛ flegmate:ly nō putreat. ¶ Sextum est mollificatio palpebraꝝ a vaporibus multis ad ipsaꝝ musculos eleuatis. ¶ Septimum est graui⸗ tas sermonis.tum ꝑpter somnū.tum propter va pores ad musculos epiglotis eleuatos. ¶ Octa uum est horripilatio inter spatulas ꝛ in dorso:et fortasse accidit rigor fortis:quoꝝ cā inferius po netur in capꝛo proprio fiunt aūt maxime in dorso et inter spatulas:q; ille partes sunt multū sensiti ue propter neruos per illas partes dissemina⸗ tos:ꝛ quia sub loco illo transit vena cbilis:ꝛ ar⸗ teria adorti in quibus multe materie occulte con tinentur:que facile ꝓñt ꝑpter ꝓpinquitatez illis ptibus cōicari. ¶ Monū est ꝙ qñq; accidit cursus saliue ꝑpter liquefactionē būiditatū a capite et qñq; ꝑpter multos vapores a stomacbo ad ptes oris eleuatos. ¶ Decimū est saltus tꝫpoꝝ: idest tectigatio accidens in musculis illis qui sunt in tꝫporibus ꝑpter ventositatem materie illis pti bus cōicate. Et fortasse materia mordicans illis musculis cōicatur:que propter nocumentum sen⸗ satum ꝑpter nimiam eoꝝ sensibilitatem cōmouē tur ad illā excutiendā:que sibi nocet:et propterea fit motus ille. ¶ Undecimū est tinnitus ille aurū vaporibus ad miringā auditus:et ad neruū audi tiuū delatis. ¶ Duodecimuz est sternutatio vapo ribus aut bumoribus acutis superioribus ptib⁹ nasi cōicatis. ¶ Decimūtertiū est cōmotio mēbro rum corporis:scz in allicibus ꝑpter multos vapo res membris sensibilibus cōmunicatos.

¶ Et vehementius quidem debilitatur virtus propter debilitatem que est in prin cipio aut statu.

¶ In bac parte dicit virtutem magis debilitari in principio et in statu:ꝙ in augmento aut decli⸗ natione.in principio quidē debilitatur ꝑpter ca lidi innati suffocationē.vnde fit multorum spūuz corruptio.bec aūt suffoca tio nō est i augmēto aut declinatione.similiter in statu ꝑpter caliditatez intēsam fit maior resolutio spūum ꝙ in augmen⸗ to in quo:caliditas non est tanta quanta in decli⸗ natione. in qua iam calor putredinalis exba⸗ lat materia pro magna parte resoluta:ꝛ materia est a corde magis longinqua.becautem intelligū tur aliorum paritate suppositа.nam possibile est virtutē ꝑpter nocumētū ꝓncipij augmēti.ꝛ stat⁹ esse tantū debilitatā:vt in declinatiōe ꝓportiona biliter possit min⁹ resistere ꝙ in ꝓncipio vel statu.

Et horе augmenti medietas prima est ho ra in qua pulsus incipit apparere ꝛ magni ficari ꝛ velox fieri.ꝛ spargitur calor in to⸗ to corpore ꝓm equalitatē:ꝛ medietas eius altera est hora in qua non cessat bec calidi tas sparsa cū equalitate augmenti.

¶ In bac parte describit augmentū diuidens ip⸗ sum in duas medietates dicens ꝙ prima medie⸗ tas augmenti est bora in qua pulsus qui primo erat suffocatus incipit apparere et magnificari et velox fieri:ꝛ spargitur calor in toto corpore ꝓm equalitatem. Sed scōa medietas est bora in qua bec caliditas sparsa cū equalitate ꝓcedit augen do. ¶ Circa quā partē notandū ꝙ Galen⁹ in li⸗ bro de tꝫibus particularibus posuit quinq; tem pora ꝓticularia.ſ.principium:anomaliā:augmē⸗ tum:statum:et declinationez:quē Auicēna sequēs diuisit augmentū in duas medietates:quarū pri ma a Galeno dꝫ anomalia.i. sine norma. nō em calor est eque ꝓportionabiliter sparsus in toto corpore:immo partes extreme valde parum calēt in comparatione ad calorem sibi debitum parti⸗ bus centralibus magis calentibus debito.ꝛ boc in principio ipsius:sed in fine buius prime medie tatis est calor sparsus per omnia membra equali ter.i.ꝓportionabiliter. Scōa autē medietas que a Galeno vocatur augmentū est bora in qua nō cessat bec caliditas sparsa cū equalitate augmen ti seruata debita ꝓportione ad calorem sibi debi tum. Non dico tamē ꝙ in oībus mēbris semꝑ ser uet bec ꝓportio:ly mꝫto magis seruat ꝙ in ꝓncipio prime medietatis. Aliter possumus intellige re caliditatem cum equalitate augmentū in om⸗ nibus membris.i.ꝙ omnia membra in caliditate intenduntur in secūda medietate et in fine prime medietatis oīa sunt calida et debent dici calida sed in principio prime medietatis nō. Uñ boc mō exponēdo equal⁹ idē significat qō vniuersaliter.

¶ Et hora status est hora in qua remanet caliditas sparsa cum equalitate ꝛ acciden tia cum dispositione sua ꝛ pulsus fit maior ꝙ vnq; ꝛ fit vehementius velox ꝛ freqns.

¶ Describit statum particularem dicens ꝙ stat⁹ est bora in qua caliditas est facta intensior ꝙ vn⸗ q; ꝛ remanet cum intensione illa ita vt non appa⸗ reat ipsam notabilit er intendi aut remitti.ꝛ pul⁸ sus est maior ꝙ vnq; fuerit in tali paroxismo.ſ.si virtus constet ꝛ est velocior ꝛ frequētior ꝙ in aliꝫs tꝫporibus propter maiorem esse necessitatez in illa bora ꝙ in aliꝫs. Si tñ virtus multum debilita retur nō esset incōueniens ipsuz esse minorem ꝛ tar diorem ly esset frequētior. Et credendū ꝙ aliquā do ex forti oppressione virtutis in principio: non potentis magnificare pulsum:immo nec forte ve locitare fiat pulsus frequētior in principio ꝙ in statu. Similiter aliqñ in declinatiōe mortali fit pulsus formicans valde frequentior ꝙ fuerit pul sus in statu eiusdez paroxismi:sed intelligitur sic debere esse sicut textus dicit merito necessitatis q̄ est maior in statu ꝙ in reliquis tꝫporibus.

¶ Et hora declinationis est hora in qua incipit diminutio:et incipit pulsus tempe rari et equatur deinde illa in qua incipit corpus sudare ꝛ producit corpus ad eradi cationem.

¶ In bac parte ꝺscribit primo declinationē.scōo ostendit ꝙdam cōtingentiā ad monendū medi⸗ cos ne sint faciles ad ꝓnosticandum.secunda ibi. (Et multotiēs). Dicit quoq; ꝙ declinatio est bo ra in qua incipit diminutio accidentiū et incipit pulsus tpari.i.redire versus tēperamentū in suis differētijs.et equatur illa.ſ.caliditas febrilis.qz

Declinatio qd sit.

ducitur

ducit versus equalitatē egro cōnaturalē. Deinde incipit corp⁹ sudare:⁊ pducit ad febris eradicatiōnē nisi alter subintraret paroxism⁹. Mor aūt cā est q⁹ materia paroxismalis est multū paucificata et subtiliata ⁊ fumi resoluti ⁊ a fōte caloris elōgati. Sudor duplex ¶ De sudore aūt nota q⁹ duplex est q̄dam materie paroxismalis:⁊ hic fi dz accidere ꝑm plurimū accidit in declinatiōe. Uerū aliq̄n materia existēte difformi accidit in augmēto ⁊ statu:⁊ est signū longitudinis nō solū paroxismi:sed etiā totⁱ egritudinis:et hic est affoxismus quarte particule. ¶ Si sudor incideri nō deficiēte febre. Alter est sudor materie que est sub forma cause antis⁊ cretice expulse:⁊ hic ꝑm plurimū incboat in statu vl̄i:q̄ est bona pugne:et etiā ꝑm plurimū incipit in statu particulari. Et cōsimiliter tam in declinatione vniuersali q̄ particulari:licz frequenter in pluribus declinationibus particularibus cōpleatur.

¶ Et multotiēs q̄dē accidit apud mortem dispō que est sicut declinatio: et est q̄si eger euaserit:et nō opz vt tu occuperis in hoc: immo cognoscas dispōnē pulsus:et an magnificetur et fortis fiat.

¶ In bac parte ponit ptingentiā qua medici eruditūtur vt nō sint faciles ad pnosticandū dicēs: qō multotiēs accidit apud mortē dispō que est sicut declinatio:⁊ est quasi eger iam euaserit. ¶ Scōo dicit q⁹ ad certificandū te ne error ptingat nō debes solūmodo occupari.i.pfidere in illa apparēti declinatiōe:imo cognoscere dispōnē pulsus an magnificet ⁊ acquirat dispōnes pueniētes an finiat tendēs versus formicularē aut formicantē.

Notandū q⁹ bec dispō similis declinationi pōt esse in trib⁹. In caliditate ad tactū sensata:q⁹ vbi erat valde calidus propter defectuz caloris innati intendit ad frigiditatē:⁊ cū nō fit trāsitus de extremo ad extremū nisi p medīū:aliq̄n venīet ad tepiditatē siue qōdā tēperamentū graduale ꝓportionatū sanitati. ¶ Scōo pōt esse in opationib⁹:q⁹ forte natura agēs ꝑm vltimū conatū pficiet aliquas opationes: q̄s antea nō pfecerat sicut cū homo ꝓpinquus morti sergit:et loquit cuz antea boc nō fecerit. ¶ Tertio est apparēs declinatio:q⁹ apparet remissio accidētiuz q⁹ virtus defecta nō audet aggredi ptra materiā q̄re materia nō agitata apparēt accidētia remitti:et bec multotiēs apparēt in pestilētialibus. ergo in huiusmodi casibus nō ꝓfidas nisi pulsuz cōsideres an fortificet:⁊ tunc audacter pronosticare salutem:vel mortem ipso deficiente.

¶ Et si tibi vī ponā tibi exemplū de tertiana. attēde ergo q⁹ cū tertiana in plurib⁹ dispōnibus incipit horripilatio: deinde frigus et rigor. postea sedat rigor et minorat frigus:et incipit calefactio. postea equatur calefactio: deinde additur: postea stat: deinde incipit minui vsq̄quo eradicetur.

¶ In bac parte docz Auicē. exēplo cognoscere bec quatuor ꝓa particularia. Mā in principio tertiane ꝑz plurimū incipit horripilatio q̄ fit ex remissioribus causis q̄⁹ frigus ⁊ rigor: vt infra in ca. ꝓprio post horripilationē sequit frig⁹ ⁊ rigor: cū est augmentū principij. postea sedat rigor: ⁊ minorat frigus: ita vt in extremis fiat q̄dā tepiditas: ⁊ ē finis principij. ⁊ postea augmēto incipiēte incipit calefactio: ita vt sentiātur aliqua mēbra notabilit ca

lefieri. Postea in scōa parte ꝑme medietatis augmēti equat calefactio. i.q⁹ oia mēbra efficiunt manifeste calida. nō tamē q⁹ caliditas sit eq̄lis in oībus. Deinde in scōa medietate augmēti addit calefactio in oībus mēbris: ita vt in ipsis manifeste caliditas intendēdo ꝓcedat: ⁊ est finis augmenti: postea caliditas in statu in vltimata sui intēsione stat vt nō videat manifeste addi aut minui. Ultio in declinatiōe incipit minui manifeste vsq̄quo eradicetur. Et scias in bac vltima parte but⁹ capli ponit causas ꝓlongatiōis feb. quaruz sufficiētia itasumēda est: q⁹ cā ꝓlōgatiōis febris aut sumitur a causis incorporeis: aut a causis corpeis. Si primū babētur tres cause scz regio frigida: tps anni frigidum: ⁊ reliquū regimē sex rerū nō naturaliū multiplicatiuū materie ineptе digestiōi: aut euacuatiōi aut opilationē facientes. Si ℞o cāe sunt corporee: aut sumit a materia: aut a mēbris: si a materia fit multa grossa: aut viscosa: aut frigida: aut difformis in partibus suis est cā ꝓlōgatiōis. Si ℞o a membris aut a cōplexiōe eoz: aut a cōpositiōe: si a cōplexione tunc cōplexio frigida merito ꝓportiōis elemētoz: sicut flegmatica: melācolica: frigida tm̄ et superflue bumida sensum obtūdēdo: ⁊ similes essent cause ꝓlōgatiōis: ⁊ sic frigida ex decursu etatiuo sicut senīū. Si ℞o a cōpositiōe: tunc soliditas corporis. i. meatuū ⁊ poroz strictura ꝓbibēdo materie euacuationē est cā ꝓlōgatiōis: sunt etiā multe alie cause ꝑter naturā: de quib⁹ bic nō egit Aucenna: sicut durities viscerū: debilitas ℞rutis ⁊ similes: ꝛ tm̄ egit de naturalib⁹ aut nō naturalib⁹. Et tu ex causis: cōtrariis collige morbi abbreuiationem. Et be cause prolongationis intelligūtur in putri. non in effi. aut etbicis.

Dubium difficile discussione dignum est. vtrum feb. putrida salubris pendens a materia non reducibili ad benignum fit maior morbus in statu q⁹ in augmento: ⁊ maior in augmēto q⁹ in ꝓncipio loquēdo de bis ꝓpib⁹ distinctis penes alterationē materie: nō aūt penes accidentia nec morbi essentiā. ¶ Fit aūt in dubio mētio de febre putrida: q⁹ de effimera ⁊ etbica nō est dubiū: q⁹ cū sint morbi immateriales nō bñt ꝓa distincta nisi penes morbi essentiā ⁊ accñtia. Et certū est q⁹ sunt maiores morbi in statu q⁹ in augmento: ⁊ in augmēto q⁹ in ꝓncipio. Sic̄ loq̄tur i dubio de materia nō reducibili ad benignū: q⁹ certuz est q⁹ morbus pēdens a materia reducibili ad benignū est minor in statu quo ad digōnē q⁹ in alijs tēporib⁹: imo cū est sūme digesta amplⁱ⁹ nō est morbus. ¶ In boc dubio omissis argumētis ad ptes: q⁹ de bis agēt inferi⁹. primo ponā quedā notāda. scōo ponā opinionē plusq̄ Cōmentatoris. tertio opinionē gentilis. ¶ Notandū ꝓmo q⁹ febris putrida ꝑz duplicē causam: antecedētē: ⁊ pūctā. Est aūt causa cōiūcta febris putride cā corporea immediate febris ꝓductiua. bec aūt est bumor putridus et vapor inde cōsurgens et non solus vapor vt opinatus est Cōciliator differētia cētesima q̄nquagesima nona. quonīā bumor putridus cordi cōtiguus: sicut sanguis putrescēs in dextro vētriculo cordis ꝓducit immediate caliditatē putredinalem in corde ⁊ nō solū vapor eius: sed de bumore a corde distante qui solus absq̄ vapore ab ipso eleuato nō possit calefacere cor est magis dubiū. Sz certe tenendū est q⁹ si vapor ab ipso cōsurgēs sit ciusdem speciei cum ipso bumore a quo eleuat q⁹ ipse b: nor est causa pūcta febris: sicut si ignis sit applicat⁹ alicui cōbustibili tam medietas ignis p

L

pinqua cõbustibili ꝙ remota est causa imediata calefactiõis cõbustibilis. Sic̃ in ꝓposito tam bumor putrens ꝙ vapor inde ꝓsurgẽs cordi cõtiguꝰ est imediata cã febris. Sed ponẽdo vaporẽ specie distinctũ ab eo a quo elevat magis est dubium. ¶ Sed tenendũ est adhuc ꝙ humor est cã conĩcta febri: sicut sol calefaciẽs boiem ꝑ radios suos est immediata cã caloris illius: qꝛ causat illũ: ⁊ nulla est cã imediata q̃ fit ꝓncipalis: sed solũ instr̃alis sicut si qs deberet nauẽ mediãte fune trahere: aut pedites aliquẽ cũ baculo dicimꝰ ipm eẽ cãm imediatã: qꝛ nõ mediat nisi cã instr̃alis. Est em̃ vapor putridus: sicut instr̃m bũoris putridi. ¶ Cã v̈o añs est cã corpea mediata causans febrẽ mediãte cã ꝓiuncta: ⁊ solũ de ꝑ accidẽs. sicut .x. ẽ. cholere exñtes ivenis sunt cause febris: qꝛ stimulãdo naturã sunt cause vt natura irritata expellat aliquã partẽ extra venas ad poros ⁊ cutẽ: q̃ expulsa ꝓpter motũ illũ putrefit: ⁊ fit cã ꝓiuncta febri. ¶ Illõ dico tñ ꝙ q̃libet febris habeat duplicẽ cãm: sed aliq̃ bz soluz cãm conĩctã: vt qñ tota materia ad putredinẽ movet vt in tertiana vniꝰ paroxismi. Aliqñ nõ bz nisi causam antecedẽtem sicut in tertiana pluriũ paroxismorũ in tpe q̃etis in qua tertiana servat vnitas in cã antecedẽte. Aliqñ nõ bz cãm añtẽ neqꝫ ꝓiunctã si ꝓpter caliditatẽ epatis ⁊ venarũ ex cibo sumpto bodie generent̃ due. ẽ. colere q̃ putreãt ⁊ faciãt paroxismũ. Deinde ex eadẽ cã gñent̃ due alie. ẽ. ⁊ faciãt aliũ paroxismũ: ⁊ sic de aliis. Est ei manifestũ ꝙ aliqñ nõ habebit cãm ꝓiũctã nec añtẽ q̃ fit materia: vnitas aũt buiꝰ febris servat in cã añte q̃ est caliditas epatis ⁊ venarũ. ¶ Scõo notandũ ꝙ distinctio tẽporũ feb. penes alterationẽ materie debetur febribꝰ putridis tã interpolatis ꝙ cõtinuis Est em̃ febris interpolata febris inter cuiꝰ paroxismos cadit quies media: cuiꝰ cã cõtuncta putret extra venas. Cõtinua aũt est q̃ semꝑ affligit cuius cã conĩcta est humor putrens intra venas. Hec ãt est duplex cõtinua ꝓportionalis ⁊ est nota: licz em̃ ꝓtinue affligat: habet tñ excrescẽtiã de die in diez aut de tertio i tertiũ: aut de quarto in q̃rtũ ꝑm analogiã ad suam materiã. Alia est ꝓtinua ꝓcluſa ꝓtinue affligẽs: et nõ habẽs bmõi excrescentiã de qbꝰ supra: ⁊ hec est duplex: quedã pẽdet abvnica materia durãte a principio vsqꝫ ad finẽ cui nulla fit additio: sicut esset tertiana vnius paroxismi. Aliqua aũt pendet ab aliqua materia durãte a principio vsqꝫ ad finẽ: cui tamẽ aliqua fit additio. Et hec est triplex. augmastica: in qua de materia plus additꝫ prime materie putrẽti ꝙ fit illud qõ ab eo resolutꝫ qua ꝓpter augẽdo ꝓcedit: ⁊ est fere tota augmentũ. Scõa est peraugmastica q̃ declinando ꝓcedit. buiꝰ causa est: qꝛ de materia prima plus resolvitur ꝙ fit illud qõ additꝫ. Tertia est omotena q̃ vniformiter affligit: et est fere tota status. cuius causa est qꝛ tantũ de materia additꝫ quantũ est illud qõ de prima putrẽte resolutꝫ. Febres aũt iste quibꝰ nulla fit additio sunt rarissime: vt ꝑz discurrendo.

Distinctio temporũ.

¶ Distinctio aũt tempoꝝ in bis penes alteratiõnem materie sumitur boc modo: quia in principio nõ est nisi vestigiũ digestionis aut dispositiõis digestioni cõtrarie occultũ. In augmento signa digestionis cõtraria sunt manifesta: ⁊ digestio aut putrefactio manifeste augẽdo procedit. In statu licet aliq̃liter digestio intendatur: saltẽ vsqꝫ ad medium status: in medio status est summa digestio: ⁊ ita summa putrefactio. ¶ Cõtra. maior est ꝓportio virtutis digestiue ad materiã dirigendã a principio status vsqꝫ ad mediũ ꝙ vnquã ante. ergo di-

gestio magis intẽditur: ⁊ velocitaꝫ in boc tẽpore ꝙ in augmẽto: ⁊ si sic: sequitꝫ ꝙ augmẽtũ digestiõis dz eẽ in statu magis manifestũ ⁊ sensibile ꝙ in augmẽto. ¶ Ad boc dꝛ negãdo vltimã ꝺsequentiã. naz ꝙtũcunqꝫ digestio velociꝰ ꝓcedat in statu ꝙ in augmẽto: illõ tñ nõ est ita sensibile sicut i augmẽto sicut ꝙtitas digitalis alicui corpi magno nõ est ita manifesta: sicut quãtitas eadem addita corpi parvo. ¶ Notãdũ tertio ꝙ licz plures sint febres eiusdem speciei: nõ tamẽ servãt eandem ꝓportionẽ in motu materie suorũ paroxismorũ. pot em̃ esse vna tertiana: in qua materia vnius paroxismi fit maior ꝙ materia scõi: ⁊ materia scõi ꝙ tertij: ⁊ sic deinceps vsqꝫ ad statũ. Alia tertiana se bẽbit omno ecõtra: in q̃ materie suorũ paroxismoꝝ erũt eq̃les: ⁊ sic paroxismi erũt fere eq̃les in lõgitudie: ⁊ in suis accidẽtib. ¶ Qõ aũt boc fit verũ oñditur. nã in continuis cõclusis boc est possibile: sicut in augmasticis in quibus magis de materia movet ad putredinẽ in tẽpore sequẽti ꝙ in precedẽti. Et in omotenis in quib. tantũ de materia additꝫ ad putredinem in tpe sequẽti quantũ in tpe ꝓcedẽti: ergo ita erit possibile in interpolatis. ¶ Marũ autẽ diversitatũ, causa potissime sumitꝫ ex diversitate materie. nã materia exñte difformi ⁊ etherogenea mixta ꝑs subtilis poterit moveri in ꝓmo paroxismo: ⁊ in secundo paroxismo materia erit paucior: qꝛ magis grossa ⁊ difficilis mobilis. in tertio poxismo pauciorꝛ: qꝛ adhuc magis grossa: ⁊ sic deinceps. Aliqñ etiã res se habebit econverso: ⁊ sic accidit ꝑm plurimũ: ⁊ ꝓprie, quãdo materia est vniformis vel q̃si Nam primus paroxismus pẽdet ꝑa pauca materia quia nõ est digesta: nec a suuatiuo separata. Scõs pẽdebit a pluria materia: qꝛ erit magis digesta ⁊ motui magis parata: ⁊ sic de aliis. ¶ Et ex boc notato inferũtur q̃daz correlaria. ¶ Primũ. materia que movetur in statu febris salubris aliqñ est pluris quantitatis ꝙ illa que movet in principio: aliquando econtra ꝓpter causas suprascriptas. aliquando sunt equales ꝑm ꝙ aliqñ febris erit maior in statu: qꝛ longioꝝ et seuiorũ accidẽtium ꝙ in principio. aliquãdo ecõtra: et aliquãdo equalis. ¶ Ex quib. sequitur ꝙ questio in eodẽ est idifferẽs et neutralis: cum aliquãdo febris sit maioꝛ morb. in statu ꝙ in augmẽto: et in augmento maior ꝙ in principio. aliquãdo ecõtra. aliquãdo in omnibus erit equalis. nam materie multitudo et paucitas est causa potissima ad faciendũ morbum magnũ vel paruũ. ¶ Tertio ex notato sequitꝫ ꝙ tẽpora febris quo ad accidẽtia: et penes alterationẽ materie raro coincidũt: immo fere non coincidunt nisi in morbis servãtibus materiã advnã cretică expulsionẽ. Et quia dubiũ boc modo est neutrale a quibusdam limitatur. Albertus em̃ bononiensis dicit non aliter limitandũ esse ꝙ fuerit dictũ in principio questionis. ipse tamẽ sequens plusꝙ cõmentatorem ponit generalẽ cõclusionem: ꝙ ois febris putrida salubris ⁊c. est minor morbus in statu ꝙ in augmento. et minor in augmento ꝙ in principio. Et cõsequẽter dicit ꝙ licz plus de materia putreat in statu ꝙ in principio: attamẽ quia illa materia est facta benigna per digestionẽ morbus est minor. ¶ Cõtra. malignitas materie principij est finita: et malignitas materie est aliquãta: imo notabilis cum putreat et faciat febrez et accidentia sequẽtia febrem. Sed certum est ꝙ contingit maiorem proportionẽ esse quãtitatis materie status ad quantitatẽ materie principij ꝙ fit malitia principij ad malitiã status. ergo plus promouebit ad magnitudinẽ

Albertus bononiensis.

magnitudinem morbi quantitas materie in statu ꝙ ad remissionē morbi ꝓmoueat benignitas eiusdem in comparatione ad principium. ⁊ añs est satis manifestum volentibus absq; passione metiri huiusmodi cōtigētias. in statu eni materia cōtermagis nocet siccando imprimendo: ſz in pricipio magis suffocando. ¶ Gētilis ātin sua magna qō ne limitat titulum questionis ad febres incipientes ab aliqua materia que tota incipiat putrescere: ⁊ ita ducatur ad statū absq; noue materie additione: ſz quia iste sunt paucissime: iō titulus q̄stionis est valde artatus: ⁊ nō se extendit nisi ad reb. q̄ reseruant materiā ad vnā cretica expulsionē: ⁊ non etiā ad omnes istas. Sunt eñ multe ex istis reseruantibus in quibus tota materia in principio nō incipit putrefieri. Et sunt ēt multe ex istis in quibus in augmēto ⁊ statu additur materia: que omnes postea vna crisi expelluntur. Ad paucissimas itaq; febres se extēdit titulus questionis. Propter ea Ugo senēsis dicit ꝙ q̄stio ꝺz limitari aliis paribus: exceptis illis in quibus fit cōparatio ⁊ necessario sequentibus. et ideo iuxta doctrinaz secūdi cōplectionū in cōpatiōibus seruādā debet titulus questionis sic formari. vtrū reb. putrida salubres pendens a materia nō reducibili ad benignū fit maior morbus in statu ꝙ in augmento ⁊ maior in augmento ꝙ in principio. supposito ꝙ precise fit tanta materia sub forma cause cōiuncte in bora status: sicut in principio vt̄ partis stat⁹ sibi proportionabilis in principio cōparando: ita ꝙ si ē cōtinuat ꝙ to plus est dissolutū in bora stat⁹ ꝙ in ꝓncipio tāto plus transiuit in tpe intermedio in putredinis actū. Et si est interpolata ꝙ precise tantum trāseat de cā añte sub forma cause cōiuncte in statu in vno paroxismo ꝙ tum trāsiuit in principio ꝓncipij. ¶ Quarto notādum ꝙ ꝺigō in nocitiuo non reducibili ad benignū q̄ est preparatio materie ad expulsionem est duplex. quedā est adequatio subiecte materie ꝺigerēde. vt q; si subtil fit imbibita ingrossetur. si grossa nō potēs per meatus angustos trāsire subtilietur. Si visco sa adherens membrozuz superficei incidatur. Altera autez est proprietas occulta q̄ acquiritur materie per actionē caliditatis innate agētis in materiam ⁊ assimilant eam mēbris radicalibus: quorū est instrumētum: cuiusmodi ꝺigōnis efficax argumentum est. quia in apate fctō in corpore tēperato a percussione ꝙ tūcūq; sanguis fit mediocris indigem⁹ maturantibus. non quidem vt sanguis ille acquirat substantiam mediocrē: cū sit temperatus: ſz vt acquirat proprietatē illam q̄ facile obediat virtuti expulsiue. Sil̄r in finocba facta in corpore temperato nō fit crisis in prima ꝙ tūcunq; fit sanguis quoad modū sube mediocris ⁊ optime digestus: ſz fit crisis in septima post actionem caloris in sanguinem dātis sibi proprietatē de q̄ supra. ¶ Itē si sola adequatio sube sufficeret nō oporteret ad significandum ꝺigestionē cōpletā ꝙ ypostases eēnt albe. nā incipiente febre a col̄a rubea mel̄a vel sanguine: cum q̄nq; huiusmodi humores sint mediocris substantie sufficeret ad significandum cōplementuz ꝺigestionis ꝙ ypostases essent mediocris substātie citrine rubee vel nigre. quod tamen falsum est: ⁊ contra experientiā: que etiam ꝺebebant apparere in prima ꝺie. ergo cōcluditur ꝙ preter moduz substantie requiritur proprietas de qua supra que acquiritur in materia per actionem membrozum radicalium in materia. que ꝓprietas maxime cognoscitur per albedinē ypostasis. ¶ Quinto notandum ꝙ ꝺigestio ꝺebetur taz cause añti ꝙ coniuncte: licet de hoc dubium non paruum fuerit apud antiquos: sed ꝙ ꝺebeatur cause coniuncte manifestū est in apostematibus in quibus materia putrens ⁊ faciēs febrē ꝺigerit ⁊ tandē sanatur. hoc idē penes Galenuz. j. de differētijs febrium ca. vj. reperitur in causa coniūcta febrium putridaꝝ vbi dicit: ꝙ putredo humoꝝ qui in venis ⁊ arterijs sunt est similis illi qui scōm apostemata: sed vincēte natura in apostematibus fit pus laudabile. in humoribus vero qui sunt scōm arterias et venas ꝓportionale puri illud quod in vrinis subsistit hypostasis. videmus etiā in cōtinuis ꝯclusis apparere in ꝓcessu hypostasim laudabilez: cum prius non apparuerit: que aliquādo nō habent nisi causam coniūctam. Q̄ō aūt ꝺebeatur cause antecedēti ostenditur in interpolatis: in quib⁹ apparet hypostasis laudabilis: cum prius nō apparuerit. Et certum est ꝙ hypostasis illa nō decidit̄ nisi a materia existente inveniis que nō est putrida. A materia enim putrēte in poris cutis nō eēt possibile decidi materiā hypostasis: que venas ingrediēs cum vrina ꝺescēderet. Et etiā apud Auicen. scōa primi ca. ꝺe hypostasi. hypostasis laudabilis principaliter significat ꝺigestionē humorū qui sunt inveniis. Et idē Gal̄. j. de crisi. Est aūt certū ꝙ in interpolatis materie nō sunt putrētes intra venas: quia facerēt continuā. ¶ Et ex his manifestū est ꝙ extranee locutus est cōciliator. differētia. clix. qui dixit ꝙ causa coniūcta febri est vapor putridus antecedēs humorem nō putridū: sed humor putridus est quodā modo mediū inter causam antecedentē ⁊ ꝯiunctā Et dicit ꝙ cause coniūcte qui est vapor pauca ꝺebetur ꝺigestio: quia nō habet substantiā impedītem: merito tamē qualitatū: quibus est nature rebellis: aliqua ꝺebet̄ alteratio. humori vero putri ꝺo qui est causa media ꝓprie et per se ꝺebetur ꝺigestio: quia oportet in eo facere cessare putredinē manente substātia: sed humori qui est sub forma cause antecedentis non ꝺebetur proprie ꝺigestio: cū non fit putridus: sed bene ei ꝺebetur aliqualis ꝺigestio per quā sua substātia adequetur. nō autē est proprie ꝺigestio: nisi illa que facit cessare putredinem manēte suba iuxta ꝺiffinitionē ꝺigōnis. iij tegni. Error aūt totus est in expōne textus Gale. iij. tegni. ¶ Pro cui⁹ intellectu est sciendū ꝙ si materia fuerit putrens leui putredine: tūc ꝺigestio facit cessare putredinē manēte suba. i. manente forma būoꝝ: q; per ꝺigōnē būoꝝ reducit̄ ad benignū Sic̄ fit humor nō putrēs: ⁊ fit cā añs febris p aliquā malā ꝺispōnē in ipo: tūc fibi ꝓuenit ꝺigō que facit cessare putredinē nō pñtē ſz secuturā merito sue male ꝺispōnis q̄ remouebit̄ p ꝺigōnē p quam vel adequabit̄ suba eius: vel remouebit̄ eius mala ꝓpō ꝺispōnēs ad putredinē. Nō est tñ credēdū ꝙ quilibet būoꝝ possit tal̄r ꝺigeri. naz aliqñ est ita putridus vt necessariuz sit ipsum resolui aut inciner ari: aut aliter sensibil̄r expelli. tenendū est itaq; iuxta suprascripta ꝙ tam cā eañti ꝙ ꝯiūcte ꝓprie ꝺebeat̄ ꝺigō: ⁊ ꝙ ꝺescriptio ꝺata a Gal̄. cōpetit solū ꝺigōni i nocitiuo reducibili ad benignū. ¶ Notandū sexto ꝙ i feb. salubribꝫ būoꝝ q̄ mouet̄ posterius ꝑm primū est magis ꝺigest⁹ ꝙ ille q̄ prio mouet̄: vtputa in interpolatis tota cā añs a ꝓncipio incipit ꝺigeri: vñ mā scōi portismi est magis digesta ꝙ materia ꝓmi. Et ita mā tertij magꝫ ꝺigesta ꝙ materia scōi: ⁊ ita in ꝓtinuis ꝓportionalibꝫ ⁊ cōt in oibꝫ feb. salubribꝫ. Uerū aliqñ ꝓtingit oꝝ positū ꝓp etherogeneitatē materie ficut i flegmaticis

Gentilis. Galenus.

nã qñcꝫ materia sequẽtiũ portísmorũ q̃ est grossior ꝙ̃ materia p̃cedentiũ: ⁊ nõ facile passibilis a ẋtute digestiua est minus digesta ꝙ̃ materia p̃cedẽtiũ ⁊ hec est cã quare aliqñ perdũtur signa digestiõis ⁊ post statũ redit p̃incipium: ⁊ quare fiũt recidiuevere. ¶ Et ex hoc notato seqũtur p̃ria ꝙ in pluribꝰ materiebꝰ ꝓcedit digestio in quibꝰ nõ ꝓcedit putrefactio: ptz in materiebꝰ interpolatarũ ⁊ multarũ aliarũ febriũ. ¶ Sequit̃ scõo ꝙ vt plimũ in materiebꝰ putrẽtibꝰ in statu nõ ꝓcessit putrefactio a p̃incipio vsqꝫ ad finẽ. Istud pz in interpolatis in quibꝰ materia paroxismi statꝰ soluz incipit putrere in p̃ncipio eiusdẽ paroxismi: ⁊ ita dõm est de materia exacerbatiõis statꝰ. Itẽ in multis cõtinuis conclusis in q̃bꝰ statꝰ in .xiiij. die est verisimiliter existi mandũ est nihil esse de materia mota a p̃ncipio. ¶ Ex his seq̃tur ꝙ licz ꝺcederet̃ digestionẽ ⁊ putrefactionẽ simul intẽdi posse: ex hoc tñ nõ seq̃tur qõ bora statꝰ vt plurimuz in feb. putredis materia sit magis putrida ꝙ̃ inp̃ncip. Mã nõ opz ꝙ pluri tẽpore putruerit ꝙ̃ materia q̃ est sub forma cãe ꝓiuncte in p̃ncip. imo stat ꝙ p̃cise eq̃li tpe aut mlto minori. hoc pz i interpolatis in q̃bꝰ tã in statu ꝙ̃ i p̃incipio materia incepit putrere in p̃incipio suorũ paroxismorum. si enim sint in pũctis eque distantibꝰ a p̃ncip. suoꝝ paroxismoꝝ ille materie sũt equaliter putride. Si ẋo sint in pũctis ineq̃ distãtibꝰ illamin̄ putret q̃ magis vicinat̃ suo p̃incipio. idem iudiciũ est in ꝓtinuis ꝓportionalibꝰ. ¶ Ex q̃bꝰ tãdẽ seq̃tur ꝙ via vera ad soluẽdũ qõnẽ ꝓpositã non est ex hoc ꝙ digõ ⁊ putrefactio sil̃ intẽdant̃: lz Gentilis putauerit illud esse fundamẽtũ solutiõis dubiũ ꝓpositi. ⁊ pz qz isto ꝺcesso nõ seq̃tur in statu vlt putredinẽ eẽ intẽsiorẽ in materia ꝙ̃ fuerit a p̃ncipio: nisi solũ in casu in quo vna materia a p̃ncipio vsqꝫ ad statũ putruerit: ⁊ simul digesta fuerit: q̃ eẽt tota cã morbi q̃casus rarissime ꝓtingit: ⁊ nõ vr̃ eẽ de intentiõe autoꝝ: q̃ ponũt regulas q̃s volunt in pluribꝰ ẋtificari: sicut sunt canões in ordinãdo diem ⁊ sil̃es. ¶ Septimo notandũ ꝙ illud ꝺr magis putridũ qõ magis approp̃inq̃t termino putrefactiõis q̃ est incineratio: aut magis distat a termio a quo: siue a non gradu putredis ¶ Ex quo seq̃tur ꝙ nõ oẽ qõ est magis putridũ est magis calidũ: cũ ea q̃ mlt̃ũ approp̃inq̃nt incineratiõi min̄ habeãt de humido: ⁊ p ꝯns minus de calido actuali ꝙ̃ ea q̃ aliꝙ̃ tulũ magis distãt: sicut videmꝰ in stercoribꝰ que putrẽt q̃ min̄ sunt calida cũ vicinant̃ incineratiõi. Cũ g̃ tã in p̃ncip. ꝙ̃ in statu vlt materia terminet̃ ad incinerationẽ: g̃ vtrobiꝫ erit magis putrida. q̃re fundamentũ Gẽtilis nullũ q̃ dicit febrẽ eẽ maiorẽ morbuz in statu ꝙ̃ inp̃ncip. qz materia status est magis putrida. ¶ Forte rñdebit̃ ꝙ illud ꝺr magis putridũ: qõ bz plus de calido putredinali: qz putredo nõ est aliud ꝙ̃ calor fixus in materia putrida: vt vult Auicẽ. ij. primi inca. de cãis calefactiẽtibꝰ. vbi dicit ꝙ intẽtio putredis est q̃ caliditatẽ extraneã eventr̃ facit: ⁊ nõ aliud. putredo itaqꝫ nõ est aliud ꝙ̃ calor putridus: ⁊ ꝓm istud illud est magis putridũ qõ est calidꝰ liditate putrida: nõ aũt qõ magis approp̃inq̃t incineratiõi aut qõ magis distat a termio a quo. ¶ Cõtra seq̃tur ꝙ tã in p̃ncipio vlt ꝙ̃ in statu materia eq̃lr erit putrida cũ vtrobiꝫ trãseat a nõ gradu putredis vsqꝫ ad terminũ eius: g̃ fundamẽtũ Gẽtilis nullũ: cũ invtroqꝫ trãsitu tã materia p̃incipij ꝙ̃ materia statꝰ erũt eq̃liter calide caliditate putredinali. ¶ Notandũ tñ ꝙ nõ oẽ qõ est magis putridũ est maligniꝰ minus putridꝰ: sicut in materia pestilentiali: q̃ licz sit minꝰ putrida: ficut in materia peſtilentiali: q̃ licz ſit minꝰ pu-

trida: põt tñ esse maligniorꝰ aliis magis putridis: cũ etiã absqꝫ putredine esset maligniorꝰ. videmꝰ eñ ꝙ materia antracis est maligniorꝰ pl̃ibꝰ aliis materiebus ap̃atũ magis putridis ⁊ fetẽtibꝰ cũ corrũpat oñe sibi vicinũ. ¶ Octauo notandũ ꝙ digõ in materia: ⁊ si nõ ꝓhibeat oino ipsam putrefieri ꝓhibet tñ ipam putrefieri valde maligna putredie. ¶ Prima ps notãdi est manifesta i ap̃atibꝰ in q̃bꝰ sanies laudabilissima adhuc faciet feb. putridaz. Itẽ in febribꝰ in q̃bꝰ materia i statu ⁊ declinatiõe est summe digesta: ⁊ adhuc facit febrẽ putridam. ¶ Secũda ps notãdi ꝓbat̃ qz tam sanies laudabilis ꝙ̃ sedimẽ laudabile decisum a materia inventis digesta sunt dantia fiduciã sanitatis cũ q̃bus non timemꝰ maligna putredinẽ. ꝓ hoc ẽ sñia Gal̃. ij. de crisi. vbi dixit. nõ est possibile apparẽte sedimine laudabili ꝙ febri sit difficultas vl̃ dominiũ. Et idem sentit Auicẽ. ij. q̃rti cũ dixit ca. de signis digestionis. Et scias ꝙ nõ febris cũ apparitiõe digõnis necꝫ sublimatio fit cum declinatiõe ap̃atis timor vehemẽs. ¶ Notãdũ nono ꝙ est possibile calorẽ naturalẽ ⁊ p̃naturalẽ in eandẽ materiã agere vnum digerẽdo alterũ putrefacientẽdo: itavt digõ ⁊ putrefactio adequate in eadez materia intẽdantur. hoc p̃rio manifestuz est in sanie laudabili que cũ generat̃ putrefactio intẽdit̃: qz febris putrida crescit ⁊ alia accñtia tpe ebulitiõis. Idẽ ẽt accidit in materijs in cõcauitate venarũ: vt est apud Gal̃. p̃rio de differẽtijs febriũ. vj. ca. gñat̃ eñ ypostasis laudabilissima p ebulitionẽ cũ qua etiã fit febris intẽsio. ¶ Decimo notandũ ꝙ trãsmutatiões facte in corpe bũano sunt triplices: q̃dam oino naturales facte a calore naturali solũ: sicut digestiões quibꝰ cibus in chilũ: chilus in sanguinẽ: sanguis in bũ ditates scõas trãsmutat̃. Quedã oino p̃ternaturales sicut putrefactiões q̃ fiunt in cãcrenis ascachilos ẽtiomeno. Quedã ãt sunt medie ficut est trãsmutatio humorũ in sanẽ. Et hec est triplex quedã in qua agit p̃incipaliter calor naturalis ⁊ parũ extraneꝰ: sicut cũ fit sanies laudabilissima: et sicut cũ materia hypostasis laudabilis in cõcauitatibus venarũ gñat̃ in febribꝰ. Quedã in q̃ magꝫ cõcurrit calor extraneꝰ putredinalis: sicut qñ gñatur sanies maligna: fetida: nigra vl̃ viridis. et qñ generat̃ hypostasis maligna fil̃r tẽdens in viride vel nigrũ. ¶ Et est tertio alia transmutatio in qua calores isti equaliter cõcurrunt: ita vt in materia vtriuscꝫ vestigiũ appareat et equale. Credo tamẽ tenendum esse vnũ et eundem calorem numero repertũ tam in mẽbris ꝙ̃ in materia esse simul naturalem ⁊ p̃naturalẽ talia noia sortiri ꝓm diuersitatem operationũ ⁊ effectuũ qui sequũtur. ¶ Undecimo notandũ ꝙ feb. possunt cõparari duplicit̃ ter in malignitate: ⁊ fortitudine. nullũ eñ incõueniens est vnã eẽ alia maligniorẽ: q̃ tamẽ fit remissior: sicut pestilẽtialis cõparata causoni. fortitudo eñ febris sequit̃ calorꝭ intẽsionẽ: ⁊ multitudinẽ. malignitas ãt p̃naturalitatẽ qua magis ledat et occidat: q̃ malignitas seq̃tur aut venenositatem aut putredinẽ intẽsiorẽ ⁊ buiusmodi: licet etiã sequatur caloris intẽsionẽ et mlt̃itudinẽ. Et ita vna febris ad seipsam cõparata diuersis temporibus põt esse vno tpe maligniorꝰ ⁊ minꝰ intẽsa. ⁊ alio tẽpore se habet econtra. Et cum malignitas febris tanꝙ̃ penes effectũ habeat attendi penes lesionẽ operationũ illa febris est maligniorꝰ q̃ amplioꝰ est operationũ lesiua: siue merito caloris naturalis siue p̃ternaturalis: siue merito vtriuscꝫ hoc notãdũ põt elici ex dictis Gal̃. iij. de crisi. ca. iiij.

Galenus. ij. de crisi.

Galenus:

Quantũ ad

Quantū ad secūdū articulū p opinione plusq̄ cōmentatoris et sequentiū pertractāda supponitur primo titulum questionis sic esse limitanduz:sicut ab initio dictum fuit:scz vtrū febris putrida salubris pendens a materia nō reducibili ad benignū sit maior in statu q̄ in augmēto:et maior in augmēto q̄ in principio:loquēdo semp de bis tēporibus distinctis penes materie digestionē. Secūdo supponit q̄ in tota materia que in statu facit feb. continue ꝓcesserit digestio a princip. vsq̄ ad statum. Tertio q̄ digestio facit materiā putrere min⁹ mala purredine q̄ si nō fuisset digesta. hoc suppositū patz ex notatis. ¶ Quarto supponit q̄ in rōne feb. includūtur duo. vnum q̄ sit calor. alteruz q̄ sit p̄ter naturam. et ratione vtriusq̄ potest dici febris maior:scz aut q: sit magis preter naturā:aut q: sit calor intēsior. Hoc suppositū est manifestū ex vltimo notato suprapositō. ¶ Quinto supponitur: q̄ accidentiū in febribus et in alijs morbis q̄dam sunt ꝓpria morbor:et quedā sequūtur morbū et nature incitationem:ficut sunt propria febribus coartatio pulsus. frigus extremitatuz corporis:exiccatio:sitis:dolor capitis:instātie vigiliarū:et similia. Sequentia autem febrem et nature incitationē sunt ficut rigor: vomitus:fluxus ventris: et omnia accidentia cretica.

Rō respōsiua. His suppositis fit hec ꝯclusio respōsiua ad dubiū. Quis febris putredinis salubris pendēs a materia non reducibili ad benignū in qua tota et sola putrente in statu ꝓcesserit digestio a principio vsq̄ ad statum est maior morbus in aliqua parte principij:q̄ in aliqua parte tēporū sequentiū:et maior i aliqua parte augmēti q̄ in aliqua parte status. ¶ Ista cōclusio est de intentiōe Gal. in cōmento illius aforismi. incboātibus morbis:et rationib⁹ sic ꝓbatur. Galenus. ¶ Prima:quia materia in statu est magis digesta q̄ in augmēto:et magis in augmēto q̄ in principio: ergo cuz digestio iuxta tertiū suppositū faciat materiam minus mala putredine putrere:q̄ si nō digeratur materia putrēs erit magis maligna in aliqua parte principij q̄ in aliqua parte tēporū sequētium. et sic dicendū est de augmento statui cōparato:sed materia magis maligna ceteris paribus maiorem facit morbū. quare ꝯclusio vera. ¶ Secūda ratio est virtus maiorē habet ꝓportionē ad materiā in statu q̄ habeat in augmēto:et maiorem in augmento q̄ in principio:ergo materia minorez in bis tēporibus habebit ꝓportionē ad virtutē alterandā:et sic morbus erit minor in statu q̄ in augmento:et minor in augmēto q̄ in princip. ¶ Tertia continue post principiū talis morbi salubris corpus mouetur ad sanitatē:et digestio ꝯtinue ꝓcedit:ergo cōtinue post minus participat de termio a quo:qui est egritudo in statu. itaq̄ morbus erit minor:cum tunc corpus sit magis motū ad sanitatem q̄ tempore precedēti. ¶ Quarta:q: in statu accidentia ꝓpria morbo sunt remissiora q̄ in principio. patz in pleuresi suppurata: in qua dolor et cetera accidentia sequentia pleuresim sunt remissiora q̄ in principio. Et ita scōm plurimū est in ceteris apostematibus suppuratis: nam circa generationem sanies fiūt dolores et febres magis q̄ facta sanie iuxta aforismū. ¶ Quinta maiori et minori eq̄liter decrescētib⁹ cōtinue ꝯcrescit proportio maioris ad minus:scz virtus q̄ est maior in morbo salubri:q: bz ꝓportionē maioris ineq̄litatis ad ip̄m:et morbus q̄ est minor ꝯtinue decrescūt a p̄ncip. vsq̄ ad statū:virtus q̄dē decrescit:q: resolui:spūs pauci ficat:et būidū ꝓsumit:et morb⁹ decrescit q: materia digerit:et efficit min⁹ maligna:et etiā ex actione caloris p parte resolui:ergo cōtinue decrescit proportio morbi ad virtutē quare morb⁹ nedū absolute:sed in cōparatiōe ad virtutē erit minor in statu q̄ in augmēto:et minor in augmēto q̄ in p̄ncipio. ¶ Sexta ois febris putredis salubris est maligniorz in p̄ncipio q̄ in augmēto: et in augmento q̄ in statu:ergo est maior morbus etc. Assumptū ꝓbatur:q: malignitas morbi habet attendi penes preternaturalitatē tanq̄ penes causam et lesionez opationū p se ductiuarū ad mortē tanq̄ penes effectum:vt pōt elici ex vltimo notato: sed ois talis feb. in p̄ncipio a quo materia nō est digesta est magis p̄ternaturalis aliorū paritate suppositā q̄ in statu in quo materia est digesta:et est ad mortē periculosior q̄ in statu in quo ꝓpter digestionē ꝓpletā sunt certa signa salutis. igit est maior morbus in p̄ncip. q̄ in statu:scz in augmēto iudiciū est medium et ad intellectū ꝯclusiōis suprascripte itellexit Rabi moyses cū dixit:q̄ egritudo in tpe status est melior qn̄ infirmus ꝺz saluari. ¶ Ex q̄ ꝯclusiōe sequitur neutralitatē precedentē febrē esse malignioreꝛ q̄ sit febris tpe status:quia magis preternaturalis et periculosior. ¶ Scōo sequit oēm febrem putridam salubrē aliorū paritate suppositā esse minorem febrē in statu q̄ in principio partes ꝓportionales istorū tempor⁹ ad inuicē cōparādo:nam posq̄ materia putrens est eq̄lis et magis benigna ꝓpter digestionē:minorē debet facere febrē: sicut videm⁹ in apostematibus suppuratis minorē esse febrē et remissiora accidētia:taliter etiaz ꝺz esse in materia summe digesta in cōcauitate venarū:cum Gal. ſ. de differentijs febriū cōparet digestionem que est in venis p quā fit materia hypostasis, laudabilis digestiōi materie apostematū in q̄bus generatur sanies:et hunc intellectū habuit Auicen. ij. q̄rti ca. de iudicijs dīgōnis:cū dixit:q̄ nō est sublimatio febris cū apparitiōe signor⁹ dīgōnis: sicut nō est cum digestione apostematis dolor fortis. ¶ Ex bis itaq̄ tandē cōcludit q̄ febris putredis salubris est maior morbus in p̄ncip. q̄ in statu:et secundo q̄ est maligniꝛ: et tertio q̄ est intensior febris aliorum paritate suppositā. in augmēto aūt in omnibus bis iudicium est medium.

Sed contra hāc determinationē arguitur:q: febres seruātes materiā ad vnicā creticā expulsionē sunt maiores in statu q̄ i tpib⁹ p̄cedētib⁹:ergo determiatio falsa. tz ꝓña. assumptū ꝓbat p̄mo de intentiōe Gal. ij. de crisi. ij. ca. vbi dixit q̄ febris in p̄ncip. est parua debilis respectu ei⁹ qn̄ in statu est cōpleta et fortis. ¶ Amplius accīntia ꝓpria q̄ sequūtur ipressionem materie in mēbro sunt fortiora in p̄ncip. q̄ in statu et cū hoc in statu accīntia cōia et ꝓprie accīntia cretica sunt fortiora q̄ in p̄ncip. illa enī remississime accidūt in principio. ergo absolute accidentia sunt fortiora q̄ in principio. ¶ Ad hec ꝺz. ¶ Ad p̄mum q̄ in seruātib⁹ materiā ad vnicā crisim cetera non sunt paria:q: plus de materia est in statu q̄ in p̄ncipio:cū ꝑm plurimū in ꝓcessu noua addat materia que postea tota in crisi expellitur. Et sic ꝺz ad Gal. ij. de crisi. ¶ Ad ꝑm negat assumptū et ꝺz q̄ accidentia omnia tam sequentia impressionem materie q̄ sequentia oppressionē fortiora sunt in p̄ncipio q̄ in statu aliis paribus. accidentia tamen cretica que sunt ad salutē fortiora sunt i statu q̄ in princip. cum raro in principio accidat crisis. Con

cedēdū tñ est q̄ vt pīmū febres putride salubres sunt maiores in statu q̄ in p̄ncip. licz in statu materia fit digestiones multo est ampliores q̄ est sub forma cause contūcte in statu q̄ in princip. Preterea cōtra determiationē instaṫ: quia febris nō est nisi calor p̄ter naturā: r iste est maior in statu q̄ in p̄ncipio: vt ptz ad tactū: et q: pulsus sunt maiores velociores r frequētiores: r similiter anbelitus. ¶ Secundo: quia status est bora pugne prima quarti. capitulo tertio: et Galenus prima aforismorum et boc nō est nisi propter fortem stimulationē quā facit materia in naturaz: ideo crisis fit magis in die paroxismi: sed causa maioris irritationis nature nō est nisi maior impressio a materia in membro: quare febris fit maior in statu. ¶ Itē accidentia omnia sunt in statu maiora tam q̄ merito mensure sunt preter naturā: q̄ que ex toto gñe p̄ter naturam: vt dolores r similia: quare intēsior r magis preter naturā. ¶ Itē oēs opatiōes animales vitales et naturales sunt magis lese in statu q̄ in principio: vt apparet intelligēti. ¶ Itē si febris est maior in principio q̄ in statu: tūc sequiṫ q̄ neutralitas sequēs p̄cipiū est maior q̄ febris in statu. ¶ Item Galenus in libro de tēporibus morbum cōparat plante et aīali in principio paruis postea augmentatis: postea magnis. ¶ Itē pro hac parte est Gale. ij. de crisi. c. ij. cū dixit. Jam ergo opz vt exercites teipsum donec cognoscas vnāquācz egritudinem singularē p̄ in seipsam: an est integra et cōpleta cum velocitate. nam si nō antecesseris r exercitaueris teip̄m in hoc cum studio r solicitudine nō cognosces egritudinē quādo incipit: cum sit pauca et debilis. ¶ Ad hec respōdetur. ¶ Ad primū dicit q̄ calor nō est maior in statu q̄ in p̄ncipio aliorum paritate suppositā: comparādo partem calidiorē status ad partē calidiorē in principio. ¶ Sz vt plurimū nō est paritas: q: ampliorē cā p̄iūcta febris in statu q̄ in p̄ncip. r fit negaṫ q̄ pulsus sint maiores etiā aliox paritate suppositā. ¶ Ad scōm dr q̄ maior est pugna in statu q̄ in principio quia plus de cā antecedēte trāsit in contūctā in statu q̄ in p̄ncipio ꝓpter materie digestionē: r sic nō seruaṫ paritas. Q̄ō si seruet paritas: dico q̄ non erit maior pugna ꝓpter obediētiam materie: p quā facile separabit. ¶ Si fr ad tertiū dicit q̄ accīntia nō sunt maiora ꝓportione sz vt plurimū nō ꝓportionas. ¶ Ad quartū dicit q̄ oēs opatiōes sunt magis lese in statu q̄ in principio. Nec per boc sequitur q̄ morbus sit maior: quia tota lesio illa nō est acquisita tēpore status: sed in tēporibus precedētibus. ¶ Utrū aūt in equali tpe status acquiraṫ maior lesio q̄ in equali tpe p̄cipij aliorū paritate suppositā est dubiū nō paruū. ¶ Cuius solutio fiat in videndo i quo tpe est maior ꝓportio vtutis ad morbū in statu vel in p̄ncip. Et credo vtrācz partē facile defendi posse. ¶ Ad quintū dicit q̄ febris augetur tpe p̄cipij: nec bic sumiṫ p̄ncipiū ꝓ instāti initiatiuo morbi: sed ꝓ vno de tpibus morbi. ¶ Si que aūt auctoritates Gal. r aliorū videntur sonare oppositū. Dic q̄ intelligunt de tpibus distinctis penes accidētia. aut q̄ nō seruaṫ paritas: q: plus de materia reptur de forma cause contūcte in statu q̄ in p̄ncipio. ¶ Sed cōtra banc determiationē est bic argumentū. Febris est maior in statu paroxismi q̄ in p̄ncipio eiusdē: ergo simile erit in febre in casu cōclusionis. illa em̄ est sicut vnus paroxismus. ¶ Rñde sicut scis. r maxime argumētū procedit de paroxismo status vniuersalis in quo materia est magis digesta q̄ putrida.

Galenus.

Quantū ad terr[illegible] articulū ꝓ opinione Gētilis sit bec pria cōclusio. In materia [illegible]is putride salubris que nō reducitur ad benig[illegible]ū post initium febris procedit putredo intendendo: vsqz ad certū tēpus ꝓbaṫ cōclusio in p̄cip. putredo materie ē aliquā te intēsionis aliter nō faceret febrē: qui gradus putredinis est acq̄situs in tēpore neutralitatis precedentis febrē. ¶ Et ꝓcedit augmētum vsqz ad certum tēpus: q: aliter nō augeret feb. nō potest em̄ febris augeri nulla addita noua materia: nisi per augmētum putredinis in ea: aut q: materia magz cordi vicinaṫ: q̄ rarissime accidit: q: ꝑm plurimum augmētū febris fit per cremētum putredinis i materia. bec autē putredo r similiter febris sequēs eā nunq̄ cessat nisi materia expellaṫ aut incineretur. ¶ Secūdo: q: simile est de materia febrīū putredinis: r de materia apatū. p̄io de dr̄ijs febris. ca. vj. ¶ Sz in materia apatuz post ipsoz initiū intēdit putredo: ergo fr fiet in materia putridarū: ptz minor ꝓ augmentū fetoris in materia cū maturatur. ¶ Tertio boc manifestū est i materia sinoche: in q̄ cum fit flobotomia in p̄ncipio euacuaṫ sanguis parū distās a naturali. postea cum fit flobotomia euacuaṫ sanguis m̄ktū alteratū r fetēs. ¶ Scōa cōclusio i mā feb. putride salubris ꝓcedēte putredine procedit etiam digestio. ¶ Bec conclusio q̄ est fundamentū positiōis Gētilis ꝓbatur: q: quadocūcz vni passo duarū dispositionū susceptiuo applicātur duo agentia illas intēdētia. ille due dispōnes in illo passo inducētur. sed materie febris putride salubris applicaṫ calor naturalis intendēs digōnē: r calor p̄ternaturalis intendens putrefactionē quare vtracz dispō induceṫ. ¶ Scōa ratio ex Gal. p̄io ꝓnosticorū. cōmento vltimo. Et ex Auicē. ij. quarti cap̄. de iudicijs sanie. sanies fit a calore naturali: qui intēdit digestionē: r a calore p̄ter naturā intēdēte putrefactionē. probaṫ. in sanie est albedo intenta a calore naturali et fetor intentus a calore p̄ternaturali: ergo idem accidet in materia febrīū iuxta Gal. vbi supra. ¶ Tertia ratio: q: egestio nigra apparens in statu et fr bypostasis aut vrina nigra nō significant ita male: sicut quando apparēt in p̄cip. quarta particula aforismorū. Egestiones nigre qualis sanguis ꝛc. r scōa primi. Etiā Jsaac de vrinis. ¶ Sed boc nō pōt ee nisi q: cum putrefactiōe in statu etiaz ꝓcessit digō que nō ꝓcessit in principio quare ꝛc. ¶ Tertia conclusio de intentiōe gētilis responsiua ad dubium vel quesitū est ista: ois febris putrida salubris pēdēs a materia nō reducibili ad benignū que tota ꝓcess fit sub forma cause contūcte a p̄cipio vsqz ad statum illius saltē nulla facta notabili diminutione est intensior r fortior in statu q̄ in augmento: et in augmento q̄ in principio. ¶ Jsta conclusio est de intentione Galeni. in libro de temporibus vniuersalibus vbi assimilat morbuz plāte que primo incipit. postea augetur. postea stat. et Auicenna secunda primi. dixit q̄ in augmēto manifestaṫ constrictio: r q̄ in statu consistit ex multis suis partibus. Et Aliabas quarto theorice dixit q̄ augmentum est quādo incipit maturatio: r tunc augeṫ virtus morbi r virtutis debilitas. ¶ Et boc idē clare dicit Auicenna prima quarti ca. iij. r. iiij. Et certū est q̄ ibidem loquitur de tēporibus distinctis penes alterationē materie. ¶ Et ꝓbatur ratione. q: illo tempore febris putrida est fortior r intēsior in qua materia est magis putrida in statu q̄ in p̄ncipio cū a p̄ncip. vsqz ad statū ꝓcesserit itendēdo.

Gentilis opinio.

Galenus.

Jsaac.

Galenus.

Aliabas theo. iij.

¶ Et confirmatur

¶Et cõfirmat: q[illegible]mile est de tota consistẽtia febris in casu ꝓclusi[illegible]sicut de vno paroxismo febris:sed paroxismus [illegible]atinue ꝓcedit intendẽdo a principio vsq; ad statũ:vt ptz ex quotidiana experientia:ꝛ nõ est nisi q; materia magis putrefit ꝛ calefit.ergo ꝛc.¶Tertio in febre putrida virtus etiã ꝓcedit debilitãdo notabiliter vsq; ad statũ. ꝛ morbus augetur aut saltẽ ꝑm oẽm opinionẽ nõ notabiliter diminuit. ¶Cuius rei exemplũ manifeste habemus in paroxismis. ergo cõtinue crescit ꝓportio morbi ad virtutẽ:ergo in equali tẽpore plus ledentur et minuent operationes in statu ꝙ in augmento:et in augmẽto ꝙ in principio quare accidẽtia fortiora fient.ꝛ sic morbus intensior.

Sed cõtra hãc determinationẽ instatur prio q; si digestio ꝛ putrefactio intendãtur equaliter aut magis digõ ꝙ putrefactio:et digõ facit materiã benignaz ꝛ putrefactio malignã:seq̃tur ꝙ eq̃l'r aut magis itendet in materia benignitas ꝙ malignitas. ¶Ad hoc dr ꝙ putrefactio magis intẽdit ꝙ digõ ꝛ i plib' ptib':q; licz aliq̃ pars materie dealbet a qua decidit hypostasis ꝑm digõnẽ summã:nõ tñ total'r dealbat. ꝓz ex hisq̃ accidũt ex crisi in qua expelluntur bũores sub ꝓprijs formis:vt colera citrina sanguis ruber ꝛ melãcolia nigra.Et si queratur quõ signa digõnis sunt signa salutis si maior ꝑs bũor non digerit ꝛ forte oẽs putreãt:¶Rñdet ꝙ nõ obstãte putredie virtus mẽbror remanet fortis q̃ significat ꝓ hypostasim:quapp põt totã expellere materiã tã dealbatam ꝙ nõ dealbatã.Et ista etiã hypostasisẽ signũ ꝙ ꝛ si bũores nõ digerãtur:nõ tñ putrefiãt maligna putredine:ꝛ ꝛcedendũ est in residuo materie aliquã digõnẽ esse.¶Sc̃o instat:q; digõ ꝛ putrefactio sunt cõtraria:ꝛ ꝓtraria nõ pñt intẽdi in eodẽ subiecto:sicut nec caliditas ꝛ frigiditas ꝛ hmõi ¶Ad hoc rñdet ꝙ isti mot' sunt aliquo mõ ꝓtrarij tñ nõ ꝓprie:imo sunt vnus mot' diuersa noia sortitus ꝑm diuersas dispões q̃ inducunt:in q̃b' apparet vtriusq; caloris tã naturalis ꝙ ꝓternaturalis vestigiũ.Et hoc voluit Gal'.j. de differẽtijs febrium cũ dixit altera vocat putredo quã ꝛ digõnẽ dicim' in vnã spẽm semp trãsmutat ꝑs.¶Et iõ qñ materia est hoc mõ summe digesta:ꝛ etiã summe putrida facit.maiorẽ febrem.Et huius exemplũ est sicut quãdo aliq̃d nõ coloratũ rubescit:licz nõ formal'r tñ virtual'r acq̃ritur albedo ꝛ nigredo.Et crescẽte rubedine crescũt ꝛtualiter albedo ꝛ nigredo:itavt rubefactio possint aliquo mõ dici albefactio ꝛ nigrefactio.Qõ aũt putrefactio ꝛ digestio nõ sint ꝓprie ꝓtraria:sed participẽt naturã ꝓtrariorũ ẽ manifestũ:q; putrefactio quarto metaurorũ ẽ ꝓtrariũ magis gñationi mixtorũ:ꝫ tñ vnũ vni est ꝓtrariũ. Qõ aũt participẽt naturã ꝓtrariorũ ꝓz:q; nõ pñt sub quibuscũq; gradib' se cõpati.ꝓfecta eñ digõ que est in corꝑe tẽperato nõ patit secũ summã putrefactionẽ que est in bis q̃ incinerãtur:ꝫ grad' sume digõnis ꝛ putrefactiõis se cõpatiẽtes sunt in statu febriũ ꝛ apostematũ salubrium:qñ apparet optia hypostasis ꝛ sanies laudatissima.¶Cõtra sanie laudabili ꝓfecta febris remittit iuxta assorismũ.Circa gñationẽ sanei ꝛc. et simil'r dolores ꝛc.ergo ꝓclusio falsa.¶Preterea ẽ sil'e de hypostasi ꝛ sanie.prio de differẽtijs febriũ. ca.vj.ergo hypostasi laudabili ꝓfecta debet febris remitti.hoc argumentũ est mihi difficile.¶Tertia rõ:quia nõ valet hoc argumentũ longiori tẽpore ꝓcessit putrefactio in statu ꝙ in principio vel augmẽto:ergo febris est maior.Nam ex hoc fundamẽto sequeretur ꝙ feb.esset maior in declinatiõe:et sic fundamẽtũ gentilis nullũ.¶Dicit ꝙ argumẽtũ illud sic absolute nõ valet:sed bene valet cũ hac additiõe:ꝛ materia tunc prio est summe digesta:ergo tũc est summe calida calore putredinali:et fit febris maior. Unde dr ꝙ intẽtio putredis bz attẽdi penes distãtiam a nõ gradu putredis:ꝛ penes accessionez ad summũ gradũ caloris putredinalis.nõ aũt penes accessum ad terminũ putredinis qui est incineratio.que eñ sunt valde vicina incinerationi parum habent de calore actuali putredinali:licz tamen Gẽtilis in qõne sua dicat oppositũ:ꝛ male possit rñdere ad argumentũ factũ statim.¶Quarto arguit sic.digestio ꝛ putrefactio sunt diuersi motus cũvelit Gal'.v.de simplici medicina.digestionẽ fieri a calore naturali.putrefactionẽ ꝛo a calore preternaturali.¶Respondetur scõm gentilem qõd est vnus motus dictus digestio et putrefactio:licet fiat a diuersis agentibus. Propterea in materia digesta ificut in sanie apparet vestigiuz caloris naturalis:scz albedor vestigium caloris preter naturam:scz fetor:licz ꝑm veriorẽ opinionẽ sit vnus et idem calor numero perficiẽs hunc motũ:qui dr naturalis ꝛ ꝓter naturã ꝑm diuersos effectus.¶Et si adducatur textus.A.in sermone vl'i vlcerũ ꝙ in laudabilissima sanie nõ est putrefactio.dic ꝙ non est putrefactio maligna qualis in herpete estiomeno sed bene aliqualis putrefactio.¶Quinta rõ positio Gẽtilis est volũtaria.licz eñ supponat verum ꝙ'scz digõ ꝛ putrefactio vsq; ad aliquẽ gradũ possint simul in eadẽ materia adequate intẽdi:ꝛ se cõpati:tñ nõ ꝓbat vsq; ad quartũ gradũ:est eñ certum ꝙ cũ putredine qualis est in herpete ꝛ silibus nõ intẽdit digõ:imo diminuit:ꝛ fit cũ materia denigratur:vñ fit sputũ nigruz:et hypostasis nigra: ergo ꝓfit cum materia est summe digesta: vt q; sanies ꝛ hypostasis sint albe ꝛ laudabilissime ꝺz putredo esse remissa.¶Huius autẽ signum est :q; sanie laudabili perfecta febris ꝛ calor remittit iuxta assorismũ.Circa generationẽ sanei ꝛc.Et fit' debet esse hypostasis apparẽte laudabili:quia potius ante perfectã digestionẽ febris est intẽsior: scz in augmento in quo fit ebulitio ꝓparãs ad summã digestionem:et tunc debet esse summa putredo que deinceps remittit.certe hec rõ ficut ꝛ instantia superior est mihi difficilis.¶Sexta rõ.digestio materie facit ipsam putrere minus maligna putredine ꝙ si ipsa nõ esset digesta:ergo in febre salubri habente plures paroxismos ceteris paribus ex parte quãtitatis materie.materia paroxismorũ principij que nõ est digesta debet putrere magis maligna putredine ꝙ materia paroxismorũ status que est digesta ergo hec febris in principio erit maior morbus ꝙ in statu.¶Hinc dicit concedẽdo illud ad qõd deducit.sed non sumus in casu gentilis.loquit enim gentilis de febre pendente a materia in qua putredo et digestio processit vsq; ad statum.¶Cõtra digestio facit materiã benigniorẽ:putrefactio maligniorem.sed possibile est scõmvariam dispositionez materie ꝙ digestio in aliqua materia magis ꝓcedat:et intẽdatur ꝙ putrefactio.sicut in materia benigna.et possibile est econtra:sicut in maligna.ergo possibile est ꝙ equaliter intendantur. quo posito sequitur ꝙ febris aliquando erit benignior:aliquando malignior in statu ꝙ in temporibus precedentibus:aliquando equalis.

Galenus.

Ego autem credo nullam positionũ superiorũ defẽdi posse:ꝛ multa ex argumẽtis supra positis contra eas militare:

Sed credo in hac materia has ꝯclusiones esse tenendas. ¶ Prima conclusio. omnis febris putrida salubris est salubrior in statu ꝓ in augmēto: et in augmēto ꝓ in principio: ⁊ voco febrē tunc salubriorem in qua apparent magis certa signa salutis: et que est sanitati propinquior. probatur. qr in statu apparent completa signa digestionis q̄ sunt oantia fiducia sanitatis. ¶ Secunda cōclusio ois feb. putrida salubris est maior morbꝰ ⁊ malignior in principio ꝓ in augmēto: ⁊ in augmēto ꝓ in statu oium paritate suppositā: preterea in quibus fit cōparatio: ⁊que necessario sequūtur ad cōparationem: opz enim supponi paritatē ex parte quātitatis materie ⁊ ex parte gradus putredinis in oibus his tēporibus: et reliquorū que faciunt ad morbi magnitudinē vel remissionē. nemo eñ dubitat qō tertiana vnius paroxismi est maior in statu ꝓ in augmento: ⁊ maior in augmēto ꝓ in principio: sed nō seruatur paritas ex parte gradus putredis: quia in principio materia est occulte digesta. in augmento manifeste. in statu summe digesta: sed quāto est digestio: est aptior putrere minus mala putredie quare ⁊c. Et pro hoc sunt omnes autoritates pro opinione plusq̄ Cōmētatoris superius adducte. ¶ Tertia cōclusio vbi nō seruatur paritas in oiꝰ contingēs est febrē esse maiorē morbum aliquādo in principio: aliquādo i augmēto. aliqñ in statu maxime propter disparitatē in q̄titate materie i gradu putredis. ptz. nā maior gradus putredis ⁊ maior q̄titas materie facit morbū esse maiorē. Luz aūt hec possint cōtingere in quocūq; istorū trium tēporū sequit veritas cōclusionis. ¶ Quarta cōclusio. licz ita fit vt asserit scōa ꝯclusio: nō tamē ois febris putrida. salubris est intēsior in principio ꝓ in augmēto: et in augmēto ꝓ in statu. ꝯclusio pz. naz multe febres putride per digōnē intendūtur in calore: sicut pendentes a materijs frigidis que per digestionem calefiunt. non est autem necessarium ꝓ omnes materie calide per digestionem calefiāt immo qñq; infrigidātur. Digerimus enim materiam colericam subtilem ⁊ sanguinem supercalefactum per potum aque frigide: sicut etiam accidit in digestione que est in iuuatiuo: sicut cum sanguis in lac transmutatur. ¶ Rationes autem que possunt adduci contra banc opinionem superius posui et solui cum pertractaui opinionem pluſq̄ Commētatoris. Et sic cum dei gratia fit finis huius questionis.

¶ De causis effimere ois speciei. Ca. v.

¶ Ebāperius. Fiūt quotidiane febres circa humor tabem solo cōflagrante spiritu: et tō a latinis quotidianea neoterici sic vero effimere vocitantur.

Causse omnium specierū febris effimere sunt causę p̄mitiue calefacientes essentialiter et calefacientes per accidens de summa occurrentium et assumptorum: scilicet in cibo et potu: et passionum corporearum et animalium et ex doloribus et apostematibus apparētibus: ⁊ sunt de eis ex opilationibus quarum causa non est primitiua.

¶ Postq̄ Auicenna in quattuor capitulis precedentibus egit de quattuor vniuersalibus de febribus presciendis. In hac parte agit de effimeris. et primo in generali. secundo in speciali ibi. (De febribus effimeris sunt.) in principio sexti capituli. Primam partem diuido in quattuor. Nam in prima parte premittit sermonem generalem de febribus effimeris. in secūda parte ibi. (Et de proprietatibus.) in principio sequentis capituli ponit signa generalia febrīū effimerarū. in tertia parte ibi (cum expedit.) in p̄cipio tertij capituli ponit causas et signa permutationis feb. effime. ad alias feb. in quarta ibi. (in omnibus speciebus.) in principio quinti capituli ponit curationē generalem feb. effimerarū. In p̄io capitulo ponit quattuor generalia de febribus effimeris p̄sciēda. ꝓpter ea hoc capꝫm dicit sermo gñalis in feb. effimeris. Primū est causę cuiuscūq; effimere in gñali. Scōz est tempus durationis feb. effi. ⁊ incipit ibi. (Et iste quidem feb.) tertium qualiter se habeant in facilitate et difficultate cognitionis et cure ibi. (Et hec quidē febris.) quartū est q̄ corpa sint paratiora ad ipsas ibi. (Et hoies quidē.) primā partē dividuo in tres. Nam p̄io in gñali ponit causas effimerarū. in scōa ibi. (Et nō puenīūt.) ponit modū quo hmōi cause ducūt ad effimeras ⁊ nō ad alias febres. in tertia ibi. (Et sunt quidaz hoim.) removet quendā errorem. Et si q̄s q̄reret quare Auicen. in hoc primo tractatu simul egit de generalibus p̄sciendis de febribus et de effimeris. nō aūt fic de putridis aut. etbicis. Dicendū obmissis ambagibus ꝓ hoc fecit quia sibi placuit. ¶ De p̄ia āt parte dicit ꝓ cause oium specierū feb. effime. sunt cause primitiue calefacientes essentialr. i. p se ⁊ immediate ⁊ calefacientes per accidens: sicut opilando aut p antiparistasim. Et iste cause sunt de summa occurrentiū: sicut aeris solis balnei ⁊ similium que corpori occurrūt. Et sunt de summa assumptorum in cibo ⁊ potu sicut cibi et potus calidi actualiter aut potētialiter ⁊ filr medicine. Et sunt etiam iste cause de summa passionum corporearū sicut est exercitiū: ⁊ de summa aialiū. s. passionū sicut est ira ⁊ reliq̄ animi accñtia: ⁊ ex doloribꝰ ⁊ apatibus apparētibꝰ. i. extrinsecis. Mā intrinseca scōm plurimū faciunt feb. putri. licet non negādum fili ipsa posse facere effimerā: sed extrinseca frequenter faciunt effimeram raro putridā nisi sint magna aut maligna. Et sūt de eis. s. causis alique sunt ex opilationibꝰ quaꝝ scz effimerarū cā nō est primitiua vel aliter. quarū opilationū cā nō est primitiua. s. semper cū opilatiōes etiam perducētes ad effimerā possint a causis pēdere corporeis: ꝛz frequētius pendeāt a causis primitiuis sicut aere frigido balneo stiptico et similibus. ¶ Notandum primo qō duplex est effimera: vera ⁊ nō vera. vera est illa que pēdet a cā primitiua: ꝛz nō vera pendet a cā corporea: licz tamē ambe in veritate debeāt dici effimere cum ipsis competat diffinitio effimere: sed pendentes a causis primitiuis: ideo dñr vere: q̄ scōm plurimū durāt solū per vnā diem: ⁊ sic sibi cōpetit quid nois effimere. Sed pendētes a causis corporeis durant lōgiori tempore. scōa causa: quia primis vnica tantū debetur intētio que est alteratio cum non habeant aliquā causam corporeā a qua pendeāt. Secūdis autem duplex debetur intentio vna ad causam corporeā que est ipsius remotio alter ad febrem: que est alteratio. ¶ Notandum secundo. quod Auicenna numerando causas preter passiones corporeas ⁊ animales dixit quasdā cās sumi ex doloribus: qō fecit quia dubium erat apō aliquos an dolores sint inter dispositiones corporeas aut animales numerandi: quod dubium tamē solui posset. Nam dolores corporis sunt inter dispositiones corporeas numerandi sicut exercitium et similia que incipiunt cum manifesta corporis passione: sed dolor siue tristitia mentis ⁊ ceteris

Duplex effimera.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

cetera animi accidentia numerantur inter dispo/sitiones animales cum incipiant fine manifesta corporis passione:sed solum anime: quāuis quā/doq; perducāt ad manifestas corporis passiões.

¶Et non proueniunt cause earū cum ve/hemētia sua ad hoc vt pertrāseat illud qō inflammat spm̄:nam si pertrāseāt illud fa ciunt cadere in ethicā:aut in speciez febriū humorū quam dicemus. ¶Cause em̄ pri mitiue quādoq; mouent antecedentes: q; si moverint eas ad putredinē erunt febres putredinis.

¶In secunda parte dicit q; iste cause iam nume/rate faciūt solū effimerā quādo nō calefaciūt nisi spūs ponendo in ipsis calefactū esse. Si em̄ cum vebementia sua puenirēt ad ponendū calefactus esse in humoribus aut mēbris tunc fieret humora lis aut ethica.nā cause primitiue plerūq; mouent antecedētes. etsi moverint eas ad putre.faciunt febres putridas. si autem fixerint caliditatem in membris fiet ethica.

Dubitatur circa partē presentem.q; effi/mera est morbus factus. primo de feb.ad glauconē.t.viij.terapētice.ergo nō babet causas a qua pēdeat spāli dependētia. ¶Dicēdū q; apud tenētes spiritum esse formal'r aiatū effimera est morbus factus siue mala opō facta est em̄ calefactū esse qō est in spiritib'. ¶Sz apō tenētes q; spūs nō sit formaliter aiatus febris ef fimera est opō fiens in corde.et nō est calefactus esse qō est in spū.quia ois morb' est passio vnien tis.verū calefactū esse in spiritib' est īmediata cā eius.Gal'.tamē qui vt credo nō tenet spm̄ eē for/maliter animatū est interpretādus q; dixit effime ram esse morbum factus p̄m quandā metapborā: quia sicut ethica que ē morbus factus indiget so/lum intentione que est ad febrem.t nō ad causas: ita effimera.s.vera indiget solum intentione que est ad febrem.s.alteratione.

Secundo dubitaturvtrū effimera sit pu tri. ¶In quo dubio tenendū est q; licet aliquādo effime.fit putri.illud tamē ra ro cōtingit.prima pars pbat'. nam spūs possunt putrefieri.et certū est q; effimera pendēs ab eis ē putrida sicut feb.pendēs ab bumore putrido di/cit' bumoralis putrida.assumptū autē probatur de intentiōe phi.iij.metau.q; oia putrescūt p̄ter ignem.Item q; aer cui spūs in modo substātie et in cōplexione assimilat' putrescit ergo et spūs po terit putrere.assumptū est Auicē.scōa p̄mi.in ca. de mutationib' aeris ꝓtra naturā. et prima q̄rti. ca.de pestilētia.tertio.q; de intentione Arist.iij. metau.putrefactio opponit' generationi mixtoꝝ. q; sicut in mixtiōe fit elemētoꝝ coniunctio ita in putrefactione fit ipsoꝝ sepatio. Ex quo infert' q; oia mixta possunt putrere. ¶Secūda pars cōclu sionis pbat'.q; spūs propter substātiā suā remis siuā et bumidū suū facile euaporabile. et q; sunt magis calidi quā būidi raro putrent.sed p̄m p'm cū inflāmantur resoluunt' et corrūpunt' absq; pu tredine.et p ꝓns feb.effimera pendens ab eis est p̄m p'm nō putrida.Ecōtra aūt est de feb.būora li:q; est p̄m plurimū putrida.raro em̄ ebulitūt bu/mores sine putredine:licet aliqñ illō fit pō'e:ficut in finocba nō putrida. ¶Et propter bāc cām aucto res nō fecerūt mētionē de effimera putrida .q; ra ro cōtingit.Itē q; nō diuersificat morbus cura/tionis siue sit putridus siue sit nō putridus.soluz eni opus ē alteratiōe.Et si spūs sint valde dimi/nuti opus ē eoꝝ restauratiōe. ¶Alij tñ dicunt q; effi.nūq; est putrida.s.manifesta de qua est sermo apud medicos q̄ fit cū manifesta būidi eductiōe absq; ipsius resolutiōe.Et propterea oia q̄ putrēt bac putredine efficiunt' mollia et bumida. Sps em̄ non possunt putrere bac putredine manifesta cū sint remissiue substātie babētes bumidū faci/le vaporabile:cuius non pōt apparere sepatio a partib' terreis.Sed būores possunt putrere bac putredine manifesta.propterea būorales p̄m p'm sunt putride. ¶Et si instet' q; spūs possunt putre re putredine descripta ab Arisso.iiij.metbauroꝝ dī' q; ē verū.sed tñ illa putredo spūs. q; nō est sen sibil' nō facit vt apō medicos effi. dicāt' putride.

Tertium dubium discussione di/gnū est nūq̄d ef fimera possit ꝓiungi cū putrida vel ethica. i quo dubio sunt due famose opiniones. ¶Una Tba/dei doctoris antiq̄ssimi q̄ tenet effimerā nō posse cōiūgi cū ethica vel putrida motus auctoritate Isaac.2°.febriū.et auctoritate Gal'.p̄mo de diffe rētiis febriū.8.cap.vbi dixit. Calefiunt em̄ āpli' i effimeris supfluitates.deinde principiū putre/factionis buic assumētes accēdunt aliā febrē spe cie priore tā q̄escēte. Ecce vult q; qñ putrefiūt bu mores accendit' alia species feb.ab effimera et q; effimera q̄escit cum accenditur putrida. ¶Huius aūt causam reddens Tbadeus dicit: q; caliditas putride t ethice pertrāsit spm̄.q; cal'itas nō figit' in substātia spūs.q; substātia sua p actionē cal'i/tatis putride febris aut ethice nimis subtiliat' et exterminat' vt nō sit potēs ad retinēdū cal'itatē in eo ipressaz deducto spāli cōseruāte. Quare licet spūs ita subtiliat' ageret caliditatē in corde sen/sibiliter ledentē opatiōes: nō tamen illa cal'itas debet dici feb.effimera:cum non sit aliqō calefa/ctum esse in spiritibus.

Isaac Israelita Galenus.

Tbadeus flo/rētinus.

Secunda opinio fuit tbome de garbo q̄ in p̄mēto libri de differentijs febriū recitans opinionē Tbadei dicit illam opi nionē esse ita vilē vt non sit digna redargui.quasi dicat q; ex seipsa manifeste falsa est. ¶Sed tamē si quis bene cōsiderauerit erit difficile repire me/liorem viā ad saluandū dicta Gal'.et Isaac locis supra allegatis.Ipse ergo vna cuz Gentili tenet effimerā posse causare putridā et ethicam cū q̄b' coniungi potest.et similiter putridam et ethicam posse causare effimerā cum qua cōiungi possunt. Et tertio q; ipse possunt simul coniungi penden/tes ab vna aliqua causa vel pluribus. ¶Primum sic pbat'.ponat' cor.babere talem dispositionem in humorib':vt binc ad duas boras debeat īcur/rere febrem putridā.et q; nunc ex calefactione so/lis incurrat effimeram: que agens in humoribus cortis ad putredinē dispositis velocitet eorū pu/trefactionē ita vt sequatur putrida. Et certum ē in boc casu effimerā per aliqō tēpus posse cōiun gi cū putrida.aliter sequeretur latitudinem fixio nis caliditatis spirituum subito deperdi vtputa initiante putrida. ¶Et confirmatur:quia in casu priori ex actione caliditatis solis possunt spirit' taliter disponi vt in fine secunde bore incipiat ef/fimera:et per casum etiam incipiet putrida. ergo ambe possunt simul incipere.et cum nulla latitu/do subito deperdatur: vt supra per aliquod tem/pus remanebunt coniuncte.

Thomas de garbo.

Gentilis.

¶Secundo principaliter arguitur sic. quācūq; ca/

Aristoteles.

liditatē potest recipere in facto esse. ergo putrida calefactēte spm̄ poterit q̄cunq; gradus caloris a putrida ip̄ressus i spm̄ recipi in facto ee. Et sic effi. et putridi. simul cōiungūtur. tenet p̄ña. et assumptū manifestū est. quia frequenter omnem caliditatē quam recipit spūs a causis extrinsecis recipit in facto esse: aliter non sequeret effimera. ergo etiā potest esse per actionem febris putride in spiritum. ¶ Et cōfirmatur: quia ille motus est calefactio. sed terminus cuiusq; motus est mutatus esse. v. phy. ergo terminus calefactionis spūs est calefactū esse ipsius qō est causa effime. quare putri. et effimera simul coniungent. ¶ Tertio sic. bumor putridus existēs in bubone potest esse causa effimere ponēdo spūs in calefacto esse. Et potest esse causa putredinis cōicādo vapores putridos cordi. ergo bubo erit simul causa vtriusq;. ¶ Quarto sic. potentior est caliditas febrilis ad calefaciē dum spm̄ quas sint multe cause extrinsece. sed ille possunt inducere in spūs caliditatē factā sufficiētem ad effimeram. ergo etiā febris putrida poterit inducere eandē vel similē caliditatē in spiritū sufficientem ad causandū. ¶ Quinto argumento

Thomas de garbo

Thome qō est sicut, dem̄ ratio. accipiamus cor fortis etbicū. putrefiat sanguis in ipso existens et faciat putridā durantē per quatuor dies. tūc in hoc tpe necessariū est nouos spūs in corde ex sanguine ibi reperto generari qui spūs erunt putridi sicut sanguis ex quo generātur. et si sic seq̄tur q̄ habebunt caliditatē fixam q̄ est causa effimere. ergo simul etbica effimera et putrida pendēs a sanguine putrido cōiungētur. ¶ Sexto p̄suppono q̄ stantibus causis sufficientib⁹ ad productionē alicui⁹ effectus: ille effectus producatur et tam diu duret effectus quā diu durant cause sufficientes ipsum conseruare. ¶ Presuppono scō q̄ calefactus esse humorū sufficiens causare caliditatē in corde sensibiliter ledentē operatiōes fit causa putride ita vt quā diu duret tam diu cōseruet putrida. Et sil'r q̄ calefactū esse spūs ponens caliditatē in corde sensibiliter ledentē operationes fit causa effimere: ita vt quā diu duret tam diu cōseruetur effimera. ¶ Hoc suppositū manifestū est ex diffinitione effimere et putride. ¶ His suppositis arguitur sic. caliditas medicine calide in tertio: sicut est confectio anacardina sumpta in potu ponit in spiritibus calefactum esse sufficiens ad febrem effimeram: sed tantā proportionē ad calefaciendū spm̄ calefactū esse humor potest habere quātā habet confectio anacardina. ergo si cōfectio anacardina ponit in spiritibus calefactū esse sufficiens ad effimerā: etiam calefactū esse humorū agens ab eadem vel simili proportione idem poterit facere quo stāte sequitur q̄ putrida et effimera simul cōiungentur. assumptū aūt probat q̄ tanta precise potest esse potētia calefacti esse humorū quāta ē potentia confectionis anacardine. Et quecumq; sunt equalia se habent in equali proportione ad tertiū ex primo Euclidis. ergo ⁊c. assumptū autē probatur. quia potētia calefacti esse humorū potest esse maior quam potentia confectionis anacardine. et pōt ee minor. ergo pōt eē eq̄lis: q̄re ⁊c.

Tertia opinio nondū vulgata que ē Agonis et quorūdaz modernor ponit quatuor p̄clusiones. ¶ Prima q̄ effimera potest esse cā putride vel etbice cū q̄bus pōt p̄iungi. ¶ Scōa q̄ ambe possunt ab eadez cā vel plurib⁹ simul pēdere. et sic p aliquo tpe simul coniungi. ¶ Tertia q̄ illud tepus est ita paruū vt non sit medico sensibile. ¶ Quarta q̄ nulla putrida vel etbica pōt eē causa effimere nec aliquo pacto cōiungi cū effimera ab ipsis pendēte nec protpe: nec p instāti. p̄ma p̄cō et vltima sunt de intētione Ysaac et Galeni p̄mo de differētijs febrium. Galenus. Dicūt em̄ q̄ effimera pōt esse cā alior modor fe. sed q̄ ipsa nō potest ab alijs causari. q: spūs non habz materiā q̄ possit retinere calorē cessāte alia febre q̄ est cā. Ysaac. ¶ Et hanc cōclusionē p̄mā probant rationes adducte p opinione Gētilis et Thome et similiter per easdē p̄bat p̄cō scōa. Et cōclusio tertia est de intētione Ysaac ⁊ Galeni. in libris taz allegatis cū dicūt q̄ spūs nō habēt materiā que possit retinere calorē cessāte alia febre que est cā. Propterea auctores parū faciūt mentionē de cōplicatione effimere cū alijs modis febrium. ¶ Ultima aūt p̄cō p̄bat etiā experiētia. Nūq; em̄ vidimus post porismū tertiane etiā in corpe colerico qō est patissimū ad effimeras remanere effimerā. qō tamē deberet esse si putredo posset causare effimeram. Et similiter nūq; cōpertū est effimeram sequi putridam vel etbicam. quare ⁊c.

Sed opus est vt respōdeam⁹ ad argumenta Thome et Gētilis q̄ pcedunt contra hāc p̄clusionē. Obmisso ergo primo argumēto suo qō facit p p̄ma p̄clusione respō deē ad scōm q̄ quācūq; caliditatē ab aliquo determinato agēte impressam: vt puta a sole vel vino que nō sunt fortia agētia pōt recipe spūs i facto esse: sed nō a febre putrida q̄ exterminat spūs substātiaz ita vt caliditas nō possit figi. ¶ Et ad cōfirmationē cōcedit q̄ termin⁹ intrinsecus calefactionis est calefactus esse. i. gradus caliditatis inducte. nō aūt est calefactū esse more medicorum qō ē caliditas fixa. ¶ Ad tertiū dicit q̄ humor putridus existēs in bubone si causat putridā nō causat effimerā. qr ppter fortitudinē sue actionis exterminat spirit⁹ substātiā. ¶ Ad quartū negatur cōsequentia. et cōcedit q̄ minus potēs caliditas pōt inducere in spiritibus calefactum esse: qō fortior caliditas nō pōt inducere: licet possit inducere valde intensiorem caliditatē. Et cōsequēter cōcedit q̄ quāto caliditas magis intendit in aliquo subiecto tāto minus figit. Exēplū manifestū habes i carnib⁹ in q̄b⁹ figit calitas putredinalis a calore p̄tinēte. s. aere: et tm̄ nō figit in eis caliditas a caloze ignis assante aut elixāte. nā remote ab igne statim ifrigidant. sed licet remoueant ab aere calido et ponant in aere frigido aut i aq̄ nūq̄; tāpli⁹ remouet calor putredialis. Sz si deēret remoueri poti⁹ remoueret per actionē fortis caliditatis. ¶ Ad q̄ntū Thome dr̄ q̄ sps genit⁹ ex sanguine putrido nō ē putridus. qr nō hz calitatē fixam p̄ter nimiā tenuitatē sue substātie. neq; est necessariū q̄ oē genitū ex putrido sit putridū. vt ē apō Auic. de fe. sāgui. ¶ Ad sextū admissis suppositis forte p̄cedit q̄ calefactū eē būor pōt iducere calefactū eē i spiritib⁹ sufficiēs ad effimerā. Sz dr̄ q̄ illō calefactū eē būor nō sufficit causare febrē putridā: sz solū neutralitatē febris. Et si esset ita potēs q̄ causaret putridā nō poneret calefactū eē in spiritib⁹. qr nimis subtiliaret eor substātiā. ¶ Cōtra. calefactū eē būor ē potētius aut eq̄ potēs ad calefaciēdū cor q̄ calefctm̄ eē spūz: cū p̄ducat ab eo: sz calefactū eē spūz p̄ducit in corde caliditatē sensibiliter ledētē opatiōes. ergo etiaz calefactū esse humor p̄ducet in corde caliditatez sensibiliter ledentē operatiōes. Replicatio ē efficax. quare est aliter respondendum.

Ultimo cōtra

Ultimo contra vltimam conclusionez arguitur.nã effimera potest coniungi cũ putrida cuius ipsa effimera est cã iurta|primã cõclusionẽ. sed tanta precise potest esse proportio putride non sequentis effimerã ad calefaciendum spiritus: quãta est putredo sequẽtis effimere.ergo si effimera potest cõiungi cum putrida sequẽte ipsam effimeram: etiã effimera sequens putridaz poterit coniungi cum ipsa putrida.Nam postq̃ est eadem ꝓportio vtriusq̃ putride ad calefaciendum spiritus non magis vna subtiliabit spiritus substantiam q̃ altera. ¶Et confirmatur. quia a duobus agentibus f.a causa effimere et putrida magis subtiliaꝫ substantia spiritus q̃ a putrida tantũ.ergo ꝛc. Opinio tamen dicens q̃ nullo modo possunt effimere et putride coniungi potest facilius defendi q̃ hec vltima: et est mentibus auctorum magis conformis. et maxime Galeni ꝛ Ysaac in locis supra allegatis.Et Auic.i capitulo presenti.vbi dicit. Et intentio quidem permutationis est q̃ retentio caliditatis pertransit spiritũ ad corpus aut humorem.quasi dicat non retinetur in spiritu cum figitur in corpore aut humore.et in hoc sequitur Ga. primo de differentijs febrium . loco supra allegato et ratio mea vltima suprascripta est efficax contra opinionem Agonis .et tu potes formare casum in quo manifestius apparebit vis illius rationis.

Auicenna.

¶Et sunt quidam hominum qui estimãt q̃ febris effimera non fit nisi ex labore spiritus et corporis et illud est error.

¶Hic narrat falsam opinionem circa causas effimere.et patet ex labore spiritus.i. accidentibus anime et labore corporis.i.exercitio.Est.n.certuz q̃ a multis alijs causis preter istas potest effimera contingere.

¶Et iste quidem secunduz plurimum recedunt in die vno et raro pertranseunt tertium diem. nam si pertranseant illam quãtitatem estimatur de esse earum q̃ ipse permutãtur.Et intentio quidem permutationis est q̃ retẽtio caliditatis pertransit spiritum aut ad corpus aut humorem. licet sint de hominibus qui dicant q̃ ipsa quandoq̃ remanet sex diebus ꝛ consumitur integra cõsumptione cui non esset similis si permutaretur ad aliud genus.

¶In hac parte ponit tempus durationis effimerarum.et dicit tria.primum q̃ feb.effimere secundum plurimum recedunt in die vno.i.in.xxiiij.boris.et raro pertranseunt tertiam diem.et si pertrãseant tertiam diem estimatur q̃ ipse permutantur ad humoralem vel ad etbicam . Secundo dicit q̃ intentio huius permutationis.i.q̃ hec permutatio sic intelligitur q̃ retentio caliditatis.i. caliditas fixa pertransit spiritum ad corpus aut humorem.quia figitur in corpore aut humore et non in spiritu.Ex quo manifeste collige ex modo loquendi Aui.q̃ cum fit etbica aut putrida cessat effi. que prius fuerat'.quod etiam est de intentione Galeni et Ysaac locis supra allegatis.Tertio dicit q̃ quidam ex hominibus dicunt q̃ effimera quandoq̃ remanet sex diebus et consumitur integra consumptione cui consumptioni integre non esset similis si permutaret ad aliud genus febriuz quasi.d.q̃ in bis sex diebus remanet effime.absq̃ transitu in aliud genus febrium.Causa quare durat vera effi.solum.xxiiij.boris est.quia spũs sunt tenuissimi quare vel corrũpuntur in hoc tempore vel per infrigidationem ad benignum reducunt nisi babeant causam continue fouentem.pertranseunt autem aliquando vsq̃ ad diem tertiũ et vltra quando sunt non vere pendentes a causa corporea continue calefacientis.Nec est credendũ q̃ idem spũs nũero faciat effi.durãtẽ trib' aut pluribus diebus cũ fere in quacũq̃ cibatione restaurẽtur noui spũs.ij.terapẽti.primis ergo spiritibus corruptis accenditur caliditas in alijs donec remoueatur causa corporea a qua pẽdet calefactuz esse spiritus . ¶Contra tertium dictũ instatur.q̃ potest vna putredo cõsumi in paucioribus q̃ sex dieb'.ergo dictũ Aui.non verũ.assumptũ manifestum de tertiana vnius potissimi ꝛ de febrib' peracutis q̃ in.xiij.terminantur.¶Respondendũ q̃ cõsumptio illarũ non est similis consumptioni effi. q̃ cum manifesta euacuatione consumuntur effi. vero nõ:cum substantia spirituosa non possit sensibiliter euacuari.

¶Et hec quidem febris ẽ facilis curationis et difficilis cognitiõis. et similiter principium etbice.

¶In hac parte dicit q̃ feb.effi.est facilis curationis et difficilis cognitionis.¶Contra effimera ẽ facilis cognitionis apud Gal'. primo de differẽtijs febrium.¶Dicendũ dupliciter. primo q̃ effi. comparata ad putredinem est ſm plm difficilioris cognitionis quã putredo.et hoc voluit Auicẽ. sed comparata ad principium etbice est facilioris cognitiõis.et precipue cum etbica est alijs febribus complicata:et hoc voluit Gal'.¶Aliter dicendũ ẽ q̃ effimera cum incipit est difficilis cognitionis.|cum autem processit vsq̃ ad statum vel declinationem est facilis cognitionis . primum voluit Aui.ſm Gal'.Est autem difficilis cognitiõis: quia parum impedit hominem in suis operationibus.et calor suus est parum mordax vix recedẽs a dispositiõe sanitatis.¶Item videt q̃ etbice ꝑncipium fit difficilis curationis : cum sit caliditas fixa in membris non facile remouibilis.¶Dicendum q̃ est facilis curatiõis comparata ad putredinem ſm plm occurrentes.quia sibi non debetur in principio nisi infrigidatio que faciliter per applicita et assumpta ꝓfici' potest:sed putridis preter infrigidationem que debetur feb.est alia intẽtio circa digestionem humoris|et ipsius euacuationem que non facile completur.

Galenus. Ysaac.

¶Et homines quidẽ velocius cadẽtes in febres effimeras:et qui vehemẽtius leduntur ab eis si erretur in eis:sunt illi in quib' calor et siccitas sunt magis vincentes: qm̃ perueniunt velociter ad etbicã et tertianã. Deinde illi in quibus calor et humiditas vincunt:quoniã perueniunt velociter ad febrẽ putredinis.deinde illi in quibus calor ẽ plurim'.deinde illi in q̃b' ẽ plus siccitas.

¶In hac vltima parte ponit que corpora sint ad feb.effime.paratiora.secũdo dat quendam canonem.ibi scõa.(Et cum illi.) In prima parte ponit quatuor ordines preparatorum tam ad casuz in effimera quã ad hoc vt ledantur ex effimera. In primo gradu sunt corpora calida et ficca:quoniã

peruenſunt velociter ad etbicam et tertianam. in ſcō o:dine ſunt calida et būida: qm̄ puenſunt ve lociter ad feb.putredinis. in tertio gradu ſunt ca lida tātū:in quarto ſunt ficca tm̄. ¶ Cōtra calida tantū ſunt magis p̄parata ad effi.q̄ calida et bu mida bumiditate p:obibente ſpirituum inflāma tionem.igitur o:do malus. ¶ Reſpondetur conce dēdo illud ad quod deducit̄.ſed intētio Auic.fuit o:dinare iſta co:po:a non ſolū in p:eparatiōe ad caſum in effimeras: ſed ad caſum in effimeras et ad leſionem ab eis ſimul.Munc autē co:po:a calī da et bumida ſunt magis apta ledi ex trāſitu ad effi.q̄ co:po:a calida tantū. q: citius tranſeūt ad putredinē q̄ calida tantum.Aggregatum ergo ex vtraq; p:eparatione eſt maius in calidis ⁊ bumi dis q̄ in calidis tantum.

¶ Et cū illis qui habēt cōplexionē cali dam et ſiccā accidit fames ⁊ aduenīūt cum ea vigilia et labo: aīalis et labo: copo:eus feſtinat ad ipſum feb:is effimera cum ho: ripilatiōe quadā:q̄ ſi nō ſuccurra⁊ ⁊ cibe⁊ ſtatim feſtinabit ad ipm feb:is putredis. ¶ Quid dicat in hac parte vltima eſt ſatis mani feſtum. Sed eſt dubium quomodo feb:is effime ra incipiat cum bo:ripilatione: cum nō cōueniat effimere incipere cum typo nec pulſus coarta effimere incipere cum typo nec pulſus coarta tione.vt in cap.ſequenti. Dicendū bo:ripilationē fieri in co:po:e colerico ex quibuſdā vapo:ibus ad cutim ſparſis per calefactiones effimere et nō accidit merito ſpirituus. niſi ergo ſuccurra⁊ iuxta tertum bis co:pibus colericis cū cibo quiete ani mi et co:po:is ſomno ⁊ huiuſmodi infrigidanti bus facile trāſeūt in effi. et ex effimera i putridā. ¶ De ſignis effimerarum in generali.

Alexander aphrodiſeus. Manifeſtū eſt qō facillime oīm ſpūs ſuc cenditur et ce lerrime diſſol uitur: minuſq; fuerit quotidia na: abſunt aūt bumo:es.

Et p:opzietatibus earum eſt q̄ ipſe non fiunt a cauſis antece dentibus.

¶ In boc capitulo agitur de ſignis feb:iū effimerarum in generali. et habet boc cap.viij.partes ſm q̄ ſunt octo mane ries ſigno:ū ipſius effimere. ¶ P:ima eſt ſumpta a cauſis.ſcōa a p:iuatione coartationis pulſus. tertia a caliditate mīti.quarta a pulſu et v:ina ſi mul.quinta a pulſu tantū. ſexta ab accidētibus. ſeptima a ſudo:e.octaua ab experientia per bal neū.partes patebūt diſcurrendo per textū. ¶ P:i ma maneries ſigno: effimera: eſt q̄ nō fiūt cau ſis antecedentibus.i.co:po:eis. ſed a cauſis p:i mitiuis.et boc intelligi⁊ de effimeris veris. nam non vere poſſunt fieri a cauſis co:peis iuxta de terminata ſuperius.et boc eſt ſignum p:iū effi merarū verarū.quia conuenit omni effimere vere non ſoli.cum etiam multe putride fiant a cauſis p̄mitiuis.

¶ Neq; incipiunt cū coartatione et eſt q̄ ipſe nō incipiunt ſcōm plm cū rigo:e et fri go:e extremitatū et p:ofundatione caliditatis ⁊ declinatione ad pigritiā ⁊ ſomnū ⁊ ſubmerſionē pulſus et ſubtilitatē ei⁹ et di uerſitatē eius et paruitatē ipſius: imo fo:taſſe accidit in p:incipio earum ſimilitudo frigo:is ⁊ ho:ripilationis ⁊ punctio cuius cauſa eſt vapo: chimi mali et remouet̄ ve locite: et accidit: ſed raro rigo: p̄pter mul titudinez vapo:ū ledentiū lacertos p̄pter punctionem ſuam ſuperflua multitudine.

¶ Ponit ſcōam maneriem ſigno:um ſumpto:um a p:iuatione coartationis pulſus. et dicit duo. p:imum q̄ non incipiunt effimere cum coartatio ne pulſus: et eſt q̄ non incipiunt ipſe ſm plm cū rigo:e frigo:e extremitatum ⁊ bo:ripilatione no tabili neq; p̄funditate caliditatis pigritia ⁊ ſom no et ſubmerſione pulſus cum diuerſitate ⁊ par uitate ipſius. Nam bec paruitas cum diuerſitate a materia ſuffocante et tegente p:op:ie dici⁊ pul ſus coartatio. ¶ Secundo dicit q̄ fo:taſſe in p:in cipio accidit ſimilitudo frigo:is et bo:ripilatio nis: ſed nō frigus: nec bo:ripilatio notabilis. Du ſus autem ſimultatis bo:ripilationis et frigo:is cauſa eſt vapo: mali chimi.i.bumo:is vnde facili ter remouetur. Et ſimiliter accidit ſed raro rigo: ita vt membra ſe concutiant p:opter multitudi nem vapo:um ledentium lacertos extrinſecos et cutim per punctionem ſuam ſuperflua multitu dine. maio: enim multitudo requiritur ad facien dum rigo:em ſiue ſimilitudinem rigo:is q̄ ſimili tudinem frigo:is aut bo:ripilationis. Et bene di ctum eſt huiuſmodi typos fieri a vapo:ibus ⁊ nō ab bumo:ibus ſm q̄ accidit in p:incipio feb.in terpolatarum. ſic enim feb.eſſent fo:tes et diu du rantes. iſti tamen vapo:es non ſunt putridi neq; babent caliditatem fixam ſed eleuati ſunt per ca liditatem feb:ilem ab bumo:ibus non putrenti bus. nam ſi eſſent putride ⁊ peruenirent ad co: eſ ſet feb.putri.

¶ Et eſt eius inflammatio nō mo:dicati ua aſpera: immo bona ſicut caliditas co: po:is labo:antis et ebrij.

¶ Hic ponit tertiam manerie ſigno:uz ſumptā a caliditate. dicēs q̄ eius caliditas nō eſt mo:di catiua. i.acuta fo:titer imp:imens in tactum neq; aſpera. quia non eſt cum ſiccitate et inequalitate ſed bona. i.mitis ſicut caliditas labo:ātis et ebrij ad differentiam caliditatis putredinalis que eſt mo:dicans. et caliditatis etbice que eſt aſpera.

¶ Contra calo: fundatur in ſubſtātia ſubtili ergo eſt mo:dicatiuus. negatur conſequentia. quia do lo: mo:dicatiuus fit ab bumo:e qui qualitatem habet acutā. ſecunda p:imi.cap. de ſpeciebus do lo:is. et ſimilatur calo:i ebrij: quia eſt mitis ſicut ille quāuis calo: ebrio:um quandoq; occidat: vt in cōmento affo:iſmo:uz. Si inebriatus aliquis. Credo tamen ebrium non mo:i merito calo:is vt calo: eſt: ſed merito multitudinis vapo:um vini cereb:um opilantium ⁊ perducentium ad apople xiam. vnde p:obibito anbelitu fit ſuffocatio.

¶ Et cum v:ina eſt in p:imo die digeſta et pulſus bonus tunc iudica q̄ eſt feb:is effi mera. et illud ideo quoniam v:ina non alte ratur in ea inquātum ipſa eſt effimera: et ē ſedimen eius digeſtum non decliue ad co rem humo:is. et eſt quandoq; nubes eius pendens. quādoq; eſt natans eius boni co lo:is. et quandoq; accidit vt non equetur colo: eius. tamen eius ſubſtātia eſt equa lis: et non alteratur colo: eius niſi p:opter id quod aſſociatur ei de cauſa alterationis v:ine: quāuis non ſit illic feb.effimera ex eo quod dicemus in tertiana et ſimilibus ei. ¶ Ponit quartam manerem ſigno:um ſumptaz ab v:ina et pulſu ſimul dicens: q̄ qñ v:ina eſt in p:imo die

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

primo die digesta et pulsus bonus.i.non coartatus sicut in principio iterpolatarū nec etiā parvus et frequēs sicut in principio etbicarū: sed magnus velox et frequens sicut dicetur inferius. tūc iudica ꝙ est febris effimera. Et illud tō qm̄ vrina nō alterat in ea.s.effi.nisi inquātū effime. q̄ p caliditatem simplicē suā absq; altox humox mixtione potest vrinā tingere sed parum. et ideo subiungit ꝙ sedimen.i.ypostasis est digestū et non declive ad colorē būoris.s.peccātis:cū effimera sit immaterialis. Eius aūt nubes.i.ypostasis est qñq; pendens circa mediū vrine.et quādoq; est natans existens circa superficiē ꝑm ꝙ cōsueuit esse in sua dispositione naturali.boni coloris.i.non multux permutati a colore naturali. Et subdit ꝙ quādoq; accidit vt nō equetur color eius.tamen eius suba est equalis i.mediocris ꝑm ꝙ consueuit esse i sua dispositione naturali. Et demū dicit ꝙ color vrine non alterat.s.notabiliter nisi propter illud qđ ei associatur de causa alterationis vrine quāuis illic nō sit feb.effi.et sunt cause que possunt esse indifferēter in effi.in tertiana et quibuscūq; alijs febribus sicut caliditas ep̄is supflua: nimia abstinentia et similes. Ex quo inferē ꝙ per simplicē alterationem vrina potest aliqualiter tingi licet illud parum sit.magna em̄ tinctura est per admixtionē rei tingentis:licet de hoc non sit paruū dubiux quia si textus dicit:et illud ideo qm̄ vrina nō alterat in ea inquātū effi.textus ē clarus:et optime concordat particulis sequentibus. ¶Sed cōtra hunc textū est textus Aui.in cap.de febre effi. ex āgustia cū dixit ꝙ signa ei⁹ sunt ignitas vrine et acuitas eius. Item in cap. de feb. effi.ex ira est aqua rubea acuti tact⁹. Respondebit ꝙ illud non est merito effi.inquātū effi.i.inquātum caliditas immaterialis accēsa in spiritib⁹ sed est merito inflammationis epatis et humorū:qđ potest etiam accidere in alijs febribus. vnde aliquid humoris cum vrina permiscetur tingens ipsam.

Dubitatur vtrum digestio apparens in vrina in principio et in toto processu feb.sit signū sufficiens ad concludendux effimeram. ¶In quo dubio;tenendū est ꝙ fic,. vbi feb.incipiat a materia digesta. in quo casu sola digestio non est signum efficax sed digestio simul cum bonitate,pulsus. ¶Cōtra.qz effimera ē morbus immaterialis.ergo signū eius non debet esse sumptū a materia. ¶Ad qđ dicit ꝙ licet non habeat materiā a qua pēdeat:et licet signa digestionis non sumant a materia eius: sumuntur tamen signa digestionis maxime bona ypostasis et mediocritas substātie ab humoribus naturalibus in corpore effimerante repertis. ¶Et si instet scđo ꝙ digestio potest apparere in feb. tertiana q̄ habet tantū duos postimos in prima die. ergo illō non est signum efficax ad significandū effimeraz. ¶Dicēdū ꝙ signū digestionis:licet appareat in in fine p̄mi diei:non tamen apparet in principio sicut in effimera. ¶Et si instetur tertio qz ī effi. ex nauseatiua satietate et opilatione apparet vrina cruda. Dicendū illud non esse merito effimere:sed merito cause eius.

¶Et pulsus est decliuis ad spissitudinez et fortitudinē et magnitudinem nisi in ea q̄ est a passiōibus debilitātibus.et nisi fuerit in stomacho hūox mordicatiuus aut frigidus aut causa alia de his que mutant pulsum p̄ter febrem.

¶In hac quinta parte ponit q̄ntā manentē signorū sumptā a pulsu.ꝛ p̄mo declarat qualis debeat esse pulsus effimerantis ꝑm q̄nq; conditiones. in scđa parte ponit canonē correctiuum circa dicta de pulsu et vrina ibi.(Et scias) p̄ma cōditio ē ꝙ pulsus est spissus fortis et magn⁹. Ex quo cōcluditur ꝙ sit velox nisi in ea effi.q̄ prouenit a passionibus debilitātibus:sicut dolore vehemēti ꝛ huiusmodi:ꝛ nisi fuerit ī stomacho hūox mordicatiuus:aut frigidus:sicut frig⁹ ſſatisſ: aut cā alia de illis que mutāt pulsum p̄ter febrem sicut exercitium forte resoluens et nimia fames.

¶Et raro quidē diuersificat.sivero diuersificet erit ei ordo.nam si diuersificet illud tūc erit ꝓpter causam aliā antecedentē febrem:aut vicinātem ei sicut est labor vehemens:aut mordicatio vehemens in visceribus:et similia hīs.

¶Scđa cōditio.ꝙ pulsus effimerātis raro diuersificatur.ꝛ si diuersificet erit ei ordo in diuersitate sua. Causa aūt diuersitatis nō est effi.inquātū est effi.ſz cā añs febrē:sicut exercitiū vehemēs aut ꝓpter causam vicinā.i.existentē simul cum effi. sicut mordicatio vehemens in visceribus.ꝛ similia his que faciunt pulsum diuersum resoluendo aut oppimendo aut propter fortem pugnam.

¶Et quādoq; accidit vt induret ꝓpter frigus vehemēs et inspissans infrigidans: aut ꝓpter caliditatē solis vehementē exiccantē:aut ꝓpter vehementē laborē exiccātem:aut famē: aut angustias:aut vigilias: aut euacuationes.

¶Tertia conditio ꝙ pulsus effimerātis non debet esse durus:licet quādoq; induret aut propter frigus vehemēs.s.extrinsecū indurās arteriā: aut ꝓpter solis caliditatē vehemētē exiccantē arteriā aut ꝓpter laborē vehementē aut famē:aut angustiam.s.oris stomachi.aut vigilias: aut euacuationes:que oīa exiccant et indurant arteriam.

¶Et quādoq; festinat in eo dilatatio et tardatur constrictio et nō festinat plus q̄ naturalis nisi raro et cum velocitate pauca:qm̄ necessitas euētationū in eo est vehementior q̄ necessitas educendi vaporē corruptum.vapor em̄ in eo non est corruptus cōparatiōe sui ad equalem:imo est bonus comparatione sui ad eum:ꝛ cum ambigu⁹ sit tibi pulsus ꝛ constrictio eius tunc scias ex anhelitu.

¶Quarta conditio pulsus est ꝙ diastoles siue dilatatio festinat.i.velocitatur et tardatur constrictio siue fistoles et non festinat.s. constrictio plus q̄ naturalis nisi raro.i.parum.ꝛ est cum pauca velocitate.in comparatione ad diastolem. Omnīū horū causam reddens dicit ꝙ necessitas euentationis est vehementior in effimerante q̄ necessitas educendi vaporem corruptum.quia vapor nō est corruptus in effimerante cōparatione sui ad eum. ¶Circa quas partes notandū ꝙ diastoles in effimerante est maior velocior ꝛ frequentior q̄ sit fistoles.quia necessitas euentandi est maior q̄ necessitas mundificandi et educendi vaporex corruptos.constrictio tamen in effimera est maior velocior ꝛ frequentior q̄ sit ꝺstrictio sui sani ſz nō multū.qz vapores effimerātes sunt calidiores q̄ ipsi⁹

sani:tamen non peccant in grossitie aut multitu dine magna respectu sui sani. et hoc est qđ dixit. vapor nāq; in eo nō est corruptus in comparatio⸗ ne sui ad eum.qđ intellr in materia subiecta: non aūt in caliditate.Est enī natura calidior i effime⸗ rante q̄ in nō effimerante.et cum ambiguus sit ti bi pulsus q̄ tu non deprehendas eī? constrictionē que a paucis cōprehendit nisi a Gal'.tu debes iu dicare per anbelitū.nam pulsus et anbelitus p⸗ portionant'.¶Preterea videbis dilatationē an⸗ belitus maiorem velociorē et frequentiorē in effi merante q̄ sit constrictio.et cōstrictionē maiorē velociorem et frequentiorē q̄ tempore sanitatis.

¶Et pulsus quidē redit post eradicatio⸗ nem eius ad consuetudinē eius naturalē in corpore illo et hoc est signum bonum.

¶Quinta conditio q̄ pulsus post eradicationem febris redit ad consuetudinē naturalē.et hoc est signum valde efficax sup effimera. in būoralibus nāq; quāuis sint interpolate ſm plm non oīno re dit ad dispositionem naturalē propter aliquas reliquias humoris putrētis.

¶Et scias penitus q̄ quotiēs vrina ⁊ pul sus sunt boni significāt q̄ febris est effime ra.et quādo non sunt boni non oportet q̄ nō sit effimera.multotiēs em̄ est i ea vrina tincta ⁊ pulsus diuersus ⁊ debilis:et puus.

¶In hac pte ponit canonē correctiuū signi.sum⸗ pti a pulsu et vrina dicens.q̄ quotiēs vrina ⁊pul sus sunt boni significat' q̄ feb.est effimera. sed qñ nō sunt boni non opꝫ q̄ tu iudices q̄ non sit effi⸗ mera.nam multotiēs est vrina tincta.ſ. notabili⸗ ter et pulsus diuersus debilis paruus ꝓpter cau sas alias ab effimera.¶Contra.ad cuius esse se⸗ quitur aliquid:ad eius non esse sequitur contra⸗ rium:vt .M. desue.ij.cap.ergo si vrina bona signifi cat effimeram:quādo nō est bona significat q̄ nō est effimera.¶Dicendū q̄ propositio illa verifica tur in causis et effectibus cōtrarijs et adequatis.

¶Et de illis que significant q̄ ipsa est fe⸗ bris effimera est vt sit principiū eius facile et leue.et sit augmentū eius non addēs su pra duas horas: et neq; associentur statui accidentia vehementia. et vt non accidant in ea accidentia praua.et nō sit in ea ebuli tio caloris vehemens:et minorantur cū ea dolores.q̄ si cū ea fuerit dolor capitis aut dolor alius nō sit fixus inseparabilis post eradicationem eius. Et hec quidem signi⸗ ficant q̄ ipsa est effimera.

¶Ponit sextam maneriem signorū sumptam ab accidentibus dicens.q̄ febris effimera habet p̄n cipium facile.ſ.paucor accidentiū et leue.ſ.facile tolerabile.aliter leue.ſ.cum caliditate remissa.se⸗ cundo dicit q̄ augmentum eius nō est addens su pra duas horas.calor em̄ actualis in re tenui in paruo tēpore tendit ad summū.⁊ in statu sunt ac⸗ cidentia parua ⁊ dolores.ſ. capitis et aliorū mē⸗ brorum minuuntur.Et subdit q̄ si aliquando ac⸗ cidat dolor capiti aut alius dolor sicut in corpo⸗ ribus valde sensitiuis: ille dolor non est fixus sed immediate eradicatur cessante effimera. et hoc ē signū efficax.non em̄ ita accidit in putridis.

¶Et plm quidem eradicationis eius fit per sudorem et humorositatem similem su

dori naturali non humoroso.et non sit ve⸗ hemens superfluitas iterum in quātitate sua: immo appropinquat sudori naturali in quātitate sua sicut est primus eius qua⸗ litate sua.si enim videris sudorem plurimū tunc febris erit non effimera.

¶Septima cōgeries signorū est q̄ ſm plm termi natur effimera per sudorem ꝓpinquū naturali in qualitate et quātatite.nā si esset multus non esset effimera.Similiter si esset mordax aut acutus aut sapiēs naturam extraneā alicuius humoris signi ficaretur q̄ non esset effimera.

¶Et de eis de quibus febris effimera ex⸗ peritur:est vt ingrediatur balneum habēs eam:cūq; morā fecerit euenire in eo quasi horripilationem non consuetam scitur q̄ febris est febris putredinis: et egrediatur habens eam ex balneo illico. et si nihil alte rat a dispositiōe sua tūc febris ē effimera.

¶Ultimo docet cognoscere effimeras per experi⸗ entiam de balneo.Et patet qđ dicit .per balneū em̄ in febre putrida liquefiūt humores qui perueni⸗ tes ad membra sensibilia faciunt horripilationē non consuetam.hoc autē non accidit in effimera.

¶Gētilis super hoc capitulo mouet duo dubia.

Duo gentilis dubia.

Primum dubitatur vtrū effimera habeat quatuor tempora.¶In hoc du⸗ bio tenenda est hec cōclusio.licet effimera nō ha⸗ beat quatuor tēpora penes materiā distincta.ha bet tamen quatuor tēpora penes morbi essentiaꝫ et accidentia distincta. prima pars est manife⸗ sta.quia est morbus immaterialis.ſcōam partem declarat Auicē.in sexta manerie signor effimera⸗ rum qui attribuit sibi principium leue. augmen⸗ tum breue:statum non prauuꝫ: declinationē per⸗ fectam.

Secundum dubium vtrum aliqua ef⸗ fimera sit mortalis. ¶In quo dubio teneatur hec conclusio. licet effimera ſm plurimū sit salubris ⁊ ad salutem terminetur. Aliqua tamen est mortalis de necessitate ad mor tem terminanda. prima pars questionis proba⸗ tur. nam effimera est egritudo parum seua non timorosa.et proprie non numeratur inter acutas quāuis sit breuis terminationis:vt est apud Auī⸗ cen.superius in capitulo tertio. huius prime fen. secūda pars conclusionis proba tur. Nam in effi⸗ mera possunt esse spūs cordis: et ipsum cor infe⸗ cti qualitate venosa: vtputa per inspirationem aeris pestilentialis.: quapropter spiritus cordis poterunt corrumpi anteq̄ noui regenerentur. et sic accideret mors.et hoc modo concederetur ali⸗ quam effimeram esse morbum pestilentialeꝫ mor talem.¶Secūdo etiam si non essent spiritus in⸗ fecti maligna qualitate nec esset pestilētialis:po test tamen esse mortalis respectu alicuius subie⸗ cti.nam ipsa est morbus: et ledit sensibiliter ope⸗ rationes:et est alicuius potentie ad debilitandū virtutem.¶Cum autem fit necessarium ex decur⸗ su etatiuo hominem tēperatum deuenire ad non gradum virtutis:aliquando effimera habebit p⸗ portionem maioris inequalitatis ad virtutē eius quare morietur ex effimera.Amplī? sicut dicit Gē tilis ex auctoritate Galeni i libro de quatuor tē⸗ porib? morbi.effimera poterit esse mortalis vni homini et non alteri.qr vnus habet sanitatē vni? modi nō potentē resistere effimere.alter facillime resistet.

Gentilis.

reſiſtet.ſanitates eñ quozũdam in indiuiſibili cõ ſiſtunt:ita vt a quocũq; exceſſu ſupza tẽperamẽtũ ſuum facillime et multũ patiunt. Quidam autez difficillime et vnus multũ leditur ab vna re et nõ ab alia.alter ecõtra. Tante aũt varietates cõtin/ gunt ſm varias pzopoztiões elementoz et q̃lita/ tũ elementoz et ſm varĩã pzopoztionẽ mẽbzoz inter ſe.vnde in vno indiuiduo coz cõpatit vni mẽ bzo et nõ alteri:in alio indiuiduo ecõtra. et tertio ſm ꝓpoztionẽ varĩã naturarũ inter ſe.ſ. opꝓonis cõpoſitiõis ⁊ vnitatis.et quarto ſm varias q̃lita tes inſequẽtes materiã.et q̃nto ſm varios influ/ xus celeſtes.et ſexto in pleriſq; cõtingũt ſm varie tatem acuitatis ſenſus.et eius obtuſionẽ. ¶Utrũ autem effimera ſit poziſmalis videbit in cap. de effi.ex opilatione ⁊ nauſeatiua ſatietate.

PERMUTATIO FEBRIS EFFIMERE.

¶Cum expedit vt febzẽ effimerã patiens cibetur et errat medicus ſup eam et nõ ci/ bet ipſum:ꝑmutatur febzis in cozpozibus colericis ad ethicã incedentẽ ⁊ in cozpozi/ bus carnoſis ad ſinochã que eſt abſq; pu/ tredine.et fortaſſe permutatur ad illam q̃ eſt cum putredine.

¶In boc capitulo ponit Auicẽ.cauſas permuta/ tiõis feb.effime.ad alias febzes . Et babet bec pars duas partes ſm q̃ ſunt due cauſe ſiue duo errozes bic ſpecificati quib⁹ fit trãſit⁹ ex effimera ad alias feb.ꝛc.ibi ſcõa.(Et ſimiliter) In ꝑma di cit q̃ ſi expedit vt patiẽs febzẽ effimerã cibet ⁊ me dicus eritomittẽs cibationẽ tunc febzis effimera permutat in cozpozibus colericis ad ethicã incẽ/ dentẽ et in cozpib⁹ carnoſis que ſunt ſanguinea ad ſinochbam ſine putredine. et fortaſſe cõtinuata actione calozis febzilis permutat ad ſinochã cũ putredine. Ratio quia obmiſſo cibi eſt cauſa bu/ ius permutationis et cibatio pzobibet ipſam. qz cibus refrigerat cozpus et pzopzie conuenienter exbibitus.et bumectat ipſum : quapzopter pzobi bet vlteriozẽ calefactionẽ et exiccationem. ¶Mo/ tandum q̃ per ethicã incendentez debet intelligi ethica babens calorez intenſum .non eñ omnes ethice babent eundẽ gradũ calozis ſed diuerſifi/ cant ſm cozpozũ cõplexiones ⁊ ſm cauſas facie tes eas.in caliozib⁹ eñ cozpozib⁹ fit ethica cũ ma ozi gradu calozis ꝓpter ſimboleitatem.ſed in fri gidozibus eſt remiſſiozis gradus .Agentia etiaz valde calida caliditatẽ figunt intenſiozem.et ecõ tra remiſſius calida remiſſiozẽ.non eſt tamen ne/ gandum quin cozpora colerica poſſint per cibi omiſſionẽ pzoduci ad febzes colericas: immo foz te valde citius q̃ ſanguinea in ſanguineas.ſz ma xime locutus eſt de ethica.in banc eñ multo ma/ gis parata ſunt q̃ reliqua cozpa.alter textus ba/ bet ethicam intendentẽ.i. pzocedentẽ vel aptam pzocedere ⁊ diu durare.alter textus babet ethicã incendentem.i.cauſonem.ſunt enim apta perdu/ ci ad ethicam et cauſonem.

¶Et ſimiliter quando neceſſariũ eſt adiu toziũ in aperiendo pozos rarificando coz/ pus : et non fit: inflãmatur in bumozibus retentis in cozpoze inflammatione eius quod calefacit cum foztitudine eius quod putrefacit.

¶In bac ſcõa parte ponit ſcõm errozẽ. Mã quan do pozis opilatis eſſet neceſſarium ipſos aperi/ re vt fieret tranſpiratio et non aperiuntur accen/ ditur caliditas in bumozibus ⁊ accenditur inter/ dum foztis abſq; putredine:et fit febzis bumoza/ lis abſq; putredine:et accẽditur interdum foztis cum putredine: ⁊ fit febzis putrida . et boc eſt qõ dicit; textus, ille inflammatur in bumozibus re/ tentis in cozpoze inflammatione eius qõ calefa/ cit.ſ.abſq; putredine ⁊ inflãmatur inflammatiõe eius qõ putrefacit.Sunt autẽ et multe alie cauſe tranſitus effimere in alias ſpecies febzium pzeter iſtas.ſed bas duas poſuit loco exemplivt medicũ cõmonefaciat. ¶Notate tamẽ q̃ licet ſit poſſibi/ le ex caliditate accenſa in alijs bumozib⁹ fieri fe/ bzem bumoralem ſine putredine: vt iferi⁹ in cap. de cauſone.medici tamen non fecerunt mentionẽ niſi de febze ſanguinis ſine putredie eo q̃ illa fre/ quentius contingit natura exiſtente magis ſolli/ cita de ſanguine q̃ de alijs bumozibus . quapzo/ pter illum magis a putredine pzeſeruat.

¶Significatio illius eſt q̃ ipſa declinat abſq; ſudoze aut bumozoſitate.aut cũ ſu/ doze abſq; mũdificatione per ſudozem.et eſt declinatio longa difficilis et abſq; mun dificatione pulſus: immo remanet in pul/ ſu aliquid et remanet doloz capitis ſi fue/ rit.et boc totũ ſignificat ꝓmutationem ad febzẽ putrefactiõis bumozis aut ethicam. nam ſi cauſe fuerĩt vebemẽtes aut ꝓlõget mozа eius permutabitur ad ethicã.

¶In boc capitulo ponit ſigna trãſitus effimere in alias febzes ſicut dicit rubzica. et primo in ge/ nerali.ſcõo in ſpeciali.ſcõa ibi.(q̃ ſi) prima pars adbuc diuidit in quatuoz partes ſm q̃ ſunt qua/ tuoz ſigna.primum eſt quando effimera declinat abſq; ſudoze aut bumozoſitate.ſ.ſudoze mediocri ſecũdum quia licet declinet cuz ſudoze tamẽ non fit mundificatio integra per ſudozez illum.tertiũ eſt declinatio longa.ſ.vltra.xxiiij.boras et difficil lis.ſ.cum ſeuis accidentibus abſq; mundificatio ne pulſus.quia pulſus non oĩno redit ad differen tias naturales.quartum q̃ remaneat doloz capi/ tis ſi fuerit:et ſupplete vos alios dolozes ſequen tes febzem:qõ non ſolet accidere in effimera . naz recedente effimera q̃ primum recedunt oẽs dolo res et cetera accidentia:vt dictum eſt in capi/o de ſignis effimerarum.Et boc totum.ſ. aggregatuz ex bis quatuoz ſignis ſignificat tranſitum tã eſſe factum aut ſaltem eſſe in fieri ad febzem bumoza lem aut ethicam.nam ſi cauſe fuerint vebemẽtes aut pzolongentur in boza actionis talis fit trãſi/ tus in ethicam.Si vero non ſint vebementes aut non diu durauerint fit tranſitus in bumoralem.

Contra primum ſignum inſtatur . quia cũ effimera ſit moz⁹ immaterialis declinare ſine ſudoze qui eſt materialis non vide tur pzopzium ſignum tranſitus in aliam febzem. ¶Dicendum q̃ quãuis immaterialis ſit:tamẽ ꝓ/ pter actionem ſue caliditatis liquefiunt bumo/ res aliqui aut bumiditates ſcõe que declinante effimera ſub forma ſudozis euacuantur cum qua/ rum euacuatione perfecte declinat effimera . Qõ ſi non ſudet in declinatiõe eſt aliqua quatuoz cau ſarum.aut quia ſuperuenit typus aliquis pzobi bẽs ſudozẽ.aut qz ſubſeq̃t foztis calid itas ꝑ quã fit illaz bũiditatũ que debent ſub forma ſudozis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

euacuari insensibilis euacuatio. Aut tertio. qz est multitudo malozū humidozū qui nō facile virtuti obediūt. et hec tria significāt transitū in putridā Aut quarto. qz est ꝓuatio būoz ⁊ būiditatū scōaz et hocvltimū significat trāsitū in etbicā. Nō autē accidat sudoz ⁊ febris nō mūdificeť significat ꝙ calor nō ēt fundatus i re facile euapozabili: sicut est spūs. Et similiter ꝙ declinatio sit longa vltra 24. horas et difficilis. i. seuoz accītium: et remanētia dispositionū ꝑter naturā in pulsu: et remanentia doloris capitis oīa magis significant calorem ꝑter naturā esse fundatū in būore ꝙ i spū q̄ est res tenuissima facile euapozabilis. ¶ Et si insletur quō declinet effimera si permutať. ¶ Rnde tur ꝙ remittiť aut oino recedit alijs febrib⁹ supuenientib⁹. aut forte obumbrať ꝑter alia fortia accītia supuenientia. Et si pozism⁹ interpolate superueniat declinat forte cū parozismo illo. Penes tamen Thadeū qui non vult effimerā et putridaz simul conjungi posse. Dicendū febre putrida superuenīente ipsam omnino desinere.

Thadei opinio.

¶ Qō si ad etbicā ꝑmuteť videbis tactum arteriarū calidū valde. et videbis febrem similē vel fixam. et in oībus mēbris addiť calefactio sup repletionē. et i tpe ꝓacceptionis cibi aut videbis pulsum seruare equalitatē cū duritie et paruitate. et videbis signa reliqua q̄ diximus de signis ethice.

¶ In hac parte ponit signa spāliū ꝑmutationum primo ad etbicā. scōo ad sinocbā sine putredine. tertio ad fe. putridas. scōa ibi. (Et qñ) tertia ibi. (Et qñ) In ꝑma pte dicit ꝙ si cause fuerint vebementes aut multū prolongate sicut valde longa aut intēsa tristitia aut longa statio sub sole: et sic de singulis effimera ꝑmutať ad etbicā. cuj⁹ ꝑmutationis signa sunt quatuoz. ¶ Primū. qz videbis tactū arteriaz calm valde in cōparatiōe ad reliquas partes corpis. vnde calidītas ꝓcepta in tēpoz⁹ vbi est multitudo arteriaz apparebit maioz ꝙ reliqs partib⁹ priuatis arterijs. et sic de reliquis ꝑtibus arteriosis. ¶ Scōm. qz calidītas fixa in oībus mēbris est similis. qz non additť neq; minuitur sicut in reliqs febribus. ¶ Tertiū. qz calefit corp⁹ tpe acceptiōis cibi notabiliter ꝑm omnia mēbra. ¶ Quartū. qz pulsus seruat equalitatē cuz duritie et paruitate. et in summa videbis reliqua signa que inferius ponētur in etbica. hec quidem signa ante permutationē sunt debilia: sed permutatione facta valde manifesta. horum signoz verificatio reseruetur vsq; ad capitulū de etbica.

¶ Et quando ꝑmutatur ad genus febriū qō nominať sinochus a bsq; putredine videbis additionem et repletionem calidītatis et inflammationem faciei.

¶ Ponit signa ꝑmutationis ad sinocham sine putredine. et sunt tria. s. repletio venarū. additio caliditatis supza caliditatem proportionatam effimere. tertiū est inflammatio faciei cum rubedine. hec tria simul significant caliditatem accēsam in sanguine. et tu supple reliqua signa inferius ponenda in capitulo de sinocha.

¶ Et quando ꝑmutatur ad febres putridinis apparent horripilatio et diuersitas pulsus et puitas et coartatio. et est caliditas mozdicatia sicca et vehemētia accītiū in vrina vero fortasse remanet digestio ex substātia ⁊ in pluribus non apparet in ea digestio.

¶ Ponit signa permutatiōis ad putridas. ⁊ sunt quinq;. primū est horripilatio. i. typus cum sparsitur materia ad aliqua membza in quibus putrere debet. scōm est diuersitas pulsus paruitas ⁊ coartatio. Diuersitas quidem ꝓpter pugnam: qz virtus diuerso modo conatur superare materiā ⁊ diuerso modo opprimitur a materia. Paruitas. qz i principio talis motus coz retrabit spiritus et inclinatur non multū remittere. Est em̄ natura magis sollicita de mēbris nobilibus intrinsecis ꝙ extrinsecis. Coartatio em̄ in pulsu nō est nisi paruitas eius cum diuersitate a materia suffocante et tegente calorē actualiter sicut ignis suffocatur sub lignis viridibus. tertiū est caliditas mozdicatiua sicca ꝓpter fumos putridos. quartū est vebementia accidentiū. s. doloris capitis sitis instantie vigiliarum cū similib⁹ ꝓpter fumos putridos multo magis ledentes ꝙ spūs inflāmati. quintū qō in vrina forte remanet digestio quātū ad substātiam eius cum nondum impzesserit calor putredinalis in principio permutationis. sed in pluribus dispositionibus vrine non apparet digestio scilz in colore ⁊ ypostasi: cum iste facilius permutentur ꝙ substātia vrine. Credo tamē ꝙ Auicē. loquitur de pluribus effi. non de pluribus dispositionibus vrinarū. nam ꝑm ꝑm etiā ante ꝓmutationē in putridam apparet vrina male cōditio nata ꝓpter humozes malos in venis repertos ad putredinē ꝓpatos. bi em̄ sunt causa huiusmodi ꝓmutatiōis. licet non sit negandū in principio putride posse apparere vrinā bene conditionatam. sicut quando febris incipit a materia digesta aut a materia benigna q̄ facile digeri potest.

¶ De curatione generali feb. effi. Cap. ix.

IN omnibus specieb⁹ febris effimere oportet vt afferātur super corpora patiētiū eas ea que nutriant eos nutrimēto bono cum velocitate digestionis: quoniam febriens est eger: et eger est lesus.

¶ In boc capitulo ponit curationē generalem febrium effimerarū. et babet tres partes. In prima docet curare effimeras per assumpta nō eūantia in scōa ibi. (Et cōcediť eis balneū) docet curare per extrinsecus applicata. in tertia ibi. (Eūone autē) docet curare per eūantia. prima pars diuiditur in septem partes ꝑm ꝙ septez sunt canones quos ponit circa assumenda. partes patebunt.

¶ Primus canō est iste. omnes patientes effimerā debent nutriri nutrimento bono. quia boni cbimi et paucarum superfluitatum. et cuz boc sit facilis digestionis: quontā omnis febriēs est eger. ⁊ omnis eger est lesus in operatiōibus respectu sui sanitatis. quare cum digestiua sit debilioz debent concedi ea que sunt facilioris digestionis ꝙ tempoze sanitatis.

¶ At quibusdā eoz̄ conceditur delitiari in eo sicut patienti ex labore et angustia et fame ⁊ in illis in quoz̄um corpoz⁹ cholera plurima est. Et qui conqueritur se pati horripilationem in principio deglutiat cibum infusum in aqua aut vino vt sit magis penetrans.

¶ Secūdus canō. quibusdam eoz̄um effimerātib⁹ conceditur

cõceditur delitiari.i.comedere quãtũ bene potest digerere:et isti sunt quattuor:scz patiẽtes effimeram ex labore:z effimerãtes ppter angustiaz:idest propter nocumentũ in ore stomachi aut ex angustia:idest ppter ingẽtem tristitiã propter rẽ amissam irrecuperabilẽ.z.iij.effimerãtes ex fame.z.iij corpora in quibus abundat multa colera. Isti em debẽt a cibo delitiari:cum sint exiccati z ꝓsumpti. z in quibusdã eorũ si multũ ieiunẽt timeẽ syncopis propter resolutionẽ spirituũ:aut ppter raptũ colere ad os stomachi. Et qui cõqueritur se pati horripilationẽ.i.tipũ deglutiat in princip.huiusbo: ripilatiõis cibũ infusuz in aqua aut in vino aque cõmixto.Mã per banc cõmixtionẽ facilius penetrat cibus ad loca in quibus colera cõmouetur faciens horripilationem.

¶Et ista q̃dẽ cibãt etiã in p̃ncipio febris.

¶Tertius canon.cp isti quattuor supradicti cibandi sunt in pricip.feb.ppter causas supra scriptas.

¶Contra.nõ pura corpora quãto magis nutries tanto magis ledes.ij.affor.sed corpora abundãtia in multa colera sunt nõ pura. ergo non sunt cibanda:et maxime in principio feb. Respondetur quod regulariter non sunt cibandi: sed coacte timendo syncopim.

Hippocrates cõo affor.

¶Et q̃busdã ꝓhibet delitiari i ea z inuitur eis vt fiãt subtiliatiua sicut i patiẽte ex opilatione et soliditate z ex apostemate.

¶Quartus canon cp quibusdam effimerantibus probibeutr delitiari:immo precipit eis subtiliatio cibi sicut in effimerãtibus ex opilatione: scz in venis intrinsecis:et in effimerãtib9 ex soliditate.s. ex opilatiõe in poris cutis z in effimerantibus ex apostemate:et fiẽr ex nauseatiua satietatez i filib9: quorũ effimera pẽdet a cã corporea replectionali.

¶Et melio9 quidẽ est vt postponat cibatio vsq; ad declinationẽ nisi i illis q̃s excepim9.

¶Quintus canon cp scõm plurimuz melius est vt postponatur cibatio vsq; ad declinationẽ effimere nisi in illis quattuor quos excepimus. Cibatio namq; nõ est regularis nisi in declinatione. auget enim caliditatem et prolongat febrẽ:et in quibusdam materiam causat feb.

¶Et aqua frigida quidem oportet vt nõ prohibeatur in principio rei:quoniã virtus est fortis quare nõ timetur debilitas:et est melior cura in infrigidando.

¶Sextus canon:cp aqua frigida nõ debet ꝓbiberi in princip.effimere:quãdo virtus est fortis: z nõ timetur debilitas caloris innati: z cũ hoc optime curat effimeram in frigidando.

¶Verũ si fuerit illic debilitas in viscerib9 z febris iam extẽdit aut fuerit vehemẽs tunc melius est vt de ea non multuz sumatur.

¶Septimus canon:si fuerit debilitas in visceribus:scz in membris naturalibus aut propter raritatem texture:aut propter frigiditatem:aut apostema:aut lubricitatem aut fit presentia multoꝝ bumorũ paratoruz putredini: qõ comprebẽditur quia feb.extẽditur neq; cessat in tempore in quo cessare debet.aut fuerit vehementior ista feb.cp cõuenìat effimere. Ista quidem indicãt transitum in putridã in cuius principio non conuenit aqua frigida. Et vos supple te alias causas ꝓhibentes exhibitionem aque frigide de quibus infra in ca.generali curationis febrium putridarum.

¶Et concedit eis balneũ cũ eoꝝ paroxismus cõsumitur in febribus effimeris ppter accidẽtia de q̃bus est humectatio z de quibus est sudatio et rarificatio poroꝝ:z de eis est infrigidatio in quieta dispositiõe.

¶In parte presenti curat effimeras per exteri9 applicata:et posset bec pars diuidi in octo partes scõm cp octo sunt cañ. Primus cp effimerantibus conceditur balneũ cum eorum paroxismi declinãt propter quatuor iuuamenta accidentia ex balneo primũ:q balneum facit sudare.scõo poros rarificat.tertio humectat.quarto tandẽ in quieta dispositione infrigidat:scz cũ homo iam exiuit balneuz et est quietus.aqua enim in poris retenta seducit ad suam frigiditatem naturalẽ vt est apud Auicen.ij.primi ca.illo.quidam ornate loquẽtium.

¶Et ꝓhibet vbi timet casus putredinis.

¶Secundus canon.balneum probibetur vbi timetur casus putredinis vel in feb. putridas propter presentiam multorum bumorũ malorum.nam per balneum calefiunt humectantur agitantur: et sic ad putredinem disponuntur.

¶Et non oportet vt euitet balneũ nisi habens eam ex opilatione: propterea cp balneum generet egritudinẽ putridam.

¶Tertius canon.nõ oportet vt probibeatur a balneo nisi qui patitur effi.ex opilatione.quasi dicat. cp bic maxime inter omnes debet euitare balneuz: et propter opilationem bic intellige opilationem intrinsecam aut extrinsecã ab bumoribus pendẽtem multis grossis aut viscosis. Si enim opilatio intrinseca penderet a frigiditate aeris aut a spissitudine cutis aut a balneo a luminoso balneũ cõpeteret:quia poros aperit et rarificat et remouet causam opilationis:sed in opilatione ex bumoribus multis forte amplius opilat et ad putredinez disponit.

¶Et fiẽr patiẽs eã ex satietate nauseatiua nisi i fine rei et cũ dilatant pori et descẽdũt nauseatiua satietas illic esse opz vt balneet.

¶Quartus canon cp patiẽs effime. ex nauseatiua satietate non debet balneari nisi in fine rei.i.nauseatiue satietatis:scz cum paucificata est nauseatiua satietas per vomitũ secessum et abstinentiã.z cum dilatant pori:ideest tempus dilatationis porozum:boc est quando bomo in fine nauseatiue satietatis sumpsit cibum qui iam digest9 est prima et secunda digestione:et iam digeritur digestione tertia. et est in via vt ad membra spargatur. tunc enim est tempus balnei vt pori dilatẽtur:et nutrimentum per membra dispargatur vel distribuat z residuum nauseatiue satietatis resoluatur.

¶Et habens catarrum nõ balneet nisi sit adustiuus.

¶Quintus canon cp babens catarrum nõ balneetur nisi fit adustiuus:ideest calidus. Scitur enim ex quinta terrij.de cura catarri cp balneum non cõuenit in catarro frigido nisi pdigesta materia z paucificata.sed bene conuenit in catarro calido balneum aque dulcis parum calide ad sedãdum eius acuitatem et etiam ad ipsum dirigẽdum.

¶Et omnes habentes febres effimeras oportet vt nõ prolongent morã in aere balnei:immo in aqua eius quantuz volunt nisi habentes eam ex soliditate et ex spissitudi-

ne.eis enim conuenit vt prolongent morazs in aere balnei donec sudent.

¶Sextus canon.habentes feb.effime.non prolongent moram in aere balnei: scz calido: quia addit caliditatem spirituū:et non refrigerat necz bumectat:immo morentur in aqua balnei:quātum volūt idest quantū eos delectat.Ab hoc canone excipiūtur patiētes effime.ex soliditate ⁊ spissitudine cutis siue pori sint naturaliter stricti siue opilati frigore aeris aut ab aliquo stiptico sicut balneo aluminoso.aut etiam a materia pauca. Istis enim lz competat balneum aque calide:tamē multo magis cōpetit balneū aereū.quare non est ita aptum reddere inopilationē sicut balneū: que remanens in poris reddunt postea se ad suam frigiditatē notabilem:et est apta aliquo modo opilare. Posset etiā balneum maxime aereuz cōcedi habentibus opilationē intrinsecā a paucis bumoribus pendentem.Nam rarificando poros ⁊ sudorē prouocando posset educere materiā opilantē.

¶Embrocatio autē si fuerit infundendo aut liniendo tantum opilat poros.

¶Septimus canon.aqua dulcis calida embrocata aut linita super corpus effimerantis aut epithimata opilat poros.propterea nō conuenit effimerantibus ex opilatione. aqua enim boc modo applicata cito infrigidatur circa corpora eorum et infrigidata addit inopilationem: sed balneum aque calide minus noceret aut forte iuuaret opilatione existente leui cum longiori tempore maneat calidum.Similiter in effimerātibus in quibus intendimus materiā resoluere propter materiaz suprascriptam.magis conuenit balneū aque dulcis calide quā ipa aqua calida embrocata aut epithimata.Necz bic canon cōtrariatur dictis Auicen. quarta primi.ca.de embrocis.vbi dicit.cp embroca est medicamen congruū: et qō oportet dissolui. Hic enim canon intelligitur vbi nō est opilatio nō tabilis:et etiam licet vbi non est opilatio:conueniat ad resoluendū:multo tamē magis balneum cōuenit cum diutius caliditatem suam retineat. Et licet casus ab alto sicut fit in embrocis faciat virtutem aque profundius penetrare cp penetrat in balneo.tamē bec cita infrigidatio aque embrocate magis impedit resolutionez cp ipse casus ab alto iuuet faciendo penetrare virtutē.vbi aūt esset opus solum infrigidare aut bumectare:⁊ nō resoluere bec aqua embrocata magis cōpeteret cp balneū.magis eñ infrigidaret et būectaret cp balneū.

¶Et in curatione omnis febris effimere que est ab opilatione extrinseca aut intrinseca fricatio aperit poros habentis eā.deinde si obuiat hūiditati plurime resoluit eaz: ⁊ si nō obuiat hūiditati parue exiccat eam.

¶Octauus canon et vltimus est:cp fricatio aperit poros babentis effimeram ex opilatione:⁊ si fricatio obuiat materie multe resoluit eam:et si obuiat pauce exiccat eam.Dinus intelligit cp si obuiat bumiditati multe resoluit eam:idest paulatim ⁊ tarde transmutat eā in vaporem Sed si materia fuerit pauca exiccat eam:idest cito resoluit ⁊ cōsumit Gentilis autem dicit cp fricatio obuians materie multe resoluit ipsam:quia subtiliat:dilatat ⁊ spargit ipsam.Sed si obuiat pauce,extrabit eam a corpore.vtracz expositio pōt saluari.tutius tamē est materia existente multa premittere euacuationez et si fiat fricatio materia existente multa fiat fricatio nō fortis nec valde lōga: sed tanta vt pori aperiantur:et materia aliqualiter subtilietur:et ad resolutionē disponat:sz materia exīnte pauca fricationes fortiores et diuturniores concedi pñt.

¶Euacuatione autem nō indiget aliquis eorum nisi habens opilationem repletionalem et habens nauseatiuam satietatem et qui habet febrem effimerā ex soliditate cuius corpus est repletum.

¶In hac tertia et vltima parte huius capituli ponit canonem circa euacuationē:⁊ dicit cp necz effimerans indiget euacuatione scz per vias sensibiles ad differētiam euacuationis que est per poros cutis qui non sunt vie sensibiles nisi habens repletionaliter opilationem:scz intrinsecā pendentem a materia et habens nauseatiuā satietatē.Et qui patitur effimeram ex soliditate que est opilatio in poris cutis corpore existente repleto. In bis enim tribus casibus:⁊ similiter in effimera ex apostemate conuenit euacuatio per vias sensibiles: scz per vomitum per secessum per fluxum emorroydalem menstrualē sanguinis narium et similes scōm exigentiam materie euacuande et diuertende. Canonis causa est satis nota. ¶Ex dictis in presenti capitulo possumus elicere quincz intentiones curatiuas fe.effimerarū. Prima remouet causam eius et vicinam si qua sit. Secunda alterat discrasiam febrilem.Tertia probibet transituz effimere in bumoralem aut etbicaz.Quarta corrigit accidentia tam sequentia febres cp causas febris.Quinta ordinat debitum regimen sex rerum in contrariū cause discrasie febrilis et accidētibus. ¶Si ergo pendet a sole ponatur in vmbra loco frigido ⁊ bumido et remoueatur causa vicina:scz caliditas ipressa in cerebrū cum succis et aquis frigidis exterius applicatis.Similiter remouenda est quecūcz causa corporea et incorporea ⁊ vicina eius si qua sit sicut dicetur clarius in capitulis proprijs.¶Secūda intentio perficitur cum frigidis et būidis actu vel potentia cum expediat aliquādo approximare calida actu sicut facere balneū fricatiōes: tum ad remotionē cause:tum ad vaporis et sudoris educationem.¶Tertia probibens transitum in alias febres perficitur remouendo causam transitus aut aperiendo poros et faciēdo materias et vapores exalare:et aliquando cibando ipsos in principio febris:et permittendo ipsos in illo delitiari:et aliquando euacuando cū fuerit superfluitas in quāto aut in quali. ¶Quarta autem intentio corrigit dolores capitis instantiā vigiliarum sitim ⁊ similia sequentia febrem. Et corrigit aliquando sincopim epilensiam et cetera que aliquādo sequuntur causaz febris.Vidi enim plures sincopizare ⁊ epilenticos fieri ex tristitia ad quam secuta est febris effimera.¶Quinta intentio ordinans debitū regimen sex rerum naturaliuz nō scōm plurimū debet magis intendere ad causam cp ad feb.et scōm plurimū magis ad feb.cp ad accidentia feb.licz oportet magis intendere ad accidētia cp ad fe.aut ad cām feb.cū modū excedūt sicut sincopis ⁊ epilēsia Regimē tñ sm plurimū dz declinare ad frigidū et bumidū.et regulariter debem⁹ cibare paroxismo declināte:licz aliquando cogant cibare in principio:sicut particulariter videbit in ppriis capīs.

Gentilis opinio.

¶Species febris effi. CAP.X.

¶Ebāperius. Cause quotidiane febris quā effimeram

Effebribus effimeris sunt que omnino cōparantur ad dispositiones animales:et de eis sunt que cōparātur ad

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

neotericivocãt sunt labores: frigora:vigilie cure:merores: animi irrita/ tiones in tram: rigor:estus:in/ cõcoctio:et cu/ tis densitas vt difficillie pos/ sit erumpere spiritus.

rantur ad dispositiões corporeas: et de eis sunt que proportionantur ad res que eue/ niunt deforis.

¶ In hac parte agit de febribus effimeris in spe/ciali. In primo capitulo enumerat oñes species effimere de quibus est acturus. In secundo capl'o. ibi.(Quãdoqꝫ accidit.)incipit sigillatim de vna/ quaqꝫ specie determiare. Primũ capitulũ diuido in partes duas:q: in prima ponit vnã diuisionem et numerat effimeras que sub vno mẽbro diuisio/ nis illius ptinenť.in secũda ibi.(Et de compara/ tis.)ponit subdiuisionẽ.¶ In prima parte dicit qꝫ in febribus effimeris sunt quedã que omnino cõ/ parantur:idest pendent a dispositiõibus aialibꝫ. et quedam pendẽt a dispositionibus corporeis.ꝛ quedã a rebus que veniunt a foris: quia non sunt

Effimera spẽs non habet.

dispositiones animales neqꝫ corporee. ¶ Notan/ dum prio qꝫ effimera nõ habet species ꝓprie sum/ ptas:sed habet quosdã modos diuersificãtes cu/ ram medici qui sumuntur a causis ipsarum remo tis.Superius eñ in diffinitiõe febris ostẽsum est qꝫ febris nõ habet species cum cõtineatur sub ca/ lore que species est specialissima. ¶ Notandũ se/ cundo qꝫ sunt alij modi feb.effimeraꝝ qui sunt ma gis proprij qꝫ isti:licꝫ nõ sint species proprie sum pte:ꝛ isti sumũtur a diuersitate spirituũ a quorum calefacto esse immediate pendet effimera.Et dici mus qꝫ alique effimere pendent a calefacto eẽ spi rituũ animaliũ:alique a calefacto esse spirituũ vi/ taliũ:alique a calefacto eẽ spirituũ naturaliũ de quibus agetur in sequẽtibus.¶ Notãdũ tertio qõ veniens de foris nõ conuertitur cum causa primi/ tiua:sed per causam de foris venientẽ intelligẽda est causa extra nos que nõ pertinet ad corpus nec ad animã:sicut sol calor aeris cibus potus et simi lia:vnde causa de foris sub causa ꝑmitiua ꝓtinet.

¶ Et de comparatis ad dispositiones ani males est illa que fit ex angustia et illa que fit ex tristitia:et de illa que fit ex estimatio/ ne et cogitatione ira et vigilijs et somno et tranquillitate et timore et gaudio.

¶ In hac pte ponit octo spẽs effimeraꝝ qꝫ pẽdent a dispõnib' aialibus: idest que se magis tenẽt ex parte aiẽ qꝫ corpis:licꝫ vtriqꝫ aliquo mõ pertineãt Prima est effimera ex angustia.Secunda ex tristi/ tia. Tertia ex estimatiõe que est operatio virtutis estimatiue que est in secũda medietate scõi ventri culi cerebri:et cogitatiua qꝫ est opatio virtutis cogi tatiue exñtis in pria medietate scõi vẽtriculi.quar ta est pendẽs ab ira.quinta a vigilijs. sexta a som no ꝛ trãquillitate scꝫ aiali.septima a timore.octa ua a gaudio.Iste eñ oẽs dispõnes magis se tenẽt ex pte aiẽ qꝫ ex pte corpis:lꝫ alique inter istas sint magis subleuate ad grad' dispõnuꝫ imaterialiũ.

¶ Et de proportionatis ad dispositiones corporeas sunt ille que comparãtur ad res que sunt actiones et motus: et de eis sunt que comparantur ad non actiones et mo/ tus et ad contraria eorum.

¶ In hac parte enumerat Auicen. effi.pendẽtes a causis corporeis penes banc diuisionẽ: qꝫ alique ex istis cõparanť ad res que sunt actiones et mot' et alique ex istis cõparanť ad res q̃ nõ sunt actio/ nes et motus:neqꝫ contraria eorũ:et per motus in telligit hic motus locales:et per actiones intelli/ git motus qui non sunt locales.

¶ Et cõparate ad res que sunt motus est que fit ex labore et illa que ex tranquillita/ te: et illa que fit ex euacuatione:et de eis est febris effime. ex dolore:et de eis est febris effimera que est cum sincopi:et de eis est illa que fit ex fame:et de eis est illa q̃ fit ex siti.

¶ Dic enumerat effi. q̃ pendent a rebus que sunt mot' et actiones aut ꝓtraria eorũ:et sunt iste.ꝑmo effi.ex labore ex motu siue exercitio. scõo illa q̃ est ex trãquillitate.s.corpali q̃ motui ꝛ opationi ꝓria/ tur.Est eñ cessatio a motu ꝛ opatiõe corpali.quar to est illa q̃ est ex euacuatiõe: q̃ euacuatio sub mo/ tu cõprehendiť.quinto ẽ effi.ex dolore q̃ dolor sub actiõe cõprehẽdiť. sexto feb.effi.cũ sincopi q̃ ꝓria/ tur actioni ꝛ motui cũ ipa sincopis tollat bmõi. se ptimo ẽ illa q̃ fit ex fame.octauo est illa q̃ fit ex siti ꝛ certũ ẽ qꝫ fames ꝛ sitis sub actiõib' ꝓprehẽdunť.

¶ Et de comparatis ad ea que non sunt actiones est illa que fit ex opilatione: et ex il lis est illa que fit ex nauseatiua satietate:et de eis est illa que fit ex apostemate: ꝛ de eis est illa que fit ex soliditate.

¶ Enumerat effimeras pendẽtes a causis corpo/ reis que nõ sunt actiones aut motus:aut eorũ con traria:et sunt quattuor.Pria est effi.ex opilatione scꝫ intrinseca.Secũda est effi.ex nauseatiua satie/ tate.Tertia est effimera ex apostemate.Quarta est effi.ex soliditate ꝛ opilatiõe cutis non notabili:fi/ cut ab bumoribꝫ ꝛ terrestreitate cutis.i.ab opila/ tione cutis propter naturalẽ porozꝫ strictura.

¶ Comparate autem ad res que accidũt de foris sunt sicut illa que fiunt ex adustiõe quecũqꝫ adustio fuerit:et sicut que fit ex fri gore et soliditate et ex ablutione. dicã itaqꝫ vnamquãqꝫ earum cum curatione sua.

¶ In hac parte numerat effimeras q̃ pendẽt a cau sis de foris nõ ꝓportionatis aiẽ neqꝫ corpori.Pri ma est illa que fit ab adustiõe quecũqꝫ adustio fue rit siue a sole siue ab igne.Scõa est illa q̃ fit a frigo re:et soliditate:et opilatione q̃ fit ex ablutiõe:scꝫ cum rebus frigidis et stipticis:nõ aũt a causa cor/ porea:q: pertinẽt ad dispõnes corporeas. Et sub dit Auicẽ.se de oibus istis determinaturũ quantũ ad motũ prouẽtus earũ ex causis suis:ꝛ signa ꝛ cu ram.Si aũt bene cõputenť iste effimere sunt.xxiij. Sed bic opꝫ supplere illã q̃ fit a cibo ꝛ potu ꝛ sili/ bus:de quib' infra:et sic facient viginti tria capla.

¶ De feb.effi.ex angustia ꝛ signis eius. ca.xj.

Quandoqꝫ accidit ex motu spiritus ad interiora et occultatione eius in eis propter superfluitatem an/ gustie febris spiritualis.

¶ Dic in speciali prosequitur de effimeris. ꝛ prio de effi.pendẽtibus a dispõnib' animalibus.In se cũda parte de effimeris a causis corporeis.In ter/ tia de effi.a causis que sunt extra corpus ꝛ aiam:se cũda ibi.(Labor.)tertia ibi.(Qñqꝫ accidit ex calo re.)Prima pars posset diuidi in octo partes ꝑm qꝫ sunt octo capitula de febrib' effi.pendẽtibus a di spositionib' aialibus.partes patent in principijs capitulorũ.Primum capitulũ diuidiť in tres par/ tes.In prima ponit modum prouentus effime. ex augustia.In secũda signa.In tertia curaꝫ.partes patent.¶ Pro notitia terminoꝝ sciendũ: vt potest elici ex dictis Auicẽ.esse differentiã inter augustiã

tristitiã ⁊ cogitationẽ. Est enim angustia dolor de amissione alicuius boni in cuius recuperatiõe nõ est spes sicut de amissione filij: aut amissione patrie: aut pecunie: cuius recuperatio non speratur. Sz tristitia est dolor de amissione alicui⁹ boni cuius recuperatio speratur. Aut dolor quãdo homo non potest assequi bonum quod vehementer exoptat: in cui⁹ tamẽ adeptione nõ omnino cadit desperatio. ꝓpter qõ dixit in textu. quãdo rem quesitam. Sed cogitatio est profunda meditatio circa aliquid cõtemplãdum: sicut accidit aliquibus qui deum et causas altissimas profunde contẽplant in quibus nõ cadit angustia: aut tristitia. In maximis enim speculationibus proprie nõ gaudemus aut tristamur: sicut in bis que prosequimur in ratiõe boni vel mali. iij. proble. proble. ix. Nec in bis proprie cadit spes aut desperatio. Estimatio aũt est profunda meditatio circa aliquod eligendum aut prosequendum: in quo etiaz nõ cadit spes aut desperatio: necꝫ delectatio aut tristitia accidit cito ex angustia motus vehemens spirituũ ad interiora et ipsorum vnio in interioribus: propter que duo spiritus acquirunt calefactũ et taliter supcalefacti inducũt caliditatẽ fientẽ in corde que dicit febris spiritualis: idest effime. Et credo ꝯm Isaac magis appropriari spirituali vitali. Quidam aũt propter barũ conformitatẽ posuerunt eas in vno capitulo sicut Aliabas. iij. practice.

¶ Cuius signa sunt igneitas vrine et acuitas eius. ita vt habens eam sentiat acuitatem ipsius propter dominiũ siccitatis in ea et est motus oculi ad clausionẽ decliuis: et est oculus submersus propter resolutionem cum quiete ⁊ subclusione: et facies est tendens ad citrinitatẽ propter ꝑfunditatẽ claritatis: et pulsus est ad debilitatẽ ⁊ paruitatem decliuis: et forte declinat ad duritiem.

¶ Ponit quattuor signa but⁹ effi. Primũ est igneitas vrine. i. color igneus ipsius: qui est sextus color in genere citrinitatis. q. d. ꝙ vrina ẽ multũ citrina et acuitas eius ita vt habens eam sentiat acuitatem: idest mordicationẽ ipsius ꝓpter siccitatis dominiũ. Calor em̃ siccitati contũctus est acutior. aliter: igneitas vrine: idest acuitas: ⁊ acuitas eius: scz caloris effimerantis: ita vt habẽs eam effime. sentiat acuitatẽ ipsius propter dominiũ siccitatis: et humidi consumptionem. ¶ Secundũ signũ est motus ad clausionem decliuis: ita vt fere teneat oculos clausos: et est oculus submersus: scz in orbita propter resolutionem humidi: et est cum quiete et subclausione: quia nunc̃ dilatatur exterius cũ nulla fit species in recuperatiõe amissi: secus in tristitia. ¶ Tertium signuz est ꝙ facies est tendens ad citrinitatem: idest fuscitatem: scz viriditatem. Arabes enim per colorem citrinum: quãdoc̃ fuscum. quandoc̃ viridem: quandoc̃ vero citrinũ intelligunt. Istud autem accidit propter profunditatem caliditatis spirituũ: ⁊ sanguinis subtilis: vnde apparet in corpore fuscedo. ¶ Quartũ q: pulsus tendit ad paruitatem ⁊ debilitatẽ propter debilitatẽ virtutis: ⁊ fortasse declinat ad duriciem arteria superflue exiccata: licet id nõ frequenter accidat.

¶ CVRA. CAP. XXX.

Oportet vt habẽs eam multiplicet introitum tine. Et ponat plurimũ sue intẽtionis in balneatione cum aqua balnei absc̃ aere eius. Et multiplicet etiã inunctionẽ cum fricatione post illud. oleum enim aliqõ est magis iuuatiuum ei quã balneũ: et vtatur letificantibus ⁊ odorifer is frigidis: ⁊ ponat sup pectus suum epithimata infrigidantia ex mu scillaginib⁹ ⁊ succis ⁊ aquis bonis: et in potu sumat vinum plurime cõmixtionis. Est enim bonum medicamen ei.

¶ Dic ponit curam. sed ante omnia sciendũ est qõ in cura cuiuscũc̃ effime. be exiguntur, intentiões sicut superius dictum fuit. ¶ Prima est remotio cause tam principalis ꝙ vicarie. Exempli gratia dicimus solẽ esse principalem causam effi. sed caliditatem ab eo in caput ipressam dicimus esse causam vicariam: idest vicem eius gerentẽ: et sic possumus in alijs exẽplificare. ¶ Secunda intentio est infrigidatio et humectatio que debetur effimere. ¶ Tertia est probibitio transitus effime. ad aliud genus feb. ¶ Quarta est correctio accidentiũ: scilz fitis et buiusmodi que sequuntur effime. ⁊ causas eius. ¶ Quinta est regimen vite in sex rebus nõ naturalibus. Ad propositũ. nibil bic ponitur: et similiter in reliquis capitulis: qõ non sub aliqua ista intentionũ comprebendat. introitus quidem tine ex aqua dulci tepida est ad humectationẽ sudorez prouocandũ et infrigidãdum. Balneũ aũt aereuz nõ conceditur: quia calefacit et exiccat. Inunctio aũt cum oleis infrigidãtibus et humectãtibus cũ fricatione vt penetrẽt est cõuenientior ꝙ fit balneatio. Magis em̃ humectat ꝙ balneũ. necꝫ prio occursu calefacit sicut balneum. debet vti letificãtibus idest cordialib⁹ ⁊ odoriferis frigidis ad remotionem cause et ad infrigidandum: ⁊ ꝓpter banc causam ponũtur super pectus epithimata infrigidantia facta ex mu scillaginibus: ⁊ succis: ⁊ aquis bonis. i. ꝓuenientib⁹ ad boc propositũ cum infrigidatione: humectatiõe ⁊ cordialitate. Debet aũt sumere in potu vinũ plurime cõmixtiõis cũ aqua q: letificat ⁊ bonificat spiritũ ⁊ facit frigiditatez aque et humiditatẽ eius penetrare ad extrema corporis.

¶ De feb. effi. ex tristitia. Ca. xiij.

Quandoqz accidit ex multitudine tristitie ꝓpter rem quesitam motus laboriosus spirituũ calefaciẽs faciens cadere in febrẽ.

¶ Ponit curã effimere ex tristitia: ⁊ habet tres partes. Primo ponit modũ prouentus eius. Secũdo signa. Tertio curam. partes patent. In prima dicit ꝙ ex multitudine tristitie quãdo homo nõ põt assequi rem quesitã siue fuerit amissa: siue nõ amissa accidit motus laboriosus in spiritu calefaciẽs ipsum et faciens cadere in febrem effimeram.

¶ Cuius signa similia sunt signis eiusque ex angustia nisi quia motus oculi cũ profunditate sua propter resolutionem que est ad partem extrinsecã et pulsus non est demissus et depressus: immo est in eo cum debilitate: sed est cum eo saltus.

¶ Cuius signa filia sunt signis effi. ex angustia nisi q: motus oculi cũ ꝓfunditate sui ĩ orbita ꝓp resolutionẽ humidi est aliqñ ad partẽ extrinsecã ꝓpter dilatationẽ caloris ad extra: qñ apparet sibi inuenisse mediũ consequẽdi rem cõsideratam. ¶ Scõm signũ est ꝙ pulsus nõ est demissus et deꝑssus sicut in effi. ex angustia: ĩmo est cum debilitate oppressionis: q: nõ multũ depressus; sed est cũ saltu: idest cũ tectigatiõe

cum tectigatione quadam apparente in pulsu ex motu caloris exterius. Aliter cum saltu. id est pulsus dilatatione .i. quia aliquando dilatatur quando apparet sibi inuenisse medium consequēdi qō intendit. Et hec omnia sunt ad differentiam effimere ex angustia in qua nulla spes est recuperandi deperdita.

¶ Et cura eius est sicut cura eiꝰ que est ex angustia.

¶ Dicit ꝙ curatur sicut effimera ex angustia.

¶ De febre effimera ex cogitatione. Ca.xiiij.

QVandoqꝫ accidit ex multitudine cogitationis in rebus febris similis illi que est ex tristitia nisi quia motꝰ oculi est eqlis nō ad clausionē: neqꝫ ad exitū decliuis: et est decliuis ad profunditatem. et pulsus est diuersus in dilatatione et constrictione. Et plurimū quidem est equalis et facies est ad citrinitatē decliuis: et cura eius est cura illius que est ex tristitia.

¶ In hoc capitulo curat effime. ex cogitatione et estimatione dicens ꝙ quandoqꝫ accidit propter multam cogitationem in rebus circa quas contēplatur. aut propter multitudinem estimationis in eligendo res quas prosequi intendimus feb. similis illi que est ex tristitia propter motū spiritus ad interiora. et non est aliqua differentia nisi ꝙ motꝰ oculi in effimera ex cogitatione est equalis nō ad clausionē neqꝫ ad exitū decliuis. Mō em̄ qñqꝫ claudit: qñqꝫ aperitur sicut in tristitia. ⁊ si qua est diuersitas illa ē valde modica. quia in maximis speculationibꝰ nō cadit spes aut desperatio sicut in his que ꝓsequūtur rōne boni vel mali. Scōm signum ꝙ pulsus est diuersus in dilatatiōe ⁊ cōstrictione q: nō habet dilatatiōes neqꝫ ꝓstrictiōes equales immo vnā maiorē altera scōꝫ ꝙ apparet sibi cogitatū esse cōprehēsum vel esse longinquū a cōprehensiōe. scōm plurimū tñ est equalis i cōparatiōe ad pulsum in effi. ex tristitia. In illa em̄ valde maiores diuersitates accidunt: cuꝫ in ea ꝓpꝛie cadat spes aut desperatio: sed in hac nō. Ultimo dicit ꝙ curatur sicut effimera ex tristitia.

¶ De feb. effi. ex ira. Ca. xv.

QVandoqꝫ accidit ꝓpter superfluitatem motus spiritus ad exteriora in dispositione ire calefactio superflua adurēs spiritū et feb.

¶ In hoc capō agit de feb. effi. ex ira: ⁊ habet tres partes. In prima ponit modum ꝓuentus effi. ex ira. In scōa: signa. In tertia curā. partes patebūt.

¶ Sed ante oia sciendū ꝙ i irato duo sunt motus. Primus est motus spirituū et sanguinis subtilis ab exterioribus ad interiora: scꝫ ad cor. Propterea irati in principio pallescunt: et cum sanguis et spiritus sunt delati ad cor inflāmatur circa ipm. Propterea ira describitur ꝙ est feruor sanguinis circa cor ꝓpter appetitū vindicte ob iniuriā illatam. Scōs aūt motus est sanguis ⁊ spūum a corde ad exteriora ꝓpterea rubet facies cum prius palluerit. De hoc scōo solū Auicē. facit mētionē cum hoc conjūgatur effimere: sed primus antecedit effimerā: accidit igitur propter hos duos motus calefactū eē in spiritibꝰ. et ꝓnr febre effi. Signa.

¶ Cuius signa sūt rubedo faciei nisi permisceatur ei timor: quoniā citrinatur: ⁊ inflatio faciei similis ei qui inflatur in dormitione. Et sunt oculi rubei: tendentes exterius propter vehementiaꝫ motus spiritus ad exteriora: et quandoqꝫ accidit quibusdam eorum tremor propter motum humoris: aut propter debilitatem naturaꝫ: ⁊ est aqua rubea acuti tactus propter acuitatē suam. Et quandoqꝫ est cum ea aliquantulum claritatis: et pulsus est grossus plenus pulsans frequens.

¶ Ponit signa ser. ¶ Primū est rubedo faciei nisi ꝙ misceaꝫ ei timor qñ iniuria est illata a maioribus tūc em̄ nō est in facie ꝓfūda rubedo sꝫ remissa quā appellat citrinitatē. ꝓhibet em̄ timor motū spūs et sanguinis ad exteriora cū inclinet vt moueātur ad intra. quare nō omnino ad extra: nec oīno ad intra mouentur. ¶ Scōm est inflatio faciei filis illi qui inflaꝫ ex dormitiōe: sꝫ est differētia: qꝛ inflatio ex dormitiōe est cuꝫ pallore: sed inflatio ꝓpter iram est cum rubore. ¶ Tertiū est: qꝛ oculi sunt rubei tendētes ad exterius ꝓpter vehemētiā motus spūs ad exteriora. ¶ Quartū. qꝛ q̄busdā trascentibus acidit timor ⁊ filitudo timoris ꝓpter tremorē. Et si textꝰ dicat tremor est manifestior. Accidit em̄ tremor ꝓpter motū spirituū et sanguinis inordinatū. q̄ ꝓpter nō pōt figi spūs ꝑm exigētiā motus volūtarij. vñ brachia ⁊ crura eoꝝ tremūt. ⁊ filr labia: ⁊ nō pñt mouere labia ⁊ linguā ꝑm exigētiā oīonis ꝓferēde: ⁊ accidit debilitas suarū naturarū. i. potētiarū cōcurrentiū ad motū volūtariū ꝓpter būc motū inordinatū spirituū. aliter. accidit quibusdā eorū timor ꝓpter motū humoruꝫ ad os stomachi propter debilitatē naturarū suarū. hic aūt timor est de maiori nocumento q̄ fit feb. effi. vt puta de sincopi ꝓpter cōpassionem cordis ad stomachios: et hoc vult Ysaac in ca. ij. Sunt em̄ q̄dā debiles qui propter fortem iram modo iam dicto perducuntur ad sincopim: aut ad quandam lipothomiā. ¶ Quintū signū. quia aqua sua: idest vrina sua est rubea: idest tincta: ⁊ acuti tactus: qꝛ mordicans propter acuitatē idest incensionē effimere inflāmantis epar. Et quando est in vrina aliquātulum claritatis: cū nō est tanta inflāmatio: aut cum multum humores mouentur exterius. ¶ Sextū signum. qꝛ pulsus est grossus. i. magnus ꝑm oēm dimensionē: ⁊ plenus sanguine ⁊ spū motis ad arterias: et illas replētibꝰ: ⁊ pulsans .i. fortis: vel pulsans .i. velox: vt ꝑꝫ oēꝫ dr̄iaꝫ necessitati satisfaciat

Curatio. Ca. xvi.

TRac eos quiescere: et fac vt occupētur letificantibus et vocibus bonis et narrationibꝰ et ludis mirabilibus: et fac eos ingredi balneū in aquā tepidā non plurimi caloris: et inungātur plurimū cū aliquo oleo plurimo. illō est em̄ magis conueniens q̄ aqua calida: ⁊ cibētur eis que infrigidāt: ⁊ hūectāt et ꝓhibeant a vino oīno. nō est em̄ eis via ad ipm.

¶ Hic ponit curā. et manifestū est ꝙ aliqua remedia sunt ad remouēdū cām. s. irā. quedā ꝓ effi. ad infrigidādū. quedā remouēt accñtia: ⁊ docꝫ aliq̄ regimēvite ꝓuenies. ordinat aūt balneū in aqua nō plurimi caloris ne addat inflāmationē. ꝓhibet vinū: qꝛ addit in irā. In hoc tñ ꝓfidera ꝓsuetudinē in

quibusdã eñ opz vt dek:sz sit notabilr limpbatũ.

¶De feb.effi.ex vigilijs. Cap.xvij.

Quandoqz etiã accidit ex vigilijs febris effimera.

¶Ponit feb.effi.ex vigilijs inflãmãtur:eñ spũs in lõgis vigilijs:cũ cõtinue sint in motu fm exigentiã operationũ a quib⁹ bõ vigilãs nunqz cessat: ꝛ inflãmati ponũt caliditatẽ in corde: que dicitur effi. ppter ea somnus a natura institutus est vt spũs fatigati et resoluti in vigilijs redeãt ad sua principia: ꝛ ibi fomẽtũ acquirãt:ꝛ noui regenerẽtur:q̃ regñatio fit per digõnẽ melí⁹ celebratã in somno q̃ ī vigilijs.

¶Cuius signa sunt antecessio vigiliarum et grauitas palpebrarũ quoniã fortasse nõ aperit eas:et profundatio oculi propter resolutionem.et inflatio palpebrarũ propter corruptionẽ cibi et multitudinem vaporis: et conturbatio vrine propter priuationẽ digestiõis:et debilitas pulsus:et citrinitas faciei propter malitiam digestionis: et inflatio eius ppter excitationem ex malitia digestionis:sed non est cum rubedine sicut in illa que est ex ira.

Signa.vij.effi. ex vigilijs.

¶Ponit septẽ signa. ¶Primũ est antecessio vigiliarũ modũ excedentiũ.¶Scõm est grauitas palpebrarum et difficilis earum apertio ppter nocumentum in lacertis earum ex vaporibus et bumiditate ad ipsas defluxis cum paucitate spirituũ. ¶Tertiũ est pfundatio oculi ppter bũidi substãtifici resolutionẽ.¶Quartũ inflatio palpebraꝝ ppter nutrimẽti corruptionẽ et multitudinẽ vaporꝝ veniẽtes ad ipas.Videk ꝺdictio q̃ oculi sint pfundi ꝛ palpebre inflate.pterea somn⁹ est causa inflationis palpebrarũ et facies.ergo vigilie debẽt esse causa tumefactionis.tenet cõsequẽtia.quia cõtrarie cause cõtrarios producunt effectus. ¶Ad primum dicitur q̃ oculi sunt profundi propter bumidi substãtifici cõsumptionẽ:ꝛ cũ boc palpebre sũt tumẽtes ppter multitudinẽ vaporis nec est ꝺdictio ¶Ad scõm dicitur q̃ nõ est incõueniẽs q̃ ꝺrie cause causent silꝛes effectus:qñ illi effectus nõ sunt immediati.Sed qõ due cause ꝺrie causent silꝛes effect⁹ per se et immediate est incõueniens:sed vigilie causant tumorẽ palpebrarũ corrumpẽdo digõnẽ somnus aũt propter priuationẽ resolutiõis vaporum.¶Quintum signum est conturbatio vrine.

Auerro.ij.colliget.

Contra quia vigilia incrudat vrinã:ꝛ sic fit tenuis et clara. ¶Dicendũ q̃ perturbationẽ intelligit p̃uationẽ luminositatis que p̃uenit ex diminutione digõnis.scda primi ca.de signis coloris vrine:et bec priuatio luminositatis in multis alijs est signũ diminute digestiõis:sicut in sanie et silib⁹. ¶Vel dõz q̃ ī vigilijs fit vria turbida si sint materie mote ad vias vrine.q̃ si nõ tẽdit ad claritatẽ.¶Vel dicendũ q̃ vigilie quãdoqz tingunt vrinã propter caloris ebulitionẽ in principio:sz in prncip.ppter nimiã eius resolutionẽ discolorat q̃ discolorationẽ vocat ꝓturbationẽ.Liꝛtrinitas facies:tum ppter malitiam digõnis:tum ppter sanguis adustionẽ:quare citrinat vt est apd Auer.scdo colliget.inflatio faciei ppter excitationem consequẽtem malitiaz digestionis: sed nõ est cum rubedine:sicut in ira:sed cũ palloꝛe ꝛ citrinitate.Excitatio autẽ apud arabes duo importat. scz expergefactionẽ:et taliter nõ sumik bic.scdo apostema flegmaticum simile cazefie et taliter sumi

bic:fiunt eñ cazetici ex mala digestione

Curatio eius. Cap.xviij.

Curatio aũt eius est ociari: quiescere et dormire:et embrocare caput cum eis que infrigidant et bumectant et balneũ bumidũ et cibi boni sucꝰ et inunctiones bumectantes.et vinum est ex rebus magis conferẽtibus eis:et sumãt in potu ipsum sine timore nisi fuerit dolor capitis.

¶Nota sunt omnia.vertit enim intentionem suã: quandoqz ad causa m:quãdoqz ab feb.ipsam:quãdoqz ad accidentia.vinum aũt est ex rebus magis conferẽtibus:sed debet esse limpbatũ et vnius anni tñ:mediocriter vinosum:ꝛ potius dulce q̃ acre vinum autem potens antiquũ puruz copiose sumptum occidet multiplicãdo vigilias: sicut accidit seruo notarij.tertio de interioribus.ca.v. existente tamen dolore capitis notabili timendo de apostemate vitandum est vinum.

Galen⁹.iñ.de mẽbris affectis

¶De feb.effi.ex somno ꝛ quiete. Ca.xix.

Spiritu quãdoqz resoluũtur vapores calidi per vigilias et mot⁹. Cũ ergo prolongatur somnus et trãquillitas:et non resoluuntur accidit ex eis calefactio spiritu et feb.eius. Cuius signa sunt ista. significat enim eam anteces sio somni et tranquillitas plurima: et proprie que nõ est in cõsuetudine: et cadit contrarium consuetudinis:et significat ipsam resolutio vaporosa et pulsus.

¶Hic agit de effimera ex somno ꝛ quiete tam corporis quam animi vtranqz quietem cuz somno in eodem comprebendens:quia somnus quieti vebementer similis existit.scda primi. Et primo ponit modum prouentus effimere ex somno. secundo signa.tertio curam. Sz que dicit in duabus primis partibus sunt manifesta. Signant ipsam resolutio vaporosi pulsus:quia ab arteria eleuanẽ quidam vapores calidi retenti propter longuz somnum qui venientes ad digitos ostentant calidit atem quandaz vaporosam:immo forte vaporibus existentibus grossis sentire ad modum tectigationis nunc eleuata:nũc depressa cute tegẽte arteriã.

¶De curatiõe eius. Cap xx.

Curatio eius est sudatio in aere balnei et ablutio equalis cũ aqua calida:et paucitas cibi:et declinatio eius ad id quod infrigidat et bumectat ipsum:et exercitiũ temperatum: et non oportet vt bibat vinum. Cura.

¶Facit ipm sudare ipm in aere balnei vt vapores plurimi retẽti melí⁹ resoluãtur. Cõcedit tñ post ablutionẽ equalẽ cũ aqua calida ad bũectandũ ꝛ infrigidãdũ:ꝛ declinãte feb. dat parũ de cibo declinãte ad frigidũ ꝛ bũidũ aliq̃lr.nõ eñ opz ipsum tantũ infrigidare ꝛ bumectare q̃tuz patiẽs effi.ex vigilijs. Concedit exercitiũ tẽperatũ. nã licz bic p se calefaciat:p accidẽs tñ infrigidat vaporesresoluendo.prohibetur vinum quia somnũ inducit.

Ferk effi Amasius Amessi⁹ nimietate gaudij qõ illi subitus superuenit:interijsse.

¶De feb.effi.ex gaudio. Cap.xxi.

Quandoqz accidit ex gaudio feb.sicut illa que fit ex ira. Cuius signa sunt proxima signis eius que est ex ira;uiſi

ira:nisi quia forma oculi est forma gauden tis:non forma irascentis. est enim frequen tia in pulsu minor. Et cura eius ē proxima curationi eius que est ex ira.

¶Habet hoc capitulum tres partes.In prima po nit modum prouētus effimere.Secūdo signa. Ter tio curam ex gaudio.partes patent. Accidit enim febris effimera ex gaudio sicut febris effimera ex ira.s.ex motu spirituum ad extra.in quo motu in flāmantur:verū motus spirituū in gaudio fit ma gis paulatim.q̄propter nō ita intēdunt nisi fit ma gnū gaudiū ⁊ repētinū.ppterea frequentia in pul su est minor i effimerāte ex gaudio q̄ in effimerāte ex ira.¶Cura huius effi.est proxima cure effimere ex ira quātum ad secundam intentionem: q̄ est in frigidatio.⁊ quantum ad quartam q̄ est correctio accidentium. et quantum ad quintam que est de bitum regimen in sex rebus:nō est differentia :ni si quia regimen totum debet magis ad frigidum de clinare in irascente q̄ in gaudente .sed quantū ad primam intentionem que est remotio cause ē ma gna differentia quia in effimerante ex ira debem? irā lenire cum his que ibidem precepta sunt. ꝫ in effimerante ex gaudio debemus gaudium minue re:vt quia res illa qua tantum gaudet non est ita tuta sicut ipse credit ⁊ forte in futurum est sibi ma gnam tristitiam illatura:sicut persepe res humā ne cōsueuerūt. ¶De fe.effi.ex tiore. Cap.xxij.

Quandoq̄ accidit ex timore febris secundum semitam que accidit ex angustia.proportio namq̄ timo ris ad angustiam est proportio ire ad gau dium ex hoc q̄ motus timoris est ad inte riora:et ire ad exteriora :et fit subito et alio rum modorum fit gradatim. Cuius signa sunt proxima signis eius que fit ex āgustia nisi quia diuersitas in pulsu est vehemen tior: ⁊ forma oculi est forma territi.curatio ei? est prima curatiōi ei? q̄ fit ex angustia. ⁊ oportet vt securet̄ a timore ⁊ veniat̄ ad eū cum nūcijs gaudere facientibus et letificā tia sunt iuuatiua ei.

¶Habet hoc capitulum tres partes. Primo po nit modum prouentus effimere ex timore.secundo signa .tertio causam.partes patent .Dicit em̄ eā dem esse proportionem timoris ad angustiaz que est ire ad gaudium.motus enim spirituum et hu morum est in timore ad interiora:sed in ira est mo tus spirituum ad exteriora:et vterq̄ horum est ve hemens et repentinus.aliorum autem duorū mo tus fit gradatim:quare timentesaliquando incur runt fluxum ventris et vrine.xvij.probleu.probleu mate primo et secundo.motus etiā in timore ma gis diuersificat pulsum q̄motus spirituum in an gustia:nisi fit valde vehemens et repentinus.cete ris tamen paribus vehementius accidens est ti mor q̄ angustia: sicut ira q̄ gaudiū.habet autē an gustiatus formam tristis:sicut timens formam ter riti.Curatur sicut effimera ex augustia quantū ad secundam tertiam quartam et quintam intentio nem:sed quantum ad primam differunt.In angu stia enim oportet lenire dolorem:sed in timore le nire timorem.Propterea dicit Auicenna oportet vt securetur a timore ⁊ veniatur ad eum cum neces sarijs gaudere facientibus.letificātia autē vtriq̄ tuua tiua sunt.

¶De fe. effi. ex labore. Cap. xxiij.

Labor quandoq̄ peuenit ad sum mum in calefaciendo corpus et spiritum ita vt fiat febris nocēs operationibus.et est plurimi no cumenti:et grauitas ipsius super vitalem et animalem.

¶Hic agit de febribus effimeris pendentibus a dispositionibus corporeis.⁊ habet duas partes. In prima agit de effimeris pendentibus ab actio nib? ⁊ motib?:⁊ sibi contrarijs.In scōa ibi. (Opti latis).agit de fe. effi.pendentibus a dispositioni bus corporeis que non sunt actiones aut motus aut sibi contrarie. ¶Prima pars diuiditur in sex ꝫm q̄ sex facit capitula.dimisit tamen capitulum de febre effimera ex tranquillitate corporis .q? de illa egit in capitulo de effimera ex somno :et mer ito.quia somnus quieti similis vehementer existit secunda primi.¶Sed hoc primum capitulum de febre effimera ex labore habet tres partes in pri ma ponit modum prouentus effimere ex labore: in scōa signa.in tertia curam.partes patent.In p ma parte dicit;q̄ labor.s.corporeusquandoq̄ pro uenit ad summum.i.quia fit multum fortis ppter ipsius intentionem aut vtroq̄ modo .vnde calefit corpus et spiritus ex quorum calefactione fit fe bris effimera nocens operibus ⁊ est modus loquē di.vel aliter.nocens operibus maxime animali bus et vitalibus cum plurimum nocumenti sequē tis exercitium cadat supra spiritū vitalē ⁊ aīalē q? sunt instrumēta motus voluntarij. Signa.

¶Signa sunt anteceſſio laboris et addi tio calefactionis iuncturarum super alia. et tactus lassitudinis et siccitas corporis. et quādoq̄ accidit in fine eius humectatio si fuerit labor temperatus in eo. i. quando non est in eo exiccatiuum aut frigus prohi bens sudorem.si autem labor fuerit super fluus minoratur humectatio ⁊ sudor.⁊ quā doq̄ sequitur ipsum tussis ficca propter cō munitatem pulmonis.et quādoq̄ declina tio complexionis ē et pulsus eius paruus debilis.et quandoq̄ declinat ad duritiem: et vrina est citrina calida propter motū sub tilem et propter resolutionem.

¶Ponit octo signa.p̄mū est anteceſſio laboris tā dicti.Scōm additio calefactiōis iūcturarū super alia mēbra:q? magis laborāt iūcture i exercitio ce teris mēbris.Tertiū est tactus.i.perceptio lassitu dinis vlcerose apostemose extēſiue aut arefactiue: ꝫ stati ageṫ.Quartus est corpis siccitas pp būidi cōsumptionē.Quintū est humectatio corpis ⁊ su dor accns in fine.s.effi.⁊ hoc accidit si labor fuerit tēpatus.i.nō multū excessiuus būidū p̄ter moduꝫ sumēs.Et rq̄ñ nō est i eo.s.labore exiccatiuū.i.nō fuerit factus prope materiā exiccantē:sicut est are na:ignis:⁊ silia.⁊ q̄ñ nō fuerit frigus p̄hibēs sudo rē.ꝫ em̄ labor eēt supflu? aut fact? circa bmōi ma terias aut forte tp̄s frigoris minoras humectatio ⁊ sudor. Sextū est tussis ficca pp cōitatē pulmōis ppter vapores acutos ad ip̄m pueniētes aut ma lā cōplexionē calidā sine materia.Septimū signū est pulsus paruus debilis,ppter debilitatē vtutis et aliq̄ durus arteria exiccata. Octauuz est vrina

citrina calida ꝑ̄ motū. fit aūt citrina aut ꝑ̄ caliditatē̄ supfluā sine materia: aut ꝑ̄ mixtionē̄ pauce colere mote ꝓpter exercitium. Est aūt vrina subtilis ꝓpter resolutionē̄. multe eñ materie q̄ cō sueuerūt cū vrina permiscerī ꝓ forte exercitiū resoluūtur: vñ dato ꝙ vrina citrina ꝓpter colere mixtionē̄ fit grossior ꝙ̄ vrina aquosa: ista tamē̄ est subtilior ꝙ̄ tēpore sanitatis propter dictā causam.

Cura. Ca. xxiiij.

Gratio eorū̄ est trāquillitas ⁊ balneatio in tina: et inunctio fricādo proprie super iuncturas: et acceptio cibi boni chimi humectantis scōm quantitatē̄ qua digeratur de genere carnium pullorū̄: et edi: et piscū̄ paruorum. Et quoniā virtutes eorum sunt debiles: tūc non oportet vt confidant de se posse digere re: qō digerebant in dispositione sanitatis: immo minus illo: et ꝓpter hoc cibentur eis quorū̄ paucū̄ nutrit plurimū̄: sicut ea que diximus: ⁊ sicut vitelli ouorū̄ sorbiliū̄: ⁊ testiculi gallorū̄ sunt eis boni.

¶ Hec pars hz tres ptes. prīo ponit curā. In scōa ibi. (Quidā tñ.) remouet errorē̄ quorūdam. In tertia ibi. (Et oportet vt sumātur.) cōplet curam. In prima parte ponēs curā q̄ñq̄ vertit intētionē̄ suā cōtra causam p̄cipiēdo ociū̄ ⁊ trāquillitatē̄. q̄ñq̄ cōtra feb. ⁊ accidētia. s. corpis siccitatē̄: p̄cipiendo balneationē̄ in aqua calida dulci: ⁊ inungēdo iuncturas: quādoq̄ vertit intētionē̄ suā ad regimē̄ vite dādo eis cibū̄ boni chimi humectātis scōm q̄ titatem q̄ possit digerī. nō eñ tantū̄ possunt digere re quātuz tēpore sanitatis. Propterea oportet vt cibi dentur eis quorū̄ plurimū̄ nutrit pauca quātitas: sicut carnes pullorū̄: edorum: et vitelli ouorum: sorbilium: ⁊ testiculi gallorum.

¶ Quidam tamē̄ estimauerūt ꝙ opz vt patientiū̄ lassitudinē̄ regimē̄ plus subtilietur ꝙ̄ aliorum. Sed illud non est rectum.

¶ Remouet errorē̄ quorūdā dicentiū̄ ꝙ regimē̄ patientiū̄ lassitudinē̄ debet plus subtiliari ꝙ̄ regimē̄ aliorū̄: sed illud nō est rectū̄: idest nō est bene dictū̄ Coptose eñ debēt cibari: ⁊ etiā feb. intrīāte: ⁊ magis ꝙ̄ effimerātes ex multis aliis causis: ⁊ etiam ꝙ̄ febrientes putride.

Contra nā Gal. iij. de reg. sani. ponit ꝙ in lassitudine apostemosa valde diminuat cibus: sed talis pōt esse ex labore. ¶ Pro horū̄ ꝓcordia sciendū̄ ꝙ lassitudo est q̄druplex vlcerosa: apostemosa: extēsiua: et arefactiua. Lassitudo vlcerosa ē q̄ñ hō sentit fatigatiōnē̄ vlcerū̄ in superficie cutis: et etiā in musculis: ⁊ est multotiēs ac si sentiret pūctiones acuū̄ et ꝓuenit ex hūoribꝰ acutis subtilibꝰ ad illas ptes delatis. Sz apostemosa est q̄ñ hō sentit in cute ⁊ in lacertis tēsionē̄ ⁊ duritiē̄ cum grauitate quadā ⁊ interdū̄ rubore: ⁊ aliq̄li tumore: ⁊ prouenit ex multitudine hūorū̄ qui fluxerunt ad partes illas. Sed lassitudo extēsiua est illa in qua hō sentit se totū̄ etiā fractū̄: ⁊ fit ex hūoribus ad musculos delatis: q̄ tñ sunt bone substātie. Arefactiua aūt est q̄ñ hō sentit se arefactū̄ ⁊ cōsumptū̄: ⁊ est ꝓ hūidi nimiā resolutionē̄ siue seq̄tur exercitiū̄: aut quācunq̄ aliam cām. ¶ Iste autē quattuor spēs lassitudis duobꝰ modis ꝓueniunt. aut ab exercitio: aut a cāis corporeis: ⁊ be sunt ille de quibꝰ loquit̄ aphorismꝰ q̄ntus scōe ptīcule apho. Labores spōtanei narrāt morbos. ¶ Ad ꝓpositū si iste lassitudines fiāt a cā intrinseca opus est attenuare dietā cū ſm plurimū̄ mīnētur febrē̄ putridā futurā: ⁊ hoc intelligit Gal. iij. terapētice. Si autē sequātur exercitiū̄ est dieta minꝰ attenuāda: et hoc mō loquit̄ Auicēna in ꝓte pīti. ¶ Preterea in lassitudine aposa ⁊ vlcerosa opus est multū̄ attenuare dietā ⁊ hocvoluit Gal. Sz in extēsiua ⁊ arefactiua dieta dz esse grossior: et proprie in arefactiua: ⁊ sic intellexit Auicenna in parte presenti. Hippocrates. Galenus.

¶ Et oportet vt sumant de fructibus humidis: et sumant in potu vinū̄ plurime commixtiōis si fuerint assueti: aut iuleb: ⁊ aliud si nō fuerint cōsueti: et oportet vt eorū̄ inunctio sit plurima ꝙ̄ inunctio aliorū̄ cum oleo aliquo vt humectētur eorum mēbra ⁊ iuncture ex siccitate: et iterū̄ vt mollificet illud qō accidit eis de tensione. Et oleum violatum est de oleis melioribus eis. Et oportet vt cōmunicet inunctio eorū̄ corpori: ⁊ proprie capiti: et collo et spondilibus dorsi: et iuncturis oībus: et proprie post balneationem. Et oportet vt asternantur strata eorū̄ et aromatizentur indumenta eorum: ⁊ sedilia eorum: et si indigent iteratione balnei propter reliquias iterentur omnia que scripta sunt in capitulo suo.

¶ Cōplet curam cōcedēdo fructus humidos: sicut sunt pepones: pruna: sed maxime illos qui sunt minus apti putrere: bos aūt ꝓcedit ad humectandū̄ et infrigidandū̄. Sz cibaria de quibꝰ supra multi nutrimēti ad restaurandū̄ humidū̄ deperdituz. Et ꝓcedit vinū̄ plurime cōmixtiōis assuetis potare vinum. Multū̄ eñ infrigidat ⁊ humectat faciendo aquā secū̄ mixtā ad extrema corporis penetrare. Si vero nō fuerint vino assueti da iuleb frigidum ex aqua et zuccaro aut aquā ordei ⁊ similes potus licet Aliabbas cōcedat vinum limpbatum etiam non assuetis. Curat etiam inungendo corpora eorum: ⁊ proprie iuncturas que sunt exiccate cū oleo viola. et similibus cū quo debite calido debet inungi caput collum et spondiles dorsi et iuncture oēs. Sunt enim aut principia motus voluntarij: aut instrumenta. et proprie inungantur post balneum vt inunctio retineat aquā in poris que rediens ad frigiditatem naturalē̄ amplius infrigidat et humectat. Docet etiā applanare strata: idest lectos vt sint mollia in quibus bene quiescant: et docet aromatizare strata et sedilia cum rosis sandalis ⁊ similibus ad infrigidandū̄ et virtutē̄ confortandū̄ et si opus est reiterare balneū̄ reiteretur: et procedatur sicut dictum est in hoc capitulo. Aliabbatis de vino diluto opinio.

¶ De febre effime. ex euacuatiōe. Ca. xxv.

Quandoq̄ accidit ex cōmotione humorum post ventris solutionē̄ motus spirituū̄ superfluus et inflammans in ipso febrem propter multitudinem lassitudinis que sequitur ipsam Et quādoq̄ faciunt eam medicine solutiue propterea ꝙ calefaciunt et quādoq̄ sequitur flebotomiā. propterea ꝙ redire facit humiditatem vaporum et sanguinitatem eorum ad porositatem colericam.

¶ Hic agit

¶ Hic agit de febre effimera ex eũone. Et primo ponit modũ ꝓuẽt⁹ et⁹ assignãs quattuor cãs ꝙb⁹ eũo facit febrẽ effimerã. ¶ Prima.q; in eũone bumores cõmouẽtur.in quorũ cõmotiõe accidit motus spũs.et põter iflãmatio ipsorũ.sunt eñ spũs bumorib⁹ ꝑmixti. ¶ Secũa.q; ad eũonẽ sequit̃ alia qua spẽs lassitudinis de ꝙb⁹ supra.aut ꝓpter frequentẽ surrectionẽ ad assellã.aut q; bũores agitati ꝑ aliquã eũonẽ.s.ꝑ fluxũ vẽtris aut vomitũ:aut sanguis eũonẽ fluũt ad cutĩ ⁊ ad lacertos:⁊ sic inducũt aliquã spẽz lassitudis. ¶ Tertia cã q; medicine exoluẽtes aut fortiter vomitiue sũt cal'e apte corpus inflãmare. ¶ Quarta cã est.q; ſtomia aut eũo sanguis ꝑ aliũ modũ ducit ad inflãmationẽ ⁊ furiositatẽ colericã ꝓpte de corpib⁹ abũdãtib⁹ in col'a aut ĩ sanguĩe colerico. Et ad bãc inflãmationẽ seqtur aut effimera:aut ĩ bumorib⁹ inflãmatio ꝓꝑ quã euaporant absq; putredine. Et qñq; ẽt putrent.i.faciunt aliquam febrem putredinis.

¶ Curatio. Capitulum.xxvj.

Oportet vt subtilietur in retinẽdo vrinã per ea que sunt ordinata in capitulis suis:⁊ vt cibetur eger cum eo quod cõfortat plus ⁊ scõm quãtitatez qua digerat̃ de eis que infrigidant ⁊ humectãt:⁊ sint i eo põtica stiptica:⁊ ponant̃ sup̃ stomachũ emplastrũ:⁊ embroce cõfortãtia calefacta nõ tepefacta. Maz omne tepidum est mollificatiuũ ⁊ resoluit virtutẽ. Et de hac sũma est lana infusa in oleo nardino:aut oleo frigidiore eo aromatizato. Et exprimatur adeo dõec separẽt̃ ab ea ptes olei:⁊ ponant̃ super cor ⁊ epar ea'que infrigidãt.

¶ Dic ponens curam quãdoq; vertit intentionez ad causam.vnde docet retinere fluxuz ventris per ea que ordinata sunt i capitulis suis.s.scõo canone et.xv.tertii.Quandoq; vertit intentionem suam ad accidens maxime ad debilitatem virtutis sequentẽ euacuationẽ.Unde dat cibaria cõfortatiua ſm quãtitatẽ q̃ ꝓuenienter possit digeri q̃ cibaria ꝓpter febrem sint infrigidãtia et bumectãtia. et sint in eis aliqua põtica aut stiptica ad retinendum fluxũ . ponticoꝝ eñ actio magis ꝓfundat̃ q̃ stipticoꝝ et sunt frigidiora q̃ stiptica. Exemplum borum ciboꝝ est succus carniũ pulloꝝ : vel ꝓdicũ: vel ipsa caro cõtusa et ꝑmixta cũ pauco vino granatorũ aut citoniorũ. Exterius aũt sup̃ ventrem ⁊ stomachũ ponit emplastrũ etvnctiões:et embrocas stipticas ꝓfortãtes:actu calidas: nõ tepidas q; omne tepidũ est mollificatiuũ:et resolutivirtutem.bec aũt calida applicata sunt: sicut oleũ nardinũ.i.de spica.aut aliud oleũ frigidius. i. minus cal'm sicut oleũ masticinũ: qõ est minus cal'm nardino.vſ.de regi.sani.ca.pe. Et ꝑ boc intellige alia olea frida:ꝑcipue oleũ citonioꝝ:qõ ẽ ꝓꝑriũ.et sint bec olea aromatica cũ aliquib⁹ rebus boni odoris:sicut rosis siccis semine eaꝝ cũ gallia musca. ⁊ similib⁹. In quib⁹ oleis potest infundi filtruz: aut lana:aut stomacbo:aut ventri applicari . Sed cuz applicant̃ sint optime expressa donec non remaneat nisi virtus oleorum et non bumiditas oleaginea fluens.

Sed contra instat̃.quia tepida applicita stomacbo etvẽtri sunt conformia calori innato ipsum agentia.ergo non debent virtutẽ debilitare. ¶ In oppositũ est Auicen.bic et Gal'.viij.terapẽtice. ¶ Pro solutiõe bus dicendũ q; licet ea que tepida sunt ratiõe sue conformitatis quã babent cuz calore innato sint per se cõfortatiua caloris innati et spũum : tamẽ per accidens adiuuant fluxum dilatando meat⁹. Sed ea q̃ sunt actu notabiliter calida de per accidens sua acuitate retinẽt pungẽdo et stimulãdo. vnde virtus ꝓtrabit mẽbra ⁊ claudit meat⁹. Propterea Mesue docet retinere fluxum ventris a catbartico cũ approximatione oleoꝝ valde calidorum actu:et asperſione gallie muscate et similiuz aromaticorũ super ventrẽ. bec aũt maxime cõuenit in stomacbo ⁊ in intestinis: q̃ sunt mẽbra naturaliter frigida.vbi autẽ esset intẽtio sedare dolorem melius est vt applicita tepida babẽtia caliditatem cõformẽ caliditati innate . bec aũt q̃ applicatur debẽt esse expressa ne bumiditas ipsorũ actualiter plus noceat faciẽdo fluere quã virtus ipsorum potentialis constringendo. Galenus. Mesue.

¶ De febre effimera et dolore. Capitulum.xxvij.

Dolor qñq; calefacit spũm adeo donec inflammet̃ febris. Signa. dolor in capite:aut oculo:aut dẽte:aut iuncturis:aut extremitatib⁹:aut colica:aut emorroydibus:aut alijs doloribus furunculorum.

¶ Dabet bec pars tres partes . primo ponit modum ꝓuent⁹.scõo signa.tertio curã.partes patẽt. dolor aũt inflãmat spũs:q; natura intendẽs subuentre ꝓti dolẽti trãsmittit ad ea instrumẽta sua q̃ sunt sanguis et spũs : ex quoꝝ motu ⁊ vnione in loco dolente accidit ipsoꝝ inflãmatio. aut extremitatibus.i.dolor extremitatum.i.vnguis quemadmodum accidit in panaricio potest esse cã feb. effimere furũculorũ.i.adbemenul.de ꝙb⁹ Auicen. tertia.tiij.et sunt apata calida ad cupum tendentia que ſm plurimũ sunt exiture incipiendo.

¶ Cura eius que fit ex dolore. Capitulum.xxviij.

Tegatur dolor cũ eo qõ oportet in capitulo suo. deinde curetur cura eiꝰ que fit ex labore .Quod si timeatur ex potu vini motus doloris:nõ detur in potu.

¶ Uertit intentionẽ nunc ad causam sedando dolorem tripliciter.aut remouendo causam. aut cuz anodinis.aut tertio cum stupefacientibus : vt est apud Auicen.tiij.primi.cap.iij. aut regatur dolor cum eo quod est in cap. doloris cuiuscũq; mẽbri. Quãdoq; vertit intẽtionẽ ad febrem ⁊ ad accidentia cum dicit q; curatur cura eius que fit ex labore cum infrigidantibus et bumectantibus. Et si timent ex potu vini augmentum doloris:vt q; dolor esset in capite:aut in iũcturis dimittatur.licet potus vini frequenter iuuet sicut in dolore vẽtoso vel pendente a materia frigida: vt in colica q̃ fit vtroq; modo.

¶ De febre effimera ex sincopi. Capitulum.xxix.

Quandoq; accidit ei cui superuenit sincopis propter cõmotionez spũs diuersa calefactio ⁊ cõuertitur in febrem.⁊ quandoq; remouent de ea post ablationem timoris in sincopi reliquie.

¶Primo ponit modum prouẽtus essimere ex. sincopi. scõo signa. tertio curam. partes patent. accidit esñ essimera propter motum spirituũ ad cor et ipsorum vnionem in corde. quapropter superca/lefiunt. ideo fit diuersa corporis calefactio. in sincopi esñ cor calet et extrema sunt frigida. sed recedente sincopi caliditate sparsa exterius simul calet cor ⁊ extrema. ¶Et subdit ꝙ post ablationẽ timoris in sincopi remanent quandoꝯ reliquie febris. Si esñ fit vna sincopis remanet maior pars feb. post ipsam. Si vero sint plures sincopes: sicut quandoꝯ accidunt per cõmunitatez a stomacho aut matrice multe sincopes in vno aut duob⁹ die/bus remanet minor pars febris post sincopes illas siue post ablationem timoris de alia sincopi.

Contra. sincopis infrigidat ⁊ extinguit caliditatem. ergo nõ est cã febris. Dicẽduz ꝙ sincopis. ij. tertij est destructio maioris partis plurium virtutum sensibilis et motiue propter retractionẽ spiritus in corde propter causam mouentem ipsum interius: aut propter aggregationem spũs in corde vt non inueniat spiraculum. aut propter pauci tatem et subtilitatem ipsius vt non superfluat supra illum qui est in minera. destruitur esñ in sincopi virt⁹ sensibilis intrinseca ⁊ extrinseca. ⁊ destruitur virtus motiua mere volũtarie. sed non destruitur virtus motiua naturalis, s. cordis neꝯ mixta naturali et voluntario sicut pectoris. ¶Subdunt autem tres cause sincopis. s. aggregatio spiritus propter causam mouentẽ spñ interius que causa non est nisi nocumentũ cordis per essentiã aut cõmunitatem. scõa est propter causam prefocantez spũs in corde vt non inueniãt spiraculũ neꝯ pñt debite euentari. sicut exempli gratia. per motum multi sanguinis ad cor suffocantis spũs. ⁊ ex bis duabus causis possunt spũs inflammari. ⁊ sic fieri febris essimera. Sed ex tertia causa que est paucitas et subtilitas spũs nõ est apta contingere febris essime. ¶Sed ad rationem dicitur ꝙ licet sincopis infrigidet extrema calefacit tamẽ cor. vnde feb. est in corde: licet pro tunc non sit in extremis.

¶Signa.

¶Vicinitas sincopis ⁊ casus virtutis absꝯ signis febrium aliarum que non sunt ex febribus essimeris ⁊ pulsus in ea est diuersarum specierum: qñq; esñ cadit ⁊ destruitur quãdo vincit frigus. et qñq; fit velox ⁊ apparet cum dominatur caliditas ⁊ similatur pulsui patientium extenuationẽ exiccatiuam in duritie cum verminatione.

¶Sed que dicit i scõa parte quãtũ ad signa sunt manifesta. ¶Similatur pulsui patientiũ extenuationem exiccatiuam. i. tertiam speciẽ etbice in duritie. quia in sincopi pulsus fit durus propter infrigidationem: sed in tertia specie etbice propter exiccationẽ ⁊ vtrobiꝯ potest esse formicularis propter defectum virtutis. Et potest etiaz pulsus indurari humido consumpto propter sincopes frequentes.

¶De curatione Capitulum. xxx.

Cura eius est cura sincopis ⁊ dare cibos velocis digestiõis boni chimi de illis quos sciuisti: ⁊ si indigueris vt des ei in potu vinum fac: et non cures de fe/bre. Cum ergo liberatur ex sincopi remanet febris similis ei que est cuz extenuatione curetur cum eo qõ est in canone de infrigidatione et humectatione.

¶In cura vertit consideratione seu intentionez principaliter ad sincopim dando vinum et cibaria boni chimi. Sed recedente sincopi curẽtur cuz infrigidantibus et humectantibus sicut curatur etbica. ¶Sz nota ꝙ hec cura maxime cõuenit vbi fit necessarium spñ restaurare: sicut in tertia causa sincopis: ⁊ in hac non conuenit euacuatio: neꝯ diuersio: sed in alijs duabus causis: et forte euacuatio: et forte pauca spirituum restauratio cum vino et similibus. Sed in oĩbus conuenit egri excitatio ab actu sincopis cum vocibus altis: et cuz asperione faciei. motus autem et eleuatio corporis sincopicati: licet posset iuuare in duabus primis causis nullo modo conuenit in tertia. imo iaceat supinus: neꝯ eleuetur: neꝯ fricetur.

¶De febre essimera ex fame. Cap. xxxi.

Quandoꝯ acuunt vapores in corpore quando non inueniunt nutrimentum et generant febrem: ⁊ eius pulsus est debilis ⁊ paruus; ⁊ quandoꝯ declinat ad duritiem.

¶Curatio.

¶Cibatio quidem in febre est sicut ex sorbitionibus factis ex chist ordei cum oleribus: et post illas cum cibis bonis confortantibus: et balneetur: ⁊ effundatur super caput eius aqua plurima tepida: et sedeat in ea et humectetur corpus eius cum eis q̃ sunt sicut oleum violatum: et rosatum: ⁊ cucurbita.

¶Agens de febre essime. ex fame. primo ponit modum prouentus et signa. scõo curam. ¶Circa primam partem sciendum ꝙ cum cibus inter cetera cõmoda habeat temperare calorem ex fame vapores. i. spũs exacuuntur. i. inflammantur: quia a vaporibus cibalibus non debitum fomentum recipiunt non est tamen credendum ꝙ spiritus per vapores vere nutriunt. scõm quod quidam arbitrati sunt tenentes esse spiritus formaliter animatos sed solũ humectantur: refrigerantur: et fouentur. Pulsus debilis est et paru⁹ virtute deficiente sed est durus aliquando arteria exiccata ex defectu cibi. In cura vertit intentionem circa causam cibando: que cibatio statim a principio fieri debet et stante febre: sed cum cibis infrigidantibus et humectantibus: sicut est ptisana ordei et similia: que tamẽ non sint facile corruptibilia ne a stomacho inflammato corrumpãtur: sed in fine dẽtur cibi boni et multi nutrimenti infrigidantes et humectantes vt simul intendantur cause febr. et accidentibus. cetera manifesta sunt.

¶De febre essimera ex siti. Cap. xxxij.

Hec prima est ei que ẽ ex fame et dignior vt accidat ꝓpter defectuz ei⁹ quo sedatur: de aqua caliditas fortis in vaporibus.

¶Primo cõparat feb. ex essi. ex siti ad fe. essi. ex fame dicens: ꝙ

me dicens: ꝙ dignius est vt accidat feb. effi. ex siti quã ex fame. et ita frequentius debet accidere. ℑn siti enim est defectus frigidi et hu. et est apud Aristo. viij. probleumatum. probleumate. vij. Sed in fame in comparatione ad sitim est defectus calidi et sicci. Propterea dicit Auicen. propter defectũ eiꝰ de aq̃ quo sedat calitas fortis ī vaporibꝰ. Propterea sublato humido aqueo quod auferꝫ in siti: et non in fame ꝺz multo magis ꝓꝑ sitiz caliditas in vaporibus. i. in spiritibꝰ accendi q̃ ꝓpter famem. q̃ dicit in cura manifesta sunt.

¶ Cura.

¶ Dare in potu aquã frigidaz: et aquas fructuũ frigidorum: et proprie granatorũ: et humectare corpus cũ tina et si possibile est ei balneatio cum aqua frigida faciat.

¶ Et si possibile est ꝙ balneetur cũ aqua frigida fiat ad citiꝰ infrigidandũ et humectãdũ. timeꝫ tñ balneũ aq̃ frigide si sit extenuatũ ⁊ resolutũ ī aqs frigidis balneari: ne virtutes naturales debilitẽtur: et calor innatus extinguatur.

¶ De febre effimera ex opilatione. Cap. xxxiij.

Opilatiões fiũt in poris cutis ꝓpter spissitudinẽ eius et paucitatẽ ablutionis et multitudinẽ ciborũ ⁊ ꝓpter frigiditatẽ: et ꝓpter ablutionẽ cum aquis frigidis: stipticis: ⁊ ꝓpter aduſtionẽ solis et qñq̃ fit in vijs venarũ et meatibus eaꝝ: et orificijs ipsarũ et cursibus et vijs earũ.

¶ In hac parte agit de effi. a causis corpeis q̃ nõ sunt actiões aut motꝰ: neq̃ cõtraria eoꝝ. Et sunt quatuor species. s. febris. effi. ex opilatione intrinseca. effimera ex satietate nauseatiua. effimera ex apate. quarto effi. ex opilatione extrinseca. de q̃bꝰ q̃tuor aget in sequẽtibꝰ capitulis. ¶ Capitulum ꝑmũ de effi. ex opilatiõe intrinseca ꝺz tres ptes. ℑn ꝑma ponit species opilatiõis: modũ prouẽtꝰ et cãs opilatiõis. ℑn scõa signa. ℑn tertia curaz. partes patẽt. prima pars diuidit in q̃nq̃. ℑn prima ponit duas species opilationis. ℑn scõa ibi. (Et cum dicit.) innuit de qua specie opilationis vel opilatione in presenti locuturus sit. ℑn tertia ibi. (Nam plereq̃.) ponit modũ prouentꝰ febris ex opilatiõe. ℑn quarta ibi. (Et huiusmodi q̃dẽ) ponit causaz opilationis. ℑn quinta ibi. (Et hec quidẽ) ponit canones ꝯpletiuos hui⁹ doctrine.

Species due opilationis.

¶ ℑn ꝑma parte ponẽs duas species opilationis intendit ꝙ vna est opilatio extrinseca in poris cutis que pendet a quibꝫ causis. vna est strictura porum in creatione sua. scõa ẽ sordities q̃ est superfluitas quarte digõnis in poris ꝯgregata ꝓpter paucitatez ablutionis. tertia causa est multitudo hũorũ opilantiũ poros cutis ꝓpter multitudinẽ ciborũ. quarta est fritas extriseca aeris aut ablutio siue balneatio cuz aq̃s fridis ⁊ stipticis. q̃nta causa est ꝓpter aduſtionẽ solis inspissantis cutẽ

¶ Scõa opilatio fit in vijs venarũ ⁊ meatibꝰ eaꝝ et forte dixit vias quãtũ ad venas quas. meatus q̃tum ad magnas: et in orificijs ipsarũ venarũ q̃ sunt ipsarũ extremitates. et fit in cursibus et vijs. i. in poris ipsarum venarũ. ¶ Et qõ hic dicit de venis intelligit de ceteris meatibus intrinsecis.

¶ Et cũ dicitur febris effimera ex opilatione non innuitur nisi ad hanc speciem.

¶ ℑn hac scõa parte declarat ꝙ hic vult determinare de febre effimera ab opilatione intrinseca.

¶ Nam plerũq̃ accidit vt minoret resolutio ⁊ multiplicetur repletio et coartatio et priuetur respiratio et aggregeꝫ vapor plurimus et non resolutur: et tunc eueniet caliditas superflua.

¶ ℑn hac tertia pte ponit modũ ꝙuẽtꝰ feb. ex opilatione. ⁊ ꝓmo ī gñali. scõo ī spãli ibi (Et dũ pseuerat) ℑn ꝓma dicit ꝙ feb. effimera accidit q̃n minoraꝫ scilicet. i. eũo hũorũ manifesta: vel occulta. et mꝫltiplicaꝫ repletio et coartatio. i. repletio coartans et ꝓuaꝫ respiratio ita vt vapores nõ possint trãspirare: tũc aggregaꝫ vapor plurimus faciẽs euenire caliditatem superfluam.

¶ Et dum perseuerauerit eius inflammatio in debiliori ex corporibus qõ est spiritꝰ erit febris effimera. Cum ergo inflãmaꝫ in sanguine est species famosa sinoche quaz dicemus. et est illa que est de summa febrium hũoꝝ: et nõ est ꝓpter putredinẽ: imo est ꝓpter inflãmationẽ ⁊ ebulitionẽ. Qõ si pertranseat illud ad putredinẽ quã facit opilatio et priuatio respirationis permutatur ad febres putredinis.

¶ Oñdit in spãli modũ ꝙuẽtꝰ feb. dicẽs ꝙ si inflãmatio pseueret in debiliore ex corpibꝰ qõ est spũs q̃ magis tenuis substãtie erit feb. effi. Cũ aũt inflãmaꝫ in sanguine. est spẽs famosa feb. que dicitur sinocha: que est de summa feb. sine putredine s. per solam inflãmationem ⁊ ebulitionẽ. Si vero ꝓtinuata opilatione ⁊ priuatiõe respirationis accidat putredo: tũc ꝑmutatur ad feb. putredinis.

¶ Et huius quidẽ opilatio aut fit a multitudine humorũ et sanguinis: aut ex grossitudine eorum: aut ex viscositate eorũ: aut propter casum rei de causis opilationis in instrumẽto: nõ in cursu: immo sicut frigus constringẽs: aut aq̃a coartans: aut nascentia rei: aut aliud de illis: quarum te oportet rememorari.

Species tres opilationis.

¶ ℑn hac quarta parte innuit tres spẽs opilationis. prima est coartatoria: in qua cã opilãs est in via: et est multitudo humorũ grossities aut viscositas. scõa spẽs dicit attenuatoria: ⁊ cã opilãs in instrõ: nõ in cursu: sicut frigus ꝯstrigẽs: aut aliqñ aq̃a coartãs meatũ. tertia opilatio ꝺr carnosa: cuius cã ꝺr nascẽtia carnis de illis q̃ dicta sunt. secũda primi. ⁊. 14. tertij. sicut exempli gr̃a esset verruca: aut ablatio magne ptis cutis ꝓꝑ vlcera supficialia corrodẽtia: sicut q̃nq̃ accidit in supficie intrinseca matricis: aut ꝓpter cõbustionez ab igne.

¶ Sed forte aliq̃s instabit ꝙ nõ possit effi. ꝓuenire ab opilatione carnosa: cũ opilatio carnosa nõ possit remoueri ꝺz primuz. seq̃tur ergo ꝙ feb. effi. illa erit coeterna patiẽti. ¶ Ad hoc respõdeꝫ ꝙ si opilatio erit cã totalis effimere ex illa effi. erit trã sitꝰ in putridã q̃ forte erit coeterna patiẽti: qz morietur cum illa. Si autem illa opilatio non sit totalis causa effimere: poterit effimera remoueri remanente opilatione: vt manifestum est.

¶ Et hec quidem febribus effimeris parum permutatur ad ethicã: qñ corpus in ea est plurime materie.

¶In hac quinta parte Auic. ponit septē canones

Primus canon ¶Primus. hec feb. parū permutat ad etbicā: qm̄ corpus in ea ē plurime materie: quapropter multum resistit causis exiccantibus.

Et in hac febre iterum est sitis et inflāmatio: et adherentia caliditatis: et vrina media inter igneam.

Secundus. ¶Secundus canō. in hac feb. sunt accidentia que consueuerunt accidere in alijs feb. s. sitis inflammatio: adherētia calitatis. i. ptinuitatis: sicut continua ē opilatio. raro em̄ accidit: lz̄ habeat porismos: vt dr̄ q̄ sit integra quies inter porismū et porismū: et vrina ē media iter igneā. ¶Sed tu dices vbi est aliud extremū. ¶Dicūt quidā q̄ vult dicere inter igneā et rubeā: ita vt color fit partim citrinus et partim rubeus. Aliter ꝛ melius iter igneā. i. inter gradus citrinitatis: sicut multis efft. debilis calitatis: neq̄ intēse citrinitatis: sicut i colericis.

¶Et hec febris est difficilis ad cognoscēdum cuius similitudo est proxima similitudini febrium humorum.

Tertius. ¶Tertius canon. hec febris ē difficilis cognitionis: quia multum habet similitudinis cum putridis propter opilationem ꝛ multitudinē materie.

¶Et hec febris quandoq̄ remanet vsq̄ ad diem tertiū: et in eo qō est post ipsum si sunt opilatiōes plurime: fortes: et nō sunt inspissantes: ꝛ non sunt condēsantes de foris: et si sunt parue festinat eius eradicatio si non fuerit error.

Quartus. ¶Quartus canon. hec feb. quādoq̄ durat vsq̄ ad tertiū diē: et etiam post ipm̄ si opilatiōes fuerint fortes: sed nō in vltimo fortitudinis: q: tūc fieret trāsit? in putridā: et nō fuerint inspissantes: neq̄ cōdensantes de foris. i. nō fuerint in poris: q: iste sunt leues in ꝓpatiōe ad opilatiōes intrinsecas q̄ si opilationes sunt parue cito eradicantur: nisi accidat error.

¶Et hec febris iter febres effimeras qn̄q̄ accidit et redit propter fixionē opilationis que est causa quare fiunt ei paroxismi.

Quintus. ¶Quintus canō. hec feb. inter effi. qn̄q̄ accidit ꝛ redit. i. bz̄ paroxismos siue exacerbatiōes ꝓpter fixionē opilatiōis: q̄ est cā quare ei fiant paroxismi.

Dubitatur pro declaratiōe huius partis vtrū fe. effimera fit paroxismalis siue ptodica. Arguit̄ q̄ nō. pmo feb. effi. est facta: ergo nō est ptodica. tenet ꝓna. ꝛ assumptū ē Gal. viij. terapētice. ¶Scōo. si aliq̄ effi. esset periodica maxime esset effi. ex opilatiōe: sed hec nō ē ptodica. ergo nulla alia. assumptū probat̄: q: opilatio fixa debet facere feb. fixam et non periodicam: cū causa ꝛ effectus debeant proportionari.

In oppositum est Auic. in parte p̄senti in cap. sequēti de effi. ex nauseatiua satietate. vbi dicit q̄ bz̄ quatuor ptodos vsq̄ ad septimū. ¶Scōo ꝓ hac parte sunt rationes. potest em̄ effimerans ex sole iterum ad solem redire: et sic fiet nouus porismus.

¶Tertio spūs inflammatus faciens effi. potest inflammare aliū siue genitū siue de nouo producendū qui inflammatus faciet scōm paroxismū.

¶Quarto reperitur tertiana vnius paroxismi q̄ est ptodica. ergo etiā effimera vnius porismi potest esse periodica.

¶Quinto quecunq̄ cause faciunt putridā esse ptodicā p̄nt in effimera reperiri: et q̄ causa cōiuncta vnius effimere disponit cām cōiunctā scōe effimere: et sic de alijs causis que in putridis reperiunt̄. ergo effimera poterit periodica esse sicut et putrida.

Pro solutione huius q̄stionis premittēda ē hec distinctio q̄ periodicatio accipitur dupl̄r. cōiter et ꝓprie. Cōmuniter sumpta est discretiue reditus febrium similis p̄me ꝓpter causam corpoream p̄me disponētē ad scōam. voco aūt febrē similem p̄me in ea dē denominatione specifica. Periodicatio autē ꝓprie sumpta est reditus febris similis p̄me ꝓpter cām cōiunctā p̄me disponentē ad cām cōiunctā secūde et attrahentes ipsam ad locum determinatum vbi prima causa fecit p̄mā febrem. et hoc ꝓpter vestigiū ex p̄ma causa derelictū i loco illo. ¶Hac distinctione p̄missa sit hec prima cōclusio. nulla. feb. etbica est periodica. probat̄. q: nulla feb. etbica habet cām a qua dependet speciali dependentia. ¶Scōa cōcio. feb. effi. tam vera quā nō vera ē periodica. p̄ma pars ꝓbat̄. Mā aliquo efficiente ex sole potest causa cōiūcta illius effimere. s. spūs inflāmatus a sole disponere alium spūm ad inflāmationē. vnde cessante p̄ma effimera redibit secunda similis p̄me ꝓpter cām corpoream. q̄re hec effimera vera est periodica. Istud tamen est rarissimum q̄ vnus spūs inflāmatus absq̄ alia causa corporea alium spūm disponat ad inflāmationes taliter vt scōam faciat effimeram. scōa vero pars probatur. opilatio em̄ remanēs fixa iuxta textus est causa inflammationis spūs prohibita euētatione quo spū resoluto et cessante effimera tādes opilatio fixa erit causa inflāmationis alioꝝ spirituū venientiū ad eadē loca opilata. et sic vsq̄ ad plures porismos donec opilatio remoueat̄ aut effimera trāseat in putridā. hoc aūt manifestum est in effimera ex nauseatiua satietate. potest em̄ vnus cbilus corruptus facies effimeram disponere ad alīū cbilum corruptū facturū scōam effimeram: et sic abibit ſm Auic̄. quandoq̄ a quatuor porismis vsq̄ ad septimū. Item apa intrinsecus inflāmans spūm ꝛ facies effimerā spū illo inflammato resoluto. et sic p̄ma effimera cessante potest inflāmare nouū spūm et nouā facere effimeram. et sic non est incōuenies in vno bubone in pluribus diebus plures accidere effimeras. Et ex hac cōclusione seq̄tur q̄ ptodicatiōe cōiter sumpta: potest etiā putrida esse ptodica. ¶Tertia cōclusio. accipiendo ptodicationē ꝓprie sola feb. putrida est ptodica. Et ꝓbat̄ ꝛcio. Mā cā cōiūcta p̄mi porismi disponit cām cōiūctā scōi porismi et attrahit ipsam ad locū illū in quo p̄ma cā cōiūcta putrēs fecit porismū. ꝛ hoc ꝓp vestigiū derelictū a p̄ma cā putrēte siue illō vestigiū fit cinericiū: qō est terminus putrefactiōis siue malaꝓpo i loco derelicta nihil aūt tale pōt cōuenire effimere q: cā cōiūcta effimere nō pōt trahere cāz scōaz cōiūctā ad locū determinatū ꝓp vestigiū derelictū: cū spūs sit substātia tenuissima nihil tale potēs reliq̄re post sui putredinē aut inflāmationes. ¶Quarta ꝛcio tertiana vni? porismi: lz̄ nō fit ptodica actu: est tn̄ ptodica aptitudine. Causa. n. cōiūcta illi? porismi est apta attrahere nouā materiā ad locū in quo putret ꝓp vestigiū derelictū: nō aūt attrahit. q: defecit materia. nihil em̄ remānsit subforma cāe antecedētis supra illā q̄ fecit illū paroxismū. ¶Et ex dictis in p̄senti questione et parti ex dictis supra pōt facile rñsio patere ad rōnes factas in principio questionis tā añ oppositū q̄ post oppositum.

Et hec quidem

¶Et hec quidē febris permutatur ad frigus ⁊ horripilationem et significat ꝙ ipa sit putrida.

¶Sextus canon.hec feb.multotiēs permutaꝫ ad frigus et horripilationē.supplere et rigorez:et significat ꝙ sit putrida . Effimere eñ non sunt cuz tipo notabili.et hoc signuz manifestum est si priꝰ precedat feb.et postea sequitur tipus.

¶Et cum illa que est ex opilatione facit accidere dolorem post flebotomiam in latere sinistro nō est excusatio iterationis flebotomie:precipue cum sedatur feb. et perseuerat dolor.

¶Septimus canon.cum feb.effi.ex opilatiōe facit accidere dolorem in aliqua parte corpis post flōmiā in latere finistro.i.ex basilica finistra non ē excusatio iterationis flōmie precipue cū sedatur feb.et perseuerat dolor.est eñ sedata feb. p remotionē repletionis vaporose per flōmiā basilice finistre maxime ad hoc cōferētis:vt est apō Auicē. ij.tertij.cap.de curationibus generalibus cōplexionum malarum cordis:sed dolor pseuerat post flōmiā.qz sanguis agitatus et nō sufficiēter eductus per primā flōmiā icipit aliqō mēbrū apare ꝓpterea necessariū est flōmiā iterare. ¶Scōa expositio est vt textus sic ordineꝫ cum feb.effi.ex opilatiōe facit accidere dolorē in pte corpis finistra post flōmiā factā in aliqua parte corporis est necessarium vt reitereꝫ flōmia:pcipue cū se.sedaꝫ: ⁊ pseuerat dolor.est eñ signū dolorē illum non seq̄ febrē:sed potius agitationem alicuius humoris meꝫici in latere finistro incipientis partē finistrā apare.quapropter ē necessaria reiteratio flōmie.

¶Sed ex qua parte⁊ qua vena debeat fieri flebotomia:et quātum sanguinis sit hauriendū tuo relinquitur iudicio estimatiuo.

¶Signa.

¶Quādoq; accidit febris effimera nō est a causa primitiua ⁊ est longe declinatiōis: tunc estima ꝙ ipsa est opilatio:et ꝓprie qñ declinat sine euacuatione cū hūectatione.

¶Hic ponit signa.⁊ prīo dātia notitiā estiatiuā. scōo magis certā ibi.(Et vificaꝫ) Signa aūt prima sunt tria. Primū nō fieri a cā primitia.sz hoc signū lz excludat effimeras vas:ē tñ cōe oīb⁹ effimeris pēdētib⁹ a cā corpea.¶Scōm signū.ē.ꝙ est lōge declinatiōis. ⁊ hoc ē cōe plib⁹ pēdētib⁹ a cā corpea.¶Tertiuz magis ꝓprū precedētib⁹ est qñ decliat sine euōne.i.sine sudore siki nāli. nā cetere effimere sūt magis apte teriari cū sudore siki nāli ꝙ pēdēs ex opilatōe. ē eñ opilatio tā intriseca ꝙ extriseca mltū apta ipedire sudorē: nisi forte effimera pēdēs ab euacuatōe: ē eñ parū apta terminari ꝑ sudorē: sed illa facile ꝑ cām suā cognoscit.

¶Et verificant estimationē tuaz signa repletionis:et in corporibus plurimi sanguinis et generātibus eū:aut grossorū hūorū viscosoruz:et dīa quidē inter ea ambo est qñ si opilationes in eis sunt ꝓpter grossitudinem hūmorū et viscositatē eorū significant ea signa nota eis:et nō est illic inflāmatio corporis et rubedo et extensio et ad summū signa multitudinis. Et illis in q̄b⁹ causa est repletio sunt signa repletionis.ex rubedine faciei exuberatione venarū et inflatione et tensione et alia apparentia. Et si superfluūt opilationes pulsus est paruꝰ et si non superfluunt:non oportet vt minoretur pulsus.

¶Ponit signum magis certum:⁊ est pītia opilationis cognita per signa sua siue opilatio fiat a multitudine:siue ab humore grosso et viscoso.

¶Signa autem opilationis sunt extensio et grauitas in loco opilato precipue.si locus ille fuerit transitus multarum materierum sicut epar i quo plerumq; ꝓpter opilationem est maior grauitas ꝙ in apate eiꝰ.scōa pmi.in cap. de signis opilationum.Opilationes quoq; in venis habentes habent colorem citrinum:aut saltem non bonuz. qm̄.sanguis per foramina sua ad cutis superficiē non accedit.¶Signa autem ꝙ opilatio fit a multitudine sanguinis est membroꝝ grauitas: in motibus pigritia:facies rubedo: venaꝝ inflatio ⁊ tēsio:plenitudo pulsus.licet aliquādo ꝓpter nimiā plenitudinē suffocantem appareat paruus iuxta textum:et habent somnia que grauitatem protendunt:vt somniare se mouere non posse: sicut econtra.somniare se volare significat humores subtiles in quātitate tēperata.¶Signa autē opilationis ab humore grosso et viscoso ē calor malus tēdens in plumbeū:pigritia ad motꝰ: albedo vrine extrema somnus multus et ociositas: membrorū lassitas et pigritia:pulsus paruus precipue opilatione superfluente.

Signa opsilationū plurima.

¶De cura.

¶Cum causa est multitudo hūorū et repletio:tūc oportet vt in principio propes ad flōmiā et euōnē:et vt flōmes eum cū iaz non febrit:tunc est melius. Et quando febrit si non fuerit necessitas : tunc statio est magis conueniēs.flōmia eñ facit hūores currere et permiscet inter eos. Si aūt non fuerit excusatio:tunc nō oportet vt postponatur et tardeꝫ flōmia et euō : deinde fiat occupatio in eis que aperiūt opilationes et mūdificāt meatus. Et non ꝓperes ante euacuationē ad mūdificandos meatus et apertionē.illud fortasse fit causa ad attrahendū hūmores subito ad quosdā meatꝰ et inuiscandū in eis : et illud est res in qua sunt errores plurimi ⁊ fortasse addit i opilationib⁹ si fuerint grossi ⁊ ꝓprie si meatus in creatione sua fuerint stricti.

¶Hic ponens curam.primo ponit curam magis conuenientem in principio.scōo conuenientez in processu.scōa ibi.(Deinde oportet.) Prima in tres.nam in prima parte curat effimeram pendētem ab opilatione ꝓpter multitudiuem materie.in scōa ibi.(Et si non sentis.)curat effimeram pendentem ab opilatione ꝓpter grossitiem et viscositatez hūoꝝ.in tertia ibi.(Et cibus sit.) ponit cibos conuenientes in curatione huiusmodi effimere.prima in duas . nam in prima curat per euacuationem.in scōa per apertionem ibi. (Deinde fiat in eis occupatio.) In pma dicit ꝙ si fuerit multitudo hūoꝝ et repletio.i.mltitudo replēs sicut qñ est sanguis ꝑter modū exuberās tūc fiat flōmia ⁊ euō.sed euō dz eē cū clisterib⁹: ⁊ cū bis q̄

sanguinē mundificāt. Aliter ꝛ si fuerit multitudo būoꝝ. s. aliorū a sanguine: et repletio quātum ad sanguinē: fiat flōmia propter sanguinē: ꝛ euō p̄ pria aliox bumorum electiua ꝑm ipsox exigētiā. Et bec flōmia dz fieri cum nō febrit siue fiat ante icboationē siue postꝙ declinauerit prim⁹ porismus. flōmia eī agitat būores: et per corpus siue refacit: et miscet bonum cum malo. boc aūt plus fit p̄ñte febre. Et de boc est canon inferius in ca. de cura generali febriū. vbi dicit. et non moueas in die porismi. bec aūt intelligunt in cura regulari. coacte eī quādoꝙ opz parare ad flōmiam et alias euacuationes in feb. timendo suffocationē: aut raptū materie ad aliqō membrum nobile: aut forte in ruptura vene et alia similia nocumenta.

Deinde oportet vt demus aperiētia et mundificantia meatus opilatos. sed nullo pacto bec aperientia debent exbiberi ante euacuationē. illō eī esset causa attrabēdi multos būores ad meatus illos ꝛ ad inuiscandū multos būores ī illis meatibus. ꝓpter quā rem multi sequerētur errores. i. nocumenta vt quia augerent opilationes: ꝛ pro/prie bumoribus existentibus grossis ꝛ meatibus strictis in creatione sua. et forte fieret transit⁹ effimere in putridam.

¶ Eū flōmia iterū et euacuatio quādoꝙ educant superfluitates viscosas fumosas facientes coartatione sua ḧanc febrem et prohibeant vt permutetur ad putredinez et proprie cum ad vltimū facis eam peruenire: et facis approximare sincopi.

¶ Ponit secundā. quare est incboandū a flōmia ꝛ euacuatiōe. quia butusmodi euacuationes qñꝙ sufficiunt absq; exbibitione aliox apparentiū ad curationē opilatiōis ꝛ febris inde sequentis siue fit effimera siue sinocba. et ꝓbibēt transitū in putridam. q: propter butusmodi euacuationem educuntur materie opilātes: ꝛ superfluitates fumose. i. que vaporant absq; putredine: que' coartate: ꝛ nō potētes transpirare ꝓpter opilationē sunt causse effimere. et forte sinocbe sine putredie: et propie quando existente multa repletione sanguinis facis flōmiam vsq; ad sincopim exclusiue: sicut inferius dicetur in sinocba. et bec sunt dicta Gal. ix. terapentice.

¶ Et si nō sentis multitudinem ḧumorū: immo sentis opilationes: et q ipse sunt accidētes a grossitudine eorum ꝛ viscositate ipsorum: tūc fortasse nō indiges flōmia superflua et euacuatione superflua: imo indiges apertione.

¶ Hic ponit curā effime. pendētis ab opilatione ꝓpter bumores grossos ꝛ viscosos: et ptz. ¶ Sed bic nota q si būores fuerint a sanguine separati sola idigem⁹ ipsox euacuatiōe: et aliqñ incipim⁹ a flōmia sanguinem ꝛ bis bumoribus equato pro/portionabiliter: aut ipso dominante. Si ḧo sit ecō tra ab euacuatiōe incipe debemus: ꝛ raro in butusmodi casib⁹ oportet butusmodi euacuatiōes esse valde copiosas: nisi forte materia optime digesta: aut ipa repete ad aliquod membrū nobile.

¶ Et aptio quidē est cū abstergētibus ex medicinis et cibis: et ꝓptera q egritudo est febris nō est possibile vt redeas in aperiēdo ad abstergentia cala: immo ad illa q̄ sunt inter sirupū acetosum purū vsq; ad illum qui est cum seminib⁹: et aquā endiuie vsq; ad aquam feniculi.

¶ Hic ponit q post euacuationē tā dictā est aperiēdū cū abstergētib⁹ tā ex cibis q̄ ex medicinis: sz ꝓpter feb. debēt eē remisse cala sicut cū sirupo acetoso. suppleatis iclusiue: siue mellinū: siue zucharū vsq; ad sirupū acetosū ꝯpositū ex seminib⁹ in quo etiā sint radices apientes: et ab aq̄ endiuie vsq; ad aquā feniculi inclusiue. ¶ Circa quā partem nota q medicine deseruientes apertioni opilationū sunt q̄ntuplices: subtiliatiue: abstersiue: incisiue: lauatiue: et apitiue. ¶ Subtiliatiua autē medicina ē cui⁹ ꝓprietas est vt faciat būoris substantiā subtiliorē cuz calitate tpata: sicut ysopus alasse et camomilla. ¶ Abstersiua aūtē cui⁹ ꝓprietas est vt remoneat bumiditates viscosas et congelatas ab orificijs meatuū siue poroꝝ qui sunt in mēbri superficie: ita vt longet eas ab eis: sicut aq̄ mellis: et q̄ ex melle fiunt. quapropter ois medicina abstersiua est corpis solutiua: licet nō ꝓpter proprietatē occultā: et oē amarū est absterssiuum. ¶ Incisiua vero est cuius proprietas est vt subtilitate sua penetret inter duas superficies. s. būoris viscosi: et superficiē mēbri: in qua est viscatus et remouet ipsum ab ea: et cū boc etiā diuidit ipm bumorē in partes: licet nō faciat substantiam suam subtiliorem: sicut sinapi et oximel. incisiua eī ꝓprie opponitur viscoso. subtiliatiua autem grosso ꝛ spisso. ¶ Lauatiua autē est cuius proprietas vt mundificet meatus cuz bumiditate sua quam adiuuat motus. nā currēs subtile cū transit super orificia: et p meatus suo cursu remouet superfluitates: sicut aqua ordei: et aqua cucurbite. ¶ Aperitiua ḧo medicina ē cui⁹ ꝓprietas ē vt moueat materiā existentē in concauitate meatuū ad exteriora et remanere cōcauitatem meatuum apertam efficit boc subtilitate sua: sicut petrosillum: aut q: subtilis est et incisiua: aut q: subtilis est ꝛ lauatiua: aut q: subtilis et absterssiua: et omne acutum apertiuum est. Et melius est in apertione opilationum vt incboes ab abstergētibus et incisiuis. deinde procedas ad subtiliantia et aperientia: et omnia sint liquida et fluxibilia.

¶ Et cib⁹ sit ille in quo est ablutio: et non in quo est viscositas sicut cḧist ordei. Et zucharū cū ḧoc q ipsum est ꝓpinquū cibo ē in ipso aptio et absterssio. non est ergo malum si misceatur cum cḧist ordei.

¶ Ponit quales debēt esse cibi. et patet. Ḧist. ordei id est ptisana ordeacea.

¶ Demū opz vt cōsideres cū eūaueris: si necessaria fuerit euō eius ꝛ appuerit: sicut diximus an minuaṫ febris et deficiat: et an si porismos ḧuerit frāgaṫ et debiliteṫ porismus ei⁹ scōs a prio. Et cōsidera vrinā: ꝛ si inuenis eam non priuatā digestione: ꝛ in pulsu et si inuenis eam nō significare putredinem procedes scōm ḧoc regimē. Et intromitte egrum in die tertio post porismum in balneū ḧora mollificationis porismi expectati si fuerit febris vsq; ad q̄n qꝙ ḧoras et inunge eum. Et frica ipsum cū rebus in quib⁹ est absterssio equalis: sicut quod est inter farinā fabax vsq; ad farinā ḧorobi et farinā radicum lilij et aristologie

emollite

emollite cū aliquātulo mellis et aque. Qō si fueris ausus vti fortiori hoc:tūc vtere spuma bauracb:t si estimas q balneū alterat naturā ei⁹ in aliquo et facit accidere quasi horripilationē non moretur in eo ictu oculi. opilationes enim iste non sunt de genere earum quas aperit balneum.

¶ In hac parte ponit curā cōuenientē in ꝓcessu: et est administratio balnei et fricationis. in scōa parte ponit quid post exitū a balneo: faciēduz sit. scōa ibi. (Cū ergo egredit.) In prima parte ponit octo cōditiones seruandas in vsu balnei. Prima q precesserit euacuatio. Scōa q facta sit opilationū aptio. Tertia q porisimus si fuerit vn⁹ solus sit in declinatiōe. Si aūt sint plures porisimi q cū balneat sit porisimus declinatiōis vniuersalis. Quarta q vrina significet digestionē. Quinta q pulsus sit coartat⁹ significās putredinē. Sexta q ponatur in balneo in die tertio q: in hoc tēpore verisimile est egrum esse in declinatione et precessisse euacuationē t aptionē que ꝑmittēde sunt. et ante porisimū sequētis si fuerit aliqs verisimiliter secuturus saltē per quinq horas: ita vt possit fieri balneū fricatio t cibatio si fuerit expediēs Septima q post balneū fricet et vngat cum abstergentibus q̄ in textu describit. Hoz tamē vsus non est apud nos: et magis cōueniret opilationi existenti in cute spuma bauracb. i. pars subtilior salis: qō dicit bauracb: sed loco ipsius accipim⁹ sal nitrum. Octaua. q si balneū alteraret ipsuz faciendo opilationē ilico de balneo egrediat. significatur enim q balneum non est aptuz aperire huiusmodi opilatiōes immo potius disponit ad febrem putridam.

¶ Cū ergo egreditur de balneo nō oportet vt approximet cibo neq vino: nisi post securitatē ex porisimo. Si aūt exigit dispositio vt cibetur aliquātulum et nō tolerat: detur in potu id ī quo est aptio vt aqua ordei subtilis plurime aque pauci ordei plurime decoctiōis decocta cum apio. ¶ Qō si paroxisimus non iterat ei: tūc balnea euz scōo: si desideraverit illud et ciba ipsum: et si fuerit paroxisimus diminutus a porisimo primo et vrina fuerit bona: tunc confide in veritate curationis et paucitate opilationis: et cura cum post eradicationem eius sicut curasti: et ciba ipsum. Et si venerit paroxisimus sicut fuit: aut fortior illo: t vrina non fuerit sicut oportet: tunc egritudo est tendens ad putredinem: et curatio ei⁹ est curatio putredinis.

¶ Ponit quid operandū sit post exitum a balneo. nam regul'r non debemus exhibere cibum porisimo proxime secuturo. Si autem virtus non tolleret detur aqua ordei subtilis. i. in qua sit parū ordei et multū de aqua. t propie decocta cū pauco apio ad maiorem apertionem. Nos autem loco huius daremus aliquid ptisane ordeacee. Si vero alius paroxisimus non superueniat: iterū balneandus est ad resolutionem residui. Et si superueniat: et sit valde diminutus respectu precedentis. et cum hoc vrina fuerit bona: tūc significatur paucitas opilationis: et q non fiet transitus in putridam: et potest eger grossius dietari. si vero fuerit paroxisimus sequēs equalis primo aut fortior et vrina non digesta: tunc fit permutatio ad feb. putridam. et curandus est cura putride.

¶ De febre effimera ex nauseatiua satietate et repletione.

Capitulum. xxxiij.

Quandoq accidunt ex nauseatiua satietate vapores mali ex quibus accenditur caliditas t inflammatur spiritus quare accidit febris.

¶ Hoc capitulum de febre effimera ex nauseatiua satietate habet tres partes. In ꝑma ponit modū puentus fe. effimere ex nauseatiua satietate. Secūdo signa. Tertio curā. partes patent. Prima in tres. in ꝑma ponit modū prouētus ei⁹ in generali. scōo in speciali. tertio canonē. scōa ibi. (Proprie in corporibus. (tertia ibi. (Et isti quidē) ¶ In prima parte dicit q quādoq accidūt ex nauseatiua satietate. i. ex corrupta digestione in stomacbo vapores mali: ex quibus accēdit caliditas in corde et inflāmant spiritus q̄re accidit feb. ¶ Notandū q cū digestio stomacbi ledatur tripliciter: diminute ablate: corrupte. per nauseatiuā satietatē debemus intelligere digestionē corruptā: per quaz generatur cbilus corruptus. Dicit autē digestio corrupta: q: nō conuenit alicui individuo de specie bumana naturaliter dispositō: aut q: per ipsā producit cbilus solū equiuoce non proprie ponē dus in specie cbili. Aliquādo tamē p nauseatiuā satietatē intelligimus cbilū corruptum nauseare facientē. Et aliquādo per nauseatiuā satietatem ītelligimus satietatē et plenitudinē stomacbi cū nausea. ita vt corruptio digestionis sit causa cbili corrupti: et cbilus corrupt⁹ causa plenitudinis stomacbi cum nausea.

Lesio stomacbi triplex.

Sed dubitatur q̄re ex corrupta digestione epatis non generatur feb. effimera. Response.

¶ Dicendum q ex corrupta digestione epatis est apta generari feb. putrida et non effimera. Cui⁹ ratio est. quia bumor genitus per corruptam digestionē epatis ponit inter causas corporeas: sed cbilus inter causas primitiuas. est enim longinquius a corporib⁹ nr̄is cbilus quā bumor. Item quia cbilus non ponit inter res naturales: sicut bumor. quia non necessario ingredit ꝓstitutionē corporis humani. multotiens enim bomines sunt sine cbilo: sed nūq̄ sine bumoribus. Sed ponitur dignius inter res non naturales. quia necessario occurrens corpori humano potest cōuenienter et incōuenienter applicari: sicut cibus et potus: et ex eodem fundamento feces. q: per primā digestionez immediate ex cbilo in stomacbo generātur: sicut et cbilus reponi debent inter causas ꝑmitiuas: vapores itaq ex cbilo et ex febribus eleuati cor inflāmantes dignius faciunt effimeram quam bumoralem.

¶ Et propie in corporibus colericis: t illis qui non habēt amplos poros. nam plurimum superfluitatū eorum vaporat vapo rationes fumosas et minoratur in eis eructuatio acida. Et de illis qui sunt vehemētius dispositi ad illam sunt illi qui incipiunt post nauseatiuam satietatem vti exer-

citio et motu:et ire sub sole et balneatione postꝫ accidit eis hoc: multiplicantur enim eis vapores fumosi et propie quando habuerint in corporibus suis dolorem et propie in visceribus eorum.

¶Hic ponens in speciali modum prouētus effimere ex nauseatiua satietate ostendit ꝑmo q̄ corpora sint ad hanc parata.2°.que imparata. scōa ibi.(De materia vero.)In parte ꝑma dicit ꝙ corpora magis pata ad huiusmodi febres sunt corpora colerica:aut saltē colerica ꝑm stomachus q̄ poros strictos habēt siue a creatione: siue accidētaliter.In his eñ ꝓpter stomachi caliditatem' cibus ad fumosum corrūpitur. vapores aūt fumosi nō potētes trāspirare ꝓpter clausionē porox̄ inflammāt cor et spūs.et in his nō accidit eructuatio acida cū illa pendeat a frigiditate aut a caliditate diminuta.Illi aūt maxime ad hanc dispositionē sunt parati qui post repletionez stomachi exercenť et mouenť motib⁹ inordinatis: et ꝓpie sub sole.nam ꝑ huiusmodi calefacientia spūs ad corruptionē fumosam disponiť: et ꝓpie cū cibo agitato stomachus non bene complectiť eum. et etiam quando balneatur maxime in balneo calido.Spūs eñ tamen per solem quā per balneuz: trahunť a cētro ad circūferētiā.et maxime ad hāc dispositionem sunt qui habent aliquo modo dolorem intrinsecum per quē stomachus a debita digestione impediť: tamen per hec calefactiētia ad fumosum fit corruptio:et ꝓñr fit feb.effimera.

¶De materia vero eructuationis acetose et in ꝯhabentibus eam raro contingit vt generetur febris.si autem generetur erit debilis:immo non generatur.

¶In hac parte inuit q̄ corpora sunt imparata ad febrē effimerā ex nauseatiua satietate. et sunt corpora fleumatica siue frigida:aut habētia stomachum frigidū.in his eñ est aptus corrūpi cibus ad acetosum:sed de materia eructuationis nō est apta sequi feb.effimera:cū ꝑm plurimū potꝫ infrigidet quā calefaciat.Uerū aliquādo: vt ē apō Auicē.iz.tertij.et Auerro.iij.colliget cibus corrūpitur in cholum acetosum a caliditate diminuta putrefaciente. et ab hac est apta generari fe. effimera: sed ita remissa et debilis vt possimus dicere ꝙ nunq̄ generatur.

Sed contra si per putredinē cibus corrumpiť ad acetosum feb. inde cōsurgens debet esse frigida:et ꝓñr fortis.

Febris pēdēs a vapore putrido.

¶Dicendū ꝙ ois febris pendens a vapore putrido.aut a materia putrida est putrida. sed tamē illa est putrida q̄ pendet a causa corporea putrida. Et ꝓñr dicitur etiā ꝙ febris effimera taliter facta non est fortis:eo ꝙ illa putredo est leuissima. Si enim esset fortis esset facta corruptio ad fetidum vel ad alium odorem calidum.

¶Et estimamꝰ ꝙ generatur ab eructuatiōe acetosa nō ē nisi satietas nauseatiua.

¶In ista parte dicit.ꝙ illud qō generatur ab eructuatione acetosa.i.ex vaporibus eleuatis a cholo acetoso nō est nisi nauseatiua satietas:sed non febris.

Contra.sequitur ꝙ idem est causa et effectus ꝛ prius ꝛ posterius.

¶Dicendū ꝙ nō est inconueniens idē esse causam ꝛ effectū:et ꝓñr prius et posterius in diuersis generibus causax̄:sicut i hoc proposito:

nauseatiua satietas.i.cholus corruptus ad acetosum est cā materialis eructuationis acetose. sed eructuatio acetosa est cā nauseatiue satietatis in genere cause efficientis infrigidādo stomachum q̄ stomachꝰ infrigidatꝰ corrūpit cibum.Ité nauseatiua satietas est causa immediata eructuationis acetose.sed eructuatio acetosa est causa solū mediata nauseatiue satietatis: et hoc non est inconueniens.

¶Et isti quidē cum eorum soluuntur nature iuuātur valde ꝛ remouetur febris eorum propter expulsionez superfluitatis superflue fumose.

¶In hac parte ponit sex canones. Primꝰ quādo patiētes nauseatiuā satietatē soluunť siue a natura:siue ab arte iuuantur valde: ꝛ remoueť feb. ꝓpter expulsionē supfluitatis fumose. Sex canones.

¶Et diuersificatur quidem curatio eius cuiꝰ retineť natura ex illis et cuius soluiť.

¶Secundus canō multū diuersificatur curatio a medico facienda quādo venter soluitur et quādo retinetur.Si eñ sponte soluať illud forte sufficit ad curā.Si vero non sponte soluatur:opus est vt medicus cholum corruptum educat vomitu: aut secessu aut vtroq̄ modo.

¶Et si natura illius qui febrit ex nauseatiua satietate leuiatur duabus assellatiōibus:aut tribus:deinde flōmetur fortis fit super eam fluxus ventris:et fortasse fiet super eam fluxus epaticus quē significabāt pulsus cordis et nigredo lingue.

¶Pro notitia tertij canonis est notādū ꝙ stante nauseatiua satietate non debet fieri flōmia.quia esset causa vt cholus corruptus ad epar traheretť: qui esset cā infectionis humox̄ in epate existētiuz et ꝓñr multox̄ nocumentorū. Dicit ergo Auicē.ꝙ si venter febrientis nauseatiua satietate soluatur bis aut ter:deinde flōmeť:vt qꝛ forte medicus videt vrinā grossam rubeam et iam precessisse euacuationē cholicholi corrupti:tunc fit fortis fluxus q̄ forte erit epaticus qui fluxus fiet a materia que dominū habet sup̄ refiduū materie in epate repte. ad quē tamen fluxum sequitur pulsus cordis qui est via in tremorem eiꝰ et nigredo lingue vaporibus acutis in fluxu cordi et lingue cōmunicatis. Et his nō obstantib⁹.fluxus tamen erit salubris. ꝛ hec est prima expositio Gentilis:cui tamen non multum assentio. ¶Scōa expositio eiusdem est ꝙ quando patiens effimerā ex nauseatiua satietate soluitur bis aut ter.deinde flōmať a medico credente totū cholum corruptū esse eductū in tribus assellationibus:cum tamē non fit eductus integre vnde corruptum qō est in stomacho per flōmiam attrahitur ad epar:et corrūpit humores in epate repertos:ita vt natura irritata expellat eos ꝛ faciat fluxum fortem epatis malum et forte mortalem ad quē sequitur pulsus cordis et nigredo lingue vaporibus malignis cordi ꝛ lingue cōicatis. Gētilis epi.

¶Et similantur accidentia febris effimere ex repletione accidentibus febris ex ira.rubent enim oculi et facies valde:et fit inflāmatio vehemens ꝛ magnificatur pulsus:et fit velox:et rubet vrina.

¶Quartus.ꝙ accidētia feb.effimere.ex nauseatiua satietate ꝛ accidētia feb.effi.ex ira multū assimilātur. In vtrisq̄ enim rubent oculi ꝛ facies inflammatio fit

flāmatio fit vehemens.magnificat ⁊ velocitatur pulsus.rubet vrina:sed in patiēte nauseatiuā satietatē hec fiunt ꝓpter vapores fumosos cōicantes cordi epati:⁊ toti corpori.in ira autez ꝓpter ebulitionem in sanguine ⁊ spiritu.

¶Amplius;cum plus remanet nō excedit tres dies.

¶Quintus canon.feb.effimera ex nauseatiua satietate cū plꝰ remanet nō transit tres dies.in hoc eſſi tempore cbilus corruptus est eductus et febr. effi.debet esse corrupta:si eger bene rectus fuerit.

¶Et scias ꝙ febris effime.ex nauseatiua satietate:quandoqz venit cū; ꝓiodis q̄tuor aut septem:et cum hoc est febris effi.verū pulsus eius est sanus.

¶Sextus canon.ꝙ feb.effimera ex nauseatiua satietate bz aliqñ a quatuor ꝓiodis vsqz ad septimū absqz hoc ꝙ transeat in putridaz:⁊ illud maxime cognoscitur per pulsum q̄ est sanus nō coartatus ſm ꝙ consueuit in paroxismis putridis coartari. We aūt periodi a quatuor vsqz ad septē accidunt ſm numerum cibationū in tribus dieb⁹ in quarū qualz cibus assumptus ad fumosuz corrumpitur Quod aūt tot periodi possint ex vnica cibi corruptione ꝓuenire est longinquū et male verisimile. possibile tñ est ꝙ duovel tres accidant in vnica repletione ꝓpter ciborū diuersitatē:vt si cōederet lac et oua et carnes.lac primo corruptum posset facere periodum⁊ oua secundū.et carnes tertiū.

DE SZGNIS.

¶Signa eius sunt alteratio eructuationis ad acetositatem aut fumositatē. Cum ergo alteratur eructuatio ad sanitatē indicat sanitatem. Et vrina quidem istorum est ꝓiuata digestione aquosa. Et quando causa nauseatiue satietatis est vigilia est in facie et faucibus eorum inflatio et in palpebriseorum est grauitas.

¶Hic ponit tria signa. Primum ꝙ precessit bmōi corruptio cibi signata per eructuationem fumosam aut acetosam. Cuz eñ est eructuatio sana nō redolens aliquē saporē extraneū indicat sanitatē ¶Scōm signum.cum vrina istorum est ꝓiuata digestione aquosa.

Cōtra q̄ supra dixit ꝙ rubet vrina. ¶Dicendū ꝙ vrina aquosa est signum corruptionis ad fumosum. Vel alr.ꝙ vrina est ꝓiuata digōne aquosa:q̄ subtilis:lz tincta. Vel tertio ꝙ in ꝓncipio est aquosa similis aq̄ significās indigestionez:sed postea in processu efficit rubea per actionem caliditatis febrilis. ¶Tertiū signū est manifestū ex his que dicta sunt superius in.c. de effimera ex vigilia.

¶De cura. Cap. xxv.

Aciens hanc nauseatiuaz satietatez nō cūatur quin aut sit natura eiꝰ nō soluta:aut sit soluta.

Hic ponit curā ⁊ bz tres ptes.in prima ponit vnam diuisionez.in scōa ibi.(Et si natura) ꝓsequit mēbra diuisionis.in tertia ibi.(Et si.per seuerat solo) ponit quosdam canones. Qō dicit in prima parte est manifestū.q̄ est vna distinctio facta ex ptibus cōtradicentibus. Est eñ necessariū vt neuter borū pattētiū sit solutus.s.a natura aut nō solutꝰ.et est dictum Ga.8°.terapentice.

Et si natura eius fuerit nō soluta:tūc ꝓ culdubio opz vt soluas eaz:⁊ si fuerit aliqd cibi:aut fecis:aut grauitatis remanens in stomacho tūc oportebit vt facias vomere ipsum:deinde solue ipsum ⁊ considera vbi inuenit grauitatem.

¶In hac pte curans effimeraz ;ex nauseatiua satietate exequitur mēbra diuisionis.⁊ primo curat qñ natura nō est soluta.scōo ibi.(Quod si natura fuerit) curat qñ natura est soluta. Prima iteruz in duas.nā primo ponit curā in gñali.scōo in spāli scōa ibi.(Et cōsidera).in prima pte dicit ꝙ si natura nō fuerit soluta opz vt soluas eā.si tamen in stomacbo fuerit aliqd cibi aut cbili corrupti grauantis:aut inclinantis ad vomitū.primo oz premitti vomitus:postea ventris solo.quando tamē stomacbꝰ esset repletus ⁊ nō est maior inclinatio ad vomitum q̄ ad secessum ventris solutio debet premitti vomitui.

¶Et cōsidera tunc an sit rectius;eūare illud cū clisteribus et suppositorijs:aut cuz aliquo qō bibitur desuper vt soluat aut deponat aut digerat:⁊ significat illud qō rectius est de hoc dispositio eructuationis. fortasse eñ necessariuz erit:si fuerit cibus stans fortiter et sit difficilis vomitus vt nō aspiciatur ad febrē:sed administretur ꝺya pipereon vt precipitetur et descendat cum digestione:aut administret qō est debilius eo:et administrent embroce ⁊ emplastra digestiua cognita in capitulo digestionis:et solutiua cognita incapꝺo solutionis. Cum ergo descenderit:tunc aut egredietur per seipsum:aut iuuabitur cum suppositorio.

¶In parte presenti docet curare effimerā in spāli qñ venter nō est solutus.⁊ bz duas ptes.in ꝑma curat ꝑ ventris solutionē.in scōa per dietam ibi. (Et toleretur famis). ¶In prima dicit ꝙ medicꝰ bz cōsiderare:an cbilus corruptus debeat eūari per vomitū:aut per vētris solutionē. Hoc aūt fiet sibi manifestum ex duobus ex grauitate ꝓcepta ⁊ eructuatione. Nam si senserit grauitatē in stomacbo ⁊ eructuationē:tūc cbilus corruptus est in stomacbo.ergo si nauseauerit:primo ꝓcurādus ē vomitus.deinde ventris solutio per quā cbilus corruptus oīo eūctur extra corpus:aut minuat:aut saltez descendat a stomacbo ad intestina. Si aūt nō senserit grauitatē in stomacbo:neqz būerit eructuationem:sed senserit grauitatē in intestinis:vt puta iter vmbilicū et stomacū vel ab vmbilico infra.nā per primū sequit cbilū corruptū esse in intestinis gracilibus.ꝑ scōm in grossis:est ꝓcedēdū mō ifra scripto. Existēte g̃ cbilo corrupto i stomacbo vel in intestinis gracilibꝰ dandū est aliqd per os qō precipitet cbilū corruptū ad inferiora. Clisteria nō ascendūt ad stōm:neqz ad intestina gracilia superiora. ¶De maxime autem cōuenientibus ad hec est ꝺyatriōpipereon.i.electuarium de tribus piperibus. cuius descriptio est apud Mesue ⁊ Aui.boc eñ sumptū a.z.iij.vsqz ad.vj.ꝓcipitat corruptū ad inferiora. Et si aliquid de cibo sit et nondū digestū adiuuat ad digōnem.bz eñ tbimū ⁊ piper q̄ adiuuāt ad ventris solutionē:et nō respiciatur:dūmō educatur cbilus corruptus. Si tñ videt nimia inflāmatio dandū est aliqd mīn⁹

Mesue.

calidū ventris lenitiuū:ficut aqua mellis:aut aq̄ zuc.debite calida quantitate.5.aut.6.ℨ.Exterius aūt appꝛoximent emplaſtra vnctiones epithima ta:aut embꝛoce q̄ cōfoꝛtant digeſtiuā:ꝛ cū hoc vē trem lentāt:ficut eſſet decoctio facta ex abſinthio ſpica ꝛ aſſaro:quib⁹ apud maioꝛē neceſſitatē poſ ſet addi parū artanite.hec eīm exterius applicata cū ỹ q̄ cōfoꝛtāt chilū coꝛruptū deponūt.Si aūt p ſigna ſupꝛaſcripta cōpbēſum fuerit coꝛruptū chi lū eſſe in inteſtinis groſſis cliſteri educendus eſt.

Sed dubitatur vtrū dyatriōpipeon cōueniat i cura huiꝰ effimere.ꝛ arguit̄ q̄ nō de intentione Alexādri in capꝰo de coꝛruptione digeſtionis repꝛehenden tis Gal.in hoc paſſu qui in octauo terapētice cō cedit dyatriōpipereon.¶In oppoſitū eſt Gal.8° terapentice ꝛ Aui.hic.¶Hoc dubiū facile pōt ſol ui dicendo q̄ Gal.et Aui.cōcedūt ipſum quando coꝛruptus eſt ad acetoſum ꝛ fit coꝛruptio a mala cōplexione frigida.¶Aliter pōt dici q̄ in hac coꝛ ruptione ad fumoſum eſt duplex intentio.vna ad deponedum chilum.et ad hoc optime valet dya triompipereon.nam cum hoc q̄ deponit chilum coꝛruptum:ſi quid remanſit ex cibo indigeſtum ad iuuat ad ipſius digeſtionem et cura eſt cōueniens in principio.Alia aūt intentio eſt ad malam cō plexionem calidam coꝛrumpentē:ꝛ ad feb.ꝛ ratio ne huius nō conuenit.ſed cōueniunt frigida:ſicut dicetur inferius.¶Ego tamē credo q̄ ſtante hac coꝛruptione cū feb.ꝛ a mala complexione calida fit tutius adbibere aquaz mellis:oꝛdei:aut zucba ri vt ſimul chilus coꝛruptus deponatur ꝛ mala cō plexio calida coꝛrigatur.

¶Et toleratur fames ſuper eū diu donec non remaneat hesitatio in deſtructione ſa tietatis nauſeatiue: deinde ſumat cibuz le uem:velocis digeſtiōis boni chimi:et ſit in tentio ad famē et ſomnum tantū:qō excu ſat ſollicitudinē in alleuiatiōe repletionis.
¶In hac parte dicit q̄ fames in hoc caſu dꝛ tole rari donec ſatietas nauſeatiua ſit deſtructa:ita vt nō ſentiat eructuationem:neq̄ grauitatem in ſtomaco ꝛ inteſtinis gracilibus.poſtea ſumat ci bum leuem boni chimi et velocis digeſtionis:ꝛ in ſumma toleret famem:multum dꝛmiat ſuper fa mē.hec enim excuſant ab alia cūatione. Conuer tuntur enim ſpiritus in ſomno circa ſtomacū ꝛ iu uant adoigeſtionem vt ad benignuz reducat̄ qō pōt reduci:ꝛ reliquū ad euacuationē diſponatur.

Quod ſi natura fuerit ſoluta conſidera an res que euacuatur ſit illud quod eſt coꝛru ptum:et ſi fuerit illud nō retineatur donec totum euacuetur vſq̄ ad poſtremum eius: et expecta declinationem paroxiſmi et fac ingredi ipſum tunc balneum:et ciba ipſum niſi fuerit illic ſuperfluum deſtruens foꝛti tudinem.tunc enim nō facias ipſum ingre di balneum:immo ciba ipſum:et confoꝛta ſtomachū eius cuz rebus quas ſcies:ꝛ qua rum quedaz ſcripte ſunt in capitulis de ſo lutione ventris.¶Et de illis eſt lana infu ſa in oleo in quo eſt virtus abſinthij:aut etiam in oleo nardino poſtq̄ fuit expꝛeſſa et ſeparata fuerit ab ea maꝛia pars olei.

¶Hic curat effimeraz ex nauſeatiua ſatietate qñ venter ſponte ſoluitur.Et dicit q̄ medicus debet cōſiderare an res q̄ euacuatur ſit id quod eſt coꝛru ptum.ꝛ ſi ita fuerit nūq̄ retineat donec totus chi lus coꝛruptus:euacuatus ſit.quo euacuato decli nante paroxiſmo debet ingredi balneum ꝛ poſtea cibari.Uerum ſi adſit virtutis debilitas dimittat balneum et cibetur:ſed ante cibationem cōfoꝛte tur ſtomachus cū medicinis deſcriptis .16.tertij. in capitulo de ſolutione ventris ex quibus eſt la na infuſa in oleo de abſinthio:aut in oleo nardi no:ideſt de ſpica que lana ſit expꝛeſſa ab oleis et notabiliꝛ calida ſup ſtō:ꝛ inteſtinis applicetur.
¶Et ſi perſeuerat ſolutio et inuenis id quod egreditur abſq̄ genere eius quod coꝛruptum eſt:adminiſtra oleum de citoꝛ nijs tepidum recens ſm hunc modum et oleum de maſtice et non eſt iterum in oleo nardino cōtrarietas eis.Et foꝛtaſſe admi niſtramus cerotaria:et pꝛopꝛie quādo nō ſuffert diſpoſitio ſtricturaz eoꝛum ſuper vē tres eoꝛum.Et quandoq̄ indigemus em plaſtris foꝛtioꝛibus hoc de emplaſtris pꝛe dictis in colica paſſiōe:ꝛ da ei in potu aq̄s fructuum ſi tolerat eas:et da ei ad come dendum illud cuius alleuiatur nutrimen tum et facilis fit digeſtio:ſicut teſticuli gal li et piſces aradrach. et pꝛemitte ſuper il lud aliquid de fructibus et ſuccis ꝛ robub ſtipticis.

Canones ad coꝛrigendū ac cidentia.

¶In iſta parte ponit quoſdam canones qui ſunt maxime ad coꝛrigendum accidentia.coꝛrigit aūt tria accidentia.pꝛimū eſt fluxus vētris ſuperfluus ſcōm eſt defectio appetitus.tertiū difficultas trā ſitus chili ad epar.Pꝛo pꝛimo igitur coꝛrigendo dicit.q̄ ſi vētris ſolutio pſeuerat:et illud qō eūa tur nō eſt chilus coꝛruptus:imo forte būoꝛes quo rū eūatio nō cōfert:tunc adminiſtra oleuz de citoꝛ nijs tepidū i.calidum:et oleum de maſtice vel de ſpica nō eſt cōtrariū:immo ſuuatiuū.hec eīm ſto macho ꝛ ventri applicata ſiſtūt fluxū.aliq̄n admi niſtramus cerota:ſicut cerotū ex maſtice et ſimili bus cōſtringētibus que cerota ſint tenacia:ꝛ p ſe adhereant ꝓpꝛie quando eger nō vult ſufferre li gaturam.ꝛ apud maioꝛē neceſſitatem adminiſtra magis ſtiptica ſupꝛa dicta in capꝰo de colerica paſſione.ꝛ detur in potu aqua fructuū ſtipticoꝛū ſicut citonioꝛū et granatoꝝ:ꝛ cibi eoꝛū ſint facilis digōnis ꝛ boni chimi ſicut teſticuli gallinoꝛū et pi ſces aradrach.i.pui petroſi.ꝛ añ bmōi cibaria da aliquid ſtipticum ſicut dyacitonitem.ſimiliter ſuc ci et rob ſtiptici.

¶Et ſi abſcindit̄ de appetitu aliquid ad mone ipſum cum eis que ſciuiſti:ꝛ pꝛopꝛie cum eis que fiunt ex citonijs.
¶Hic pſtrationē appetitus coꝛrigit ꝛ ꝓpꝛie dā do citonia:et ea que cum citonijs fiunt.

¶Et cum euacuatum eſt non eſt malum vt adminiſtres ei electuarium foꝛte de illis que digerunt et confoꝛtant ſtomachum et aperiunt opilationes:et illud poſt ablatio nem febꝛis et accidentium.
¶Hic adminiſtrat ea que faciunt chilum ad epar penetrare ex quibus eſt dyacalamentum tyꝛiaca et vinum

et vinum potens.sed hec nō sunt administranda nisi in fine cū iam eductus est totus cbilus corruptus: et cessauerit febris. et correcta sit stomaci mala complexio calida.

¶Et iter quidē ad flebotomiā est vt non fiat in ea donec declinet:tunc enim fiat.

¶In hac parte dicit nō esse faciendā flebotomiā nisi postq̄ totus cbilus corruptus est eductus.

¶Et illud quod prius datur in potu est aqua ordei et cibus sit sicut ille qui fit de agresta cū cucurbita et amigdalis paucis et infrigidetur locus eius:odoramentū ei⁹ et trociſci de camphora in quibus nō ponitur reubarbarus.

Diete regimē. ¶In hac parte ponit regimē per dietā in decoctione cōuenientē:& in summa cōcedit agresta cucurbitam cum paucis amigdalis q̄ sunt difficilis digestionis:& infrigidat lectū ipsorus:& dat odoramenta frigida:sicut trociſcos de cāphora in quibus nō ponitur reubarbarum vt sint frigidiores.Nec eīm conueniunt tam rōne feb. q̄ rōne caliditatis superflue stomachus corrumpentis.

¶Et in hoc textu manifeste elicis quatuor intentiones. Pria ē remotio cause.s.nauseatiue sattetatis.pro qua remouēda si nō sufficeret vomitus et opus est solutione in nauseatiua sattetate ad acetosum ventre existente stiptico darem vnā.z.pill. elefanginarū:aut stōicarum.& nō essem contētus solo dyatrion pipereon.& si esset corruptus ad fumosum darē.x.z. floris cassie ventre existente stiptico.nō eīm fiderē q̄ aqua mellis vl̄ zucbari:aut ordei posſit cbilum corruptum educere.scōa intētio est infrigidatio que debetur febri.tertia correctio accidentiū:sicut dictum fuit circa textū.quarta est regimē in sex rebus qō in corruptione ad fumosum declinet ad frigidum.in corruptione vero ad acetosum declinet ad calidum.magis eīm intendendū est ad cām q̄ ad febrem.¶Ultimo nota q̄ administrata exterius ad retinendum flurū aut vomitū debēt esse aut notabiliter calida:aut notabiliter frigida.nō aūt tepida vt superi⁹ ostensum fuit in febre effimera ex euacuatiōe.

¶Febres effimere ex apate. Cap.xxxvj.

Febres sequētes apostemata interiora sunt putride:et quādoq̄ associatur eis ethica:et non sunt de numero feb.effimerarum.

¶In p̄senti capitulo Aui.agit de febribus effimeris sequentibus apostemata.Habet hoc capitulum tres partes.In prima ponit modū ꝓuentus effimere ex apostemate.in scōa signa.in tertia:curā.partes patent. Febres autem diuersificantur ꝑm diuersitatem apostematum. sed apostemata diuersificantur loco et causa. Primo ergo ponit que febres sequuntur apostemata ꝑm locorum diuersitatem.secūdo ꝑm diuersitatem causarum.secūda ibi.(Et plurimum accidit). Prima in duas nam primo ostendit que febris sequatur apostemata intrinseca. secundo que extrinseca.scōa ibi (Apostemata vero apparentia.)¶In prima parte dicit q̄ febr. sequentes apostemata intrinseca sunt putride:et quandoq̄ associatur eis ethica:et non sunt effimere.

Contra primum instatur:quia non sunt putride:quia nō cōtinue cum materia cōtinuarum putreat ad intra venas.primo de differentijs febrium.materia autē apostematum est extra venas scilicet in cōcauitatibus membrorū neq̄ interpolate ex sententia Ga.in cōmēto illius affor. Febres q̄cunq̄.

Contra secundum instatur: quia ethice sunt facte propterea non dependēt a causis corporeis. Conclusiones tenende in febre ethi.

¶Pro solutione tenēde sunt iste cōclusiōes.¶Prima.febres sequentes apostemata intrinseca ꝑm plurimum sunt putride cōtinue.scōa q̄ aliquādo sunt interpolate.tertia q̄ aliquando sunt ethice. quarta q̄ rarissime sunt effimere. Prima ꝓbatur ꝓpter tria:scz propinquitatem materie putrentis.ad correctitudinem vie.et tertio ꝓpter latitudinem viarū.Et ex oppositis causis febres putride sequentes apostemata extrinseca ꝑm plurimū debent esse interpolate q̄ febres sequentes apostemata intrinseca.Quod aūt sint aliquando interpolate iuxta secūdā cōclusionem ostenditur.& pono q̄ sit aliquod apostema colericum intrinsecum ita paruum q̄ nō possit facere febrem nisi qñ caliditas sequens ipsum excrescit. ¶Presuppono scōo q̄ merito colere caliditas sequens ipsum crescat de tertio in tertium.hoc enim est intentione Aui.inferius in capl̄o de febribus apostematum.Dicit eīm q̄ vnicuiq̄ humorum inest periodus qui sibi cōuenit ex quibus facile deducit.conclusio.Quod autē aliquādo sequantur ethice ostenditur tū ꝓpter caliditatem febrilē putridā ducentem ad ethicam.tū ꝓpter nocumentum digestiue membrorum naturalium nec obstat q̄ ethice sint facte:et per cōsequēs independētes cū facte sunt q̄ tunc in fieri fuerunt dependentes a causis tam dictis.Quod aūt effimere possint sequi apostemata intrinseca iuxta quartam cōclusionē ostenditur q̄ sequuntur apostemata extrinseca quando inflammantur spūs:nō tamē possunt mittere putridam fuliginem ad cor:sed tantū ꝓportionem potest babere precise apostema intrinsecum ad inflāmandum spiritus nō mittendo putridam fuliginem ad cor:sicut apostema extrinsecus.ergo ꝛc.tenet cōsequentia.et assumptū est satis manifestum Pōt eīm apa intrinsecū esse ita paruū vt possit inflāmare spūs:nō mittendo putridam vaporē ad cor cum illud sit facilius q̄ mittere vaporem putridum ad cor sufficientem ad feb.putridam Dicta aūt Auicen.veritatem babēt in pluribus. Et tu adde quintā cōclusionem q̄ febres sequentes apostemata intrinseca plurimū sunt vagātes nō seruantes periodū sui humoris vt est apud Auic. 18ª. tertij capl̄o.de apatibus renum.Et experiētia comprobatur et ratione.q̄ ꝓdicatio fit per nouum aduentū materie:aut per crementum putredinis eius. sed bec non fiunt temporibus determinatis in apostematibus.quare ꝛc.

De furunculis et exituris. ¶Apostemata vero appentia: sicut sunt furunculi:et exture vel bubones que eueniunt in ea:et ꝓpie apostemata magna q̄ fiunt in membris glandulosis et in carnibus que vocantur molles: sicut illa que fiūt in inguinibus a superfluitatibus epatis:et in asellis a superfluitatibus cordis: et sub aure a superfluitatibus cerebri:quādoq̄ sequuntur febres et nō euacuantur quin aut sit illud quod peruenit ex eis ad cor donec igneat ipsum calefactio sola:aut cum putredine.Nō si fuerit calefactio sola

tunc erit de genere febrium apostematum intrinsecorum.

¶ In parte presenti ostendit que feb. sequãtur ad aposteмata extrinseca dicens q̄ ap̃ata apparentia: sicut sunt furũculi. i. ap̃ata acuti capitis dicta ademanul apud Aui. tertia quarti: ⁊ exiture. i. ap̃ata colligẽtia humorez calidum siue fiant incipiẽdo siue permutando bubones. i. apostemata inguinum. bubon. n. grece inguen latine que veniũt in ea. s. parte extrinseca siue apparenti. Et similiter apostemata magna que fiunt in mẽbris glandosis: idest carnibus glãdosis mollibus: sicut illa que fiunt in inguinibus a superfluitatibus epatis cuius inguina sunt emunctoria: et in assellis a superfluitatibus cordis: cuius sunt emũctoria: ⁊ sub aure a superfluitatibus cerebri: quandoq̄ sequuntur feb. que aliquãdo sunt effimere quãdo inflammando spiritus igneunt cor: nõ cõmunicando tamen putridam fuliginem cordi: aliquando sunt putride si putredo cordi cõmunicetur. Appellat tamẽ Auic. effimeras de genere feb. apostematum. q: frequenter sequuntur apostemata extrinseca: licet translatio iudayca dicat de genere febrium effimerarum que sequũtur apostemata: et esi textus ille clarus.

¶ Et plurimũ quidem accidit de istis febribus sequentibus apostemata sequentia causas primitiuas ex vlceribus ⁊ scabie et doloribus et percussionibus et casibus ad que expelluntur materie et retinentur in vijs apud carnes molles est de genere febris effimere. Et plurimum quidem accidit de istis febribus sequẽtibus apostemata quorum cause sunt antecedẽtes: sicut repletiones ⁊ opilationes preterite sunt putride. ⁊ fm plurimum febres sunt radices et apostemata sequentia: licet quãdoq̄ accidat ecõtrario. Hypocras nominauit has febres malignas que ex eis sunt effimere ⁊ que nõ sunt effimere. Et febres quidem sequentes ea fm plurimum sunt effimere: et si nõ sunt effimere sunt male.

¶ In pte pñti Aui. ponit que feb. sequantur ap̃ata diuersificata fm causas. ⁊ primo fm causas generales. scõo fm causas speciales. scõa ibi. (Et plurimũ quidẽ barũ). Prima in tres. In pria ponit que feb. sequãtur apostemata extrinseca pendentia a causis primitiuis. In secunda que febr. sequãtur apostemata extrinseca pendentia a causis corporeis. In tertia parte ponit quandã comparationem. secũda ibi. (Et plurimum quidẽ accidit). tertia ibi. (Et febres quedaz). ¶ In prima parte dicit q̄ febres sequentes apostemata extrinseca pendentia a causis primitiuis: sicut sunt vlcera scabies. i. excoriatio dolores percussiones causus nocẽtes aliquibus membris ad que fluũt materie sufficienter retinentur in vijs apud carnes molles: q̃ sunt in locis emũctorijs: sunt effimere. ¶ Deinde in secũda parte dicit q̄ fm plurimum febres sequẽtes ap̃ata extrinseca pendẽtia a causis corporeis: sicut repletiones et opilationes p̃terite idest antique sunt putride. ¶ In tertia parte dicit q̄ febres sequentes apostemata extrinseca fm plurimum sunt effimere: ⁊ si nõ sunt effimere sunt male: et est affozismus quarte particule.

In bubonibus omnes febres male exceptis effimeris. pessime aũt sunt putride sequentes apostemata pestilentialia. ¶ Notandum primo q̄ ex vlcera scabies et dolores sint cause corporee appellãtur tamẽ ab Auic. primitiue in comparatiõe ad opilationem ⁊ repletionem que magis videnẽ corporee et directius apostemata causantes. Aliter tamẽ possumus dicere q̄ Auic. per vlcera scabiem ⁊ dolorem intelligit causas primitiuas borum factiuas. ¶ Notandũ secũdo q̄ per vlcera dolorem et scabiẽ in membris ettrinsecis: sicut in pedibus ⁊ virga attrabuntur materie a corpore ad membra illa que fluentes iuxta inguina retinẽtur in carnibus mollibus existentibus in inguinibus que spongie sunt: ⁊ ad boc deputate vt recipiant superfluitates epatis. Et similiter si buiusmodi sint in brachijs fiũt ex simili causa apostemata in subassellis. et si in mento aut labijs aut dentibus fiunt ap̃ata post aures vel sub auribus.

Vltimo instatur cõtra dicta. q: si febres sequẽtes ap̃ata extrinseca fm plurimũ sunt effimere et ad apostemata extrinseca pendentia a causis primitiuis sequanẽ pluries effimere q̄ putride. ⁊ econtra ad apostema extrinseca pendẽtia a causis corporeis pluries sequanẽ putride q̄ effimere. sequiẽ q̄ apostemata extrinseca pluries fiũt a causa primitiua q̄ corporea. Ad boc dicit primo cõcedendo ad qõ deducitur maxime sub causis primitiuis comprehendendo vlcera scabiẽ et dolorem ac buiusmodi. Aliter potest dici q̄ Aui. superius locutus est cõparatiue vt q̄ fe. sequentes apostemata extrinseca pendentia a causis corporeis sunt pluries putride q̄ effimere in comparatione ad febrem sequentem extrinseca a causis primitiuis que rarissime sunt putride.

¶ Et plurimum quidem hyarus sequũtur apostemata sanguinea: et quandoq̄ accidunt sequentes herisipilam et similia ei.

¶ In parte presenti dicit q̄ feb. effimere pluries sequũtur apostemata sanguinea q̄ colerica: sicut herisipillaz formicã et similia: tuz q: dolor est maior in ap̃te sanguineo q̄ colerico. q: est extẽsiuus et pulsatiuus: ⁊ in ap̃ate colico est pũgitiuus: ⁊ q: plures vapores: iz nõ ita acuti eleuanẽ ap̃ate sanguineo q̄ colerico. SIGNA.

¶ Signa earum sunt ea que diximus de anteceſſione apostematum ante eas et facies est inflammata et rubea: et est additũ in ea super dispositionem sanitatis et nou est caliditas vehementer mordicans quãuis sit multitudo eius in eis: quoniam huius apostemata sunt sanguinea nisi sint febres sequentes herisipilã: et tunc istis febribus succedit hũectatio: et est pulsus in eis velox magnus frequens propter repletionem et caliditatem: et est vrina aquosa: alba propter cursum materierum ad apostemata ⁊ vlcera.

Sex signa febrium quotidianarũ quas effimeras dicunt.

¶ In parte presenti ponit sex signa buiusmodi febrium effimerarum. Primuz est anteceſſio ap̃atũ. ¶ Secũdum. q: facies est inflammata rubea notabiliter supra dispositionẽ sanitatis: qõ scõz nõ est vniuersaliter veruz. sed maxime verificatur in bis qui multo sanguine abundant. in bis enim corporibus

poribus frequenter fiunt furũculi ad quos sequũ
tur febres effimere.scõa primi.¶Tertiuz quia ca
liditas quãuis sit multa;ppter multitudinẽ vapo
rum:et ppre in pendẽte ab apate sanguineo:nõ
tamen est multuz mordax.mordacitas eñ argue/
ret febrem putridã.verum si apa sit colericũ cali/
ditas etiã est mordacioz.lz sit minor in quãtitate.
nunc̃p tamen ceteris paribus est ita mordax:sicut
est quãdo est a putredine.¶Quartũ.qz istis succe
dit sudor lenis simílis naturali:cuius causa pz ex
supradictis.¶Quintum qz pulsus est magnus ve
lox et frequens vt satisfaciat necessitati.¶Sextũ
est vrina aquosa.i.subtilis alba.s.albedine trans/
lucente ,ppter cursum materie ad apostemata.vn
de diuertitur a vijs vrine:z hoc in principio:licet
postea in fine precedente actiõe caliditatis febri/
lis et amplius non fluente materia ad aposlema/
ta tangatur. CURATIO.

¶Oportet vt anteceſſio fiat in ea cum fle
botomia et fluxu ventris et curetur apo/
stema cũ eo quod oportet in capitulo suo
et subtilietur regimẽ et non bibat vinũ oĩ/
no:et nõ cibetur nisi post declinationem cõ
pletam:et necessaria sunt ei extinguentia z
infrigidantia humectantia et emplastra in
frigidata cum niue super membrum infir/
mum apostemosum:ita vt noceant nõ apo
stemati:nec̃ faciant ipsum crudum:immo
infrigidetur via inter ipsum et coz infrigi/
datione penetrante in profundum.

¶Hic ponit curã.pro cuius notificatione memo/
rande sunt intentiones sepe dicte.Prima est eua/
cuatio apostematis.scõa est infrigidatio que de/
betur febri.tertia correctio accidentiũ.quarta re
gimen vite in sex rebus.¶Curatio autem aposte/
matis duplex exigit regimẽ.Primuz debeꝫ cause
antecedẽti exigens tres intẽtiones:scz euacuatio
nem diuersionem et fluxus interceptionem.Eua/
cuatio aũt complẽda est cum flebotomijs z alijs
euacuationibus ſm bumorum exigẽtiam.Diuer/
sio aũt compleꝫ cum ventosis cũ sacrificatiõe cũ
sanguisugis ligaturis et similibus.Sed fluxus in
terceptio perficiꝫ cum repercussiuis positis su/
per mẽbro:per qõ materia fluxura est.Et aliquan
do materia existente subtili acuta cũ bibitis que
materiam ingrossant et immobilitant sicut firu/
pus de papauere z similia.Sed regimẽ particula
re exigit tres intentiones.repercussionẽ cõuenien
tem in principio.repercussionem cũ resolutiõe cõ
uenientem in augmento vsq̃ ad mediũ status.re/
solutionem conuenientem a medio status vsq̃ p
totam declinationem.Si vero maturatur in au/
gmento ministranda sunt repercussiua cũ matura
tiuis z ĩ statu maturatiua sola quo maturato erũ
pendum est z cura vlceris curandum.Repercussi/
ua tamẽ in oĩbus apatibus nõ sunt applicanda.
borum tamẽ inuestigatio nõ pertinet buic parti.
sed perquirenda sunt bec quarta primi. et tertia
quarti.¶Scõa intentio est infrigidatio que debe
tur febri cũ interius et exterius applicitis.¶Ter/
tia intentio corrigit dolorem ſm q̃ oportet z cor/
pus humectat:et si vapores respirent ab aposte/
mate ad cor:aut ad alia membra nobilia:aut ma
teria retrocedat:approximãda sunt emplastra in
frigidata cum niue supra mẽbrum apostemosum
infirmum ita vt nõ noceatur apostemati:nec fiat
ipsum crudum.tertio infrigidetur via inter mem
brum apostematum z cor infrigidatione penetrã
te in profundũ:et huiusmodi etiam debent esse sti
ptica.z hoc magis conuenit in augmento et statu
q̃ in principio .Et hec nõ debent applicari super
hoc apostemate sed distãter ab eo vt intercipiañ
vapores et materia ne tenderet ad cor et ad mem
bra nobilia.regimen autem in cibo et potu subti/
lietur:et nõ bibat vinũ:neq̃ comedat carnes:et nõ
cibetur nisi apud declinationem completam:scz
paroxismi. et aliquando regimen administretur
ſm exigentiam apostematis et febris.
¶Febris effimera ex terrestreitate.i. qñ cutis fit
dura vt testa. Capi.xxxvij.

De duritie cu/
tis.

Hec febris iteruz sequitur priua
tionem resolutiõis propter opi
lationes non profundatas. Et
plures quidem hoĩum cum di/
mittũt cõsuetudines suas bal/
neãdi febriũt.z plures eorũ sunt illi in quo
rum corporibus generatur vapor coleri/
cus propter complexionem corporum eo/
rum et ciborum ipsorum et aquarum ipsa
rum malarum:et propter dispositiones eo
rum accidẽtes ex vigilijs.¶Curatio eius
est extinctio et administratio balnei et su/
dare in eo post declinationem:et fricari cũ
eis que sunt sicut furfur et farina fabarum
et amigdale amare et semen melonis et ali
quid de alusen et bauraci.Et sit cibus ei
extinguens et humectãs z vinũ eius sit plu
rume mixtionis:et iteret balneũ multotiẽs.
¶In hoc capitulo agit de febribus effime.ex ter/
restreitate cutis:idest ex opilatione que fit in po/
ris cutis a causis intrinsecis que sunt tres:scz stri
ctura pororũ in creatiõe sua.lutũ retentum in su/
perficie porum resecatum in quarta digestione et
tertia humores grossi:aut viscosi in poris inuis/
cati.et quarta causa potest esse noue cutis nõ po/
rose restauratio.Iste autem vocantur opilatio/
nes non profunde.quia sunt in poris cutis ad dif
ferentiam opilationum de quibus supra:et que
dicit in hoc capitulo satis manifesta sunt.Aquaz
malam sicut aqua termarum.ppter dispositiões
eorũ accidentes ex vigilijs:sicut sunt artes et exer
citia.Alusen est herba salsi saporis inuenta in lit
tore maris que comburitur et eius cinis vocatur
cinis alkadi:ex quo fit vitrum. hic cinis valet ad
cutis absterſionem.
¶Febris effimera ex calore. Cap.xxxviij.

Quandoq̃ accidit ex calore ae/
ris et calore balnei et similium
febris effimera. Et plurimum
eius non accidit nisi ex vehemẽ
tia caloris solis.
¶Determinat de effimeris comparatis ad cau/
sas que veniunt de foris:et sunt quinq̃.et sic fa/
cit quinq̃ capitula.¶Capitulum primum est de
effimera ex calore quod habet tres partes .In pri
ma ponit causas et modum prouentus. secũdo si
gna.tertio curam .partes patent.Prima in duas
primo enumerat causas:secũdo diuersitatem im/
pressionis illarum.secũda ibi.)Et est prima).In
prima dicit q̃ ex calore balnei.calore aeris z ĩmi/

lium:scilicet calore ignis accidit febris effimera sed ꝑm plurimum accidit ex vebementia caloris solis cum communiter plus nobis occurrat.

¶Et est prima suspensio eius cum spiritu animali cum primum quod eo leditur fit caput:calefit enim aer eius et peruenit ad cor et fit febris:deinde spargitur in totum corpus.

¶In parte ista ostēdit que causa ex predictis magis alteret cerebrum.secūdo ostendit que magis alteret cor.secunda ibi. (Et quandoq; fit eius).

¶In parte prima dicit ꝙ prima actio calliditatis solis est in spiritum animalem eo ꝙ primum quod leditur cum calliditate solis est cap̄.Calefacit enim aer eius:scilicet spiritus cerebri qui est de natura eius et peruenit ad cor:scilicet calliditas illa per spiritum vitalem qui contiguus est animali maxime in retbe mirabili vt est apud Auicennā. prima tertij capīo de melancolia. ¶Uel aliter.calefit aer eius scilicet inspiratus ad cerebrum per eius euentationes.quinta tertij.et peruenit ad cor.quia talis aer supercalefactus potest cordi cōmunicari. Cum autem peruenit ad cor fit febris.eo ꝙ cor est primū subiectum febris deinde spargitur in totum corpus.Ex quo infert sparsionem caloris febrilis in totum corpus non esse de essentia febris.quod verum est quātum ad sparsionem actualē nō quantū ad aptitudinalē.

¶Et quandoq; fit eius suspensio cuz cor de propter calliditatem anhelitus:et quādoq; custoditur caput a calore.¶Sed illa que ex sole accidit plurimum incipit in cerebro et capite:et propter illud:qui non est mundus impletur caput eius. Et illa que non fit ex sole:sed fit ex diebus canicularibus:et ex balneatiōe:et ex alijs impressionem facit in cor.

¶In parte ista ne aliquis crederet ꝙ a calore extrinseco semper in primis alteraretur cerebrum: ostendit ꝙ aliquando in primis calefit cor per aerem inspiratum.et ꝓprie quando tegitur cerebrum cum capello:aut alia re ne primo calor cōtinētis imprimat in ipsuz.Et in summa cōcludit ꝙ quando fit impressio in corpus humanum a sole actu radiante prima impressio incipit in capite.propterea cum caput nō est mundum repletur humiditatibus liquefactis in eo que liquefacte ad diuersas partes fluunt:ꝛ sic homines algorantur.incurrunt enim grauedinem capitis:et ipsis fluentibus ad nares incurrunt nasitatem:et fluentibus ad cānam incurunt raucedinē. Si vero fiat impressio in corpus humanum a sole nō actu radiante ficut fit in diebus canicularibus hominibus stantibus in umbra:ꝛ ficut in balneo a calliditate balnei ꝛ hominibus stantibus prope ignez valde magnum propter eius calliditatē.tunc prima impressio incipit in corde propter aerem inspiratū.Sunt autem dies caniculares a.x^{a}. tulij vsq; ad vigesimā augusti.talr dicti ꝓpter stellā q canis appellatur:in quibus diebus sunt in aere vapores exusti venenosi.vt dicit Auicenna.in tertia tertij.in capitulo de conseruatione sanitatis oculi.

Qui sint canículares dies.

SIGNA.

¶Signa sunt causa eueniens ex vehementia inflammationis capitis in parte solari cerebri:et fortasse est cum grauitate et repletione:si non fuerit corpus mundum: et magnitudo anhelitus in parte cordiali.

¶Et est illud quod apparet de corpore vehementis calefactionis calidius interiore eius.Et de illis quibus scitur illud est ꝙ sitis est mior siti illi⁹ cui⁹ calliditas est illa calliditas:et est in hac habitudie cōtraria vel diuersa ei que est ex densitate.

¶Signa sunt quatuor.primum est ipsa causa immediate precedens.secūdum vebementia inflammationis capitis in parte soli exposita et fortasse sequitur grauitas capitis et algoratio si caput fuerit repletum.tertium magnitudo anbelitus in parte cordiali propter calliditatem cordi impressam ꝛ in bis dictis innuit magis magnificari anbelitū quando prima impressio est in cor.¶Quartum.quia pars exterior capitis est calidior interiore eius:nō quidez absolute:sed in comparatione ad alias febres in quibus magna est calliditas interius et pauca exterius:sicut maxime accidit in effimera ex opilatione a vento:aut continente frigido.boc autē declaratur per sitim que est pauca in boc effimerante a calore continentis respectu sitis in alio effimerante ex alia' causa qui habet tantam calliditatem exterius:sicut iste.ille emi plus sitiet propter vebementiorem calliditatem intrinsecam. CURA.

¶Est necessariuz vt incipiatur in curatione ei⁹ cū eo quod infrigidat ex embrocis super caput et pectus et ex oleis frigidis ꝛ proprie oleo rosato infrigidato super niuem quod fundatur super caput ꝛ pectus ex loco longinquo:et detur in potu aqua frigida et que currunt cursu eius:et fine cessatione eius fiat illud vsq;quo declinet febris.Cunq; aufertur ingrediatur tinam et non tangat eum tina si fuerit cum eo febris:et balnea eum cum aqua tepida:ꝛ nō permittas aerem eius calefacere ipsum:et non timeas ex effusione aque calide super caput eius:quoniam ipsa humectat et resoluit febrem et necessitas ad balneanduz plus est ꝙ necessitas ad vngendum.Cum ergo egreditur tunc frica caput eius cum oleis frigidis:sicut est oleum rosatum et denenufare.

¶Que dicit in cura sunt manifesta.non tangat eumtina. quia timetur calliditas: equalis enim calliditas in tina que est subiectum densum fic cū magis imprimit ꝙ equalis calliditas aque.et necessitas ad balneandum est pl⁹ ꝙ ad vngēdum.qz balneum infrigidat humectat ꝛ excludit vapores sed vnctio solum infrigidat et humectat sed non excludit vapores.

¶De febre effimera que accidit ex frigore et balneatione. Capitulum. xxxix.

QUandoq; accidit ex frigore et balneatione cum aquis frigidis vt condensentur pori apparentes et coartentur vapores fumosi:

fumosi: fm q̄ dictū est in illa que ex testuo-
sitate quare accidit febris et multotiens
perducit ad putridam: et non perducit ad
illam febrem nisi quando vapor prefoca-
tus est acutus non suauis. suauis enim nō
generat eam.

¶Signa

¶Sunt eius cause et corpus in ea: in pri-
mis cum tangitur non est vehementis ca-
liditatis. ¶Cunq̄ figitur manus sentitur ca
lor eleuari: et pulsus non est in parutate:
in qua est in illa que fit ex angustia et tri
sticia et fame: quoniam non est illic resolu
tio: sed est velox propter necessitatem: scili
cet attrahendi aerem nisi sit frigus vehe-
mens et fortasse declinat ad duriciē et ocu
lus non est profundus immo quandoq̄ est
inflatus propter vaporem coartatum: et
vrina quandoq̄ est alba: quoniam calidi-
tas est prefocata: et quandoq̄ est tincta:
quoniam caliditas que resoluitur ex poris
expellitur ad viam vrine.

¶Curatio.

¶Cooperiantur in febre donec sudent:
cum ergo declinant ingrediantur balneū
et balneentur cum aqua ad caliditatem de
cliui et cum aere calido et embrocentur su
per ipsos aque in quibus decocta sunt si-
cut amaracum et anetum et sisimbrium: et
fricetur cum eis que diximus que absterg-
gunt poros et mollificant eos: et postpo-
natur in eis inūctio vsq̄quo sudent: et fri-
centur et balneentur cum aqua calida val
de. ¶Et oportet vt antecedat balneatio cum
aqua balneationem cum aere: deinde inun
gatur cum aliquo ex oleis dilatantibus po
ros et fundatur super capita eorum iterū
sicut oleum de aneto et lazyri et de camo-
milla. ¶Et cibentur de cibis leuibus et aro-
matizentur. ¶Et sumant in potu vinum al-
bum subtile commixtum: et est melius eis
q̄ aqua propter quod est in eo de sudatio-
ne et prouocatione. ¶Et inunctio cum oleo
aliquo patientibus ex labore est magis iu
uatiua q̄ patientibus ex soliditate.

¶Que dicit in prima parte quantum ad causam et modum euentus eius sunt manifesta et non perducit ad illam scilicet putridam nisi vapor acutus insuauis. suauis enim nō faceret putridā licet posset facere effimeram: et forte sinocbam si-ne putredine si exuberet in quātitate. Signa sunt quinq̄ et satis nota. pulsus velox vbi propter ve-bementem frigiditatem sit arteria iudurata. tunc enim oportet satisfieri necessitati per frequentiā. vrina quandoq̄ est alba scilicet quando calidi-tas est obsessa ab exteriori frigore vt fere extingua tur et materia non remouetur ad vias vrine. Et quandoq̄ tincta est quando materia que per po ros consueuit resolui retenta propter opilatio-nem pellitur ad vias vrine.

Sed contra si caliditas est diminuta vel extincta non est febris

¶Dicendum vt patet ex superius dictis non esse incōueniens cum caliditate fere extincta esse fe-brem sicut in moriente ex febre cum anhelitus est frigidus de quo dictum est superius. ¶Procura. Uertit intentionem principaliter contra causam scilicet opilationem non negligendo tamen reli-quas intentiones. Isti ergo operiantur pannis donec sudent. et declinante febre balneentur in aqua notabiliter calida: ita tamen vt non mordi-cet: quia poros constringeret septimo terapenti. Et si in ipsa essent decocte alique herbe sicut ma-ratrum idest maiorana anetum et sisimbrium qō est species mente esset magis pororū dilatatiua. Deinde si oportet succedat balneatio in aere. bal neum enim aqueum debet precedere vt poros di-latet et mollificet. aereum autem subsequēs vt ma teriā sudorosam educat et aquam in poris reten-tam ne reducens se ad frigiditatem opilet. Post-ea fiat inunctio cum oleis dilatantibus poros sicut oleus de lazyri. idest viola sarracenica de ane to et camomilla. postponit autem inunctionem: quia timet opilationem propter viscositatez olei quapropter liberius concedit inunctio effimerā tibus ex labore q̄ effimerantibus ex opilatione cum in illis non timeatur opilatio: cibantur autē bis peractis et cum iam febris declinauerit: et bi bant vinum mixtum: quia magis prouocat vri-nam et sudare facit.

¶De feb. effimera ex soliditate ex aq̄s stipticis.

¶Capitulum. xl.

Uandoq̄ accidit illis qui balneantur in aquis stipti citatem facientibus sicut super quam vincit virtus aluminis: aut dragāti vtve hemens fiat spissitudo po rorum apparentium quare comprimun-tur eorum vapores: et accidit eis quod di-ximus aliquotiens et multotiens quidem perducit ad putredinem.

¶De signis. ¶Capitulum. xlj.

Ignificant eam causē et quod significatur de nigre dine cutis q̄si ipsa sit exten sa preparata preparatio-ne qua preparantur cozia et sicut si tangatur cutis in fusa in aqua draganti: et est dispositio in additiōe caliditatis post tempus: idest nō statim ex tactu cutis sicut in alijs de illis que accidunt ex opilatione porozum ⁊ pul sus est debilior et minor et vehementioris velocitatis. ¶Et vrina est vehementius alba et tenuis sicut vrina mulieris et non est in corporibus eorum diminutio: neq̄ in ocu-lis eorum profundatio.

¶Curatio.

¶Oportet vt curetur cum propinquita-te curationis eorum qui sunt ante eos. Ue runtamen eis non datur in potu vinū nisi

post fiduciam vehementie amplitudinis porozum nisi sit condensatio parua. fortasse enim tunc aperit eam vinum. Et oportet vt subtiliatio regiminis eozum sit maioz: et mora eozum in aere balnei: et balneatione eozum cum aqua calida maioz: et oportet vt tardetur inunctio eozum plus.

¶ Que dicit in prima parte quantum ad causas et modum euentus eius sunt satis manifesta: tamen tamen in hac opilatione magis euentum putride quam in opilatione a frigore: cum hec sit fortioz. Draganti idest vitrioli: quod est valde stipticum. Signa sunt sex in litera posita et satis nota.

De pulsu. **Sed de pulsu** dubitatur quomodo fit multum velox ipso existente multum debili et arteria facta per siccitatem inobediente. Rñet q̄ forte p̄ velocitatem intelligit frequentiam. Vel dicitur q̄ ppter magnā necessitatem ex multitudine fumoz̄ propter fortem opilationem nam nō potente satisfacere per magnitudinem cogitur satisfacere necessitati per velocitatem et frequentiam. Et licet virtus sit debilis et arteria inobediens ad magnificandum: nō tamen ad velocitandū. vrina est alba sicut mulieris: non tamen est tenuis sicut mulieris. Urine nanq̄ mulieruz sunt cōmuniter grossioz̄ vrinis virorum. Cā autez subtilitatis et albedinis vrine est suffocatio caloris a forti opilatione. CURA est similis curationi effimere de qua statim sermo precessit. Sed quia hec est fortior opilatio timetur magis vinum in hac q̄ in precedente ne inflāmādo et nō aperiēdo ducat ad putridā. Propter ea non conceditur nisi postq̄ confidimus q̄ per balneum et reliqua remedia iam fit facta deopilatio: aut nisi opilatio sit parua: vt quia paruo tempore steterit in aquis stipticis. Vinum superfluū et proprie vinosum et antiquum in corporibus repletis et inconsuetis minatur periculum apoplexie aut apostematis cerebri: ppterea primo laborandum est in vomitu vt educatur. pro quo vomitu si non fiat faciliter detur multa aqua tepida. nam aut eum faciet vomere aut reprimet vapores vini: et fiat lenitio ventris cum aqua: vt puta ex bibendo cassiam tractam cum aqua decoctionis prunoz̄ et tamarindoz̄ ad educendum vinū et vapores. et si perseueret dolor capitis fiat flebotomia ad euitandum.

De vino: superfluo.

¶ Febris effimera ex vino. Cap. xliij.

Quandoq̄ accidit ex vino feb. effimera. et cura eoruz est cura ebrietatis. et fortasse indigent solutione cum aqua fructuum et similib⁹ et flebotomia et vomitu: et proprie quādo perseuerat dolor capitis eozum. et opz̄ vt ingrediatur balneum post declinationem.

¶ Pro cura ebrietatis redit ad primum tertij. et ad tertiam primi.

¶ Febris effimera ex cibis calidis. Cap. xliij.

Cibi calidi faciunt febrem effimeram sicut illa que est ex sole sed plurimum est cerebralis et in spiritu animali. et illa que fit ex balneo est cordialis et in spiritu vitali. similiter illa que fit ex cibo est epatica et in spiritu naturali.

¶ Cuius curatio. Capitulum. xliiij.

Est prouocatio cum infrigidātibus notis. et solutio nature est melior cum siracost et tamarindis et rectificare epar cum eis que sunt aqua endiuie et oleum et syrupus acetosus ⁊ emplastra infrigidātia ex sandalis et camphora et aqua rosarum et oleo de succo eius et ex succis oleorum infrigidatis actu. Et extinctio cum cibis frigidis ⁊ humidis.

Cibi calidi.

¶ Cibi calidi sicut alia cepe aromata. ⁊ huiusmodi calida in tertio aut quarto gradu febrem faciunt effimeram inflammādo spiritus et proprie naturales. Et ex his accipe triplicem modum verum effimere fm triplicem spiritum animalem vitalem et naturalem qui est subiectū. calefacti esse quod est causa contūcta effimere. ¶ Pro cura vertit intentionem ad educendum cibum calidum ⁊ materias inde genitas, cum siracost idest māna di stemperata cum aqua decoctionis prunoz̄ tamarindoz̄ et similium lentientium et infrigidātium. ¶ Secundo vertit intentionem suam ad infrigidandum et confortandum epar quod est spirituum principium naturalium cuz aqua endiuie sumpta cum syrupo acetoso. et conueniens est syrupus de granatis ⁊ oxizaccara. Et infrigidādū est epar. et etiam coz cū exterius applicitis compositis ex sandalis. cāphora. et aqua rosata ⁊ succo rosarum q̄ lz̄ sit calidus valet tamen ad cōfortandum sua aromaticitate. ⁊ fit frigidis actu et potētia sicut sempuiuq. solatri et plantaginis. nenufaris et similibus. et regimen in cibo ⁊ potu declinet ad frigidum et humidum.

¶ Et sic cū dei gratia fit finis expositionis huius primi tractatus prime Fen quarti Auicenne.

¶ Principiū sermōis de febrib⁹ putridis ⁊ cōplementū sermonis est in feb. sanguineis ⁊ colericis.

¶ Tractatus secūdus. sermo vniuersalis de febribus putridis. Rubrica.

Hec rubrica sit exponit. tractatus secūdus est principiū sermonis in febribus putridis de q̄bus principaliter agitur in p̄nti tractatu. et est cōplementum in febribus sanguineis et colericis q̄ nō sunt putride sicut sinocha sine putredine. et sicut febris adusta siue causon q̄ pōt fieri absq̄ putredine colere per solā eius adustionem. oēs ist̄ be febres dic̄ būorales. Deinde sequitur sermo vniuersalis in febrib⁹ putridis. hec em̄ est rubrica huius primi capituli.

Putredo accidit aut ppter cibum malū cū est p̄paratus vt putrefiat illud qō generat ab eo ppter malitiam siue substantie. Aut ppterea q̄ velociter recipit corruptionez̄ quāuis sit bone substantie sicut lac. Aut q̄m̄ est aquosus nutrimenti mali cuius aquositatē recipit sanguis sicut illō qō generat a fructib⁹ tardis humidis valde. Aut quoniā est ex illis que nō cōuertuntur ad sanguinē bonū: immo remanet

Aristoteles 4° tō metheoz̄ Putrefactio ē corruptio quedā i vnoquoq̄ humido ppria et secūdum naturam caliditatis ab aliena caliditate que est ambientis.

remanet humor malus frigidus quem ab horret calor innatus ⁊ succedit ei extraneꝰ sicut ille qui generatur a cucumere et citru lo et puris et similibus. Aut malicia artifi/ cij eius. Aut hora ipsius Aut ordo eius se cundū qꝫ scis.

Galenus deci/ mode ingenio. Si recte a no/ bis monstratū est putrefactio nem humorum multorū dierū febriuꝫ causam esse:banc sana re oportet pri/ mum:nō negli gētes extingue re febrem ,que exea accēdi an/ ticipauit.

Hic tractatus secundus diuiditur in duas partes. In prima parte agit Auicenna de febribus putridis in ge/ nerali. In secūda in speciali.secunda ibi.(Febres colerice).prima in tres. In prima agit de causis putredinis et diuersitatibus eius.et de diuersita/ tibus febrium putridarum. In secunda ibi. (Si/ gnificant).in principio sequentis capituli ponit signa febrium putridarum in generali. In tertia ibi.(Scias)ponit generalem curationem febriū licet forte magis ad intētionem conditoris possit hic tractat⁹ diuidi in tot partes quot sunt capitu la. Primum capitulum diuiditur in tres partes. In prima ponit causas putredinis.in secūda ibi. (Et putredo quidem quandoqꝫ est cōmunis)po nit diuersitatem putredinis.in tertia ibi.(Et pu/ tredo colere) ponit diuersitatem febrium putri/ darum. Prima in quatuor sicut quatuor sunt cau se putredinis:scilicet cibus.opilatio.aer:et būor. secūda ibi.(Aut propter opilationem).tertia ibi (Aut propter dispositiones extrinsecas). quarta ibi.(Et plurium causarum putredinis). Et licꝫ multe alie possint esse cause putredinis sicut vene num .medicina putrefactiua .accidentia animi. vsus/venereorum et similia tamen mentionem fe/ cit de causis contingentibus pluries dans per ipsas reliquas causas intelligere. ¶ Prima pars potest diuidi in septem partes secūdum qꝫ septē modis ex parte cibi potest in humano corpore ac cidere putredo.partes patebunt discurrendo per textum. Prima causa est malitia substantie. idest proprietates cibi per quam nō est paratus vt pa tiatur a calore humano transmutationem perfe/ ctam in chilū sicut fungi et fruges collecte tempo re pestilentiali carnes crude et similia. vnde gen tum ex eo est ad putredinem paratum. et ad banc causam reducūtur cibi habētes proprietatem indi uidualem nocentē vni boi et nō alteri sicut in me caseus. ¶ Scōs modꝰ est qꝛ quāuis sit bone sub/ stantie est tñ ex illis q̄ velociter recipiūt corruptio nem:sicut lac. est eñ bone substātie:qꝛ currit pro/ prietas inter ipsum ⁊ boiem vt a calore būano fi bi proportionato et debite aplicato fit in chilū bo/ nū trāsmutabile:sed tñ est ita facile alterabile;p/ pter modū sue substātie vt a calore sibi disproportionato facile putreat. ¶ Tertia cā qñ est cibꝰ nu trimenti mali aquosi cuiꝰ aquositatē recipiat san guis sicut illud qō gñatur a fructibus tardis bu/ midis. ¶ Pro quo nota qꝫ sunt multi cibi aquosi quorum aquositates stomachus et epar separant ab illo:qō in sanguinē cōuertit.⁊ istorū aquosita tez nō recipit sanguis. Et quidā sunt quorū aquo sitas nō facile sepatur per primam digōnem neqꝫ scōam.et istorū aquositas remanet in sanguine.⁊ sanguis iste qui est calor naturalis:nō babēs suf ficiens dñium ad humidū suū regulanduꝫ facile putret. Et primi penes Auicēnā scō canone. ca. primo habēt cōplexionē debilē:⁊ scōi cōplexionē fortem:ita vt non sue substantie facile separentur Exemplum primi.sunt ficus et vue recentes quo/ rum humiditatis,pars magna separatur in pria digestione a chilo.propterea ventrē lenitunt:et a pe ponibus humiditatis separat pars magna ipse cūda digestione que multū urinare facit.⁊ ista ba bent cōplexionem debilē. Exemplum scōi.sunt si cut pfica pruna cerasa et similia quorum būiditas nō bene separata per pmā aut scōam digōnez re manet in sanguine. Et ista habēt cōplexionē fortez in cōparatiōe ad calorē būanū. Iz absolute.i. in cōparatione ad igneū habeāt cōplexionē debi lem. Oleum aūt absolute bz cōplexionē ⁊ mixtio nem fortē cuius ptes nō possunt abinuicē separi p actionē ignis. Fructꝰ aūt isti dñr tardi:qꝛ propter superfluā būiditatē tarde digerunt sicut persica ⁊c. ¶ Quarta cā est qñ cibi sunt multū frigidi et diffi cilis digōnis:ex qbꝰ nō est aptus bonus sanguis generari:imo gñatur būor frigidꝰ crudus cui ca/ lor naturalis nō pōt dñari vñ succedit in eo calor extraneus ducēs ad putredinē. et iste modus dif/ fert a prio:qꝛ ille ducit ad putredinē merito pprie tatis bic aūt merito superflue frigiditatis. Et dif/ fert a scōo mō:qꝛ ille est merito modi substātie fa ciliter ad putredinē paratus. Et differt a tertio: qꝛ ille parat ad putredinē merito būiditatis sup flue. Exemplū buiꝰ quarti modi sunt cucumeres citruli et pira.cucumeres aūt sunt qui nostro ideo mate vocant taliter frigidi in scōo .citruli autez sunt minores adhuc frigidiores ⁊ deteriores:ex q̄ bus būores grossi frigidi gñantur q̄ putrentes p pter cām dictā sunt cā febriū cronicarū flegmati carum. Pira sīr nō oia:sed illa maxie q̄ sunt strā/ gulosa et nō pñt comedi nisi cocta. ¶ Quinta cā est malitia artificij vt cū cibi nō debite coquātur aut indebite preparentur sicut cū pisces cum la/ cte miscentur aut cū pisces elixi tenētur cooperti. cōuertunt eñ in venenū .sexta tertij. ¶ Sexta cau sa est hora cibi siue tempus inconueniens.s.quā/ do sumitur cibus super alio semidigesto.prohibe tur enim digestio primi per aduentū secūdi:⁊ for/ te vteroꝫ corrumpitur. ¶ Septima causa est ordo malus vt cum cibus grossus preponitur subtili qui subtilis primo digeritur et cum non possit pelli extra stomachum cum nō amplius sit aptus pati a calore stomachi vt naturalis patitur ab eo tanqꝫ a calore absolute et putrefit .Et hec oia de bent esse scita tertia primi capl̄o. de regimine etꝰ qō comeditur et bibitur.iō dicit ꝑm qꝫ scis. Sunt aūt preter bas alie cause sicut nimia quātitatis ci bi aut paucitas eius de quibus.13ª.tertij:sed per istas septem ab Auicenua positas possunt reli/ que intelligi. Quid autem sit putredo dicetur.

¶ Aut ꝓpter opilationē prohibentē re/ spirationem ⁊ euentationē ꝓpter comple/ xionē corporis malam cū non potest dige/ stionem facere bonam.

¶ In hac pte ponit scōam cām putredis q̄ est opi latio. Et diuidit in quatuor ptes.in prima ponit qꝫ opilatio est causa putredinis mediāte mala cō plexiō e quaz opilatio causat. In secūda ostēdit qꝫ opilatio est causa putredinis debilitādo virtutē. In tertia ponit q̄bꝰ modis mala cōplexio cāt pu/ tredinez. In q̄rta oñdit qūo opilatio ⁊ effectꝰ ab ipsa pendentes sunt reciprocā sese mutuo augēt et fouent.scōa ibi. (Et sunt iterū virtutes)13ª.ibi (Et buiꝰ q̄dē cōplo).14ª ibi.(Et iste cause sunt). ¶ In pria pte dicit qꝫ putredo fit aut ꝓꝓ cibos sīc dictū fuit:aut ꝓꝓ opl̄onē ad quā opl̄onē seq̄tur ꝓ bibita trāspiratio:qꝛ ꝓbibet aeris fridi ispiratio ⁊ ipsiꝰ feti cali ⁊ inutilis simul cū vapoꝛibꝰ expira/

tio. Et sequitur etiam prohibita euentatio: quia calidum actuale tam spirituum q̄ mēbrorum nō potest debite infrigidari. ad prohibitam autem respirationem et euentationem sequitur mala cō plexio que fm plurimum est calida saltem in prin cipio licet postea tandem fiat frigida cum spiri tus corrumpuntur et calor extinguitur. Ad com plexionem autem malam sequitur mala digestio per quam malam digestionem humor de nouo generādus fit malus: et qui genitus est corrūpit.

¶ Et sunt iterum virtutes debiles que nō faciunt in cibo aut humore aliquid pro pter priuationem respirationis humorum quare dimittunt eum crudum.

¶ In hac parte secūda ostendit quomodo virtu tes debiles sint causa putredinis: quarum virtu tum debilitas sequitur opilationem propter pri uationem respirationis. nō enim faciunt in cibo neq; in humore aliquid: quia dimittunt eum cru dum: et quando est crudus nō regulatur a virtu tute q̄re capit a calore agente vt elemētaris: et sic paratur ad putredinem et putrefit cum calor in nobis rarissime habeat vim adustiuam.

Sed dubitatur quia videtur q̄ hec causa non differat a prima. nam virtus nō debilitatur nisi propter ma lam complexionem sequentem opilationem.

¶ Dicendum q̄ in prima causa licet sit mala com plexio et debilitas virtutis sicut in secunda: atta men aliud est humorem non regulari a virtute: et aliud est ipsum alterari propter maliciam com plexionis agentis in ipsum sicut fit in prima cau sa. In secūda autem solum derelinquitur a regi mine nature mala complexione non concurrente positiue ad ipsius putredinem. ¶ Nota etiam q̄ multotiens accidit q̄ stante debita complexione membri cum sufficientia spirituum virtus tamē non sufficit bene digerere: eo q̄ anima est alteri operi intenta. sicut accidit in illis qui fundē spe culantur. Sicut en im attenti fortibus imagina tionibus delata sub oculis non videmus. secūdo de anima. sic etiam attenti fortibus imaginatio nibus non bene digerimus: fm plurimum tamen virtutes deficiunt ab operando propter defectuz in spiritibus aut membris.

¶ Et huiusmodi quidem complexio aut generat humorem malum aut corrumpit id quod generat propter abbreuiationem suam in digestione: et quia mouet eum mo tu pigro.

Mala complexio cā putrefactionis.

¶ In hac tertia parte ostendit q̄ mala complexio est causa putredinis tribus modis. ¶ Primus. q̄ generat humorem malum siue generet ipsum per digestionem corruptam. sicut quando stomachus generat flegma acetosum aut rem fumosam qua lis non debet in stomacho hominis sani secun dum speciem generari. et sicut epar generat co leram vitellinam aut citrinam siue generet humo rem malum per digestionem diminutam per re missionem. sicut si generaret sanguinem flegma ticum non decoquendo cibum sufficiēter aut per digestionem diminutam per intensionē sicut si ge neraret sanguinem nimis calidum nimis excoq quendo cibum. ¶ Secūdus modus est: quia cor rumpit illud quod generat per diminutionez suā quia generando corrūpit illud quod generat cor ruptione proxima in putredinem: quia deficit a perfectione digestionis quomodocunq; deficiat et non est differentia inter causas primam et secū dam: nisi q̄ in secunda generando disponit ipm dispositione proxima ad putredinem: sed in pri ma non. ¶ Tertius modus est: quia mouet ipsum motu pigro ad finem suum. quare tardatus ca pitur a calore extraneo et putrefit siue illum hu morem actu generet siue tam generatus sit. nam cum a virtute digerente mouetur subiectum a ter minato in terminatum per viam terminatam si cut quando de cibo fit chilus: et de chilo sanguis: et de sanguine humiditates secūde nisi debita ve locitate agat: quandoq; preoccupatur materia a calore extraneo et non peruenit ad suum inten tum: sed putrefit sicut chilus bene digestus in sto macho putrefit quando non potest transire per pileron: eo q̄ in pileron est aliquis cibus nō dige stus viam preoccupans. Exemplum huius est vas plenum aqua quod circunducitur qō tamē aqua non cadit deorsum si circunducatur velo citer dato quod aliquando fundus vasis fit su pra aquam. Si vero tarde circunduceretur tunc caderet deorsum et motus rectus preoccuparet motum circularem.

¶ Et iste cause sunt iuuantes in genera tione opilationis generantis putredinem.

¶ In ista parte ponit q̄ opilatio et effectus sui re cipr oce se augent et fouent. Nam iste cause: scili cet mala cōplexio et debilitas virtutis sunt iuuā tes in generatione opilationis generando humo res malos qui opilant. que opilatio est causa pu tredinis causando malam complexionem et de bilitando virtutem.

De aere corrupto.

¶ Aut propter dispositiones extrinsecas ex aeribus malis sicut est aer pestilentie et aer lacunarum et locorum infusorum in quibus madefiunt res vt linum et aspal tum. Et quandoq; aggregatur de eis nu merus rerū plurimus.

¶ In hac tertia parte ponit tertiam causam pu tredinis dicens q̄ putredo fit propter dispositi tiones extrinsecas ex aeribus malis. sicut est aer pestilens et aer lacunarum siue paludum et aer locorum infusorum in quorum aquis ponuntur res ad macerandum sicut linum et aspaltū. aspal tus autem est iuncus ex quo fiunt in hispania fu nes sicut apud nos fiunt ex canabe qui etiam fun ditur in aquis vt macerētur. nam aque ille et si sint laudabiles putrent cum huiusmodi infundū tur in eis. et vapores ab eis eleuati corrumpunt aerem: qui inspiratus simul cum vaporibus illis putrefacit humores. Aer tamen pestilentialis pre ter putredinem habet proprietatem venenosam qua inducit malignam putredinem paruo tem pore occidentem. et ideo febres pestilentiales sunt febres acutissime. febres autem pendentes ab aeribus putridis non habentibus banc pro prietatem venenosam secundum plurimum sunt cronice. Et quandoq; agregatur numerus rerum idest causarum putredinis: quia plures simul con currunt ad causandum putredinem scilicet cibus opilatio aer ꝛc.

¶ Et plurimum causarum putredinis hu morum est aut propter multitudinem hu moris: aut propter grossitudinem suam aut viscositatem sui.

¶ In hac

¶ In hac quarta parte ponit quartaz causam putredinis sumptam ex parte humoris. Et diuidit in tres. in prima narrat istas causas. in secunda excusat se. in tertia dat modum quo ex humorum talibus dispositionibus coadiuuantibus alijs causis fit putredo. secunda ibi. (Et cause). tertia ibi. (Ergo quando fecerint). In prima dicit q plurimum causarum putredinis est ex malis dispositionibus humorum: scilicet propter multitudinem aut viscositatem aut grossitiem eorū. Cuz enim hūores sunt multi nō possunt bene a calore regulari. suffocatur enim et opprimitur a multitudine. ⁊ multitudo etiam est causa opilationis est causa putredinis. similiter grossities et viscositas vt est apud Auicennā secūda primi.

¶ Et cause multitudinis humorum et viscositatis et grossitiei humorum sunt note: et inceptio opilationis est nota.

¶ In secunda parte dicit q cause multitudinis grossitiei et viscositatis humorum sunt note: scilicet secunda primi. Et similiter inceptio opilationis idest causa quare incboet opilatio est nota. Sunt etiam nota signa opilationis ex dictis secūda primi. et in tertio canone in multis locis. et ideo de istis nō oportet hic dicere.

¶ Ergo quando fecerint opilationem accidit putredo propter euentationis priuationem proprie cum fuerint succedētes motibus in non sua hora super repletionem ⁊ nauseatiuam satietatem: et balneationes similiter: aut sol calidus: aut sumere calefacientia super repletionem: et dimissio cautele obseruationis digestiōis in stomacho et epate. Et succurrendi defectui si acciderit propter calefactionem amborū in epithimatibus et vaporatoribus.

¶ Hec coniunctio ponitur hic continuando nō inferendo quādo humores aut multi aut grossi aut viscosi fecerint opilationem: tunc accidit putredo propter prohibitionem euentationis. et maxime accidit putredo. quando cōiungitur vna aut plures de causis sequentibus. ¶ Prima cum motus fuerint succedentes bis opilationibus ⁊ proprie facti in hora non conuenienti scilicet super repletionem ⁊ nauseatiuam satietatem. ¶ Secūda est balneatio in aqua aut in stufa succedens opilationi. et proprie si cum opilatione fit repletio aut nauseatiua satietas. ¶ Tertia sol calidus tali hora. ¶ Quarta sumere calefacientia sicut piper zinziber et similia. ¶ Quinta dimissio cautele obseruande pro bona digestione stomachi aut epatis scilicet in quantitate et qualitate ciborum et quibusdam alijs auxilijs necessarijs quibusdam hominibus sicut quidam portant circa stomachum pellem vulturis vel agninam. ¶ Sexta dimissio cautele ad succurrendum defectui: idest nocumento maxime stomachi aut epatis si acciderit cum calefactorijs epithimatibus et ceteris huiusmodi aliquando calefacientibus aliquando in frigidantibus secundum exigentiam nocumenti inducti.

Sed dubitatur hic de q̄tuor causis tā dictis. primo motus prohibet putrefactionem. quarto methaurorum ergo nō est causa putredinis. ¶ Item balneatio in aqua calida resoluit et minuit multitudinem ⁊ repletionem. secunda primi capitulo. Quidā ornate loquentium. Et similiter sol calidus fortificat calorem et resoluit superflua. res autem calide sicut piper et zinziber fortificant digestionem et resoluunt superflua. quare prohibent putredinem. ¶ Ad hoc respondetur q stomacho multum repleto cibo et epate cbilo et venis humoribus fortes motus succedentes. proprie stante opilatione agitant has humiditates et agitando calefaciunt et cum nō possint bene a calore naturali regulari tum propter opilationem: tuz propter multitudinem succedit in eis extraneus. Balneū autem et sol calefaciunt et trahunt spiritus a centro ad circunferentiam: vnde calor innatus circa membra digestiōis debilitatur ⁊ per calorem rerum suprascriptarum humiditates calefiunt qui calor agit elemētaliter. Similiter res calefacientes sumpte in his casibus calefaciendo ad putredinem cito disponunt: quia humiditates ille nō regulantur: sed tamen nō in omnibus sunt iste res calefacientes causa putredinis sicut in illis quorum virtus regitiua est fortior ad prohibendum putredinem q̄ res suprascripte ad ipsam causandam sicut in rusticis et his qui consueti sunt similibus inordinationibus. ¶ Sed ad argumenta. ¶ Ad primum dicitur q motus prohibet putredinem illarum rerum que pro sui conseruatione a putredine nō indigerent aliquo speciali cōseruante sicut aque: sed tamen multotiens preparat ad putredinem ea que indigent aliquo speciali conseruante sicut humiditates nostri corporis. Similiter non sequitur q si balneum et sol resoluant superflua q non sint causa putredinis sui: precipue cum occurunt corpori hominis et conditionibus indebitis. ¶ De medicinis autem calidis dicitur q debite administrate et in corporibus frigidis et quando oportet iuuant: sed indebite administrate nocent.

Dubitatur vtrū putredini sit semper adiuncta opilatio aut prohibita transpiratio. Arguitur q sic. primo ex Galeno. xj. terapentice. ¶ Item Auicenna in parte presenti ponens modum quo humor multus grossus et viscosus causat putredinem dicit q eā causat mediante opilatione.

In oppositum arguitur. quia nulla existente opilatione potest calor extraneus corrumpere humores et membri caliditatem naturalem cum ceteris circūstantijs ad putrefactionem requisitis igitur potest esse putrefactio absq; q ei coniuncta sit opilatio ⁊ absq; q fit coniuncta prohibita trāspiratio que est effectus opilationis.

Pro decisione dubij notandum q pertinēt isti termini opilatio obstructio prohibita transpiratio prohibita euentatio. Opilatio autem proprie sumpta est clausio vie siue i orificio siue in aliqua parte interm edia. Obstructio autem est clausio orificij et proprie pororum. prohibita vero transpiratio est prohibitio exitus aeris facti inutilis. ideo dicta est transpiratio quasi vltra spiratio. Aer enim spiritus dicitur et sic prohibitio exitus vaporum et aeris facti inutilis dicitur prohibita transpiratio. Euentatio autem dicitur quasi venti actio infrigidans caliditatem superfluam spiritū ⁊ mēbrorū que necessaria est pro ipsorū cōseruatione. Prohibita aūt euētatio dicit cū pbibet actio vēti vel aeris debētis hmōi calidū refrige-

rate ne superfluat que probibita euētatio mani/
me fit cum probibetur aeris frigidi ad aliquem
locū trāspiratio propter alicuius vie opilationē.

His premissis sint be cōclusiōes ad
quesitum responsiue
¶Prima.possibile est esse putrefactionem in bu/
mano corpore absq; opilatione idest preternatu/
rali clausione alicuius vie vel orificij .patet con/
clusio de cibo putrente in stomacbo :aut de bu/
more putrente in aliquo corpore latarū viarum tē
pore pestilentie.¶Scōa conclusio.possibile est in
bumano corpore esse putrefactionē absq; pbibi/
ta transpiratione que sit causa efficiēs aut cōco/
mitans. ꝓbatur q; possibile est in aliquo bumo/
re esse putrefactionem in sui principio in quo bu/
more fit propius calor extraneus.nondum tamen
vapores sunt educti ad sui corporis superficiem
tunc patet ex diffinitione putrefactionis inferius
ponenda ꝙ ibi est putrefactio.ꝛ tamen ibi nō est
pbibita transpiratio cum ibi nulli sint vapores
qui transpiratione indigeant.¶Tertia conclusio
possibile est esse putrefactionem absq; probibita
euentatione que sit causa efficiens aut cōcomitās
ꝓbatur.q; possibile est in aliquo bumore vel mē/
bro fieri putrefactionem quāuis suus calor euen
tetur quantū debet euentari qui calor si fieret re/
missior adbuc esset magis preter naturam.igitur
cōclusio vera.assumptum patet.quando aliquid
putrefieret ꝓpter nimiaz frigidatem sicut in bis
que congelantur et sunt vicina congelationi.
¶Quarta cōclusio.de intentione auctoris nō po/
test esse putredo cum febre quin ibi sit probibita
transpiratio et ꝓbibita euentatio saltem cōcomi
tanter.ꝓbatur.naz semper in febre putrida vapo
res putridi ad cor perueniunt qui non sufficiēter
trāspirant.Similiter semper in corde febriēte est
caliditas preter naturam euentatione indigens.
Hic tamen esset instantia de corde febriente cui?
calor esset remissus respectu caloris sibi debiti.
¶Sed ad boc pōt patere rñsio ex dictis superius
Ex bis tandem patere potest putrefactionem ꝑm
plurimum esse coniūctam opilationi que fit cau/
sa efficiens aut cōcomitans.

Galenus scōo de differentijs febrium auctoritate Aristotelis.

Videtur quidē recte Aristo.di/
xisse: putrefa/
ctionem a calo
re extraneo fie
ri: dixit aūt ex/
traneum exte/
riorez: nō innatum :neq; pro/
prium vniuscu
iusq; eorum que
sunt:nā bic q̄dē
coquere aptus
natus est :extra
neus vero cor/
rumpere quod
est putrefacere.

¶Et putredo quidem quādoq; est com/
munis corpori:et quādoq; est in membro
propter debilitatem suam:aut propter ve/
hementiam caliditatis sue extranee et sue
acuitatis :aut doloris eius.
¶In ista parte ponit diuersitatem putredinis.et
habet bec pars duas partes.In prima parte po/
nit diuersitates putredis contingentes merito lo
ci.In secūda ibi.(Et humor recipiens) ponit di
uersitatem putredinis contingētis merito humo/
rum putrētium.¶In prima dicit ꝙ putredo quā
doq; est communis corpori:quādoq; est in mem/
bro determinato propter causas quatuor.primo
propter debilitatem suam.secūdo propter vebe/
mentiam caliditatis sue extranee.tertio propter
acuitatem suam .quarto propter dolorem eius.
¶Nota igitur primo ꝙ per putredinem bic de/
bes intelligere humorem putridum:sed per esse
cōmune toti corpori intellige ꝙ humor putridus
sit in ambitu totius sicut in tertiana interpolata
quando materia colerica esset sparsa borizparo/
xismi extra venas in omnibus poris corporis ex/
trinsecis et in tertia continua in venis paruis ad
membra extrinseca terminatis. Sed minus pro/
prie dicitur putredo cōmunis toti quando mate/
ria putrida est contenta in venis siue concauitati/
bus que sunt deputate ad retinendum humorem
comunem toti. sicut si putredo esset cōtenta in ve
na cbili aut vena porte aut arteria adorti aut in
corde aut in stomacbo.Dicitur autem esse in mē/
bro determinato quando non esset in ambitu to/
tius:sed in loco determinato sicut in pleura ingui
ne cora pectore et similibus siue sint organica si/
ue cōsimilia:in quibus materia coadunatur pro/
pter causas in textu dictas:scilicet ꝓpter debili/
tatem illius membri.que debilitas potest esse in
virtute digestiua:ita vt non bene digerat nutrimē
tum sibi adueniens:quod remanens ibi non dige
stum putrefit.et potest esse debilitas virtutis ex/
pulsiue nō expellentis superfluitates que neces/
sario in quacunq; digestione multiplicantur.et
quocunq; istorum modorū adunatur humor putri
dus in loco per viam paulatine congestionis siue
apostement siue nō.Aliquando potest esse debili
tas expulsiue humorum fluentium ad membrum
vel virtutis resistitiue siue respuitiue superfluorū
ad ipsum vententium:que tamē est vna virtus:sed
effectus sunt diuersi.aliud enim est resistere ne bu
mores fluāt ad aliquod membrū. aliud est postq̄
fluxerunt ipsos expellere.Propterea secūdum di
uersos effectus sortitur diuersa nomina. Et pro/
pter buiusmodi debilitatem coadunantur bumo
res putridi per viam defluxus siue apostement :si
ue nō.bec autem virtutis debilitas existens in alt
quo membro aliquando est absoluta comparan/
do membrum ad medium sui generis:aliquando
est respectiua.verbi gratia.esto ꝙ stomacb? sit for
tis:potest tantum accipi de cibo:et ita difficilis
digestionis ꝙ nō poterit neq; digeri: neq; expelli
quin prius putrefiat.Similiter intestinis existen
tibus fortibus stat materiam tanto impetu ab
alijs membris moueri ꝙ intestina nō poterūt resi
stere:imo recipiēt ꝓpter respectiuā nō absolutā
debilitatē.¶Secūda cā est vebementia calidita/
tis trabentis ad se humores aliorū membrorum.
vt dicit Gale.scōo de differentijs febrium.ꝛ nos
experimur ꝙ fricando membrum ad ignem rube/
fit et tumescit ꝓpter attractionē sanguinis ꝛ alio
rum humorum ad ipsum.¶Tertia causa est acui/
tas caliditatis quando est coniuncta siccitati.ita
vt mordicet.aliter.acuitatis sue:scz membri. for/
tis enim acuitas sensus mēbri facit vt a quacūq;
causa facili patiatur. ¶Quarta causa est dolor
membri qui est causa attractiōis humorum:quia
natura nō vtens preuisione intendens succurere
membro dolenti transmittit spiritus sanguinem
et alios humores cum sanguine qui indebite ibi
retenti putrent.

¶Et humor recipiens putredinez aut est
colera talis modi vt ab ea vapor egredia/
tur qui sit subtilis fumosus valde.Aut san
guis talis modi vt euaporet ab eo vapor
subtilis.Aut flegma talis modi vt illud qō
euaporat ab eo sit vapor spissus.Aut me/
lācolia talis modi vt illud quod euaporat
ab ea sit vapor fumosus puluerulentus.

¶In parte ista ponit diuersitatem putredinis cō
tingentis merito humorum.Et dicit ꝙ humor re
cipiens putredinem idest qui putrefit et est sub/
iectū putredis:aut est colera talis modi.i.nature
vt ab ea vapor egrediaꝫ:q̄ ē fumosus subtilis val
de aut est sanguis talis modi vt ab eovaporet va
por subtilis:

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

por subtilis:et nō dixit fumosus:quoniam vapo/res sui sunt bumidi non ficci actu fumosi:aut fle/gma talis modi vt vapor suus sit spissus:aut melā colia talis modi:vt quod vaporat ab ea fit vapor fumosus puluerulentus:et quia est admixtus par tibus terreis proptera fumante melancolia ap/paret in lingua sicut lutum terreum.et climia non fit nisi ex effumatione metallorum. ¶Nota primo q nō fuit intentio Auicenne q solū bumores pri/mi putreant:immo possunt putrere membra ⁊ bu miditates secunde lac cb ilus et similia:sed facit solum mentionem de bumoribus:eo q frequēter putrent.et sunt frequenter causa febrium putri/darum.Alia ratio et per bumores dedit alia in/telligere.nō enim est dubium q bumiditates secū/de possunt putrere et facere febrem putridam.il/lud raro tamen accidit et iam vidit febriētem ex spermate putrido per cuius expulsionē sanat⁹ est Simil'r putrent vermes et faciunt febres.⁊ simili/ter membra et reliqua huiusmodi.

Sed dubitatur vtrum spiritus pos/sit putrefieri. ¶In quo dubio tenēde sunt iste cōclusiones. ¶Prima omne mixtum potest putrefieri preter flammam ignis.Hec cōclusio est de mente Aristote. quarto metbaurorum.vbi dicit q omnia putrescunt pre ter ignem. Huius autem ratio est:quia in omni/bus mixtis calidum suum potest fieri impotens ad proprium bumidum regulandum preter quā in flamma ignis propter sui caloris intensio/nem ⁊ paucitatem sui bumidi.quapropter suo bu mido appropriatur adustio nō putrefactio. ¶Se cunda conclusio.spiritus licet raro:possunt tamē putrefieri:q̄ babent calidum intensum cum pau citate sui bumidi.Raro ergo contingit q sua ca/liditas nō possit proprium bumidum regulare. ¶Tertia cōclusio.aliqua febris effimera est putri da.patet de spiritibus putrentibus in finistro vē triculo cordis:immo potest esse pestilētialis si ac cidat in eis putredo per aerem pestilentialem ad cor inspiratum. Auctores tamen de bac effimera putrida nō fecerunt mentionem propter rarita/tem sui euētus:⁊ quia curatur sicut relique effime/re ly putrida pestilētialis exigat pro sui curatio/ne q frigida sumpta ⁊ applicata sint confortati/ua virtutis vitalis et a putredine preseruatiua. ¶Notandum q ly aliqua colera fit certo sangui/ne grossior.⁊ similiter certo flegmate.et consequē ter vapor suus fit grossior vapore ab illo sangui/ne et flegmate eleuato. ¶Auicenna tamen dicens vaporem colere esse subtiliorem vapore sangui/nis ⁊c.intellexit huiusmodi comparationem ser/uata paritate bumorum in situ siue latitudinis vt subtilis subtili: grossus grosso: mediocris me/diocri comparetur. Quomodo autem vapor et bumor sint causa.coniuncta feb.dictum fuit supe rius in questione de maioritate morbi. ¶Notan/dum secundo.q ly aliqua putredo possit esse fine istorum vaporum eleuatione:attamē putredo fa/ciens febrem putridam nō potest esse fine bo:um vaporum eleuatione quantuncunq̄ bumor putri dus possit esse in ventriculo cordis ⁊ possit se so/lo causare febrē:attamē quando cunq̄ by tantam caliditatē putredinalem que sufficiat ad causan/dum febrem:tūc ab eo vapores putridi eleuabun tur adiuuātes ipsum in causando feb.quapropter nunq̄ est febris. putrida quin vapor putridus cō currat ad ipam causandā.ly būore euacuato pos/sit per tēpus remanere vapor putridus cōseruās

Aristoteles.

De putredine.

febrem.quapropter semp vapor est causa cōiun/cta feb.si febris putrida sit:licet nō semp bumor. Possemus tamē aliter dicere ⁊ cōformius deter/minationi superius facte de causa cōiuncta mor bi in questione de maioritate morbi:q etiā būor postq̄ est eūatus est causa cōiuncta feb. causans ipsam per aliquid sui.s.per vaporē.sicut etiā dici mus sortē esse causam mortis platonis:qui cum iecerit iaculū in platonem moriatur anteq̄ iacu/lus attingat platonē.⁊ sor.esse causax gnationis platonis:qui post missionem spermatis in matri cem moriatur anteq̄ plato aiatus sit. ¶Hic q: fa cta est mentio de putredine ⁊ putrefactiōe dignū est declarare quid sit putredo: q̄d putrefactio. et quō putrefactio differt a cōbustione. Horum ta/men declarationē decreui ponere in fine huius ca pituli:q: alqualiter ꝓlixa est.⁊ sic deiceps questio nes longas si que erunt ponam in fine capitulox ne textus expositio interrūpatur.

¶Et putredo quidem colere facit tertia-nam:et putredo sanguinis facit continuā et putredo melācolie facit quartanam et q̄ currunt cursu eius.et putredo flegmatis similiter vt multum facit quottidianam et que currunt cursu eius.

Postq̄ in parte precedenti posuit causas putredi nis et diuersitatem eius.Hic ponit diuersitatē fe brium putridarum. et diuidit in tres partes. In prima ponit diuersitatē febrium putridarum ꝑm diuersitatem bonorum.In secūda ponit diuersi tatem earux ꝑm diuersitatem locorū.In tertia po nit quasdam diuersitates magis speciales .cum quibusdax canonibus.scōa ibi.(Et sanguinis lo cus).tertia ibi.(Et iste quidex febres).In prima parte dicit q putredo colere facit tertianā.putre/do sanguinis facit continuam.putredo melanco lie facit quartanam et que currunt cursu eius.pu/tredo flegmatis facit quottidianā et que currunt cursu eius. ¶Notanduz primo.q ly colera faciat tertianā tam cōtinuā q̄ interpolatā:⁊ flegma et melancolia faciāt quottidianā et quartanā tam cōtinuam q̄ interpolatam:ñ faciunt cū putrent etiam alios modos febrū nā colera facit causo/nem.⁊ similiter flegma salsum. ⁊ melācolia facit quintanā ⁊ sextanā vt infra in ꝓprio capło. Et est possibile q melancolia putrens in locis ꝓpinq̄s cordi faciat cōtinuā nō bñtē manifestā exacerba/tionē de quarto in quartū.attamē Aui.facit solū mentionē de febribus ꝑm plurimū ab bis būori/bus cōtingentibus.sicut etiā est possibile. ly rarif sime accidat sanguinē posse facere interpolatam. ¶Notandū scōo q cū dixit q flegma et melanco lia faciunt quottidianam ⁊ quartanam ⁊ que cur runt cursu ei⁹.i.alias feb.similes illis.flegma eñ ꝓter quottidianā cōiter cōtingentē facit finco/palē būorosam empialā lipartā diurnā nocturnā et similes q̄ currūt cursu quottidiane q̄tū ad mul ta accītia ⁊ modū periodicādi.⁊ facit causonem multū differētē a quotidiana cōiter contingente in accītibus et modo paroximandi.Et etiam facit aliquando quandā febrem vniformem in qua nō apparet manifesta ꝓdicatio de die in diē sicut sepe vidi .licz in multis accidentibus assimiletur quotidiane cōiter contingenti. ¶Et melancolia facit interdum febrem vniformem que est sicut cō tinua conclusa.⁊ facit quintanam sextanā. Non autē addidit in sanguine et colera:et quod currit

Pituita cum atra bili.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

cursu eius.q; licet alique diuersitates possint accidere preter cõclusam proportionatam sanguini: q; sanguis potest facere interpolatã ⁊ preter tertianam proportionatã colere:q; colera facit causonem ⁊ syncopalem diminutam.ille tamẽ diuersitates sunt pauciores et rarius contingentes.Vel dic q; potuisset facere si voluisset:et q; dedit per istas pertinentes flegmati et melãcolie illas intelligi.¶Hic cadit questio pulcherrima ⁊ difficilis de periodicatione.Cuius determinationem: q; prolixa est reseruabo in fine capituli.

Aristoteles de bistoriis aialiuz .Sanguis venas vasa sibi habet nec in vllo alio nisi in corde preter venas cõtinetur Sanguis si integer est ⁊ non natura vel morbo vitiatus rubet :et dulcis saporis est.

¶Et sanguinis locus est intra venas.Colera autẽ et flegma et melancolia quãdoq; putrefiũt itra venas ⁊ quãdoq; extra venas ¶In parte presenti ponit diuersitatem febrium ꝑm diuersitatem locorũ in quibus putrent bumores.et diuiditur in duas partes.In prima ponit loca in quibus ꝑm plurimum putrent bumores. In scda parte ponit que febres sequunt ꝑm illoz locorum diuersitatem.scda ibi.(Et quando putrefiunt extra venas).In prima parte dicit q; locus sanguinis scz vbi putret ꝑm plurimũ est intra venas colera autẽ flegma et melancolia quandoq; putrefiunt intra venas quandoq; extra quasi indifferenter.ita q; putrefiũt itra venas sicut extra.

Dubitatur vtrũ sanguis possit putrefieri extra venas.¶In quo dubio est tenendum q; sic:q; in quocũq; loco reperitur sanguis ibi põt putrefieri: sed in multis locis reperitur extra venas: vt puta in ventriculo dextro cordis in poris membrorũ.et in bis duob? locis naturaliter continet.lz in poris membrorũ non cõtineatur sub dispositionibus ꝓprijs sanguinis cum tam dealbetur transiens in duas buiditates.Reperitur aũt preternaturaliter in cõcauo pectoris in stomacho in intestinis in vesica et poris mẽbrorum:ꝓpter cõtusiones aut qñ facit apostema.Et certum est q; in oibus bis locis põt putrefieri:⁊ tamẽ cũ incipit putrefieri adhuc remanet sanguis per certũ tẽpus.vt vult Aui.in ca. de feb.sanguis.¶Scda cõclusio ad intentionem Aui.⁊ ceterorum auctorũ ꝑm plurimuz cum facit febrem putridam putret intra venas.¶Tertia cõclusio ceteri bumores in naturali dispositione indifferenter cõtinentur intra venas et extra.Colera nanq; naturaliter cõtinetur in cbisti fellis que est eius receptaculum.Melancolia in splene.flegma in stomacho in intestinis et iuncturis. Similiter ad intra venas naturaliter continetur.⁊ cõsequenter sequitur q; ad intra venas et ad extra indifferenter possunt putrefieri et facere febres putridas.¶Ad Auerroyz aũt tertio colliget dicentẽ q; sanguis nõ reperitur actu nisi i venis.Similr ad Aristo.tertio de bistoriis aialium dicentem q; nõ reperitur extra venas nisi in corde dicendũ q; intelligũt i naturali dispositiõe ⁊ sibi ⁊ corpi.cui? primũ eiñ incipit esse in loco ꝓter? in corde aut venis tã primũ incipit ꝓternaturaliter disponi.

Auerrois.

Aristoteles.

¶Et quando putrefiunt extra venas et non est causa alia :neq; est putredo in apostemate intrinseco qõ det cordi putredinẽ continuam faciunt periodos quos diximꝰ Sed vnicuiq; accidunt:et eradicanꝫ quãuis flegmatica nõ eradicetur:quin ibi sint relique occulte.

¶In parte ista ponit diuersitatez feb.ꝑm diuersitatem locorũ in quibus putrefiunt. Et diuiditur in duas.primo ponit bas diuersitates. scdo ponit causam earum precipue cõtinuitatis et interpolationis.scda ibi.(Et feb.quidẽ putredinis). Prima in quatuor.in prima ponit quales febres fiũt cum putredo est extra venas.scdo quales qñ putredo est intra venas.tertio quales quando est intra venas oẽs aut cordi vicinas.quarto quales fiunt quando putredo est solum in venis paruis nõ vicinis cordi.secũda ibi. (Et quando putrefiũt).tertia ibi.(Et quãdo putredo est itrinseca) quarta ibi.(Cum autem sunt). In prima dicit q; quando materie facientes febres putrefiunt extra venas:tunc faciunt febres interpolatas cum modis paroxismorum suprascriptorum:scilicet flegma de die in diem:colera de tertio in tertium. et melancolia de quarto in quartum:que omnia vera sunt obseruatis duabus cõditionibus. prima q; propter multitudinem materie nõ fiant diuersi paroxismi.quorum vnus alterum subintret aut q; paroxismi sint ita longi propter multitudinez materie vt primo non finito alter incipiat.¶Primus casus accidit quando cõiunguntur plures febres quarum quelibet esset interpolata:sed omnes simul continue affligunt propter multitudinem et grossitiem materie.¶Secundus casus accidit aliquando in flegmatica: aliquando in tertiana nota:quarum paroxismi sunt due tertiane: que adeo prolongantur vt sequẽs subintret precedentẽ:et hos casus tetigit cũ dixit.et non est alia causa.¶Secũda cõditio q; nõ sit aliquod apostema intrinsecum:quod det cordi putredinem continuam ꝓpter propinquitatẽ aut magnitudinem non eiñ est necessarium oẽ apostema intrinsecum cuius materia putreat facere febrẽ continuam:vt superius dictum fuit.¶Subdit in fine quãuis flegmatica non eradicetur quin ibi sint reliquie occulte feb.quod accidit propter propinquitatẽ paroxismorũ.scdo q; materia putrens est multa ⁊ viscosa.vnde nõ fit fit integra resolutio.lz tamẽ reliquie iste que cõiter durant sex horis inter vnum paroxismum ⁊ alium nõ debeant dici feb.sed neutralitas q;dã.in alijs aũt interpolatis fit integra eradicatio obseruatis duab? ꝑmis cõditionib?.

Sed dubitatur quare nõ fecit mentionem de sanguine quem periodum seruet cum putret extra venas. ¶Dicendum q; hoc nõ dixit.q; iã dixerat sanguinẽ putrere ad itra venas ꝑm plurimũ:⁊ raro extra si tñ putreat eẽ venas sicut in cõcauitate pectoris vt multotiens vidi:facit feb. cõtinuam cũ quibusdam excrescẽtijs ordinẽ nõ seruantibus. Et similiter in apatibus itrinsecis sicut i pleuresi:apate epatis:apate renũ ⁊ similiũ quã diuersitatẽ credo accidere.q; alij bũores simul cũ sanguie expelluntur ad hec loca.Nam cõiter quando massa bumoralis in qua sanguis dñatur ad hec loca expulsa facit apa dicimus illud apostema esse sanguineũ.g cõfundunt ꝓpter bũorũ varietatẽ ⁊ forte ꝑm cuiuscũq; eorũ variã etherogeneitatẽ.⁊ qq hoc in sinoca pendente a cã bumorali videmus excrescentiarũ multitudinẽ et cõfusionẽ vt nõ possint ad certũ ordinẽ reduci. Si vero sanguis q; est bumor quartus distinctus contra tres expellitur ad hec loca facit cõtinuam febrẽ nõ habentẽ notabiles varietates quousq; stat forma sanguinis et non conuertitur ad alios bumores per putrefactionem:sed seruat periodum illius bũoris ad quem cõuertitur.Et hoc est quod dicit Gal.scdo de differẽtijs

Galenus.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de differentijs febrium.q pleuresis sanguinea ser
uat periodum colere.quia sanguis ad colerā per
putredinem transmutatur.ergo periodus pōt in
apostematibus duob⁹ modis seruari. vno modo
nulla materia fluente:sed solum ratione materie
que actu facit apostema que mouetur periodo il
li humori cōuenienti.et similis periodus pōt ser⁄
uari ī quocūq humore vbicūq putreat siue faciat
apostema siue non.scō modo pōt seruari perio⁄
dus per noue materie fluxum que fluit ad locum
apostematis determinato tēpore illi humori ap⁄
propriato sicut materia noua mouetur ad locum
minere putredinis de tertio in tertiū:aut de quar
to in quartum ꝑm naturam humoris.ꝛ hoc modo
q: sanguis nō seruat in motu determinatam pe⁄
riodum nō mouetur aliquo trium modorum pro⁄
portionatorum tribus humoribus suprādictis:
sed seruat motū vniformen cōtinuum siue sit tot⁹
putrēs in vna massa collectus.siue moueatur ad
aliquem locum siue apostematum siue nō:quan⁄
do mouetur ꝑm suam naturā.i.cum resistētia cau
sis mouentibus que est sua forma substantialis ꝛ
sua forma specifica.ꝛ hoc est qō dicit Auic.in par
ticula sequenti hui⁹ capituli.q humores amittūt
periodicationē sibi ꝓpriam quando transmutā⁄
tur in aliam speciem.q.d.q habent periodū pro⁄
priam ꝑm speciem in quā transmutātur.hoc idez
dicetur inferius in capitulo de febribus apatuz
vnicuiq būorum inest periodus qui sibi cōuenit.
Si vero sanguis ꝛ alij humores nō moueātur ꝑm
naturam suam.i.formā substantialem ꝛ formam
suā specificam resistentē modo dicto:sed solū ꝑm
dispositionē mēbri mittentis suscipientis ꝛ gene
rantis ꝛ ꝑm alias dispositiones manifestas.i.mo
dum subē quantitatis et hmōi tunc cuiuscūq pe⁄
riodus pōt in infinitum variari vt quilibet de die
in diez:de tertio in 3ᵐ. de q̄rto in q̄rtū:de octauo
in octauū de mēse in mensem:de anno in annū pe
riodicare possit.Sed de hac materia latius dice⁄
tur in questione de periodicatione.

¶Et qñ putrefiunt intra venas faciūt ad
herentiā febris ꝛ nō eradicaꝫ:neq est pro
xima ei que eradicatur:immo est assidua in
separabilis:sed ei est vehementia per quaz
cognoscitur paroxismus qui est ei.

¶In hac parte duo dicit.primū q quando humo
res putrent ad intra venas:qō intelligiꝫ de būori
bus alijs a sanguine:faciunt adherentiā feb.i.fe⁄
brem cōtinuam que nō eradicatur nec est ꝓxima
ei que eradicatur:qō ōr ad differentiā flegmatice
sed est assidua inseparabilis:q: semper est feb.et
nunq̄ neutralitas feb.vsq ad finem consistentie
ipsius.¶Secūdo dicit q est ei vehemētia .i.pars
intensior feb.siue exacerbatio per quā cognoscit
paroxismus qui inest ei.i.paroxismus quē faceret
talis materia quando putreret extra venas:q: fle
gmatica exacerbaret oī die colerā de tertio in ter⁄
tium:melancolia de quartū in quartū.ꝛ hoc intel
ligit ꝑm plurimū.¶Causa aūt quare materia pu
trens ad intra venas facit cōtinuā habentē exa⁄
cerbationes dicetur inferius.Et q̄uis dixerim q
loquitur de tribus humoribus ꝛ nō de sanguine
q: sanguis non habet aliquam periodū de supra
scriptis:tamen hec particula sanguini adaptari
potest:q: habet motum cōtinuum per quem facit
cōtinuā conclusam qui est paroxismus idest mo⁄
dus afflictionis ꝓprius.¶Nota tamenmul⁄
totiens accidere q vnus paroxismus incipiat a
materia putrente intra venas que feb. incipiet si
ne typo.et ita durabit febr.pendens ab illa ma
teria putrente ad intra venas per aliquot horas.
¶Deinde illa materia que antea nō potuit expel
li extra venas pre grossitie sua subtilia ta expel⁄
letur et incipiet rigor in actu expulsionis:tandem
durabit paroxismus donec tota materia consum
pta fit ꝛ multotiens terminabitur cum sudore.et
certum est q est paroxismus vnus:siue vnitas pa⁄
roxismi attendatur penes materiam vnam facien
tem ipsum:siue attendatur penes continuitatem
caloris febrilis in corde.Ex quo infertur aliquem
esse paroxismum in cuius medio accidit typus et
nō in principio.et consequenter q post augmen⁄
tum ꝛ statum redit principium.

¶Et quandoq̄ putredo est intrinseca do
minans super venas oēs:aut super plurimum
eius qō sequitur ex eis nō sunt forsitan additiones et diminutiones apparentes.Cum autem est scōm cōtrarium eius apparent alterationes manifeste.

Duo Auicēne documenta.

¶In bis duabus partibus quas legā simul duo
dicit.primū q quando putredo est intrinseca do⁄
minans super omnes magnas venas et paruas
tam cordi propinquas q̄ remotas aut dominās
super plurimuz quod sequiꝫ cor ex eis venis.idest
quādo putredo est in magna parte venarū ꝓpin⁄
quarum cordi:tunc fit feb. cōtinua dicta cōclusa
in qua forsitan nō sunt additiones et declinatio⁄
nes paroxismales apparētes.¶Scōo dicit q qñ
sunt ꝑm cōtrarium eius.i.q: materie putrent in ve
nis a corde distantibus apparent alterationes po
xismales manifeste ꝑm naturā humoris.fiunt eñ
cōtinue ꝓportionales.Warum aūt diuersitatum
causa est:q: sicut in interpolatis materia paroxis⁄
mi mittiꝫ de intra venas ad extra venas aut quoti⁄
die si sit flegma:aut de tertio in tertiū si sit cola
aut de q̄rto in quartū si sit melancolia:ita in cōti
nuis ꝓportionalibus materia factura exacerba⁄
tiones q̄ putret in venis paruis mittitur de venis
magnis ad paruas periodicatione cōsimili.q̄ pe⁄
riodicatio inter ceteras causas potissime fit pro
pter formam substantialem ꝛ ꝓprietatē occultā
humorum per quas vnus humor magis resistit q̄
alter ne putreat ꝛ ne moueaꝫ de vno loco ad alīū
q: ille motus disponit ad sui corruptionem.for⁄
ma nanq̄ melancolice magis resistit ceteris.pro⁄
pterea mouetꝫ tardius.s.de quarto in quartū.Co
lera scōo loco.ideo mouetur de tertio in tertium:
et flegma in tertio loco.ideo qutotidie mouetur.
Sanguis autē per formā suam minus resistit.p⁄
pterea paratus est ad motū cōtinuum ꝛ putredinē
cōtinuam.Cum aūt materia putret aut in venis
omnibus aut venis plus cordi propinquis:tunc
nō apparent iste exacerbationes manifeste:q: p⁄
pter magnā putredinē in būoribus:ꝛ cordis vi⁄
cinitatē virtute debilitata nō pōt materiā saltez
in notabili q̄ntitate pellere de venis magnis ad p
uas.quapropter fit febris fortis vniformis con⁄
tinua que ōr cōtinua cōclusa.¶Cā aūt quare ap
parent alique excrescentie et diminutiones occul
te est:q: aliq̄d de materia putrente expelliꝫ de ve⁄
nis magnis ad paruas ꝑm naturam humoris de
qua supra.et in tempore in quo materia putrens
expellitur et fit a corde distātio: fit remissio febr.
reliquo tpe apparet feb.intensior.ideo in causo⁄
ne colerica apparet remissio feb.iz occulta de ter⁄

Causón siue causus ex flegmate siue pituita.

tio in tertiuz. In causone flegmatica quottidie. Nle aũt remissiones sunt parue: q; paucuz est illud qõ expellitur ob virtutis debilitatẽ. ⁊ etiã q; aliqualis feb. remissio, ĩ comparatione ad febres ita intensas vix põt apparere sicut diminutio parua a quãtitate magna vix sentiri põt. Et ex his infertur ꝙ causones et cõtinue ꝓportionales se habẽt modo cõtradictorio quantuz ad hoc. huiusmodi. Cum enim materia expellitur de venis magnis ad paruas fiunt intensiores in cõtinuis ꝓportionalibus: sed in causonibus fiunt remissiores. licz tamẽ nõ videam causam cur ex venis paruis nõ possit pelli materia ad venas magnas q̃ fit causa excrescentie.

Sed dubitatur a doctoribus an per cuiuscunq; humoris putredinem possit fieri cõtinua cõcluſa. ¶ Pro cuius dubij decisione premitto ꝙ cõtinua concluſa põt tripl̃r õscribi. primo ꝙ cõtinua cõcluſa sit feb. cõtinua intensa nõ habens intẽsiones neq; remissiones ꝓdicas manifestas neq; occultas. ⁊ hoc modo soli sanguini cõuenit facere cõtinuam concluſam ꝓpter suas causas tam manifestas ꝙ occultas. ¶ Scõo per cõtinuaz cõcluſam possumus intelligere continuam intensam non habentem manifestas exacerbationes. et hoc modo accepta põt fieri a colera. multũ eñ de ipsa reperit̃ in venis pulmonis que sunt ꝓpe cor. et põt fieri a flegmate falso: q; multuz de eo in pulmone reperiri põt. ¶ Et tertio ex melancolia aduſta. lz hec rarꝰ cõtingat tamẽ eaz aliquando vidi. Põt eñ colera. ⁊ similiter sanguis ꝓpe cor existẽs ꝑ aduſtionẽ in mel̃iaz cõuerti que nõ erit minus calida ꝙ flegma falsum. videmus eñ disinterias a mel̃ia aduſta ⁊ ꝓprie genita per aduſtionẽ colere fortiores ꝙ a flegmate falso. Et sicut fit flegma falsuz ex flegmate et col̃a simul mixtis: ita põt fieri mel̃ia ex mel̃ia et colera simul mixtis que nõ erit minus calida ꝙ flegma falsuz. est eñ hec magis sicca. ¶ Et cõfirmatur: quia sicut datur colera minoris fame facta ex colera et melãcolia simul mixtis colera dñante in mixtione. ita põt reperiri melancolia facta ex melãcolia et colera simul mixtis melancolia dominãte. Cõtinua concluſa hoc modo sumpta nõ põt fieri ex alijs speciebꝰ flegmatis neq; ex melãcolia naturali propter suam frigiditatem ¶ Tertio per continuã cõcluſam possumus intelligere febrem cõtinuam nõ habẽtem manifestas exacerbationes. et hoc modo ex multis speciebus flegmatis et melancolia naturali põt fieri continua cõcluſa. Et vidi multas laticas non habentes manifestas exacerbationes.

Quid cõtinua cõcluſa.

¶ Et febris putredinis quidem extrinsece nõ eradicatur et redit nisi quoniã materiei que putrefit superuenit putredo in tẽpore paroxismi ⁊ finit eiꝰ hũiditates ex quibus pẽdebat caliditas ⁊ resoluunt̃ et egrediuntur ex corpore: quoniam nõ sunt retẽte in venis ita vt prohibeant eas illud a cõplemento resolutionis et remanet cinereitas eius ⁊ ipsius terreitas que nõ sunt vehiculũ febris et caliditatis sicut videt̃ de dispositione cumulorum stercorum paulatim donec fiat cinis totum: deinde remanet caliditas. Et quando nõ remanet in humore aduſto per putredinem caliditas destruit̃ febris quousq; aggregetur vice alia ad locum putredinis.

¶ In ista parte ponit causas aliquarũ diuersitatum supraſcriptarum. ⁊ primo quare feb. pendẽs a putredine extrinseca est interpolata. Scõo quare feb. pendens a putredine intrinseca. i. quando materia putret ad intra venas est continua. scõa ibi. (Cum aũt putredo est intra venas). Prima diuiditur in tres. in pria ponit quare primus paroxismus recedit ante cõplementum feb. in secũda parte. quare scõs paroxismus post primum redit. in tertia epilogat. secũda ibi. (Etiaz remãserũt) tertia ibi. (Res ergo putredinis). In prima parte dicit quatuor. Primum est .ꝙ febres putredinis extrinsece. i. pendentes a materia putrente extra venas nõ eradicant̃ quo ad ipsum paroxismũ et redeunt quo ad scõm: nisi q; materiei que putrefit debẽti facere paroxismũ superuenit in tempore paroxismi putredo. i. calor putredinalis qui calor putredinalis finit humiditates illius materie ex quibus pendebat caliditas tam putredinalis ꝙ febrilis. ¶ Scõo dicit ꝙ humiditates illius materie resoluuntur et egrediũtur ex corpore sub forma fumi et vaporis: quoniaz iste materie nõ sunt retente in venis: ita vt ꝓhibeat eas illud scz retinere in venis a cõplemẽto resolutionis. ¶ Tertio dicit ꝙ post barũ materierum resolutionẽ remanet in loco vbi putrebant cinereitas ⁊ terreitas que nõ sunt vehiculum feb. et caliditatis putredinalis sicut videt̃ in stercorib⁹ que putrefiunt paulatim donec totuz fiat cinis. ¶ Quarto dicit ꝙ in materia cũ est incinerata nõ remanet amplius caliditas actualis. ⁊ quãdo talis caliditas nõ remanet in materia per putredinẽ aduſta destruit̃ feb. vsq; quo aggreget̃ vice alia materia ad locũ putredinis que putrens facit aliũ paroxismum.

Motatus dignum.

Hic cadunt aliqua dubia. Primũ. q; videtur ꝙ putredo non semp veniat tempore paroxismi: immo ante tẽpus paroxismi sicut in materia causonis cuz expellitur extra venas: ⁊ facit rigorẽ iuxta aforismum quarte particule. A causone babito rigore superueniente solutio fit. ¶ Secũdo q; multotiens videmꝰ materiam prio putrere ĩtra venas ⁊ facere feb. postea expelli extra venas cum rigore tandẽ terminari cum sudore. quare ꝛc. ¶ Tertio ante oẽm febrẽ precedit putredo in materia: sed oĩs paroxismus est feb putrida. ergo ante oẽm paroxismũ feb. put. ꝑcedit putredo in materia. cõsequntia est nota cũ minori. ⁊ maior arguitur. q; ad faciendũ feb. putridã requiritur aliquanta putredo que non subito in materia acquiritur.

Dubia putredinis.

Pro solutione dubij dicendum ꝙ necessario ante oẽm paroxismũ febrilem pendentem a materia putrida precessit putredo in materia que propter eius remissionẽ adhuc nõ sufficiebat facere feb. cũ quo tamẽ stat ꝙ in paroxismo supueniat aliquis gradus putredinis qui prius nõ fuit. ¶ Nota tamen ad intentionem Aui. ꝙ quãdo materie sunt in venis sub forma cause antecedẽtis nõ putrent in febribꝰ interpolatis. sunt tamẽ taliter male dispositę ꝙ tenent̃ ipsas expellere ⁊ quando expelluntur in ipso motu agitantur et incipiunt putrefieri. ita vt ꝑm plurimum simul cũ typo incipiat feb. lz sit possibile ꝙ ante expulsionẽ putreant etiam putredine faciente febrem. Et similiter est possibile ꝙ stent per tps notabile postq̃ expulse sunt añq̃ putreant. ⁊ possibile est rigorem cuz coartatione pulsus

pulsus incepisse sine febre: ꝙ postea materia putrente supueniat febris, sicut possibile est a flegmate vitreo fieri rigorem siue febrē. cap. de rigore: sed quōcūq; fit superueniet putredo tempore paroxismi: quia nouus gradus putredinis qui nō prefuit. ¶ Utrum autē incipiente rigore a materia que nō putreat: et postea putrebit: et faciet febrem: paroxismus incipiat incipiente rigore: et quando coartatur pulsus aut solum quando incipit febris.

¶ Dicendum ꝙ paroxismus incipit incipiente rigore qui non est paroxismus febrilis: sed solū paroxismus febrilis incipit febre incipiēte. vnde primum principiū a quibusdam dicitur principium exclusiuum feb. Scōm vero principiū inclusiuum.

Secundum dubium cadit cōtra scōm dictū videtur enim ꝙ citius debeant resolui materie putrentes ad intra venas: quia in venis calor est fortior ceteris paribus ꝙ extra quare ꝛc. ¶ Dicitur ꝙ tres sunt cause quare materie putrētes ad intra venas tardius resoluūtur ꝙ materie putrentes extra. Prima quia sunt tecte a venis que sunt fortes et dense texture. Scōa quia sunt in vno loco collocate: ꝛ vnite: ꝛ quādo sunt extra venas sunt sparse in poris. ita vt minimū materie tangatur a minimo membri: ꝛ hec est causa quare apostemata maturata nō possunt resolui vel difficillime resoluuntur et ante maturationē facilius. Et huius habemus exemplum. Nam aqua in ciato posita sub radijs solis difficillime et tarde resolui tur. Eadem tamen aqua posita in loco lato ꝙ primū resoluit etiā in vmbra. Tertia causa. quia materia putrēs existens in venis est mixta cum alijs materijs non putrentibusque probibent ipsius resolutionem sicut acetum mixtum multa aqua in lebete nunq; resolui tur nisi tota aqua resoluatur. eadem tamen quantitas aceti in vno lebete de per se posita ad ignem ꝙ primū resoluitur. ¶ Et ex bis ad rationē in contrariū adductā patet solutio. iste enim tres cause sunt fortiores in probibendo resolutionem ꝙ magnitudo caloris ad resoluendum.

Contra tertium dictuꝫ arguitur: ꝙ non semper ex materijs putrentibus relinquitur cinericiū. sicut quādo putret materia colica subtil aut flegma aquosum. Preterea videtur ꝙ cinericiū derelictuꝫ nō sit oīno būiditate priuatū: imo ꝙ sui būiditate sit iterum vebiculū caloris putredinalis cum experiamur ex cinericijs in venis per febres derelictis febres quartanas accēdi. nā boc mō fiunt quartane permutādo. ¶ Itē cinericiū ex stercore putrēte derelictū iuxta exēplum suū nō est oīno priuatū bumiditate: cum positū apud plantas ipinguet eas. ¶ Ad boc dr ꝙ rōnes iste ꝛcludūt. nō em̄ ois būor putrēs derelinquit cinericiū qui notabiliter participat partib⁹ terrenis. ¶ Et dr scōo ꝙ cinericiū illud nō est oīno bumiditate priuatū: sed est priuatum bumiditate putredinali que pro tunc erat subiectum caloris putredinalis. licꝫ in reliqua bumiditate ipsius postea possit accēdi caliditas putredinalis q̄ iterum faciet febrem. Exemplum habemus in carnibus putrētibus aliqualiter a quibus positis ad ignē cum sale ꝛ aqua remouet bumiditas putredinalis quā pro tunc babebāt: ꝛ stant sine fetore per duos dies. Deinde iterū accensa putredine in reliquis būiditatibus de nouo incipiūt fetere et putrere.

Contra quartum dictuꝫ arguitur ꝙ nō possit esse aliquis bumor adustus ꝙ putredinem cuꝫ adustio ꝛ putrefactio ex opposito distinguātur. quarto metaurorū. Respōdet ꝙ per adustionē intelligit quācunq; būiditatis resolutionē et cōsumptionē ducentes ad cinericiū siue illa fit adustio proprie sumpta siue putrefactio. ¶ Ultimo nota ꝙ exemplū istud de stercoribꝰ est Galeni primo de differētijs febrium cap̄. v. quorū vna pars primo putrefit et effumat. secūdo alia tam prima desinēte fumare: et sic proceditur quousq; totū putruit. Simile est in bumoribus nostris cum putrēt ꝛ faciūt paroxismos. primo enim pars magis disposita mouet ad putredinem fumat ad cor ꝛ facit febrē. deinde incipit alia prima cessante. et sic succedūt portismi inter quos cadit quies tanto tēpore quātum est tēpus in quo nulla ps effumat effumatione sufficiēte ad febrē.

Aristoteles.

¶ Et iam remanserunt in ea reliquie caliditatis ex putredine prima: quāuis non remaneat materia. Aut propter inuentionem cause prime putredinis in materia prima ꝛ inflāmatur in materia scōa: scōm semitam putrefactionis.

¶ Hic ponit duas causas reuersiōis paroxismi sequētis post recessum p̄cedentis. prima est reliquie caliditatis derelicte ex putredine. prima cū cinericio aut absq; cinericio que quidem reliquie caliditatis nō sunt nisi caliditas remissa que est pars caliditatis p̄cedentis que erat intensa dum actu putreret seu putrebat materia et putrens faciebat febrem: quāuis in loco putredinis nō remāserit materia saltē apta pro tunc facere febrē: eo q; a caliditate putrēte est in totū resoluta aut saltē. ita resoluta vt nō remāserit nisi cinericiū: qō p tunc non est aptū facere febrē. ¶ Secūda causa scōm exposi tionem Gētilis ꝛ Adarsilij est: q; calor putredinalis existens in materia p̄cedētis paroxismi dū erat intensus et actu febrem faciebat: disposuit aliam materiā simili dispositiōe illi quā babuit materia precedētis paroxismi: quapropter attracta ad eūdem locum vbi putruit prima putrebit et faciet sequentē paroxismū. ¶ Et si bene cōsideres verba textus manifeste sonāt banc sententiā. Et scōm bāc expositionē differētia inter primā causam ꝛ scōaꝫ est: quia p̄ma causa est solū caliditas remissa q̄ est pars precedētis intēse que agit tēpore quietis inter paroxismū et paroxismū: sed secunda est ipa caliditas intensa materie actu purtētis ꝛ factētis febrem que tēpore paroxismi disponit aliā materiā ad faciendū paroxismū sequentē. Item secūda est cum presentia materie actu putrētis prima non.

Gentilis. Adarsilius.

¶ Alia expositio est Ugonis dicētis ꝙ scōa causa factiua sequētis paroxismi est dispositio in aliqua alia parte materie que stat sub forma cause antecedentis similis dispositioni illi que fuit in materia precedētis paroxismi: vt si sint sex vncie colere sub forma cause antecedētis cōtingit vnā magis ceteris dispositaꝫ que expellitur natura irritata ꝛ stimulata extra venas: et facit paroxismum interim simili dipositione disponetur secunda vncia et expelletur tertia die et faciet scōm paroxismum et sic de ceteris paroxismis. ¶ Qualiter autem differat bec secunda causa a prima est manifestū satis: ꝛ credo vtranq; expōnem saluari posse: ꝛ vtraq; est cōsona tertui. Sed expositio Ugonis dat causam magis efficacem reditus paroxismi. Si enim non esset materia dispositta stans sub forma cause antecedētis esset difficile ꝙ per alias causas redi

Ugo senēsis.

ret paroxísmus. Et si rediret solum ppter illas causas nō deberēt deficere paroxísmi vnus post alterum vsq; ad mortem cum oībus esset ꝓsimilis causa reditus. ¶ Preterea medici in febribus interpolatis plurimū paroxísmoruꝫ euacuant materiam que est sub forma cause antecedentis estimantes ꝙ illa euacuata debeant cessare paroxísmi cū potius tali materia nō existēte sub forma cause antecedentis deberent febres periodice curari per alterantia q̄ per euacuantia. Et melius fuisset Gentili et Marsilio facere ex illis duabus vnam' causam: quia eadem est caliditas primo intensa agēs tempore paroxísmi. secūda remissa agens tempore quietis. ¶ Sed credo ꝙ dicerēt ꝙ licꝫ sit eadē caliditas: tamen in prima causa cum est remissa nō est cōiuncta materie putrenti: sed in secūda causa est contūcta materie putrenti. Et certe credo quātum ad causas reditus paroxísmi inter hos doctores nō esse differentiá: licꝫ sit discordia ī expositione textus. Omnes eñ concederēt ad reditū paroxísmi cōcurrere dispositionē materie que stat sub forma cause antecedētis et banc esse principalio rem scōm plurimū: ꝛ etiā concurrere caliditatē putredinalē agentē tā tpe quietis q̄ tpe paroxísmi.

Gentilis. Marsilius.

Notandum primo ꝙ reliquie caliditat(siue calor derelictus a materia putrēte' est causa reditus paroxísmi attrabēdo materiam ad locum vbi putruit prima: et etiā aliquādo corrumpendo nutrimētum aduenies membro illi in humorem simillem illi qui primo putruit: sicut corrumpendo sanguinem aduenientem pro nutrimento illius membri dum aduc est in venis illius membri sin colerā vel melancoliā scōm exigentiā illius humoris qui ante putruit. difficile tamē esset ꝙ illuꝫ dueteret in flegma. hec tamē caliditas verisimilius ꝓcurreret ad generationē humoris similis illi qui putruit si reperiret nō solū in loco vbi putruit materia: sed etiam in epate ꝛ venis ita ꝙ in hec mēbra esset impressa similis caliditas illi que erat ī hūore putrente: sicut est possibile. ¶ Notandū secūdo ꝙ quia hec caliditas habet determinatā proprietem proportionatā humori qui putruit et nō agit solū vt caliditas: ideo scōm plurimuꝫ reaggregat humorē similē illi qui putruit et nō humorē diuersum a primo: et proprie stante simili regimine: ad qō etiā concurrit ꝙ scōm plurimū notabilis quātitas reperit in venis de illo humore qui prius putruit: et quia cōtingit humorē hutusmodi aliqñ variari: hinc est ꝙ aliquādo variātur paroxísmi ꝛ multum a precedētibus diuersificātur tam scōm naturam q̄ scōm accidētia. et multotiens ex vna febre fit transitus in altā specie differentē. ¶ Notanduꝫ tertio ꝙ vnitas febris interpolate habētis plures paroxísmos saluatur in materia antecedēte remanente scōm aliquā eius partē a principio vsq; ad finē si habeat illam. si vero nō habeat hmōi materiam: et fiat reaggeratio nouarū materierū ꝑ nouis paroxísmis propter malaꝫ cōplexionē epatis et venarū saluatur vnitas in illa mala cōplexione que est causa horū paroxísmorū. Si vo nulla talis fit mala complexio ꝛ redeant paroxísmi ppter caliditatem in loco derelictā vbi putruit materia saluatur vnitas in caliditate illa. paroxísmi enim illi sunt magis similes q̄ duarum febrīū: quarum vna esset flegmatica alia colerica aut' duaꝝ tertianarum: quarū vna esset tēpore estatis altera tempore hiemis. Tempora autem in bis febribus nō habentibus materiā sub forma cause antecedentis distinguūtur penes accidentia hoc modo: quia primo per illam caliditatē aggregabit aliqualiter de materia: postea plus: et deinde iteruꝫ plus: postea minus scōꝫ hmōi aggregatiōes distinguūtur principiū augmentū status et declinatio quo ad accidentia. Sꝫ qualiter distinguant penes materie alterationē est difficile cognoscere: precipue si sit salubris: quia parū nocente hac mala qualitate in primo paroxísmo debent magis apparere signa digestiōis. iu scōo min⁹. in tertio adhuc minus. in declinatiōe vero magis. et sic in primo paroxísmo esset status quo ad digestionē. in scōo augmentū. in tertio principia. in quarto rediret augmentum. Si vero esset mortalis in primo paroxísmo appareret cruditas aut vestigiū occultum putredinis. in secūdo signū manifeste putredinis. in tertio signa complete putredinis. cum qua sequeretur mors. ¶ Notanduꝫ quarto ꝙ rarissime accidit ꝙ inter vnum paroxísmū et aliū febris interpolate homo redeat ad dispositionē sibi sanam: quia secundū plurimū aut ppter materiaꝫ que stat sub forma cause antecedētis: aut ppter malam qualitatem existentē in mēbris: aut propter aliqō cinericium derelictū ex materia prius putrente non redit ad dispositionē sibi sanā: immo scōm plurimū est eger aut neuter. tamē aliquando potest accidere ꝙ redeat ad dispositionē stantem in latitudine sue sanitatis inter paroxísmū ꝛ paroxísmū. Si eñ homo quotidie euomeret colerā propter latitudinem porri felleiventētis ad stomacbū est sibi sanus secūdo cōplexionū. ꝛ tertio tegni. Cum tamen stet semper latitudo porri fellei nō naturalis qō ꝓbibet: si etiā intervnuꝫ paroxísmū et alterꝫ remaneat dispositio aliqua nō naturalis leuis hominē posse redire ad intra latitudinē sue sanitatis inter paroxísmū et paroxísmū. dicitur hoc esse possibile hꝫ longinquū. sicut si imaginarer ꝙ colera illa q̄ euomitur ab habente porū felleum latū tendētem ad stomacbū expellatur ad aliquē locum determinatum. et ibi putrēs faceret vnam interpolatā. Aut si imaginaremur ꝙ habēs caliditatē superfluā epatis et venarū multiplicaret colerā que de tertio in tertium paroxísmaret. posset enim in tempore intermedio redire ad dispositionē stantē in latitudine sue sanitatis. ¶ Notandū etiā ꝙ sicut materia putrente extra venas reliquie caliditatis possunt esse causa reditus paroxísmorū: ita materia putrēte ad intra in loco determiato possunt reliquie caliditatis derelicte siue cum cinericio siue sine cinericio esse causa reditus paroxísmi et multo magis tum quia plus remanet de cinericio materia putrente ad intra venas. tum quia calor materie putrentis ad intra venas est magis aptus inficere epar. ꝛ venas q̄ calor materie putrētis extra venas ¶ Notandū sexto ꝙ vtraq; causa reditus paroxísmi scōm expositionē Gentilis et Marsilij concurrit ad faciendū redire paroxísmū tripliciter. Primo disponēdo materiaꝫ que stat sub forma cause antecedētis si que sit talis. et scōm hoc vna pars materie prius mouetur q̄ alia' scōm ꝙ est magis dispositā. et quantū ad hoc directe cadit exemplū de cumulo stercorū secūdo generando materiā de nouo: et ꝑprie quando similis dispositio est in epate et venis. et nō solum vbi extravenas putruit materia: que generatio materie pōt esse dupliciter. Uno modo ꝙ in epate ex cbilo generatur materia dispositā ad putredinē propter malam epatis cōplexionem sibi impressam a causis iam dictis. Secundo modo ꝙ generet in epate aut venis per corruptionē

Notatu dignū

Galenus.

Gentilis et Marsilij opinio.

ruptionem sanguinis aut alterius humoris in humorem simile illi qui putruit. Tertio vtrac̄ cōcurrit attrahendo materiā ad locum minere putredinis: et nō mirum quia ambe cause sunt vna caliditas differens scōm magis et minus. ¶ Notanduz septimo q̄ dixit p̄m semitā putrefactiōis: idest secundū dispositionē ad putredinē: eo q̄ tam prima causa q̄ scōa non actu putrefacit materiā debentem facere sequentē paroxismū: sed disponit ipaz que dispositio nō est nisi remissa putredo que non est sufficiens facere febrē: aut forte est alia dispositio a putredine: sicut superflua caliditas ꝛ similes que etiaz non dicunt aliquē gradū putredinis Si enī materia sequentis paroxismi actu putrefieret dum materia primi putret tunc febris esset cōtinua ꝛ non paroxismalis. illud autē quod intendit putredinē in materia sequētis paroxismi est caliditas continentis: licz nō sit impossibile aliquā qualitatem intendere seipsam cum est directa ab aliquo agente intendente ipsius intensionē sicut frigiditas aque calide intendit seipsam directa a forma aque. ¶ Notanduz octauo q̄ omnes cause reditus paroxismi hic ab Auicē. tacte scōm omnē expositionē sunt solum tres: scz dispositio in materia que est sub forma cause antecedentis. Secūda caliditas materie actu putrētis. Tertia caliditas remanēs in mēbris post paroxismū: et p̄ter has est dispositio epatis et venarū generans materiam aptā facere paroxismū: quā omisit solum loquēs de causis reditus paroxismi propter febrem aut causam febris propinquā.

que ſequātur
c pōne gētilis
t marſilij.

Dubitatur qr er secūda causa penes expositionē Gētilis ꝛ Marsilij sequitur q̄ paroxismus colere citius redit q̄ paroxismus flegmatis. consequens falsum. probaꝫ cōsequentia: quia colera pro sequēti paroxismo citi⁹ disponitur ad putredinē sufficientē facere paroxismum q̄ flegma: igitur ꝛc. ptz consequētia. assumptum declaratur: quia putredo colere actu putrētis est intensior ꝛ fortior q̄ flegmatis actu putrentis: et propter hoc colera pro sequenti paroxismo est magis apta calefieri et putrefieri q̄ flegma: cū sit calidior et subtilior ꝛ quātitas sit equalis ꝛ cetera paria vt pono: ergo citius disponetur colera pro sequenti paroxismo q̄ flegma. tenet consequētia: quia actio caliditatis insequitur proportionem potentie ad suam resistentiā. ¶ Et confirmaꝫ quia qualis est putredo ad putredinē cōparata talis est dispositio ad dispositionē cōparata. Videtur enī q̄ iste dispositiōes sint debiles putredines sed putredo colere citius procedit in materia colerica sicut ignis in lignis siccis. putredo autē flegmatis tarde sicut ignis in lignis viridibus: ꝛ intm̄ q̄ Rasis. xviij. cōtinentis in cap̄. de quartana credidit augmentum paroxismi flegmatice esse lōgius q̄ melācolice. ergo dispositio sufficiens ad putredinē citius acquireturin colera q̄ in flegmate.

Ad hoc dubiū respōdet Gentilis q̄ materia p̄ma vel secūda vel sunt in vno cumulo: vel de secūda materia nihil est actu: sz debet actuari: vel de nouo generari. Si quidē materia prima et secunda sunt in vno cumulo a quo p̄pter causam superius dictā separareꝫ primo vna pars alia remanēte. Dico q̄ quantū est ex substantia et qualitate cū habeat vt p̄suppono quātitatem parem est magis parata putredini colera q̄ flegma. Et subdit q̄ si in corpore fortis. verbi gratia sunt. ʒ. ij. colere et in corpore platonis due. ʒ. flegmatis q̄ quantū est ex parte dispositionū manifestarum citius reuertetur paroxismus colere q̄ paroxismus flegmatis: cum colera sit lōge abilior vt inflāmetur. Nec valet qō quidā dicunt q̄ durat plus calor paroxismi flegmatis q̄ colere. nam durat quinc̄ horis plus: sed intensio caloris colere videtur plus facere ad actionē q̄ p̄duratio obtusi caloris flegmatis. Si ergo reseruaꝫ motus colere ad tertium diem ꝛ motus flegmatis ad scōm non erit nisi a proprietate insequēte naturā humorum Et credo q̄ Gentilis bene dicat si loquatur de p̄prietate vt resistitiua ꝛ nō actiua sicut declarabiꝫ in questione de periodicatione. Verūtamē nonvalet hoc argumentū. a. est inflāmabilius et subtilioris substātie q̄ sit. b. ergo citius putrescibile: sicut patet de vitello oui extra corticem cōparato ad vinum maluaticū. ¶ Secundo dicit Gentilis q̄ si secunda materia debeat generari aut actuari q̄ tūc paroxismat tardius colera q̄ flegma: quia de proprietate colere est scōm tertiū diem habere cōplementum generationis vel actuatiōis vt putrefiat sed de proprietate flegmatis vt citius putrefiat.

Sed istud dictum Gētilis videtur satis absurdū quia si colera de proprietate sua habet cōplementuz sue generationis solum in tertio die quero an proprietas sua fuerit ante tertiū diem aut nō. si sic ergo colera fuit et habet cōplementū etiaz ante tertium diem aliter non fuisset proprietas sua quā ipse appellat formam specificā. si nō fuit. quomodo ergo illa proprietas habuit cōplementū generationis cōplete in tēpore in quo nō fuit. ¶ Ad hoc dicitur q̄ itel lectus Gentilis fuit bonus. licet verba sint extranea: ꝛ tunc ad formā argumenti dicitur q̄ ante tertium diē proprietas colere nō fuit. Et p̄sequenter dicitur q̄ nō prohibuit cōplementuz generatiōis sufficientis ad paroxismū nisi in tertio die. et hoc dictuz est cōmune apud nos. Dicimus enim q̄ de p̄prietate masculi ē vt animeꝫ in q̄dragesimo die et nō ante. de p̄prietate autē femine solum in. 5°. idest q̄ cause facientes ad animandū masculū nō possunt hoc facere ante. 40. diem. Similiter cause de nouo producētes colerā sufficientē ad paroxismum nō possunt hanc producere nisi in tertio die sed flegma produceret in secundo.

Sed ad rationes in p̄trariū. ¶ Ad p̄mā negatur q̄ colera sit magis apta putrefieri q̄ flegma. Et licz sit magis apta inflāmari q̄ flegma nō sequiꝫ q̄ sit aptior. Sicut vino ꝛ pisce positis ad solez vinum est magis aptū inflāmari q̄ piscis: nō tamen magis aptū putrefieri. resistit enim putrefacienti magis q̄ piscis suo modo substantie et sua proprietate. Similiter est de colera ad flegma cōparata. ¶ Et ad confirmationē negatur similitudo. Nam quantūcunc̄ putredo accensa in colera citius intendatur et finiat colerā q̄ putredo accēsa in flegmate ꝓpter tenuitatē substātie colere ꝛ paucitatē viscositatis et caliditatē eius. nō tamen sequitur q̄ ipsa nō existēs putrida citius disponatur ad putredinem q̄ flegma sicut est in exemplo suprascripto. piscis citius disponitur ad putredinē q̄ vinū. tamen cū vtrūc̄ incipit putrefieri et calefieri a calore proprio putredinali: ꝛ a calore continentis citius finietur vinum q̄ piscis. ¶ Et cōsequenter dicitur q̄ non est necessariū q̄ dispositio ad putrefactionem sit diminuta putrefactio.

¶ Res ergo putredinis habet reuolutiones scōm inuentionē caliditatis non deficientis putrefacientis et resoluentis ꝛ fa-

cientis cinerem et pertranseuntis ad vici-
num donec abscindat terminū et finiat ma
teriam et non inueniat vicinū aliud: ⁊ rema
neat febris expectans materiam aliam et
attrahat ad locum suum.

¶ Hic epilogat qō dixit de causa interpolatiōis
cum putredo est extra venas dicens q̄ ergo. i. ex di
ctis apparet q̄ res putredinis. i. febris que est effe
ctus putredinis habet reuolutiones vel circūitus: ⁊
nō debet dicere resolui: sicut quidā dicunt: idest
per intensionē caliditatis nō deficientis in putre-
faciendo resoluedo et faciēdo cinerem de materia
vnius paroxismi et pertrāseuntis in resoluendo de
vna parte ad aliam sibi vicinā preparatā putredi
ni donec abscindat terminū: idest finiat materiā.
quia resoluitur in eā et nō inuenit aliud vicinū pre
paratum putredini: et pro tunc remanet: idest ces-
sat febris expectans aliam materiam vt attrahat
ad locū suū: idest cessat feb. quousq̄ noua materia
mouetur ad locum vbi primo putruit. siue illa ma
teria de nouo aduenies ad locū illū pellatur: si-
ue in membro vbi fuit putrefactio prima reman-
serit aliquid per quod fiet attractio: aut siue de no
uo illa materia generet: ⁊ genita ad locū trahatur
vel pellatur: licz fm plurimū vtrūq̄ concurrat qō
trahitur ⁊ pellitur.

¶ Cum autez putredo est intra venas tūc
accidit vt sit resolutio completa difficilis et
non resoluitur putredo per continuitatem
que est in quibusdam venis cum alijs et pu
trefit omnis res que vicina est ei: deinde re
soluitur ad vicinum aliud. ¶ Et iterum il-
lud qō cōprehensuz est in venis est vehemē
tioris continuitatis ad cor.

Cause mīte pu
trefactionis.

¶ In hac parte ostēdit quare materia putrens ad
intra venas facit continuā adducens tres rōnes.
¶ Prima quia materie putrētis ad intra venas dif
ficilis fit resolutio integra taliter vt nō remaneat
aliquid sufficiens facere febrē: propterea ante cō-
pletam resolutionē materie precedētis exacerba-
tionis incipit putrere materia sequētis exacerba-
tionis vbi econtra materie putrentis extra venas
fit resolutio cōpleta facilis: ita vt ex toto resoluaī
materia sufficiens facere feb. ante aduentū sequē-
tis paroxismi. ¶ Secunda causa: quia putredo ad
intra venas nō resoluitur cum paroxismis ⁊ quieti
bus intermedijs: sicut resoluitur putredo ad extra
venas. aliter non resoluitur putredo ad intra ve-
nas et textus est clarus. cuius causa est continui-
tas in quibusdam venis cum alijs. idest continui-
tas materierū quarundā in venis cōtinuis ꝓpter
quā continuitatē putrefit oīs res: idest omnis ma
teria que est vicina ei que primo incipit putrere et
transit ad vicinuz aliud: scz pro sequenti exacerba
tione nōdum integre resoluta materia precedētis
exacerbatiōis. ¶ Tertia causa. quia materia q̄ est
cōprehensa in venis est vehemētioris ꝯtinuitatis
ad cor per vacuitates amplas venarū ita vt pau-
cum de materia putrente remanens propter ma-
gnam continuitatē ad cor sufficiat continuare pu
tridam fuliginē ad cor quā cōtinuitatē nō sufficit
facere equalis materia putrens extra venas: quia
non est in loco habente tantam continuitatē cum
corde ⁊c. ¶ Primo notandū q̄ superius fuerūt po
site tres cause quare materia putrens ad intra ve-
nas difficulter et tarde resolutur. materia autem
putrens ad extra venas faciliter et cito resolutur
prima quia materia ad intra venas est circundata
vena fortis texture per quā tardatur resolutio. Se
cunda quia tota materia est in vno loco collecta.
Tertia quia permixta cum alijs humoribus probi
bentibus ipsius resolutionē. Tres cause contrarie
accidunt materia putrēte ad extra venas. ¶ Notā
dum scō circa partē ꝑsentē q̄ quattuor sunt mo-
di febriū cōtinuarū quibus potest presens textus
adaptari. Primus modus q̄ vna materia tota ad
intra venas incipiat putrere cui nulla fiat additio
immo cū hec materia erit integre resoluta erit to-
ta febris terminata recte sicut in tertiana vnius pa
roxismi tota materia mouetur ad putredinē in ꝑn
cipio paroxismi et cōtinuatur calor sicut cōtinua-
tur resolutio. sicut enim aqua feruente non omnes
partes simul resoluūtur: sic nec illa materia que to
ta simul incipit putrefieri. Si eñ omnes partes si
mul resoluerētur subito deuenirēt ad non quātum
¶ Variātur aūt tempora in hac febre penes acci-
dentia et morbi essentiā scōm variā intensionē ca-
loris in tota materia vt in principio calor sit remis
sus: in augmēto sit intensior. in statu vltimate intē
sus. in declinatiōe remittat. ¶ Variantur secūdo
tempora huius febris scōm diuersitatem partiuz
materialiū in quibus de nouo calor accendit. Nā
licet omnes partes formales huius materie a ꝑn-
cipio incipiant putrefieri: nō tamen omnes par-
tes materiales: ergo pauciores finiunt in principio
in augmento plures in statu adhuc plures in de-
clinatione pauciores: et in statu nō resoluitur pu-
tredo resolutione integra vsq̄ ad totalē consum-
ptionem ipsius materie que febris diutius durat
q̄ duraret a simili ⁊ tanta materia putrente extra
venas propter causas dictas in primo notato.

Quattuor mo
di febrium co
nuarum.

¶ Et secundo nunq̄ cessat febris nec putredo vsq̄
ad totalem cōsumptionem materie propter conti
nuitatē materie in quibusdā venis ⁊ putrefit om-
nis res que vicina est ei et trāsit ad aliud vicinum
loquendo de partibus materialibus. ¶ Et tertio
illa materia que est comprehēsa in venis cōtinuat
febrem vsq̄ ad vltimū eius et diutius cōtinuatur
q̄ similis et tanta materia putrens ad extra ve-
nas: quia propter magnam continuitatem ad cor
pauca materia remanēs in fine sufficit facere feb.
que putrens extra venas nō faceret febrē. ¶ Scōs
modus cōtinue febris est q̄ a principio mouet cer
ta quantitas materie cuius aliquid actu putrens
duret a principio vsq̄ ad finem: sed tamē sibi asso
ciantur alie materie sibi vicine que putrentes ad-
iuuant ad febrē. Et si bene ꝑsideres buic scō mō
cōtinuarū textus potest adaptari. ¶ Tertius mo-
dus est: quia aliqua materia a principio incipiet
putrefieri cui fiet additio materierū sibi vicinarū.
que tamē materia fm se totam resoluetur ante fi-
nem boze. Et sicut de illa materia aliq̄d resoluit
ita fit additio. Et fm hunc modū distinxit Gale-
nus tres spēs finocharum. s. bomotenā: in qua tm̄
additur quantū est qō resoluitur. augmasticam: in
qua plus additur quā fit illud qō resoluitur. ⁊ per
augmasticā in qua minus additur q̄ fit illud qō re
soluitur. Et licz bis tribus modis possit text⁹ Aui
cē. adaptari. cōgruentius tamē adaptat 4°. mō
statim dicendo. Nā de istis tribus modis erat cla
rum q̄ sunt cōtinue: sed de quarto erat magis du-
bium: ideo de hoc quarto principaliter Auic. locu
tus est: et de hoc modo textū exposui. De ät febres
ꝯtinue q̄rti modi dr̄ cōtinue ꝓportionales. Vult
ergo dicere q̄ quādo putredo humoz aliorū a san
guine est

Tres spēs fino
chaz fm Ga.

guine est intra venas precipue que sunt lõge a cor de fit feb. continua. que tamen habet excrescẽtias scõm naturã humoris. quia ante resolutionẽ hũoris moti ad putredinẽ supuenit alius humor missus a venis magnis ad paruas: et cõtinuat febres faciendo nouã excrescentiã: ⁊ ita ante finem noue excrescentie mouebit tertius humor pro tertia excrescentia: et sic deinceps.

Dubitatur circa partẽ presentẽ: qr si humores sunt vicini ⁊ ratiõe bu ius; trãseat humor vicinus in putredinẽ: sicut dixit tertus: tunc febris colerica vel melãcolica deberet facile verti in sanguineã vel flegmaticam: cum illi duo humores maxie in venis dominẽtur ⁊c. ¶ Ad qõ dicitur ꝙ cum incipit aliqua febris scõm plurimũ tota massa humoralis est alterata versus naturam illius humoris a quo pẽdet febris. Et ꝓpter ea exacerbatiões vel paroxismi sequẽtes pendent ab eodẽ humore a quo incipit febris. ¶ Preterea putredo humoris precedẽtis est magis apta infi cere humorẽ sibi homogeneũ ꝙ dissimilẽ cum calor ille putredinalis agat nõ solum vt calor: sed vt calor determinate ꝓprietatis infectiuus humoris sibi similis in specie. ¶ Verũtamen multe aliquãdo accidũt varietates in febribus que multũ molestãt mentes medicorũ: vt qr primo incipit aliqua febris que per signa bene a medico põderata visa fuit. Exempli gratia. colerica ⁊ salubris: vnde medicus cõfidens signis digestiõis et signis creticis laudabilibus forte promisit salutẽ: que deinde ꝓpter materierũ vicinitatẽ intẽditur vel cum altera cõplicat: et forte perduntur signa digestiõis cum debilitate virtutis et cogitur medicus mutare sententiam tam circa curã ꝙ circa ꝓnosticũ. Vocaũt vt dicit Gentilis magis accidit tẽporibus modernis ꝙ superioribus tẽporibus cum nunc homines magis gule indulgẽtes sint magis repleti ꝙ tempore superiori. ¶ Item quia medici tempore moderno nimis grosse dietant vel cõcedunt nõ concedenda ducti lasciuia egrorũ et sua et incitamento mulierum sicut mihi sepe accidit: et possem iurare me paucos dietasse egros sicut est expediens scõs rigores medicine. ¶ Nota tamẽ ꝙ raro contingũt febres continue que euntes ad salutem continuẽt signa digestionis omni die in qualibet hora diei. Et si que tales repertũ tur sunt de materia vna satis vniformi: immo hec diuersitas digestiõis ꝑm diuersas horas frequẽter contingit in continuis in interpolatis nõ totiens. ¶ Ultimo notandũ qõ sicut materie putrentes extra venas aliquãdo possunt facere continuam propter grossitiem viscositatem aut multitudinem. ita materie putrẽtes intra venas possunt aliquando facere interpolatas propter sui paucitatem et subtilitatem: ita vt materia primo putrẽs resoluatur anteq̃ secunda succedat. propterea dixit ꝙ resolutio cõpleta est difficilis non impossibilis.

Zẽtilis opinio

¶ Et iste quidem febres quibus sunt paroxismi eradicatiõis: ⁊ temporis quãdoq; dimittunt ordinem suum propter diuersitatem materierum in multitudine et paucitate et grossitie ⁊ tenuitate. Et propter diuersitatem in eis in genere ita vt permutentur quedam materie et fiant de genere materiei alterius que diuersificatur in eis in specie non in multitudine et paucitate et tenuitate et grossitie tm̃. Et qñq; fit ex malitia regiminis egri: aut propter debilitatez eius. Aut ꝓpter multitudinem sensus eius. ¶ Cum superius posuerit diuersitates feb. ex parte humorũ: et secundo ex parte locorum in quibus humores putrent. In hac parte tertia ponit diuersitates magis speciales et causas ipsas: et habet pars ista partes tres. In prima ponit causas quarundã diuersitatũ in febribus. in scõa ibi (Et deteriores quidem) cõparat febres continuas interpolatis. in tertia ibi (Pulsus vero dispositiones) ponit causas quarundã diuersitatũ pulsuũ accidentium in febribus. Primã partem diuido in quinq; partes scõm ꝙ ponit causas quinq; diuersitatum paroxismorũ febrilũ. scõa ibi (Et paroxismi quidẽ) tertia ibi (Et quãdoq; opponũtur) quarta ibi (Et periodi quidẽ febrilũ) quinta ibi (Et paroxismi iterum.) In prima parte ponit causas variatiõis ordinis paroxismadi quecunq; variatio fit illa siue scõm diem: vt quia flegmatice nõ paroxismãt quotidie: nec colerice de tertio in tertiũ Et similiter de ceteris: siue fit variatio ꝑ anticipationẽ aut post positionem in eodẽ die aut quouis alio modo. Et sunt quattuor cause: licz ꝓma que ẽ ex parte humoris subdiuidatur. Dicit ergo ꝙ ille febres quibus sunt paroxismi eradicationis: idest qui ex toto eradicãtur sicut interpolate ⁊ tẽporis: idest que remittuntur ⁊ nõ eradicãtur sicut continue ꝓportionales. quãdoq; dimittũt ordinem suũ: scz paroxismã di propter diuersitatẽ materierũ in multitudine et paucitate grossitie ⁊ subtilitate: et tu supple viscositate: et eius oppositio et diuersitate etiam in gñe materie cum materia vnius gñis siue speciei trãsmutatur in aliam speciẽ vt puta cũ colera trãsmutatur in melãcoliã: ⁊ vniuersaliter cũ vnus humor trãsmutat in aliũ specie differentẽ: et hec est ꝓma cã. ¶ Secũda causa est sumpta ex malitia regimis nam regimẽ calidũ et multiplicans humores aut faciens ipsos magis malignos accelerat paroxismos: ⁊ econtra frigidũ retardat. ¶ Tertia causa ex parte debilitatis egri. nam quãdo virtus est debilis et nõ potest regulare eueniunt paroxismi sine ordine. ¶ Quarta causa est multitudo sensus egri que est causa acceleratiõis paroxismi ex oñi pauca materia quãdo sunt nerui dispositi virt9 stimulata mouetur ad ipsius expulsionẽ: sicut ecõtra obtusio sensus est causa tarditatis. Aliqui per mltitudinẽ sensus intelligũt dolorẽ qui ꝑm plurimũ inflãmãdo erit causa acceleratiõis. Cause tñ supra scripte pñt esse cause varietatis paroxismorũ ꝑm intensionẽ ⁊ remissionẽ tam caloris febrilis quam accidẽtium ⁊ multarũ aliarũ diuersitatũ potẽtiz in febribus ꝓtingere. ¶ Primo nota circa primam causam ꝙ multitudo subtilitas priuatio viscositatis sunt cause acceleratiõis paroxismorũ: ita vt colera ꝓpter multitudinẽ paroxismet quotidie: quãuis medici dicant ꝙ est duplex tertiana vel due tertiane qõ verum est ex natura hũoris sine ex forma sua specifica precipue quãdo videtur paroxismi duarum tertianarũ sibi correspõdẽtes in suis accidẽtibus. Qõ si paroxismi oino sint similes nõ video cur nõ possit dici vna feb. colerica quotidie paroxismans precipue si sit minera vna: sicut etiã flegma si ꝓpter sui grossitiẽ viscositatẽ paucitatẽ paroxismet de tertio in tertiuz dicitur tertiana: ꝙuis ille mot9 de tertio in tertiũ repugnet forme specifice ipsius flegmatis scõm qõ dicit in questione de periodicatione. Et qõ illa forma specifica sit ponenda vide textũ Auic. hic cũ dicit ꝙ variatio i paroxismis fit propter diuersitatẽ in gñe cũ vna ma-

Causa diuersitatũ in febrib9

teria permutaꝫ in aliud genus mō superius expo
sito. ¶ Variantur enim propter hāc transmutatio
nem mixtio et forma specifica siue proprietas oc/
culta. ¶ Secūdo nota circa tertiam causam q̄ mo
tus materierū paroxismales fiunt a virtute et calo
re naturali: ideo virtute cōstante in materia fiīs
modi fiet processus ordinatus: sed cū virtus est debi
litata nō seruaꝫ ordo: q̄ tūc multe materie etiā di
uersarū specierū mouētur ad putredinē: q̄ virtus
debilis nō pōt eas tueri a putredine. ¶ Itē virtus
debilis ab omni leui cā cōtristata ⁊ notabiliter cū
ea facit varios conatus quibus vario materie mo
do mouētur vnde blasphematur hec multa diuersi
tas quarto colliget.

Galenus in li/ bro de tremore et rigore.

¶ Et paroxismi quidem qui eradicantur incipiunt scōm plurimū cum horripilatiōe aut frigore aut rigore et resoluūtur per su/dorem et non incipiūt cum frigore aut horripilatione scōm plurimū nisi aut propter frigus humoris: aut ꝓpterea quia humor mordicat lacertos aut propter profundationem caliditatis ad interiora redeuntis ad partem materiei: aut propter debilitatē virtutis: aut ꝓpter frigus aeris sicut cōtingit tempore hiemis. Et illud qō fit ex mor/dicatione caliditatis est dignius vt proportionetur ad horripilationē quā ad frigus. Et plurimū quod accidit de eo ē vt sit sicut punctio acuū in omni membro. verum resolutio materiei cum sudore est: quoniā caliditas putrefaciēs resoluit humiditatē ⁊ remanet cinereitas. cum ergo sit illa humiditas nō obsessa in venis facilis fit expulsio eius per sudorem in poris.

Rigor nō soluz cātur ex chole/ra rubea vel ni gra: sz cātur ēt a flegmate mlt/te frigiditatis. qō flegma vo/cauit anaxagoras vitreuz. Si tñ rigor causeꝫ ab isto flegmate nō est fortis ⁊ rigidus licet duret sepe die/bus pluribus quā alī rigor.

¶ In hac parte Auic. ponit scōaz diuersitatē ⁊ causas eī: ⁊ hz hec pars tres ptes. In prīa ponit causas quare paroxismi interpolatarū incipiūt cum typo fm plurimū ⁊ terminātur frequēter cū sudore. in scōa pte ponit cās q̄re paroxismi ꝓtinuaꝝ nō incipiūt cū typo nec terminantur cū sudore nisi raro In tertia parte ostēdit quib' ex causis in aliq̄bus febrib' frigus ⁊ horripilatio cōplicātur. scōa ibi (Paroxismi quidez inseparabiles.) tertia ibi (Et in quibusdā febrib'.) In prima parte Auicē. dicit quattuor. ¶ Primū q̄ paroxismi qui eradicātur. i. febriū interpolatarū incipiūt vt plurimū cum frigore horripilatiōe ⁊ rigore et resoluūtur cū sudore: sz frequēter. ¶ Scōo dicit q̄ causa quare incipiunt cū aliquo typo est vna aut plures de infrascriptis. Prima est frigus humoris. nā humor frigidus cum expellitur extra venas ad mēbra sensibilia calida sicut sunt musculi sentit frigus: ⁊ ita fit frigus in principio febriū interpolatarū. Scōa cā est. q̄ humor mordicat lacertos cū in princip. ad eos expellit: nō autem mordicabat venas ex quibus expellit q̄ sunt pauci sensus ⁊ erat sibi assuetus. mordicat ātē sui acuitate lacertos: q̄ sunt mlt/tum sensibiles: ⁊ nō est sibi assuetus: ⁊ q̄ est in motu. postea aūt licz fiat mordacior ⁊ acutior per putredinem. nō tamen mordicabit ita fortiter facta assuefactione ⁊ deficiēte motu. hic autem humor mordicās scōm plurimū est calidus. Iz non sit impossibile flegma acetosum mordicare: ⁊ est hic humor calidus causa frigoris fugādo calidum interius. vnde simul contingentur rigor ⁊ frigus: et ille due cause magis pertinēt interpolatis. Tertia cā est ꝓfundatio caliditatis. i. spūs q̄ quē caliditas actualis in mēbris seruaꝫ ad interiora tendentis ad partē materiei. i. ad membrū vbi est materia nociua sui multitudine aut malitia manifesta vel occulta siue apostemet: siue non. Quarta cā est debilitas virtutis maxie ꝓ resolutionē. vñ natura cogit tenere illos paucos spūs qui supsiunt in mēbris nobilib' intrinsecis de quib' est magis solicita. Quinta cā est frigus aeris extrinseci. nā reuocato calido interi' in princip. paroxismoꝝ nō tam magnū frigus sentiret exterius nisi cuz adiutorio aeris circūdantis. ⁊ proprie quādo illa reuocatio esset valde multa: et he tres cause sunt cōes continuis ⁊ interpolatis. ¶ Tertio dicit Auī. q̄ illud qō est ꝓpter mordicationē caliditatis ē dignius vt ꝓportioneꝫ horripilationi quā frigori: et hic accipitur horripilatio vt est cōis rigori ⁊ horripilationi proprie sumptis. Et istud qō accidit ex ea horripilatione est: sicut pūctio acuū in oīi mēbro in quo est talis passio. licz magis proprie debeat dici qō illa pūctio que est lassitudo ulcerosa est cā horripilationis aut saltē est pars quidditatis horripilationis: sed de hoc in caꝑ. ꝓprio dicet quantū erit expediēs. ¶ Quarto dicit q̄ cā quare paroxismi interpolatarū finiantur cū sudore est. quia caliditas putrefaciēs resoluit humiditatē ⁊ remanet cinereitas: ⁊ ideo cum ista humiditas nō est obsessa ⁊ cōstricta in venis tunc est facilis expulsio ipsius ꝑ sudorē in poris. ¶ Ubi nota q̄ in rebus corpulentis multā habentibus humiditatē per putrefactionē separātur partes humide a terrestrib'. Unde manifeste videmus cadauera stillare hūiditatē cū putrent. talem ergo separationem vocat hic Auicē. resolutionē quasi retro solutionē vel dissolutionez cum soluātur illa que per digestionē fuerunt complera: ⁊ nō sumit hic resolutionē pro conuersione in vaporē. Et cinereitas remanet. i. pars terrestris precipue vbi materia fuerit multa ⁊ grossa sz semper aut fere semper aliquid remanet post humidi separationē. hec ergo humiditas in interpolatis: quia est in ambitu totius propinqua poris nō cōtenta in tunicis venarū: nec multis humiditatib' aliis contūcta facile pellitur per poros in fine paroxismi: ⁊ quandoq̄z ante.

¶ Paroxismi aūt inseparabiles minuūtur ⁊ non eradicantur per sudorē: neq̄z incipiūt cum frigore nisi propter debilitatē virtutis aut propter profundationē caloris innati: tunc enim infrigidātur extremitates: et illud est signuz malum.

¶ In hac parte duo dicit. Primū q̄ paroxismi inseparabiles. i. exacerbatiōes febriū cōtinuarū minuūtur. i. remittunt ⁊ nō eradicātur ꝑ sudorē ita q̄ fiat eger in febrib'. tū quia raro sudant ⁊ si sudent nō tamē fiunt oīno in febrientes: q̄ materia exacerbationis non ex toto resoluit ꝓpter cās cōtrarias illis q̄ sunt in interpolatis de quibus statim dixi. Scōo dicit q̄ nō incipiūt cum frigore: neq̄z etiam cum alio typo nisi ꝓpter debilitatē virtutis ⁊ proprie per resolutionē caloris innati. i. sanguis ⁊ spiritus ad mēbra intrinseca tunc extremitates infrigidantur et est signū malum. ¶ Notandū prio circa primū q̄ licz materie putrētes ad intra venas facientes excrescētias raro ita resoluātur aut sensualiter aut per sudorem vt homo fiat infebriens: tamen experientia comprobaꝫ hoc aliquādo accidere sicut qñ materia est pauca et subtilis. Si eñ

materia

materia cauſonis pōt per ſudorē terminari q̄d p/ bibet materiā vnius exacerbationis poſſe per ſu/ dorem expelli. ¶ Notandum ſecundo circa ſcōm dictum q̄ licet plurimum frigus accidens in cōti/ nuis fit propter duas cauſas poſita in textu. ſ. de bilitatem virtutis et profundatiōem caloris inna ti: tamen propter alias tres cauſas poteſt accide/ re. Poteſt enim vna pars materie facientis exacer bationem expelli ad mēbra ſenſibilia: ſi erit frigi/ da faciet membra frigere. Si autē erit calida mor dicando faciet rigorem aut horripilationem: q̄ ēt a frigiditate aeris poſſet contigere in extremis fri gus eſt ſatis manifeſtum. be tamen tres cauſe fre/ quentius faciunt frigere rigere horripilari in prin cipijs paroxiſmorum interpolatarum q̄ in excre/ ſcentijs continuarum. ⁊ hec fuit intentio Auicēne. ¶ Notandum tertio q̄ frigus extremitatum acci/ dens in continuis ſi ſequitur debilitatem virtutis eſt malum ſignum. ſignificat enim fere vltimatam ſpirituum reſolutionē ⁊ paucitatem caloris innati. ſi vero ſequatur profundationem caloris ſignifi/ cat magnum nocumentum in aliquo mēbro intri ſeco nobili quod erit propter apoſtema aut vlcus illius membri. aut quia membrum illud multū op primitur multitudine materie aut malitia eiusma nifeſta vel occulta. ¶ Sz dices nōne infrigidatio iſta extremorum poteſt ſequi cauſas iſtas in inter polatis: et ſic eſſe malum ſignum. Dicitur q̄ ſe/ cundum plurimum non eſt ſignum valde malum ſicut in continuis. Nam ſparſio materie ad mem/ bra ſenſibilia eſt cauſa ſcōm plurimum typi acci/ dentis in interpolatis. quia propter triſtem ſenſa tionem fit retractio caloris. ſed quia vene intrinſe ce parum ſentiunt raro eſt hec cauſa: ſed ſm plurimum alie due. verumtamen ſi ille due eſſent cauſa typi in interpolatis eſſet. malum ſignum. ⁊ tunc illud frigus extremitatum eſſet continuum.

¶ Et in quibuſdam febribus componunt frigus et horripilatio. quoniam materia q̄ putrefit eſt compoſita ex frigido et mordi/ catiuo.

¶ In hac parte dicit q̄ quandoq̄ frigus ⁊ horri/ pilatio complicantur in principijs paroxiſmorū. Cuius cauſa eſt quia materia iſtarum febrium eſt cō poſita ex parte frigida ⁊ ex parte mordicatiua. ⁊ p partem frigidam fit infrigidatio ⁊ per mordica/ catiuam horripilatio. ¶ Et nota q̄ licet frigidum poſſit eſſe mordicatiuum: loquitur tamen de mor/ dicatiuo calido. non enim eſt incōueniens humo/ rem compoſitum ex flegmate ⁊ colera: que nō ſunt redacta ad vnam formam facere febrem vnā. ⁊ ſer uabit periodum humoris dominantis.

Sed circa has partes cadit dubiū cum infrigidātur extrema propter fugam caloris interius. ad quas partes tendit ca lor ille fugatus interius. ¶ Ad quod dubium dicitur q̄ calor ſiue ſpiritus tendit ad partem vn/ de expellitur materia. ⁊ ſic in continuis tendit ad venas magnas: ⁊ in interpolatis tēdit ad paruas in principio ſuorum paroxiſmorum. ⁊ hoc ē quod dicit textus. ad partem materiei. virtus enim ad/ iuta calore naturali fortius expellit. ¶ Sed contra ſequitur q̄ in principijs exacerbationum cōtinua rum magis debent infrigidari extrema q̄ in prin/ cipijs paroxiſmorum interpolatarum. ¶ Item q̄ non eſſet malum ſignum ſicut neq̄ eſt malum fri/ giditas extremorum in principijs interpolatarum ¶ Tertio videtur q̄ ad iſtam partem debet trahi calor in qua fit punctio et triſtis ſenſatio. ſemper enim ſanguis pellitur ad locū dolentē. Et hoc eſt q̄d dicit textus ad partem materie: ideſt ad par/ tem a materia leſam. ¶ Ad has inſtātias rīdetur Ad primā ⁊ ſcōaz negat ad q̄ deducit. raro enim ſpūs tēdunt ad magnas venas cū ibi ſit magna co pia ſpūum ⁊ ſanguinis. Et ſi retrabunt ad venas magnas ſignificat aut ỹtutis debilitas ſequens paucitatē ſpūuz: aut magnū nocumētū intrinſecuz ſed ad venas paruas vbi paruz eſt de ſpū opz q̄d ſpūs retrabant ad fortificandū ỹtutē expulſiuam nec hoc eſt malū ſignū. ¶ Ad tertiā inſtātiā dr q̄d etiā ad loca extrinſeca ſenſibilia calor attrahit. vñ in principio trahit ad loca a quib⁹ expellit mate/ ria. ergo i principijs paroxiſmoz ante q̄ bō incipiat manifeſte frigere horripilari aut rigere calor tra/ hitur ad venas. deinde cū materia incipit expādi ad mēbra ſenſibilia fortificata virtute interi⁹: tūc calor incipit p pte pelli ad mēbra ſenſibilia q̄bus infert nocumentū p aduentū materie ad ipſa. Sz cū membra ſenſibilia ſint duplicia: intrinſeca ⁊ ex/ trinſeca: natura prio mittit ſanguinē ⁊ ſpm̄ ſenſi/ bilib⁹ intrinſecis de quib⁹ eſt magis ſollicita: et tunc incipit calefieri notabiliter frigētibus ⁊ rigē tibus mēbris ſenſibilibus extrinſecis. poſtea tā ex trinſeca q̄ intrinſeca notabiliter calefiūt tā p dela/ tionē ſanguinis ⁊ ſpūs ſuper ea q̄ pp calorē putre dinalē qui intendit in materia: ⁊ p̄ter in mēbris.

¶ Et q̄ñq̄ cōponunt quedā feb. putredis tali cōpōne qua fiāt in forma inſepabiles: et illud eſt. v. g. q̄n incipit humor putrefieri in loco: et cum ſuperuenerit ei putredo pu trefit tota: et cōſumit ab ea. deinde incipit humor de gñe ei⁹: aut nō de gñe ei⁹ putrefie ri: tunc obuiat paroxiſm⁹ ſcōs tpi eradica/ tionis paroxiſmi primi: deinde cōtinuat res ita et quādoq̄ cōponūtur feb. putredinis modis alijs cōpoſitionis quos diſtinguam in capitulis ſuis.

¶ In hac pte oñdit aliā diuerſitatē dicēs q̄ feb. in terpolate. ſ. quarū quelibet eſt interpolata cōpo/ nunt tali cōpoſitiōe qua fiunt in forma. ſ. apparē/ ter inſepabiles. exēpli gr̄a. būor incipit putrefie/ ri in loco aliquo extra venas: et cū ſupuenit. ſ. de p̄ terito ei putredo. ſ. calor putredialis ⁊ putrefit to ta materia: ⁊ p̄ſumit. ſ. reſolui ab ea: ſcz calidita/ te putredinali. deinde incipit būor de gñe primi: aut de alio a prio putrefieri: ⁊ tūc obuiat paroxiſm⁹ ſcōs tpi eradicatiōis primi. ſ. p̄mo nondū eradica to et ita terti⁹ ſcōo obuiat: et p̄tinuat res ita vſq̄ ad finē toti⁹ egritudis. Et ſubdit q̄ cōponūtur fe/ bres aliis modis quibus dicet inferius in cap̄. de febribus compoſitis.

¶ Et paroxiſmi quidē febrium p̄longant q̄ñq̄ ⁊ abbreuiātur plōgatio eorū eſt ergo aut pp groſſitudinē materiei ⁊ viſcoſitatem eius et multitudinē ipſius: aut eius quietē aut pp debilitatē ỹtutis: aut ppter debili/ tatē ſenſus: aut ppter ſpiſſitudinē poroz̄ quare nō reſoluit humor: et eorum abbre/ uiatio eſt propter contraria eorum.

¶ In iſta parte ponit aliā diuerſitatē. et eſt q̄ pe/ riodi feb. q̄ñq̄ prolōgant: q̄ñq̄ abbreuiātur. Cau ſe aūt plongatiōis ſunt ſeptē. Prīa groſſities ma teriē. ſcōa viſcoſitas. tertia multitudo. quarta q̄es

Reſpōſio argu mentorum.

materie.nã cũ in vno loco quiescit nõ ita spargit. et sic remanens vnita non facile dissoluit: aut per quietez intelligamus paruã ebulitionem: et ideo quidam per quietez intelligunt frigiditatẽ que est causa pauce ebulitionis et agitationis. Et alij intelligũt carentiã mordicatiõis: aliqui tardam delationem super membra. Quinta causa prolongationis paroxismorum est debilitas virtutis tam digestiue q̃ expulsiue. Sexta causa ẽ debilitas sensitiue. nam ꝟtus sensitiua debilis nõ patitur. et sic tardius agit. Ultima est spissitudo porozũ siue naturalis siue accidẽtalis: vnde materia nõ potest facile per poros sensibiliter aut insensibiliter expelli: et licet sint alie cause prolongationis: iste tamẽ sunt fortiores ⁊ ad quas facile alie reducunt: ⁊ subdit q̃ breuitas paroxismorũ est ex causis ꝓtrarijs.

¶ Et paroxismi iterũ festinant ⁊ tardãtur et tarditas eorũ est aut propterea q̃ eorum materia est pauca aut tardi motus ad mineram putredinis propter grossitiem suam. et hec quidem est sicut materia quartane: ⁊ velocitas eorũ est qm̃ ipsa ẽ mixta sicut flegma nisi sit vitreum qm̃ paroxismi eius q̃nq̃ tardãtur: aut subtilis sicut colera.

Quinta diuersitas paroxismorum.

¶ In hac quinta parte superius diuisa Aui. ponit quintam diuersitatẽ paroxismorũ febriũ. nam paroxismi quandoq̃ festinãt quãdoq̃ tardant. Causa autez tarditatis est. quia materia est pauca aut tardi motus ad mineraz putredinis propter grossitiem suam. quare tarde expellitur ad locuz minere putredinis sicut materia quartane. Velocitas autem siue festinatio est: quoniã ipsa est multa sicut flegma nisi sit flegma vitreũ: quoniam paroxismi eius quãdoq̃ tardãtur propter vehementez grossitiem eius: aut subtilis sicut colera est causa festinationis. ¶ Hic nota: q̃ dicimus paroxismos tardare quando multũ tempus cadit inter principium vnius et principiũ alterius: ⁊ econtra festinare. Et est hic intentio Auic. ponere causas cuiuscunq̃ tarditatis et cuiuscũq̃ festinationis siue varientur dies siue varietur solum hora diei vt patere potest exẽplis suis: scz de melancolia et de colera ⁊ flegmate. ¶ Unde sciendũ q̃ multitudo ⁊ subtilitas faciunt ad acceleratiõnẽ paroxismoz: sicut econtra paucitas grossities et viscositas faciũt ad tarditatem: verum iste dispositiones nisi multum excrescant variant solũmodo horam et non diem faciendo paroxismuz anticipare aut postponere. Sed variatio scõm spẽm per quã diuersificat tam forma substãtialis q̃ proprietas occulta: et modus mixtionis est causa principalis variatiõis ꝟz diem. insequitur enim motus determinat⁹ humoris siue periodicatio ipsius ꝟm determinatũ diem proportionẽ virtutis mouentis ad humorem resistentem per formã substãtialẽ ꝓprietatem occultã et modum mixtionis que sunt principales cause resistẽtes: sed minus principales sunt dispõnes manifeste tam dicte. scz quãtitas modus subẽ ⁊ siles.

¶ Et deteriores quidem febres sunt inseparabiles in quibus putredo est intra venas. deinde illeq̃ eradicant in q̃b⁹ est putredo in toto corpe aut in partibus cordis.

Primus canõ. ¶ Hic ponuntur canones. primus q̃ deteriores febres sunt continue in quibus putredo est ad intra venas. in secundo gradu sunt ille que sunt interpolate in quibus putredo est in toto corpore. i. in ambitu totius corporis extra venas. aut in partibus corporis: idest in partibus ambitus corporis extra venas. Si dicat textus in cordis partibus iunge cum particula superiori: vt sit sensus deteriores feb. sunt ille in quibus putredo est intra venas aut in partibus cordis.

¶ Et parum quidẽ accidit senibus febris valde accensa ꝓpter frigus cõplexionis eorum et paucitatem carnis ipsorum.

Scõs canon ¶ Scõs canon: q̃ parũ idest raro accidit senibus febris accensa valde ꝓpter frigus cõplexiõis eorum q̃ habent calorẽ naturalẽ remissum ⁊ paucitatem carnis. i. q̃ habent parũ de humido: ⁊ sic parum de multitudine caloris. ¶ Ubi nota q̃ ea que sunt calida cũ inflãmantur efficiunt calidiora. Et hoc est qõ dicit Auerrois. iiij. colliget: q̃ calor ꝑter naturam mensurat mensura caloris naturalis. Et est hic canon positus in aphorismo prime ptricule. qui cunq̃ crescunt plurimũ habent ⁊c.

Diuersitates pulsuum. ¶ Pulsus vero dispositiones diuersificantur in febribus putridis secũdum diuersitatem earum in generibus suis et secundũ diuersitatem speciei vnius earum in vehemẽtia et debilitate eorum et in fortitudine accidentium et debilitate eorum.

¶ Hic ponit quasdam diuersitates pulsuum ⁊ sunt quattuor. Prima q̃ dispõnes pulsuũ diuersificãtur in febrib⁹. puta ꝟm diuersitatẽ earũ in gñib⁹ suis: vt q̃ ali⁹ est pulsus flegmatice: alius colerice ⁊c. Et diuersificat etiã ꝟm diuersitatẽ speciei vnius in vehementia ⁊ debilitate. i. in intẽsione ⁊ remissiõe et fortitudie accidentiũ ⁊ debilitate eorũ: vt q̃ pulsus in vna colerica diuersificabit a pulsu alteri⁹.

Cãe duritiei pulsus. ¶ Et quandoq̃ accidit ei durities aut propter apostema calidum vehementis extensionis: aut propter apostema calidum in membro duro: aut propter vehementiã siccitatis: aut cũ dominat frigus in principijs. ¶ Hic ponit. iiij. cãs durities pulsus. vna ẽ apa calidũ vehemẽtis tẽsionis. ꝓ qõ tẽdũt arterie ⁊ fiũt dure. scõa est apa calm in membro duro ficut sunt nerui pãniculi: ⁊ filia. accidit eim ex hoc tẽsio arteriaruz. tertia ẽ vehemẽtia siccitatis q̃ acqrit corpi ꝓpter quã arteria indurat. quarta ẽ frigus accns in ꝓncipijs portismoz. nã ꝓ tale frig⁹ indurat arteria.

Cãe lenitatis pulsus. ¶ Et quandoq̃ fit lenis propter materiã lenem flegmaticam et sanguineam: et propterea q̃ apostema est in membro leni sicut illud qõ est in epate et pipleum oniat litargia: aut propter humorositatẽ cũ expectabatur quando vult vt sudet.

¶ Hic ponit tres cãs lenitatis pulsus. Prima ẽ materia fluida bũida sicut flegma ⁊ sanguis. sunt eim in febrib⁹ flegmaticis ⁊ sanguineis pulsus molles. scõa est apa in mẽbro molli sicut apa epis ⁊ litargia qõ est apa frm in cerebro: ⁊ maxime intelligit de litargia flegmatica ⁊ nõ melãcolica ⁊ periplemonia qõ est apa pulmonis ⁊ maxie qñ pendet a flegmate facit pulsuz mollem. tertia est cum natura vult expellere humiditates sub forma sudoris. vnde medici experti per mollitiẽ pulsus et vndositatẽ eius ꝓnosticãtur sudorẽ futurũ.

¶ Et pulsus quidem fit in principio paroxismorum debilis coartationis propter aduentum virtutis supra materiam et occupationem

pationem eius in mundando et euẽtando.

Quarta dispositio pulsus.

¶ Ponit quartam dispositionem pulsus. et est q̃ pulsus in principijs paroxismorũ fit debilis: cuius debilitas arguit̃ ex paruitate ⁊ diuersitate cũ debilitate impressionis in digitum tangẽtis. nõ eñ pulsat fortiter constanter et perseuerãter que tres conditiones requiruntur ad pulsum fortem. ⁊ est coartatus. coartatio eñ pulsus est paruitas eius cum diuersitate a materia suffocante ⁊ tegẽte. ideo subdit propter aduentum virtutis supra materiã. pugnat eñ virtus cõtra materiam subtiliando ipsam resoluendo et quãtum potest expellẽdo. et ecõtra materia cõtra virtutem suffocando: sicut ignis sub lignis suffocatur et occupationez eius in mundando fumos putridos ⁊ euentando calidum membrorum et spirituũ. Est eñ bis operationib⁹ tunc temporis multum intenta. sed forte melius est vt aliter exponatur propter occupationem eius. s. virtutis ad resistendũ materie duz suffocaꝛ ab ipsa in mundando et euentando. s. dũ mundat fumos putridos et euentat calidum suffocatum ita vt li. mundando et euentãdo stent tẽporaliter: et non causaliter. nã mundando ⁊ euentando non est causa cur pulsus fiat debilis coartatus: immo potius est causa magnificandi pulsum tam ꝑm Sistolem q̃ ꝑm dyastolem. sic eñ melius fiet mundificatio et euentatio. et sic cum dei gratia fit finis huius expositionis difficilis capituli. ¶ Sed pro completa declaratione dictorum in presenti capitulo supereſt vt ventilemus duas materias difficiles. vna est de putrefactiõe. alia est de periodicatione.

otatu dignũ

Utrum ex indebito regimine sex rerũ nõ naturalium possit in humano corpe accidere putrefactio. Qõ sic declarat Auic. prima q̃rti. tractatu. ij. cap. ⁊. iz. tertij. necnõ Gal. primo de differentijs febrium. et experientia facile comprobatur cũ ex huiusmodi inordinato regimine frequenter accidãt febres putride. ¶ Pro solutione hui⁹ dubij primo videbitur quid sit putrefactio. quid putredo: quid cõbustio. et quomodo putrefactio differt a combustione resolutione cruditate digestione. In secundo articulo videbitur de quesito.

Quantum ad primum omissis aliorum opinionibus dicam ea que videntur mihi magis ꝓbabilia et sententie Aristo. ceterorumq̃ ꝓbilosopborum et medicorũ illustrium magis conformia. Aristo. oĩm ꝓbilosopborum ꝓnceps. iiij. metaurorũ diffinit putrefactionẽ dicens. q̃ est corruptio quedã in vnoquoq̃ bumido proprie ꝑm naturam caliditatis ab alie na caliditate. bic autem est que ambientis. Que diffinitio sic intelligẽda est. putrefactio est corruptio quedam. i. via vel motus in corruptione mixti inquãtuz mixtum in vnoquoq̃ bumido proprie ꝑm naturam caliditatis. id est per corruptionem caliditatis proprie inquãtum naturalis in vnoquoq̃ bumido complexionali mixti ab aliqua caliditate caliditatẽ propriam extraneãte: cõnotãdo q̃ per caliditatem propriam extraneatam et caliditatẽ alienam qualis est ambientis fiat vel fit apta fieri ipsius bumidi, eductio et elemẽtorum separatio: ita, q̃ vtraq̃ notabiliter concurrit ad mixti corruptionem: bumidi eductionẽ: et elemẽtorum separationẽ. Corruptio in hac diffinitione posita est genus. nam putrefactio est cõtraria generationi simplici mixtorũ apud pbilosopbũ in eodẽ. iiij. metau. Sed corruptio adequate opponitur generationi. primo de generatione. ergo putrefactio ẽ corruptio: nõ tamẽ omnis corruptio ẽ putrefactio: vt patet. Et corruptio bic posita pro genere dicit causam formalem putrefactionis. Intelligit autem Aristo. putrefactionez opponi generationi simplici mixtorum. quia terminus a quo putrefactionis est terminus ad quẽ generationis mixti ex elemẽtis. Et econtra terminus ad quem putrefactionis est terminus a quo generationis. et sicut generatio mixti ex elementis fit a calore naturali et celesti ꝓmiscẽte et vniente elemẽta ꝑm exigentiã alicui⁹ speciei mixtorum ita putrefactio ẽ a calore intrinseco ꝑternaturali ⁊ extriseco agẽtib⁹ elemẽtaliter ⁊ soluẽtib⁹ mixtũ in elemẽta. Dicit̃ q̃dã. quia putrefactio nõ ẽ corruptio ꝓprie sumpta que est mutatio subita de esse ad non esse. sed est via vel motus in banc corruptionem ꝓprie sumptã. vt est apud Auicen. prima quarti cap. de feb. sanguis. nec est quicũq̃ talis motus: sed limitatus circunstantijs in diffinitione positis ⁊ exprimendis. non eñ corruptio elementorũ est putrefactio. neq̃ combustio. neq̃ transmutatio vnius mixti in aliqua dicitur putrefactio. per banc particulaz in vnoquoq̃ bumido intellectaz: vt supra declaratur causa materialis in qua siue subiectum ipsius putrefactiõis q̃ est mixtũ ꝑm ipsius bumidũ. tum quia bumidum mixti est ꝓprium subiectum caloris mixti qui inquãtum naturalis ⁊ proportionatus forme mixti tenet et conseruat mixtionem que in putrefactione corrumpitur inquãtũ naturalis et agit ad demixtionem. quia bumidum mixti separatur a partibus terreis in putrefactione ⁊ ducitur ad circũferentiam ipsius mixti. ¶ Per banc particulam ꝓprie ꝑm naturam caliditatis tangitur agens ꝓximum putrefactionis q̃ est caliditas propria ipsius mixti que facta preternaturalis ipsi mixto coagit caliditati continẽtis ad ipsius corruptionem et bumidi eius eductionẽ. que caliditas continentis aliena a caliditate ipsius mixti. q̃ contrariatur ipsi inquãtũ ipsa est naturalis et nõ inquãtum caliditas est agens remotum in putrefactione. quapropter bec diffinitio est ꝓprie naturalis. quia in ipsa ponitur genus exprimẽs formam et subiectũ di. materiam et agens propinquũ et remotum. et tangitur causa finalis que ẽ elementorum separatio. cum dicitur. q̃ est corruptio mixti inquãtum mixtum. Modus autẽ putrefactionis penes Alb. ma. est iste. nam calidum extrinsecum trabit ad se calidum intrinsecum. q̃ quia non potest educi sine bumido proprio simul ad se trabit bumidum proprium: q̃ est ipsi⁹ subiectum ad cuius eductionem ipsum calidũ intrinsecum adiuuat subtiliando. et ipsum educendo ꝓros quos dilatauit calor extrinsecus. et ad buius bumidi eductionez coadiuuat frigiditas intrinseca mixti exprimens bumidum simul cũ calore. Et boc est q̃ dicit Aristo. in littera. putrefactio est communis passio frigiditatis proprie et caliditatis aliene ita q̃ ad putrefactionem tria agentia concurrunt. primũ caliditas intrinseca. scõm caliditas extrinseca. tertium frigiditas propria. frigiditas autem extrinseca: licet possit corrumpere calorem naturalem mixti ipsum remittendo paucificando et facere ipsum improportionatũ forme mixti ⁊ bũido regulãdo tñ nõ põt eẽ imediata causa eductiõis bũidi mixti. imo ipsi

eductioni contrariatur claudendo poros et calo/
rem mixti fugando interius nisi sit adeo vehemēs
vt se ꝓfundādo exprimat humidā cum calore suo
verū hec non est putrefactio licet ducat ad incine
rationē mixti.q; hanc non ꝺsequūt̄ accītia putre
factionis.s.fetor.et quia qō tunc incinerat̄ est ma
gis humidū interius ꝙ exterius.cuius cōtrarium
est eo qō putrefit.frigiditas tamē extrinseca de ꝙ
accīs pōt esse causa putrefactionis faciendo ca
lorem mixti preternaturalem qui factus preter/
naturalis et agēs ꝑternaturaliter facit ad mixti
Quid putredo. corruptionē et humidi eductionē.¶ Putredo autē
est caliditas putredinalis intrinseca mixto. ficut
voluit Auicē.scōa ꝑmi ca.s.vbi exēplificans de cā
cōiuncta de feb.dixit ꝙ eius cā cōiuncta est putre
do licet ꝑma ḡrti tractatu.ij.ca.s.et in plerisq; pu
tredo accipiat pro humore putrido.humor autez
putridus et similiter vapor est causa cōiūcta feb.
per caliditatem suā putredinalem.¶ Combustio
aūt descriptiue ē corruptio velox in vnoquoq; mi
xto cū humidi ipsi⁹ sublimatiōe et ptiū terrestriū
descensu a caliditate extrinseca absq; notabili cō
cursu alicuius principij actiui ipsius mixti. Et ex
bis patēt dī ie.viij.iter putrefactionē et cōbustio
nem.¶ Prima q; putrefactio est naturalis. Cōbu
Differētia cō/ stio aūt violēta iuxta philosopbum.nam in putre
bustionis ⁊ pu factione ad corruptionē mixti et būidi eductionē
trefactionis. coadiuuat notabiliter aliqō principiū intrinsecū:
immo plura.s.calid itas propria facta extranea ⁊
frigiditas ꝓpria exprimens humidū simul cū ca/
lore.sed nihil tale adiuuat in cōbustione saltē ad
futurio notabili:immo vt plm fit resistente calore
intrinseco.¶ Scōa differētia: q; qō putrefit ē ma
gis humidū ⁊ calidū exterius ꝙ interius: interius
eīi exiccatur et friget.et qō cōburit̄ est exteri⁹ ma/
gis calm et siccū quā iterius. Cū eīi cōburit̄ a ca
liditate extrinseca forti humidū sublimāte forti⁹
agēte in partes ꝓpinquas ꝙ in partes remotas
est necessariū vt exterius magis calefiat et exicce
tur ꝙ interius.¶ Tertia differētia est.quia putre/
factio est tarda ad incinerationē: sed ꝯbustio ve/
lox.fit eīi a fortiori caliditate.sed in putrefactio/
ne caliditas innata est debilis respectu ꝓprij bu/
midi regulandi ⁊ tarde ducens ad incinerationē.
¶ Quarta ꝙ putrefactio facit mixtū fetere: cōbu/
stio vero non:imo aufert fetorem. ¶ Quinta q; ꝙ
putrefactionē generātur quedā alia imperfecta ꝙ
cōbustionē minime. ¶ Sexta q; putrefactionē im
pedit caliditas feruens:sed cōbustionez minime.
¶ Septima q; cōbustio facit cessare putrefactio/
nem.sed putrefactio nō facit cessare cōbustionē.
Utrū autē sit possibile putrefactionē ⁊ cōbustio/
nez per certū tēpus simul intendi videbitur infra.
¶ Octaua differētia.q; difficilius ceteris parib⁹
prohibetur putrefactio ꝙ cōbustio: qō arguit ca/
liditatē magis esse fixam in eo qō putrefit ꝙ i eo
qō cōburit̄:immo stat in eo qō cōburit̄ caliditā/
tem nō esse fixā.¶ Cōueniūt aūt q; vtraq; fit a ca
liditate extrinseca. scōo q; vtraq; est passio mixti
simplicia eīi nō cōburunt̄ neq; putrent.nō tamē
omne mixtū potest putrere. licet omne possit cō/
buri.nam flāma ignis pōt cōburi: nō tamen pu/
trefieri.tertio q; vtriusq; finis est incineratio et
elementorū separatio. Ex quo sequitur ꝙ neutra
ipsarū est transmutatio mixti in aliud mixtum.
Differētia pu/ ¶ Differt autē putrefactio a resolutione. q; reso/
trefactionis et lutio est cōuersio humidi in vaporē:que licet pos/
resolutionis. sit fieri a caliditate tam intrinseca ꝙ extrinseca:nō
tamen exigit caliditatē innatā debilem respectu
proprij humidi regulādi neq; corruptionē mixti
inquātū mixti aut elementoꝝ separationē a dige
stione que descriptiue est completio a proprio et
naturali calo ex passionibus cōtrahentibus hu
moꝝ que sunt propria materia corporū mixtoꝝ.
Uel clarius et in idem redit ē perfectio a proprio
et naturali calido ex oppositis passiuis. Nam di
gestio tendit in generationē mixti aut cōpletionē
eius. Putrefactio vero tēdit in corruptionē mixti
et eius demixtionem. Item illa fit a proprio ⁊ na
turali calido:hec autē a caliditate propria corru/
pta. Item in illa ꝑmiscet̄ humidū cū sicco: in pu/
trefactione autem demiscentur. Differt autē pu/
trefactio a cruditate.quia cruditas ē diminutio a
complemento caloris digerentis aut putrefaciē/
tis in humido aut ipsarum operationū priuatio.
putrefactio vero non est huiusmodi operationuz
priuatio:immo putrefactio dicit operationē ca/
loris ꝑternaturalis putrefacientis sicut digestio
dicit operationem caloris naturalis digerentis.

Cruditas a pu/ trefactione dif/ fert.

Quantum ad scōm articulum ꝑmit/
tenduz est primo ꝙ per
debitum regimē sex rerum non naturalium debe/
mus intelligere debitā ipsarū administrationez
tam ꝝm quātitatē et qualitatem ipsarū ꝙ ꝝm de
bitam proportionem ipsarum inter se in compa/
ratione ad corpus regendū. Sunt autem res non
naturales descriptiue que necessario occurrētes
corpori humano possunt cōuenienter et incōueniē
ter applicari.et sunt sex aer cibus et potus. som/
nus et vigilia:motus et quies inanitio ⁊ repletio
⁊ accītia animi.¶ Ex quo patet ꝙ per indebitum
regimen rerum non naturalium debemus intelli
gere indebitam administrationē ipsarum ꝝm q̄li
tatem aut quātitatē.aut indebitam proportionē
inter se in comparatione ad corpus regendum.
¶ Scōo notandū ꝙ humores corporis nostri nō
tantū cōseruant̄ per proprietatem eorum calorem sed
maxime et principalius per calorem naturalem
eis debite proportionatū.patet. q; aliter nō pos
set assignari causa cur sanguis in venis diu sine
putredine seruetur.sed extra venas cito putrefit.
¶ Notandum tertio humorē indebite qualitatis
aut quātitatis aut non debite calori nostro pro/
portionatum a caliditate nostra non debite regu
lari.hoc patet ex precedenti notato. ¶ Ex quo se/
quitur tales humores facilius quā alios ceteris
parib⁹ a calore extraneo putrefieri. ¶ Et ex bis
patet cōclusio respondiua ad quesitum.s.pars af/
firmatiua questiōis que auctoritatib⁹ ante oppo
situm inductis et quotidiana experientia cōpro/
batur. Quotidie eīi ex indebito regimine in hu/
iusmodi rebus corpora etiam sanissima feb. pu/
tridas incurrunt.

Res nō natura/ les necessarie.

Ad partē negatiuā dubij argī.si ex indebi/
to regimie i sex reb⁹ nō naturali
bus posset ⁊c.hoc maxie eēt qñ cib⁹ indigest⁹ sumi
tur supra cibū ptz digestū.sz hoc non sufficit neq;
facit ad putredinē:imo potius impedit.q; si cib⁹ ꝑ/
mo assūpt⁹ nullo mō eēt digest⁹ nō fieret putredo
sz ꝑexīt cibi digō poti⁹ iuuat ad digestionē ꝙ i/
pediat:cū totū min⁹ resistit ȳtuti digerēti ꝙ si to/
tū eēt indigestū. ¶ Et confirmat̄.ponat̄ ꝙ seqns cib⁹
sit in ea proportione facilius digestibilis in qua
proportione digestio cibi precedentis excedit di
gestionē cibi sequentis.et sequitur ꝙ ambo erūt
in eodem tempore digesti. ¶ Preterea si requiri/
tur hoc maxime esset quando cibus grossus diffi/
cilis digestionis ꝓponeretur subtili: sed hec non
est causa

Argumēta ꝙ partem ne/ gatiuam.

est causa putrefactionis.quia ponamus q̄ in ea proportione in qua pars inferior stōi est fortioris digestionis quā pars superior cibus sequēs sit facilioris digestionis quā precedēs. ⁊ sequitur q̄ totum erit in eodē tēpore digestum. ¶ Preterea.si ex indebito ⁊c.maxime esset quādo quisvtereť cibis grossis difficilis digestionis sicut carne buffali: sed hec nō est causa putrefactiōis sed cruditatis que opponitur putrefactioni.quia aliter in morbo materiali mortali non distingueretur status a principio. ¶ Ad primū dicitur negando minorez. et dicitur aggregatū ex cibo semidigesto et ex cibo nullo modo digesto magis impedit digestionez quā si totus cibus esset indigestus.eo q̄ indigest? misceť cum semidigesto. Et sequitur alterū duorū aut q̄ semidigestū corrūpiť aut cum semidigesto pars indigesta permixta attrabiť ad par ex qua generātur humores indigesti. Et ad confirmationem admisso casu negatur q̄ in eodez tēpore erūt digesti:immo potius in eodē tēpore erunt corrupti. ¶ Sed cōtra sicut in lebete primo ponitur caro difficilior.et postea caro facilior ad hoc vt sint in eodem tēpore cocte.ita debet esse in stomacho quare nō videť esse causa diuersitatis. Similiter sic fit in decoquēdo medicinas. q̄ que parum sustinent de decoctione ponunť in fine et que mediocriter in medio.et que multū in principio. Dicitur negando similitudinē.q̄ cū stomacbus incipit digerere primū cibuz clauditur os et? et optime ipsum amplexatur:ita vt nōcadat mediū inter partes stōi et cibum. Cū autē sumitur scōs cibus primo nō digesto stat per certum tempus supra illum anteq̄ secum misceať. Et interim cum non bene digeratur a calore naturali:cum non sit ī loco idoneo:capitur a calore extraneo. et postea descendens est causa corruptionis illius. ¶ Ad secundū dicitur q̄ ratio cōcludit si posset ꝓportionari fm q̄ ponitur in casu. sed q̄ boc est difficile laudatur p̄missio cibi subtilis. q̄ cū digestus est paulatim potest trabi per meseraicas:⁊ iterū alt? digeriť. Non est tamen bonū vt cibi sint multum dr̄ntes.quia cū aperitur pilerō descendēte subtili facile secum descendit grossus. ¶ Ad tertiuz dicitur.q̄ cibi grossi difficilis digestionis sunt causa cruditatis que opponitur putrefactioni:attamen cū generatur humor crudus et cum sanguīe permiscetur est causa q̄ sanguis ille tarde cōuertitur in humiditates scōas.et in fine non potens bene regulari a calore naturali capitur ab extraneo et putrens est causa egritudinū cronicarū. Et sic breuiter fit expedita bec questio per me Joānē de arculis. qui autem vult videre banc materiam prolixe legat questionem meaz generalem de putrefactione.

Utrum pro assignandis causis periodicationis preter causas manifestas sit necessariū in vnoquoq̄ humore ponere proprietatē occultam individualem:aut specificam que determinata periodo moueatur. vtputa flegma quotidie.colera de tertio in tertiū. melancolia de quarto in quartum. sanguis cōtinue. Nō enim bi humores moueātur periodis de q̄b? supra docet quotidiana experientia. Et pro boc maxime quātū ad febrem est auctoritas Auicen. prima quarti tractatu.ij.cap.j. Et putredo colere facit tertianā:et putredo sanguinis facit cōtinuā et putredo melancolie facit quartanā et que currunt cursu eius.et putredo flegmatis facit quotidianam et que currūt cursu eius. Idē asserit Gal. scōo d̄ntijs fe.et Rasis.10 Almansoris.⁊ Auerrois.iij.colligz.et Alsabbas.viij.theorice. ¶ Pro intellectu tituli questionis est sciēdū primo q̄ periodus cōiter sumpta est reditus morbi vnius post tempez:aut quietē ad dispositionē similem ꝑme. sic em̄ descripta conuenit recidiue: q̄ ex ea et sua radice efficitur morbus vnus. Et differt a reditu alicuius morbi ex quo ⁊ precedente nō constituiť morbus vnus sicut si quis vulneratus in brachio post consolidationē iterum in eodē loco similiter vulneraretur. ¶ Periodus aūt proprie sumpta ē reditus vnius morbi post tempez aut quietē ad dispositionē similez precise ꝓpter causam primi paroxismi aut exacerbationis disponentē ad causam coniunctā scōi propter vestigiuz derelictum in loco in quo ꝑma cā coniūcta facit primū paroxismū attrabens similem causam coniunctam ad eundē locuz.et sic descripta cōuenit putride. non etbice neq̄ effimere. Sed cōiter sumpta conuenit effimere.non etbice.quia non est dependēs ab alia causa speciali dependentia. ¶ Paroxism? autem fm cōem acceptionē medicorū nostri temporis est reditus febris aut alteri? egritudinis post quietē. Excrescētia autē siue exacerbatio est reditus eius post tempez. ¶ Est scōo sciendum q̄ cause periodicationis ab auctoribus et doctorib? assignate sunt duplices.quedam manifeste.quedā occulte. Manifeste sunt duplices. quedā extrinsece ⁊ ex malitia regiminis egri:necnon influxus superceleſtis vt placet astrologis: p̄cipue Ptōciliatori d̄ria.88.licet buiusmodi cause sint ī proprieť multū longinq̄.q̄dā sunt ītrinsece:et istaꝝ q̄dā se tenēt ex pte mēbrorū q̄ sūt dispōes mēbroꝝ mittētiū dispositiōes mēbroꝝ susciptētiū et attrabētiū.nec non mēbrorū materias generātiū. Et ponunť bi a Gal.ij.de d̄ntijs febriū. ad quas reducit acuitas aut obtusio sensus membrorū. Item egri fortitudo aut debilitas.quedā se tenēt ex parte būorum et sunt eorū cōplexiones multitudo aut paucitas.aut grossities.aut subtilitas.viscositas aut eius oppositum. Et iste colligūtur ab oībus auctoribus:p̄cipue ab Auicē.prima quarti.ij.tractatu.cap.j. Et iste quidē febres quibus sunt proxīmi eradicatiōis ⁊ reportis q̄nq̄ dimittūt ordinez suū pp diuersitatē materierū in multitudine paucitate grossitie ⁊ tenuitate et pp diuersitatē ī eis in gñe ita vt ꝑmutenť q̄dā materie et fiāt de gñe materie alterius q̄ diuersificať in eis in specie nō in multitudine aut paucitate tenuitate et grossitie tantum. Et q̄nq̄ fit ex malitia regiminis egri. aut ꝓpter debilitatē eius. aut pp multitudinem sensus eius. Et infra in cap.de febribus aꝑatuz. Unicuiq̄ humori ineſt periodus que sibi ꝓuenit. Item Alyabbas.viij.theorice. ¶ Ex quibus autē causis ꝑiodi varie sunt circulariū febriū. Si q̄ras scias tres esse causas.ꝑma est cōgregatiōis velocitas et mora eius.scōa est facilitas putrefactionis humoris et difficultas.tertia est eūonis eius acceleratio aut mora.flegma nāq̄ febrem excitat que singulis accēdiť diebus:eo q̄ cito ad putrefactionis currit loca in corpore multitudine quātitatis sue et putrefactionis accelerationis humiditatis cā eūonisq̄ mora pp suā viscositatē. Cola aūt nigra febrem facit q̄ vno die accēdiť:duobus ꝺo nō:eo q̄ tarde adunať propter sue paucitatis quātitatē. Difficile aūt putrescit propter suā frigiditatem et siccitatem.celerisq̄ est eūonis quare minime est viscosa. Colera autem rubea febres generat quevno die fit et alio die nō:quoniā inter

Alyabbas.

flegma et coleram nigram media est in huiusmodi quas diximus habitudinibus. Occulte autem sunt formesubstantiales ipsorum humorū:necnō pprietates specifice que sunt qualitates toti speciei cōes attribute mixtis in sue generationis pncipio per influxus particulares ꝑm exigentiā sue forme substātialis et complexionis. et de his fecit Auicē.mentionē loco superius allegato. Et ex hoc genere sunt pprietates indiuiduales siue cōsequētes materiā:que vt patebit infra necessario sunt ponende.Dicuntur autē huiusmodi occulte: quia nō subiacēt sensibus: nec facile discernunt. Alie autē que dicuntur manifeste subiacent sensibus:aut saltē facilius discernūtur. ¶ Tertio sciendum ꝙ non potest fieri nouus paroxismus aut excrescentia feb.nisi noua ebulitio supueniat in aliqua materia.Hoc aūt dupliciter erit: aut quia in vna ⁊ eadem materia que prius fecit fe.noua fiat ebulitio:sicut si sanguis ebuliēs ꝑus fecerit finochā siue putredine qua extincta:vtputa per potum aque frigide propter opilationē: aut malam membroꝝ dispositionem hic sanguis incipiat putrere:et facere finocbā putridam.Smiliter si sanguis aut alius humor prius putuisset leui putredine:iterum incipiat putrere putredine intensiori.Aut fiat nouus paroxism⁹: quia noua materia ebuliat qō erit dupliciter:aut quia de nouo generetur:et postea putreat siue fit generatio propria sicut humores ex chilo:et sanguis ex flegmate generantur ꝑ vlteriorem digestionē siue generetur ꝑ corruptionē: sicut sanguis corrumpitur in coleraz vel melancoliā.et similiter reliqui humores ꝑ putredinē aut adustionē in melācoliā: aut quia ꝑus erit genita:sed nunc nuper ebuliat.Et hoc contingit dupliciter.aut qr mouetur de loco ad locū:sicut cū materia emittitur de venis maioribꝰ ad minores in quibus putret:quomodo fiunt continue proportionabiles:aut qr mittit de ītra venas ad extra venas quomodo fiunt interpolate.Aut scō quia ipsa existens in eodē loco incipit putrefieri: sicut si.x.z.colere sint in eodē loco:⁊ due.z.ꝑmo putrefacte faciūt vnā febrem. deinde alie due faciūt aliam:et sic deinceps.et huic modo paroxismandi exēplum Gal. de cumulo stercoꝝ optime accōmodatur.et similiter post putredinē colere posset flegma aut alius humor in eodē loco existens putrefieri:⁊ facere feb.alterius speciei.Et que dicta sunt de modo periodicandi febriū possunt accommodari non periodicandi doloris:⁊ multaꝝ aliarum egritudinum:saltem in parte.

In hac materia sūt due famose opiniones. altera ⁊ ꝑma fuit Gentilis de fulgineo doctoris excellētissimi quā sequūtur oēs fere moderni:qui tenent partem affirmatiuā questionis.Altera vero et posterior huic fuit Ugonis senēsis doctoris subtilissimi qui tenet partē negatiuā.primo ergo ponā rationes vtriusq partis vt videamus quātum vna pars cōtra aliā militet. scō ponā opinionem q̄ vt mihi videt est veritati conformior. et respondebo ad rationes que contra illam possent adduci. ¶ Prima ergo ratio pro parte affirmatiua ⁊ opinione Gentilis est hec.omnis effect⁹ eueniens circa determiatā speciē omni tēpore.s. estate byeme et temporibus mediis:⁊ in omni etate complexione et sexu.⁊c.semper vel vt plurimū qui nō potest reduci in causas manifestas:de quibus supra debet reduci in formas specificas siue proprietates occultas.sed flegma periodicare quotidie.colerā de tertio in tertiū.melancoliā de quarto in quartum.sanguinē facere febrem continuam non potest reduci in causas manifestas.ergo opus est vt reducatur in causas specificas ⁊ proprietates occultas.tenet cōsequētia.et maior est manifesta:cū non fit aliquod genus causarum. minor probat. nam quātumcūq sanguis esset equemult⁹: eque grossus:sicut est colera.et cuz alijs paribus: tamē colera semper vel vtplurimum moueretur de tertio in tertium.et sanguis faceret continuā.similiter quamtumcumq flegma esset similiter dispositū sicut melancolia cum alijs paribus ⁊c. tamen flegma faceret quotidianā et melancolia quartanam. Cum ergo isti effectus non possint reduci in causas manifestas:opus ē vt in causas occultas de quibus supra reducantur. ¶ Secūda mensure rerum non possunt esse causa determinatoꝝ effectuum nisi inquātum determinētur formis rerum naturalium:sed iste paroxismationes sunt determinati effectus.ergo non poterunt ꝓcedere a mēsura vel quātitate humorū nisi pro quāto illi humores determinantur per formas rerum naturaliū:sed iste forme sunt specifice.ego ipse sunt cause periodoꝝ.maior autē est Auer.iij.celi.cōmēto. lxxij.di. Causa non est causa alicuius propter suā quātitatem nisi accidentaliter. quātitas eñ non est terminata:cause autem agentes et patientes sunt terminate.q.s.non quelibet causa facit qōlibet causatum.cause autem et causata sunt terminata propter suas formas. ¶ Tertia quilibet effectus finitus ⁊ terminatus habet causam finitam ⁊ terminatā:sed paroxismatio colere de tertio in tertium:flegmatis quotidie est effectus determinatus et finitus.ergo habet causam immediataz determiatā et finitā.sed dispositiones mēbri mittentis ⁊ accipientis sunt variabiles in infinitum et similiter dispositiōes humorum.ergo tales dispositiones manifeste non sunt illius effectus cā immediata ⁊ adequata:sed preter illas nulla potest poni nisi occulta proprietas illorum humoꝝ quare ipsa erit illius periodicationis causa. maior est manifesta.et minor ꝓbatur: quia in infinitum potest virtus membri debilitari:⁊ in infinitū pōt materia paucificari. ¶ Quarta in feb. tertiana continua est periodicatio: sed ista non sequitur dispositiones particule mittētis aut recipientis. ergo aliqñ ē periodus ⁊ nō illa.cā. Et cū alia cā dari nō possit ꝑter ꝓpetatez seq̄t q̄ ipsa periodicatio seq̄t ꝓpietatē hūoris.maior ē manifesta. et minor ꝓbat:qr in tali tertiana materia putrefit intra venas:⁊ ibi erat ante putredinē. nō ergo fit trāsmissio de vna pte ī aliā. ¶ Quinta rō.pone ē ī aliquo fieri duas ttianas interpolatas sic se bñtes q̄ positimi ꝑme q̄ incipit die lune sibijnuicē corrñdēt in hora iuasiōis ī intēsiōe duratiōe ⁊ accñtib⁹.⁊ filr positimi scōe q̄ incipit die martis sibijnuicē corrñdēt in oib⁹.nō tñ positimi scōe corrñdēt positimis ꝑme:imo sint mltū difficiles.sz hmōi cā nō pōt assignari nisi ponēdo ꝓpetatē occultā idiuidualē relictā ī ꝑmo positimo q̄ respicit materiā ꝑme ttianē:⁊ aliā ꝓpetatē relictā ī ꝑmo positimo scōe ttiane.ūre sequit q̄ hmōi ꝓpetates sūt cā periodorū. Casus eñ ē possis.⁊ quotidie accidit. ¶ Sexta ratio.sequit sanguinē posse periodicare q̄cūq periodo si nō ponātur cause periodoꝝ hmōi ꝓpietates nam pōt sanguis ad aliā partē mitti ⁊ ibi putrefieri.⁊ postea ipso per putredinē cōsumpto:mitti aliam partem sanguinis ad eundem locum in tempore determinato et resolui.⁊ sic deinceps fieri paroxismos

Ugo senensis.

Auerrois textus celi.

fieri paroxísmos ex causis símilibus qui paroxís/mi poterunt esse de tertio in tertium.de quarto in quartū.de quinto in quintū. et sic de singulis ſm q̄ periodus sanguis mittit. et hoc ꝓpter varias dispositiones tā mẽbri mittẽtis q̄ accipiẽtis.Qō autez sanguis possit mitti ſm varias et diuersas periodos declarat quotidiana experiẽtia ī fluxu epatico emorroydali. in fluxu sanguinis narīū et menstruali.si ergo hic sanguis putrefieret fierẽt diuerse et distincte periodi pro diuersitate tẽpo/ris in quo mitteret.et q̄ eodē fundamento possit probari quēcūq̄ humorem posse multis ⁊ varijs modis periodicare si solūmodo periodicatiões in dispositione membrorū mittentiū et suscipien/tium resoluant.¶Septima ratio.si nō ponantur huiusmodi proprietates causę periodorū sequit q̄ vltimus paroxísmus flegmatice salubris debe ret tardius redire post penultimū q̄ tertiane scōs post primū.probat.q: posita paritate in fortitu/dine virtutis respectu vtriusq̄ febrientis tam ex parte mittẽtis q̄ recipientis humor colericus de bet citius ad putredinē moueri . q: amplior cali/dior et subtilior ⁊ magis stimulansvirtutē q̄ fleg maticus.consequens tamen est falsum. q: videm? q̄ flegmaticus redit scōa die. sed colericus tertia die.q̄ nō prouenit nisi propter proprietatē motiuam colere de tertio in tertiū.et proprietatē motiuam flegmatis de die in diem siue quotidie.¶Ul timo arguit ratiõe excellẽtissimi philosophi dñi Mi colai varij.Quicūq̄ effectus reperitur in oīb? individuis alicuius speciei nisi in aliquo sit nota bile accidentale impedimentū debet habere cau sam cōmunē oībus illis individuis . sed periodi/catio de tertio in tertium est effectus cōis oībus individuis colere nisi adsit in aliquo eor aliquod impedimentū accidẽtale valde notabile. ergo de bet habere aliquā causam cōmunē oībus huius/modi individuis : sed nulla causa potest esse oīb? bis cōis nisi fit de essẽtia speciei colere aut fluat ab ipsa:quare talis causa erit aut forma substan tialis colere:aut proprietas insequens eam.¶Et ꝓfirmatur:q: eligere colerā est effect? cōis cuicū/q̄ individuo speciei reubarbari:nisi sit accidẽtali/ter impeditum per antiquitatem aut putredinē: et huic effectui correspõdet causa cōis.s. proprie tas specifica illius .¶Similiter attrabere ferrum est effectus cōis cuicūq̄ individuo magnetis nisi sit accidentaliter impeditū:vt puta per inunctio/nem allij.⁊ huic correspõdet cā cōmunis.s.ꝓprie tas specifica illius .¶Similiter potest explicari in ijs in quibus est proprietas passiua:sicut in fer ro ⁊ similibus.quare simile est in colera ⁊ reliquis humoribus.et hec ratioest efficacissima pro par/te affirmatiua q̄stionis.

icolaī varij tio.

Ad partem autem negatiuā q̄stio/nis:et ꝓ opinio ne Ugonis arguit rationibus infrascriptis: quar ipse fuit inuētor ꝓbando q̄ hmōi ꝓprietates nō sunt causa plodicationis . Quia aut iste proprie/tates ponūtur in hūore:aut in membris.sed nullo istor modorū potest dici.quare ⁊c.¶Et primo ar guitur q̄ non possint poni in humore: q: ista pro/prietas posita in humore:aut est virtus agẽdi:aut patiendi tale motum.Si sit virtus agendi: aut est virtus que vno tempore intendit mouere et non alio:aut est virtus oībus alijs positis parib? sem per similiter mouetur:tamen q: oportet inter vnū parorismum et alium coleram que debet moueri aliquo modo disponi ad hoc; vt sit apta moueri

Igonis ratio ts et argumẽ

ad putredinem.et ista virtus limitato gradu velo citatis intendit agere: et agendo gradu illo in co leram remanentem nō est colera dispositа nisi in tertio die.In flegmate autem est alia ꝓprietas q̄ quam fit ista ꝓportio velocior: et accidit hoc mo uendo et preparando flegma: qō fit preparatum in secunda die.et ideo colera mouebitur de tertio in tertium.flegma quotidie . proportionabiliter loquendo de melancolia mouebitur de quarto in quartum.et hoc modo dicem? q̄ fit periodicatio propter proprietatem:non q̄ illa intendat plus vno tempore mouere q̄ alio.sed quia intendit cer to gradu mouere.ad qō sequit q̄ in colera est pfe cta preparatio in tertio die:et in flegmate in secū da: et in colera nigra in die quarta. Alius modus non videtur quo proprietas actiua sit causa pro/dicationis:sed nullum istorū potest dici.ergo opi nio non potest stare.Et primo incipiamus a pri/mo modo: probatur q̄ non sit possibile poni hu/iusmodi virtutem actiuam i humore que moueat et intendat mouere in vno tempore: et nō in alio. Nam dato isto sequuntur tria impossibilia . Pri/mum q̄ nō est vniuersaliter verum:q̄ causa quare motor non mouet.est:quia non habet sufficientez dispositionem ad mouendum:intelligendo ꝓ ta/lem dispositionem sufficientem totum qō requi/ritur ex parte dispositionis agentis et passi ⁊ ap plicationis vnius ad alterum:cōsequens falsum. quia cum ista ponūtur oportet q̄ agens aut agat aut incipiat agere . Et est contra Auer. viij. phisi/cor.ꝓmento. vj.consequentia tamen arguitur. q: in die quietis tertiane etiam si omnia alia cōcur/rant ad motum:tamen quia proprietas non intẽ/dit mouere talis proprietas non mouet: nec inci/pit mouere:et tamen pro tūc nulla res deficit de requisitis ad mouendum sicut nulla deficiet die sequenti:et cetera erunt paria.si igitur in secunda die nulla res deficit:nec in agente: nec in patiẽte: nec in applicatis:et tamen non mouent sequit q̄ mouens nō mouet : et tamen causa non mouendi non est:quia non habeat sufficientem dispositio/nem ad mouendum . q̄ si dicatur q̄ deficiat inten tio ad motum:tunc oportet assignare causam : q: tunc deficit intentio:et nō deficiet in sequẽti die cum omnia sint paria nunc et in sequenti die.

Auerrois.

¶Secundo sequitur q̄ ab agente mere naturali potest prouenire motus nou? absq̄ causa noua. consequens falsum:et contra sententiam Aristo.⁊ Auer.in eodem cōmento.viij.phisicorū. Nam ſm Aristo.si motor non mouet nec incipit mouere: et post mouebit:tunc cum non mouet est in potẽtia. et quando mouet erit in actu . sed hoc non potest esse absq̄ causa noua.aut in mouente:aut in mo/to:aut in remotione impedimenti: aut in appro/pinquatione vnius ad alterum propter que fiat i actu vbi plus erat in potentia . ergo impossibile est q̄ fit motus nou? post quietem absq̄ noua cā illius motus. ¶Sed q̄ hoc sequatur ex positione patet . quia proprietate manente eadem et alijs dispositionibus ex parte agentis et patientis: et applicatione motoris ad mobile et remotiõe im pedimẽti proprietas colere mouet in tertia : quia ita appetit et non mouet in secunda:quia nō ap/petit etiam omnibus existentibus paribus . mo/tus igitur in tertia die erit de nouo et nulla causa motus erit noua.Qō si dicatur q̄ apppetit? pro/prietatis erit cā noua.patet q̄ hic appetit? cum ꝓus nō eēt est oportunū q̄ ꝓducat.et iō erit aliq̄ cā appetit?:quā oz eē de nouo: ⁊ ꝓduceť i infinitū.

Aristotelis sen tentia.

aut dabit aliquid qō fit de nouo absq; cā noua.
¶ Tertio et positione ponēte huiusmodi proprietates sequit̄ q; stat agens naturale esse in dispositione in qua aptum ē mouere: et habeat quicquid et parte sui requiritur ad motum. ⁊ passum esse in dispositiōe in qua aptū est moueri habens q̄cq̄d requiritur ad hoc vt moueatur et deductū esse impedimentū: et agens sufficienter esse applicitū passo: ⁊ tamē mobile nō moueri: nec incipere moueri. ponat̄ cāz q; proprietas colere sit motiua crastina die que est in tertia: et nō hodie que est in scōa tunc colā mouebit̄ cras: et habebit oīa req̄sita ad motū: et tamē non mouebit̄ hodie: cū tamē hodie habeat oīa que habebit cras. quare sequit̄ cōclo
Auerrois. q repugnat Auerroy cōmēto. viij. octaui phiſ. dicenti. ¶ Cum ergo virtumq; eox fuerit in dispositione qua hoc mouet: et hoc mouet̄ et fuerit propinque quū vnū alteri: et nō fuerit illic impediēs necesse est vt hoc moueat: et hoc moueatur. ¶ Quarto ex hac positione sequit̄ q; non oportet si aliquid mouet̄ qō pr̄ nō mouebat̄ q; auferat̄ causa quietis: vt patet ex dictis. ¶ Quinto sequitur q; non est verum qō dicit Cōmētator infra i eodē cōmēto. viij. q; res naturales que nate sunt mouere aut moueri nō mouent et nō mouent̄: nisi qz diminuta est dispositio per quaz hoc mouet et hoc mouet̄ aut qz distanta seinuicē. aut qz est illic aliqō impedimētum. ¶ Ex his tandē manifestū est q; nō potest dari proprietas in humore vel in mēbris vel in aliquo naturali q̄ habeat virtutē mouendi vno tpe et non alio si cetera sint paria. Quapropter ex parte talis proprietatis actiue nō potest puenire periodicatio. et p similes rationes probat̄ q; non potest dari virtus passiua que alijs paribus faciat q; humor fit mobilis vno tēpore et non in alio. sicut in ferro nō potest reperiri virtus passiua inclinās ipsuz ad obediendū virtuti attractiue magnetis. Et dicit
Ugo in gētilē. Ugo q; si bene perspiciatur mens Gentilis ipse voluit hanc sniam q̄ hic est impugnata. nā dicit q; si colera mouetur in die scōa vel quarta ipsa nō mouetur sm naturā sue proprietatis: sed hoc pōt esse ex alio accidente. qz hec proprietas hoc nō appetit
Ugonis improbatio. ¶ Postea Ugo reprobat alios duos modos resoluentes periodicationez in huiusmodi proprietates. ¶ Primus modus est q; proprietas siue actiua siue passiua propter quā colera mouet̄ de tertio in tertiū est virtus que alijs paribus semp similiter mouet̄. sed proprietas illa propter quā mouetur colera anteq; ipsa colera transeat in putredinez aut in pparādo eam: aut in generando eā aut in reaggregando eam post primū paroxismū habet limitatam velocitatē quā intēdit. aut in agendo: aut in patiendo propter quā accidit q; colera nō est preparata nisi in tertio die: et tunc mouet̄ ad putredinē. flegma aūt citius propter suā proprietatez preparatur aliquo trium modorū dictorū merito sue proprietatis actiue vel passiue hoc intendendis. ideo mouetur scōa die. et pportionabiliter dicitur de melācolia. ¶ Secūdus modus est q; iste proprietates acquirunt̄ in his tēporibus in colā in tēpore medio inter primū et tertiū diem. et non est acquisita nisi in tertia. et in flegmate est acq̄sita in scōa. in melancolia in quarta. ⁊ cū sunt acq̄site: tūc mouetur materia siue fuerint proprietates actiue siue passiue. ¶ Sed hunc sm modum dicit esse oino vanū. nam oportet assignare causam periodice acq̄sitionis proprietatis: et illa erit causa periodicationis de qua nihil habēt p hunc modū dicere nisi redeant ad aliquē modū de dictis. Qō autē dicit Gentilis q; proprietas acquiratur in humore cū certis circunstantijs. s. loci quātitatis et virtutis corpis et nō aliter: sicut etiā medicine solutiue acq̄runt proprietatē non in quolibet mēbro nec in qualibet quātitate non ē q; dicat talez proprietatē acquiri et acquisitā esse solū quando incepit humor moueri: nam tūc oporteret q; ipse daret causam quare in tertia die acq̄rit̄ colere et non flegmati. Sed vult exempli gra. q; in tpe primi paroxismi tertiane acquirit̄ aut in colera aut in mēbris proprietas que nō habet mouere de se scōa die. sed in tertia. et hoc prius est improbatū. ¶ Preterea si moueretur colera scōa die non esset cōtra inclinationē pprietatis: cū tunc nō esset talis proprietas: cuius oppositū dicit Gētilis. Primo ergo patet ex dictis q; hec nō est mens gentil: cū dicat hāc proprietatē nō appetere mouere die scōa. Hec aūt positio dicit q; si alia essent paria: ita moueret in scōa die sicut in tertia. ¶ Alia vero positio supponit falsuz q; virtutes naturaliter motiue appetant mouere certa velocitate nō maiori. nam tunc sine dubio non sequeretur q; dato vacuo simpliciter positū in illo moueretur in nō tē-
Auerrois. pore. cōtra Aristo. viij. phisicox. ⁊ Auer. cōmento. viij. et patet cōsequētia. qz si virtus grauis aut levis simplicis nō appeteret nisi terminatā velocitatem: et nō maiorem: tunc non oportet q; vbi nō est resistentia infinita velocitate moueatur. ¶ Sequitur scōo q; velocitas motus non sequitur proportionē potentie ad resistentiā scōm excessum. ⁊ q; proportio velocitatis in motibus non est sicut
Aristo. proportio proportionū. Et q; mouēs manēs idez et resistentia minor non est causa diuersitatis velocitatis et tarditatis. et in summa doctrina Aristo. de velocitate ⁊ tarditate motus periret. ¶ Tertio hoc dato sequeretur q; ab eadē proprietate illa colera citius mouebitur ad putredinem que est magis propinqua termino dispositiōis prius positis causis sufficientibus ad hūc motū. Cum ergo cōtingat vnam colerā in duplo plus propinquare q; aliam stabit facilius vnam moueri in duplo: citius alia ad paroxismandū: ⁊ sic in die secūda: et non in tertia. ¶ Quarto sequit̄ q; totalis colera inuenta in corpore tēpore primi paroxismi q̄ nō fuit mota ad putredinem in primo paroxismo mouet̄ in scōo: qz in tota acq̄rit̄ hec proprietas q̄ hoc modo pparat: vt in tertio die moueat̄ ad putredinē. sed hoc est falsum: qz tunc nunq; tertiana vel quartana de colera vel melācolia naturali duraret vltra paroxismos duos: nisi ppter nouem materie regenerationē cum tota materia residua in scōo paroxismo remoueat̄. ¶ Forte dicit̄ q; nō tota materia residua ē vniformis: nec eque vicina illi dispositioni: cū qua mouet̄ ad putredinem: sed aliqua magis vicina aliqua minus. ideo illa que magis parata est citius mouebit̄: vtputa in scōo paroxismo que vero min⁹ tardius: vt puta in tertio. ¶ Contra sequitur q; multotiens in talibus casibus non remaneret materia post primaz que mouetur vel paucissima: ⁊ sic sepe post primū paroxismū nullus seq̄retur. et sepe secundus esset minor primo cuius oppositū notat experientia vsq; ad paroxismum status. et consequentia patet: qz sepe materia est vniformis. aut saltem non tante diuersitatis quin possit esse facta preparatio in tertio aut quarto paroxismo. ¶ Et si dicatur diuersitatem esse tantam vt non possit esse facta pparatio nisi in plurimis paroxismis: tunc sequitur quod secundum varietatem diffōrmitatis materie erit

materie erit varietas tēporis mot⁹. Et ꝓñr ꝙ hec difformitas est causa periodicationis nō ꝓprietas per quā ꝓtinue fiet mot⁹ silis aliis deductis. ¶Uerum quia credo has duas opiniones a veritate declinare:et vtriusq; rationes cōtra alterā militare sequar opinionē infrascriptā: q̄ vt mihi videt: est ꝛitati et mentibus auctorū cōformior.

Presupposita. **Premitto ergo** ꝓmo ꝙ būorū vnicui⁹q; immo vnicuiq; mixto sunt a natura tributa ad sui tutelam conseruationē:ꝛ ad resistendū causis corrūpentibus. natura eiñ sicut dat esse:ita dat conseruantia esse. hec autē mixtis attributa sunt forma substātialis cōplexio et proprietas specifica. ¶Ex quibus infertur ꝙ proprietas specifica humoribus attributa non est ordinata ad motū būoris extra locum suū naturalem.neq; ad ipsorum putrefactionez. sicut nec cōplexio nec forma sua. Cui⁹ tamē oppositus Gentilis affirmat: cū dicat colere ineſſe proprietatē qua mouetur ad periodicandum de tertio in tertiū.et flegmati proprietatē qua mouetur quotidie:et melancolie de quarto in quartū. ¶Ex q̄b⁹ sequit bis humoribus esse datas ꝓprietates q̄bus moueant ad putredinē:ꝛ extra locū suū naturalē. ¶Sequitur scō.formas substātiales eorū similiter ordinari in sui corruptionē: cū forma substātialis vtaꝫ ꝓpetate specifica: et similiter ꝙplexione tāq; instrumētis. Si ergo instrumēta q̄bus forma vtitur tendāt in humorū corruptionē videtur multo magis formā substātialem eorū tendere in ipsorum corruptionē:cū instrumēta illa agāt a forma directa.hoc autem est oīno absurdum. ¶Et hoc premisso sequit ꝙ ꝓprietates specifice: sicut et ꝙplexiones sunt resistētes periodicationib⁹ humorū:cum nō possint periodicare nisi moueant ad putredinē et extra locū suū naturalē: quorum vtrūq; probibet forma substātialis cū instrumentis suis intēdens būorū cōseruationez. ¶Premitto scō.ꝙ velocitas motus et actionis insequitur proportionē agentis ad passum.vij.pbificoꝝ.cōmento.xxxij.vbi inquit Cōmē. Uelocitas ꝓpria vnicuiq; motui sequit excessū potētie motoris super potentiā moti. Nam ꝓportiones velocitatū in motibus sunt sicut ꝓportiones ꝓportionū potentiarū ad suas resistētias. et cōmento.lvj.inqt. Uelocitas motus quā habet totū motū ad totuz motorē est ꝑm excessum ꝓportionis potētie motoris sup potētiā moti. Ex quo seq̄tur ꝙ stāte pitate ex parte agentis ille humor citius mouebitur ad periodicandū:cuius resistentia est minor. Cū ergo ex quotidiana experientia manifestuz sit: et de intētione auctoꝝ superius ostēsum fuit sanguinē facere febrem ꝓtinuā.flā quotidianā.coleraz tertianā.melancoliā quartanā.sequit ꝙ stante pitate ex parte causaꝝ mouentiū ad putredinē:ꝛ aliorum paritate suppositā sanguis cū sua forma cōplexione et ꝓprietate minus resistet ceteris būoribus causis putrefaciētibus. deinde flā. deinde colā. deinde melancolia:ꝛ ꝓñr bi būores ꝑm būc ordinē resistūt fortius vnus altero causis mouētibus ipsos ad periodicandū. ꝓpter qđ accidit ꝑm varias ꝓportiones causarū mouentiū ad bonum humorū resistentiā:vt ꝑm plurimū sanguis faciat cōtinuā.flegma quotidianā.colera tertianā. melancolia quartanā. ¶Dico notāter ꝑm plurimū. non eiñ est impossibile:imo quandoq; accidit ꝓpter varias dispositiones mēbrorū et humorum bos humores:et quēlibet eorū posse quacūq; periodo periodicare. Latitudo eiñ virtutis mēbroꝝ est valde magna cum possit remitti ad nō gradū. ¶Similiter latitudo quātitatis humoꝝ possit remitti ad nō quātū. Et certū est ꝙ debilitas est cā prepositiōis paroxismorum periodoꝝ. ꝓma.tiij. tractatu scō de differētijs febrium. Similiter multitudo humorū accelerat periodicationem pauci tas retardat. ꝓpter qđ accidit colerā multā quotidie ꝓducere paroxismos omnino consimiles vt nō possit affirmari duplicē esse tertianā. sicut aliquando ꝓpter multitudinē et ꝓpinquitatē ad corfacit causonē. Et ecōtra ꝓpter paucitatē cū grossitie de quarto in quartū.et melancoliā aliquādo facere quintanā et sextanā. Et sanguinem febres periodicas: scōm varias dispositiōes mēbrorum mittentium et recipientium:ꝛ sic non solum accelerari aut retardare paroxismos colericos intra latitudinem tertie diei. Et similiter de ceteris causis tam mouētibus q̄ resistētibus in colera ꝛ vnoquoq; humoꝝ posset exemplificari. Attamē vt dictum fuit ꝑm plurimū ita est ꝙ scōm varias dispositiones et ꝓportiones causarū mouentiū ad humores resistentes scōm suas formas complexiones et ꝓprietates fiunt paroxismationes de q̄b⁹ supra.

An latitudo quātitatis humorū possit remitti ad non quātum.

His premissis sit hec ꝓmo conclusio. ad saluandum causas determinate periodicationis est necessariū in vnoquoq; humore ponere formā substantialem ꝙplexionalē et ꝓprietatē specificā resistentē causis mouentib⁹ ad periodicationē vel periodicandū. ¶Istā cōclusionē quātū ad primā partē probāt octo rationes deducte pro parte Gētilis. ¶Quātum ad scōam partē. ſ. ꝙ huiusmodi cause sint resistētes ꝛ nō actiue huiusmodi periodicatiōis. probat ꝓmuz ꝓmissum necnō ratiōes adducte pro parte Agonis. ¶Scōa cōclusio scōm varias proportiones mēbrorū mouentiū būores ad periodicanduz ad ipsorū resistētias fiunt periodi determinate diuerse. ¶Pro declaratiōe huius cōclusionis et sequētiū est sciendū ꝙ cause mouentes ad periodicandum sunt virtutes expulsiue mēbrorū stimulate a presentia humorū ledentiū sua multitudine aut malitia manifesta vel occulta ꝓpter quod mouentur ad expellendū eos.aut de intra venas ad extra sicut in interpolatis.aut de venis maioꝝ ad minores:sicut in continuis. ¶Aliquando in cā sunt virtutes attractiue mēbrorū propter doloreꝝ aut superfluā caliditatē in eis existentē aut absolutā aut determinati modi siue proprietatis. Et hoc modo caliditas derelicta in mēbris exterioribus post primum paroxismū tertiane est causa vt aggregetur noua colera pro sequenti paroxismo:et non flā neq; alius humor. ¶Aliquando in causa est dispositio mēbri generātis materiā. siue vere generet eā sicut epar.siue mēbrū illud generet corrūpendo vnū humorē in alium. vtputa sanguinē in colerā vel melancoliā.et hoc modo membra alia preter epar ꝓpter malam dispositionē in eis existentē generant humores corrumpendo vnum humorem in aliuz. Et ad has reducitur acuitas sensus membri non tolerantis presentiam humoris nocentis. Est enim causa vt acceleret paroxism⁹: sicut sensus eius obtusio est causa tarditatis. Iste ergo sunt cause se tenentes ex parte membrorum mouentes ad periodicationem mediate vel immediate. ¶Cause autem principales se tenentes ex parte humorum sunt resistētia ne humores moueantur extra locum suum naturalem: et ne putrefiant.et sunt eorum forme complexiones et ꝓ

Gētil⁹ opinio.

Agonis opinio.

Questionis declaratio.

ꝓietates. Et ad has reducitur multitudo et paucitas: grossities et subtilitas: viscositas et eius oppositum: inter quas grossities paucitas et viscositas sunt causa tarditatis potissimi. Opposita accelerant eos.

Quid attẽdat penes velocitates et tarditates motuum.

Ex hoc notato et scõo premisso faciliter deducitur conclusio. Mã vniuersaliter velocitates et tarditates motuum iuxta scõm premissum insequũtur proportiones causarũ mouẽtiũ ad suas resistẽtias: sed ꝓpter hoc diuerse sunt motus bũoꝝ diuersificati in velocitate et tarditate aut eos insequuntur. ergo ꝓpter hoc diuerse insequũtur diuersas proportiões causarũ mouentiũ ad humorum resistentias. sed cause mouentes iuxta notatũ immediate precedens sunt ipsa membra ꝑm varias ipsorum dispositiones. igitur ꝑm varias dispositiones mẽbroꝝ mouentiũ humores ad periodicandũ ad ipsorũ resistẽtias fient periodi determinate. ¶ Corrolariũ. propter minorem ꝓportionẽ mẽbrorũ mouentiũ ad resistentiã melancolie quã sit in alijs humoribus ꝑm pl'm tardius ꝓiodicat. deinde colera: oĩb' velocius flegma. Sanguis autẽ postꝙ putrere incepit facit ꝓtinuã donec finiat. ¶ Tertia ꝯclusio ꝑm varias ꝓportiones causarũ extrinsecarum ad humores resistentes seu humorũ resistentiã fiunt frequenter periodi indeterminate. Hec conclusio clara ẽ tum ex quotidiana expientia. tũ qr cãe extrinsece multo maiores recipiunt varietates sufficientes ad periodicandũ quã membrorũ dispositiones. Quapropter frequẽtius accidit vt ꝑm earum ꝓportiones ad humorũ resistentias fiant periodi indeterminate quo ad diẽ quã ꝑm proportiones dispositionũ membrorũ ad humorũ resistentias. et hic loquor de periodo improprie sumpta pro quocũqꝫ reditu feb. ¶ Quarta cõclusio. experientia inuentũ est sanguinẽ ꝑm plurimum facere continuã conclusa. fl'a quotidianã coĩam tertianam. melancoliã quartanã. Nam oĩs notitia medicinalis inuenta est ratione aut experientia scõo canone. c. ij. et primo metapb. Cum aũt huiusmodi non possint cognosci via ratiocinatiõis opus est vt experientia inuẽte sint: sed minor est manifesta: cum huiusmodi ad periodicationũ principales cause sint occulte. s. forme huiusmodi complexiones et ꝓprietates: nec non proportiones membrorum ad huiusmodi resistentias: que via ratiocinij cognosci nõ possunt. ¶ Quinta cõclusio. ꝓprietates indiuiduales in mẽbris sunt quandoqꝫ causa determinatarũ periodorũ. ¶ Hanc conclusionẽ probat quinta ratio suprascripta facta pro pte affirmatiua q̃stionis de duab' tertianis: q̃ sic se habent qꝫ paroxismi prime tertiane correspondẽt sibi inuicẽ. Et similiter paroxismi scõe sibi inuicem in hora inuasionis duratione intensione et modo terminatiõis. non aũt paroxismi scõe correspondent paroxismis prime: qõ nõ est nisi propter indiuidualem ꝓprietatem in mẽbris q̃ sunt minera putredis materie ꝑme tertiane q̃ ꝓprietas idiuidualis respicit materiam ꝑme tertiane sicut ꝓprietas idiuidualis materie scõe tertiane respicit materiã scõe tertiane. ¶ Similiter iste ꝓprietates indiuiduales remanent in materijs colericis que stant sub forma cause ãntis. quapropter vnaqueqꝫ disponit pro sequenti portismo ꝑm exigentiã proprietatũ relictarũ in primis portismis donec finiãtur. ¶ Cõtra primã conclusionẽ arguitur. Pro seruandis causis periodicationis nõ est necessariũ ponere proprietatẽ specificam. igit ꝛc.

Cause indiuiduales siue specifice.

antecedens multipliciter probatur. primo. quia oẽs effectus apparentes reduci possunt in complexionẽ et formã substantialẽ. non est autem bonum multiplicare entia sine necessitate. ¶ Scõo. quia huiusmodi non est substantia nec accidens. quare non est ponenda. sed qꝫ non sit accidens arguitur: quia tertio cõpl'onũ Galenus dicit eã naturam et vniuersam substantiã. complexionẽ vero esse ex quatuor elemẽtis. et moyses in epistola de regi. sani. forma specifica est tota essentia. i. substantia: non simplex q̃litas. ¶ Preterea. qõ nõ destruitur destructis accidẽtib' est substantia. talis aũt est forma specifica: eo qꝫ mortuo tyro adhuc in carne eius remanet forma plurium aialiũ pemptiua. Qõ vero non sit substãtia arguitur. nam tertio animaliũ dicit attractionẽ fieri ꝓprietate et q̃litate. ¶ Preterea. qõ sequit complexionẽ est accñs: eo qꝫ aduenit enti in actu: qõ autẽ sic aduenit sortitũ est naturam accidentis: sed forma specifica post cõplexionẽ aduenit penes Auicẽ. ¶ Contra scõam cõclusionẽ arguitur qꝫ nulla est assignanda determinata periodus respectu alicuius humoris: immo qꝫ q̃libet põt infinitis periodicare periodis. ꝓñs falsum: et cõsequẽtia ꝓbatur. qr ꝓportio causarũ mouentiũ ad humorũ resistentiã potest in infinitum variari: cum possit virtus in infinitũ remitti. similiter stante virtute potest humoris resistentia minui in infinitũ per deperditionem quãtitatis. ¶ Secũdo. ponamus resistentiam melãcolie q̃ stat sub forma cause antecedẽtis paulatim augeri ꝑ acquisitionẽ grossitiei aut viscositatis: donec in fine mensis fit equata potẽtie mouẽti ad periodicandũ: et tunc sequitur cum ꝓportio potẽtie mouentis ad resistentiam remittat ad nõ gradum: qꝫ ptinue tardius ꝛ tardi' periodicabit. Cũ ergo ꝑm' paroxismus fuerit quartanus. secũdus erit quintanus. tertius sextanus. et sic vsqꝫ ad finem mẽsis: immo qꝫ in ifinitũ tarde mouebit aliqua pars humoris melancolie ad periodicandũ. consequens falsum. ergo ꝛc. Et per similia argumenta facile ꝓbari posset paroxismos continue velocitari ponẽdo resistentiam paulatim diminui: vt quia materia continue efficiat subtilior causa mouente nõ variata. aut simul crescere et minui resistentiam. Itẽ sequit qꝫ frequẽter quartane deberẽt in trib' aut quatuor paroxismis terminari nisi alia materia de nouo generetur. cõsequens contra experiẽtiam. et ꝯña declarat. quia tanta est ꝓportio mouentis ad residuũ melãcolie. in scõo tertio aut q̃rto paroxismo quãta fit ad melãcoliã motã in primo cũ continue melancolia digerẽdo ꝓcedat. Si ergo potuit mouere primã magis resistentẽ multo magis poterit mouere reliquã in trib' paroxismis sequentibus. Nec potest dici qꝫ causa quare non moueatur sit etherogeneitas materie. qr frequẽter accidit qꝫ materie non sint tantũ etherogenee: quin possint ad vniformitatẽ quãdam reduci in tribus sequẽtibus paroxismis per digestionẽ. ¶ Item cõtra banc cõclusionẽ procedũt rationes facte superius tam pro parte affirmatiua quã ꝑ parte negatiua. ¶ Contra tertiam conclusionẽ arguitur non minores varietates recipiũt cause intrinsece. s. membroꝝ et bũorũ dispositiones quaz cause extrinsece. s. se tenentes ex parte sex rerũ nõ naturaliũ et causarũ extranearũ. ergo qua ratiõe cause extrinsece sunt frequẽter cause indeterminatarũ periodorũ eadem ratione ꝛ cause intrinsece ꝯña tenet. et assumptũ probat. quia membrorũ ꝛ bũoꝝ dispositiones sunt variabiles in infinitum vt fuit deductũ

vt fuit deductū in ratiōibus contra secundā ꝯclusionem. ¶ Cōtra quartā ꝯclusionē arguitur. sequitur ꝙ colera deberet velocius moueri ad periodicandum ꝙ flegma. cōsequentia probaꝫ: qꝛ stante paritate ex parte cause mouētis colera minus resistit ꝙ flegma. tum quia calidioꝛ. tū quia subtilioꝛ tum qꝛ minꝰ viscosa: ⁊ tandē qꝛ magis acuta plus stimulās expulsiuā. ¶ Preterea sequiꝫ ꝙ sanguis deberet tardius moueri ꝙ colera. tum quia viscosioꝛ et grossioꝛ. tum quia minus acutus: minus stimulans expulsiuā. tum quia natura de eius cōseruatiōe est magis sollicita. ¶ Ultimo cōtra vltimā cōclusionem arguiꝫ. si proꝑietates indiuiduales essent causa periodicatiōis sequeretur vnum genꝰ febꝛiū nō posse in aliud permutari. cōsequētia cōtra experientiā: cum videamus sanguineā, in colericam: necnō flegmaticas et colericas in quartanas permutari. consequentia facile deduci potest.

sponsio ad iones.

Ad rationes suadentes cōtrariū determinationis nostre respōdeo. ¶ Ad primā negādo assumptū. in formas, eīm substantiales nullus effectus reduci potest immediate cum ipsa sit substātia cui nihil est cōtrarium omnis eīm actio est inter cōtraria. Nec⁊ etiā in cōplexionē effectus apparētes reduci possunt sicut attractio ferri in cōplexionē magnetis cum multa sint similia magneti in cōplexione que nō attrahunt ferrum: et eo magis quia inuenitur magnes que scōm vnam extremitatē attrahit ferrum secūdum aliam fugat ipsum. quam diuersitatē difficile est reducere in cōplexionē aut in proꝑietatem nisi forte indiuidualē. Item Mesue in de consolatione medicinarū caꝑ. primo vult virtutes medicinarum soluentium eligēdo esse proꝑietates specificas: et in proposito nostro quō colera poterit tardius moueri seu periodicare ꝙ flegma: cū habeat valde plures manifestas cās velocitandi periodicationē ꝙ flegma: vt ptz cōsideranti. ¶ Ad secundum dicendū: ꝙ aliqua forma specifica est substantia: scz illa que dat esse rei: et per quā res est id qō est. aliqua est accidens que proꝑius dicitur ꝓꝑietas specifica. hec autē est vna ex potētijs foꝛme. propterea inest omnibus indiuiduis vniꝰ speciei. licz aliqua aduenīat enti in actu scōm exigentiam cōplexionis. aliter difficile esset saluare quō mortuo tyꝛo in carnib⁹ eius remanet proꝑietas pluriuz animaliū interēptiua que primo erat. hic enim aperte cōcludit ipsam nō esse formā substantialem nec⁊ eius potentiā. destrueret eīm corrupta forma substātiali eius. nec⁊ est eius materia cum ipsa de se nullius sit actiuitatis. quare relinquiꝫ ꝙ sit accidens aduenīēs cōposito. Et ex his ꝓtz solutio ad reliqua argumēta cōtra hanc cōclusionē. et quō autoꝛes nō sunt ꝓtrarij: quoꝝ aliqui ponūt esse substātiā: aliqui accidēs. ¶ Ad argumētū primū cōtra secundā cōclusionē negetur ad qō deducitur: nec pōt aliquis humoꝛ infinitis periodis periodicare: ⁊ ꝓñr negatur ꝙ proꝑtio causarū mouēntium ad resistentiā humoꝛū sufficiēs ad periodicationē possit in infinitū variari. nam licz possit humoꝛ diminui ad nō quantū: nō tamē quelibet parua quātitas erit sufficiens ad periodicandum.

¶ Ad secundū argumentū contra eandem conclusionem conceditur ad qō deducitur: scz ꝙ paroxismi continue retardabūtur: sed negetur reliquū ad qō deducitur. scz ꝙ secūdus erit quintanus. tertiꝰ sextanus ⁊c. fiet enim postpositio paroxismoꝝ intra latitudinem quarti diei: sed nō fiet diuersa periodicatio: et conceditur vlterius ꝙ in infinitus tarde mouebitur aliqua pars melancolie. Ex quo tamen nō sequitur ꝙ paroxismus in infinitū tardabitur. Et consimiliter ad confirmationē conceditur paroxismū posse continue anticipare. ¶ Ad tertiam rationē contra eandem conclusionē negatur ad quod deducitur: nec⁊ in causa soluz est etherogeneitas materie imo multitudo eius. dato eīm ꝙ tota materia est vniformis: nō potest tamen virtus expulsiua totuz vnica vice mouere. magis eīm resistit multa ꝙ pauca. ¶ Ad rationē contra tertiā conclusionē negetur assumptū: immo dicitur ꝙ varietates causarū extrinsecarū sufficientiuz ad periodicandū sunt multo maioꝛes ꝙ varietates causarum intrinsecarū sufficientiū ad periodicanduz nec alique extrinsece: aut intrinsece sufficientes ad periodicandū possunt in infinitū variari varietatibus sufficiētibus facere diuersas periodos scōz diem. ¶ Ad responsionē contra quartaz conclusionem respondeꝫ ꝙ quātumcūc⁊ colera merito qualitatum manifestarū sit facilius mobilis ad periodicandū: tamen ratione ꝓꝑietatis specifice magis resistit ꝙ flegma. ¶ Ad secundū contra eandē conclusionē dicitur ꝙ sanguis ratione qualitatuz tā manifestarū ꝙ occultarū est paratissimus inter omnes ad putrefactionez precipue cum putrefactio inceperit in aliqua parte eius: licz nō fit paratioꝛ ad motum extra locum proꝑriū propterea facit ꝓtinuā ⁊ nō periodicā. Nec obstat ꝙ natura sit de eo magis solicita: inchoante nāc⁊ putrefactiōe in aliqua parte facile procedit ad reliquas. ¶ Ad rationem contra vltimā ꝯclusionez negetur ad qō deducitur. nam quātumcūc⁊ ꝓꝑietas indiuidualis ex aliquo būoꝛe putrēte derelicta sit causa motus similis būoꝛis stantis in venis sub forma cause antecedentis. tamen si ille humoꝛ verteretur in aliud genus humoꝛis periodicaret humoꝛ ex priogenitus scōm exigentiā proꝑrietatis specifice sibi acquisite ad intellectū suprascriptū: ⁊ nō secūduz exigentiā proꝑrietatis indiuidualis ex primo buꝛe putrēte derelicte.

Rōnes gētilis et Ugonis.

¶ Rationes aūt superius adducte pro opi. Gentilis non procedunt contra banc determinationē: immo sunt pro ea: et plures earum probant conclusiones suprascriptas. Similiter rationes adducte pro opi. Ugonis nō ꝓcedunt contra banc determinationē: sed solūmodo probant ꝙ nō datur forma specifica: nec⁊ proꝑrietas occulta specifica: aut indiuidualis: actiua aut passiua que intendat mouere vno tempoꝛe et non alio.

Merculani opinio cōtra gētilē ⁊ Ugonem.

Ego aūt nihil boꝛū pono: sed pono bmōi formas et proꝑrietates resistētes bis motib⁹. Et pono virtutes ⁊ dispōnes mēbꝛoꝝ esse causas mouētes bos humoꝛes ad periodicandum. Et scōm varias ꝓportiones boꝛū mēbꝛoruz mouentiū ad humoꝛes qui mouētur fieri diuersas periodos. Et bec opinio ꝙsonat oībus doctoꝛib⁹ et autoꝛibus scribētibus in hac materia siue resoluant bmōi motus in mēbꝛoꝝ varias dispōnes sicut Gal'. siue in humoꝝ varias dispōnes sicut Aui'. Et aliqñ ipe Gal'. ⁊ reliq autoꝛes ⁊ doctoꝛes Qua ꝓꝑ vr̄ bec opi. ꝛitati ꝙformioꝛ. Mā ꝛo oīa cōsonant: falso cito dissonat verū. primo et bico. Et sic deꝰ auxilio est finis huius questionis difficilis.

¶ Sermo vltis. De signis feb. putredinis. Caꝑ. ij.

Significant febꝛes putredinis aduentus causarum antecedentium eas: et proꝑrie quando non est in eis causa primitiua.

¶ In capitulo precedēti Aui. posuit causas putredinis: nec nō causas diuersitatis feb. putridaruz. In hac parte iuxta rubricā ponit i generali signa feb. put. et habet hec pars tres partes. In prima facit illud qō dictum est. In scōa ex oībus signis ⁊ accidētibus collectis ponit generalē modū significandi eorum. Tertio ponit causas quorūdam accidentiū. scōa ibi. (Scias ꝙ acceptio.) in princip. quarti cap. sequētis. tertia ibi. (Horripilatio.) in princip. sexti cap. Prima iterū in duas. In prima vt dictū est: ponit signa fe. pu. in gñali. In secūda signa quibus inter se distinguūtur. scōa in principio sequentis capituli in continua. Hoc capitulū primo habet duas partes. In prima ponit tredecim collectiones signorū que patebunt discurrendo per textum. In secūda ponit duos cañ. scōa ibi (Et scias) in fine capituli. ¶ Pria collectio signorum est antecessio causarū febriū putridarū: siue ille cause sint corporee sicut opilationes repletiōes cacochimie: siue fuerint incorporee: sicut cibus ⁊ potus generatiui mali chimi et reliquū regimē disponēs ad feb. putridas absq; antecessione cause primitiue de proximo que verisimiliter potuit esse causa effimere. sicut exercitiū forte ⁊ similia: ⁊ hoc est signū satis efficax feb. putride. Posset tamē exponi aduētus causarū antecedentiū. idest corporearū distinctarū cōtra causas p̄mitiuas: ⁊ ppter qñ nō est causa primitiua q̄ verifiliʒ sit cā effimere.

An febris putrida possit eē sine causa.

Quod si quis quereret vtrum feb. putrida possit eē absq; cā. ¶ Dicendū ꝙ potest esse absq; causa primitiua et antecedente: sed non potest esse absq; causa coniuncta. ¶ Cōtra possibile est humorē putrentē educi simul cum vaporibus suis. et tamē remanere caliditatē fientem in corde cum nō subito corrumpatur. ergo ⁊c. ¶ Respōdetur ꝙ sicut nō subito corrūpitur caliditas existēs in corde: ita humor putrēs cum vaporib⁹ nō subito educitur. vnde si aliquid caliditatis in corde remanebit educto humore putrido cum suis vaporibus illud est ita remissum vt non sensibiliter ledat operatiōes. ¶ Preterea dato ꝙ sensibiliter lederet operatiōes nō debet dici febris cum ad esse febris requiratʒ caliditatem accensam esse in aliqua re que sit in corde siue sit cordis substātia quantū ad ethicas siue spūs quantū ad effimeras siue humor aut vapor quantū ad humorales. Hoc tamē superius in diffinitiōis declaratione sufficiēter discussum fuit. aliter eñ sequeretur ꝙ cuicūq; febri esset coniuncta humoralis et effimera cum in omni febre fit, necessariū calefieri humores cordis et spūs cum fit facilius hec calefacere quā cordis substantiā. Sed licʒ in omni febre calefiant: non tamen in omni febre habent caliditatem fixam.

¶ Et pulsus ⁊ anhelitus cuius cōstrictio est velox: quoniā necessitas ad mundificandum est vehemens valde.

Signum putridarum febriū.

¶ Secūda collectio signoꝝ putridarū est velox cōstrictio pulsus et anhelitus ppter necessitatē vehementē mundificādi cor et arterias a fumis ⁊ vaporibus putridis. ¶ Pro cui⁹ declaratiōe est sciendum ꝙ signū apud Gal. prio de differētijs febriū. vij. ca. Est valde proprium cum cōueniat omni putride et solum tali. Inquit eñ. Proprium vero ⁊ inseparabile generis earū que in humorib⁹ accendūtur febriū est velocitas fistoles pulsus. Et cum anhelitus currat cursu pulsus idem erit iudicium de fistole anhelitus. Unde superius Aui. in capō de signis effimerarū quibus distinguūtur ab alijs febribus inquit. Et cum ambiguus fit tibi pulsus et constrictio eius scias ex anhelitu. ¶ Sed vt tollantur instantie que cōtra hoc dictū Galeni fieri consueuerūt quē Aui. c. sequit̄ est sciēdum ꝙ fistolē siue ꝓstrictionē pulsus et anhelitus esse proprium ⁊ inseparabile signū putridarū: ⁊ qō cōueniat omnibus ⁊ solis putridis potest quadrupliciter intelligi. ¶ Primo ꝙ fistoles sit velox respectu tēperate fistolis ⁊ hoc modo nō est proprium signuz putridarum cum cōueniat plurimis effimeris et ethicis in quibus multiplicātur fumi plures aut acutiores ꝙ in corpore tēperato: quare necessariū est ppter eorum expulsionē fistolē velocitari in cōparatione ad fistolē tēperatā. ¶ Secundo ꝙ fistoles sit velox respectu fistolis dispositiōis naturalis. et hoc modo etiā nō est proprium signū febriū putridarū: cuz pluribus ethicis et effi. conueniat fistolē esse velociorem fistole naturali ppter fumos plures ⁊ acutiores multiplicari ex actione caliditatis febrilis quā tēpore sanitatis. ¶ Tertio ꝙ sit velox respectu diastolis eiusdē pulsus: et hoc mō est proprium signū putridarū: vt in pluribus. Nam scōm pluriū in putridis est velocior fistoles ꝙ diastoles: ppter maiorē necessitatē mundificādi fumos quam euentandi. nō enim cōtingit oppositum nisi in febre vehemēti: sicut causon aut sibi similis pendēs a materia colerica subtili: pauca ppinqua cordi ⁊ in casibus simlibus qui sunt paucissimi: sed in ef. et ethi. scōm plurimū est maior necessitas euentādi ꝙ mundificādi: qz vapores in eis multiplicati sunt pauci et parū acuti. ¶ Et oppositū non accidit nisi in paucis casibus: sicut in corde tēperato aut humido effimerāte. Et quia apud medicos ppositiones vere: vt in pluribus habentur pro vniuersalibus: possemus dicere apud medicos hoc signum conuenire oībus putridis: ⁊ solum talibus. ¶ Quarto modo potest dici fistolē in putridis esse velociorem ꝙ fistoles in alijs febribus esse ppriū signū putridarū: et hoc modo est verū vniuersaliter. Nam semper fistoles putridarū est velocior fistole aliorū generū febrium aliorum paritate suppposita ex parte corporū febrientiū: et gradus intēsionis feb. in genere suo cum fumi plures et acutiores multiplicētur in feb. materialibus quā in immaterialib⁹. Et similiter posita paritate ex parte regiminis et extrinsecus occurrentium.

Stistoles velox respectu fistolis.

Cuius modi causis.

Sed contra hanc determinationē instatur. Nam fistoles arteriarum ordinatur in cordis euentationē: cum per eam impellatur aer frigidus in cor pro eius euentatione. Et econtra diastoles arteriaruz in cordis mundificationē ordinatur: cum per eam recipiāt arterie a corde fumos ⁊ aerem factū inutilez. ergo vbi est maior necessitas mundificationis cordis: sicut in putridis diastoles arteriarū debet esse velocior. Et econtra. vbi est maior necessitas euentationis cordis sicut in effi. et ethi. fistoles arteriarū debet esse velocior. ¶ Ad hoc respōdetur ꝙ fistoles arteriarum ordinatur in multos fines. est enim facta ad expellēdū fumos malos ⁊ vapores malos et aerem calefactum extra poros: et ad expellendū spiritum vitalem in membra: et ad venas spirituz vitalē: et sanguinem arterialē: et etiam ad impellendum aerem frigidū in cor: et sic est ordinata in multos fines: nō tamē eque principaliter. magis enim operatur pro cōmodo proprio quaz alieno ita ꝙ suppposito ꝙ necessitetur arteria mittere in cor: aerem frrgidū: et a se expellere fumos malos

Et sint

Et sint iste necessitates ad modum medicoꝝ equales magis conabitur arteria pro expellēdo fumuz q̄ in expellēdo aerem frigidū in corꝝ: ꝛ sic fistolabit velocius sue proprie necessitati mundificādi inseruiens q̄ necessitati euentādi cordis: nō obstāte qō ad illam quodāmodo ordinetur. ergo ad formam argumenti respōdendo negetur consequētia. licet enim fistoles arteriarū ordinetur in cordis euentationem: ꝛ diastoles in cordis mundificationē: non tamen sequitur q̄ existente in corde maiori necessitate mūdificationis quā euentationis: diastoles arteriarū debeat esse velocior q̄ earum fistoles: imo fistoles arteriarū est velocior quā earuz diastoles propter maiorem necessitatē propriā mundificandi q̄ euentādi. Et similiter sequitur q̄ fistoles cordis debet esse velocior quā diastoles eius vnoquoq̄ istorum membrorū inseruiente magis commodo proprio quā alieno.

¶Et est caliditas mordicatiua nō suauis sicut est caliditas effimere febris.

¶Tertium signum q̄ caliditas putride febris est mordicatiua: nō suauis sicut caliditas effi. ¶Pro quo sciendum q̄ mordicatio caliditatis ex quatuor causis contingit. primo quia intensior. secundo quia velocius imprimēs. tertio quia in subiecto magis denso: quarto quia siccitati cōiuncta. Ex quo sequitur propter has quattuor causas caliditatē putride esse mordaciorem quā effimere: et caliditatem ethice inter has mediam.

Cause mordicationis.

¶Et plurimū quidem febriū putredinis antecedit halmeliletu. Et halmeliletu quidem est dispositio cui admiscetur caliditas nō proueniens ad hoc vt sit febris.

¶Hic ponitur quarta maneries signorum: vel collectio febr. putr. et habet hec pars quattuor partes. Primo ponit quid nominis huius dispositionis significātis feb. putridā. Secundo ponit quid rei. Tertio declarat que accidētia huic dispositioni cōiungantur. Quarto ponit quando incipit febris post hanc dispositionē. secūda ibi. (Et almeliletu.) tertia ibi. (Et associatur.) quarta ibi. (Cū igitur accidit.) ¶De prima parte dicit q̄ dispositio antecedens scōm plurimū febres putredinis est almeliletu et a Rasi. xvij. continentis. cap̄. ij. vocatur almelia aut almelidia. In scā parte describens eam dicit q̄ almeliletu est dispositio cui admiscetur caliditas non perueniens ad hoc vt sit febris propter paucitatē lesionis. Ex quo textu aliqui eliciunt q̄ almeliletu est quid aggregatum ex mala cōplexione mala compositione mala vnitate cui admiscetur caliditas nō perueniens ad hoc vt sit febris propter paucitatē lesionis: sed fit solum neutralitas febris insensibiliter ledens operationes. ¶Alij autem aliter exponunt bunc passum et melius et conformius mentibus autorūq̄ almeliletu est dispositio cui admiscetur caliditas non perueniens ad hoc vt sit febris. idest in cuius quidditate includitur vt nō sit febris: sed neutralitas febris: idest caliditas preter naturā insensibiliter ledēs operatiōes: ꝛ hec est mens Rasis. xix. ptinentis ca. ij. qui dixit esse ipsam febrem paruā et qō antecedit febrem. est eīm neutralitas decidētie in febrē: ꝛ qō seq̄tur febrē: q: est neutralitas cōualescētie. Et ex his seq̄tur oēm febrē incipientē post principia generatiōis et ad salutē terminandam antecedit et sequitur almeliletu.

Sed contra nam Auicen. statim dixit q̄ plurimū febris putredinis antecedit almeliletu. ergo nō semper almeliletu antecedit febrem. ¶Ad hoc respondetur de intentione Gal. primo de creticis capitulo sexto q̄ omnem febrem incipientē post principia generationis precedit almeliletu: sed aliquādo febres sunt ita cito incidentes sicut pestilētiales sinocha omotena aut augmastica causones: et similes q̄ almeliletu propter breuitatē eius nō percipitur. Similiter est aliquando ita remissa vt non percipiatur sicut qō antecedit effimeras veras. Auicē. itaq̄ intendit q̄ almeliletu manifestum scōm plurimū antecedit febrem licet non semper.

¶Et associatur ei lassitudo et pigritia et alices et saltus et cōmotio somni et vigilie et constrictio anhelitus et tensio venaruz et hypocundriorum et dolor capitis et pulsatio capitis. Cum ergo prolongatur facit cadere in febres putredinis aut facit accidere debilitatem et citrinitatem coloris: et quandoq̄ associantur almeliletu antecedēti febres multitudo superfluitatis et mucus nausea et vrina plurima et egestio plurima putrida et grauitas capitis et excitatio et accidit frequentia in pulsu non a causa extrinseca: immo ex labore aut ira aut alijs.

¶Hic ponit xerdecim accidentia que associantur almeliletu. ¶Primū est laxitudo maxime extēsiua que est tristis sensatio in musculis cum tētatur motus accidēs propter humores aut vapores grossos in ipsis: et de hac loquitur aforismus secunde particule. labores spontanei narrant morbos. ¶Secundū est pigritia: idest ineptitudo et difficultas ad inchoandū et cōtinuandum motuz propter lassitudinem et causam eius. ¶Tertium alipter lassitudinem et causam eius. ¶Tertium alices: idest extēsio brachiorum propter vapores stimulātes expulsiuam eorum. ¶Quartuz est saltus idest motus mēbrorum quasi subitus inordinatus propter humores ventosatos in musculis eorum. ¶Quintum est cōmotio somni et vigilie: idest permutatio somni et vigilie a dispositione naturali: quod potest esse vel quia somnus est longior aut profundior: aut vigilie permixtus nō purus: et sic vigilia sit longior et acutior: idest a somno distantior: aut somno permixto secundum veritatem dispositionis humorum qui sunt in almeliletu: et vaporum qui ab eis eleuantur. Et hic accipio vaporem vt est communis ad fumum ꝛ vaporē proprie sumptum. ¶Sextum est constrictio anhelitus et per hanc intellige etiam difficultatez eius: ꝛ quā cunq̄ notabilem permutationē eius a differētijs et dispositionibus naturalibus ad differētias et dispositiones non naturales que sequuntur repletionem partiū pectoris humorū ventositates aut vaporum. ¶Septimum est extēsio venarū et hypocundriorū ex eadem causa. ¶Octauū. dolor capitis: et pulsatio eius propter motum humoruz: aut vaporum: aut ventositatē ad caput facientē scōm plurimū dolorē extēsiuū aut pulsatiuū. ¶Alia tamen littera dicit dolor epatis et pulsatio capitis et pendent ab eisdem causis quarum quedam tendunt ad epar: quedam ad caput. fit enim dolor extensiuus a repletione superflua extendēte: siue sit humorum: vaporum: aut ventositatū. Dolor autē pulsatiuus a caliditate superflua: quādoq̄ tamē dolor est grauatiuus quādo materia est in membro sicut in epate nō sentiente per se: sed per pan-

niculū suspēdentē. ¶Monū quādo almelileu plō gatur facit ex nō putridis cadere in febres putri/ das calore magis exacuto. Aut ppter intensionez aut propter humidi exiccationez. Aut facit cadere in febres putridas: cum prius esset solum neutra/ litas: nō quidem propter intensionē aut cremētuz almelileu scōm se: sed propter. paucitatē resisten/ tie virtute debilitata: aut facit accidere debilita/ tem in virtutibus naturalib⁹: digestiua precipue: siue ledat eas sensibiliter siue īsensibiliter. Et boc est decimū signū. ¶Undecimū: quia facit citrini/ tatem coloris permutādo sanguinez: vel faciendo generari sanguinē non ita bonum: et cui colera est permixta. ¶Duodecimum quādocz associatur al/ melileu antecedētis febrē ad differentiā almelile tu sequentis febrem multitudo superfluitatis: et pro. idest mucus: et nausea. idest humor repens ad stomachū nauseare faciens: vrina plurima: ꝛ ege/ stio plurima putrida. que omnia contingunt pro/ pter presentiā malorum humorū ꝛ malaz digestio nem: propter quas multiplicātur superfluitates aliquādo in cerebro: et fit multitudo mucorum: et aliquādo in stomacho fit nausea: et forte vomitus et multiplicatur vrina propter debilitatē digesti/ ue epatis: et egestio plurima fetida propter mul/ tas superfluitates reseratas in prima digestione: cum cibus nō bene trāsmutet: et quia in almelile/ tu est caliditas preter naturā: licz nō sit febris ad/ ditur fetor in egestiōe. Potest etiā esse quando an te morbi initiū alique partes malorū humorū de riuantur ad intestina: que ibi recipientes aliquem modum putredinis augent quātitatem fecis ꝛ fe/ torē: ꝛ boc habeat p vno signo sumpto ab exītib⁹. ¶Decimū tertiū est grauitas capitis et⁹. cā ptz ex suprascripti s. ¶Decimūquartū est excitatio. i. di spositio, i facie similis dispositiōis faciei bois ex/ citati a longo somno: in quo partes circa oculos sunt inflate propter vapores illuc eleuatos: pro/ pter longū somnū nō resolutos. et ista dispositio est similis cacesie eueniens propter defectū dige/ stiue epatis: per quē fit nutrimētum valde vapo/ sum. ¶Decimū quintū est p accidit frequentia in pulsu: nō a causa extrinseca: scz forti et inconsueta immo ex labore aut ira parua: et similibus paruis causis consuetis: ex quibus nō consuecuit pulsus tē pore sanitatis frequentari: et non est absq causa: cum almelileu fit caliditas preter naturā excedēs caliditatem naturalē. Quidaz tamen exponunt ly immo pro sicut: vt sit sensus p accidit frequētia in pulsu: nō a causa primitiua: sicut ira aut labore: et potest tolerari: quia cum sit virtus grauata et ne/ cessitas aucta pulsus frequentatur.

De almelile/ tu.

¶Cum ergo accidit in eo coartatio: tunc iam venit paroxismus: ꝛ coartatio quidem est submersio pulsus et paruitas diuersi in quo accidunt pulsationes magne, fortes: ꝛ non est velocitas eius fortis.

¶In ista parte ostendit quando post almelileu initiat febris: ꝛ que sint signa distinguentia initiū feb. ab almelileu: et dicit duo. ¶Primum p quan do accidit coartatio in pulsu: tunc iam venit paro xismus. et boc verus est si febris illa sit putrida: nō tamen continua concluſa: quia illa non habet ex/ crescentias neq paroxismos. ¶Secundo describi/ bens coartationē pulsus p coartatio est submer/ sio pulsus: et paruitas diuersi: idest paruitas cum diuersitate. Est itaq pulsus coartat⁹: pulsus sub/ mersus paruus et diuersus in quo accidunt pulsa

tiones magne et fortes: et nō est velocitas eius for tis. Nam vt est apud Galenū in cōmento pulsuuz cōmento. xiiij. aggrauata virtute propter vehemē tem pugnā inter virtutem et morbuz fiunt pulsus diuersi: intra quos sunt pulsationes alique fortes et magne. Et si virtus sit multū debilis per aggra uationē percussiones fortes sunt valde pauce. in virtutibus autem dissolutis semper procedit, pul sus debilitādo: nisi aliquādo ageret scōm vltimū conatum. non autem est velocitas fortis, quia nō/ dum additio multa facta est in calore. Galen⁹ eīn primo de differētijs feb. ca. viij. describēs pulsum coartatum quem ipse appellat constrictū dicit qō est paruus et inequalis nihil plus addens in eius descriptione. Auicē. tamen preter bec addidit duo primum p in ipso accidunt pulsationes magne ꝛ fortes. et scōm p velocitas eius nō est fortis. ¶Cre do non fuisse intentionē Auic. bec duo debere po/ ni in descriptione pulsus coartati: sed voluit bec frequēter cōcomitari pulsum coartatū. Galenus.

Solet queri vtrum semper in principijs febrium putridaruz fiant pulsus veloces. Et videtur p sic de intentiōe Gal. primo de differētijs febriū. ca. viij. ¶Et ratione ar gu. cum sit necessitas aucta respectu dispositionis naturalis. ¶In oppositū est Aui. in ca. de flegma/ tica. ꝛ Auer. quarto colliget. Et Galenus. ij. de cri si. et de signis quartane. ¶Preterea in syncopali quādocz sunt pulsus parui tardi et rari. ¶Pro so lutione pretermittēdum duplex esse principiū qō/ dam exclusiuū: quoddā inclusiuum febris: quid sit vtrūcz ptz. ¶Quo premisso dicitur ad dubiū de in tentione Thome de garbo p in principio exclusi/ uo febris sunt aliquādo pulsus parui tardi ꝛ rari. Nam in boc tēpore cor multotiens et alia mēbra interiora sunt frigidiora quā in dispositiōe natu/ rali sicut in syncopali humorosa flegmatica ꝛ quar tana. Sed in principio inclusiuo feb. pulsus semp sunt veloces nisi virtus sit aliūde debilitata pter/ quā merito febris: quia nō obstāte p virtus sit ag grauata a materia: tamen quia nō est notabiliter debilitata potest velocitare pulsum. Thomas de garbo.

Ego autem credo etiā in principio inclu siuo febris posse pulsum eē tardiorē quā in dispositiōe naturali. Nam cōtin/ git hominē syncopizari in principio tam vniuersa li quā particulari febris. quapropter multū debi/ litata virtute nō poterit satisfacere necessitati per velocitatem. assumptū manifestū est tam in sync pali minuta quā humorosa in qua potest accidere syncopis etiam in primo paroxismo: et tamen bec debilitas accidit solum merito febris et materie eius. ¶Et cōfirmat quia potest mori in boc prin cipio. Preterea cōtingit in principio inclusiuo cor esse frigidius p in dispositiōe naturali vaporib⁹ nō putridis eleuatis, a flegmate vitreo ad cor exi/ stentibus pluribus p sint putridi sicut in empia/ la in qua interiora frigent. ¶In boc enim casu ꝛ si milibus cor est minus actu calidū quā in dispositi/ tione naturali. ¶Nec potest dici p quādo cor ꝛ in teriora sunt frigidiora quā in dispositiōe natura/ li: tunc nō est febris. sic eīn empiala nunc p esset fe/ bris cōtra Auicē. et ceteros. Dictū autem Gal. ad ductum in principio questionis sonans cōtrariū veritatem babet in pluribus. Mercuriani opinio.

¶Sed diuersitas in principio ꝛ in augmē to est ex proprietatibus significantibus pu tredinem: quāuis nō appareat in tertiana

plurima

plurima apparitione propter lenitatē materiei.

¶Hic ponitur quinta collectio signorum et est qō diuersitas pulsus in prīcipio: ⁊ in augmēto est de signis ppriis feb.putride q̄uis hec diuersitas nō appareat in tertiana quantū in alijs febribus p̄pter lenitatem materiei. ¶Pro quo sciendū q̄ hec diuersitas est in principio propter suffocationem caloris et in augmento propter non esse materiaz vniformiter calefactā: sed in tertiana pura fit minor hec diuersitas: quia materia est lenis: subtilis parum aggrauans virtutem: et cum hoc cito vniformiter inflāmabilis.

¶Et de signis quidem q̄ febris sit putrida ē euacuatio periodi primi sudoris ⁊ hūmectationis. effimera enim est econtrario illius: licet in initio sit in tertiana propter lenitatem predictaz: si tamen effimera non permutatur ad putredinē. Et quando fuerit augmentum eius non permixtum: non proportionatum: non simile.

¶Hec est sexta collectio signorū. In hac parte dicit duo indigentia expositione. ¶Primuz q̄ de signis q̄ feb. est putrida est euacuatio periodi p̄me sudoris et humectationis: idest q̄ prima periodus putride terminatur fine sudore humectatiuo simili sudori naturali: vt superius dictum fuit in cap̄. de signis effim̄. licet in principio: ita sit in tertiana propter lenitatem predictā: quia in tertiana: scilz pura propter lenitatez subtilitatē materie: ⁊ eius paucitatē accidit aliquando sudor similis illi: qui est in effimera: saltem in paucitate: licz nō in alijs conditionibus cum sit magis acutus. ¶Scōs modus exponendi hunc passum est: q̄ de signis q̄ febris est putrida: est euacuatio periodi primi sudoris et humectationis: idest q̄ prima periodus prime terminaꝫ cum sudore humectante copioso qō aliquādo accidit ppter multitudinē materie eius Sed effime. est ecōtrario eius: quia terminaꝫ cum sudore pauco simili sudori naturali: et etiā aliquādo tertiana terminaꝫ cum sudore simili sudori effimere. In hoc em̄ ab alijs putridis aliquādo tertiana pura excipiꝫ. (Si tamē effimera.) hoc est scōm indigēs expositiōe. et intēdit q̄ hec que dicta sunt de effimera vera sunt si effimera nō mutaꝫ ad putredinē: idest ad febrē putridā. Cuius nō permutationis signa sunt tria. ¶Primū quando nō fuerit eius augmētum permixtū ex dispositiōe principij que est caloris profundatio: ⁊ calore p̄cedente intendendo in omnibus mēbris. nā quādo effimera permutatur ad putridā apparet primo caloris p̄fundatio cum coartatione pulsus: postea pulsus subleuatio et caloris processus: ⁊ intensio p̄ vniuersum corpus. horū ergo p̄uatio significat q̄ nō permutatur ad putridaz. ¶Secundū signum non permutatiōis est quādo augmentū nō fuerit non proportionatū: idest fuerit proportionatuz. Nam augmentū effimere que nō permutaꝫ ad putridaz vniformiter intendēdo p̄cedit. Nō enim fit diuersitas ex parte etherogeneitatis materie: scz in partibus augmēti putridarum: in quibus aliquando apparēt stationes: et non fit vniformis intēsio caloris. ¶Tertiū signū. quādo augmētuz non fuerit nō simile principio: idest fuerit simile p̄cipio: q̄ in effime. que nō permutatur ad putridā augmentum in calore similatur principio: sed quādo permutatur multum dissimilatur cū post calorē principij effi. absq̄ pulsus coartatione appareat post ea caloris occultatio cū pulsus coartatiōe ⁊ post ea subleuatio pulsus: et caloris cū acuitate. ¶Aliter possumus exponere q̄ hec tria signa sunt signa permutationis effimere in putridā. ¶Primuz em̄ signuz est: quia augmentū paroxismi est distinctū a principio: nō aūt est sibi permixtū. Dicitur enim permixtū cum principio quando modus caloris principij et augmenti parum differāt. Vel dicitur permixtum: quia subito ascendit nullam faciens moram. ¶Similiter augmentū putride est nō proportionatum: idest non seruans proportionem in partibus suis modo superius exposito. ¶Et tertio augmētum non fuerit simile p̄cipio modo superius expositō: nam scōm hanc vltimā expositionem duobus vltimis signis ly non semel additur: sed in prima bis.

Signa permutationis effimere in putridaz.

¶Et prolixitas augmenti iterum significat q̄ ipsa est putrida: et additio pulsus in magnitudine secundū processionem significat augmentum.

¶Hic ponit septimā collectionē signorum: ⁊ duo dicit. ¶Primū q̄ prolixitas augmenti significat q̄ ipsa est putrida. nam augmentum effimere non transit duas horas: vt dixit Auic. superius in cap̄. de signis effimere in generali: et causa ibidem dicta est. ¶Secundū q̄ augmentū cognoscitur per additionem pulsus in magnitudine scōm proportionem: scz arismeticaz. hoc enim verum est scōm plurimū constante virtute deductis accidentalibus impedimentis. Et quāuis aliquando contingat contrariuz sicut in flegmatica et plerisq̄ alijs in quibus nō vniformiter pulsus magnificatur in augmento: hoc tamen verum est q̄ pulsus magis vniformiter magnificatur in toto augmento quā in alijs temporibus: vt patz intuenti.

¶Amplius autē est interpolata incipiēs cum rigore aut horripilatione: et dimittit secundū plurimum cum sudore et humorositate: et resoluitur cum paroxismis: aut est inseparabilis cum tepore.

¶Ponit octauaz collectionē signorū dicēs: q̄ febris putrida differt ab effimera ⁊ etbica: quia si est interpolata incipit cum rigore et horripilatione. supplete aut frigore: et dimittit scōm plurimū cuz sudore aut humorositate: idest sudore multo: aut pauco: et resoluitur cum paroxismis. hec autē tria simul non reperiūtur in effimera: aut etbica. si aūt sit putrida inseparabilis est scōm plurimū cum tepore: idest remissione inter vnam exacerbationem et aliam. scōm plurimū dico propter finocbā que est omnino siue tepore: ⁊ propter causonem que est sine tepore manifesto.

¶Et non est similis effimere in vrina ⁊ pulsu et complemento mundificationis ⁊ quiete accidentium.

¶Ponit nonā collectionē signoz dicens q̄ differt putrida ab effimera in vrina: quia in ea est parum permutata a dispositione naturali sed in putrida magis. ¶Item in pulsu: quia in effimera secunduz plurimū est magnus velox et frequens absq̄ coartatione et diuersitate et debilitate: sed in putrida est frequens diuersus debilis coartatus. in etbica vero est purus paruus manens secundū habitudinem vnam. De pulsu tamen dictum est quantum

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

oportet in signis generalib⁹ effimerarū. Item dif/fert ab effimera in complemento mundificatiōis. nam post paroxismum effimere subsequitur vera quies: non ita post paroxismū putride. Nam scōz plurimū vapores et materia nō integre resoluun tur. Item immediate post effimeram accidētia si/cut dolor capitis: et similia integre sedantur: non ita post paroxismos putride: quia remanēt vapo res grossi qui non ita resoluūtur.

¶Et plurimum quidem putride sunt acci dentia plurima: ex siti et dolore capitis ⁊ ni gredine lingue: et proprie apud statum et multiplicatur inquietudo ex anguſtia ⁊ agi tatione vehementi quā facit pugna mate/riei: et virtutis. quādoqꝫ enim eleuatur ma/teria: et quandoqꝫ consurgit virtus Et pul sus similiter quandoqꝫ tendit ad magnitu/dinem et fortitudinez. et quandoqꝫ ad par/uitatem et debilitatem ⁊ coartationem.

¶Hic ponit decimā collectionem signorum et est sumpta ex accidentibus. accidētia náqꝫ seua mul/tiplicantur in putridis sicut est dolor capitis ni/gredo lingue et proprie tempore status quando scilicet vapores et materia sunt magis acuti ma/teria magis calefacta: et multiplicat inquietudo ex augustia propter nocumentū oris stomachi se/quens raptum materie ad ipsum. Item multipli/catur inquietudo ex agitatione vehementi sequē/te pugnam inter virtutem et materiam. Nam quā doqꝫ materia vincit quādoqꝫ virtus: et virtute vin cente pulsus magnificatur et fortificatur. Et ecō/tra vincente materia pulsus debilitatur et parui/ficatur. huiusmodi aūt accidentia. nō accidunt in effimeris neqꝫ in etbicis.

¶Durities autem fit quādoqꝫ et nō opor tet semper vt sit nisi sit cum febre apostema durum in quocunqꝫ membro sit. Aut apo/stema in membro duro quāuis non sit du/rum. Aut iam acciderit potus aque frigi/de: aut aliqd aliud de illis q̄ indurāt pulsuz de illis que dicūtur in libro pulsuum.

¶Hec est vndecima collectio signorū ⁊ vult qꝫ pul sus durus non appropriatur putridis sed accidit propter causas quas ponit. Et ponit eas Gal. ij. de differētijs febr. Non enim accidit solum quan/doapostema durum est in aliquo membro: quod/cunqꝫ membrum sit illud: siue durū siue molle. Aut quando apostema est in mēbro duro quāuis apo stema non sit durum sed sequitur aliquando potū aque frigide aut aliam causam de illis que dicun/tur in libris pulsuum. Sunt enim preter has plu/rime alie inter quas est siccitas membrorū sequēs etbicā. propterea durities pulsus etbicis appro/priatur: ⁊ in hoc differunt a putridis et effimeris.

¶Diuersitas autem in prīcipio et augmē to est ex proprietatibus febris putride ⁊ de significationibus eius fortibus quāuis nō appareat in tertiana scōm plurimuz pro/pter leuitatem materiei. et dum non fit pul/sus fortis et nō sit velox velocitate predicta tunc febris adhuc est effimera et nō permu tatur ad putredinem.

¶Hec est duodecima collectio signorum: et dicit primo qꝫ diuersitas pulsus in principio: et in aug/mento sequens varium modum se habendi calo/ris quo ad principiū ⁊ augmentū particulare nec non varium modum se habendi materie penes di gestionem et cruditatem quo ad principiuz ⁊ aug mentum vniuersale est de signis proprijs putrida rum per que distinguuntur ab effimeris et etbicis In principio enim particulari pulsus etiam co/artatus propter caloris suffocationem sub mate/ria et in augmento dilatatur cum calor expandit. Similiter ceteris paribus materia existente cruda sicut est in principio vniuersali pulsus non ita di/latatur et expanditur sicut in augmento materia existente manifeste digesta tanta diuersitas nō ap paret in tertiana in principio: ⁊ in augmento quā ta in alijs propter materie subtilitatem. ¶Aliter potest dici qꝫ diuersitas de qua hic loquitur est di/uersitas caloris cum calor principij magis diuer sificetur a calore augmenti in putridis quā in effi meris aut etbicis. ¶Dicit secundo et cum non fit pulsus fortis et non fit velox, velocitate predicta: scz magna tunc febris adhuc est effimera ⁊ nō per/mutatur in putridā. quasi dicat. qꝫ quando fit for/tis et velox tunc permutatur ad putridam. ¶Con/tra. in effimera ē virtus fortior quā in putrida que facit pulsuz fortem. igitur fortitudo nō significat transitum in putridā. ¶Quidam faciunt litteram affirmatiuaz. Et dum fit pulsus fortis et nō fit ve lox ⁊c. ¶Alij dicunt qꝫ licz virtus sit fortior in effi/mera quā in putrida: tamen quia non est ita neces sitata non facit pulsuz sic fortem. Nam naturales virtutes necessitatem aliquam assumētes fortius operantur tertio interiorum. ¶Aliter dicitur qꝫ vir tus est vere fortior in effimera quā in putrida. atta men in putrida est apparēter fortior. nam magni/tudo cum velocitate facit vt pulsus appareat for/tis licet fortitudo vera nō iudicetur per magnitu dinem et velocitatem: sed per pulsationes fortes constantes et perseuerantes.

¶Et est vrina in prīcipio indigesta aut pa rum digesta et fortasse est acuta.

¶Hec est decimatertia collectio signorū: ⁊ dicit qꝫ in princip. putridarū est vrina indigesta aut paruz idest occulte digesta: et fortasse est acuta aut mor/dax ⁊ acuti odoris. ¶Hic nota primo qꝫ principiū non excludit occulta digestionis. ¶Nota secundo qꝫ licz aliqñ in principijs putridarū appareāt ma nifesta signa digestionis sicut quando febris incī pit a materia digesta aut quando iposthasis nō de ciditur a materia faciente febrem. tamen secūduz plurimū in principijs putridarū est vrina indige/sta. Et econtra in effimeris scōz plurimū apparet digesta et pauce tincture ⁊ mordacitatis.

¶Et scias qꝫ a febribus acutis inficienti/busraro fit euasio nisi cū cōtractiōe mēbri.

Duo canones.

¶In presenti parte Auicen. ponit duos canones quorum primus est iste qꝫ a febribus acutis: idest velocis terminationis interficientibus in quibus apparent signa mortalia raro fit euasio, nisi cum contractione membri: idest cum impedimēto mo tus alicuius membri siue illud impedimentum sit contractio que est spasmus siue ipedimentum al/terius generis. ¶Causa dicti: quia apparētibus signis mortalibus vtputa sumptis ex multitudine materie aut malignitate et inobedientia mate/rie cum debilitate virtutis si debet sequi euacua/tio. oportet scōm plurimū vt materia cretice per/mutetur ad aliquod membrum. non enim est vir/tus sufficiens crisi perfecta ipsam euacuare q̄ ma/teria derivata

teria derivata ad illud membrum facit apostema malignum sui multitudine aut malitia: quod erit causa impedimenti motus illius membri. Apostemata enim ⁊ vlcera cretica sunt secundus plurimū valde maligna ⁊ difficilis curatiōis .quarta quarti.tractatu tertio. Et hoc vidi in domino malatesta de cesena ⁊ in pleurisq; alijs. ¶ Dixit autē raro quia ex conditionibus indiuidualibus aliquādo mirabiles procedunt effect⁹ inopinati aliquando ad bonum aliquando ad malum. Unde fit aliquādo vt nulla precedente digestione fiat crisis perfecte euacuationis. hanc autem sententiaz accepit Auicēna ex Hyppocrate scō pronosticorum suplio verbo. vt si labor. ⁊ illa secundum translationē arabicam. exiture autē que in pedibus.

Hyppocrates.

¶ Et quando alleuiatur febris post quietem apatis in pleuresi ⁊ similibus. tūc scias q̄ de materia remansit aliquid et q̄ materia declinat ad locum vbi apparet dolor.

Canō scōs.

¶ Hic ponit secundum canonez. ⁊ est sensus q̄ qñ alleuiatur febris post quietem apostematis sicut in pleuresi ⁊ similibus apostematibus intrinsecis in quibus fit sedatio febris ⁊ doloris per resolutionem materie: non tamen integra: est signum q̄ remansit aliquid de materia sub forma cause antecedentis. ⁊ q̄ materia illa declinat ad locum vbi apparet dolor. Propterea videm⁹ aliquādo apostemata intrinseca post eorum sedationem diu p̄longari. et similiter febres ipsa sequentes. qō prouenit aut quia materia q̄ remansit est grossa inepta resolutioni: aut quia materia antecedens trāsit in coniunctam. ¶ Aliter potest exponi q̄ quādo alleuiatur febris post quietem apostematis: sicut in pleuresi ⁊ similibus apostematibus intrinsecis ⁊ dolor fit in aliq̄ alia parte. scias q̄ de materia remansit aliquid. quia non fuit in totū resoluta. sz pars eius est permutata ad locū vbi appet dolor.

¶ Signa febris inseparabilis. Cap. iij.

Et continua est diuersitas pulsus que est secundum febrez apparēs valde. et est in plurimo eius nō habens ordinem nec̄ pondus.

¶ Postq̄ Auicenna in precedenti capitulo posuit signa febrium putridarum in generali: hic magis in speciali ponit signa quibus abinuicem distinguntur. et primo ponit signa febris continue: quibus ab interpolata distinguitur. in secunda parte ibi (Febris que est) ponit signa quibus colerice sanguinee flegmatice ⁊ melancolice abinuicem distinguntur. ¶ Primam diuido in quatuor scōz q̄tuor signa. Primum est diuersitas pulsus que est merito febris valde manifesta in cōtinua. ⁊ dixit merito febris. ad differentiam diuersitatum que ex causis accidentalibus contigere possunt q̄ sunt communes tam febribus continuis q̄ interpolatis. Vel dixit merito febris. ad differentiam diuersitatuz merito typi. be enim manifestiores sunt in interpolatis q̄ in continuis. Et est in plurimo et⁹ non habens ordinem. est enim inordinatus in diuersitate sua. et hec omnia fiunt. quia virtus magis grauatur et leditur in continuis q̄ in interpolatis. Nec pondus. ¶ Pro quo nota q̄ pondus accipitur dupliciter. aliquando pro pondere musico in quo notantur consonantie musicales. Aliquando accipitur pro proportione pulsus ad dispositionem habentis eum. et taliter sumit hic. ¶ Pro quo sciendum est q̄ quidam pulsus est boni ponderis. et est proportionatus dispositionibus naturalibus habentis eum complexioni etati sexui. Quidam est mali ponderis. et est triplex. quidam dicitur mutatus id est parum distans a dispositione habentis eum sicut cum iuuenis haberet pulsum pueri. ¶ Aliter dicitur separatus sicut si puer haberet pulsum senis. Tertius est egrediens a pōdere: vt si quis haberet pulsum qui nō assimilatur pulsui alicuius etatis. Et sicut exemplificatum est in etate: ita potest exemplificari in sexu et complexione. Et multa egressio pulsus a ponderе magnā in dispositionibus arguit mutationem. hec autez magna mutatio magis est apta fieri in continuis q̄ in interpolatis. Pondus autem apō Rasim de cimo sexto cōtinētis scō capitulo. dicitur trutina.

Diuisio optīa.

Dupler accepcio pōderis.

¶ Et perseuerat febris et non separatur post viginti quattuor horas.

¶ Hoc est secundum signum q̄ quando perseuerat febris et durat vltra viginti quatuor horas est signum q̄ non est tertiana pura interpolata cuius paroxismus non transit duodecī horas. nec quotidiana interpolata q̄ durat. xvij. vel. xviij. ad plus horis. nec quartana que non transit viginti quatuor horas. quapropter iudicatur q̄ non sit interpolata. hoc autem iudicium habet veritatem secūdum plurimum sed non semper. durat enim paroxismus tertiane note. qñq̄ triginta horis.

¶ Et non associatur ei quod diximꝰ ō dispositionibus eradicalibus ex anteceſſione rigoris et alijs.

¶ Hoc est secundum signum in quo dicit q̄ non associatur ei. id est continue de dispositionibus eradicalibus quas diximus ex anteceſſione rigoris ⁊ terminatione cum sudore et similibus. Incipiunt enim continue secundum plurimū sine typo et nō terminantur cum sudore. Interpolate autem incipiunt cum typo fere semper ⁊ frequenter terminātur cum sudore.

¶ Et de illis que significant eā est eius assiduitas. et vehementia diuersitatis dispositionis eius apud augmentum. minuitur enim quādoq̄ et augetur vice alia.

¶ Hoc est quartum signum. et intendit q̄ assiduitas ⁊ vehementia diuersitatis eius tempore augmenti significat eam. Nam tempore augmēti quādoq̄ minuitur quandoq̄ augetur calor febrilis. sz in interpolatis magis vniformiter augetur ⁊ intēditur vsq̄ ad statum cum in continuis materia sit magis difformis et virtus minus potens ad inflāmandum materiam vniformiter: cum quādoq̄ superet quandoq̄ superetur ita q̄ ly assiduitas ⁊ vehementia debent exponi cum ly diuersitatis: ⁊ nō debent poni duo signa distincta. sic enim sequeretur q̄ idem esset signum ⁊ significatum.

¶ De rebus in quibusdam quaruz differūt febres putredinis ⁊ cōicant in quibusdā. Cap. iij.

Galenus. ij. de crisi.

Febris que est propter putredinem colere motus est tertianus siue sit motus principij paroxismi aut principij vehementie. nisi species eius que dicitur adusta cuius motus est occultus valde. et est sicut inseparabilis conclusa. Et tertiana quidem pura ē acuta propter subtilitatem materiei. ⁊ eius

Cū febris tertiana fit generata a cholera cuz mouetur et spargit̄ in corpore tunc opz

vt ventat in eŋ principio fortis rigor: febris ergo tertiana nō est possibile vt sit nisi cū ea sit rigor fortis et sentiat bō q̄si caro eŋ plena est aculeis⁊ pūgaŧ acubŋ. Et cū dico febrem ptinuā aut conclusam: tūc nō significo nisi illam q̄ nō euellitur donec plene consumaŧ ⁊ q̄n in ea nō fit declinatio que sentiaŧ oīno: et morаŧ febris in dispositionem vnā sp a principio inceptiōis siue vsq; ad crisim.

calliditas est magna mordicatiua propter fortitudinem colere. sed est salutifera propterea q̄ colera est leuis super naturam et quoniam ipsa facit quietem. ertiana vero non pura est longioris spacij q̄ pura. et pura quidem raro pertransit septez periodos nisi ab errore. Continua quandoq; consumitur in hebdomada.

¶ In hoc capitulo ponit signa generalia quibus ab inuicem differūt febres putredinis scōm ꝑma genera: et quibŋ adinuicē cōueniūt. Et hz tres partes. primo ponit signa quibus abinuicē differunt. secūdo signa quibus adinuicē cōueniūt. tertio ponit canones. scōa ibi (Et quartana quidē.) tertia ibi (Et scias.) Prima iterū in quattuor. Prio ponit signa colericarū. Secūdo sanguinearū. Tertio flegmaticarū. Quarto melācolicarū. scōa ibi.) Et illa.) tertia ibi (Flegmatica.) quarta ibi (quarta/na aūt.) De prima parte dicit q̄ febris pendētis a putredine colere motus est tertianus siue sit motus principij paroxismi quo ad interpolatas. siue principij vehemētie quo ad cōtinuas nisi spēs q̄ dicitur adusta: idest causon cuiŋ motus est occultus valde: ⁊ est sicut inseparabilis conclusa. ¶ Ex qua parte elicimŋ febres colericas esse tres: scz tertianam interpolatā: tertianā continuam et causonē. ¶ Secūdo elicimus q̄ oēs habēt motū de tertio in tertiū. verū due prime manifestū: sz tertia. s. causon occultū: ideo dixit q̄ est sicut ꝓtinua conclusa licet nō sit vere conclusa sicut sanguinea cui nō est aliquis motus scōm proportionē ad aliquē diem manifestus aut occultus. ¶ Scōo dicit q̄ tertiana pura est acuta. i. velocis terminatiōis. nō eīm trāsit septem periodos. hoc autem est ratione subtilitatis materie cū paucitate. eius autē calliditas est magna mordicatiua ꝑpter acuitatez colere pure. nā colera pura inter oēs humores nō adustos est calidissima et siccitati cōiuncta. est tamē salubris q: colera pura nō aggrauat virtutē cum sit subtilis et pauca: et scōo q̄n cadit quies inter paroxismos. ¶ Tertio dicit q̄ tertiana nō pura est longioris spacij q̄ pura: et hoc ꝑpter multitudinē ⁊ grossitiem colere nō pure. nam pura raro pertrāsit septē ꝑiodos nisi fit ab errore: ⁊ est affortiti. lvij. quarte particule. Tertiana vero in septē periodis iudicatur lōgissima. cōtinua aūt consumiŧ in hebdomada. Illā qō interpolata facit in periodo continua facit in die: vt est apud Gaŧ. cōmēto affortismi allegati. Causon citius autē terminaŧ q̄ cōtinua cum sit seuiorū accidētiū que natura nequit diu tolerare. vnde aliquādo terminaŧ in quarta.

Contra. quia tertiana pura terminaŧ per euacuationē colere pure que requirit ipsius digestionē per ingrossantia ⁊ infrigidātia. Simus ergo instanti in quo est ad mediū per digestionē reducta. ¶ Et arguiŧ sic. possibile est imo de facto frequēter cōtingit q̄ aliqua colera nō pura non facta digestiōe in ipsa sit cum pura digesta equalis grossitiei: ergo sequitur q̄ magis est parata expulsioni q̄ ipsa pura in sui principio fuerit: ergo sequitur q̄ procedēte digestione in vtraq; a sui principio citius expelleŧ maxime suppositā paritate ex parte quātitatis vtriusq; tā nō pure q̄ pure: ⁊ sic tertiana nō pura biuior erit ipsa pura. Nec obstat ipsa proprietas q̄ per digestionē acquiriŧ q: ita deest i sui principio colere pure ex quo nondū digestio ꝓcessit sicut colere nō pure. ¶ Verū pro autoritate Aui. qō dicit intelligiŧ vt in plurib; sicut ⁊ alie ꝓpōnes medicinales: nam nō semp: imo raro repitur colera non pura eque grossa: imo frequēter est grossior q̄ debet: quā per digestionē opz subtiliari. ¶ Adde adhuc q̄ maior est mītitudo nō pure q̄ pure. etiā ps pure per resolutionē terminaŧ: et multo maior q̄ nō pure: q: est magis subtilis. ¶ Et si instet q̄ flegmatica et sanguinea fit minus grauis q̄ tertiana pura autoritate Gaŧ. ij. pronosticoꝝ cōmēto. xlvj. intelligiŧ illud dictū merito acuitatis materie. nō aūt merito subtilitatis et facilitatis resolutiōis.

¶ Et illa que est ex putredine sanguinis est continua inseparabilis: et eius calor est plurimus cōmunis cum leuitate non cum mordicatiōe cholere: et quandoq; peruenit ad statum in quattuor diebus.

¶ Mortificat sanguineā dicens q̄ est cōtinua inseparabilis cōclusa. ¶ Scōo dicit q̄ calor eiŋ est plurimus quātitatiue ꝑpter multitudinē vaporū nō aūt intēsiue: ⁊ est cōis ꝑp eādē cām. nā multitudo vapoꝝ facit vt calor toti cōiceŧ notabiliter: ⁊ est cū leuitate nō mordicatiōe colere: q: calliditas sanguinis est cōiuncta būiditati. ¶ Tertio dicit q̄ q̄nq; peruenit ad statū in quarta die in qua cretice terminaŧ fluxu sanguinis narīū aut alio modo: licet raro visa sit crisis quarte diei. scōa quarti. ⁊ tertio de crisi.

¶ Flegmatica accessionē faciēs omni die est leuis caliditatis per cōparationē ad colericam: longa propter viscositatē materiei et frigus eius et multitudinem eius. et est magni timoris: quoniam habet paruū spacium interpolationis et quietis: et quoniaz ipsa associatur corruptioni et debilitati in ore stomachi que non excusatur. et illud est de illis que attrahūt accidentia mala ex syncopi et pulsu cordis et casu appetitus.

¶ Hic ponit res appropriatas flegmatice interpolate. secūdo cōtinue. scōa ibi (Et qō de ea.) In prima parte dicit tria. primū q̄ flegmatica paroxismans omni die est remisse caliditatis ꝑ ꝓpationē ad colericā. Scōm q̄ est lōga tam scōm paroxismos quā scōm totā eius cōsistentiā ꝑp viscositatē frigiditatē et multitudinē materie flegmatice. Tertiū q̄ est magni timoris ꝑp paucitatē interpolatiōis q̄tis. Cū hoc ei q̄ nō hz nisi sex aūt septē horas interpolatiōis⁊ quietis. illa tamē nō est vera quies: sed est neutralitas febris et etiaz cum ipsa cōtingitur debilitas et corruptio oris stomachi que nō excusaŧ. i. que quasi de necessitate secum cōiungiŧ. Et hec corruptio ⁊ debilitas oris stōi ē de illis q̄ interdū ꝓducūt ad accidētia mala sicut ē syncopis pulsus cordis ⁊ casus appetiŧ. ¶ Nota primo q̄ cū appetiŧ appropriaŧ ori stōi ꝑ corruptionē debem; intelligere corruptionē appetiŧ eius: q: appetūt res nō ꝓuenientes speciei būane: ⁊ p debilitatē diminutionē eiŋ aut ablationē. hec āt fiūt ꝑp mītiplicationē flegmatis in eo. Est eīm stomachus minera flegmatis: ⁊ pīm qō in eo mītiplicaŧ est flegma vt ē apō Aui. xiij. tertij. Cū aūt adest febris flegmatica multo magis mītiplicaŧ: ⁊ sic magis ledit: sicut febres colerice ledunt ꝑ accidistim fellis: et melācolice splenē: vt dicit Rasis xvj. ⁊. xvij. cōtinentis. ¶ Et ex bis nocumentis stōi sequuntur

Rasis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

sequuntur accidentia mala de quibus supra.s.sincopis pulsus cordis et tremor eius.et nō differūt nisi ꝑm magis et minus. Est enī tremor cordis cū maiori debilitate.quapropter pulsationes nō fiunt magne ficut in pulsu cordis.sed cū maiori diuersitate. Est ergo pulsus cordis via in tremorem et tremor in sincopim.nam ori stōi facile cōpatiē propter sensibilitatē et propinquitatem.

¶ Et que de ea est inseparabilis ē res magis similis ethice si nō esset lenitas pulsus: quāuis quandoq; fiat durus etiā:et quantum est minus pura est minoris et breuioris paroxisimi nisi declinet cū paruitate sue puritatis ad melancoliam.

¶ In parte ꝑsenti ponit duo que appropriantur flegmatice ꝯtinue. ¶ Primū qō assimilatur ethice multū:sed distinguiē ab ea.q; in latica pulsus ē mollis:in ethica durus.quāuis quādoq; in latica pulsus reperiaē durus ꝓpter alias causas induratēs pulsū q̄ dicte sunt superius. ¶ Scōo ꝙ quāto est minus pura est breuioris paroxismi: et similiter est breuior quo ad totā consistentiā nisi cum paucitate puritatis sue declinet ad melancoliaz. ¶ Circa primū notandū. ꝙ latica similatur ethice in modo caloris.q; nō est acutus ꝛ mordax neq; multꝰ ficut calor colicaꝝ et sanguineaꝝ.scōo i cōtinuitate.tertio in corporis extenuitate ꝓpter nocumentū stōi. ¶ Notandū scōo ꝙ ficut i latica reperitur aliquādo pulsus durus ꝓpter alias causas:ita in ethica aliquādo reperitur pulsus mollis ficut i ea q̄ sequitur empima. quapropter hoc signū sumptū a mollicie et duritie non est efficax. sed inuestiganda sunt alia signa distinctiua ex ꝑprijs ipsarū capitulis colligenda. ¶ Ratio scōi dicti est.q; si flegmati admisceaē sanguis vel colera flegma calefit et subtiliaē. et sic digeritur et paratur expulsioni.Si vero misceatur ei melancolia ingrossatur et fit ineptum expulsioni. nam melancolia addit viscositati flegmatis grossitiē terream. ¶ Contra tamē banc determinationē sunt instantie plurime.Nam quādoq; colera mixta cū flegmate est causa vt faciat flegma in porositatibus magis imbibi et ꝑfundari. quapropter fiat ineptius expulsioni.sufficit tamē ꝙ ꝑm plurimuz ita est ficut dicit Auicen.

¶ Quartana aūt est non acuta ꝓpter frigus materiei longa ꝓpter illud et fortasse extendiē que de ea pura est anno vno.et nō pura est breuioris spacij.verū in ea non est timor quoniā quietē facit spacio longo. et quoniā ipsa non est talis acuitatis quā sequuntur accidentia vehementia.

¶ Res q̄ appropriaē quartane interpolate ꝛ continue est.primo q; nō acuta ē.i. nō ē acuti caloris ꝓpē frigiditatē materie licet calor eiꝰ sit acutior ꝙ calor flegmatice cū sit cōiunctꝰ ficcitati. Existimandū tamen est illam q̄ pendet a putredine melancolie genite per aduſtionē colere esse acutiorē aliqua certa colerica. ¶ Aliter est non acuta.id est non velocis motus.scōo est longa ꝓpter frigus ꝛ grossitiē materie. Et licet aliqua melācolia adusta fit calida facit tamen febrē longā ꝓpter grossitiem terreā. ¶ Tenendū tn est quartanā pendentem a melancolia naturali esse ceteris longiorez. nam q̄ pendēt a melācolia adusta sunt breuiores: cū materia per aduſtionē calefiat. Et licet melācolia genita per aduſtionē melancolie naturalis forte fit grossior:citius tamen perducit ad cineritiū qō amplius nō potest facere febrē. Melancolia autē per congelationē forte est grossior ꝛ frigidior:sed raro facit febrem.et si facit est ꝑm plm de gñe q̄ntane et sextane. siliter melia mixta cū alijs būoriꝫ facit q̄rtanā breuiorē.nā q̄ pura est durat p annū ꝛ non pura ē breuioris spacij iuxta textū.

Contra.quia posset fieri non pura ꝑ flegma qō inuiscat melācoliā et ꝓbibet eiꝰ resolutionē. ¶ Respōdeē primo ꝙ flegma nō ꝓbibet eiꝰ resolutionē imo mouendo a fixione terrea et ducendo ad aqueā ꝑparat ad resolutionē. Ex toto enī genere melancolia difficilius resoluiē flegmate. ¶ Tertio dicit ꝙ nō est timorosa:tum ꝓpter quietē longā inter paroxismos:et q; non ē tante acuitatis vt faciat accītia vehemētia.quartana autē continua est timorosa ex causis contrarijs.

¶ Et quartana quidē et tertiana assidua et interpolata cōsumunē per vomitū et solutionē vētris aut sudorē aut ꝓuocationē vrine. Incensiua aūt consumitur per hꝰmōi ꝛ per fluxum sanguinis narium.

¶ Hic ponit quedā in qb⁹ cōicāt. ꝛ dicit:ꝙ q̄rtana tertiana ꝯtinua ꝛ interpolata terminātur ꝑ vomitū solone vētris sudorē aut ꝓuocationē vrine. Incensiua aūt.i.causon terminaē ꝑ hmōi ꝛ fluxū sanguis narīū. Et q̄uis q̄rtana et ttiana possint fluxu sāguis narīū ttmiari: de bis tn nō fecit mētionē:cū hoc rarius ꝯtingat. Sepius enī accidit causonē fluxu sanguis narīū termiari cū colera exīs in venis magnis circa cor fit multū sanguini admixta.nō ita est de melia nec de colera facīēte tertianā. Possum⁹ etiā ꝑ incēsiuā itelligere finocbaz q̄ fluxu sanguis sepe terminaē. et qñq; vomitu solutiōe vētris sudore et ꝑ vias vrine. Mā ꝙ sudore ttmineē testaē Arist.iij.ō ptib⁹ aīalīū.illo c. babitū aūt vtiq; ē. Nō aūt ꝑ vomitū fluxū vētris ꝛ vrinā testaē Auicē.xiij.xvj.xvij.tertij.ꝛ Galē.vij.terapentice. De flegmatica nō fecit mētionē. Sed certū ē ipsam termiari vomitu solone vētris sudore et vrine ꝓuocatiōe. Frequēter tn accidit flegmaticam paulatim ꝑsumi absq; notabili euacuatione manifesta:sicut etiam cōtingit de quartana.

In qbus cōicāt ttiana ꝛ q̄rtana

¶ Et scias ꝙ principium prolongatur in tertiana et status in cōclusa et decliatio in incensiua.et status et declinatio in quotidiana: quāuis raro inueniatur quartana cōtinua ꝛ quotidiana itegre eradicatiōis.

¶ Hic ponit duos canones.scōa ibi. (Et febres) Prima in duas.nam ꝑmo ponit cañ. scōo remouet dubium.scōa ibi.(Quāuis.) De ꝑma dicit ꝙ plongaē principiū in tertiana: status in cōclusa: declinatio in incensiua. status et declinatio in quotidiana.in secūda parte remouet dubiū. quia enim superius in hoc capitulo diuiserat febrē colericā in continuā et interpolatā.et similiter flegmaticam:non aūt melancolicā. potuisset aliquis q̄rere:quare nō sic diuisit melācolicā:sicut flaticaz ꝛ colicā. Tacite rndet.q; raro repiē q̄rtana continua ꝛ quotidiana itegre eradicatiōis. ¶ Et si instetur. ergo a simili nō debebat diuidere flaticā i cōtinuā et interpolatā postq̄ raro integre eradicaē. Respōdet ꝙ lz flatica iterpolata raro itegre eradiceē:tn in tpe itermedio nō est febris: sed cuz hoc etiā pendet a materia putrente extra venas.

Canōes duo.

topa q̄rtane

similitudo.

¶ Contra materia melancolica difficilius expellitur extra venas q̄ alij bumores propter grossitiem et frigiditatem suam: ratione quarum est tardi motus. ergo frequentiꝰ deberet putrere ad intra venas q̄ reliqui bumores. ¶ Respondetur q̄ sicut melancolia tardius mouetur extra venas q̄ alij bumores: ita tardius putrefit ꝓpter causas suprascriptas et proprietatem suam resistentem putrefactioni. licet ergo virtus expulsiua mēbrorum non posset expellere melancoliā ita cito sicut expellit coleram aut flegma: vtputa in secunda aut tertia die. non tamen obstat. quin possit expelli longiori tēpore vtputa in quarto die. nā equalis potentia potest inducere eundem effectum in passum magis resistens in longo tempore: quem potest inducere in minus resistens in paruo tempore: precipue cum melancolia det inducias sue putrefactionis vsq̄ ad quartum diem.

Dubium marsilij fm gētile.

Circa primam partem huius canonis cadit dubium nō paruum: qō vt dicit Gentilis difficultat multos medicos. Utrum principium prolongetur in tertiana: status in cōclusa: et declinatio in quotidiana. ¶ Pro intellectu tituli questionis est intelligēdum q̄ duplex est tēpus febris: particulare ⁊ vniuersale. Etiam vniuersale est duplex: quoddā distinctum penes materiaz: quoddā penes accītia aut morbi essentiam. quid vtrūq̄ istoꝝ sit est ex suprascriptis manifestum. ¶ Sciendū scō q̄ principium similiter et quodcūq̄ aliud tempus ꝓlongari potest intelligi dupliciter. Uno modo q̄ cōparetur principiū et quodcūq̄ aliud tempus ad alia tempora eiusdem morbi. Sco modo q̄ comparetur principiū vnius febris ad p̄ncipia aliaꝝ febrium de quibus hic fit mentio. et similiter status vnius: statui alterius. et sic de alijs. et bec ꝓparatio potest esse dupliciter. vno modo absolute vt verbi gratia. an principiū tertiane sit longius p̄ncipio aliarum febrium. Alio modo respectiue an principium tertiane sit longius in cōparatiōe ad sua tempora q̄ quotidiane principium in comparatione ad sua: et sic de alijs. Arguit̄ primo q̄ p̄ncipiū nō prolongetur in tertiana in comparatione ad sua tempora. nam humor colericus est cito accēsibilis velut ignis in lignis siccis. scō de differentijs febrium. ideo cito ad augmentū et statū deueniet. Si enim principium tertiane comparetur ad principium flegmatice absolute manifestū est ipsum esse breue. Si ergo respectiue manifestū est ex fundamento prioris rationis ipsum etiam non prolongari in comparatione ad principium flegmatice. ¶ Qō autem status non prolongetur in concluſa manifestum est tam de concluſa augmastica q̄ peraugmastica ī quibus abbreuiat̄ in ꝓparatiōe ad alia sua tpa ⁊ ad stat⁹ aliarū febrium siue fiat cōpatio aliaꝝ febrium absoluta: siue respectiua. ¶ Qō aūt declinatio nō prolōget̄ ī cōtinua ī. ī causone. Nam fm plurimū crisi terminatur cū incipit in statu et finit in declinatione fm p̄m in die naturali. et sic declinatio est breuissima. ¶ Qō aūt status et declinatio non prolongentur ī quotidiana. arguitur. quia Auic. in capitulo proprio longior partium flegmatice est augmentū. Amplius tertio de crisi. cap. iij. ponit Gal'. q̄ quando febris est longi status etiā est acuti motus. ⁊ quādo est breuis status est tardi motus. fm boc igit̄ videtur q̄ egritudo tardi motus non possit habere statum longū. qz si haberet statum lōgum esset velocis et acuti motus. ¶ Et quia reperitur alia

Galen⁹ tertio de crisi.

littera licet in paucis libris que dicit. q̄ status et declinatio prolongatur in ꝓtinua. Cōtra arguit̄ quia cōtinua nō potest cōparari nisi interpolate. sed certū est interpolatam habere oia sua tēpora longiora q̄ continuam. vnde. 16. continētis. Continuū est breuius interpolato sui generis. Huius dubij solutionem omissis longis ambagibus doctorum paucis perstringam.

Opinio gentilis que inter ceteras ꝓtati est satis cōformis est' hec. Dicit primo q̄ textus Auicē. est acceptus a Rasi. xvj. continētis: cuius est hec series. Partes tēporis febrium diuerse sunt. in tertiana pollixum est p̄ncipiū. in finocba status ꝓlixus: in causone declinatio prolixa. sed illa tria tēpora plixa erunt in quartana. scō dicit q̄ Auicē. solum loq̄tur hic de trib⁹ tēporibus: nō aūt de augmēto. qz cōsuetudo est Auicen. frequēter diuidere augmētum in duas partes. et primā partē cōiungit p̄ncipio. scōam statui sicut supra fecit. iiij. cap. huius prime fen. Et quecūq̄ dicit de principio statu et declinatione vera sunt cōparando bas egritudines de quibus hic loquitur tam in temporib⁹ vniuersalibus q̄ particularibus. boc mō in tertiana tam principiū particulare paroxismi q̄ vniuersale est longum: eam ad finocbā omotenā cōparando: in qua principiū est occultū. in conclusa omotena ꝓlōgatur status respectu status tertiane. quia omotena est fere tota status. ¶ Sed diceres q̄ poterat dicere q̄ in tertiana declinatio est longa respectu omotene. Dicendū q̄ verum ē sed nō placuit sibi omnia tēpora cōparare. In causone declinatio est longa respectu declinatiōis omotene ⁊ etiam tertiane continue vel interpolate. qz ī causone ī qua materia cretice euacuat̄ remanet longiori tempore flamma circa spiritualia q̄ in alijs colericis: et etiam in sanguinea omotena. et boc ex intēsiori calididitate q̄ fit caliditas tertiane aut omotene. quapropter non ita cito remittitur. ¶ Postea dicit q̄ status et declinatio prolongatur in quotidiana. ¶ Pro quo sciendum q̄ tempus prolixius in flegmatica est augmentū vt infra. Et causa est quia flegma ē humor difficile accensibilis. Et ideo si sermones Auicen. fuissent de augmento distincto ab alijs temporibus dixisset augmentum prolōgatur in flegmatica. sed sequēdo Rasim non loquit̄ de eo hic: sed partitur augmentum in duas partes. Uel aliter dicitur q̄ placuit sibi tacere de ea cum notissimum sit augmentum quotidiane esse longius alijs tēporibus ei⁹. Et placuit sibi dicere q̄ in flegmatica stat⁹ et declinatio sint prolixi respectu p̄ncipij flegmatice. Flegma enim cum recipit calorem diu retinet et de difficili declinat sicut a viridi ligno semper est aliquid effumans. vt intelligit Gal'. ij. de differentijs febrium. Si autem littera dicit status et declinatio prolongatur in cōtinua oportet q̄ comparet cōtinuam interpolate. Si enim vna colera cōtinua terminatur in septem diebus: et interpolata in tredecim: status et declinatio iu cōtinua magis prolongatur non absolute, sed proportionabiliter in comparatione ad principiū et augmentum eius q̄ interpolata: vtputa status et declinatio occupabit quatuor dies in continua. et principium et augmentum tres. Sed in interpolata status et declinatio occupabit septem dies principium et augmētum sex. Nunc certū est q̄ maior est ꝓportio quatuor ad tria q̄ septem ad sex. ⁊ ita dico de flegmatica continua et ceteris in cōparatione ad suas

Opinio gentilis quā summopere laudabat culanus.

Rasis.

Galenus.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tione ad suas interpolatas. Mā ꝓportionabiliter status et declinatio sunt longiores ꝙ principium et augmentū. difficillima eīm accidētia ī cōtinua multū tēpus occupāt et flāma maior tardi⁹ recedit. maxime hec vera sunt quādo febris hmōi non cretice terminatur. ¶ Si aūt queras q̄ tempora in his febribus absolute magis prolongantur. Ere do ꝙ in flegmatica magis augmentū: et ita sentiūt auctores. In quartana credo ꝙ magis declinatio. in sinocha omotena status. in augmastica augmentū. in paugmastica declinatio. in tertiana cōtinua status. in interpolata nunc vnū tēpus nunc aliud. Et que hic dico maxime vera sunt de temporibus vniuersalibus distinctis penes accidentia. Breuiter pertranseo in hac materia. quia horum determinatio nec dictis auctorum nec euidentibus rationibus concludi potest.

¶ Et febres quādo nō curantur scōm ꝙ oportet et ꝓprie apostemose cōuertuntur ad arefactionē. et proprie in febribus acutis in quibus oportet vt patientes eas cibentur: et nō cibātur propter intentionem vt perueniat natura supra materiam: aut oportet vt detur ī potu aqua frigida. et nō datur in potu propter intentionem vt non fiat cruda. et nō succurritur cum extinctione alia: qm̄ si fuerit alia intentio ꝙ dicturi sumus in cibatione. ⁊ dando in potu aquā frigidā. fortior duarum intensionum predictarum premittatur super eas ambas ⁊ dimittatur obseruatio illarum duarum.

¶ Hic ponit alium canonē dicens ꝙ febres et ꝓprie apostemose acute quādo non curātur ꝑm ꝙ oportet vtputa exhibēdo cibum et dando in potu aquā frigidā. quia medicus timet ne per cibus exhibitū suggerat materia febri et natura diuertatur a pugna contra morbum. et per potū aque frigide ne materia incrudetur nec succurrat cum epithimatibus: et alijs auxilijs exigentibus perducunt egrū ad arefactionē ad quā sequitur ethica: et fortasse spasmus de inanitione. Quādo due intētiones. s. de exhibēdo cibum et potū aque frigide fuerint fortiores ꝙ due opposite. s. augmentū materie cum diuersione nature a pugna et materie incrudatio. quapropter iste due. s. exhibitio cibi et potus aque frigide sunt supra alias duas premittende. Et tu supple ꝙ quando alie due fuerint potiores premittantur. nam ꝓpter exhibitionem cibi et potus aque frigide materia multiplicatur et incrudat. et sic prolongatur egritudo: et forte sequitur mors festina extincto calore naturali et virtute facta impotēte ad materie expulsionem. In his igitur ambiguis ꝑualent medici scientifici et exercitati et bone extimationis alios nō tales. Et ideo bene dicit Gal. vij. terapentice. Exercitatū et natura prudentē oportet esse medicū. In his aūt casibus et similibus nō sunt opposite intentiones minus potentes negligende. et hec nota sunt quarta ꝑmi. vltimo capitulo. ¶ Sed q̄d faciendū fit si huiusmodi indicationes contrarie sunt equipotentes. Aui. non dicit. ¶ Sed ego credo potus aq̄ ordei tepide esse ꝯueniētē ī hoc casu. et etiam vbi indicatio de non exhibendo aquam frigidā esset potentior sicut in febre apostemosa tam ratione feb. ꝙ ratione materie. ¶ Similiter credo in his casibus potius aliquid cibi esse exhibendū subtilis alteratiui sicut ptisana ordei subtilis. et maxime tempore nostro in quo homines pluri cibo sunt assueti quā tēpore Hyppocratis ī quo huiusmodi dietevalde tenues precipiebant.

¶ De significationib⁹ accītiū febrium. Cap. v.

Scias ꝙ acceptio significationuz febriuz est ex regimine antecedē te et quomodo fuit ⁊ ex dispositionibus antecedentibus et presentibus. ⁊ ex regionibus et temporibus et ex etate et cōplexione ⁊ ex pulsu et vrina et vomitu ⁊ egestione et fluxu sanguinis narium et ex dispositione febris in rigore et sudore et qualitate caliditatis. ⁊ ex paroxismis ⁊ ex dispositione appetitus et siti. et ex dispositione anhelitus et ex coniunctis sicut dolore capitis et vigilijs et alienatione et inquietudine et alijs.

¶ Hoc capitulum intitulat de signis accidentiuz febriū. i. conditionū que accidunt febribus. verbi gratia. vtrum sint magne vel parue. vtrū flegmatice vel colerice. vtrum salubres vel mortales. Similes enim conditiōes que accidunt feb. docet ꝓ propria signa cognoscere. Diuidit hoc capl̄m in duas partes. In prima parte ponit quedā genera signorū que debemus cōsiderare pro cognoscē dis febrium dispositiōibus. In scōa per hmōi signa docet significare super varias febriuz dispositiones. scōa ibi. (Febribus eīm adsunt.) ¶ In ꝑma ponit. xix. collectiones rerum per quas significamus super febrium dispositiōibus. ¶ Prima est regimen precedens sex rerum nō naturalium. et quomodo fuerit in particulari quātum ad ordinem et mensuram earum. non eīm exempli gratia sufficit cognoscere ꝙ regimen precedens fuit calidum vel frigidum sed quātum ad calidum aut frigidum declinauerit. et q̄ in spetiali fuerint res huiusmodi calefacientes aut infrigidātes. ¶ Secunda est sumpta ex dispositionibus antecedentibus. i. que ante diu precesserint. i. quas egritudines et dispositiones alias non egritudinales superiori tempore passus fuerit. ⁊ presentibus. i. q̄s egritudines vt alias dispositiones ad p̄sens patitur preter febres. ¶ Tertia nam secundum diuersitatem regionum et ciuitatum et locorum diuersificantur febres et in aliquibus magis colerice. in quibusdam magis flegmatice. et in q̄busdā longiores sicut in maritima senarum ⁊ vbi aeres sunt grossi. et in quibusdam breuiores sicut in regionibus calidis aut subtilis aeris. ¶ Quarta est ex temporibus anni. estas namq̄ facit feb. colericas breues. byems flegmaticas longas. autūnus frequenter melancolicas diu durantes. Ego eīm vidi febres incboantes in autūno diutius durantes ꝙ incboantes in alijs temporibus. Debemus etiam considerare cōstitutiones tēporū vtrū pluuiales vel sicce calide vel frigide. nam in calidis et siccis fiunt febres acutiores. in contrarijs minus acute et lōgiores. ¶ Quinta ē etas. Sexta complexio. Septima pulsus. Octaua vrina. Nona vomit⁹. Decima egestio. Undecima fluxus sanguinis narium. et per hunc alios fluxus sanguinis intelligam⁹. Duodecima ex rigore. i. dest vtrū febris incipiat cum typo et cum quo typo vel in-

Collectiones. xix.

cipiat absq; typo. ¶ Decimatertia vtrum sit cum sudore vel absq; et quali sudore. ¶ Decimaquarta est qualitas caliditatis vtrum mitis vel mordax vel multa. ¶ Decimaq̃nta paroxismi quo ad tempus inuasionis et durationis. Decimasexta ē dispositio appetitus. Decimaseptima est sitis. Decimaoctaua dispositio anbelitus. Decimanona sunt accñtia cõiuncta aliter contugata cũ febre sicut dolor capitis vigilie alienationes inq̃etudo et similia que dicuntur coniuncta cũ feb. qr plurimum sequũtur feb. inquãtum feb.

Sed contra paroxismi et qualitas caliditatũ sequũtur feb. inquãtum feb. ergo sunt ex coniunctis. ¶ Respõdet q̃ non sequũtur feb. sed sunt ipsa feb. nã paroxismus febris est feb. et caliditas ipsa mordax aut acuitas est ipsa febris. ¶ Aliter dicitur q̃ ly ex cõiunctis est quidaz modus loquẽdi vt sit sensus q̃ p̃dictis signis hec signa addunt. Alij dicũt q̃ hec dicũtur coniũcta. qr nõ ita essentialia sicut p̃ora: imo sunt accñtia virtutis aialis non ita imediate sequẽtia dispositiones virtutũ naturaliũ sicut sitis et fames. ideo remota videntur et magis accidentalia febri. ¶ Aliter dicũt q̃ quia statim dixerat de siti et fame que pertinẽt ad virtutes naturales. et de anbelitu qui est magis volũtarius q̃ naturalis addit has dispositiones q̃ sunt coniuncte cũ illis tribus in hoc q̃ sunt dispositiões animales. Tu ergo de istis collige. ¶ Sed hic nota q̃ iste res ex quib⁹ significamus sup dispositiones febriũ possunt ad ordinẽ reduci. qr res hmõi aut sunt intrinsece aut sunt extrinsece. Si extrinsece sic est regio tẽpus et regimẽ p̃teritũ et in summa res nõ naturales ꝛ sibi annexe. et quedã res extranee que nõ cõputant̃ inter res nõ naturales. oẽs em̃ res extrinsece ad res nõ naturales aut extraneas reducũtur. sicut sunt pcussiones ꝛ butusmodi. Si autẽ hmõi res sint intrinsece aut sunt res naturales: sicut cõplexio etas. aut res preter naturã: ꝛ sic actio lesa qualitas mutata aut extens mutatum. et predicta oia ad hec reduci possunt. et quãuis somnus et vigilia de q̃bus hic agitur possint computari inter res nõ naturales eo q̃ necessario corpori humano occurrẽtes possunt cõuenienter et incõuenienter applicari. possunt tamẽ ꝑputari inter res naturales pro quãto sunt opatiões ingredientes constitutionẽ corporis bũant. et possunt ꝑputari inter res preter naturam pro quãto p̃nt esse morbus causa morbi et accidens morbi. et sic p̃nt cõputari inter res intrinsecas ꝛ extrinsecas.

Motatu dignũ

¶ Febribus em̃ adsunt accñtia ex quib⁹ significãtur dispositiones earũ de quibus sunt accñtia significantia magnitudinem earũ et ipsarũ paruitatẽ sicut qualitas caliditatis et quãtitatis ipsius. Et de ea est q̃ est mordicatiua vehementer ex quo prius inuadit vsq; ad finẽ suũ. Et de ea est q̃ mordicat in primis: deinde minuitur ꝑpter resolutionẽ materiei et lenitur. Et de eis sũt que mordicant. et de eis sunt quarũ caliditas est humida. ꝛ de eis quarum caliditas est sicca.

Hic text⁹ nouez habet partes.

¶ In parte p̃senti ex hmõi generib⁹ signoꝝ docet significare sup varias febriũ dispões. Habz hec nouẽ ptes. In prima p signa docet cognoscere an febris sit magna vel pua. in scõa specie febris. in tertia febris malitiã. in quarta digestionẽ vel oppositũ. in q̃nta ꝑmittit dicturũ signa crisis. i sexta ꝑmittit dicere signa salutis vel mortis. in septima docet cognoscere dispõnẽ virtutis et mẽbroꝝ et bũorũ. in octaua tpa febrium. in nona redit ad docendũ significare febriũ species. scõa ibi. (Et sunt accñtia.) tertia ibi. (Et sunt accñtia significantia malitiã.) quarta ibi. (Et accñtia significantia digestionem.) quinta ibi. (Et accñtia. que significant crisim.) sexta ibi. (Et accñtia significãtia sospitatem.) septima ibi. (Et forme.) octaua ibi. (Et accñtiũ febriuz.) nona ibi. (Et res ex q̃bus.) ¶ In p̃ma pte dicit q̃ febrib⁹ adsunt accidentia significautia magnitudinẽ ipsarũ ꝛ ipsaꝝ paruitatẽ sicut q̃litas calitatis et quãtitas ipsi⁹. De ea em̃ est aliq̃ q̃ mordicat tactũ a p̃ncipio cũ sibi occurrit et cõtinuat suã mordicationẽ continue dum tact⁹ pseuerat sup infirmũ. Et aliqua ē caliditas siue febris q̃ mordicat solũ p̃mo occurrsu. sed pseuerãte manu minuit̃ mordicatio ꝑpter resolutionẽ materie et leuiter. qr apparet minus mordax in fine sicut tertiana interpolata. tertio sũt alique febres q̃ parũ mordicãt a p̃ncipio cuz occurrũt tactui. sed postea i fine mordacitas intenditur sicut flegmatice q̃ntane. et similes pendentes a materia multa et grossa nõ facile resolubili. scõo dicit q̃ de febrib⁹ sunt alique q̃rũ caliditas est bũida sicut calitas sanguinee ꝛ flatice. Et de eis sunt q̃ꝝ calitas est ficca sicut calitas etbice febriũ colericarũ et melicarũ. ¶ Notandũ p̃mo. q̃ per accñtia febriũ intelligit q̃cũq; potẽtia significare aliqs febriũ dispões. ¶ Notandũ scõo. q̃ per q̃litatẽ calitatis intelligit mordicationẽ calitatis. et p quãtitatẽ calitatis itelligit longã ꝛ extensam actionẽ eius vel boꝝ opposita. Nã mordicatio fortis. Itẽ longa et extẽsa actio calitatis significant febris magnitudinẽ. sed parua mordicatio et breuis ꝛ remissa eius actio significãt paritatẽ febris sicut effectus significat suas causas ¶ Notandũ tertio. q̃ cause mordicatiõis calitatis necnon longe ꝛ intense actiõis eius sunt tres. scz intẽsio calitatis multitudo forme eius et coniunctio siccitatis cũ ea. Dẽsitas em̃ et multitudo sui subiecti concurrũt solũ de per accns cũ materia de se nullius fit acuitatis. Qñ ergo calitas febrilis est intẽsa habet multũ de forma. et siccitati coniũcta mordicat et fortiter agit a p̃ncipio vsq; ad finẽ sicut causon et tertiana continua a multa materia. Quedam autez mordicat a p̃ncipio sed postea cessat cito mordicatio qñ calitas ē intẽsa cũ pauca multitudine forme sicut tertiana pura pendens a materia pauca subtili. Quedam parũ mordicat a principio postea in fine mordicat qñ caliditas est remissa non cõiuncta siccitati. habet tamen multũ de forma sicut flegmatica. Melancolia tamen magis mordicat qr est cõiuncta siccitati. Quedam autem parum mordicat a p̃ncipio et in toto processu sue actionis que habet omnino oppositas conditiones sicut effimera. etbica autem est intra has media. Nam licet ratiõe siccitatis deberet esse mordax attamen fm plurimum est remissior q̃ febres colerice: immo q̃ multe melancolice et flegmatice. et cũ hoc habet minus de multitudine forme cum sit immaterialis.

Febriũ accidẽtia.

Cause mordicationis.

¶ Et sunt accñtia q̃ significant gen⁹ earũ sicut accñtia ꝑpria cũ tertiana. sicut principium paroxismi cum punctione et horripilatione et mordicatione caliditatis in eo.

¶ Hic docet

Cognitio feb. per accidẽtia.

¶Medocet cognoscere genus siue speciẽ febris que cognoscit̃ p accidentia propria vniuscuiusq; speciei necnon per accñtia cõmunia de q̃b⁹ agit̃ in ꝓprijs capitulis. Sed exẽplificãs de tertiana pura dicit: sicut p̃ncipiũ paroxismi primi cũ punctione in ambitu totius ac si acubus pungeret̃ ⁊ cum horripilatione de qua infra in proprio capitulo et mordicatiõe caliditatis in primo occursu tactui licet non pleueret multum. Et hec sunt signis propria. sed cõmunia sicut dolor capitis vigilie sitis et huiusmodi iuuãt ad cognoscendũ eam de quibus infra.

¶Et accidentia significantia malicia earum sicut inquietudo et alienatio ⁊ vigilie.

¶Tertium significatũ est malitia febris ⁊ cognoscitur per inquietudinẽ quãdo homo nõ potest in vno situ quiescere. q; plurimũ molestatur a materia febris. Alienatio autẽ significat plurimũ nocumentũ cerebro cõmunicari. et similiter prolixe vigilie. et tu ex his concipe alia accñtia timorosa malitiam febris significantia.

¶Et accidentia significantia digestionẽ sicut illud quod dicemus de dispositionibus vrine.

¶Aut eius oppositum que potissimũ sumunt̃ ex dispositiõibus vrine de q̃bus dictũ est. scda p̃mi. et dicetur scda quarti. Sputum etiã et feces et sudor habent hoc significare sed magis vrina precipue in febribus humoralibus que nõ sunt apose eo q̃ ipsarum materia a qua deciditur ypostasis plurimum in venis continetur.

¶Et accidentia que significant crisim q̃ dicemus.

¶Hic ponens quintum significatũ promittit se dicturũ accidẽtia significãtia crisim. vz scdã q̃rti.

¶Et accidentia significantia sospitatem et contrarium eius et dicemus omnia illa.

¶Hic ponit sextum significatum promittens se dicturum accidentia significantia ipsam. s. sospitatem aut eius contrariũ. s. scda quarti.

¶Et forme insunt iudicia plurima sicut ille cuius conuertitur color ad plumbeitatẽ et albedine et viriditate. et significat frigiditatem humorum et paucitatem caloris innati aut excitationem et inflationez sicut accidit ei cuius causa ẽ satietas nauseatiua et sicut velocitas detumitionis faciei et tornalitas eius et tenuitas nasi. ⁊ significant aut vehementiã caliditatis aut subtilitatem humorum et velocitatem resolutiõis eorũ propter amplitudinẽ pororum et motus in seipsis et exitus eorum a consuetudine aut casus eorũ habent significationes ⁊ res de illis quas dicemus.

¶Hic ponit septimũ significatũ dicens q̃ forme habitudinũ insunt iudicia plurima: q; per eã possumus significare super dispositionẽ humorum: necnon super dispositionem corporis febrientis sicut ille cuius color cõuertit̃ ad plũbeitatem ex albedine et viriditate. s. que plumbeitas est color mixtus ex albedine et viriditate. hec em̃ plumbeitas significat abundantiã humorum frigidor. s. flegmatis aut melãcolie aut vtriusq;. nã alij humores sunt rubei aut citrini. ¶Aliter tamen potest exponi q̃ ly ex dicat terminũ a quo. et erit sensus q̃ ille q̃ ꝑmo erat albus aut viridis fiat plumbeus. et per viridẽ possumus intelligere citrinuz. talis em̃ cõuersio ex naturali albo aut citrino ad plumbeitatẽ nõ erit nisi ex humoribus frigidis q̃ verisimiliter debent facere febrem si qua adsit. cũ fere semp febris pendeat ab humoribus dominãtibus. Aliquãdo tamen hec conuersio significat paucitatẽ caloris innati cum qua oportet esse parum spũs et sanguinis. vnde corpus nõ est rubeũ. illud em̃ paucũ sanguinis q̃ reperit̃ prope cutẽ ꝓpter frigiditatẽ denigratur. Ex isto igitur et colore cutis in se albo resultat color plũbeꝰ. ¶Scõz exẽplũ ẽ de illo cuiꝰ facies puertit̃ ad excitationẽ et inflationẽ. i. cazefiam aut dispositionẽ sibi proꝑinquã que dispositio dicitur excitatio. similatur enim dispositiõi hominis nuper ex longo somno excitati: i quo partes oculos circũdãtes sunt tumide. et hec dispositio significat repletionem vaporosaz sequentẽ nauseatiuã satietatẽ: ⁊ aliquãdo errorem digestiue ẽpis cõuertentis chilum in massam flegmaticã vaporosam. ¶Tertium exemplum est velocitas detumitionis faciei. i. q̃ facies cito perdat suos tumores naturales quos habet ex presentia carnis mollis et spongiose in fronte naso ⁊ timporibus. que dispositio vocatur tornalitas. et significat vehementiã caliditatis: hũorũ subtilitatẽ: pororũ amplitudinez: propter que fit velox resolutio. et est malum signuz nisi ex aliqua causa primitiua contigerit sicut ex vigilijs timore tristitia parcitate cibi potu medicine soluẽtis et similibus. Propterea subiungit. Et motus eorum. i. egroꝝ in seipsis ꝓpter aliquã aut plures ex causis statim dictis: vt q; vigilat nimis timet tristatur preter modum ⁊c. Et motus eorũ egroꝝ a consuetudine sua: vt quia consueuit multum comedere deliciari nunc vero non. aut casus eorũ a cõsuetudine sua in contrariũ. Aliud em̃ est dimittere consuetudinẽ aliud est non solum dimittere: sed cadere in contrariũ. hec omnia significãt tornalitatem faciei sicut cause significant effectus. Sunt aũt alij modi exponẽdi hunc passum quos omitto. quia hic ceteris est melior. Et res alie habent significationes super dispositionem corporis et humorum. sicut etas sexus complexio regio tempus anni et similia a medico considerãda cuz vult venire in notitiam febris necnon dispositionem corporis patientis.

¶Et accñtiũ febriũ quedã sunt quorum hora est hora status sicut alienatio et commixtio mentis ꝓpter inflãmationẽ capitis. et de illis sunt quorum hora est principium sicut horripilatio ⁊ frigus et sicut profunditas somni que cõsequit̃ plurimũ principiorũ febriũ ꝓpter debilitatez cerebri et declinatio calitatis ad iteriora corpis vbi est materia. et multitudo vapoꝝ eleuatoꝝ ab eo ꝑ cõmixtionẽ incipientẽ in corpe vsq; quo resoluit eos inflãmatio: et adiuuat illud frigus cerebri i seipso et frigus hũoris qui vult putrefieri et calefit.

¶Hec est octaua pars in qua docet significare tẽpora particularia febrium propter accñtia ꝓpria in illis contingentia. Et dicit q̃ sunt quedã que appropriantur statui sicut alienatio. i. imaginationis corruptio cũ imaginatur aliquid esse

Tpa particularia feb.

p:esens quod nō est. et mixtio rationis.i.estima/
tione cū non recte iudicant de honesto et vtili :et
similibus que nō sensu percipiunt.licet forte me/
lius propter corruptionē rationis possumus in/
telligere corruptionē cogitatiue circa discursum
compositionē ⁊ diuisionē.Et huiusmodi accidūt
propter magnā inflāmationē capitis tēpore sta/
tus et multitudinē vapor:ū ad ipsum peruenien/
tium.Et de eis sunt que appropriant principio fi/
ent frigus rigor et horripilatio:quor causa pone
tur in sequēti capitulo.¶Et sicut pfunditas som
ni que accidit magis in principijs febriuz ppter
causas infrascriptas.¶Prima ppter debilitatē
cerebri.vnde cogit retrabere sanguinē et spiritū.
est em̄ cerebr:ū febriens debilius q̄ in dispositio/
ne naturali.¶Secūda est declinatio caliditatis
ad interiora vbi materia continetur vt succurrat
eorum nocumento et ea fortificet ad expellenduz
materiam ad exteriora.¶Tertia causa est multi/
tudo vapor:um eleuator:ū ab eadē materia ppter
cōmotionē.i.ebulitionē illius materie in corpo/
re durantem vsq;quo inflāmatio.i. calor putredi
nalis necnō mēbror; resolvit illos vapores.¶Et
nota q̄ nō solum eleuātur vapores a materia pu/
trente:imo etiam ab alijs non putrentibus. pro/
pterea in causone quāuis sit colerica accidit alt/
quando subetb ppter vapores a sanguine ⁊ fleg
mate eleuatos.¶Quarta causa est frigus cerebri
in seipso.i.in dispositiōe naturali.Est em̄ magis
pronū ad somnū seu somni profunditatem q̄ cere
brum naturaliter calidum.¶Quinta causa est
frigus humor:is qui dum putrefit calefit p quam
calefactionem multi vapores nō putridi eleuan/
tur simul cū putridis qui non putridi sunt frigidi
cum ipse sit ex se frigidus sicut flegma .non enim
subito totus bū:r putrefit.et bi non putridi sunt
causa somni infrigidando et opilando.oēs enim
iste cause adiuuant ad faciendū somnum profun
dum in principio paroxismor:um.

Sed contra spiritus animalis ⁊ vita/
lis in p̄ncipio paroxismi
attrahitur ad cerebrum igitur calefit et fortifica
tur.¶Respondetur.q̄ licet spūs trabat ad cere/
brum et ratione huius debeat fortificari .tamen
cū ipso trabūtur etiā humores et vapores q̄ debi
litant ipsum et sunt causa somni ipsum opilādo.
¶Vel dic q̄ bi spūs magis trabunt ad cor ⁊ par
tes vicinas quarū lesio in talibus paroxismis est
maior:et sic cerebrum remanet magis debile:⁊ sic
impotens ad transmittendum spiritus ad mem/
bra exteriora sensitiua.⁊ hoc modo est causa pro/
longationis somni.

¶Et res ex quib⁹ scitur dispositio febris ⁊
ex qua specie sit: sūt dispositio febris ī acui
tate sua et sua lenitate.et dispositio febris
in hoc q̄ ipsa accidit a causis primitiuis ⁊
antibus scōm conditionem predictam: et
dispositio febris adherentia sua ⁊ eradica
tiōe:⁊ dispositio febris in acuitate sua cū ri
gore et frigore et horripilatiōe aut eius cō
trario et qō est ex eor:et dispositio febris in
dimissione sua cum sudore pauco aut plu/
rimo. Aut dispositio preterita regiminis
et etas et forma et tempus et ars . et dispo
sitio pulsus et vrine.
¶In presenti parte Auicen.cōplet modū cogno/
scendi conditiones febrīū tam accītales q̄ essen
tiales.sed maxime essentiales ptinētes ad cogni/
tionem speciei eius.Et per species intelligite nō
solum speciē specialissimā sed etiā subalternam
speciem ppterea dicit Auicen. Et res quibus sci
tur dispositio febris quo ad conditiones accidē/
tales ex qua specie sit quo ad essentiales sunt.
¶Prima dispositio febris in acuitate sua et leni/
tate.Nam p hoc cōprehēdo quātitatem febris.⁊
si est acuta cōprehēdo q̄ est de genere colericarū.
¶Et scōa dispositio febris in hoc q̄ accidit a cau
sis primitiuis.nam per hoc cōprehendo q̄ est effi
mera.si autē prouenit a causis antibus cum alijs
conditionibus superius dictis in capitulo de si/
gnis putridarū in generali cōprehendo q̄ est pu
trida.¶Et tertia dispositio fe.in adherētia sua.s.
vniformi vel quasi: qō pertinet ad concluſas vel
causonē:et eradicationē quātū ad interpolatas.
et tepore quātum ad continuas,pportionabiles.
¶Et quarta dispositio febris in acuitate.i. in re/
ditu suo.tunc em̄ acuitur cū redit.s.an redit cum
typo.s.rigore frigore et horripilatione.et tūc scit
q̄ est interpolata.aut ecōtrario.i. sine typo.et tūc
scitur q̄ est continua: et q̄ est ex eo.i.si redeat cum
accītibus sequētibus typum q̄ sunt pulsus par/
uitas submersio et coartatio : et significāt magis
interpolatā:aut sine his et significatur magis cō
tinua et proprie concluſa. nam in continuis pro/
portionalibus parua in concluſis nulla . ¶Et
q̄nta dimissio febris in dispositione sua.i.merito
eius absq; magno auxilio cum sudore plurimo.⁊
significatur putrida et maxime interpolata : aut
pauco et significatur effimera. ¶Et sexta ē dispo
sitio preteriti regiminis an fuerit regimē multi/
plicatiuū humor:ū calidor; aut frigidor:ū. ⁊ quor;
s.sang.cole.fleg.an melācolie.nā hoc iuuat ad co
gnitionē speciei febris.¶Septima etas. ¶Octa
ua forma que est habituatio in toto cōsurgens ex
carne pinguedine ⁊ colore grossitie et extenuatio
ne.¶Noua tempus anni. ¶Decima ars. ¶Un/
decima dispositio pulsus. ¶Duodecima vrine.
hec em̄ quomodo significēt super dispositionem
febris necnō alias dispositiones magis accīta/
les manifestū est satis. ¶Hoc ergo capitulum est
ad dandū nobis notitiā oīm dispositionū febrīū.
idest oīm que medicus diligens debet inquirere.
et scire de febribus vt per hec sciat ponere casum
in terminis.et scōo pronosticari. et tertio habere
ingenīū curatiuū qō nullaten⁹ poterit habere nisi
cognita egritudine fm̄ has octo dispositiōes q̄s
omnes particulariter docemur in hac prima fen.
quarti.preter quintam et sextam . Non em̄ signa
crisis nec; signa salutis et mortis hic particula/
riter docemur:sed secunda huius quarti.

¶Signa de rigore frigore horripilatione et fra/
ctione. Capitulum.vj.

Quid horrip
latio fm aut

Horripilatio ē dispositio in qua
inuenit corpus diuersitatez in
frigore ⁊ punctionem in cute ⁊
lacertis:et antecedit eā pigri/
tia et fractio.
¶Quia huiusmodi dispositiones frequēter affice
dūt putridas feb.ueniēs fuit post fmonē gñalē
de cāis diuersitatis ⁊ signis ipsar; vt de his deter
minet.Hoc caplm̄ hz tres partes.In p̄ma descri
bit hmōi dispōnes.In scōa pōit cās earz ⁊ signi/
ficatiōes. In ttia subdit canōes.scōa tbi.(Et de
cāis vehemētie rigoris.) ttia tbi.) Et pmotio aie
periodi.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

periodi.Prima ī ꝗtuor.in ꝑma notificat horripi/
lationē.in scḋa fractionē.i tertia frigus.in ꝗrta ri
gorē.scḋa ibi.(Et ꝗſi fractio.)tertia ibi.(Frig⁹.)
quarta ibi.(Rigor vero.)¶In ꝑma parte descri/
bens horripilationē dicit: ꝙ est dispositio in qua
corpus inuenit diuersitatē in frigore.i. frigus di/
uersum nō equale nec vniforme in partibus cutis
immo sentit diuersitatē et delationē frigoris ꝑm
partes diuersas cutis quasi nūc deferatur ad vnā
partem: nunc ad aliam in cutis superficie.que di
uersitas accidit ꝓpter humores et vapores ad cu
tem delatos non equaliter ꝑm oēs partes ꝛ pun/
ctionē in cute et lacertis qui sunt instrumenta mo
tus voluntarij eo ꝙ huiusmodi humores ꝛ vapo/
Galenus. res acuitate participant.Et vos addite de inten
tione Gal'.in libro de tectigatione et tremore cō/
motionē in superficie cutis et partibus muscolo/
rum propinquis cuti que cōmotio sequitur frigi/
ditatē cutis ꝓtrabentē ipsam ad quam cōtractio
nem sequitur pilorū erectio.propterea dicit̄ hor/
ripilatio horror in quo fit pilorꝝ eleuatio. hec aūt
infrigidatio raro per se sequitur humores aut va/
pores ad cutim delatos: cū illi ꝑm plm sint cali/
di.sed reuocationē caloris.s.ad intra.fit etiā com
motio:quia virtus expulsiua cutis conatur ad ex/
pulsionē nocitiui et cōmouet cutim: ꝛ sic habem⁹
descriptionē horripilationis: ꝙ est dispositio in
qua corpus.s.horripilantis inuenit diuersitatem
in frigore et punctionē in cute et in lacertis.et cō/
motionē quādā solum in cute et partibus vicinis
ad dr̄iam rigoris in quo fit toti⁹ corpis cōcussio.
et ātecedit eā pigritia.i.difficultas ad mot⁹ icboā
dos ꝛ continuādos.Et fractio.i.lassitudo ꝑm plꝫ
vlcerosa sequēs būores et vapores acutos ad cu/
tim et lacertos delatos. Et potest esse aliquando
extensiua sequēs humores non acutos.fit eñ ali/
quando sed raro horripilatio sicut et rigor ab hu
moribus frigidis quos lassitudo extensiua et non
vlcerosa antecedit. Et de vtraꝫ loquitur affori/
mus secunde particule .Labores spontanei nar/
rant morbos.

¶Et quasi fractio est maneries eius.
¶Hic describit lassitudinē dicens:ꝙ ipsa est ma/
neries horripilationis.i.via in horripilationem.
cause eñ parue q̄ faciunt lassitudinē aucte faciūt
horripilationē. Vel aliter est maneries horripila
tionis.i.aliquid inclusum in quiditate eius. Maꝫ
lassitudo vlcerosa est sensatio punctionis in cute
ꝛ lacertis que includit̄ in q̄ditate horripilatiōis.

¶Frigus autez est vt sentiat in membris
suis et dorsis lacertorum suorum frigus
purum.
¶Frigus autem est vt sentiatur in membris suis
s.extremis et pro vel dorsis lacertorū.i. partibus
grossis ꝛ carnosis eorum frigus purum.i. sine ad/
mixtione punctionis et cōmotionis.que punctio
et cōmotio sentiunt̄ in horripilatione et rigore.
¶Querēti autem vtrū si quis patiatur horripila/
tionem aut rigorem in quoꝝ quiditate includitur
sensatio frigoris:possumus ꝓuenienter dicere ipm
pati frigus quod est dispositio hic descripta:pōt
responderi ꝙ sic. Et si instetur ꝙ illud frigus non
est purum cum sit punctioni ꝛ cōmotioni admix/
tum. Respondetur ꝙ licet sit illud admixtum ta/
men non cōnotat in quiditate sua eorum admix/
tionem.Melior tamen responsio et cōmuni opi/
nioni cōformior est ꝙ illud nō debeat dici frigus
hic descriptum cum non sit purum.

Galenus q̄nto de simplici medicina. Et cause frigiditatis nēbri sūt tres: ena eaꝝ ē res q̄ occurrit corpori extrinsec⁹:sicut aer et aqua et medicīa:quē admodū medici multotiēs faciunt illō i egritudine noīata derisipila. Et sterū alia ē cōplexio propria nēbro infirmo. Et tertia est ꝓpter materiam

¶Rigor vero est vt non possit continere
membra sua ex commotiōe et tremore eue
niente in eis et motibus inuoluntarijs.
¶Hic describit rigorem. secundo remouet dubi/
um.scḋa ibi.(Et fortasse.)Dicit prima parte dicit:
ꝙ rigor est supple dispositio vt non possit ipse ri
gens continere membra,sua a commotione et tre
more.i.concussione et motibus inuoluntarijs . q̄
non corrigibilibus per voluntatem. Et vos sup/
plete de intentione Gal'.in libro de tectigatione
et tremore sensationem frigoris et punctionis q̄
debent includi in quiditate rigoris . ¶Et ex hoc
patet non esse differentiam inter rigorem et hor/
ripilationem nisi quia in rigore totum corpus cō
mouetur et concutitur: sed in horripilatione sola
cutis cōmouetur et motu satis paruo . ¶Et que/
renti que istarum dispositionū debeat dici rigor.
Respondetur ꝙ ad mentem medicorum rigor ꝑn
cipalius debet dici ille motus concussiuus cōno/
tando sensationem frigoris et punctionis:cum il
le sit manifeste et magis notatus. sed in horripi/
latione principalior est punctio et commotio cu/
tis.¶Ex his manifestū est horrorem esse horripi
lationem.et certaꝫ infrigidationē esse frigus . Ty
pus autem est terminus cōmunis ad frigus rigo
rem et horripilationem. ¶Sed nota tremorē po
situm in descriptione rigoris accipi cōmuniter ꝓ
quacūq; corporis cōcussione: et non accipi:prout
describitur scḋa tertij.s.ꝓ aggregato ex motu vo
lūtario facto a ꝟtute ꝛ inuolūtario facto a graui/
tate membri.Nam rigor solum fit imediate a vir
tute animali motiua que est in lacertis: que sunt
instrumenta motus voluntarij stimulata ab hu/
more et vapore pungēte:licet non fit rigor ille cor
rigibilis per volūtatem.Et similiter differunt ri/
gor a saltu cum saltus sit dispositio neruorum . q̄
aliquando ab aere immediate fit. aliquando ab
humore ventositate vel vapore: et non connotat
punctionem vel frigiditatem sibi admixtas. Dif
fert autem tectigatio ab horripilatione cum con
notet frigiditatem aut punctionē sibi admixtas
sicut horripilatio et eius causa immediata est va
por aut ventositas et non virtus sicut in commo/
tione horripilationis.Pruritus autem licet cōue
niat cum horripilatione in sensatione rei pungē/
tis et etiā in motu cutis prurientis ad excussionē
nocitiui iuxta Gal'.differt;tamen ab ea :quia non
connotat frigus . ¶Et ex his manifestū est ꝙ pi/
gritia antecedit fractionem.i.lassitudinem.et fra
ctio antecedit horripilationem et horripilatio ri
gorem.Nam inferius in hoc caꝑ. horripilatio fit
ex causis pauciorib⁹ causis rigoris . nam cause
cum sunt pauce siue remisse faciūt pigritiā: aucte
faciunt fractionem: magis aucte horripilationē:
maxime aucte rigorem . Et nota ꝙ aliquādo rigo
ri associatur tremor membrorꝝ virtute mēbroꝝ
motiua debilitata . Similiter ante frigus p̄cedit
pigritia et lassitudo extēsiua. et aliquādo ex frigo
re fit transitus ad rigorem acceptum pro motu
cōcussiuo membrorum:sicut aliquādo ad frigus
fit transitus ex horripilatione accepta pro com/
motione cutis.

¶Et fortasse est frigus forte:et non fit
rigor fortis sicut in febribus flegmaticis
et quartana
¶In presenti parte remouet dubium.posset enim
quis dubitare an frigori forti semp associetur ri/
gor fortis.Respōdet ꝙ aliquādo est frigus forte

que effunditur ad ipm: ꝛ illud est qñ accidit multotiens vt materia q̄ effū/dit̄ ad ip̄z sit ca lefacta:aut qñ ipsa ꝓputruit: aut qñ mēbra q̄ occurrēt rei alterauerūt ip/sam: ꝛ dissolue rūt eam:ꝓpter illud est sup ea de caliditate: ī natura eorū: et frigiditas quā generauit illa medicina ī mē bro:cui ī natu/ra sui ē supflua frigiditas mo/ratur tēpore lō go: manens in ipso.

ꝛ nō fit rigoꝛ fortis ſicut in febꝛibus flegmaticis et quartana. Et accipit hic frigus nō cōnotando ꝙ non ſit admixta punctio ꝛ mēbꝛoꝝ cōmotio. nā cum pūctio et mēbꝛoꝝ cōmotio ſint de quiditate rigoꝛis ꝓpꝛie ſumpti ꝛ excludaꝝ a quiditate frigoꝛis hic deſcripti nō poſſent frigus et rigoꝛ coniungi. et ſic de hoc nullū eſſet dubiuꝫ. ſed accipit hic rigoꝛē pꝛo ſola mēbꝛoꝝ concuſſione: ꝛ frigus pꝛo frigiditate. Et certū eſt ꝙ in multis flegmaticis et quartanis eſt frigus forte abſq; rigoꝛe fortis immo abſq; rigoꝛe notabili. nunq; tamē in his febꝛib⁹ ē rigoꝛ fortis abſq; notabili frigoꝛe. in multis tamen earū contingit rigoꝛ fortis cuꝫ frigoꝛe forti. harum diuerſitatuꝫ cauſe ſtatim patebunt.

Gentilis. ¶ Gentilis tamen et Marſilius de hac parte faciunt duas. et pꝛimā dicunt eſſe aliam notionem rigoꝛis. vt dicat et fortaſſe rigoꝛ eſt frigus forte. qđ ꝓfirmant auctoꝛitate Gal'. in li. de iectigatiōe et tremoꝛe. Dixit em̄ ibi: ꝙ frig⁹ forte poteſt dici rigoꝛ. ſed in ſcđa parte dicit Auicen. ꝙ non fit rigoꝛ fortis: ſicut in febꝛibus flegmaticis et quartana. Nam fortis rigoꝛ eſt a forti moꝛdicatione. et fortis moꝛdicatio eſt a materia cal'a moꝛdicāte impetuoſe mota ad mēbꝛa. Et ſic a frigida q̄lis ē materia quartane aut flegmatice non fit fortis rigoꝛ ſumēdo rigoꝛem pꝛo motu ꝓcuſſiuo. Alio modo poteſt intelligi ꝙ in nulla febꝛe ſit ita fortis rigoꝛ ſicut in flegmatica et quartana. et hoc ſumēdo fortē pꝛo diuturno. eſt em̄ in his febꝛibus longioꝛ rigoꝛ quā in aliis. Et tertio modo poteſt intelligi iſte textus ſumēdo rigoꝛem ꝓ frigoꝛe. et eſt ſenſus ꝙ in nulla febꝛe ſit ita fortis rigoꝛ. i. frigus ſicut ē in flegmatica ꝛ quartana: cū in iſtis ſit materia frigida. Pꝛima tamen expoſitio mihi videt melioꝛ. Sed infra erit dubiuꝫ a qua materia fiat maioꝛ rigoꝛ. ¶ Notandū tamē ne huiuſmodi terminī faciant te errare ꝙ medici multū bis abutūtur ita vt aliquādo rigoꝛ accipiatur ꝓ horripilatione. aliquando econtra. ſimiliter aliquando rigoꝛ pꝛo frigoꝛe et econtra. Mōnunq; rigoꝛ eſt cōmunis ad omnē typum iuxta affoꝛiſ. Quib⁹ quotidie rigoꝛes fiunt quotidie febꝛes exoluūtur. quapꝛopter omiſſis nominibus rebus intēdendū eſt.

¶ Et de cauſis vehementis rigoꝛis eſt vehementia virtutis expulſiue in lacertis: et pꝛopter illud quāto eſt cauſa rigoꝛis viſcoſioꝛ eſt rigoꝛ vehementioꝛ.

¶ In parte ꝓſenti Auicē. ponit cauſas ꝛ ſignificationes harum quatuoꝛ diſpoſitionuꝫ. Habet hec pars tres partes. in pꝛima ponit cauſas rigoꝛis ꝛ frigoꝛis. in ſcđa ipſoꝝ ſignificationes. in tertia ponit cauſas horꝛipilationis. ſcđa ibi. (Et qñq; ſignificāt) tertia ibi. (Horꝛipilatio vero.) Pꝛimā partē diuido in octo partes ſm ꝙ octo ponit modos cauſarum. ſcđa ibi. (Et ſanguis.) tertia ibi. (Et ſcias.) quarta ibi. (Et multotiens.) quinta ibi. (Et qñ accidit.) ſexta ibi. (Et rigoꝛ et frig⁹) ſeptima ibi. (Et quandoq; accidit.) octaua ibi. (Et quandoq; accidit rigoꝛ.) Et hic notate ꝙ ponendo cauſas rigoꝛis et frigoꝛis et horꝛipilationis. ponit etiā cauſas fractionis: cum eedem ſint cauſe fractionis ꝛ aliarum licet remiſſioꝛes. nam cauſe remiſſe que faciunt fractionē aucte faciunt alias diſpoſitiones. Sed de pꝛima parte dicit ꝙ de cauſis vehemēntie rigoꝛis eſt vehemētia. i. foꝛtitudo cum conatu virtutis expulſiue que eſt in lacertis. ¶ Pꝛo cuius dicti notitia ſciendum eſt ꝙ cauſe rigoꝛis ſunt duplices. Quedā ſe tenētes ex parte humoꝝ. Quedā ſe tenētes ex parte virtutū. Pꝛime ſunt tres. ſ. quātitas humoꝛis. requiritꝫ em̄ notabilis quātitas. et quāto eſt maioꝛ aliis paribus tanto rigoꝛ eſt maioꝛ. ſcđa eſt humoꝛis acuitas. nam quāto moꝛdacioꝛ magis ſtimulat expulſiuam. tertia eſt impetuoſus motus ipſius in mēbꝛa ſenſibilia. Sed cauſe ſe tenentes ex parte virtutū ſunt quatuoꝛ ſm quadruplicē virtutē ad rigoꝛem cōcurrentē. vna eſt virtus vitalis que tāq; agens vniuerſale concurrit ad omnes opationes ſcđa eſt virtus naturalis et pꝛopꝛie expulſiua que quāto foꝛtioꝛ impetuoſius expellit materiam in mēbꝛa ſenſibilia. tertia eſt virtus ſenſitiua in mēbꝛis ſenſibilibus ad que expellitur materia: que quāto acutioꝛ magis ſtimulat expulſiuam que eſt in lacertis ſibi ſubꝛdinataꝫ. quarta eſt expulſiua mēbꝛoꝝ. et ſic ipſa expulſiua que eſt quarta mouet foꝛtius et cōcutit mēbꝛa ad nocitiui expulſionē. et ex hoc notato patet ꝝitas dicti. Nam quāto humoꝛ faciens rigoꝛem eſt viſcoſioꝛ ꝛ difficilip expellibilis oꝛtet virtutem expulſiuam lacertorum magis conari et mēbꝛa concutere ad ipſi⁹ expulſionē. Et certū eſt ꝙ maioꝛ virtus cum equali conatu magis concutit membꝛa ꝙ debilioꝛ.

Sed hic cadit dubium diſcuſſione dignum. Munq̄d foꝛtitudo virtutis expulſiue que ē in lacertis ſit cauſa rigoꝛis. Et videtur ꝙ ſic auctoꝛitate Auicen. in pꝛeſenti parte. Et confirmatur ratione. Nam de intētione Gal'. in libꝛo de accīti et moꝛbo. Cauſa immediata rigoꝛis ē virtus expulſiua ſtimulata ab aliquo pꝛeternaturaliter imꝓimente qđ virt⁹ illa nititur a membꝛis expellere membꝛa concutiendo. illa aūt membꝛoꝝ concuſſio eſt rigoꝛ de quo eſt ſermo in ꝓſenti titulo. ¶ In oppoſitū eſt Gal'. x. terapentice. cap. xiij. d. Rigoꝛ quidez erit ꝓpter multitudinē et acredinē eoꝝ que feruūt: et pꝛopter velocitatē delationis. et ꝓpter virtutis imbecillitatem. Nam multa paucis ꝛ ſubtilia bis que nō talia moꝛdent magis: ſicut ꝛ demū que citius ferunt bis que tarde. Et virtus foꝛtis quidem exīs contēnit et ſuſtinet oia. imbecillis vero facta a q̄buſdam contriſtatata ſuccumbit. Hec Gal'. Si ergo debilitas virtutis eſt cauſa rigoꝛis: non ergo foꝛtitudo.

Galenus.

Bentilis Pꝛo deciſione huius dubij dat tres reſpōſiones. Pꝛima ꝙ materia eſt duplex. quedā ſubtilis. et reſpectu huius virtus foꝛtis nō eſt cauſa rigoꝛis: cū eā inſenſibiliter reſoluat. Sed virtus debilis non potēs ipaꝫ inſenſibiliter reſoluere expellit ipſam agitando eam et cōmouendo. et ſic eſt cauſa rigoꝛis. Et dicit hanc fuiſſe intentionē Gal'. loco ſuperius allegato. Quedā eſt materia groſſa et reſpectu huius virtus foꝛtis eſt cauſa rigoꝛis: cum nō poſſit eam inſenſibiliter reſoluere: ſed ſolum ipſam expellit ſenſibiliter eam agitando ꝛ cōmouendo. et reſpectu huius quāto virtus eſt foꝛtioꝛ rigoꝛ ē vehemētioꝛ: cū eam impetuoſius moueat. et hec fuit intētio Auicē. ¶ Hanc ſolutionē non acceptat Bentilis. d. ꝙ ſicut datur virtus foꝛtis potens materiaꝫ ſubtilem inſenſibiliter reſoluere: ita et datur foꝛtis reſpectu materie groſſe: et ſic poterit ipſaꝫ inſenſibiliter reſoluere. hoc tamē aſſumptum Bentilis non pꝛobat ꝙ neceſſario a reſpōdente debeꝛet negari. Cum etiam virtus foꝛtiſſima non habeat tantam pꝛopoꝛtionem ad materiā groſſam notabilis quātitatis ſufficientis ad faciendum rigoꝛem vt eam inſenſibiliter reſoluat. Hec tamē reſponſio

Cauſe rigoꝛis

Tres reſpōſiones ſm Bentilē.

resonsio nō est conueniens:cū videamus virtutem fortem materi ā subtilē qualis est in tertiana nō insensibiliter resoluere:sed eā agitare et commouere ita vtfaciat rigorem.

Gentilis rñsio. **Secunda** resonsio Gentilis. ꝙ virtus aliqñ est fortis in interioribꝰ et hec est causa rigoris pellēdo materiā impetuose ad mēbra sensibilia extrinseca.ꝛ de hac loquit Aui.ꝙ quāto est fortior ē cā maioris rigoris. alia est virtus fortis ī exterioribus:vt puta in cute ꝛ in lacertis.ꝛ hec quāto est fortior est cā minoris rigoris:eo ꝙ magis resistit virtuti pellenti humorē ad mēbra sensibilia exteriora.et cū resistētia sit cā tarditatis morꝰ erit tardior ꝛ sic minor rigor aut forte nullus ꝓpter superfluam tarditatem.

Hanc solutionem nō acceptat Gētilis neqꝫ Ugo senensis immo dicit Ugo eā nō esse dignam verbo :eo ꝙ sicut materia pulsa ad exteriora est causa rigoris:ita pulsa ad interiora per mēbra sensibilia erit causa rigoris intrinseci que materia pelletur a virtute forti in parte extrinseca. Ratio tamen Ugonis est parum valida cōtra ꝓtra hāc rñsionem.Est eñ certum tam resistentiam intrinsecam ꝙ extrinsecā esse cām tarditatis motus materie tā ad exteriora ꝙ interiora.ꝛ sic esse cām diminutionis aut nullitatis rigoris. hec rñ responsio nō est ad mentē Aui.nec Gal.cū Auicē.loquañ de virtute expulsiua que est in lacertis.ꝛ Gal.loquañ de alia virtute sicut ostendetur inferius.

Ugonis ratio.

Responsio autē Gentilis tertia supquā q̄escit est ꝙ duplex est virtus.quedā fortis in cōparatiōe ad sua superflua insensibiliter resoluenda.ꝛ hec dicitur fortis absolute.quedā aūt est fortis respectiue in cōparatione ad sua superflua sensibiliter expellēda:sed non insensibiliter.Et dicit ꝙ virtus fortis absolutenō est causa rigoris.est eñ illa que apud Gal.contēnit oia.sed scōa virtus fortis respectiue est de qua loquitur Aui.in p̄senti.que quāto fortior rigorem facit vehementiorem.

Contra. Ex hac opinione sequitur hec cōclusio:ꝙ per solam debilitatē virtutis oibus alijs paribus rigor fortissimus subito acquirēt.cōclusio est impossibilis vt oñdēt:et sequitur ex rñsione.quare ꝛc.Sed cōclusio sic deducitur.Certū est eñ ꝙ fortitudo absoluta est maior ꝙ respectiua.Signemus ergo absolutā fortitudinem ipsius esse ab octo vsqꝫ ad sex exclusiue.ꝛ signemus fortitudinez respectiuā esse a sex inclusiue vsqꝫ ad certum gradū.vt puta vsqꝫ ad quatuor tunc pono fortitudinē virtutis absolutā remitti successiue donec in fine diei sit vt sex:stantibꝰ oibus alijs paribus ad rigorem sufficiētibus.tunc manifestū est ꝙ nunq̄ erit rigor nisi cū virtus erit vt sex:ꝛ tunc erit fortissimus:qr per positionem quāto fortitudo respectiua est maior rigor est vehementior.Qō aūt cōclusio sit impossibilis ostenditur.nā cause effectui debēt ꝓportionari. ergo si cause rigoris successiue acquirūtur:ꝛ rigor fit successiue acquisibilis.rigor etiā dz successiue acquiri.sed cause rigoris successiue acquirentur.ergo similiter ꝛ rigor.sed minor arguit.nā cause rigoris sunt debilitas virtutis:et maior conatus ipsius ꝛ minor cōtēptus.sed be successiue acquirunt.ergo et rigor Et sic sequit ꝙ prius fiet rigor remissus q̄ intēsissimus. Et cōfirmatur .simus in instāti in quo rigor est per respōsionē intensissimus.tunc ꝙ intensissimus. Et cōfirmatur .imus in instāti in quo rigor est per respōsionē intensissimus.tunc arguitur.imediate post hoc rigor erit intensior q̄ nūc sit.ergo nūc nō est intēsissimus.tz ꝺña.ꝛ añs ꝓbatur.qr cause rigoris imediate post hoc intendentur.s.maior conatus minor cōtēptus ꝛ virtutis debilitas:ergo ꝛc. Forte ꝺr ꝙ plus facit ad minuendū rigores debilitas. virtutis q̄ intensio conat ad ipsos intēndū. Cōtra nūc.et immediate ante hoc plus faciebat conatus ad intēsionem rigoris q̄ debilitas virtutis ad eius remissionem.

Ugo autem senensis volens ponere cōcordiā inter Aui.et Gal.loquitur de virtute vitali.hec eñ cū fortis est otēnit oia.sed facta debilis a quibusdā cōtristata succumbit.Aui.aūt loquitur de virtute expulsiua que est in lacertis que quāto fortior pōt magis membra cōcutere,ꝛ sic maiorē facere rigorem.Modus aūt est iste vt summatim referam q̄ dixi longo sermone.Dicit eñ de mente Gale.ad rigorē esse necessarium calōris reuocationē interius:ꝛ postea ipsius reuocationem exterius expansionē ad materiam que est causa rigoris:vt ipsam expellat.oibus eñ mēbris dolentibus cor cōpatitur.ita vt Arist.ꝓpter hanc cām dixit tactum et gustū cordi cōtinuari.ꝛ cū cōpatitur retrabit calorē et spiritū interius:vt deinde ipsum ad mēbra lesa transmittat ad tuendū ea ꝛ excutiendū nocumētū ab ip̄is. Quapropter cū mēbra extrinseca infrigidañ aut mordentur ab hūoribus ad ipsa delatis spiritus nō potens ꝓcedere suo cursu naturali ad mēbra oppressa cōfugit ad suū p̄ncipiū ibiqꝫ fortificatꝰ iuxta Ga.in lib.de tre.et rig.reuertitur ad pugnādum ꝛ expellendū rē nociuam. Cum ergo addit ad rem nociuaz necessario ꝓbibet cōtinuare processum suū tremitqꝫ tūc forte totū corpus collisione calōris naturalis ꝛ reluctatione ad rē nociuā. Hec Gale.in dando modū euentus rigoris. Ex q̄bus sequitur ꝙ ad esse rigoris requiritur spiritū retrahi ad interiora:ꝛ iterum ad exteriora remitti.nunc aūt quāto virtus vitalis est fortior magis spū et sanguine fulcita minus retrabit spiritū et sanguinē ad interiora oia cōtēnens.et ꝓsequēter ipsos minus impetuose expellit ad membra lesa ad expellendū rem nociuaz:ꝛ sic fit minor pugna cōmotio ꝛ agitatio:ꝛ cōsequēter minor rigor.Si vero sit debilis:nō tñ multū debilis retrabit multum calorem ad interiora quem attractū postea impetuosius expellit ad pugnandum cū re nociua agens ſm vltimum conatum.ꝓpterea fit maior membrorum concussio

Lōcordia Galeni cū Auicenna ſm vgonez.

Alia responsio est vt dicam ꝙ Gal. itelligit de virtute sensitiua que est in lacertis q̄ quāto est fortior est causa minoris cōcussionis contēnendo cām imprimentem.sed quanto est debilior est cā maioris ꝓpter maiorem conatū dū mō nō fit multū debilis. Sz Aui.loquitur de expulsiua que est in lacertis que quanto fortior cuz equali conatu est magis apta membra cōcutere. Sed cōtra.quanto virtus sensitiua esset fortior magis sentit cām imprimentē sed quanto magis sentit eā magis stimulat expulsiuam sibi subordinatam ad cōcutiendū membra ergo ꝛc. Respondet negando minorem:nō eñ maior sensatio est cā vt magis stimulet expulsiuā sed maior eius lesio a cā imprimente.nunc autem quanto est fortior:lz magis sentiat:nō tñ magis leditur a sensibili:sed minus.ꝛ quanto minus le/

Sympbonia Galeni cū Auicenna.

dit:tanto minus stimulat expulsiuā.fortitudo eñ virtutis expulsiue penes duo attenditur:ꝛ penes melius sentire:ꝛ penes magis resistere causis im/ primētibꝫ q̄ maiori resistētia ꝛ miori lesiōe arguit

Secundum dubium vtrū ma/ tores vigores fiant a causa frigida q̄ a causa calida. Et arguitur q̄ sic.primo ex textu Auic.in parte presenti dicentis q̄ quāto causa rigoris est viscosior rigor est vehementior.Item ex sñia eiusdem.scōa primi d. q̄ humores frigidi sunt causa rigoris:sed calidi horripilationis.¶ Et cōfirmatur ratione quia quanto causa difficilius expellitur requirit maior cōcussio:sed causa frigida cū sit magis viscosa q̄ calida difficilius expellitur.ergo exigit maiorē cōcussionem.¶ Secūdo arguitur auctoritate Auer. tertio colliget.et rationibus eius.quaꝝ prima est Simile ē ꝺ causa extrinseca ꝛ intrinseca:sed causa extrinseca frigida maiorem facit rigorez q̄ causa extrinseca calida. ergo simile erit de humoribus qui sunt corpori intrinseci .sed antecedens ꝓbat̄ nam aer frigidus ꝛ aqua frigida occurens corpori maiorem facit rigorem q̄ aer calidus aut aqua calida.¶ Secunda ratio Auerro.qꝛ vna de causis rigoris:immo nō fit sine ea ē cōclusio caloris interius:vt vult Gal.in lib.de tre.et rigo.sed causa frigida magis cōcludit calidum interi? q̄ causa calida.ergo erit causa maioris rigoris.tenet consequentia.et assumptū ꝓbatur.qꝛ causa frigida fugat calidum interius.tū ratione mordicationis. tum qꝛ sibi cōtrariatur:sed causa calida fugat calidum interius soluz rōne mordicationis:nō aūt rōne cōtrarietatis cū calidum nō cōtrarietur calido.¶ Preterea calidum naturale fugatum interius mouet̄ ad expellendū suuz.cōtrariū siue sit calidum:siue frigidum.sed frigidū est plus sibi contrarium . quare mouet̄ fortius contra ipsum.Et cum ipsum fortius resistat opus est ad ipsius expulsionē maiori cōcussione.he sunt ratiōes Auer.¶ Preterea medici curāt rigorem a causa frigida nō a calida. ergo videt̄ q̄ ille rigor sit intensior cū indigeat cura.¶ Preterea rigor a causa frigida sicut quartane est longior q̄ rigor tertiane:vt oñes concedunt.Sed ꝑm plurimū vsq̄ ad mediū temporis intendendo ꝓcedit:ergo magis ꝺz intendi cū longiori tempore intendatur q̄ rigor tertiane.¶ Preterea fortiores tusses fiunt a causa frigida in pulmone inuiscata ꝓpter difficultatē siue expulsiōis ergo ꝛsimiliter rigor a causa frigida erit intensior propter difficultatem expulsionis materie frigide.assumptum autem declarat experientia:ꝛ est de intentione.

In oppositum et q̄ rigor a causa calida sit intēsior argui tur:qꝛ tres cause cōcurrūt ad intensionē rigoris se tenentes ex parte materie. Prima est multitudo materie.scōa ipsius acuitas.tertia lesio impetuosa in membra sensibilia.sed hec tria sunt in causa calida scz materia colerica:ꝛ nō in causa frigida. nam in causa frigida deficit acuitas ꝛ delatio impetuosa ꝓpter grossiciem materie:lz in quātitate supponi possit ꝓpitas.Nam semper in comparatione supponitur oīm paritas preterq̄ eoruz que sequuntur ad comparata.Iste eñ tres conditiones requisite ex parte materie ad fortitudinem rigoris sunt de intentione Gal.in libro de tremore et rigore necnon.5.de accidēti et morbo.¶ Pro solutione huius dubij Gētilis ponit duas rationes.Prima q̄ dupliciter ꝺz rigor magnus intensiue q̄ fit fortis membrorum concussio et extensiue sine ꝺuratione.ꝛ tunc dicit certum esse q̄ rigor a materia frigida sicut in flegmatica ꝛ quartana est lōgior.sed rigor a materia colerica est intēsior. Et cōsequenter dicit q̄ intentio Gal.fuit q̄ rigor a materia calida esset intensior.Sed de intentiōe Auic.et Auer.fuit q̄ rigor a materia frigida esset diuturnior.Et hoc modo vult ponere concordiaz inter illos qui volunt esse discordes.¶ Scōa solutio eiusdem est q̄ duplex est causa rigoris que de mente auctorum elicitur.Una est conclusio caloris interius.ꝛ hec fit magis a causa frigida.Alia est vehemens membrorū mordicatio.ꝛ hec fit magis a causa calida.Prima est de intentione Auic. et Auer.secūda Gal.Sed tamen nō ꝓpter hoc ponit inter eos concordiam.qꝛ adhuc restat dubiuz qui rigor sit intensior an qui sequitur cōclusionem caloris sicut ille qui magis pendet a causa frigida.an qui sequitur membrorum mordicationem sicut magis pendens a causa calida.

Ego itaque credo nō esse ponendā cōcordiam inter eos qui,a ꝓ posito volunt esse discordes precipue inter Auer. et Gal.qui quarto colliget dicit sentire cōtra medicos.Videamus itaq̄ cui? partis rōnes sint potiores .qō maxime patebit ex solutione rationum partium ipsarum.¶ Ad rationes ergo Auicen.et Auer.respondetur.¶ Ad primam negetur maior q̄ quanto causa rigoris difficilius expellitur maior fiat ꝯcussio.sed bñ sequit̄ q̄ fiat maior vel diuturnior .naꝝ motus debilis facit in multo tēpore quod motus fortis facit in paruo.minor tamē cōcussio fit a causa frigida.qꝛ minus stimulatur expulsiua ab ea.¶ Ad rationes Auer.¶ Ad primam negetur q̄ simile sit de causa intrinseca ꝛ extrinseca.Ratio diuersitatis est.qꝛ causa extrinseca siue calida siue frigida eque cito occurit cuti et membris sensitiuis corporis.sed causa intrinseca calida citius occurrit membris sensibilibus cuz velocius sua subtilitate feratur in membra sensibilia q̄ causa frigida.¶ Ad secundam rationem Auer. dicitur q̄ licet causa frigida magis concludat calidum interius ꝛ ratione huius deberet fieri intēsior rigor: tamen causa calida est causa maioris rigoris pungendo magis et stimulando membra sensibilia q̄ causa frigida.negetur itaq̄ consequētia secūde rationis Auer.¶ Ad aliā rationem ñ/ tur concedendo q̄ medici magis curāt rigorem a causa frigida sicut quartanarum flegmaticaruz q̄ rigorem colericarum. hec enim faciunt quia ille plus ledit longa ꝺuratione q̄ rigor colericarum intensione.¶ Ad aliam rationem concedi/ tur q̄ rigor a causa frigida diutius intenditur:a quo tamen nō sequitur q̄ magis intēdatur.¶ Ad vltimam rationem pro hac parte respondetur q̄ longiores tusses fiunt ꝑm plurimum a causa frigida propter difficultatem expulsionis materie frigide.Non tamen sequitur q̄ fiat intensio tussis: cum causa calida magis stimulet expulsiuam pulmonis.Esset tamen dubium a quo humore fieret longior et intensior tussis :an a humore colerico subtili ibibito:aut ab humore flegmatico salso inuiscato.vterq̄ enim multuz imprimeret in pulmonem:ꝛ vterq̄ difficulter resolueretur.ꝑm tamē opinionem magis cōsentaneam Gale.esset tenendū q̄ longior et intensior tussis fieret ab humore calido.¶ Contrarium esset tenendum ꝑm Auicen.ꝛ Auer.Simile iudicium est de sternutatione.¶ Ad rationem autem Gale.respondetur tenendo Auicen.et

Auerroys.

*Rationes gentilis.

cen.et Auer.q̄ p̄ter tres causas rigoris sumptas ab humore scilicet multitudine:acuitate ⁊ velo/ tate motus est ponēdavīscositas humoris que fa cit vt humor difficilius expellatur. ¶ Ego tamen credo sicut etiā sentit Gētilis Marfilius et Ugo q̄ cōiter maiores ⁊ intēsiores fiunt rigores in fle/ gmaticis ⁊ quartanis q̄ in colericis. Et hoc quia fm plurimum pendent a pluri materia q̄ colerice Ubi tamen supponeretur paritas ex parte quan/ titatis materie credo colericas intensiores face/ re rigores.

¶ Et sanguis submergitur cum rigore ad interiora.

¶ Dic dat causam frigoris accidentis in rigore. Et dicit q̄ sanguis.⁊ supplete spiritus cum rigo re.i.dū fit rigor submergitur ad interiora:et rece/ dit a partibus extremis:q̄ extrema infrigidant. et hoc verum est ex quacunq̄ causa rigor ꝓueniat Ex frigus illud lz dicat̄ priuatiuū:q̄ sequitur pri uationem sanguinis et spiritus in parte exteriori est tamen positiuuz sequēs causas positiuas que sunt tres aut aliquam earū.vna est frigiditas ele mētorum .scōa frigide humiditates in membro q̄ poris inuente.tertia est frigiditas continentis. ¶ Notandum primo q̄ in rigore cōiungitur infri gidatio:vt dicit Gal.in li.de rigore vbi dicit. Di bi ergo videtur et expedit ei qui vultvt eius sermo ni fides adhibeatur in notificatiōe rigoris vt hu ius prorsus recordetur q̄ rigor est apud infrigida tionem caloris naturalis frigiditate subito ⁊ for titer ledente.Idem pz auctoritate Gal.superius posita in descriptione rigoris.

Sed contra. Aliquis rigor curatur so la infrigidatiōe. ergo cū illo nō cōiungitur frigiditas p̄eter naturā.tz cō sequentia.cum oīs cura fiat per cōtrarium antece dens tamē est de intentione Gal.quinto de acci/ denti.q̄ diximus rigorem fieri a calore siue frigo/ re si ex causa contingit calida. Et est de genere cu/ ius sola infrigidatio sibi sufficit ad curationem.

Respondetur tenendovt supra:q̄ in q̄ ditate rigoris includat̄ frigiditas. Et ad textum Gale.q̄ rigor contingēs a causa calida est sine frigore:quod fit causa eius saltem principalis:lz sequatur vt supra fugam in terius. Et hic curatur per sola infrigidātia remo/ uentia causam principalē eius per medicum ap/ plicita.frigus autē sequens fugam caloris inte/ rius remouetur a calore redeunte ad exteriora. Galenus.
¶ Notandū secundo de intentiōe Gal. quinto de accidenti.q̄ in rigore sanguis et spiritus mouent̄ ad exteriora a cordis virtute. Et probat per hoc: q̄ sanguis et spiritus mouent̄ vno modo fm exi/ gentiam passionum cordis .Nam quādoq̄ ad ex/ teriora sicut in gaudio.quādoq̄ interiora sicut in timore.Si aūt mouentur ex se nō concurrente vir/ tutute cordis semp mouentur ad vnam differen/ tiā.scz interius aut exterius precipue tenendo:si/ cut tz cōis opinio q̄ sint inanimati.

Sed dubitatur circa partem presen tez:q̄ videtur q̄ san guis et spirit⁹ debent mitti ad cutim:⁊ ad muscu los extrinsecos cū illis inferatur nocumentum in rigore .sicut etiam natura mittit sanguinē et spi/ rituz ad mēbra dolorosa:sicut in percussiōib⁹ in quibus ꝓpter sanguinem ad illam membra dela tum fit tumor et apostema. ¶ Respondetur dupli citer.primo q̄ mittit ad mēbra sensibilia lesa.hec aūt non solum sunt membra sensibilia extrinseca sed etiam membra sensibilia intrinseca:de quib⁹ natura est magis sollicita. vnde plus de sangui/ ne ⁊ spiritu ad illa transmittit̄.s.ad pānículos:et ad musculos intrinsecos.quapropter sanguine ⁊ spiritu ad illa mēbra cōuerso extrema infrigidā/ tur interioribus calefactis. ¶ Secūdo respondet̄ de intentione Gale.in lib.de tremore ⁊ rigore.q̄ primo sanguis ⁊ spūs trabunt̄ ad cor tanq̄ ducē et fontem caloris postea fortificati mittuntur a corde ad mēbra lesa:et ꝓprie a quib⁹ materia ex/ pellenda est:vt eorum vigoretur expulsio.⁊ postea ad membra ad que fit materie expulsio scz ad cu/ tim et ad musculos vt materia cito resoluatur. Et videtur velle Gale.q̄ reluctatio que est inter ma/ lum humorem ⁊ sanguinem qui ad ista loca mo/ uetur sit causa agitationis ⁊ cōcussionis que sunt in rigore. Galenus.

¶ Et scias q̄ humor frigidus est quietus quē iam consueuit membrum in quo est et quiescit passio eius ab eo quare non sentit frigus eius. Cum ergo mouetur et spargit̄ sparsione plurima aut pauca ꝓpter aliquā earum:scz ꝓpter caliditatem separatam. aut aliud patitur ab eo membrum q̄ erat nō occurrens ei:et sentit frigus eius ꝓpter causam cōplexionis diuerse.et tu quidem iam sciuisti hoc in radicibus vniuersalibus scientie medicine.

¶ Dic ponit tertiam cām rigoris quantuz ad fri/ gus in eo perceptū dicens q̄ humor frigidus q̄/ escens in aliqua parte nō sentit̄.tū q̄ est cōsuetus illi parti.tū q̄ nō mouetur.qui humor motus ad aliquod mēbruz motu pauco aut plurimo ꝓpter aliquā cām mouentē ipsum ⁊ separantē eū a loco in quo est:sicut caliditas.s.intrinseca aut extrinse ca sicut balnei.solis estiui et similium sentitur ab illo mēbro ad q̄ mouet̄ ꝓpter malitiam cōple/ xionis diuerse quaz inducit in mēbro illo cui nup occurrit et tu iam sciuisti hec in sermone vniuersa li scie medicinalis.scz scōa primi in capl'o.de cau sis doloris absolute.⁊ 6°.naturalium.ca.de tactu Tertia causa ri goris.

¶ Pro quo sciendū q̄ cōplexio equalis est que est in mēbro cōsueta fixa ⁊ habituata et non depen/ dens ab aliqua cā diuersa,speciali dependētia si cut etbica.⁊ hec ⁊ similes nō sentiūtur. Cōplexio aūt diuersa nō est mēbro cōsueta neq̄ ꝓfixa:immo pendens ab aliqua causa speciali dependētia.q̄ ex se nō ē apta ꝓseruari.⁊ hoc sentitur.būor itaq̄ frigidus q̄et⁹ in aliquo mēbro in quo diu steterit nō sentitur.motus aūt ad aliquod mēbrum sensi/ bile cui nō est cōsuetum sentitur ab illo ꝓpter ma lam cōplexionē diuersaz quam imprimit in mem bruz illud. ¶ Sed diceres sequit̄ q̄ cū primo venit ad illud mēbruz debebat ab eo sentiri cū nō esset adhuc sibi cōsuetus. Dicitur q̄ ab illo mēbro for/ te nunq̄ sensatus fuit.q̄ forte illud membrū non sentit:aut est pauce sensibilitatis sicut os. scōo lz illud membruz esset sensibile forte ille humor fuit in eo paulatine cōgestus.aut forte ad illud pau/ latine defluxit:quod aūt paulatine fit non sentit̄ q̄ nunq̄ imprimit cōplexionem diuersam sufficiē tem ad sensum. Cōplexio eq̄/ lis.

¶ Et multotiens quidez accidit a flegma te vitreo sparso in corpore rigor nō perdu cens ad febrem:et quandoq̄ sunt ei perio=

di .et non est fortitudo eius fortitudo rigoris perducentis ad febrem.

Quarta causa rigoris.

¶In parte ista ponit quartā cām rigoris. secūdo remouet duas diuersas dubitationes. scōa ibi. (Et materia). De prima dicit quatuor. ¶Primū qp multotiens accidit a flegmate vitreo sparso in corpe. s. p mēbra sensibilia rigor. ¶Scōm qp nō p ducit ad fe. cuius causa est. qr nō putret. ¶Tertiū qp insunt ei prodi qui verisimiliter debēt esse quotidiani fm proprietatem flegmatis. ¶Quartum qp fortitudo huius rigoris nō est fortitudo rigoris perducentis ad febrē. i. qp nō fit tantus rigor ab hoc flegmate nō putrefacto quantus fieret si putrefieret. eo qp si putrefieret subtiliaretur ⁊ moueretur velocius in mēbra sensibilia. ⁊ hoc verum est quando totum subtiliaretur: nō tamen totum putrefieret. qr si totum putrefieret totum acquireret caliditatem fixam et nō noceret mēbris sensibilibus sua frigiditate. ¶Aliter qp fortitudo huius rigoris nō est tanta quanta fortitudo multorum rigorum aliarum febrium.

¶Et materia que facit lassitudinem rigoris per paucitatem suam facit rigorem per suam multitudiuem anteqp putrefiat. nam si nō putrefiat non perducit ad febrem.

¶In parte presenti remouet dubia. ¶Primū nūquid eadem materia fit causa lassitudinis siue fractiōis et rigoris. Et respondetur qp sic. qr materia que facit lassitudinē paucitate sua facit rigorem multitudie: eo qp sua multitudie magis terreat et cōmouet mēbra sensibilia magis stimulans ad expellendum. Nec solum est differētia ex parte qualitatis: sed etiam ex parte motus. nam eadem materia quiescens facit lassitudinem que mota facit rigorem magis expulsiuam stimulando. et hec est sententia Gale. quinto de accidēti. Horrispilatio autem inter has duas dispositiones est media ex parte magnitudinis cause.

Secundum dubium. nunquid incboāte rigore perducente ad febrem incipiat feb. Et respōdet qp nō semp: qr pōt incboare rigor materia nōdū putrefacta putrefactione sufficiente ad feb. ⁊ sic post rigorem sequet feb. ¶Unde fm hoc nota qp aliquando feb. antecedit rigorē. aliquando sequitur ad rigorē. et fm plurimum incboat incboante rigore. nam cū moueatur ad membra sensibilia putrefit: ⁊ sic fm plurimum incipit febris incipiēte rigore. De hoc tñ fuit supius dubium spāle in. c. de putredi.

¶Et quandoqz accidit frigus et rigor ppter submersionem caloris in corpore causa cibi: et que sunt ei similia.

Galenus in libro de tremore et tectigatione

¶Hic ponit quintā cām. d. qp quādoqz accidit frigus et rigor ppter submersionē caloris causa cibi ⁊ similium rerum primitiuarū sicut timoris somni aeris. Huius aūt cā pōt esse duplex. ¶Prima. qr calor trabitur interius a natura ad stomachum ad vigorandū eius digestionem. ¶Scōa qr cum cibus sit cōtrarius cibato in principio: vt dicitur scōo de aīa. nam pōt suis vaporibus quodāmodo calorem suffocare in interioribus: ppte quod cogitur virtus retrabere calorem ab exterioribus ad interiora. Ex quibus infertur hoc esse malum signum a quacunqz causa proueniat significat em paucitatem caloris naturalis: licet aliquo modo posset esse bonum per viam cause.

Ad generationez rigoris nō sufficit vincere et domiari humorē frigidū siue caliduz: sed oportet aliqd aliud ppium cōcurrere: propter hoc nō expedit illud cuz pigritia declarare: verum sufficienti et lato sermone ita vt a mātibus veritatem pateat. id vero qō concedunt oēs cōcorditer est qp rigor est nocumētum accidens in calore p naturā inuēto i oibus aialibus.

¶Et rigor et frigus antecedunt febres quoniam humor crudus effunditur ad lacertos in primis: et nocet frigore suo p cōparationem ad lacertos. deinde cum incipit putrefieri incipit calefieri.

¶Hic dat sextam cām rigoris et frigoris āntium febres putridas precipue interpolatas. Et dicit qp rigor ⁊ frigus antecedunt febres. qr in illa bora effunditur materia ad lacertos que est cruda. i. frigida: sicut flegma aut melancolia. et nocet frigore suo ppter cōparationem ad lacertos. q d. ly illa materia esset actu calida tamē lacerti sunt calidiores. deinde cū illa materia frigida incipit putrefieri incipit calefieri: qr omne quod putrefit p se calefit. et sic cessat rigor et frigus in lacertis succedēte febre.

¶Et quandoqz antecedit rigor febres ppter mordicationem humoris et fortitudinem virtutis expulsiue que est in lacertis sicut excutitur homo ex effusione aque calide valde super cutem. et proprie cū est falsus. et fortasse fit nocumentum eius quod mordicat eaz vt refugiat calor innatus ad interiora et dominetur frigus quare fit cū mordicatione caloris frigus quasi frigus dominetur. et mordicatio quidē caloris est apud panniculū tegentem interius.

¶Hic dat septimam causam. d. qp quandoqz antecedit febres rigor propter mordicationem humoris sicut colere flegmatis salsi ⁊ similium. Et scōo ppter fortitudinē virtutis expulsiue que est in lacertis: sicut excutit homo ex effusione aque valde calide super cutim et humor est causa huius proprie cū est salsus. ¶Secūdo dicit qp fortasse nocumentum eius qō mordicat est causa vt fugiat calor innatus. s. sanguis et spūs ad interiora et dominetur frigus in exterioribus. quare cū mordicatione caloris fit frigus: quasi frigus dominetur. i. quasi frigus superet mordicationem caloris. Aliter quasi frigus dominetur. i. quasi fiat indicium materiam illam effusam ad lacertos esse a predominio frigidam. ¶Tertio dicit qp mordicatio caloris est apud panniculum tegentez interius. i. in panniculo qui tegit interius.

Sed circa partem istā cadūt quatuor dubia. Primo. si humor calidus ppter suam mordicationez est causa frequentis rigoris sequeretur qp quanto humor est calidior deberet facere maiorem rigorem: et cum continue caliditas acquiratur per putredinem: et cōsequenter mordacitas sequeretur qp in statu paroxismi deberet eē maior rigor qp in principio. ¶Respondetur qp ad mordicandū mēbra sensibilia mordicatione faciente rigorem: nō solum sufficit acuitas humoris: sed etiam requiritur velox motus eius ad mēbra sensibilia qui motus deficit ppter collectionem humoris in membris sensibilibus. ¶Ad hoc facit: qr humor in mēbro interim assuefit. vnde mala cōplexio per ipm inducta que in principio erat diuersa fit equalis.

Secundum dubiuz. qr dixit qp rigor fit ab humore ppie cum est salsus. Nam videtur qp acutus cum magis mordicet sit acuitate et subtilitate maiorem deberet facere rigorem. ¶Respondetur qp dedit exemplum de humore salso. qr facit rigores longiores qp humor acutus sicut colera. Aliter magis ad mentem Auic. ōr

Auicen.ꝺ: ꝙ bumo: ſalſus matorē facit rigorē intenſione ⁊ ꝺuratione ꝙ bumo: acutus cum plus faciat ad intenſionem aꝺberentia ſalſi ꝙ ſubtilitas acuti.

Tertium ꝺubium. q: non ꝺixit ꝺe mo:ꝺicatione materie frigiꝺe.q: frigiꝺū mo:ꝺicat:vt ꝺixit Ga. quarto ꝺe ſimplici meꝺicina.ꝺans exemplum ꝺe mo:ꝺicatione aeris byemalis.¶ Preterea frigiꝺum vlceribus mo:ꝺax affo:.quinto. Reſpoꝺet Gentilis ꝙ bumo:es frigiꝺi in co:po:e noſtro nō veniūt aꝺ banc ꝺiſpoſitionez cū qua poſſint mo:ꝺicare.q: aꝺ mo:ꝺicationem materie acetoſe ꝺe qua eſt, magis veriſimile ꝙ ꝺe vitreo aut ꝺe alio bumore frigiꝺo requiritꝫ acetoſitas intēſa ⁊ ipſi⁹ ſubtilitas cū qua poſſit cito moueri.nunc aūt lz primum ſit ſcōm ꝺeficit.materie eīm acetoſe ſunt groſſe in co:po:e bumano.Et Auic.inferius in ꝺe ſignis flegmatice ꝺixit.Et bec quiꝺē feb.nō eſt ꝺe materia que facia⁊ punctionē ita vt ſit cauſa rigoris.et tamē in eoꝺē ca p'o ꝺixit ꝙ fit quanꝺoqꝫ a flegmate acetoſo.Uel ꝺici pōt aꝺ ꝺubiū ꝙ locutus eſt ꝺe mo:ꝺicatione materie caliꝺe.q: fo:tio: eſt ꝙ mo:ꝺicatio materie frigiꝺe.Unꝺe frequēti⁹ acciꝺit ab bumo:e caliꝺo fieri mo:ꝺicationē ſufficientem aꝺ rigorem ꝙ ab būo:e frigiꝺo.

Quarta ꝺubitatio quare ꝺixit qō mo:ꝺicatio eſt apuꝺ panniculū tegentē interius.ꝺubitatur enim ꝺe quo panniculo intelligat.Rn̄ꝺet Gētilis ꝙ intelligit ꝺe panniculis tegentibus muſculos. ſunt eīm ſenſitiui magis alijs partibus muſculo:um. ¶ Et tunc ſm banc rn̄ſionē textus ꝺz o:ꝺinari ſic. Mo:ꝺicatio calo:is eſt interius apuꝺ panniculū tegentē.i.in panniculo tegente muſculum.Et ꝺe boc fecit magis mentionē ꝙ ꝺe alijs partibus exterio:ibus ſenſibilibus:lz reperiantꝫ cbo:ꝺe exte/rius multum ſenſibiles.quia pānicᵘli ſunt valde multi et majo:es ꝙ ſint cbo:ꝺe:et ſunt in ambitu totius co:po:is in quo rigo: percipitꝫ.¶ Aliter tn̄ ꝺici pōt ꝙ loquitur ꝺe panniculis intrinſecis. ſicut eſt pleura ꝺyafrag⁸.meꝺiaſtinū panniculꝰ tegens pulmonez.nā iſti vt manifeſtū eſt tegūt interius.boc aūt ꝺixit ne quis crederet ꝙ oīs rigo: ⁊ frigus ſequaꝫ ſolū mo:ꝺicationem mēbro:um exterio:um: immo etiam ſequitur mo:ꝺicationem membro:um ſenſibilium interio:um.

¶ Et quāꝺoqꝫ acciꝺit rigo: propterea.q: refugit calo: aꝺ interio:a ſicut fit in apati bus intrinſecis.

¶ Hic ponit octauam cām ꝺicens ꝙ quanꝺoqꝫ accidit rigo:.q: calo: fugit aꝺ interio:a:ſicut in apoſtematibus intrinſecis magnis.⁊ nō ſolū boc accidit ꝓpter apoſtemata:ſeꝺ acciꝺit qn̄qꝫ ꝓpter materiam ſtimulantē ⁊ ꝺepr̄imentem mēbra intrinſeca ſua multituꝺine aut malitia:immo aliqn̄ viꝺi boc acciꝺere ꝓpter vlcus in epate.Et per rigorem nō tn̄ intelligere rigorē ꝓpr̄e:ſeꝺ etiā frigus purū.⁊ bec eſt ſnīa affo.p'imi.ſeptime particule ¶ Et ex iam ꝺictis potes colligere tres modos fuge calo:is aꝺ interio:a.Unū ꝓpter mo:ꝺicationē vel frigus materie q̄ ſpargitꝫ ſup mēbra ſenſibilia extrinſeca.ſcōm ꝓpter cibos ſomnū aerē acciꝺentia aie et ſimilia.tertiū ꝓpter apata vlcera materiā multā leꝺentē interius ſicut nup ꝺictū ē. ¶ Hi aūt rigores qui ſequunt cās ꝺictas euenīūt ime/ꝺiate:aut ꝓpter conatū expulſiue:aut ꝓpter reluctationem que eſt inter calo:ē naturalē⁊ materiā ꝺiffert tn̄ ille q̄ ſequitꝫ apata aut bmōi nocumenta intrinſeca ꝺuratione.ꝺiutius enim ceteris ꝺurat:ita vt qn̄qꝫ perſeueret rigo: pluribus bo:is. frigus aūt aliquanꝺo pluribus ꝺiebus.

¶ Et qn̄qꝫ ſignificāt rigo: et ho:ripilatio ſanitatē in feb:ib⁹ inſeparabilib⁹:qn̄ ſignificant ꝙ materia expellitꝫ ex venis:et egreꝺitꝫ:verū quāꝺo nō eſt cū ꝺigōne et in ho:a cretica:⁊ nō ſequitꝫ eā leuitas eſt ſignificatio ꝙ expulſio illius quātitatis nō eſt qn̄ virtus eſt vincens:immo qn̄ materia multa expellitur p:opter multituꝺinem ſuam. ¶ In pte pn̄ti ponit ꝺuas ſignificatiōes rigo:(.2ª ibi.(Et ꝺe rigore).Prima in ꝺuas.prio ponit ſignificatiōes.2° remouet erro:es q̄ ꝓtigere poſſēt 2ª ibi.(Uerū qn̄ nō ē.) In pria ꝺicit ꝙ rigo: ⁊ frigus ſupuenientes in feb.inſeparabilibus.i. cōtinuis .qn̄qꝫ ſignificāt ſanitatē futurā:q: ſignificāt ꝙ materia expellitꝫ a venis:⁊ egreꝺitꝫ vel egreꝺietꝫ a co:pe:qua expulſa ſequetꝫ ſanitas.⁊ ē ſnīa affo. quarte pticule.A cauſone bīto rigore ſupuenīēte ſolutio fit.¶ Ubi notanꝺum ꝙ aꝺ boc ꝙ iſte rigo: ſignificet ſanitatē req̄runtur quatuo:' cōꝺitiones poſite a Gal.5°.ꝺe accn̄ti.⁊ in lib.ꝺe rigo.Prima ꝙ iſtū rigorē ſequaꝫ eūo:aut per ſuꝺorē:aut ꝙ vomitū aut ꝙ alīū moꝺū:lz frequēter fiat per ſuꝺorē nīſi eīm ſequereꝫ eūo potius eſſet malus tā ꝙ viaz ſigni q̄ ꝙ viā cāe.¶ Scꝺa ꝙ p̄ceſſerint ſigna ꝺigōnis.nā qn̄ fit aīn ſigna ꝺigeſtiōis rigo: aut eūo ſignificant materie multituꝺinē: aut malignitatez ꝙ quā ita ſtimulaꝫ virt⁹ vt cogaꝫ aīn cōplementū ꝺigeſtionis expellere vel conari aꝺ expellenꝺū:⁊ talis ſignificat potius malū ꝙ bonū. Et ꝓpr̄e ſi virtute conāte nulla ſequaꝫ expulſio.Ubi vo aliq̄ ſequaꝫ expulſio:nō ē ita peſſima ſignificatio nec neceſſario mo:talis.bz eīm virtus ꝺn̄ium ſupra ꝙ tem quā expellit:lz nō ſupra totā. ¶ Tertia cōꝺitio ꝙ fiat in ꝺie cretica:⁊ p̄cipue nō fiat in ꝺie ſexta que ſignificat recꝺiuam:vt eſt apuꝺ Gale.in lib.ꝺe mirabilibus p:onoſticoꝝ ꝺe filio regis. ¶ Quarta q: ſequaꝫ alleuiatio.ille eīm rigo: ſeq̄/tur expulſionē materie mo:ꝺicātis velociter ſupra mēbra ſenſibilia ſiue aꝺ ſtōm:ſiue aꝺ iteſtina:aut ſup ambitū toti⁹.verūtn̄ cū aliqs rigo: nō eſt cuz eūatiōe:⁊ in ho:a cretica.ſ.laꝺabili:⁊ nō ſequitꝫ leuitas:tūc iſte ꝺiſpoſitiōes.ſ.rigo: ⁊ ho:ripilatio cū eūatiōe materie ſignāt ꝙ eūatio nō ſit ex victoria ⁊vtutiꝫ ſupra totā materiā:ſz expellitꝫ pp multituꝺinē ei⁹ aut malicią p̄ter moꝺū ⁊vtutē ſtimulātē ¶ Et ꝺe rigore eſt q̄ ſignificat mo:tē:⁊ eſt ille quez ſequitꝫ ꝺebilitas virtutis;et caſus calo:is innati;et ſiccitas.

Galenus in libro ꝺe rigore Cui acciꝺit rigo: cū ꝺeſipiētia ⁊ p̄turbatione intellectus: eſt peſſimum ſignum:et iterū rigo: incipiēs a lumbis exp oſterio:i p̄te ſepi⁹ acciꝺit co:poribus: quoniam ex parte ſuperio:i ⁊ āterio:i. Opino: aūt byppocratē ꝺixiſſe qō ſi

¶ Hic ponit ſcꝺam ſignificationē.ꝺ.ꝙ aliqs eſt rigo: in feb.p̄tinua:q̄ ſignificat mo:tē:⁊ iſte eſt rigo: quē inſequitꝫ ꝺebilitas virtutis:caſus calo:is innati ⁊ ſiccitas.⁊ p ꝺebilitatē virtutis intelligit ꝺebilitatē triū virtutū ſimul:aut ſaltē virtutis vitalis notabilē q̄ marie ex pulſu ꝺinoſcitꝫ. Caſus aūt.i. notabilis ꝺiminutio calo:is innati cognoſcitꝫ p frigiꝺitatē extremo:ū.Sed ſiccitas.i. arefactio p facilē to:nalitatē.⁊ ꝺe boc rigore eſt ſermo in affo. Si in feb.nō ꝺeficiēte rigo: inciꝺerit tā ꝺebili exīte virtute mo:tale. ¶ Ubi nota ꝙ ꝺuobus moꝺis poſſumus intelligere rigorē bis tribus accn̄tib⁹ cōplicari vno mō q: bec añcedant rigorem:⁊ aꝺ būc intellectuz loquitꝫ affo⁹.ſcꝺo mō q: ſequātur rigorē aut eius cām.⁊ aꝺ bunc intellectū loquitur

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

acute febrícitãtibus superuenit rigor solui tur egritudo nec intelligas ita si fuderis super egrotantem aquã frigidam donec accidat et rigor. Sed intẽdo ꝙ intẽtio byppocratis in hꝭ fuerit illõsteri quãdo causa rigoris mouet ab interioribꝰ corporis.

Auic. et vtroqꝫ mõ talis rigor significat mortem. nã siue añcesserint rigorẽ siue subsecuta fuerit virtute tã exñte debili. aut rigor est cũ eũatione aut sine. Si sine significabit naturã tẽptasse eũationẽ et fuisse impotentẽ: ꝛ erit pessimũ signũ. ꝛ cũ hoc materia agitata ꝛ nõ educta citius interficiet. ꝛ fic erit etiã malũ per viã cause. Si ẋo sequat eũatio forte nõ tolerabit eã: ꝛ ꝓpꝛie si fuerint multi rigores cũ multis eũationibus. Rigore tñ semel euẽniente. cũ eũatione cõpleta bũoris faciẽtis: lz nõ necessario sequat mors erit tñ illa crisis nõ absqꝫ maxia molestia. ¶ Et nota ꝙ hic rigor nõ solum significat mortẽ in feb. cõtinuis: sed etiã in vulneribus mẽbrorũ nobiliũ: sicut i fractura cranei vulneribꝰ mẽbroꝝ neruosoꝝ ꝛ silibꝰ. Significat. n. nocumẽtũ cõicari aut dilatari ialiquo mẽbro nobili: ꝛ ꝓpꝛie significat mors si fuerint rigores plures. ꝛ hi rigores fiũt a virtute tẽptãte crisim. Sꝫ ẽ aliqs motus ꝓpe mortẽ siue rigor siue tremor appellandus sit q̃ nõ fit a ẋtute ꝺ quo est sermo apõ Auer. 3° colliget. in. c. de cãis accñtiũ virtutis expulsiue totius corporis q̃ sunt: tremor: rigor: ꝛ horripilatio. ꝛ in fine. c. cuiꝰ textꝰ series est hec. Sed tremor q̃ fit in hora mortis est motꝰ ẋtutis expulsiue ꝓp impotentiã sustẽtãdi mẽbra. ꝛ ꝓpterea extinguit calor extrinsecꝰ: ꝛ ex toto resoluit. ꝛ assimilat iste motꝰ motui q̃ nõ hꝫ ꝓnᵐ: nec finẽ: neqꝫ cãm sꝫ solũ defectũ: sicut vꝝ in motu flãme cãdele: et in casu foliorũ siccoꝝ citroꝝ ꝓp cõsumptionẽ. ꝛ ꝓpterea qñ aduenit aliqd ab extrinseco qꝺ fit mortiferũ ipa expellit tunc superfluitates ꝓpter tremorem: sicut accidit in illis qui decapitantur.

Ego credo quicqd alij dicãt ꝙ hꝫ textus Auer. sit intelligẽꝺ de tremore ꝓpꝛie sumpto q̃ est motꝰ cõpositꝰ ex volũtario motu intẽdẽte mouere vel q̃etare mẽbra. ꝛ ex motu fctõ a grauitate mẽbroꝝ huic ꝑtio ꝛ nõ de rigore ꝓpꝛie sumpto ꝓp duo. Primũ ꝙ Auer. intitulauit hoc capꝝm de cãis tremoris ꝛ rigoris ꝛ horripilationis. Cũ aũt in hꝭ ca. posuisset cãs rigoris ꝛ horripilatiõis ꝙgruũ erat vt ipse poneret cãs tremoris. alꝝ capꝝm frustra fuisset intitulatũ de tremore. sꝫ nullibi posuit cãs tremoris nisi hic. Scõꝺo. qꝛ totus textꝰ adaptat tremori ꝛ nõ rigori. Ecce. sed tremor q̃ fit in hora mortis. i. valde ꝓpe mortẽ est motus ẋtutis expulsiue. s. q̃ est in lacertis ꝛ nõ naturalis. qꝛ subiũgit ꝓp ipotentiã sustentandi mẽbra. Jn hoc. n. s. sustentare mẽbra ꝑtinet ẋtuti motiue lacertoꝝ. cuiꝰ duplex ẽ opatio: ꝑma ꝑmi. doctrina. 6ª. vna mouere mẽbra altera ipsa q̃etare: et hec ẋtus motiua est simul q̃etiua mẽbroꝝ ꝛ motiua eoꝝ ꝛ expulsiua superfluitatũ q̃ sunt in ipis: vt mãifestũ est: nõ aũt ꝑtinet ẋtuti expulsiue naturali sustẽtare mẽbra vt notum est. Et ꝓpterea cũ hic eger est ꝓpe mortẽ. s. i eo extinguit calor extrinsecꝰ. i. spũs q̃ ẽ in lacertis extrinsecis deseruiens virtuti motiue ꝛ ex toto resoluit. ¶ Deinde dicit ꝛ assimilat hic motꝰ motui q̃ nõ hꝫ ꝑnᵐ neqꝫ cãm. s. totalẽ tenentẽ se ex parte bois inqꝫtuꝫ viuẽs. neqꝫ finẽ. s. intẽtũ ab aliquo aut ab aliqbus agentibꝰ se tenentibꝰ ex ꝑte bois iquantũ viuẽs. Sed hꝫ solũ defectũ. i. ipotẽtiã cõtinẽꝺi mẽbra. fit. n. hic tremor a duabꝰ causis simul. quarũ nulla intẽdit ipꝫ qꝛ virtꝰ intẽdit quietẽ ꝛ grauitas mẽbroꝝ motuꝫ deorsum: sicut videt in motu flãme cãdele palpitantis cũ vult extiguiꝛ q̃ palpitatio ꝓuenit a duplici cã. s. a leuitate ignis mouẽte sursum: ꝛ a forma ignis intẽdente ipam adherere licinio ꝓp sui cõseruationẽ. ꝛ in casu foliorũ arboꝝ ꝓpter ꝺsum

ptionẽ. i. bũido ipsoꝝ ꝺsũpto. nã grauitas foliorum inclinat deorsuꝫ. ꝛ stipes cui foliũ adheret intendit ipsiꝰ adhesionẽ. ꝛ sic fiti ipoꝝ agitatio donec cadãt ꝓpterea in hoibꝰ q̃ sunt decapitãꝺi superfluitates ꝓpter timorẽ egrediunt inuolũtarie ꝓpter grauitatẽ supfluitatũ supantẽ ꝺtẽtiuã musculoꝝ. s. ani ꝛ colli vesice. nõ qꝛ intẽdat illoꝝ super fluoꝝum expulsio ab aliqua virtute hominis.

Dubitatur circa predicta. qꝛ ꝑter supra scriptas sunt alie cause rigoris: vt puta rigoris sequẽtis subitã eradicationẽ materiaruꝫ siue fiat ab arte: siue a natura de quo loq̃tur Aui. 2ª huiꝰ i ca. de narratione signoꝝ bonoꝝ. ꝛ ponit ibi iter signa bona. ꝛ hic rigor sequitur infrigidationẽ fctãm ab aere ingrediente poros cutis q̃ occurrẽs mẽbris sensitiuis sub cute et exñs eis frigidior est cã cur rigeãt etiã ipe estatis. Et si sequat hanc cãm reducit ad q̃ntã cãm supra scriptã. Mã sub cibo de quo ibi loq̃tur cõpꝫendit aer: ꝛ reliqꝫe res nõ naturales q̃ pñt esse in cã. Alꝝ posset dici ꝙ roride ptes et flegma sub cute infrigidant ptes illas ꝓp depauperationẽ spũs sequẽtẽ eũationẽ. ꝛ aliqñ immediate post mictum accidit rigor aere frigido subingrediente per poros ꝛ foramen vrine ad vesicam.

¶ Horripilatio vero fit a causis paucioribus causis rigoris.

¶ Jn hac ꝑte supius diuisa ponit causas horripilationis dicens: ꝙ horripilatio fit a paucioribꝰ. i. debilioribus causis rigoris. ꝛ hꝫ põt esse manifestũ ex sepe dictis. Mã hũoꝝ paucus parũ acutꝰ tarde motus poterit causare horripilationẽ: q̃ si augeatur in quãtitate: aut acuitate: aut velocius moueat ad mẽbra sensibilia erit cã rigoris. Põt etiã intelligi ꝙ horripilatio fit a paucioribus causis numero: vt puta: si ad rigorẽ requirũtur tres dicte cause: due ex ipsis sufficient ad horripilationem.

Nota ergo circa ꝓdicta ꝙ pigritia est leuior iter oẽs illas. maior ea est fractio. i. lassitudo vlcerosa: vel extẽsiua. deinde frigus: deinde horripilatio: deide rigor. Vltio de intentiõe Ga. in li. de rigo. ꝛ est tremor sequẽs debilitatẽ ꝓp fortẽ ꝺcussionẽ. ¶ Nota 2° ꝙ lzsint posite hoc ordine: nõ tñ necessario q̃libet de priorib⁹ est leuior aliq̃ de posterioribus. Qñqꝫ eñ ꝓtingit frigꝰ esse fortius: ꝛ a fortioribꝰ causis contingere aliquo certo rigore. silr fractionẽ aliqua certa horripilatiõe: nec intelligas ꝙ semp sit manifesta gradatio de leuioribus ad maiorẽ: cũ qñqꝫ ꝓp fortitudinẽ cause velo citer occurrentis nõ ꝓcipiatur ab egro prioritas aut posteriorꝛitas in istis. Sꝫ bene dico ꝙ si oẽs iste dispositiones deberẽt cõtingere ab eisdeꝫ cãis paulatim ꝛ successiue actis ꝓcipitur manifestus transitꝰ de minoribꝰ ad maiores.

¶ Et cõmotio aie periodi indicat ꝓiodũ. Sex canones de virtute imaginatiua.

¶ Jn ꝑte ista Aui. ponit quosdã canones. ꝛ posset diuidi i sex ꝑtes ꝑm ꝙ sunt sex canones. Primꝰ canon ẽ iste. cõmotio aie ꝓdi. i. imaginatiõis ꝓdi idicat periodũ de primo secuturũ: qꝛ imaginatio casus facit casum. Et ꝓpꝛie apud Auic. q̃ volunt imaginationes nõ solũ ꝓpꝛiũ corꝓ sed etiã alienũ imutare: et ꝑm hunc intellectũ est hic textꝰ cõiter allegatꝰ. ꝓpterea ꝓcipiũt febrientes debere diuerti a cogitatiõe potissimi. ¶ Et nota ꝙ imaginatio ꝓdi indicat ꝓiodum tã per viã cause: vt dictũ est ꝙ ꝑ viã signi: eo ꝙ hũoꝝ cõmoti aduentante potissimo mittũt vapoꝝes ad cerebꝝũ: ꝛ causant hmõi imaginationes in cerebro ꝓpter obe-

dientiam

dientiam virtutis inter se.Mã hoc modo cũ aliqñ sperma cõmouet̃ i somnis est cã cur fiat imaginatio mulieris cũ qua imaginatur coire.Alius sensus cp cõmotio aie periodi.i.sequens causas periodi.s.motus bũorũ ⁊ vaporũ peruentiũ ad cerebrum:⁊ ad cor:⁊ ad reliqua mẽbra que sunt causa mutationũ bmõi.Propterea.cũ videm⁹ has mutationes in egro fieri ꝑm tres sensus suprascriptos iudicamus periodum de ꝓximo secuturũ:et hoc est bonũ signuz:⁊ notandũ in febribus maxie cõtinuis:in qb⁹ latẽt aliqñ initia exacerbationũ.

lia aliquãdo zo ore stomachi accipitur.

¶Et senũ quidẽ febres sunt sepulte.

¶Hic ponit scõm canonẽ di.cp feb.senum sunt sepulte:⁊ per febrem sepultã intellige feb.multũ ledentem interiora:cuius tñ calor est mitis exterius Et nõ intelligit hic per se.sepultã febrẽ remissam iurta intentionẽ afforismi ꝓme ꝓticule.ꝓpter hoc em̃ sentibus feb.nõ fiunt simplr acute. frigida em̃ corpora habẽt:sed intelligit vt tã dixi feb.fortẽ et valde ledentẽ interius:lz exterius quo ad tactũ leues appareant.Qđ intelligit nõ solũ in principijs paroxismorũ:aut exacerbationũ:sed etiã in reliquis tpibus.harũ cause sunt humores grossi:⁊ ꝑ ꝓie ingrossati per adustionẽ:q̃ ꝓpter multitudinẽ caliditatis cũ putrent:que est in subiecto dẽso multũ ledũt ptes vicinas.vapores tñ eorũ grossi nõ possunt exterius expandi.ad qđ etiã cõcurrit virtutis impoª maior in senibus cp in iuuenibus aut pueris.⁊ be sunt male ꝑm plurimũ significãtes humorẽ multũ ledentẽ:nec virtuti facile obedientẽ et cũ hoc ipsius ⁊tutis impotentiã.Et be feb.lz possint accidere in alijs etatibus:tñ illud rarius euenit cũ nõ adsit in eis tanta virtutis impotentia:nec humores ita grossi tardi. Exẽplum aũt harũ feb.est ferrũ ignitũ nondũ candens:qđ subito ledit multũ tangentẽ:⁊ tñ nõ calefacit multum ad distantiam.Oppositus est in flamma que non multum ita immediate calefacit tangentem que tamẽ ad maiorem calefacit distantiam.

De febre sepulta que accidit mẽbus.

¶Et quandoq̃ est causa in lõgitudine febris grossitudo in visceribus:quare resupinetur febriẽs et extendat pedes suos ⁊ tangantur viscera sua.

¶Hic est tertius canon.in quo dr cp qñq̃ causa in longitudine feb.est grossitudo in viscerib⁹. Et ex isto infert egrũ debere resupinari et extẽdere crura ⁊ tangere viscera ad ꝓcipiendũ in qua parte est grossitudo.¶Pro cuius canonis declaratiõe nota cp per grossitudinẽ in visceribus intelligit aut apa alicuius membri intrinseci sicut epis splenis stomachi intestinorũ vesice matricis mesenterij.⁊ nõ solũ intellige apa.sed etiã grossitiem nõ apostasim siue sit oppilatio:siue sit humor alicuius membri intrinsecꝰ:in cuius poris sint humores colecti:nõ tamen soluentes continuum.cã canonis est. qr per hmõi grossitiẽ debilitata digestiua ⁊ expulsiua horum mẽbrorũ multiplicant̃ superfluitates que suggerunt materiã febri.et cũ hoc suis malis vaporibus ledunt cor ⁊ reliqua mẽbra.¶Sed nota cp aliqñ grossitudo ista tactui occurrẽs nõ est in visceribus:sed est in sipbach ⁊ miracb ventris.et cõprehendit̃.qr leui cõprehensiõe occurrit tactui nec adsunt nocumenta tanta quanta solent euenire ꝓpter grossitiem mẽbrorũ intrinsecorũ nobilium.¶Nota tertio.cp licet crura egri resupini debeant esse aliqualiter extensa:non tñ oino.sic em̃ nimium tenderet cutis ⁊ tactus viscerũ impediret̃.

¶Et quando denigrat̃ lingua febriẽtis cũ alleuiatiõe febris tunc feb.eius est sepulta.

¶Hic ponit quartũ casum dicẽs.cp qñ denigrat̃ lingua ⁊ febris est leuis exterius tunc febris est sepulta.significatur em̃ per nigredinem lingue fortitudinẽ feb.in interioribus et puitatem ei⁹ in exteriorib⁹ q̃ iuxta dicta supius est feb.sepulta.

Sed contra si lingua multũ distans a minera putredinis multũ patitur.qr multũ denigratur et arefit ꝓpter hũores ⁊ vapores putridos sibi cõiocatos:etiam de berẽt exteriora multũ calefieri:similiter vaporibus notabiliter cõiocatis.¶Rñdetur cp nõ sunt cetera paria:lz sit equalis substantia.mã vie peruenientes ad linguaz ab interioribus sunt valde ample et multe sicut canna pulmonis ⁊ arterie per quas a spũalibus ad linguã possunt facile transire humores ⁊ vapores.⁊ similiter meri ⁊ vene per collũ ascendentes per quas a mẽbris naturalibus lingue possunt facile vapores cõiocari.¶Et nota hic cp magis mirabile videtur cp quãuis pulsus nõ fit multum in his febribus a differentijs naturalibus permutat⁹:tamẽ ꝑm plurimũ sunt mortales. parua em̃ fit pulsus ꝓmutatio.qr cor parum calefit et leditur in cõparatione ad reliqua mẽbra intrinseca natura existente magis solicita de eo cp de reliquis.Tandẽ tamen virtute debilitata ꝓpter longitudinẽ feb. sequentis materie grossitiẽ et inobedientiã opus est egruz succũbere.aut forte causa est.qr materia huius feb.magis ledit cor malitia occulta cp manifesta.

¶Et quandoq̃ associatur febri paralisis: ergo curetur febris in primis:et de illisque conueniunt eis est sirupus acetosus permixtus cum geleniabin et aqua ciceris cũ oleo sit tolerat febris.

¶Hic est quintus canon in quo dicit cp quandoq̃ associatur febri paralisis:⁊ tunc oportet cp cura fiat dignior in quo casu cõuenit syrupus acetosus permixtus eum geleniabin idest melle rosato. et conuenit etiam via cibi aqua ciceris cum oleo cõi ¶Nota primo cp per palisim intelligimus mollificationem nõ vniuersalem:qr hec est feb. periculosior non dans inducias nisi paruas. sed intelligimus mollificationem vnius medietatis:aut vnius membri particularis.et per febrem intelligit febrem fortem:sicut causonem sinochan tertianam continuam:⁊ similes que sunt periculose. nam de febribus leuibus nõ intelligit:immo iste pro cura paralisis ꝓuocant̃ cũ exhibitione confectionis anacardine.¶Nota scõo cp lz ꝑncipalis intentio sit ad febres:nõ tamen negligẽda est paralisis.ꝓpterea pro digestiuo dat syrupum acetosum conuenientem in febre:⁊ secum permiscet

gelentabim cõueniens in paralisi. similiter exbi/ bet aquam cicerũ cõuenientem inplurib⁹ febri/ bus ⁊ iuuantem in paralisi. addit aũt oleũ pro cõ dimento. Est enim mos arabum. immo etiã by/ spanorum tẽpore nostro oia vsq; ad carnes cõdi/ re cum oleo. Dixit aũt Auicẽ. si toleret feb. qr pos set esse tanta feb. vebementia q; mel rosatum no/ ceret: loco cuius esset exbibendum iuleb ros. ⁊ zuc carum optimum. et nõ esset exbibendum ius cice rũ cũ oleo: sed ptisana ordeacea: aut aliqõ simile.

Nota. ¶Et rasio capitis est ex eis que ispissant cutem eius. quare reuertuntur vapores et fit febris fortis.

¶Hic est vltimus canon in quo dicit q; nõ fiat ra sio capitis et tu intellige etiam de rasione barbe et est de illis que inspissant cutim capitis ⁊ barbe et opilant: quare retinentur vapores cõsueti per illas regiones transpirare: ita vt redeat fe. fortis nam magnificatur aut fit recidiua. ¶Huius aũt causa est: qr in rasione fit pilorum cõtractio ⁊ do/ lor quidam per quẽ humores fluunt ad poros et opilant ad qõ adiuuat maior infrigidatio aeris pilis remotis. Ex quo canone nobis cõsulitur vt nõ facile egris cõcedamus abrasionẽ capitis aut barbe nisi forte propter magnam necessitatem. Quandoq; eñ opꝫ radere caput in febre: vt appli centur medicine capiti necessarie ꝑ sedatione do loris: aut ꝓhibitione aduentus apostematis ⁊ fi milium. sed nõ cõcedamus hmõi rasionẽ vt cõpla ceamus eis dũ conquerũtur a pilis noceri ⁊ fasti/ diri. sed cum forpice possumus concedere hmõi amotionem pilorũ. ¶Ultimo nota q; si oporteat concedere elaborandum est ad transpirationem vaporum ne febris redeat aut fortificetur vaporã do partem facies cũ panno calido. et probibẽdo ne se cõmutet ad aerem frigidum.

¶Intentio ad curationes vles fe. pu. Cap. vij.

Cias q; intentio in medican/ do ꝑas febres quandoq; verti/ tur ad partem febris: quare est necessariũ vt infrigident et ꝓ/ mectent. quadoq; ad partẽ ma teriei vbi necesse est vt maturetur vel dige/ ratur: aut necesse est vt euacuetur.

¶Postq; Auicen. in parte precedenti posuit cau/ sas et diuersitates febrium putridarũ ⁊ signa ea/ rum in generali. necnõ signa quorundã accẽtium que frequenter añcedunt febres ⁊ ꝓprie interpo/ latas. In parte presenti ponit curationes vniuer sales feb. putri. ¶Habet hec pars quatuor ptes. In prima parte que est primũ capl'm ponit duas intentiones generales ꝑ curatione vniuersali fe. putri. necnõ canonẽ: ⁊ instrumenta quibus be in/ tentiões perficiũtur. In secũda parte docet ciba re febricitantes hmõi febribus putridis. In ter/ tia parte ponit curatiões feb. acutarum. In quar ta parte curat accidentia quedaꝫ q̃ frequenter fe/ bribus: ⁊ proprie acutis cõplicantur. secũda pars incipit ibi. (Scias q; cõuenientiores cibi.) in ꝓn/ cipio capl'i immediate sequentis. tertia ibi. (Nõ dictum est de regimine.) in principio quarti cap. sequẽtis. quarta ibi. (Loquimur itaq;.) in princi pio quinti ca. Primum autem capitulum in quo si cut dicit in rubrica Auic. ponit intentiones ad cu/ rationes feb. putri. diuiditur in quinq; partes. In prima ponit duas intentiones generales pro cu/ ra barum feb. Postea notificando ⁊ comparando eas adinuicem. scõo ponit ea cũ quibus cõplẽtur dicte intentiones ponendo in viu eorum cano/ nes. In tertia parte ponit canones obseruandos pro cura quorũdam accidentium que aliquando febribus complicãtur. In quarta parte describit quedam solutiua. In quinta parte pro cõplemen to doctrine subdit quosdam canones. secũda ibi. (Et cũ tu infrigidas.) tertia ibi. (Et scias q; quã doq; aggregantur.) quarta ibi. (De solutiuis.) quinta ibi fere in fine capi. (Et febricitans qui/ dem.) Prima in tres. nam primo ponit intentio/ nes predictas. secũdo alteram ipsarum declarat. tertio cõparat eas quo ad vsuꝫ nostrũ. secũda ibi (Et digestio.) tertia ibi. (Et quandoq; sunt con/ traria.) ¶In prima pte dicit q; tu debes scire q; intentio in medicando feb. putri. quandoq; verti/ tur ad partem feb. ⁊ ratione huius oportet q; in/ frigidet et humectet. quandoq; ad partem mate/ riei. ⁊ ratione huius oportet q; ipsa materia ma/ turetur aut digeratur. aut oportet q; euacuetur.

Notandum primo q; licꝫ in rubrica fit mentio solum de feb. ꝑ/ tridis. tamen Aui. ponit hic regulas cõmunes ꝑ curatione oĩum feb. humoralium. ¶Notandũ se/ cũdo q; medicatio accipitur dupliciter. vno modo pro remotione morbi: ⁊ taliter nõ sumitur hic se/ cundo mõ ꝑ opatione per quam tandẽ morbus remouetur: ⁊ talr accipit hic. ¶Notandũ tertio q; statim sicut feb. cõprehenditur hũoralis. cõprehẽ duntur due res preter naturã abijciende. s. febris et hũor faciens febrẽ. ꝓpter qõ in oĩ tali feb. recte curanda occurrũt due intentiones. vna ad febrem remouendã ⁊ est infrigidatio ⁊ humectatio. Alte/ ra cõtra hũorem ⁊ est digestio vel maturatio: per quas humor est ad benignũ reducendus aut eũo/ ni preparandus. ⁊ ratione reductionis ad beni/ gnum dr digestio. sed ratione preparationis ad euacuationem dr maturatio. ꝓpter qõ in textu ad dit tertium sub disiunctione. aut necesse est vt eua cuetur qr non debet euacuatio nisi illis que non possunt ad benignum reduci. ideo intẽtio que est ad humorem tripartitur in digestionẽ maturatio nem ⁊ eũationem. ¶Notandum quarto q; istarũ intentionũ: quarum vna vertitur ad febrem: alte/ ra ad humorẽ. quãdoq; vna est fortior altera. i. q; si omittatur maius imminet periculũ ⁊ medicus magis se cõuertet ad illam alia nõ neglecta. pro/ pterea vt dicet quandoq; magis se vertit ꝯ contra febrem. quandoq; magis cõtra humorem. ⁊ quã/ doq; sunt eque fortes. ⁊ tunc equaliter cõtra am/ bas se conuertit. de hac tamẽ Auic. nõ facit men/ tionem dans ipsam per alias intelligere. ¶No/ tandum ergo ꝑ cura febriuꝫ putridarũ nõ potuit Auic. ponere intentiones magis gñales istis per quas medicus dirigeret in verã curam ipsarum: cum sumãtur a febris essentia et a modo essendi ipsaruꝫ. pendẽt eñ febres putride immediate ab humoribus putrentib⁹: sed mediate ab hũorib⁹ nõ putrentibus opilationibus ⁊ filꝰibus. Sed cuꝫ febris sit formaliter calor et effectiue siccitas sibi debeꝫ infrigidatio ⁊ humectatio. Sed ratiõe cau se sibi debetur digestio maturatio aut euacuatio. Omisit autez Auicen. intentionem ad virtutem: qñ supponit ipsam esse notam ex canonibus ge/ neralibus. quarta primi capitulo primo.

Regule cõmu/ nes febriũ hu/ moralium.

Digestio Maturatio

Hic penes Gentilem ⁊ reliquos cadũt tria dubia. Primum vtrũ sit prior intentio ad causam ꝯ ad febrem aut ecõtra. Et videt q; prior sit intententio ad cãm ex intẽtiõe

Dubia tria no tatu digna.

Gal. tertio

Gal.tertio tegni. Oportet prius cām abscindere deinde venire ad eaz que facta est discrasiam. Idē dicit.6.terapentice.capo.8.7.7.terapentice.ca. 13. ¶ Et cōfirmatur.qz illi prius est intendendum sine cuius remotione reliquū remouerī nō pōt.13 sine remotiōe cāe feb. nō pōt fe. remouerī: qre ꝛc.

In oppositum est Auic.in hoc capi. parum distante a pn cipio illi parato. Et scias q febris quandoq; est tante vebementie. Item Gale.8. terapentice.ca° vltimo vbi dicit.qō indicatio a febre obumbrat omnes alias. ¶ Et confirmatur ratione.qz prior intentio medici est ad id quod magis infestat et est magis preter naturam.talis autem est febris et non bumor qui est causa febris. ¶ Pro notitia tituli huius dubij premittendum primo. qō aliquid esse prius potest intelligi dupliciter vno modo prius in intentione.i.primum quod medicus intendit.et boc modo certum est quod prior intentio est ad febrem.nam gratia curationis eius intendimus reliqua.nam primum in intentione est finis operis .et finis est prius et principalius intentus bis que sunt ad finem.Alio modo aliquid dicitur prius executione.scz a quo prius operando incipere debemus:7 de priori boc modo sumptum est presens dubium.

Galenus.

Cura febr. duplex regularis et coacta.

Pro cuius decisione premittēdum q cura feb.est duplex.regularis et coacta. Regularis est aliqua cura dupliciter.vno modo.qz accepta a modo eēndi feb.idest q ficut se bz febris ad esse:ita se babet ad curari.scō modo dicitur cura regularis:qz sine nocumento notabili.7 bec a Gal.ij.terapentice vocat sine fallacia ¶ Similiter cura coacta dicit dupliciter.vno modo vt opponit cure regulari.primo mō sumpte.et est que alio modo oppositionis opponitur febri q̄ fit eius modus essendi a causis suis. secundo modo dr cura coacta que opponitur scō modo cure regularis:7 est cura facta cum notabili nocumento:lz magis sit tuuatiuū nocumēto. ¶ Hac distinctione premissa sit bec prima cōclusio. Cura regulari primo mō sumpta prior est intentio ad cām q̄ ad feb. pbat:qz sm hunc modū sicut se bz febris ad esse:ita se bz ad curari.sed feb. bz esse a cā sua.ergo prior est intentio ad causam .modus eīm destruendi febrez dz esse proportiōalis modo producendi ipsam:7 sm hunc modū prior erit intentio ad causam antecedentem q̄ ad cōiunctam et bec est intentio Gal.14°.terapentice in principio q in febribus que babent cām antecedentem prima intētio est causa.7 secūdo terapētice.quarto capo.nō cessat febris nisi cesset putredo. ¶ Secūda cōclusio.cura regulari scō mō sumpta eque prima intentio est febri 7 cause sm plurimū. pbatur.qz sm plurimū nō posset fieri cura sine nocumento notabili:nisi illa cura cōferret vtrioq;. Sed illa conferente vtrioq; est eque prio a cura vtriusq; incboandum.ergo ꝛc. Dixit aūt sm plurimuz:qz possibile est q fiat cura regularis .scz absq; notabili nocumēto:que tamen nō debetur eque primo febri 7 cause. Nam possibile est q feb.sit valde vebemens.7 causa eius sit colera citrina non multū grossa:cuius tamen nocumentum per ingrossationem factaz a potu aque frigide non.sit notabile. tunc manifestum est in boc casu bunc potuz aque frigide prius deberi febri q̄ cāe:scz colere citrine. ¶ Tertia cōclusio, cura coacta primo mō prior intentio est ad febrem q̄ ad cām. pbatur. qz aliqn febris est tante vebemente sicut causon:q addi-

tione aliqua facta in feb.eger succumbet. Et certum est q in boc casu dimissa causa oportet attēdere ad febrem infrigidando vltima infrigidatione. Et bec cura vt manifestum est sumitur a modo contrario modo essendi febris. ¶ Quarta conclusio cura coacta secundo modo quandoq; prior intentio est ad causam quandoq; ad febrem. probatur.nam quandoq; opponuntur intentio ad causam 7 intentio ad febrem:vt statim dicet Auicen. quia id quod confert vni nocet alteri.prior ergo intentio erit ad illud cuius cura potest perfici cū maiori iuuamento et minori nocumento. ¶ Sed tam superest vt respondeamus ad rōnes in contrarium. ¶ Ad primas tres auctoritates Gale.dr illas babere locum in cura regulari primo modo sumpta. ¶ Ad rōnem negatur maior.nam febris aliquando est tante vebemētie quod nō licet vti regimine cause:vt statim dicet Auicen. verum sicut ipse dicet ibidem sedata febre:et confortata virtute oportet postea redire ad causam .febris enim non potest perfecte sanari nisi remota causa ¶ Sed ad positiones in oppositum respondetur primo ad auctoritates qō verū dicūt.s.priorē esse aliquādo intentionē ad febrem q̄ ad causam:sed nō semper. ¶ Ad rationem negef maior si vniuersaliter accipiatur.immo aliquando minus ledenti opz prius et potius intendere q̄ magis ledēti qm̄ minus ledēs est cā magis ledentis sine cuius remotione magis ledens remoueri non potest.

Dubitatur scō an digestio debeat cause antecedenti an coniuncte. Et arguitur q cause coniūcte per Auicen. inferi? dicentem quod sedimen laudabile nibil aliud est q̄ bumor faciens egritudinem:sed bumor faciēs egritudinem est causa coniuncta egritudinis. ¶ Secundo.digestio debetur bumori putrido:sed bumor putridus est causa coniūcta. ergo ꝛc.tenet ꝓña.et assumptū est Gal.tertio tegni.dicentis: q digō facit cessare putredinē manente substātia.

Dubius singulare.

In oppositum arguitur. quia bumor putridus ē qui per putredinem aduritur.idest incinerat bumido erbalante.Sed buic non debetur digestio:qz non potest ad benignum reduci.nec oportet vt prepararetur ad euacuationem:cum cōtinue finiatur bumidis partibus euaporantibus:7 cineritio remanente.7 banc sniam voluit Gale. primo regimis acutorum.super illo verbo. Ptisana ordeacea.

Pro cuius dubij decisione tenenduz est q tā cause añti q̄ cause cōiūcte debet digō:lz qñq; soli cause añcedēti:sicut in feb. interpolatis bītibus materiā ꝑ plurib⁹ porisimis:sicut cōtingit accidit. Aliqn soli cāe cōiucte debet digō:sicut in feb.tā interpolatis q̄ cōtinuis q̄ nō bnt nisi cām cōiūctā. Aliqn vtriq; debet digō:sicut in feb.cōtinuis q̄ babēt cām cōiunctā et añtem ad intra venas.4° aliqn in febrib⁹ nec cāe añti nec cōiuncte debet digestio. ¶ Prim̄ declaratur.nā in fe.interpolatis.exēpli gra.tertiana babēte materiā ꝑ plurib⁹ portisimis debet digō cāe añti:vt ipa vel ad benignū reducat:vel eūoni preparetur faciēde:vel a natura:vel ab arte. Cāe aūt eiⁿ cōiuncte putrēti ad ex venas 7 actu faciēti porisimi nō debet digō ad intentionem medicorum: cum neq; possit ad benignuz reduci.neq; oportet ipsam eūationi preparari:cum in quo tempore finiat 7 ꝑ poroscutis sensibiliter sub forma sudoris aut insensibiliter trāspirādo euacuet. Et si qua digestio buic debetur nō esset, nisi subtiliatio quedam fa-

Opinio auctoris.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eta per fricationem: aut similia: vt cito euacuetur. sed de hac non est sermo impresentiarū apud medicos. ¶ Secundum autem scilicet quod soli cause cōiuncte debeatur digestio ostenditur in febribus nō habentibus nisi causam coniunctā: sicut in cōtinuis in quibus incipit tota materia putrere a principio. ita vt non remaneat causa antecedens in cōiunctā trāsitura. In his em̄ febrib⁹ si būor ille q̄ actu facit febrē nōi sit digestus: nō fit paruo tpe finiendus d ebeat digestio vt vel ad benignū reducat si nōdū sit multū infectus aut eūo ni ppareat. ¶ Tertiū aūt. s. q̄ vtrīq; ōbeat digestio manifestū est in cōtinuis siue sint cōtinue ppositionabiles. siue ꝯcluse q̄ habēt materiā nō solū actu putrentē: sed de ꝓximo putrefiendā. ¶ Quartū aūt s. q̄ neutri debeat digō oñditur in febribus interpolatis vnius paroxismi: et in febribus interpolatis plurium paroxismorū nō bñtibus cām antez q̄ sit materia. sed solū malā cōplexionē epatis: et venarum gñatiuā būorū q̄ debent esse causa cōiuncta paroxismi. Similiter hoc manifestū est i febribus incipientibus a materia summe digesta.

Sed iā superē vt rñdeam⁹ ad rōnes fctās i ꝓriū. ¶ Ad p̄mā cū ōr q̄ sedimē laudabile ñ ē nisi būor faciēs egritudinē ōr q̄ illud est vey. Sed ōr q̄ būor est faciēs egritudinē dupl'r. s. actu: et hoc facit cā cōiuncta et aptitudine: et hoc facit cā añcedēs. et certū est by⁹ postasim apparentē in vrina ab vtraq; posse deci di. ¶ Ad 2^m ōr q̄ digestio debeat humori putrido. et etiā nō putrenti q̄ de ꝓximo putrefaciēdus est. Et ad auctoritatē Gal. rñdetur q̄ digō facit cessare putredinē manēte suba. i. humore nō corrupto imo remanēte cū sua forma subali. Intelligit em̄ Gal'. de digōne per quā būor ad benignū reducit siue sit sub forma cāe añtis siue cōiuncte. Mā in illo q̄ nō est a ꝑtu putridus facit cessare putredinez futurā. sed in illo q̄ est actu putridus facit cessare putredinē presentē illū ad benignū reducendo si semiputridus fit. i. nō valde putridus. ¶ Ad rōnē aūt in oppositū ōr q̄ būor putrid⁹ nō oz digeri digestione reducente ipm ad benignū. q: hec reductio esset impossibilis. Nec etiā oz digeri digōne ꝓparante ad eūonē q̄n tā esset digest⁹. aut q̄n esset ita paucus aut tal'r dispositus vt breuissimo tpe finiendus fit. sicut accidit in materijs febrīū interpolatarū. Q̄n aūt esset multus et nō in breui tpe finiendus sicut accidit in continuis in quibus tota materia incipit putrere: tunc humor putridus digeri oz. et hec est sentētia Gale. primo regimis acutorū super illo passu. ptisana ordeacea.

Notatu dignū **Tertiū dubiū** vtrū sint eadē digestiua cause añtis et cōiuncte

Pro cuius dubij decisione ꝑmittitur q̄ digestiua sunt cōtraria ei qđ digerit. dātur em̄ digestiua ad remouendū ea q̄ ꝓbibent ne būor euacuet aut ne ad benignū reducat. Istorū aūt que ꝓbibēt ne humor euacuetur aut ad benignū reducatur. quedā sunt in quibus cōueniūt cā añs et cōiuncta: vt puta grossities et viscositas tam in flegmate nō putrente stante sub forma cause añcedētis in flegmatica q̄ in flegmate putrente sub forma cause cōiuncte eiudem et ratione istorum digestiua debēt esse eadez vt puta equaliter incisiua et subtiliatiua Sed in quibus nō cōueniunt nō debent esse eadē vt puta in caliditate. Nam flegma putridū est factum calidum per putredinē. flegma aūt non putridum stans sub forma cause antecedentis est frigidum. digestiua itaq; flegmatis putridi deberet esse minus calida q̄ digestiua flegmatis nō putridi stantis sub forma cause antecedētis. Ex quo sequitur q̄ tempore quietis digestiua debēt esse magis calida q̄ tempore paroxismi. vnde in flegmatica tempore paroxismi dabimus sirupum acetosum compositum de zuccaro. sed tempore quietis oximel compositum. sunt enim equaliter incisiua et subtiliatiua. sed oximel cōpositū calidius.

¶ Et digestio quidem in grossa est equatio eius cū subtiliatione. in subtili est equatio eius cum ingrossatione.

¶ Positis duabus intentionibus generalibus. p curatione febrium putridarum. quarū vna est contra febrem et est infrigidatio et humectatio. Alia contra humorem et diuiditur in digestionē et euacuationem. Digestionem accipiendo generaliter vt est cōmunis tam digestiōi nocitiui reducibilis ad benignum q̄ digestioni nocitiui preparabilis ad expulsionem: sicut Aui. hic accipit eam notificans. Sed cum sint tres tantū vnam illarum trium Auicen. describit reliquas omittens tanq̄ notas. est enim satis notum q̄ infrigidatio et humectatio est inductio frigiditatis et būiditatis. Similiter est manifestum q̄ euacuatio est humoris a corpore eductio. sed nō est bene notum quid sit digestio de qua hic loquitur. ideo eā notificat dicens: q̄ digestio est equatio. i. reductio versus equalitatem siue mediocritatē materie grosse cuz subtiliatione. et subtilis cum ingrossatione. ambo enim debēt ad medium reduci in grossitie et subtilitate: nō autem ad extrema ¶ Pro cuius descriptionis declaratione est primo sciendum q̄ Aui. intendit hic describere digōem in nocitiuo tā reducibili ad benignum q̄ preparabili ad expulsionem. Si enim Auicen. describeret solum digestionem in nocitiuo preparantem ad expulsionem sicut opinatur Gentilis posset argui de insufficiētia. ¶ Notandum scōo q̄ hec descriptio nō est cōpleta sed nobis est hoc modo suppienda. Digestio in nocitiuo est equatio idest versus mediocritatem reductio materie nociue grosse cum subtiliatione. subtilis cum ingrossatione. viscose cum incisione. incise cum inuiscatione: necnon fm omnem dispositionem manifestam cuz acquisitione proprietatis occulte: per quam fiat nature obediens vt expellatur aut ad benignum reducatur. ¶ Pro cuius notitia sciēdum est: q̄ digestio in nocitiuo debet remouere quascūq; dispositiones impedientes ipsius dispositionem ad euacuationez aut benignum reductionem. Ille autem sunt grossities superflua per quam fit vt nō fit nature cōueniens neq; etiam facile possit expelli cum nō possit per meatus angustos transire. Item per subtilitatem superfluam est nature inconueniens: et q: in pois imbibitur non potest facile expelli. Item viscositas facit ipsam nature inconuenientem et etiam expulsioni vt si materia fit aspera facere ipsam lenem et lubricam. Idem de reliquis dispositionibus manifestis. est iudiciuz. Proprietas autē occulta est addēda. Videmus em̄ in finocba pēdente a sanguine quantuncunq; temperato a natura in principio non fieri crisim: sed post aliquos dies: in quibus est sanguis factus secūdū oēs eius dispositiones manifestas deteriorē: fieri crisim: qō nōpōt esse nisi per acquisitionez alicuius ppietatis occulte per quam facile expulsioni obedit. ¶ Notandū tn̄ q̄ finis p se intētus a virtute digerente nō est materie expulsio sed ipsi⁹ ad benignū reductio

flegmatica accipiz

Galenus in li. de constitutione artis medicatiue. Cōe autez est in his ō scilicet qm̄ nō ē possibile solui egritudinez anteq̄ in egredientibus et superfluitatibus appareant signa digestionis sicut aures semale habeāt: siue oculi: siue aliqua particula fuerit vlcerata. Et in summa dicendo digestiōes velocitatem crisēos insallaciam salnatiuaz signāt cruda vero et indigesta in malas apostases conuersa acrisias: vel labores: vel motus vel eorum reuersiones.

reductio vt nutriat.conat̄ em̄ virtus digestiua q̄ est in mēbris radicalibus sibi assimilare materiā in quā agit sicut est ꝓprium vniuscuiusq; agētis ꝓpterea ipsam dealbat sicut videmus in sanie ꝛ ypostasi.dat em̄ sibi dispositiones p̄cedētes actū nutricationis. Accidit aūt ꝙ p̄pareť expulsioni vel q̄ equať suba.vel q̄ acquirit ꝓprietatē p quā sit cōuenientius obiectū virtutis expulsiue ly fortē in mō substantie fiat ineptior expulsioni quapropter cū virtus nutritiua nō pōt ipsum assimilare sicut intēdebat ipsa grauāte mēbra et eis nocente:virtus expulsiua mouetur ad eius expulsionem cui facile obedit ꝓpter causas iam dictas aut alteram earum.

Dubitatur vtrū digestio in tuuatiuo p̄cedat ingrossando.nā de digestione in nocitiuo iuxta iam dicta est satis manifestū ꝙ qñq; ingrossando qñq; subtiliando ꝓcedit.Qō aūt dig̃o in tuuatiuo ingrossando ꝓcedat est sñia Ari.4°.meteororū. ¶ In cōtrariū aūt sunt que quottidie apparēt.Nam digestio in piris ficubus subtiliando procedit .subtiliora em̄ fiunt quanto digestiora.similiter cuz sanguis in spūm cōuertitur subtiliando ꝓcedit. ¶ Pro noticia tituli questiōis est sciendū ꝙ digestio accipiť dupl'r. quādoq; ꝓ motu quo res digeriť.qñq; ꝓ complemento eius qō digestum est:ꝛ vtriq; diffinitio data per Ari.cōgruit. In dubio tñ nr̄o digestio accipitur ꝓ motu quo res digeriť. ¶ Notandū scōo ꝙ digestio apud Ari.quarto meteororū.sic describiť Digestio est ꝓfectio in vnoq; būido a ꝓprio et naturali calido ex oppositis passiuis.ꝓfectio poniť loco generis:ꝛ significat idē qō cōplexio siue complemētū in vnoq; būido.s.cōplexionali mixti.i.in quo est ipsa cōplexio mixti postꝙ genituz est.aut in quo futura est ipsa cōplexio mixti anteꝙ mixtū genitū sit humidū ꝓficiť ꝓ actionē calidi naturalis ꝓprij illi mixto.q̄ intendentis formā illius et cōplementū dispositionū eius.Nā si nondū genitum sit mixtū intendit ipsius ꝓductionē.ꝛ si genitum est intendit ipsius geniti cōseruationē et cōplementū dispositionū eius quib⁹ dz ꝓfici et cōseruari ex oppositis passiuis.vel ꝑm aliā translationē ex ꝓiacentibus passiuis:ꝛ in idē redit. adinuicē debite permixtis.s.būido aqueo et aereo ex vna parte.ꝛ sicco terreo ꝛ igneo ex alia pte q̄ sunt elementa inuicē p̄miscenda ꝑm exigentiaz forme mixti et cōplementi dispositionū eius que elemēta vt passiua debent adinuicē agere et pati. Permiscentur aūt debite per actionē calidi ꝓprij naturalis intendentis illius mixti esse ꝛ ꝓfectionez.

Sed contra sequitur ꝙ per actionē buius caloris p̄miscentis nō intenditur nisi cōplexio media inter passiuas q̄litates cum ipsa elementa nō agāt nisi vt passiua. ¶ Scōo sequitur banc digestionē nō reperiri nisi in mixto ex alio mixto gñando.q̄ nō exñte mixto nō est cōplexio.ꝛ sic nō est humidū cōplexionale. ¶ Ad primū dr ꝙ elemēta q̄ p̄miscenť debent adinuicē agere ꝑm qualitates actiuas ꝛ passiuas vt resultet cōplexio media iter ambas cōtrarietates ꝓpterea posset exponi ex oppositis passiuis.i.ex elementis oppositis patientibus adinuicem ꝑm oēs qualitates. ¶ Aliter dr ꝙ magis ī diffinitiōe expressit qualitates passiuas. q̄ id quod magis manifestatur post digōnē est duricies ꝛ mollities et similes que magis cōsurgūt ex qualitatib⁹ passiuis.tertio aliter dr ꝙ expressit qualitates passiuas ꝛ nō actiuas.q̄ ille passiue sunt materia actiuarū ꝑm quarū ꝓportionē ꝛ tēperamentū acquiritur tēperamentū actiuarum ꝑm p̄m. ¶ Ad scōm dr.ꝙ si volumus digestionē hic descriptā cōpetere digestioni cuiuscūq; mixti tā ex mixtis ꝙ ex elementis immediate gñandi itelligamus in vnoq; humido.s.tā aqueo ꝙ aereo ex oppositis passiuis scz sicco terreo ꝛ igneo secū p̄miscendis et nō subdamus illā particulaz cōplexionali mixti. Vel si vis eā addere sicut addit Alb̄.ma. dicamus ꝙ būtdum aereum et aqueū pōt dici cōplexionale:non q̄ sit subiectū cōplexiōis:sed q̄ est futuruz ꝓtiale subiectū cōplexionis.nam ly complexionale non solum dicit actum sed etiā aptitudinem.

Ihis p̄missis ad dubiū respondeť ꝙ digestio ī tuuatiuo aliquando ꝓcedit ingrossando aliqñ subtiliādo.aliqñ neq; ingrossando:neq; subtiliando. ¶ Primuz manifestū est in bis in quib⁹ humidū aqueū ꝛ aereum ꝓficitur ꝑ siccū terreū sibi aduenies sicut in amigdalis auellanis ꝛ similibus .aut in quib⁹ fit sepatio humidi aquei per digestionē sicut cū vinum cōuertitur in cbilum ꝛ humiditates scōe in carnem et ossa. ¶ Scōm est manifestū in quib⁹ ecōtra siccū terreū ꝓficitur per būidū aqueū ꝛ aereū sibi aduenies sicut in piris ficubus ꝛ similib⁹ in principio duris ꝛ terreis. qō humidū attrahitur a calore digerente tanq̄ cōueniens ad ꝓfectionē et cōplementū eorū q̄ digerūtur. Similiter in quibus per digestionē excludunť partes terree. sicut cū panis vel caro cōuertitur in cbilum et sanguis in spiritū. ¶ Tertiū est manifestū in quib⁹ per digestionem separať tantū de partib⁹ terreis grossis quantū de partibus aqueis et aereis.sicut cuz sanguis cōuertitur in primā būiditatē aut in lac aut in sperma.sed tamen credā lac ꝑm plurimum esse sanguine subtilius. Ite sicut qñ ptisana ꝓuertitur in cbilū. Et similiter pōt esse qñ per digestionē tātū traberet ad id qō digeriť de būido aqueo et aereo quantū attrabitur de sicco terreo.aut qñ tantū excludatur de vno cōtrario quantū attrabitur de alio quorum exempla difficile est reperire. ¶ Scōa cōclusio.ad intentionē Ari.qui vult ꝙ digestio ꝓcedat ingrossando exclusa quacūq; additione aut sepatione būidi aquei aut aerei.ꝛ fiť sic ci terrei p̄ter būidi resolutionē q̄ fit ꝓ actionē caloris digerētis oīs dig̃o ī tuuatiuo ingrossādo ꝓcedit.ꝓbať.q̄ ꝓ actionē calidi digerētis semp būidior ps dissoluitur. Qñ qō digeriť cōtinuo efficiť terrestrius. ¶ Correlariū.būidū adequatū qō digeritur siue dig̃o ꝓparet ad nouā formā mixti siue cōpleat in mixto dispōnes sibi cōuenientes cōtinue ingrossať. ¶ Et nota.vt supra dictū fuit ꝙ digestio de qua fuit q̄stio nr̄a accipiť ꝓ motu quo res digeritur.ꝛ similiter ꝓfectio siue cōpletio posita ꝓ genere.ꝓ motu accipitur quo mediante res ꝓficiť digeritur et cōpleť. Qñ si querať que res sit digestio. Rñr ꝙ est motus. Si vō digestio accipiať ꝓ cōplemēto et integritate eiꝰ qō digestū est. Rñdetur ꝙ ē termin⁹ ꝛ finis a calore naturali ꝓ motum intent⁹.ꝛ illud est integritas et ꝓfectio mixti q̄ integrať ex cōplone ꝓpria duritie ꝛ mollitie calore ꝛ odore sapore ꝛ filib⁹ necnō ꝓprietate ꝛ forma ꝓ q̄ mixtū bz esse et est perfectū in specie sua. ¶ Et quādoq; sunt cōtraria illa q̄ requirit feb.de infrigidatione.ꝛ illud qō requirit humor de digestione et euacuatione et resolutione. Quandoq; em̄ est digestiuum et euacuatiuz calidū immo est ꝑm plurimū ita.

Aristoteles.

¶ In hac parte tertia prime partis cõparat Aui. has intentiones adinuicem quo ad casum nostrũ et hz tres partes. In prima oñdit istarũ intentionum cõtrarietatẽ: quarũ altera debet febri. altera causę declarans in generali cui magis vacandum sit. in secũda parte ostendit harũ conuenientiam in quadã re iuuante respectu vtriusqꝫ. ⁊ est sirupus acetosus simplex. in tertia parte ostẽdit in speciali quõ vtriqꝫ vacandũ sit. scõa ibi. (Et multotiens). tertia ibi. (Et scias ꝙ quandoqꝫ). ¶ Prima partẽ diuido in tres. In pria Aui. innuens cõtrarietatem inter duas intentiones quarũ altera debetur febri altera humori: declarat quõ illud qõ cõuenit rõne humoris nocet rõne febris. In secũda parte ostendit in generali cui intentioni magis vacandũ sit. In tertia pte declarat quõ illud qõ conuenit rõne febris nocet rõne humoris. ex hoc inferens tria corrolaria. scõa pars incipit ibi. (Et tunc opz). tertia ibi. (Et fortasse cõtrariuz). ¶ In prima parte dicit duo. primuz ꝙ quandoqꝫ sunt cõtrarie illud qõ requirit febris de infrigidatione ⁊ illud qõ requirit humor de digestione euacuatione ⁊ resolutione. scõm dictũ est ꝙ digestiuũ et euacuatiuum aliquando: immo ꝑm plurimum est calidũ. Unde hoc quod ꝓfert rõne humoris digerendo ⁊ euacuando nocet ratione febris que curatur per frigida. primũ dictũ est manifestum.

De digestiuis. **Sed pro declaratione** scõi cadũt duo dubia. ¶ Primũ vtrũ digestiuum sit ꝑm plurimuz calidum. ad partem negatiuaz primi dubij arguitur. qr frequenter digestio materie est ingrossatio vt patuit ex diffinitione digestionis. hoc aũt fit a frigido. ¶ Item aqua frigida vt patebit inferius digerit materias calidas subtiles. Item feb. ꝑm plurimũ sunt colerice. scõo de crisi. capło sexto. ergo materia febrilũ digerẽda ꝑm plm est colera que cũ sit calida naturaliter ⁊ per putrefactionez frigido digerẽda est. ¶ Preterea plures febres accidũt tempore calido ꝙ frigido in quibus opz totũ regimen rõne tpis ad frigidũ declinare. ¶ Preterea plurime febres sunt pestilentiales in quibus pro digestiuis vtimur oxizacbara sirupo de acetosita te citri aqua frigida et similibus extinguentibus cor cõfortantibus et a maligna putredine preseruantibus. ¶ Preterea medici pro digestiuo in febribus vtuntur sirupo acetoso simplici. sirupo bisantino siru. acetoso cõposito. ⁊ aq̃ ordei endiuie que oĩa ad frigidum declinant. et plures istis vtũtur in feb. ꝙ in oĩbus reliquis simul. In oppositũ est hic Auicenna.

Triplex digestiuum. **Pro solutione** premittit primo ꝙ digestiuũ est triplex. qõdam est vis aie et hec non est calida nec frigida: qõdam est calor naturalis quod est calidum ⁊ bumidum siue per ipsum intelligamus spiritum siue complexionem naturalem. hec enim sunt instrumenta anime in quacunqꝫ operatione. Quod dam est virtus medicinarum siue medicine ipse q̃ gratia digestiõis adhibentur. et de hoc vltimo digestiuo est questio nostra. ¶ In hac parte dicit plusqꝫ Comentator tertio tegni in cõmẽto illius partis. Sed dicta quidem species alterationis. Et similiter sequentes eum quod digestio cause coniuncte scilicet humoris putridi que apud Galenus. est alteratio faciens cessare putredinem manente substantia perficitur per frigida et ficca: tamen quia frigida ⁊ ficca opponuntur causis putrefacientibus que sunt caliditas ⁊ humiditas: cuius signum qr auster facit et conseruat putredinem q̃ est calidus ⁊ humidus. Econtra boreas frigidus et siccus prohibet eam. ¶ Preterea oñe quod putrefit calefit et humectatur. quare frigidis ⁊ siccis auferenda et prohibenda est putrefactio. Huius viri et sequentium ipsum dicta sunt vera loquendo de digestione putridi vt putridum est: per quam debet ad benignum reduci. omne enim tale vt putridum est calidum et humidum respectu sue dispositiõis naturalis. quare cũ cura fiat per contraria opus est per frigida et ficca bi lapsus corrigantur. et nõ solum hoc verum est in humoribus putridis ad benignum reducendis: sed etiaz ꝑ ipsorum preseruatione a putredine huiusmodi frigida et ficca adhibenda sunt. ¶ Auicenna tñ et medici nõ curantes de reduplicatiuis dicũt digestiua esse vt plurimũ calida. Nam multotiens humor putrefit ꝓpter grossitiem ⁊ viscositatem: ⁊ ꝓpter opilationem ꝓhibentem ipsius euentationẽ Et multotiens idẽ humor factus putridus ꝓpter easdem causas nõt põt ad benignum reduci. quare multotiens opus est calefactentibus incidentibus subtiliantibus et aperientib⁹. hec necessaria sunt in hũore putrido aut nõ putrido ad expulsionem preparando. Raro eñ contingit ꝙ humores putrentes etiã leui putredine ad benignũ reducãtur. Cũ ergo diligens cõputatio facta fuerit oim digestiuorum quibus medici vtuntur tã pro hũoribus ad benignum reducẽdis siue putridi sint siue nõ putridi q̃ in humoribus ad expulsionẽ parandis inueniemus esse plura digestiua calida q̃ frigida. Nam digestiua frigidorũ humorum semper sunt calida: sed digestiua calidorum etiã ꝑm plurimũ sunt calida cum ꝑm plurimũ hũores calidi sint grossi aut viscosi aut opilationi conũcti. raro eñ fiunt febres ex putredine colere naturalis. Sed plurime fiunt ex putredine colere citrine vitelline et colere minoris fame. Similiter sanguis putrens raro peccat subtilitate: sed plurimũ grossitie. ⁊ horum putredines sunt ꝑm plurimum opilationibus ꝺiuncte. ¶ Preterea humores siue sint cõiuncta causa febrium siue antecedens ꝑm plurimum preparãtur ad expulsionem ⁊ raro ad benignum reducuntur. cuius signum qr ꝑm plurimum post digestiones fit ipsorũ euacuatio aut arte vel a natura: sed humorum euacuatio impeditur ꝑm plurimum ꝓpter grossitiez ⁊ viscositatem faciẽtes ipsos frigi ⁊ adherere: ⁊ impedientes trãsitum eorũ per vias angustas sicut super extremitates venarum. ⁊ raro impediuntur ꝓpter subtilitatem qua in membrorũ porositatibus imbibãtur. quare ꝑm plurimũ necessaria sunt calida subtiliantia incidentia et aperientia. Et similiter q̃ ad benignũ reducendi sunt frequẽter ꝓpter tales causas impediũtur: quare ⁊c. Nec obstat ꝙ inueniantur aliqua frigida aperitiua sicut aqua endiuie. ⁊ similia. Et aliqua frigida incisiua sicut acetum qõ adiuuat ad subtiliationẽ. qr ista sunt leuiter aperiẽtia ⁊ subtiliantia q̃ vt plurimũ nõ sufficiunt: sed opus est fortioribꝰ q̃ sunt calida. quare nõ solũ in causis añcedẽtibꝰ febrilũ putridarũ digerendis: sed etiã in cõiunctis. aut saltẽ oĩbus cõputatis tã añtibꝰ ꝙ cõiunctis siue ad benignũ reducendis siue ad expulsionẽ ꝓparandis digestiua ꝑm plurimum sunt calida. Et hoc voluit Auicen.

Sed nimis stolide et sor comentum.

Ad rationes autem in contrarium conceditur ꝙ aliquãdo digestio est ingrossatio que fit a frigido. ⁊ ꝙ aqua frigida est digestiua humoris calidi subtilis: sed bi humores

bumores subtiles taliter digerendi raro reperiũ/ tur in comparatione ad bumores qui digerendi sunt per subtiliationem. Sed ad Gale. secũdo de crisi respondetur ꝙ quocunq; vnico bumore ca/ pto fm speciem plures accidunt febres a colera ꝙ ab alio bũore. ⁊ non solum boc est verũ sed etiã plures accidunt febres a colera ꝙ a reliquis bũo ribus simul vt manifestum est bis qui diu versati sunt in practica. et bec fuit mens Gale. ex qua ta/ men nõ concluditur contra determinationem. qz ille colere fm plurimum sunt grosse. Unde febres fm plurimum occurrentes sunt tertiane nõ pure quarum materia subtiliatione indiget ⁊ fm plu/ rimum sunt coniuncte optlationi quare ⁊c. ¶ Ad rationem aliam conceditur ꝙ plures febres acci/ dũt tempore calido ꝙ frigido: cum quo tamẽ stat ꝙ pendẽt ab bumoribus grossis cum maxime ac cidant in autũno. ¶ Ad quintaz conceditur plures esse febres pestilentiales in quibus ab ini/ tio vtimur aqua frigida et digerentibus frigidis quantuncũq; fm plurimum pendeant ab bumo/ ribus grossis. sed illud facimus coacte nõ regula riter. scd postea in processu procedimus cum sub/ tiliantibus et aperientibus cura regulari. ¶ Ad vltimum conceditur ꝙ pluries sirupo vtimur ace/ toso simplici ⁊ composito et sirupo bisantino. qz valent in materia calida et frigida et aperiũt opi lationes. ¶ Sed nisi esset auctoritas Mesue dicerem sirupum bisantinum et acetosum compositũ ad calidum declinare. Sed quicquid sit digerunt maxime per calida ipsorum compositionez ingre dientia que sunt subtiliantia aperientia et prouo catiua. ¶ Ad rationem autem plusq; Cõmenta/ toris quevidetur. vniuersaliter concludere ꝙ dige stiuum cause coniuncte est vniuersaliter frigidum et siccum cum debeat opponi caliditati et bumi/ ditati eius quod putrefit. Respondetur ꝙ multo tiens grossities et viscositas sunt causa putredi/ nis. et mutotiens probibita transpiratio: que re/ mouende sunt per calida: et per frigida ⁊ ficca fo uerentur et augerentur. vnde magis nocerent ꝙ iuuarent corrumpendo caliditatem et bumiditatem superfluam eius quod digeritur.

Secundum dubium vtrũ eũantia sint fm plurimum calida. Arguitur ꝙ non quia eũantia comprimẽdo sunt fm plurimũ frigida sicut mirabolani citonia et similia. ⁊ euacuantia lenicndo sunt frigida sicut viole. ⁊ aliquando sunt circa tẽperamentum sicut manna cassia. Et euacuantia labificando sunt frigida sicut pruna. ⁊ euacuan/ tia eligendo quedam sunt frigida sicut rose mirabolani. Item euacuantia per vomitum sunt frigida sicut acetum et aqua ordei simul mixta. Similiter euacuantia per vrinam sicut semina cõmunia Item euacuantia per sudorez sicut aqua ordei cũ pauco vino. ¶ In oppositum est Auic.

Pro solutione notandum ꝙ euacuã tia sunt sexcuplicia q̃ dam euacuant per secessum quedam per vomitũ quedam per vrinam. quedam per sudorem. que/ dam aperiendo orificia venarum apertione san/ guinem manare faciente. quedam euacuant mem bra particularia per ductus et vias sibi proprias sicut cerebrum per nares et colatorium. pulmonẽ per cãnam eius matricem per colluz eius. ¶ Eua cuantia autem per secessum. quedam euacuãt cõ primendo idest constringendo intestina in parte superiori ita vt per constrictionem fiat expressio obiecti expellendi ad inferiora. et ex boc genere sunt mirabolani: licet etiam euacuent eligendo. Item citonia pira: ⁊ similia stiptica post alium ci bum sumpta. ¶ Et quedam euacuant labificando sicut pruna idest applanando superficiem mẽ bri: idest intestinorum per que fit expulsio: ita vt su perficies ipsorum fiat plana nõ aspera et inequa lis vt obiectum expellendum lubrificet per ipsaz ¶ Quedam euacuant lenicndo idest bumectando et mollificando obiectum expellendum sicut vio/ le manna et cassia. Euacuare autem lubricando credo ꝙ sit idem quod euacuare labificãdo vt vo/ cabuluz sonat ant si differt credo quod simul com prebendat euacuationem labificatiuam et lenitiuam sicut euacuatio facta per oleum et iura pin/ guia que simul obiectum mollificant et superfi/ ciem applanant. ¶ Quedam autem euacuant eligendo: idest determinatum bumorem per suam proprietatem ad se attrabendo. ¶ Et bec sunt duplicia. quedam fortia dicta exoluentia: ⁊ bec vni/ uersaliter sunt calida. quedaz sunt debilia que dicuntur solutiua benedicta. ¶ Et borum quedam sunt calida sicut reubarbarum aloes: ⁊ similia. q̃/ dam sunt frigida sicut mirabolani viole rose. ⁊ si/ milia. licet forte buiusmodi secũdum partem fm quam eligunt sint calida. ¶ Ordinauit nanq; na/ tura vt proprietati specifice attrabenti coniunge retur qualitas prima attractiua scz caliditas vt per eam iuuaretur. quapropter comprebẽdimus violis: et ꝓprie ficcis amaritudinem quandam significantez caliditatem qua sua proprietas spe cifica iuuatur in attrabendo boc. ¶ Quedam eua cuantia per secessum euacuant dissoluendo sicut piper. quedam abstergendo vt mel: quedam pun/ gendo et stimulando sicut acetum et similia acu/ ta. quapropter. 16ª. tertij. inueniesquedã antido ta solutiua in quibus nullum est solutiuum scõm aliquem quatuor modorum suprascriptorum. Multa tamẽ reperiũtur solutiua que multis mo dis ex suprascriptis possunt euacuare sicut mira/ bolani qui euacuant comprimeendo et eligen/ do: sicut pruna et tamarindi qui euacuãt labifi/ cando et eligendo. et mãna et cassia lenicndo et eligendo. Succus autem granati acris et granati dulcis expressus cum cortice interiori quãtitatis quatuor. ʒ. cuz duabus. ʒ. zuccari euacuant abster gendo per zucca. lenicndo per succum granati dulcis. incidendo pungendo stimulando per suc/ cũ granati acris et cõprimendo p stipticitatẽ suã

Sed respondendo ad quesitum dico ꝙ solu/ tiua exoluentia sunt vniuersaliter calida. Soluen tia benedicta quedam calida: quedam frigida. Soluenda cõprimendo sunt fm plurimũ frigida Solutiua lenicndo sunt bumida. quandoq; frigi da. quandoq; calida. quandoq; temperata. Solu tiua labificando. quandoq; frigida. quandoq; ca lida. Euacuantia autem dissoluendo abstergen/ do pungẽdo et stimulando sunt fm plurimũ cali/ da. Euacuantia autem per vomitũ leuia quedam sunt frigida sicut semẽ atriplicis et aqua tepida cum pauco aceti. quedam sunt calida sicut flos ge nestre agaricus. Fortia autem vomitiua sunt vni uersaliter calida sicut succus rapbani granũ re/ gum siue catapucia. Elleborus autem est vlimus et bec vomitiua quandoq; prouocant per quali/ tates manifestas vt puta pungendo stimulan/ do et in stomacbo leuigando. Quedam per pro/ prietates occultas eligendo proprios bumo/

De solutiõib⁹ et spẽbus solu tiuorum nota/ tu dignum.

Quot modis solutio.

res ſm naturam vomitiui. euacuantia antez per vrinā q̄dā euacuāt per ꝓprietates būoꝛes eligendo ſicut aſſarū eligens coleram ⁊ flegma. Quedā a proꝓrietate petunt vias vrine licet non eligant humoꝛes determinatos ſicut cantarides. quare tanta eſt vis vt etiam exterius applicitis prouocent vrinam et quandoq; excoꝛiant vias vrine et proꝓrie veſicam ita vt ex ea ſanguis emanet. et be omnes ſunt calide. Quedam euacuant per qualitates manifeſtas. et bec ſunt duplicia. quedam prouocant vrinam ſua aquoſitate lauāte ſicut aqua cucurbite melonis ⁊ anguꝛie et bec ſunt frigida. Quedam ſunt diuretica ideſt prouocantia vrinaz diſſoluendo humiditates in humiditatem aquoſam ſicut apium radices ſparagi et ſimilia. et bec ſunt calida. Sed dubium eſt de ſeminibus communibus frigidis quomodo prouocant vrinam. Aliqui credunt boc eſſe ex humiditate aquoſa in ipſis derelicta. Aliqui credunt boc eſſe propter caliditatem aliquam in ipſis exiſtentem. Aliqui dicunt boc eſſe a proꝓrietate et forte omnia bec ſimul concurrunt. bec autem frigida ſunt. Euacuātia autem per ſudoꝛē quedaz ſunt leuia ſicut aqua oꝛdei cum pauco vini ſubtilis. et bec ſunt frigida. Quedam ſunt prouocantia ſudoꝛem diſſoluendo humiditates in vapoꝛem groſſum. et bec ſunt calida et calidioꝛa q̄ prouocantia vrinam preter cantarides. opus enim eſt maioꝛi caliditate ad diſſoluendum humiditatem in vapoꝛem groſſum q̄ ad ſubtiliādum humiditates groſſas in aquoſitatem. Et medicamen de aſſa eſt de foꝛtiter prouocantibus ſudoꝛem. Euacuantia autem aperiēdo extremitates venarum apertione ſanguinem manare faciente. quedam faciunt boc a proꝓrietate ſicut aloes necnō multe ex medicinis exoluētibus. quedam faciunt illud per qualitates manifeſtas ſicut omnia aperitiua. ⁊ manifeſtum eſt bec omnia eſſe notabiliter calida. Euacuantia autez membꝛa particularia ſicut cereboꝛum pulmonem et matricem omnia bec ſm plurimum ſunt calida

Concluſiones de natura ſolutiuoꝛum valde notande.

¶ Ex quibus tandem concluditur reſponſio ad queſitum per bas concluſiones. Prima concluſio. Euacuantia autem de entibus mundi per quancunq; viam ex iam dictis plura ſunt calida q̄ frigida. bec cōcluſio patet ex ſupꝛaſcriptis. ¶ Secūda cōcluſio. euacuantia quibus vtimur pro curatione febꝛium putridarum ſunt ſm plurimum calida. pꝛobatur. nam electiue euacuantia materias pꝛopꝛias febꝛis per ſeceſſum quibus vtimur ſunt ſm plurimum calida. euacuantia autem materias communes aliquando ſunt calida. Similiter euacuantia per alias vias quibus vtimur ſm plurimum ſunt calida: vt patet diſcurrendo per ſingula. Et ex bis facilis eſt reſponſio ad ratiōes adductas ante oppoſitum.

¶ Et tunc opoꝛtet vt obſeruet magis timoꝛoſa de vna duarum.

¶ In bac parte Auicen. oſtendit in generali quebarum duarum intentionum cum adinuicem contrariantur ſit obſeruanda dicens: q̄ opoꝛtet vt obſeruetur magis timoꝛoſa de vna duarum reruz id eſt duarum intentionum adinuicem contrariarum. Illa autem dicitur magis timoꝛoſa que ſi omittatur maius imminet periculum. ergo ſi intētio ad febꝛem ſit magis timoꝛoſa obſeruabimus illam et pꝛocedemus cum infrigidantibus et extinguētibus non neglecto tamen humoꝛe. Si veꝛo intentio ad humoꝛem ſit magis timoꝛoſa dige

remus ⁊ euacuabimus nō negligendo febꝛem. Et banc ſententiam vult Auicenna quarta primi vltimo capitulo.

¶ Et foꝛtaſſe contrariū eſt illud quodconuenit febꝛi de infrigidatione cum eis que ſunt ſicut melones indi: et reliqua olera ei quod conuenit materiei de minoꝛatione.

¶ In parte preſenti Auicen. declarat q̄ aliquādo illud quod conuenit ratione febꝛis nocet ratione humoꝛis. ſecūdo infert tria coꝛrelaria. ſecūda ibi (Quare.) ¶ De prima parte dicit. q̄ foꝛtaſſe. id eſt aliquando illud quod conuenit febꝛi de infrigidatione cum eis que ſunt ſicut melones indi et reliqua olera contrariantur illi quod requirit humoꝛ de digeſtione euacuatione et reſolutione.

¶ Quare pꝛobibet illud dare ea in potu niſi vbi nō eſt materia. et omnino ſolicitudo ſit vt poſtponatur aqua fructuū vſq; ad bebdomadam. ⁊ ſit contentus aqua oꝛdei. Et omnes fructus nocent febꝛicitantibus cuz ebulitiōe ſua ⁊ coꝛruptiōe ſua i ſtomacho.

Tria coꝛrelaria.

¶ In preſenti parte infert tria coꝛrelaria. ¶ Primum q̄ illud: ſcilicet conferre febꝛi et nocere humoꝛi pꝛobibet ea ſcilicet melones indos et reliqua olerea et aquam eoꝛum dari in potu niſi vbi non eſt materia ideſt niſi in febꝛibus immaterialibus ſicut eſt etbica et effimera. ¶ Secundum coꝛrelariū q̄ omnino ſolicitudo ſit ideſt medicus ſit ſollicitus q̄ bec aqua fructuum ſcilicet melonis indi ⁊ reliquoꝛum ſimilium ſicut cucumeris citruli et ſimilium fructuum facile putreſcibiliū poſtponant vſq; ad bebdomadam in febꝛibus putridis et interim ſit contentus aqua oꝛdei. ¶ Tertiū coꝛrelariū. omnes fructus nocent febꝛicitanti ſcilicet febꝛe putrida cum ebulitione ſua et coꝛruptione ſua in ſtomacbo.

Quid melo indus.

¶ Nota pꝛimo. q̄ melo indus melo magnus viridis: cucumer ſarracenicus. dualba anguria idem ſignificant. Et apud Serapionem auctoꝛitate Rafis. eſt foꝛtis humectationis et extinctionis. et conuenit in febꝛibus adurentibus ⁊ eſt frigidioꝛ aliꝭ ſpeciebus melonum.

De cucumere.

Cucumer vero aliter dictum cbiar eſt dure digeſtionis generans cbimum malum paratum coꝛruptioni ſiue coꝛrumpi et fieri materiam febꝛium putridarum. quanuis melo ſit citius coꝛruptibilis et frigidus et humidus in ſecūdo. et boc eſt illud quod vocatur cucumer in Lombardia et in marcbia triuiſana et mollificat ventrem ⁊ pꝛouocat vrinā. Citrullus autem aliter dictus gacbe eſt frigidioꝛ cucumere et generat cbimum viſcoſum et humoꝛes crudos in venis et accidūt ex vſu eius febꝛes antique male. nec pꝛouocat vrinā ſicut meloꝛ ⁊ nocet ſtomacbo. aqua cucumeris et citrulli confert inflammationi febꝛium ⁊ ſedat ſitim et laxat ventrem laxatione bona et ſine nocumento aliquoꝛ ⁊ debet buliri cum zuccaro albo. doſis cuiuſcunq; eoꝛum eſt ab. ℥. iiij. vſq; ad. vj. non opoꝛtet tamen vt detur babenti naturam duram ad mouendum quia non laxaret.

De citrullo.

¶ Credo q̄ citrullus minoꝛ ſit cucumere. Melo aliter dictus batbeca apud Serapionem cuius ſubſtantia dum eſt maturus eſt ſubtilis et non perfecte maturi ſubſtātia eſt groſſa infrigidat ⁊ bumectat in ſecundo gradu. et ſecunda virtus abſtergit et incidit. ſed tertia pꝛouocat vrinā.

Serapio.

¶ Credo q̄ apō Aui. batbeca ſit termin⁹ cōis ad pluresſpēs melonū. dicit eiꝰ q̄ melo eſt meliꝰis būoꝛis q̄ reliq

Batbeca.

batbece

batbece. Concordat tñ cum Seraphione in virtu/ tibus eius. Pepo aũt est melo .sed ōr pepo quasi pepasim passus. Et Symon Januẽsis nō discre pat ab Auicenna. nec Seraphione. dicit enim sic. Dulla arabice melo magnus viridis .batbeca arabice melo magn⁹ viridis q̄ anguria a q̄busdã vocatur vel alius melo qui aprecuneti vocatur sic locutus est enim sub dissunctione .¶ Ego tamen credo q̄ pepo siue melo bene conditionatus parũ transcendat primum gradum propter bonitatez sue dulcedis. Et q̄ Aui. in cap°. de q̄rtana cõpa/ rãs ipm lactuce inuit ipm esse min⁹ frigidũ lactu ca. cum tamen lactuca secũdo canone sit frigida in secũdo. Est tamen multum prouocans vrinam cum nõ concedat ipsum in quartana ꝓpter vehe mentiam prouocationis ꝓducendis ad ingrossa tionem sanguinis. ¶ Cucurbita autem frigida et humida in secũdo pauci et boni nutrimenti ꝛ ve/ locis digestionis si nõ corrumpitur in stomacho et cõfert febribus colericis. ¶ Melongena apud Auicen. scõo canone capitulo ꝓprio. est calida et sicca in secũdo: licet apud quosdam sit frigida ge nerat humores melãcolicos preparãtes ad egri/ tudines melancolicas. recens tamẽ est minus ma la antiqua. Cum ergo hic dicat Auic. melonem in dum ꝛ reliqua olera cõuenire ratione febris intel ligit de oĩbus preterq̄ de melõgena. Nocent aũt ratione humoris cum neruos infrigident et hu/ mectent ꝛ ꝓhibeant resolutionem et generent cbi mos malos putrescibiles. Cucurbita tamẽ est mi nus mala ceteris: immo optime confert in febri/ bus colericis. ꝛ ꝓprie si debite coquaẽ ꝛ ꝓparet. ¶ Notandum scõo. q̄ hoc vocabulum bolus est latius apud arabes q̄ apud nos. Maz apud nos solum herbas significat sed apud Arabes significat herbas ꝛ etiam fructus qui nõ nascũtur ex plãta lignea sicut illi de quibus sermo precessit.

cucurbita.

Dubitatur vtrum aqua fructuuz debeat postponi vsq̄ ad hebdoma/ dam. Pro solutione huius notandum aquam fru ctuum et cuiuscũq̄ alteri⁹ rei tria apud medicos significare. Quandoq̄ eñ significat succũ. quan/ doq̄ aquam decoctionis. quandoq̄ aquam distil lationis. Et de his tribus modis est sermo in tex tu presenti. ¶ Notandum secundo tres apud me/ dicos reperiri aquas fructuum differentes ſm di uersitates eorum ex quibus fiunt. Prima est aqua decoctionis quorundam fructuum solutiuorum si cut prunorum tamarindorum iuiubarum sebesten cum quibus ad buliendum aliquando adduntur viole. ꝛ cum borum decoctione aliquando cassia vel manna distemperatur. Et hec aqua fructuum multotiens datur in principio febriũ ante hebdo madam ad infrigidandum lenendum ventrem. et quandoq̄ ad minorandum materias proprias et sunt eius varie descriptiones apud auctores ſm diuersarum febrium exigentiam. Et Mesue ponit distinctione septima descriptionem aque fructuum et multas alias decoctiones ꝛ infusio/ nes. et de hac aqua fructuũ nõ intelligit hic Aui. ¶ Secũda aqua fructuum est succus quorundam fructuum acetosorum sicut granatorum limonuz citrullorum acetositas citri. ꝛ hec multotiens da/ tur in principio febrium ante hebdomadam ad extinctionem caliditatis et ꝓhibendam mali/ gnam putredinem aut ipsius additionem ꝛ cor/ dis confortationem ſm q̄ multotiens est necessa rium in pestilẽtialibus. ꝛ de hac nõ est hic sermo. ¶ Tertia aqua fructuum est aqua decoctiõis aut expressionis aut distillationis fructuum superius memoratorum sicut angurie melonis cucumeris citrulli cucurbite. His adde aquam pomorum pi rorum persicorum: et similium facile putrescibi/ lium que aqua non est lenitiua sicut prima licet sit prouocatiua. nec prohibet putredinem sicut se cunda: immo potius est parata ad inducendum aut augendum putredinem de hac est sermo in textu. Et prohibetur ante septimum quousq̄ ma teria sit manifeste digestaꝛ multum minorata. tũc enim minora potest facere nocumenta.

Sed contra quia Halitabasi principio tertiane concedit aquam anguric. Idem facit Auerroys septimo colliget. Halyabas.

¶ Amplius Auicenna in regimine acutorum. dat aquam cucurbite cucumeris et melonis gratia extinctionis caloris putredinalis sed necessitas extinctionis potest esse ante digestionem. ¶ Am/ plius Auicen. multotiens laudat melonem cucu/ merẽ et cucubitam in tertiana nõ determinando tempus digestionis. ¶ Amplius Auicen. in cura syncopalis minute dat panem in aqua fructuum et videtur q̄ intelligat de aqua melonum: ꝛ simi/ lium: necnon pirorum et pomorum: quod appa/ ret. nõ enim intelligit q̄ panis detur cum aqua in qua sit cassia ꝛ huiusmodi solutiua: nec cum aqua granatorum aranceorum. ꝛ similium. quia statim de his dixerat in isto capitulo. ¶ Amplius cassius felix in causone vtitur succo cucurbite. ¶ Preter ea si aqua huiusmodi disponit ad putredinem non debet concedi ante hebdomadam nec post hebdomadam.

De aqua an/ gurie.

Pro solutione horum sciendũ q̄ aq̄ anguric cucumeris et similium facile putrescibiliuz ex parte iuuat in fe bribus putridis extinguendo caliditatem febri/ lem propterea dixit q̄ melones indi et reliqua olera conueniunt febri infrigidando et similiter eorum aqua. Ex parte autem nocet. quia aqua huiusmodi et similiter fructus ipsi ex quibus fit sunt parati corruptioni propter humidumaqueũ aptum ebulitioni ꝛ putrefactioni. et quia a pro/ prietate quasi generant materias malignas vt in telligitur a doctoribus arabib⁹ omnib⁹. vnde hec aqua est apta multum nocere ratione humoris. Verum si detur post hebdomadam idest apparen tibus signis manifeste digestionis et materia mi norata est apta minus nocere cum virtus magis dominetur materiei nec sinit in ea malignam pro cedere putredinem. verum ſm diuersitatez febriũ putridarum est apta magis aut minus nocere et iuuare. In flegmaticis quidem nullo modo con/ uenit. quia ratione febris non est proportionatũ infrigidans: immo nimium excedens et ratione humoris. vt manifestum est apta maxime nocere nisi forte esset causon a flegmate salso. ¶ In me/ lancolicis autem similiter ratiõe febris est nimis excessiuum infrigidans. et ratione humoris non conuenit quia nimis ingrossat et facit ineptum euacuationi. et forte superflue prouocando nocet vt voluit Auicenna in capitulo de quartana lo/ quens de melone dulci qui minus ceteris fru/ ctibus de quibus supra infrigidat. ¶ Verum in quartana continua pendente a melancolia gent ta per adustionem colere fortasse posset concedi aut saltẽ minus noceret q̄ in reliquis quartanis. ¶ Sz in sanguinea esset ꝓportionatũ infrigidãs sed forte noceret supflue bũectãdo: sz rõne bũoris s. sanguis putrẽtis est apta multũ obesse ꝛ paruz

Auerroys.

prodesse:ſz in febribus colericis ⁊ proprie pendē tibus a materia ſubtili eſt apta multū ꝓdesse.tuz ratione febris tum ratione humoris. Propterea in his auctores quidam ſicut Aliabas Auerroys. Aui.in capło de tertiana.cōceſſerunt eam a prin/cipio eſtimantes ipſam plus iuuare ꝙ nocere.ſed in colericis pendentibus a colera groſſa eſt meli⁹ expectare digeſtionem et aliqualem minoratione Jn colericis itaq; a colera ſubtili ab initio cōceſ/ſa poſſet magis iuuare ꝙ nocere. Sed ī colericis a colera groſſa ab initio magis noceret ꝙ iuua/ret.Sed poſt hebdomadam ad intellectum datuz eſt apta magis iuuare ꝙ nocere. Jn reliquis autē putridis eſt ante hebdomadam et poſt apta mul tum nocere et parum ꝓdesse.minus tamē noceret in cauſone a flegmate ſalſo .⁊ in quartana conti/nua a melancolia genita per aduſtionem colere. ſed in peſtilentialib⁹ eſt multomagis apta obeſſe ꝙ ꝓdesse cuz in eis semp oporteat tueri cor ⁊ de/fendere a maligna putredine. quod magis facit aqua fructuum acetoſorum. Jn effimeris autem eſt apta conferre.Jn etbicis infrigidando ⁊ bu/mectando confert.verum ſuperflue ꝓuocando no ceret.Uerum aqua ordei eſt conuenētior ꝙ aqua hutuſmodi .cōuenit enim ratione humoris et ra/tione febris.Propterea dixit Auicē.Sis content⁹ aqua ordei et poſtponatur aqua fructuum.¶Ue/rum in febribus ardentibus fortaſſe nō eſſet in ea ſufficiēs infrigidatio ⁊ humectatio ſicut in aqua angurie et cucurbite.¶Sed hic cōſiderandū quā/do cogit te neceſſitas ad vſuz hmōi aque fructuū medicus debet eius malitiam corrigere cū deco/ctione que fiet hoc modo. Jnuoluimus anguriaz aut cucurbitam in paſta ⁊ ponimus in furno.⁊ qñ paſta exterius appoſita erit decocta confidimus ꝙ aqua intrinſeca ꝓ angurie aut cucurbite erit de/cocta ⁊ tunc remota paſta perforamus cucurbitā aut angurīā ac ſi eſſet veges et extrahimus aquā quam volumus:et poſtea claudimus cuz ſpina et haurimus de ea ſm opportunitatem. verum non eſt ita guſtui delectabilis ſaltem aqua anguric ſi/cut ſuccus eius ore expreſſus. Et ex his ptz reſpō/ſio ad rationes ꝓbantes aquam hmōi compete/tere in ꝓncipio.⁊ ad vltimam rationem probantē ipſam conuenire poſt hebdomadam.

Dubitatur pro declaratione tertij corre/larij.vtrū omnes fructus no/ceant cum ebulitione ſua et corruptiōe ſua in ſto macho.¶Arguitur ꝙ nō.primo q: granata aceto ſa:et pruna damaſcena:acetoſitas citri ⁊ limōis recentis ⁊ arācei ꝓbibent ebulitionē ⁊ corruptio nem in ſtomacho et reprimunt coleram:quod non facerent ſi ebulirent ⁊ corrumperentur in ſtoma/cho.ergo nō nocent febricitanti.tenet cōſequen/tia.⁊ aſſumptum eſt Aui.et reliquorum auctorum in capitulis ꝓprijs.¶Et cōfirmatur.q: a b omni bus auctoribus ⁊ ex cōmuni vſu practicantiū con ceduntur in febribus peſtilentialib⁹ ad extinctio nem caloris febris ⁊ prohibitionem maligne pu tredinis.¶Amplius in capitulo de cura tertiane vult Aui ꝙ quando eſt neceſſaria ſubtiliatio regi minis detur in potu aqua granatorū et aqua me lonis indi.conſtat autem ꝙ ſubtiliatio eſt neceſſa ria in ſtatu quando eſt maxima ebulitio.ergo vi/detur ꝙ iſti fruct⁹ nō ſint apti ebultre. ¶Amplius dicit Auic.ꝙ melo indus eſt vehementis iuuamē/ti in tertiana et ꝙ fortaſſe nō nocet niſi parum.⁊ ſi militer de ſucco limonis nō ſaliti ⁊ de ſucco ace/toſitatis citri.¶Preterea in febribus multe inflā

An omnes fru/ct⁹ noceāt ſua ebulitione.

mationis ſicut eſt cauſon tertiana ab omnib⁹ au/ctoribus hi fructus cōceduntur.Et dicunt de me lone indo ꝙ ē maximi iuuamēti.Maz cū hoc ꝙ ſol uit ⁊ ꝓuocat et frangit vehementiam caloris ⁊ fa cit ſudare fortaſſe nō nocet niſi parum. ¶Preter/ea medici moderni ꝓcedūt febricitātib⁹ poma ⁊ pira cocta.et aliquando concedūt amigdalas pi neas ⁊ phiſtica.

Pro ſolutione huius dubij premittē dum ꝙ aliqui fructus ſunt opiri.i.multuz būidi ſiue ſucci:ſicut vue ficus pepones anguric cucurbite poma pira ceraſa p/ſica:⁊ ſimilia.Quidam ſunt pauci ſucci ſicut auel lane caſtanee pinee nuces amigdale fiſtica:⁊ ſimi les.Sed de primis fructibus multi ſucci prio du bīū expediemus.deinde de fructibus pauci ſucci.

Pro declaratione primi premittā/tur quedam ꝓpo ſitiones.¶Prima omnes fructus multi ſucci ba/bent aliquam partem ſui humidi aptam ebulire ⁊ in ſtomacho corrumpi.¶Secūda ꝓpoſitio.Nō omnes fructus multi ſucci equaliter participant de hoc humido apto ebulitioni ⁊ corruptioni:im mo quidam multum de ipſo participāt ſicut vue ficus ⁊ alia ſupraſcripta.Quidam parū ſicut gra nata ⁊ ꝓprie muza:et acetoſa acetoſitas citri arā cei limonis pruna damaſcena:⁊ ſimiles.¶Tertia ꝓpoſitio.multum participantes de humido pu/trefcibili quidā ſunt debilis complexionis quorū aquoſitas per primam digeſtionem ſeparatur a parte in ſanguinem cōuertendā ſicut ficus ⁊ vue. hinc eſt ꝙ tales lubricant ventrem. Quidam ſunt fortis complexionis quorum humiditas nō ſepa ratur a ſanguine nec a parte in ſanguinem cōuer/tenda.nec per primam digeſtionem nec per ſecū/dam ſicut pira poma perſica et ſimilia.⁊ iſti cum comeduntur neq; leniunt ventrem neq; prouocāt vrinam.⁊ iſtorum humiditas remanet in ſangui/ne qui ſanguis facile putret.quia calor naturalis nō poteſt ſufficienter ſuum humidum regulare. ¶Quidam autem ſunt complexionis medie ⁊ bo rum humiditas non ſeparatur a parte in ſangui/nem conuertēda per primā digeſtionem propter ea nō lubricat ventrem :ſed bene ſeparatur per digeſtionem ſecundam propterea prouocant vri nam ſicut pepones anguric:et ſimiles.Comple/xio autem iſta fortis debilis et media ita etiā po teſt reperiri in parum participantibus de hoc hu mido putrefcibili ſicut in multum participanti/bus de eo.¶Quarta propoſitio.in multis fructi/bus preter partem ebulitioni et corruptioni pa/ratam inuenitur pars infrigidatiua que in ſtoma cho prohibet ebulitionem malam et corruptio/nem.et que ad venas tracta infrigidat ſangui/nem in venis et reprimit calorem. Et iſtorum quidam habent talem partem multum reſiſten/tem putrefactioni ſicut granata et alia aceto/ſa de quibus ſupra ſicut acetoſitas citri limonis arancei prunorum damaſcenorum:et ſimilium. Quidam habent talem partem non multum reſi/ſtentez ſicut poma pira ceraſa:⁊ ſimilia.¶Ex quo infertur ꝙ in multis fructibus reperitur virtus re primens ebulitionem dominans ſupra virtutem ebulire facientez.⁊ prohibitio maior putredinis ꝙ aptitudo ad putrefactionē.⁊ in aliquib⁹ econtra

Propoſitiōes notande.

Jbis ita premiſſis reſpondeamus ad queſitū per infraſcriptas concluſiones.¶Prima.omnes fru/ctus et ꝓprie opiri nocent febricitantibus febri/bus putridis

Concluſiones in materia fr ctuz valden tande.

bus putridis cū ebulitione sua et corruptione sua in stomacho:et quādoq; in alijs membris. Ista cōclusio patet ex prima propositione:& hec est respō siua ad dubium. ¶ Secunda conclusio. fructus magis participātes humido ebulitioni et corruptioni parato magis vitandi sunt in febribus putridis:et econtra qui minus participant liberius cōcedi possunt. horum autem exempla patent ex suprascriptis. ¶ Tertia conclusio. fructus debilis et medie complexionis liberius concedi possunt quā fructus fortis cōplexionis ceteris paribus. Probatur. nam in primis humiditas putrescibilis seperatur a sanguine & a parte in sanguinem cōuertenda per primam aut secundam digestionem: in alijs autem minime. Quapropter ex ipsis generatur sanguis maxime putrescibilis. ¶ Preterea in his est apta fieri ebulitio et corruptio in prima secunda et tertia digestione magis quā in alijs. horum exempla superius posita sunt. ¶ Quarta conclusio. fructus in quibus reperitur humidū multū resistens ebulitioni et corruptioni: cum hoc tamē est de humido ebulitioni et corruptioni parato: liberius ceteris in febribus putridis concedi possunt sicut granata acetositas citri limonis & similes. Et econtra oppositio modo se habentes magis prohibendi sunt in febribus putridis sicut poma pira perfica:et similia. In primis enim dominatur virtus resistens ebulitioni et corruptioni supra virtutem parantem ebulitionem et corruptionem: in alijs autem econtra. ¶ Quinta conclusio. hi fructus multū ebulitioni et corruptioni parati multum per decoctionem corriguntur sicut poma pira et pfica. Unde in febribus putridis magis cōcedi possunt quā ipsa cruda propterea perfica cocta conceduntur aliquando in quartanis & poma cocta in colericis. ¶ Similiter dicitur de succis ad solem vel per decoctionē inspissatis. eorum enim humidum putrescibile euaporat. Et similiter de uuis & ficubus soli solatis:aut in furno coctis. Uerum ista poma et pira cocta similiter vue subsolate:et similia conceduntur multotiēs gratia restaurationis appetitus magis quā gratia febris. Et huiusmodi poma pira et citonia cum concedantur ratione appetitus et vt minus sint putrescibilia debent assari. Si vero queris eorum maiorem infrigidationem et humectationē in febribus potius elixentur. De pomis tamen dicit Auerroys quinto colliget autoritate Auēzoar q̄ sunt pessima generantia ventositates in digestione tertia que difficulter dissoluūtur. Et Rabi Moyses secunda particula affortismorū autoritate filij zoar Maluz sui odore corroborat cor et cerebrū: & eius odor est vtilis ptificiset melancolicis: sed cibatio eius est peior omni cibatione fructuū: quia sui proprietate generat ventositatem in neruo et lacerto que non nisi cum difficultate dissoluitur: propterea non ex leui causa in putridis concedenda sunt neq; cruda neq; cocta et non concedantur in multa quantitate. Pira tamen & citonia vbi cum febre coniungeretur fluxus ventris conceduntur ratione fluxus non ratione febris. Similiter ad sistendum vomitum Et hec sufficiant de fructibus oporis de quibus maxime in parte presenti intellexit Aui. ¶ Sz de fructibus pauci succi nūc agendum est sicut sunt castanee auellane amigdale pinee nuces pbistica. hi quidem fructus in comparatione ad opiros habent parum de humido ebulitioni et corruptioni parato. Nocent tamen communiter in febribus putridis. ¶ Castanea nocet quia stiptica opilatiua difficilis digestionis. ¶ Auellane calide sunt nullo modo comedēde in febribus acutis. Sed aliqualiter rorefacte cōmuniter ab ipsis medicis conceduntur in confortatione epatis frigidi. ¶ Sed amigdale sunt temperate in actiuis declinantes ad humidū difficiliorīs digestionis quā nuces. Quapropter si volumus eas concedere mundande sunt cum aqua calida a cortice exteriori. Et terende sunt forti contritione & in ferculis ponende. sunt enim gustui delectabiles. ¶ Pinee declinantes ad calidum et humidum satis nutriunt et pulmonem mundificant a sanie: sz ante exhibitionem preparande sunt quater ipsas lauando cum aqua calida et quater ipsas exiccando: et hoc modo preparate conueniunt ptisicis et febricitantibus in quibus est necessarium mundificare pulmonem. ¶ Pbistica calida in fine secundi declinantia ad humidum multum valent in confortatione epatis et stomachi frigidi: & aperiunt opilationes. conceduntur ergo in febribus flegmaticis et melancolicis et proprie iam digesta et minorata materia quando esset opus cōfortatione stomachi et epatis. ¶ In nuce nullum inuenio iuuamentum in febribus. est enim notabiliter calida scōm aliquos in principio tertij. est mala stomacho difficilis digestionis mali chimi cōuertibilis ad coleram.

Ad rationes in oppositum. ¶ Ad primam dico q̄ granata acetositas citri:et similia:licet habeāt aliquid humidi ebulibilis:et corruptioni parati: conceduntur tamen in febribus acutis cum magis iuuent per partem frigidam resistentez putredini quā noceāt per paucum humidum putrescibile. ¶ Ex quo infertur q̄ si succi huiusmodi fructuum essent depurati aut inspissati ad solem aut per decoctionem essent prestantiores et securius administrarentur quā ipsi nouiter expressi. ¶ Et ad confirmationē dicitur similiter ipsos magis conferre in pestilentialibus et reliquis febribus ardentibus per partem resistentem putredini quā noceant per partez ebulitioni paratam. ¶ Ad aliam confirmationem respondetur similiter q̄ quando in statu est maxima ebulitio confidimus ipsos per partem infrigidantem magis sedare ebulitionem quam augere per paruam partem ebulitioni paratam. Et similiter respondetur ad reliquas replicationes. ¶ Ubi vero febris non esset tante intensionis & pēderet ab humore grosso horum nocumētum quod faceret ingrossando materiam: et per partem ebulitioni paratam esset maius q̄ iuuamentum per partem infrigidantem: immo simul nocerent per vtranq; partem. ¶ Conceduntur itaq; in febribus multe inflāmationis et pendentibus ab humoribus subtilibus etiam ab ipso initio. Sed vbi esset grossities materie cum multa inflammatione concedātur post hebdomadam: idest materia digesta et minorata. Ubi vero materia esset grossa: et febris pauce inflāmationis nullo modo concedun-

De succis ad sol. vel ispissatis.

Auerroys.

Auenzoar.

Rabi moyses.

tur. ¶ De pomis autem et piris dico q̄ multotiēs conceduntur per errorē et pro voluptatibus egrorum: cum aliquando plus conferāt rectificando appetitum et faciendo stomachum melius amplecti cibum quam noceant propter humidum ebulibile: vt dictum fuit in corpore questionis: et ppte quando sunt sufficienter assata: sed de his satis. ¶ De fructibus autem pauci succi sicut amigdale auellane castanee nuces pinee pbistica sufficiēter dictum est in quibus casibus conferunt: in quibus

De pomis et piris.

noceant et quomodo sint preparandi.

¶Et multotiens quidē inuenitur res que digerit et subtiliat et infrigidat cum euacuatione sicut sirupus acetosus.

¶In parte presenti Auicenna ostendit in vsu cuiusdam rei vtilis et conuenientis quandoq; duas intentiones cōuenire suprascriptas: scilicet in vsu sirupi acetosi. Dicit ergo quod multotiens reperitur res que digerit et subtiliat et euacuat: infrigidans etiam sicut sirupus acetosus. ¶Circa quam partem notandum quod quando absolute profertur sirupus acetosus intelligitur de illo qui fit ex aceto aqua et zuccaro quorum proportio ponetur infertus in capitulo proprio. et dicentur ibi iuuamenta sua. Sed hic dicemus quantum est expediens huic proposito. ¶Dic ergo sirupus per aquā et acetum infrigidat: et sic conuenit ratione febris. et per acetum incidit materias viscosas. et per zuccarum abstergit eas a membrorum superficie. et sic per vtrunq; digerit. Euacuat autem q; omne absterssiuum est quodammodo ventris subductiuum et proprie vbi fuerit incisiuo coniunctus adiuuante absterssiuus diuidendo obiectum expelibile et punctione sua expulsiuā stimulando.

¶Et scias quod febris quandoq; est tante vehementie et acuitatis: quod non licet vti regimine cause: immo indiget infrigidatione vltima: et proprie cum nō inuenis virtutem fortem resistentē tolerantem.

¶Cum Auicenna in parte generali. ostenderit stātē contrarietate in executione duarum intentionū quarum altera debetur febri altera debetur humori ad quam intentionem debeat medicus se conuertere quia ad illaz que est magis timorosa. idest de cuius omissione minor sequitur timor. ¶In parte presenti ostēdit hoc in speciali. Et habet hec pars tres partes. In pria ostendit in quo casu et ex quibus causis medicus se debet conuertere ad febrē. In secunda parte ostēdit in quo casu et ex quibus causis medicus debet se conuertere ad causam: scilicet ad humorem. In tertia parte remouet dubium. secunda ibi. (Quod si.) tertia ibi. (Quod si) ¶In prima parte dicit. Scias quod febris quandoq; est tante vehementie: scilicet quo ad multitudinem caliditatis et acuitatis quo ad intensionez quod non licet vti regimine cause: idest humoris ipsum digerendo ⁊ euacuando: immo indiget: scilicet ipsa febris infrigidatione vltima ad festinaz ipsius extinctionem. et proprie cum non inuenis virtutem resistentem: scilicet ipsi humori tante inflammationis tolerantem: scilicet tantam resolutionem absq; cibo. Et hec est sententia Galeni. decimoquarto terapentice in principio cum dicit. Si intolerabilis fuerit laboranti magnitudo febris non oportet per ea per que causam abscindimus augere febrem. Simul enim interimemus hominem et febrem. ¶Notandum primo quod vltime infrigidare potest intelligi duobus modis. Uno modo quod infrigidetur quantum est possibile: et hunc modum nunq; sequi debemus quia interimit. Secundo modo possumus intelligere qō infrigidemus: cum medicina vna vice aut in paruo tempore remouente totum aut quasi totum excessum caloris supra temperamentum proprium patientis. Et hic modus est hic obseruādus et vniuersaliter quando timemus ne operando paulatim ita virtus dissoluatur vt in pauco tempore succumbat. Hec autem extinctio fit per potum aque frigide. epithimata: et similia. ¶Ratio autem canonis quare oporteat attendere febres et dimittere causam est: quia quāuis digestiua et euacuatiua non adherent in calore: vita tamen cum tanta inflammatione non posset tanto tempore durare quantum requiritur ad digestionem et euacuationem. Propterea opus est quasi subita et festina extinctione. ¶Notandum secundo quod medicus tunc est certus esse opus tanta festinantia ad extinctionem caloris febrilis quādo cum tanto caumate febrili inuenit virtutem non resistentem calori febrili dissoluenti: eo quia forte habet humidum subtile. poros latos. et est colerice complexionis et pauci humidi: et forte paucorum spirituū vnde non potest multū dissolutionem tolerare et forte non potest tolerare ieiunium: quia est paratus syncopi propter easdem causas: aut forte propter debilitatem oris stomachi. Nam si cum magno caumate febrili esset resistens dissolutioni et tolerans abstinentiam a cibo. quia forte esset humorum grossorum densorum pororum et fortis oris stomachi non aptus syncopi cōsuetus ieiunare flegmatice complexionis: medicus non curabit infrigidare vltima infrigidatione: immo vtetur digestiuis ⁊ euacuatiuis scōm exigentiam cause ⁊ lebus extinctiuis nō incrudantibus humorem.

¶Quod si inuenis eam resistentem tolerantem abscinde causam et expelle humorem: et abscinde cibum: et non infrigides infrigidatione que prohibeat resolutionē.

Quando medicus vertit sea causam.

¶Hic est secundus canon in quo ostendit quando medicus intentionem suam vertit ad causam: scilicet materiam et negligit febrem: aut parum illi intendit. et dicit. quod si inuenis eam: scilicet virtutem resistentem dissolutioni et tolerantem eam: ⁊ a cibo abstinentiam propter causas statim suprascriptas abscinde causam et expelle humorem manifeste euacuando per secessum vomitum et alias manifestas euacuationes: et abscinde cibū vt fiat būoris insensibilis euacuatio: neq; natura diuertatur a pugna contra eum: et nō infrigides infrigidatione qua prohibeat humoris resolutionem et ingrossando faciat ipsum ineptum ad alias manifestas euacuationes. ¶Notandum primo quod causa quare virtus resistit dissolutioni et facile tolerat est duplex. vna sumpta ex parte agētis: quia forte calor febrilis non est valde magnus. altera sumpta ex parte resistentie: quia licet calor febrilis sit magnus. resistentia tamen ex parte egri est fortis propter causas statim enumeratas. Et quo modocunq; sit si eger bene tolerat procedendum est cura regulari digerendo euacuando humorem et pro parte extinguendo caliditatem febrilem. ita tamen vt illa extinctio non incrudet humorē. Auicenna tamen hic non fecit mentionem de digestione dans ipsam intelligi. ¶Notādum secundo qō non debemus penes hunc canonem semper cum equalibus extinctiuis procedere. Nam caumate existente magno et virtute bene tolerante debem? ceteris paribus cum fortioribus extinguentibus procedere quam caumate existente paruo et virtute non bene tolerante. oportet enim quod gradus et potentia frigiditatis extinguētis sit gradui et potentie caloris extinguendi proportionatus.

¶Quod si inuenis virtutem deficientem

sis occupatus in equando complexionem contrariam ei:quare infrigida eam:et viui fica virtutem cum cibo.Cunqꝫ fit fortis per viuificationem suam:et vincit contrarium suum:redi ad causam suam.

¶In parte presenti Auicenna remouet dubium circa primum dictum.Diceret enim quis quamuis medicus extinxerit febrem et viuificauerit virtutem cum cibo:tamen adhuc eger non erit curatus cum remaneat humor a quo pendet febris. quid ergo tunc erit agendum? Respondet quod cum tu feceris hec:redi ad causam: scilicet ad humorem dirigendum:aut euacuandum secundum quod erit expediens.Dicit ergo quod si inueneris virtutem deficientem:scilicet aut ex parte resistentie egri propter causas suprascriptas:aut vehemẽtiam caloris febrilis sis occupatus in quietando complexionem contrariam ei:scilicet egro in extinguendo calliditatem febrilẽ.quare infrigida eam: scilicet complexionem febrilem. et viuifica: idest conforta virtutem cum cibo non curãdo de humore que duo fiunt cura coacta. Cunqꝫ virtus fit fortis per viuificationem suam: idest per cibi assumptionem et vincit contrarium suum: idest calorem febrilem:redi ad causam:idest ad humorem ad ipsum digerendum et euacuandum.hec enim est cura regularis:quia humore digesto et euacuato facile cessat febris cum ipsa pendeat ad humore in esse et in conseruari:quo non remoto non potest integre curari.

Sed dubitatur de prio dicto. Maz huius contrarium dicit Galenus decimo therapentice primo capitulo vbi dicit.primuz predictorum:scilicet sanare febrem et contemnere causam non laudatur.¶Pro concordia Auicenne et Gale.Dicit Franciscus de pedemontium quod Galenus vult quod non intendatur ita ad vnum quod non intendatur ad aliud.Hec respõsio:vt bene dicit Gẽtilisnõ est ad mentẽ Gal.qz hoc ẽ tertiũ mẽbrũ diuisiõis.s.intẽdere plus ad vnũ reliquũ nõ omittendo.¶Sz pro horum concordia sciendum quod Galenus loco allegato sic dicit ad litteram. Scrutatio vero diligentie vtiqꝫ tibi generabitur diuidenti totam intentionem in tres has scrutationes. Primũ vtruz ne febris est sola sananda te contemnente causaz aut causa abscindenda te nullam curaz ;febris habente vel plurium auxiliorum ad alterutrum eorum est faciendum:non autem reliquum negligendum.Deinde dicit.igitur primum quidem predictorum non laudatur.Si enim quibuscunqꝫ sanauerimus auxilijs id febris quod semp generat hec nobis augebũt cãm q̃ facit eam nec interimemus vnquam generationẽ eius: nec magnitudinez destruemus.Nam et generatio sequitur speciem cause que facit eam et magnitudo illi coaugebitur. Exquibus verbis elicimus triplicem scrutationẽ Prima vt intendamus febri omnibus auxilijs omnino causa neglecta.Secunda vt intendamus cause omnibus auxilijs omnino febre neglecta. Tertia vt vtriqꝫ attendamus notabiliter sed principalius vni quam alteri. ¶Sed pro concordia Auicenne et Galeni dicamus quod attẽdere febri neglecta causa potest esse dupliciter.Uno modo qõ omnibus aut fere omnibus auxilijs intendamus febri omnino causa neglecta: vtputa cum potu aque frigide balneo eiusdem epithimatibus capiti et cordi et epati. Et breuiter omnibus auxilijs

Galeni documentum.

Symphonia pleni cũ auicenna.

triplex scruta circa causã febrem.

que precipiuntur ab Auicenna inferius in capitulo curationis febrium acutarum. Et nihil facta mus circa causam. Et hic modus non laudatur a Galeno. Nam auxilia que faciemus ratione febris augebunt putredinem opilando et vaporum putridorum transpirationem prohibendo et putredo aucta augebit febrem.Et q̃ hoc sit verum vide textum Galeni supra positum.Si enim quibus cunqꝫ sanauerimus auxilijs ꝛc.¶Secundo possumus intendere febri pluribus auxilijs non tamen omnibus. Uitabimus enim illa que verisimiliter possunt augere causam . Sicut exẽpli gratia.balneationem in aqua frigida sed solum ipsam dabimus in potu.Nihil tamen proprium faciendo circa causam.Et hic modus placet Auicenne in parte presenti quem non vituperat Galenus. Nam tertius modus Galeni multũ differt ab hoc. Naz secundum illum modum notabiliter attendimus vtriqꝫ. sed principalius vni quam alteri: sicut exempli gratia.volentes attendere magis febri quã cause causa non neglecta daremus aquam ordei notabiliter frigidam in magna quãtitate autdaremus sirupum acetosum cum aqua valde frigida mixtum in notabili quantitate. ¶Et econtra volẽtes magis attendere humori quam febri non neglecta febre darem? aquam ordei aut endiuie calidam cum oximelle simplici aut oximelle composito.Si autem vellemus magis attendere humori quasi omnino febre neglecta daremus simplex aut compositum in flegmatica cum aqua feniculi.Et ex his patet concordia et modus procedendi cum his intentionibus.

¶Et cum tu infrigidas de istis febribus: tunc non infrigides eam cuz eo in quo sunt stipticitas et exiccatio: sicut sunt trociscí infrigidantes: nisi post digestionem et euacuationem.

¶In hac parte que est vna de quinqꝫ principalibus partibus huius capituli ponit cũ quibus dicte intentiões pficiantur ponẽdo in vsu earũ cañ. Et habet tres partes.In prima ponit vnum canonem in vsu infrigidantium que debentur febri. In secunda ponit duo documenta. In tertia redit ad ponendum canonem tam circa euacuationem quam circa infrigidationem.secunda ibi.(Et scias quod cura febris.)tertia ibi.(Et prouide.)In prima parte dicit quod quando tu infrigidas aliquam de istis febribus nõ infrigides eam cum aliquo in quo fit stipticitas et exiccatio sicut sunt trocisci infrigidantes qui sunt stiptici secundũ plurimum,nisi digesta materia et pro parte euacuata. ¶Notandum circa partem presentem quod Auicenna ante digestionem et minorationem materie prohibet infrigidationem cum frigidis siccis et stipticis.nõ autem prohibet infrigidationez cum frigidis et siccis absqꝫ notabili stipticitate sicut est acetum vini.Prohibet autẽ frigida stiptica sicut sunt trocisci de spodio de berberis et similes. Nam trocisci frigidi ab autoribus descripti secũdum plurimum sunt stiptici. Nocent autem huiusmodi stiptica imobilitando materiã necnon claudendo ductus ꝛ vias per quas debet fieri euacuatio.licet igitur stantibus duabus intentionibus vna infrigidandi ratione febris,altera digerendi ꝛ euacuandi ratione humoris:fit aliquãdo maior intentio ad febrem propter vehementiã inflammationis quam ad humorem. Attamẽ non debe-

mus infrigidare cum bis stipticis que noceāt magis prohibendo digestionē et euacuationem propter stipticitatem quam inuenit infrigidando. Et etiam quia non tam faciliter alijs partibus penetrant infrigidando vsq; ad venas distantes a stomacho. et precipue trociſci ſicut ſirupi et aque nō stiptice. ¶ De trociſcis tamen erit speciale dubiū in fine capituli qualiter operant aut non conferāt in febribus et que fuit neceſſitas eorum. ¶ Notandum ſecundo quod cum dicimus nō esse infrigidādum cum stipticis ante digestionē et euacuationē intelligimus merito duarū intentionū generaliū dictarum. nō enim est dubium quod aliquādo merito nimie fluxibilitatis cōtingentis in principio febrium putridarum conuenit ut stiptica. Est enim tunc eorum maius iuuamentū prohibēdo casum virtutis quam nocumētum prohibendo digestionem materie.

Sed quia zuccarum roſatum multotiēs a medicis conceditur in febribus putridis. Solet hic dubitari vtruz conueniat in principio putridaruz nōdum digeſta aut minorata materia. Et arguit q sic: quia practicātes cōmuniter concedunt ipſum et iuleb roſatū diſtemperantes ipſum cum aqua. ¶ Preterea Auicenna in principio de cura flegmatice a principio concedit geleniabim quod est conditū de roſis cum zuccaro aut melle: et ſic est mel roſatum aut zuccarum roſatum. ¶ Preterea Raſis ſexto continētis inal melileţu. ergo multo magis cōcedendū est in principio feb. ¶ Amplius apud Meſue in antidotario confortat ſtomachū et cor quorū confortationem maxime in febribus intendim⁹. Et apud Auicennā quinto cañ. tractatu ſeptimo iuuat ad febrē ¶ Amplius zuccarum roſa. per zuccarum abſtergit. per roſas infrigidat et lenit ventrem et confortat: et ad lenitionē iuuat zuccarū ſua abſterſione.

In oppoſitū est Auicen. in parte prescenti. Nō infrigidas cū eo in quo est ſtipticitas et exiccatio: ſed in zuccaro roſato ſunt hec duo. ¶ Item raſis tertio tractatu Almā. loquens de zuccaro roſato dicit' qō qui patiuntur calorem et ardorem nullo modo ipſum comedere debēt maxime ſi eſtas fuerit. Calefacit em̄ et ſitim affert. licet Simon ianuēſis innuat qō trāſlator errauit: quia loquitur Raſis de melle roſato et credo quod errauit: vt patet ex textu ſequenti. dicit enim Simon quod in textu arabico principiuz capituli nō dicit zuccarū roſatum: ſed geleniabin quod est ꝯmune ad illud quod fit de zuccaro ţ melle. ¶ Et ideo dicit Raſis in fine quod ſi neceſſitas cogit dare geleniabim ad abſtergēduz ſtomachū in calefactis detur illud quod est factum de zuccaro innuens quod nocumenta que dixit fiunt ab illo quod est factū cum melle: et hoc est calidum.

De zuccaro roſato ţ melleroſato.

Pro ſolutione huius dubij premittē dum est quod geleniabim arabice est roſe cōdite ſiue cum zuccaro ſiue cum melle. Est itaq; duplex: ſcilicet zuccarum roſatum et mel roſatum. ¶ Deſcriptio zuccari roſati. Recipe foliorum roſarum albarum aut rubearum partem vnam expandātur ſuper tabula in vmbra vſq; dum ſuperfluū bumiditatū reſoluatur: ţ ſint roſe habentes mediocritatē inter cōpletionem et acerbitatem: terātur in vaſe lapideo. deinde proijciatur ſuper eas zuccari tabarzet: ideſt albiſſimi ţ depuratiſſimi triplum ponderis earum reponantur in vaſe vitreo ţ obturetur os eius cum pergameno: et opponatur ſoli menſib⁹ tribus omni die ſepe agitando cum piſtello vel ſpatula. deinde remoueatur a ſole et reſeruetur. Et quidam faciunt illud cum roſis nō habentibus aliquid de completione ţ est magis ſtipticū. Et quidam non terūt roſas ſed incidunt cum forficibus et fricāt manibus fricatione vltima roſas et zuccarum: deinde exponunt ſoli. ¶ Mel roſatum ſic fit. Recipe foliorum roſarū preparatarū: vt ſupra partem vnam mellis partes tres coquātur cum facilitate ſicut oportet Et ſunt qui ponunt mellis et ſucci roſaruz partes equales ţ nō ponunt ex folijs aliquid. Et ſunt qui ponunt foliorū roſarum partem vnam ſemis ſucci eius partē vnam ſemis mellis partes tres. Primum est magis cōfortatiuū et minus lenitiuum. ſecundū minus confortatiuū magis abſterſiuum ţ plus ſolutiuū. tertium vero est medium inter hec et preſtantius forte est ceteris. ¶ Et mel roſatum factum cum folijs est duplex. quoddam colatum a roſis et est minus ſtipticum et minus confortatiuum. ¶ Quoddā non colatum et est magis ſtipticum et magis cōfortatiuū. ¶ Sed iuleb roſatum fit ex aque infuſionis aut diſtillationis roſarū lib. iij. zuccari optimi lib. ij. bulliāt cum facilitate vſq; ad ſufficientē inſpiſſationē. Et qō fit ex roſis recētibus est magis lenitiuum: ſed ex ſiccis aut aqua roſata est magis ſtipticum. ¶ Et ex dis manifeſta est virtus zuccari roſati. Declinat enim leuiter ad frigidum et est magis ſiccum quam frigidum: eo quod zuccarū tabarzet ponitur quaſi temperatuz in vtraq; cōtrarietate licet ſit diſcordia de eius cōplexione. Roſe autez ſunt frigide in primo ſicce in ſecundo quare ţc. Est tamen differētia ex parte roſarum. Maz albe ſunt frigidiores quam rubee: ſed minus cordiales. et complete minus frigide ţ minus ſtiptice quam minus nō complete. ¶ Et ſilueſtres ſunt frigidiores ſiccioresţ magis ſtiptice domeſticis. et ſimiliter roſe ſicce quam recentes. Succus tamen roſarum est calidus et ſiccus reſolutiuꝰ abſterſiuus aperitiuus opilationum. ¶ Similiter est differentia ex parte zuccari. nam rubeum notabiliter declinat ad calidum et est magis abſterſiuum. Sed zuccarum duarum coctaruz est medium inter hec. zuccarum tamen roſatum debet fieri ex zuccaro depuratiſſimo per trinā decoctionem alter forte declinaret ad calidum. ¶ Mel autem roſatum est calidum et ſiccum. ţ calidius est illud qō fit cum ſucco roſarum et minus ſtipticum. ¶ Iuleb autem roſatum est in virtute zuccari roſati: ſed minus ſtipticum. et magis lenitiuū est illud quod fit cum aqua infuſionis quam illud quod fit cum aqua diſtillationis. Et zuccaruz roſatum antiquū est magis ſtipticū quā nouū: et nouū est magis abſterſiuū et cordiale et aliqualiter ſolutiuū.

His ita premiſſis pro ſolutione dubij ponuntur iſte concluſiones. ¶ Prima. in nulla febre fortis inflāmationis competit zuccarum roſatum: quia non est proportionatum infrigidans. Nam ſi aqua cucumeris aliquādo in eis inflammatur quinto colliget multo magis zuccarum roſatum. ¶ Secūda concluſio. zuccarum roſatum quantum ad duas intentiones generales non competit in febribus putridis ante digeſtionem et euacuationem. probatur primo quia nullus autorum concedit ipſuz in principio. Cum enim autores nominent pluri maꝫ conuenientia in principio febrium putridarū de zuccaro roſato nunq̄ fecerunt mentionem. ţ locus ab autoritate negatiue tenet in practica medicine niſi manifeſta ratio aut experientia ſit in contrarium.

trarium. Ratione autem confirmatur: quia stiptica non conueniũt a principio ratione digestionis cum vias opilent & materias faciant ineptas euacuationi. Nec etiam conuenit ratione euacuationis materie: quia a principio non debet fieri euacuatio cum re que succedat cum stipticitate. vnde mirabolani prohibentur ab initio vt post apparebit. ¶ Tertia conclusio. zuccarum rosatum aliquãdo conuenit a principio ratione confortatiõis stomachi aut cordis: quia aliquando indigemus in principio febrium. et proprie vbi sit aliqua materia subtilis euacuanda. propterea in flegmatica aliquando conceditur mel rosatum ab initio. ¶ Quarta conclusio. digesta materia et minorata zuccarum rosatum conuenit in febribus putridis et proprie in declinatione cum opus est confortare membra lassata ex egritudine et precedentibus solutiuis. ¶ Ad rationes in oppositum respondetur. ¶ Ad primam quod practicantes aliquando male operantur. ¶ Ad secundũ cõceditur aliquãdo mel rosa. in flegmatica coacta intentione confortationis stomachi: et minus nocumentum facit quando pendet ab humore subtili. ¶ Ad tertiũ dicitur quod Rasis cõcedit ipsum in almeliletu sequente febrem. ¶ Et ad reliquas rationes ex his que dicta sunt facilis est respõsio.

Loũperius. In oibus tabescentib' febri/b' putridi sunt bñores purgãd' per vrinas & aliã & sudores Doci omitta/t cõe est: qõ si ipi' spõte in vẽtris os fiat: vt per vo/mitũ euanuiat fumde suppe/tie sunt: alioqn cõtra naturam difficilẽ irrita/t non expedit: ne vẽtrisyis cõcutiatur oris: q̃ i egritudinib' ꝓcipue timur. Deligẽda vero sunt oia q̃ citra calefactionẽ et infactionẽ suf/ficiunt ad iam dictos mor' ef/ficiendos: quẽ/admodũ ptisa ne succus: & mel depuratũ. oxymel & simplicissi/mũ et apomel: et apij radix cũ potanda aqua decocta.

¶ Et scias quod cura febris putride est diuersa a curatiõe febris etpice. Curatio eñ etpice est contenta super contrarietatem egritudinis et curatio febris putride non est contenta super contrarietatem egritudinis tantum: immo super abscisionez cause eius: quamuis illud quod est conueniẽs egritudini et cibationi sit amicum virtuti ex parte sui: scilicet virtutis: et inimicum virtuti ex parte: quoniam est amicũ inimico eius et est materia quare est adiuuans vtrũq; earum: quãobrem indigem' in regimine eius canone: et nos singulare capitulũ ei si deus voluerit faciemus.

¶ Dic Auicenna ponit duo documenta: et sic diuiditur in partes duas. In prima ponit primum. in secunda secundũ. secũda ibi. (Et scias quod nõ est tibi.) De prima parte dicit quod cura febris putride est valde diuersa a cura febris etbice: quia cura febris etbice est contenta supervna contrarietate tantũ: q; sufficit sola infrigidatio. Sz cura putride vltra contrarietatẽ egritudinis oportet quod fiat cum abscisione cause eius a qua dependet: quãuis sit etiam alia differentia: scilicet ex parte cibationis et infrigidationis: quontã illud quod est conueniens egritudini et cibationi: scilicet infrigidatio et cibi exhibitio est amicũ virtuti ex parte sui: scilicet virtutis: quia virtus confortatur per infrigidationem rectificantẽ complexionem que est instrumentum virtutis et per cibationez restaurantem spiritus & sanguinẽ. Est etiaz ex parte sibi scilicet virtuti inimicum: quia est amicum inimico eius. scilicet materia a qua pendet putrida febris q; infrigidatio multotiens incrudat materiam et cibus auget ipsam. quare sequitur quod infrigidatio et cibatio est adiuuans vtrunq;: scilicet virtutem et materiam. Et ideo propter banc contrarietatem indigemus in vsu ciborum in putrida febre cañ. siue regula supple magis quam in vsu ciborum in etbica. Et ideo nos Auicenna faciemus de cibatione febricantium singula re capitulum statim post presens capitulũ vt cibemus febricitantem cum minori nocumento quam fit possibile. ¶ Notandum primo quod quia febris etbica est febris facta et non habet causam corpori intrinsecam a qua pendeat speciali depẽdentia: ideo circa cause remotionem inquantum talis febris non oportet solicitari: sed oportet ipsam extinguere cum contrario: scilicet infrigidante: sicut dicetur in capitulo proprio. Febris autem putrida vt huiusmodi habet causam ad intra corpus a qua dependet speciali dependẽtia. quapropter oportet ipsius causam abscindere iuxta superius dicta: et cum hoc infrigidare secunduz quod est expediens. ¶ Notandũ secundo quod licz Auicenna statim dixerit quod infrigidatio et cibatio ex parte amicantur virtuti: quia infrigidatio rectificat complexionem et cibatio auget sanguinem et spiritus ex parte inimicantur virtuti: quia amicantur inimico eius: scilicet materie incrudando et augendo ipsam non dixit tamen se velle dare canonẽ quibus infrigidemus cum minori nocumẽto possibili: sed solum se facturum capitulum generale vt cibemus cum minori nocumento possibili: eo ꝙ cañ. circa infrigidationẽ iam incepit prosequi et prosequitur in presenti capitulo.

¶ Et scias ꝙ non est tibi possibile curare febrem nisi cognoueris eam. quod si ignoraueris: tunc subtilia regimen.

Documẽta in cura feb.

¶ In parte presenti ponit tertium canonem siue tertium documentum dicens duo. Primum quod non est tibi possibile vt cures febrem nisi postq̃ cognoueris eam. Secundum quod si ignoraueris eam tunc subtilia regimen. Primum sic intelligitur quod non est possibile vt cures febrem cum proprijs secundum quod oportet nisi a casu. nisi post integram eius cognitionem. Unde non sufficit scire genus egritudinis nec speciem: sed oportet scire vtrum materia sit grossa vel subtilis cruda vel digesta multa vel pauca quanta sit febris. Et sic de ceteris dispositionibus: quarum sermo precessit in capitulo de signis accidentiuz febrũ. ¶ In secundo dicto Auicen. respondet tacite questioni. Posset enim quis querere cum ignorauero egritudinem: ficut sepe mihi contingit debeo ne aliquid facere. Dicit quod tu debes subtiliare dietam. In subtiliando enim non potest esse error: cũ quilibet eger debeat subtilius dietari quam tempore sanitatis saltem in vna cibatione: cum virtus sit debilior: et etiam secundum plurimum in toto egritudinis processu precipue in egritudinibus materialibus debet subtilius dietari quam tempore sanitatis. Et hoc dictum conforme est sententie Auicenne quarta primi dicentis: quod cum tu ignoras egritudinem committe eam materie: quoniam aut superabit aut manifestabit. At tenuando nanq; dietam committimus egritudinem nature ipsa enim cibo non impedita mouebitur contra egritudinẽ vnde eam aut superabit: aut saltem manifestabit. ¶ Sed dices hec dieta quantum debet esse subtilis. Respõdeo quod hoc non potest determinari: sed respice ad virtutem: tunc presentem et ad egri consuetudinem et ceteras cõditiones que possunt esse pro tunc tibi manifeste. secundum plurimũ tamen minus errabis si ordinaueris sibi dietam mediam que est ptisana ordeacea tempore nostro in brodio pulli aut panis

lotus in eodem. Non enim tempore nostro propter hominum consuetudinem multe comestioni oportet ita attenuare dietam sicut preceperunt antiqui. Cum hac enim dieta media minus potes errare quam si tu ordinaueris dietam extremam. cum extrema magis distent inter se quam mediuz ab extremis. ¶ Secundo quereres quanto tempore licet stare in hac ignorantia. Respondeo quod Rasis decimosexto continentis tibi assignat tempus duorum dieruz cui Auicenna consentit in hac sen. in capitulo de febribus compositis: vbi dicit. Turpe. est medico cognoscenti significationes cuiuscunq; febris non cognoscere earum complexionem a prima die vel a secunda. ¶ Tertio quereres translatis duobus diebus si non cognouero eam quid mihi agendum est? Respondeo quod debes querere socium: quod si forte cum non possis habere facias aliqua cōmunia que ita possint prodesse quod non obesse sicut clisteria communia exhibe sirupum acetosum cum aqua zuccari et similia.

¶ Et prouide ne occurrat paroxismo nisi ventrem habeat vacuum.

¶ Hic Auicenna redit ad cano. et primo ponit canones magis concernentes opus contra materias communes. Secundo magis concernentes opus contra calorem febrilem. Tertio ponit canones magis concernentes opus cōtra materias proprias febrium. secūda ibi.) Et non prohibeas ei aquam. tertia ibi. (Et cū administraueris istos)

Canones cōtra materiam,

¶ Canones autem communiter dati contra materiam quidam sunt ad prohibendum impedimenta digestionis et euacuationis. quidam directe respiciunt euacuationem. Hec pars diuiditur in tot partes quot sunt canones. partes patebunt legēdo litteram. Primus canon est de prohibendo impediens digestionem et euacuationem materie. Et dicit. prouide ne eger occurrat paroxismo nisi ventrem habeat vacuum. Et per ventrem intelligite tam stomachuz quam intestina inferiora. hec regulariter operando debent esse vacua ante aduentum paroxismi et exacerbationis. Non dico quod omnia intestina et grossa: et subtilia debeāt esse vacua. hoc enim esset valde difficile et raro cōtingens etiam si eger abstineret a cibo per duodecim horas aut plures ante aduentum paroxismi. Ratio autem canonis est: quia cibus in stomacho corrumpitur a paroxismo superueniente et corruptus suggerit materiam morbo. Et secundo natura circa cibum occupata non potest vacare digestioni et resolutioni materie. Feces autem in intestinis reperte in magna copia euaporantes per actionem caloris febrilis addunt inflammationē et iuuant ad corruptionem cibi cibi et humoris.

¶ Et ex his patet quomodo hic canon est ad prohibendum ea que possent impedire materie digestionem et euacuationem. propterea pro huiusmodi canonis obseruatione multis fecibus existentibus in intestinis ipsas educimus cum suppositorio aut clistere lenitiuo. et similiter ante aduentum paroxismi cibamus tanto' tempore in quo verisimiliter cibus sit digestus in aduētu paroxismi et hec omnia intelligantur cura regulari. Nam cura coacta multotiēs ab huiusmodi canonis executione impedimur.

¶ Et non moueas in die paroxismi aliquid quantum possibile est tibi: neq; cures febrem.

¶ Hic est secundus canon in quo dicitur quod nō moueas in die paroxismi aliquid: scilicet euacuando materiam quantum est tibi possibile. Et subdit incidentaliter quod in tali die non cures febrem. ¶ De prima parte canonis statim erit dubium cuius decisio declarabit ipsam. ¶ Sed est sciendum pro notitia secunde partis. licet de hoc erit specialis sermo inferius vbi dicit Auicenna quod non debemus frangere paroxismum: etiam cum tuleb. Auicenna hic remouet errorem quorundam medicorum qui fere in omni febre etiam mediocris intensionis quam primum in paroxismo et exacerbatione properant ad epithimata infrigidantia circa caput cor epar renes et cetera membra exteriora quorum error est non paruus. Nam opilando poros ingrossando materiam prolongant paroxismos: cum oporteat materiam paroxismalem transpirare per poros. Non enim opus est vt faciamus hec nisi in febribus acutis in quibus timemus corporis arefactionem. Et si omnino velint hec approximare vt videantur plura facere melius est vt approximent in hora quietis ad extinctionem caliditatis superflue in membris illis forte fouentis febrem et reaggregantis materiam pro sequentibus paroxismis. De his autem que sumuntur pro curatione febris tempore paroxismi ficut aqua cocta tuleb. et similia erit specialis sermo inferius quando et in quibus casibus cōueniant et qualia debeāt esse.

Questio digna notatu.

Sed pro declaratione prime partis dubitatur vtrum medicus debeat euacuare in die paroxismi. arguitur quod sic. Primo. quedam febres sunt paroxismantes omni die in quibus necessaria est euacuatio. ergo ꝛc. ¶ Secundo in febribus continuis siue sint continue proportionales siue conclusе oportet euacuare. Et certum est quod non potest fieri nisi in die paroxismi: immo non nisi in hora afflictionis. ¶ Et confirmatur: qz in continuis licet euacuare hora afflictionis. ergo multo magis in interpolatis licebit euacuare hora afflictionis. tenet consequentia. cum in continuis sit virtus debilior maior ebulitio et agitatio quam in interpolatis que omnia in euacuando timentur. ¶ Tertio medicus tunc debet euacuare quando materia est maxime apta motui: sed in paroxismo est magis apta motui quam tempore quietis: quod manifestū est: cum tunc maxime agitetur et cōmoueatur. ¶ Et confirmatur: quia propter hanc causam plures medici in quartana precipiunt euacuationem incboante paroxismo.

¶ Amplius propter hanc causam quidā fleboto mant quartanarios in reuolutione lune. ¶ Preterea dixit Galenus prima aphorismorum aphorismo secundo quod medicus debet mouere horam motus humoris: sed hora motus humoris est hora qua mouetur ad paroxismandum. ¶ Quarto principaliter medicus debet esse imitator nature: et sic debet euacuare eo tempore quo natura euacuat: sed natura creticat et euacuat in paroxismo. tertio de crisi. ¶ Quinto. quādocunq; natura tentat euacuationem adiuuanda est. sed frequenter natura tentat euacuationem in principijs paroxismorum et proprie per vomitum. quare est iuuanda. ¶ Et confirmatur hoc idem de intentione Auicenne in presenti capitulo. et secūdo aphorismo. Undecūq; natura reperit inde ducere oportet ꝛc. ¶ Sexto. sudor frequētior

dor frequentior et electiue a medicis prouocat in paroxismo.et similiter euacuatio insensibilis per poros cutis cum fricantibus. ¶Septimo medici frequenter coguntur euacuare in paroxismis ⁊ exacerbationibus timore apostematis aut cum materia fuerit furiosa aut venenosa:⁊ in omnibus casibus in quibus non dantur indutie. ¶Ultimo arguitur autoritate Rasis decimosexto continentis.capitulo vltimo: et ratione eiusdem. Dicit enim quod euacuatio que non debet fieri in bora paroxismi est euacuatio per fluxum ventris: sed euacuatio per vomitum potest fieri: ⁊ assignat causam in bis verbis. vtendum est euacuatione in temporibus paroxismorū per superius:in tēporibus quietis per inferius:quoniā in temporibus paroxismi humores sunt turbati declinantes ad superius:et in maiori parte fit vomit⁹ et fluxus sanguinis narium.Sed in tempore quietis eo quod tunc natura et humores quiescūt facilis erit euacuatio per vrinam et egestionem.

Pro solutione dubij premittendū ꝙ per euacuationez intelligimus quancūcz euacuationem sensibilem aut insensibilem.Et per diem paroxismi possumus intelligere diez scilicet vigintiquattuor horarū in q̄ accidit paroxismus. et etiam horam afflictionis ipsius paroxismi.⁊ de vtroqz modo est sermo apō Auicennā. ¶Notandum secūdo ꝙ duplex est cura. quedam regularis.et est cum iuuamento notabili absqz notabili nocumento.⁊ ecōtra coacta fit cuz notabili iuuamento ⁊ notabili nocumento .sed iuuamentum est maius nocumento.

Duplex cura.

His premissis fit hec prima cōclusio. Hora euacuandum in febre. in interpolatis ꝑ euacuatione eligenda est dies quietis .⁊ si habeat plures dies quietis eligenda est magis distās ab hora febris preterq̄ in euacuatione que ē per poros cutis . vnde in quartana eligim⁹ tertiam diē a die paroxismi.⁊ similiter in quintana.Dixi preterq̄ in euacuatione que est per poros cutis .naz secundū plurimum sudor paroxismalis ⁊ critic⁹ sunt in declinatione paroxismi prouocandi .⁊ similiter euacuatio insensibilis per poros cutis.⁊ si interpolata inuadit quottidie eligenda est hora quietis.cōclusio probatur. cum tunc virt⁹ sit magis tolerās et corpus minus resolubile et būores minus agitabiles et corpus minus a farmaco inflammabile.⁊ etiam quia in hora periodi materia mouetur a centro ad circunferentiam .⁊ farmacum trahit a circunferentia ad centrum . ¶Secunda conclusio.in continuis proportionalibus eligēda est hora temporis.sed in conclusis hora frigidior diei: sicut hora matutina.in his enim horis corpus est minus inflammabile et resolubile ⁊ humores minus agitabiles ⁊ virtus magis tolerans .¶Tertia conclusio:quacunqz hora natura tentauerit aliquam euacuationem per aliquam regionem si natura non fuerit potens ad complendum eam est adiuuanda per eandem regionem.hec conclusio ē de intentione Auicēne in presenti capitulo.Est ꝙ affor⁹.secunde particule. Undecunqz natura reperit inde ducere oportet per conuenientes regiones. ¶Quarta conclusio. aliquando medicus cogitur et debet in hora paroxismi et exacerbatiōis flebothomare et farmacare:⁊ aliis modis euacuare gratia maioris nocumenti euitandi ꝙ fit nocumentū consequens euacuationem.cōclusio manifesta est cum aliquādo fere subito oporteat flebothomare gratia apostematis euitandi in membro nobili.⁊ aliquando oporteat materias furiosas aut venenosas subito educere:⁊ sic de aliis euacuationib⁹ posset exemplificari. Et aliquando materie sunt ita propinque vijs ductuum ꝙ sine magna molestia egri possunt educi cum leui clistere aut cum leui vomitiuo:et si in hoc casu esset cognitum possz regulariter euacuare quacunqz horā.

His ita determinatis superest vt respō deamus ad rationes in contrarium. ¶Ad primaz et secundam ex dictis patet solutio . ¶Sed ad confirmationem negatur ista consequentia in continuis debemus euacuare tempore afflictionis ergo multo magis in interpolatis.Nam quāuis virtus sit fortior et corpus minus inflammabile i interpolatis ꝙ in continuis et in summa minus noceret euacuatio:tamen quia debemus semper eligere maius bonum et vitare maius malum : debemus in interpolatis eligere horam quietiorem in qua nō est afflictio.sed in continuis non possum⁹ istud facere cum corpus semper febriat :eligimus tamen horam minoris febris . ¶Ad tertiam rationem dicitur ꝙ in periodo natura est magis apta motui.sed ille motus est contra motum euacuationis farmaci.et cum hoc sunt alia nocumēta dicta in probationibus conclusionum . ¶Ad confirmationem ꝙ quidam curant quartanarios dando solutiuum in principio paroxismi . Respondetur ꝙ licet aliquando succedat: immo hoc modo curaui meipsum a quartana :vt plurimum tamen non succedit :⁊ maiora sequuntur nocumenta ꝙ iuuamenta .¶Ad aliam confirmationem de illis qui flebotomāt quartanarios in reuolutione lune ego quantum est in me illam flebotomiam vitupero. nec vidi aliquem nec audiui qui ex illa flebotomia iuuaretur:sed bene multis nocuit. ¶Ad aliam confirmationem de Galeno dicente quod debet fieri euacuatio hora motus humoris. Respōdetur qō hora motus humoris de qua loquitur non est hora paroxismi qui est motus preternaturalis:sed est hora motus naturalis: vnde vnicuiqz humori est aliqua hora diei attributa.Flegmati enim prima hora noctis inclusiue vsqz ad sextam: sed melancolie a sexta vsqz ad duodecimā.sanguini vero a duodecima vsqz ad decimamoctauam: sed colere a decimaoctaua vsqz ad vigesimamquartam . In his enim horis si apte possent fieri euacuationes essent humores paratiores euacuationi. ¶Ad quartum respondetur secundū Marsilium quod medicum debere imitari naturam nō intelligitur quod medicus ita operetur semper sicut natura : immo intelligitur quod medic⁹ debet agere id quod est melius nature.Nunc autem quia melius est nature quod fiat euacuatio in hora quietis. ideo hoc debet facere medicus.hoc modo imitatur naturā. ¶Hec tamen solutio non est ad mentez ponentiū dictum illud. ¶Aliter dicitur quod medicus debz imitari naturam inquantum potest. Unde si medicus posset operari cum instrumentis quibus vtitur natura:scilicet cum calore naturali ⁊ villis mē brorum.tunc forte deberet facere euacuationē hora paroxismi sicut facit natura: sed quia nō potest vti his instrumentis quibus vtitur natura: immo oportet quod vtatur farmaco aut flebothomia q̄ calefaciunt et agitant humores et debilitāt:ideo debet facere euacuationez in hora quietis in qua sunt apta minus sequi hec nocumenta. ¶Aliter et clarius dicitur quod medicus debet imitari naturam mere naturaliter operantem inquantū potest

Galenus.

Respōsio marsilij.

nunc vero quia natura facit fortia accidẽtia ⁊ motus virtuti molestos:sicut quotidie videm⁹ in crisi: que omnia veniunt p̃eter intẽtionem nature.ideo medicus non debet in hoc imitari naturam: quia non mere naturaliter operat.immo hoc facit natura tempore paroxismi stimulata a forti impressione materie propter quã stimulationez mouetur ad euacuationez.In tempore autem quietis: quia non est stimulata non mouetur ad crisim. Medic⁹ itaq; non debet ipsaz in hoc imitari: quia nõ agit mere naturaliter:immo debet facere euacuationẽ cum minori nocumento possibili. hoc autem fiet in die quietis. ¶Ad quintum et sextum cum confirmationibus suis:patet responsio ex his que dicta sunt in determinatione questionis. ¶Ad septimũ dicitur argumentum illud p̃cedere. Nam sicut dictum fuit in determinatione questiõis:oportet alt quando in paroxismis et exacerbationibus flebotomare et farmacare cum egritudo non dat indutias vsq; ad horam quietis aut minoris tporis Propterea dixit Auicenna in can. Nõ moueas in die paroxismi quantũ est possibile:quia aliquãdo non est possibile sicut determinatuz fuit in questione. ¶Ad vltimum dicitur quod intentio Rasis decimosexto continentis fuit quod medic⁹ debet adiuuare naturam in quibus deficit: et quia natura in tempore paroxismi pluries tentat euacuationẽ per vomitum quam per secessum a cuius complemento frequenter deficit oportet medicum ipsam adiuuare. ¶Quod autem hoc sit verum manifestũ est.nam in colericis quoruz materia leuigat ad os stomachi frequenter accidit inclinatio ad vomitũ In flegmaticis similiter propter mꝫtitudinẽ flegmatis reperti in stomacho. ¶Similiter in melancolicis propter cõmunitatez splenis ad os stomachi mediante vena deferente melancoliam ad os stomachi:sed non ita frequenter in paroxismis inclinatur ad fluxum ventris. Similiter fluxus sanguinis narium frequẽtius prouocatur in paroxismis quam quicunq; alius fluxus sanguineus:ideo medicus frequentius debet adiuuare naturam ad has duas euacuationes quam ad alias tempore paroxismi et semper cum leuibus.Si autem natura nullam istarum euacuationũ tentaret medicus nõ debet ipsam inchoare nisi coacte gratia minoris nocumenti euitandi:et sic est finis ⁊c.

Rasis intentio.

Champerius. Acutos curabis morbos sãguinis missiõe si valida appareat egritudo: ⁊ si lãguentes etate floreãt vires q; eis suppetãt. Expedit aũt cõsiderare eũ qui velit sãguinẽ mittere: ne stercoris mꝫtitudo cobibeat coartetq; intestina: q̃ nobis molli clisteri euacuãda sunt ne fortassis vene ab intestinis attrabãt super

¶Et oportet vt obserues in omnibus illis dispositionem virtutis:quod si fuerit fortis ⁊ fuerit illud quod vincit sanguis: aut cum humore qui vincit sanguis:tunc flebothomia est magis conueniens et proprie cum vrina est rubea grossa nõ citrina ignea ex qua timeat apud flebothomiaz victoria colere et acuitatis eius.

¶Hic est tertius canon.et est cum quattuor alijs sequentibus principaliter de euacuatione materierum que communiter peccant in febrientibus p̃eter naturam propriam febrium. quarum euacuatio a medicis dicitur exiccatio. Et iste primus canon de flebotomia cum quattuor alijs sequentibus sunt magis speciales precedentibus: quia sunt de speciali modo euacuationis:scilicet flebothomia:lenitione ventris:prouocatiõe vrine:prouocatione sudoris: et prouocatione vomitus. ¶Et dicit primo quod in omnibus illis febrientibus febre putrida oportet vt obserues dispositionem virtutis:vt non cõtradicat operationi tue maxime in flebotbomia.ea enim non consentiente nulla facienda est euacuatio:sed maxime flebothomia. Si ergo virtus febrientis fuerit fortis et humor qui vincit fuerit sanguis: aut cum humore qui vincit fuerit sanguis: tunc flebotomia est melior res:scilicet inter euacuationes. et prope cum videris quod vrina est rubea grossa. ¶Sed si fuerit citrina ignea tunc non est facienda flebotbomia:quia ex isto vrina ignea timet quod apud flebotbomiam sequat victoria colere ⁊ acutas eius.

Pro declaratione huius canõis dubitatur vtrum in qualibet febre humorali competat flebotbomia. Et arguitur quod sic.auctoritate Galeni. secundo terapẽtice.decimoquinto capitulo. vbi dicit.optimum est venam incidere non solum in finochis febribus:sed in omnibus alijs que ex putredine humorum fiunt. ¶Amplius quarta primi. capitulo de flebotbomia:licet flebotbomia non sit necessaria est tamen cõueniens:quia efficit vt natura fiat fortis supra residuum materie. ¶Et confirmatur: quia quãdocũq; sanguis peccat in quãto aut quali competit flebotbomia alijs non contradicenti bus:sed in omni febre sanguis peccat saltẽ in quali:quia est ita inflãmatus vt per ipsum a corde ad alia membra febris deferatur.

In oppositum est Auicenna in parte presenti qui negat flebotbomiam cum vrina est acuta ignea.

Pro solutione huius est sciendum qõ febris dicitur humoralis:quia pendet a calefacto esse humorum siue illi humores sint in corde siue in alijs membris dummodo vapor calefactus ab illis eleuatus cordi communicetur. Et consequẽter febris dicitur sanguinea quia pendens a calefacto esse sanguinis et non calefacto esse alterum humorum. Et febris aliqua specie denomiatur ab aliquo humore quãdo pendet a calefacto esse eius et non alterius. Si vero pendeat a plurium denominatione denominatur vt sanguinea colerica et cetera. Et per calefactum esse humorum in proposito intelligo taz calefactum esse cum putredine quam sine putredine. ¶Et ex his infertur quod si aliqua febris penderet a calefacto esse alicuius humoris et calefieri sanguinis. non diceremus ipsam sanguineam nec a sanguine pendere ad intellectũ dictũ. Nam sic omnis febris esset sanguinea. ¶Et ex his patet quod in textu per humorem vincẽtem debemus intelligere illum a cuius calefacto esse pendet febris. Et sic sanguinem dicemus vincere si a calefacto esse eius pendeat febris. Et si pendeat a calefacto esse alterius humoris dicemus alium humorem vincere. Et si pendeat a calefacto esse plurium humorum nos dicemus plures humores vincere. scilicet in comparatione ad alios a quorum calefacto esse non pendet febris. ¶Tunc restat vt videamus quid Auicenna intelligat cum dicit qõ cum humore qui vincit fuerit sanguis. Et potest dupliciter intelligi.vno modo qõ vltra humorẽ in quo fundat calefactũ esse faciens febrẽ fit in corpe sanguis ãplior opportuno aut in cõparatione ad proprium temperamentum aut ampliorem quam debeat esse in isto corpore taliter febriente. siue sanguis fluitatũ putridam substãtiã. Si ergo fuerit angia:hoc purga ꝑ medio:nec nõ si laterũ dolor:sin ibecillio res videãtur:si plus auferas sanguinis ledere posse videaris:clisteribꝰ et aluuz subducito ad tertiũ diẽ nẽpe cũ eger intuto fuerit:nabstinẽtia opꝰ fuerit. Detrabẽd⁹ ergo sãguis ex brachio dextro vena interiore: sanguisq; auferẽdus iuxta exꝰ habitũ et etatẽ plꝰ minusue diligenter metiẽdo. Eueniũt ãt hoꝝ ī plurimis talia: rubores faciei: ⁊ oculorũ mobilitates et manuũ pãdiculamẽta:dentiũ stridor: pulsus maxillarũ: coactio:et refrigeratio extremarum partiũ spirituuz defectiões:p venas statim a principio sanguis detrabẽd⁹. qõ oiꝰ bꝰ succurrat ad auxiliuz spiritibꝰ abeuntibus necnõ fluoribꝰ.

siue sanguis sit admixtus peccanti humori siue non. Secundo modo intelligit ꝙ cum humore q̄ vincit fuerit sanguis mixtus.i. secum ad minima diuisus vt per apertionē vene facile cum sanguine egrediatur. Nam quāuis largo modo possem? dicere omnem humorem existentem in venis esse sanguini mixtum: tamen sic non intelligitur hic. quia si sit parietibus venarum adherens sua viscositate: aut in ipsarum porositatibus imbibitis sua subtilitate. aut stans in magnis frustis sit in venis cum sanguine non dicitur sanguini mixtus et multo minus dicitur mixtus si sit extra cor? et extra venas et arterias. ¶ Ad hoc ergo ꝙ humor dicatur mixtus cum sanguine requiritur ꝙ sit in corde venis aut arterijs cuꝫ sanguine ad minima diuisus. ita vt minimum vnius tangat minimum alterius. Sed preter hanc conditionem addamus aliam de intentione Dini et Gentilis ꝙ ille humor qui est admixtus cuꝫ sanguine modo suprascripto sit etiam vicinus nature sanguinis tam in qualitatibus primis q̄ secūdis. i. ꝙ non obtineat in latitudine sua gradus contrarios nature et dispositioni sanguinis: sed sit sibi satis proportionalis. ¶ Hec tamen sola conditio non sufficit. stat enim ipsum paruo tempore stetisse in venis ita vt nondum secum potuerit ad minima diuidi: aut forte naturam ipsum separauisse a sanguine sicut aliquādo fit in crisibus ante exitum eius a venis. Sed quando adsunt iste due conditiones: tunc est maxime mixtus cum sanguine: et aptus educi cuꝫ euacuatione sanguinis absq̄ nocumento. i. absq̄ hoc ꝙ corpus ducatur ad colericorum ebulitionē aut ad frigidorum crudationem seu cruditatem. ¶ Notandum tertio ꝙ per humorem vincentem non solum debemus intelligere humorem q̄ actu facit febrem: sed etiam humorem qui stās sub forma cause antecedentis est de proximo facturus febrem. Non enim solum in continuis facimus flebotbomiā: sed etiam in interpolatis tempore q̄etis q̄n null? humor actu putret vt educamus humorem qui de proximo facturus est febrem. ¶ Notandum quarto ꝙ quando humor faciens febrez est mixtus sanguini scōm duas conditiones iam dictas vrina plurimum apparet rubea grossa. q? per talem mixtionem cum humore putrente fit qō quando natura pellit aliquam partem humoris peccantis cum vrina etiam secum pellitur aliqua pars sanguinis ad minima diuisi cum humore illo. Unde vrina tingitur scōm exigentiam humoris peccantis: et etiam scōm exigentiam sanguinis qui secum pellitur: et dat vrine colorem rubeum et substantiam grossam. Quando autem cum sanguine peccat colera aut plurimum dominans in quantitate aut plurimum distans a natura sanguinis vt plurimum nō fit vrina rubea grossa: sed subtilis ignea vel notabilis citrinitatis. Similiter quando esset flegma plurimum aut valde crudum multum distās a natura sanguinis communiter non fit vrina rubea grossa. sed grossa alba. aut subtilis alba propter opilationes et priuationem digestionis. ¶ Similiter quando esset melancolia plurima aut multum distans a natura sanguinis non esset vrina rubea grossa: sed tendens in fuscedinem nisi forte propter opilationem fieret subtilis alba. ¶ Auicenna autem per hoc qō dixit non citrina ignea: voluit etiaz alios modos vrinarum intelligi qui significant aut humorem multum distare a natura sanguinis aut esse multum superātē sanguinem proportionabiliter in qualitate. Nam in his casibus etiā peccante sanguine non debet flebotbomia fieri nisi precedat purgatio si aliud indicans non fuerit. nam timetur aut colericorum ebulitio: aut frigidorum incrudatio.

His premissis fit hec prima cōclusio. In omni specie febris humoralis potest a principio competere flebotbomia. Nam in colericis flegmaticis melancolicis tam continuis q̄ interpolatis potest humor faciens febrem esse mixtus cum sanguine ad intellectum datum propter quam mixtionem flebotbomia euacuans sanguinem et humorē peccantem exonerabit virtutem. vnde fiet potentior ad pra residuum digerendum et euacuandum. et sic sequetur magnum iuuamentū absq̄ notabili nocumento. ¶ In finochis autem non est dubium flebotbomiam summe iuuare. et hec est mens Gal. scōo terapentice. capitulo. xxv. in auctoritate posita ante oppositum. ¶ Secunda conclusio. non in qualibet febre pendente a putredine aliorum humorum a sanguine etiam constante virtute conuenit flebotbomia probatur. naz multe sunt febres pendentes a putredine aliorum humorum a sanguine. quarum humores non sunt mixti sanguini nec sunt vicini nature sanguinis. et aliquādo multum sanguini dominantur. Unde euacuato sanguine per flebotbomiam qui est frenum aliorum humorum et pauco de humore peccante euacuato fiet notabile nocumentum. vtputa colericorum ebulitio aut frigidorum incrudatio absq̄ iuuamento notabili. Et ex his patet clarus intellectus multorum textuum. quorū aliqui precipiunt flebotbomiam: vtputa quando humor peccans ē mixtus sanguini propinquus nature eius. Aliqui prohibent flebotbomiā: vtputa quando non est mixtus sanguini multū distans a natura eius aut forte minus proportionabiliter excedens ipsum. Non enim tunc cōuenit flebotbomia nisi ipso humore multum dominātе prius euacuato. Et hec fuit mens Gal. quarto de regimine sanitatis. vbi dixit. quando humor parum distat a natura sanguinis audacter flebotboma. quando vero plus distat flebotbomia cum reuerentia. idest parum. Quando vero plurimum distat nequaquam.

Et ex his patet solutio ad duo argumēa facta ante oppositum. ¶ Sed ad confirmationem negatur maior. nō enim quandocūq̄ sanguis peccat in quāto aut quali etiam constante virtute competit flebotbomia. sic enim in effimeris et etbicis competeret flebotbomia cum in omnib? calefiat sanguis. si tamē sanguis calefieret caliditate fixa aliis cōsentientibus competeret flebotbomia.

¶ Deinde fac sequi flebotbomiam solutionem ventris subtilem proprie si fuerit illic siccitas cum eis que sunt sicut aqua ordei et alsiracost pauco et aqua ordei cū sirupo acetoso. Et si natura non fuerit lenis addeī eo qō est sicut siracost qō sit sicut sirupus violatus. et sit vltimitas lenificatio non fluxus ventris et non solutio laboriosa. Et magis dilectum est apud me admi-

nistratio clisteriorum scom vltimitatē qua indigetur in virtute. Et de clisteribus communis iuuamenti lenibus est clistere factū ex oleo violato et succo foliorum sicle et vitello oui: et zuccaro rubeo et bauracy. Cū ergo lenieris hac lenificatiōe: fortasse indigebis eo debiliore ꝙ illud quo idiguisti in principio: et illud est quādo natura est obediens.

De euacuatiōe per ventrem.

¶ Hic est quartus canon. et est de euacuatiōe per ventrē et dicit tria. ¶ Primum deinde post flebothomiā fac sequi solutionē ventris subtilem. i. facilem siue paruā. Et propte banc debes facere si venter fuerit siccus cū eis que sunt sicut aqua ordei sūpta quātitate. v. aut. vj. ʒ. debite cal'a. ¶ Secundū lenitiuū est paruus siracost. i. māne: vtputa a quinqꝫ. ʒ. vsqꝫ ad vnā. ʒ. cum quatuor. ʒ. aque ordei aut circa. ¶ Tertiū ē sirupus acetosus qui debet dari solus quātitate quatuor aut q̄nqꝫ. ʒ. si fit longus. si vero fit abbreuiatus per decoctionē sicut cōiter fit debet accipi de eo a quātitate duarū ʒ. aut trium cū tribus. ʒ. aque cocte aut pluribus vt cōmode bibi possit et nō debet misceri cum aq̄ ordei vt dicetur inferius. Et si natura nō fuerit leuis. i. venter nō fuerit facile obediēs medicinis solutiuis adde in eo. s. sirupo acetoso aut in aliquo ex solutiuis de quibus supra aliquid adiuuās qō fit sicut siracost. aut sirupus violat⁹ maxime factus ex violis recentibus. quia est magis lenitiuus aut addas vtrūqꝫ. Et sit vltimitas. i. vltimū qō intendis in hac euacuatiōe lenitio ventris educēs materias que in intestinis reperiūtur. Non fluxus ventris. i. non euacuatio per quā materie trabātur a longe ad fluendū per intestina. Nec solutio laboriosa. i. solutio difficilis requirens forte farmacū. ¶ Secundo dicit ꝙ magis dilectum est apud ipm administratio clisterioꝝ ꝑm vltimitatē qua indigetur in virtute ipsorū. i. que clisteria sint magis aut minus vigorosa ꝑm necessitatē. Sunt em̄ aliq̄ corpora que pro educendo materias cōes que in intestinis continētur indigent clisteribus magis acutis: aliqua minus acutis: immo vnus et idem ꝑm maiorem aut minorem ventris constipationē indiget clisteribus aliquādo magis acutis aliqn̄ minus. aliquādo magis mollitiuis: aliquādo magis incisiuis aut abstersiuis. ¶ Et subdit ꝙ ex clisteribus cōis iuuamēti. i. ꝑm plurimū in tali casu sufficiētibus lenibus. i. ventris lenitiuis est qō fit ex oleo violato succo foliorū sicle. i. blitis: vitello oui: zucca. rubeo et bauracb. i. salis. ¶ Descriptio potest esse talis. Recipe succi sicle lib. vnā. olei violati. ʒ. vj. vitelli oui numero. s. vel duo. zuccari rubei. ʒ. s. salis. ʒ. ij. et est satis acutū abstersiuum et lenitiuum. Et potes facere magis acutum addendo plus de sale ⁊ succo blitis: et magis abstersiuū multiplicando zuccarū et succum blitis et magis lenitiuum multiplicando oleum et vitellos oui. ¶ Tertio dicit ꝙ cū tu leniueris hac lenitione siue per clistere siue per medicinam exhibita ʒ fortasse indigebis debiliori lenitiuo ꝙ illud quo indigusti in principio. Et illud erit quando natura. i. vēter erit factus obediens per lenificantia precedētia. ¶ Et dicit fortasse. Sunt enim quidam q̄ post vsum clisteriorum et medicinarum lententiū efficiuntur magis stiptici. aliqui efficiūtur magis lenes orificijs meseraycarum deopilatis que ꝓmo erant a fecibus duris et flegmate constipata.

De euacuatiōne materierum communium.

¶ Notandum primo circa partem p̄sentem ꝙ euacuatio de q̄ hic est sermo est ad educendum materias communes q̄ in stomacho intestinis et venis meseraicis aut saltem earum extremitatibus continentur. Quapropter si butusmodi superfluitates fuerint in intestinis grossis sola sufficiunt clisteria. Si vero in intestinis gracilibus et stomacho indigem⁹ medicina exhibita per os: cum clisteria non ascendant nisi vsqꝫ ad yleon. et butusmodi lenificatio est necessaria in principio omnium febrium putridarum nisi vēter sponte fuerit lenis. ¶ Si vero in febribus sit opus flebothomia primo, precedat butusmodi lenificatio. deide fiat flebothomia. Deinde post flebothomiā iterum venter leniendus ē simon fuerit lenis. Si vero non sit necessaria flebothomia ab hac lenitione incboandum est. nec regulariter in ꝓncipio sunt exhibende medicine euacuantes materiam febris. Hec autem lenitio facienda est ad educendum superfluitates prime digestionis cbilum corruptum bumores et quecūqꝫ nociua continentur in stomacho intestinis et extremitatibus venarum meseraycarum. Hec enim materie in febrientibus putride facile corrumpūtur. et corrupte fouent ⁊ augent febrem: quamuis non sint materie propte febris. Et secundo ad cōtemperandum caliditatem febrilez. Quapropter debent diuersificari ꝑm gradum caloris febrilis. Et tertio ad aperiendum vias vt natura faciliter possit expellere superflua a toto corpore ad intestina. ¶ Notandum secundo ꝙ solutiua superius scripta i textu posita sunt satis lenia: et i babente ventrem notabiliter stiptícum parum operarentur aut forte nibil. forte enim inter ea est māna qō exhibitū in parua quātitate ficut iubet parū operaretur. Et si detur in notabili quātitate: vtputa ij. ʒ. solum coleram sua proprietate et aliquando flegma ꝑm diuersitatem rerum super quibus cadit. Horum autem bumorum electio non est illud qō queritur ab Auicē. in bac lenitione. propterea necessarium est ipsum in parua quātitate miscere cū notabili quātitate aq̄ ordei aut alteri⁹ lenitis et nō eligētis. ¶ Medici tamē butus temporis cōmuniter vtuntur cassia dissoluta cum decoctione fructuum. vt Recipe floris cassie. ʒ. vnam aut. ʒ. x. trabantur cū decoctione fructuꝫ que boc modo est ordinanda. Recipe prunorum numero. xiij. iuiubarum sebesten. añ. numero. x. violarū. ʒ. s. bulliant in sex. ʒ. aque ad consumptionem medietatis: sed viole ponantur in fine decoctionis et cum bac cassia trabatur et dissoluatur. ꝙ si calor febrilis fuerit magnus bis potes addere tamarindos. Et quamuis cassia electiue educat coleram ⁊ flegma de boc non curat cum operetur sine agitatione et molestia. et in melancolicis ponerentur ad coquendum cum suprascriptis flos boraginis ⁊ bugloſſe et in flegmaticis aliq̄d melis. ¶ Tertio notandum ꝙ clisteria sunt magis dilecta q̄ medicine exhibite per os maxime post flebothomiam regulariter factam que nō debet fieri nisi stomacho et intestinis prius a superfluitatibus mundatis. Clisteria enim sufficiunt ad educendum feces que in intestinis grossis continentur que de facili in eis in paruo tempore congerūtur. et cum boc minus agitant et debilitant quaꝫ medicine sumpte per os. Sed vbi nō est opus flebothomia aliquādo melius est vti clisteribus. aliquando medicina lentēte ꝑm diuersitatē repletionis intestinoꝝ grossoꝝ tantū aut stomachi ⁊ intestinoꝝ gracilū

Prefert clisterium ceteris medicinis.

stinorum gracilium ad que clistere non ascendit. ¶Notandum quarto q licet clistere ab Auicen. descriptum sit cōmunis iuuamenti. describuntur tamen alia a medicis antiquis et modernis. que etiam sunt cōmunis iuuamenti. Clistere cōmune apud medicos nostri tēporis est huiusmodi. Recipe ordei. maluarum. blitis. añ. M.vnum bulliant in sufficienti quātitate aque vt in.vj.lib.aque in q̄ prius ordeum per.xij.horas fuerit infusum vsq; ad sufficientē decoctionē de qua decoctione accipiātur. ℥.xviij.olei cōis vel violati si indiges maiori infrigidatione. ℥.iij.vitelli oui numero.j.salis.ʒ.ij.misce. Et aliquādo huic addimus duas.℥.mellis violati vbi opus est maiori absterſiōe. Aliqui tamē sicut Gal.ij.terapētice.et moderni q̄daz faciūt clistere ex aq̄ mellis.℥.15.et olei.℥.iij.et ē optimū in febrib⁹ pauce inflāmatiōis. Et potes facere aquā pluris mellis aut paucioris ꝑm necessitatem maioris aut minoris absterſiōis. In febrib⁹ autem incensiuis sicut causones tertiane cōtinue et similes:et proprie tempore estatis facimus clisteria notabiliter infrigidātia ex aqua decoctionis ordei et matrūviolarū quibus addimus succos infrigidantes sicut semperuiue solatri;et similium quantitate duarū aut trium.℥.et aliqñ.ℑ.ſ. camphore.ꝛ ponimus in eis oleum violatum aut nenufarinum et parum zuccari loco salis et supponitur tepidū. Meliores tamen essent succi angurie citrulli cucumeris ꝛ portulace.quia sunt frigidi et humidi lententes et possunt poni in maiori quātitate. Pesida. ¶Notādū q̄nto q̄ ficla idē est q̄ blita.ꝛ est duplex.domestica et siluestris: q̄ siluestris vocatur blitis siue ollus tamenū. Domestica autem est duplex.altera alba. altera nigra.i.viridis obscura.et alba est melior.quia in ipsa est virtus absterſiua et pungitiua iuuans ad lenitionez. sed in nigra est virtus stiptica que non conuenit huic proposito.vtraq; tamen declinat ad frigidū licet in vtraq; sit virtus cōposita. ¶Utrum autē stante necessitate flōmie et farmacie eligentis materiaz propriā que sit premittenda non est hic discutiendum:sed determinabitur inferius. ¶Similiter si queratur vtrū clisteria acuta notabiliter exoluentia competant in febribus. Dicendū est q̄ merito febris nō conuenitūt. Nam quarta primi.cap.de enegmate que ex eis sunt acuta debilitant epar ꝛ perducūt ad febres.et proprie in principio nō cōuenitūt quādo materie sunt crude cum de intētiōe Auicē.xvj.tertij.cap.de cura colice. Clisteria acuta exigant digestionem materie. digesta tamen materia possumus vti clisteribus acutis sicut vtimur medicinis exoluentibus per os. sed merito aliorū que aliquādo cōiunguntur febribus:qñq; conuenitūt sicut in colica subeth stupore dolore capitis ab humore flatico apoplexia et similib⁹. qñ fortius indicarēt q̄ febris indicet oppositū. nam in bis casibus etiā ab initio nulla precedente digestione est eorum vsus necessarius. De lenificatione ventris in febre. ¶Similiter si queratur vtrum in omnibus febribus humoralibus debeat premitti hec lenificatio. Dicendū est q̄ si ventri fuerit lenis que aliquando debet perfici cū clisteri:aliquando cū medicina sumpta per os ꝑm q̄ materie rationes educende cōtinentur in intestinis grossis:aut in stomacho ꝛ intestinis gracilibus ad que clisteria non attingūt.ꝛ ꝑm varietatem dispositionis recipientium in aptitudine ad clistere aut ad medicinam per os sumendam. Verum aliquando oportet ab initio non solum educere materias ꝑmunes:sed etiā proprias sicut ostendetur inferius.

¶Deinde fac ipsam sequi ea que vrinam prouocant.sicut sirupus acetosus decoct⁹ cum radice apij et similibus.

¶Hic est quintus canon.in quo docet euacuare p vrinam.ꝛ dicit.deinde.i.post flebotbomiā si expedierit et post lenitionemventris fac ipsum egrum sequi ea que prouocent per vias vrine. sicut est sirupus acetosus decoctus cum radice apij: et similibus aperientibus et prouocantibus. ¶Pro cuius declaratione primo nota non esse intentionē Auicen.educere per vias vrine materias ꝓprias febrilū:sed quasdā aquositates et partes serosas in venis contētas ꝛ pro magna parte multiplicatas per actionē caliditatis febrilis agētis in massam sanguineā:que licet nō sint materia propria feb.fouent tamen ipsam impediūtq; naturā a digestione et euacuatione materierū propriarum. Verūtamen aliquādo accidit vt cum bis euacuetur materia propria feb.propter propinquitatez aut mixtionez ei⁹ cum huiusmodi serositate. licet eius euacuatio hic non principaliter intendatur. iuuant etiā huiusmodi prouocātia ad materie ꝓprie digestionē incidendo et subtiliando: necnon ad viarū apertionē. ¶Secūdo notandū q̄ Auicē. dixit deinde:ad significandū q̄ hmōi prouocatio debet sequi flebotbomiā si fuerit expediēs aut vētris lenitionem.flebotbomiā quidē ne per huiusmodi cum sint calida fiat inflāmatio.et si secūdo nestante plenitudine fiat precipitatio materierum cū huiusmodi aperientibus ad vias vrine et loca angusta et sequatur opilatio. sed ventris lenitionem ne materias corruptas in stomacho et in intestinis contētas precipitēt ad epar et ad venas. De sirupo acetoso. ¶Tertio notandū q̄ per sirupum acetosum decoctum cum radice apij et similibus possumus duo intelligere.ſ.aut sirupum acetosum simplicē exhibitum cū decoctione radicis apij et similiuz: sicut est radix bruſci feniculi ſparagi aut petrosilini. ex quib⁹ aut aliquib⁹ eorū potest fieri decoctio. cui⁹ tres.℥.possunt exhiberi cū duobus sirupi acetosi simplicis. Et possumus intelligere sirupum acetosum compositu; descriptione Mesue.et alioꝝ qui si non sit liquidus debet cū aliquo liquorū distemperari iuuante ad prouocationem sicut cum aquis decoctionis aut distillationis feniculi apij et similium. Et hi sirupi aliquando possunt fieri ex zuccaro:aliquando ex melle in febribus minus calidis et vbi necessaria esset maior absterſio. Et dicuntur oximel simplex et compositum.et vbi necessaria esset maior infrigidatio darem⁹ duas.℥. sirupi acetosi simplicis cuz tribus.℥.decoctionis aut emulsionis seminum cōmunū frigidorum.

Sed quereres si sirup⁹ acetosus simplex cum decoctione apij et sirupus acetosus compositus. aut oximel compositum conueniat in principio quādo exhibendus erit sirupus acetosus.ſ.zuccarin⁹ aut mellinus qui est prouocatiuus minus et minus aperitiuus:cum notabiliter aperientia et prouocantia debeant postponi. Questio de sirupo acetoso. ¶Ad q̄ respōdetur dicendo q̄ cōueniet ante compositum:vtputa in initio principij exhibebis sirupum acetosum.ſ.zuccarinum aut mellinum cum aqua zuccarata aut simili non aperiente aut prouocante saltem notabiliter.postea parum post eductis materiebus communib⁹ ꝛ facta flōmia:si expedierit dabim⁹ huiusmodi aperiētia et prouocantia hoc ordine seruato:

vt gradatim procedamus a minus aperientibus et prouocantibus ad magis aperientia et prouocantia: sicut incipiendo a sirupo acetoso composito duarum radicum. s. apij et feniculi zuccarino aut mellino ſm diuersitatē materie. et procedendo ad compositū de quinq radicibus. et si materia erit notabiliter calida dabimus in principio principante sirupum acetosum simplicem zuccarinum cum aqua cocta. deinde parum post cū aq̄ endiuie. deinde post cum emulsione seminum cōmunium frigidor. postea digesta materia propria et notabiliter minorata vtendum est magis aperientibus et prouocantibus intensiue et quātum ad multitudinem: et proprie cum volumus p vrinam educere materiam propriam feb.

¶ Deinde fac ipsum sudare et aperi meatus cum illis in quibus nō fit calor fortis: sicut cum inunctione ex oleo camomillino et fricatione cum vino albo: et cum aqua dulci tepida.

¶ Hic est sextus canō. et est etiam de euacuatione materierū cōmuniū. Et dicit q̄ post flebotbomiā lenitionē ventris prouocationē dictam facias infirmū sudare et aperi meatus. i. poros cum bis in quibus non est fortis calor sicut est inunctio cum oleo camomillino: et fricatio cū vino albo potēte et cum aqua dulci tepida in qua balneetur aut cū qua fomētetur. ¶ Et subdit q̄ si febris fuerit acuta nō inuenis excusationē ab inunctiōe et embrocatione. ¶ Notandū circa partem presentem primo q̄ stante plenitudine euacuabili per flomiaz ante puocationē sudoris debet p̄cedere flomia. Nam prouocatiuū sudoris inflāmando et dissoluendo augeret illam. Similiter debet p̄cedere vētris lenitio ne prouocans sudorem trabat materias corruptas intestinales ad epar et ad venas.

De puocatiōe vrine et sudoris

Sed an prouocatiuū vrine debeat precedere prouocatiuum sudoris est dubium: qō boc modo et bene a Gentili determinatur. Premittit ergo q̄ medicamen prouocans sudorem est duor modorum. Unum ab extra approximatū qō prouocat sudorem temperata caliditate aperiente et leuiter trabente materias ad exteriora sicut fricatio debita coopertura pānorū et inunctio cū oleo camomillino et similibus. de quorum numero est etiā retentio anbelitus. Aliud est prouocatiuum sudoris ad intra sumptū. s. q̄ facit illud aliquādo materias subtiliando et mouendo eas versus cutim. Et secundū boc idem potest esse puocatiuus sudoris et vrine ſm diuersas aptitudines corporis in vijs vrine et in vijs sudoris et ineptitudies. Nam radix funiculi subtiliādo sanguinem et q̄ſi eliquādo in omnib' aptis ſm renes ad receptionem materierum propter latitudinem eorum et habentibus fortitudinem attractiuam cuz notabili caliditate prouocabit vrinam. in aliovero homine debilium renū in attrahendo: et cū boc habente vias strictas: sed raro in portis versus cutim faciendo eliquationem euaporosam prouocabit sudorem. ¶ Ex quibus apparet q̄ medicamen puocans sudorem sumptum ab intra est fortius q̄ prouocans vrinam ceteris paribus: loquendo de prouocantibus per qualitates manifestas et non per proprietates. Cuius ratio est. quia prouocās per vrinam subtiliat ad aquositatem et facit eos transire ad renes et fluuatur in boca renibus trabentibus aquam a qua proprium est eorum aquositatem de humoribus trahere. Sed medicamē prouocans sudorem subtiliat ad aquositatem vaporosam debentē penetrare ad loca strictiora q̄ sint vie vrinales. et cum boc non iuuantur ab attractiua membrorum sudantium. s. cutis et sibi affiniuz sicut medicina vrinatiua a mēbris vrinalibus.

His premissis respondetur q̄ medicamen prouocans sudorem primo modo. s. vias dilatando occurrens ab extra: licet posset cadere ī vsu statim facta aliqua minoratione aut lenificatione. securius tamen est q̄ euacuationes et prouocationes vrine precesserint si aderunt in venis materie debentes precipitari cum vrina. vel si essent in venis opilatiōes iudicantes boc prouocatiuo vrine nō vt prouocatiuo vrine. sed vt aperitiuo viarum. ¶ Dicit secundo q̄ prouocans sudorē secūdo modo multo magis debet subsequi prouocatiuum vrine. cuz prouocare sudorem sit difficilius q̄ prouocare vrinaz ex causis suprascriptis ceteris paribꝰ ex parte fitꝰ materie et reliquorum.

Contra quia natura multotiens facit contrariū. ¶ Respondetur q̄ boc est. quia natura melior distinguit materiam a materia quā ars. vnde non semper licet arti que potest facere natura. Si enim constaret medico materias esse circa extremitates venaruz que terminātur ad cutim et non in venis magnis que terminātur ad vias vrine inciperet a prouocatione sudoris. et forte omnino obmitteret prouocātia vrinam. sed boc sibi verso in dubium incipit a via faciliori. Auicen. itaq̄ considerans ordinem predictorum in arte dixit. deinde facipsuz sudare: et declarauit de sudatiuo debili cum dixit aperi meatus. i. poros. et si bec leuis prouocatio sudoris debet sequi predictas euacuatiōes multo magis prouocatio fortis. ¶ Nec obstat dictū Gal'. secūdo terapentice dicētis. q̄ euacuato corpore: licet rarificare cum tepidum calorem habēte: quale est oleum camomillinum. nam quāuis liceat: tutius tamen est vbi vertatur in dubium de situ materierū aptarum prouocari per vtrāq̄ viā incipere a prouocatione vrine. ¶ Notanduz scōo bunc texum debere exponi sicut dictū fuit ab inicio: vt Auicen. bic velit aperitionez porozum et prouocationem sudoris cum trib' auxilijs. ¶ Primū est inūgendo cum oleo camomillino et bene fricando vt subtilietur et penetret. et etiam abstergatur a porozum superficie ne eos opilet sua viscositate. ¶ Secundū auxilium est potus vini. s. subtilis qō debet esse limpbatū magis aut minus ſm exigentiam caloris febrilis et vini potentiā tempus anni et egri consuetudinem. cōmuniter tamē debet esse vinū si est notabilis vinositatis a sexta parte vsq̄ ad octauam. et debet sumi notabiliter calidum. ¶ Tertium auxilium est balneum siue fomentatio cum aqua calida. et fomētatio fit infundendo petias in aqua calida et bene compressas applicare multotiens partibus aptis ad sudorem sicut sunt ſm plurimum dorsum et pectus: et postea ipsum bene pannis cooperiendo vt dormiat. Et bec expositio est conformis dictis Galeni secundo Terapentice: vbi dicit. Totū corpus anteq̄ euacuetur rarificare non oportet. euacuato tamen licet rarificare per oleum camomillinum. et in boc tempore vinum aquosum album subtile bibitum vniuersas mouet excrationes et euacuationes

Galenus.

et euacuationes et balneum ex aqua dulci.verum si bocyinum aquosum album sufficeret medietas aque ideſt vt aqua pro medietate poneretur.

¶Et si febris fuerit acuta non inuenis excusationē ab inunctione et embrocatione. ¶Hic respōdet tacite questioni. Posset enim ꝙs querere:licet ne cum istis in febribus acutis ꝓcedere. ¶Respōdetur ꝙ si febris fuerit acuta non ꝫ procedere:cum bis etiam si sint temperate caliditatis:maxime quando illa febris sit multi caumatis dissoluens corpus et ducens ad etbicam: imo procedendum est cum vnctionibus frigidis sicut oleo violato nenufarino et similibus et procedendum est embrocatione.ſ. epithimatibus frigidis ex aqua rosata spodio ꝫm exigentiam qō dicitur in curationibus febrium acutarum. Qō autē embrocatio possit exponi pro epithimate apparet quarta primi.capitulo de embrocis in littera Gerardi extra.sed de bis latius in capitulo de regimine febrium acutarum.

¶Qō si inuenis humorem in primis declinare ad stomachum: fac vomere cuꝫ eis in quibus non fit diuersitas cōsuetudinis: immo cum eis que sunt sicut sirupus acetosus cū aqua calida: cum natura mouet humorem ad vomituꝫ et nō diuersifices eam. ¶Hic est septimus canon.de prouocatione vomitus.Et dicit ꝙ si tu inuenis humorez in primis.ſ. principaliter declinare ad stomachum supple faciendo nauseam.Aut aliter in primis ideſt in ꝑncipijs tā vniuersali ꝙ particulari.ꝛ supplete quocunq; alio tempore fac ipsum vomere cuꝫ eis que sunt sicut sirupus acetosus mixtus cum aqua calida et similibus leuibus cum natura mouet ad vomitū.et non diuersifices eam ideſt nō facies operationem diuersam illi euacuationi quā intendit natura facere iuxta affor.Undecūq; natura repe/ Galenus. rit inde ducere oportet. Et hic etiam est text⁹ Galeni scō terapentice. Si a casu quandoq; impetum ad os ventris ad os stomachi per vomitū fecerit aliquid non oportet preter idem contra naturam prouocare. ¶Notandū primo ꝙ in principio vniuersali regulariter operando non debem⁹ vomitū prouocare nisi cū lenibus.sed digesta materia licet. ¶Notandū secundo ꝙ buiusmodi vomitiua debent esse non calida neq; frigida: ideo expone cum aqua calida ideſt tepida. ¶Notandū tertio ꝙ vbi natura non temptaret vomitum non licet ipsum in principio quantum est merito cure febris prouocare neq; cum lenibus neq; cum fortibus.Dico merito curationis febrū: quia ꝓpter aliam causam licet ipsuꝫ prouocare. vtputa propter dolorez stomachi aut alia buiusmodi.

¶Qō si fuerit illic declinatio ad intestina et senseris rugitum et descensum fecis: tūc adhibe qō soluat ventrem. ¶Hic est octauus canō.et dicit ꝙ si est illic declinatio ad intestina qō comprebenditur per rugitum.ſ.sonitum ventositatis descendentis. et per descensum fecis versus anū. tunc adbibe qō soluat ventrem.ſ.leniendo aut clisteri aut medicina sumpta per os leniente: aut saltem cum suppositorio.illa enim est conuenientes regio per quaꝫ debet fieri euacuatio.Hi tamen duo cañ. sicut priores sunt principaliter de euacuatione materierū cōmuniū q̄ accidentaliter febribus complicantur licet non sint materia propria febris. ¶Et nota ꝙ in ponendo istas duas euacuationes nō dixit.deinde non enim est opus euacuationes de q̄bus supra ante bas premitti: immo quacunq; bora natura temptauerit vomitum ad secessum: qō frequenter accidit in principio vniuersali et in ꝑncipijs particularibus. et etiam in alijs temporibus tam vniuersalibus ꝙ particularibus est per eadem regionem adiuuanda.

Sed contra sequitur ꝙ similiter in prouocando vrinam et sudorem non debeat ponere ly:deinde cum etiam natura per illas regiones quandocunq; temptauerit euacuationem sit adiuuanda. ¶Respondetur ꝙ quandocunq; natura temptauerit aliquā quatuor istarum euacuationum est adiuuanda. Sed inter eas est bec differentia.quia natura non temptante euacuationem per vrinam: nec perventrē nec per sudorem.est tamen merito curationis febris quelibet istarum a medico temptanda in ꝑncipio.Sed si natura non temptaret euacuationē per vomitum in principio vniuersali nō est a medico in eodem principio artificialiter temptanda. ¶Dicitur secundo ꝙ stante equalitate istarū quatuor euacuationum premittenda est euacuatio per ventrem. deinde sequitur vomitus.tertio prouocatio vrine.quarto prouocatio sudoris.propterea loquens de prouocatiōe vomitus post prouocationez vrine et sudoris non dixit.deinde.Similiter loquens de solutione ventris post vomitum non debuit dicere deinde.

Pro declaratione dictorum dubitatur.Utrū medicus iuxta quinq; canones suprascriptos faciēs quinq; euacuationes.ſ.flebotbomiā. lenitionem ventris.prouocationem vrine.prouocationem sudoris.prouocationem vomitus euacuet aut euacuare intendat materias cōmunes aut materias proprias febrium bumoralium. ¶Et arguit̄ primo ꝙ euacuet materias proprias. Nam faciens flebotbomiā.iuxta primuꝫ canonem si febris fuerit finocba euacuat et intēdit euacuare sanguineꝫ qui est materia febris propria. Similiter in alijs febribus non pendentibus a sanguine cuꝫ faciat flebotbomiā intendit euacuare cum sanguine bumorem facientem febrem.Cuius signum.qr iuxta determinata superius de intentione Auicen.non faceret flebotbomiam nisi bumor faciens febrem esset mixtus cum sanguine aptus cū eo simul euacuari. ¶Secundo cum lenit ventrem cum prouocat vomitum multotiens euacuat materias proprias que quādoq; precipitantur in principio ad stomachum et intestina.et quia vtile est ipsas euacuare debet intendere ipsarum euacuationem. ¶Et confirmatur quia frequenter cbilus et bumiditates corrupte existentes in stomacbo⁹ i intestinis cum putrent faciunt febrem putri. Earum itaq; euacuatio est euacuatio materiaruꝫ ꝓpriarum febrū. ¶Tertio aliquando contingit aquositatem sanguinis aptam cum prouocatione vrine educi esse causam coniunctam febris putride. ergo ꝛc. ¶Et confirmatur. quia frequenter cum aquositate illa admiscētur bumores qui sunt materia propria febris.et sic illi bumores et aquositas cum medicina prouocante educuntur. ¶Ultimo cum medicina sudatiua educitur frequenter causa coniuncta febris: vt patet in interpolatis. et etiam in alijs.quarū paroxismi cum sudore terminantur.

Quinq; canones euacuādi.

In oppositum arguitur de intētione Auicen. in bocapitulo illo. §. Et cum administraueris cañ. predictos. vbi manifeste ostēdit huiusmodi euacuationes nō esse ordinatas ad euacuationem materierū propriarum. ¶ Et cōfirmatur. quia in p̄ncipio nondum digesta materia non debent educi materie proprie febris. propterea p lenitione ventris dicit sibi clisteria magis dilecta. Et certum est clisteria saltem lenitiua non euacuare causam antecedentem que est in venis. neq; coniunctam que ē in ambitu totī. ¶ Preterea euacuātia materias proprias per vrinam et sudorem a principio non conceduntur: immo non concedūtur nisi materia propria predigesta et euacuata.

Quid materia febris.

Pro solutione premittendum primo q̄ per materiam feb. non intelligimus fumos aut vapores quātūcūq; sint causa cōiuncta febris. ⁊ quāuis per suprascriptas euacuationes possint educi: et medicus intendat ipsorum euacuationē. sed materiaz febris intelligimus humores cbilum feces ⁊ similes res corpulentas que possunt visu comprehendi potentes facere febres aut ipsas fouere: aut agere. Et sunt duplices. quedaz proprie. quedam cōes. Proprie sunt antecedentes et coniūcte. Causa cōiuncta febris est a cuius calefacto esse immediate pendet febris. Sed causa antecedens est que ē notabiliter dispositā vt acq̄rat calefactuz esse ⁊ fiat causa cōiuncta febris. ¶ Et ex bis infertur q̄ semper est causa antecedens febris quecūq; fit feb. eo q̄ semp est causa antecedens febris anteq̄ fit causa coniuncta febris. et nō potest esse febris nisi fit causa coniuncta eius loquendo semper de febribus humoralibus. Materie aūt cōes sunt duplices. nam quedā sunt necessarie in oībus febribus saltem putridis reperte. quedam contingenter. ¶ Prime sunt triplices. s. feces et quedā viscositates que in stomacho: et in intestinis continētur. et ſm plurimū superfluitates prime digestiōis que in febribus putridis inflāmant̄ et inflāmate euaporantes ad cor fouent et augent febrem et iuuāt ad corruptionē digestionū. ¶ Secūde sunt aquositates serose que generantur in secūda digestione et generate transeunt permixte cum alijs humoribus ad venas. be etiam per actionem calidita tis febrilis et vapores putridi secum permixti inflāmant̄: et etiā multiplicantur per viam cuiusdā liquefactiōis per quā separatur pars aquosior a massa sanguinea: et inflāmate et multiplicate fouent ⁊ augent febrem quāuis non sint materia propria febris antecedens aut p̄iūcta. ¶ Tertie sunt superfluitates que reserantur in tertia et quarta digestione. necnon vapores qui exactione caliditatis febrilis eleuātur a materijs non putrentib? et sparguntur in ambitu totius. et aliquādo condensati circa cutim sub forma sudoris educūtur. Vapores aūt putridi siue vadāt ad cor siue ad reliqua membra numerantur inter causas coniunctas febris putride. licet oppositū senserit Gentilis in hac questione. non volens q̄ aliqui vapores putridi sint causa febris nisi qui reperiūtur in corde. de hoc tamen dictum est superius in primo capitulo huius prime fen. quātū est opportunū. et etiā in q̄stione de maioritate morbi. et be materie ſm plurimū nō sunt causa añs neq; coniūcta febrium: licet quādoq; febrem foueāt et augeant. ¶ Materie aūt cōes que nō necessario: sed cōtingenter in febribus reperiūtur sunt sicut sanguis q̄ aliquando peccans quantitate aut qualitate existens in venis cū humoribus facientibus febrem permixtus aggrauat virtutē: probibet materie p̄prie digestionē. et cū inflāmatur fouet et auget febrem. licet eīm nō sit materia ꝓpria febris: pōt tn coniūgi cum materia ꝓpria febris et facere nocumenta de q̄bus statim. et bi aliquādo p̄cipitant̄ ad stomachū et ad intestina. aliquādo cum vrina. aliquādo cū sudore expellunt̄ a natura stimulata sua multitudine: aut malicia. Et horū euacuatio est euacuatio materie cōis accidentaliter reperte in febrientibus que nō debet dici minoratio ꝓprie sed apud arabes dicitur exiccatio.

His premissis fit bec prima conclusio. Medicus euacuās ſz canones predictos quādoq; euacuat materiā p̄priā febris. et cū boc frequēter eius euacuationez intendit. Istā conclusionē probāt rationes facte ante oppositū. ¶ Scōa conclusio. intētio Auicen. non fuit p bos canones principaliter docere euacuare materiam propriam febris humoralis: sed materias cōmunes. ¶ Ex qua sequitur q̄ medic? operans ſm intentionē horum canonū non oportet q̄ euacuet materiā propriam febris. conclusio patet discurrendo. Nam in primo canone de flebotbomia constat q̄ sanguine abundante cū bumore qui facit febres docet flebotbomare nō obstante q̄ sanguis pro tunc nō fit materia propria febris. Qđ aūt dixit esse faciendū si būor q̄ vincit fuerit sanguis est positū incidenter. Nam infra in boc capitulo ponet canonē in vsu flōmie qñ est intenſio sanguinis. Sīr pz de lenitiuo ī quo magis diligit clistere cōis iuuamenti: per qđ vt plm non cūat̄ materia ꝓpria. Idem vī de ꝓuocatiōe vrine et sudoris: qz infra p̄cipiet in ꝑticularib? capīis non esse prouocandā nisi paucificata materia p̄prie qñ loquit̄ de ꝓuocatiōe p quā materia ꝓpria cūatur. Et idem apparet de vomitu qz non precipit educi materiā propriā. sed q̄cūq; ad stōm p̄cipitatur. Et argumenta reliqua adducta post oppositum ad buius conclusionis faciunt confirmationem.

Ad argumenta ante oppositum respondetur omnia illa concludere q̄ medicus aliquando in principio euacuat et intendit euacuare materiam propriā febris. Sed dicitur q̄ intentio principalis horuz canonum non est euacuare materiam propriā febris: sed principalis intentio est euacuare materias ꝓmunes quarū aliqe de necessitate aliqe contingēter in febribus humoralibus reperiunt̄.

Contra determinata in presenti questione arguitur. sequitur q̄ in effimerāte et etbico medicus deberet facere huiusmodi cūationes. s. lentionem ventris: prouocationem vrine: et prouocationem sudoris cum in eis reperiantur superfluitates prime scōe et tertie digestionis: necnon vapores a bumoribus non putrentibus exactione caloris febrilis eleuati indigentes transpiratione. Respondetur q̄ ceteris paribus non reperiūtur in eis tot ⁊ tante superfluitates nec sic infecte propter defectum vaporum putridorum qui reperiuntur in febrīēte putride. ¶ Secundo dicitur q̄ dato q̄ reperirentur: medicus non ita tute potest facere huiusmodi euacuationes in febrientibus etbice aut effimere timore exiccatiōis corporis. vnde si lenit: lenit cum infrigidantibus et bumectantibus pauce abstersionis et attractionis: sicut cum

ficut cum clisteribus factis ex lacte et similibus. Et multo minus audet prouocare vrinam ⁊ sudorem timore exiccationis.

Secundo contra determinationē arguitur.pbando ꝙ intentio bonū canonū sit educere materias proprias.quia pro lenitiuo exhibet Auicē. māna et firupum violatū que eligunt colerā. vt Mesue in cap.de māna.et viola. ¶ Preterea prouocatio per radicem apij appropriat bumorib⁹ frigidis sicut prouocatio cum seminibus frigidis appropriatur bumoribus calidis. ¶ Ad primum dicitur ꝙ licet electiue euacuent bumorem colericum virtus tamen sua electiua est ita modica et virtus sua lenitiua est tanta vt potius operentur leniendo q̄ eligendo. Et cum hoc si aliquid operentur,eligēdo id facīt sine inquietudine ⁊ molestia vnde tute sicut et cassia procedi possunt etiā in notabili quātitate.principaliter tamen ex horū administratione intēdimus lenitionē et superfluitatuz ꝓmuniū et materierū eductionē. ¶ Ad scōm dicit. ꝙ licet diuersis ꝓuocantibus vtendū sit in diuersis materijs:vtputa i calidis decoctiōe aut emulsione seminū cōmuntū frigidorū:in frigidis decoctione radicū apij et similiū.hoc tamen non facimus vt intendamus cū his prouocantibus eligere materias ꝓprias:sed radicē apij et similia notabiliter calida vitam⁹ in febribus calidis timore inflāmationis que cōceduntur in frigidis: tum ratione prouocationis:tum ratione digestionis ⁊ ex simili causa vtimur frigidis in febrib⁹ calidis.

Vtrum autem sicut reperiūtur medicine solutiue eligētes proprīū humorē vt scamonea colerā: turbitb flegma:ita reperiantur medicine vrinatiue eligentes proprīū humorē:est dubīū nōdū vt dicit Gentilis ab auctoribus discussum. Credendū tamen est ꝙ sic.Nam assarū a ꝓprietate respiciens flegma et colerā notabiliter diureticū verisimilius dz euacuare per vias vrine hos hūores q̄ melācoliā ad quā non est eius ꝓprietas. ¶ Et cōfirmatur quia medicine a ꝓprietate sua eligētes euacuāt humores quos eligūt ipsos ad se trahēdo:deinde a presentia humorū et medicine natura stimulata ipsos eūat p regionē magis aptā illi eūationi. sed medicine diuretice petūt vias vrine: ergo ipse aliquo tēpore in illis vijs debēt ad se trahere humores quos respicīūt: et sic natura illis humoribus et medicina stimulata illos p vias vrine cūabit. ¶ Et cōfirmaī quia in paratis ad vrine ꝓuocationē medicine solutiue frequēter prouocant vrinam et ventrē non soluunt.Sicut mihi accidit cū dediſſem pillulas aggregatiuas spectabili legū doctori domino Christoforo de cāpo causa soluendi ventrem:multotiēs cum magno dolore vrinam prouocauerūt nihil soluētes. ¶ Preterea de intentione Auicen.scō canone multū scamonee exhibitū euacuat per vrinā. Parum autem aut in quātitate moderata exhibitum soluit ventrē. Est tamen credendū eam per regionem illam esse magis prouocatiuam colere ꝙ flegmatis vel melancolie. Et ex his infertur ꝙ si miſceremus medicinam eligendi aliquem humorē quicūq̄ sit ille in pauca quātitate cū medicina multū diuretica ille humor per vias vrinales educeretur:sicut si miſceremus turbith aut coloqntidā cū cantaridib⁹. ¶ Et cōfirmaī de intētione Aui.in ca.de cura singultus vbi dicit ad litteram. Et iam laudati sūt trociſci huiusmodi. ¶ Recipe costi.croci.rosarum recentium.masticis spice.oīm ana.4.aureos:assari aureos duos:aloes: opij:amborum ana aureum.ſ.conficiantur cum succo psilij: exhibeatur ex eis medietas aurei psilium et opium stupefaciunt:spica confortat et resoluit: assaruz inclinat humiditates ad partes vie vrine et educit eas p eam.Aloes inclinat eas ad viam fecis et extrahit eas ex ea.Ecce ꝙ purificat assarū et aloem inducendo humiditates q̄ efacīūt singultū: aloes inducendo per vias ſeceſſus: assarum per viam vrine.educit ergo eligendo. ¶ Satis itaq̄ ex predictis rationibus constat ꝙ ſicut reperitur medicina ſolutiua eligēs determinatos humores quos euacuat per viam ſeceſſus:ita reperitur medicina vrinatiua eligens determinatos humores quos euacuat per viam vrine. ¶ Ultimo vt bi canones ꝓpter iuuenes ponātur in practica. Cum tu ſuperuenis febrienti febre putrida et videris in prima die neceſſitatē flōmie: flōma eadem die vel q̄ citius potes:expectando tamen horam quietorem:niſi fuerit ex peſtilentialibus:aut ſimilibus q̄ non dant indutias:nam in his casibus opz ea hora qua occurris flōmare. Sed ante flōmiā regulr operando premitte lenitionē ventris ſi oportuerit cum cliſteri lenitiuo ſi ſuperfluitates prime digeſtionis nō ꝓtineantur niſi in inteſtinis groſſis. Si vero ꝓtineantur in ſtomacho:aut in inteſtinis gracilibus:qō cognoſces:quia vides egrum nauſeantē et ſentientē extenſionē ſuprāumbilicū:melius est exhibere lenitiuum per os. poſtea ſequēti die:aut q̄ citius potes fac flōmiam.Deinde poſt flōmiā fac etiam iterum lenitionem ventris die ſequenti ſi nō fit lenis.ſed ſm plurimum ſufficiet cliſtere:aut forte ſufficiet firupus aceroſus: et aq̄ ordei:aut vtrūq̄ premittendo firupum acetoſum per duas horas ante aquam ordei debite calam. Et iam ſm plurimū tranſiuerūt tres dies et operatus es cum duobus cañ. Et cum scōo ſibi exhibuiſti firupum acetoſum:aut aquam ordei tam leniſti et digerere incepiſti. Et iam opus est vt quarta die:aut q̄ citius potes opereris cum tertio cañone prouocando ⁊ potentius digerendo. dabis ergo firupum acetoſum ſimplicem cum emulſione lactis ſeminū cōmunū frigidoꝝ: ſm ꝙ melius tibi videbīt iſpecta quātitate caloris febrilis. Nec tamen obliuiſceris in toto cure proceſſu lenificationis ventris cum cliſteri:aut ſaltem cum ſuppoſitorio ſi ſponte ſua nō fuerit lenis. ¶ Poſtea aperies poros exhibendo aliquod ſudatiuum ⁊ ipm pannis cooperiendo eligendo horam in qua magis est aptus ſudare.Sudatorium fit ſimul materie digeſtiuuz ſicut aqua ordei notabiliter calida cum pauco vini ſubtilis et precipiendo ſomnum. hoc enim magis gratum est egro et magis profituum ꝙ vngere cum oleo camomelino et ſimilib⁹: ⁊ iam operatus es cum quatuor cañ. Et quocūq̄ tempore vides egrum nauſeantem ſiue ante flobothomiam ſiue poſt:ſiue etiam non facta flobothomia exhibe firupum acetoſum cum aqua tepida et cum impoſitione penne aut digitorū in ore procures vomitum. hoc tamen fac niſi habuerit cibum in ſtomacho quem oporteat retinere ⁊ niſi multotiens euomuiſſet:et eſſet dubium ne ſtomachus ſuus fieret cloaca ſuperfluitatū. Et hoc modo rectus est eger tuus cum quinq̄ cañ. ſuprāſcriptis. Et hi canones hoc modo exequendi ſunt cura regulari.Nam cura coacta in quinq̄ caſibus q̄ inferius ponentur in hoc capitulo oportet incipere a medicina eligente materiam ꝓpriam.

Modus practicandi in febre continua.

Notatu dignū

De aſſaro.

De chriſtoforo de campo.

rociſci ad ſingultū valētes

¶Et prohibe eum a somno in principio febriū proprie quādo est horripilatio: aut frigus et rigor: quoniā prolongatur super eū frigus et rigor: ipsa nāq; exprimūt materias si fuerint euntes ad quedam viscera et prohibent digestionem humorū. Apud declinationem vero est iuuatiuus valde et fortasse non nocet apud statum.

Quatuor notāda de somno in febre.

¶Hic est nonus canō et ē de somno qui quādoq; iuuat: quādoq; nocet in febribus. Et dicit q̄tuor. ¶Primū q̄ tu medice debes prohibere febrientē febre humorali a somno in p̄ncipio. s. particulari. ¶Scōm q̄ proprie. i. maxime debes ipsum prohibere quādo est horripilatio: aut frigus: aut rigor: aut hec oia. Et assignat tres causas. Prima: qm̄ per somnū prolongat supra eū. s. egrū frigus rigor aut horripilatio. q: somnus non p̄mittit calm occupare materias ⁊ expādi qua expāsione et occupatiōe cessant huiusmodi tipi. Secūda q: ipsa sc̄z frigus et rigor et horripilatio exprimūt materias si fuerint euntes ad quedā viscera. i. faciūt q̄ materie que sunt prone ad fluendū ad aliqō mēbrum intrinsecū: sicut epar stomacbus ⁊ similia et tius et in maiori quātitate fluāt ad ip̄m siue apāntes siue non. Nam ista sunt causa motus sanguinis et spūs ad interiora: et per cōsequēs etiā aliarum materierum. Tertia causa. quia ista prohibēt digestionē humor̄. non permittūt em̄ calm expādi in materia: immo suffocant illud sub ea. ¶Tertium dictum q̄ somnus in declinatione est valde iuuatiu⁹. ¶Quartū apud statum forte nō nocet.

Argumēta circa materiā sōni.

Pro declaratione huius canonis dubitatur. vtrū sit somnus prohibēdus in principio particulari febrium humoraliū: et ꝓprie cū sunt frigus rigor et horripilatio. ¶Negatiue arguit̄. nam somnus in principio particulari multotiēs fit ⁊ nō nocet: ergo nō est prohibendus. assumptum est Auicen. secūda huius. capitulo de signis sumptis ex parte somni et vigilie. Scōo. in somno vigorant̄ oēs virtutes naturales. et per cōsequēs vigoratur digestio ciborum et humorū. sed hec ꝓueniūt in p̄ncipio febriū: ergo somnus nō est prohibēdus. tenet cōsequētia: et assumptū est Auicē. scōa primi. capitulo de bis que ꝓueniūt ex somno. ¶Tertio in forti rigore Aui. prouocat somnū cū opio infra in capitulo de regimine rigoris. q̄re ⁊c. ¶Ex quo sequitur q̄ propter somnū non prolongatur. contra primā causam hic ab Aui. assignatā. ¶Quarto somnus prohibet motū materie ad viscera cōtra secundā causam Aui. quare ⁊c. antecedens ꝓbatur. quia de intentione Auicen. loco allegato. Sōnus oēs fortes prohibet euacuationes excepto sudore quē prouocat: et per cōsequēs potius mouet exterius q̄ interius ad viscera. ¶Quinto somnus vnit calorem interius per quem digestio fortificatur. ergo non prohibet digestionē: sed iuuat contra tertiā causam. ¶In oppositum est hic Auicen. et Gal. scōa aphorismo⁹. et Rasis. xvj. continentis: cap. de bis que sequūtur febres.

Notāda de sōno scōm rasim penum.

Pro solutione dubij notabo aliqua. deinde ponam cōclusiones responsiuas ad quesitū. Hic obmitto quiditatē somni et multa alia huic proposito nō necessaria. Nam de bis expediti sumus super nono Almansoris. cap. de subet. ¶Notandū tamen q̄ in principio somni sanguis et spūs trabūtur de exteriorib⁹ ad interiora. trabūtur em̄ de extra venas ad intra venas: et de paruis ventis ad magnas: et tandē ad mēbra nobilia: sicut sunt cor: epar: ⁊ cerebrū: et reliqua mēbra sibi propinqua: et cū spiritibus trabuntur ad eadem loca vapores secum permixti per viam sequele: et cū sanguine trabuntur alij humores sibi permixti. ¶Propterea scōa primi. exterioribus infrigidatis pluribus indigemus cooperimētis in somno q̄ in vigilia: quia in vigilia fit motus oppositus. ¶Hanc etiam attractionē ad interiora operatur aia sentiens mordicationē membrorū sensibilitū in principio paroxismorū vt eorū nocumento succurrat: propter quez motum ad interiora sequentē tam somnū q̄ rigorem materie maligne. simul cū vaporibus suis q̄ deberent expandi exterius mouent̄ interi⁹ ad mēbra nobilia: et sic necesse est paroxismū prolōgari ꝓm oia sua tēpora. et scōo materias motas interius multo magis ledere membra nobilia et digestionē humorū impediri calore naturali sub ipsis suffocato. ¶Notandū scōo q̄ licet somnus naturalis in vniendo calorem interius deducto impedimento oēs fortificet opationes naturales: multotiens tamen accidit per motū materie male interius sua multitudine suffocantis: aut sua malignitate corrūpentis spūs opatiōes naturales impediri. Et multotiens ipse vnitus interius inuenit materiā malam ipsam calefaciendo agitat dilatat et vapores malignos eleuando nocet membris nobilibus eor̄ impedies opationē. ¶Notandū tertio q̄ licet somnus fit valde similis q̄ti: et faciat corpus quiescere a motu volūtario: ex p̄ boc habet motū humorū cōpescere. nō tamen facit eorū omnimodā quietē. immo in principio sui quando sanguis et spūs mouētur interius: mouētur etiā alij būores et vapores secum. s. cū sanguine et spū permixti. postea spūs interius fortificati mouent materias bonas nutrimentales ad extra et diuidūt in mēbra corporis. ad quē motū sequitur vlterius exuberatio sudoris. Propterea si somnus inuenit in principio sui motū aliquarum materierū interius ipsuz fortificat ⁊ auget. Propterea dixit Auicē. q̄ exprimit materias si fuerint euntes ad quedā viscera siue ad ipa apostemādū siue aliter opprimendū absq; ap̄ate. licet ergo ex parte qua fecit corporis quietem a motibus voluntarijs sit aptus quietare humores: cū tamen inuenit motum alicuius humoris ad interiora ī sui principio ipsum fortificat. Similiter cuz inuenit materias cuz expandit̄ extra eas mouet exterius frequenter ipsas euacuans cum sudore.

Somnus naturalis.

Somnus similis quieti.

Contra. sequitur q̄ somnus in sui principio deberet facere vomitū et fluxū ventris cū moueat materias ab extra ad intra versus regiōes illas. Aut saltem sequitur q̄ in sui principio nō deberet ipsos fistere. cōsequēs cōtra experientiā. ¶Et confirmatur quia in fine somni cū expandunt̄ materie ad extra sudor prouocat̄ materijs motis a centro ad circūferētias. ¶Preterea sequit̄ q̄ incboāte somno sudor icboatus tempore vigilie: aut de proximo incboādus magis exuberet in principio somni. ¶Ad primū negetur id ad qō deducit̄: cuz sanguis et spūs et quecūq; alie materie moueantur ad mēbra principalia ꝓm plurimū eorū nō ad stomacbū et intestina nisi ꝓm modicū eorū et sic ī sui principio somnus non est causa vomitus neq; fluxus vētris in mobilitando materias que sunt proxime stomacbo aut intestinis: aut in eis continentur et

nentur et minuendo acuitatē sensus intestinorū et stomachi prohibet vomitū ⁊ fluxū vētris:nō tamē sicut in fine somni:cum materie moueantur extra: et sicut somnus aliquas materias mouet interius in sui principio:aliquas mouet exterius in fine siue in ꝓcessu eius:aliquas q̄ sunt circa mobilia:nō tamē principalia:aut sunt in eis imobilitat:⁊ sic ratione huius fistit vomitū et fluxū ⁊ ;oēs alias euacuationes preter sudorem tam in principio q̄ in fine. ¶ Preterea minuēdo sensum debilitat virtutem expulsiuā que irritat a presentia materie:tam in fine quā in pricipio. ¶ Et ex his ptz solutio ad ꝓfirmationē. ¶ Ad scōam rōnē respōdet ꝙ aliqñ sudor incboat in vigilia:aut de proximo incboandus fistit ⁊ ꝓhibet in pricipio somni:et non semp cū alique materie sudorales sint ita proxime poris vt nō possint ꝙuerti interi?:imo agitate in motu sanguis ⁊ spiritus ad interiora amplius fluūt per poros cutis per quos inceperāt fluere. ¶ Motandū quarto ꝙ somnus obtūdit oēs sensus exteriores:nō soluz qz ab ipsoꝝ instrumētis retrabat spm̄ aialē:aut ip̄m retineat interius: sed qz reddit ipsorū substātiā turbidā:vt sentit Auic.ij.primi.c. de his q̄ ꝙueniūt ex somno. Et iō per ip̄z sensationes ⁊ motus iperficiūt impediūtur et obtūdūtur vnde quāuis mēbra exteriora infrigidētur et adsit in eis humorū mordicatio in pricipio paroxismi. prouocato tamē somno sensus infrigidatiōis et mordicatiōis remouet:aut obtūdit:⁊ sic rigor qui per has sensatiōes sequit remouet. ¶ Ex quo apparet ꝙ rigēs i ꝑn°. paroxismi aliquo mō iuuat somno:quia prohibet sensatio rei irritātis ad rigorē: ⁊ sic cessat rigor. Aliquo etiā mō nocet somno pro quāto materierū cita sparsio ⁊ partialis resolutio impedit ⁊ mēbrorū calefactio. Et ideo cum dicit Auic. in lra ꝙ per somnū prolōgatur supra febrē tem rigor ⁊ frigus nō debet intelligi ꝓprie de rigore:qz iste p somnū remouet: sed intelligendū est de causa faciēte rigorē que est humor. huiusmodi em̄ sparsio subtiliatio ⁊ resolutio impeditur: ⁊ cōsequēter membroꝝ exteriorū calefactio. ¶ Notāduz quinto ꝙ licet in pricipijs paroxismoꝝ particularium materia moueat ad exteriora:mouet tñ motu prefocatiuo caloris naturalis. primo qz ꝓpter horribilitatē materiei ⁊ nocumētum qō ip̄rimit in mēbra calor ꝓfundat et submergit. Scōo quia vapores in pricipio a materia eleuati sunt būidi crudi grossi spirituū ⁊ caloris membrorū extinctiui: sicut superius per similitudinē dictū est de vaporibus lignorū viridiū qui extinguūt paruū ignem ⁊ prefocāt. Uerūtamē nō oēs dispōnes principioꝝ in prefocādo sunt equales:immo scōm varietatez materierū in multitudie paucitate ⁊ subtilitate digestione et cruditate et celeritate mot⁹ et tarditate:et scōm varietatē dispositiōis patiētis mēbrorū super que fert talis materia fiunt multe varietates in pricipijs particularibus: et multo maiores et maior prefocatio: cum adsunt in principijs frigus et rigor ac horripilatio et maxime quando istis somnus contūgitur. omnino em̄ hec quatuor scilz materie horribilitas. scōo vapores grossi ab ipsa eleuati. tertio frigus rigor ⁊ horripilatio. q̄rto somnus subtilis concurrūt ad caloris innati ꝑfocationē iuxta paroxismātis tardam inflāmationem et resolutionē ⁊ mēbroꝝ tardā calefactionē.

Somni ꝓprietas.

Ex quibus apparet solutio ad quesituz in his cōclusionibus. Prima semper somnus in pricipio particulari est aptus facere notabile nocumētum. Conclusio ptz ex hoc vltimo notato. adiuuat em̄ ad caloris prefocationem. tardat materie paroxismātis resolutionez et mēbrorum debitā calefactionē quare cū paroxismus debeat terminari per materie paroxismātis resolutionē: opus est ipsum ꝓpter somnū ꝓlongari. ¶ Secūda ꝓclusio. scōm plurimū somn⁹ in pricipio particulari est magis aptus obesse quā prodesse. probatur. nam semp facit notabile nocumētum ex precedēti cōclusiōe: rarissime autē facit notabile iuuamentū nisi cū rigor est ita intēsus ⁊ longus vt impediret anhelitus propter nocumentum in lacertis pectoris:et esset dubium de egri suffocatione. Aut quando virtus ex nimia ꝓcussiōe preter modū resolueret: hec autem raro euenīūt. ¶ Ex quibus sequitur cōclusio respōsiua ad quesitū qō scōm plurimū est somnus prohibendus in pricipio particulari febriū humoralium.

His sic determinatis superest vt respondeamus ad argumēta ante oppositū. Ad primū quod est autoritas Auicē. scōa quarti cap̄. allegato. In pricipio vero eius:scz paroxismi multotiens fit somnus ⁊ nō nocet: exponit et non nocet: idest nō est signū magni nocumēti cōparatus ad somnum factum in statu de quo parum ante locutus est cū dixit: et hoc totū in statu paroxismoꝝ febris est deterius: scilicet per viam signi licet ecōtra per viam cause somnus sit deterior in pricipio quā in statu. ¶ Ad scōm respōdet negādo qō virtutes ⁊ opationes naturales vigorētur in somno in pricipio paroxismi. quia licet rōne vnionis spirituuz deberēt vigorari: tamen plus debilitant ex delatione materierū malarū ad mēbra nobilia que delatio fit ꝓpter somnū in pricipio paroxismi. ¶ Ad tertium dicitur ꝙ somnus est prouocādus in pricipio paroxismi aliquādo ꝓpter accidētia fortia sequentia fortem et diuturnū rigorē de quibus dictuz est. Et dicitur qō rigor tunc nō prolongatur propter sensus obtusionē: licet adsit humor qui de se est causa rigoris: et in his casibus potius eligitur paroxismi prolōgatio quā nimia ꝝtutis dissolutio ⁊ fortemors. ¶ Ad reliqua duo argumenta patet solutio ex dictis in questione.

De somno apō statuz.

Secūdum dubium. Utrū somnus sit iuuatiuus apud statum ⁊ declinationē particularē. Et arguitur ꝙ nō: quia tam in statu quā in declinatione trabūtur vapores ⁊ materie interius versus mēbra mobilia et prohibet ipsorū resolutio. ⁊ sic paroxismus ꝓlōgatur. ergo nō est iuuatiuus. tenet cōsequentia: et assumptū patet scōa affoxismorū cōmento primo. ¶ In oppositū est Auicē. in parte presenti. apud declinationez est iuuatiuus valde: et fortasse nō nocet apud statum.

Pro solutione huius notandū primo in declinatione parti/

An somnus sit aptus ⁊ bonus in declinatiõe.

culari paroxismi deductis alijs materia et fumi sunt paucificati subtiliati versus extrema transmissi longe a fonte caloris pro maiori parte: quare difficulr trabũtur: ⁊ si retrabũtur min⁹ sunt pfocatiui propter paucitatẽ et subtiliationẽ: qr spũs sunt resoluti in tẽporibus p̃cedentibus. virtus est debilis: et indiget refocillatione. prouocato ergo somno spũs interius retrabũtur ad membra nobilia: et ibi vniũtur et confortãtur quia nõ prefocantur a multitudine vaporũ secum tractorum: sicut in partibus precedẽtibus: vnde virtus fortificata illud parũ qõ superest intus de vaporibus ⁊ humoribus superat: et cum sparsione nutrimẽti parum post expellitur extra: et cum hoc fortificatis virtutibus naturalibus fit humorũ digestio et spirituũ et regeneratio. ¶ Ex quib⁹ ptz qõ sine notabili nocumento in declinatiõe particulari merito dispositionis paroxismi: ⁊ sue ꝓprie materie alijs deductis somnus est aptus multũ iuuare. Contingit tamen aliquãdo propter malignitatez materie cui⁹ omnis parua pars retracta multum nocet: sicut in materia antracis et similibus. propter aliquã latentem materiaz q̃ agitatur a calore fortificato in somno in declinatiõe fiat nocumentum. Et similiter ex alijs paroxismis ꝯplicatis: aut ex errore regiminis: sed merito dispositiõis declinatiõis febris putride somnus est aptus multũ ꝯferre ⁊ parum obesse. ¶ Notandũ scõo q̃ somn⁹ in statu paroxismi est fere equaliter indifferẽs ad iuuandũ ⁊ nocẽdum qõ potest declarari tam ex parte cause imprimentis: scz vaporũ ⁊ humorũ quã ex parte corpis patiẽtis. Nam status particularis in sua quiddite includit vltimatam caliditatẽ que possit esse in paroxismo. Nec autẽ vltimata caliditas potest esse propter maiorẽ multitudinẽ vaporũ cum magna quãtitate materie reseruate vsq̃ ad statum. Et potest esse etiam propter valde intensam caliditatem vaporum et materie. dato qõ vapores et materie sint paucificate notabiliter tẽpore status Utrũq̃ enim frequẽter ꝓtingit: licet semp fit necessarium merito status paroxismi materiã et vapores eẽ calidiores quã antea. Et tũc manifestum est q̃n sunt paucificati vapores ⁊ materia notabiliter licet sint calidiores notabili⁹ quã ante magis prodesse somnũ q̃ obesse: cũ tunc per magnã eoꝝ subtilitatẽ sequentẽ eorũ intensam caliditatẽ sint valde apti trãspiratiõi: et eo magis: q: pori corporis sunt tunc multũ dilatati. Paucitas eñ ⁊ eorũ subtilitas cum pororũ dilatatiõe facilit ad eorũ facilem trãspirationẽ et paucã eorũ conuersionẽ interius ꝓpter somnũ. Ecõtra quãdo multũ de materia, esset reseruatũ in statu: et vapores essent plurimi et grossi. somnus in statu esset magis aptus obesse quã prodesse. Silr hec equalis indifferẽtia ad iuuandũ ⁊ nocendũ potest cõtingere ex parte corporis. Sunt eñ quedã corpa parata exiccationi ⁊ resolutioni: sicut corpa colerica et filia habentia poros latos ⁊ humores subtiles parũ de humido quorũ virtus facile dissolui⁹: ⁊ istis somnus tẽpore status multo magis prodesset quã obesset. Ecõtra sunt aliqua corpa habentia oppositas ꝯditiones minime apta exiccatiõi ⁊ humorũ ⁊ spirituuz dissolutiõi: ⁊ istis somnus in statu magis obesset quã prodesset. Propter ergo banc fere equalem indifferentiã ad iuuandũ et nocendũ Auic. locut⁹ est sub ambiguo dicens: et fortasse nõ nocet apud statum. Et Gal. in cõmento prio scõe particule dixit q̃ quãdoq̃ iuuat in statu ⁊ in augmẽto statui vicino: nõ tamẽ dixit semp. In augmẽto tamẽ licz pos

Somnus in statu differens.

sit iuuare et nocere est minus aptus ad iuuandũ et magis ad nocendũ q̃ in statu. Econtra in cõparatione ad principiũ. ꝓpterea dixit Auic. fortasse nõ nocet apud statũ: per ly apd statũ intelligẽdo augmentũ et statũ. Pria itaq̃ medietas augmẽti magis attestat principio quo ad iuuandũ ⁊ nocendũ merito somni. Scda vo medietas magis attestat statui. ¶ Et ex bis apparet qõ deductis alijs somnus est magis aptus nocere in principio paroxismi febris putride quã in alijs tẽporib⁹ eiusdẽ paroxismi. Et scõo loco magis aptus nocere in augmento. et tertio magis in statu et quarto minus in declinatiõe. Nam nocumentũ somni factũ in principio est maius intẽsiue ⁊ extẽsiue quã nocumentũ alicuius alterius tẽporis alijs paribus: secũdo nocumentũ augmenti: et sic de ceteris.

De nocumẽto somni in principio febris.

Et ex bis ptz respõsio ad questionẽ q̃ somnus vt plurimũ est iuuatiuus ⁊ cõcedendus in declinatiõe. Dixi aũt scõm plurimuz propter causas dictas in prio notato. scz de materia venenosa q̃ rarissime cõtingit: sed in statu somnus est fere equaliter indifferẽs ad iuuandũ ⁊ nocẽdum: sed in augmẽto frequẽter est magis aptus iuuare quã nocere frequẽter. Ecõtra licz frequẽtius sit aptus magis nocere quã iuuare. in princip. aũt scõm plurimũ magis nocet quaz iuuet: ⁊ rarissime est cõcedendũ: sicut determinatũ est in prima qõne Rarissime eñ accidũt rigores illi fortissimi cogẽtes administratiõez somni in principio. adsunt raro materie venenose, pbibẽtes eius administrationem in declinatiõe. in augmẽto autẽ et statu indicia sunt media. propterea dixit Auicẽ. fortasse non nocet apd statũ: verũ medietas pria augmẽti magis attestat principio: ⁊ secunda magis statui.

De somno in declinatione iuuamẽto ipsi

His ita determiatis supest vt respondeam⁹ ad rõnes adductas in oppositũ. ¶ Ad primã dicit qõ licet aliq̃d de vaporibus ⁊ materia retrabatur intra: et licz ratione huius fiat aliquid nocumenti hoc modicissimũ est in cõparatiõe ad iuuamentũ qõ sequit ex somno de fortificatiõe virtutis sequẽte vnionẽ spirituũ circa mẽbra nobilia: cũ tũc materia ⁊ vapores sint pauci ⁊ multũ subtiliati. ¶ Sz de somno in statu dictũ est ipsum esse indifferentẽ ad magis iuuandũ quã nocendũ ⁊ ecõtra. Et somnus in declinatiõe scõm plurimũ abbreuiat paroxismũ ꝓuocãdo sudorẽ: aut faciẽdo materias: aut vapores citius resolui insensibiliter ꝓpter fortificationẽ virtutis. ¶ Et ad cõfirmationẽ dicit: quod licet vapores ⁊ materia sint magis inflammati in statu quã in reliquis tẽporibus: tamen nõ necessario sunt plures. Item sunt magis subtiliati: et sic magis parati resolutioni. De hoc tamẽ in questione dictũ est quantũ est opportunũ. ¶ Ad altã cõfirmationẽ dicit q̃ licz virtus sit debilior in statu ⁊ declinatiõe quã tẽporib⁹ precedẽtibus: ⁊ equale nocumentũ minus possit tolerare: tamẽ nocumentũ retractiõis vaporũ ⁊ materia interius sequẽs somnum est valde minus in statu ⁊ declinatiõe quã in tẽporibus p̃cedẽtibus. ¶ Ad vltimã rõnem que est autoritas Gal. cõmento prio scõe affoxismorũ dr q̃ nocumentũ somni in declinatiõe est deterius p viam signi quã in aliquo tẽporũ precedentiũ. et simili modo est deterius in statu quã in augmẽto: et in augmẽto quã in principio. cum quo tamẽ stat q̃ per viã cause sit contrariũ: sicut determinatum est. Est eñ pessimũ signũ et frequẽter pernitiosum qõ somnus in declinatiõe in qua maxime iuuare debet noceat. ¶ Ex bis ptz solutio ad. q. solitã queri an sit iudiciũ

an sit iudiciū idem de conceptiōe somni in tempo ribus vniuersalibus ⁊ particularibus. Et respōde tur ꝙ sic: vnde libertius ⁊ longiorē somnū ꝓcedim⁹ in declinatiōe vł̄i ꝙ in statu vł̄i: et in statu ꝙ in aug mento: ⁊ in augmēto ꝙ in p̄ncipio vniuersali. Est tamē somnus in vł̄i magis aptus prodesse: ꝙ ob esse scōm diuersitatē crisiū. nam in crisi per sudorē est multum aptus prodesse: sed in crisib⁹ aliis ma gis aptus obesse quā prodesse: cū somnus retineat omnes fortes euacuatiōes p̄ter sudorē.

Cāperius. Et non prohibeas ei aquā frigidaz nisi fuerit humor qui est in eo crudus ⁊ grossus tunc enim prohibet digestionem.

¶ Positis quibusdā canonibus respicientibus ma terias maxie cōes. hic ponit canones quibus do cet extinguere calorē febrilē: minus tamē ḡnales illis quos superi⁹ posuit. docet eñ vsum aque fri gide in febribus: ⁊ habz hec pars duas partes. in prima docet vsum aque frigide in potu. scōo p ex trinsecā applicationē. scōa ibi. infra per vnā colū nam. (immo cū videris calefactionez.) ¶ Primam partem diuido in septē partes. nā in prima ponit cañ. in vsu aque frigide. in scōa ibi. (Nisi fit stoma chus.) docet ꝺditiōes ꝓhibētes potū aque frigi de: et indicātes ipsius exhibitionē. in tertia parte ibi. (Et quādoqꝫ datur in potu.) ponit quātitatez que quādoqꝫ datur de aqua frigida in potu febri tibus cum effectib⁹ eius. in quarta parte ibi. (Et quādoqꝫ iterū sunt) docet quid faciendū est qñ cō tingunt ꝓtrarie indicatiōes in exhibitiōe aque fri gide. in quinta parte ibi. (Et sirupus quidē aceto sus) docet rem vnā infrigidātem: nō ita nocentem sicut aqua frigida quādo sunt prohibētia. in sexta parte ibi. (Et cū nō licet). ostēdit nocumēta sequē tia potū aq̄ frigide incōueniēter sumpte. in septi ma parte ibi. (Et ille quē plurimum) docet q̄ sunt corpora quibus aqua frigida magis debet prohi beri. Primā partē diuido i tres. in p̄ia ponit cañ. cū ꝓbatiōe scōe partis. in scōa ponit ꝓbationem vtriusqꝫ partis: tamē satis cōfusam. in tertia ꝓbat primā partem cañ. scōa ibi. (Et scias). tertia ibi (Humores aūt colerici). ¶ In p̄ia ꝑte dicit ꝙ me dicus nō debet prohibere febrīēti febre bumorali aquā frigidā: nisi bumor q̄ est i febrīēte fuerit gros sus et crudus: er probat partem secundā exceptā per boc: qr bumor qñ fuerit grossus ⁊ crudus aqua frigida in potu exhibita ꝓhibet digestionez: ideo tunc dz ꝓhiberi. Includit itaqꝫ canon duas parti culas. prima est ꝙ bumore nō existēte in febriente grosso et crudo non debet ei aqua ꝓhiberi: scz quā tum est merito būoris. Scōa est: quia ipso existēte crudo et grosso debet ꝓhiberi febrīēti febre bumo rali aqua frigida. ¶ Notandū igit̄ p̄rio ꝙ ꝑ aquā frigidā intelligim⁹ aquā dulcem habentē oēs, aut plures ex decē et octo ꝺditiōibus laudabilis aque de quibus secūda primi. Et intelligim⁹ oēm mo dum exhibitiōis eius per os: scz aut pure aut per mixte cum vino vel sirupo vel zuccaro vel vino gra natorū: aut aceto vel quacunqꝫ alia re huic propo sito deseruienti. Et similiter tam tēpore cibatiōis quā extra in multa: pauca: aut mediocri quātitate tam cruda quā cocta. Maxime tamē Auicen. intel ligit: in boc canone de ipsa exhibita cruda in ma gna quantitate. ¶ Nota secūdo ꝙ cum Auicenna dicit nisi in febriente fuerit humor grossus et cru dus. licet maxime loquatur de bumore qui est cau sa antecedēs aut coniūcta febris: tamen intelligi potest etiam de alijs bumoribus: qui licz non sint causa coniūcta febris: tamē possunt ipsam fouere bi etiā ꝓhibēt aque frigide exhibitionē. ¶ Tertio notādū ꝙ dixit copulatiue nisi fuerit būor grossus et crudus. Nam si fuerit grossus ⁊ digest⁹: sicut ali quando reperit̄ colera nota aut colera adusta di gesta nō prohibeb̄ potus aque frigide. Sil̄r si fue rit crudus et subtilis: sicut colera subtilis fupflue calida nō prohibeb̄ potus aque frigide. Similiter si fuerit etiā subtilis: immo optime ꝓfert ipam di gerendo. vbi vero sil̄r sit grossus ⁊ crudus nō cōue nit potus aque frigide. ¶ Quarto nota ꝙ iz existē te bumore calido subtili ⁊ digesto cōueniat potus aque frigide quātum est merito bumoris: ⁊ licz ip so existēte crudo grosso discōueniat attamē meri to aliarū dispositionū aliqñ in primo casu prohi betur saltē in multa quātitate: vt puta qñ bomo es set insuetus potui aque frigide cū apostemate in trinseco cū paucitate caloris innati: et de singulis dispōnibus ꝓhibētibus potū aque frigide. Et si militer ecōtra būore existēte grosso crudo: vbi esset extrema caliditas corp⁹ arefaciēs exhibeb̄ potus aque frigide potius eligēdo, plongationē egritu dinis quā corporis extremā exiccationē: ⁊ proprie in consuetis potui ipsius. Cañ itaqꝫ supertuspo situs respicit bumorē solū. nō autem reliquas di spositiones indicantes aut prohibentes potum aque frigide.

Et icias ꝙ quando flebothomia iuuat: deinde veteris via mala: tunc nō purgabit̄.

¶ In hac parte probat vtrāqꝫ partē cañ. ꝓbatiōe tñ satis confusa. dicens. scias ꝙ quādo flebotho mia ꝯfert in febre: quia facta est scōm ꝙ oportet Deinde tu veteris via mala: scz ꝓtraria canoni no stro: vt puta: quia prohibebis aquā frigidā humo re existēte subtili nō crudo grosso: aut qr forte. da bis aquam frigidā humore existente crudo grosso corpus nō purgabit̄ a residuo qō remāsit post fle botbomiā. Nō eñ sequetur sudor vomitus aut se cessus qui solent sequi quando aqua frigida da tur scōm ꝙ oportet: et qui secuti fuissent: aut saltez aliquis eorū in primo casu: et sic salus secuta fuis set: et similiter in secūdo casu non sequetur: immo potius fieret bumoris incrudatio et fe. prolonga tio: quia aqua frigida exhibeb̄: vbi nō oportet: ⁊ sic canon probatus est quo advtrāqꝫ partē. Et ex boc canone cum probatione sua elicere possumus cō muniter ante exhibitionē aque frigide in magna quātitate debere precedere flebotbomiā: aut aliā eua cuationē. vt minorata materia et confortata natura per exhibitionem aque frigide extinguen tis cauma febrile natura fiat potens ad residuum expellendum.

Humoris autem colerici digestio est vt cōuersus a sua subtilitate fiat spissus et aq̄ quidem frigida facit illud.

¶ Hic probat primā partē canonis sic: aqua frigi da digerit bumorem colericū subtilē. ergo exhibē da est. tenet cōsequentia. et assumptū probab̄. quia humoris colerici subtilis digestio fit ꝓuertēdo ip sum a sua subtilitate ad spissitudinē siue grossitiē sed aqua frigida facit boc. ergo digerit ipsuz. hic tamē per fieri spissum nō intelligitur respectu me diocris: sed respectu eius quod primo erat. Est ta men digestio inxta prius determiata equatio sub tilis per ingrossationē ⁊ grossi per subtiliationē: ⁊ sic canō figillatim ⁊ coniūctim quo advtrāqꝫ partē probat⁹ est. Cōfert etiā aqua frigida nō solū dige rendo: sed etiam calorē febrilem extinguēdo.

frigida ps nul la offendit̄: ita pota quidez in febri offendit̄.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Misi sit stomachus aut epar debile: aut frigidum: aut sit in visceribus apostema: aut sit in visceribus dolor: aut sit complexio eius pauci sanguinis: aut caliditas eius innata debilis: quare debilitatur post potum aque frigide: aut si non sit consuetus potare aquam frigidā: sicut illi qui sunt de regione calida. Isti enim spasmantur velociter: et associatur eis singultus et extenuat⁹ est de hac summa.

¶ In hac parte narrat cōditiones. primo prohibētes potū aque frigide. scōo indicātes tolerantiam potus eius: scōa ibi (Ubi aūt materia calida.) in prima parte ponit octo ꝓditiones ꝓhibentes potum aque frigide. ¶ Prima est debilitas stomachi aut epatis per quorū debilitatem datur intelligi aliox membrox debilitas: sicut diafragmatis intestinorū et aliorū: expressit tamē stomachū et epar quia frequētius et facili⁹ potu aq̄ frigide ledi possunt. ¶ Secūdo notandū. q̄ licz hec cōditio possit verificari de quacūq̄ debilitate siue ex tēpore: siue ex generatiōe cōtracta siue naturali. i. cū qua homo ad intra latitudinē sue sanitatis propter malam cōplexionē malā cōpositionē solutam ꝓtinuitatem apostema et similia. hic tamē nec idem bis replicet intelligit de debilitate sequēte pororum superfluam largitatē raritatē texture: aut parum cōpactam membri substantiā dato q̄ nō esset ex villis contertū. Nō enim est omne membruz ex villis contextū sicut epar cerebrū et multa alia. et hec debilitas scōm aliquē istorū triū modorum pōt vnicuiq̄ mēbro inesse: et per eam fit debile in resistendo causis egris tam calidisquā frigidis. primo q̄ minus habet de qualitate per quā resistit. secūdo quia causa ledens facilius applicat penetrans in profundū eius. et de hac loq̄tur Aui. scōa primi doctrina secūda ca. de causis debilitatis mēbrorū: et causa partis nota est. nā bis membris existētibus debilibus per potū aque frigide superflue infrigidantur: et preter modū debilitātur: vt aliquando mors inde sequatur: vt narrat Galenus. vij. terapētice. cap. de cura male cōplexiōis vētris calidi. ficci immo dicit ibidē q̄ aliquando partes stomachi sunt differētes vna fortis altera debilis. quapropter ex potu aque frigide aliquādo ledūtur operationes frigidi stomachi vt puta digestio et retentio aliquādo oris eius et meri: vt puta deglutitio. ¶ Ultimo nota q̄ licet huiusmodi debilitas indicet nō dari aquā frigidā tamē aliquādo contingit q̄ alie conditiōes indicantes potum aque frigide sunt ita fortes q̄ medicus preeligit dare aquā frigidam existimās per ipius exhibitionē maiora nocumenta posse vitari. ¶ Secūda conditio est frigiditas stomachi aut epatis aut naturalis meritō cōplexiōis: aut etatis: siue preternaturalis cū materia aut sine materia. Et sic intelligēdū de friditate reliquox mēbroxq̄ sūt apta ledi p potū aq̄ fridenā p potū aq̄ fride augebit bonū mēbrox friditas et impedietur mēbri lesi operationes. Et vt dicit G. vij. terapētice loco statim allegato: cum aliquādo cōtingat vnam partē stomachi esse calidaz: vt puta fundū stomachi: et aliā frigidā vt puta meri ledetur vni⁹ partis operatio et nō alterius: et exemplificauit de boie quadragenario qui ex potu aq̄ frigide sanatus est a mala cōplexiōe calida vētris et stomachi et cessauit fitis: sed ꝓhibita est deglutitio: ita vt tandem moriuus sit. ¶ Tertia conditio

ꝓhibēs potū aque frigide est apostema in visceribus: imo qōcūq̄ apa intrinsecuz in cerebro mēbris spūalib⁹ mēbris naturalib⁹: sed maxie in his q̄ sūt apta magis ledi potu aq̄ frigide: sicut sunt stomachus epar intestina. Nā si apostema sit fridū certū est materiā eius magis infrigidari et incrudari: poros cōstringi. et oīno materie resolutionē ꝓhiberi doloremq̄ augeri. Sicr si fuerit mixtū ex calido et frigido. Si vo fuerit sanguineū etiā incrudat et ingrossatur et ꝓhibet materie ipius resudatio et dolor auget: quapropter nō ꝓuenit. Si vo fuerit colericum a colera pura cū multa flāma ex parte nocet potu aque frigide: q̄ pori opilātur et ꝓhibet materie resolutio et resudatio ex pte iuuat ꝓ extinctionem supflue caliditatis nec timet incrudatio que timet in alijs apostematib⁹ ꝓpter materie subtilitatem: et dolor ex parte sedatur remittēdo causaz doloris: q̄propter aliqñ cōcedit flāma existēte magna: et precipue ꝓsuetis potui aque frigide. Unde Gal. ix. terapētice. Merisipilas vo nullo alio sanabis auxilio q̄ cū aqua frida. et Aui. iij. quarti capi. de berisipila. Et ad vltimū infrigidatio in berisipila est magis necessaria: quoniā flāma et dolor in flāmatiuus est in ea plus. Et licz ibi loquat de berisipila extrinseca: tamē hec dicta accōmodant etiā berisipile extrinsece. ¶ Quarta cōclusio prohibens fridā aquā exhiberi est dolor in viscerib⁹. ¶ Pro cuius dicti verificatiōe sciendū q̄ dolor in visceribus: aut ꝓuenit ab apostemate: et statim supra determinatū est in quo casu ꝓuenit potus aq̄ fride et in quibus nō. Aut pendet a soluta continuitate absq̄ apostemate: et certū est nō ꝓuenire: q: friduz vlceribus mordax. quinta assortimox: aut ꝓuenit a mala ꝓplexiōe que si fuerit frida nō ꝓuenit pot⁹ aque frigide: q: augeret cām. Si vo esset mala cōplexio sicca licz ꝓuenīret: humectādo tñ multo magis noceret actuali fridate forti indurāte mēbrorū et spasmāte. Si vo esset mala complexio calida remissa: aut mediocris nō ꝓuenīret: q: nimis ꝓximaret in mēbrum qō est facile passibile propter dilatationē porox sequentē caliditatē: et ꝓpter debilitatez ex resolutione spirituū propter dolorē. Si vero esset mala cōplexio calida intensa valde conueniret. esset enim proportionatū infrigidās tanto gradu caloris: qō experiētia declarat in his qui ab igne aut aqua calida cōburuntur quorū dolor sedatur per aquam frigidissimā diu et sepius applicitam. Si vero dolor sequeretur ventositatē certum est nō conuenire. ¶ Quinta cōditio prohibēs potū aque fride est quādo cōplexio eius qui dz sumere est pauci sanguinis: sicut cōplexio flegmatica melācolica: et vniuersaliter cōplexio sicca superflue: aut qñ eēt pauci sanguis ex etate: sicut in decrepitis: aut qñ esset pauci sanguis ꝓpter longaz egritudinē: aut ꝓpter sanguinis euacuationē spōtaneā: aut a causis primitiuis. Rō aūt huius dicti est ista: q: calor bois non resistit remittētibus ipm infra gradū sibi conuenientē solū inquantū calor ꝛ inquantū ab aīa directus que aīa resistit per instrumenta sua que sunt sanguis et spiritus. Unde quātumcūq̄ corpus vnū colericū esset calidius certo sanguineo: aut tpato: tamē melius tēperatū toleraret: aut sanguineū ceteris paribus potum aque frigide: et magis resisteret fridis remittentib⁹ calorem suū infra gradū ꝓprium q̄ colericū: aut aliud corp⁹ pauci sanguis calidi⁹ tpato: aut sanguineo naturaliter aut ꝓternaturaliter ꝓpter causam dictam. Et scōa cā. quia licz illa sint intēsius calida quā corpus habēs notabilē sanguis quātitatem: tamen

De dolore viscerum.

Cause ꝓhibentes potū aque frigide multe.

tamẽ habẽt minus de mꝛitudine caliditatis quã potentia rei insequitẽ. Propterea Galenus septimo terapentice. loco allegato: in corpore ficce cõplexionis equalis caliditatis cum corpore habente notabilem quantitatẽ sanguinis minus concedit de aqua frigida. ¶ Sexta conditio prohibens aquã frigidaz est quãdo caliditas innata debẽtis sumere aquam frigidã est debilis: et ista conditio est cõmunior precedẽte: quia omnis cõplexio pauci sanguinis habet innatam caliditatẽ debilẽ: sed non ecõtra. Potest enim innata caliditas esse debilis ex defectu spirituũ: licet quãtitas sanguinis sufficiens non desit. Item ex malitia sanguinis: iz in quanto non peccaret. Item ex raritate totiꝰ corporis: aut substantie membrorum nobilium. Item propter modum mixtionis: aut occultam proprietatem vel celestem influxum. Et ista tria vltima nõ cognoscuntur a medico nisi per experientiaz: sicut infra dicetur in capitulo de cibatione febricitãtiũ de quibusdã corporibus carnosis que cito dissoluuntur ex teiunio. ⁊ patet veritas conditiõis: quia talis caliditas parũ resistit aque frigide. ¶ Septima conditio. est cum sint inconsueti potare aquã: sicut habitantes in regione calida. Isti enim per potum aque frigide spasmãtur velociter: ⁊ associatur eis singultus qui est spasmo ꝓportionabilis: licz nõ fit spasmꝰ: vt declarauit. ix. Almãsoris de intentione Auicẽne decimatertia tertij. ¶ Pro cuius conditionis declaratione notãdum vt potest elici ex dictis Galeni secũda particula afforismorũ: afforismo tlio. Ex multo tempore consueta. quod cõsuetudo mẽbri vel corporis respectu alicuius cause imprimẽtis duo facit. Primũ: quia minus alteratur a re consueta imprimẽte. Secunduz facilius et cum minori nocumẽto tolerat impressionez sibi factam. vnde consuetus potui aque frigide minus infrigidabitur quam insuetus. Et secũdo dato qõ equaliter infrigidetur minus propter illaz infrigidationem ledet. quapropter stomachus insuetus potui aque frigide spasmabitur ⁊ singultabit cum sit sibi propter insuetudinez valde horribilis. Unde Auicenna decimatertia. tertij. capitulo de dolore stomachi dicit. Et quandoq; prouenit ex potu aq̃ frigide dolor estuosus clamosus ⁊ qñq; moritur subito propter euentum doloris ad cor: qõ maxime de insuetis potui aque frigide intelligit. Et dicit Auic. hic. habitantes regiones calidas: sicut ethiopiã non potant aquas frigidas. qõ etiaz confirmat Gentilis ex relatu cuiusdam sui scholaris qui ibidem fuit referentis ꝙ si boies illius regionis potarent aquam frigidam putarent se debere spasmari: qõ potest esse: qz valde macri sunt ⁊ acuti sensus. Et credendum est ꝙ consueti potare aquã calidam si potarent aquam frigidam preter modum lederentur frigiditate aque subito penetrante ad intrinseca ob latitudinem pororũ ex potu aque calide precedenti. ¶ Ultima conditio: est corporis extenuatio et causa est manifesta. naz isti habẽt partes neruosas discoopertas que facile a frigiditate aque percutiuntur: et cum hoc habent paruz de carne: ⁊ consequenter parum de multitudine caloris. Sunt enim acuti sensus quapropter facile multum et velociter ex potu aque frigide leduntur. ¶ Sz hic nota. ꝙ licet; sint multe alie cause prohibentes potum aque frigide: iste tamen sunt principaliores: quibus reliqui dantur intelligi.

Galen⁹. ij. afforismorum.

¶ Vbi autẽ materia calida aut grossa iam digesta est: et corpus est carnosum et caliditas innata exuberans: et virtus est fortis et viscera sana non frigida eorum complexio radicalis non insueta aque frigide: immo assueta aque frigide valde: hãc aqua frigida est melioz res.

¶ Dic primo narrat octo ꝓditiões indicantes aut consentientes potui aque frigide. Scõo narrat effectus bonos ꝓsequẽtes aque frigide potũ cũ bis ꝓditiõibus. scõa ibi. (Multotiẽs adiuuat). Pria cõditio ꝙ materia sit calida subtilis siue digesta siue nõ digesta. Scõa ꝙ materia sit grossa digesta ꝫ calida: q: materia existẽte frigida nõ ꝓuenit aq̃ frigida: etiã si esset digesta. Tertia ꝓditio qõ corpꝰ sit carnosum. Quarta ꝙ caliditas naturalis sit exuberans: idest multa. Quinta ꝙ virtus sit fortis qõ intelligitur de triplici virtute. Sexta ꝙ viscera sint sana: idest nõ doloroza neq; apostemosa nõ habẽtia solutionẽ cõtinui: neq; opilationẽ fortẽ. Septima ꝙ cõplexio viscerum radicalis nõ sit frigida. Octaua ꝙ potãs eam sit valde cõsuetus aque frigide. cum bis enim conditiõibus in febre aqua frigida est melioz res. ¶ Circa primã cõditionẽ nota ꝙ materia existente calida subtili etiã nonꝰ digesta aqua frigida cõuenit: quia iuuat ad eius digestionem: sed multo magis cõuenit ipsa existente calida subtili digesta. ¶ Circa secũdam cõditionẽ nota ꝙ si materia sit calida grossa nõ digesta nõ conuenit aqua frigida: ꝙ si materia sit calida grossa ⁊ digesta ꝓuenit. virtus eiꝰ fortificata per extinctionem sui cõtrarij ipsam expellit si ipsam inuenit digestam. ¶ Et si quera k̃ cuiusmodi est ista materia grossa. Dic k̃ ꝙ põt eẽ cholera grossa: ⁊ põt eẽ sanguis grossus: ⁊ in cuiꝰ febre expecta k̃ digõ. ¶ Ex q̃ bus infer k̃ in mã frida nullo pacto cõuenire aquã frigidã ante digõnẽ: neq; post digõnem. Autores nãq; non cõcedunt aquã frigidaz nisi in febribus in quibus est fortis flãma que non est in febribus pendentibus a materia frigida. esto etiam ꝙ esset cordi propinqua. Putandũ tamẽ ꝙ si materia eẽt mixta et cõplete digesta: ⁊ febris esset fortis cõpetere aquam frigidã nisi alie cõditiones obstarent Et iste due ꝓditiones indicant potum aque frigide: relique autem sex conditiões nõ indicant dari aquã frigidã: sed bene consentiunt. non eiꝰ exẽpli gratia. si corpus sit carnosuz indicat ꝙ detur aqua frigida: sed bene consentit: ꝫ cauma febrile indicat dari aquam frigidã. sic dico de alijs quinq; cõditionibus. ¶ Notandũ circa tertiã conditionẽ qõ per corpus carnosum intelligit quodcũq; corpus existens medie habitudinis. aut parum lapsum a media habitudine versus maciem dicet k̃ carnosuz. ¶ Notandum circa quartam cõditionem ꝙ per caliditatem innatã exuberantẽ intelligimus corpus habens multum de sanguine ⁊ spiritu: quibus potest resistere causis infrigidantibus. Et hec conditio opponitur duabus causis suprascriptis prohibentibus potum aque frigide: scilicet complexioni pauci sanguinis et caliditati innate debili. ¶ Notandum circa quintã conditionez quod per virtutem fortem intelligimus qõ virtus animalis vitalis ⁊ naturalis sit fortis. Et sic oportet tria mẽbra principalia eẽ fortia: scilicet cerebrũ cor ⁊ epar et etiam membra bis seruientia. vnde oportet qõ sint bene spirituosa et substãtie bene compacte. et quod habeant bonum modũ mixtionis cum bona proprietate et bonitate aspectus. ¶ Notandũ circa septimã conditionẽ quod cõplexio radicalis. i. membrorum principaliũ: et sibi deseruentiũ non dz

Octo ꝓditiões indicãtes rectã exhibitionẽ aq̃ frigide.

Quid per corpus carnosum intelligat.

esse frigida:quia facile offēd:ē a frigiditate aque. de consuetudine aūt que est octaua conditio sufficienter dictus sit. ¶ Notandū vltimo q̄ ad dandū aquā frigidā in quantitate notabili vt dicetur debent iste octo conditiōes cōuenire:aut saltem plures earum et principaliores que sint fortiores ad indicandū aut consentiendū potui aque fride quā oppositeadprohibendum.

¶ Quotiens ergo adiuuat ad expellendū materiam cum solutione nature:aut per vomitum:aut vrinā:aut per sudorē aut p omnia illa quare fit statim vt sanetur.

¶ Dicponit vtilitatē sequentē ex potu aque frigide date cum his conditiōibus:dicēs q̄ multotiēs potus aque frigide adiuuat naturā ad expellendū materiā facientē febrē cum solutione ventris. aliquando per vomitū:aliquādo per vrinā:aliquādo per sudorē:aliquādo per omnes basregiones:aut plures earū.quare fit vt materia facientefebrē expulsa statim sanetur. ¶ Et ex hoc possumus p̄cludere quod aqua frigida exhibita cum conditionibus suprascriptis est melior res patienti febrem: quia illa res est melior res febrienti: per quam fit vt statim sanetur.se dqua frigida exhibita cū his conditionib⁹ est butusmodi:quare ⁊c. ¶ Notandū primo q̄ auicenna dixit multotiens:⁊ non semper propter particulares conditiōes medico ignotas prohibentes materie expulsionem:aut quia si tota expellatur forte derelinquet aliquod notabile nocumentum ex aqua frigida:sicut in quadragenario fuit qui factus fuit impotēs ad deglutiendū post potum aque frigide.de quo Galenus facit mētionem septimo terapētice.quāuis mala complexio fundi stomachi:et calor febrilis cessauerit. ¶ Notandum secūdo q̄ cā expulsionis materie post potū aque frigide est:q̄ fortificat p tēperiē cōplexionis q̄ est instrumentū eius que cōplexio tēperat p extinctionē superflue caliditatis. ¶ Notandū tertio q̄ humores qui per bas regiones expelluntur sunt humores cuiuscunq̄ generis.De flegmate colera ⁊ melancolia est certum q̄ multotiēs per bas regiones extrahunt:sed de sanguine etiā est verū: ⁊ rariusp̄tingat. ¶ Pro quo sciendū est q̄ sanguis aliq̄n in sinocbis corrūpit i hos hūores p̄cipue in colerā ⁊ melācoliā:que deinde p bas regiones expelluntur:aliquādo vero sanguis per basregiōes sub propria forma expellitur. Nam q̄ per fluxum sanguinis expellat. patet decimoquarto.tertij.capitulo de humiditatibus quibus accidit vt egrediantur causa epatis . Et per vomitum apparet. xiij.tertij.cap̄.de vomitu sanguinis. immo ibidem dicit Auicenna q̄ in vomitu duarū librarū sanguinis aliquando est sanitas.Et q̄ per vrinam apparet.xviij.tertij. Sed q̄ per sudorē assirmat Arist.xiij de partibus aialiū.Sanguis tamē vtiliter cōmuniter euacuat per bas regiones:scz per nares venas emorroydales et mēstruales. ¶ Vltio nota de intentiōe Galeni nono terapētice.naturā per potum aque frigide nō soluz iuuari in expellendo disconueniens:sed etiam in attrabēdo conueniens ⁊ separando ab inconuenienti:ita vt sequat mali expulsio et boni nutrimenti ad mēbra attractio.Dicit enim sic.Natura enim solidā animalis particulam roborata humoribus qui sunt p̄subtiliati apponit:vt quicunq̄ et nutrire sufficientes bos quidem attrabit ad eas:inutiles vero abijcit: aut per cutim:aut per ventrem.

¶ Et quādoq̄ dat in potu medic⁹ de aqua

frigida infirmo quātitatem plurimā adeo donec color eius fiat viridis: et tremat que sit saltem perueniens vsq̄ ad minam vnam et dimidiam:et fortasse conuertitur febris ad flegmaticam:et fortasse confortatur natura et expellit materiam cum sudore ⁊ vrina et fluxu ventris:et est sanitas.

Quantitas aq̄ frigide.

¶ In ista parte superius diuisa Auic.narrat quantitatem quā dat aliquādo medicus de aqua frigida et ipsius effectus dicens:qō quandoq̄ dat medicus febrienti quātitatem plurimā adeo donec color eius fiat viridis et donec eger tremat:que quātitas aque est quandoq̄ ꝓueniens vsq̄ ad minam vnam et mediā.Et deinde ponens effectus quisequuntur dicit q̄ fortasse febris conuertitur ad flegmaticam:⁊ hoc est minus malū quā q̄ eger arefactus moriatur.Et fortasse:idest aliquando natura confortat et expellit materiā cum sudore vrina et fluxu ventris et fit sanitas. ¶ Notandū primo circa partem presentē q̄ quātitas aque exhibēde huiusmodi febrientib⁹ nō est per autores limitata.verum quando adsunt omnes vel plures conditiōes indicātes potum aque frigide et pauce obstent. secundū Galenū nono terapentice.ca.superius allegato.deberet eger bibere de aqua frida quantum appetit.Estimat enim appetitū suuz incensum secundū exigētiā caliditatis ⁊ siccitatis febrilis corrumpende.Auic.vero concedit aquā frigidā quousq̄ color egri efficit viridis.idest liuidus siue pallidus.Et quousq̄ ipse eger tremat.i.rigeat. pallescit nanq̄ calore naturali minorato aut interi⁹ fugato.Riget aūt nocito stomacho ⁊ membris sensibilibus a superflua frigiditate cuius nocumentū ipsa mēbra nituntur per motum illū concussiuū a se excutere.Dicit enim Auicen.q̄ exhibendū est de aqua tm̄ q̄ fit saltē perueniens ad eminā vnam et semis.nō limitās tamē determinatā quantitatez Emina diuersificatur scōm diuersos autores.nam secundū Isidorū est lib.ſ.Emina scōm Auic. ⁊ Johannē serapionis est ponderis.11530.granatorum ordei:et ipsa est sextaria.40.sextarij aūt est vigesima pars lib.vnde facta bona cōputatione emina est pondus duarum librarū scōm hos autores:sed emina romana est.20.ʒ.italica xxo ⁊ egyptiaca est. xvſ.⁊ ita cōcludēdo hoc pondus positū ab Auicē. hic scz emina vna et semis est apud Isidorū. 18.ʒ. et hec est pauca quātitas et minor debito quando adsunt conditiōes oēs indicantes potū aque frigide.Scz apud Auic.⁊ Johā.serapiōis. emina vna et media est tres libre:⁊ est pondus cōueniēs obtinens extremū maius pōderis aque que debet exhiberi:sed emina vna ⁊ media egyptiaca est.24.ʒ.et est extremū minus ponderis aque que debet exhiberi omnibus cōditionibus indicantibus potum aque frigide.Emina autē romana que est.20.ʒ. est mediū per equedistantiā inter basextremas quātitates que conuenienter possunt exhiberi:⁊ hoc pōdus.30.ʒ.est conueniens dictis Gal. qui precipit dari de aqua quantū appetunt bibere. ¶ Ego em̄ cum sepe dederim aquā frigidā febrientibus valde sitientibus quantū poterāt bibere nūq̄ inueni aliquem qui posset bibere vltra.36.ʒ.sed secundum plurimum biberūt circa.30.ʒ.⁊ cum hac quantitate accidebat sibi rigor et pallor: iuxta sententiam Auicen. ¶ Quod si querat aliquis quando nō sunt omnes conditiones indicantes potum aque frigide:sunt tamen tot: et ita potentes quod medicus

Galenus de aqua frida.

Consilium actoris.

indicat

indicat dandam eis aquā frigidā. Alique tamen obstant et satis potentes quantū est dandū de aq̄ frigida. Respōdetur q̄ hoc nō potest certe limitari:sed standū est in discretiōe medici presentis qui sit doctus in vniuersalibus et expertus in particularibus. Certum est enim minus esse dandum quā quando omnes conditiones indicant danduz esse aquam frigidam.

Sed circa secundā partē huius dicti dubitatur quō febres in quib⁹ exhibet aqua frigida possunt conuerti in flegmaticas. Nam iste febres sunt sanguinee aut colerice. Constat autē q̄ neq̄ sanguis neq̄ colera pōt in flegma conuerti per infrigidationem:q: coctū nō pōt incrudari quarto methaurorum:et transiēs terminū decoctiōis non pōt ad terminū redire. tertio colliget. ¶ Preterea nunq̄ visum est per infrigidantia exterius aut interius applicita sanguinem in flegma conuerti:nam quantumcunq̄ sanguinis infrigidetur aut congeletur. nunq̄ tamen accquirit albedinē. Melius est itaq̄ dicere quod in massa sanguinea est flegma. cuius complexio per minus infrigidantia corrumpitur et existens in loco conclusum corruptum et non rectum a calore naturali tandem putrefit:et facit flegmaticam. Sanguis autem inflammatus per infrigidationem illam reducitur ad benignum et desinit febris ab illo pendens. et si fuerit colera illa expellitur natura vigorata per corruptionem sui contrarij:aut ad benignū reducit. ¶ Vel aliter dicitur: q̄ sanguis ingrossatus et quodammodo congelatus: licet non induat formam flegmatis tamen mouetur motu flegmatis: scilicet quotidie non propter proprietatem:sed propter dispositiones manifestas ad quod adiuuat. quia multuz flegmatis permixtum cum sanguine illo facit vt sanguis motu flegmatis moueatur quod flegma putrefit cum antea non putreret. ¶ Quomodo autez natura confortata per corruptionem sui contrarij expellat materiam febris tam colericam quam alterius generis sudore vrina et fluxu ventris statim dictum est superius. Et etiam si constaret medico quod natura non posset expellere materiam modis dictis:immo potius per potum aque frigide conuerteretur in flegmaticam medicus potius illud eligeret quam egrum arefieri z marasmari: vt statim patebit de intentione Auicenne.

¶ Et quandoq̄ iterum sunt quedam prohibentia deinde timetur malitia caliditatis et sitis:et estimas quod peruenitur per eam ad ariditatem vel extenuationem non prohibeas aquam frigidam. nam additio apostematis et cruditatis eius melior est quam extenuatio.

Documenta aque frigide.

¶ In hac parte superius diuisa Auicenna ostēdit quid medicus agere debeat indicationibus de exhibendo aquam frigidam existentibus contrarijs Dicitur ergo quod quando sunt quedam prohibētia potum aque frigide:vt verbi gratia. apostema intrinsecum et similia. Ex alia parte timetur malitia caliditatis: et sitis: et quod peruenitur per eam ad extenuationem vel ariditatē non est prohibenda aqua frigida. Nam augmentum apostematis et cruditas eius est minus malum quam ariditas et consumptio eius. Et sic econtra indicationibus contrarijs existentibus fortioribus contrarium indica:scilicet quando magis timeres cruditatem apostematis quam ariditatem et consumptionem:et tu simile intellige de quibusdam conditionibus cōtrarijs. nam hec cōmittenda sunt iuditio medici qui sit doctus in vniuersalibus et expertus in particularibus. horum enim certa doctrina dari non potest. In his tamen cōtrarijs indicationibus cōmonemur vt alterum duorum faciamus:aut quod demus aliquid loco aque frigide:quod conferat in omni dispositione: et non noceat saltem nocumento notabili: sicut sirupus acetosus:aut aqua ordei. Aut si eligamus dare aquaz frigidam demus in pauciori quantitate quam quādo omnes:aut plurime cōsentiunt exhibitioni ipsius.

¶ Et sirupus quidem acetosus: quādoq̄ etiam sedat sitim et incidit et soluit:et nocumentum ipsius apostemati nō est plurimū: sicut nocumentum aque:et non est ei vis aggregandi materiam et inspissandi eam: et similiter iuleb plurime cōmixtionis. De sirupo acetoso.

¶ In hac parte superius diuisa dicit Auicenna q̄ō sirupus acetosus quādoq̄ sedat sitim:scilicet quādo non est valde vehemens causa incidit et soluit:et nocumentū ipsius apostemati non est plurimum:sicut nocumentuz aque. Et pro quia non est eius vis aggregandi materiā et inspissandi eam. et similiter iuleb plurime cōmixtionis quod componitur ex aqua et zuccaro. Habet enim virtutem abstersiuam per zuccaruz:sed aqua in magna quātitate debet esse zuccaro permixta vt notabiliter infrigidet. hi autem potus debent dari actu frigidi aut non frigidi secundū exigentiam indicationum contrariarū. quapropter consulo indicationibus existentibus contrarijs et satis fortibus vt potius des aquam zuccharataz aut ordei:aut sirupum acetosum plurime aque permixtum.

¶ Et cum non licet non bibat aquam frigidam et sit audax super eam:timeē quod non faciat accidere constrictionem porozū qnare sit causa febris alterius cum euentu opilationis alterius: et fortasse erit vehementior prima. Et quādo obuiat membro debili corrumpit operationem eius et multotiens facit deglutionem difficilem:et facit difficultatem anhelitus:et facit accidere tremorem et spasmum et debilitatem vesice aut renis aut colon. Et ille quem oportet plurimum ex eis prohibere a potu aque frigide est cui nocet in sanitate sua.

Documenta aque frigide.

¶ In hac parte ostendit que nocumēta sequantur quando exhibetur aqua frigida cōditionibus omnibus:aut pluribus oppositum indicantibus. Et dicit quod cum non licet vt bibat aquam frigidā: et exhibetur timetur quod faciat constrictionē porozum et opilationem meatuum ad quam sequatur febris alia noua facta opilatione: que febris fortasse erit vehementior prima. Et secundo dicit quod quando aqua frigida obuiat membro debili corrumpit operationes eius:et exemplificat dicens quod multotiens impedit deglutionem no-

cendo mersi:et facit difficultatem anhelitus nocẽ/ do diafragmati:et facit accidere tremorez ⁊ spas/ mum nocendo neruis:et debilitatem vesice:renis: aut colon:idest intestinorũ nocendo eis:quare ali quando retinetur vrina ⁊ fit colica aliquando. Ul timo dicit ille plurimum prohibendus est a potu aque frigide cui nocet in sanitate sua. ¶ Notandũ circa secundũ dictũ quod aqua frigida potata no cet bis mẽbris extinguendo calorem tam innatuz quã influentem:vnde fiunt ipotentia ad suas ope rationes:er quandoqz propter superfluã frigidita tem si fuerit aliqõ borum mẽbrorum valde sensibi le:sicut stomachus:aut intestina accidit dolor for tis:quãdoqz ducẽs ad mortẽ: sicut dicit Auicenna rij.tertij.capitulo de dolore stomachi loquẽs de dolore sequente potum aque frigide: et quandoqz moritur subito propter euẽtum doloris ad cor.ma xime autem patiũtur quando sunt inconsueti po/ tui aque frigide.vt narrat Galenus in libello de ỽtute ꝓsuetudinis de quodã summo ꝓpatbetico vocato Aristotele q̃ ex potu aq̃ frigide mortu⁹ est.

Dubitatur. Utrum in febribus bumora libus:in quibus non est bu/

Dubiũ notan/ dum de aqua frigida.

mor crudus grossus competat aqua frigida. Ne/ gatiua arguitur ex Auicenna decima tertia.tertij. qui in capitulo de anxietate stomaticha ꝓbibet aquam frigidam dicens:quod non oportet vt bi/ batur in febre nisi aqua calida duabus ex causis: prima quia multotiens addit in febrem:vt ibidem dicit.secunda: quia facit bumorem magis imbibi et sic addit in anxietatẽ stomaticam. ¶ Secundo aque nullus est vsus.nisi quia in acutis bibit mor bis:vt est a pud bypocratẽ tertio regiminis acuto rum .textu commenti quadragesi.octa. sed mul/ te sunt febres bumorales nõ acute nõ pendentes ab bumore crudo grosso:vt puta flegmatice pen/ dentes a flegmate aquoso.ergo ⁊c. ¶ Tertio eodẽ textu commenti quadragesi. octa. Aqua in co/ lericis:et in quibus colera dominatur sub diafra/ mate mutatur in colerã:ergo in talibus nõ conue/ nit:multi autem sunt tales. ¶ Quarto eodez textu in febricẽtibus babentibus colerã aqua frigida nõ sedat sitim:immo potius incitat:ergo nõ cõuenit. ¶ Quinto eodem textu corpibus inanitis potus aque frigide non conuenit:sed febrientes sunt ina niti. ¶ Sexto eodẽ textu dicit.et nõ; inuenim⁹ aquã sedare sitim:⁊ cã ẽ lõgitudo sue more i stomacho: et intestinis:aut submergitur aqua in ꝓfundo cor/ poris:nec rorẽ tribuit:nec bumectati ariditatẽ ei⁹. ¶ Septio in nulla egritudine dz aqua administra ri sola in aliqua bora.cuius oppositũ sentit Auic. ergo. assumptũ est Ga.eodẽ cõmẽto dicẽtis:ꝙ iste quidẽ sunt cause q̃ ꝓuocauerũt bypocratẽ ad vten dum aqua ordei secanlabim et vino in infirmis et dimittere vti aqua ꝑm ergo bas res nõ opz vt ad/ ministretur aqua sola in infirmitatibus in aliqua borarũ. ¶ Ultimo in pestilẽtialibus apud Auicẽ. prima quarti.ca. ꝓprio. Aqua plurima subito est iuuatiua.pauca autem frequẽter exhibita fortasse excitat caliditatẽ. Cuius nulla põt esse causa:nisi qz aq̃ nõ est proportionatũ infrigidãs nisi subito detur in magna copia. Cũ g̃ sint multe febres acute,calidiores:aut eque calide sicut pestilẽtiales: se quitur ꝙ in oib⁹ bis nõ est exhibẽda aqua frigida nisi subito detur in magna quãtitate. Et consequẽ ter sequitur:ꝙ necz firupi:necz aqua ordei:necz si/ miles potus infrigidãtes sunt exhibendi nisi den tur in magna copia.s.a.30.ẽ.aut circa.cuius oppo

situm faciunt practicantes exhibentes firupos et similes potus quattuor aut quincz.ẽ.ꝛc. ¶ Hn op/ positum est hic Auiccen.et Gal.nono ⁊ decimo te/ rapentice.⁊ Rasis .x. Almãsoris ⁊ in diuisionibus et.xvj.continẽtis.⁊ Auerrois.vij. colliget.⁊ Hypo crates tertio regiminis acutorum.

Pro decisione dubij notandũ pri mo qõ aqua de qua in canone fit mẽtio est aqua naturalis qua cõmuniter vtimur in potu ⁊ ad decoquendum res que,ad vsum humanum ordinantur que aqua se/ cunda primi. doctrina secunda. capitulo decimo/ quinto debet babere omnes aut plures ex decem et octo conditionibus que gratia breuitatis bis versibus perstringuntur.

Decẽ ⁊ octo cõ ditiones bone aque.

Fons casus fundus cursus ab origine distans.
Subtilis non tecta leuis passibilis apte.
Multa et clara parum vini toleransqz saporẽ.
Sit et odore carens linquens bypocũdria presto.
Non rebus confecta malis residentia paruo
Tempore descendit coctum dissoluitur ipsa.

Quamprimum decem et octo modis cognosci/ tur vnda.

¶ Nam vt est apud Galenũ tertio regiminis acu/ torum commento quadragesimo quarto allegato vbi dicit. Aque nullũ vsum inueni nisi quia in acu/ tis bibitur morbis.debet intelligi de aqua bona nõ babente aliquez defectũ. Et ibi generalizat ꝙ sermo medicorũ laudantiuz aut vituperantiũ rem aliquã intelligitur in meliorib⁹ cuiuscunqz rerum quas experiuntur.et hoc idem ait Auicenna secun do canone capitulo secundo. ¶ Notandũ secundo quod questio nostra querit de aqua huiusmodi da ta in multa aut parua quantitate sola:aut cũ alijs potibus cõmixta. Non enim semper pura nec sem per in equali quantitate exhibẽda est:sed eius quã titas varianda est secũdum diuersitatez quantita tis caloris:et secũdum consuetudinem:necnõ reli/ quas egri conditiones indicantes:aut prohiben/ tes potum eius:quarũ alique sunt dispositiones naturales.alique nõ naturales: alique preter na/ turam:de quibus Auicenna in textu. ¶ Primo ta/ men videbitur qualis debeat esse vsus ipius pu/ re:et in multa quãtitate exhibite. Secũdo qualis debeat esse vsus in pauca quantitate exhibite: et cum alijs rebus cõmixte. ¶ Tertio notãdum quod aqua de qua supra quãdo est actu frigida: est infri gidatiua et bumectatiua. Est enim talis in actu re spectu corporis humani.immo etiam actu calida sumpta aut exterius applicita est apta infrigida/ re et bumectare.retẽta emi in corpore reducit se ad suam frigiditatem naturalẽ per quam infrigidat. Et aliquando infrigidat superflue bumectando. que omnia colliguntur ex Auicẽna secunda primi doctrina secunda.capitulo decimonono. Nec pro huiusmodi effectu causando est necessarium vt re/ ducatur a calore nostro sicut relique medicine fri/ gide que dicuntur tales i potẽtia. Non emi babet complexionem que sit virtualiter talis:sicut ille. ¶ Preterea.quantũcunqz aqua sit summe frigida. tamẽ propter quancunqz leuem ebullitionẽ:aut in/ fusionẽ in ea rerum calidarum efficitur calida vir/ tualiter. Et quia aqua dicta est infrigidatiua ⁊ bu mectatiua.ideo est sedatiua sitis:⁊ suo cursu est ab lutiua.magis tñ abluit calida ꝙ frida:⁊ qz siplex est:non est nutritiua:nec in aliquẽ bumorem cõuer tibilis:qua ꝓpter nõ sedat sitim:quia restauret bu midum roridũ:sed solũ infrigidãdo⁊ bumectãdo

¶ Notandũ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Notandum quarto vt patet ex dictis in textu:q̄ ficut ex aqua cōuenienter exhibita:sequitur extinctio caloris febrilis:et,aliquādo subito salus materia febris euacuata vomitu secessu prouocatione vrine:aut sudoris aut saltem conuersio ad flegmaticam facilius tolerabilem.ita ex aqua inconuenienter exhibita sequitur aliquando mors aut destructio operationis alicuius membri nobilis: quapropter in eius vsu oportet medicum omnes conditiones indicātes potum aque frigide ⁊ prohibentes maturo iudicio equilibrare ne cōtingat error.

His ita notatis fit hec prima conclusio.licet nec in febribus pendētibus ab humore frigido neq̄ ab humore calido grosso cōpetat potus aque frigide.i febribus tamen pendentibus ab humore calido grosso digesto aut ab humore calido subtili siue digesto siue crudo ꝓpetit potus aque frigide. hec cōclusio ex textu elicitur. ¶ Scōa conclusio.febres in q̄bus cōpetit potus aque frigide sunt causon tam colerica quā flegmatica salsa.tertiana pura tam cōtinua q̄ interpolata. febris sanguinea putrida.febres pestilentiales . Item febres sequentes berisipilas intrinsecas . et quedā immateriales ficut multe effimere et ethice.s.prime aut scōe specie:non autē tertie. Ista conclusio partim seq̄tur ex conclusione precedenti.patim est manifesta ex dictis auctoꝝ in particularibus capitulis. Qō em̄ conueniat in febribus sequētibus berisipilas intrinsecas de quo est magis dubium fuit ostensum circa textum de intētione Galen octauo terapentice. ¶ Tertia cōclusio.licet potus aque frigide ꝓpetat in quolibet tēpore paroxismi aut exacerbatiōis febrium periodicarū de q̄bus supra et etiā tēpore quietis.securius tamē cōceditur in statu et declinatione:deinde in augmento:deinde in principio. Ista conclusio quātū ad primā partem satis nota est ex sepe dictis quantum ad augmentū statum et declinationē :sed q̄ aliquādo cōueniat in p̄ncipio de quo est magis dubiū p̄z ex sentētia Gal'.x.terapentice.qui cū cibaret patientem tertianā interpolatā parū ante paroxismum de cuius syncopi timebat dedit in potu quandoq̄ duos:quādoq̄ tres pugillos aque sincere frigide fontis.per cuius auctoritatē admonemur in principio febrium syncopalium minutarum potuꝫ aq̄ frigide competere . Quātum vero ad secundā partem probatur.est em̄ magis apta nocere in principio q̄ in augmēto:quia in principio est magis apta suffocare calorem : prohibere sparsionē materie q̄ in alijs tēporibus: cū tunc calor min⁹ possit ei resistere et humor sit minus subtiliabilis et resolubilis. Et ex simili fundamēto ē magis apta nocere in augmento q̄ in statu . ¶ Sed vbi conuenientius possit exhiberi in statu an in declinatione est dubium:quia in statu plures sunt humores et vapores quorū resolutio est apta per potuꝫ aq̄ frigide impediri q̄ in declinatione.Sed ex alia parte in declinatione est magis apta nocere cum calor in declinatione sit minus resistēs sue extinctioni q̄ in statu . et per ꝑns mēbra et spūsi sunt apta magis ledi per superfluā infrigidationē . In statu etiā videtur magis necessaria caumatis febrilis extinctio. Oportet itaq̄ medicū omnia equilibrare et certe magis consonū est mentibus auctorum vt detur tempore maioris flāme. Unde Auic. in cap.de cura febris sanguinee. Et melior hora rum ad hoc est hora vehemētie ebulitionis ⁊ angustie et inflāmationis et frequentie pulsus cor dis . Conuenientius itaq̄ tēpus exhibitiōis aque frigide est status vl'is quo ad accidentia.cum quo fi:coniungatur status quo ad digestionē tanto est melius.⁊ similiter status particularis verūtamen existēte materia subtili calida non est ita necessarium expectare digestionē ficut in grossa.p̄mittēdum tn̄ est in oibus ventris lenitio et flebotbomia si fuerit oportuna.⁊ etiā euacuatio aliq̄ materie ꝑpte si fuerit valde supflua. Dicit nāq̄ Auic. in cap.de cura feb.sanguinee. Et scias q̄ esse contentus infrigidatione et dimittere flebotbomiaꝫ et solutionē ventris addidit in opilationē et coartationem.quare additur putredo in reliqua dispositione. ¶ Quarta cōclusio.aqua frigida multa subito exhibita aliquādo est ꝓuenies. et si pauca daretur noceret . Ista cōclusio quātū ad vtrāq̄ partē est de intētione Auicēne in cap . de febre pestilentiali vbi ad litteraꝫ inquit.Et aqua frigida plurima subito est iuuatiua valde . pauca autem consequēter exhibita fortasse excitat caliditatez. De causone autem idē sentit Rasis.x.Almāsoris q̄ multa aque frigide quātitas infrigidata in nisi ue dari debet tēpore vehemētie caloris.Sed quātum ad primā partē patet de intentione fere oīm auctorum in febrib⁹ in censiuis sicut in causone finocba tertiana febre pestilentiali . Sed q̄ pauca quātitas exhibita in bis febribus incensiuis aliquando noceret vt patet supra ex Auicēna in cura febris pestilentialis. ¶ Item de intentione bypocratis in tertio regiminis acutorū.s. in illis in q̄bus colera sub diafragmate dominatur cuius similе debemus arguere in alijs febribus valde incēsiuis . Causa em̄ excitationis caliditatis a pauca aqua est:quia nō est proportionatū infrigidās vnde pauca multū inflāmatur postea inflāmata et in vapores conuersa calefit:sicut si solū stupbe aspgatur pauca aq̄ frigida cōuertitur in vapores calidos qui magis stupbā calefactūt. Si aūt p̄iciatur in stupbā magna quātitas infrigidat vehemēter:et nō potest calitas stupbe aquā in vapores conuertere. ¶ Si aūt q̄rat̄ in qua istarū maior quātitas et tuti⁹ aqua cōcedit̄. Respōdet̄ q̄ tuti⁹ et maior quātitas quātū est merito febris ⁊ cause ei⁹ concedit̄ in febrib⁹ maioris flāme et q̄ pendēt ab būore magis subtili:sed quātū ē merito alia⁊ dispositionū vel conditionū pōt patere ex supra scriptis circa textū. Et ex bis ifertur q̄ vbi nō adsint conditiōes ꝓbibētes potū aque maior quātitas debet exhiberi in cōtinua q̄ in interpolata.vbi aūt contradiceret in vtraq̄ cruditas humorū magis periculum esset exhibere in continua q̄ in interpolata:eo q̄ humorū incrudatio est periculosior in continua q̄ in interpolata.

Utrum autem in pregnāte existentib⁹ oibus aut plurib⁹ cōditionib⁹ indicātib⁹ et cōsentientibus potui aq̄ frigide debeat exhiberi est mihi dubiū.cū exvna parte nisi detur timeat̄ mors vtriusq̄.ex alia parte si detur fortasse extinguet calorem naturalem fetus q̄ minus potest resistere frigiditati aque.et sic fetus et forte tandem mater interimetur . ¶ Huius dubij a nullo vidi determinationem: sed magis credo aquam frigidam multam non esse exhibendā: tum quia in rebus dubijs melius est omittere q̄ committere : tum quia est remedium multum notatum.vnde si res transiret in finistrum nō payca

De potu aque frigide in pregnante.

medico sequeretur infamia. Et tertio quia cū aq̄ ordei zuccharata sirupo acetoso ⁊ similibus potē tibus iuuare et parū nocere possumus sibi succur rere.licet forte nō sint tante efficacie ad extinguē/ dum calorem febrilem. Et quarto.quia locus ab auctoritate negatiue valet in medicina.Et ex bis tibi cōsulo non solum in boc casu:sed in ceteris:in quibus alique notabiles conditiones obstent po tui aque frigide vt potius abstineas ꝓpter ratio/ nes suprascriptas.Et quia nō video cur aqua or/ dei et similes potus notabiliter infrigidati non possint eque bene extinguere cauma febrile si den tur in notabili quātitate ficut aqua frigida:cū illi sint frigidi actu et potētia.aqua vero sit solū actu frigida.et sic determinatum sit qualis debeat esse ipsius vsus in multa quātitate. et non alijs poti/ bus cōmixte.

Cōditiōes ob/ seruāde in exbi bitiōe aque frigide.

Hunc vero determinandū est qualis de beat esse vsus eius in parua quātitate.et alijs rebus cōmixte ficut quando ad fitis extinctionem aliq̄d aque cōcedit aut quando aliquid eiꝰ ꝑmiscet cū sirupo aliquo aut electua/ rio vino granatoꝝ aceto et similibus. Et sicut qñ aliq̄d ipsius boꝛa cibi cum vino permiscet aut qñ secuꝫ aliq̄d zuccbari ꝑmiscet. ¶ Pro buius decla ratione considerande sunt duo. Primo qualis sit feb.in qua exbibetur.sc̄o cōsiderande sunt cōdi/ tiones indicātes et probibētes potū aque.Si er/ go febris fuerit incensiua multū ficut causon aut aliqua pestilentialis intensi caloris.tūc in bis nō est exbibenda pauca aqua frigida. timemus enim maiorem ebulitionē ficut dictum est de intētione Auicē.in cap.de cura pestilentialis.et de inten/ tione Gal.tertio regiminis acutoꝝ de babētibus coleram multā sub diafragmate: in quibus aqua addit inflāmationeꝫ. Et ficut:in illis febribus in quibus succus angurie cōuertitur in colerā. q̄nto colliget.cap.penultimo.in bis non est danda aq̄ frigida in pauca quātitate:sed i multa. ¶ Sed di/ ceres pono ꝙ adsint alique conditiones ꝑbiben tes potum aque frigide ficut ꝙ materie sint crude grosse aut nondū venter sit lenitus aut ꝙ sit stoma cbi debilis et similes. Dico ꝙ in bis casibus ē ex/ bibenda aqua ꝑmixta cū sirupo acetoso vino gra natoꝝ aut aceto et similibus potentia frigidis.⁊ detur in notabili quātitate.non enim timēda est fa/ cilis ipsius inflāmatio ficut quādo daretur pura bis potentialiter frigidis probibētibus ipsiꝰ ebu litionē:et quia faciunt ipam citiꝰ penetrare. Vel aliter scōm Gentilem detur calida et in notabili quātitate.adiuuabit enim ad digestioneꝫ bumoris sitim extinguet bumectando.et bumores qui sunt causa fitis a stomacbo lauādo neq̄ timetur inflā/ matio corporis per ipam.tum qꝛ citius penetrat ⁊ a corpore educitur.tum quia per antiparistasim non inflāmat corpus sicut aqua frigida. ¶ Utruꝫ autē ipsa cōmixta cū alijs rebus debeat dari i fe/ bribus non multi caumatis calida vel frigida fa/ cile potest innotescere ex dictis. Si enim eger sit cō suetus potui aque frigide et tēpus sit estiuū ⁊ bu/ mores non sint grossi crudi neq̄ patiatur anxieta tem stomaticbā neq̄ apa intrinsecū aut alia ꝑbi bentia aquā frigidā debet dari actu frigida:et cū ea distemperari sirupi siue electuaria et reliqua q̄ secum permiscentur. Si vero ad sint conditiones contrarie debet dari actu calida.

Gentilis.

Sed bis ita determinatis superestvt/re spondeamus ad rationes adductas in ꝓtrariū. ¶ Ad primā cū dicit ꝙ Auic. in anxietate stomaticba ꝑbibz potū aque frigide. Respōdetur ꝙ ꝑbibet potū aque frigide quando bumoꝛ ē imbibitus.tūc enim non debet potare nisi aquā calidā ad abluendū bumorē illū nisi alie cō ditiones indicantes potū aque frigide essent for/ tiores.tunc enim postponeretur anxietas stomati/ cba vt ꝑbiberet in corporis exiccatio.Et quāuis Auicen.dicat tibi ꝙ potus aque frigide addat in febrem intelligit de aqua frigida exbibita:quan/ do nō oportet:vt ibi se exponit: vt quia forte ad/ sunt opilationes et bumoꝛes sunt multi grossi in/ digesti. ¶ Ad scōam cū bypo. dicit ꝙ aque nulli? est vsus:nisi quia i acutis bibitur morbis.licet nō in oībus vt pz ex determinatis in questione.et qñ būoꝛes sunt frigidi non cōuenit siue sint subtiles siue grossi.Ad tertiā dicitur ꝙ aqua in q̄busvalde multa colera dñatur sub diafragmate nō cōuenit i pauca quātitate:sed i multa:eo ꝙ in pauca quā/ titate calefit euaporat: et amplius corpus inflā/ mat:sed mltā caliditatē subito extinguit:neq̄ cre/ dendū est ꝙ conuertatur in colerā cum sit simplex: sed in pauca quātitate calefaciendo facit coleraꝫ ebulire.ita vtvideat in colerā conuerti. ¶ Ad quar tam dicitur ꝙ aqua frigida nō sedat sitim quā se/ dant multi alij potus ficut aqua frigida cum vi/ no granatoꝝ aut aceto et similibus:non tamē est absolute negandū ipsam sedare sitim. ¶ Ad q̄ntā dicitur ꝙ aqua frigida multū innanitis non con/ uenit pura in magna quātitate:sed esset cuꝫ alijs rebus permiscēda vtputa iuleb et similibꝰ: sed nō oia corpora febrientia sunt multuꝫ inanita. ¶ Ad sextā dicitur ꝙ non tantū sedat sitim neq̄ tantum bumectat quātū multi alij potus. ¶ Ad septimaꝫ loquitur ꝓparatiue ad alios potus sicut dictū est. ¶ Ad vltimam dicitur iuxta determinata in que/ stione ꝙ in pestilentiali et in febribus ardentibus debet exbiberi in magna quātitate: ita etiam aq̄ ordei.et alij potus:non tamen alij potus sunt ita apti corpus inflāmare ficut pauca aqua frigida cum sint actu et potentia frigidi. ¶ Preterea non tanto tēpore retinentur: sed transeunt et transmu tantur in bumiditates.sunt enim magis a natu/ ra dilecti quā frigida aqua.

An sit expectan da digestio in exbibitione aq̄ frigide.

Dubitatur sc̄o an ꝑ exbibendo aquaꝫ frigidam in febribus būoꝛa libus sit expectanda digestio. ¶ Pro cuius decisio ne premitto ꝙ febres bumorales in quibus con/ uenit copiosus aque frigide potꝰ sunt febres san/ guinee vel colerice.longinquū est enim ꝙ in fleg/ maticis aut melācolicis conueniat copiosus aq̄ frigide potus. ¶ De sanguineis autem dicenduꝫ est ꝙ si pendeant a sanguine buliente absq̄ putre dine in quo nō sit aliud peccatum preter multitu/ dinem et ebulitionē statim nulla expectata dige/ stione ē exbibenda aqua frigida.Si vero sanguis sit putridus tunc aut cum putredine sua declinat ad grossitiem et est expectanda digestio. Si vero declinet ad subtilitatem non est expectanda dige stio cum per potuꝫ aque frigide digeratur. Si au tem feb.fuerit colerica ⁊ pendeat a colera subtili per simile fundamentum non est expectanda dige stio.Si vero pendeat a colera grossa debet dige/ stio expectari. ¶ Contra determinationem istam instatur per Ga.nono terapentice.qui vult quod quamuis flebotbomia in omni tempore conue/ niat tamen potus aq̄ frigide cōuenit apparētib? signis digestiōis. Idē sētit Auer.vij.colligꝫ dicēs

Auerroys.

q̄ prima conditio attēdēda in potu aque frigide est q̄ materia sit digesta.licet Auerroys ibidez,si/ bi cōtrarius videatur cū dicit.melius est exhibere aquā frigidā in principio sine apparitiōe signoꝝ digestionis et nō curare de dictis antiquoꝝ ꝓtra hoc. ¶ Preterea natura ꝑ faciendo crisim in sino/ cha expectat digestionē.ergo medicus q̄ est imita tor nature debe idē expectare. ¶ Preterea in cau/ sone que pēdet a materia subtili expectatur dige stio ab aliabate tertio practice de regi.sa.febriuz per victū et a Cassio felice in cura causonis. ¶ Ad primū dicendū.q̄ licet nō sit necessariū i sinocha sine putredine expectari digestionem pro dando aquā frigidam.vtile tamē esset si apte posset expe ctari digestio.dicit q̄ illud est cōueniētius si apte fieri potest.Cū vero dicit Auer.nō esse expectādā digestionē intelligit q̄ imminēte necessitate non bene dante indutias nō opz ipsam expectari. Et similiter est Ga.interpretādus qui iubet digestio nem expectari ad hoc. ¶ Ad alīā rationez dicit̄ q̄ natura expectat in sinocha quātūcūq; sit sanguis optime digestus ſm qualitates manifestas vt im primat in eū proprietatez qua facile sibi obediat et vt habeat adiutoriū superceleste quo fortificet̄ in sua opatione:sed non opz medicuz hoc expecta re.satis em̄ natura iuuabitur ꝑ extinctionem sui cōtrarij ab aqua frigida. ¶ Ad Aliabatē autem ꝛ Cassiū felicē expectātes digestionē in causone dr̄ q̄ expectant ipsam in causone pendente a colera grossa. ¶ Et ex his patet solutio ad questionē an medicus debeat expectare diē cretică ꝓ dando aquā frigidā.dicitur em̄ q̄ si apte potest expecta/ ri esset melius vt cū auxilio aque frigide cōiunge retur auxilium supceleste:sed imminente necessitate festinationis nō debet tardare. ¶ Cōtra. sequit̄ q̄ si materia esset grossa et cruda imminēte neces/ sitate festinationis non debet expectare digestio/ ne contra determinata superius de intētione Aui cen. ¶ Respōdet̄ q̄ si egritudo nō daret indutias vt materia possit digeri:aut forte vides alteratio nem in materia ꝓcedentē in malignū:vt quia inci pit vrina tepefieri aut denigrari.melius est nō expe ctata digestione dare aquam frigidā;sicut et qñq; in materijs malignis damus solutiuuz non dato digestiuo.Qd autē dictū est superius q̄ in mate/ ria cruda expectāda est digestio intelligit̄ vbi nō imminet magna necessitas festinātie sed in sangui ne ebuliēte et.cō'a subtili nō tantū cogimur expe ctare digestionē sicut in colera cruda grossa.etiaz imminēte pauca necessitate festinātie dabim⁹ in sinocha sine putredine et febre pendente a colera subtili aquā frigidā sperādo q̄ ꝑ eam colera sub/ tilis digeratur et sanguis ebulliens nō increduet̄.

¶ Immo cum videris calefactionem fortem et complexionem et siccam et euacua/ ueris:tunc quandoq; concedes infusionez fieri in aqua frigida apud declinationem et apparitionē digestionis et euacuationē humorum et non est malum vt administre tur balneum et potus vini cōmixti subtilis et inunctio cum oleis lenificantibus.

¶ In parte presenti docet vsum aque frigide ab extra.s.per modum infusionis aut balnei. et gra/ tia huius loquitur de balneo aque calide ꝛ de vsu vini ꝛ similibus dicēs q̄ cum videris hec quatuor scz calefactionez fortē febrilem et complexionem naturalem calidam et siccam.et tertio q̄ euacua/ ueris.et quarto q̄ egritudo sit apud declinationē idest in statu aut declinatione vniuersali: qō co/ gnoscitur per apparitionem digestionis et eua/ cuationē humorum. tunc quandoq; concedes in/ fusionem fieri in aqua frigida ita vt in ea infrigi/ dentur extrema ſm q̄ dicetur in cura tertiane: aut q̄ totū corpus balneetur i ea scōm q̄ placet Ba. xj.terapeñ.ix.ca.scō dicit q̄ non est malum vt ali quando in febribus administretur balneuz aque dulcis calide et potus vini subtilis cōmixti.s.cuz aqua. ¶ Item q̄ administretur inunctio cuz oleis lenificantibus.idest poros aperientibus et dila/ tantibus.

Dubitatur gratia primi dicti vtrum bal neum aque frigide aut eius infusio comperat in febribus putridis. ¶ Pro so lutione huius dubij premittendum q̄ fuuamenta aque frigide exterius applicite in febribus sunt. primum caumatis febrilis extinctio. secūduz are factionis et superflue siccitatis prohibitio. et ter tium caloris naturalis confortatio. Nocumenta aūt sunt caloris naturalis extinctio.et cōsequēter virtutum omnium debilitatio. Secundū est mem brorum neruosorū percussio.et consequenter eoꝝ dolor et spasmus.tertium oppilatio. quartum ma terierum incrudatio.

De balneo aq̄ frigide.

His premissis sit hec prima conclusio In nulla febre flegma/ tica aut melancolica interpolata aut cōtinua ꝓ/ portionali conuenit balneū aque frigide. Ista cō clusio est de intentione auctorū maxime Auicen. in cap.de flegmatica.et etiā bene discurrenti per fuuamenta et nocumenta supascripta facile in/ notescit q̄ balneuz aque frigide sit in his febrib⁹ aptū multum nocere et parum prodesse. ¶ Secū/ da conclusio. in febre pendente a materia calida ante digestionem non conuenit balneū aque fri/ gide ꝑcipue materia existente multa grossa. Istaz cōclusionē Auicē.manifeste ponit in littera. d.in administratione balnei aque frigide debere pre/ cessisse euacuationē et digestionē. ¶ Tertia cōclu sio.in omni febriente febre acuta et sanguinea vel colerica ꝓcedēte digestione et euacuatione cōue/ nienti cuius ꝙp̄'o fit calida habitudo carnosa vel nō.multum extenuata et etas iuuenilis ipso etiaz non existente debili scōm aliqō membrum nobile nec habente oppilationē aut apa. et consueto bal neari in aqua frigida tēpore calido cōpetit bal/ neum aque frigide.cōclusio ptz cū extinguat cau ma febrile et exiccationē prohibeat et forte calo/ re vigorato fit causa sudoris.xj. terapeñ. idē sen/ tit Raſ .xvj.cōtinētis. ¶ Quarta ꝓclusio. Iz corpo ri aliqualiter extenuato timore arefactionis bal/ neū aq̄ frigide ꝓueniat:tuti⁹ tñ ceteris parib⁹ cō cedit̄ in corpe carnoso ꝛ magis ifrigidatiuū. ꝙp̄'o ptz:qr Iz in corpe carnoso noceat vapores cōclu/ dendo.et cal'm interi⁹ fortificādo: tñ in extenuato m̄'to magis nocet ꝓtes discooptas ꝓcutiēdo ꝛ ca lorē innatū extinguēdo.Adde q̄ sicut dicit Ga.xj. terapē.loco supius allega. cal'm interius fortifi/ catū mouet materias exterius cū sudore aut forte eas cū fluxu expellit. ¶ Quita ꝓcl'o.i iuuene bene carnoso ꝛ estate media bñ ꝓuēire pōt i ītiana ca/ lorē iteri⁹ fortificādo. ꝙp̄'o ptz.v.affozis. affo.22. ¶ Sexta ꝓcl'o.cōiter aq̄ frigide balneū vitādū est i febre putrida q̄cūq;.pz ꝙp̄'o.qr scōm pl'm ꝓpter tale balneum plura sequuntur inocumenta quam iuuamēta. ¶ Item.quia cōiter ad hoc balneū sūt inconsueti.et tertio quia difficile est metiri moraz

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

balnei ſm quãtitatẽ ſue frigiditatis ⁊ corporũ diſpoſitiões quibus balneũ cõuenit. ¶ Adde qõ eſt remediũ multũ notatũ. et cõtra cõmunẽ oim opinionẽ: vnde ſi res tranſiret in miniſtrũ cederet magno decori. Ego eĩm cum practicauerim. xxxv. annis nũq̃ balneaui niſi vnũ patientẽ cauſonẽ cum fluxu ſanguinis narium preter modũ ſuperfluentẽ qui eadẽ die a cauſone et a fluxu ſanguinis ſanatus eſt: ⁊ magis ipm balneaui ꝓpter fluxũ ſanguinis: cũ alia remedia nõ cõferret: quã propter cauſonem. et cõfiſus ſum maxime ꝓpter hoc: q; cõtinue in aquis natabat. ¶ Septima cõcluſio ſi feb. eſt interpolata aut cõtinua proportionalis melius eſt ipſum balneare in hora teporis aut quietis. Iſta cõcluſio eſt de intentione Raſ. xxj. continentis. vbi ad literam dicit iuuenis carnoſi corporis non debet habere horribilem niſi poſt declinationẽ particularem balneationẽ cũ aqua frida Et rõne probatur: quia balneum tunc applicatũ ſufficienter extinguit calorem in mẽbris impſſum et cum hoc non retinet materiam portſmalez nec prohibet eius euaporationem.

De balneo dulcis aque.

Dubitatur ſecundo. vtz balneum aque dulcis calide cõpetat i febribus putridis. ¶ Pro ſolone dubij ꝑmittenduz eſt ꝙ balneum aque dulcis calide duplicẽ eĩm qõdã in quo parua mora contrahit factũ ſolũmodo ad remouendũ ſorditiẽ que eſt in poris et eoz aptionem et aliqualẽ corporis humectationẽ. aliud eſt balneũ in quo notabilis mora ꝓtrahit factũ non ſolum ꝓpter ſupraſcriptas vtilitates: ſed etiã ad reſolutionẽ materie febris. ¶ Premittendũ ſcõo ꝙ materia fe. quãto ẽ paucior ſubtilior digeſtior ⁊ poris cutis propinquior tanto eſt aptior vt per balneũ reſoluat et ſub forma ſudoris educatur. ⁊ ecõtra ſe bz habẽs conditiões oppoſitas. ¶ Premittitur tertio ꝙ tuuamenta balnei de quo ſupra ſunt cutim a ſorditie abluere: poros aperire: humectare: materiã reſoluere: et nutrimentũ per membra diſtribuere. Nocumenta autẽ ſunt inflãmare ſpũs: reſoluere: materiaz liq̃facere: q̃ liquefacta p membra fluit. ⁊ cũ aliis hũoribus permixta ipos inficit et putreſcere facit. Et amplius fluẽs ad mẽbra debilia ipſorũ debilitatẽ ac nocumẽta fouet et auget.

Cõcluſiões varie de balneo aque dulcis et calide.

His premiſſis ſit hec prima cõcluſio. licet in febribus putridis pendentibus a materia groſſa multa cruda a poris diſtãte non cõpetat balneũ aque dulcis calide in quo notabilis mora cõtrahit: balneũ tamen pauce more aliqñ ꝓpetere põt. Prima pars cõcluſionis manifeſta eſt ex ſuprascriptis cũ multa nocumẽta et pauca tuuamẽta ſint merito talis balnei apta cõtingere. Scõa pars ꝓcluſionis eſt de itẽtione Auic. in ca. de cura q̃rtane. Et ingrediat balneũ i die ſcõo ſi q̃dẽ fuerit digeſtio ſm deſcriptionẽ: ⁊ ſi nõ fuerit digeſtio nõ fiat niſi i eo ifuſio aq̃ calẽ q̃titate q̃ delectat corp; ⁊ bũectat: min; q̃ penetret ad hoc vt calefiat ex ea humor. ¶ Et cõfirmatur. quia ex tali balneo pauce more fiunt tuuamenta ſuperius ſcripta et pauca aut nulla nocumenta. ¶ Scõa cõcluſio. in febribus pẽdentibus a materia pauca ſubtili digeſta poris propinqua nõ exiſtente debilitate in aliquo mẽbro nobili cõpetit balneuz aque calide. cõcõ nota eſt ex ſuprascriptis: cũ plura ſint apta ſequi tuuamẽta et pauca nocumẽta. Dicit autẽ nõ exiſtẽte in aliquo mẽbro nobili. Nam debilitas mẽbri a q̃cunq̃ cauſa prouenit facit vt materia ab aliis mẽbris ad ipz trabatur. et ſic amplius nocebitur et debilitabit. ¶ Tertia cõcluſio. in febribus pendentibus a materia medio modo ſe habẽte inter cõditiones ꝓbibentes balneũ de quo ſupra et ſuadẽtes ipſi; adminiſtrationem iudicium de adminiſtratione ei; eſt mediũ. hec ꝓcluſio nota eſt ex ſuprascriptis. ¶ Preterea auctores nõ expectãt talem digeſtionem et euacuationẽ in tertiana pura: ſicut in reliquis febribus. ¶ Quarta cõcluſio. i febre putrida aliqua particula nõ ꝓncipali exiſtente debili balneum cõtingẽter erit cõuenientius quã illa particula nõ exiſtente debili. probat. nam exiſtẽte pede debili et incurſuro podagrã balneũ erit cauſa vt materia feb. que ſine alio auxilio eſſet mortalis fluat et permutet ad pedes et faciat podagrã ſalubrẽ. et hanc concluſionẽ ſentit Gal. xj. therapeñ. ij. cap. cuius littera. Si vero quidẽ nulla particula ꝓncipaliũ imbecillis fuerit: et aliqua non ꝓncipalis imbecillis exiſtat: quẽadmodũ in podagricis quidẽ pedes. et arteticis vniuerſi corporis articuli maxima quidẽ vtiq̃ ex balneo laborantibus ad ſalutẽ pfecta eſt pars particulis ſuſcipientibus ſupfluitates imbecillibus. ſimilis ſentẽtia habet. xvj. continentis. ¶ Quinta cõcluſio. balneũ in putridis; ſm plurimũ debz adminiſtrari poſt digeſtionẽ et notabilẽ materie euacuationẽ. concluno patet: quia ſic adminiſtratũ eſt aptũ educere materias cũ ſint per digeſtionẽ equate. et cum hoc quia ſunt paucificate ſunt apte minus fluere per mẽbra. ⁊ ſic minus opilare et alios humores inficere. eſt etiam de intentione oĩm auctorũ. verũ in tertiana pura tutius adminiſtratur ante cõpletaz digeſtionẽ et multã euacuationem ꝓpter colere ſubtilitatez vt manifeſte ſentit Raſ. xvj. continẽtis vbi ad litteram. verũ in tertiana nõ nocebit: ſed eger balneet ante digeſtionẽ. ¶ Sexta cõcluſio balneum hmõi conueniẽtius adminiſtratur in tepore aut quiete feb. aut in declinatione particulari q̃ in alijs temporibus. cõcluſio probatur. ſimile eſt de balneo ⁊ reliquis euacuatiõibus: ſed relique euacuatiões adminiſtrant cõueniẽtius in tẽpore q̃etis aut declinatione: aliorum paritate ſuppoſita. quare. ⁊c. ¶ Ex predictis infertur ꝙ balneũ qõ adminiſtratur in reliquis egritudinibus preter febres ſicut i ſpaſmo paraliſi. colica dolore renũ matricis et fimilibus conueniẽtius adminiſtratur digeſta materia et minorata quã a principio. Et ꝙ ſi opus ẽ ipſum adminiſtrare a principio eger paruz debet in eo morari vt ſolum dolor et accidentia infeſta ſedentur et materia non liquefiat. ¶ Ultima concluſio. rarius apud nos eſt vtendũ balneo qui ſumus inſueti q̃ apud conſuetos. cõcluſio patet: cũ conſuetudo fit quaſi altera natura. Si que etiam alie rationes et auctoritates adducentur contra hanc determinationẽ facile ex predictis ſolui aut gloſari poſſunt.

An vinũ cõpetat febricitantibus.

Ultimo dubitatur vtrũ vinũ cõpetat in febribus ¶ Pro cuius dubij determiatiõe ꝑmittẽdũ ꝙ vinuz de quo hic ẽ ſermo eſt vinũ de vuis maturis nõ ex granatis pomis citonijs. et hmõi. ¶ Premittitur ſcõo ꝙ licet vinũ hmõi multas recipiat diſtinctiones ſm diuerſitates ſuaz: diuerſitatẽ locoz: diuerſitatẽ etatis ſue: diuerſitatẽ artificij. et alia hmõi dicta: tãtũmõ diuerſitates eius que ꝑ dubij ſolutiõe oportune ſũt videbũt. ¶ Eſt g̃ ſciẽdũ vt põt cognoſci ex dictis auctoz et experientia quadam ꝙ vina reperiũtur triplicia: quedã frigida: q̃dã vinoſa notabiliter calida: quedã media inter hec paz

calida

calida et satis equalitati propinqua primoꝝ q̄dā sunt acria existentia alba aut rubea per quorū potum multi sentiūt eorū stomachos manifeste infrigidari. Quedā autem sunt quodāmodo insipida aquosa aque in colore similia: de quibus loquitur Gal'. in libello de vuis in principio. Vinū aquosum nominant homines id qō assimilatur ꝑm colorem aque. Dyafanū enim est ⁊ lucidum et purū et consistentia subtile apparet: et gustui videbitur forte nullum saporem habere. et cū cōmiscet cum aqua nō tolerat multe aque mixtionē. vnde vinuz hoc pauciferum vocatum est. et in eodem libello. Album vero et austerum iuuenile infrigidat sensibiliter. et alibi. nec caput debile tangens nec neruos debiles. Vina autem notabiliter calida sunt multiplicia alba et rubea dulcia et acuta austera acria. quorum diuersitas gustando facile comprehendi potest. Et becvina cū sunt noua corpus bumectant et per antiquitatē siccitatem acquirunt. Media autē inter hec similiter recipiūt multiplicem diuersitatem in colore sapore. et modo substantie sicut priora. ¶ Premittendū tertio ꝙ vinū competere in febribus potest intelligi tripliciter vno modo ꝙ competat ratiōe febris. scōo modo ratiōe cause eius. tertio modo ratione dispositionum que in febribus complicant sicut est frenesis syncopis spasmus paralesis dolor stomachi interiorum et similia.

Cōclusiões de exhibēdo vinuz febr.

His premissis sit hec prima cōclusio scōm plurimū vinū nō competit febrientibus ratione feb. probat. nam scōm plurimū vinū est corporis actu febrientis calefactiuū. ergo cōclusio vera. assumptū probatur. nam vina vinosa preter modū calefaciunt. media magis quā opz. frigida autē ꝑm plurimū nō sufficienter infrigidant. Dico aūt ꝑm plurimum: qr posset esse feb. ita remissa ꝙ sufficiēter infrigidarent. Et ex hac sequitur vinū ratione feb. non cōpetere in etbicis nec in effimeris. licet forte ratione restaurationis et proprie in etbicis sit aliquādo eius administratio necessaria. ¶ Scōa ꝯclusio nec in colericis febribus nec sanguineis ratione feb. aut cause eius competit vinū nisi in declinatione probat. quia vsq; ad statum nimis inflammat aut nō sufficiēter infrigidat vt potest patere ex dictis superius: sed in declinatione vinū frigidum et proprie aquosum qō. xj. terapēti. ix. ca. vniuersas mouet execrationes: confert aperiēdo prouocando et virtutē cōfortando. et concedit in tempore aut quiete nō autē tempore actualis feb. Et cum causon et sinocha non habeant quietes aut tepores saltē manifestas nō conuenit nisi ppe finē declinationis. Et hec oia sentit Gal'. de vuis superius allegato. ¶ Tertia cōclusio licet in febribus flegmaticis et melācolicis quātū est ratione feb. non cōpetat vinū a principio: tamē post manifesta signa digestionis et materie minorationez ratione cause vinū etiam calidū debet cōcedi q̄nq; probatur: quia in principio nimis aperit et prouocat qō in ꝓncipio non est conueniens: sed post manifesta signa digestionis optime conuenit digerendo et virtutē confortando qō debet exhiberi tēpore maioris quietis et limpbari ꝑm oportunitatem. in flegmaticis tamen cōuenit vinū ficci ꝙ in melācolicis merito humoris. Quarta cōclusio sicut in febribus oibus ratione syncopis vinuz sin: quocūq; tēpore debet concedi. sic etiā in febribus oibus timore frenesis in quocūq; tēpore debet ꝓbiberi. ꝯclusio quātū ad primā partē est. B. xj. terapenti. cap. iij. Et Auic. vndecima tertij. Et probatur ratione: qr in tali casu opz corpus nutrire: spūs fouere: et cito restaurare. hoc aūt maxime facit vinū: qō debet esse subtile aromaticuz: doz tñ limpbari ꝑm exigentiam feb. ppterea saracenis: q̄bus est vinū ꝓhibitū per legē: ꝓcedit timore syncopis. vij. colliget. ¶ Ex quo iferē ꝙ si syncopis ꝓueniret ꝓ multitudinē materie ꝓfocantis spūs in corde non debet vinū exhiberi cū potius adderet in ꝓfocationē. Et quo ad scōam partē etiā est manifesta cū omne vinū sit vaporatiuū ⁊ moueat materias ad caput. Quid aūt faciendū sit si simul cōcurrūt timor syncopis et frenesis. pōt esse manifestū ex dictis Auicē. quarta ꝑmi. vltimo cap. Intendēduz est eīm dispositiōi de qua maior ē timor altera nō neglecta. ꝙ si timores sint eq̄les melius ē vinū omittere: cū virtuti cū aq̄ carnis et similibus minus nocētibus in frenesi subuenire possimus. ¶ Quinta cōclusio vinū dulce cōiter in febribus ē euitandū nisi cū adest necessitas excreādi sicut cū egritudines pectoris et pulmonis materiales cōtingūtur. cōclusio ptz. est eīm aptū opilare epar ⁊ mēbra naturalia. licet pulmonē deopilet. x. tertij. ¶ Sexta ꝯclusio in febrib⁹ aꝑatū nō cōuenit vinū nisi in declinatione. ꝓbat: qr ante declinationē vebit materias ad mēbrū aꝑatū: sed i declinatione iuuat ad eorū resolutionē. ¶ Ultima ꝯclusio cōcedendo aut ꝓbibēdo vinuz in febrib⁹ aut reliquis dispositionibus multū opz attēdere cōsuetudinē nā multū cōsuetis et affectātibus et nō nocere solitis a vino facilius ex minori causa ip̄m cōcedere debem⁹. et in cōtrario modo se babētib⁹ ecōtra magnā eīm vim in vnaquaq; re bz cōsuetudo. vt ē apud Gal'. in lib. de ꝟtute cōsuetudinis. ꝙ si tibi. q̄ auctoritates et rationes videātur ꝓsuadere ꝯtra banc determinationē facile ex predictis possunt glosari et solui. Superuacuū nāq; et inutile mihi videtur in vnoquoq; dubio ratiōes ad partes adducere.

¶ Et cum administraueris canones predictos in principio accidentiū febris: tunc oportet post illud vt tu occuperis in digestione et euacuatione que non est scōm semitam deficcationis et minorationis et iā diximus eam: immo scōm semitam abscisionis cause.

¶ Auicēna in parte precedenti posuit canones in euacuatione materierum cōmuniū exequēdos in principio febriū. in parte presenti ponit canones in euacuatione materierum propriaꝝ exequēdos post principium. Et primo cōtinuat sequentia ad precedentia. secundo ponit bos canones exequēdos post p̄cipiū. secunda ibi. (Et non euacues) In prima parte dicit ꝙ cum administraueris canones predictos. i. fueris illos executus in principio accidentie feb. i. cum febris accidit in principio. tunc oportet vt post occuperis in digestione et euacuatione que euacuatio non est ꝑm semitaz minorationis. i. euacuationis materierum cōmunium que apud arabes vocatur exiccatio q̄ dicta est superi⁹: imo ē illa q̄ nūc dicēda ē ꝑz semitā abscisiōis cause. i. euacuatiōis ꝓprie materie facientis febrē. Deiceps eīm intēdit ponere canones ꝑ digestione et enacuatiōe materie ꝓprie ipsi⁹ feb. Si aūt text⁹ dicat in ꝓncipio accidentiū febriū nō intelligas ꝑ accidētia solū illa q̄ sequūtur febres sed quecūq; aliquo modo febri in principio cōiūguntur sicut cruditas materie et reliqua omnia.

¶Et non euacues materiam indigestam in calido aut frigido nisi propter necessitatem.

¶In parte presenti prosequitur ponendo canones in euacuatione materie.et diuidit in quatuor partes. In prima ponit canonem generalem.et ē q̄ non euacues materiam indigestam nisi ꝓpter necessitatem. In secunda parte reprobat opinionem Raſ sentientis contrarium. In tertia parte ostendit in quibus casibus est euacuandum ante digestionem. In quarta ponit quosdam canones particulares circa euacuationem materie ꝓprie ibi scōa.(Et nō auscultes virum.)tertia ibi. (Cū autem materia est plurima.)Quarta ibi. (Cum ergo exerces euacuationem.)prima in duas. In prima ponit canonem cum exceptiua sua. in scōa probat ipsum.scōa ibi.(Fortasse enim.) In prima dicit q̄ medicus non debet euacuare materiā indigestam in calido aut frigido.s.morbo nisi propter necessitatem que necessitas inferius declarabitur vbi ostendetur in quib⁹ casibus est euacuandum ante digestionem.

¶Fortasse enīz multiplicatur euacuatio humoris non peruenientis ad statū per digestionem vt euacuetur. et fortasse nocet euacuatio maturationi.et fortasse permiscetur cum ea malignū cum bono ꝓptereaq̄ mouetur malignū absq̄ digestione sua.

¶In parte p̄senti probat canonē suprascriptū.s. q̄ nō fit euacuandū ante digestionē tribus rationibus.quarum p̄ma est ista: quia sic euacuabitur humor.s.qui nō debet digeri neq̄ p̄parari ad boc vt euacuetur:immo digeri debet digestione preparante ipsum vt nutriat corpus.humoris enī boni nō queritur euacuatio. ¶Secunda ratio quia fortasse euacuatio ante digestionē nocebit maturationi:euacuando.s.subtile magis paratū euacuari et derelinquēdo grossū ineptū digestioni ꝛ euacuatiōi. ¶Tertia ratio.quia fortasse per bāc euacuationem ante digestionē permiscetur malignū cum bono:propter qō malignū motū ante digestionē non obedies euacuatiōi agitabitur et non educetur:immo permiscebitur cuz bono: et secum permixtum corrumpet bonū: et sic malignus multiplicabitur.et est sententia Auicen.quarta primi cap.xiij. ¶Notandum primo q̄ Auicen. in omnibus bis tribus rationibus replicauit fortasse. In prima quidem: quia contingit aliquando q̄ solutiuum exhibitum ante digestionem quāuis eque bene illud respiciat humorem bonum sicut malū q̄ euacuet humorem malum et nō bonum natura existente sollicita de expulsione mali et retentione boni. In secunda etiam ratione replicauit ly.fortasse:quia contingit aliquando humorem indigestum esse propinquū vijs ductuū: quapropter farmacum exhibitum totum euacuabitur. Replicauit etiam in tertia ratione fortasse:quia contingit q̄ virtus fortis nō finit humorem malum cum bono permisceri:ꝛ etiam si permisceret fortasse tuetur bonum ita vt a malo non corrumpatur:ꝓpter ergo huiusmodi contingentias raroeuenientes sub dubitatione loquutus est. ¶Sed contra tertiā rationem instatur:quia si permiscetur malus cū bono eque bene:immo melius humor malus potest rectificari per bonum q̄ bonus corrumpi per malum natura existente sollicita de rectificatiōe mali et conseruatione boni. Respondetur q̄ quantūcunq̄ natura sit sollicita de rectificatione mali et conseruatione boni.attamen propter huiusmodi mixtionem mali cum bono sequentē bāc agitationem multo magis est aptus bonus corrumpi q̄ malus rectificari. ¶Primo quia frequenter sunt humores ita mali q̄ nullo modo possunt rectificari:sed nūq̄ sunt humores ita boni quin possint corrumpi. ¶Secūdo quia talis motus ꝛ agitatio humoris disponit ad corruptionē et nō rectificationem.inflāmantur enī per motum et ad putredinē disponūtur. ¶Tertio quia malum habet rationem infiniti.bonum autem finiti. primo etbicorum. Ad boc enim quod humor fiat bonus requiritur bona complexio bonus modus substantie debita quātitas:debita permixtio cū alijs humoribꝰ et multa similia:sed ad boc vt fiat malus sufficit aliqō istorum.

¶Et tu non auscultes virum qui extimabat q̄ intentio in digerendo est subtiliare et humor calidus est subtilis.quare nō est necesse vt subtilietur.

¶In parte presenti intendens reprobare Rasim. primo ponit errorem.secundo ipsum improbat. scōa ibi.(Res enī nō est.) In prima parte dicit q̄ tu non debes auscultare virum istum.s. Rasim qui extimauit.xvj.cōtinentis.ij.cap.q̄ intentio in digerendo est subtiliare: sed humor calidus est subtilis.quare cum oporteat ipsum subtiliari nō opz ipsum digeri.est enī cum sit subtilis sufficiēter digestus. ¶Sed pro declaratiōe opinionis Raſ est sciendum.vt apparet in suo continente et almāsore q̄ ipse rarissime premittit digestiua ante euacuationem siue materia sit calida siue frigida. et boc tam in curatione febrium ꝛ aliarum egritudinum cōmunitū q̄ in curatiōe egritudinū propriarum. Existimauit enim vt sibi imponit Auicen.q̄ humor calidus cum sit subtilis fit digestus.est enī digestio apud eum subtiliatio et nō equatio substantie subtilis per ingrossationem et grosse per subtiliationem sicut placuit Auicen.et Gal.cum decimo Almansoris curat tertianam puram ab ipso initio cum mirabolanis et scamonea credit ipse euacuare humorem digestum. Sed cum euacuat humores frigidos grossos non precedentibus digestiuis sicut semper fere facit:licet credat euacuare humorem indigestum existimat illud eē puentētius q̄ p digestiua exhibita expectare digestionē credēs boc mō curā egritudinū accelerari.

¶Res enim est sicut dixit:immo intentio in digerendo est equare substantiam materie ita vt fiat preparata ad expulsionē facilem et subtilem imbibitum ꝛ grossum fixum et viscosum adherens totum illud nō est preparatū ad expulsionem facilem: immo est necessarium vt inspissetur subtile et subtilietur spissum paulatim et incidatur viscosum.

¶In parte ista reprobās errorem Raſ.primo arguit contra eum rationibus. secūdo auctoritate. tertio ostendit q̄d potuerit fuisse causa erroris.secunda ibi. (Et melius.) tertia ibi. (Et opinor.) Prima in quatuor sicut quatuor rationes contra eum adducit.secūda ibi.(Et si vir iste.) tertia ibi. (Quare non oportebat)quarta ibi. (Si autē nature.)Prima ratio est ista.digestio est preparatio materie ad expulsionē:sed materia potest esse imꝓparata expulsioni propter subtilitatem: quia imbibitur in porositatibus membrorum: et propter viscositatē:

Champerius Digestionem diffinit Aristoteles methorum quarto facta esse a naturali et interna caliditate i bumidū et siccum opposita passiua agēte pfectionē:quēad modū ē cerasi aut pomi maturatio. verūtamē medici alia intētione digestione vtuntur Auicēna ipsis ita diffinitam reliquit. Digestio ē subtilis substātie per īgrossatione:ꝛ grossey subtiliationez eqtio. Rasisatē.xvj.ptinētis medici intētionē in digerēdo putat ē subtiliare solum. In de ē q̄ būor eo auctore calidꝰ digerēdus nō est. Est enī cum fit subtilis sufficienter digestus. Et bac ratione Rasis ro p̄mittit digestiua euacuatiuis:siue sit calida materia: seu frigida. Qō tamē satis videt esse diffinum Hypocratt:Galeno:Auicēne et ceteris vt limpide apparet ex Auicē ne textu.

pter viscositatem. quia adheret partetibus membrorum: et quia est tenax in suis partibus: et propter grossitiem: quia est fixa. idest difficulter mobilis sua grossitie terrea: et nō potest transire per ductus et loca angusta. ergo oportet ꝙ preparetur adequando substantiā eius: subtilē inspissando: spissam subtiliando: et viscosam incidendo.

¶Et si vir iste non audiuisset in sermone antiquorū de digestione aliquid anteꝙ dixissem? illud et rememorare tur dispositionis digestionis humorum fixorum. s. quia qui de eis subtilis ē indiget vt inspissetur. et qui de eis spissus est indiget vt subtilieť: oporteret vt sciretur hoc per illud.

¶Scōa ratio cōtra Rasim est ista. humor spissus eget subtiliatiōe. ergo subtilis eget ingrossatiōe. tenet cōsequētia ꝙ diffinitionē digestionis que ē equatio subtilis substātie humoris: sed ad litterā veniēdo dicit. Si iste vir. s. Raſ non audiuisset in sermone antiquoꝝ aliq̄d de digestiōe ante dicta hic per nos et rememorareť de dispositiōe humorum fixorū qua scitur subtile egere ingrossatione ꝙ grossum subtiliatione: oporteret necessario hāc notitiā digestionis scire būorē subtilē esse ineptū eūoni et egere digestione. ¶Pro parte nota ꝙ humor potest denominari fixus dupliciter. vno mō ineptus eūoni. et hoc mō tā būor spissus ꝙ subtilis potest dici fixus. et taliter sumitur in hac ratione. ¶Scōo per fixum possum? intelligere q̄escens sua grossitie terrea et difficulter mobile de parte in partē et taliter sumitur in prima ratiōe.

¶Et quia non oportuit vt in seipso consideraret et diceret. quare vrine in febribus acutis nō habent in principijs eoꝝ sedimē deinde fuerint habētes sedimen et an sedimen laudabile ē aliquid nisi humor faciēs egritudinē qui iam digest? est. quare ergo non expellitur in principijs egritudinis ad salutem si est subtilitas vltima qō intendit in digestione. ergo necessarium est vt sit in principio febrium sanguinis ⁊ colere sedimen laudabile.

¶Tertia ratio est ista. vrine in principijs febrium acutarū pendentiū ab būoribus subtilibus. sicut sunt colerice et sanguinee non habent sedimen. Postea in ꝓcessu habent sedimen laudabile: qō non est aliud nisi humor faciens egritudinem qui iam digestus est. ergo in principijs humores subtiles a quibus pendēt febres predicte sunt īdigesti. et postea digerūtur. tenet cōsequētia. q: si a principio fuissent digesti eque bene tunc apparuisset sedimē laudabile in vrinis sicut in ꝓcessu. humores itaq̄ subtiles indigent digestione. Et per principium potest intelligi tam principium vl'e egritudinis ꝙ initium egritudinis. necnon tēpus triū dierum.

¶Si autē nature non est possibile expellere illam superfluitatem nisi post horā in qua fit preparatio ad expellendum in vrina: tunc similiter opoptet vt sciatur ꝙ arti euacuare humorem ante illam horam in qua apparet digestio in vrina est inconueniens aut difficile malum. Et fortasse mouet et non operatur vltime. et fortasse miscet malignum cum bono.

¶Quarta ratio est ista. si non est possibile nature expellere superfluitatem facientem morbum nisi postꝙ illa superfluitas expellitur cum vrina sub forma sedimīnis laudabilis. Similiter nō erit bene possibile euacuare humorem anteꝙ appareat digestio in vrina: immo illud euacuare erit inconueniens et malum difficile. i. notabile. Nam fortasse mouet. s. medicamen exhibitum et non operatur vltime. s. conuenienter. et fortasse permiscet malignum cum bono. vnde per boni corruptionē humor malus multiplicatur.

Dubitatur circa hanc vltimam rationem: quia nōvidetur ꝙ hec consequentia valeat natura non euacuat. ergo medicus non debet euacuare: quia Auicen. dicit inferius. Si natura non mouet mouetu bora motus eius. ¶Dicendū ꝙ si natura non mouet: quia fortasse sopita est aut impotens ad mouendum dato ꝙ materia sit digesta tu debes mouere. Sed si natura ordinate agens non mouet: qr humor sit ineptus tu etiam debes expectare quousq̄ digeratur et fiat aptus euacuationi.

¶Et melī? esset homini huic vt bene opinaretur de illis qui fuerunt sicut gal'. et ypo. in eis que scripserunt de hoc: et valdē attenderet. et tunc rediret ad contradictionem: quia omnis cōtradictor in primis cū est super veritatem est excusatus. Verū melius esset ei vt non consideraret in consideratione sua.

¶In hac parte superius diuisa arguitur contra Rasim auctoritate dicens quod esset melius huic homini vt haberet bonam opinionem de Ypocrate et Galeno in his que scripserunt in hac materia et crederet eis: aut si nolebat eis credere debet saltem bene attendere et considerare quomodo essent efficaces rationes sue contra eos et tunc cum videbantur sibi efficaces ⁊ fundate super propositionibus manifestis: tunc rediret ad contradictionem: quia omnis contradictor cum est supra veritatem aut existentem aut saltem apparentem est excusatus. Veruntamen esset melī? vt ipse Rasis consideraret alios a consideratione sua. i. Ypocratem et Galenum propter excellētiam suā. Quibus verbis videtis quātas laudes attribuit Ypocratī et Galeno. et econtra quātū deprimat Rasim. Qō aūt Ypocrates et Gal'. voluerint humores tam subtiles ꝙ grossos debere digeri ante euacuationem patet ex afforis. 22. prime particule. et cōmento. Digesta medicari et mouere non cruda. et in illo afforismo. Et in acutis passionibus.

Cōtra Rasim penum.

¶Et opinor ꝙ raro huic viro acciderunt experimenta que profuerunt in hoc capitulo et acquieuit in eis. Et huius quidem experimentis que non sunt scōm canones accidit eis vt nec vnū valeat et accidit eis: vt nec vnum eorum sit signum: hoc namq̄ est conueniens.

Causa erroris Rasis.

¶In parte presenti Auicen. ostendit causam erroris Rasis dicentis. in morbis pendentibus a materijs subtilibus non esse expectandam digestionem. Nam cū ipse esset magnus experimentator

Germani habito nim medicatio pp
exponend nob ptale

et multotiens in morbis acutis dediſſet ſolutiua ante digeſtionem et bene ſibi ſucceſſiſſet fecit canonē generalem in talibus nō eſſe expectandā digeſtionē:ſed dicit ipm Aui.erraſſe:q; ppter vnaz aut plures experientias que nō ſm canones ſunt: non debemus arguere ſic ſemp eſſe operandum. Nec vnū experimētū eſt nobis ſignū q; ſic in aliis operandū ſit.Hoc nāq; conuenīēs eſt.ſ.vt non credatur vni experimento et maxime qñ eſt cōtra canones ſuper manifeſtis rationibus fundatos.

Dubitatur vtrū viſo per experientiaz in pluribus infirmis q; medicina ſolutiua data ante digeſtionē liberet febrientes debeamus ex hoc formare canonē generalē q; farmacū ſolutiuū debeat exhiberi ante digeſtionez. Et videtur q; ſic.Nam multa ſunt ſola experiētia credita ſicut operatiōes a forma ſpecifica. nec in his habemus aliquid per qō faciamus canones niſi confirmationē per experientiā vt ſumit quarto de ſimplici medicina.cap.v. ¶Preterea effectu ſequente opationes confirmatur noſtrū operari. ſcō a afforiſmo.cōmento.xvij.¶Preterea Auic.ij. canone docet inuenire virtutes medicinarum per experientiā in quarū inuētiōe iubet obſeruari ſeptem conditiones quas ibi vide.Ex his itaq; conuincit p experientiā poſſe formari canonē gñalē.

Quid canon apō arabes.

Pro ſolutione dubij premittendū q; canon arabice eſt norma vel regula.Experientia aūt eſt notitia in nobis acquiſita ex operationibus ſepe iteratis qua videmus ſemp aut ſcōm plurimū ſimiles effect ſequi.¶Premittendū ſcōo q; experientia qñq; eſt ſcōm rationē:qñq; cōtra rationē. aliqñ nec ſcōm rationē nec cōtra rationē.per rationē aūt intelligo notitiā fundatā ſuper ppoſitionibus manifeſte veritatis.Exēplum primi.vt q; per ſolutiuum pluries exhibitū digeſta materia frequēter ſecuta ſit ſanitas.Exēplū ſcōi.vt quia per ſolutiuū pluries exhibitū ante digeſtionē frequēter ſecuta ſit ſanitas.Exemplū tertij.vt quia reubarbarū euacuat colerā turbitb flegma et ſimilia que ſola experientia comprehenſa ſunt.

Ratio

Sed dubitatur quomodo ſenſus ſiue experientia poſſit eſſe contra rationē:cū ea que ſunt cōtra rationem nūq; debeāt euenire:cū ſit ratio fundata ſup ppoſitionib manifeſte veritatis.ea aūt q; fiunt ſm habitum experimentalem ſemp aut ſcōm plurimū debent euenire.Ex quibus ſequit eadē nūq; euenire et ſemp aut ſcōm plurimū:qō implicat.¶Reſpōdetur q; nunq; rectū experimētuz aduerſatur recte rationi:ſed bene aliquando experimentū non rectum aduerſatur recte rationi.& aliquādo ecōtra. et aliquādo ambo non recte ſibi inuicē aduerſantur.Et per rectū expimentū intellige illud in quo obſeruātur ſeptem conditiones ab Auiceñ.poſite ſcōo canone cap.ij.quas ibidē linquim. Eſſem prolixi ſi cūcta proſequi vellem.Et ſimiliter intelligo per rectā rationē in qua nō contingit error.ad quē errorem vitanduz multa oportet conſiderare:de quibus eſt ſermo apud Auiceñ.ij. canone cap.iij.¶Ex quibus patet quid ſit experimentū non rectum:et ratio non recta.

His premiſſis reſpondeo ad dubium q; viſo per experientiā in pluribus hominibus q; exhibito ſolutiuo ante digeſtionē ſequatur ſanitas multotiens debem exhibere ſolutiua ante digeſtionē.Et ſimiliter viſo per experiētiam q; exhibito ſolutio poſt digeſtionē ſequatur ſanitas debem exhibere ſolutiuū poſt digeſtionē.Unde dico q; neutra iſtaruz eſt vēr vera.ſolutiuū eſt exhibēdū ante digeſtionē ſolutiuū non eſt exhibendū ante digeſtionē. Prima verificatur in quinq; caſibus.primus quando materia eſt plurima.ſecūdus quādo materia ē furioſa.tertius quando venenoſa ſicut in peſtilētialibus.quartus quādo materia eſt in mēbro nobili valde ledēs ipſum.quint qñ ē reptura ad aliqō membrū nobile.in his eſt euacuandum ante digeſtionem.in ceteris poſt digeſtionē.¶Ex quib inferē neutrū iſtoz canonū vniuerſaliter acceptū eē fundatum ſuper recta ratione aut experientia.Et ſi quis bene cōſiderat fere tot ſunt caſus in quib eſt euacuandū ante digeſtionē quot ſunt illi in q; bus eſt euacuandū poſt digeſtionē aut ſaltē tempore noſtro minor eſt proportio caſuum in quib eſt euacuandus poſt digeſtionē ad caſus in quib eſt euacuandū ante digeſtionē:cum hoc tempore homines magis indulgeant gule q; tēpore hypocratis.Et cōſidera etiam ſicut dicit Gen.cōditiones indiuiduales latentes de quibus non poteſt eſſe ſcientia nec de eis poſſunt formari canones q; impediunt perfectionē in ſcientia. Contingit eñ q; aliquādo vrina exiſtente cruda materia faciens morbū in ſe groſſa et viſcoſa erit lubrica in ſuperficie propinqua vijs ductuū:quapropter exhibito ſolutiuo materia euacuabit et ſequetur ſalus preter rationem.¶Et aliquando contingit q; per malam operationē ſequatur ſanitas ſicut de illo qui preſumit et exhibet ſolutiuum in quartana in principio per cuius exhibitionem ſequitur ſanitas:quia vt dicit Auiceñ.in proprio.cap. eſt rect ab errore.Et ſimiliter theotonici cū aliquādo febriunt febre acuta ſumūt maluaticum in magna copia.aliquādo cum aromatibus et ſuperuenente copioſo ſudore eadem die ſanitati reſtituūtur. His eñ male operantibus ſequitur ſanitas:q; natura irritata mota cōtra materiam ſimul ſuperat egritudinem et errorem. De his tamen raro euenientibus non poſſunt fieri canones.

Sed quicquid ſit ego pro parte mea credo q; tempore nr̄o preſtātius ſit exhibere ab initio medicinam leniētem cui aliquid ſolutiui educētis materiā ppriaz ſit admixtum q; ſolam medicinā lenientē. Nam ſi ſit aliquis ex quinq; caſibus ſupraſcriptis res ſe bene habēt.Et ſimiliter ſi materia ſit ppinq; vijs ductuuz aut lubrica in ſuperficie et ſimiles caſus occulti.Si vero nihil tale ſit et exhibeatur ſolutiuum taliter cōditionatū ſic pauca poſſunt ſequi nocumenta ſi bene cōſideres.q; eñ euacuaret aliquid boni humoris ſimul cum malo: et q; magis de parte ſubtili educatur q; de groſſa.et q; ſequat aliqualis agitatio hec pauca nocumenta ſunt.et proprie in principio quando virtus eſt fortis: ſed omittere euacuatiuū materie ppie in acutis egritudinibus non dantibus indutias malū eſt.¶Ex his itaq; cōcludit q; melius ſiue minus malū eſt exhibere ſolutiuū electiuū in principio febriū vbi non oportet q; ipſum omittere vbi oportet.Exhibito eñ ſolutiuo vbi nō oportet et materia exiſtente pauca nō poteſt ſequi magnum nocumentum. ¶Argumēta autem ante oppoſitum nō procedūt cōtra determinationē queſtionis. nec determinatio noſtra eſt cōtra mentē Auiceñ. Eſt eñ aliquādo digeſtio et aliquādo euacuādū eſt ante digeſtionē.et hec oia vult Aui.in p̄ſenti cap.¶Sed an pluries ſit euacuandū ante digeſtionem an expectanda digeſtio

ctãda digestio in boc est aliqualis differẽtia que tollitur.q; bomines nostri tpis magis indulgent gule ⁊ lasciuijs q̃ bomines in tẽpore superiori.vñ morbi frequentius in nostro tẽpore incipiũt a materia multa ⁊ magis maligna q̃ tẽpore bypocratis.Quapropter plurtes nostro tempore est euacuandum ante digestionem q̃ tpe bypocratis .et absolute tutius est eũare tempore nostro ante digestionem q̃ expectare digestionem saltẽ cũ medicina lenitente cui aliquid eligendo sit admixtuz vt superi? dixi. ¶Nota tamen q̃ vbi sensata sunt cõsentanea rõni pauca sufficiunt ad formandum canonem generalẽ. vbi vero cõtrariẽtur plurima requiruntur.vbi vero sensata nec consentanea rationi sint nec cõtrarientur iudicium est medium. Et si sensus et ratio sibi aduersantes fintque potentes potius debemus adherere sensui.nam dimittere sensum et adherere rationi est infirmitas intellectus.sexto phyficorum.

¶Cum autem materia est plurima mobilis permutabilis de membro ad membruz et existimas q̃ nõ est spacium in digestione eius:aut fortasse accidet ex ea ãpa pleuretici cum:et aliud si dimittatur faciet cadere in timorem ante tempus in quo expectat digestio equalis.proculdubio tũc est necessaria euacuatio eius.

¶Auicenna superius posuit canonem q̃ non est euacuandum ante digestionẽ nisi ꝓpter necessitatem: et declarauit canonẽ quantũ ad primã partem scz q̃ nõ est euacuandũ ante digestionem. hic declarat canonem quãtum ad.scõam partẽ ostendens in tribus casibus necessitatez euacuationis ante digestionem.Habet hec pars tres partes.in prima ponit tres casus in quibus est eũandũ ante digestionem.scõo qõ dixit cõfirmat auctoritate bypocratis.tertio confirmat illud per locum a simili .scõa ibi. (Et boc est illud.)tertia ibi. (Et talis.)Pria in tres sicut ponit tres casus in quib? euacuam? ante digestionẽ.secũda ibi.(Et scias). tertia ibi.(Et similiter.).prima in duas.Nam primo ponit casum in quo est euacuandum ante digestionem.scõo ꝓbat.secũda ibi.(Timor enim.) Primus casus est de materia furiosa:⁊ dicit q̃ cũ materia est plurima mobilitate permutabilis de membro ad mẽbruz.Et existimas q̃ nõ est spaciũ in digestione eius:quin prius accidat aliqõ magnum nocumentum sicut apostema pleureticum et aliud.scz magnuz nocumentũ siue sit apostema siue mors subita.vnde faciet cadere in timorẽ ante tempus in quo expectatur digestio:eo q̃ illud tempus est longũ anteq̃ possit fieri digestio equalis.idest per quam materia illa ad equalitatẽ reducatur.tunc proculdubio est necessaria euacuatio ante digestionem in principio.

¶Timor enim in hoc est minor q̃ timor in illa:et cum hoc natura mouetur ad expellendum eam propter multitudinem sui nocumẽti .Cũ ergo adiuuatur natura conuenit ei adiutorium vltimum.quare non est excusatio eius.

¶Hic adducit tres ratiões quibus debemus euacuare bãc materiã furiosam añ digestionẽ.¶Prima est ista:q; timor in euacuatione bmõi materie est minor q̃ si illa materia dimittat.ergo bec materia furiosa statim in principio debet euacuari.

tenet cõsequentia.q; sicut in operatiõibus ꝑm vitam eligimus quod melius est aut minus malum sic circa laborantẽ sicut dicit Gale.12. terapenti. primo capitulo. et antecedens est manifestum. Nam timor de materia furiosa si nõ euacuetur est timor mortis:sed si euacuetur ante digestionẽ nõ sequitur nisi anxietas et conturbatio quedam ex difficultate euacuationis.et forte q; aliquid boni humoris euacuabitur.bec autem satis facilia sunt in comparatione ad timorem mortis potentem sequi aliquod apostema intrinsecum aut subitam mortẽ conuersa materia ad cor. ¶Secũda ratio.q; medicus debet esse imitator nature:sed natura statim tentat ipsius euacuationem nõ expectans eius digestionem ꝓpter multitudinem sui nocumenti:cuius signum:q; nũc expellit ipam ad partem vnam:nunc ad aliaz que expulsio vt dicetur esta virtute membrorũ. licet etiam concurrat leuitas materie.¶Tertia ratio.q; cum medicus iuuat naturam debet ipsam adiuuare vltimo adiutorio .s.sufficiente ad salutem:sed nullum est sufficiens nisi ipsius euacuatio cum non possit aliquo pacto reduci ad benignum.quare nõ est excusatio ab euacuatiõe eius.Notandũ quod vltimũ apud medicum sumitur tripliciter.primo pro vltimo in tempore sicut dicimus q̃ in apostematibus vltimo competit resolutio.¶Secũdo accipitur ꝓ vebementi remedio.quod nõ debet tẽtari nisi aliqua precesserint sicut dicimus q̃ vltimum est operatio cum ferro.¶Tertio sumitur vltimuz pro sufficienti ⁊ appropriato remedio.ita q̃ nullũ aliud sufficit nisi boc.et isto modo sumitur hic:quia in cura morbi ꝓcedentis a materia furiosa ẽ adiutorium vltimum insufficientia sic q̃ nullũ aliud sufficeret est eũatio:cum vt.s.dictum est non possit ad benignum reduci.

Hic solent moueri aliqua dubia. Primum vtruz materia furiosa sit calida vel frigida. scõo vtrum possit facere febrem.et quam febrẽ.tertio vtrum possit apostemare.quarto vtrũ statim sit eũanda. Pro horum dubiorũ decisione premittendum q̃ materia furiosa que aliter ꝺr tumultuãs est descriptiue materia plurima mobilis de loco ad locuz apta multum nocere sua mobilitate necnon sua qualitate manifesta vel occulta. Est enim plurimi nocumenti actionem nature vebemẽter distur bans.vt in cõmento affor.ismi digesta medicari. Mobilitas autẽ huius materie habet duas causas.vnam intrinsecam:et est leuitas eius:⁊ ratione huius nõ est apta moueri ad oppositas differentias:immo ratione huius solum mouetur sursum.aliam extrinsecam et est expulsiua membrorz Cum enim est in aliquo membro.q; multum leditur ab ea sua malicia manifesta vel occulta membrum illud mouetur ad eius expulsionẽ.et cum recipitur in alio iterũ ex simili causa illud aliud mouetur ad eius expulsionem.⁊ sic nullum membrũ finit ipsam quiescere ad quod adiuuat facilis ei? mobilitas ꝓpter magnam tenuitatez substantie sue ex qua fit vt nõ facile figatur nisi in mẽbro dẽse substantie et facile transeat per meatus etiam multum angustos.Et bec est causa quare mouet ad oppositas differentias ꝑm q̃ membra impellunt ipsam.et ꝓpter boc ꝺr furiosa .mouet enim in modũ aialis furentis:qõ nũq̃ quiescit.Et dicit tumultuans.q; mõ in vno mẽbro:modo in alio tumultuz facit.⁊ bec sunt signa quibus bec materia furiosa a medico cõprebẽditur.Nũc,em eger do-

De materia furiosa notatu dignum.

lebit caput notabiliter: ⁊ forte in exteriorib⁹ ap
parebit tumor cū rubore: parum post dolebit pe/
des: et frequēter cum simili tumore et rubore: nunc
latus dextrū nunc sinistrum ꝑm ꝙ materia fertur
nunc ad vnam partē: nunc ad aliā: aliquādo pria
dimissa: aliquādo nō dimissa per motus alterius
materie similis prime. ¶ Quibus sic premissis ve
niam ad dubiorū decisionē. ¶ Dicamus ergo pri
mo ꝙ be materie sunt būores ⁊ nō sunt soli vapo
res vel ventositates: q⁹ resoluerentur a natura vel
arte. nec esset opus farmacijs exoluentibus. ¶ Se
cundo ꝙ sunt ꝑm plurimū calide. nā facile moue/
ri de loco ad locū arguit caliditatē: q⁹ frigidū im
mobilitat et quietat. ¶ Tertio ꝙ sunt calide cole/
rice ꝑm plurimū qō arguit̄ de mobilitate. et mul/
ta malitia que aliquando est manifesta sequens
caliditatem superfluam et accessum ipsarum ver/
sus naturā igneam. aliquādo occulta venenosa se
quens modū mixtionis. ¶ Quarto apparet ꝙ nō
sit colera eruginosa: q⁹ ly sit venenosa: nō tamē fa
cile est agitabilis: q⁹ est facta terrea ꝓpter vitimi
tatem adustionis. verum vapores ab ipsa eleuati
ly nō sint materia ꝓprie sumpta: possunt tamē di
ci furiosi: q⁹ mobiles faciliter et multuz nocentes
sua malitia manifesta aut occulta. ¶ Quinto ex ꝫ
apparet ꝙ sanguis multum subtilis ⁊ proprie co
lere ad mixtus pō dici materia furiosa. tū q⁹ mul/
tum mobilis: tum q⁹ multum nocens tā ꝓpter vē
tositatem: q̄ ꝓpter mobilitatē necnon qualitates
manifestas. Quod aūt sanguis possit esse veneno
sus ptz cum ex ipso possit generari altboy. tertia
quarti. ly ille qui facit altboy fit grossus per adu/
stionē. ¶ Sexto dicendū ꝙ materia furiosa potest
esse frigida. ly illud rarissime contingat. exempli
gratia. imaginamini sperma aquosum mulieb⁹
vel virile dictum aquali per morē congelari et cō
uerti ad naturā venenosam. postea per calorē ex/
traneum subtiliari ⁊ in vapores ꝑm aliquam par
tem conuerti qui vapores secuz permixti moueāt
spiritū nunc ad caput et sequatur epilensia. nunc
ad cor ⁊ sequatur syncopis. nunc ad diafragma. et
sequatur putrefactio: quēadmodū contigit in pre
focationibus spermaticis. ⁊ manifestum est illud
esse frigidū in radice. ly sibi aduenīat caliditas ac
cidentalis ex qua forte feb. excitatur. ¶ Septimo
dicendū cum bypocrate prima particula afforis.
22. bmōi materiā furiosam raro reperiri. cum ra/
ro reperiatur calor ita extraneus vt possit ꝓduce
re bumorem ita subtilē accedentem ad naturam
extraneam et venenositate participantem.

Ad secundum dubium dicendū banc materiam furiosaz ꝑm
plm facere feb. cū ꝑm. plm fit ebulitēs cū putredie
aut sine putredine. ly secundum plurimū putreat
et febris aliquando est interpolata: sed ꝑm pluri/
mum est continua. est eīm interpolata cum putret
extra venas. aliquando per paucitatem et distan
tiam a corde nō facit febrē. ⁊ hec eadem cordi pro
pinquās facit febrem. Est autem frequenter con/
tinua cum scōm plurimum aliqua pars eius nota
bilis putreat ad intra venas. alique autē partes
minores nunc mouentur ad vnam partē: nunc ad
aliā. Et ꝑm bos varios motus fiūt excrescētie ⁊ de
crescētie ꝑm ꝙ ps. putrēs magis appropinq̄t cor
di aut magis distat a corde. ¶ Ex bis infertur qō
siue hec feb. fit interpolata: siue cōtinua habet pa
roxismos: et excrescentias nō seruantes ordinem
nec ꝙ in magnitudine nec in hora inuasionis scōm
varium motum diuersarum partium ⁊ ꝑm maiorē
aut minorē cordi propinquationez in quibus nul
lus seruatur ordo. et hoc signum simul cum alijs
superius dictis est de signis materie furiose.

Ad tertium dubium dicendū buiusmo/
di materiā posse apostema/
re vt ex textu Auicenne colligitur cum dicit ꝙ acci
dit ex ea apostema pleureticum. ¶ Amplius quar
ta afforismorum in cōmēto afforismi illius. Ide/
dicare in valde acutis iubet Gal. eas euacuare ne
impleant aliquod membrum nobile. ¶ Preterea
potest ex ventositate que est valde subtilior mem/
brum apostemari. tertia quarti. capi. de aposte/
matibus ventosis. Quod si instetur. q⁹ ad facien/
dum apostema requiritur materiam figi. Dicit̄
dupliciter. Primo ꝙ aliquādo figitur quando in
uenit membrum densum sicut sunt ossa pannicu/
li et deinceps illa pars nō mouetur. Secūdo di/
citur quod dato quod apostemet stomacbū aut in
testinum tñ moueri pōt ad aliud membrū et illud
apostemare: sicut aliquādo accidit apa squinan/
ticum ad pulmonem permutari: et aliquando ad
cerebrum et aliquando apostemata extrinseca in/
terius conuerti et aliqñ iutrinseca extra cōuerti.

Ad quartum dubium dicendum ꝙ ma
teria furiosa statiz est eua
cuanda. primo. q⁹ nō est spes vt ad benignum re/
ducatur. secūdo. quia timor est ne si aliquo tempo
re in membro remaneat sua mobilitate et malitia
occidat tempus eīm exigeretur longum ad digerē
dum ipsam ⁊ interim posset occidere. est aūt iuxta
posse eradicanda: quia parum de ipsa remanens
posset occidere. ¶ Euacuatur autē buiusmodi ma
teria tripliciter. Primo modo et scōm plurimum
euacuanda est cum farmaco eligente ⁊ ꝑm pluri/
mum materiā colericam: boc autem farmacū fit
consolatum cum medicinis infrigidantibus ⁊ bu
mectantibus cōfortantibus membra nobilia et
ꝓprie cor: ⁊ fortitudo eius diuersificanda est ꝑm
virtutis fortitudinē et multitudinē materie. ¶ Se
cundo ⁊ raro euacuanda est cuz flebotbomia quā
do creditur ipsam contineri ad intra venas ⁊ esse
in aliquo mēbro sanguini permixta quod compre
bendetur ex continuitate feb. et ex habitudine car
nosa et ex vrina rubea rubedine attestante sangui
ni. Et quarto si quid de ea expellitur ad cutim lo/
cus apparet rubeus rubedine obscura attestante
sanguini. nec per compressionē facile albescit. fle
botbomia aūt fiat de vena deseruiente illi parti
in qua creditur cōtineri cauendo in quantum est
possibile ne attrabatur versus membrū principa
le et proprie cor et quātitas sanguinis bauriatur
ꝑm exigentiam repletionis. ¶ Tertio aliquando
est euacuāda ex parte extrinseca in qua aliquādo
cōtinetur cum ventosis: sanguisugis sectione ⁊ fi/
milibus. Et quando visa est exterius cōmunicari
prius temptetur euacuatio per eādem partem in
qua est. Est eīm timendū ne per flebotbomiā aut
farmacū conuertatur interius: immo omni inge/
nio est ad cutim trabenda et per eandem partem
euacuanda. Et si instetur contrā banc determina
tionez. q⁹ ex euacuatione buius materie ante dige
stionem sequūtur nocumenta tria prius ab Auic.
dicta cum euacuatur materia ante digestionem.
Respondetur ꝙ ꝓpter suam mobilitatē non sunt
apta sequi illa nocumenta sicut si materia illa fi/
geretur. Et dato ꝙ aliquod illoruz sequatur: cum
boc est p̄ eligēdū ꝓpter maiora nocumēta vitāda
¶ Et si instetur iteruz. a simili materie omnes sub
tiles essent ante digestionē euacuande. ꝓñs cōtra

Auicen.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Auicē.reprobantem Rasim.¶Ad hoc rñdetur negando ad quod deducitur.nā materie que sut subtilitate figuntur dant inducias vt digerātur:sed huiusmodi furtose mobiles nō dant inducias vt digerātur.propterea medicus debet diligēti animo digerere subtiles nō furtosas.

Lamperius. In etate porro adultij.vsq; annos vitanda sanguinis detractio est:sicut etiam post annos sexaginta qua incuriositas cōpellit necessitas vt dicit Auē

¶Et scias q; flebotomia quando est intentio sanguinis non est ex genere eius in quo expectatur digestio expectatione que est in solutiuis.et non expectatur digestio nisi in humoribus a lijs.Et cū postponitur flebotomia in principio egritudinis:non amplius est ei intentio et fortasse interficit per aduentum debilitatis virtutis.

¶In parte presenti ponit scōm casum in quo non est expectanda digestio.et primo ponens canonez dicit q; quādo p flebotomiam intendimus euacuare sanguinem non debemuus expectare digestionem sicut expectamus in solutiuis.Secūdo canonem tripliciter ꝓbat. primo.q; nō expectatur digestio nisi quando volumus humores alios a sanguine educere.ergo pro educēdo sanguine nō est expectanda digestio.¶Secūda ratio.q; quando postponitur flebotomia in principio egritudinis amplius in ea non est intentio.ergo non est postponēda.et sic debet fieri in pricipio.¶Tertia ratio.flebotomia postposita in principio et facta in processu fortasse interficit debilitādo egrū ergo nō dz postponi:immo statim fieri a a principio si est expediens.¶Notandum pro declaratione partis presentis q; hic casus secūdus i quo nō est expectanda digestio est quādo in febribus intendimus euacuare sanguinem sicut in sinochis et pro hoc casu est positus canon statim dictus.¶Notandum scōo q; si haberemus medicinā soluentem sanguinez sicut habemus soluentē alios humores:sic oporteret pro euacuando sanguinez expectare digestionem sicut pro euacādo alios humores:cum oporteret ipsum sicut et alios hūores duci per vias angustas per quas non posset educi nisi adequaretur eius substantia.

De flebotbomia.

Sed dubitatur circa canonē vtrum pro faciendo flebotbomiam in febribus sit expectanda digestio.¶Pro cuius dubij declaratione nota primo q; duplex est digestio qua sanguis preparatur expulsioni.vna est equatio modi substātie. scōa est ꝓprietas occulta sibi acquisita per virtutes naturales agentes in ipsum dum intendūt ipsum assimilare vel euacuare:quam proprietatem credimus in ipso esse acquisitam cū apparet digestio in vrina que prius nō apparuit.prima istarum sufficit arti nō nature:sed vtraq; est necessaria nature. Cuius signum euidens est q; facta flebotbomia a principio sinocbarum sanguis aptissime educitur si sit mediocris in modo substātie.hic tamen sanguis a natura nō educitur in principio:immo nō videmus crises fieri nisi postq̄ apparuerit digestio. Et hoc est q; anteq̄ appareat digestio non est sibi proprietas acquisita qua virtuti expulsiue obediat.¶Secundo nota quodper flebotbomiam factam in febribus aliquādo intendimus euacuare sanguinē sicut in sinochis.aliqñ itendimus eūare alios humores sicut in alijs febribus hūoralib⁹.

His premissis fit hec prima cōclusio. Sanguine solum peccante in quanto nō est pro flebotbomando digestio expectanda.ꝓbatur sic.q; peccante sanguine est paratus egredi vena aperta.ergo nō est expectanda digestio.tz cōsequentia. et assumptum est manifestum.¶Secūda cōclusio sanguine peccante in quali nec ꝓpter hoc multū recedente a natura sanguinis stante etiā pctō quāti pro flebotbomando nō est expectanda digestio.cōclusio ꝓbat quia hic sanguis statim aperta vena est paratus euacuatiōi.ergo nō est expectanda digestio. tenet ꝓña.et antecedens est manifestū.¶Tertia conclusio.nō ita copiosa cōpetit flebotbomia sanguie peccante in quanto et in quali sicut in peccāte in quanto tantū.cōclusio arguitur sic.q; ipso peccāte in quanto tantū ceteris paribus virtus est fortior.et cuz hoc sanguis ex parte substātie est paratior euacuationi. nam per pctm̄ qualis redditur imparatior euacuationi.igitur nō ita copiosa cōpetit flebotbomia in sinocba cum putredine sicut in sinocba sine putredine.¶Quarta cōclusio.sanguine multuz recedēte a natura ꝓpria sanguinis siue in se:siue per alterius humoris admixtionem est ꝓ flebotbomando aliqñ expectāda digō.ꝓbatur q; pōt esse ineptus eūationi per multū recessum a dispositione naturali.vnde sanguis bonus magis aptus eūabitur malo inepto remanente.¶Correlariuz.nō semp quādo in flebotbomādo est prima intētio sanguinis debemus flebtboma re nō nō expectando digestionē. Eanō itaq; Aui. veritatē bz in pluribus.¶Quinta cōclusio. sanguine multū recedente a natura ꝓpria:tz fit expectāda digestio iuxta conclusionem immediate precedentē:nō tñ tanta quanta ꝓ solutiuis.ꝓbatur.q; ꝑm plurimū sanguis nō ē ita ineptus eūationi sicut alij hūores.¶Preterea dato quod esset eque ineptus aut merito substātie aut quocuis alio modo maior tñ preparatio requiritur ad eūandū humorem cū solutiuis q̄ sanguinē per flebotbomiā cū oporteat illos per vias et ductus angustos trāsire.sanguis aūt per foramē vene qō pōt fieri latum strictum et mediocre ꝑmvolūtatis imperium.¶Sexta cōclusio.alijs humoribus ꝓportionabiliter sanguini cōpeccantib⁹ sicut in ꝝa plectoria pro flebotbomia nō est expectanda digō.¶Preterea q; in vera plectoria est solū pctm̄ quāti quia propter aperta vena facile massa hūoralis egreditur.¶Septia cōclo.ceteris ꝑibus nō cōuenit in bac vera plectoria tāta flōmta quāta cōuenit sanguine solo quātitate peccāte.ꝓbat cōclo.q; solo sanguie peccāte virt⁹ est fortior et forte ē facilī⁹ ꝑ flebotbomiam educibilis q̄ materia plectorie.¶Octaua cōclusio.qñ postponitur flebotbomia in qua est intētio sanguinis nō amplius est in ea tanta intentio quāta erat in principio.ꝓbatur.q; in processu virtus debilitatur in morbis.Itē sanguis efficitur ineptior eūationi per flebotbomiā quare ꝛc.¶Nona cōclusio.qñ in flebotbomia nō est intentio sanguinis sed altorū hūorū sicut in febribus colericis flegmaticis et melācolicis si fuerint sanguin i permixti parum distantes a natura sanguinis est ab initio facienda flebotbomia.ꝓbatur.nā postq̄ sunt sanguini permixti sunt apti per sanguinē cū flebotbomia minorari.et q; parum distant a natura sanguinis nō est apta sequi colericorum ebulitio nec frigidorum incrudatio. Ex qua sequitur per locū a ꝓtrario q; qñ nō essent sanguini permixti aut essent multum distantes a natura sanguinis non est facienda flebotbomia.¶Decima cōcl'o.aliqñ in febrib⁹ nūq̄ cōpetit flebotbomia.aliquando cōpetit in ꝓncipio.et nō in

Conclusiones multe.

processu.aliquando cõpetit in principio et in p/ cessu.aliquando in ꝓcessu et nõ in principio.Pri/ ma ps cõclusionis ptz.quando feb.pendet ab bu moribus qui nunꝯ sunt mixti sanguini aut semp multum distantes a natura sanguis.scõa pars pz in febribus sinocbis:et alijs pendẽtibꝫ ab bũori/ bus cũ sanguie mixtis in quibus in ꝓcessu virtus debilitaf.aut forte bũores fiunt immixti et distã/ tes a natura sanguinis.tertia pars cõclusiõis pz in febribus sinocbis et alijs quando sanguis pec cat in quanto.aut quando est multa plectoria in quibus nõ sufficit flebotbomia facta in pricipio sed est reiteranda.et aliquando reiteratur timore ap̃atis aut alterius accidẽtis in ꝓcessu emergen/ tis:immo aliquando in processu copiosior cõpetit flebotbomia ꝯ in principio.qr aliquando in pro cessu bũores erũt magis mixti sanguini ꝛ magis nature sue appropinquãtes ꝯ in ꝑncipio.ꝛ forte aliquãdo accñs superuentẽs in ꝓcessu facit indi/ gere ampliori flebotbomia ꝯ in ꝑn°.sicut ap̃a sq̃/ nanticum.quarta pars ptz qñ in principio bumo res alĩ a sanguine sunt immixti sanguini aut mul tum distantes a natura sanguinis:qui postea per miscentur sanguini et magis appropinquant na ture eius.vnde appet in ꝓcessu vrina rubea gros/ sa que nõ apparuit in principio.aut forte in ꝓcessu emergit nouũ accidens quo indiget flebotbomia Aut forte sanguis in ꝑncipio erat preter modum grossus in se aut per admixtionem alterius bumo ris. vñ oportuit premitti digestiuum sicut ꝑcepit Auicẽ.quarta primi capitulo de flebotbomia.vbi sa nguine existente grosso docet predigerere cum sirupo de ysopo.Si que autem ratiões fuerint cõ tra determinationez põt er dictis in questione fa cile ad eas apparere solutio.

Quando eua/ cuandũ est an/ te digestionez.

¶Et similiter si times victoriam humoris magis necessaria cautela est eũatio.ꝛ si nõ est digestus nõ moueas nisi in principio.

¶In presenti parte Auicen.ponit tertiũ casum in quo est euacuandũ ante digestionẽ:ꝛ casus est quã do febris incipit a materia plurima quã verisimi liter natura nõ põt regulare.Habet hec ps duas partes.in prima ponit vt dictum est casum in quo opz cũare materiam indigestã et qñ. in scõa gra/ tia cõplementi doctrine oñdit quando bumor di gestus est euacuandus et qñ non.scõa ibi.(Apud Prima cõcio. statũ vero nõ moueas)¶In prima parte intẽdit duas cõclusiones.prima est ista.Similr sicut dictũ est in duobus casibus precedẽtibus si times victo riam humoris supra virtutem supple ꝓpter mul titudinem eius magis necessaria est euacuatio.s. minorativa.qr natura nõ poterit tantã materiaz digerere nisi minoref.ꝛ hec est snia illius afforis. 24.scõe particule.Incboantibus morbis si quid videtur mouẽdum moue.¶Scõa cõclusio est ista. Secũda ꝓcio. nõ moueas bmõi bũorẽ indigestũ nisi i principio cõclusio ꝓbatur.nõ moueas bmõi bumorẽ indi/ gestũ nisi in tpe in quo motio.i.eũatio põt cuita/ re maius nocumentũ et maius iuuamentũ afferre sed hic est in principio.ergo nõ moueas bmõi bu morem misi in principio.ꝓña tz.sed minor appa rebit ex dicendis. Et similis sententia colligitur scõa affor:isimorum.cõmẽto.24.Et bucusq̃ babe/ mus tres casus in quibus ab initio nõ expectata digestione debemus euacuare.primus casus quã do materia est furiosa.scõs quando materia pec/ cans est sanguis exuberans in quantitate.tertius casus quãdo aliquis vel aliqui bũores alij a san/ guine nimium superabũdarent. In prio casu ꝑm plurimũ euacuamus cũ farmacia et eradicatiue si possimus. In scõo casu ꝑm plurimũ cũ flebotbo/ mia aliqñ minorative:aliquando eradicatiue. In tertio cũ farmacia et minoratione ꝑm plurimum Et nota q materie iuxta tres casus suprascriptos possunt aliquãdo dici furiose ꝓpter manifestum et immunẽs periculum Iz materia iuxta primũ ca sum proprie dicenda sit furiosa iuxta descriptio/ nem materie furiose superius.

Duodubiaval de notanda.

Pro declaratione harum duarum conclusionũ duo mouenf dubia practicalia que paucis perstrigã. Primũ.vtrũ liceat medico euacuare materiã in/ digestam.Scõm vtrũ debeat eũare materiã indi gestam superflua quantitate peccantem solum in principio.

Cõclusio opti ma.

Pro solutione primi dubĩ tenẽda est hec cõclusio.q in om/ nibus egritudinibus materialibus nõ dantibus inducias debet eũare an te digestionem. cõclusio manifesta est.qr si egritudo nõ dat inducias vt ma teria digeraf succũbet antedigestionẽ:quare opor tet euacuare vt minorata materia fiat virtus for/ tior supra residuum materie.aut vt tota materia eradicata sequatur salus.¶Sed pro declaratiõe huius materie medici ponunt quinq casus in q/ bus est euacuandum ante digõnez:eo q in bis ca/ sibus egritudo nõ dat inducias vt digeraf.¶Pri mus casus qñ materia fuerit furiosa in quo casu medicus ꝯ citiꝫ põt oz eũare.Hic casus est de mẽ/ te Auic. in pte predicta.et de intentione Hyppo cratis pria aphorismoꝝ:aphorismo.22.et reliquoꝝ. ¶Secũdus casus qñ materia esset valde multa si ue sanguinea siue alterius speciei aut plurũ spe/ cierum simul in quo casu est minoranda flebotbo mia aut farmacia aut ambabus simul vt natura fiat potentior supra residuum:et de hac eũatione est sermo Auic.in parte prelecta.ꝛ affo.24.secũde particule.Incboantibus morbis si quid ꝛc.¶Ter tius casus quãdo materia esset veneno sa sicut in pestilentialibus in quibus Auic.in principio ca/ pituli cure pestilentialium iubet statim a ꝑncipio esse euacanãdũ cũ flebotbomia aut farmacia aut vtrisq̃ ꝑm exigentiã materie.et hec eũatio oz esse minorativa natura nõ bene tolerante multã eũa tionem ob debilitatem virtutis que statim affo/ ciatur in febribus pestilentialibus.¶Quartus ca sus qñ materia fuerit in aliquo mẽbro contenta magnam faciens lesionẽ quaz natura ferre neq̃at sicut materia apoplexie colice fortis stomachi do loris et similium et sicut materia causonis cordi ꝓpinqua.¶Quintus casus.qñ timemus materiã repere ad aliquod membrũ nobile siue iã illud in/ cepisset apostemari siue nõ.In bis eñ casib' ma/ teria est eradicatiue euacuãda nõ expectata dige stione ne diuertẽdo fluat ad aliquod membrũ no/ bile aut cũ flebotbomia si peccauerit sanguis.aut alij bumores fuerint mixti cũ sanguine aut cum farmacia sola si fuerint a sanguie separati.¶No ta tñ q in ap̃ate iã incboato debemus in eũando digerendo ꝛ diuertendo tres canones obseruare. Primus vt eũetur quale opz.Secũdus ne soluti/ uum trabat materiã ad locũ ap̃atum quapropter ap̃ate existente in intestinis nõ debemus dare me dicinas soluentes in trabendo materias ad locũ ap̃atum ꝛũ augeãt ap̃a:immo in boc casu magis cõpeterent vomitiua. Tertius canon vt cũantia ita diuertãt materiã fluentem q nõ augeãt fluxũ.

Miror ut ... dysenteriq ... ria solua ... dirus q ... cernu

ꝓptereꝫ

propterea cū lenibus ꝓcedendū est nō trabentibus a longinquis sicut cū cassia māna reubarbaro aloe loto scene epithimo virtute turbitb ⁊ similibus. ¶ Sed cōtra pone ꝙ apa sit ita magnus ꝛvt dubites de corruptione mēbri tunc videt ꝙ materia faciens apa sit coacte eūanda sicut et cirurgici membrū apatū magno apate scarificant timore corruptionis membri. Dicendū ꝙ tu ponis casuꝫ in quo fugiendū est a cura et eger relinquendus est pnosticis. attn si instanter requisit fueris premisso pnostico bonū est experiri fortunam predicendo ꝙ nulla est spes cure. attn si qua est hec est illa vt detur aliquid solutiuū qō simul euacuet de cā ancedente et cōtuncta. ¶ Et sicut sunt quinq casus suprascripti in quib⁹ dꝫ medic⁹ euacuare materias intrinsecas in principio nō expectata digestione ꝛita sunt quinq casus bis ꝓportionales in quibus cirurgicus dꝫ eūare materias extrinsecas nō expectata maturatiōe. ¶ Primus qn materia furiosa cōtinetur in membris extrinsecis dꝫ cirurgicus scarificando sanguisugas et ventosas apponendo eā statim eūare. ¶ Scōs qn mēbrū esset apatum magno apate ita vt dubitaret de corruptiōe mēbri: dꝫ statim cirurgicus mēbrū scarificādo materiā minuere. ¶ Tertius casus in altoi et ceteris apatibus pendētibus a materia venenosa in quibus statim medicus scarificat ventosas applicat et cauteria. ¶ Quartus casus qn apa esset immediatum vel ꝓpinquum mēbro nobili dꝫ accelerari eruptio: vt est apud Aui. tertia ārti ca°. de regimine exiturarū apparentiū qn sunt matura in fine capti. Inquit nisi exitura cōtuncturalis aut membrū nobile aut mēbrū ꝓpinquū esset ossi aut pāniculo festinabis in ꝓforatione eius añq cōfirmet⁹ maturatio ne prius corrumpat aliqd de bis membris. ¶ Quintus casus .est qn timeremus ne exitura rūperetur ad aliqō membrū nobile sicut in apate extrinseco pectoris ꝓfundo fit aptio ante maturationē timendo ne si expectet maturatio rumpatur interius ad membra nobilia: et sic fit finis huius primi dubij.

Ad partem negatiuam secundi dubij arguit. qꝛ tunc maxime est eūandū cū materia est digesta. sed materia est digesta in reliquis tpibus post principiū ⁊ nō in pricipio. ergo maxime tunc est eūandū. tꝫ ꝓña ⁊ maiꝛ est manifesta cum digestio ordinetur in eūonem. sed minoꝛ ꝓbatur. qꝛ digestio ꝓcedit ꝑm partes materie ⁊ in eadem parte per additionem gradus ad gradū. ¶ In oppositū est Hyppocrates scōa affoꝛismoꝛū. affoꝛismo. 24. Inchoātibus morbis ꝛc. Et manifestius Aui. in ꝓte pnti. vbi precipit materia exīte plurima solum euacuandam esse in principio.

Pro solutione huius dubij dicendꝫ ꝙ cum medicus cognoscit ab initio materiā esse plurimā statim venit in mentē sibi materiā esse eūandā ante statum cū extimet egrū nō posse perduci ad statum salubrem cū tanta multitudine materie. Post hoc medicus inuestigat an sit statim ab initio eūandū an parū expectandū donec appareat vestigiū digōnis saltē occultū: vt puta ingrossatio vrine aliqualis cū forte nunc sit subtilis sine ypostasi. Quod si medicus cū hac multitudie materie viderit egritudinē fortem: ⁊ egrum male tolerantem egritudinē: extimabit iudicio verisimili si expectabit forte parum post succedet dispositio maligna digestioni cōtraria ꝓpter quā forte fiat vrina liuida aut subiugalis aut viridis vel nigra que sibi auferat spez salutis. ⁊ tunc medicus statim exhibebit solutiuū electiuū materie peccantis. Si aūt cū hac multitudine materie viderit virtutē bene tolerantē iudicabit esse expectādū donec appareat aliquale vestigium digestionis. vt puta saltē aliqualis vrine ingrossatio que etiā fieri poterit per solā actionē caloris putredinalis materiā subtiliantis. ⁊ interim ꝓcedet cū digestiuis ꝑm exigentiā materie et egritudinis qua ingrossatiōe visa dabit solutiuū quod tn dabit in fine ꝓncipij cū occulta signa digōnis aut dispositiōis ꝓtrarie digestiōi nō excludant ꝓnm vt superi⁹ dictū fuit. Et ꝑm būc modū ꝓcedit Auic. in ꝓn°. de flegmatica. postea ꝓcedit digerendo ⁊ paulatim eūando vsq ad statum. vel quousq sit secur⁹ ꝙ natura sit apta superare egritudinē et dñari materie. ¶ Sed dices pone ꝙ omissum sit solutiuum: ⁊ postea successerit vrina liuida vel subiugalis vel aliter male ꝓditionata indicās malignā putredinē quid tunc dꝫ facere medicus. Dicendū ꝙ cōstat medicū errasse qui omisit solutiuum ab initio: cuius omissio forte erit cā mortis et eius exhibitio ab initio fuisset cā salutis. Sed nihilomin⁹ cū vētū ē ad b dꝫ cōsiderare an cū hac dispōne maligna iudicata ꝑ vrinā cōstet ꝟtus an nō. ꝙ si cōstet ꝟt⁹ det solutiuū. Multi. n. in qb⁹ vise sunt vrine pessime euaserunt scōa ārti. Qō si cū hac malignitate videt casuꝫ virtutis relinquet eū pnosticis vt precipit Gale. in cōmento affoꝛismi preallegati. ne forte cū solutiuo suo moriat ⁊ sibi imputetur. Et ex his ptꝫ solutiuo ad rōnem ante oppositū. Nam si ab initio nō fit eūatio nō succedit digestio in materia: immo dispositio maligna ꝑm partes materie. ⁊ ꝑm eandem partē per additionem gradus malitie. ¶ Et nota ꝙ solutiua in bis casibus nō debent solū esse lenitiua: immo cū lenitiuis sint admixta eligentia humoꝛē ꝓpriū: et nō debent esse valde leuia. qꝛ forte agitarent ⁊ nō educerent: et fuisset melius dimittere. sed debent esse mediocris fortitudinis inspecta virtute ⁊ egri consuetudine.

¶ Apud statum vero nō moueas aliquid donec vincat natura et digerat. ⁊ si ipsa nō mouet moue tu hoꝛa motꝰ eius. ⁊ si ipsa mouet aut mouit. tunc dimitte eam et operationem eius.

Conclusiones notande.

¶ In ista parte presenti ponit Auic. qn humoꝛ digestus est eūandus et qn nō. ⁊ ponit tres cōclusiones. ¶ Prima. in statu nō euacues nisi natura cōplete vicente materiam. Sed hoc sic ꝓbat. nō debes in statu euacuare nisi materiā optime eūationi paratam: sed nō est eūatiōi parata nisi sit a natura cōplete digesta. ergo ꝛc. Et hec est scōa pars affoꝛismi. 24. in statu vero silentium habere melius est. ¶ Secūda cōclusio est ista. natura nō euacuante euacua tu hoꝛa motus eius. i. hoꝛa in qua deberet natura euacuare quādo est hoꝛa perfecte digestionis. ꝓbatur. iuuare debes naturaꝫ impotentem operari. ergo euacua ipsa non euacuante in tēpoꝛe in quo debet euacuare. tenet cōsequētia et antecedens est manifestū. qꝛ medicus est adiutoꝛ nature. ¶ Tertia conclusio. eūante natura aut si eūauerit ipsa dimittatur in sua operatione ꝓbatur. nō est impediēda natura in sui operatione. nec est supflue eūandū. ergo ꝓclusio vera tenet cōsequentia. ⁊ añcedens ꝓꝫ. qꝛ medicus nō dꝫ impedire naturam et timoꝛ mortis est in superflua eūatione et hec vltima cōclusio est affo. 20. prime

partícule. Ea quorũ crisis fit aut facta est ꝛc.

Contra primam cõclusionẽ ístatur qz̃ medico eũare in augmento in quo materia nõ est ita digesta sicut est in ꝓn° status. ergo multo magis z eũare in ꝓncipio status. z ꝓña. cũ digestio ordinet in eũationem et assumptũ est manifestum de intentione Aui. in ca. de flegmatica. ¶ Dicendũ primo ꝙ per statum hic intelligimus statũ quo ad digõnem sicut in eo cõcurrat status quo ad accidẽtia. sicut fit in morbis reseruantib⁹ materiã ad vnã creticam expulsionẽ siue nõ concurrat: qõ est vt plurimum. ¶ Dicendũ scõo ꝙ intentio Aui. est loqui de statu morbi in quo materia est pauca aut mediocris cui virtus bene ꝺñatur siue semꝑ fuerit pauca siue ab initio fuerit multa ꝛ nunc beneficio nature aut artis paucificata cũ nõ expectet crisim. Et certũ est medicũ nõ debere eũare: immo debere expectare donec illa materia sit complete digesta ne forte eũatio sua cõcurrat cum eũone cretica. sed postea natura nõ eũante qõ põt esse qz nõ stimulatur: qz forte sensus mẽbrorum sopitus est. aut forte qz nõ põt. qz difficilí⁹ est nature digerere et eũare ꝙ digerere soluz. aut forte qz ex ꝓcessu egritudis facta est impotentior ꝙ prius tunc medicus debet eũare. ꝛ boc dicit scõa cõclusio hora motus eius. i. hora cõplete digestionis que est hora in qua natura solet eũare. Uerũ aliqui transponunt textuz scõe cõclusionis dicẽtes. ꝛ si natura nõ mouet hora motus eius que est dies cretica: moue tu trãsacta die cretica et saluari põt. ¶ Ad rõnem aũt in ꝓtrariũ negatur ista ꝓña. z eũare in augmento in quo materia est minus digesta. ergo in statu qz forte in augmento materia est multa quã forte natura nõ poterit ducere ad statum salubrẽ nec etiã in augmento sperat crisim sicut sperat in statu. ¶ Utrũ autez liceat medico eũare in die cretica est dubium nõ paruum. Sed ego credo ꝙ vbi medicus per signa efficacia cõprehenderit naturã nõ esse facturã crisim in illa die põt eũare. bonũ eĩ videtur mihi ꝙ operatio artis sit adiuta ab influxu celesti. ¶ Sed vbi in dubiũ verteretur an natura esset factura crisim in illa die medicus ꝺz desistere ne forte simul cõiungant eũatio artis ꝛ nature. Unde iuxta tertiam cõclusionem si natura mouet aut mouit aut supplemotura est equaliter dimitte eam et operationem eius. si vero deficeret adiuuãda est. ꝛ si superfluxerit moderãda est.

Et hoc est illud quod nominauit Hyppo. furiositatem vbi dixit: oportet vt administretur medicina solutiua: postꝙ digeritur egritudo. In principio autem egritudinis: non oportet vt administretur illud nisi egritudo sit furiosa. et forsitan non est ſm plurimum furiosa.

¶ In parte presenti Auicen. confirmat dicta. sua. primo auctoritate Hyppo. prĩa aphorismoꝝ apho. 22. scõo per locũ a simili. secũda ibi. (Et talis est ista eũatio.) In parte prima dicit. ꝙ hoc est illud quod nomiat Hyppocrates furiositatẽ. vbi dicit opz vt administretur medicina solutiua: postꝙ digeritur egritudo. et est digesta materia egritudinis. Nam textus Hyp. est digesta medicari. i. eũare. In principio aũt egritudinis nõ opz vt administretur illud. i. medicina solutiua qz materia est indigesta nisi materia fuerit furiosa. ¶ Et textus Hyppocratis est ꝛ mouere nõ cruda. vz in principi⁹ pñs nisi fuerit furiosa. ꝛ forsitan non est ſm plurimum furiosa. Textus Hyppo. est multa vero non sunt furiosa.

Et talis est ista eũatio necessaria q̃ non est in hora sua: sicut cibatio necessaria que nõ est in hora sua. Et pportio istius eũationis ad cessandũ ex malitia materie: est sicut proportio illius cibationis ad prohibendum virtutem a casu suo.

¶ In parte presenti cõfirmat dicta sua per locum a simili boc mõ. talis est ista eũatio que non est in hora sua. s. cũ materia in ꝓncipio est indigesta qualis est cibatio que nõ est in hora sua. s. in statu accidentium. sed cibatio fit coacte aliquando in statu accidentium ad prohibendũ casum virtutis ergo eũatio aliquãdo ꝺz fieri in prin° ad faciendum cessare malitiã egritudinis. Et nota ꝙ Auic. intelligit hic per materiam furiosam ꝙcunqꝫ potentẽ occidere siue per furiositatem ꝓprie sumptã sicut superius descripta fuit. siue per multitudinẽ aut quouis modo. ꝛ taliter intepretatur affo. Hyppo. Aui. tñ in parte pñti nõ fecit expressam mentionẽ nisi de materia furiosa ꝓprie sumpta ad quã venenosa sicut materia antracis reducitur. ꝛ de materia multa siue sit sanguis siue ali⁹ humor a sanguine omittens materiã furiosam rõne mẽbri in quo est sicut est materia apoplexie colice ꝛ filium. Item materiaz furiosam rõne fluxus ad aliquod mẽbrũ pro quo fluxu timet mors sicut qñ esset fluxura ad cor cerebrũ pulmonẽ et similia. eo ꝙ Aui. nõ ꝺz ꝓsequi curam putridarum febrium ſm diuersitatem particularium patientium. Nam ista pertinent ad tertium librum.

Cum ergo exerces eũationem: tunc cõsidera horam interpolationis: aut horam ipsius tepozis: aut frigidiorem horam que est in die. Et non euacues per fluxum ventris in die periodi. neqꝫ flebotomes.

¶ In parte presenti Auicẽ ponit cañ. de regimine seruando tpe paroxismi. et diuiditur ista pars in partes septem ſm ꝙ sunt septem canones. secũda ibi. (Et nõ agas.) tertia ibi. (Et nõ diminuas.) quarta ibi. (Dino.) quinta ibi. (Et scias ꝙ multotiens.) sexta ibi. (Et nõ eũetur.) septima ibi. (Et cõsilium meũ.). Primus canõ est iste. cum exerces eũationem siue per farmaciam siue per flebotomiam cõsidera. i. elige horã interpolationis. s. in febribus interpolatis aut tepozis in cõtinuis ꝓportionalibus aut frigidiorem horã diei que est hora matutina in cõtinuis cõclusis. ꝛ nõ euacues per fluxum ventris neqꝫ flõmes in die periodi: immo in aliquibus ex tẽporibus supradictis. ¶ De hoc canone superius fuit spãle dubium et causa canonis ibi posita fuit: quare nunc pertranseo ne sepe replicetur.

Hora euacuãdi per farmaciam.

Et nõ agas cum euacuatione artis contra partem euacuationis nature.

¶ Scõs canon est iste. nõ agas cũ eũone artis cõtra ptẽ per quã natura eũet aut tentet eũare. ꝛ hic canõ est aphorism⁹. 21. prime prticule. q̃ ducere opz vñcunqꝫ natura repit inde ducere opz per conuenientes regiones. In quo canone due obseruant cõditiões. prima ꝙ natura sicut dicit aphorismus eũet per loca cõuenientia sicut per vomitũ per sessum per sudorẽ per fluxum sanguinis narium emorroydalem menstrualem per vias vrine et similes quia

Champerius. In periculosis morbis: in quibus viriũ delinquiũ timemus dilatis auxilijs a vehementiori catharti co incipiendus est: alias leuiori vtendum.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

miles:q; forte si vellet eũare per oculos aut p nares:aut per aures forte esset impedīēda timore celeritatis aut surditatis. Et similiter si intētaret eũare per vrinā de pulmone ⁊ similia loca incōuentētia. scōa q; non superflue eũet. tunc eñ ly medico eũare per oppositā regionē vt fluxus superfluus factus a natura cōstringere. et canon sic limitatus est manifestus. q; medicus nō dz impedire naturam bene operantem. ⁊ hic canon est cōmunis flebotbomie farmacie et cuicunq; eũationi facte per artē per quam eũatio nature impeditur.

¶ Et nō diminuas humorem per rem que faciat statim habitudinez motus periodi. ¶ Et nō diminuas. i. nō eũes būores per rez que facit statim habitudinem motus periodi. i. q; statim faciat habere periodū. Canon clarus est cum medicus debeat curare febrem nō eam ꝓuocare aut augere. ¶ Pro cuius noticia sciendū q; medic⁹ interdum est cā cur redeat paroxismus aut excrescētia. aut si febris est cōtinua cōclusa q; excrescat per exbibitionem alicuius solutiui quinq; modis primum q; datū sit in maiori quantitate quapropter vehementius agitat būores et agitati inflāmantur et ebulliūt. scōo q; datū in minori quantitate q; opz. vnde agitat et nō educit. tertio qñ daretur solutiuum eũans būorē qui nō deberet eũari: vt qñ dare. turbitb eũans humorē flegmaticū in febre colerica. quarto si solutiuū de se sit inflammās multū et calefaciens sicut scamonea si detur in febre colerica nō debite correcta. quinto quando dare. solutiua nō ꝓdigesta materia. Hic ergo canō ab Auic. positus est vt medicus cōmoneatur vt nō būc errorē incurrat q; persepe cōtingit.

¶ Et oīno caueatur a regimine grosso in hora periodi: ita vt nō detur in potu aqua ordei zuccarū neq; iuleb: vt nō frangat ꝓpositum cū cōstrictione meatuū. qm̄ est timor immo adiuua. Dicit nāq; hyppo. medicus adiutor est nature nō impediēs eam.

¶ Quartus canon. grossum regimen oīno vitetur hora periodi. vnde non detur in potu aqua ordei zucca. neq; iuleb. ꝓbatur impedit naturā. ergo cauendū est. ptz ꝓña. q; medicus vt vult Hyp. est adiutor nature nō impediēs eam. añcedens ꝓbatur sic. grossum regimē frāgit paroxismū cōstringēdo meatus igitur impedit naturā quapropter nō facias boc immo iuuat naturā expediendo ipsam a quocunq; potente impedire opationem eius.

Pro declaratione buiꝰ canōis. dubitare. vtrum zuccarum vel iuleb sit ponendū in aqua potāda tpe paroxismi. affirmatiue arguit q; sic. q; cōiter operantes ponūt. ergo ponendū est. ptz ꝓña. q; cōiter op:rātes sequūtur canones. et antecedens docet quottidiana experiētia. ¶ Scōo iuleb est satis debite extinctiuum. igitur cōuenit. ptz ꝓña. cū in infirmo siti afflicto opz sit im extinguere et ipsum bumectare. q; aliter perduceretur ad etbicā. ⁊ assumptum est Auic. i 6. tertij. tractatu. 5. ca°. primo cuius litera est. Cunq; illud est permixtum cuz iuleberi magis iuuatiuū in siti ꝓpter qō corpus diligirē dulcem et facit ipsam penetrare. ¶ Tertio zucarum aut iuleb nō est regimen grossum. ergo nō est vitandum. añcedens est de intentione Auic. in capō sequenti. patet ꝓña. q; nullum istorū vitandum est nisi q; est regimen grossum. ¶ Quarto aqua ordei est cōuentens igitur zuccarum aut iuleb. antecedens est notum. per Auic. in capitulo de aqua ordei. ptz ꝓña. ꝓpter minus esse nutrimentum iuleb q; aqua ordei ⁊ ita minus grauans virtutem. ¶ In oppositum est Auicen.

Pro solutione notandū primo. q; regimen grossuz dicitur aliqō cibale vel potabile nutrimētale circa quod digerendū laborat virtus. ¶ Notandū scōo q; aliqō regimen pōt dici grossum cōpatum virtuti tēpore paroxismi: qō tñ nō diceretur grossum cōpatum eidē in resolutione ad totā morbi ꝓsistentiā. ¶ Notandū tertio q; per fractionez paroxismi debemus intelligere ꝓbibitionē aut retardationez resolutionis materie paroxismantis cum diminutione aut retractione caloris interius qui dz spargi exterius ex qua sequitur frequenter paroxismi ꝓlongatio. Et si cā frāgens paroxismū fuerit valde fortis sicut balneū aut potus aque frigide fortasse sequetur caloris naturalis et ꝓternaturalis simul extinctio. aut forte sequetur salus festina calore naturali fortificato per extinctionē sui cōtrarij qui agens cōtra materiā expellit eam per sudorem vrinā aut aliā viam ⁊ cōuenientē regionez sicut superius determinatū est. ¶ Ex quo sequitur q; cā frangēs paroxismū qñq; iuuat notabiliūno cumento. ¶ Notandū quarto. q; per cōstrictionē meatuum intelligimus cuiuscūq; vie clausionē ꝓ quam materia aut vapores sunt apti sensibiliter aut insensibiliter eũari quā quādoq; faciūt bmōi potus ⁊ ꝓprie nutrimētales exbibiti tpe paroxismi. aut q; infrigidant: aut q; a mēbris inflamatis indigesti ad mēbra trabuntur. aut q; suggerūt materiaz morbo. ¶ Notandū quinto duplicē esse curā regularez que notabl'r iuuat absq; notabili nocumēto: et coactam que licet plus iuuet q; noceat: est tamen cum notabili nocumento.

Quod regimē dicat grossuz.

Quibus premissis sit bec ꝓia cōclusio. aqua ordei mixta cū iuleb aut zuccaro nō cōuenit regulariter in paroxismo. probatur q; nibil qō ꝓbibeat aut retardet resolutionem materie paroxismātis et ꝓlonget paroxismū cōstringendo meatus ⁊ cōpingendo materiaz cōuenit regulariter. sed aqua ordei est bmōi ergo. tenet cōsquentia. et maior est manifesta. et minor etiā ptz cū quodlz tale sit regimen grossum iuxta superius declarata. ¶ Scōa cōclusio. aqua ordei et buiusmodi magis nocent in principio minus in augmento. ⁊ adbuc minus in statu: minime vero in declinatione. ꝓbatur. q; in p̄ncipio materia est maioris quantitatis ⁊ magis grossa. deinde vsq; ad declinationem periodi ꝓcedit paucificando ⁊ subtiliādo: eo q; cōtinue resolvitur. ¶ Tertia cōclusio. aqua ordei et similia adbuc magis aggrauantia virtutem in quocunq; tempore periodi aliquando coacte debent administrari. ꝓbatur. q; quandoq; nisi exbibeantur sequitur corporis maceratio et corpis dissolutio. ¶ Preterea licz aliquando nibil tale timeatur: tamen spatur q; buiusmodi exbibita et ꝓprie in statu ⁊ declinatione sudorē ꝓuocabunt: per quem forte citius terminabitur paroxismus: et forte tota egritudo. Ex quibus infertur q; bmōi potus quāto sunt minus nutrimentales minus frangūt paroxismos: et ceteris paribus liberius cōcedi possunt. et forte aliquando in statu ⁊ declinatione regulariter concedi possunt: cū quandoq; multum iuuent absq; notabili nocumento.

Quibus sic determinatis respondendū est ad rationes ante oppositi

tum. ¶ Ad primā q̄ quādoq; medici cōdescendūt lasciuijs egrorum absq; necessitate nō sequentes rigorem iuris medicinalis inter quos me primus accuso. ¶ Ad scōam dr q̄ vbi timetur ex fiti nimia inflammatio aut corporis exiccatio bmōi potus coacte cōceduntur. ¶ Ad tertiam dr q̄ bmōi ly nō sint regimen grossum in ordine ad totā morbi cōsistentiam: sunt tñ regimē grossum in ordine paro/xismi. ¶ Ad quartā dr q̄ aqua ordei subtilis libe/rius cōceditur q̄ reliqui potus magis nutrimēta les licet etiā ipsa immo aqua sola noceat ꝛ ppter exhibita in principio ꝛ augmēto.

¶ Et scias q̄ multotiens indigetur medi cina forte debili. sed eī fortitudo est ex hoc q̄ soluit humorem viscosum. et ipsius qui/dem debilitas est ex hoc q̄ facit assellare se mel aut bis et non euacuetur plurimum si/mul ita vt non cadat virtus.

¶ Hic ponitur terti⁹ canon. q̄ multotiens in cura putridarū indigetur medicina fortī debili cuius fortitudo est: qr soluit bumorē viscosum: et tu sup ple aut grossum sicut est flegma melācolia aut co lera grossa. Et ipsius debilitas est qr facit assella re semel aut bis. Non eñ opz vt eūetur plurimum subito ne cadat virtus. ¶ Pro cuius canonis noti cia sciendū q̄ multotiens in febribus pendentib⁹ a materia grossa et ppter qñ nō est cōplete dige/sta indigemus bmōi medicina que dr fortis quia eūat bumorē grossum: qr aliter non eūaret quale opz. et dr debilis qr eūat parū p vice. qr nō ly eūa re plurimū subito ppter diminutionē digestiōis et etiā si materia esset cōplete digesta non liceret tantū eūare quantū de materijs subtilib⁹. et opor teret q̄ illud eūatiuum esset notabilis dosis ad qđ facilius mouerentur materie subtiles q̄ grosse. eñ grosse fierent ineptiores. Et cū bis cōiter procedi mus in morbis flegmaticis melācolicis ꝛ penden tibus a colera grossa. Hic medicie fortes debiles possunt esse tribus modis. aut ex natura sua sicut agaricus: polipodium cartamus epithimū aloes et similes. que leuiter eūan t. aut scōo qr ly sint for tes dantur tñ in pauca dosi sicut. ſ. ℈. turbith aut ℈. ℈. elli. Aut tertio. qr nō ppare cū acuētibus et vigorantibus ꝛ tutē iuā. Inter hos tñ modos me lior est prim⁹ ꝛ scōs ꝛ tertius omittatur: bonū eñ est vt medicine sint cōsolate vt oportet.

¶ Et cōsilium quidem meum in flebotho/mia est vt dimittatur quantū possibile est. Si aūt non est possibile tunc multiplicatio nūeri est melior multiplicatiōe quātitatis.

Champerius. In febre ardē/ti detractio sā guis qñq; ob/est. Et in febri/bus in quibus neruorū cōtra ctiones acci/dunt a sangui nis detractio/ne abstinendū est: ꝛ si necessa/ria alioquin vi deatur. Et ipe riodica feb. mo dicus dimittit sanguis si rigo res pfertim ve

¶ In parte presenti Aui. ponit septimū canonē et ly duas partes. in prima ponit canonē. in scōa p bat ipsum. scōa ibi. (Opz eñi.) Canō iste ly duas partes. prima est q̄ cōsiliū Aui. in flebotbomia p curatione febrium putridarū est vt flebotbomia dimittatur quantū est possibile. scōa ps canonis est ista. q̄ cū flebotbomia nō pōt dimitti tūc mul tiplicatio nūeri est melior multiplicatione quan titatis. i. q̄ melius est facere plures eūones. i. fle/botbomias quibus in pluribus vicibus sanguis extrabatur. q̄ q̄ vnica flebotbomia tot⁹ sanguis extrabatur.

¶ Oportet eñi vt nō euacuet sanguis mul tus subito. quoniam euacuatur multus de eo cuius nō est necessaria euacuatio.

¶ In parte ista probat canonem. ꝛ primo probat scōam partem. scōo primam. scōa ibi. (Et nō est in sanguine.) In prima parte ad p̄bandū secūdā partem canonis arguit sic. in febribus nō est eua cuandum subito multum de illo cuius nō est neces saria eūatio. ergo in bis febribus nō est multum subito de sanguine eūandum. consequentia nota premisse in notatis declarabuntur.

¶ Et non est in sanguine excusatio ad eua cuationes quibus fortasse indigetur: et debilitatur virtus a resistendo in crisibus expectatis.

¶ In parte presenti p̄bat primā partem canonis duabus rationibus. quarū prima est ista. per fle/botbomiam factā in principio nō excusamur ab alijs eūatiōibus quibus in febribus istis indige/tur. ergo flebotbomia est dimittenda quantū est possibilis. p̄ña tꝫ. ne per flebotbomiā ꝛ alias eua cuationes addatur debilitas debilitati. scōa ra/tio. per flebotbomiam debilitatur virtus a resistē do in casibus expectatis in bis febribus. ego di/mittatur quantū est possibile. tenet p̄ña. ne virtus debilitata in casibus succūbat. ¶ Pro noticia ca/nonis sciendū primo q̄ febrium quedā sunt in q̄/bus est intentio sanguinem eūandi sicut sinoche et vniuersal'r febres omnes in quibus est solū san guis: aut sanguis cū alijs bumoribus est in causa Quedā sunt in quibus nō est intētio sanguis sicut feb. colerice flegmatice ꝛ mlice. ꝛ de bis sermo in presenti canone in quib⁹ iubet Aui. flōmiam di mitti quantū est possibile. ꝛ vbi opz fieri pot⁹ eā ptiri. In primis eñi nō est dubiū flebotbomiam esse fm plurimū necessariā et satis copiosam. im/mo aliqñ vsq; ad fincopim. nec opus est in bis p/tiri sicut in scōis. nā in scōis nō facimus flebotbo miam vt eūemus sanguinem sed vt eūemus alios bumores qui sunt sanguini permixti qui aperta vena cū sanguine egrediūtur. ¶ Notandū scōo q̄ canon iste de ptitione flebotbomie magis obser/uandus est apud arabes in quibus regionib⁹ ca/liditate aeris sanguis est paucior et virtus debi/lior q̄ apud grecos in quibus aeris temperie est sanguis multus et virtus fortior. ppter qđ Auic. arabs ly apud quosdā fuerit bispan⁹ cordubēsis nō est ita audax in flebotbomia. sicut Gal. grecus vt bene nouit Conciliator differentia. 167. ꝛ nos itali qui sumus in p̄n° sexti climatis declinantes ad frigidū possum⁹ audacius flōmare q̄ bispani siculi aut arabes et reliqui qui ad calidum decli/nant notabiliter.

¶ Et scias q̄ quando aggregantur dolor capitis et febris: tunc curatio feb. dignior. Et scias q̄ dolor capitꝫ qñq; facit redire fe brē declinatē ad augmtū. q̄re opz vt sudet.

¶ Hic ponit cano. curationis febrīū putridari q̄/bus q̄dam accñtia cōiunguntur et quedā dispo si tiōes materiales. et sunt quatuor. Primus cano⁹ est de dolore capitis qui frequenter febrib⁹ cōiun gitur. Est eñi caput tanq̄ caminū totius ad qđ a/ pores febriles pueniunt. et dicit duo. primū q̄ iñ aggregatur dolor capitis et febris tunc feb. est di gnior cui intendendū est. scōm q̄ dolor capitis: li quando est tātus q̄ facit feb. declinantē redire id pncipium ppterea eius cura non est negligenda.

Caput velut caminum.

De dolore no/tanda.

Pro cuius canonis declaratiōe sciēdꝫ q̄ dolor aliqñ sequit febrē. pe/dens ab ea. aliqñ accedit eā ꝛ est cā eius. Aliq̄ dolor et febris pendent ab eadē causa cōi vtriq.

Si quidē

Si quidem dolor pendeat a febre sequēs cā vt puta malā cōplexionē ⁊ vapores febriles tūc aut est leuis aut mediocris vel fortis. Si quidē primū febris dignior est in curatione. tum qr cā: tū qr sine eius curatione male curari poterit dolor capitis tū qr est maior morbus. Si vō dolor sit fortis tūc dolor est dignior curatione. tum qr auget febrem spūs inflāmando ⁊ humores agitando. ꝓpterea dixit ꝙ facit febrem declinantē. i. q̄ de se declinaret vel forte declinat redire ad prīn^m. tū qr humores ad caput trahēdo forte eēt cā apātis capitis: ita vt p eius sedatione aliqñ sit opus stupefactē/tibus. Si vero dolor sit cā febris añs eam dolor ſm plurimū est dignior curatiōe. Si vero pēdeat ab aliqua cā cōi ceteris paribꝫ febris est dignior curatiōe. quia maior morbus ⁊ m ēbri nobilioris.

¶ Quomodo autē dolor curādus sit videndum est prima tertij. et videbitur inferius de accñtibus febrium acutarum.

¶ Et cum infans lactās febricitat tūc opꝫ vt rectificetur lac matris eius.

¶ Scōs canon. cū infans lactans febricitat rectificandum est lac nutricis. oꝫ aūt rectificari ſm exigentiā febris cause eius ⁊ accidentiū suorū. vnde nō eodē m ō semp est rectificandū. sed preter rectificationē lactis possumus alterare exterius cum epithimatibus vt super cerebro cordi epi et alijs mēbris applicitis ſm exigentiā. Et tertio ꝑ eūatione possumus vti clisteribus ⁊ suppositorijs et aliqñ apud maiorē necessitatez. et quando essent grādiuscli possemus exhibere parū māne aut cassie aut vnā pillulā cōmunē. ¶ Et quarto si timeremus apa in aliquo mēbro nobili dimittere cum sanguisugis aut ventosa parua si tranſiuerit annū icōm aut parū distaret. Mā Auēzo ar flebotbomauit puerum triennē. et aliqñ si nollent capere ma milliaz bonum est vt mamilla ⁊ ꝓpie pupilla eius infrigidet cū aqua frigida et presentetur sibi aliquādo potus aque frigide zuccarate et filium nec in his timenda sunt nocumenta lactis que timentur vltra banc etatem ꝓpter cōsuetudinē. Et qr lac est primū nature sanguinis ex quo nutriti sunt. curā aūt egritudinū puerorū habes ex Auic. tertia primi. ⁊ a Rasi spālem tractatum.

¶ Et quando fuerit vrina yctericа in febre significat apostema. quare est curatio dare in potu aquam ordei aut sirupum acetosum. Cum ergo acquiescit febris intētio sit ad apostema.

¶ Tertius canon. qñ vrina fuerit yctericа. i. valde citrina cū spuma colericа in febre significat apostema. i. opilationem in pozo felleo vel apostema ꝓpie sumptum siue presens siue futurū quare huius febris egri debet curari dando in potu aquaz ordei aut sirupum acetosum. deinde quiescente febre intentio sit ad apostema.

Pro cuius canonis declaratiōe nota ꝙ aliquando febris sequit opilationem aut apostema pozi fellei ad quam sequitur yctericia colera retenta putrefacta. Aliquādo ecōtra opilatio aut apostema sequit febrē intensam corrūpentem sanguinē in coleram que multiplicata facit yctericiā et malaz cōplexionē in ēpe ipsum debilitantez ad quā secutū est apa aut opilatio. Aliquādo neutra istarū ab alia dependet sicut aliqñ cōtingit ꝙ boie dtu passo opilationem et yctericiā fe. sibi ꝓiungit nō depēdēs tñ ab opilatione nec ab yctericia sed ab alia cā. Nec etiā ipsa opilatio nec yctericia ab ista feb. dependent.

¶ Quibus sic premissis dicendū est ꝙ si febris pēdet ab opilatiōe aut apostemate opilo aut apostema ſm plurimū est dignius curatione. nisi eñ febris esset maxima per quam timeretur corporis arefactio esset a curatione illorum incipiendum sed in hoc casu cōtingit raro ꝙ a cuatiōe feb. incobandū sit. et banc iniam voluit Auī. superius in ca. de rebus in quarum quibusdā differūt feb. putredinis ⁊ cōueniunt in quibusdā. banc tamen febrem debemus curare non cum opilantibus sed cum deopilantibus potius sicut est sirupus acetosus et aqua ordei in quibus ꝓpter magis infrigidare essent infundende species triasandali. Si autem apostema vel opilatio sequitur febrē a curatione febris primo esset incobādum cum bis q̄ nō essent causa opilationis aut apostematis retinēdo materiam in epate sicut sunt predicta. Et hac febre curata ad dispositionis curationē proprie epati venendū est cum sumptis et applicatis. licz etiam premissa aliquali curatione pro curatione febris ad curationē dispositionis epatis fit preparandum ad perfectam curā febris. ⁊ pro prie quādo curatio vnius nō impediret curā alterius. Si autem neutra istarum dependeret ex altera a curatione febris incboandum esset. qr febris minores dat inducias ꝙ opilatio et yctericia.

Febris ex opilatiōe. ⁊ apostemate.

¶ Et quando fuerit cum febre colica non aperietur via in dando in potu aquam ordei immo ius galli et leni ius et multiplica vnctuositatem deinde deꝫ in potu aqua ordei si necesse fuerit.

¶ Quartus canon. quando colica febri coniungitur non aperietur tibi via intestinorum necessaria ad curationem colice dando in potu aquam ordei: immo dando ius galli quod ius lentre debes et vnctuositatem eius multiplicare. deinde semp aperta via cum hoc iure detur aqua ordei. s. pro curatione febris si fuerit necesse. in hoc enim canone videtur magis intendere ad curationem colice ꝙ ad curationem febris.

Quando colica febri cōiungitur.

Contra. quia Auicenna decimosexto tertij. tractatu quarto capitulo. primo satis in principio cōcedit in hoc casu aquam ordei dimittendo ius galli. ¶ Preterea ius galli ⁊ proprie vnctuosum quale hic precipit est inflammatiuū. ergo nocet in febre. ¶ Pro solutione premittendum colicam esse duplicem quandam leuem sequentem exiccationem fecum a caliditate febrili. quandam fortem in qua per flegma mucillaginosuz fit fortis fecū inuiscatio. ¶ Premittendum secundo ius galli esse duplex quoddam purum factum per decoctionem galli antiqui in aqua simplici cui si volumus esse magis lenitiuum et minus calefactiuum addimus in decoctione prima violas iuiubas et similia lenientia et infrigidantia. Quoddam ius galli cōpositum magis solutiuum et ventositatum carminatiuum cum quo bulimus polipodium cartamum salgemma daucū anisum et similia soluentia et carminantia ventositatem vide Mesue in capitulo proprio de iure galli. ¶ Premittendum tertio febrem quandam esse intensam quandam esse remissam.

Quibus premissis dicenduz quod si febris fuerit fortis et colica leuis debemus esse contenti cum

aqua ordei premisso tamen clisteri lenitiuo et in hoc casu debemus dimittere ius galli et proprie compositum solutiuum et ventositatum carminatiuum de quo supra.et hec fuit intentio Auicenne decimosexto tertij capitulo allega. Si aūt febris fuerit fortis et colica fortis debemus premittere clisteria primo lententia sicut ex oleo ⁊ iure galli facta leui decoctione rerū frigidarū de quibus supra.aut ex decoctione rerum frigidarū sicut blitis maluarū matrū violaꝝ.deinde ponere aliqua magis stimulantia sicut mel ⁊ silia.Et per os exhibere ius galli cōpositum cū infrigidantibus lenientibus dādo partē magis vnctuosaz.¶Si vero colica fuerit fortis ⁊ febris debilis debemus premittere clistere lenitiuū ex oleo deinde ex iure galli cōposito solutiuo ⁊ carminatiuo ventositatū si fuerit expediēs ⁊ mel cū istis mixtū est prestās in hoc ꝓposito optime abstergens et stimulans expulsiuam.et per os possum⁹ exhibere ius galli simpler aut cōpositū ꝑm ꝙ videbitur expediēs.⁊ hec fuit intentio Aui.in casu presenti.Ubi vero vtraq; fuerit leuis sufficiēt clisteria lenitiua et ius galli simplex aut cōpositū cū infrigidantibus lenientibus. Et exhis facilis est rōsio ad rōnes añ oppositū.

¶De solutiuis vero est potio facta ex tamarindis et tereniabin et siracost.et quādoq; ponit in ea aqua ordei lubleb.et quādoq; ponitur in ea cassia fistula.et fortasse proijcitur desuper scamonea.

¶Nunc Auic.enumerat solutiua cōuenientia in febribus putridis.et bz.nouē partes ꝑm ꝙ nouem sunt descriptiones solutiuorū.scōa ibi. (Et fortasse datur in potu scamonea.)tertia ibi.(Et fortasse necessariū est administri ea que sunt.)quarta ibi. (Mirabolanos vero.)quinta ibi.(Et aqua duorum granatorū.)sexta ibi.(Quando fit ex infrigidātibus.)septia ibi.(Aliud ex siracost.).octaua ibi.(Et de solutiuis sunt.) nona ibi.(Et ē possibile vt fiat.)Prima descriptio est hoc mō ordinānda.℞.tamarindoꝝ.ʒ.ſ.incidantur grosso mō ⁊ bulliant in.ʒ.vſ.aque ad cōsumptionē medietatis et coletur exprimēdo.que decoctio colata misceatur cum manna ab.ʒ.ſ.⁊.℥.vſq; ad duas.Siracost eñ et tereniabin sunt spēs māne.⁊ qz subditur in textu.⁊ qñq; ponitur in ea cassia fistula vel aliqō lubleb.et fortasse ꝓijcitur super ea scamonea posumus cōponere receptā hoc modo.℞.tamarindoꝝ.ʒ.℥.lubleb .i.lupulorū.Mℵ.℥.vel saltē lupuli in locū lubleb accipiant si nō fit lubleb.bulliāt in.vſ.ʒ.aque ad cōsumptionē medietatis que decoctio colata ⁊ expressa misceat cum manne florū. cassie añ.ʒ.℥.scamonee cocte in citonijs grana.ij. vſq; ad.iij.misce ⁊ hec medicina valet in tertiana pura tā cōtinua q̄ interpolata ⁊ in causone. Sūt eñ tamarindi frigidi ⁊ sicci in scōo educunt coleram rubeā ⁊ sanguinis furorē remittunt vel reprimunt.cōferunt siti et inflāmationi ēpis ⁊ stomachi reprimunt vomitum ⁊ sunt medicine febrium acutarū vbi idigetur lenificatione.vide Mℵesue. Lubleb est spēs volubilis credo ꝙ fit lupulus.est frigidus in primo declinans ad siccū mundificat sanguinem ⁊ clarificat ipsum ⁊ leuiter educit coleram.māna est equalis declinans ad caliditatem educit coleram cum facilitate dosis eius est ab.ʒ.ſ.vſq; ad.ij.Cassia est equalis declinans ad caliditatem humida in primo mundificat sanguinem sedat eius acuitatem soluit coleram et flegma:cōfert febribus calidis.Dos eius est ab.ʒ.ſ.vſq; ad

ſ et ℥.Scamonea calida et sicca in tertio gradu potissime soluēs colerā:inimica ī nēbris nobilibus preparatur coquendo ipsam in citonio:et tūc ordiagridiū. Dosis eius est a granis.vj.vſq;.ad.xij.

¶Et fortasse datur in potu scamonea sola in iuleb.

¶Scōa medicina est scamonea sola cū iuleb:et ly per iuleb absolute prolatum debeamus intelligere factum ex zuccaro ⁊ aqua:tamen in hoc casu melius est vt accipiatur iuleb rosa.ʒ.ſ.scamonee prepararet in citonio a grañ.v.vſq; ad.viij.misce et cū sufficienti quantitate aque distemperetur et debite calidum bibatur.

¶Et fortasse est necessarium administrare ea que sunt sicut aloes:quando materia est grossa.et melius quidem est vt abluatur et nutriatur cum aqua endiuie et aqua solatri.deinde fiant ex eo pillule.

¶Tertium solutiuū est aloes calidum in scōo:siccum in tertio soluens coleram grossam et flegma aperiēs orificia venarū cū aptitione venarū sanguinem emanare facientе.nocumenta eius corrigantur abluendo ipsum et nutriēdo cū aqua endiuie et solatri:vt dicit Aui.Sed nota differentiam esse inter lotionē iususionē et nutricationez.Lauare eñ medicinam nō est nisi mundificare eā cū aliqua re liquida ⁊ ꝓiciatur ⁊ fiat lotio multotiens ꝑm exigentiam.Infundere vero medicinam est vt rei infuse virtus maneat in liquore illo in quo infunditur.Nutriri vero est medicinaz vigorare aut cōsolari per illud cui infusa est.docet ergo Auicē. ablui aloem:⁊ postea nutriri cū aqua endiuie et solatri.nam sic lotum ⁊ nutritum erit cōuenienti⁹ in febribus.Dos et⁹ apud Mℵes.factis ex eo pillu.vel in puluere sumpti cū aliquo liquore pauco est ab auř.ℏ.vſq; ad.ʒ.ij. Sed in infusione auř .ſ. vſq; ad.ʒ.Ego cōmuniter do.ʒ.ſ.aut. ℨ.iiij.et facit operationē solēnem in colera grossa viscosa et flegmate.est medicina qua multum cōfido.nec in eo oportet esse custodiam.

¶Mirabolanos vero citrinos quidā administrauerunt.sed nō inuenitur ab eis intentio scōm quam operentur: constringūt eñ poros eius post solutionem ventris:et exasperant viscera eorum.q̄ si fuerint necessarij tunc post digestionem integram.

¶Quartum solutiuum est mirabolani.et cum multe sint species loquitur hic de citrinis:quia frigidi sunt in primo gradu.et sicci in scōo soluūt coleram ⁊ post solutionem derelinquunt vestigium cōstrictiōis.ꝓpterea dicit Aui.q̄ nō iuenit ab eo sez Rasi intētio ꝑm quā operent.ꝓstrigūt.n.poros ⁊ meatus post solutionem ventris et exasperant viscera corrugādo ea.vnde subdit Auicen.q̄ si fuerit necessarium administrentur post digestionem integraz scilicet materie facientis febrem.

Pro solutione dubij hic soliti mouerī vtrum mirabolani cōuenīāt in febribus putridis premittendū mirabolanos eē ꝙncuplices.scilicet citrinos euacuantes coleram. indos euacuantes melācoliam:bellulos belericos emblicos euacuantes flegma. Omnes sunt frigidi sicci et stiptici post solutionem constringentes.Et hi omnes preter euacuationem electiuā de qua supra eūant cōprimēdo q eūo cōpressiua nō extendit vltra stōm ⁊ intestina.

De mirabolanis in feb.

¶Premittendū

Lbamperius. Scamonium medicinas omnes exacuit: qō ⁊ stomacho inimicum perhibetur.

¶ Premittendū scō q mirabolanos cōuenire in febri. pōt tripl'r intelligi. aut rōne febrium aut ratione aliarū dispositionū que febribus cōiūgunt Vtē q ipsi administrati soli cōueniant vel cū alijs medicinis cōpositi. Et si soli aut fm substātiā administrati aut decoctione vel infusione.

Quibus premissis sit hec pma cōclusio. mirabolani siue soli administrati siue cū alijs medicinis cōpositi ⁊ tam fm suā substantiam q̄ in infusione aut decoctione cōueniunt febrientib⁹ rōne aliaꝝ dispositionū que febrib⁹ cōplicanť vt puta rōne fluxus ad sistendū ⁊ cōfortandū stōm ⁊ intestina. Hec cōclusio est de intentiōe auctorū ⁊ cōiter operantiū. ¶ Scōa cōclusio. mirabolani soli rōne febrium nō cōueniunt ante digestionē cōpletā: sed bene post digestionē et eūationē ad cōfortandum mēbra lapsa ex egritudine ⁊ ceteris eūationibus precedentib⁹. hec cōclusio est de intentione auctorum in parte pñti. ¶ Tertia cōclusio. mirabolani cū alijs medicinis permixti tā in substantia q̄ in decoctione aut infusione cōueniunt in febrib⁹ añ digestionē cōpletā. pbatur. qꝛ cū scamonea permixti cōcedunť ad frangendū eius acuitatē et cōprimendū ei⁹ solutionē superfluā. Et similiter cū cassia ⁊ māna ad corrigendū eius superfluā lentionem cū fine bis permixti noceant opilādo. aut cōstringendo: vt dicit Raſ. 16. cōtinētis capl'o de sequētibus febres. et ita iubet Raſ. io. Almā. permiscerī eos cū māna. ¶ Quarta cōclusio. soli fm substantiā administrati magis sunt apti obesse q̄ in decoctione aut infusione. pbatur. qꝛ fm suam substantiā administrati sunt magis apti opilare et cōstringere q̄ in decoctione aut infusione: cum vis stiptica nō tanta remaneat in infusiōe aut decoctione quanta est in substantia. ¶ Quinta cōclusio. mirabolani maxime timendi sunt in corpibus aptis ad opilationes. Et ex bis manifestuꝫ est in quibus casibus mirabolani cōueniant ⁊ in q̄bus nō. Lites aūt inter Aui. et Rasim omitto. sunt eīm a ppōsito discordes. Si qua tñ est via sedandi eorum discordiam pōt elici ex cōclusionibus precedētibus. Modos aūt vtēdi mirabolanis ⁊ dosim eorū habes a Meſ. sed p curatione feb. raro medici vtunť eis sol': sed fm plurimū cū alijs medicinis permiscent in pil'lis puluerib⁹ et potionib⁹ fm q̄ est expediēs.

¶ Et aqua duorū granatoruꝫ est maximi iuuamenti expressa cum pulpis amborum.

¶ Hoc est quintū solutiuuū. Aqua scꝫ duorum granatorum dulciū ⁊ acetosorū est maximi iuuamenti. et expressa cū pulpis amborū. i. cū tota substantia eorum derelictis corticibus exterioribus. ⁊ in horis. i. post digōnem materie et minorationem. Recepta pōt sic ordinari. ℞. succoruꝫ vtriuscꝫ ab ʒ.iiij. vscꝫ ad. vj. ʒuccari. ʒ. ij. misce. Soluit eīm hec medicina tū lentendo rōne succi granati dulcis. tum pungendo ⁊ stimulando rōne succi acetosi. tū astergendo ⁊ stimulando et lentendo rōne ʒuccari: tū cōprimendo rōne granati. nō credo electiue ſpam soluere quapropter existimo vt educat solū ea que sunt in stomacho et intestinis ⁊ venis meseraicis. Et in principio conuenit hec medicina ad educendum materias cōmunes que sunt in stomacho et intestinis et locis propinquis. Et nocumē tum ficcitatis corrigitur per ʒuccarum et succum granati dulcis qui est lenitiuus. Est autem granatum dulce frigidum et humidum in primo gradu. Acetosum frigidum ⁊ siccum in secundo. Mduzuz vero quod sub acetoso cōtinetur est medium inter hec valent in febribus acutis lz dulce nocere possit in acutis sua dulcedine qua est in coleram conuertibile.

¶ Et quando in horis de solutiuis sunt q̄ fiunt ex violis et scamonea: ita vt de violis sit quantitas auř. j. et de scamonea vsqꝫ ad filiq̄. j. et q̄nqꝫ ponitur in eis parū mente.

¶ Hoc est sextum solutiuum. ℞. violarum aure. j. mente. ʒ. j. scamonee correcte filiq̄. j. i. pondus. iiij. granorum ordei. bullant viole et menta in. iiij. ℥. aque ad consumptionem medietatis. sed viole ponātur in fine decoctionis: colentur cum expressione cum qua decoctione colata misceatur scamonea. viole enim infrigidant et humectant ⁊ solluunt coleram. menta vero calida ⁊ ficca ponitur pro cōfortatione stomachi.

¶ Et q̄nqꝫ fit ex infrigidantibus extinguētibus medicina in qua ponit scamonea: sicut pil'e hmōi. ℞. coriādri. spodij. rosarū añ. ʒ. v. canfore tosugi. i. scamonee a duodecima pte. ʒ. j. et vsqꝫ ad sextaꝫ partem eius.

¶ Septimū solutiuū factū ex infrigidātibus extinguentibus ꝓpterea valet in febribus multe flāme. ℞. coriandri spodij rosarū que sunt frigide et ficce añ. ʒ. j. cāphore frigide in tertio ⁊ ficce cordialis tosugi. j. et est pondus. iij. granorū ordei. scamonee a. ½ª parte. ʒ. j. vsqꝫ ad. vj. i. a. v. granis vsqꝫ ad. x. misce formando pillulas cuꝫ aliquo liquore sicut cum aqua endiuie aut acetose. vel posset fieri puluis et potest totum hoc exhiberi vna vice. Quod si homo esset facilis ventris, posset diuidi in duas medietates. nam de scamonea dantur. xj. grana ⁊ nullum est hic aliud solutiuum.

¶ Et detur in potu de eis aliud. ℞. firacost. ʒ. ij. terentabin. ʒ. v. succi pomorum de semi. succi citoniorum partes equales. succi coriandri humidi sextam partis vnius aggrega succos: ⁊ submerge ī eis firacost et terentabin. et inspissetur cum eis donec fortasse coagulētur. deinde sume camphore pondus sexte. ʒ. j. et medietatis sexte et scamonee. ʒ. j. et pone firacost super ignem et puluerīza desuper camphoram et scamoneam: et cōseruentur ne resoluatur cum vapore deinde dimittatur donec coaguletur per se cum facilitate. et dosis eius sit a. ʒ. ij. vsqꝫ a. ʒ. ij. et ſ.

¶ Octauum solutiuū. ℞. firacost. ʒ. ij. terentabin. ʒ. v. ⁊ sunt spēs māne. sed nō habemus nisi vnam speciem. dentur ergo māne. ʒ. vij. succi pomorum de semi. i. de regione illa: loco quorū capimus poma odorifera dulcia sicut apia. aut acria: sicut poma quedam rubea apud nos reperta. ⁊ hec sunt frigida ⁊ humida cordialia. succi citoniorum que sunt frigida sed stomatica ba et scamonee correctiua partes equales. sed possumus accipere. añ. ʒ. j. succi coriandri būidi. i. recentis frigidi ⁊ ficci sextā partē vnius. ſ. ʒ. j. ſ. et misce succos ponēdo eos supra ignem donec aliqualiter inspissentur et submerge in eis mannam ⁊ inspissetur cū eis. i. optime misceātur donec fortasse ideſt quasi coagulen-

tur.deinde sume campbore sextam partem.ʒ.j.et medietatem sexte ⁊ sunt.xv.grana.scamonee.ʒ.j. et pone mānā ⁊ succos sup ignem et puluerīza de super cāpboram et scamoneam ⁊ seruent̄ ne resoluantur vaporādo.deinde dimittātur super lento igne donec coagulentur cū facilitate.Dosis est a.ʒ.ij.vsq; ad.ʒ.ij.et.v.⁊ est medicina solēnis qua debemus vti in causone tertiana pura cōtinua et iterpolata.facq; de scamonea sumāt a granis.v. vsq; ad.x.ſm exigentiam repletionis stipticitatis ventris et virtutis.

¶Et est possibile vt fiat ex tereniabin et siracost et zuccaro tabazaret natif.i. forme que sunt sicut penidie et ponitur in ea scamonea et camphora ſm quantitatem que cadit in vna potione eius et camphorevsq; ad tosugi.i.et scamonee vsq; ad sextam.ʒ.j.quare fit tunc anime nō horribile.

¶Ponit nonū solutiuum ⁊ est possibile vt fiat ex mānā ⁊ zuccaro optimo natif.i.forme que sunt penidia.⁊ cuz bis scamonee ⁊ cāpbore quantitas que cadit in vna potione.verbi gratia cāpbore tosugi vnum.i.tria grana scamonee vsq; ad.x. grana.quare fit hec medicina aie et gustui nō horribile:immo placidū.Iste medicine solutiue quas Auic.ponit hic lz sint bone pro magna tamē parte ceciderunt ab vsu.Utimur autem loco barū electuario diafinicone descriptis Mesue diapruunis compositoꝝ solutiuo Nicolai Aloes tñ a pudme remanſit in vsu in eūatione colere ⁊ flegmatis in quo multum fido.et si sit multa caliditas facto ipsum lauare ⁊ nutrire sicut precipit Aui.Et q̄nq; secum misceo pro.ʒ.j.vnū granū aut duo cāpbore quādo feb.est intensa.Et Aui.hic solum posuit solutiua colere omittens solutiua flegmatis ⁊ melancolie.Item omisit digestiua.sed in particularibus capitulis inuenies digestiua et solutiua et reliqua necessaria ad curam febrium ſm ipsarum exigentiam.

¶Et febricitās quidem in estate febre frigida:non ingrediatur domum venti proprie quando sudat;vt non conuertatur materia a resolutione sua.

Canones tres obseruandi in feb.

¶In parte presenti ab initio diuisa Auicen. ponit tres canones in quibusdam febribus obseruādos.Primus canon.febricitans in estate febre frigida.ſ.flegmatica aut melancolica nō stet in domo ventosa ⁊ pprie quando sudat ne materia ꝓbibita a resolutione sua conuertatur interius.et in hoc casu expresse locutus est de materia frigida.qz eius difficilior est resolutio. obseruādus tamen est in quacunq; materia.nam perflatio et flabellatio est apta nocere in quocunq; febriente febre putrida prohibendo materie resolutionē vbi tamen cauma esset magnum aut sudor superflueret coacte concederetur.est tamē bonum in omnibus febribus putridis fenestris apertis renouare aerē camere vt vapores fetidi exhalent.⁊ vt aer suffocatus transpiret ⁊ infrigideturmaxime in febribus acutis ⁊ pprie pestilentialibus.

¶Et trocisci quidem non sunt conuenientes principijs harum febrium nisi post digestionem et euacuationem.Et trocisci quidem sunt magis conuenientes ei cuius febris est adherens in suo stomacho quasi

ipsa sit ethica.

¶In pte ista ponit scōm canonem in quo implicantur tres propositiones.prima. trocisci non sunt conuenientes in principijs febrium putridarum secūda.non conueniunt nisi post euacuationem et digestionē.tertia.trocisci magis sunt cōuenientes ei cuius febris est adherens in suo stomacho quasi ipsa sit ethica

Dubitatur vtrum trocisci conueniant in febribus putridis ante digestionem arguitur ꝙ sic.in principio ante digestionem competunt digestiua.sed aliqui trocisci sunt huiusmodi.ergo ⁊c.tenet consequentia et antecedens est manifestum. quia trocisci de campbora digerunt materiam calidam subtilē. et trocisci de caparis de eupatorio ⁊ de spica materiā frigidā.

¶In oppositū est hic Auic.et infra in hoc capitulo de causone.

Pro solutione premittenm quod trocisci.dicunt̄ a trocos grece idem sonante quod rota.sunt enim trocisci in forma rote.Inuenti autem sunt vt medicine scōm suam substantiam melius conseruarentur quarū vsus est necessarius cum aqua sirupi et huiusmodi in quibus sola virtus et non substantia ingreditur nō sint tante impressionis quanta est necessaria aliquando in alterando:aperiendo ⁊ prouocando et faciendo huiusmodi operationes medico necessarias.¶Premittendū scōo.ꝙ trocisci q̄dam sunt infrigidatiui quib⁹ vtimur in febribus calidis sicut trocisci de cāpbora de violis ⁊ silēs. Quidā calefactiui q̄bus vtimur in febribus frigidis sicut trocisci de reubarbaro de eupatorio de caparis ⁊ similes ⁊ sunt cū hoc subtiliantes aptitui ⁊ ꝓuocantes ⁊ similes habentes virtutes que ptinent caliditati.Trocisci aūt frigidi sunt duplices quidā sicci stiptici sicut quidā trocisci de ros. trocisci de berberis de spodio ⁊ similes. Quidaz humidi lenitiui vt trocisci de violis.Itē facti ex semine citoniorū violis sandalis mucillagine pfilij et similib⁹.Trocisci vero calefactiui facientes in febribus frigidis quidā sunt leuiter aperitiui sicut sunt trocisci de seminib⁹ ſ.anisо feniculo ⁊ filib⁹. Quidā fortiter;vt de assaro rubea et similes.

Quare dicant ⁊ vnde trocisci

Quibus premissis fit hec prīa cōclusio.In fe. calida nō conueniūt trocisci sicci stiptici.ratio qz coartant ⁊ cōstringūt materias ⁊ vias opilāt q̄bus debent educi.¶Scōa cōclusio.in feb.calida multe inflāmationis cōpetūt ante digōnē trocisci frigidi hūidi lenitiui.ꝓbatur.cōferūt em̄ notabilr infrigidando ⁊ non coartant materias nec; opilant.

De trocisc⁹ e vbi cōueniant

¶Tertia cōclusio.si febris nō fit multe inflāmationis sufficiunt aque ⁊ sirupi infrigidātes.ꝓbatur. sufficienter em̄ infrigidant et humectāt ⁊ nō sunt gustui horribiles sicut trocisci.¶Quarta cōclusio trocisci infrigidātes quāuis sint stiptici cōueniūt digesta materia et ꝑ parte eūata ꝓbat̄.qz remouent caliditatē remanentē post eūonem et cōfortant mēbra lassa et forsan exiccāt residuū materierum.ſō dixit Auic.nisi post digōnem et eūationē. Silr in trocisc⁹ calidis quib⁹ vtimur in feb.frigidis quatuor sunt ponende cōclusiones.¶Prima in feb.frigidis in principio nō competunt trocisci calidi fortiter aperitiui.Ratio qz agitāt materiā et eam difformiter exiccant ⁊ ingrossant.et q̄nq; mouendo materias ad meat⁹ angustos opilant.¶Scōa cōcio.in fe.fridis in ꝑn°.possumus vti trocisc⁹ leuiter aperitiuis propie si materia sit in stomacho

sit in stomacho ꝛ locis propiquis.probatur.quia indigemus medicinis q̄ morā trabāt in locis illis vt melius perficiantur operatiões quas intendimus.Ex quo sequitur ꝙ in flegmaticis febribus frequentius q̄ in alijs bmōi trocisci cōueniunt. ¶Tertia cōclo.si materie sunt in venis et locis distantibus et angustis conuenientiores sunt sirupi et aque q̄ trocisci. ꝓbatur.qr magis penetrāt. ¶Quarta conclusio. digesta materia et minorata cōueniunt trocisci magis aperitiui.ꝓbatur.qr tunc nō timentur nocumenta de ingrossatiõe materie et opilatione que timētur in principio.ꝛ cuz boc iuuant ad digestionē et expulsionez materie. ¶Nota tñ ꝙ cōclusiones posite intelliguntur in cura regulari et merito curationis feb.nā coacte et merito aliarum dispositionū que aliquando febribus coniunguntur damus trociscos stipticos ab initio vt quādo febri cōtungitur fluxus.Cōsiꝛ aliquā do coacte damus trociscos in p̄ncipio fortiter apientes et ꝓuocantes vt qñ esset retenta vrina aut esset aliud simile accidēs febri cōplicatuz. Et ex bis manifeste sunt prime due ꝓpositiones in textu presentis canonis implicite. ¶Sed ꝑ declaratione tertie ꝓpositionis sciendū ꝙ per feb. adherentē stomacho quasi sit etbica debemus intelligere caliditatez firmā et babituatā in substātia stomachi.bec em̄ nō est etbica nisi procedat a caliditate cordis.Est em̄ necessariū iuxta superius determinata ad esse febris ꝙ sit ꝓcedens a corde vbi ergo esset caliditas affixa stomacho nō ꝓcedens a corde bec nō esset etbica sed quasi etbica: qr fixa et babituata.pro bac remouēda cōueniūt magis trocisci q̄ aque et sirupi quare magis infrigidant.tū qr plus est in eis de multitudine forme:tū qr longiorē morā cōtrabunt in stomacho bec aūt caliditas pōt esse facta in stomacho a presentia ciborum et bumorū calidorum qui longam morā in stomacho cōtraxerūt que pōt remanere.ꝛ post ipsorū a stomacho eductionē.ꝛ similiter intelligi pōt de quacunq; mala cōplexione stomacho affixa et cuicq; alteri membro.

De cōsuetudine quantū vadat.

¶Et dimissor consuetudinis in regimine suo sentit febrem quandoq;.et nō est tantum nocumentū quoniam causa eius est dimissio consuetudinis in regimine.

¶Tertius canon.quando dimissor consuetudinis in regimine suo incurrit febrem nō est tantum nocumentum supple quantum esset si prouenireat ab aliqua causa corporea.quoniam causa buius febris est dimissio cōsuetudinis in regimine:et non causa corporea:cuius aliquando difficilis est remotio. lapso enim redeunte ad suam consuetudinem vel ad aliquod sibi proportionabile facile redibit ad pristinam sanitatem.buius exempla multa dari possunt que subticeo breuitati indulgens prolixior enim fui ꝙ ab initio decreuerim. Utrum aūt liceat miscere digestiua cum solutiuis est questio soluta de mente medicorum.babemus enim plurimos sirupos traditos ab auctoribus in quibus solutiua cum digestiuis miscentur sicut sirupus de epitbimo. Et est de intentione Auerroys septimo colliget.et Auicen. boc confirmat tertio cano.in capꝰo de singultu ponens quandam medicinam quā verificat que est partim solutiua partim prouocatiua partim digestiua et partim stomachi cōfortatiua.et sic dei gratia sit finis expositionis buius difficilis capituli.

De solutiuis ꝙ digestiuis.

¶De cibatiõe febricitantiū in gñali. Cap.viij.

¶Lias ꝙ cōuenientiores cibi febricitantibus sunt cibi humidi et proprie ei cuius cōplexio est humida ex infantib⁹ et grossis conuenunt enim ex hoc ꝙ assimilantur complexioni et ex hoc ꝙ sunt cōtrarij egritudini.

¶Cum Auic.in capitulo precedenti posuit canones vniuersales pro curatione febrium putridarū decet vt in ꝫ capitulo doceat cibare bos febricitantes putride.et boc est quod dicit rubrica buius capituli.Habet boc capitulum tres partes. In p̄ma docet conuenientē qualitatē ciborum.In secūda boram cibationis.In tertia species diete. secūda ibi.(Cumq; accidit febris.) tertia ibi.(Et scias ꝙ de cibatione.)In prima parte dicit scias ꝙ cōuenientiores cibi scz febricitantibus febrib⁹ putridis sunt cibi humidi et proprie ei cuius cōplexio est būida ex infantib⁹.idest pueris:ꝛ grossis.i.carnosis.conueniunt enim bis scz pueris et carnosis.tum qr assimilantur eorum complexioni humide que cōseruantur similibus.tū qr sunt cōtrarij egritudini.s.febri que est virtualiter morb⁹ siccus.et bic est aforism⁹.27.prime particule humide diete ꝛc. ¶Primo notandum ꝙ per cibos Auicē.etiam intelligit potus ambo enim debent esse potentia humidi et etiam ꝼm plurimum melius vt etiam cibi sint actu humidi.i.liquidi.sic em̄ per eos corpus melius humectabit̄.bec vera sunt sumendo indicationem a febre que est siccitas virtualiter:quia absolute bec non sunt semper vera cum cōtingat aliquando corpus febriens esse valde lapsum ad humidum:ad cuius lapsum medicus baberet maiorem intentionem q̄ ad febrem. et idem sentiendum est de cibis frigidis qui semper conueniunt in ratione febris:licet aliquando ratione humoris aut lapsus ad frigidum complexionaliter disconueniant.Expressit autem Auicē. magis humidos q̄ frigidos .qr maiora nocumēta possunt cōtingere ex frigidis q̄ ex humidis febrientibus būide.s.opilatiões humorū incrudatio et similia.ideo ꝼm plurimum cibi humidi sunt cōuenientiores q̄ frigidi et multomagis q̄ sicci. ¶Secundo notandum.ꝙ corporibus naturaliter humidis siue merito etatis siue merito cōplexionis cōpetunt humidiora intensiue q̄ corporibus naturaliter siccis ambobus equaliter febrientib⁹ supra proprium temperamentum. potentius tamen humida conueniunt siccis q̄ humidis. Prima pars buius conclusionis ꝓbatur de intentione eius in bac parte.et preter rōnem eius est alia efficax.quia cibi minus humidi q̄ sit corpus naturaliter humidū nō p̄ñt ipsum būectare.cum nibil agat vltra gradū proprium:quin tñ humectabunt corpus naturaliter siccū.qr babebūt plus de būditate q̄ ipsum. ¶Secūda vero pars cōclusionis est manifesta.qr vbi est maior resistentia ibi deberet esse maior potentia.sed maior resistentia humectantibus est in corpore naturaliter siccо q̄ in corpore naturaliter būido ipis equalr febrientib⁹ respectu ꝓprij tēperamēti.Ad̄ reducēdo ad actū practicuz dabimus corpori siccо gratia exempli. cibos humidos in primo.sed in magna quantitate. sed humidis cibos humidos in secunda in pauca quantitate.bi enim sunt intensius humidi quā priores. sed priores potentius humidi ratione maioris multitudinis forme quam potentia rei insequitur. Et eadem sententia est de frigi/

dis exhibitis corpori calido et frigido equaliter febrientibus respectu proprij temperamēti.

¶ Cunq; accidit febris et natura est ficca non cibes penitus dum non egreditur perfecte fex et oportet vt occurrant eis paroxisimi periodici et paroxisimi qui sunt fortes ventribus ipsorum vacuis in quibus nō sit cibus omnino.nam si cibati fuerint in illa hora occupabitur natura in digerendo et dimittet digerere et expellere et confirmabitur egritudo et prolongabitur.Et ꝓpter illud oportet vt postponant cibationē vsq; ad declinationē et in eo quod est post ipam Et si accidat forte vt hora declinationis sit hora cōsuetudinis in cibo:tunc est melius q̄ esse potest.

Canōes de hora cibationis.

¶ Hic docet horā cibatiōis dans duoscanones. Prim⁹.nō cibes febrientē penit⁹.i.nec cibo multo nec pauco nisi mundatis intestinis a fecibus perfecte.i.sufficienter.et nō intelligas perfecte.i.totaliter. hoc enim esset valde difficile et nō fieret absq; egri debilitate:immo semper bonū est vt in intestinis remaneat aliq̄d fecis in qua voluptuētur.sed educende sunt feces dure que diu steterint in intestinis.harū em̄ presentia cum multe sunt cibum vaporibus suis putridis corrumpūt. posset etiā sequi colica .et hec in cura regulari intelligenda sunt et in hoie qui cōsuenit assellare semel aut pluries in die naturali.In his em̄ qui naturaliter nō assellarent nisi semel alternis diebus aut rarius nō esset tanta necessitas.¶ Scōs canon.opz q̄ occurrant eis.s. febrientibus paroxismi periodici.i.febrium interpolatarū et paroxismi q̄ sunt fortes.i.exacerbationes continuarum ventrib⁹.i. stomachis ipsorumvacuis in quibus nō sit cibus omino.Et hic est affo.prime particule. In paroxismis subtrabere opz.apponere em̄ lesio est. Nam si his aduenientibus cibati fuerint natura occupabit circa cibū t dimittet digerere t expellere materiam tam cōiunctā q̄ antecedentē et cōfirmabit egritudo t plongabitur paroxismus t tota egritudo.Secūdo dicit q̄ ꝓpter illud opz vt postponant cibationem vsq; ad declinationē.s.particularem.t in eo qō est post ipsaz declinationē.i.vsq; ad tēpus quietis.s.perfecte in interpolatis aut maioris quietis potis in cōtinuis.Et hec ē sntia ypo. primo regiminis acutorū in fine.Tertio dicit q̄ si forte accidat vt hora declinatiōis.s.particularis sit illa in qua ille qui est eger fuerit cōsuetus cibari tēpore sanitatis est melius qō esse pōt.cū natura multum gaudeat cōsuetudine.¶ Sed nota q̄ si tempus inter finēvnius paroxismi aut exacerbationis t principium alterius sit modicū.medicus debet esse multo magis sollicitus de principio alterius quam de declinatione precedentis. cibandus ergo est eger potius in paroxismo precedente.i.ante initium paroxismi sequentis tanto tempore q̄ cibus in aduentu paroxismi sequētis sit digestus saltem prima digestione.hoc aūt tempus diuersificabitur ꝑm quantitatē cibi t ꝑm facilem aut difficilem eius digestionem.t tertio ꝑm potentiam stomachi digerentis:nā medicus inter omnia tēpora particularia debet esse magis sollicitus de ꝓncipio ne eger cibetur in eo.secundo de statu.et tertio de augmento.et quarto de declinatione.Et si non potest principium vitare det cibos minus corruptibiles sicut ptisana panem lotum et similia.

¶ Et scias q̄ de cibatione et regimine est quod est subtile valde et de eo qō est grossum valde.et de eo quod est inter illa.et est pars eius decliuis ad subtile plus et pars eius decliuis ad spissum plus. Diete species.

¶ In parte presenti ponit species diete vt doceat illas eligere ꝑm exigentiaz.habet hec pars duas partes.in prima ponit species diete. in secunda docet eas eligere.secunda ibi.(Et subtiliationez quidem.)Prima pars iterum in duas.in prima nanq; enumerat eas.in secunda declarat.secunda ibi.(Et subtile vltimum.)In prima dicit scias q̄ de cibatione et regimine est aliquod quod est subtile valde:idest dieta valde subtilis. Et de eo est quod est grossum valde idest dieta grossa valde.t est quod est mediuz inter illa idest dieta media inter subtilissimam et grossissimam. et istius diete medie est pars eius que declinat ad subtilem pl⁹ idest ad dietam subtilissimam.et pars eius que declinat ad grossum plus idest ad dietam grossissimam.et tu supple quod est pars eius que est media inter hec extrema diete medie inter grossissimam et subtilissimam.

¶ Et subtile vltimuz in subtilitate est prohibitio cibi. et grossum valde est administratio ciborum sanorum hominum.

¶ In parte presenti declarat species diete.t primo subtilissimam. secundo grossissimam. tertio mediam inter illas.secunda ibi.(Et grossum valde.)tertia ibi.(Et illi qui.)In prima parte dicit quod dieta tenuissima est prohibitio cibi.i. nihil cibi exhibere.in secūda dicit qō dieta grossissima est administratio ciborum sanorum hominum sicut carnis bouine porcine et similium:habentiuz tamen magnam latitudinem scōm quantitatem et varietatem eorum que exhibentur.¶ Primo notandum quod dieta descriptiue est regimen in cibo et potu debitum scōm exigentiam eius cui exhibetur.et hoc regimen habet latitudinem magnam terminatam a subtractione cibi penitus vsq; ad dietam sanorum.et ambo extrema huius latitudinis. et similiter medium inter illa habet latitudinem que res manifesta est in dieta sanoꝝ que est grossissima et in dieta media.sed in dieta tenuissima declaratur.Nam quandoq; prohibetur cibus per vnam diem naturalem: quandoq; per tres dies.certum est quod illa que subtrahit cibum per maius tempus est magis tenuis. De dieta tenuissima in febribus valde acutis.

Sed dubitatur an sit dare febrem in qua nullus cibus cōpetat.videtur quod nō per ypo.primo regiminis acutorum dicentem. Caue ne vna die permittas egrum esurire.¶ Amplius in febre dandum est qō valet contra febrem.sed talis est dieta humida. prima affor.¶ Amplius in statu et ante statum est aliquid afferēdum .prima affor.¶ In contrarium est hic Auicen.

Ad hoc dubium dicendum est de intentione auctorum quod est dabilis febris acuta in tertia die terminada in qua scōm auctores nihil cibi esset exhibēdum et ipsius exhibitio forte occideret diuertendo naturā a pugna cōtra materiā nec de hoc mireris iā vidi mulierē patientē fluxū vētris q̄ stetit ꝓpter obstinationē octo dieb⁹ absq; cibo nec bibit nisi

bit nisi aquam:que tamē in fine dicti ,temporis li berata est et a febre ⁊ a fluxu. Et aliam vidi pro pter impotentiā deglutiendi non comedisse vsq ad septimum que tamen superuixit.Secūdo dico ꝙ nostro tēpore hec dieta nō est obseruanda. naz dandū est aliquid cōsuetuz prima affor. homines em̄ nostri tēporis magis indulgent gule ꝙ tēpore ypo.Et debemus semp dubitare de casu virtutis cum nesciamus distincte quantū virtus constet:et quanto tēpore constare posset absq cibo.⁊ fortas se cadente virtute oportebit cibare tēpore crisis. ꝓpterea melius est ante statum aliquid dedisse.⁊ eo magis.qz nescimus quantum status est longin quus.¶ Preterea debemus timere infamiam quā etiam timuit Rasis. 18. continentis capitulo de mirabilibus casibus.ne si eger periret dicat vul gus nos eum fame occidisse.Est enim bonor fere ciuilis vite finis.primo etbico.⁊ qui nō timet in famiam indecēs est ⁊ inuerecūdus. tertio etbico. ¶ Preterea minor error est declinare ad dietā gros siorem ꝙ oportet ꝙ ad tenuiorez. in tenuibus em̄ dietis magis peccant egrotantes.prima affortis. immo nō auderem transire scōam diem quin ali quid exhiberem:sicut aquaz ordeivel aliquid simi le.Ratio autem quare egri diutius possunt viue re sine cibo ꝙ ipsi sani est.qz quāuis eorum calor sit intensior tempore febris ꝙ tēpore sanitatis et ratione huius magis resoluat humidum.tamen ratione multitudinis caloris,est potentior tempo re sanitatis ꝙ tempore egritudinis ⁊ magis resol uens cuz calorpaucificetur tempore egritudinis. ¶ Preterea fames que adest tempore sanitatis ⁊ nō tempore egritudinis est causa vt magis calor exacuatur:et propter tristem sensationem magis infame spiritus resoluantur.

Notau dignū ⁊ Rasi peno.

Verenda est te nuissima dieta

Sed ad rationes in oppositū sua dētes ꝙ nō com petat tenuissima dieta respondetur. ¶ Ad primā ꝙ ypo.loquitur in febre prolongabili tempore in quo nō potest eger stare sine cibo. ¶ Ad secundum dicendū ꝙ aliqua valent cōtra febrē ex parte vna que magis nocēt ex parte altera. ¶ Sed ad tertiā dicit ꝙ verū est qn̄ status est longiquus supra ter tiam dīē. ¶ In questiōe aūt querente vtrū aliquis febriens debeat grossius cibari ꝙ ipse sanus cre do tenēdas esse bas cōclusiones. Prima. ꝙ null? febriens in vnica cibatiōe grossius cibari debz ꝙ ipse sanus ceteris paribus.ꝓbatur.qz virtus di gestiua est debilior. ¶ Scōa cōclusio.aliqs febriēs in toto decursu sue feb.grossius cibandus est quā tum ad id quod conuertitur in substantiā eius ꝙ ipse sanus in equali tēpore. Tertia conclusio.ꝑm plurimū febrientes grossius cibandi sunt quantū ad id quod conuertitur in eorum substantiam to to decursu suarum egritudinum ⁊ suarum neutra litatum ꝙ ipsi sani in equali tēpore.ꝓbatur.cum magis resoluātur in eodē tēp ore ⁊ oporteat ipos pristine sanitati restitui.et ex huius probatiōe pē det probatio secūde conclusionis.

¶ Et illi qui sequuntur latus eius subtile qō est medium est vt sit cōtētus in cibo suc co granatorum ⁊ iuleb subtili valde.⁊ post ipsum aqua ordei subtilis ⁊ post ipsam aq̄ ordei grossa et oleribus frigidis et humi dis sicut attriplices ⁊ spinachia et blitis et similia et postea lixt ordei sicut est et est medium.

¶ Nunc determinat partes diete medie.et primo declinātez ad subtilissimam.secūdo mediam.ter tio declinantē ad grossissimam.⁊ qz posuerat lixt ordei medium extollit ipsum multis laudibus.et ipsum cōparat ad alia.secūda ibi.(Postea lixt or dei).tertia ibi.(Et illi qui sequuntur.)quarta ibi. (Et lixt quidē ordei.)In prīa dicit ꝙ illi q̄ sequū tur lat? subtile debēt esse cōtenti succo.i.vino gra natorum.est enim pauci nutrimēti ⁊ frigidi.In se cundo loco versus dietam mediā est iuleb subtile. idest aqua zuccarata pauci zuccari ⁊ est qua fit pa tum.et post ipsum est aqua ordei grossa de qua in fra. Et post ipsam sunt olera frigida et humida si cut sunt attriplices.i. crisolocbanna.et est dictuz olus aureum spinacbia blitis ⁊ similia sicut lactu cae et endiuia.

De media die ta.

Sed contra. qz hmōi olera sunt dieta sanorum.ergo nō sunt die ta subtilis. ¶ Respondet ꝙ sunt dieta sanorū ad hunc intellectum. qz ipsis vtuntur sani sicut ⁊ vi no granatorum.sed nō sunt dieta sanorum ad in tellectum medicorum.qz cū ipsi solis nō possent in suo robore cōseruari .debentur tamē ipsa sola egris pro pauco tempore in egritudinib? acutis magis attendēdo egritudini ⁊ cause eius ꝙ robo rātutis ne crescat materia morbi.i.ne natura di uertatur per dietā grossam a pugna cōtra morbū Postea est lixt ordei.i.ptisana sicut est.i.nō colata Sed qūo fiat ptisana colata ⁊ nō colata dicet in sequēti ca.et est mediū.i.dieta media .Qō autem sit media non pōt demōstrari:sed credimus anti quis.Utruz tn̄ lixt ordei sit dieta media per equi distantiam inter extrema totius diete humane an solum inter extrema diete cōuenientis hominib? egris.non intendo ad presens determinare forte vtrūq pōt defendi.Credo tn̄ intentionē auctoruz fuisse ponere ipam mediā iter extrema diete egro rum quibus aliquid datur vt patere pōt ex dictis Auicen. in parte presenti qui exemplificando nul lam facit mentionē de dieta sanorum:nec de die ta tenuissima que est nihil dare.

De gallo ⁊ gal lina.

¶ Et illi qui sequuntur latus grossi sunt galli et galline extremitates et subtiliores eis sunt allzobugi et pulli.et subtilius eis sunt alchangi et oua sorbilia pauca subti lia et pisces parui.⁊ subtilius eis sunt lixt ordei sicut est:et subtilius eo est panis simi le solutus in aqua bene frigida solutiōe bo na subtili.grossius aūt cibus fortior est eo. In hac parte declarat partē diete medie termina te ad dietā sanorū incipiens ab extremo grossiori eiusdem tendens versus medium. In primo loco ponit gallos satis grossos:nondū tamē coeūtes. et galline extremitates.scz alas ꝑm oēs partes q̄ sunt extra pectus.In scōo loco ponit allzobugi.i. pdices et proprie iuuenes.gallos paruos qui in terdum a Rasi vocantur gallicelli femelle tn̄ ab auctoriz? magis laudant.In tertio loco sūt atbi nargi.i. aues pue ⁊ ꝓprie ficedule.⁊ cū bis ponit oua sorbilia pauca:vt puta duo.subtilia.i.parum cocta ⁊ pisces puos petrosos.bi em̄ sunt pauci nu trimenti ⁊ subtilis. ¶ Ultio ponit lixt ordei sicut est.idest nō colatum ⁊ est medium.Et deinde dicit quod subtilior ꝙ lixt ordei est panis simile.idest optime farine frumenti dissolutus in aqua frigi da dissolutione bona idest exquisita subtili idest quod sit multa aqua et parum panis ita vt bibi

possit. Et hic cibus ponitur in latitudine subtilis diete ppter paucitatem panis. lotio aũt remouet partẽ fermentalẽ calidam. Sed apud Azararium lauatur solum pluries infundendo super ipsum aquam frigidã et nõ manibus cõterẽdo. grossus aũt sez panis nõ dissolutus esset cibus fortior existens in latitudine diete grosse. vt puta quando frusta panis non loti bullirent cum aqua donec fieret cibus quem panatam appellamus nõ sorbilis: sed masticabilis. ergo panis vno modo preparatus est in latitudie diete subtilis. alio modo in latitudie diete grosse.

¶ Et lizist quidem ordei est bonus cibus. ipsium enim aggregat ad glutinationem et digestionem suam et lenitatem et planitiem et lubricitatem et absterſionem et humectationem et contrarietatem febris ⁊ sedationem sitis et velocitatem penetrationis et ablutionem ⁊ nõ est in eo stipticitas quapropter nõ resident neqz figitur in poris et meatibus quãuis sint cõstricti et nõ est in ea adherentia cum incedit per meri. et fortasse abstergit spissum flegmatis. Et quando bona fit eius decoctio non inflat omnino.

Laudes lizist ordei.

¶ In parte presenti Auicen. primo multis laudibus extollit lizist ordei .i. ptisanam ordeaceã. scõ o cõparat ipsam ad quedaz alia. scõa ibi. (Antiqui quidem.) In prima parte dicit q lizist ordei est bonus cibus febricitantibus: qz habet multa iuuamenta ⁊ nullum nocumentum. Iuuamenta autez sunt. qz bz glutinationem per quam humores nimium subtiles ⁊ fluxibiles digerit inuiscãdo eos. Secũdo habet digestionem. qz est facilis digestionis. Tertio lenitatem. qz lenit ⁊ mollificat obiectum expellendum. Quarto planitiez. qz remouet inequalitates que sunt in membrorum superficie per quas pbibetur euacuatio. Quinto lubricitatem per quam obiectum lubricando expellitur. et hec lubricitas sequitur ad planitiem ⁊ lenitatem de quibus supra. Cum enim obiectum expellendum est factum lene fm eius superficiez ⁊ via per quam transit est facta plana facile lubricat obiectum expellendum. Sexto habet absterſionez per aliquas partes subtiles separantes humorẽ adherentem a membri superficie. ¶ Septimo habet humectationem pbibentez corporis exiccationẽ Octauo habet contrarietatem febris: cum febris sit calor: sed lizist ordei sit frigidum. Nono sedat sitim infrigidando et humectando ⁊ humidum roriduz restaurando. Decimo velociter penetrat. qz cito nutrit eo q est facilis digestionis et subtilis substantie. Undecimo abluit per aquaz ⁊ per partes quasdam subtiles ad quam ablutionez sequitur mundificatio meatuum. Duodecimo nõ habet stipticitatem propterea nõ resident nec figitur in poris et meatibus qui sunt ampliores q̃ poris quãuis sunt cõstricti siue naturaliter siue preter naturaliter. Decimotertio nõ est in eo adherentia cum incedit meri cũ sit applanatiua superficiei eius nec habet viscositatem magnã qua adhereat. Decimoquarto fortasse. i. aliquãdo abstergit spissum flegmatis: scz quãdo spissitudo nõ est magna. ⁊ hoc facit per quasdam partes subtiles. et multo magis hoc faciet si zuccarũ sit sibi admixtũ Decimoquinto quãdo bene coquitur non inflat omuino. humidum enim ventosabile per bonam decoctionem resoluitur. et hoc est quod voluit dicere Auicen. q lizist ordei aggregat idest adiungit ad glutinationem que est prima eius proprietas hic posita. decimoquarto. alias proprietates de quibus statim dictum est. et hoc Auic. sumpsit ab hyppocrate primo regiminis acutorũ.

¶ Et antiqui quidem vsi sunt vbi necessaria est subtiliatio regiminis subtiliozis regimine qõ est lizist ordei et aqua ei⁹ aq̃ mellis plurime aque: quoniã nutrimentũ eius est parum. ⁊ q ipsa facit penetrare aquam. et eius humectatio ⁊ absterſio ⁊ eius apertio et prouocatio eius est multum. et caliditas eius est cõfracta. Et ipsa proculdubio quã doqz addit in virtute additionem quandaz quãuis sit parua. et sequitur eam sirupus acetosus de melle: sed est grossior et nutribilior et fortioris absterſiõis ⁊ incisionis. ⁊ non est in eo de calefactione de nocumento viscerum calidorum: qõ est in aqua mellis: nunc autem mel cãne quod est zuccarũ et proprie mundificatum est melius melle apis. lz eius absterſio sit minor absterſione mellis. ⁊ similiter sirup⁹ acetosus de zuccaro. et sit sufficiẽtia in sirupo acetoso: sed fortasse faciet incurrere raſuram intestinorũ. et hoc quidem timorosuz est in egritudinibus acutis.

De lizist ordei.

¶ In hac parte cõparat primo lizist ordei ad quedam alia auctoritate antiquorum. scõ o excusat se ab vlteriori determinatione aq̃ ordei ⁊ sirupi acetosi cum de his et modo vtẽdi eis sit facturus sermonem singularẽ scz capitulũ quod sequitur. secunda ibi. (Et nos ponemus.) In prima parte dicit q antiq̃ in egritudinib⁹ i q̃b⁹ erat necessariũ regimẽ subtilius q̃ lizist ordei vsi sunt et aqua ordei de qua in sequenti capitulo. ⁊ aqua mellis plurime aque supple pauci mellis. qz nutrimentum ei⁹ est paucũ. Et secũdo qz mel facit penetrare aquaz ad mẽbra ipsis aquam mellis ob sui dulcedinem attrahentibus. Tertio. qz eius scz aque mellis humectatio absterſio apertio et prouocatio est multa: que omnia in febribus conueniunt et maxime flegmaticis aut pendentib⁹ ab humore grossiovbi non sit multa caliditas. ⁊ caliditas etiã eius est cõfracta idest remissa per aquam. vnde nõ est apta multum inflammare. Quarto proculdubio addit in virtute additionem quandam quãuis parua sit idest nutrit quãuis eius nutrimentum sit modicũ et sequitur ipsam. s. aquam mellis sirupus acetosus de melle apum. sed est grossior. i. magis spissus habens plus de melle q̃ aqua mellis. ⁊ sic est nutribilior et fortioris incisionis ratione aceti et fortioris absterſionis ratione pluris mellis ⁊ nõ calefacit viscera sicut aqua mellis ratione aceti infrigidantis. ideo quãto est plus acetosum tanto minus calefacit. Postea subdit. mel cãne quod est zuccarum et proprie mundificatum idest trium octarum est melius melle apum. licet eius absterſio sit minor absterſiõe mellis. ⁊ similiter sirupus acetosus de zuc. est melior sirupo acetoso de melle. et sit sufficientia in sirupo acetoso de zucca. est enim conuenientior in febribus secũdũ plurimum

q̃ aqua

q̄ aqua mellis et q̄ sirupus acetosus de melle ba
bens tantum absterſionis et inciſionis quantuz ē
opportunum.ſed fortaſſe faciet incurrere raſuraz
id eſt excoriationem ſcilicet inteſtinorum que dici
tur diſſinteria .et hec quidem ſcilicet diſſinteria ē
timoroſa in egritudinibus acutis in quibus fre/
quentius accidit q̄ in cronicis. propterea cauen/
dum eſt a ſirupo acetoſo in paratis ad diſſinteriā
et multo.magis in bis in quibus inceperit.

¶Et nos ponemus aque ordei potatio/
nem. et ſirupi acetoſi ſermonem ſingularē.
¶Hic promittit ſe facturū ſermonē ſingularē.i.ca
pitulū propriū de.ſirupo acetoſo et aqua ordei..et
de modo adminiſtratiōis eorū. ¶Primo notandū
q̄.quāuis antiqui et Auicē.multū in parte preſen/
ti laudent aquā mellis in febribus:tamen nō vti/
mur ea timore inflāmatiōis propter caliditatem
et dulcedinem ſuam.et magis timenda: eſt ipſius
inflāmatio tempore noſtro in quo eſt multus vſus
vini et rerum calidarū et humores calidi domināſ/
tur.verum in regione frigida et in frigidis egritudi/
nibus poſſemus vti ea.et ſimiliter ſirupo acetoſo
mellino.et conuenientior eſſet quā aqua ordei et ſi
rupus acetoſusde zuccaro:et proprie in bis in qui
bus facile cibus in ſtomacbo acetoſatur. ¶Secū/
do notandū quod mel apum eſt calidum et ſiccum
in ſcō.Et quāuis fiat ex manna cadēte ſuper fo/
lijs arborū collecto ab apibus.et ratio huius de/
beret eſſe tēperatū.tamē apum labor que ſunt no/
tabiliter calide facit ipſum eſſe calidū z ſiccū in ſe
cundo.Proportio autem aque ad mel in faciendo
aquam mellis apud Auēſue debet eē octupla.Si
autem vis facere ipſam minus calidam fac creſce
re aque proportionē ad mel.et ſi times inflationē
fac ipſam magz decoqui:et ſi vis ipſam magis ſo
lutiuā fac ipſam min⁹ decoq̄.zuccarū autez taber/
zet apud Auicē. eſt calidū in primo.licet ſcōm cō/
munem opinionē zuccarū trium coctarum ſit circa
temperiem in actiuis et paſſiuis:

¶Et ſubtiliationē quidez regiminis egri/
ſignificat natura materiei et poſſibilitas
uature in digerendo ipſam et reſoluendo z
euacuando eam.

¶Cū diſtinxerit ſpecies diete exēplificādo de eis
oſtendit hic ea que indicant de eis.et primo in ge
nerali:ſcō in ſpeciali.ſcōa ibi.(Et eſtas quidem)
Prima in duas.Primo oſtēdit que ſunt illa que in
dicant ſubtiliationē. In ſcōa oſtēdit que ſunt illa
que indicant ingroſſationez.ſcōa ibi.(Et dignior
horarū ad ingroſſandū.) Prima in tres ſcōz quod
tria ſunt que incidāt ſubtiliationē: licz etiā ponat
virtutem ſi ꝓſentit.ſcōa ibi.(Et dignior horarum
ad ſubtiliationem.) tertia ibi.(Et de illis que).

¶Notandum primo quod per ſubtiliationem re/
giminis intelligimus cibi diminutionez ſiue non
dationem. Omnis enim febris putrida indicat ci/
bi diminutionē reſpectu eius quod erat cōuenīs
in tempore ſanitatis:et hoc propter materiam ad
cuius digeſtionē et euacuationem volumus natu/
ram vacare. ¶Secundo notandū quod per natu/
ram materie intelligimus ipſam materiā et con/
ſequenter morbum ab ipſa pendentē. Omnis eīm
morbus prout pendet a materia eſt principale in/
dicans ſubtiliationē diete.virtus autem non indi
cat: ſed bene conſentit ſi fortis ſit.ipſa enim nō im
pedita a cibo tota conuerſa circa materiam me/
lius digerit reſoluit et euacuat:aut ſi poteſt ad be
nignum reducit.Et de bis eſt ſermo primo regimi
nis acutorum cōmento.xliij.

¶Et dignior horarum ad ſubtiliationez
eſt ſtatus.hic enim eſt vehementia occupa
tionis nature in pugna materiei. Et non
oportet vt ab ea recedens occupetur re il/
la .et proprie apud criſim. Ante vero illud
pugna nondum eſt confirmata.

Qñ z quō die/
ta ſubtiliāda.

¶In parte iſta dicit q̄ dignior horarū:ideſt tēpo/
rum vniuerſaliū ad ſubtiliandū dietam eſt ſtatus
ſcz vniuerſalis quo ad accidētia.quia in eo eſt ma
xime natura occupata in pugna contra materiam
et nō oportet vt ab ea pugna recedens occupetur
re alia:ſczcibo.z proprie apud criſim: ideſt tēpore
criſis.vel parum ante criſim.Sed ante illud libe/
rius cibus concedi poteſt cum nondum ſit pugna
confirmata:ideſt vehemens.Et hic ſermo quantū
ad primam partem eſt affortſ.decimus prime par
ticule.Quādo in ſtatu fuerit egritudo:tunc tenuiſ/
ſima dieta neceſſariū eſt vti.Et quantuz ad ſecun/
dam eſt alia pars affo. Prius vero vberius refi/
ciendum vt ſufficiat egrotans. ¶Notanduz q̄ hic
canon continet veritatem generaliter de ſtatu vni
uerſali quo ad accidentia ſiue ſtatus.quo ad acci/
dentia coincidat cum ſtatu quo ad digeſtionē ma
terie ſicut in morbis reſeruantibus materiam ad
vnicam creticam expulſionem: ſiue nō coincidat ſi
cut in morbis nō reſeruātibus. Tūc enim maxime
ſubtrabendus eſt cibus cum eſt ſtatus accidentiū.
et hoc cura regulari.Nam quandoq̄ coacte timo
re caſus virtutis oportet tempore ſtatus: immo in
ipſa criſi ingroſſare dietam dando aquam carnis
vinum et ſimilia.

¶Et de illis que ſignificāt et faciunt per/
tinere ad ſubtiliationem eſt vt ſi ſit neceſſi/
tas flebothomie aut ſolutionis vētris aut
cliſteris aut ſedationis doloris : tunc opor
tet vt des operam ad conſumendam illam
neceſſitatem: deinde ciba ſi neceſſarius eſt
cibus niſi ſit prohibens aliud.

Alī⁹ canō circa
ſubtiliatio/
nem diete.

¶In hac parte ponit tertium canonē circa ſubti/
liationem diete dicens quod de illis que ſignifi/
cant ſubtiliationē diete eſt vt ſi ſit neceſſitas flebo
thomie aut ſolutionis ventris: ſcz cū farmaco aut
cliſteri aut ſedationis doloris:tunc oportet vt des
operam ad conſumendam illam neceſſitatem.de/
inde ciba ſi neceſſarius eſt cibus niſi ſit prohibēs.
¶Notandū primo quod ſtāte neceſſitate alicuius
euacuationis debemus primo illam euacuationē
facere:deinde cibare. Cauſa eſt:quia nō debēt fie/
ri huiuſmodi euacuationes cibo exiſtēte in ſtoma
cbo.eſſent enim cauſa vt cibus nō cōuenienter di/
gereretur aut forte euomereť. Similiter dolor for
tis impedit cibationem diuertendo ſpiritus a ſto
macbo ad locum dolentem.quare debilitata dige
ſtiua vel retentiua ſtomacbi fit vt cibus vel male
digeratur vel euomatur.quapropter prius dolorē
ſeda.deinde ciba.dixit tamē niſi ſit prohibens.qr
propter caſum virtutis aut timorem caſus eius:
quandoq̄ cibamus anteq̄ flebothomemus. Et ſi
militer quando dubitamus ne propter flebotho/
miam colera repat ad ſtomacbum: vtputa in bis
qui in flebothomia parati ſunt incopizare pro/
pter raptum colere ad ſtomacbum. Similiter quā
doq̄ prius cibamus quam ventrem ſoluamus vo
lendo confortare virtutē.et de hoc eſt ſermo apud
Auicen.xj.tertij.capitulo de cura incopis: vbi di/

est quod quandoq; curatio facit necessariuz vt fiat mūdificatio. Et si tu times nocumētum eius oportet vt confortes stomachū et ad bibendū da vinuz odoriferū et ciba cibo laudabili. Quandoq; etiaz cogimur prius cibare quam clisterizare in hominibus quibusdam qui clisteribus leduntur cum sint ieiuni propter causas notas de quibus est multa sensibilitas. Unde statim cōmotione facta intestinis et euaporatione fiente in eis nocet stomacho. et de eis est multa debilitas stomachi. et sub hac intentione preceptū est in libro Rasis nono continentis. primo capitulo quod clistere non fiat stomacho ieiuno: quandoq; etiam multa debilitas et doloris prolongatio cogit cibare ante sedationem doloris. Et propter has causas dixit nisi sit probibens. Secundo posset intelligi nisi fit probibens: scz cibare completis bis necessitatibus. flebotbomia enim facta aut clisteri aut ventris solutione aut sedato dolore posset paroxismus superuenire. vnde cogeremur postponere cibationem.

¶ Et ingrossationem quidem regiminis significat virtus. Et dignior horarum ad ingrossandum est hora in qua virtus non est valde occupata in materia et est principiuz egritudinis. Et oportet vt succurratur nocumento illius ingrossationis cum sparsione: quoniā est leuius super virtute iterum.

Indicantia ingrossationē dicte.

¶ Ponit illa que indicant ingrossationē dicte: et dicit tria. Primū quod ingrossationem regiminis significat virtus. Secundū quod dignior horarum ad ingrossanduz dictam est hora in qua virtus nō valde occupata est in materia et est principiū egritudinis: scilicet vniuersale. Tertium quod oportet vt succurratur nocumento illius ingrossationis cum sparsione: idest diuisione et exhibitione cibi in pluribus vicibus: quoniam hec partitio cibi in pluribus vicibus facilius a virtute tolerat quā exhibitio multi cibi vice vnica. Non enim potest a virtute debili digeri. Unde si febrīs pfueuit comedere bis in die tempore sanitatis comedat ter: totum tamen sit minus quam tempore sanitatis.

¶ Primo notandū quod per ingrossationē non intelligit dictam grossam distinctā cōtra alias species dicte: sed ipsam cibationē. Illud em̄ quod de cibo datur non datur nisi propter virtutem: vt em̄ virtus nutriatur ⁊ nō morbꝰ cibus datur infirmo. ipsa enim virtus est cuius gratia cibamus ⁊ nō febris: vt Gal. dicit in cōmento illius affo. Contemplari oportet. Et primo regiminis acutorū. Sicut ergo morbꝰ siue materia pricipaliter indicat subtiliationem siue ablationē cibi: et virtus est cōsentiens: sic virtus principaliter indicat ingrossationem siue dationem cibi et morbus est sicut consentiens. ¶ Secundo notandū quod per ingrossationem cōuenientē in principio magis quam in augmento et statu intelligit quācunq; cibi exhibitionem siue fit dieta tenuis sicut in principio morborum acutoꝝ: siue fit dieta grossa sicut in principio cronicorum. Plus enim cibi debemus exhibere in principio quā in augmento et statu vniuersalibus In declinatiōe tamen vniuersali debemꝰ grossius cibare quam in principio vniuersali. Et hec vera sunt et obseruanda in regimine egri vniuersali cōcernente decursum egritudinis per omnia sua tempora. Nam in principio plus cibi exhibemus in augmento minus. in statu adhuc minus aut nibil et proprie hora crisis. Sz in declinatione grossius dictamus q̄n in ceteris. in regimine tamē particulari propter aliquam causam vrgentem facimus contrarium. nam in principio aliquādo multum subtrabimus cibum propter plenitudinem q̄ aliquando est in principio. et non tanta in temporibus sequentibus. quandoq; plus de cibo afferimus in statu timore casus virtutis. Item aliquando in principio subtiliamus dietam cum ignoramus egritudinem vt natura conuersa contra morbum non impedita a cibo ipsum superet aut manifestet: vt dixit Auicenna in cura vniuersali febrīū putridarum. ¶ Et nota q̄ hoc regimen vniuersale supascriptum intelligitur taliter esse obseruāduz in temporibus vniuersalibus distinctis penes accidentia et non penes materiam quando non coincidunt sicut non reseruantibus materiam aduenticam creticam expulsionem de vtriq; simul intelligitur. sed in morbis immaterialibus sicut in ethicis non est hoc regimen vniuersale obseruandum. Quandoq; enim grossius dietamus in augmento et statu quātum ad multitudinem eius quod debet in substantiaz nutriti conuerti cū sit in bis maior resolutio q̄ in principio: licet quo ad vnam cibationem grossius cibemus in principio cum virtus sit fortior. In effimeris vero magis cibam⁹. in declinatione regulariter: licet in principio aliquā do notabiliter cibemus cum corpus propter causam precedentem est preter modum resolutum sicut in effimera ex fame ex excercitio ⁊ similib⁹. ¶ Et nota q̄ licet in omnibus egritudinibus materialibus in principio augmento et statu sit minus de cibo offerendum absolute: et quantum ad id quod conuertitur in substantiā nutriti. in toto tamen tempore declinationis et neutralitatis conualescentie est plus cibi offerendum quantum ad id quod cōuertitur in substantiam nutriti q̄ tempore sanitatis. aliter non reduceretur ad pristinam sanitatez cum ex egritudine sit consumptus. et accipio ly toto catbegorice. Similiter credo ex eodez fundamēto q̄ in tempore etbice. sit plus cibandum quantū ad id quod conuertitur in substantiaz nutriti q̄ in equali tempore sanitatis ipsi⁹. plus tamē vna vice est. cibi exhibēdū ceteris paribus in sanitate q̄ in aliq̄ egritudine nisi forte in fame canina. ¶ Horum tamen oppositum posset defendi tenēdo maiorem posse fieri resolutionē in sanis a calore multiplicato in quanto q̄ in febricitibus a calore maiori intēsione ⁊ precipue exercitatis.

De dieta estatis.

¶ Et estas quidem propter suam resolutionem indiget additione cibationis et separationis eius. nam virtus nō sufficit ad digerendum illud quod multum est semel. Et quoniam resolutio in ea est per sparsionem: tunc oportet vt cambium sit per sparsionem.

Hic docet conuenientem cibationē et electionem specierū dicte magis ī spali. Et hz hec ps quinq; ptes. In pria docet eligere conuenientē cibatiōez scōm tpa anni In scōa fm species egritudinis: in tertia secundum diuersam dispositionem virtutis in quarta secūdum complexionem. in quinta secūdum etatem. Secunda ibi (Et cuz itellexeris) Tertia ibi (Et quando scis) Quarta ibi (Et de corporibus) Quinta ibi (Et senes quidem) Prima in quatuor. nam primo ponit cibationem conuenientem in estate. Secūdo in byeme. Tertio in autūno Quarto infert generalem indicationem a morbo sumptam

sumptam ipsam comparādo indicationi sumpte a virtute. Scō a ibi (Et in byeme) Tertia ibi (Et autūnus quidem) Quarta ibi (Et scias). In pri/ ma parte dicit duo. primum q estas propter suaz resolutionem scilicet magnam a caliditate contin gentis indiget additione cibationis q plus de ci bo exhibeatur q̄ tempore frigido in quo fit minor resolutio. Secundū est q indiget separatione eiꝰ. idest partitione ita q pluribus vicibus exhibeaī: et non multum cibi vna vice. Et huius partitionis subdit duas causas. Prima. quia virtus facta de/ bilis propter nimiam resolutionem in estate non sufficeret multum cibum simul vna vice digerere. Secunda. quia in estate resolutio est per sparsio/ nem. i. continua aut valde frequens oportet q cā/ bium. i. quod restauratur loco deperditi fit. p spar sionem id est continuum aut valde frequens vt in omnibus quo ad multitudinem et continuitatem vel frequentiam restaurando proportionetur reso/ lutioni.

Dieta byemis

¶ Et in hyeme est res econtrario: quoniā propter paruitatem resolutionis eius non facit indigere cambio multo. Amplius si mul tum dederit cambium subito erit tolerans ipsum et fortis apud expulsionē eius.

¶ Hic est canon cibationis in byeme. et vult q ecō tra fiat scilicet q detur minus de cibo q̄ in estate propter paucitatem resolutiōis non facientem in digere cambio multo. Vult secūdo q detur cibus in quantitate maiori vna vice: quoniam virtus est fortis cum non sit resoluta sicut in estate potens multum digerere cibum qui est cambium resoluti. et est fortis apud expulsionem eius ad mēbra nu/ trienda cum est digestus'. Aut aliter apud expulsio nem eius scilicet superfluitatis que in digestione eius resecantur. Aut tertio apud expulsionem eiꝰ. id est quando cibus est expulsus per omnes dige/ stiones stat virtus constans absq; cibo nouo pluri tempore. quia non ita dissolutur sicut in estate. Et ex hoc textu aperte liquet plus de cibo esse offerē/ dum in equali tēpore: vt puta die naturali in esta/ te q̄ in byeme. Econtra vero in byeme minus de cibo esse offerendum in equali tempore: ꝫ in vna vice plus exhibendum sit. et per cibum hic intelli/ ge cibū et potū: nā per vtrūq; humidū deperditus est aptū restaurari. ¶ Notandū ne contingat erroꝛ in expositiōe huius textus q resolutio et restaura/ tio quantū ad dispositiōes sunt motus continui. semper em̄ calor disponit ad resolutiones humidi ꝛ ipsius restaurationē: sed quantū ad resoluta ꝛ re staurata nō sunt motus ꝓtinui: imo hoc mō resolu tio ꝛ restauratio sunt mutationes q̄ fiunt in instāti Nam si hoc mō accepte essent cōtinue sequeretur in quacunq; parte tēporis fore infinita, resoluta ꝛ infinita restaurata: et cōsequēter in quacunq; par te temporis infinitum resolueret ꝛ infinitū restau raretur. Qui tamē tenent formā substātialē in reso lutione deperditi successiue et in restauratiōe suc/ cessiue acquiri possent defendere ipas esse motus cōtinuos. Et consequēter ꝓcederent q in quacūq; parte tēporis infinita resoluerētur ꝛ infinita restau rarentur. ¶ Ex quibus tamē nō sequit q in aliqua parte corporis resolutū ꝛ restauratuz sit infinitū. ¶ Sed bis omissis sequendo cōmunē opinionem dicamus de intentione Auicē. in hoc textu qō plu/ ra sunt resoluta et plura sunt restaurata in estate quam in hieme. ꝛ hoc est quod dixit per sparsionē.

¶ Et autūnus quidem est tempus malum et propter hoc oportet vt subtilietur in eo inter conseruationem virtutis et inter supe rationem materie et spargere paulatim in eo est melius: et prorsus spargere cum debi litate virtutis est melius egro.

Dieta autūnt.

¶ Hunc ponit dietam conuenientē in autūno di/ cens q autūnus est tempus malum. simulatur em̄ morbo de corruptiōe humorū. propterea oportet vt subtilietur in eo inter ꝓseruationē virtutis et su perationē materie: idest q taliter ordinetur dieta q virtus conseruetur ꝛ materia superetur. Et spar gere paulatim. idest cibū partiri: parum pro vice exhibendo est melius in eo vt virtus debilis in au/ tumno saltem in comparatione ad hiemem ꝛ ver possit bene digerere ne materia multiplicetur: et concludit q partiri cibum quando virtus est debi lis melius est egro cum virtus debilis non possit multum cibum vna vice sumptū digerere: et quia cum male digeritur suggerit materiam morbo.

¶ Et scias quod si nō esset illud quod per tinet virtuti esset magis necessarium vt sub tiliaretur cibus vltima subtiliatiōe: sed vir/ tus non suffert illud et deficit. et cum defi/ cit non valet curatio. Curans enim sicut sci uisti est virtus: non medicus: quoniam me/ dicus facit peruenire instrumentū ad virtutē.

Dieta a mor/ bo.

¶ In parte ista infert dietam a morbo sumptam ipsam diete a virtute sumpte comparando. Et di cit quod si nō esset illud quod pertinet virtuti esset melius quod subtiliaretur cibus vltima subtilia/ tione que est nihil dare: sed virtus non sufficit il/ lud et deficit: et cum deficit non valet curatio. Cu/ rans enim vt sciuisti est virtus nō medicus: scilicet principaliter. facit enim medicus instrumēta per/ uenire ad virtutē. Est itaq; virtus agens princpa le: medicus vero minister et subseruiens. porrigit enim instrumenta virtuti. iuxta illud Galeni ter/ tio tegni iuxta principiū. Omnium quidem natu/ ra operatrix: medicus vero minister. Sed hoc est ve rum nō semper: sed vt plurimum. Nam inurendo suendo secando carnem mortuā auferendo mem/ bra dislocata aut fracta ad loca sua reducēdo me/ dicus est principale agens iuxta illud Gal. quar/ to de ingenio sanitatis. Carnem quidem solidare et creare actiōe nature fiunt. medicine enim in his nihil agunt nisi quod ea que naturam impediunt expellunt. Amputare vero carnem et incendere nō actione nature fiunt sed cum medicinis fortiter exiccantibus.

Dubitatur vtrum dicta Auicēne in/ cibā/ do estate hieme ꝛ autumno cō tineāt veritatem. ¶ Pro solutione dubij premittē/ dum quod corpora regenda sunt duplicia. queda robusta siue merito cōplexionis siue merito etatis et hec sunt apta tēpore frigido fortificari per an/ tiparistasim et tempore calido debilitari propter nimiam resolutionē. queda vero sunt debilia que oppositio modo se habent. ¶ Secundo premitten/ dum qō licet dicta Auicē. possint verificari in cor/ poribus sanis et egris. intentio tamen Auicen. est in parte presenti regere corpora egra et proprie fe brientia febre putrida. ¶ Tertio premittendum quod per cibum aliquando intelligimus cibū pro prie sumptum distinctum contra potum. et hic nō potest glutiri sine masticatione. Quādoq; vero ac cipimus cibum cōmuniter pro quocunq; apto nu trire corpꝰ. siue masticatiōe egeat ad hoc vt possit

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

deglutiri:siue possit deglutiri sine masticatione.

¶Byeme diete grossiores q: vētres calidiores.

Quibus sic premissis sit hec prima conclusio.accipiendo cibum ꝑprie in corporibus robustis tota summa cibationis biemalis debet esse maior q̄ tota summa cibationis estiue. Ista cōclusio est de intentione Rabi prima affo.cōmento.xvij.Quibus semel aut bis. dum dicit.estas est tempus in quo cibus debet dari pluribus vicibus et minoris quātitatis: de quo cunct comedat in omnibus vicibus. Secundo corpus estate habet humores corruptos. igitur mīr de cibo est exhibendum. consequentia tenet: quia non pura corpora quāto magis nutries tanto magis ledes. Tertio virtus pro recompensatione resoluti est fortior in bieme quā in estate. ergo plus de cibo est dandum in byeme quā in estate. assumptum est de intentione omniū auctorū:ꝛ cōsequentia probaꝫ:q: ceteris paribus plus de cibo dāduz est in habētibus fortiorē digestiuā.et ideo videm' carnosum corpus in byeme impinguari in estate vero macrefieri.¶Et ꝓfirmaꝫ.quia cibus magnū nocumētum afferret:si nō posset cōuenienter digeri.melius aūt et in maiori quantitate digereretꝫ in byeme quam in estate virtute existēte fortiori in tota byeme quā in tota estate.¶Preterea oportet in byeme multū habere de sanguine et spiritu vt corpus a frigore defendatur.Et pro ꝓclusione hacꝫ est experiētia Gentilis in solutione but' dubij. ¶Secunda cōclusio.potus debet esse maior estate quaz byeme.Pro hac est experientia ꝛ autoritas Rasis xvij.cōtinentis capitulo de aere.dum dicit.Estate vtere cibis humidis :et vinū sit multum bene lim̄pbatuz.¶Preterea maior est indigētia humidi roridi estate quā byeme:cuius signum est sitis maior estate quam byeme:nec etiā solum propter humidi recōpensam conuenit maior potus: sed propter refrigerare calidum intensum calore estiuo.
¶Tertia ꝓclusio.accipiēdo cibuz cōmuniter plus de cibo offerendū est in tota estate quā in tota byeme.¶Hanc cōclusionē vult Auicē.in littera nisi velimus peruertere textū eius.¶Et pro hac est ratio sua:quia m'to maior est resolutio in estate tota q̄ in tota byeme.¶Nec obstat fortitudo ꝛtutis maior in byeme quā in estate:quia ea que sunt liquida a virtute etiam debili facile transmutātur.¶Quarta cōclusio.in corporibus debilibus que fortificātur estate et debilitantꝫ byeme plus de cibo ꝛ potu et frequentius est offerendū in estate quā in byeme cōclusio manifesta est. quia resolutio est maior et virtus nutritiua est fortior estate quam byeme.
¶Quinta conclusio licet scōm plurimū in corporibus robustis egris sit plus de cibo exhibēdum tēpore byemis quā estatis.aliquādo tamē in egritudine peracuta est plus de cibo exhibendū in estate quam byeme.Prima pars est manifesta cum scōm plurimū morbi sint magis cronici tēpore byemis quā estatis in quibus grossius est cibandū.Sed secunda probatur:quia quādocꝫ in egritudine peracuta terminānda crettce in tertia die nihil cibi dabimus in byeme:quia virtus est magis potens tolerare absꝫ cibo que tamen in estate non poterit tolerare cum merito estatis virtus sit debilior.
¶Et ex isto fundamento tenendū est quod frequēter in corporibus robustis aliorum paritate supposita ex parte morbi et reliquorū est grossius dietandum in estate quā in byeme. quia in estate virtus est debilior quā in byeme que indicat de maiori cibi oblatione licet minus pro vice sit exhibendum. ¶Et nota q̄ Auicen .in hoc capitulo nullā fecit mentionem de cibatione cōuenienti in vere: quia noluit eius cibationez debere intelligi per cibationes aliorū temporū.Indicatione enim sumpta a virtute plus de cibo est exhibendū in vna vice in byeme quam in vere et in vere quā in autūno et in autumno quam in estate.pluribus tamen vicibus exhibendus est cibus in estate quam in autūno et in autumno quam in vere. et in vere quam in byeme.Tota tamē summa cibi distincta cōtra potum debet esse maior in byeme quā in vere:et in vere quā in autumno.et in autumno quam in estate.
¶Sed summa potus se habet econtra.¶Accipiēdo vero cibū vt est cōmunis ad cibum ꝓprie sumptum et ad potū:maior summa offerēda est in estate quam autumno:et in autumno quam in vere:ꝛ in vere quam in byeme.¶Et hec omnia ex tam dictis facile possunt persuaderi.Et hec vera sunt in corporibus naturaliter robustis. in debilibus vero in multis se habent res econtra.¶Dixi superius indicatione sumpta a virtute:quia indicatione sumpta a repletione que in multis est in vere:et a corruptione humorū que in multis est in autumno.cum ver assimiletur morbo de repletione: ꝛ autumnus morbo de corruptiōe humorū.multotiēs oporteret cibare subtilius in vere ꝛ autūno quā in estate.¶Et hoc dubium sit hoc modo breuiter expeditum.Longiores enim sermones dimitto dominis theoricis.

¶Et cum intellexeris hoc:tunc oportebit vt consideres.nam si egritudo, fuerit valde et illud est vt sit status eius propinquus:et extimaueris quod virtus nō deficiet in hoc tempore quod est inter principium eius vsqꝫ ad statum eius alleuiabis occupationem a virtute et incitabis eam super materiam:et non facias eam occupari in cibo spisso:immo subtilia regimē statim cum dimissiōe cibi omnino: et ꝓprie in die crisis.

Spēs dietes nes egritudi-nes.

¶In parte ista docet eligere species diete scōm diuersitates egritudinū penes cronicitatem et acuitatem ipsarum.secundo docet regimē dietādi gradatim.scōa ibi.(Verum est tibi necessarium.)Prima in tres.primo ponit regimē per dietā in febre valde acuta.Secundo in febre acuta absolute. tertio in cronica.secunda ibi.(Et si videris)tertia ibi (Et si videris egritudinē cronicā.)In prima parte Auicenna vult istam conclusionē.in febre valde acuta habente statum propinquū constante virtute non ingrossetur.immo subtilietur regimē:ꝛ omnis auferatur cibus et ꝓprie in die crisis.Cōclusio arguitur sic.natura nō debet occupari in digerendo cibum spissum: immo incitari supra materiam.ergo cōclusio vera.Intendo ergo ad litterā dicit Auicenna cum intellexeris hec: scz que dicta sunt in parte prelecta:scz de speciebus diete ꝛ qō nisi esset respectus ad virtutē subtiliaremus vltime.Oportet considerare manerie egritudinis que si fuerit valde acuta habens statum propinquū te extimante nō deficere virtutē in hoc tempore quod est a principio vsqꝫ ad statum alleuia virtutē ne occupetur supra cibum spissum: immo supra materiam febris.quare subtilia regimē saltē in die crisis omnino dimittendo cibum.quasi dicat qō aliquid subtile posset exhiberi in principio aut in augmento sicut parum vini grauatorū aut parū aque ordei subtilis:sed nihil in statu.

¶Et si videris

¶Et si videris egritudinez acutam nō valdeimmo acutam absolute: tunc oportebit vt subtilies regimē non in vltimo nisi apud statum in die crisis proprie nisi propter causam maximam.

Dicta egritudinis acute.

¶In parte ista dicit Auicenna primum. Si cognoueris egritudinem acutam non valde: immo egritudinem acutam absolute: que scz terminanda sit a quarto vsqz ad decimūquartum: tunc oportebit vt subtilies regimen non in vltimo:quod est nihil dare.Secundo dicit quod non subtiliare regimen in vltimo est obseruandum nisi apud statum: idest in statu et proprie in die crisis. nam tūc est vltimo subtiliādum.Tertio dicit nisi propter causam maximam scilicet propter manifestam debilitatē virtutis.neqz in statu:neqz hora crisis est vltime subtiliandum:immo accidētibus virtutem dissoluentibus illico dandus est cibus. prima afforismorum.

¶Et si videris egritudinem cronicam aut propinquā cronice: non subtilies regimē-virtus enim non saluabitur vsqz ad statum cum subtiliatione reginminis.

¶In hac parte dicit duo.Primum si videris: idest cognoueris egritudinem cronicam:idest temporalem terminādam vltra quadragesimū.aut propinquam cronice:scilicet tropicam que terminatur in decimoquarto exclusiue vsqz ad quadragesimum inclusiue non subtilies regimē.Scōo reddens causam dicit:quia virtus nō saluabitur vsqz ad statuz cum subtiliatione reginminis.

¶Uerum est tibi necessarium cum hoc in omnibus speciebus:vt sit principiū tui reginminis grossius: et postremū tui reginminis perueniens ad statum subtilius et gradatim procedas in eo quod est inter illa. ita vt virtus sit conseruata vsqz prope statū: tunc enim intende super materiam :et non sis occupatus in alio.

Regimē per dietum.

¶In parte illa ponit gradatim processum in regimine per dietam:et intendit istam cōclusionē. In omni specie febris debes a principio grossius dietare.secundo in statu subtilius: et in spacio inter principium et statum debes gradatim procedere continue subtilius dietando.cōclusio arguitur sic. Taliter debet infirmus a principio dietari vt virtus conseruetur vsqz ad statum: et taliter in statu vt sit intenta materie et nō occupata.igitur in principio est grossius dietandū et in statu subtilius et in tēpore medio gradatim a grossiori ad subtilius procedendum.tenet consequentia.et partes antecedētis sunt satis manifeste intelligēti terminos.

Dubitatur circa bas partes.vtrum contineantveritatem.sed circa regimen primum ab Auicenna positum hic nō oportet aliud inquirere.Superius enim sufficienter in hoc capitulo disputatū fuit. An sit debilis febris peracuta in qua nullus competat cibus: sufficiūt que dicta sunt in determinatiōe huius questiōis.

Galeni intento.

¶Pro notitia huius et aliorū reginminū est sciendum de intentione Galeni primo et tertio pronosticorum:et tertio de creticis quod egritudinū.quedam sunt peracute: quarum finis est vsqz ad quartum diem inclusiue. Quedam acute absolute:quarum finis est a quarto exclusiue vsqz ad decimumquartum inclusiue.quedam tropice:quorum finis est a decimoquarto exclusiue vsqz ad.40.inclusiue. Quedā cronice:quarum terminus est a quadragesimo die exclusiue supra. Et de bis duab' vltimis spectebus determinat simul in vltimo regimine. In peracutis vero conuenit tenuissima dieta que est nihil dare vsqz ad quartum diem si fuerit virtus tolerans.Sed dixi in determinatione dubij illius quod tempore nostro in quo homines sunt assueti grossius dietari quam tempore ypocratis est aliquid dari in principio aut in augmento: sicut parum aque ordei aut tuleb aut vini granatorum. Rationes vide in dubio illo. et hoc innuit Auicenna in textu.Si vero egritudo fuerit absolute acuta detur in principio ptisana ordeacea vel panata subtilis absqz vino ouis carnibus et similibus que declinant ad dietam grossam: in augmēto detur ptisana aut panata subtilior aut ratione quātitatis: aut quia fit minus de pane aut farina et similibus in genere subtilis diete. Sed tempore nostro esset melius vt huiusmodi decoquerentur in brodio pulli parui et similiū.Sed in statu nihil detur et proprie in hora crisis.sed tempore nostro concedatur aliquid aque ordei aut tuleb aut vini granatorum ꝛ similium.Si vero egritudo fuerit cronica aut propinqua cronice sicut tropica concedatur grossior dieta:sicut panata cum pullo: et in augmento panata cum paucioribus carnibus aut magis subtilibus:sed in statu sola panata aut ptisana ordeacea absqz carnibus: et posset concedi in regione nostra aliquid vini cum apparet digestio in principio et in augmento et in statu minus. et hec omnia intelliguntur in cura regulari et in regimine vniuersali quod ordinetur in relatione ad statum:quia cura coacta oportet aliquando dare vinum aquam carnis in statu et hora crisis. Item in regimine particulari propter multitudinez materie oportet aliquando attenuare dietam in egritudine cronica quouscz minorata sit plenitudo: et postea ingrossare minorata plenitudine: ꝛ postea subtiliando procedere vsqz ad statum inclusiue:et proprie in hora crisis.Similiter in regimine tentatiuo.cum ignoremus egritudinem oportet ab ipo initio attenuare vt virtus non occupata. cibo vel manifestet eā vel superet ipsam vt statim dicetur. et etiam dictum fuit superius in curatione vniuersali febrium.Et hic nota exemplū Alyabatis' tertio practice qui assimilat egrum peregrino: egritudinem peregrinationi siue vie: dietam expensis peregrinus enim si peregrinatio sit lōga defert secum multū pecunie ne deficiat in via.sin vero breuissima:non opus est vt secum deferat aliquid pecunie.si vero media sit mediocriter secum deferat de pecunia.¶Et hic nota qꝺ penes Auicen.ꝛ alios autores illa dieta dicitur subtilis que parum nutrit.Illa grossa que multuz nutrit. Illa mediocris que mediocriter nutrit:siue hec perueniāt merito quātitatis siue merito qualitatis. he vero mensurantur in relatione ad dietam conuenientem sibi sano. ¶Item nota quod in tēpore isto cum fit mētio de temporibus intelligitur de ipsis vniuersalibus distinctis penes accidentia.¶Sed quomodo dietandum sit in temporibus particularibus dicetur inferius.Est enim si necessitas cogat exhibendus cibus potius in declinatione: deinde in augmento:postea deterius in statu:pessimū in principio particulari in morbis materialibus:et hec veritatem continent scōm plurimum.

¶Et quando scis quod virtus est fortis: De tute dicte.

tunc fortasse necessarium facit dispositio vt sis contentus iuleb solo: et si non plus saltem hebdomada vna: et proprie in febrib⁹ apostematum: quod si timueris debilitatez sis contentus aqua ordei.

¶ In parte presenti docet eligere diuersas species diete secundū diuersas dispositiones virtutis: et duo facit. Primo ponit duos canones. secūdo removet errorem quendā. secūda ibi. (Et illius quidem qui existimauit). Prima in duas. nam primo docet qualiter dietandū sit cognita egritudine et dispositione virtutis. in secunda qualiter dietandum sit incognita egritudine. secūda ibi. (Et cum ambigua.) In prima parte dicit duo. Primū quādo scis quod virtus est fortis: tunc fortasse dispositio: idest egritudo facit necessariū: idest esse valde vtile et conueniens vt sis contentus iuleb solo saltem hebdomada vna et proprie in febrib⁹ apostematum. Secundo dicit quod si timueris debilitatem sis cōtentus aqua ordei que est nutribilior iuleb. ¶ Notandū primo quod per iuleb debes intelligere sirupum simplicem factum ex aqua. et zucchаro. vel addita aliqua parte aque rosate. vt vult Johannes serapiōis in septimo breuiarij. et est a greco iulē. Et certum est quod si debet esse minus nutritiuum aqua ordei: oportet quod sit in eius compositione parum zuccari. et multum aque nisi forte per aquam ordei intelligeremus ptisanam: et certe nostro tempore nō debemus esse cōtenti solo iuleb. aut aqua ordei: iz dabimus ptisanā. Non credamus tamen sicut dicit Gentilis quod Auicēna fuerit ita insciens quod in magnis casibus virtutis succurrat cum aqua ordei: immo cum vino et aqua carnis vt apparet vndecima tertij. Sed intētio sua fuit vt valde tenuiter dietem⁹. modo virtus non cadat. ¶ Secundo notādum quod maxime in febribus apostematū debemus attenuare regimē vt materia diuertatur a fluxu ad partē apostemata facto corpore amaro propter cibi abstinētiaz vnde in apostemate intestini recti facit Auic. ieiunare duobus diebus tertio canone. fen. x.

¶ Et cū ambigua sit tibi dispositio in egritudine et non cognoscis eam: tunc vt declines ad subtiliationem est melius quam vt declines ad additionem te obseruante virtutem et tolerantiam.

¶ Hic ponit secundū canonē dicens. quando non cognoscis egritudinem est melius vt declines ad tenuitatem diete quam ingrossationē te tamē obseruante virtutem et tolerantiam eius. idest quanto tempore iudicio estimatiuo potes tolerare bāc subtiliationem vt non magis subtilies quam virtus possit tolerare.

Contra. minus nocumentum est declinare ad dietam grossiorem quam oportet quam ad subtiliorem ꝙ oportet. igitur te ignorante egritudinē et durationem eius est tutius declinare ad ingrossandum dietam quam ad subtiliandum. tenet consequentia. quia in rebus dubijs pars tutior et minus malum est eligendū. Sed antecedēs est ypocra. prima aforis. Omne enim peccatum quodcunqꝫ fit magnū magis fit in tenuibus quam in grossioribus dietis. ¶ Preterea si speciem egritudinis ignoro multo magis ignorabo durationem eius cum valde difficilius cognita fit duratio egritudinis quā species eius. Et psequēter nullo pacto conseruare potero virtutem neqꝫ tolerantiā eius. i. quanto tempore possit tolerare. ¶ Preterea insurgit dubium quanta debet esse butumodi subtilitas diete: debet ne esse tenuissima aut magis appropinquare medie. ¶ Ad hoc dicendum est quod hic canon est ad faciendum nos deuenire in noticiam egritudinis ignorate. hoc autem melius fit cum natura nō occupata cibo se totam conuertit contra egritudinem: quia aut superat: aut manifestat eam. ¶ Ad primam igitur rationem dicitur quod licet sit magis malum declinare ad dietam subtiliorem quaz grossiorē ꝙ opz. Attamen hic timor maioris mali eligitur vt veniamus in notitiam egritudis cuius cognitio preeligitur timori illius maioris mali. ¶ Ad scōm dicitur quod licet tēpus tolerantie adequate sciri nō possit tamē per virtutem presentez aliquam habeo coniecturā de tolerantia virtutis. etiam quotidie tangendo pulsum considerādo virtutem vitalem animalē et naturalē mensure tenorem virtutis an perduret an manifeste deficiat. ¶ Ad tertium dicitur quod medicus habet aliquā coniecturam de durattone egritudinis. dato quod nō cognoscat speciem egritudinis que coniectura sumitur a tempore anni. a cōplexione. a modo paroxismandi et pulsu et reliquis de quibus actum est prima quarti capitulo quarto et scōm coniecturam illam longitudinis aut breuitatis dietat. ¶ Sed pone quod nullā habeas penitus de egritudine notitiam: sicut ydiota tunc melius est vt ordines dietam mediam: scilicet panē totum vel ptisanam ordeaceā tēpore nostro in brodio pulli. sic enim minus posles errare quam si ordinares aliquam extremā dietam cum medium minus distet ab extremis ꝙ extrema inter se.

¶ Et illius quidem qui existimauit quod cibatio in febre acuta est melior: quoniam non est intentio in digestione et in euacuatione cum volueris vt faciat id natura aut non faciat. errorem iam te scire feci: immo quando times casum virtutis tunc cibatio est melior.

¶ In parte presenti Auicenna dicit duo. Primum quod superius fecit te scire errorem illius scilicet Rasis qui existimauit quod cibatio et confortatio in febre acuta supple pendente a materia subtili est melior. quoniā non est intentio digestioni cum materia subtilis secundum ipsum fit digesta. Et pro sed est intentio in euacuatione cum volueris vt faciat eam natura: aut volueris quod non faciat eam natura: sed ars cum tempore euacuationis oporteat quod virtus fit fortis. propter ea cibo est confortanda. Dicit scō: immo quando times casum virtutis: tunc cibatio est melior: et nō est melior cum euacuatio est facienda nisi forte ipa deficiat. ¶ Notandū quod Auicenna fecit errorez huius Rasis scīri: scilicet in precedenti capitulo vbi ostendit materiam subtilem indigere digestione. et fecit etiam te scire errorem eius aut alterius circa euacuationem in hoc capitulo illo. §. Et de illis que significant subtiliationem est necessitas flebotomi e aut solutionis ventris. Cum enim adest necessitas euacuationis oportet prius absoluere necessitatē illam: postea cibare: nisi timeamus casuz virtutis vel virtutem defecturam.

¶ Et de corporibus sunt corpora corpo-

Reprehēdit rasim penum.

ra colerica

ra colerica que requirunt regimen diuersuz ab illo qđ dicimus.et proprie quando sunt assueta comestione plurima.ipsi enim cum nō cibant saltem in principio febris:imo in hora q̄ est prauior ea ꝛ est hora stat⁹ nō vacue sunt dispositiones eorū a duab⁹ reb⁹:qm̄ cum ipsi sint debilium virtutum superue= nit eis sincopis et moriuntur in paroxismo et si sunt fortium virtutum cadunt in exte= nuationem et apparent super eos signa ari ditatis et ex minoratione nasi et profunda tione oculorum.et quod tempora sunt de= pressa:ꝛ fortasse superuenit eis sincopis an te illud propter id quod effunditur ad sto= machos eorum de colera mordicatiua.

Modi dietan/ di⁹ cōplexiōe

¶In parte presenti docet diuersum modum dietā di scām diuersitatē cōplexionū et quasdā dispositi= tiones particulares. Et habet hec pars quattuor partes.In prima parte ponit canonē specialē in= dicando de speciali corporis cōplexione. In secū= da parte ponit canonez indicando ab aptitudine resolutionis.In tertia Auicenna summat natura= les dispositiones propter quas oportet diuersifi= care cibationes ab eo quod dictum est. In quarta parte explicat quasdam dispositiones preterna= turales siue accidentia quedam propter que opor tet variare cibationē.ꝛ explicat modos cibationū hic cōuenientiū.ibi scōa.(Et sunt de boibus).ibi tertia(Et omnis cuius calor)ibi quarta(Et de eis sunt quibus). ¶In prima parte Auic.vult istā conclusionē.corpora colerica et ꝑprie solita come dere multum requirunt regimen diuersum a pre= dicto regimine.Cōclusio arguitur sic. Ista sunt ci banda in principio et statu paroxismorū. ergo cō clusio est vera.tenet consequētia probatur antece= dens.quia si nō cibantur in principio et statu. vel superuenit sincopis et moriuntur in paroxismis. vel fit fortis eorum extenuatio et signa ariditatis: vt minoratio nasi et ꝑfundatio oculorū.ergo sunt cibanda in principio ꝛ statu paroxismi.Intendo ergo ad litterā dicit quod de corporibus sunt que dam corpora colerica que requirunt regimē diuer sum ab eo quod diximus:et proprie quādo sunt as sueta comestioni plurime. ipa enim cum nō cibā= tur in principio:scz paroxismi aut in hora que est prauior ea scz hora stat⁹.nōvacue sunt eorū dispo sitiones a duabus rebus: idest incurrunt alterum duorum.Nam si sunt debiliuz virtutum naturali= ter scz pauci spiritus ꝛ sanguis superuenit eis sin copis et moriuntur in paroxismo. Et si sunt fortiū virtutum cadunt in extenuationem et apparent su pra eos signa ariditatis ex minoratiōe nasi et pro fundatione oculoꝝ et quod tempora sunt depres= sa:idest priuata suis tumoribus naturalibus:ꝛ for tasse superuenit eis sincopis ante: idest ante banc extenuationem propter illud quod effunditur ad stomachos eorū de colera mordicatiua ꝛ ceteris.

Dubitatur vtrum corpora colerica indi= geant cōtrario regimine et qđ diximus:scz quod sint cibanda in principio ꝛ statu paroxismi. Et arguitur qđ nō:quia multa sunt ta= lia.et sic in multis esset hoc regimen obseruandū. cum tamen Auicenna iubeat raro hoc regimen fie ri. ¶Secundo complexio ficca indiget conseruari cum siccis: sicut humida humidis. vnde dieta hu= mida confert infantibus et grassis. ergo nō debēt ista corpora ficca cibo humectari. ¶Preterea dicit hoc regimē esse obseruandū quando hec corpora sunt assueta plurime comestioni. ¶Sed cōtra hoc est Galenus primo regiminis acutorum.capitulo quarto vbi ponens duo exēpla ponit illum cuius vult regimen attenuare cōsuetum plurima come= stione. Et videtur cōuenies.quia plurima come= stio est signū plurime repletionis: et vbi est plurī= ma repletio conuenit minus cibare.

Dicendum pro solutiōe dubij quod corpora de quibus est hic sermo sunt exuberantia multa colera calida et sicca macra ytentia in vita sua multo exercitio et parum dormitētia:et de his est iuuenis de quo lo= quitur Galenus.xviij.terapētice.capitulo tertio ꝛ in lib.de causis pro catarticis.capitulo scōo.Non ergo sunt omnia corpora colerica sed quedam.qđ patet ex modo loquendi Auicen.Non em̄ dixit cor pora colerica: sed de corporibus. quasi dicat.ali= qua sunt regēda regimine cōtrario et:qđ supra scri ptum est.debent enim cibari in principio paroxis mi in statu paroxismi et parū ante initiū:et quan= do cunq; fuerint incibati ne sincopizēt in paroxis= mo et moriantur subito.aut si releuentur a sincopi incurrant extenuationē et facient tornatilem qua= lis descripta est ab ypo.primo pronosticoꝝ.Si ta mē esset possibile expectare declinationē paroxis= mi esset prestantius:et ex his patet solutio ad ra= tionem primā. ¶Ad secundā dicendum quod hoc accidens quod timetur preiudicat naturali com= plexioni. Vel melius dic quod nō omnia corpora sunt conseruāda cum similibus sed solūmodo cor= pora inculpate sana:imo huiusmodi sunt potius preseruanda cum cōtrarijs probibentibus probi= bentibus vlteriorē lapsum cum semper prona sint in siccitatem ꝛ arefactionē. ¶Ad tertiam dicendū quod aliquis est homo assuetus multo cibo indi= gens illo propter plurimā eius resolutionē: et hec non impinguantur nec habēt fecem plurimā:et de isto loquitur Auicēna.xiij.tertij.capitulo de signi= ficationibus dispositionū stomachi. et de hoc est sermo hic.Aliquis est assuetus multo cibo non in digens eo qui eo repletur ꝛ fastiditur habens mul titudinem fecum et constituitur in dispositiōe neu tra:et huic conuenit in febre minoratio cibi:et de hoc loquitur Galenus primo regiminis acutorū. Aliter dicitur quod consuetudo multi cibi aut est diu assueta ante morbum: et hec est illa de qua lo= quitur hic Auicenna.Alia vero parui temporis an te febrem:et de hac loquitur Gal'.loco.supra alle= gato.et forte hec responsio coincidit cum prima. ¶Notandum qđ in hac parte reperitur duplex lit tera.vna est purior:altera prauior.si dicat purior textus est clarus.in hora enim status calor est pu= rior.quia intensior et nō admixtus frigiditati cui frequenter est admixtus in prīcipio. Si vero dicat prauior potest dupliciter intelligi.vno modo ad re soluendum et corpus extenuandū:et est sensus lit= tere clarus.Alio modo quo ad cibum.ꝛ dicunt cō muniter ꝙ nocumentū cibationis est maius inten siue in statu paroxismi. sed nocumentuz cibatiōis in prīcipio paroxismi est maius extensiue. quia in statu calor est intensior: et cibus addit in calorem: sed nocumentū cibationis in principio paroxismi est maius extensiue:quia nocumentum eius exten= ditur ad omnia tempora paroxismi sequētia.Ego autem credo nocumentuz cibationis in principio paroxismi nō solum esse maius extensiue:sed scōm

plurimum esse matus intensiue:cum intẽsiora fiãt nocumenta et pauca iuuamenta. Nocet enim suffocando calorem innatũ coartãdo magis pulsuz et pauca est tunc indigentia cibi cum corpus nondum sit exiccatum et resolutum. ¶ Item prolongatur principium et cetera tempora et mors potest ita accidere in principio per viam suffocationis: sicut in statu per viam resolutionis: sed in statu nocet. quia forte prolongat statum et declinationem licet forte prouocando sudorem qui forte nõ prouocaretur sine cibo: possit esse causa abbreuiationis eorum. ¶ Item facit aliqualiter excrescere calorem: sed multa iuuamenta facit humectando et restaurando corpus exiccatũ et resolutum. Credo itaq; intelligendum esse q̃ status est bona prauior quo ad corporis exiccationẽ nõ quo ad cibationẽ. et maxime in his corporibus de quibus hic loquitur. in quib⁹ potest accidere syncopis et mors subita per viam resolutionis. Et non solum status est prauior bona ad occidenduz per viam resolutiõis quã principiũ: immo declinatio paroxismi est prauior bona quã principiũ ad occidendũ per viam resolutionis. tertio de crisi. cap̃. tertio ⁊ scõa quarti. capitulo de bonis et speciebus mortis. Et si quaraẽ in quo tempore est melius cibare hec corpora que syncopizant in paroxismis et quandoq; subito moriuntur. ¶ Dicendũ quod syncopis potest accidere his corporibus dupliciter. vno modo exfluxu colere ad os stomachi: et hoc magis accidit in principio paroxismi. Alio modo per viam resolutionis: et hoc magis accidit in statu. ¶ Dicendum igitur quod si accidat syncopis solum exfluxu colere ad stomachum melius est cibare parũ ante principium cum aliquo stiptico frigido sicut cum pane infuso in vino granatorum vt stomachus confortatus a se coleram repellat. aut si veniret ad stomachum facile possit vomi. Sed in his qui syncopizant propter resolutionem: aut vtroq; modo debemus in principio vel parum ante principium: et etiam in statu si nõ possit expectare vsq; ad declinationem: sed in principio vel parum ante principium cum cibo tam dicto: et forte si panis esset infusus in vino stiptico esset prestantius. In statu autẽ cum aliquo resumptiuo: sicut cum aqua carnis vino et similibus si nõ potest expectare declinationẽ. hec enim cura est coacta.

¶ Et sunt de hominibus quidam qui sunt exuberãtis carnis: ꝫ cum abscindit ab eis cib⁹ debilitant̃ ⁊ extenuationẽ incurrũt: q̃re non tolerant prohibitionem cibi.

¶ In parte presenti ponit quendam canonem cibationis diuerse a cõmuni consuetudine cibationis egrorũ. Et dicit quod de hominibus sunt quidam exuberantis carnis a quibus cum cibus abscinditur in paroxismo debilitantur et extenuantur: quare non tolerant prohibitionem cibi. ¶ Notandum quod corpora huiusmodi sanguinea carnosa sunt duplicia. Quedaz enꝫ sunt densa in poris suis et habentia humidum spissum et ratione huius non facile resolubilia: licet habeant multuz de calore facientem ad resolutionem: et hec facile tolerant famem apud Galenum nono terapentice. Quedam autem sunt rara in poris suis et habentia humidum non spissum: et hec sunt facile resolubilia: et cum patiuntur famem extenuationem incurruunt. et sunt cibanda in paroxismo. ⁊ ppre in statu quando prolongatur.

¶ Et omnis cui⁹ calor innatus fortis est valde aut plurimus: aut calor innat⁹ est valde debilis nõ potest dimittere cibum.

¶ In parte presenti Auicenna summat causas cibationis diuerse a cõmuni cibatiõe egrorũ: dicẽs q̃ omnis cuius calor innatus est fortis valde: idest intensus: aut siccitati conſuctus: aut vtroq; modo sicut in corpibus colericis de quib⁹ supra. Maz per hec duo calor fit acutior notabiliter resoluẽs: ⁊ plurimus. i. cũ magna multitudine caloris sequẽte multitudinẽ subiecti ꝓpriꝫ: sicut in sanguineis: de quibus supra: ⁊ in infãtib⁹: aut calor innat⁹ valde debilis: qz remissus ⁊ paucus: sicut in corporib⁹ exanguib⁹ priuatꝫ calore: necnõ spiritib⁹ aut merito cõplexionis: aut merito etatis: sicut decrepiti nõ pñt dimittere cibuz. Sunt enim in paroxismo cibãdi.

Contra. contrariarũ dispositionum regimina debent esse contraria. ergo si vnus istorũ nõ tolerat abstinentiã alter tolerabit eam. ¶ Preterea calor innatus valde debilis parum resolui. ergo tolerat abstinentiam. tertio calor multus ostẽdit multam copiam sanguinis: et talis tolerat abstinentiam. ¶ Ad primum dicenduz quod contrariarũ dispositionũ in eo quod sunt contrarie cõtraria debẽt esse regimina. et hoc modo: qz calor paucus ⁊ calor mult⁹ sunt ꝓtrarij: qz paucus paꝫ resolui ⁊ parũ põt digerere. multus multũ resolui et multũ põt digerere. idigẽt regimie ꝓtrario. s. paucus pauco cibo ꝓ vice: sicut i decrepitis ⁊ exanguibus. ⁊ mult⁹ multo cibo ꝓ vice: sicut in infantib⁹ et sanguineis: sed in illo in quo ꝓuenit̃ indigẽt silꝫ regimine. ꝓuenit̃ enim in hoc: q̃ vterq; ẽ parat⁹ extinctiõi. vn⁹ ꝓpt nimiã resolutionẽ: alt⁹ ꝓpter paucitatẽ bũidi: vñ nisi cito subuentaꝫ extinguiꝫ. Exẽplũ hẽtis in lucerna habẽte mltũ de oleo: sꝫ papyrũ magnã cũ multo igne multũ de oleo cõsumẽte. hec ei exigit multũ oleũ ⁊ frequẽter. Si ãt lucerna hẽat valde modicũ de oleo: ⁊ papyrũ paruã cũ qua flãma exigeret paucũ oleũ: sꝫ frequẽter: sic est de cibo in corporibus multi et pauci caloris: et ex his patet solutio ad rationes alias.

¶ Et de eis sunt quibus accidit dolor et lesio in stomacho et dolor capitis propter cõmunitatẽ: et isti sunt de hoc genere. Et istis fortasse sufficit aqua ordei et fortasse egent vt misceant succum granatorum et similia illi vt confortetur os stomachi. Et quandoq; est nobis necessariuz vt faciamus eos vomere cum facilitate ante cibũ. Et in plurimis istorum si debilitantur: ⁊ proprie si superuenit eis syncopis: causa non est vehemẽtia debilitatis: immo effusio materiei ad os stomachi. Cum ergo sumunt in potu siruꝑum acetosum permixtum cum aqua calida multa: aut vinum permixtuz cum aqua multa euomunt in vomitu humores coleri cos et virtus eorum fit fortis. Cunq; cibantur aliquo robuch stipticorũ sedãtur:

¶ In hac parte Auicẽ. explicat quasdã dispositiones preternaturales propter quas oportet variare cibationẽ: ⁊ explicat modos cibationuz dicens sex. Primũ quod sunt ali qui q̃busa ccidit dolor in stomacho et lesio. s. alta: sicut nausea et subuersio et dolor etiã capitis per cõitatez a stomacho ⁊ isti sunt de hoc gñe qui nõ pñt abstinere a cibo. Scõo dicit ꝙ

dicit ꝙ istis fortasse sufficit aqua ordei. et fortasse egent vt misceatur secum vinū granatorū et simi/lia illi os stomachi confortantia et infrigidantia sicut vinum citonior̄ .iij. dicit: ꝙ quandoq; est ne/cessariū vt faciamus eos vomere cū facilitate. i. le uibus remedijs ante cibum ad educendū supflua que sunt in stomacho. Quarto dicit: ꝙ plurib' isto rum si debilitantur: et proprie si superuenit eis fin copis causa non est debilitas magna. s. per viam resolutionis spirituū et consumptionem humidi: immo causa syncopis sue est effusio materie ad os stomachi. Quinto dicit ꝙ cum sumūt in potu firu pum acetosum cum aqua calida multa: vtputa si/rupi acetosi. ʒ. ij. aque. ʒ. iiij: aut circa. ita vt totus sit tepidum: aut sumāt vinū permixtus cum aqua multa qō sit similiter tepidū euomūt humores co lericos et virtus eorū est fortis: quia non syncopi/zant ꝓpter defectū spirituū: immo ꝓpter cōpas/sionem cordis ad os stomachi. Vltimo dicit ꝙ cū cibantur aliquo rob stipticorum sedātur. s. synco/pis et reliqua accidentia. Est autē rob succus per decoctionē inspissatus. Eligatur itaq; rob de ci/tonijs de piris: aut aliud simile frigidum oris sto machi confortatiuū et colere repressiuum. ¶ Mo/tandū primo ꝙ hi de quib' est hic sermo dñr infe lices a generatione. habent enī porum felleū eun tem ad os stomachi latiorem ꝙ debeat esse in na turali dispositione: et plus colere deferentē. vnde ex qualibet leui causa colerā euomunt. immo q̄dā omni die. et de his est sermo apud Ga. scō tegni. et scō o regiminis acutor̄. cōmento. xxix. Hi autez cibandi sunt parum ante paroxismū vel etiam in principio paroxismi aliquo stiptico infrigidante sicut dictum est. Nam huiusmodi sumpta aut ꝓhi bent aduentū colere ad os stomachi. aut si nō pos sunt prohibere cū hoc cibo eam facile euomunt: ꝛ sic syncopis prohibetur. Et hec cibatio multū dif fert a cibatione primorū corporum colericor̄. illi enī cum syncopizent propter debilitatē sequentez resolutionē debent cibari cū aqua carnis et vino. Est tamen melius vt aque carnis sit aliquid frigi dum stipticum admixtū vt simul subueniatur de/bilitati penviam resolutionis: et syncopi venienti ex defluxu colere ad os stomachi: sicut aliquando sibi accidit. Et similiter esset in his faciendum si sue debilitati sequenti raptū colere ad stomachū complicaretur debilitas per viā resolutionis: si/cut accidit aliquādo: et tunc etiam cibandi essent i statu: sicut priores. Primo ergo cibādi sunt ante aduētū paroxismi cū aliquo stiptico frigido ꝓhi/bente aduentū colere ad stomachum. Secundo si colera peruenit ad stomachū procuretur ei' edu/ctio cū vomitu. Tertio stomachus confortetur cū aliquo frigido stiptico.

¶ Et senes quidem et debiles et infantes sunt de genere eorum qui non tolerant fa/mem. De primis vero senib' sunt qui sunt vehementis tolerantie famis et sequuntur eos adolescentes: et proprie habentes so/lida membra amplas venas in aere frigido.

¶ Hic ponit cap̄. cibationis ꝑm etates. Et primo facit hoc. scō o docet euitare quēdam errorem. se/cunda ibi. (Et multotiens.) In prima parte dicit tria. primū ꝙ senes. s. decrepiti. et debiles sicut cō ualescētes ex morbo resolutiuo. Iterū debiles na turaliter ꝓpter humidi paucitatē et caloris īnati qui in hoc decrepitis ꝓportionantur: et infantes sunt de his qui nō tolerant famem: imo sunt cibā/di in paroxismo nimis ꝑplexo. Scō o dicit ꝙ de pri mis senibus sunt aliq̄ qui optime tolerant famē: et hi sunt q̄ habēt humidū spissum cum densitate pororū. tertio ꝙ hos senes in tolerātia famis se/quuntur adolescentes. per adolescentes intelligē do iuuenes et pueros sibi proximos qui proprie adolescentes vocantur. Nam adolescentia etiam significat iuuētutē apud Conciliatorē dīa. 124. et proprie illi adolescētes et senes primi optime tolerant famē qui habēt solida mēbra. i. densa in poris cum spissitudine humidi et amplas venas: et cū hoc plenas sanguine: nō tamen cū calore val de intenso et in aere frigido parū resoluēte. et hic est affor̄ism' prime particule. Senes facillime to lerant ieiuniū. Rasis vero. xvij. continētis ca. iiij. vnde Auicen. accipit hunc passum sicut dicit. Illi q̄ sunt debiles virtute sicut decrepiti: et multe dis/solutionis: sicut pueri nō possunt abstinere a cibo et qui plus pati possunt ieiuniū sunt senes: ꝛ post illos q̄ in vltimo iuuētutis. maxime tamen quorū corpora sunt duri tactus et pauce dissolutionis ꝛ largi pectoris: et assueti in aere frigido et regimīe grosso ante morbum. Rasis.

¶ Et multotiens quidem errat medicus in huiusmodi egrotis scōm alium modum quoniam ipse prohibet eis cibum in prin/cipio rei. et quando appropinquat status et sciunt quod cadit virtus cibāt in illa ho ra necessario. iā vero ergo errauerunt duo bus modis et si ipsi cibarent eos in princi/pio esset error ille: et ignorantia infra hunc errorem.

¶ Hic ponit quēdam canonem vt illum euitem'. scō ostendit nocumenta que accidūt ex illo cano ne. secunda ibi. (Accidit illis.) In prima parte di cit ꝙ medicus errat in cibando hos egros. scilicet febrientes scōm alium modum: preter hunc q̄ sta/tim positus est. quia non cibantur in paroxismo q̄ sunt cibandi iuxta canones statim positos. Sed hic secundus error est. quia medicus ignarus ꝓhi bet cibum in principio vniuersali: aut minuit ma gis quā oportet. Et quando appropinquat stat' vniuersalis et vident virtutem cadere coguntur tūc necessario cibare grossius quā debet. quapro pter errant duobus modis. Vnus modus: q; non cibauerunt in principio quando erat cibandum. secundo quia cibant in statu magis quā sit ciban dum: et si cibassent in principio etiam grossius ꝙ opus fuisset minor error fuisset et minor ignoran/tia. i. minus nocumentū quā cibare ipsos in statu: ꝛ non cibasse in principio. aut minus cibasse quā erat oportunū. Cibatio enī facta in statu plus no cumentū affert quā cibatio facta in principio iu/xta superius determinata.

¶ Et accidit istis egris vt accidāt eis ca/tarri nauseatiui ꝛ colerici ꝛ vigilatiui ꝓpter resolutionē ꝛ priuationē digōnis et inq̄eti fiūt et alienātur: et coartant materie et vir tutes eorū et multiplicātur ipsorū vapores quare audiūt id qō non ē et tremūt et citā tur vel saliūt et ꝓmutātur in lectis: et ima/ginātur qō nō est: et tremūt vel saliūt labia eorū inferiora ꝓp dolorē oris stōi: et contri stant aīe eor̄ ꝓpter grauitatē materiei.

¶ Hic ponit nocumenta que accidunt illis qui in principio non cibãtur: aut cibantur subtili⁹ quaz erat oportunũ.postea cibanť in statu grossi⁹ ꝙ est oportunũ.accidũt enim catarri nauseatiui.i.nauseam excitantes fluendo ad os stomachi.Et colerici.nam quãtũcunꝙ febris non penderet a colera.multotiens tamen ea excitanť bũores colerici qui:quia ad motũ sunt prontiores simul cum alijs bũoribus mouẽtur ad os stomachi.immo faciunt alios bũores fluere.et vigilatiui.i.vigilare facientes sua caliditate et siccitate:et fortasse tussim excitando si fluant ad pulmonẽ.ꝛ hi catarri possunt excitari.tam ꝓpter superfluã inanitionẽ calore ĩflãmato defectu cibi:et sua inflãmatione liquefaciendo bumores in capite contẽtos ꝙ propter superfluam repletionẽ cibi tẽpore status.vnde corrumpiť cibus:et euaporãdo est causa bmõi catarrorum.ꝓpter qõ dixit ꝓpter resolutionẽ.i.dissolutionẽ tẽpore inanitionis in ꝓncipio et priuationẽ digestionis sumpto cibo tẽpore status et inquietti fiunt et reuoluũtur non potentes quiescere in vno loco maxime ꝓpter vigilias sequẽtes acutos vapores ad caput peruentẽtes. et alienantur vaporibus peruentẽtibus ad organa virtutũ interioꝝ suas operationes impedientibus: sicut in freneti non vera accidit. Et coartãt materie virtutes eorum.s.aiales naturales et vitales:aut oẽs:aut plures ex bis.Et per materias intellige cibum cum vaporibus suis: et materias malas que ex cibo corrupto generantur. Et potestis etiã intelligere materias dissolutas tẽpore ianitiõis: et multiplicantur vapores maxime per actionem caliditatis tẽpore status agẽtis in cibum: et in ea que ex cibo generantur.quare auditũ illud qõ non est vaporibus multiplicatis et ventẽtib⁹ ad miringã audit⁹ sunt eĩ causa tinnitus.vnde existimãt aliquem sonum esse in aere qui non est. et similiter imaginantur qõ non est. Ex eadẽ causa tremũt citanť vel saliunt et cõmouentur labia eoꝝ inferiora ꝓpter dolorẽ oris stomachi sequẽtẽ:aut cibi corruptionem aut catarrum ad ipsum defluentẽ. Est eĩ pellicula labij inferioris oris stomachi cõtinua.Vnde ore stomachi cõmoto cõmouetur labium inferi⁹ magis quã superius.licet etiã superius cõtinueť oris stomachi.quia cũ sit pendens non est aptũ ita cõmoueri:sicut inferius. Et contristantur aie eorum propter prauitatẽ materie euaporantis ad cor et ad cerebrum:siue illa materia sit cibus corrupt⁹ siue genita ab eo:et hec sententia sũpta est ab ypocra.ij.regiminis acutorum.§.illo. Multotiẽs autẽ a capite:et sic est finis hui⁹ capituli.

¶ Canon in dando in potu aquam ordei: et sirupum acetosum. Capitulum.ix.

Quia ordei quedam est ĩ qua nõ est de corpore ordei: nisi quod ẽ sicut virtus et forma et non est ei introitus in curatione; aut fiducia in iuuamento:nisi quãdo est complete decoctionis. Et que de ea est melior est vt sit aque quãtitas sacraiati.xx. et ordei sacraiati.j.et sit iam reducta ꝓprie ad quintam:et assumatur illud quod de ea rubeum est et subtile: hoc enim est subtile cuius nutrimentum est minus et cuius hu

Lbamperius. Si fuerit immoderata caliditas parcẽdũ est mellicrato:at vtendũ ptisane succo: finautẽ opilatiões difficulter solubiles nobiscũ reputauerimus: oxymel dãduz ẽ:ꝓterea etiã oxymel e imoderate vtẽ tibus intestina pstringit: et tu fiz mouet: ꝛ ne uosas offendi partes: ita ite difficillima e aliqõ bmõi iu nire auxiliũ: q sane nõ offẽda vlla in pte:ꝛ p fit plm:boc aũ fit ob affectio nũ in corpe co tra naturã ꝓpo tum. Quare t ter ea q̃ facile offẽdũt satius fuerit ptisane succo vti quoa possumus. T nũ quocꝙ aq̃ lutũ potũ cũct mouet excrem ta:cõcoctione apparẽte i v nis manifesta.

mectatio est maior:et ablutio ei⁹ et abstractio superfluitatum ab ea et digestio facta ab ipsa est multa equalis.

¶ Quia Auicen.promisit superius se facturũ.sermonem singulare de aqua ordei:ꝛ sirupo acetoso. Ideo facit hoc capitulũ in quo agit de modo conficiendi aquã ordei:et sirupũ acetosum. Et ponit canonem in vsu vtriusꝙ.Habet hoc capitulũ tres partes.In prima docet facere aquam ordei.In secunda sirupum acetosum.In tertia ponit canoñ. ĩ vsu vtriusꝙ scda ibi.(Et melior q̃dẽ si)tertia ibi. (Et aggregare.)Prima in duas.nã in ꝑma ponit duas diuersitates aq̃ ordei penes ingredi parũ aut multũ de corpe ordei in aquã. In secũda ponit diuersitates ipsius sumptas ex parte ordei.secunda ibi.(Et aqua quidem ordei).Prima in duas.naz in prima parte docet conficere aquã ordei in quã ingrediturvirtus ordei ꝛ parũ de corpore eius.In secunda docet,cõficere aquã in quam ingreditur multũ de corpore ordei.secunda ibi.(Et de ea est in qua)In prima parte dicit ꝙ quedã aqua ordei est in qua non est de corpore ordei scilicet aliquid notabile:sed solũ aliquid:quod est sicut virtus prima aut secũda,ꝛ forma idest proprietas tertia nõ ꝙ illud parũ quod ingreditur de corpore ordei in aquã sit virtus prima aut secunda aut tertia eius sed in ipso seruanť butusmodi virtutes. Secundo dicit ꝙ nõ valet in curatione:necꝙ est fiducia in iuuamẽto eius nisi quando est complete decoctiõis scilicet vsꝙ ad aperturam granorum ordei inclusiue.non tamen magnã sed inchoantẽ.nam si esset magna multum de corpore ordei in aquam ingrederetur.Tertio dicit ꝙ melior aqua ordei ẽ: vt fit aq̃ sacraiati.xx.et ordei sacraiati vnũ. Est autẽ sacraiati pondus q̃tuor.z.cũ dimidio aut ꝫ alios vj.z.Sed nõ pot eẽ error.ordeũ fit subuigecuplũ ad aquã ꝛ bulierint simul donec remaneat solum prope quintam partem aque. Quarto dicit quod de ea sumatur illud quod est rubeum:et subtile et spissum remanens in fundo. tendens vero magis ad albedinem abijciatur. Hoc enim subtile aque est pauci nutrimẽti: quia parũ est in eo de eo corpore ordei.sed eius humectatio est maior ratione aque.sed ablutio eius et extractio superfluitatuz. scilicet per vrinam et per secessum est ratiõe aque: ꝛ virtutis abstersiue que est in cortice ordei: intrinseco ratione nitrositatis sparse cum eius superficie.ꝛ digestio eius est multa equalis.i.non superfluens.infrigidat enim et abstergit: sed nõ superfluue.et humectat sufficienter.

¶ Et de ea est in qua ẽ aliquid de corpore ordei et farina eius. Et magis dilectũ mihi in his est vt non sit plurimuz decoctum immo secũdum mensuram que auferat inflationem et nõ perueniat:ad hoc vt faciat ipsam viscosam vehementer. Et huiusmodi quidem est pluris nutrimẽti et minoris ablutionis et digestionis: et accidit ei multotiẽs vt acetetur in stomacho frigido in substantia sua:ꝛ si sit in eo calor extraneus multus de malitia complexionis.

¶ In parte ista agit de aqua ordei in qua est plus de ordei corpore: et farina eius quam dicit non multum debere decoqui: sed secundum mensurã que aufert inflationẽ ab ea que est apta esse in ea

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

esse in ea merito huius ordei ventosabilis:nisi sufficienter decoquat.non quentiat ad hoc vt faciat ipsam viscosam vehemēter: et hec quidem est pluris nutrimēti rōne farine ingrediētis in aquā:sed est minoris ablutionis rōne paucitatis aque.vñ nō impetuose fluit:et est minoris digōnis iua viscositate absterſionē impediēte.Secundo dicit q̄ multotiēs acetat in stō frigido naturaliter: q̄uis fit in eo calor extraneus et multū de malitia complexionis calide.naz si stōus esset calidus ⁊ siccus naturaliter:⁊ cū hoc habens calorē extraneum potius corrūperet ad fumosum q̄ ad acetosuz.⁊ hec aqua est magis apta acetosari cū diutius permaneat in stomacho q̄ aqua subtilis de qua supra. ¶Modus autem faciēdi hāc aquā est permittendo ipsam magis bulire scilicet vsq; ad completaz aperturā granorū ordei.ita tamen vt non inspissetur.sic enim esset ptisana ⁊ non aqua ordei.

¶Et aqua quidem ordei quandoq; est decocta ex ordeo ipso et q̄nq; est excorticatū.

¶In parte ista ponit duas maneries aque ordei sumptas ex parte ordei dicens:q̄ est aliqua aqua ordei facta ex ordeo ipso scilicet sicut est:quia non mūdato a cortice scilicet interiori:sed bene ab exteriori.Facta enim ex ordeo non mūdato ab aliquo cortice nō habet iuuamēta que querimus ex aqua ordei.vt vult Mesue ⁊ Azarauius libro decimosexto capitulo primo ⁊ huius virtutes posite sunt superius.Alia est aqua facta ex ordeo mundato abvtroq; cortice que est min⁹ absterſiua q̄ por. sed magis sitim ⁊ asperitatē sedat:inflammationem extinguit magis:humectat guttur pectus. et pulmonē lenit precordia humectat ⁊c.Sed prima ratione absterſionis magis digerit abluit ⁊ aperit opilatiōes q̄ secūda.¶Pro clariori intelligentia est sciēduz primo q̄ ex ordeo pñt fieri ista scilicet aqua ordei.succus.ptisana.hist.sanich.alphita.polēta.puls.pulmentuz.far.Et aqua ordei est corpus humiduz potabile in quo aqua in magna q̄titate excedit ordeū siue ordeum sit fractum siue non.Succus ordei est humidū expressuz ex ordeo. Ptisana vero ordei est cibus liquidus medius secundum substantiam inter potū verū ⁊ cibum masticatione indigētē.Et fit dupliciter.vno modo farinam ordei paucā aque ordei admiscēdo que taz diu permittantur bulire donec fiat liquor medius inter verum potū ⁊ cibū masticatione indigentez: ⁊ cū decoquitur debet semper permisceri ne fundo adhereat.decoctio autem sufficiens per odorē cognoscitur.Fit etiam ptisana decoquēdo ordeū mundum tāta decoctione vt fiat cibus mediocris substātie vt statim dictum est.Et est duplex: quedam colata que postq̄ facta est colatur et partes grossiores abijciuntur.Hist vero ordei est succus ex ordeo post decoctionē expressius.⁊ est idez quod ptisana colata.Puls vero ⁊ pulmētum alphita ⁊ polenta ordei est idez quod ptisana ordei quomodocunq; fiat.Far vero ordei est ordeuz grossum in partes fractum:licet sumendo a frangendo far dictū fieri possit ex quocūq; grano.veruz apud nos far est quoddā speciale granū in partes fractum: quod forsitan est species ordei.¶Aqua vero ordei apud Mesue quem debes sequi:est enim doctor veritatis est duplex.Una que est potus medicinalis.Altera que est potus tantū. Prima fit hoc modo.Rc.ordei excorticati a cortice primo exteriori. postea fricati cū pāno aspero fricatione vehemēti circiter libras vnaz:⁊ fit ordeum subtile medium inter nouū ⁊ antiquū super quod nō ceciderit aliquid corruptionis,neq; de contagione fumi:aut pulueris:⁊ quod cōseruatū fuit in loco aeris liberi:⁊ iam habuit perfectionem in natiuitate sua:et ponatur in olla munda et vitreata et optime absterſa.⁊ pone super ipm aque libras.10. que aqua fit bene cōditionata:⁊ exerce coctionē cū omni facilitate q̄tum est possibile:⁊ sine fumo auferēdo a principio spumā eius ⁊ decoquatur vsq; ad consumptionē medietatis aque:aut duarū tertiarū. deinde cōseruetur in vase vitreo.Habet enim hec aqua virtutē lenitiuam resultātem in ea ex aqua ⁊ medulla ordei:⁊ absterſiuā ⁊ lauatiuam a nitrositate quadā expāsa in cortice interiori ordei tegēte medullā ei⁹.est igitur lauatiua sputi facilitatiua. ventris lubricatiua.opilationes aperit ⁊ vrinam prouocat.¶Ars vero faciendi aquam ordei que est potus tantum completur hoc modo.Rc. ordei excorticati circa libram vnā:⁊ frica ipsum cuz pāno aspero.fricatione vehemēti vsq; ad exclusionem ⁊ separationem corticū interiorū omnino:⁊ laua lauationibus pluribus cum aqua calida.deinde pone illud in olla.⁊ postea funde sup illud aque circiter libr.8.deinde buliant cū facilitate ebullitionē vna.⁊ proiiciatur ab eo aqua illa.deinde pone super ipm aque circiter libr.20.⁊ decoque cum facilitate vsq; ad lib.10.vel.7.deinde cola ⁊ recōde in vase vitreo.hec aūt aqua sitim ⁊ asperitatem sedat:inflāmationē extinguit pectus ⁊ pulmonem ⁊ guttur lenit sitim extinguit:vētrē lubricum reddit precordia humectat ⁊ sputū facilitat.Hec autem aqua viteriorē recipiēs digōnē refundēdo adhuc parū post parum super eaz circiter libras.10.aque calide efficit cibus ⁊ potus quē quibusdam colatum quibusdā non colatū Hypo. dari iussit scōm necessitatis exigētiā.Est enim non colatus plurisnutrimenti.colatus vero pauciorīs.⁊ quando viteriorem recipit decoctionē vsquequo sit meduz inter iūctū:⁊ liquidū est cibus laudabilis habēs bonitates solennes quo vtendum est:cum adhuc pluri opus est nutrimento.¶Diuersitates autē quas tu reperies inter auctores variantes proportionem aque ad ordeum:⁊ in maiori:aut minori decoctione sicut hic vides inter Mesue ⁊ Aui.cōcorda distinguēdo de ordeo.Est enim quoddā quod cito decoquitur.quoddā q̄ tarde.licet etiaz inter aquam sit hec dīa:est eīm quedā aqua in qua res cito decoquit:et est melior: quedam in qua tarde: et est deterior.Et scōm hoc auctores: sicut Auicē. voluerunt decoctionem maiorem fieri vsq;quo remaneat fere q̄nta pars.alij vero sicut Mesue ecōtra.Accidunt etiā be diuersitates scōm vas in quo exercetur decoctio cum est lati aut stricti orificij. Cum eīm est lati orificij.opus est plus de aq̄ consumi.cū vero stricti econtra. Iste etiā diuersitates sunt scōm diuersitatem iuuamentorū que queris ex aqua ordei.Cū enim vis facere aquā ordei que sit potus medicinalis panciori opus est decoctione.Cum vero vis facere potum tantum opus est pluri decoctiōe.Cum vero ptisanā que per aquā ordei aliquādo intelligitur adhuc pluri opus est decoctione.Cumvero cibum masticatione indigētem multo pluri opus est decoctione. Diuersitates autem in hoc q̄ ordeum debeat esse fractum vel integrum soluuntur scōm diuersas necessitates.Si enim vis q̄ plus de corpore:siue farina ordei ingrediatur in aquam m elius est vt sit fractum.sic enim erit magis nutritiuum. Si enim opus est minori nutrimento debet esse integrum.

Aqua ordei Mesue.

Aqua potus tantū quomodo fiat.

¶ Nota q̄ cum vis plus bumectare melius est ordeū deum grossum. cum vero minus melius est ordeū subtile. Sed vt non sit error in aqua ordei attende hoc solum. Nam cum vis facere aquam ordei potum medicinalem buliat ordeuz quousq̄ incipiat aperiri. si vero potum tantum buliat vsq̄ ad completam apertionez. ¶ Ultimo nota q̄ aqua ordei conuenit in febribus colericis et sanguineis. Itez in febribus flegmaticis a flegmate salso: et in febribus melancolicis a melancolia adusta. sed in febribus pendentibus ab būoribus frigidis quibus non insit caliditas nec de per se: nec de per accidēs raro cōuenit: in febrib⁹ vero estimeris cōuenit. In ebricis quenit aq̄ ordei: q̄ est pot⁹ tātū magis q̄ illa q̄ est pot⁹ medicinalis. Si vo in febrib⁹ pendētib⁹ ab būoribus frigidis vis cauti decoquat simul cū ordeo aliq̄d calidū: sicut radix apij aut feniculi aut similia. Et pro potu quotidiano possumus in bis vti aqua zucbarata cum zucbaro optimo. et si vis aliquātulum calefacere cum zucbaro vnius cocte: et si vis vti aqua ordei sit medicinalis est enim minus frigida et potus bonus quotidianus in febribus pendentibus ab bumore frigido viscoso est aqua zucba. cum pauco oximelle simplici.

Dubitatur Utrum aqua ordei sit bumida virtualiter: quia de actuali bumiditate non est dubium. Arguitur q̄ non. q̄ ordeum siccum est virtualiter merito sue complexionis. et complexio a que non est ficca nec̄ bumida cum non babeat complexionem: quia simplex. ergo aqua ordei scōm cōplexionē suam est ficca et sic virtualiter erit ficca. tenet consequētia cum nō cōponat nisi ex aqua et ordeo. ¶ Solet dupliciter respōderi. primo q̄ licet aqua simplex nō babeat complexionem. bumiditas tamē sua actualis vincit complexionem siccā ordei: et sic virtualiter bumectat.

Contra. sequitur qđ oīs decoctio facta in aqua est bumida virtualiter: et debet bumectare. Consequēs falsum: et contra Desue tractatu. vij. et ꝓtra oēs auctoritates. Sed probatur cōsequentia: quia aq̄ determinat sibi summam frigiditatez aut saltem sine admixtione siccitatis: quia simplex: et est maioris quantitatis quā reliqua que decoquunt in ea. ergo aggregatū debet esse virtualiter bumidū ¶ Preterea bumiditas actualis que est qualitas prima non contrariatur complexioni sicce: que est qualitas scōa cum tantū vnum vni opponatur. Et certum est bumiditatē aque q̄ est qualitas prima opponi siccitati que est qualitas prima: et sic non opponitur cōplexioni sicce: quare non sibi cōtra operatur. ¶ Et confirmatur. q̄ ambe possunt in eodē subiecto intēdi: sicut in febricīte cuius complexio efficiatur bumida. ¶ Et cōsequēter sequit̄ q̄ idem corpus per aquā ordei exiccabitur et bumectabitur. ¶ Aliter dicunt quidam sicut Marsilius inguē in questionibus super libro de generatione: q̄ quodlibet elemētū determinat sibi duas qualitates actuales et duas virtualiter tales a primis distinctas: et sic in aqua erit bumiditas actualis: et bumiditas virtualis abinuicē distincte: et sic per bumiditatem virtualem contra operabit̄ siccitati complexionali ordei: licet non per bumiditatem actualem.

Contra adhuc stant rationes facte cōtra primā responsionem nisi dicat: q̄ illa bumiditas est remissio: q̄ fit bumiditas actualis: et sic consequenter decoctiones ille erunt ficce in quibus bulient notabiliter ficca: et in notabili quātitate: sed ille in quib⁹ bulient remisse ficca: aut in pauca quātitate erūt bumide. et ita dicatur de alijs qualitatibus.

Sed contra banc responsionē sunt instantie difficiles quas relinquo dominis philosophis. Una tamen medicinalis instantia est satis apparens. sequeret̄ enī q̄ aq̄ decoctiōis camomille esset frigida actualiter consequens contra experientiā: et contra cōmunē opinionē. et consequentia probatur. quia aqua ē primū frigidorū: et magis frigida q̄ bumida: aut saltem equaliter scōm oim opinionem. sed camomilla non est magis calida q̄ ordeum sit siccum. ergo ꝛc. Due instantie sunt mibi difficiles quibus male potest responderi. nisi forte dicatur q̄ ordeū sit siccum scōm cortices. est tamen bumidum quo ad medullā et farinā eius. qō tamen non bene cōsonat mentibus auctorū. Nec valet si diceretur q̄ aqua qua vtimur non est simplex quia certum est q̄ non sit vere mixtum: nec̄ habet complexionem sed de bis alias.

¶ Et melior quidem sirupus acetosus apud me est ille i quo ponitur zucharum in vase: deinde funditur super ipsum acetum forte quod sit de vino tante quātitatis, vt eleuet̄ super dorsum zucbari: immo dimittat ipsum discoopertum. deinde ponuntur sub vase carbones quieti ꝛ cibus calidus donec liquefiat zucharū in aceto sine ebullitione: deinde colligitur spuma: ꝛ dimittitur vna bora cum multo calore donec misceat zucharum cum aceto: deinde fundat̄ super ipsum aque quantitas duorum digitorum: ꝛ buliat vsq̄ ad spissitudinem.

¶ Vic docet conficere sirupum acetosum: dicens q̄ melior sirupus acetosus est ille in quo ponitur zucbarum. scilicet trium coctarum in vase. deinde funditur super ipsum acetum forte: quod sit de vino vt sit magis incisiuum ꝛ penetratiuum. ꝛ nō debet esse ex vino granatorum aggresta ꝛ similib⁹ nec̄ ex aqua. et sit tante q̄ntitatis vt nō cooperiat zucbarum totaliter: sed secundum dorsum eius. i. secundum partem altiorem maneat discooperatum. deinde accendatur ignis quietus. i. paruus ex carbonibus: ita vt cinis calidus cū paucis prunis sufficiat donec liquefiat zucbarum cum aceto fine ebullitione. deinde tollatur spuma ꝛ dimittatur sic bora vna cum multo calore: sed absq̄ ebullitione notabili donec misceatur zucbarum cum aceto. deinde fundatur super ipso aque quātitas duorum digitorum secundum latum: ꝛ postea buliat donec inspissetur. Quod⁹ tamen Desue quē debes sequi est clarus ꝛ bonus. Accipe zucbari albi lib. q̄nq̄: funde sup illud i vase lapideo aque fōtium dulcium ꝛ clarorum lib. quatuor: ꝛ decoquatur semper abijciendo spumam. Et sit ignis quo coquitur prunarum: aut tenuis flamme: ꝛ fine fumo donec clarificetur: ꝛ diminuta fit aqua: sicut medietas. deinde funde sup ipsum aceti vini albi et clari libras duas: si vis facere parū acetosum. si vero multum pōe libras quatuor. si vero mediocriter: pōe aceti lib̄ tres. ꝛ postea pfice decoctionē vsq̄ ad spissitudinē: ꝛ fit dosis ei⁹ ab .ʒ. ſ. vsq̄ ad tres cū aq̄ frida bñ ꝑditionata. In boc eīm sirupo acetoso ē ifridatio ꝑ aquā ꝛ acetū: ꝛ ē būectatio ꝑ

aquam

aquam ⁊ aliqualiter per zuccharum: si non est antiquum incidit et apit per acetum: ⁊ abstergit per zucharū: et etiā aperit: ⁊ ē pot⁹ cōuenies ī febrib⁹. Quantitas autem aceti debet poni scōm gustum hominis: et eius tolerantiam et scōm grossitudinem aut subtilitatem materierum: earumq; viscositatem. In grossiori enim ⁊ viscosiori plus de aceto debet poni: et acutius: et valet in omni materia ita vt etiam in melancolica: quāuis sibi assimileť scōm qualitates primas propter incisionem subtiliationem et absterssionem: q̄ est in eo merito aceti et zucbari. misceatur autem tantum aque in potu quotidiane quātum exigit gustus patientis.

¶ Et aggregare sirupum acetosum: et aquam ordei simul est illaudabile: quoniā corrumpit aquam ordei scōm plurimum.

¶ In parte presenti ponit octo canones. quorum primus est. Aggregare. i. miscere sirupū acetosum et aquam ordei simul est illaudabile. quoniam sirupus acetosus corrūpit aquam ordei scōm plurimum. s. ad acetosum.

Contra. quia auctores precipue Auicen. permiscet sirupum acetosum cum aqua ordei. prima tertij. cap. de frenesi: et infra docebit miscere cum aqua ordei parū aceti. Similiter in capitulo de febre flegmatica concedit banc mixtionē. Item Gal. primo almēsorum docet acetum ptisane miscere.

Pro solutione dicēdum ꝙ aq̄ ordei aut dat gratia cibi: sicut illa in qua plus est de farina: ⁊ tunc non debent permisceri. nam sirupus acetosus in notabili quātitate faceret ipsam ex stomacho descendere ante completam digestionē. Et quāuis Ga. permisceat acetum cum ptisana: hoc facit in pauca quātitate: vt sit incisiuum et probibitiuum inflammationis: et non sit tantū ꝙ faciat illam descendere. Si autem aqua ordei detur ad alterandum: et non dubitetur de acetosatione: quia forte datur in stomacho naturaliter calido: in quo non sunt humores potentes corrumpere aquaz ordei ad acetosum: permisceri tunc possunt adinuicem. licet etiam separati: possint dari. Si autem detur in stomacho naturaliter frigido: aut in quo sunt humores potentes corrumpere aquam ordei ad acetosum: non debent permisceri: q; corrumperet ad acetosuz. sed debet prius premitti sirupus acetosus vt dicet. postea exhiberi aqua ordei: quia tamen frequenter in stomachis febrientium repertūtur humores huiusmodi. Auicēna ꝓhibuit huiusmodi adinuicem permisceri: ne sirupus acetosus adiuuet ad corrumpendum aquam ordei ad acetosum. et quia hoc non est semper ideo dixit scōm plurimum.

Auicēna.

¶ Et non oportet vt detur in potu aqua ordei cuz siccitas nature adest: immo ante ipsam fiat clistere.

¶ Secundus canon. Non detur in potu aqua ordei cum venter est siccus: immo ante ipsius exhibitionem fiat clistere. Hic canon sumpt⁹ est ab Hypo. primo regiminis acutorum: et verificatus in principio precedentis capituli. Et potest hic canon intelligi tam de aqua ordei que datur pro cibo. quia regulariter ante cibi exhibitionez debet venter esse non plenus fecibus. potest etiam verificari de aqua ordei data medicinaliter. ipsa enim habet virtutem abstergendi et lauandi superfluitates quas ad loca fecum conducit que probibite ab exitu propter fecum obuiationē nocebunt euaporantes: aut mote ad venas: quare premittatur clistere.

¶ Qō si acetet in stomacho detur in potu qō de ea est magis subtile. Quod si acetat coquatur cum ea radix apij et eius simile. Si vero acetat iterum. tunc necessarium ē vt misceatur aliquid piperis cum ea propter quādo materia non ē vehemētis subtilitatis et caliditatis.

¶ Tertius canon. Qō si acetat. s. aqua ordei in stomacho detur in potu qō de ea est magis subtile: est calidius et paruam moram contrahit in stomacho. Qō si acetat etiam illud qō est subtile coquatur cum ea radix apij vel simile: sicut feniculi. Si vero adhuc acetat necessariuz est vt misceatur sicū aliquid piperis: dum decoquit. Et propie qñ materia nō. est vehemētis caliditatis nec subtilitatis.

¶ Notandū ꝙ aqua ordei est merito cōplexionis: quia frigida: et merito modi subē. quia subtilis: apta vt acetosetur. propterea concurrente frigiditate stomachi: aut humoribus frigidis in stomacho facile corrumpitur ad acetosum que corruptio nocet digestioni. propterea succurrendū est iuxta ordinem suprascriptum.

¶ Et quando multiplicatur eius inflatio tunc misceatur cum ea ad calefactos parū aceti vini acetosi.

¶ Quartus canon. Quādo multiplicatur eius. i. aque ordei inflatio misceatur cum ea ad calefactos. i. inflāmatos. parum vini acetosi. idest aceti vini.

Pro quo notandū ꝙ licet inflatio a ventositate prouenies caloris significet debilitatem respectu caloris resoluētis materiā insensibilieer. inflatio tamen aliquando puenit propter vehementem caliditatem transmutantem humorem in vētositatem. Qua propter in calefactis. s. excessiue nimia caliditate ventosantibus humorem conuenit parum aceti vini qō penetrando remittit caliditatem. et ita probibet inflationem a ventositate pendentem. Et quid per acetum vini habeamus intelligere patet per Rasim. xvij. continētis capitulo de febre sanguinea in fine auctoritate Mengarai. Quādo vis vt deficiat inflatio aque ordei: pone in ipsa ex aceto vini: ⁊ propie in calefacto vel colerico. Si vero inflatio proueniret propter caliditatis diminutionem acetosa non conuenirent. Nam acetosa causant vētositatem apud Auicen. vigesima tertij. tractatu primo capitulo de cura priapismi in fine.

¶ Verum cum sirupus acetosus in potu datur incidit humores ⁊ preparat superfluitates ad expulsionem: et tu consequenter post duas horas da aquā alkisi ordei subtilem predictam vt abluat quod incidit et abstergat id ⁊ extrahat ipsum per sudorez ⁊ prouocationem.

¶ Quintus canon. cum sirupus acetosus in potu datur: incidit humores: ⁊ preparat superfluitates ad expulsionem. facit enim operationem digestiui. Et consequenter post duas horas da aquam alkisi ordei. idest ordei excorticati a cortice exteriori subtilem predictam: scilicet illam q̄ est pot⁹ medicinalis vt abluat quod icidit. s. sirupus acetosus ⁊ abstergat ⁊ extrabat illō p sudorē ⁊ puocationē. s.

vrine. Quapropter sirupus acetosus est premittē/dus sicut digestiua premittuntur euacuatiuis.
Nota tamen ꝙ licet aqua ordei: habeat virtutem lauatiuā: non tñ hz virtutē tertiam ꝓuocātez: aut sudorem facientem. Sed materijs incisis per sirupum acetosum: deinde cōmotis per aquam ordei natura cōmouetur ad expellendum per bas vias adiuta tamen ab aqua ordei.

¶Et non est nocumentum si detur in potu sirupus acetosus apud cenam cum iam separatus est cibus a stomacho.

¶Sextus canon. Non est nocumētum: immo suple iuua mētum si detur in potu sirupus acetosus apud cenam. i. ante cenam. s. tanto tempore ꝙ sit digestus cum cena sumitur: et ꝙ sit etiam celebrata digestio cibi precedentis: et sic faciūt plures q̄ digestiua exhibēt bis in die. s. ante cenā: et in mane confidentes per hunc modum digestionem velocitari.

¶Et quandoq̄z est necessarium vt premittatur iuleb ante aquā ordei vt addat in humectatione: et illud est cum vides siccitatē dominantem super corpus et linguam.

¶Septimus canon: quandoq̄z est necessarium vt premittatur iuleb qō fit ex aqua et zuccharo ante aquam ordei. s. per duas horas: aut circa vt corp⁹ et materia humectetur. et hoc maxime obseruādū est cum vides siccitatem dominantem super corpus et linguam. Est enim hoc humectatiuum ratione aque et zuccari. licet etiam ratiōe zuccari sit abstersiuum. Vbi ergo indiges amplius humectatione premitte iuleb aque ordei. Vbi vero incisione et subtiliatione: sicut in materijs grossis et viscosis premitte sirupum acetosum. Potest etiaz ly ante dicere preelectionē vt sit sensus: ꝙ vbi indiges maiori humectatione preeligatur iuleb aq̄ ordei. Cum iuleb humectet ratiōe aque et zuccari sed aqua ordei tantum humectat ratione aque: et exiccat ratione ordei.

¶Et quandoq̄z est necessarium vt premittatur ante ipsam ad leniendum naturam aliquid de tamarindis ante illud per duas horas.

¶Octauus canon. quandoq̄z est necessariū vt premittatur ante aquam ordei ad leniendum naturā aliq̄d de tamarindis. s. per duas horas. Ante hoc autem necessarium est cum adest siccitas ventris etiam in intestinis superioribus. non enim confidimus ꝙ aqua ordei sufficiat ad lenīēdum: neq̄z etiam clisteria perueniant ad intestina superiora opus itaq̄z est vt sumatur lenitiuum. Modos autem medicorum est vt potius exhibeant aliquid māne aut cassie. circa vnā. ℥. māne: aut sex. ℥. cassie q̄ tamarindos. quia non confidunt intestina posse leniri nisi ꝑ notabilē quātitatē tamarindoꝝ q̄ forte remanētes i stomacho cū sumit aq̄ ordei essent cā vt corrūperetur ad acetosum. ¶In homine tamen habente stomachum calidum cuius venter sit facile solubilis eorum administratio esset cōueniēs proprie in febribus multe incensionis. ¶Notandum ꝙ sicut ante aquam ordei debemus premittere clistere lenitiuū. ita etiam est faciendum ante sirupum acetosum simplicem: et compositū vt via sit aperta: per quam possit educi qō per huiusmodi est incissum et abstersum ne remanens in intestinis euaporando noceat. ne etiam illud cum aliq̄ parte fecali bi sirupi et proprie acetosus compositus ad epar penetrare faciat. Et si clistere nō poterit eadem die ante hos sirupos: aut aquam ordei premitti sufficiat vt die precedenti premissum sit. et intelliguntur: vbi venter sit valde stipticus ꝛ plenus fecibus.

¶De curationibus febrium acutarum. Cap. x.

Quod dictum est de regimine lenificationis ꝛ prouocationis ꝛ sudationis ꝛ digestionis: deinde euacuationis cum medicina post illud. Et quod dictum est de cibatione post ipm est illud: quod oportuit nos rememorari hic.

¶Auicēna in capitulo precedenti tradit regimen generale febrium acutarum. quia ceteris magis periculose sunt. Et diuiditur hoc capitulū in duas partes. Nam in prima parte premittit regimen contra materiam. In secunda contra febrem. Secunda ibi. parum infra. (At modi extinctionis vehementie caliditatis.) ¶Dicit primo oportere nos recordari pro curando febres acutas intendendo ad causam et virtutem regiminis dicti de lenificatione. s. ventris: et prouocatione. s. vrine ꝛ sudoris et digestione materie febris et euacuatione post digestionem cum medicina digerente humorem qui est causa febris. Tacuit autem flebotbomiam dans illam intelligere ꝑ reliquas euacuatiōes: aut forte: quia raro in febre acuta de colerica materia vehementis inflammationis conueniat flebotbomia: ne eger ad nimiam colericorum ebulitionē perducatur contra canonē. quarte primi. capitulo de flebotbomia. Oportet etiaz nos rememorari eius quod dictum est de cibatione febricitātium post capitulum de cura generali febrium acutarum: vt per hec que dicta sunt in illis duobus capitulis possimus recte intēdere ad curam febris: et ad virtutem.

¶At modi extinctionis vehementie caliditatis sunt cum infrigidatiōe aeris: et cū infrigidatione cibi: ꝛ cum epithimatibus ꝛ emplastris et medicinis.

¶Hunc Auiceñ. facit quod dictum est. et continet partes duas. Nam in prima ponit sex modos extinguendi vehementiā caloris. Et declarat duos illorum modorum. In secūda vero declarat alios quatuor modos. Secunda ibi. (Et oportet vt fit aer.) Prima in tres. nam in prima ponit quatuor modos extinguendi caliditatem quos non declarat. In secunda ponit quintum quem declarat. In tertia sextum ipsum declarans. Secunda ibi. (Et cum retentione eorum.) tertia ibi. (Et quandoq̄z iuuatur per administrationē.) In prima dicit ꝙ modi extinctionis vehementie caliditatis scilicet febrilis perficiuntur cum infrigidatione aeris. Et secundo cum infrigidatione cibi: sub cibo etiam comprehendendo potum. Et tertio cuz epithimatibus et emplastris. Et quarto cum medicinis frigidis.

¶Et cum retentione eoruz que sunt sicut mucillago psilij et mucillago granorum citonij: et succus portulace et succus liquiritie in ore: vt sedetur sitis. Nā assiduari gutturi patientis egritudinem calidā aliquid

vt remaneat

vt remaneat os humidum: et nō excitetur in curis est iuuatiuum valde.

¶Hic ponit quintū modum quem declarat: et est cum retentione in ore eorum que sunt sicut mucilago psilij:que est frigida et būida in primo.ꝛ mucillago granorum.i.seminum citoniorum:frigida et bumida in primo: que mucillagines per decoctionem borum granorum in aqua extrabūtur.s. mucillago seminis psilij debet extrabi per leuem decoctionē ipsius:et absq; contusione:ne forte aliquid de medulla eius calida et sicca: in quarto p̄misceatur cum mucillagine. Est enim mucillago bumiditas alba viscosa ad similitudine mucinarium sic dicta cuz bis lingua posset leniri aut sacculi bis pleni super linguam teneri:similiter succ⁹ portulace frigidus et bumidus:in secundo. Item succus liquiritie bumidus:sed tēperatus in actiuis.cum tamen dulcedo est febrientibus nō grata. ¶Prestantiora bis ad banc intētionem bumectationis lingue ꝛ sedationis sitis est frustum angurie in ore tentum et sepe renouatum. Item pruna siue recentia:siue ficca excorticata:et in aqua frigida infusa.et aqua frigida sola in ore tenta est febrientibus acute dilecta. Et reddēs rationē dicit ꝙ assiduare gutturi patientis egritudinē calidaz aliquid vt remaneat bumidū est valde iuuatiuuz. Guttur nāq; est spaciū ad quod terminatur meri et epiglotis propter quam exiccationez deglutio et anbelitus posset impediri.immo etiam gustus lingue superficie valde exiccata.

¶Et quandoq; iuuatur per administrationem clisteris facti ex succo melonis indi et cucumeris et cucurbite et portulace cuz oleo rosato et cum aliquantulo camphore iuuamento maximo.

¶Ponit sextum modum extinctionis caliditatis febrilis:quem declarat dicens:ꝙ quandoq; iuuātur per administrationē clisteris cuius descriptio fit ista. Recipe succi melonis idi.succi cucumeris. succi cucurbite. succi portulace ana.ʒ.j.olei rosꝫ. ʒ.iij.vbi cū infrigidatione nō op⁹ sit intestinorum confortatione tantūdem olei violati esset prestantius camphore frigide ī tertio gradu:grana q̄nq; bis adde decoctionis matrum violarum.ʒ.xv.et tepidum imponatur.bic sal non ponit vt diutius retineatur.sic enim magis bumectat ꝛ infrigidat. et forte propter banc causam posuit oleum rosatum:ne ab buiusmodi frigidis que retinentur intestina debilitentur.

¶Et oportet vt sit aer infrigidatus quantum possibile est.

¶Nunc autem declarat modos extinctiōis quos prius nominauit. Et primo modum extinctionis per aerem frigidum.secundo per cibum et potuz. tertio p epitimatba embrocas et emplastra. quarto per medicinas.secunda ibi. (Regimen aūt ci/bi.) tertia ibi. (Epitbimata vero et emplastra.) quarta ibi.in fine capituli. (Et quandoq; est potus de papauere.) Prima in duas. Ná primo explicat qualitatem aeris conuenientē. secundo ponit per que paretur iste aer .scōa ibi. (Et eius infrigidatio.) In prima parte dicit oportere aerez esse infrigidatuz quantū est possibile. ¶Pro parte prima notandum est. bic intelligendum esse de aere qui inspiratur.Hic enim immediatius cor refrigerat.nec tamē timetur cordis superflua infrigidatio: cum aer infrigidatus inspiratus ad cor non perueniat nisi primo pulmone moderet.Sed aerem corporis ambitū contingentem nō oporteret esse frigidissimum. quia non posset superflua frigiditate magnum refrigerium afferre corati:cuz oporteat per poros et loca angusta ad cor deferri.plurimum tamen nocere posset inspissando cutem:et consequenter prohibendo vaporū calidorum transpirationem quam sententiam vide decimo terapentice.viij.cap.boc autē poterit fieri locando egrum in aere valde frigido. et ipsum pannis aliqualiter operiendo. ¶Secundo notandū merito dici quantum est possibile. quia pluries difficile est reperiri aerem sufficienter contrarium febri acutissime:sicut in estate.non enim facile est byeme calidissimum.estate vero frigidissimum reperiri.x.terapentice.capitulo suprascripto.

¶Et eius infrigidatio est per prohibitionem frequentie:et per suspēsionem flabellorum multorum: et per positionem niuis plurime. Et si domus est primi temporis ex quo linita fuerit luto:et ppter illo in quo ponitur loco palee cotum papiri: tunc est melius. Et quandoq; preparant in ea manationes:vt fontium et rorationes: et currit in ea aqua dulcis. Aut stratus est super lacunam coopertam cum rethi: et est stratus super quem dormit ex tabari et bis similibus. Et reliquus strat⁹ est ex extremitatibus salicum et citoniorum ꝛ murti aspis aqua rosata ꝛ malorum nenufaris ꝛ rosis et violis. Et ponuntur quandoq; calathi in quibus sunt ordines de frustis fructuum boni odoris frigidorum sicut malorum acetosorum et citoniorum et modorū pirorum:boni odoris aspersis in aqua rosata et nenufare ꝛ salicibus super que sunt pulueriſata sandali et rose et camphora ꝛ super que iam distillatū est parū vini odoriferi:tunc est illud qō est vltimum.Hoc ergo est regimen aeris.

¶Declarat per que auxilia aer infrigidat dicēs: ipsum infrigidari prohibendo bominum frequētiam quorum anbelitus aerem calefacit. Secūdo per suspensionem flabellorum multorum que agitata cōmouent aerem et vapores exbalātes remouent a corporis superficie. Tertio ponendo pluriſmam niuem:aut glaciem in domo. Quarto locando eum in domo ex proximo linita luto. sicut creta in qua loco palee fit cotum papiri: illud eñ est melius quam palea.cum boc eñ qō retinet adinuicem partem luti:sicut palea.confert magis quā palea.amplius infrigidando et bumectādo. Papirus autem est iuncus aquaticus ex qua antiqui faciebant cbartam super quam scribebant. et ab illa nostra cbarta dicta estpapirus.et ē illud quod in vulgari nostro dicitur paiuera.pars ergo itrinseca illius:quia mollis cotum appellari potest.ꝛ forte dicta est papirus:quasi parans ignem. est enim ignitioni parata. pir autem grece ignis latine.per cotum papiri intelligunt aliqui lanuginem quandā in summitate repertā: et cōglobatā in figura longa rotūda .sed fallūtur cū illa oriat in sūmitate canaꝫ paludū. Quinto ꝙ in loco sint

Papirus

cotum

manationes fontiū et decursus aquarū:aut saltē ꝙ domus aqua aspersa irroretur. Sexto stratū siue lectū faciendo sup lacunā coopertā retbi: sicut retbe factum ex funibus adinuicē cōtextis . et stratus ille.i.pānus sup quez dormitur sit ex tabari.i. ex ligno qō est frigidius ꝙ cotum: ⁊ bis similibus stratibus.i.lectis bene situatis et equatis: sicut ex corio:et reliqui stratus ex quo culcitre implenē facte ex lino aut corio ⁊ similibus:sicut ex extremitatibus salicum citoniox.et mixti.i.ex eox folijs: et sint aspersa aqua rosarū.Et similiter ex folijs malorum et nenufaris rosis et violis . et bene in illis oia sint equata vt lectus sit mollis et vniformis. Septimo ponātur in domo calatbi: in quib⁹ sint ordinata frusta fructuuz boni odoris frigidox.sicut malorū acetosorū:quia sunt frigidiora et citonior et modox.i.et specierū prunox boni odoris et nenufare et salicibus sup quas puluerisati sint sandali frigidi īpncipio tertij:et cāphora: et sup quas iā distillatū sit pax vini odoriferi.boc enim est vltimū.s.in bonitate.vapores nāq; vini aromatici in pauca quātitate permixti cū alijs vaporibus frigidis multis facīūt alios ad ītrinseca corporis penetrare magis:et cū boc magis ꝓfortāt. Et concludēdo dicit boc est regimē aeris. ¶Ultimo circa banc partē euitādo dubiū:nota domum acute febrientis nō esse sternendā frondibus populi que cōiter apud nos repitur.Nam populus dicta atbirosa:et aurū romanū apud Auicen.calefacit vebemēter in tertio et exiccat in primo: et eius flos est vebementis caliditatis:et ipsius gūmi est vltimū in calefactione.Una tamē species populi que apud plinīū.xiij.naturalis bystorie.cap .de populo.et apud Symonē genuēsem est frigide cōplexionis fortasse posset sterni in domo febrientis ¶Notādū secūdo ꝙ licet nostra populus crescat apud aquas.stat tamen ipsam esse calidam: sicut risus acorus et similia.et quāuis flos eius ponat in vnguēto frigido:sicut populeone:stat tn ipsam esse calidam:et ibi positam esse ad contemperandum res frigidas que illius vnguenti cōpositionē ingrediuntur:sicut in multis medicinis calidis calidis ponimus opium vt vltra alia tuuamēta remittat illorū caliditatem.

Populus ἀνύδρος

Occurrit obiectioni de populo

¶Regimen autem cibi iam sciuisti:⁊ sivoluntas adest vt cum infrigidatione sit lenificatio: tunc detur aqua cucurbite:⁊ aqua melonis indi proprie:et aqua cucumeris:⁊ lactuca cum aceto est vltima.

¶Nunc Auicen.docet extinguere caliditatē acute febrientiū cū cibis et potibus:et tria facit.Primo ponit regimen infrigidans ⁊ leniens.secundo regimen infrigidans ⁊ sitim sedans. tertio ponit regimen infrigidans ⁊ constringens. secunda ibi.(Et quod cōueniens est in sedādo.)tertia ibi. (Et si adest volūtas.)Dicit primo te sciuisse regimen cibandi.cap.de cibatione febricitantiū . volendo tamen infrigidando lenire.s.ventrem detur aqua cucurbite et aqua melonis indi.et est ppria et aqua cucumeris:intelligendo per aquā succum borum infrigidantē et bumectantē et lenientē: et magis ppius inter bos est succus angurie ⁊ gustui placidus.Accipiaē ergo fructuz angurie ⁊ ponatur ī aqua zuccbarata et masticeē et succus deglutiatur. Sunt et alij modi de quibus dictuz est in capitulo generali curationis febrīū putridarū et lactuca cū aceto est vltima.i.valde conueniens ad infrigidandū:licet non ad lenienduz . Et qñq; ista dantur ante digestionē et diem septimū cum maxima est necessitas infrigidandi.

¶Et quod conueniens est ad sedandum sitim eorum est foca factum ex pane simile cum aqua casei accepta ex dogo.i.lacte ex quo extractum est butyruz post collationē vehementem.

¶Facit quod dictum est dicens conuenire pro sedando sitim foca et est potus factus ex ordeo qui est species cerusie apud Symonem Genuensem in presenti tamen intellige potū siue cibum factū ex pane simile.i. puriorīs partis farine frumenti que est minus calida parte farine magis furfurea cū aqua casei accepta ex dogo.i.lacte acetoso.qz frigidius a quo butyrum est extractum aptū inflāmationi et exbibeatur ista aqua post vebementez collationem vt extrabatur pars casealis ⁊ butyrosa:vt magis sit infrigidans et bumectās lenīēs et sitim extinguens.buiusmodi autem non sunt in vsu apud nos.credo tamen cum multa aqua casei aliquid modicum panis optimi esse dissoluēduz: ita vt sorberi possit.

¶Etsi adest volūtas vt cum sedatione sit retentio:tunc detur succus granati muzi ⁊ et acetosi:aqua agreste et aqua mori de semi et aqua acetositatis limonis non salsi: et aqua acetositatis citri:⁊ que sunt bis similia:et aqua cerefculi et est berberis.

¶Nunc dicit ꝙ volendo cum sedatione caloris ⁊ sitis retinere.s.ventrē dentur succi granati muzi ⁊ acetosi.et aqua.i.succus agreste ⁊ succus mori de semi.i.de regione illa.et succus acetositatis limonis non salsi:et succus nelesimit: idest berberorū.

Acetosa gst

¶Notādū ꝙ licet granata acria et muza babeāt virtutē solutiuā.tum cōprimendo . tum abstergendo.et tertio sua acuitate pungendo et stimulādo: proprie succus ipsorum expressis a toto preterꝙ corticem exteriorem:babent tamen virtutez stipticam qua possunt ventrem retinere. Unde quāuis soluant: derelinquūt tamen vestigia constrictiōis in intestinis. Unde Auicē.secundo canone capīo proprio dicebat in oibus speciebus suis vsq; ad acetosum esse absterfionem cum stipticitate. Uel forte constringunt:quia prouocant vrinam . ⁊ acetosum est plus prouocans ꝙ dulce. Que aūt prouocant vrinam constringunt . quia vrina noctu facta multa modicum secessum fignificat.4.affor̄ismorum.affor̄ismo.lxxxiij. Tacuit autē de granato dulci.quia nō est ita aptū ventrē retinere: sitim sedare et flammā extinguere:et cū locutus est de moris maxime ītellexit de acetosis . quia dulcia sunt calida scōo canone.cap.proprio:et de vtroq; moro.s.rubi et celsi potest boc intelligi:et per boc intellige succum arancij et similia.

Vrina prouocans astringit

¶Epithimata vero et emplastra sunt ex succis notis . Et proprie aqua rosata: aut succo rosarum recentium cum sandalis et camphora: et aqua coriandri et endiuie: cum istis enim est infrigidatio plurima et muscilago psilij cum aceto ⁊ aqua rosata ē huius generis.

¶Dic autem declarat tertium modum infrigidādi febrientes acute et est cum epithimatib⁹ et reliquis actu applicitis.Habet bec pars duas partes.Nam ī prima declarat ex quibus buiusmodi conficiuntur.secūdo ponit cañ.de embrocatione.

secūda ibi.

scōa ibi.(Et embrocare epar).In prima dicit qō epithimata dicta ab epi qō est supra ⁊ thesis posi tio: sicut ex succis. idest liquoribus notis: et pro prie aqua rosata cum sandalis et cāphora ⁊ aqua coriandri et endiute. cum istis enim est infrigida tio plurima: licet succus rosarum sit calidus: sed potest cum reliquis frigidis miscerī: vt addat in cō fortatione: et mucilago psilij cum aqua rosarum: ⁊ aceto est ex hoc genere.

¶Et embrocare epar cum infrigidanti bus est res maxia et magis iuuans: nā cum equatur est in eo maior pars rectificatiōis: et fortasse rectificat aquam.

¶Hunc ponit canonem embrocatiōis per embro cationem intelligendo quencunq; modum appli candi medicinas exterius. Et continet hec pars tres partes. nam primo ponit vtilitatem embro cationis epatis. secundo ponit canones embro cationis capitis. tertio ponit canones embroca tionis epatis. secunda ibi.(Et quando est illic ca tarr⁹).tertia ibi satis distāter.(Et īfrigida epar) In prima parte dicit quod embrocare epar cum infrigidantibus est res maxime iuuamenti. Nam cum equatur mala complexio calida est in eo ma ior pars rectificationis: et fortasse rectificata quā idest vrinam meliorando calorem modum substā tie aut hypostasim.

¶Et quando est illic catarrus ⁊ tussis: aut in capite eius est grauitas: aut tensio signi ficat multitudinem vaporum: quare opor tet ne fundatur super caput aqua: aut ace tum: immo occupetur cum inclinatione ca pitis super vapores aque secundum quod dispositio facit illud necessarium. Si vero non fuerit catarrus: neq; aliquid eorum que diximus: tunc adminimistra de embrocis ⁊ epithimatibus que vis. Et nocibilior em broca in huius dispositione repletionis ca pitis est mulsio lactis super caput. Fortas se enim facit accidere apostema in capite ⁊ perditionem. Et magis salua horarum em brocationis capitis cum repletione eius est vt sit vapor colericus non humidus: immo in huius hora fortasse non nocet: immo cō fert. Et cognoscitur ex dispositiōe somni et vigilijs et humiditate superiorum partium narium et earum siccitate. Cum ergo vide ris somnum aut profunditatem somni aut humiditatem superiorum partium narium tunc caue embrocationem et inunctionem: et stude in attrahendo materiam ad inferio ra. Et cum videris rubedinem in naso et fa cie vehementem. tunc non erit malum vt fa cias currere sanguinem ex naribus.

¶Hunc ponit canonem embrocationis capitis: ⁊ habet sex partes. In prima ponit canonem prohi bitiuum embrocationū capitis. In secunda cano nes concedentes eius embrocationē. In tertia po nit embrocationem magis incōuenientē. In quar ta parte ponit casum in quo cum repletiōe est em brocandum. In quinta ponit signa repletionis in qua conuenit: et in qua non] conuenit embrocatio capitis. in sexta ponit duos canones. secunda ibi. (Et si non fuerit catarrus). tertia ibi.(Et nocibi lior embrocatio:) quarta ibi.(Et magis salua bo rarum.) quīta ibi.(Et cognoscitur.) sexta ibi.(Cū ergo ibi videris somnū.) In prima parte dicit qō quando in corpore febriente est catarrus et tussis: aut in capite, eius est grauitas significans multi tudinem superfluitatis in eo: aut extensio signifi cans multitudinē vaporū: oportet ne fundatur su per caput aqua neq; acetum: immo debet inclina re caput super vaporē aque frigide tepide aut ca lide pauciori tempore aut longiori secundū quod exigit dispositio sua. Caumate nanq; existente ma gno pluri infrigidatione opus est. sed econtra ipo existēte paruo. et secundū hoc oportet aquam esse frigidam calidā aut mediam. Similiter repletiōe existente multa oportet non longo tempore tenere caput inclinatū super vaporem. aque ne per cali dos vapores preter modum liquefiant: nec per fri gidos vie opilentur et humores preter modum in grossentur. In secunda parte dicit quod. non existē te catarro: nec aliquo ex his que dicta sunt adminī stra de embrocis et epithimatibus quod tibi pla cet. In tertia parte dicit quod nocibilior embroca cum caput est repletum est mulsio lactis super ca put. Fortasse enim facit accidere apostema in ca pite: et interficit opilando poros sua viscositate ⁊ adherentia. vnde non fit transpiratio. In quarta parte dicit quod magis salua hora embrocatiōis capitis quando est repletum est vt sit in eo vapor colericus non humidus: immo in hoc casu fortasse non nocet: immo confert et est modus loquendi. In quinta parte dicit quod cognoscitur an vapor sit humidus an siccus ex somno quia tunc est hu midus: et ex vigilijs: quia tunc est siccus: et humi ditate superiorum partium narium. scilicet muxi. quando scilicet sunt multi et non acuti: et earum sic citate scilicet quando sunt muxi. Tunc enim signi ficat vapores illos esse siccos sicut humiditas na rium significat vapores hūidos. In sexta pte dicit cū ergo videris somnū: scz notabilē: aut profundi tatem somni aut humiditatem superiorū partiuz narium: tunc caue embrocationem et vnctionē sci licet capitis: et stude in attrahendo materiā ad in feriora: scilicet cum clisteribus: et reliquis auxilijs Et tu supple etiam aliam partem: scilicet si vide ris vigilias et siccitatē narium: tunc embroca ⁊ vn ge scilicet cum frigidis. ¶Secundus canon. cū vi deris rubedinem in naso: et facie vehemētem: tunc non est malum vt facias currere sanguinem ex na ribus: scilicz cum herba dicta poligonia: aut setis porcinis. aut sanguisuga parti intrinsece narium applicata.

¶Et infrigida epar cum emplastris: et cū infrigidas: caue ne occurras cum infrigida tione vehementi hora sudoris et resolutio nis: immo oportet vt obserues illud: fortas se enim fit causa in elōgatione egritudinis: licet quandoq; sit lōgitudo egritudinis sal uior quam ipsius acuitas.

¶Hic ponit canoñ. embrocatiōis epatis: et quē dam alium: licet etiam adaptetur primus canon embrocationis cuiusq; partis extrinsece dicens in frigida epar cum emplastris sibi proprijs. et cum infrigidas: scilicet cum his sic applicitis exterius caue ne occurras cum infrigidatiōe vehementi ho ra sudoris et resolutionis materie: immo oportet vt obserues illud. nam fortasse est causa prolonga tionis egritudinis: scilicet retinendo materiā quā

do natura tentat euacuationē: licet quādoq; sit lō gitudo egritudinis saluto: quam eius acuitas. Quapropter si egritudo est valde acuta corp' pre⸗ termodum consumens dato quod natura tentaret sudorem essent huiusmodi frigida applicāda. ma gis enim eligamus aliqualem prolongationem egritudinis quam corporis arefactionem.

¶Et oportet vt caueas in febrib' acutis casium rasure: quoniā addit in debilitate vir tutis et terretur natura a receptione super fluitatum ad intestina et ab expulsiōe earū ab eis propter victoriam superfluitatum: ꝛ fortasse redeunt superfluitates ad superio ra et ledunt hypocundria et inflant ea et le⸗ dunt caput.

¶Secundus canon. Caue in febribus acutis ca⸗ sum rasure: idest excoriationis intestinorum: quia addit in debilitate virtutis. et secūdo quia natura a receptione: idest expulsione superfluitatū ad in⸗ testina terretur: et ab expulsione earuꝫ ab eis: idest per ea: scilicet intestina. non quia superfluitates dominentur virtuti: immo quia natura timet: ne transitus superfluitatum per intestina dolorez au geat in intestinis excoriatis: sicut etiam natura ter retur a mingendo cum vesica est excoriata. Qua propter superfluitates non expulse fortasse redeūt ad superiora et retente in ventre ledunt hypocun⸗ dria et ledunt caput euaporando: aut forte ad ip⸗ sum permutate.

¶Et quandoq; est in potu papaueris iu⸗ uamentuꝫ mirabile in inspissando materiā subtilem: quare digerit in faciendo somnū.

¶Hic declarat sextum modum infrigidandi acu⸗ te febrientes cum medicinis dicens quod quan⸗ doq; est potus de papauere iuuamentum mirabi⸗ le inspissando materiam subtilem: scilicet calidā: quare digerit cum digestio in subtili sit equatio per ingrossationem: et in faciēdo somnū quo mul tum iuuantur febrientes acute: et per potum de pa⸗ pauere intellige vel sirupum vel decoctionez eius licet electuarium: sicut diacodion et similia valeāt et per hunc potum intellige alia extinguentia.

Membra infri⸗ gidāda ī febri⸗ bus acutis sūt quattuor.

¶Nota pro declaratione huiusmodi infrigidan⸗ di febrientes acute quod membra infrigidāda in febribus acutis sunt quattuor: scilicet caput cuius epithima potest esse tale. ℞. succi lactuce. olei ro⸗ sati. ana. ʒ. vnā aceti. ʒ. ij. misce. bis addere potes aquam rosatam et succum rosarum ad libituꝫ vbi magis intendas confortationi. Et ex serie textus potes comprehendere in quibus casibus sit epi⸗ thimandum caput et in quibus non. Cor potest epithimari cum boc. Recipe aque rosaruꝫ. ʒ. duas succi rosarū aque acetose ana. ʒ. vnā aceti. aque co riandri ana. ʒ. semis sandali dragmā vnā. cam⸗ phore grana quinq; croci. ℈. semis. bis potes ad⸗ dere aliquid aliud calidum sicut parum vini aro⸗ matici aut parum musci et similium. Epar autem est epithimandum cum huiusmodi. Recipe aque endiuie et aque rosarum ana. ʒ. vnā specierum ce⸗ roti sandali. dragmas duas aceti. ʒ. vnā bis po⸗ tes addere parum spice aut aliquid calidum. Re⸗ nes autem epithimantur cum infrigidante Gale⸗ ni. Potes etiam cuꝫ mucillaginis psilijs dragmis duabus aceti. ʒ. semis aq̄ rosaꝝ. ʒ. ij. facere epithi ma. et stante plenitudine nullum horum membro rum regulariter est epithimandum nisi precedēte minoratione.

¶Rememoratio accidētium que fiunt infebribus acutis. Capitulum. xl.

Loquamur itaq; in primis de ac cidentibus que vehemētia sunt in febribus: ꝛ de curatione eo⸗ rum. ꝛ festinemus ad distinguē dū febres acutas. Et hec qui⸗ dem accidētia sunt sicut rigor et frigus et horripilatio: et sicut sudor plurimus: et si⸗ cut fluxus sanguinis narium superfluus ꝛ sicut vomitus laborioſus et fluxus ventris debilitans: et sicut sitis que non toleratur et sicut profunditas somni superflua: et si⸗ cut vigilatio inseparabilis et sicut asperi⸗ tas lingue et obfuscatio oris et sicut ster⸗ nutatio continua et dolor capitis prauus et tussis frequens: et sicut casus appetitus et bolismus et sicut appetitus caninus et singultus.

¶Auicenna in parte presenti intendens ponere re gimen accidentium que frequenter fiunt in febri⸗ bus acutis ponit primo intentionem suam dicēs quod in primis vult loqui de accidentibus: deinde festinabit ad loquendum de febribus acutis: licet etiam de cronicis fit in hoc tractatu determinatu rus. omnes tamen dici possunt acute: quia morda ces respectu effimerarū et etbicarum. secundo inci pit singulariter agere de bis accidētibus ibi. (Qō est de hoc.) Et que dicit in bis partib' nota sunt.

¶Notandum quod licet regularius fuisset prius ponere regimē putridarū quā accidentiū sequen⸗ tium eas cum cura accidentis vt accidens pēdeat ex cura egritudinis que est causa eius: attamen qꝛ accidentia vehementia in febrib' sicut illa de qui⸗ bus hic acturus est frequenter curationes peruer⸗ tunt. placuit Auicenne preponere regimē horū ac cidentium regimini febriū. hec autem accidentia de quibus determinabit sunt vigintitria. licet hic non enumeret.

¶De regimine frigoris et horripilationis cum su perfluunt Capitulum. xlij.

Quod est de hoc sequens sudorē rectificatur velociter et non in⸗ diget regimine. Et cretico non oportet vt contrarium fiat per remotionem: et non est de illis que debilitant: et que faciunt aliud.

¶Hoc capitulū primū diuiditur in duas partes. in prima explicātur rigores nō vertentes ad secu⸗ ram. in secunda virtutes. secūda ibi. (Et quādoq; sedātur cum ligatione.) In prima parte dicit duo. primū. rigor sequēs sudorem rectificatur velociter et non indiget regimine: idest curatione: sc̄z nota⸗ bili. secundū rigor creticus nō debet remoueri per contrariū. Ex quo sequitur quod non indiget cura tione: cum omnis cura fiat per cōtrariū. ¶Preter⸗ ea non est de illis que debilitāt neq; faciant aliud nocumentū si crisis fit laudabilis. quare non indi⸗ get curatione. ¶Notandū primo rigorē sumptum cōiter prout conuertit̄ cum tipo aliquādo precede re sudorem aliquando sequi aliquando ei ꝓiungi Primū ptz in principijs febriū interpolatarū que cū sudore terminātur. Item etiam in rigore prece⸗ dēte crisim p sudorē. vt q̄rto affoꝛismorū. affo. lviij.

A causone

A causone habito. Secundū ptz. nam aliquando post post sudorem exalatis tam vaporibus calidis et apertis poris multotiens etiā spirittibus resolutis sequitur frigus quoddā ꝛ forte aliquis rigor qui sequens cōpletam euacuationē nō eget regimine per medicinas. per leuē enim fricationem aut pannorū calidorū applicationē remouet. Et quod rigor sequatur euacuationez collige secūda quarti. tractatu primo cap̄. de narratiōe signorum bonorum: et de hoc rigore est sermo hic. Patet etiā tertium nam aliquando tempore sudoris terretur natura in expellēdo materiā nociuā per membra sensibilia et retrabit calorē et spiritus et significatur impotentia virtutis et terror eius necnon malitia materie: et hic rigor est malus. de quo. vij. afforismoꝝ. Jn sudore rigor malū. Et aliquādo cōtingit propter vehementē resolutionē spiritus cuz debilitate virtutis ꝓtentiue sicut in sudore diaforetico cui frigus associat: et hic est pessimus. ¶ Notandum ꝙ per rigorē creticū debes intelligere rigorem antecedentez crisim cū oībus aut pluribus conditiōibus laudabilibus crisis. nam ꝑ cura buius nō est aliud faciendū iuxta afforismū. xx. prime particule. Ea quorum crisis fit aut facta est. nec ex hoc timemus virtutis debilitatē aut aliud nocumentū notabile sicut cōuersionē materie ad aliqō membrū nobile et similia. veruz aliqua calefactio cum pannis posset fieri.

Copertus. Cum autē est rigor paroxismus non antequā sudorē consequi: sicut in diez causon singulis poterimis. Jn causone nāq; rigor aduentante laborat egritudo.

¶ Et quandoq; sedatur cum ligatione extremitatū et fricatione facili et cum calefactione cooperture et cum vnctione de oleo de aneto. et de camomilla si indigetur eo.

¶ Ponit regimē rigoris vertentis ad se curā: et primo minus fortis. secundo magis fortis. scōa ibi (Jn forti aūt quādo perseuerat). Jn prima parte dicit ꝙ rigor scz debilis quādoq; sedatur cum ligatione extremitatū: scz coxarū et adiutoriorū ꝛ fricatione facili scz totius corporis et extremitatum. et tertio cum calefactione et vnctiōe cū oleo de aneto aut de camomilla si indigetur eo. quasi dicat. ꝙ aliquādo sufficiet sola ligatio et fricatio absq; vnctione. ¶ Notandū quod huiusmodi fricationes ꝛ vnctiones debent fieri dorso spine ꝛ partibus posterioribus a quibus incboāt rigores quarto afforismorū. affo. 6 2. quibuscūq; in febribus. Calefaciendo eīm et trabēdo calidū exterius sedāt rigorē.

¶ In forti autem quando perseuerat siue sit in febribus: siue sit in alijs oportet vt ligētur extremitates in locis plurimis et inunctio fiat cū oleo camomillino et radice lilij. et sunt de hoībus qui confortant illud cum eis que sunt sicut cardamomū ꝛ castoreum et ruta et schęa et calamentū et bauracb et piper et piretrū. Et quādoq; pertrāsit illud ad administrandū linimenta ex sinapi ꝛ assa nō fetida. Et quandoq; decoquūtur medicine iste in aqua: deinde coquitur in ea aliqō oleum et aqua eruce fortis est in hoc capitulo ꝑ se sola aut cū oleo aliquo qō decoquitur cū ea. ꝛ silr decoctio ozimi ꝛ aque eiꝰ Cōfectio olei boni. Sumaī anetum siccū et myrrha et ruta et calamētū ꝛ piper ꝛ piretrū et coquanī in vino decoctiōe vltima: deinde coquaī colatū in tāto q̄tū est medietas eiꝰ de oleo sisamino vsq; quo cōsumaī aq̄ et remaneat oleū ꝛ admistre ℞ vngēdo. et de oleis fortibꝰ in eis in tali qualis est rigor quarta ne est oleū de costo et oleū de schęa ꝛ oleum de abrotano et oleū de lilio et myrrha et ponantur in vncia vna olei pondus. ʒ. ij. piperis et sexta. ʒ. j. piretri tritorum. et administretur absinthium decoctum in oleo aliquo aut oleum oliue in quo decoctū est apiū. Et introitus in oleū lenis caliditatis est iuuatiuus valde: et fortasse necessarie sūt potiōes et multotiens sedatur cum aqua calida lenis caliditatis et cum incuratiōe super vaporem eius. Et quādo non sedatur per id si materia est grossa decoquanī in aqua anisum calamentū ꝛ semen apij et semē apij et mastix et eruca et anetū et similia. ꝛ balneetur in aqua in qua decocta sint ea que sunt sicut schęa et abrotanū et calamentū: ꝛ anetum et squinantus et ruta et sansucus et costus et semina calida.

¶ Nunc curat rigorē fortē. ꝛ primo magis per exterius applicita. scōo magis per interius sumpta. scōa ibi. (Et omnes medicine fortis ꝓuocatiōis) Prima pars posset diuidi in tot partes quot remedia ponit. partes patebūt. ¶ Ante oia primo notādum rigorē vertere ad se curā aliquando ꝓpter tristem sensationē vehemēter contristantē et debilitantem virtutē. Secūdo propter motum cōpresiuum ad quē resolutio ꝛ virtutis debilitatio ꝓsequitur. Tertio ꝓpter vehementē retractionē caloris ad quā potest sequi suffocatio. ¶ Secūdo notādum huiusmodi applicita locis de quibus supra conferre calefaciēdo sua actuali ꝛ potētiali caliditate et tristem sensationē remittēdo. ꝛ tertio de materia faciente rigorē resoluēdo. Primū remediū faciendum in rigore forti quādo perseuerat siue in febribus siue quando nō fuerint febres est ligatio extremitatum in locis dictis: et inunctio fricādo cū oleo de aneto camomillino et radice lilij: scilicet albi que est calida. in secūdo ꝛ rigoris sedatiua: et potest decoqui radix lilij cum oleo camomille ꝛ ipsum oleum applicari vngēdo et fricando. Secundum remediū est qō aliqui boies cōfortant oleum suprascriptū addendo cardamomū calidū: ꝛ siccū in tertio castoreū pinguedinē testiculi calidā. et sic in fine tertij aut in principio quarti. ꝛ rutam cali. ꝛ sic. in tertio silueſtris ℞o in. iiij. Schęa q̄ scōm aliquos est sticados arabicus cali. in prio. et sic. in. ij. scōm aliquos est spēs absinthij: ꝛ ꝺr sandonicuz a sandone loco gallie. Sz apud Gal. sexto de simplici medicina est abrotanū cali. in primo. sic. in scōo calamentū cali. et sic. in scōo bauracb spēs salis ꝑ qua sal nitrū ca. ꝛ sic. in tertio piper piretrū cali. ꝛ sic. in tertio. bec aut aliqua istoꝝ possunt suprascripto oleo cōmiscerī scōm suā substātiā: aut pñt poni ad decoquendū: ꝛ postea oleū colari bmōi abijciendo. Tertiū remediū q̄nq; pertransit medicꝰ ad linimenta magis calida sicut que fiūt ex sinapi calida in quarto. Jtē ex assa gummi calida in quarto sicca in secundo intelligendo de nō odorifera que est calidior odorifera. licet magis abominabilis. Jste due possunt cum aliquo liquore permiscerī in pauca quātitate ꝛ bis loca dicta inungi. Et quādoq; decoquūtur iste medicine in aqua: deinde de

coctio illa colata bulitur cum aliquo oleo vsq; ad aque cōsumptionē ⁊ administratur. Quartū remedīū est aqua de coctionis cruce calide. ⁊ sic. in scō sola aut cū aliquo oleo bulita est fortis in hoc ca. Similiter decoctio ozimi. i. basiliconis calida ⁊ sic. in scō. ⁊ aqua eius per aquā intelligēdo succū aut aquā distillatiōis. Quintū remediuz est confectio olei boni. sumanť aneti ficci rute mirre calamenti ana partē vnā. piperis piretri aū. partē mediā coquātur cū vino decoctiōe vltima ita vt borū virt⁹ ingrediať vinū: deinde vinū istud coquať in tantū olei sisaminī q̄ta est ei⁹ medietas vsq; quo consumatur aqua ⁊ administretur. ⁊ hec est fortis ⁊ solēnis. Sextū est ex oleis fortibus multū calidis cōuenientibus in rigorib⁹ fortib⁹ qualis est rigor quartane sicut est oleū de costo cal. ⁊ sic. in tertio oleum de scbea oleū de abrotano. ⁊ hic vides q; Aui. per scbeā nō intelligit abrotanū. oleū de lilio oleū de mirra. Septimum ponantur in. ſ. ʒ. olei tres. ʒ. piperis. ⁊ sexta. ʒ. vnius piretri tritorū ⁊c. Octauum administretur absintbiū decoctū in aliquo oleo sicut oleū olive in quo decoctū sit apiū. Nonum infrotus in oleū aliquod pauce caliditatis est iuuatiuus valde si ponatur in eo ſm totū corpus preterq; ſm caput. Et fortasse bis non sufficientibus sunt necessarie potiōes de quibus infra. Decimū quandoq; sedatur cū aqua parū calida scilicet incuruādo dorsum super vaporem eius. Undecimū quando non sedatur per illud ⁊ materia est grossa decoquatur in aqua anisum ⁊ calamētum ⁊ semen apij ⁊ mastix ⁊ eruca ⁊ anetum ⁊ similia. ⁊ recipiat vapoꝛez. vt supra. Duodecimū balneetur in aqua in qua decocta sunt scbea abrotanum calamentuz anetum squinantum ruta sansucus idest maiorana costus ⁊ semina calida.

¶ Et omnes medicine fortis prouocationis sedant rigorem. Et de medicinis sedātibus rigorē maximū in quartana ⁊ similib⁹ sibi est vt bibatur de costo aurei. ſ. cū aqua calida et de agarico q̄tum de ipso in aqua calida. Et in agarico est iuuamentū. et quādoq; ponit cum eo parū opij. quoniā facit dormire ⁊ facit sudare et prohibet vehemētiam rigoris et alia. et iterū ꝓreos quātitas auř. ſ. in aqua calida.

¶ In parte presenti Aui. curat rigorē per sumpta interius. ⁊ primo per medicinas ⁊ cibos alteratiuos. in scōa per medicinas solutiuas. scōa fere in fine capituli ibi. (Et solutio ventris) prima in tot partes quot sunt medicine. partes patebunt. Prima est. omnes medicine fortis prouocationis scilicet sudoris sedāt rigorē. oēs nāq; sunt calide. ⁊ sic sua caliditate sedant ipsum. ¶ Preterea educendo per sudorē sedāt ipsum. sicut tyriaca metridatū et similia cū vino potenti sumpta. Scōa medicina q̄ sedat rigorē maximuz sicut in quartana est butusmodi. ℞. costi aureum vnū puluerizetur et sumať cū aqua calida scō. ℞. agarici intellige preparati suis correctiuis aureū vnū ⁊ sumatur distēperatus cum aqua cal. iuuat enim agaricus in rigore. Tertia medicina quandoq; ponitur cum agarico parum opij ⁊ iuuat faciendo dormire faciendo sudare. ⁊ prohibet vehemētiā rigoris ⁊ alia accidentia vehemētia. accidentia. ſ. sequentia rigorē sicut syncopis ⁊ similia. ⁊ ad intellectum Aui. debet accipi agarici aureū vnum. opij vnum aut duo grana. possemus etiam bas medicinas scilicet agaricuz

opium et costuz simul cōmiscere et totum exhibere vna vice per horam aut circa. ante paroxismū ⁊ melius est vt sint distemperata aut cum aliquo liquore calido saltem actu. hec enī medicina iuuat calefaciendo ⁊ subtiliādo materiaz. Iuuat scō de per accidens sopiendo sensum. tertio prouocādo somnum. quarto prouocādo sudorē: sed prouocatio sudoris partim est de p se per medicinas calidas subtiliātes. partim de per accidēs inducendo somnū qui facit sudare. Et hec medicina: q; tarde euacuationis et efficitur etiam tardior per opium nō euacuabit: nisi post viginti horas aut circa quādo iam paroxismus erit finitus ⁊ euacuabit materiā grossam ficut melācoliam. et similes quas forte nō euacuasset si nō fuisset sumpta ante paroxismum cum ante paroxismū materia incipiat agitari et cōmoueri. et cum est in motu facilius potest educi quam si nō cōmoueretur. propterea forte melius esset qō bec medicina per duas horas aut maius tempus exhiberetur ante paroxismū vt iam sit actuata dū mouetur causa antecedens pro paroxismo. Et ex bis facile soluuntur multe instantie pauci momēti quas doctores adducunt pro declaratione but⁹ tertius. Quarta medicina est aureus vnus yreos in aqua calida. Est aūt yreos radix lilij celestis cali. et sic. in fine tertij et solutiua. Et credo q; esset melius hoc exhibere ante paroxismum per notabile tempus vt esset completa eius solutio. veruz eius oleum applicitum sedat notabiliter frigus et rigorem.

¶ Et de cōpositis est tyriaca diatesseron et electuaria alia. et diaciminū et diacalamentum. et diapipereon. et syrupus de melle in quo feruent ficut assa. ruta. et piretruz et piper. Pillule experte que dantur in potu ante rigorē per horam vnam infirmo erecto vel stante super lectuz suum vel scamnū suum: et aere eius calefacto cum igne et cooperimēto quoniam temperant ipsum aut prohibent: quarum cōfectio. Recipe horacis. myrrhe. opij. oppoponaci. omnium ana partem. j. conficiātur cuz butyro: ⁊ sit dosis eius quantitas fabe: et iterū sumantur oppoponaci. castorei. dauci. asse. piretri. opij. ana partes equales fiat sicut primo fit. Descriptio bona. Recipe oppoponaci. serapini. amidē. et cimini carmeni: et seminis apij et piperis ana aur. j. ℈. seminis iusquiami albi. croci. aristologie. castorei. euforbij. myrrhe. ameos zinziberis omniuz ana pondus tertie. ʒ. j. seminis armel. piretri omnū ana aur. j. conficiantur cum melle: et dosis eius sit auellana cum aqua calida valde.

¶ Describit medicinas compositas valentes in rigore. Ex quo infert q; medicine supascripte fuerunt plures et non vna sola. scilicet costus agaricus ⁊c. Prima medicina cōposita est tyriaca diatesseron id est de quatuor rebus. Item diaciminū diacalamentum. Item diapipereon que omnia sunt calida circa tertium gradum. Et syrupus de melle in quo feruent ficut ruta assa piretrū et pip id est aqua mellis in qua butusmodi sint bulita et colata post horum bulitiones. Pillule ex parte bedantur infirmo erecto siue iaceat in lecto siue sup

scamno

ſcamno ad experiendū an ſit fortis potens tolera/re buiuſmodi opiata:et etiam vt melius poſſit de glutire ⁊ debet eſſe in camera calida aut in pānis circūdatus vt nō frigeat.℞.myrre opij oppopo/naci omniū ana partem vnam conficiātur cū bu/tiro:⁊ fit dosis vt quātitas fabe.Do tibi ſanū con ſilium quando incipis alicui exhibere medicinas opiatas nō trāſcendas ſup duo grana opij. Sunt enim quidam qui facile patiuntur ab opio. quidā non.intra quos difficile eſt diſtinguere niſi per ex/perientiā.Quomodo aūt buiuſmodi opiata cōfe/rant in rigore patere poteſt ex dictis.Et due medi cine ſequētes ſedant rigorem:tum calefactēdo et ſubtiliando per medicinas calidas:tum ſtupefa/ciendo.nam in prima ſequente ponitur opium in ſecunda ſemē ſuſquiami albi:quod tamen minus ſtupefacit quā opium . Solum ſupereſt vt aliqua declarentur. oppoponacū dictum eſt ab opos qō eſt gummi vel lachryma et ponax vel ponacus ber ba.ſic ſumitur vt ſumit̄ a Plinio.12. naturalis hi/ſtorie.et eſt calidum et ſiccū in tertio Amiden eſt ſi ſeleos.xiij.tertij tractatu quarto capitulo de cura aſclitis ī fine:aut eſt berba de qua fit aſſa.⁊ eſt val de calida.Ariſtologia capiens nomen ab inuento re qui ſeminando inuenit. vt ponit Tullius primo de diuinatione diſtinguens in longam ⁊ rotundā ſic differētes ſcōm folia et radices: quarum vtraq̄ eſt notabiliter calida:ſed lōga calidior. de vtraq̄ poteſt intelligi.Armel eſt ſpecies rute et non ſilue/ſtris vt voluerunt quidam:vt patet per Auicen.vj. quarti capitulo de cura morſus viperarū.

¶Et fortaſſe eſt neceſſariuz in eo vt detur in potu vinum calefactuz et cibi calefacti.

¶In parte iſta ponit quod cibi et potus debēt da ri actualiter calidi:et melius eſt etiam vt ſint potē tia tales ſiue dentur in rigore ſicut aliquando eſt neceſſarium deficiente virtute ſiue ante rigorem.

¶Et ſolutio ventris cuz eis que ſunt ſicut yera et diacitoniten et diafinicon:imo qñ eſt rigor prauus et proprie in febre dentur in potu pillule fetide: quoniam ipſe ſunt ſa nitas eius.

¶Curat rigorem cum ſolutiuis concedens yeram ſcilicet ſimplicem diacitoniten et diafinicon: qua rum deſcriptiones vide a Meſue in ſuo antidota rio:et ab Aui.quinto canone: immo quando rigor eſt prauus:quia fortis et longus et proprie ſine fe bribus dantur in potu pillule fetide:quoniam ſa/nant.quarum deſcriptiones vide nono Almanſo/ris.capitulo de paraleſi.et dicuntur fetide:quia fe tidos educūt humores:et conueniunt cum non eſt feb.aut pauca febris:quia ſunt notabiliter calide. Notant hic doctores ſolutiua non eſſe exhibenda ita vt operent̄ tempore paroxiſmi niſi materia ex/iſtente in vijs ductuū aut ſibi prima in pauca quā titate: quod credo eſſe verū precipue: quando bu/iuſmodi medicine ſunt violente ſicut ſunt que hic deſcripte ſunt preter yeram. Cura rigoris ſex req̄/rit intentiones.Prima eſt regimen ſex rerum pro/prie in aere qui debet eſſe calidus.ſimiliter cibi et potus in rigore pendente a materia calida debent eſſe actualiter calidi.Secunda intentio eſt mino/ratio humorum cum vomitu cum plurimum de ea materia expellatur eo tempore ad ſtomachuz: ſed ante rigorem per notabile tempus puta die precedenti cum medicinis ſolutiuis:ſcilicet yera ſimpli ci diafini.diacitoniten.pillulis fetidis.reubarba/ro.aloe et ſimilibus ſecundū exigentiam materie

Tertia intentio eſt remittere acuitatem et ſubtili/tatem materie.et etiaz ſubtiliare groſſam. Primū perficitur cum ingroſſantibus et mulcentibus vt aquis et ſyrupis. Secundum cum ſubtiliantibus abſtergentibus et incidētib⁹ ex eiſdem:et iſta ſunt exhibenda tempore digeſtionis materie que ſtat ſub forma cauſe antecedentis . et ſic per duas bo/ras ante paroxiſmum ratione materie coniuncte paroxiſmi.Quarta eſt reddere materiaz non ita ve lociter mobilē ſuper membra ſenſibilia que com/pletur per quietem corporis aut per frigida inſpiſ ſantia.Quinta intentio eſt obtūdere ſenſum ne p/ter ſenſus acuitatem valde debilitetur eger et aug mentetur concuſſio que completur per prouocan/tia ſomnum.Sexta intentio eſt partium exterior̄ calefactio et proprie dorſi et extremorū.que cōple tur cum fricatione cum pannis calidis et calidor̄ exterius applicatiōe que multiplicia poſſunt eſſe Item cum cibis et electuarijs et aquis in preſenti capitulo deſcriptis.de quibus ſunt tyriaca. metri datum.diamuſcum.et ſimilia. et proprie in mate/rijs frigidis ſumpta cū pauco vini potentis ⁊ etiā cum bis que exterius applicantur.Deſcriptio con uenientis.℞. olei anetini.ʒ.j.℈. ſucci artbemiſie.ʒ. iij.buliant ſimul ad conſumptionem ſucci.⁊ adda tur croci ſubtiliter puluerizati.ʒ.j. cere quantum ſufficit. fiat vnctio cum aqua debite calida vnga/tur dorſum ante rigorem et in rigore. Aqua vitis applicata dorſo et extremis eſt efficax.

¶Regimen ſudoris in febribus. Cap.xiij.

Oportet ne ſudor creticus quan/tum poſſibile eſt reſtringatur.

¶In preſenti capitulo Auicenna po nit regimen ſudoris. primo cretici nō ſuperfluentis. ſecundo cretici et non cretici ſuperfluentis.ibi ſecunda (Cum autem fue rit neceſſitas)dicit primo creticum ſudorem quan tum eſt poſſibile non eſſe reſtringendum . patet quia natura in criſi perfecta non eſt impedienda. prima aphoriſmorum.apho.xx.ſi tamen in ſudore vir tus preter modum debilitaret̄:tunc conuenit illuz reſtringere.

¶Cum autem fuerit neceſſitas et pertran ſit terminum. tunc oportet vt euacuetur et infrigidetur locus .Si autem non excuſat: tunc ſuper inſtrumentum poſitus quo pue ri vel iuuenes ſolent in aere concuti cōmo/ueātur in loco frigido.

¶Hunc Auicenna facit quod dictum eſt. et habet quinq̄ partes.tres prime partes regunt ſudoreʒ parando aerem. ſecundo in tali regimine abſter/ſionem ſudoris docet euitare.tertio ponit quedaz remedia exterius applicanda.ſecunda ibi.(Et nō oportet vt intendat.)tertia ibi(Et oportet) Dicit primo quod cum neceſſitas eſt ſtringendi ſudorem ſuperfluentem oportet euentare et infrigidare lo/cum et ſupple etiam ſudantem. quo remedio non ſufficiente ponatur ſuper inſtrumento quo ſolent pueri in aere concuti et ſe cōmouere. ¶Pro cuius declaratione notandum quod debent primo di/ſcooperiri vt vapores retenti ſub pannis exalent ſimul cum aere calefacto circūdante. ſecundo boc non ſufficiente debent aliqualiter flabellari ſiue euentari:vt flabellatio illa impellendo vapores a ſuperficie corporis propter aerem impetuoſe mo tum in corpus ſudantis infrigidet ipſum et poros opilet.ſemper enim a corpore noſtro exalant va/pores calidi qui circa corpus retenti ipſum calefa

Galenus ſepti ma amphoriſ/morum. Sudor multus frigid⁹ Calidus ſemp fluens: frigid⁹ matoreʒ:calid⁹ minorē egritu/dinē ſignificat Cauſa vero ſu/doris multitu/do eſt in corpi/b⁹ collecte bu/miditatis que hic p̄cipitur ex pelli ſuperius cūvomitu a cor pore forti:infe/ri⁹ cū pharma/cia a debili. qō dignū eſt repre bendi.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ciunt et poros aperientes amplius sudare faciunt quinta probleumatū. probleumate. decimosexto quare quiescentes immoti sub radijs solis magis calefiunt. ventilatio itaq; isto modo et cōmotio super notato puerorū instrumento.

¶Et non oportet vt occupetur in exiccando illud quod rorando egreditur faciendo exiccationem post exiccationem. nam illud est occasio ad illud prouocandum et multiplicandum. et fortasse attrahit syncopim. Nam eius absterssio addit in ipsum et eius dimissio restringit ipsum.

¶Nunc facit quod dictum est dicens non oportere occupari in exiccando illud quod in modum roris egreditur per poros cutis faciendo exiccationem post exiccationē. nam huiusmodi exiccatio est causa prouocandi et multiplicandi ipsum: ꝛ fortasse attrahit syncopim: scz multiplicatio ipsius spiritibus preter modum resolutis. absterssio enim sudoris auget ipsum et dimissio eius restringit ipm. Absterssio nanq; sudoris est causa cur alius sequatur ne detur vacuum. sed dimissio restringit: quia ipse dimissus circa pororum orificia inuiscatur et ingrossatur. nam cum sapiat naturam aque redit in ipsam ab extrinseco: et sic infrigidatur et ingrossatur: ad quā infrigidationē et ingrossationem adiuuat frigiditas cutis et cōtinentis. et hec est sententia Aristo. ij. probleumatum probleumate. xiij.

¶Et oport et vt iungat eum cum oleo rosato forti et oleo myrtino. Aut cum oleo de salicibus et cum oleo de balaustijs.

¶Nunc Auicenna ponit remedia. et primo sudore non existente multum vehementi. secundo ipso existente valde vehementi. secunda ibi (Et cum res fit vehemens) In prima parte ponit tria remedia Primū remedium est vt vngat cum oleo rosato forti: scz ad restringendum: quia oleum scilicet factuz ex oliuis immaturis: quia nonduz apertis ꝛ si sint siluestres et albe sunt stipticiores quam domestice et mature. Et cum oleo myrtino. scilicet similis virtutis: aut de salicib⁹ quod est frigidius: non tamen magis stipticum: aut de balaustijs: idest caducis granatorum que sunt capita ipsorum: et hoc fortius constringit ipsis suprascriptis. singula eſſ horum sunt ipsius constrictiua et eius omnia simul mixta.

¶Aut fiat oleum cum aquis in quibus decoquuntur citonia pontica et mala pontica et rose ꝛ balaustie et hzarabe contritū sicut puluis qui apparet in radio solis et similia quoniam restringit et quandocunq; restringit: acetum mixtum aqua et succus agreste et decoctio balaustiaruz ꝛ decoctio gallarum et decoctio myrti et succus salicis est mirabilis et aqua semperuiue. Et cum res fit vehemens liniatur cum mucillaginibus frigidis et cum gummi et proprie cum emplastratur his duobus et euentatur. Et quando vehemens fit res oportet vt ponatur nix super extrema et sola sint in ea extrema. aut balneetur cum aqua frigida si suffert eam.

¶Ponit regimen secundum. et est oleum factum hoc modo. accipiatur aqua decoctionis citoniorū et malorum ponticorum que magis constringunt quam citonia cum sint magis frigida et magis de partibus terreis participantia quam ipsa. et rosarum: scilicet siccarum et balaustiarum ꝛ hzara; be contrite sicut puluis qui apparet in radio solis et similium que aqua postea debet bulire cum oleo aliquo viputa oliuarum onfanzino vsq; ad aque consumptionem. est enim efficax hoc. ꝛ aqua aspersa super corp⁹ egri aut epithimata est valde constrictiua. nam hec sunt frigida et stiptica. hzara be autem quasi trahens paleas interpretatur: et quandoq; restringit scilicet sudorem aceto mixtū. Item succus agreste et decoctio balaustiarum. et decoctio gallarum et decoctio mirti et decoctio foliorum salicum: et aqua semperuiue. scilicet decoctionis expressionis aut distillationis. est enim valde frigida. Et cum res: idest sudor fit vehemens liniatur corpus cum mucillaginibus frigidis sicut psilij aut cum gummi arabico vt inuiscentur in superficie corporis vt sudor non possit exire. Hec enim fortiter stringunt coadiuuante euentatione. et quando vehemens fit res: quia alia non confe; runt ponatur nix super extrema et sola sint in eaꝫ ni ue extrema non residuum corporis ne forte congelaretur: aut balneetur in aqua frigida si sustinet eā Dicit tamen Gentilis se curasse sudorem cuiusdam domine cum rosata nouella descriptione Nicolai in suo antidotario quam dicit conuenire in sudoribus diaforeticis et datur mane et meridie cum aqua frigida credo quod sufficeret. ℨ. semis. Notandum quod intentio Auicen. est restringere sudorem sequentem subtilitatem materie dilatationem pororum debilitatem contentiue et irritationem expulsiue maxime quando timetur casus virtutis. Pro cuius constrictione sunt be intentiones. prima constringit poros. secunda ingrossat materiam. tertia confortat contentiuam. membrorum ꝛ remittit acuitatem expulsiue eorum. quarta diuerit materiam maxime a circunferentia ad centrum. quinta ordinat debitum regimen maxime cibos et potus inspissantes materiam sudoralem ꝛ vi: tutem fouentes que intentiōes quibus debeāt compleri satis bene patere potest.

¶Regimen fluxus narium superflui. Cap. xiiij.

Oportet vt non properetur ad prohibendum illum qui creticus est quantum possibile est.

¶Hoc capitulum habet duas partes. In prima parte premittit fluxuz sanguinis narium non restringendum. secūdo docet regere restringendum. secunda: ibi. (Cum autē est necesse). In prima parte dicit nō oportere properare ad restringendum fluxum sanguinis narū creticum quantum possibile est nisi superfluat et debilitet virtutem.

¶Cum autem est necesse prohibere fluxū sanguinis narium in febribus acutis: tunc liga extrema et pone ventosas super latus quod sequitur latus fluxus sanguinis narium: deinde consequenter adhibe regimē illius loci. fortasse enim possibile erit tibi vt infrigides et restringatur per illud et ante ponas ventosas desuper et distilla in nasuz aliquas distillationes predictas in capitulo fluxus sanguinis nariuz. Et cum non est prohibens

Sophista Alexādrin⁹. vij. epidimiarū. Qui in egritudinibus superuenit fluxus sanguinis per nares siquidē moderatus fiat: placet nobis: si vero immoderatus opz nos sistere ꝛ restringere: et mirotiēs absq; arte fluxus sanguinis soluit sinthomata superuenientia: sinthom a enim li potbomia fuit sed qñ dico li potbomiā non dico imoderatam vel a forefim

naturalis calo
ris sed modera
ti liportbomiã
ficat ad aptio/
ne. Multotiẽs
cũ ille qui pa/
titur fluxũ san
guis ex naribꝫ
videsanguinẽ
multũ exire p/
turbatus est:et
corruptuit dein
de frigidꝫ factꝫ
est naturalis ca
lor et reductus
est sanguis: et
sic constrictꝫ est
fluxus sangui/
nis.

prohibẽs aliquod infrigida caput cum in/frigidantibus predictis in eo.

¶Hunc facit quod dictum est.et primo regit fluxũ sanguinis in febribus acutis .secunda specialiter in quartana.secũda ibi(Et quandoqꝫ aduenit)In prima parte pro ostringendo sanguinẽ ponit tria remedia.primũ est ligatio extremorũ: scilicet adiutoriorum supra cubitos per duos digitos: ⁊ similiter coxarum supra genua tantundem. necnon testilorum ad diuertendum. Secunduꝫ remediũ est positio ventosarũ si fluat ex nare dextra super regiõe splenis sine sacrificatiõe ad retinendũ sanguinez ibidem aut ad diuertendũ. Tertium remedium est regimen loci per quem fluit sanguis scilicet nasi. frontis.temporum colli.et partium propinquarũ nam fortasse erit possibile vt per infrigidationem supple et constrictionem illarum partium restringatur absqꝫ positione ventosarum super regione splenis aut epatis. Aliter et non ponas ventosas super partibus superioribꝰ: scz naso propinquis ne sanguis trabatur ad superiora:et distilla in nasum aliquas distillatiões predictas:scz quinta tertij cap̃.de cura fluxus sanguis narium. Et cum nõ est aliquid probibens:scilicet catarrus aut nimia repletio infrigida caput cum infrigidantibus dictis in capitulo de cura fluxus sanguis narium.

¶Et quandoqꝫ aduenit patientibꝰ quartanam fluxus sanguinis nariũ. quare oportet vt iuues cum facientibus fluere sanguinem ex naribus scitis.in ipso enim est sanatio quartane. Si vero superfluitatem timuerimus faciemꝰ sicut illud qõ fecimus.

¶Hic fluxum sanguinis narium regit in quarta/na dicens quod oportet vt iuues cum facientibus fluere ipsum ex naribus que sunt scita. quinta tertij.scilicet constringendo gulam ponendo digitos in naribus aut setas porcinas aut berbaz dictam poligonium. Nam per fluxum ipsius sanat quartana maxime pendens a melãcolia genita per adustionem sanguinis. si tamen timueris ne superfluat constringe vt dictum est. Cura sanguinis narium exigit quinqꝫ intentiões. Prima est remotio cause fluxus que multiplex esse potest. scilicet nimia aquositas:aut nimia colera sanguine permixta:aut superflua caliditas sicut in febribus acutis:aut debilitas contentiue:aut irritatio virtutis expulsiue.secunda intentio est diuersio cum euacuatione aut fine. Tertia fluxus interceptio cum bis que applicantur collo timporibus aut fronti. Quarta orificiorum venarum que ad nares terminantur constrictio:scilicet cum bis que naribus instillantur aut insufflantur aut in forma stuellorum imponuntur.et boc absqꝫ aliꝫs secundũ plurimuz est sufficiens . Quinta est regimen sex rerum nõ naturalium per que sanguis inspissetur et secundum plurimum infrigidetur et fiat ineptus fluxui ⁊ contentiua membrorum fortificetur. Et pro complendo quartam intentionem infunde aliquem puluerem sicut trociscos de terra sigillata:aut de lizarabe:aut bolum armenicum .sanguinẽ draconis in albumine oui.⁊ bene concute:deinde fac stuellum satis grossum ex cotto aut tela aranea aut pilis leporis et infunde in albumine illo et naribus impone quem diu retineat et non violenter extrabatur.boc enim scõm plurimũ sufficit:immo stuellus infusus in solo albumine oui est sufficiẽs secundũ plurimum. Et quia cura fluxus sanguinis nariuz cum est continuus celeritate indiget:sunt be omnes intentiões aut plures ex bis quã cito ꝓficiende cum remedijs opportunis.

¶Regimen vomitus qui accidit eis .Cap.xv.

CReticus iterum non abscindatur nisi apud necessarium.

¶In boc capitulo Auicenna ponit regimen vomitus .et primo cretici non restringendi.secundo restringẽdi cretici vel non cretici.secunda ibi.(Et secũduz plurimũ)Dicit primo non esse restringendum creticum nisi sit necessariũ.scilicet quia superfluens ⁊ deijciens virtutem: et quia non euacuat quale est euacuandum.

¶Et secundum plurimum abscindatur in eis ꝓ vomitũ et per adiutorium eius quo extrabitur bumor nociuus sicut est syrupus acetosus et aqua calida. Et quãdoqꝫ est necessarium vt confortetur virtus. quare ponatur loco syrupi acetosi puri syrupus acetosus cum seminibus.

¶Hunc facit quod dictum est:et cõtinet duas partes.nam primo in generali docet regere vomitum Secundo magis in speciali.scõa ibi (Et si bumor imbibitus)Dicit primo vomitũ scõz plurimũ abscindi per vomitum et per adiutoriũ quo euacuatur bumor nociuus sicut per syrupũ acetosum cum aqua calida:quandoqꝫ tamen necesse est dare regimen fortius vt syrupum acetosum cum seminibus loco syrupi acetosi simplicis. ¶Pro qua parte notandum quod vomitu valde debilitante ⁊ corpore valde inepto ad vomituz et suspecto per illum ad fracturam vene nõ debemus si possumus alitervomitum vomitu curare.in aliꝫ autem casibus vomitus est vomitu curandus maxime materia ad superiora leuigante.que sententia colligitur decimasexta tertij de cura colerice passionis. ¶Notandũ secundo quod vt facilior fiat vomitus ꝓparádum esse bumorem vomitu cum syrupo acetoso zucbarino materia existẽte calida ⁊ cum oximelle simplici ipsa existẽte frigida et grossiori.ipsa vero existente frigidiori et grossiori cum syrupo acetoso cõposito cum seminibꝰ.scilicet calidis subtiliatiuis materierum sicut cum anisso feniculo et similibus. Est autem bmõi syrupꝰ acetosus cõpositus duplex. ¶Quidã cum zucbaro factus et dicitur apud nos syrupus acetosus. Quidã cum melle et dicitur oximel compositum:quod conuenit adbuc materia existente grossiori. Oximel vero squillitic cum conuenit materia existente frigidissima ⁊ grossissima. bi autez syrupi miscendi sunt cum aqua calida: idest tepida. Omnia enim tepida exoluũt robur stomachi.post cuius tepidi sumptionem per boram procuret vomitum exquisitum satis cum impositione digiti aut pẽne in gutture.

¶Et si bumor est imbibitus ⁊ grossius.tũc oportet vt fiat solutio in dando in potu qõ est sicut aloes et yera. Et quando nõ est imbibitus fortasse confert yera et aloes.

¶Hunc specialem ponit vomitus curam. Et continet partes tres. Nam primo ponit regimẽ vomitus secundũ diuersitatẽ substantie et situs bumoꝝ secundo ponit curam vomitus colerici. tertio ponit regimen vomitus melancolici.secũda ibi.(Et quando assiduauerit vomitus).tertia ibi(.Ad vomitum quidẽ colere nigre)prima in tres. nam pri

mo docet regere vomitū bumore existēte imbibito grosso.secundo nō existente ibibito. tertio existente imbibito nō grosso.scōa ibi(.Et quādo non est imbibitus.)tertia ibi.(Et si est ibibitus nō grossus).Dicit primo q bumore existente imbibito in stomacbo et grosso oportet soluere ventrē cuz aloe et yera.Et dicit in secunda parte qō qñ non est imbibit⁹ fortasse confert yera et aloes. ¶ Pro prima parte notandum quod bumor existēs in stomacbo quandoq; est imbibitus: idest intus bibitus et in porositatibus concluſus:quandoq; est inuiſcatus quandoq; natās:quandoq; apostemans.Imbibitus est duplex.subtilis et grossus. licet subtilis. sit magis aptus imbibi. et vterq; potest esse ex qualuncq; specie bumorū. ¶ Pro remouēdo ergo grossum siue imbibitum siue non.docet exhibere yeraz pigram:scilicet simplicem Gallique dicta est yera quasi sacra et pigra amara:et fit ex octo rebus inter quas nibil est solutiuū nisi aloes.Aloes autem quandoq; ponitur duplus ad reliqua et est magis soluttua.et banc vocant Aloem et yeram. Aliquādo ponitur in dosi equali reliquis septem: et banc vocant yeram et aloem. Dosis yere pigre in qua aloes ē duplus ad reliqua fine melle est a.z.℈.vsq; ad duas.In forma electuarij cum melle est.ʒ.ſ.et boc magis confert quando bumor est imbibitus. Aut aliter per aloem et yeram intelligam⁹ aloem qui de nouo misceatur cum yera pigra aloe dominante sicut.℞.aloes.ʒ.ſ.yere pigre.ʒ.℈.misce.et exhibeatur in forma pilurarum. vel distemperētur cum aqua zucbarata et bibantur. Econtra vero per yeram et aloem intelligimus yeram dominari aloe.vt.℞.yere p.ʒ.ſ.aloes.ʒ.℈. et exhibeātur: vt supra.Et forte per yeram et aloem intellexit duas medicinas distincte:quarum quelibet buic propositio deseruit.

¶ Et si est imbibitus non grossus mūdat ipsum syrupus acetosus cum aqua calida: deinde equat ipsum post illud aqua granatorum que bibatur. Quod si euomuerit eaz bibat ipsam vice alia donec equetur et quiescat:et similiter syrupus de menta cum granis granatorū.Et fortasse sedat ipsum infrigidatio stomaci.

¶ Facit quod dictum est et continet partes duas. Nam primo ponit; tria remedia facienda quādo bumor est imbibitus non grossus.secūdo quoddā regimē euitare docet.scōa ibi.(Et non oportet vt approximet).Primum remedium mundās bumorem imbibitum non grossum est syrupus acetosus cum aqua calida.Digerit enim ipsum ingrossando et abstergit ipsum a stomacbo et sua punctiōe incitat ad vomituz post quem facto vomitu aqua granatorum bibita equat ipsum scilicet stomacbū temperando eius caliditatem:quam si vomuerit bibat alia vice donec equetur: scilicet stomacbus ee vomitus quietetur.Secundum remedium est syrupus de menta cum granis granatorum. confert enim in dicto vomitu.Tertium fortasse infrigidatio stomacbi sedat ipsum non solum perficienda cum interius sumptis:red etiam cum exterius applicitis ita vt aliquando oporteat esse actu et potentia frigidum sicut in colerica passione precipit Rasis nono Almansoris. Hec autem administranda sunt bumore iam educto. ¶ Et nota quod est bonum in vomitu vebementi et proprie ab bumore calido primo lauare stomacbum cum aqua calida aut ordei in multa quantitate: deinde approximare remedia cōstringentia interius et exterius actu et potentia frigida.

¶ Et non oportet vt approximet reb⁹ ponticis et sedantibus vomitum cum ponticitate sua et acetositate sua stiptica ille qui vomit propter bumorem imbibitum. quia est malum et addit imbibitioni sed non imbibito fortasse faciēt eum deijcere deorsuz: q̄uis sit grossius et fortasse iuuabūt vtutez stomachi ad expellēdū eum per superiora.

¶ In presenti parte docet euitare quoddā regimē dicens.Non oportet ilum qui vomit propter bumorem imbibitum approximare rebus constringentibus vomitum sua ponticitate et stipticitate. Nam bec faciunt bumorem magis imbibi.bumore vero non existente imbibito fortasse conferunt. Nam si bumor fit grossus fortasse stomacbus con fortatus eijciet eum per inferius.Si vero subtilis fortasse eijciet eum cum vomitu. tutius tamen est vt credo primo mundificare stomacbū ab bumoribus in eo contentis per superius aut inferius siue sint imbibiti siue non. postea buiusmodi confortantia administrare tam interius quā exterius.

¶ Et quādo assiduauerit vomitus de⁊ colera et nō fuerit de genere imbibiti.tunc vtere stipticis:et ꝓprie emplastris iuuātib⁹ factis ex corticibus granatorū ⁊ gallis ⁊ his silib⁹ cū vino permixto aut aceto permixto.

¶ In presenti parte curat vomitū colericū quādo nō fuerit bumor imbibitus.dicens quod tu debes vti stipticis et proprie emplastris factis ex cortícibus granatorum et gallis et similibus cumvino aut aceto mixtis.

¶ Et ad vomitū q̄dē colere,nigre supfluū submergatur spongia in aceto et ponatur sup stomachū.Qō si necessariū fuerit aliqd fortius:administra medicinas predictas in capitulo retentionis vomitus.

¶ Hunc curat vomitū melancolicū dicēs:q̄ vomitui colere nigre superflue confert spōgia infusa in aceto et bene exp̄ssa stomacbo applicita. Ultimo dicit q̄ in efficacioribus pro restringendo vomitū erit recurrere ad medicinas dictas in capitulo de restrictione vomitus dictas.xiij.tertij. ¶ Notādū quod buiusmodi spongia in aceto infusa confert stomacbū quadam stipticitate cōfortando.⁊ si fuerit melācolia adusta ꝓfert infrigidādo ⁊ incidendo ⁊ stomacbū ꝓfortādo.Sed si cū aceto bulierit menta et similia cōfert etiaz calefaciēdo. Cura vomitus sex exigit intētiones.Pria remouet causam siue fuerit primitiua sicut regimē sex rerū nō naturaliū faciens vomere.siue fuerit corporea sicut oppilationes apostemata vlcera et similia i stomacbo existentia:aut in membro sibi cōmunicāte. Alia diuertit bumores ad stomacbū fluxuros. Tertia mūdificat stomacbū a superfluitatibus in eo existentibus ad vomitū incitantibus.Quarta vias ⁊ ductus constringit per que ad stomacbū defertur bumor ipsum stomacbū confortādo ne recipiat et vt debite suas operationes perficiat. Quinta corrigit accidentia.Sexta ordinat debitum regimē sex rerū.Et ex dictis in textu potes elicere auxilia;plures barum intentionū perficientia.

¶ Regimē fluxus vētris qui accidit eis. Cap̄.xvj.

Jam singulariter

AM singulariter in capitulo fluxus ventris locuti sumus in hac intentione ergo redeamus ad illud. Et de illis que conferūt ex via ciborum sunt almes torrefacti ⁊ lentes torrefacte et coriādrum: quodcūqꝫ horum duorū fuerit elixetur et fundatur aqua abeo et proprie quando fit acetosum cū granis granatorum: qm̄ est bonum.

¶ Dic Auic. ponēs fluxū ventris q̄ accidit febrīb⁹ duo facit. Primo pro sufficiēti regimine fluxus vētris remittit nos ad decimāsextā ẗij. d. se locutū fuisse ibidē singulariter quātū est opportunū in hac intentione. i. in regimine fluxus ventris sequentis febrem. scō hic breuiter se expedīēs ponit quosdā cibos cōuenientes in fluxu sequēte febrem dicēs ꝙ de illis q̄ conferūt via cibi sunt sicut almes torrefacti et lentes torrefacte et coriandrum sīr torrefactū. Hōcūqꝫ horū duorū. s. almes et lentiū postq̄ torrefactū est debet ṗmo elixari et abīci prima decoctio: deinde debēt bulire quousqꝫ decocta fint et debent fieri acetosa cū granis granatorū. s. exprimēdo succū ab eis. et hmōi condiendo. Almes autē sunt robilie. Coriandrū preparatū cū aceto et torrefactū est singulare in fluxu ventris et ꝑprie ad retinendū cibum in stomacho. Hec autē cū frigida sint et stiptica conferunt in fluxu sequente febre. Intētiōes habēde in cura fluxus ventris sunt sex. Prima remotio cause fluxus quecūqꝫ fuerit aut primitiua: aut corporea. secunda est diuersio hūorū a fluxu ad intestina. tertia est mundificatio intestinorū a superfluis in eis contētis et doloris eorū sedatio aut cū clisterijs si fuerint in intestinis grossis: aut cū sumptis in potu si fuerint in gracilibus. quarta intētio est viarū et ductuū constrictio humorū ingrossatio ⁊ q̄etatio necnō intestinorū cōfortatio ne recipiant cum exterius applicitis et sumptis. quinta est accidentium correctio. sexta debiti regiminis seruz ordinatio.

¶ Regimen fitis eorum superflue. Cap̄. xvij.

PORTETVT inungatur caput cū oleo frigido valde qō fundat̄ super ipsum et ponatur super caput si non fuerit quod prohibeat: et cum aquis infrigidantibus.

¶ Auicen. ponens regimē fitis supfluentis ṗmo ponit regimen generale pro sedādo sitim. scōo sedat sitim scōm aliquos speciales modos ipsius. secunda ibi. (Sitis quandoqꝫ fit a frigore.) ṗma in duas. nā primo ponit regimen fitis p̄ infrigidantia capiti applicāda. scōo p̄ infrigidātia i ore tenēda. secunda ibi. (Et retentiōe mucillaginis) Dicit in prima parte oportet inūgere caput oleo frigido potentialiter infrigidato. s. actualiter infuso sup caput nō existente prohibente. s. catarro capitis repletione et similibus. Et inungi etiā cū alijs aquis infrigidātibus. Causa dicti est: quia si fitis sequitur superfluam cerebri caliditatem frigida applicita capiti conferunt remouendo causam: quare infrigidatio capitis est causa infrigidationis oris stomachi per neruos descendētes.

¶ Et retentione mucillaginis seminis citoniorum permisce cum oleo rosato vltimo aut infusiōis prunorum et medullarū cucumeris ⁊ alhendi et cucurbite et seminis lactuce nigre et radicum liquiritie et pillularū descriptarum in antidotario ad sitim. et de illis que masticant̄ et almosolat sunt tamarindi.

¶ Munc sedat sitim cū bis que in ore tenētur. Primū est mucillago seminis citoniorū permixta cū oleo ros̄. vltimo. sed in infrigidando inter omnes modos olei ros̄. est qō fit ex oleo onfancino et rosis albis siluestribus nondū bene maturis. Secūdum est cum retētione infusionis prunorū. s. acriū aut etiam cum retentione medullarū cucumeris ⁊ alhendi. i. citrulli. et medulle cucurbite. et retētione seminis lactuce nigre: qm̄ est frigidius. s. in fine secundi vel in principio tertij. Radicum liquiritie mundatarū a cortice exteriori et infusarum in aq̄. Tertium tenendū in ore sunt pillule scripte in antidotario. et debēt esse confecte ex frigidis et acribus. Quartum remedium est aliqua que tenentur in ore sicut almosolat ⁊ sunt tamarindi. Causa dicti: quia pellicula oris est contigua pellicule oris stomachi. quapropter infrigidatio et humectatio vnius est causa infrigidationis et humectationis alterius.

¶ Et sitis quidem quandoqꝫ fit ex frigore ⁊ abscindit eam somnus: ⁊ quandoqꝫ fit ex calore. et abscindunt eam vigilie.

¶ Vltimo dicit qō sitis quandoqꝫ fit a frigore et abscinditur per somnuz. et quando fit a calore et abscindūt eam vigilie. ¶ Notandū pro declaratione huius partis ꝙ in siti mendosa causat a per indigestionē ciborū maxime nō calox sicut piscū et similium digestionis difficilis a quibus stomachus laborat in digestione eleuātur vapores calidi peruenientes ad os stomachi et sitim inducētes conuenit somnus qui fortificando calorē stomachi est causa digestionis et resolutionis eoruz vaporum qui erant causa fitis. et sic verificata est prima pars huius textus. ⁊ hāc sniam elicere possumus ex particula quinta affortismox. affo. xxvij. Quibuscunqꝫ desiderū nocte bibetur. et. iz. tertij. capitulo de siti ad finem. et. 4. epidimiarū. In vigilando sitis in superficie somnus medicamentum. Secundus modus in siti causata ex vaporibus calidis circa os stomachi facta ꝯsumptione ⁊ exiccatione nimia vigilie conferunt resoluendo illos vapores calos q̄ erant cā fitis. et hoc voluit Aui. in ꝑte vltima. Ex hoc facile soluūtur instātie q̄ꝑa hūc textū fieri ꝯsueuerūt. Cura fitis q̄ncqꝫ exigit itētiōes. Prima remotio cāx fitis siue fuerint p̄mittue siue corpee p cōitatē a toto sicut i febrib⁹ aut mēbris ptic̄arib⁹ sicut a cerebro: aut a mēbris spūalib⁹ ⁊ reliqs: aut peēntiā ꝑp nocumēta cerebri et ꝑpe oris ei⁹. scōa ē sedatio sitis cōplēda aliquo vij. modox ifrascriptox: aut plib⁹ fz exigētiā cāx fitis. Prim⁹ mod⁹ ē cū bis sup qb⁹ anbelam⁹ sicut sup aq̄ frigida et similib⁹ frigidis. ⁊ hic modus cōfert in siti sequēte supfluā calefactionē cerebri et membrorū spiritualiū. Secūdus modus per retēta in ore sicut est frustum anguric et similia. et hic modus maxime valet in siti sequente calefactionem et exiccationē meri cāne pulmonis ⁊ mēbrox spiritualiuz. Tertius modus est per caputpurgia et per gargarismata cū aqua frigida sola aut cui admixti sunt aliqui succi acres. et hoc valet in siti sequēte dispōnes capitis ⁊ meri cāne pulmōis

et membrorum spiritualium. Quartus modus est per epithimata et vnctiones circa caput collum gulam et spōdiles vsq; ad tredecim et mala granata et reliqua ex rebus frigidis quibus aliquid aceti sit admixtū ad penetrandū. et hec valet in fiti merito cutuscūq; mēbri contingētis cuius regio vngatur et epithimetur. Quintus motus est cum somno: fortificando digestionē: per cuius debilitatem accidit sitis. Et similiter quandoq; vigilie sedant sitim resoluendo vapores qui in somno cōcentrantur. Sextus modus est cū bibitis q̄ in mala cōplexiōe calida et sicca sine materia debēt esse frigida actu ⁊ potentia. vbi vero adsit materia colerica salsa alterius generis: aut proprie imbibita aut inuiscata potus debet esse actu calidus. licet potentia frigidus. Septimus modus ē stupefaciendo aliqualiter sensum oris stomachi cū intense frigidis actu vel potentia. et hoc valet in q̄cunq; siti. Octauus modus est conuertendo mentem ad alia magni nocumenti ita vt sitis obliuiscatur. et hoc valet in quacūq; siti remissa. ¶ Tertia intentio est confortatio stomachi complenda cum interius et exterius applicitis contrariis discrasie et moderata stipticitate participantibus. ¶ Quarta intentio est correctio accidentiū et pficitur scōm ipsorum exigentiam. ¶ Quinta intentio que est regimen sex rerum declinet ad contrarium discrasie.

¶ De pfunditate somni q̄ accidit eis. Cap. xxiij.

Oportet vt remoueatur a profunditate somni cum fabulis et his similibus per voces. et ligentur membra eorum inferiora ligatione dolorosa postq; non fuerit quod pohibeat. et supponatur colirium subtile si natura fuerit restricta et in hora quietis et tēpore assiduitatis: et vētosetur quod est inter ambas spatulas et spondiles.

¶ Remouet profunditatem somni quatuor auxiliis. primo cum fabulis et similibus sicut hystoriis. secundo per voces. s. alte vocando dormientē et strepitus circa ipsum faciendo. tertio ligando membra eius infra genua per quatuor digitos ligatione dolorosa. tum ad excitandum. tum ad diuertendum vapores et materias ad inferiora. et sub hoc modo comprehendūtur fricationes membrorū inferiorum. Dicit tamen bas ligaturas debere fieri si non fuerit quod prohibeat sicut podagra et vlcera illarum partium que ligantur. quarto supponendo collirium subtile acutum et mordicatiuum. sicut est suppositorium. boc. ℞. mell. ʒ. ij. terepegre: salisgemme ana. ʒ. ſ. et si vis fortius adde suprascriptis scamonee coloq̄ntide añ. ℈. ℈. et fiant suppositoria longitudinis quatuor vel quinq; digitorum et mediocris grossitiei. Vel fiat suppositorium ex sapone vel salegemma ⁊ ligetur vt ad libitum possit extrahi. hec autem fieri debēt ventre restricto et possunt fieri in hora quietis. s. a profunditate somni. i. cum somnus non est profundus ad preseruandū ab eius profunditate q̄n homo est ad illā paratus. et erit tempore assiduationis pfunditatis in somno: vt remoueatur profundatio illa. Aliter in hora quietis. s. paroxismi ⁊ exacerbationis ⁊ tēpore assiduitatis. i. dum adest paroxismus dans intelligere q̄ etiā tempore paroxismi hoc faciendū est in quacūq; hora hoc accidens supuenerit. Vltimū auxilium est ventosatio eius quod est inter ambas spatulas et spondiles idest ventosatio in pulpis spatularū sine scarification cationeaut cum scarificatione si peccauerit sanguis aut fuerit timor litargie. Sunt et alia remedia sicut odor aceti acutissimi. Ite ē prouocatio sternutationis iam premissa ventris lentitione ventosatione et euacuationibus opportunis.

Dubitatur vtrū fabule remoueant profunditatez somni. Negatiue arguit̄ sic. fabule inducūt pfunditatē somni. ergo nō remouēt. p̄ña ptz. et añs declarat experiētia. ¶ Scōo alique fabule cōtristāt ergo inducūt somnū. ptz p̄ña. q; tristitia reuocādo spūs interius ē causa somni. ¶ Tertio auditio fabulaꝝ p̄dicationum lectionum et similium sunt cā resolōnis spirituū et liq̄factiua materierū et euaporatiōis earū. ergo sunt cā somni. tz p̄ña. q; bis modis somnus ꝓuocatur. assumptū ptz: q; spūs audiēdo excitantur et cōmouentur quoꝝ motus est cā resolutionis eoꝝ liq̄factiōis materieꝝ et cūonis ipsaꝝ.

In oppositum est Aui. ¶ Primo notādū qō fabula apō Macrobiū in p̄mētario libri de somno Scipiōis circa p̄nciptū a fallēdo dicta. est narratio rerū nō habētiū faciē veritatis aut nō verarū. hystoria vero ē narratio ṽa rerū gestaꝝ. et eaꝝ scriptura cronica vocat̄. ¶ Scōo notandū q; quedā corpa fm cerebrū abundāt in q̄busdā būiditatib⁹ crudis frigidis aptis euaporationi quorū spūs agitati et laborātes dū audiunt aut legunt buiusmodi sunt causa liquefactionis earum. et. q; in vapores conuertantur quarum liq̄factio et in vapores ꝓuersio est cā somni. tum spūs infrigidādo et ingrossādo: tum opilādo. Aliq̄ vero sunt que abūdāt in būoribus colericis et nitrosis: quoꝝ vapores sunt cā vigiliarū. Cum ergo audiunt aut legunt bmōi fit in eis duplex motus. vnus spūalis p̄prius ipsi intellectui fm quē ꝓpōit diuidit ⁊ discurrit. alter ē motus ipoꝝ spūuz fz diuersas ptes fm exigētiā passionū q̄ ꝓmouent̄ audiēdo et legēdo bmōi: q; si p bmōi audita et lecta ꝓmouent̄ ad tristitiā timorē aut desperationē spūs mouent̄ interi⁹. Si vo ecōtra mouent̄ ad spem gaudiū audaciā aut irā sps mouent̄ exteri⁹ in quoꝝ motibus supcalefiūt per quā supcalefactionē resoluunt̄ et paucificantur. ⁊ sic būiditates de qb⁹ supra liq̄fiūt. et in vapores ꝓuertūt̄. In p̄mis itaq; corpib⁹ bmōi audita aut lecta sunt cā somni. i. scōis sunt cā vigiliaꝝ. ¶ Tertio notādū q; q̄dā boies sunt ꝓmpti et acuti ingenij. q̄dā tardi et obtusi: primi legētes et audiētes: et bñ intelligētes que audiūt et legunt vidētes se proficere vigilāt. scōi vero ex cā ꝓtraria dormiūt. Iz aliq̄n scōi ꝓpvebemēte tristitiā cūvidēt se nō proficere neq; intelligere expectātes repbēsionē ⁊ ignominiā poti⁹ vigilāt. tristitia nāq; de futuro malo ē cā vigiliaꝝ: ⁊ tristitia ō p̄terito ē cā sōni. Sil'r p̄mi aliq̄n cū tā tenēt rē de q̄ agit̄ dormiūt spiritib⁹ iaz q̄escētib⁹ q̄ p̄mo erāt i motu. ¶ Quarto notādū q; fabule hystorie p̄dicatiōes et bmōi q̄nq; sunt diformes ex pte narrātis ita vt nunc alta voce nunc submissa loq̄t̄: nūc leui nūc aspa et austera. Q̄nq; etiā ex pte eoꝝ de qb⁹ agit̄ ita vt nūc ꝓmoueāt audientē ad miam nūc ad odiū ⁊ irā: nūc ad tristitiā spem despationē. et sic de reliq̄s. q̄nq; ṽo sunt vni formes. tum ex pte recitātis: tū eoꝝ q̄ recitāt̄. p̄me excitant et vigilare faciūt mouētes spūs diuersis motibus imo cōtrarijs. scōe vero faciūt dormire spūs quietātes aut figentes scōm bitudinez vnā. somn⁹ eñ q̄eti vebemēter existit filis. scōa primi.

¶ Preterea

¶Preterea huiusmodi fabule et bystorie ꝛc. qñq̄ sunt breues et non inducunt somnū: quādoq̄ longe fatigantes audientes et spūs ipsorū resolventes. et sunt causa somni. ¶Preterea quādoq̄ sunt de rebus multū mouētibus audiētes ex excitāt vigilias: quādoq̄ de rebus parū cōmouentibus: et sunt potius causa somni. ¶Et ex bis tam manifestum est quales boies per huiusmodi lecta aut audita excitātur a somno. ꝛ q̄les prouocātur ad somnum. scō etiam manifestū est quales fabule aut bystorie. ꝛ qualiter recitate vigilare faciūt. et q̄les et qualiter recitate dormire faciūt. tu ergo cū excitare vis somnolentū narra bystoriā aut fabulam multum mouentem et difformē et recita eam difformiter frequenter eleuādo vocē et eam exasperando. Ecō tra vero fac cum vis somnū inducere: ꝛ que dicta sunt pro magna parte elici possunt ex dictis Aristo. xviij. problematū pblemate p̄mo.

¶Solutio autē rationū factarū in principio suadentiū contrariū huius declaratiōis manifesta ē ex dictis. Cura somni ꝓfundi quatuor exigit intētiones. Prima remouet causam ꝓfunditatis somni. Scōa excitat ꝓfunde dormientē cū auxilijs q̄ dicta sunt. Tertia corrigit accidentia tam presentia quā verisimiliter secutura sicut litargiā. Quarta ordinat debitum regimen sex rerum in contrarium profunditatis somni ꝛ cause eius.

¶De grauitate capitum eorum. Capitulum. xix.

Oportet vt alienet̄ ab eis emulsio lactis super capita eorum aut effusio olei super ea aut embroca aut caputpurgium.

¶Auicēna in presenti parte ponens regimē grauitatis capitis. primo docet q̄ sunt euitāda. scōo que sunt facienda. scōa ibi. (Immo sint contenti) In prima parte docet euitare quatuor. primū est emulsio lactis super caput grauatum. secundum est effusio alicuius olei super caput. tertiū est embroca. quartum est caputpurgium.

¶Immo sint contenti vaporationibus factis embrocis ex camomilla. ꝛ sint in eis viole et furfur et bis similia.

¶Nunc docet q̄ facienda sunt dicens ꝙ contenti sint vaporationibus factis ex embrocis camomille violarum furfuris et similium. ¶Notandū per grauitatem capitis intelligendā esse quādā ponderationē et capitis perceptā extensionē causatā per multā materiā grossaz vaporosam. et hoc maxime ab egro percipitur cum multū deprimit caput. et postea paulatim ipsum eleuat. Cui Auicē. prohibet emulsionē lactis aut eius infusionē sup caput ne inuiscatum in capitis superficie opilet poros et prohibeat vaporum exalationē. Secundo prohibet applicationez olei: quia si frigidum opilaret frigiditate et viscositate. si vero calidum. licet forte iuuaret sua caliditate resoluendo. tamē plus est aptum nocere sua opilando viscositate. prohibet tertio embrocas et caputpurgia que pnares sugantur maxime quādo essent frigide opilantes aut malam cōplexionē capitis augentes et forte humores agitantes et mouentes: siue calide sint siue frigide non precedente euacuatione. concedit tamen euaporationes factas cū embrocis et decoctionibus factis ex camomilla ad resoluendum: violis ad infrigidandū discrasiam febrilem et ad temperandum caliditatem camomille et furfuribus ad resoluendum et abstergendum si quid in poris capitis cutis ipsos opilans continetur. hec autem fieri debent premissis euacuationibus et diuersionib⁹ opportunis. ¶Cura grauitatis capitis exigit quatuor intentiones. prima euacuat materias grauantes euacuationib⁹ cōmunibus. s. flebotbomia et farmacia scōm exigentiam. secunda diuertit cum clisteribus lotionibus crurium fricationibus et similibus. tertia eradicat residuum materici aut partem ipsarum in capite contentarum caputpurgijs masticatorijs et similibus. quarta resoluit residuum in capite contentum discrasiam cerebri alterando et ipsum cōfortando cum euaporationib⁹ in textu positis in quibus melius forte esset ponere rosas quam violas aut vtraq̄. multum enim valent rose in capitis confortatione. et tu adde reliquas intentiones omnibus cōmunes feb.

¶De inquietudine habentiū feb. et alioꝝ. Ca. xx.

Oleum vero violatum cū oleo de semine lactuce et oleo nenufarino et oleo de cucurbita: et adhibere aliquid de stupefacientibus fumosis super tempora: et incuruare caput super vapores humectantes: et odorare nenufar ꝛ poma mandragore. et alselzeffabre asperum ex longinquo et embroce humectantes: et res quas scis. Et similiter si nō fuerit qō prohibeat detur sirupus papaueris et lohoc eius.

¶In presenti capitulo ponit regimen inquietudinis vigiliarū febrientiū et aliorꝝ. s. non febrientium. et habet hoc capitulum duas partes. nam primo ponit regimen predictum non specialiter descendendo ad causas dicte inquietudinis. scōo specialiter descendendo ad vnam specialem causam. secunda ibi. (Et cū humor bauracius.) Prima in duas. nam primo ponit hoc regimen nō explicando tempus administrationis huius regiminis. secundo ponit regimen explicando tempus. secunda ibi. (Et cum inuenit leuitatem.) prima in duas. nam in prima ponit regimē per odorationes et vnctiones et potus. secūdo per diuersiones. secunda ibi. (Deinde multiplicentur.) Dicit in prima parte ꝙ odorare oleum violatum et oleum seminis lactuce et nenufarinū et de cucurbita. et adhibere aliquid fumosuz stupefaciēs sup tempora sicut est iusq̄am⁹ papauer mandragora ꝛ opiū. sicut vnguentū populeō cū pauco opij. ꝛ incuruare caput sup vapores būectātes sicut sup vapores eleuatos a decoctiōe fctā ex lactucis ꝛ filibus: ꝛ odorare nenufar frigidū et būidū circa secūdum gradum et poma mandragore frigida in tertio et sicca in primo. ꝛ odorare alselzeffabre et est lilium vallium citrini coloris et non est nenufar: cum iam sit nominatum ex longinquo aspersuz. s. vino odorifero pauco cum aqua rosata multa sic admixta. et similiter embroce humectātes. i. casus aliquoruz humectātium super caput. i. proprie super cōmissuram coronalē factoruz ex lactucis floribus nenufaris violis et similibus sunt res quas scis conferre ita prouocando somnum. similiter si nō fuerit qō ꝓhibeat detꝰ sirup⁹ de papauere loco eiꝰ. et tu sup. diacodiō. i. decoctio papaueris. hec cū q̄ sūt de papauere sūt domestica stupefactēta

que natura bene tolerat. Dicitur autem si nō fue/rit quod p;obibeat:quia p;obibens posset esse si/cut pleuresis aut asma ab bumo;e grosso in pecto re contento et similia.

¶ Deinde multiplicentur inter man⁹ eius candele et eleuẽtur voces cum fabulis et li gentur cum institis extremitates eius liga tione dolo;osa parum cum ansis que reſol uantur velociter:deinde p̃capiatur ei vt do;miat et claudat oculos: cũq; do;mit paru; extinguanť candele et ceſſent voces et sol/uantur anse:quoniam do;miet.

¶ Hunc curat inquietudinẽ et vigilias diuerten/do et laxando virtutẽ animalẽ dicens.q; inter ma/nus egri ponãtur multe candele accense et fabu/lentur.alte.ſ.astantes et extremitates infirmi ligẽ tur dolo;ose:sed modicu; dolo;ose cum institis et alutis vel co;dellis cũ ansis.ſ.nodis qui facile sol ui possunt sicut sunt nodi,quibus vtimur in laqan do caligas.et p;ecipiat egro vt do;miat et clau/dat oculos.cũq; parum do;mit.ſ.incipit do;mire extinguãtur candele ceſſent voces ⁊ soluanť anse: quoniam do;miet.

¶ Et cum inuenit leuitatem et quietẽ ex paro;isino aut vehemẽtia assiduet ablutio nem faciei cum aqua in qua decoctum est papauer nigrum cũ aliquãtulo mãdrago/re et radice eius.

¶ Hic ponit regimẽ vigiliarũ explicãdo tẽpus di cens.q; cum eger inuenit leuitatẽ.ſ. declinationes et quietẽ totaliter ceſſante paro;isino quo ad in/terpolatas aut leuitatẽ vehementie quo ad conti nuas p;opo;tionales laues facĩ cum aqua deco ctionis papauer is nigri cui aliquid mandrago;e et radicis eius sit admixtu; que sunt frigida ⁊ fic/ca in fine tertij:aut in p;incipio quarti.nō eñ con cedit decoctionem bmōi in statu paro;ismo;ꝝ aut exacerbationũ ne opilando po;os sua intensa fri giditate magis noceãt quã cõferãt stupefaciẽdo.

¶ Et cum est illic humo; bauraclius con fert aqua in qua cocta sunt sisimbriũ ⁊ mel lilotum et alchacuen et papauer abluendo faciem et incuruando supervapo;em eius.

¶ Et cũ est illic humo; bauraclius.ſ.nitrosus siue salsus in causa vigiliarũ confert aqua in qua de/cocta sunt sisimbriu;:et est spẽs mente melilotum albacuen.ſ.matricaria.et scõm aliquos pes co;ui nus.sicut dicit Auiceñ.xvj.tertij de excoriatiõe in/testino;.et bec tria sunt calida resolutiua. et pa/pauer ponitur ad stupefaciendũ et somnũ indu/cendum et ad tẽperandũ buiusmodi caliditatem cum bac decoctione:est abluenda facies et debet incuruari super vapo;em eius vt virtus bo;um pe netret melius ad p;ofundum. ¶ Cura vigiliarum exigit duas intentiones. Prima remouet causam vigiliarũ siue fuerit p̃mittiua sicut superflua aeris caliditas et siccitas et cibi et potus calidi et sicci. Item accidentia animi molesta siue fuerint co;po rea sicut dolo;es febres p;esentia humo;is cole/rici salsi aut melancolici. ¶ Secunda somnum in/ducit quinq; modis.p;imus cum odo;amẽtis.se/cundus cum applicitis exterius sicut lotio extre/mo;um cum decoctionibus somnifer is . Item cu; vnctionibus ex epithimatibus applicitis frõti;et timpo;ibus et parti anteriori capitis. Item cum

Auicẽna.

embro;is super parte anteriori capitis. Tertius modus est cum instillatione in aures . Quart⁹ cu; suppositis in modum collirij vel clisteris. Quint⁹ cum sumptis bec tamen diuersificanda sunt ꝑm diuersitatem causarum.et a leuio;ibus incboan/dum est et gradatim ad fo;tio;a p;ocedendum. Sextus modus est cum laxantibus virtutem ani/malem de quo apud Auiceñ.in textu. ¶ Tu vero si vis addas duas alias intentiones oĩbus cõmu/nes.ſ.co;rectionem accidentium et debitum regi men sex rerum in contrarium discrasie faciẽtis vi/gilias.

¶ De dolo;e ventris qui accidit eis. Cap.xxj.

Hit ex effusione cole:ad stoma chum.et si accidit in p;incipio periodi eius detur in potu pa rum sirupi de malis cum siru/po acetoso.

¶ Licet dolo; stomachi posset esse ex multis cau/sis.Auiceñ.tamen b;euitati indulgens et excusa/tus p;opter ea que dixit.xiij.tertij.curat tantũmo do dolo;em stomachi ex effusione colere ad stoma chum eo q; in febribus acutis ex bac causa dolo; stomachi frequenter accidat.Dicit ergo dolo; sto macbi fit ex effusione colere ad ipsum. siue illa co lera effundatur ad ipsum solum ex ẽpe et cbisti fel lis mediante po;o felleo ad stomachum termina to et nō ex mẽb;is q̃ sunt vltra epar mediãte epa/te.et si accidit in p;incipio periodi febris sicut est ꝑm plurimũ detur in potu parum sirupi de malis granatis muzis aut acrib⁹ cũ sirupo acetoso sim/plici.vel de malis maciantis cuius est vigo; vnire stomachum et stringere colere acuitatem. Hi eñ alterando discrasiã calidam stomachi et ipsa; cõ fo;tando p;obibẽt coleram ad ipsum venientem: et si nõ possunt p;obibere aduentũ eius saltez re/mittũt acuitatẽ ei⁹. ¶ Preterea facĩt vt facili⁹ pos/sit euomi cũ secu; pmiscet. Credo itaq; bo;ũ siru/po; esse exhibendã.ʒ.ſ.aut circa cũ.ij.ʒ.aq̃ per bo ram aut circa ante p;incipium paro;isimi . ¶ Cu/ra huius dolo;is quatuo; exigit intentiones. Pri ma euacuat coleram ab epate aut toto. secũda di uertit ipsam maxime ad intestina cum clisteribus que due intentiones absoluende sunt ante po;tis/mũ tẽpo;e mato;is quietis. tertia confo;tat stõm ⁊ alterat discrasiã cũ dictis in textu et cũ exterius applicitis ne colera effundatur ad stomachu; ad qõ iuuat positio ventose super regione epatis. Quarta intentio iuuat ad vomitum eius aut ex/pulsionem eius per inferius.

¶ De asperitate lingue eo;um. Capitulum.xxij.

M essentia quidem viscositatis fricetur cum bruſco aut cũ vir/gis salicis cũ oleo amigdalino ⁊ zuccaro taber;et donec mũdet aut cum spõgia et pauco sale et oleo rosa. in hoc enim est alleuiatio multa infirmi.

¶ In p̃senti capitulo Auic.determinat de aspita/te lingue febriẽtiũ.et p;tinet p;es duas.p̃mo põit curãtia dictã aspitatẽ . scõo q̃dã vitãda ,explicat. scõa ibi.(Et o; vt nõ ponãtur.) Prima ĩ duas.nã p̃mo ponit regimẽ aspitatis viscositati et limosi/tati p;iũcte.scõo qñ nõ ẽ ibi viscositas aut limosi/tas.scõa ibi. (Et post illud.) In prima dicit.q; in essentia viscositatis.ſ.qñ aspitas seq̃ť viscositatẽ .ſ.bũo;ẽ grossũ sup; linguã inuiscatũ fricet ligua cũ bruſco aut cũ lign; salicꝯ cũ ol'o amigdalio aut zuccaro

zuccaro tabarzetb.i.optimo.ſ.triũ coctarũ donec mũdetur. ¶ Siõm remediũ eſt cũ ſpõgia cuz pauco ſale ⁊ oleo ro. infuſo. boc eñ eſt alleuiatio multa infirmi. Primũ quidẽ remediũ perficiẽ lintẽdo linguam cum zuccaro optime diſſoluto cum oleo amigdalarũ dulciũ. ⁊ preſtantius, iſto eſt oximel ſimplex. ⁊ debet alterũ iſtorũ qõ vis remanere ſup linguã per horã: deinde mũdare linguã cũ virgis bruſci ſubtiliatis. aut cuz virgis ſalicis . moderntiñ idem faciũt cum cãna curuata ⁊ ſubtiliata. Alii qui id faciũt cũ cochleari argenteo. Et ſi vellemus illis duobus remedijs vti premittatur remediuz Auic. ſzucca. cũ oleo amigdalino. deinde ſequat oximel: cũ primum mollificet: ſcõm magis abſtergit. Alleuiat enim infirmus per tremotionẽ illius limoſitatis. q impediebat guſtum. ⁊ forteſi eſt imeri aut cãna pulmõis põt impedire deglutionẽ ⁊ anbelitũ. ¶ Scõ remedio. ſ. ſpõgia vtimur fricando linguam cum ea.

¶ Et poſt illud cũ eius aſperitas eſt non propter viſoſitatẽ: immo a ſiccitate oportet vt teneat in ore ſuo ſebeſtẽ aut nucleos prunorũ aut ſaltẽ qui aſportatur de india. ⁊ eſt in colore ſalis ⁊ dulcedine mellis: ⁊ ſumat de eo fin q dixit Archigenes q̃titatẽ fabevnius. Et grana citoniorũ ſunt de eis que humectant linguam et prohibent ei obfuſcationes.

¶ Curat aſperitatez contũctã ſiccitati que eſt vera aſperitas que ẽ inequalitas ſuperficiei lingue cũ ſiccitate et duritie. et dicit q teneat in ore ſebeſtẽ fructus notus frigidus et humidus. et melius eſt vt pungantur ſcõm multas partes et ponãtur in aqua poſtea teneantur ſuper linguã: et nuclei pomorũ frigidi et humidi. primo in aq̃ poſiti. et ſic prima aperta excorticata et i aq̃ poſita eſſent preſtantia. tertio teneatur in ore zuccari candi qõ circũſcribit dicẽs q eſt in colore ſalis. ſ. albi ⁊ dulcedine mellis et teneat de ipſo quãtitatẽ vnius fabe et grana citoniox et ꝓprie aliqualiter cõtuſa humectant et prohibẽt eius obfuſcationẽ ⁊ proprie ſequẽtem caliditatem exiccantem. quia frigi. ſunt et humida.

¶ Et oportet vt non ponãtur puluinaria multa neq̃ reſupinetur dormiẽs. nam hec duo exiccant linguam.

¶ In parte iſta ponit duo vitanda. Primũ q non teneat ſub capite multa puluinaria. ſ. plena pennis: quia nimis calefaciunt: nec reſupinet eger dũ dormit. quia ſupinus magis difficulter reſpirat. ⁊ ſic ꝓpter hec duo lingua exiccatur. ¶ Cura aſperitatis exigit duas intẽtiones. prima debet cauſe antecedẽti que eſt eũo humox viſcoſorũ quox vapores ad linguã peruenientes inuiſcant in eius ſuperficie et faciũt primã aſperitatẽ. ſed ſcõe aſperitatis eſt extinctio caliditatis febrilis ſuperflue. Secũda vero intẽtio que debetur cauſe contũcte aſperitatis prima eſt humoris cõiuncti abſterſio viſcoſi a lingue ſuperficie. ſed ſcõa alterius aſperitatis eſt humectatio cum infrigidatione.

¶ De ſternutatiõe aſſidua q̃ accidit eis. Ca. xxiij.

Quandoq̃ magnificat nocumentum ſternutatiõis aſſidue cũ eis ledit namq̃ eos et replet capita eorũ et debilitat eorũ virtutes. ⁊ forteſſe facit fluxum ſanguinis narium.

¶ In preſenti capitulo Auicen. ponit regimẽ ſternutationis. et cõtinet duas partes. In prima ponit vtilitatẽ et neceſſitatez regiminis ſternutationis. in alia parte ponit remedia. ſcõa ibi. (Quare oportet.) In prima parte dicit: q quãdoq̃ magnificatur nocumentũ ſternutatiõis aſſidue in febribus: quia ledit eos et replet capita agitãdo materias in capite contẽtas et faciendo eas fluere per caput. et aliquãdo et guttur et pulmonẽ: vt patet quinta tertij. et ſcõo ꝓnoſtico. cõmẽto. xlviij. ſcõo debilitat virtutes infirmi tamẽ forti et frequenti motu ſpũs reſoluẽdo et nõ finẽdo ipſos dormire et quieſcere. nam interdũ ſternutabũt duob⁹ diebus. tertio quia forteſſe facit fluere ſanguinẽ violẽter ad orificia venarũ que ad nares terminant et aliquãdo venã et arteriã in capite rũpendo. Et preter tria nocumenta aliqñ faciũt ſcotbomiã et vertiginẽ agitando ſpũs et vapores circa oculos et circa partẽ anteriorẽ cerebri ptẽtos et nõ abſq̃ cauſa. Eſt eñ ſternutatio ꝑma tertij. tractatu quinto cap. proprio. motus ptractiuus et concuſſinus fortis ſicut quedã epilenſia: immo dicit q motus ſternutationis eſt quaſi motus epilenſie leuis. epilenſia vero quaſi ſternutatio multa et fortis.

¶ Quare oportet vt fricet corũz frons et collum et naſus. et aperiãtur ora corũ et fricentur corũ palata cum vehemẽtia. et tundantur capita corũ ⁊ conuertant et premãtur corũ extrema. et fundant in aures corũ olea tepida ad caliditatez parumper declinata: et humectentur lacerti corũz et ipſorũ mandibule. et ponantur ſuper eorum ceruicibus puluinaria canaria calefacta ⁊ nõ excitentur a ſomno eorum ſubito et minuãtur a puluere et ſomno. et oi in cuius odore eſt acuitas. et olfaciant ſauch et lutum alnata et ſpongiam marinam.

¶ Nunc Auicẽna curat ſternutationem et habet tres partes. In prima ponit quedam facienda. Secundo quedam euitãda. Tertio ponit regimẽ ſternutationis per odores. ſcõa ibi (Et non excitentur.) tertia (Et olfaciant.) Prima in duas. nam primo ponit quedam remedia diuerſiua materiũ ⁊ diſtractiua virtutis ſentiẽdo. ſcõo ponit regimẽ magis ꝓ reſoluentia. ſcõa ibi (Et fundatur in aures.) ¶ Sed ꝓ declaratione textus ⁊ regimis ſternutationis ẽ ſciẽdũ q cura ſternutationis exigit q̃q̃ intẽtiões eliciẽdas ex textu. Pria ẽ diuerſio materie ⁊ ſedatio triſtis ſenſationis maxie diſtrahẽdo virtutẽ ſenſitiuã ⁊ in textu ꝓficit fricãdo frõtem et naſum et fricando palatum cum vehemẽtia. Item extendendo capita ipſorum poſterius cum fricatione et pectinatione doloroſa. Item fricando et ſtringendo extrema ideſt brachia adiutoria coxas et crura et teſticulos. et ſub hac fricatione comprehende etiam fricationem oculorũ Unde Ariſtoteles vigeſimoſecũdo problematũ. problemate p°. Propter qõ fricãtes oculos ceſſamus a ſternutatiõe. Item fricatio auris. vnde quinta tertij. ca. de medicinis prohibẽtib⁹ ſternutationem. Et de eis q̃ ꝓhibent ipſaz eſt fricatio oculi naris ⁊ extremitatũ auris et palati. ¶ Secunda intẽtio eſt repreſſio acuitatis rei facientis ſternutationẽ. q̃ mõ oleũ roſ. oleũ de ſalicib⁹ odoratũ eſt cõueniẽs de q̃b⁹ oleis facit mẽtionẽ Aui. in quinta tertij. c. allegato. et in capitulo. ꝑſenti ad finem.

docet euitare odores acutos:et docet olfacere sa/ uich et lutū alnat.et est lutū quo vtunt carpētarij. ¶ Tertia intētio est resolo materie facientis sternu tationē.et isto mō odoramentū spōgie marine cō uenit.Item olea tepida declinātia ad calm infusa i auribꝫ.Item positio puluinoꝝ calidorū sub ceruici/ bus.¶ Quarta intētio est correctio accntiū et bec pficit būectādo mādibulas et earū lacertos exi/ stentes circa timpora ne nimis p sternutationē re soluant et exiccent aut forte spasment.¶ Quinta intentio ē sopire vtutē sensitiuā et pfundatio somni cōuenit.q̄nta tertij.cap.allegato.et excitatio a sōno ꝛ puluis et oia excitātia vtutē discōuenīūt. q̄nta tertij.et ca.pscnti. Et tu adde sextā.s.eūonē materie q̄ stat sub forma cause antecedētis que dz esse pma in executiōe quā Auicen.forte nō posuit. cū materia illa q̄ est in cerebro stās sub forma cāe añtis p sternutationē eūat sicut expientia decla/ rat.¶ Sed notandū vt tollat ꝓtradictio apparēs in textu cum dr.et nō excitent a somno eoꝝ subito statim post subdat. ꝛ minuant a puluere ꝛ somno q̄ somnus cōuenit quidē sopiēdo virtutē sensitiuā ꝛ faciēdo p tūc cessare sternutationē. Nocet autē q̄n plōgat caput replēdo ꝛ vaporū resolutionem pbibēdo.quapropter pcedēdus est in forti ꝛ cōti/ nua sternutatiōe:nō tn valde plōgādus est ppter nocumēta supascripta.Q̄n aūt debeat cōcedi et q̄tū plōgari stat in discretiōe medici.vt plurimū tn eger spōte sua excitat ppter acuitatez materie cōmouētis sternutationem.minoritaq̄ fm pluri mū pōt error esse finēdo ipm dormire q̄ excitādo Si vero scōs text⁹ dicat somno nō est cōtradictio ꝛ cōtinet veritatem.minuēdus enī est a forti sono in sternutādo ꝛ a quocūq̄ magno sono audito.q; ponit humores in motu.

¶ De dolore capitis qui accidit eis. Ca. xxiij.

Liga extremitates eoꝝ.ꝛ ppe co ras ꝛ cū instita liga ꝛ frica pedes eorū.ꝛ supponantur eis collīria trahentia materiā ad inferiora.

¶ In hoc ca.ponit Aui.regimē doloris capitis.ꝛ habet duas partes.nā in prima regit dolorez ca/ pitis magis in generali.in.ij.pte regit ipm a spe/ciali cā cōtingētē.ij.ibi(Et q̄n multiplicat reple/ tio.) Prima i duas.nā i pma regit magis p diuer tētia.in.ij.magis p cōfortātia caput ꝛ infrigidan tia.ij.ibi(Et pforta eorū capita.) Dicit primo te debere ligare extremitates cū istita ꝛ ppe coxas ꝛ fricare pedes.s.magnos pprebēdētes coxas ꝛ cru ra.ꝛ supponere collīria.i. suppositoria trahentia materias iferi⁹.ꝛ sub collīrijs pprebēde clisteria.

¶ Et confortа capita eoꝝ cū infrigidāti/ bus notis. Et si nō fuerit qō prohibeat ex corīza aut tussi embrocētur capita eorūz ꝛ cum decoctione rosarū et violarū et ordei foliorū salicis ꝛ hīs similiū.ꝛ similiter oleo rosato et oleo de salicibus.

¶ Auic.facit qō dictū est.ꝛ primo ponit regimē p infrigidātia pfortātia caput scōo p embrocas.iij. ponit regimñ ꝛ canōes applicatiōis lactis.iiij.po nit canōes applicatiōis būectātiū.ij.ibi(Et si nō fuerit qō pbibeat).iij.ibi(Et non mulgeas lac.) iiij.ibi(Et nō administres būectātia.) ¶ Dicit in prima parte te debere cōfortare caput cū.s.infri/ gidātib⁹ notis qualia sunt que statim sequentur. In.ij.parte dicit.q̄ si nō fuerit qō prohibeat.s.co rīza aut tussis embrocent capita cuz decoctiōe ro sarū violarū ordei foliorūz salicis ꝛ similiū. ꝛ cum oleo ro.ꝛ oleo de salicib⁹ ꝛ sub. embrocis compre bende vnctiones ꝛ epithimata.

¶ Et quādo nō excusat hoc. tunc pmisce embrocas ifrigidātes cū lenitiuis sicut ca momilla ꝛ stupefactiuis sicut ē papauer.

¶ Idest qñ huiusmodi nō sufficiūt ad curā tūc ad ministra embrocas ex decoctiōe rerū infrigidātiū sicut sunt statim dicte pmixtaruz cū rebus lenitis idest que lenīūt dolorē resoluēdo sicut sunt camo/ milla et stupefactis sicut est papauer vt simul fiat infrigidatio resolutio ꝛ stupefactio.

¶ Et nō mulgeas lac nisi cū remouetur fe bris. Si autē virtus fuerit fortis mulgeas lac caprinū.et si fuerit debilis mulgeas lac muliebre et caue lac apud repletionem hu midam facientem profunditatē somni. et similiter caue humectantia.

¶ Dic ponit canoñ. administrationis lactis di/ cens:non mulgeas lac super capita cum remoue/ tur febris ne lac opilando retineat in capite va/ pores febriles qui sunt causa augmenti doloris.

¶ Secūdo dicit q̄ si virtus fuerit fortis mulge lac caprinum.si vero debilis lac muliebre. primū eñ est magis infrigidatiuum.secundum magis con/ fortatiuum.tertio dicit cauendū esse lac in capite esset repletio faciens somni profunditatem.et si/ militer caue tunc omnia humectantia et maxime talia in potentia et causa cañ.nota est.

¶ Et tu non administres humectātia nisi vbi est vapor fumosus et caput siccū et pa/ rum somni.

¶ In hac parte dicit te non debere admistrare hu mectantia nisi cum vapor est fumosus sicut ille q̄ eleuatur a colera et a melancolia. et caput est sic/ cum et parum dormiens.tunc eñ conueniunt hu/ mectando et somnum inducendo.

¶ Et quādo multiplicatur repletio in ca/ pite ex vapore humido trahe eum ad infe/ riora cum collirijs et clisteribus et stringe membra inferiora ita q̄ testiculos.

¶ In hac pte dicit q̄ qñ in capite inktiplicat reple tio ex vapore būido eleuato a kate vla sanguine trahe vapores ꝛ materiā ad inferiora cū collirijs ꝛ clisteribus ligādo mēbra inferiora ita vt etiā li/ gent testiculi eorū.Ligatio enim doloroſa multū facit ad diuersionē. ¶ Cura dolorū capitis ꝛ pro/ prie in febrib⁹ contingentiū exigit sex intētiones.

¶ Prima remouet causaz doloris.s.febrē ipsaz cū remedijs opportunis inferius in proprijs capt̄is ponendis. ¶ Scōa diuertit humores ꝛ vapores a capite cū clisterib⁹ lenitiuis fricationib⁹ ꝛ ppie extremorū ꝛ ipsorū ligationib⁹ ac lotionibus nec nō cū positiōe ventosarū incipiēdo a spatulis et descēdēdo.Et si caput fuerit repletū fiat diuersio ꝛ materie replētis eradicatio precedēte vl eūone cū masticatorijs gargarismatib⁹ ꝛ caputpurgijs vsq̄ ad vesicationes ꝛ cauteria.Alīs aūt eūo com pleri pōt flōmia farmacia aut vtraq̄ fm exigētiā que euacuēt tā a capite q̄ a mēbro mittente si ali/ quod fuerit in cā. ¶ Tertia intētio alterat discra/ siam capitis que fm plurimuz in inferioribus est caput confortando ꝛ prohibendo ne recipiat va/ pores aut humores. ꝛ hec perficitur cū humidis caput cōfortantib⁹ stipticitate moderata ꝛ ppie tate:et i his

tate:et in bis rose et que fiunt ex ipsis obtinēt ꝑn/
cipatū et possunt applicari sub forma vnctionis
epithimatis embroce odoris ad boc conferunt et
possunt infundi in auribus medicine attractiue ꝛ
doloris sedatiue.et que bic posita sunt ab Auicē.
in principio capituli que sunt ꝓpria .si tamen ca
pitis repletio esset būida bmōi vitāda essent.et
debemus stare cōtenti secunda intentione ꝛ odo/
ribus cōtrarijs discrasie.ꝛ bis que per nares su/
guntur ficut aqua rosꝫ.cū pauco aceti.sed vapori/
bus caput replētibus existētibus fumosis bis au/
dacter possumus vti.mulsiōe tamē lactis ꝛ ipsius
epithimatione super caput non debemus vti nisi
in tempore vel quiete:quod est caprinum forti exis/
tente virtute:quia magis infrigidat:ꝛ mulieb're ꝛ tute
existēte debili:quia magis confortat.si tamē vir/
tus esset extreme debilis neutro vtēdū est:ne pro/
bibēdo trāspirationez ꝛ materiā ingrossando suf/
focaretur calor innatus debilis.ꝛ boc voluit Se/
rapio breuiarij primo capitulo sexto ꝛ Aliabas Serapio.
tertio practice.capꝰo.xxiiij.¶ Quarta intentio est
materie replētis ꝛ vaporū resolutio.fiꝫ enim alterā
do discrasiam ꝛ dolorē sopitēdo.ꝛ bec intentio cō
pletur cū antidotis virtutē babētibus mixtā par
tim resolutiuā: partim infrigidatiuā: partim stu/
pefactiuā.ficut est decoctio cū camomilla mellilo
to papauere roꝫ.violis ꝛ buiusmodis ꝛ anetū re/
solut sedat dolorem ꝛ somnū inducit. pectinatio
nes quoqꝫ ꝛ leues capitis fricationes iuuāt ad re
solutionem vaporū.¶ Quinta intētio est correctio
accidētiū ꝛ precipue vigiliarū:quarū cura in boc
canone stāte capite repleto ꝛ capitis repꝰone bu/
mida fiat epithima ex oxirodino idest epithima/
te facto ex aceto ꝛ oleo rosato. Dicitur autem ab
oxi quod est acetuz ꝛ rodino rosa.ꝛ catarro etiam
existente esset epithimandū cuz oxirodino.nam si
figaꝫ apostema in capite nō est spes cure.¶ Sex
ta intentio est regimē sex rerū quod sit in cōtrariū
febri. necnō cause febris ꝛ accidētibus:immo ali
quando in accidētiū vehementia est magis ordi/
nādū scōm eorum exigentiā ꝙ scōm exigentiaz fe
bris seu cause eius.Si tamen dolor capitis pro/
ueniret in febribus a caliditate ꝛ siccitate sine ma
teria.vna tantum exigitur intentio complēda cuz
fridis ꝛ bumidis capiti applicitis ipsum cōforta/
tibus ꝛ cum odoribus et similibus.

¶ De tussi eorum. La. xxv.

Tussis plurimū accidit eis ex calo
re aut siccitate quare oportet vt
teneāt in oribus suis pillulas bi/
chichias et alloꝙcat de papaue
re facta cuz medullis fructuum frigidis et
amilo et ꝙis similibus . et vtantur cerota/
rijs infrigidantibus factis ex oleo rosato
puro et ex mucillagine psilij.et succo por/
tulace et alijs.

¶ Dic dicit ꝙ tussis accidit febrientibus secūduz
plurimuz ex calore aut siccitate.qua semper opor
tet vt teneant in ore suo pillulas bichichias idest
ad tussim.bichis enim grece tussis latine.inde bi/
chon idest medicamē ad tussim et aloboc idest ele
ctuaria que lambuntur de papauere sicut diaco/
dion facta cum medullis fructuum fridis ficut se/
men citoniorum ꝛ quatuor semina cōmunia frigi
da ꝛ amilo componēdo omnia adinuicem in mo/
dum electuarij:ꝛ vtantur cerotarijs ꝛ vnguētis re/
cipiētibus cerā ꝛ oleū infrigidātib⁹ factis ex oleo
ro.puro idest in quo non sint nisi rose ꝛ oleuz mix/
tum cū mucillagine psilij succo protulace.et alijs
infrigidātibus ꝛ bumectātibus proprie ficut suc/
cus cucurbite.¶ Cura buius tussis exigit duas in
tentiones.vna est cura feb.scōm ꝙ dicetur in sequē
tib⁹.altera ē infridatio ꝛ būectatio ꝓplenda tā re
gimine sex rerū nō naturaliūꝫ regimine medici/
nali cū bis que applicantur exterius bibēdo lam
bēdo ꝛ in ore tenēdo.¶ Descriptio cōis pillularū
bichichiarū.℞.iij. se.fri.minorū añ.ʒ.ſ.cāphore.
gra.ij.succi liquirt. diadragāti. gūmi ara.añ.ʒ.ſ.
penidiarū.ʒ.ij.pulpaꝛ sebestē.iuiubarum añ.ʒ.ſ.
mucillaginis.psilij.se. citoniorum añ. ʒ. ʒ. sirupi
violati ꝙtum sufficit ad omnia permiscenda pro
pillulis conficiendis et fiant pillule aliqualiter
presse ad ꝙtitatem vnius amigdale.¶ Unguētuz
conueniens in caliditate ꝛ siccitate vehemētibus
℞.olei violati.ʒ.ſ.amigdalarum dulciuz.ʒ.ß.olei
ro.ʒ.ij.ad confortationem mucillaginis. se. citō/
niorum.ʒ.ij.mucillaginis psilij.ʒ.i.gummi ara.ʒ.ſ.
pinguedinis galline recentis non salite lote qua
ter cum aqua viol.ʒ.ß.cere ꝙtum sufficit: ꝛ fiat vn
ctio.¶ Si vero tussis in febribus acciderit a catar
ro fluente ad pulmonem liquefacto per febrem fa
ciente suspitionē ptisis vtetur boc sirupo omniuz
prestantissimo sumendo de eo debite calido ma/
ne ꝛ sero.℞. iuiubarum:sebesten ana numero.xv.
liquirritie.capillorum ve. añ.ʒ.ij. passularum.ʒ.ß.
incidantur incidenda ꝛ buliant in duabus libris
aque ad cōsumptionem medietatis ꝛ coletur:que
decoctio colata misceatur cum sirupo de papaue
re.sirupo de mirto añ.ʒ.ij.ꝛ clarificetur ꝛ valet ꝙ/
uis esset febris in catarro calido subtili suspitio/
nem ptisis faciente.

¶ De destructione appetitus eorū. La. xxvj.

Quandoqꝫ est causa eius ꝙumor
in ore stomachi qō scitur ex eo
qō dictū est de destructione ap
petitus et euacuatur per vomi
tū aut solutione ventris. ꝛ mul
totiens iuuātur cū intromissione digitorū
in gutture et cōmotiōe stomachi . et ꝓprie
quando vomitu expellit colericam rem aut
acetosam.

¶ Curat destructionē appetit⁹ ꝓ quā itelligite ēt
ipsi⁹ diminutionē qñ pēdet ab būore i ore stōi ꝓtē
to.Et diuidit in tres ptes.nā ꝑmo facit boc.scōo
curat bāc destructionē sequētē debilitatē oris stōi
ꝓp aliꝙ malā ꝓpꝰonē..ʒo.doꝫ excitare appetitū
destructū ex catarro.ij.ibi.(Et qñ ē vehemētia de
bilitatis.)tij.ibi.(Et opz vt approximes eis odo
res bonos.) In ꝑma parte dicit: ꝙ qñqꝫ cū destru
ctiōe appetit⁹ est būor ꝓtēt⁹ in ore stōi siue fit ibi
dē paulatine ꝙgest⁹ et ē flā.siue altūde descendat⁹ et
pōt esse būor cuiuscūqꝫ generis.s.flātis a cerebro
catarrizat⁹ et melic⁹ a splene.et colic⁹ a cbisti felꝫ:
et cuiuscūqꝫ gñis ab epate ꝛ a toto corpe mediāte
epate ꝛ frequēter repit in stō būor colic⁹ ꝛ acetos⁹
destruēs appetitū. ꝛ quāuis acetosa excitēt appe
titū tñ cū supfluūt ipm deijciūt sua supflua fridi/
tate corrūpēdo spūs.ois em̄ imoderata discrasia
deijcit actū ꝓpter ꝛutis. Itē pñt bre aliquā malā
q̄litatē stōi borridā.¶ Preterea pñt se nimis ꝓfū
dare in stōi substātiā qm̄ si essent pauci et in supfi
cie corrugando essent causa appetit⁹ p̄cipue si nō
haberēt aliquā malā q̄litatē i stomacho borridā.
Ui aūt būores sūt eūandi ꝑ vomitū. ꝛ multotiēs

patientes iuuantur cum intromissione digitorum in gutture et commotione stomachi proprie quādo vomunt materiā colericam vel acetosam. aut supple humorē alium qualiscunq; sit.

¶Et quandoq; est ex vehementia debilitatis. quare curetur cōplexio que facit eam cum eo qō scitur.

¶Hic curat destructionem appetitus propter debilitatē magnā sequentem aliquando malā complexionē cum eo qō scitur. s. xiij. tertij. Curatur autem cum contrarijs stomachum cōfortātib⁹ proprietate et stipticitate moderata. que mala complexio in febribus scōm plurimū est calida.

¶Et oportet vt approximes eis odores bonos excitantes appetitum sicut odor sauich infusi cū aqua et aceto. et detur eis electuarium proportionale febricitantibus et parum vini et succi fructuum pōticorum boni odoris et lābant aliquid de aceto gelatine piscium aut edi et his similiū. Et ponātur super stomachum post dies primos empla facta ex fructibus. Et sint in eis absinthium et aloes scōm qō scis. et inunctio eius cum oleis bonis est iuuatiua.

¶In presenti parte excitat appetitū primo cum odoribus bonis sicut ē odor sauich infusi in aqua cum aceto. est enī sauich ordeū non integre maturum primo vstulatū postea fractum sicut far qō debet coqui in aqua et condiri cū aceto. Vel fit infusum in aqua et pauco aceto iuxta textum. Et loco butus odorantur vipe infuse in aqua rosarum et pauco aceti et pauco vini odoriferi. et in aqua frigida addatur multū de vino et parū puluerис gariofi. et cōiter magis confert ad appetitū qō magis delectat. et scōo detur electuarium proportionale febricitātib⁹ qō debet esse frigidū. Et de prestantibus est qō ponitur a Mesue distinctiōe prima cui⁹ est textus. ¶Confectio de citonijs facta cum succo citoniorū appetitū excitat mortuū. Rc. succi citoniorū mellis dispumati ana. ʒ. iij. aceti boni. ʒ. ij. decoquant cū facilitate auferendo spumam. Si aūt volueris ipsum proferre in dispositione frigida adde de aromatibus scōm qō est expediens sicut est piper longū cinamomū lignum aloes gariofili et similia. et des parū vini et proprie acris quado est mala cōplexio calida. Si autem frigida sit vinum vinosum dulce aut austerum scōm appetitum patiētis vt romania et proprie succus fructuū ponticorū. Et per pontica intelligе etiā stiptica. et ex maxime proprijs est succus citonior. et lābant aliquid de aceto gelatine piscium dest lābendo deglutiāt vt in eius sumptione delectent. ¶Tertio curat per applicita exteri⁹ post primos dies quare iam facte sunt euacuationes scōm q oportet. ¶Hec aūt emplastra fint ex fructibus in quib⁹ ponātur absinthium et aloes ad confortationē et tēperiē frigidor. vt Recipe pulpar citonior coctorū sub prunis. s. diminute lib. j. absinthij puluerizati. ʒ. s. aloes. ʒ. ij. misce et incorpora addēdo aceti boni vini nigri stiptici ana. quātum sufficit. et est proprium. Potes autē addere plus de vino et aliquid aromaticum de q̄bus supra vbi esset lapsus ad frm. ¶Item vnctio cum oleis bonis sicut de absinthio de spica de citonijs et sic de alijs est iuuatiua. ¶Cura destructiōis appetitus exigit duas intentiones ex textu elicien das. prima remouet causam. scōa excitat appetitum. pma perficitur scōm exigentiā causarū ipsum destruentium. scōa cum stipticis proprijs aliqualiter ad acetosum declinātibus calidis aut frigidis scōm exigentiā. In causa calida citonia et que fiunt ex eis obtinent principatū. Succus quoq; limonū arantiorū et citror et agresta et acetum et similia sunt propria. Sed in causa frigida olive condite cepe caro salsa et pisces salsi et ppie in aceto infusi. et absinthiū comestū est proprium. et ex cōpositis gelatine limonia et similia.

Mesue.

¶De bolismo eorum. Capitulum. xxvij.

Oportet vt curentur cum odoramentis et luto anaiahi et armeni infusi cum aceto et odorent almosusat et panē mundū calidum et carnes assatas et stringe eorū extremitates. Et extende aures eorum et capillos ipsorū. et confortа eorū cerebra cum embrocis infrigidantibus et humectantibus. plurimū nāq; bolismi eorum est propter causam cōmunicātē ramis qui aduenиunt eis cum sensu. et est corpus durum et induratur. verum sensus nō vltimatur cum eo.

¶In hoc capitulo Auicen. curat bolismū et est bolismus seu appetitus vaccinus appetitus mēbrorum cū satietate stomachi. membra nāq; inanita appetūt cibum sed stomachus respuit. Et diuidit in partes tres. prima curat bolismū per odores. scōo per excitātia ȳtutē. tertio per cōfortātia cerebrum. scōa ibi. (Et stringe eor extremitates.) tertia ibi. (Et cōforta eor cerebrū.) ¶Dicit i prima parte q̄ oportet vt patiētes bolismū curentur cum odoramētis luto anaiabi et luto armeno infuso aceto et odorēt almosusat. i. tamarindos. et pbos reliqua acetosa dat intelligere. et odorēt panem mundū calidū: et ex optima farina frumenti actu calidū. et carnes assatas. et per hoc intellige reliqua que placēt egro excitantia appetitū. scōo stringe eorū extremitates. s. aduitoria et coxas et extende aures eorū et capillos eor ad euigilāduz virtutē cerebri et oris stomachi sopitā. tertio confortа eor cerebrū cum embrocis infrigidantibus et humectātibus. et causam reddens quare debet cerebrū cōfortari cū frigidis et humidis. et debeat eius virtus sopita excitari cū dictis diuersiōibus doloriosis dicit: quia plm bolismus accidit ppter nocumentū oris stomachi ppter causam coitatā neruo q̄ defert sensum ori stomachi: et ortū habet a tertio pari neruor cerebri. et corpus. s. nerui illi⁹ aut oris stomachi est durū et indurat. s. per caliditatē febrilē adurentē et preter modū exiccantem. vnde sensus nō vltimatur cū eo. s. ore stomachi. s. in bonitate. Curat itaq; bolismum a caliditate febrili contingentē preter modū exiccantē membra dicta. ¶Nota tamē in etbico non necessario causari bolismū cū fiat in eo tanta duricies neruorū vt priuetur sensu. causat autem vehemēs duricies ppter vehementē compassionē humidi cum siccо terreo dum calidum valde excessiuū applicat humido. dum vero calidū paulatie agit sicut in etbico: et magis vniuersaliter resoluendo humidū nō facit membrū ita durum: neq; ineptū ad virtutem sensitiuā. stat itaq; in etbico nō esse bolismū quātūcunq; nerui dicti et os stomachi. plm exiccentur et magis quā in bolismo dicto. ¶Cura bolismi exigit duas

exigit duas intentiones. prima remouet cām siue fuerit caliditas supflua siue frigiditas: et quecūq; alia. nō eām solū ex caliditate sed etiā ex frigiditate superflua et ex multis alijs causis contingere pōt. octaua pblematuz. pblemate septīo. et. iz^a tertij cap. de bolismo. ¶ Scōa intentio est exicca/catio virtutis sensitiue et appetitiue cuz bis que dicta sunt.

¶ De nigredine lingue eorū. Cap. xxviij.

OPortet vt non dimittatur sup linguam nigredo: immo fricet cum eo quod scis et si nō: eleuabuntur ad caput vapores maligni. et facient cadere in syncopen. ¶ Hic dicit opz vt nō dimittatur supra linguam nigredo: imo fricetur cū eo qō. scis. s. in ca. de aspritate lingue. ⁊ si nō amouea^t nigredo ab ea eleuabuntur ad caput vapores maligni ⁊ facient cadere in syncopen. ¶ Notandū hanc nigredinē esse cām tam ex vaporibus adustis ⁊ malignis eleuatis a pessima materia que est in stomacho aut in membris spūalib^9 ꝑm plurimū q̄ vapores berētes linguę faciunt corruptionem gustus ⁊ vaporantes capiti possent facere syncopen q: frenesim saltem nō veram. Studendū est itaq; in ꝓbibēdo illos. primo alterando discrasiā tā mēbrorū q̄ humorū et ipsos digerendo. scōo cūando eos. tertio sumēdo coriandros ꝑparatos ad ꝓbibendū ipsos ascēdere ad superiora. Deinde remoueatur nigredo a lingua primo eā būectando cū aqua zuccarata tepida aut similibus postea ipsam abstergendo cū predictis in capitulo de aspritate lingue.

¶ De appetitu eorum canino.

ET curan^t cūvnctuosis frīs ⁊ dulcib^9 ¶ Dicit Aui. appetitū caninū curari cuz vnctuosis frigidis et dulcibus vt puta cucurbitis conditis cū oleo violato ⁊ zuccaro. et boc q̄ū pendet a caliditate sicut accidit in febribus et bibat aquam. ¶ Si vero pēdeat a frigiditate den^t calida vnctuosa dulcia et bibat vinū dulce nulla acredine aut stipticitate participans. Et ingenium in cibando eos est vt nō presentem^t coram eis nisi ea que debent comedere. postea surgāt a mensa et circa alia occupen^t. ⁊ similiter stōm relaxantia sunt exterius stomacho applicāda calida aut frigida ꝑm exigentiā discrasie. Ego autem postq̄ a mēsa surrexerūt cōsueui sibi cōcedere aliquas passulas et similia que paulatim comedantur interim sopitur fames.

Galenus secūda aforismoz. Non omnes q̄ soluūtur subito moriuntur si hec tria cō distōaliter adsunt: fre/quēter: et fortiter ⁊ sine manifestis occasiōibus: sunt autē manifeste occasiones vt fluxus ventris: emissio sanguinis: longe egritudines debilitates

¶ De syncopi que accidit eis. Cap. xxix.

QUandoq; accidit eis syncopis in principio febrīū ꝑpter effusionē colere ad stomachos eorum. Quare opz vt de^t ante paroxismū aut apud paroxismū fructuz panis de sila cum aqua granati ⁊ aqua agreste. Et scias q̄ quando aggregantur syncopis ⁊ febris tūc syncopis est dignior curatione.

¶ Hoc capm diuidi^t in tres partes. In prima curat syncopim a colera repente ad stōm ꝓuenētem In scōa ibi. (Et scias.) cōparat syncopim ad feb. ostendens q̄ sit dignior curatione. In tertia parte ibi (Et si indiget.) ponit quedam cōuenientia ⁊ quedam vitanda in syncopi. ¶ In prima parte dicit q̄ syncopis accidit in prin°. paroxismorum feb. propter effusionē colere ad stōs eorum. quare de^t eis ante principiū paroxismi. s. per horā aut circa fructuz panis de sila cū aqua granati. s. acris aut muzi et cū aqua agreste siue simul misceant: siue vnū istorū tantū. ꝓbibent nāq; hmōi coleram ad stōz effundi ipsum cōfortando et caliditatem tēperando. Et si venerit ad stōm cū bis mixta facilī^9 euometur. ¶ In scōa parte dicit: q̄ qn cōiungūtur syncopis et febris syncopis est dignior curatione cū sit accidens seuissimum nō dans inducias.

¶ Et si indiget pauco vino de^t permixtuz cum. iij. z. vini antiqui et si nō sirupi malorū antiqui cuius resoluta est supfluitas et flebothomia quidē multotiens addit in syncopi. et clistere leue est magis conueniens. et vomitus est iuuatiuus eis. et cōstrictio crurium et ponere manus et pedes in aqua calida. Et cū euadunt tunc de sollicitudīe est vt cibentur sauic ordei infrigidato in quo sint grana granatorum.

¶ In hac parte dicit q̄ si indiget qui paratus est syncopi aliquāto vino de^t permixtū vt puta cū. z. iij. vini antiqui. i. bene clarificati depurati misceatur notabilis quantitas aque vt puta. z. s. aut quātum videbi^t ꝑm potentiā vini. cōsuetudinē egri. temp^9 anni. et febris intentionez. verum tpe nr̄o in quo bibimus potenter bec vini quantitas esset exigua. etiā possumus exhibere. z. s. cū tantundem aut duplo aque. ⁊ oz esse hoc vinū releuans a syncopi subtile et aromaticū tendēs in dulcedinē velocius eām ceteris a syncopi releuat suis vaporib^9 spiritibus cōsilibus ipsos fouendo. Et si nō posset sibi dari vinum lege ꝓbibente: aut q: forte per ꝓprietatez indiuidualē sibi inimicatur: sirupi malorum antiqui. i. bene depurati a q̄bus aquositas sit resoluta et fex descenderit sic erit minus aptus ebullitioni. ⁊ per mala intellige granata aut mala ponticа de q̄bus supra: ⁊ sirupus de acetositate citri est prestās ⁊ similes. ⁊ sit dos. z. s. vel circa cū. ij. z. aque. aut aq̄ acetose que est prestantior nisi forte et^9 odor egro displiceat. ¶ 2° dicit: q̄ flōmia vtāda est q: addit in syncopi. ¶ Tertio dicit q̄ clistere leue est magis cōueniens nō quidez in actu syncopis sed ante syncopim et añ paroxismū ad ꝓbibendū colerā repturā ad stōm. Et vomitus est iuuatiuus eis cū sentit ꝑsentialr colerā in stomacho et adest nausea ante syncopim et in syncopi et post syncopim. Vidi eām multos syncopizātes cū vomitu colere statim liberari. Et cōstrictio crurū et ponere manus ⁊ pedes in qua calida conuenit ante paroxismū et in paroxismo ad diuertendū. Et cū euadūt a syncopi ciben^t sauicb ordei ō qua supra. per sauicb ordei hic intellige ptisanā et sit infrigidatum ꝓprie cum granis granatorū. s. muzis aut acribus. tum ꝓpter feb. tū ꝓpter syncopim. Si tn posset expectari declinatio paroxismi feb. anteq̄ cibetur: esset prestantius. ¶ Cura syncopis exigit duplex regimē. vnū tpe syncopis actualis ⁊ dispositionis ꝓpinque syncopi. ⁊ est vt eger releuetur a syncopi excitando ipsum cū vocibus altis ⁊ aspgēdo facie cum aqua et ꝓprie ros. ⁊ bonis odoribus. Et si syncopis fuerit ꝓpter raptū materie ad stōm cōueniunt fricationes ventose diuertētes ligature extremorū et lotiones. ipso tn semp iacente supino. Sed nō cōuenit flebothomia. tum q: debilitat. tum q: facit fluere colerā ad stōm. neq; debent exhiberi solutiua per os cū debilitent et attrabāt materias ad stōm. sed bn cōuenit suppositorium

et forte clistere lenitiuuz cū pauco melle nisi fit ex bis qui sincopizant ex clisteri. Si vero fuerit sincopis ꝓpter prefocationem spūs in corde ⁊ ꝓprie a multitudine etiā preter diuersiōes suprascriptas cōuenit flōmia ex basilica dextri lateris si fuerit repletio sanguinea. aut ex basilica sinistri lateris si fuerit repletio vaporosa. Si vero sincopis fuerit ꝓpter paucitatē spūs neqz diuersiōes neqz flōmie neqz alie eūationes cōueniunt sed solū excitatio a sincopi cū vocibus aspsione faciei bonis odoribus. et vini exhibitione aut aque carnis. ⁊ dz iacere supinus ⁊ ꝑm plm oēs patientes sincopim precipiunt vigilare ⁊ dimittere locutionē. iia. tertij. Aliud regimē est obseruandū in dispōne ante sincopim. vt puta in bis qui sincopizant in prin° febrū sicut sincopalis minute aut bumorose aut ꝓpter alias cās. ⁊ exigit duas intētiōes. Prima est remotio cause sincopis tam ꝓpinque q̄ remote. ⁊ p hac intentione perficienda si in cā fuerint būores cōuenit ipsorū eūatio taz flōmia q̄ farmacia ꝑm exigentiā cause. sint th solutiua bene correcta neqz cordi inimica. Scōa intentio est cordis confortatio cū ppriis discrasie contrarijs. buiusmodi exquisitum regimē vide in cōmento quod feci super nono Almansoris.

¶ De constrictione anbelit⁹ eorum. Cap. xxx.

Constrictio anhelitus accidit eis aut ꝓpter spasimū et siccitatē que accidit eis in lacertis anhelit⁹. aut ꝓpter materiam prefocatiuā descendentem ad guttur eorū aut ꝓpter debilitatē que dominatur neruis venientibus ad membra anhelitus.

¶ Habet hoc capl'm duas partes. In prima pte ponit tres causas cōstrictionis anbelitus. In 2ª curam. scōa ibi. (Et prima quidē). ¶ In prima pte dicit q̄ constrictio anbelitus accidit febrientibus ꝓpter spasimū ⁊ siccitatē in lacertis anbelit⁹ i. spasimū eorū de inanitione p quē intellige oēm cōtractionē a siccitate dependentē aut impotentiā debite mouendi pectus ab eadē cā. ¶ Scōa cā cōstrictionis eius est ꝓpter materiā prefocatiuam descendentē ad guttura eorū ⁊ ꝓprie ad epiglotū et cānam pulmonis facientē vnā de spēbus squinantie prefocatiue. ¶ Tertia est ꝓpter debilitatē que dñatur neruis venientib⁹ ad membra anbelitus siue sint nerui reuersiui venientes ad cōplexiones musculorū epiglotis siue sint nerui venientes ad diafragma. ⁊ bi descendunt a tertio et sexto pari neruorū cerebri siue veniant ad cōpositionem neruorum muoentiū pectus qui descendūt a. 9°. ⁊ 10° pari neruorū nuche: quorū primū oritur inter octauā ⁊ nonā spondilē. 2ᵐ inter nonā ⁊ decimā.

¶ Et prima quidē curaꝫ cū vnguentis vel emplastris humectantibus. Et scōa cū eis que phibent strangulationē. et tertia cum equatione cōplexionis in cerebro et inunctione colli cū eis que infrigidāt et hūectāt. et super stōm iterum ex eis que sunt sicut rasura cucurbite et portulaca et sandali cum oleo rosato et similibus eis.

¶ Hic ponit curā et bz tres partes. In prima curat primam cū vnguentis et emplastris humectātibus. in scōa curat scōam cū ꝓhibentib⁹ strangulationem. in tertia curat tertiam cū equātibus cōplexionem cerebri. ⁊ scōo vngendo collū cū infrigidantibus ⁊ humectantib⁹. ⁊ tertio ponendo superstōm rasurā cucurbite portulacas ⁊ sandalos cū oleo rosa. et similib⁹. ¶ Cura cōstrictionis anbelitus ꝓpter primā cām exigit duas intētiones. Prima removet cām. s. febrem cū bis que dicētur in capīs sequentibus. pro qua curanda magis intendendū est febri inquantum febris cū frigido ⁊ humido q̄ cause eius. ¶ Scōa intentio est infrigidatio colli et partiū pectoris cū bis. ℞. olei amigdalarum dulciū. ʒ. i. ℈. pinguedinis galline recentis lote quater cū aqua frigida et vltimo cū aqua violata. ʒ. vj. olei violati. ʒ. ℈. cere albe quantū sufficit fiat vnctio mollis. ¶ Scōa constrictio anbelitus curaꝫ cura squinantie que exigit duas intentiones vnam que debeꝫ cause añti cōplendā eūatione diuersione et fluxus interceptiōe. ⁊ intercetera ad dilatandū viam anbelitus multū confert ventosa posita in collo. Scōm regimē exigit tres intentiones. s. repercussionem cōuenientē in principio. scōo repercussionē mixtā resolutioni cōuenientem in augmento vsqz ad medīū status. tertio deinceps resolutionē. Si vero apa tendat in maturationē adiuuetur cū interius ⁊ exterius applicitis. ⁊ postea ꝓcuretur eius eruptio ⁊ vlceris mūdificatio et tandē cōsolidatio. Pro bis recurre ad ea que scripsit. ix. Almansoris. Sed tertia constrictio pendens a caliditate et siccitate neruorū de quibus supra preter intentionem que debetur febri cōpletur cū frigidis applicitis capiti ⁊ collo et spondilibus superioribus dorsi. necnō cum applicitis stomacho ⁊ maxime parti superiori ⁊ versus dyafragma. et per hoc dyafragma ⁊ membra anbelitus humectentur et infrigidentur. ¶ Et medicina Auic. sic est describēda. ℞. succi. rasure corticis exteriozis cucurbite recentis. succi portulace añ. ʒ. iij. olei rosa. ʒ. i. buliāt simul ad consumptionem succorū. deinde adde sandalorum ʒ. ij. et fiat vnctio. ¶ Vel. ℞. rasure cucurbite recentis aut antique. ʒ. ij. succi portulace olei rosa. añ. ʒ. i. sandal'. ʒ. ij. misce oia fil' et applica in modū epithimatis.

¶ De vehementia tristitie eorum. Cap. xxxi.

Cādoqz multiplicatur tristicia cā oris stomachi ex aduentu humoris mordicatiui in eo: tunc infrigida stomachos eorū cuz eis que scis de cibis. et inungantur et dormiāt in loco primo motibus aque strato extremitatibus et fructetis frigidis ⁊ odoriferis frigidis ⁊ nenufare et rosis. et aspersionib⁹ frigidis factis ex fructibus odoriferis frigidis et sandalis. et multotiens quidem cōferunt in eorum tristitia clisteria frigida facta ex aqua cucurbite et citrulli ⁊ succo portulace et semperuiue cū oleo rosato.

¶ In hoc capīo Auic. ponit regimen tristitie ⁊ angustie febrientium cōtingentis causa būoris mordicatiui venientis ad os stomachi qui ꝑm plurimum est colericus dicens q̄ stomachus eorum est infrigidandus cum frigidis siccis. et dz in eis esse aliquid stipticum sicut vinum granatorum et citoniorum et succus arancij. secundo vnguant stomachi eorum cum frigidis aliqualiter stipticitate participantibus. tertio dormiant in loco frigido propinquo motibus aque aut aliter frigido stratorum. i. in quo sunt strata. i. lecti ex extremitatib⁹ fructetis frigidis sicut ex foliis salicis ⁊ similib⁹. et in illo

Halyabbas li. v. theo. cap. v. timo. Tristiti naturalis ē c loris ingressu ad coporis in terfora paula tim: in tantum qñqz: q̄ corpo ri febrem vni diei afferat: ci ius si diutur nius tēp⁹ fia corpus fortī ter calefacit: oīaqz calefiū mēbra: solida turqz calorna turalis in pnc palibus mem bris: fitqz al inde etbica fe bris.

et in illo loco sint odorifera frigida sicut nenufar rose.ꝛ aspergantur per locum illū fructus odorifferi frigidi ꝛ sandali.quarto cōferūt eis clisteria frigida facta ex succi cucurbite.ʒ.vj.succi citrulorū succi portulace aā.ʒ.ij. succi sempuiue.ʒ.ſ.olī rosꝰ.ʒ.iiij.et supponatur tepidum. ¶ Cura huius tres exigit intentiones. Prima est cūatio būoris illius vomitu aut secessu.Scōa est stomachi confortatio et infrigidatio. Tertia est somni prouocatio et regimen aliarus sex rerum declinans ad frigidum.

¶ Difficultas deglutiēdi q̄ accidit eis. Cap.xxxij.

DIfficultas deglutiēdi cum accidit eis et febris fuerit cōclusa tunc flebotomia paulatim fiat et equatio fiat ad attrahendum.et suppositoriū est melius q̄ plm solutiuū desuper.

¶ Dicit q̄ si difficultas deglutiēdi accidit que forte est spēs squinantie ledens meri et febris fuerit concluſa que pendet a sanguine:tūc fiat flebotbomia :quam melius est reiterare q̄ vnica vice multum de sanguine extrabere.ꝛ fiat de cephalica in brachio aut de vena que est iter pollicē et indicē postea sequenti die flebotbomenē vene que sunt sub lingua.et suppositoria ꝛ clisteria magis conferunt q̄ solutiua sumpta per os:cum difficile sit illa sumere. et forte sumpta ꝓuocarent vomitum quod esset valde malum. ¶ Cura huius perficienda est cura squinantie que ex capitulo tertio precedenti potest esse manifesta.

¶ Frigus extremitatū qō accidit eis. Cap.xxxiij.

MUltotiens ꝓfundatur calor eorum et infrigidantur extrema et tendit calor submersus ad caput.ponātur ergo extremitates in aqua calida et nō bibant aquā frigidaʒ.

¶ Dicit multotiens ꝓfundari calorē febrilem et extrema eorū infrigidari et calorē submersum tendere ad caput. Pro cuius cura ponantur extremitates in aqua calida et nō bibāt aquam frigidā. ¶ Notandū multis ex causis calores ꝓfundari et extrema infrigidari. ¶ Primo ꝓpter paucitatem spūs vnde retinentur interius natura existēte magis sollicita de mēbris intrinsecis q̄ extrinsecis. ¶ Scōo ꝓpter magnū nocumentuʒ in aliquo vel pluribus mēbris intrīsecis.sicut si in eo esset apa vel vlcus aut esset in eo materia multū ledēs sua multitudine aut malitia absq̄ vlcere aut apate:ꝛ hec duo sunt valde mala. ¶ Tertio pōt esse ꝓpter materiā frigidā exīntē in extremis sicut in liparia. ¶ Quarto aliquando ꝓpter cibū calore reuocato interius ad fortificandū digestionē:ꝛ nō est bonū p vīā signi. Item ꝓpter timorē et similia accidentia trabentia calorē interius:etiā ꝓpter continentis frigiditatem. ¶ Sexto ꝓpter opilatiōes in extremis.vnde spūs et sanguis nō libere possunt venire ad extrema. ¶ Septimo q: color spūs et sanguis tendūt interius ad locum materie vt eam expellant sicut accidit in principijs paroxismorum. ¶ Hec cause colligi possunt sparsim in multis.ſ.ꝑma quarti.tractatu scōo.capło primo.et eodē tractatu ca.de horripilatione.ꝛ in capło de liparia. et quarto aphorismorū.apho.48.ꝛ.7°.aphorismorū cōmento primo.et cōmento.27.et.5°.de accidenti et morbo. Intelligamus tm̄ in ꝓposito hāc ifrigidationem fieri per retractionem humorū et vaporum ꝛ modorū submersionis ꝛ suffocationis calorum a quacunq̄ cā fiat.quo stante tendit calor submersus ad caput.q: vapores leues tendūt sursum ad caput in hoie recte stature ꝛ nō fit in alijs animalibus sexto ꝓblematum.ꝓblemate. 55.in quo casu cōueniunt extremorum calefactiones multis ingenijs.ſ.cū pannis calidis:ꝛ fricatione ponendo lateres calidos vino aspersos ad extrema.aut appꝓximando extrema ad ignem et inungant extrema cuʒ oleo anetino et similibus calidis.aut impleatur vesica aut aliud vas decoctione aneti anisorū et camomille.ꝛ applicetur ad extrema:seu loca que frigent et nō bibat aquam frigidam sed aquam ʒuccaratam calefactam.et discurre per cetera auxilia dicta in capitulo de regimine rigoris ibidem enim sunt posite intentiones huic capitulo deseruientes et plurima auxilia illas intentiones perficientia.

¶ Sermo de febribus colericis. Cap.xxxiiij.

FEbres colerice tres sunt.tertiana cotinua et ctiana ꝓdicaꝛ causon.

¶ In hac parte Auic.determinat de febribus humoralibus in spāli ꝛ diuidit in quatuor partes.in prima determinat de febrib⁹ colericis.in scōa de sanguineis.in tertia de flegmaticis.in quarta de melācolicis.partes patebūt per rubricas capitulorū. Prima pars diuiditur in duas partes.in ꝑa magis generaliꝛ determinat de febrib⁹ colericis.in scōa magis specialiter.scōa ibi in sequenti capitulo.(Paroxism⁹ tertiane.) Primū capitulum tres continet partes principales.primo enūerat feb.cole.secūdo illas declarat.tertio ponit generalia signa feb.colericarum.scōa ibi.(Tertiana quidē.)tertia ibi.(Ex vebementia quidem sitis.) ¶ In prima parte dicit feb.colericas esse tres.ſ.tertianam continuam tertianā periodicam.interpolatam:ꝛ causonem. ¶ Ex quo inferē oēm feb. colericā esse tertianā cōtinuam aut tertianam interpolatiā aut causonem. Enumerari tm̄ possunt feb.colerice per diuisionem bimēbrem sicut enumerat eas Gale.scōo de differentijs feb.capło ꝑio ꝛ scōo ō crisi satis ad principium.ois feb.cole.aut est interpolata aut cōtinua.et cōtinua aut est continua proportionabilis de tertio in tertium aut causon.

Contra.aliqua feb.est colerica que nō est aliqua ex istis tribus enumeratis a Gal.aut ab Auicē.ibi igitur diuisio insufficiens.ꝓña tʒ.et assumptum est manifestum de colerica paroxismāte oi die cuius paroxismi sunt eq̄les quo ad intētionē durationē et accītia:et oēs pēdēt a minera vna ita vt nō possit dici q̄ sit duplex tertiana aut due tertiane. ¶ Preterea quidem ꝓhibet colerā ꝓpter grossitieʒ aut paucitatem eius paroxismare de quarto in quartum:sicut paroxismat aliqñ melancolia de quinto in quintū.et sexto in sextū.et de septimo in septimum.vt inferiuis apparebit in capło de sexta na et septana:sicut etiam flegma propter paucitatem et grossitiem potest paroxismare de tertio in tertium. ¶ Dicendum istas rationes concludere. sed sermo Gale.et Aui.est de febribus cōmuniter contigentibus sic paroxismātibus merito sue forme substantialis et proprietatis specifice resistiue sicut dictum fuit in questione de periodicatione.nam etiam causon licet videatur continua concluſa:habet tamen excrescentiam quandam occultam de tertio in tertium.sed interdū cause manifeste causas occultas superant et variatur periodus ſm plurimum consuetus.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Et tertiana quidē periodica aut est pura et fit a colera pura.

¶ Nunc Auic. declarat mēbra diuisionis predicte et diuiditur in partes duas. in prima gñaliter notificat feb. cole. periodicā. scō causonem et cōtinuaz. scō a ibi. (Causon vero est de genere.) Pria in duas. nam primo ponit vnā diuisionē feb. colerice periodice ⁊ declarat vnū membrū. scō o aliud. scō a ibi. (Aut nō pura.) ¶ In prima parte dicit ꝙ tertiana ꝓdica aut est pura ⁊ sic fit a colera pura. et per colerā purā intellige cui nō est admixtus alter humor cōmixtione vnita per quā vtriusqz cōponentis amittatur forma substantialis ⁊ acquiratur materie vtriqz forma vna cōis. exempli gra. sicut colera naturalis aut forte genita a sangnine per adustionem aut putrefactionem cum subtile eius vertitur in coleram.

¶ Aut non pura et fit cū putredine colere grosse substātie ꝓpter cōmixtionē colere cū flegmate cōmixtione aliqua cōplexionali vnita. ⁊ per hoc diuersificaī ab emitriteo cū emitriteū faciant due materie separate. et hanc faciat materia vna que in seipsa est permixta: cū cuius calore permiscetur aliquantū frigoris qō grauat suā putredinez et suā resolutionē ⁊ suam digestionē: ⁊ propter illud quidē in emitriteo fiunt duo paroxismi. et tertiane nō pure paroxism⁹ vn⁹. Et hec quidem nō pura quādoqz ꝓlongaī tempore longo et circiter medietatem anni. et quandoqz perducit ad molliciē ⁊ magnitudinem splenis.

¶ Et est que pendet a putredine colere nō pure et hec colera nō pura est colera grosse substātie propter cōmixtionem colere. s. pure cū flegmate commixtione cōplexionali vnita. i. per quā cōmixtionem inducitur forma vna in materiam vtriusqz. s. colere ⁊ flegmatis. ⁊ hec est vera mixtio per quam fit miscibiliū vnio per formam substantialē vnitā nam gñatio vnius est corruptio alterius aut pluriuz sicut cibi in stomacho ex multis cibis. Aliter dicunt quidam ꝙ hic fit cōmixtio vnita per vnam formā. qz humor magis dñans assimilat sibi aliū sicut vnū elementuz assimilat sibi aliud. Sed difficile esset saluare quō flegma assimilat sibi coleram. cū coctū per digestionē aliquaz nō possit incrudari saltem in eodem loco cōi in quo facta est digestio prima. s. in epate et venis ad differantiā sanguinis qui in māmillis per verā digestionem infrigidatur. ¶ Scō o dicit: ꝙ hec tertiana nō pura diuersificatur a pura vel ab emitriteo cū emitriteum faciant due materie fic habentes. s. duas formas substantiales distinctas. ⁊ hanc tertianā nō puram facit materia vna. s. per vnitatem forme q̄ in seipsa est permixta. s. in mixtione vnita: cum calore cuius colere miscetur aliquantulū frigoris qō generat. i. plongat suam putredinem et suam resolutionem ⁊ suam digestionē. nā tardius putrefit postq̄ incipit putrere ⁊ tardius resolui et tardius digeri q̄ colera pura. sed h̄ vltimuz est verū ꝫm plurimū vt videbitur infra. Nā et si hec miscibilia nō remanerent formaliter in mixto ex ipsis genito: remanent tñ ipsorū virtutes refracte redacte ad mediuz. s. caliditas siccitas et subtilitas colere. ⁊ frigiditas hūiditas et grossities flegmatis. ¶ Tertio dicit: ꝙ ꝓpter illud emitriteus h̄z duos paroxismos. vnū de tertio in tertium. alium quotidianū: ⁊ tertiana nō pura h̄z vnū paroxismum de tertio in tertiū. ¶ Quarto dicit: ꝙ tertiana nō pura quandoqz ꝓlongatur tpe longo circa medium annū. et qñqz perducit ad molliciē. i. ad ydropisim. vel molliciez. i. ad paralisim epate aut neruis debilitatis ex longitudine feb. ⁊ magnitudine splenis debilitato splene ⁊ multiplicatis humoribus melancolicis per adustionem aut putrefactionem. ¶ Notandū circū primū dictum ꝙ licz ꝫm plurimū colera nō pura fit ex cōmixtione colere cū flegmate: aliquādo tñ fit ex cōmixtione colere cū melancolia: que etiā ad vnam formā reducuntur. ⁊ hec vocaī colera minoris fame eo ꝙ raro reperitur. ⁊ prime vocatur colera nota et famosa eo quod frequenter reperitur. reperitur autem prima raro et scōa frequenter. qz minus de melancolia in corpore reperiī et plus de flegmate. Secundo qz difficile est duos humores siccos permiscere. flegma vero humidū ⁊ bene passibile permiscetur optime pōt permisceri cū ea: quam sniam collige a pbo in fine primi de gñatione. et hec quidem colera est duplex. vna quidē vitellina que assimilatur in colore vitellis ouoruz ⁊ fit ex permixtiōe flegmatis grossi cū colā. alia aūt est citrina ⁊ est ex pmixtione flātis subtilis cū colā ⁊ h̄ est caliditor vitellina et etiam subtilior. Erunt aūt alie colere preter has que per adustionē transeunt versus melancoliam. Item prasina zinaria de quib⁹ prima pmi. ab A. ¶ Notandū scō o circa tertiū dictum ꝙ ex illo apte apprehenditur formas substantiales humoruz et pñr ꝓprietates specificas insequētes formas et cōplexiōes eorū esse causas periodicationis qz emitriteus pendēs a duobus humoribus qui nō sunt redacti ad vnā formam. s. a flegmate ⁊ colera facit periodos ꝫm illorū humorum exigentiā. tertiana vero nota pendēs ab humore genito ex flegmate et colera que sunt redacte ad vnam formā per vnā cōplexionez et pñr habens vnā ꝓprietatē specificā facit vnā febrem et h̄z solum vnū modū periodicationis qui est period⁹ colere: eo ꝙ in illa mixtiōe colā vicit saltem ꝟtute. Et si in mixtiōe flātis et colere vinceret flā fieret period⁹ flegmatis sicut in flāte salso.

Cōtra si equaliter miscerētur quo ad virtutes. aut nullus ex putredine illi⁹ humoris fieret paroxismus aut duo. ¶ Ad hoc dr. ꝙ est impossibile sequi quēlibet sicut est impossibile illos humores equipotē ter concurrere ad mixtionem: ita vt per actionem et passionē qualitatū eorū equipotenter concurrētium gñetur nouus humor qui sit flegma aut colera. multo minus sanguis aut melancolia. ⁊ per equipotentiā nō solum intelligo equipotentiam qualitatū ipsorū humorū sed equipotentiā oīum agentiū et resistentiū ex parte vtriusqz sicut sunt dispositiones membrorum: influxus celestes et reliqua. hec autem verificare pbysici est.

Contra quartū dictū instaī ꝙ tertiana pura non debeat ꝓlongari vsqz ad medietatē anni cū terminus flegmatice fit. 64. dies que tñ est ꝓlixior cū materia fit grossior viscosior ⁊ ꝫm pl̄z maioris quātitatis que faciunt ad ꝓlongationē. ¶ Preterea videī ꝙ aliqua tertiana nota minus debeat ꝓlongari q̄ tertiana pura oī paritate supposita ex parte quātitatis et reliquorū. qz cura tertiane pure fit ꝑ ingrossationē cole pure a q̄ pēdet, vt est manifestū

de intētione

de intentione oium pretercp de intentione Rasis. cuius opinionē reprobauit Auicē. in ca.de curationibus vlibus febriū putridarū. ¶ Ponamus ergo cp a cola pura cū erit digesta fit in duplo grossior aut in qua pportione volueris cp qn erat non digesta. et possibile est reperiri colerā nō purā in eadē pportione que est a colera pura. ergo erit digesta vel magis ppinqua digestioni cp a colera ante digestionē et sic facilius eūabitur cp a colera pura nō digesta. ¶ Et confirmat. accipio. c. colerā nō puram nō digestā grossiorem cp. b. colera pura digesta in ea pportione in qua ipsa. b. colera pura digesta: et subtilietur per digestionē sicut deberet fieri donec sit similis in substantia. b. colere pure digeste. ⁊ manifestuz est cp tunc. a. b. c. erant sles in mō substantie. ergo merito buius eq facilr eūabiles sed. a. ⁊. b facilius eūantur cp colera pura nō digesta. ergo etiā. c. facilius eūabitur cp colera pura nō digesta. tz ꝓña. q: quecūcp se habent in eadē pportione ad tertiū se habēt inter se. primo Euclidis. ¶ Ex quo infert aliquā coleram nō purā minus grossam cp se facilius esse eūabilem cp. a. colera pura nō digesta ceteris paribus. ¶ Ad primū rndetur cp terminus cōis flegmatice interpolate est. 64. dies sed terminus cōis tertiane est valde minor. plm eīm terminat in. 40. die q est terminus vltimus tropicarū. cuz quo tn stat cp aliqua tertiana plongat vscp ad medīū annum sicut aliqua flegmatica terminatur supra annum. ¶ Ad scōm nō est facile respondere volenti tenere oppositū eius quare ratio concludit. ⁊ qui aliter sentiūt rndeant. necp qō ratio cōcludit est ꝓtra experientiā. vidi eīm plures tertianas notas terminari inter quintū diē cū vomitu et secessu magne quantitatis colere citrine et vitelline. verū est contra dicta auctorū. sed sufficit cp vniuersales medicorum verificantur vt in pluribus.

¶ Causon ño est de genere ꝓtinue. qm differentia inter eū vehemētiā ⁊ eū tepozē est insensata et accidētia eius sunt vehemētia.

¶ In parte ista facit qō dictū est. ⁊ prio notificat causonem. scō tertianam interpolatā et cōtinuā scō a ibi. (Tertiana vero.) Pria in duas. nā pmo notificat causonē quo ad pprietates et accidentia eius. scō causam reddit. scō a ibi. (Et causa.)

¶ In prima parte dicit cp causon est de gne feb. cōtinuarum qm differentia inter eius vehementiaz et ipsius tepozē ē insensata. i. vix perceptibilis. et accntia eius vehementia maxime que sequunt impressionē caliditatis sicut dolor capitis sitis instantia vigiliarū lingue ariditas nigredo ⁊ silia.

¶ Et causa est acuitas materiei et multitudo cum eius casus sit circa cor et in venis oris stomachi aut in partibus epatis proprie. et ad summum in membris nobilibus vicinis cordi.

¶ In pnti pte reddit Aui. cām suarū pprietatū. et accidentiū dicens: cp cā est acuitas materie ⁊ multitudo eius. ⁊ tu supple cordi ppinquitas: cū. i. locus eius. i. materia circa cor. i. in venis ⁊ arteriis circūdantibus cor siue sint in cordis superficie: siue cordi intrinsece et etiā cōtinetur in ventriculo dextro. et venis supple et arteriis stomachi que tn nō sunt valde magne. aut in partibus epatis maxime vena cbilis que est in gibbo epatis pprie. qz ibi est frequenter rōne multitudinis colere ⁊ acuitatis materie. tum ppter caliditatē cordis cui vicinat. tū ppter caliditatē epis. Et ad summū materia cōtinetur in membris nobilibus vicinis cordi sicut est pulmo gibbus epatis et os stomachi aut in ipso corde. ¶ Et bis possumus elicere descriptionē causonis. Est eīm febris continua accensa valde cuius tepor inter eius excrescentias est occultus pendens a flegmate salso aut colera ebulliente cum putredine aut fine in venis cordis aut dextro eius ventriculo vel in venis membrorū cordi vicinorū sicut pulmonis et oris stōi et gibbi epatis. ⁊ sub venis etiā cōprehendendo arterias. Et ex bis apparet ratio quid nominis eius cum causon grece idem sonet quod incendium latine. Causonis descriptio.

¶ In tertiana vero colera est in carne ⁊ ad partes cutis. et cōtinua est sparsa in venis corporis que elongantur a corde.

¶ In ista parte notificat tertianaz interpolatam et cōtinuā dicens cp in tertiana. s. interpolata colera est in carne et in partibus cutis et in cōtinua est ipsa in venis cordis q elōgant a corde. ¶ Pro quo sciendū cp in interpolata colera que est cā cōiuncta est in carne. s. musculosa aut alia: aut in poris cutis. colera vero que est cā añs est in venis fm plurimū et maxime in paruis que ad partes exteriores terminant. Et paroxismus fit fm plurimū ex vna parte colere existentis in venis paruis iaz dictis que expellitur extra venas ad poros carnis et cutis. et ibi putrens facit paroxismum deinde alia expellitur et facit scōm paroxismū. tertio deinceps. Sed in cōtinua pportionali cā cōiuncta faciens excrescentiā cōtinet in venis quis q ad partes extrinsecas terminant: ⁊ ibi putrens facit excrescentiā. deinde alia succedit et facit scōam excrescentiā ⁊ sic deiceps. sed in causone materia cōtinetur in partibus superi' dictis. s. cordis ⁊ cordi ppinquis q: colera putrens de tertio in tertiū extenditur ad venas magis distantes. ⁊ tunc fic apparet aliqua febris remissio tz occulta. parua eīm remissio in caliditate magna vix pōt cōprehendi sicut a magna quantitate parua diminutio. Nec potest dici cp excrescentia que tn est occulta sicut tepor est occultus fiat. qz aliquid expellit de tertio in tertiū de venis magnis distantibus ad venas cordis aut ppinquis cordis: qz natura est magis sollicita de membris nobilibus cp de ignobilibus. Ite. qz feb. causon semper esset mortalis: qz bmōi expulsio de membris ignobilibus versus cor est pessima p viā signi ⁊ p viā cāe. ⁊ si aliqn fiat: est raro. ⁊ fit qn bō est debilis ⁊ morti ppinquus.

¶ Et vehementia quidez sitis et angustia et inquietudo et impatientia et alienatio ⁊ nausea et amaritudo oris et siccitas labiorum et scissio eorū ⁊ dolor capitis multiplicatur in febribus colericis et est. nā in pluribus eorū ad siccitatē declinis. qm materiei motus est aut ad superiora aut ad illud quod apparet de corpore et cute.

¶ In parte ista Aui. ponit signa generalia febriuz cole. Quorū vnū est vehementia sitis ppter superfluam caliditatem cōsumentem humidū roridum oris stomachi: tz etiā possit fieri a membris aliis stō cōicantibus sicut est pulmo et cerebrum cū superflue calefiūt et exiccantur in febrib' colericis. ¶ Scōm est angustia per quā intellige aut nocumentum membrorū spūaliū cum anbelitus sit anxius cū suspiriis ppter supfluam caliditatē ⁊ va-

pores acutos spūalia ledentes.aut intellige con/turbationē et anxietatē stōrū ex defluxu colere ad stōm ab epate ⁊ cbisti fellis. ¶ Tertiū est inquietudo.q; nō pōt dormire necꝫ in vno loco quiescere. ¶ Quartū est impatientia q; multū lamētat ⁊ est molestus sibi ⁊ ceteris.tuꝫ ppter dolores capitis et similes.tum q; nō pōt dormire necꝫ quiescere. ¶ Quintū est alienatio per quā intellige nocumē/tum cuiuscꝫ virtutis interioris.s. imaginatiue cogitatiue ⁊c. ¶ Sextū erit nausea.i.īclinatio ad vomitū per quā dat intelligi subuersio ⁊ vomit⁹ propter defluxū colē ad stōm. ¶ Septimū amaritudo oris vaporib⁹ colicis ad linguam peruenientibus. ¶ Octauuꝫ siccitas labiorū. ¶ Nonū scissio eorū ex superflua caliditate et siccitate exiccante ⁊ cōtinuitatē eorū soluēte:eo q; mollia sunt et facile passibilia. ¶ Decimū dolor capitis q̄ multiplicat in ipsis ppter supfluā caliditatemꝫ ⁊ vapores acutos pāniculos cerebri ledentes. ¶ Undecimū vēter eorum p'm est siccus:eo q; materia colerica petit superiora sicut caput ⁊ stōm sua lenitate aut mouet de centro ad circūferētiā cū frequenter sub forma sudoris expellat aut insensibiliter resoluatur.

¶ De tertiana absolute ⁊ noīat trite⁹. Ca.xxxv.

Cbamperius.' Signit tertiana ex flaua bile putrida ⁊ cōmota et extra vasa delata. A principio statiꝫ rigor non segnis iferē. bec feb. in nō estuā tem feruorē definit ad paroxismū: totū tē/pus paroxismi faciēdo horis non pluribus duodecim. bec demuꝫ sincera tertiana nominatur. Qui vero diuturniore tempore: q̄ qō dixim⁹: in paroxismo oblanguerit:banc ꝓ tensā appellamus tertianā.

Paroxismus tertiane incipit in primis cū horripilatione vt pūcture acus.deīde infrigidat et incipit facere rigorē difficilē valde difficiliores reliquis rigorib⁹ nō frigidū aut cū pauco frigore.Et nō ē frig⁹ eius nisi ppter profundationē caloris ad interiora ad partes materiei et inuenit sicut puncturas acuuꝫ. Et hic quidē rigor cū vehemētia sua est velocis sedationis.et tu iam sciuisti cām huius rigoris.et fit rigor eius in diebus primis fortior et vehemētior.et in q̄rtana ecō trario.Et iterū rigor incipit cū fortitudine deinde lenitur paulatim et minuitur velociter.et in quartana econtrario.

¶ Aut.in presenti pte spālius determiat de feb.colericis.⁊ diuiditur hec ps in duas ptes.in prima determinat de periodica ⁊ cōtinua ꝓportionali. in scōa de causone.scōa ibi.(Causon est ꝑm duos modos.)pria in duas ꝑmo notificat tertianā absolute.scōo ponit differentiā inter purā tertianaꝫ periodicā et nō purā.scōa ibi.(Pura ē subtilior.) ¶ Hoc capl'm primū diuidit in tres ptes.in pria ponit signa feb.tertiane quecunꝫ sit. Scōo ꝓ et⁹ notitia ponit quendā cañ. erroris correctiuū.tertio cōplēdo ponit quedā alia signa.scōa ibi. (Cū ergo cōponunt due tertiane.).tertia ibi. (Et patientibus tertianā.)Prima diuidit in sex partes. in prima ponit signa sumpta a qualitate seu mō rigoris.scōo ponit signa sumpta a duplici exēte s.vrina et sudore.tertio ponit signa sumpta a qualitate caloris.quarto ponit quedā signa sumpta ab actione lesa maxime aīalis ⁊tutis.quinto ponit signa sumpta a pulsu.sexto ponit quedā signa sumpta ab ānexis rerū naturaliū.scōa ibi.(Et sudor multiplicat in tertiana.)tertia ibi.(Tertiane caliditas est saluto⁹.)quarta ibi.)Accidētia q̄ accidunt eis.)quinta ibi.(Pulsus eius est acutus.) sexta ibi.(Et qm̄ significat eū.etas.)In prima parte dicit quinꝫ.Primū est q; paroxismus tertiane in primis incipit cuꝫ horripilatione et punctura acus:deinde infrigidat et incipit facere rigorem difficilem valde difficiliorē reliquis rigoribus nō frigidis aut cū pauco frigore. scōo cām reddens: quare frigus non est magnum dicit q; non est frigus eius scilꝫ tertiane nisi propter reuocationem caloris ad interiora ad p'em materiei.i.vbi continet materia sicut dictū est in prio ca.huius scōi tractatus.Et subdit q; inuenit.i.sentit.s.febriens pūcturas acuū ppter materiā subtiliē colerica venientē.ad poros lacertoꝝ et cutis.est eīm lassitudo viceroſa.Tertio dicit q; hic rigor:ꝫ fit vehemēs intensus:tñ est velocis sedationis in cōparatiōe ad rigores puenientes a materia frigida aut viscosa et tu iam sciuisti.s.in cap.de rigore cām rigoris et qualiter fit.Quarto dicit q; i tertiana fit rigor in diebus primis fortior et vehemētior q̄ postea.ſz in quartana est ecōtra.q; rigor fit remissior in diebus primis ⁊ postea fortior.Ultimo dicit q; rigor incipit cū fortitudine:deinde lenitur paulatim et minuitur velociter:sed in quartana est econtra.q; in primis icboāte potissimo est leuis:deinde in eodem paroxismo ꝓcedit augendo ⁊ durat diu.

Pro quorum declaratione primo notandū circa primū dictū q; paroxismus tertiane incipit in primis cū horripilatione ⁊ nō cū rigore.q; colera cū in prin.venit ad mēbra sensibilia est pauca postea est in maiori quātitate.ꝓpterea in initio facit horripilationemꝫ deinde rigorē.q; horripilatio fit a minori cā q̄ rigor.vt dictū est in ca.ꝓprio.et ex eadē.s. cā sunt sicut puncture acus pauce ⁊ remisse in initio deinde in ꝓcessu plures et intensiores:quarū sensatio dolositudo viceroſa post horripilationē.⁊ frig⁹ parum reuocato calore interi⁹ est rigor difficilior ceteris rigoribus:ꝫ fit breuis plurima colera ad mēbra sensibilia venientē q̄ in prin. ¶ Et ex hoc apparet Aut.sentire intēsiones rigores fieri ab hūoribus calidis q̄ ab hūoribus frigidis ꝫ breuiores de quo fuit dubiū decisum in ca.de horripilatiōe. ¶ Notandū scōo circa scōm dictū q; frig⁹ est minus in tertiana q̄ i flegmatica aut melica.q; in ea nō fit frigus nisi ex reuocatione caloris interius. sed in feb.pēdētibus a materia frigida fit frigus ppter reuocationē caloris.⁊ ppter positiuam infrigidationē a materijs frigidis venientibus ad mēbra sensitiua in prin.paroxismorū. ¶ Notandū q; hic rigor in tertiana quāuis sit intensus tñ est velocis sedatiōis.q; pauca est materia ⁊ subtilis et parū viscoſa.pendēs aūt a melica aut flegmate est longe durationis ex causis cōtrarijs. ¶ Notandū circa quartū dictū q; in primis paroxismis rigor in tertiana est fortior.sed in postissimis circa ita tum materia est remissior per digestionē ingroſſata et infrigidata.vnde nō venit cuꝫ tanto impetu ad membra sensibilia ⁊ est minus acuta. Econtra aūt accidit in quartana et flegmatica.q; materia per digōnē subtiliat.⁊ sic mouet cū maiori impetu ad mēbra sensibilia.⁊ hec est cā quā ponit Sera.6°.sue practice ca.de tertiana.⁊ Cōmentator Alexādrinus super primo epidimiarū.ca.scōo et de hoc vt dicit Cōmentator Alexādrinus ydeota tristatur et artista letatur. ¶ Ultimo notandū circa vltimū dictū q; in tertiana rigor incipit cū fortitudie satis a ꝓncipio paroxismi.ꝫ tñ vt dictū fuit in ꝓn.capl'i horripilatio precedit cū deinde lenit paulatim et minuit.i.aufert velociter eo q; totuꝫ tēpus rigoris in tertiana.est pauce durationis vt puta a me[a] horaviscꝫ ad vnā:ꝫ i q̄rtana ecōtra.q; rigor in initio potissimi icipit ꝺbil'postea paulatiꝫ ꝓcedit augēdo: postea decrescit et tarde aufert.

eius enim

es⁹.n.duratio cõiter ē a duab⁹ horis vsq; ad tres.

¶Et sudor multiplicatur in tertiana cuz dimittit.et fit vrina in ea rubea tendens ad igneam in qua nõ est multa grossitudo aut est nõ pura ⁊ fit vrina ei⁹ cruda aut grossa.

¶In hac parte ponit signa sumpta ab exeuntib⁹ et dicit q; sudor multiplicatur in tertiana cũ paroxismus recedit:cuius causa est subtilitas materie et aptitudo motus eius ad cutim.secundo dicit q; vrina in eo fit rubea tendens ad igneam in qua nõ est multa grossitudo.⁊ hec vera sunt in tertiana pura.Aut est nõ pura.s.tertiana et fit vrina eius cruda et grossa.cruda quidē et tenuis ꝓpter opilationem sed grossa:q; aperta opilatione materia aliqua cum vrina permiscetur.

¶Et tertiane caliditas est saluior calliditate causonidis.et q̄to plixius man⁹ tãgit corpus nõ additur inflãmatio:immo quãdoq; minuitur inflãmatio eius et in causonide additur inflammatio.

¶Ponit tertium signũ sumptũ a calliditate.dicit q; caliditas tertiane est saluior calliditate causõis.i. minus mordax ⁊ acuta.⁊ quanto plixius manus tangit corpus nõ additur inflãmatio:immo quãdoq; minuitur.sed in causone est ecõtrario.tota cãbulus est multitudo vaporis puenientis ad tangẽtem in causone ꝓpter multitudinem materie. Ecõtra, paucitas vaporis peruenientis ad tangẽtem in tertiana ꝓpter paucitatem materie.vñ facile resoluit⁊ calor apparet minor mordacitas eius:caloris sequitur intensionem.et multitudinẽ eius et siccitatem sibi cõiunctam.

¶Et accidentia q̄ accidũt eis in tertiana sunt vigilie sine grauitate in capite nisi in quibusdam non puris et sitis et furor ⁊ ira et odium locutionis.

¶Ponit quartum signũ dicẽs.q; in tertiana.s.pura sunt vigilie sine grauitate in capite ꝓpter paucitatem et subtilitatem materie et vaporũ nisi in quibusdã non puris:quarum materie sunt grosse multe:ideo in eis adest dolor cũ grauitate multis grossis vaporibus ad caput peruenientibus et grauantibus.et per hoc forte fit in eis aliq̄s somnus et de hoc loquitur Gale.in lib.de caumate.Et fitis furor et ira quorũ cause sunt note.et odiũ locutionis.q; spũs cõmotus loquendo aut audiendo acuit coleram et vapores eius.aut q; habẽt organum auditus valde mundũ cõsumpta bũitate auditum obtundente:ideo sonus imprimit multum in auditum et valde tympanizat sicut tãgibile in organũ tactus neruo discooperto.

¶Et est pulsus eius acutus velox per cõparationem ad reliquas febres.et non est equalis constrictionis.quoniam humor debilitat eum et addit ei diuersitatem apud statum.et diuersitas in eo est sub ea que est in alijs cum duritie et est pulsus fortior in ea:immo diuersitas non est in eo ſm plurimum nisi diuersitas propria cum febre et alijs.Et in principio quidem est necessarium vt coaretur pulsus vsq; ad horam dilatationis febris.et tunc confortatur: ⁊ fit velox ⁊ frequẽs ⁊ eius diuersitas nõ est multum superflua.

¶Hic ponit quintum signum seu genus signorum et dicit quatuor. Primũ q; pulsus eius.s.patiẽtis tertianã ē acutus.i.magnus velox per cõparationem ad reliquas feb.s.que nõ sunt colerice ⁊ non est equalis cõstrictionis et dilatationis.q; dyastoles nõ equatur sistoli.q; humor debilitat eum.s. pulsum.i.virtutem pulsatilẽ.⁊ addit ei diuersitatẽ apud statum.i.vsq; ad statũ inclusiue. ¶Scõo dicit q; si diuersitas a qua fit in statu est magis ratione feb.q̄ rõne humoris.⁊ tñ diuersitas est in eo sub ea que in reliquis fe.humorosis.s.minor ea diuersitate que est in alijs cũ duritie ꝓpter caliditatem exiccantẽ materiã.¶Tertio dicit q; est pulsus fortior in ea q̄ in alijs humoralibus rõne sue materie subtilis nõ tñ opprimẽtis virtutem:immo diuersitas nõ in eo sup̃le notabilis ſm plurimum nisi diuersitas ꝓpria cũ febre inquantũ feb.est et alijs.s.causis naturalibus et preternaturalibus q̄ diuersificant pulsum preter feb.et causas fe. Sũt em̃ aliqui qui naturaliter habẽt pulsum diuersum:⁊ in aliq̄b⁹ diuersificat pulsus ꝓpter aliquas cãs distinctas a fe.et a cãs fe.de quib⁹ sepe dictũ est. ¶Quarto dicit q; est necessariũ vt in prin.coarteꝛ tur pulsus vsq; ad horã dilatationis feb.i.vsq; ad augmentũ cõfortatur pulsus et fit velox et freq̄ns scz.magis q̄ antea et eius diuersitas nõ est superflua.s.in comparatione ad alias feb.

Dubitatur vtrum in statu paroxismi tertiane pulsus sit magis diuersus q̄ in tpibus precedẽtibus.Et videt q; sic.q; Al. affirmat hoc dicens q; hũor debilitat eum ⁊ addit ei diuersitatem apud statum et parũ infra:immo nõ est diuersitas in eo ſm plurimũ nisi diuersitas ꝓpria cum feb.et alijs. ¶Amplius in statu est maior debilitas.q; maior calor.⁊ sic pulsus ē magis diuersus. ¶Preterea in statu est maior pugna q̄ in alijs tẽporibus ergo pulsus magis diuersus. ¶In oppositũ est Gal.scõo de differentijs feb.capitulo de signis tertiane vbi dicit in illa ipsa ia3 signum est magne putredinis.s.diuersitas pulsus et multo magis inuadẽte paroxismo.⁊ multo magis ascendente in statũ.in hoc aũt statu minus q̄ ſm ascensionẽ et augmentũ.Et idem ponit Gal. lib.prio ca.de signis fe.putridax. minor itaq; diuersitas pulsus ſm Gal.est in statu tertiane q̄ in pncipio et minor in pncipio q̄ in augmento.

Pro solutione dubij sciendũ triplicẽ esse diuersitatem pulsus vnam que sequitur oppressionẽ calidi naturalis sub materia.et hec ē in prin.Secũdã sequentẽ diuersitatem in dispositione materie.vñ fit diuersitas in mõ caloris.et hec est in augmento. Tertiam sequentẽ debilitatẽ per viã resolutiõis spũs et hec est maior in statu q̄ in alio tempore.q; tunc est maior caliditas,ac maior spũum resolutio.

Sed contra hec est maior inclinatione.q; tũc de spiritib⁹ plus est resolutum. ¶Rñr q; de declinatione salubri cũ fit caloris remissio et ꝓprie per resolutionem vaporum putridorũ fit aliqua virtutis cõfortatio. etiã declinatione existente mortali. dicit Gẽtilis de intentione Gal.in cõmento pulsuũ q; ipse casus virtutis nõ facit diuersitatem in pulsu.s.manifestam q̄ ꝓprie ō: diuersitas nisi aliqua pugna coniungat̃.⁊ intellexit hoc Auic.paucis verbis li. prio.fen scõa cũ dixit. Causa diuersitatis pulsus cum debilitate virtutis est pugna inter egritudi

Gentilis.

nem ⁊ virtutē. in statu aūt pxīsmi est maior excita tio et violentia ad pugnā. ⁊ ideo virtus deficit et pulsus tendit ad vermiculārē et formicantem ꝑm ordinem caude formicine finientis: nō tñ est ꝓpter hoc diuersus .s. notabilr. si aūt sit ad bonū certum est ꝙ nō fit diuersus ꝓpter cām dictam. Ēt ex bis manifesta est concordia Gal. cū Auicen. nā de diuersitate pulsus sequēte resolutionē spūs que magis est in statu loquit Aui. de reliqs duabus loquitur Gale. ¶ Nō si querat que istarū diuersitatū est absolute minor. Rñr ꝙ ꝑm plurimū illa que est in augmento: deinde que est in pxīn. est minor. et adhuc minor que est in statu. ⁊ adhuc mior q̄ est in declinatione salubri. Inuentes tñ opositū qñq; ꝑm diuersitatē quarūdā cōditionū indiuidualiuz. Si tñ cōparemus pulsum tertiane ad pulsum aliarū febrīū paroxismantiū certū est pulsum in alijs febribus esse magis diuersum. tū ꝓpter grossitudinem et multitudinē materie magis oppximentez virtutē et feb. cū cā eius necnō ꝓpter debilitatez maiorem per viā resolutionis et aggrauationis. ¶ Et ex bis pz solutio ad rōnes adductas in ꝑn. suadentes cōtrariū buius determinatiōis. ¶ Ad primā pz solutio per expositionem textus. ¶ Ad scām negetur illa ꝑña. est maior debilitas in statu. ergo maior diuersitas in pulsu. naz diuersitas in pulsu nō solum sequitur debilitatem: sed multo magis pugnā: que est maior in augmento ꝙ in statu. et ex bis patet respōsio ad tertium.

¶ Et quandoq; significant ipsam etas et consuetudo et regio et ars et forma et tēpus et multitudo euentus tertiane in illa hora.

¶ Hic ponit sextum genus signorū dicens. ꝙ qñq; tertiana significatur per etatē. s. iuuētutis in qua colera multiplicat magis ꝙ in alijs etatib⁹ ⁊ cōsuetudinem patiēdi tertianā superiori tpe. et per artē. s. multiplicantē colerā et inflāmantem: sicut ars fabrilis. ⁊ per formā. i. habitudinē macilentā cū citrinitate coloris et similibus q̄ est habitudo colerī corū. ⁊ per tps anni. s. estatē et per regionez scz ad calm declinantē et ꝑ multitudinē euent⁹ tertiane in anno illo que multitudo sequit aliquam cām cōem: sicut influxus astrorum. vt puta dominium martis aut declinationem anni illius ad superfluam caliditatem et siccitatem.

¶ Cum ergo componuntur due tertiane sunt paroxismi euenientes omni die. Qui ergo considerat tertianam per paroxismum errat in ea: immo opz vt attendantur significationes alie quas dicemus.

¶ Hic ponit cañ. erroris correctiuū dī. ꝙ qñ' componuntur due tertiane paroxismi euenīunt oī die qui ergo ꝓsiderat tertianā per paroxismū errat. s. si fidat solo illo signo: immo opz ꝙ considerentur alia signa que dicemus. s. in capl'is sequentibus: ⁊ que dicta sunt in hoc capl'o. ¶ Notandū pro buius partis declaratiōe ꝙ illa est differētia īter duas tertianas et duplicē tertianā. q̄ duplex tertiana ꝫ totiēs paroxismet quotiens due tertiane. tamē cause cōiuncte paroxismorum eius decidunt ab vna minera. Econtra aūt cause cōiuncte paroxismorum duarū tertianarum decidūtur a duab⁹ mineris loco distinctis. Et ꝑm plurimū quādo sunt due tertiane paroxismi vnius sibi correspondentes de tertio in tertium sunt fil'es multū in mō invasionis intensione et duratione et accidentibus et magis differunt a paroxismis alterius tertiane ꝙ differant paroxismi vnius duplicis tertiane inter se ꝓpter cōmunionē quā habent in minera. ¶ Notandū scō ꝙ ꝫ paroxismi duarū tertianarum et etiā duplicis tertiane possint venire omni die: immo aliqñ duo paroxismi eueniunt vna die et sequenti nullus: ⁊ tertia die duo ꝑm modū commūnicatiōis subtractionis aut alterationis. Dictum aūt Aui. intelligit vt in pluribus. Et nota ꝙ hic error frequenter accidit medicis modernis q̄ videntes paroxismos quottidie iudicant feb. que in veritate sunt due tertiane vnam quottidianam flegmaticam.

¶ Et patientibus quidem tertianam. accidunt vigilie et amor solitudinis et multotiens sentiunt ebulitionem apud epar.

¶ Hic cōplet signa tertiane que sunt tria. s. vigilie ꝓpter caliditatē superfluam et vapores acutos. amor solitudinis. q: nolunt audire strepitū ꝓpter dolorem capitis qui ꝑm plurimū sibi accidit. aliter amor solitudinis. q: sunt queruli: semp lamentantes ꝓpter inquietudinem. tertio sentiut ebulitionē apud epar. est em̄ sub media pēnula epatis ꝛistis fel'. ebulit aūt epar et ꝛistis colera inflāmata. et multiplicatur in febribus colericis cuius ꝛistis est receptaculū sicut in melicis multiplicatur melia in splene. et in flegmaticis flegma in stō.

¶ De dīa īter tertianā purā ⁊ nō purā. La. xxxvj.

Pura est subtilis, leuis.

¶ Hoc cap. cōtinet duas partes principales. in prima ponit signa tertiane pure. in scōa nō pure. scōa ibi. (Et cū non pura inuenitur grauitas.) Prima diuidit in decē partes ꝑm ꝙ exponit signa. partes patebūt in legendo textum. Primum signū est ꝙ tertiana pura est subtilis. i. pendens a colera pura q̄ est subtilis quapropter est facilis resolutionis et cōiter paroxismi sui sunt breues. et ipsa etiam tota est breuis in cōparatione ad nō purā. alr subtilis. i. acuta siue mordax. est em̄ calor et⁹ mordacior ꝙ calor nō pure leuis. q: nō oppximens virtutē et suffocans calorem inatū coartans pulsum sicut in tertiana nō pura propter sue materie grossitiem.

¶ Cuius paroxismus cōsumit a quatuor horis vsq; ad. xij. horas et nō addit sup eas multum. Et si addit additione multa tunc est non pura.

¶ Scōm signum est ꝙ paroxismus eius consumit a. 4. horis vsq; ad. 12. et si multum ꝓlongaret vltra. xij. horas. s. ad decimaz quartā aut supra: tūc nō est pura et est vt plurimū perueniens ad septē horas. Specificat autem terminum maiorem et minorem et medīū ꝑm plurimū contingentem in quibus terminis multum differt a tertiana nō pura in qua isti termini scōm plurimum magis prolongantur ratione maioris grossitiei et viscositatis et multitudinis materie. Hi tamen termini nō a priori: sed a posteriori et per experientiam inuenti sunt.

¶ Et calefit in ea corpus velociter et vides caliditatez ꝓcedere ex. corpore ⁊ extremitates adhuc frigide.

¶ Tertium signum. et calefit corpus in ea velociter ⁊ vides caliditatem procedere ex corpore et extremitates adhuc sunt frigide. calefit autē corpus in ea velociter. q: colera pura est humor calidus subtilis qui cum incepit calefieri calor suus cito peruenit

cito peruenit ad statum sicut ignis accensus in ligni ficcis subtilibus vapores sui subtiles valde calidi sparsi per corpus cito ipsum inflamāt. Ad hoc aūt adiuuat.q; rigor suus paruo tpe durat. ideo subdit q; cū vides caliditatem procedere ex corpore.i.in exteriorib⁹ corporis ad partes exteriores corporis precipue ad partes pectorales et sibi vicinas.etiñ extremitates sunt adhuc frigide vaporibus nō ita cito peruenientibus ad extremitates.quapropter est notabilis calor in ptib⁹ pectoralibus et vicinis et extremitates frigēt nō.ita fit in tertiana nō pura neq; in flegmatica aut melancolica ꝓpter tarditatē inflammationis humorum a quibus pendent rōne grossitiei et ꝓpterva pores grossos nō ita cito peruenientes ad ptes vicinas.et etiam non ita cito inflāmantes ea.quia non sunt ita calidi.

¶Et similiter pura nō addit cum nō accidit error supra septē periodos.et quādoq; cōsumitur ꝓpter subtilitatem sue materie in paroxismo vno in quo accidit vomitus aut ventris solutio mundificās. si aūt addit super septē periodos additionē plurimā:tamen est de genere nō pure.et similiter si ꝓlongatur spaciū sui rigoris.

¶Quartū signum.q; simili mō bis qui dicti sunt in pura tertiana nō accidente errore nō pertransit septē periodos ꝓpter paucitatē ⁊ subtilitatē materie.scōo dicit q; qñq; cōsumitur paroxismo vno cū vomitu aut solutione ventris mūdificante corpus a materia faciente feb.hec autem nō accidūt aut rarissime accidunt in tertiana nō pura et multo minus in flegmatica aut melancolica propter causas oppositas.

¶Et apparet digestio in vrina in prio die aut in tertio aut in quarto aut in septimo.
¶Et apparet digestio in vrina prima die aut tertia quarta aut septia.qō nō est in nō pura ſm plurimū.Iz necessarium sit aliquā colerā nō purā ita cito digeri sicut aliqua colera pura aliorū parita te suppositā.Specificauit aūt diem p̄mam tertiā quartā et septimā.q; sunt aptiores digestioni colere q; scōs quintus aut sextus.q; digestio colere magis fit in diebus imparibus:sicut in ipsa in eisdem magis mouetur.Specificauit aūt quartum quāuis sit par.q; est dies indicatiua in qua sicut in cretica signa digestiōis sunt magis certa signa salutis:sicut etiam in eisdem sunt certiora signa mortis:vt dicit Gal.scōo et tertio pronosticorum.
Galenus.
¶Et ex dictis apparet q; si extendat multū vltra septē periodos est de genere nō pure.⁊ similiter si ꝓlongetur multum suus rigor.ambo eñ bmōi significant grossitiem materie que nō est pura.

¶Et est additio suorum paroxismorum et anteceſsio eorum adinuicē ſm ordinem seruantem proportiones similes et in nō pura est illud diuersum nō retētū nō similatū.
¶Ponit septimū genus signorū di.primo.q; additio.i.augmentū paroxismorum et eorum anteceſsio.i.anticipatio seruans similes proportiones.i. q; per quantū augeat scōs et anticipat supra primū per tantū tertius supra scōm est signum pure tertiane.sed in nō pura est illud diuersum nō retētum nō similatū quo ad accidētia.quasi dicat.paroxismi tertiane pure seruant ꝓportiones similes adinuicē in bis tribus per vniformitatem ⁊ subtilitatem materie.sed in non pura non seruantur huiusmodi proportiones propter materie grossitiem et difformitatē.⁊ multo minus seruabūtur in quotidianis.

¶Et similiter quando assimilantur paroxismi ſm terminum vnum et reliqua signa elongationis.feb.etiam sunt de illis q; scis.
¶Octauum signū.qñ assimilant paroxismi ſm terminum vnū.i.inuadunt eadē horā significat non pura.significatur eñ grossities materie que neq; ab vno ordine remoueri.et hec sñia colligit quarta affo.cōmen.tertio.quibuscūq; exacerbationes. et similiter considera reliqua signa elongationis que sunt de illis que potes scire ex hac sen.⁊ ex dictis in sen.sequenti que sumuntur ab etate tempore anni et prolixitate tipi et similibus.
¶Et cum vides principiū cū rigore ſm q; determinauim⁹ et statū cū sudore exuberāte:tunc nō dubites quoniā ipsa sit pura.
¶Nonū signū.cū vides p̄n^m.s.paroxismi cū rigore satis intenso nō ꝓlixo ſm q; detetminatum est et statum cū sudore exuberante nō dubites.est eñ tertiana pura.hic enim fiunt subtilitate materie: non sic est in nō pura.

¶Et in pura q̄dē cū eā habēs bibit aquā procedit quod est in corpore eius cum vapore humido q̄si ipse velit sudare et qñq; sudat.
¶Decimū sig^m.cū habens tertianā puram bibit aquā.s.fras:pcedit qō in corpe est ad circūferentias cū vapore būido quasi velit sudare.⁊ qñq; sudat:cui⁹ cā est.q; cola subtilis p aquā frigidā digerit:caliditas suplua tpatur et calor innatus fortificat:quapropter aq̄ calefctā in corpe et ī vaporē versa educitur simul cū vaporib⁹ a centro ad circunferentiā q̄ būectant cutim et fortasse fit sudor cū sint copiosi et pori satis lati.Econtra aūt cola ⁊ reliq̄ materie grosse incrudant et calor corpis qui nō est ita intēsus extinguit:virtus debilitat et hic sudor impeditur ad cuius sudoris ꝓhibitionem adiuuat opilatio existēs in alijs febribus ab humoribus grossioribus pendentibus.
¶Et cū non pura inuenitur grauitas plurima in capite.
¶Hic ponit signa tertiane non pure:quorum primum est grauitas in capite.i.dolor grauatiuus.
¶Et extensio.
¶Scōm extensio.i.dolor extēsiuus.hi aūt stūt ꝓpter multitudinē et grossitiē vaporū qui rōne cōuersionis cuiusdam versus naturā sui humoris in grossati magis grauant caput et extendunt.
¶Et plōgat rigor dōec puenit vsq; ad.xx iiij.aut.xxx.horas vsq; ad horā suā et tepescit donec cōplent.xlviij.hore et per quantitatem additionis paroxismi super duodecim horas est eius elōgatio a puritate.
¶Tertiū q; ꝓlōgat rigor.i.portismus. vel alr. ꝓlōgat rigor donec portism⁹ cui⁹ ille rigor est p̄n^m puenīat vsq; ad.xxiiij.horas aut.xxx.vsq; ad horā suam. i.declinationem exclusiue:et tunc tepescit donec compleantur.48 hore.durabit itaq; declinatio.18.horis.¶Sed contra.sequitur quod eius paroxismus esset longior q; paroxismus flegmatice aut quartane. Ad quod dicitur quod paroxism⁹ flatice aut q̄rtane est lōgior ſm p̄m de p se. i.merito cāe coniuncte facientis paroxismum.de

per accidens aũt aliqñ cõtingit contrariũ ꝓpter inordinatum regimẽ aut duritiẽ viscerũ et similia aut forte colꝫa nota valde difformi accidit vt ps subtilis inuiscata cũ pte grossiorꝫ imbibaꝫ in porositatibus mẽbrorum: et ꝓbibet materie grossioris eductionẽ sub forma sudoris aut alio°. qõ ñ ita accidit in quartana aut flatica que ꝛ habeant ptes difformiores: nõ tñ ita aptas imbibi ꝛ imbibitas alias secum retinere: sicut ꝛ colera nota. et hec solutio est melior ꝓria. tñ ꝓprie cause ꝓnt eẽ cões. scõa vero nõ: aut nõ ita frequẽter. Scõo dicit ꝙ scõm quantitatẽ additionis paroxismi superioras ẽ eius elõgatio a puritate. Si em̃ multum ꝓlõgatur paroxism° vltra .xij. horas multũ elongatur a puritate. Si vero parũ post et parũ elongatur et cã sumiꝫ ex maiori grossitie ꝛ viscositate ceteris ꝓbus et pte quãtitatis et reliquorum.

¶ Et in tertiana quidẽ nõ pura tardatur apparitio digestionis.

¶ Quartũ signũ. in tertiana nõ pura digestionis apparitio tardatur supple magis ꝙ in tertiana pura materia eius per suã grossitiem magis resistẽte virtuti digerenti ꝙ colera pura.

¶ Et nõ apparet ī forma obfuscatio neq; extenuatio.

¶ Quintũ signũ. nõ apparet in forma. ī. habitudine obfuscatio. ī. color tendens in nigrũ sanguine et spiritibus paucificatis cũ tẽdentibus in quandam adustionẽ: sicut apparet in tertiana pura ꝓpter maiorẽ caliditatẽ amplius resoluentẽ. et exicantẽ. ꝛ ex eadẽ cã nõ apparet tanta extenuatio.

¶ Et fortasse non eradicatur cum sudore copioso.

¶ Sextũ signũ. fortasse. ī. aliquãdo: immo sepe tertiana non pura nõ eradicatur cum sudore copioso: sicut tertiana pura humore existente grossiori ꝛ plurimum opilationi coniuncto.

¶ Et fortasse nõ incipit cum rigore.

¶ Septimuꝫ signũ. ꝛ fortasse nõ incipit semp cuꝫ rigore materia existẽte nimis acuta: ꝛ tardius mota super membra sensibilia.

¶ Et nõ est caliditas cũ multa fortitudie.

¶ Octauũ signũ. ꝛ nõ est cũ multa fortitudine ꝓpter annexionẽ flatis aut melꝫie cũ colera naturali. verũ vbi esset facta colera nõ pura ꝓpter suam adustionẽ absq; horũ admixtiõe illa nõ pura posset esse calidior. nã dicit Gal. tertio de ingenio sa. ꝙ si colera fuerit grossissima cutiꝫ excoriabit vsq; ad sui interiora: qõ nõ faceret colera pura.

¶ Neq; est augmentum eius equale: immo est quasi ipsa addatur: deinde procedit et minuitur.

¶ Monũ signũ. nõ est augmentum eius equale. ī. vniformis: immo est quasi addaꝫ ipsa et crescit. deinde ꝓcedat. ī. credaꝫ augmentũ ꝓcedere ꝛ minuitur. hec aũt fiunt ꝓpter difformitatẽ materie ꝓpter quam accidit vt pars subtilior moueaꝫ in qua calor manifeste ꝓcedit post illud pars grossior mota ad putredinẽ suffocã°. calorẽ facit illũminui. et hec omnia verificanꝫ ī augmẽto ꝓticulari.

¶ Et accidentia seua minorantur in ea.

¶ Decimũ signũ. accidentia seua minoranꝫ in nõ pura que. ī. accidẽtia sequuntur impressionẽ caloris: ꝛ ecõtra accidentia sequentia oppressionem virtutis et caloris inati sint fortiora ꝙ in tertiana pura materia eius exñte grossiori: ꝛ minus calꝫa.

Ebamperius. Continue feb. eiusdẽ sunt cuius etiam defi ciẽtes generis. Eiusdem eẽdẽ voco tertianeꝙ dem integre. integrum causuꝫ Nam cũ tince rus causus cun ctas alias cu stodiẽs integre tertiane depre benfiões. ioiũ vero neq; inꝑ gores se immi tit: neq; ad nor feruidũ estũ re sat ab illa di stat: que quoti die paroxismi excitat. Ter tum aũt eit ri gorem paroxi mos nõ ãtem neq; sudoꝛe ci sequi: sicut ne quidez causu in singulis pa roxismis. ī ca so nanq; rigor aduentãte sol uitur egritudo

¶ Tertiana continua. Cap. xxxvij.

Cognoscitur per vehementiã paroxismorum tertiane: ꝛ per vehemẽtiam accidentiũ tertiane: et apud gale. quidem cũ sanguis putrefit fit de hoc genere et de eo fiet sermo ꝓst.

¶ Primo ponit signa tertiane cõtinue per que distinguitur ab alijs feb. ꝛ maxime colericis scꝫ tertiane interpolate ꝛ causonis. scõo ponit opinionem Gal. ꝓmittens se inferius de hac locuturũ: vt puta in ca. de feb. sanguis. ī scõa ibi. (Et apud Gal.) In ꝑma parte dicit ꝙ tertiana cõtinua cognoscitur per vehementiã paroxismorũ tertiane. ī. qꝛ cũ hec est cõtinua vehementer paroxismet: sed occulte vt dictũ fuit superi°. ꝛ scõo differt ab oib° febque nõ paroxismãt de 3° in 3m neq; occulte neq; manifeste. ¶ Notandũ ꝓmo ꝙ sicut tertiana interpolata est duplex: pura et ipura: ita tertiana cõtinua ẽ duplex pura ꝛ ñ pura. ꝛ vtraq; horꝛ pura. qꝛ pẽdet a colꝫa pura. ꝛ vtraq; horꝛ nõ pura. qꝛ pẽdet a colera nõ pura. siue fit colera nota. siue miozis fame et in vtraq; pura accidẽtia seqntia impressionem caloris maiorant respectu accntiũ nõ pure. ꝛ ecõtra in vtraq; nõ pura accntia sequentia oppressionez maiorant respectu accntiũ pure. cũ colera nõ pura sit grossior et minus calꝫa ꝙ colera pura. Si tñ cõpemus paroxismos cõtinue paroxismis interpolate ceteris ꝓbus. certũ est paroxismũ cõtinue superare paroxismũ interpolate impressione oppsitione et durationeapud Ga. hic ponit Gal. ipm opinatũ fuisse ꝙ sanguis cũ putrefit facit tertianam cõtinuã: sed de hoc erit sermo: vt puta in capitulo de feb. sanguinis.

¶ Cura tertiane pure. Cap. xxxviij.

Oportet vt rememoremur illud qõ dedimus tibi de radicib° in curatione feb. de solutione ventris et cibo et in omnibus capitulis et fabrica super illud.

¶ Aut. intendens hic ponere curã tertiane duo facit. Primo hoc. scõo ponit curam tertiane nõ pure scõa ibi in principio sequentis capituli. (Res quibus.) Primũ capm diuiditur in duas partes. in prima ponit curam tertiane interpolate. in scõa curam tertiane cõtinue. Prima in tres. in pria curat feb. in secũda ꝓo cura accidẽtiũ remittit nos ad precedentia. in tertia curat caliditatem quandoqz remanentem post feb. secũda ibi. (Et si fuerint illic accidentia) tertia ibi. (Et quãdo post.) Prima in tres. nam in prima curat ipsam a principio vsq; ad statum. in secũda curat ipsam in statu. in tertia curat ipsam in declinatione. secunda ibi. (Et si consequatur.) tertia ibi. (Balneo vero oportet.) Prima in tres. nam in prima ponit canones in euacuatione. secũdo in cibatione ꝓuocatione vine digestione et alteratione caliditatis. tertio canoñ. cibationis assumat. secunda ibi. (Et nõ cibes nisi apud.) tertia ibi. (Et scias ꝙ in tẽtio.) Prima in tres. quia in prima ponit canoñ. in eũatione per medicinas. in scõa per clisteria. in tertia per flõmiam. scõa ibi. (Et clisteria leuia.) tertia ibi. (Et quando possibile est vt flebotbomes.) Prima in duas. primo remittit nos ad canoñ. generales. secundo reiecit quoddam regimen Rasis et sequentium eum. secunda ibi.) Et tu quidem non auscultes.) In prima parte dicit. oportet vt rememores id qõ dixim° prius de radicibus. ī. canon.

bus.l. canoni.vltibus in curatiõe feb.de solutione ventris quo ad primũ cap̃.intitulatũ intentio ad curationes vltes feb.pu.ꝛ de cibo quo ad sequens cap̃.de cibatione febricitantiũ.et in hoc ca.de cura tertiane et sequẽtibus fabrica curatiões tuas sup illud sup cañ.gñalibus positis in illis duob⁹ capl'is.nõ eñ opꝫ gñalia in vnoꝯ ca. replicare.

¶Et tu quidẽ nõ auscultes sermonẽ eius qui cõcedit in principio solutiua fortia et mirabolanos et hꝭ similia nisi illõ qõ dixi mus:immo opꝫ vt ꝓperes in primis et le nias lenitate quadã cũ eis que dixim⁹ illic sicut sunt tamarindi quantitate.xl.ʒ.qui in fundantur in aqua calida in nocte:et colen tur.et ꝓiciant desuper siracost aut tere niabin aut aqua duorũ granatorũ:et sicut decoctio lubleb cũ tereniabin et passulis enucleatis:aut infusio prunorum cũ tere niabin aut siracost aut sirup⁹ violat⁹ ꝛ vio le condite.et fortasse facit mucillago psilij cũ quibusdã sirupis; sicut est sirup⁹ prunorum lubricitatẽ et lenificationẽ et cũ deco ctione lentiũ cum lubleb:aut clisteria lenia sicut est clistere cũ decoctione altee et iuu be et sebestez et radice lilij et oleo vio.et suc co sicle et bauracij ſm modũ quẽ scis et il lud qñ necessitas tangit ad ipsam. rectum nanq̃ est ne in potu detur qõ est sicut sorbi tio ordei neq̃ ei simile neq̃ cibi nisi natura iam lenificata.ꝛ si vẽtris solutio in ꝓncipio in tertiana pura minoris sit malitie cꝫ simi le alijs:ls sit eius malitia etiaz maxima.

¶Jn hac parte dicit nõ auscultes sermonẽ eius.s. Raſ.qui cõcedit in ꝓncipio solutiua fortia.s. sca moneam et mirabolanos qui post solutionem de relinquunt vestigium constrictionis.et bis simi lia partim exoluẽtia:partim cõstringẽtia nisi per modũ per quẽ diximus.nõ eñ soluentia cõuenit in ꝓncipio nisi coacte:sicut in materia furiosa aut multa aut alijs casibus de quibus supra in ca.ge nerali curationis fe.pu.Et similiter in ꝓncipio nõ cõuenit stiptica nisi timore fluxus ventris pñtis aut futuri aut forte cã correctionis medicinarum soluentiũ:imo opꝫ vt in principio ꝓcedas cũ lenitẽ tibus in capl'o gñali feb.et exẽplificando enume rat quinq̃ medicinas lenientes.prima cuius vni ca dosis sic describitur.nam descripta per Aui.est ꝑ pluribus dosibus cũ ponat ibi.40.ʒ. tamarin dorum.℞.tamarindo.ʒ.vj.vsq̃ ad.ʒ̄.j.incidant in frusta satis grossa et infundant in.vj.ʒ̄.aque ca lide per.xij.horas postea colent exprimẽdo cuius colature.℞.ʒ̄.iiij.siracost.mane.ʒ̄.ℏ.vsq̃ ad.ʒ̄.j.et debite cal'am exhibe et est lentitiuũ ꝛ col'e eductiuũ vel cũ suprascriptis infusione aque.l.succi.ij.gra natorũ.ʒ.i.acris ꝛ muzi.ʒ̄.j.vel.j.ℏ.melius est vt ad datur.ʒ̄.j.ʒuc. posses tñ loco muzi accipere dulce vbi non conueniat tanta infrigidatio.ꝛ hec est ꝓpri ma descriptio. ℞.lubleb que apud Symonen est volubilis quam minorẽ dicimus nascitur vbiq̃ et in vineis ꝛ in locis cultis ꝛ est habẽs lac:ꝛ est de leuioribus solutiuis siue facilioꝛib⁹ laxatiuis ita vt detur in fe.acu.ꝛ loco ipsius possumus accipe re lupulos.s.decoctionis eorũ puta. ʒ̄.iiij. mane. ʒ̄.j.passul'.enucleatarum.ʒ̄.ℏ. misce et fiat potio.

Symõ.genuẽ.

¶Et quãdo est possibile vt flebotꝯomes vsq̃ ad tres periodos fac.

¶Jn presenti parte superius diuisa Auicẽ. ponit tres cañ. Prim⁹ qñ est pol'e.i. cõuenies vt flõmes in tertiana pura fac illud vsq̃ ad tres periodos.

Pro cuius cano. decl'one dubitatur an post tres periodos cõueniat flebotꝯomia in tertiana.videt cꝫ sic ex Aui. quar ta primi capitulo de flebotꝯomia vbi dicit cꝫ in earum principio flebotꝯomia penitus dimittat et inferius dicit cꝫ cum in fe.oportuerit flebotꝯo mare nõ attẽdas cꝫ quidã dicũt cꝫ post.4.dies nõ est bonũ:y°.post.40.dies. ¶Jn oppositũ est Aui. Gentilis. hic.Soluendũ vt dicit Gẽtil' cꝫ ī tertiana pura flõ mia nõ fit rõne cãs cõiuncte:sed fit rõne col'e que stans sub forma añcedẽtis est mixta cũ sanguine et dispositavt sequatur illum in flebotꝯomia:vel qꝛ sanguis exñs mult⁹ et subtilis quãuis a ꝑn° stet,sub forma sanguis;tñ in ꝓcessu inflãmatus ꝛ

ebulliens per actionē caloris febrilis ſm aliquaz
partē eius in coleram conuertet et creſcet cā eius
Uel tertio qz colera q̄ erat in p̄n. ſanguini pmixta
fit acutioz et multū diſtans a natura ſanguinis ⁊
forte ſm locū ab eo ſeparabit.et ideo flōmia tūc
nō erit cōuentens cū a prin° fuiſſet cōuentēs.boc
aūt tps Aui.arbitratus ē eſſe ſpaciū triū paroxiſ⁊
morū.Ex quib⁹ appet q̄ ſi tertiana pura incipiat
a colera ſeparata a ſanguine et diſtante a natura
ſanguinis:deinde in pceſſu ſui permiſceatur aut
fiat magis ꝓpinqua nature ſanguinis.qz forte in
frigidabitur et ingroſſabit in p̄n.nō ꝓuenīebat
flōmia q̄ in proceſſu erit cōuentēs.Hoc aūt cogno
ſcetur.qz vrina in p̄mo caſu cū citrinitate ſua tēde
bat in rubedinē cū groſſitie.in pceſſu vero fit ma⁊
gis citrina cū tendentia in rubedinē.in ſcō vero
vrina ſe habebit ecōtra.¶Et ex his p̄z ſolutio ad
rōnē primā fundatā ſup textu Aui.voluit enī Aui.
ibidē flebotbomiā dimitti in egritudinib⁹ pendē
tibus aliis humoribus q̄ a ſanguīe:qñ humores
illi ſtantes ſub forma cāe aritis nō ſunt mixti ſan
guini et forte multū diſtantes a natura ſanguinis
hic aūt loquit de tertiana:cuius cā aīs eſt in p̄n.
ſanguini mixta.¶Ad ſcām textū dicēdū q̄ ille nō
cōtradicit primo:neq; textui Auic.in preſenti par
te.nā in quacunq; egritudine facienda eſt flōmia
vbi appet neceſſitas eius etiā ſi tranſierint qua⁊
tuor dies cōſtante ȳtute cū quo ſtat q̄ flōmia q̄ fit
poſterius nō fuiſſet cōueniens a principio tutius
fīt et eligibilius ſtante pari indicatiōe de flōmia
ipam facere a principio q̄ poſterius. et ſic medi⁊
ci faciunt ſm plurimū:⁊ aliqñ cogant poſterius
eā reiterare.et rariſſimum eſt q̄ cōueniat poſteri⁹
et a p̄cipio nō cōuenit.et ſm plurimū copioſior
facienda eſt a p̄n° q̄ poſterius.¶Et ex his elice⁊
re poſſumus q̄ alique ſunt feb. in quib⁹ flōmia cō
uenit in p̄n° et nō in fine.in aliquib⁹ ecōtra cōue⁊
nit in fine et non in p̄n° in aliquibus in fine et in
principio.in aliquibus neq; in fine neq; in prin.

¶Et ſimiliter quando times q̄ ſit egri⁊
tudo furioſa et facis illud erit illud qō ac⁊
cidit de erroze ſi accidit minus q̄ aliud.
¶In hō ſcō cañ.dicit q̄ qñ tu times.i. ſuſpicaris
q̄ egritudo ſit furioſa et facit illlo mō.ſ.flōmiam
erit illud qō accidit de erroze.i.nocumento ſi acci⁊
dit.i.ſi quid nocumen ti acciderit min⁹ q̄ aliud no
mentū:qō ſequet ex omiſſione flōmie nā ex omiſ⁊
ſione flōmie forte ſequet apa alicuius mēbri nobi
lis.⁊ ſi fiat nō ſequet niſi quedā leuis debilitas.⁊
forte eductio ſimul būoris boni et mali ⁊ ſimilia
que ſunt valde leuioza nocumenta q̄ apa membri
nobilis.Hic canō etiā poſſet adaptari farmacie.
de his actū eſt quātū eſt expediens in capitulo cu
rationis vlis feb.putride:ad qō recurre.

¶Et opz vt non moueas in die paroxiſmi
aliquid niſi propter neceſſitatem.
¶Tertius canō.opz vt nō euacues aliquid .i.ali⁊
quem humorē in die paroxiſmi niſi ꝓpter neceſſi
tatem.ſed de hoc fuit dubium deciſuz in capō ge
nerali:ad quod recurre ſi expedit.

¶Et nō cibes niſi apō cōditiōes p̄dictas.
¶In hac parte diuiſa ſuperius aggregat cañ.p⁊
Primus canō. tim circa puocationē vrine digōnem materie ⁊ ca
loris febrilis alterationē.¶Prim⁹ cañ.nō cibes
niſi apud cōditiones predictas .ſ.q̄ vēter ſit prio
lenificatus q̄ cibus ſit digeſt⁹ aīs aduentū paro⁊
xiſmi.⁊ q̄ cibet in quiete et tepore aut ſolum decli
natione feb.ſi eſt poſſibile.et ſimilib⁹ conditioni⁊
bus obſeruatis de quibus in capitulo gñali.

¶Et nō puoces vrinā cū emulſiōe ſeminū.
¶Scōs q̄ nō puoces vrinā cū emulſione ſeminū Scōs canon.
cōium frigidoz̄ neq; cū alijs prouocantibus niſi
facta flebotbomia ventre lenito de quibus dictū
fuit in capitulo generali feb.putri.

¶Et opz vt ſupueniat ei paroxiſm⁹ dū eſt
famelicus et nō eſt in ſtō eius aliquid. Tertius canō.
¶Tertius canon.q̄ paroxiſmus ſuperueniat va⁊
cuo ſtō a cibo.et nō ſufficit ſibi dicere dū eſt fame⁊
licus.qz poſſet ex appetitu canio fameſcere pleno
ſtomacho.ideo dixit dū nō eſt in ſtō eius aliquid.

¶Immo opz vt ſumat in potu ſirupū ace⁊
toſum oī mane et poſt duas horas aquā oz
dei in die in qua non eſt paroxiſmus. Quartus cañ
¶Quartus canon.q̄ det ſirus acetoſus.ſ.duaruz
ʒ.cū.iij.ʒ.aque in mane zuccarate omni die.ſ.per
duas horas poſt det aqua ordei que ſit circa .ʒ.
iiij.in die in qua nō eſt paroxiſmus:vt qō incīſum
eſt et abſterſum per ſirupū acetoſum lauetur per
aquā oz.ſed in die paxiſmi ſolū p̄cipit ſirupū ace⁊
toſum et nō aquā oz.poſt ſirupū acetoſum ne fo⁊
te paroxiſmus ſuperueniret aqua oz.exīte in ſtō.

Sed dubiū eſt quid eſſet faciendū ſi eſ⁊
ſet duplex tertiana paroxiſ⁊
mans oī die.oporteret enī ſm plurimū alterū eo⁊
rum dimittere.et tunc preſtantius eſſet vna die ſi⁊
rupum acetoſum exhibere:et altera die aquā oz.
propter iuuamenta predicta.

¶Et ſirupus quidem acetoſus poſt paro
xiſmum eſt conueniens. Quintus cañ.
¶Quintus canon.q̄ ſirupus acetoſus iuuat ſi de
tur poſt paroxiſmuz.qz remittit reliquias caloris
et rectificat reſiduum materie.

¶Et ſimiliter ponere pedes ī aqua frigi⁊
da ad attrahendum reſiduum caloris. Sextus canō.
¶Sextus canon.q̄ ſimiliter iuuat ponere pedes
in aqua frigida poſt paroxiſmū ad attrahendū ⁊
remouendū reſiduum caloris.Accidit aūt quāuis
paroxiſmus receſſit in pedibus remanere aliquē
calorem quē remouet poſi° pedū in aqua frigida
et p pedes ītellige crura.⁊ etiā pedes puos.et idē
eſt iudiciū de manibus vſq; ad adiutoria. Et hec
maxime exequēda ſunt obſeruatis in magna par⁊
te cōditionibus ſuperius poſitis in ca.gñali i bal
neando febrientē in aqua ffa.Aliter forte eſſet tu⁊
tius ponere hmōi extrema in aq̄ tepida aut ſim⁊
plici aut decoctionis rerū frigidaruz.et forte hic
canō poſitus eſt ad p̄hibendū etbicā in paratis
ad eam aut curandum eaz ſi inceperit .multa enī
opus eſt derelinquere diſcretioni medici.Ego enī
quantū eſt in me hunc canonē nō obſeruarē niſi
ad curandū aut p̄hibendū etbicā. ſi tñ hec infu⁊
ſio extremoz in aqua frigida minoris poſſet eſſe
nocumenti in tertiana pura q̄ in reliquis putri⁊
dis febribus.

¶Et ego magis diligo vt ſit in ſirupo ace
toſo ꝓpie in poſtremis emulſio ſeminū fri
gidoz̄ predictoz̄.et ante paroxiſmū
per tres horas aut quatuor. Septim⁹ cañ.
¶Hic eſt ſeptimus canō.in quo dicit ſe magis di
ligere vt in ſirupo acetoſo in poſtremis ſ.deſit di⁊
geſta materia et pro parte mixtata ponatur lac.
v.ſeminum communium frigidoz̄.ſ.melonis an⁊
gurie cucurbite cucumeris citruli:vt puta. ℞.firu
pi acetoſi ſimplicis .ʒ. vnam.f. lactis expreſſio⁊
nis.ſc.

ntis se.cõtum frigidorũ prius cõtusorũ et infusor in aqua calida.ʒ.ℏ.misce.Et cõsidera ꝙ Auicen. opinatus est hic semia cõta esse satis cõueniens ꝓuocatiuum in materia colerica:sicut spagus et assarũ in ℏatica.q: usus illorum digestiuorũ expedit in tertiana sicut usus fortiorũ ꝓuocantium in flegmatica aut melancolica.¶ Aliter posset intelligi ꝙ ante paroxismũ detur solum sirupus acetosus.sed in postremis.i.post paroxismũ detur sirupus acetosus:et lac.se.cõtum frigidorũ educens residuũ materie per vrinã.ly hec simul mixta possint dari ante paroxismũ et post digesta materia. Tẽpus aũt dandi sirupũ acetosum ante ꝓoxismũ est tres aut quatuor horę vt in aduentu paroxismi sit digestus.est em̃ potus cibalis et forte vomeret nisi esset digestus in aduentu paroxismi aut forte consumptus a calore febrili nõ operaretur in materiam.quantũ tps debeat dari post paroxismus nõ est hic ab eo expressus.sed credo ꝙ finita declinatione immediate posset dari. vel forte parum post ante cõpletam declinationem vt postea ipso digesto posset cibari si fuerit expediens.

¶Et detur in potu iterũ post paroxismus aqua ordei.Et quãdo necessaria ẽ subtiliatio regininis detur in potu sicut aqua granatorum et aqua melonis indi ⁊ hys similibus.Et gradatim fiat eius regimẽ ꝑm modum predictũ.Et quotiens appropinquat status subtilietur.et in diebus primis cibetur cũ lrist ordei et pane trito cũ aqua frigida:aut sicut est aut emulctus ex eo qui fit ex lacte acetoso et lentibus.

Octauus cañ. ¶Octauus canon.⁊ deꝯ in potu post paroxismus aqua ordei que põt dari medicinaliter siue ante eas dat⁹ fuerit sirup⁹ acetosus:siue nõ:cuius iuuamẽta sunt nota.et põt dari loco cibi:ꝓprie in die paroxismi:et maxime si fuerit vlis in quo oporteret attenuare dietam.ideo subiungit.⁊ qñ est subtiliatio regininis detur in potu.s.via cibi sicut aqua granatorũ et aqua melonis indi.i.anguric.⁊ gradatim ꝓcedendũ est subtiliando regimen vsq; ad statum inclusiue ꝑm modũ predictũ.s.in ca.de cibatione febricitantium. Ideo subdit.⁊ quotiens appropinquat status subtilietur.sed in dieb⁹ primis cibetur cũ lrist ordei.i.ptisana ordeacea et cũ pane trito.i.dissoluto in aqua frigida:aut sicut est ꝙ detur simul panis et aqua:aut mucilũ ex eo i.sola aqua que exprimitur a pane.et est dicta valde subtil.et ex eo cibo qui fit ex lacte acetoso de quo extractum est butyrũ.Infundit em̃ panis et resolui tur in lacte acetoso de quo extractũ est butyrum aut in aqua lactis aut totũ simul aut sola expressio ꝑm ꝙ opus est subtiliori aut minus subtili dieta ⁊ lentibus.i.lrist lentiuũ prima aqua abiecta. et hi cibi grossiores magis conueniunt in principio.sed tenuiores magis in statu.

¶Et quando cibus acetat in stõ nõ detur in potu aque ordei que nõ est valde subtil aliquid.et si necessariũ fuerit dare in potu ipsum confortetur parũ cũ decoctione radicis apij.Si aũt fuerit stomachus frigidior illo et febris nõ magna et nõ pura ponatur parũ piperis scõm consiliũ hyppoc.

Nonus canõ. ¶Nonus canon.ꝓhibet acetositatẽ cibi:vt quãdo cibus esset aptus acetosari in stomacho nõ detur in potu aque ordei nisi qõ est subtilis valde. Et si necesse fuerit dare eam in potu que est grossior ꝓhibeat eius acetositas decoquẽdo in ea parũ radicis apij.⁊ stõ existente frigidiori ⁊ febre nõ magna et no pura tertiana que ẽ minus calida ꝙ pura nõ timeas ponere parũ piperis ad bullendum cũ ordeo in aqua:vt puta in tribus libris circa sex ġna grossa modo fracta ꝓsilio Hyppocratis:cuius librum nõ habemus.

¶Quod si signa significauerit ꝙ crisis est ꝓpinqua:tũc sufficiat ei aq̃ ordei et aq̃ granatorum dulcis et muzi ⁊ sirup⁹ acetosus.

Decimus cañ. ¶Hic decimus canon. subtiliat regimen appropinquante crisi et notus est.

¶Et fructus quidẽ q̃ diliguntur eis sunt granata dulcia et muza et pruna matura et īmatura.Melon vero indus est res maximi iuuamenti cũ hoc ꝙ ipse soluit et prouocat et frangit vehementiam caloris et facit sudare:et fortasse nõ nocet nisi parum et ex oleribus cucurbita et cucumer et alize cẽgi et lactuca.

Undecim⁹ cañ. ¶Undecimus canon.eligit fructus conuenientes in tertiana pura et quedã olera et nõ oia.Alizerẽgi.i.citrulli.qui aũt fructus cõcedantur in febrib⁹ qui nascuntur ex arbore non lignea qui dicuntur apud grecos et arabes olera dictũ fuit in capitulo generali febrium putridarũ.⁊ hi fructꝰ:ly suggerant aliquid mali līmi putrisciblis:tamẽ cõcedũtur in aliquibus febribus putridis.q: infrigidãt et humectant ventrẽ leniũt prouocant vrinam ⁊ sudorem saltem aliquid eorum et ꝓprie anguria.liberius tñ concedũtur in febribus pendentibus a colera pura cuius putredo est sicut quedam exarsio ⁊c.et he sunt tertiana pura tam interpolata ꝙ cõtinua et causa pendens a colera pura.

¶Et scias ꝙ intentio in eo quo cibanꝫ patientes tertianã aut est ℏumectatio sicut datur eis in fine de extremitatibus altaiegi ⁊ de testiculis gallorũ et cerebell⁹ edorum cũ quibus nõ est nausea:et vitellis ouorũ:aut est infrigidatio et ℏumectatio simul sicut in lrist ordei.Et nõ vltimes in infrigidatione multa et ꝓprie in principio nisi inuenias in flammationem:aut timeas conuersionem eius ad causonem et continuam.

¶In hac parte Auicen.summat intentiones cibationis in tertiana dicens quod intentio in cibando patientes tertianam est duplex.vna est ad humectandum tam qualitatiue ꝙ substantifice.et ratione huius dantur eis in fine.i.in declinatione tertiane vniuersali de extremitatibus altaiegi.i. auium ꝑm aliquos:quod non videtur verisimile: cum extremitates auium sint notabiliter ficce credo quod altbaiegi sit quadrupes notabiliter humidus sicut agnus aut porcus.Et quãuis alique partes horum animalium essent humidiores.q: dant nutrimentũ magis viscosum et non ita euaporabile.et de testiculis gallorum nondum coeũtium quorum parum multum nutrit.et de cerebellis edorum non nauseantibus.quia cerebella sunt nauseatiua.tertio alimentorũ. et tertio canone et vitelli ouorũ.q: digestibiliores ꝙ albumẽ apud Glauconẽ.Alia intẽtio est īfrigidatio ⁊ hũectatio

simul sicut ḡlist ordei. Scō dicit nō vltimate in/frigides ⁊ ppie in p̄ncipio vniuersali. ⁊ etiā in p/ticulari nisi inuenias inflāmationem multā et ti/meas conuersionem tertiane interpolate ad cau sonem et tertianā cōtinuam. Et ex his accipere potes tutius ⁊ magis esse infrigidandū in statu et declinatione tam vniuersali q̄ particulari q̄ in p̄ncipio. est em̄ in illis tp̄ibus calor maior. ⁊ nō ita timetur p̄hibitio cūationis materie et expā/sionis caloris sicut in p̄ncipio. sed in augmento iudicium est medium.

¶ Quod si consequat̄ crisis et videris digestionem in vrina. ⁊ est sedimē laudabile q̄ cognouisti tunc si excusat bene est. et si nō cura tūc cum eo quo iuuatur natura ex p̄uocatione vrine aut solutione ventris: aut vomitu aut fluxu sanguinis narium et non agas contra ipsam in hoc. Quod si nō inue nis declinationem manifestā tunc euacua cum solutione ventris. nā de illo est scamo nee. ʒ. j. in iuleb. Aut decoctio mirabola/norum cū tamarindis et tereniabin ⁊ pas sulis et radicibus et cassia fistula ſm q̄ sci uisti. et tibi ineſt vt confortes eos cū fumo terre ⁊ sene ⁊ scamonea.

¶ In p̄senti parte curat tertianā in statu vñ di cens q̄ si natura faciat crisim ⁊ verisimilr lauda/bilē. q̄ tu vidisti digestionē in vrina signatā per substantiam vrine ingrossataʒ cū p̄ius fuerit sub tilis. ⁊ per sedimē laudabile: tunc si ipsa excusat bene est. si vero nō: q̄ diminute euacuat: tunc iu/ua eam per viā per quā incepit cū p̄uocatione vri ne solutione ventris aut vomitu aut fluxu sangui/nis narium. et nō agas cōtra inclinationem ei⁹. Et in his dictis includitur sn̄ia affo. vigesimi. p̄i me particule. Ea quorū crisis fit ⁊c. ⁊ sententia af fortis. vigesimi p̄rimi. p̄me p̄ticule: que ducere op̄ vndecunq̄ natura repit. ¶ Scōm dictum est q̄ si nō videris naturam inclinantē per aliquā viam: tūc euacua cū solutione ventris. hec em̄ est via ſm plurimū cōuenientior et magis egro tolerabilis Solutiua vero sunt ista. ℞. scamonee sextam. ʒ. j. et sunt gra. x. iuleb ʒ. ℈. Scōm solutiuum. ℞. mira bol. ci. tamarindorum passularū radicū endiuie aā. ʒ. ℈. buliant in nouem. ʒ. aque ad cōsumptionē duarū partium et colent. cuius colature. iij. ʒ. aut quantū sufficit misceat cum vna. ʒ. terentabim ⁊. ʒ. ℈. cassie. Et subdit. et tu potes cōfortare hoc so/lutiuum cū fumo terre et sene et ad bulieñ. cum su p̄scriptis et ponendo in substātia duo aut tria grana scamonee correcte. ⁊ valebit rōne sene et fumi terre magis ad humores aduſtos.

¶ Et de illis que cōueniunt eis sunt trocisci de spo. cōstrictiui. Descriptio. ℞. mira bolanorum citrinorū enucleatorū pondus ʒ. iiij. ʒ. succari tabarzet pondus. ʒ. xx. scamo/nee pondus sexte. ʒ. j. bibatur cū aqua frigi da et post illud curentur cuʒ p̄uocatione.

¶ Tertium solutiū est trocisci de spodio solutiui: cuius descriptionem vide quinto canone. ¶ Quar tum solutiuum ℞. mirabola. citrinorū. ʒ. iiij. ʒ. suc. optimi. ʒ. xx. scamonee sextam. ʒ. vnius bibantur cum aqua frigida. ¶ Contra Aluēzoar p̄cipit so lutiua dari cum aqua calida. Dicendum q̄ regu/larius est solutiua dari cum aqua calida. q̄ iuuat ad operationē eorū. tamē in feb. inflāmatiuis ti/mendo ne ex calore medicine corrūpātur possunt dari cum aqua frigida: ⁊ aliquando aqua frigida fortificet operationem solutiui figēdo partes ei⁹ in poris stomachi aut intestinorū. et post illud cu/rentur cum p̄uocatione. ſ. vrine. est nanq̄ rectum vt ventris solutio. p̄mittatur p̄uocationi vri/ne vt potest patere ex dictis.

¶ Et si fuerit illic caliditas superflua ⁊ in flammatio maxima cum iam euacueris cum non erit ei malum dare in potu ali/quid de extinguētibus fortib⁹ de illis que dicta sunt in regimīe acute. ⁊ fortasse confe runt ei emplastra ex eis.

¶ Ponit alium canonē dicens q̄ existente inflam matiōe maxima p̄missa euacuatione nō erit ma lum dare ei in potu aliquid de extinguentibus for tibus ex his que dicta sunt in regimine febrū acu tarum et fortasse tunc emplastra infrigidantia. hec autē maxime necessaria sunt in tertiana cōti/nua et cum timetur transitus in causonem. Et no ta quod ista extinguentia potata et epithimata maxime p̄ferunt et securius administrantur facta euacuatione: vt dictuʒ est in capitulo de regimine acutarum.

¶ Balneo vero oportet ne approximet ni si post digestionē. post digestionē aūt ⁊ apō declinationem est ipsum melior curatio eis et ꝓprie consuetis: quāuis error in intro/mittendo eos in balneo ante digestionem saluior est q̄ suum simile cum alijs. Et op̄ vt sit balneum eorum temperatum boni ae ris qui sit humidus in quo sudent cum fa/cilitate: ita vt nō inflammentur eorum cor da et inungantur cum oleo violato et rosa to conquassato cum aqua. et nō prolongēt in eo moram: immo egrediantur velociter. nam iteratio est eis cōuenientior q̄ statio/nis p̄rolongatio Et si apud exitum infun/dant̄ in aqua tepida stent in ea ſm quātita tem delectationis: deinde cū egrediuntur: tunc conuenit eis vt bibant vinum album subtile multa cōmixtione permixtum ⁊ co/operiantur in lectis suis. sudabunt em̄ su/dore vehementi. et si quid residuum fuerit digeretur. Et post illud cibentur cibis in/frigidantibus et humectantibus et oleri/bus que sunt illi⁹ modi. Et nō timeas post declinationem potare eos vinum plurimū cōmixtum. vinuʒ enim fractū per cōmixtio nem confert quantitati eius residue in re/soluendo illud cuius necessaria est resolu/tio. et succurit aque penetranti cum forti/tudine sua et permixtione eius quod est in eo de calefactione pauca. quare infrigidat vehementer et humectat.

¶ In parte p̄senti superius diuisa curat tertia/nam in declinatiōe dicēs q̄ patientes tertianā de bent ingredi balneum nisi post digestionem ma/terie. sed multo magis conuenit cū ventum est ad declinationem. et ꝓprie consuetis balneari. ¶ Se/cundo dicit

cūdo dicit ꝙ balneū ante digestionem in tertiana rijs est minus malū q̄ in alijs febrib⁹.s.flegmaticis aut melancolicis. ¶Tertio dicit quod eorum balneum dz esse tēperatū.s.ad sensuz balneādi.et dz esse boni aeris ꝙ loc⁹ illen̄ sit mali odoris.ꝛ sit humidus.s.per aspersionē aque tepide p locū eius in quo sudet cū facilitate vt nō inflāmētur corda eorū.ꝓpterea nō fit superfluе calidū et post exitū a balneo vngant cū oleo rosato cōquassato cū aqua vt sua viscositate retineat aquā in poris que retenta amplius infrigidet et humectet. ¶Quarto dicit ꝙ nō ꝓlongēt morā in balneo.est em̄ balnei reiteratio cōuenientioz q̄ stationis in eo plongatio.qz min⁹ debilitat et magis būectat ¶Quinto dicit ꝙ si post exitū balnei infundat in aq̄ tepida et stēt i ea ꝑm quātitatē delectatiōis cōfert. ¶Pro quo nota ꝙ per aquā tepidā possemus intelligere aquam min⁹ calidā.q̄ sit aqua balnei precedētis quā tēperatā appellat eo ꝙ bz calorē cōuenientez quo pori aperiunt et materia euaporet et sudet bō:sed ista tepida administratur post illā q̄ est min⁹ calida ad mitigandū calorē ꝑ precedentē aquā inductū.est em̄ tepida respectu illi⁹ et post bāc corpe exiccato dz sequi iunctio cum oleis infrigidantib⁹ supra scriptis. Aliqui vero p aquam tepidā subsequentē intelligūt aquā prima calidiorem:qō cōfirmāt tū ex vi vocabuli. videtur em̄ tepidū magis calidū ꝙ tpatum.Jtē qz Auicē. scōa primi ꝛ Gal.10.terapētice docet in balneando ꝓcedere de casa minus calida ad magis calaz ergo sic dz esse in barū aquarū administratione. Ego credo vtrancꝫ opinionē esse verā:sed in diuersis casibus.in etbica em̄ ꝛ in febribus valde calidis in quibus timemus inflāmationē et exiccationem est ꝓcedendū ex calida in frigidā sicut in tertiana ꝛ causone ꝛ etbica ꝛ similibus.Ecōtra vero in q̄bus nō timeamus aliq̄d suprascriptuz:sed intendamus solā resolutionē.nec bis dz succedere iunctio cum oleis frigidis:sed potius cum calidis.in primis vero succedat iunctio cum frigidis. ¶Expositio itaq̄ prima est melioz cū hic ponatur cura tertiane pure ꝛ continue ꝛ interpolate. ¶Sexto dicit ꝙ cum isti egredi̇̄tur de balneo cōuenit vt bibant vinum albū subtile mixtum cum multa aqua.s.post ꝑ quieuerint aliquantulū.ꝛ calor sit aliqualiter remissus ne mēbris nimiū calefactis fortiter attrahentibus attrabāt vinū indigestuz ad epar et ad mēbra.ꝛ sumpto vino coopiātur in lectis suis.et dormiāt. sudabunt em̄ sudore copioso. ꝛ si quid residuū fuerit digeret per hunc potum aque vino mixte que infrigidat ꝛ būectat et ad eūationem preparat maxime per sudorem. ¶Septimo dicit ꝙ post ꝑ sudauerit et calor corporis tpatus fuerit cibet cibis infrigidantibus ꝛ humectantib⁹ sicut ex oleribus qualia sunt iactuce portulace et cucurbita ꝛ files et tunc ꝑ potu cōuenit vinū cū multa aqua cōmixtū quo debēt uti cum cibantur.ꝛ etiā medicinaliter sicut statim cōcessum fuit post balneū.ꝛ maxime cōuenit vinum aquo sum album subtile de quo supra.ideo dicit Auic. Vinū em̄ fractū permixtione multe aq̄ conuenit quantitati residue eius.s.materie in resoluēdo illud cui⁹ necessaria est resolutio et facit aquā secuz cōmixtā penetrare ad vniuersum corpus cū fortitudine sua ꝛ sua ꝓprietate.qz multū ad membra attrabitur.ꝛ permixtio eius qō est in eo de calefactione pauca iuuante ad penetrandū. quare attractum simul cū aqua infrigidat vehementer et būectat totum corpus ꝛ multo magis ꝙ vinuz solū aut aq̄ sola. Proportio aūt aque ad vinum fit ꝑm vini potētiā cōsuetudinē egri tps anni fe. magnitudinē.cōiter tn̄ fit a dupla vsq̄ ad q̄druplā. ¶Et si fuerint illic accidentia sitis et dolor capitis et vigiliarum et aliarum iam tibi preterijt eorum cura.

¶In hac parte superius diuisa pro cura accidentium que sequuntur febrem remittit ad capitula su prascripta in q̄b⁹ posita est cura hmōi accidētiū. ¶Et quādo post crisim remanet aliquid calorис inseparabilis tūc tibi superest vt ad ministres sirupum acetosum cū succis diureticis aut in quo decocta sunt semina ꝛ radices diuretice.

¶In parte presenti curat calorez remanentē post crisim et fractionem tertiane qui calor ꝑm pluriмum remanet in epate.et cognoscitur per caliditatem in loco sensatā ꝛ per tincturā vrine.Si ergo calor fuerit immaterialis absq̄ opilatione sufficit sola infrigidatio cum interius et exterius applicitis.Si vero fuerit cū materia in primo opus est eūatione postea infrigidatione ꝛ cōfortatiōe.Si vero adfit opilatio et materia fit in gibbo p̄missa lenitione et flōmia si fuerit expediēs est educēda cū aperientib⁹ ꝛ ꝓuocātibus ꝛ si frigida sufficiūt sicut aqua ordei et semina cōta frigida et aqua ciceree ꝛ similia.Si vero nō tunc administres sirupum acetosum cū succis diureticis sicut succus feniculi ꝛ similes:aut administres sirupum acetosuz in quo cocta sint semina et radices diuretice.i.ꝓuocantes vrinā.ꝛ sirupus aceto susex q̄n q̄ radicibus calidis.s.apij feniculi petrosilini bruſci et sparagi.ꝛ semina eorūdem ꝛ anisi ꝛ similium.Si vero opilatio fit in cōcauo potius educatur cū solutiuis materia opilante et ex opilatione retēta. ¶Et si quera an fit possibile caliditatē absq̄ materia fieri ꝛ foueri ab opilatiōe.Dicendū est ꝙ sic et modus est.qz opilatio ꝓhibet euentationez calidi mēbralis ꝛ spumosi.quapropter necesse est caliditatē fieri et remanere donec remota sit opl'o. ¶Et scias ꝙ cura tertiane cōtinue est cura tertiane:sed est declinior ad obseruationem dispositionū digestionis et ad infrigidandum cū sirupo acetoso facto cum seminibus semine citrulli et semine endiuie ꝓpie contritis.et post ipsum post duas horas dat in potu aqua ordei.ꝛ ad subtiliationem cibi et administranda clisteria lenia in principio et ad ꝓuocationez.ꝛ opz vt subtiliet et nō sumāt in potu de solutiuis in principio:neq̄ approximent alicui eorū nisi eis que sunt sicut sirupus violatus et aqua fructuum:et nō vtant nisi clisteribus lenibus. ¶In parte presenti ponit curas tertiane continue et tertiane interpolate.quia oēs intentiones que requiruntur in tertiana interpolata requiruntur in tertiana continua.Est tamen differentia in executione illarum intentionum in quinq̄. ¶Primo quia in tertiana continua debemus magis obseruare digestionē.i.magis sollicite eligere exhibendo pluries digestiuum in equali tempore q̄ in interpolata.quia materia eius est ineptior euacuationi.cui⁹ signū.quia tpe ꝓodi nō expellit ex venas sicut in interpolata.Est itaq̄ ineptior rōne q̄litatis aut modi substātie.nē maior timor exhibere

solutiuū in ea materia nō digesta ne forte agitata et nō educta tendat ad mēbra nobilia.et etiam ne maior sequatur inflāmatio et tertio maior debilitas.hec ita nō timemus in interpolata.ppter ea possumus exhibere solutiuum efficacius in interpolata ꝙ in cōtinua nō expectata digestiōe tō pleta. ¶ Scōa est differentia.quia in cōtinua opz plus infrigidare cū sirupo acetoso facto cū seminibus frigidis sicut semie citruli anguriet simillum et semine endiuie qō pōt fieri lac bmōi semen exprimendo in sirupo acetoso. vel ponendo ipsa ad bulliendū secum.et postea colādo. Et post hunc sirupū per duas horas dando in potu aquā ordei t cā nota ē cū maior sit caliditas in cōtinua ꝙ in interpolata. ¶ Tertio opz dietam magis subtiliare ꝙ in interpolata.quia morbus est acutior ¶ Quarto plus vrinam ꝓuocare.tum qr materia cōtinue magis cōtinetur in venis ꝙ materia interpolate.tum qr plus in continua est de a quositate et serositate sanguinis per vrinā educenda:quare magis ꝓuocationi vrine est intendendū.t ista maior ꝓuocatio fiat cum pluri vsu aque ordei subtilis et expressione seminum cōmunium frigidorū. ¶ Quinto plus debemus intendere ad lenitionez ventris cum clisteribus lenientibus et infrigidantibus.et etiam cū medicinis lenientibus sumptis ante exhibitionem farmaci electiui in cōtinua ꝙ in interpolata.ppterea dixit opz vt subtilietur t subtiliter et caute se gerant patientes tertianā cōtinuam et nō sumant in potu de solutiuis in principio scz exhibentibus.nec approximēt alicui eorum nisi que sunt sicut sirupus acetosus violatus et aqua fructuum:t nō vtantur nisi clisteribus lenibus:nō aūt acutis.t hec oia magis obseruanda sunt in cōtinua ꝙ in iterpolata. t ꝓpter stipticitatem ventris et maiorem timorē frenesis. ¶ Et tu adde sertam differētiam.qr magis opus est flebotbomare in cōtinua ꝙ in interpolata.cū in continua causa antecedens et cōiuncta cōtineatur intra venas:sed in iterpolata sola causa antecedēs et qr in ea est maior timor raptus materie ad mēbra nobilia ꝙ in interpolata.

Sed contra quintam differentiam instatur ꝙ citius debeamus vti solutiuis eligentibus.et ēt fortioribꝰ in tertiana cōtinua ꝙ i interpolata.qr materia tertiane cōtinue frequentius est furiosa et maioris quantitatis et est in membro nobiliori et apta magis rapi ad membra nobilia ꝙ materia tertiane interpolate.ergo citius et fortioribus solutiuis intendendum est in ea ꝙ in interpolata.antecedēs et consequētia possunt patere ex suprascriptis. ¶ Ad boc dicendum banc rationem concludere.qr cura coacta per quam exhibentur solutiua fortia ante digestionem materie frequētius est vtendum in continua ꝙ in interpolata.sed illa quinta differētia veritatē babet in cura regulari.

Ex dictis in boc capitulo possumus elicere octo intētiones curatiuas. ¶ Prima est debitū regimē sex rerū declinās ad frigidum et bumidum:sed magis in continua ꝙ in iterpolata:t sit magis tenuis t sit magis frīda t būida ꝙ in iterpolata t sit magis tenuis i statu t ꝓpte bora crisis i qua regulariter nō cōcedit vinum necꝫ carnes:necꝫ oua nisi in declinatione et vinum tunc etiā sit in pauca quantitate pauciferum t et bene limpbatū:inspecta tm egri cōsuetudine. ¶ Scōa intentio est eductio materierū cōmuniū intentarū in stomacbo:et in intestinis cū clisteriis:aut medicinis lenientibus frigidis t bumidis que intentio magis sollicite exequenda est in continua ꝙ in interpolata. ¶ Tertia est flegma cuius maior necessitas est in cōtinua ꝙ in interpolata. ¶ Quarta est digestio materie cū frigidis et bumidis ingrossantibus.sed magis sint extinguētia in continua ꝙ in interpolata:et in ambabus pōt cōcedi potus aque frigide obseruatis cōditionibus:de quibus in cap.gnali.bec tm digestio magis sollicite ob seruāda est in cōtinua ꝙ in interpolata. ¶ Quinta est eūatio materie colerice cum eūantibus ipsam eligentibus:que tamē sint mixta cū lenientibus t magis lentia et minus fortia resoluentia cōuenit regulariter in cōtinua. ¶ Sexta est ꝓuocatio vrine et sudoris cū frigidis et bumidis potentia actu.calidis.maiorem ꝓuocatio vrine fm plurimū est expediens in cōtinua et sudoris in interpolata. ¶ Septima est virtutis cōfortatio necnon caliditatis supflue in mēbris remanentis alteratio. ¶ Octaua est correctio accidentium fm ipsorum exigentiam.

¶ De cura tertiane nō pure. Capi.xxxix.

Ques in quib⁹ diuersificatur cura tertiane nō pure sunt res in quibus cōicant febres frigide de licentia secunda.

¶ In boc capīo ponit curā tertiane non pure. Et primo ponit differentiā inter curā pure t nō pure fm ꝙ ordinat multos canones curatiuos in qbus differt cura nō pura a cura pure.in scōa pte summat curam nō pure in tertia ꝓsequit curā tertiane nō pure in spāli.scōa ibi.(Et opz vt ꝓsideret.) tertia ibi.(Et cū videris.) Pria in duas pmo ponit istam differentiā in gnali.scōo in spāli eā declarat.scōa ibi.(Et fortasse cōceditur.) In prima parte dicit ꝙ res quibus diuersificat cura tertiane nō pure a cura tertiane pure sunt res quib⁹ cōmunicant febres frigide inter se:et cū tertiana nō pura de licentia scōa.i.quantū ad indicationem scōam. ¶ Pro cuius textus difficilis declaratione sciendū ꝙ per febres frigidas intelligit feb.pendētes ab būore frigido:sicut sunt flegmatice t melancolice per tertianam nō puram:vt dictum fuit superius intelligit tertianā pendentē a colera nō pura:siue sit colera citrina siue vitellina q̄ fit ex cōmixtiōe colere cū flegmate.Iz vitellina sit grossior citrina ꝓpter pluris t grossioris flegmatis mixtionem tā in colera vitellina ꝙ citrina.t be due dicuntur colere note t famose:eo ꝙ magna quantitas reperitur t multotiens factū feb.siue sit colera nō pura genita ex cōmixtione colere cū melīa dicta minoris fame:eo ꝙ ipsius minor reperiatur quantitas et rarius faciat fe.siue sit colera nō pura ingrossata per vlteriorē adustionem sicut colera prasina et zinaria.oēs essi be grosse sunt īdigētes pro sui digestione subtiliatiuis et incidentib⁹ Sed ecōtra colera pura a qua pendet tertiana pura indiget pro sui digestione ingrossantibus t inuiscantibus. Ex quibus infert ꝙ būores frigidi flegmatici et melancolici t colere nō pure cōueniunt adinuicē quantū ad digestiua cū in bis fm plurimū digestiua debent esse subtiliatiua et incisiua:et quantū ad banc differt a colera pura cui⁹ digestio:vt patz ex precedenti cap.pficienda est cū ingrossantibus et inuiscantibus. ¶ Premittendū scōo ꝙ Aui.bic sicut etiā alibi per licentiā intelligit indicationem vt.14ª.tertij cap.de cura apatū calidorū dixit. Et quare ex bis.s.repletione virtute t fl'ibus

te et sil'ib⁹ licentiā in flōmia.i. indicationē p quā sit licitū flōmare. Est aūt licentia duplex siue indicatio duplex vna prima et sumitur a fe. et ratione huius intendimus infrigidare et humectare. Altera scōa et sumitur a causa feb. et ratione eius intēdimus digerere ⁊ euacuare: sed hoc intendit de digestione. Dicit ergo q̄ res quibus conueniunt adinuicem feb. frigide: ⁊ etiā quibus conueniunt cuz tertiana nō pura de licentia scōa. idest quantū ad indicationē secūdā: ratione cuius digerimus cum subtiliātib⁹: cū pendeāt ab būoribus grossis: sunt res qui differt cura tertiane nō pure a cura tertiane pure q: p cura tertiane nō pure: quantū ad intētionē secundā vt dictū est indigem⁹ subtiliantib⁹ cum sit humor grossus: sed in cura tertiane pure indigemus ingrossantibus cum sit humor subtilis.

¶Et fortasse conceditur illud habētibus puram: scilicet vt nō expectent plurimū declinationis: sed quādoq̄ expectāt digestionem: quoniā est prohibituz in eis balneum. Balneum enim facit descendere flegma in digestum propter illud quod effunditur ad locum putredinis: et permiscet humorem malum cum putrido et resoluit subtile. ⁊ facit remanere spissum.

¶Hic in speciali ponit differentias inter curā tertiane pure et nō pure. Et diuiditur hec pars in sex partes secundū quod sex sunt differentie. secunda ibi. (Et quidem cibatio) tertia ibi.) Aut infrigidatio minor). quarta ibi.) At clisterizet) quinta ibi. (Et vt expectetur digestio) sexta ibi. (Et vt sint in aqua ordei). ¶In prima parte dicit ponens differentiam exparue balnei. et fortasse. idest aliquādo Vel possemus dicere quod sit modus loquēdi. cōceditur illud habentib⁹ tertianā puram: sczvt non expectent plurimū declinatiōis. i. digestiōis significate per declinationē pro faciēdo balneū. ⁊ si q̄n quāuis expectēt digestionē manifestā: sed nō tantam quantā expectāt patientes tertianā nō purā cuius expectatiōis maioris in tertiana non pura causas assignat tres. Prima: q: balneū facit descēdere flegma indigestū ad locū putredis. ergo non conuenit ante cōpletā digestionē: aut manifestaz saltem. añs patet q: balneū aliquādo flegma sup caliditatē effundit ipsum ad locū putredis: ⁊ patz p̄ña. quia per talem effusionē auget putredo: infestatur etiā corpus magis. nam res mota est magis afflictiua seipsa quiescēte. quinto de accidēte. Secunda: quia balneū ante digestionē bmōi permiscet humorē malū putridū cū nō putrido: igitur est inconueniens: et ptz antecedēs. q: eleuat būores. tā putridos quā nō putridos. Et est differentia inter primā et secundā: quia stat humorē moueri ad locum putredis in quo nō est humor putridus cui cōmisceatur. Sic etiā possumus imaginari humorez nō putridū misceri putrido dato quod nō, in loco seu minera putredis. Tertio p̄bat p̄clusio sic: balneū resoluit subtile ⁊ dimittit grossum spissum: ergo ⁊c. patet cōsequētia. q: talis dimissio est inconueniens. et ptz añs: q: cū materia est indigesta nō habz debitā permixtionē subtilis cū grosso. quapropter resoluet subtilis apta resolutiōi: ⁊ fiet grossa ineptissima digōni ⁊ euacuatiōi. nō autē sic fieret materia existente p̄fecte digesta et debite permixta. Gētilis tamē ⁊ Marsili⁹ p̄ter hunc intellectū dāt altū dicētes q̄ in b̄ textu possem⁹ intelligere duas dīas iter curā tertiane pure ⁊ nō pure. vnā ex parte euacuatiōis et est prima. alterā ex parte balnei quib⁹ nō assentio. prio q: v̄ba textus male p̄nt accōmodari bis duab⁹ dīs. Scōo: q: dīam bāc. s. sumptā ex pte expectatiōis digōnis añ euatiōez. Auicē. statim ponit inferius. nō est aūt bene cōueniens: vt idem bis replicet in tam parua distātia. Auicenna.

¶Et q̄ō cibatio omni die iterū: aut propecibationez est ex eis que illis nocent: immo oportet vt cibentur vno die: et alio die non. Et sit in cibis eorum quod abstergat et calefaciat parum: ⁊ vt sit cibatio in principijs egritudinis spissior quam sit in principijs pure: deinde gradatim perueniat ad subtiliationez fortē sicut est subtiliatio tertiane. ¶Hic ponit cañ. in cibatiōe patiētū in tertianaz dicēs prio q̄ cibatio. s. ꝓuentēs. ⁊ ꝓprie cibatio. i. alicui⁹ cibi oblatio. diminuti tñ a ꝓuentēti cibatione oī die est nociua. Scōo dicit: q̄ imo opz vt cibētur. vno die vt puta in die q̄tis: alio die nō. s. i die paroxismi. Tertio dicit q̄ doz eē in cibis eor aliq̄d q̄ō abstergat ⁊ calefaciat parū: sicut aliq̄d zucbari aut radicis feniculi petrosilini ysopi ⁊ similiuz: q: materia ei⁹ est viscosa grossa. 4° idē q̄ō cibatio in principijs. s. vlīb⁹ egritudis doz eē grossior q̄ in principijs pure: deinde gradatim subtiliādo ꝓueniat ad subtiliationē fortē. s. i statu: aut ꝓpe statū: sicut est subtiliatio tertiane putat in principio.

Sed dubitatur vtrū patiēs tertianā nō purā debeat vna die cibari. s. in die q̄tis. altera v̄o die oīno abstinere. s. in die paroxismi: sicut sonāt v̄ba Aui. nō ꝓcedentis in die paroxismi cibationē: ⁊ idē sentit. G. i terapētica ad glauconē dicēs q̄ ciband⁹ est p̄ter diē.

In decisione but⁹ dubij Gētil. ⁊ Marsi. tenēt cibādum eē sicut v̄ba Aui. sonāt. s. vna die sic altera nō: ⁊ p̄ñr: ⁊ subtilius dicendū sit in die paroxismi in tertiana nota q̄ in tertiana pura: q̄uis in die q̄tis: ⁊ etiā absolute in ordine ad statū sit grossius dicendū in nō pura q: lōgior. Añ ꝓcedūtur in ea pulli: sed in pura nō: sed sola ptisana et similia.

Sed cōtra q: nō videt v̄isimile. q̄ febrīes notabil'r cui⁹būidū cōtinuet dissoluit: ⁊ spūs paucificant possit alternis dieb⁹ abstinere a cibo oīno p. xxiij. horas: ⁊ maxie in bac feb. q̄ q̄nq̄ ꝓlongat vsq̄ ad dues mēses: vt supra. Preterea paroxismo tertiane nō pure durāte a. xiij. horis vsq̄ ad. xviij. horas sicut durat ꝑm plurimū q̄ ꝓbibet sibi exhiberi añ paroxismū ptisanā ordeacea. v. iij. horas: aut xij. ⁊ fil'r in fine paroxismi eandē aut panē lotū: ⁊ in aq̄ dissolutū quē poterim⁹ etiaz dare in declinatiōe si hora declinatiōis fuerit hora cōsueta. Nec valet si dicāt q̄ paroxismus tertiane nō pure durat aliq̄n. xxiij. horis: aut supra: ⁊ nō est ꝓueniens in paroxismo cibare. prio: q: hoc raro accidit: nec ꝓpter casuz raro euenientē debēt facere canonē gñalē in oīb⁹. Preterea etiā in hoc casu in declinatiōe paroxismi cibari poterit saltē dando hordiū pulli zucbaratū: q̄ cū hoc q̄ nutriet forte etiā ꝓuocat sudorē. nec valz si dicāt q̄ cadēte v̄tute eēt cibus dādus: a'r ñ q: debem⁹ expectare q̄ cadat.

Ego itaqz pro mea parte credo aliq̄d eē exhibendū in die paroxismi tertiane nō pure ⁊ añ paroxismū ⁊ post paroxismū: aut saltē in declinatiōe ei⁹: sz rē subtilē sicut ptisanaz: aut panē lotū etiā in brodio pulli ⁊ fil'ia. p̄cipue tpe nostro in quo boies sunt assueti multo cibo. est enim dandū aliq̄d ꝓsuetudini: p̄ia afforismoz. Sz volē

do tenere Aui.⁊ Gal.⁊ vniformiter mẽtibus eorũ loqui opꝫ dicere ꝙ cibatio de ꝙ hic loq̃tur est exhibitio ferculi ⁊ pulle satis grosse in notabili quãtitate:sed proprie cibatio vt sonat vocabulũ est exhibitio ferculi ⁊ carniũ:sed in modica quãtitate.ptisana ẏo ⁊ panis lotus sorbilis ⁊ similia: ꝙ ego pcedo etiã bis in die nõ sunt cibatio neqꝫ ꝓprie cibatio:hoc modo credo eorum dicta esse interpretãda et sic nostro tempore dicendum esse.

¶Et non sit infrigidatio minor.

¶In hac tertia parte ponit minorẽ infrigidationẽ puenire i tertiana nõ pura:qõ intelligẽdũ est tã in regimine medicinali:ꝙ in regimie cibi ⁊ potus.

Sed dubitatur quia dictũ hoc est de licentia pria: ꝙ debeꝫ fe.⁊ nõ de licẽtia scõa:ꝙ debeꝫ hũori.Dicit ꝙ etiã est de licẽtia scõa.ꝙ debeꝫ humori. nõ eĩ solũ minus in tertiana nõ pura infrigidamus:qr fe.sit minor:sed etiã ne colera nõ pura amplius ingrossẽt et fiat ineptior euacuationi.

¶Et vt clisterizetur in principio clisteribus acutioribus.

¶Hec est quarta dr̃ia ꝑ quã medici debẽt clisterizare in principijs scz vltibus clisteribꝰ acutioribus ꝙ patiẽtes tertianã nõ purã ꝓpter maiorẽ multitudinẽ grossitiẽ ⁊ viscositatẽ materie in partibus stomachi et intestinorũ in quibꝰ est minera illorũ flegmatũ ꝙ colere admiscẽtur ponendo blitẽ minorẽ cartamũ mercurialẽ:turbith.furfures.et fr̃ia in decoctiõe ꝑ clisteribꝰ.Itẽ ponẽdo in eisdẽ mel: aut mel violatũ ierãpigram ⁊ similia.

¶Et vt expectetur digestio in solutione vẽtris eorum plus.

¶Quinta dr̃ia per quã precipit ꝙ maiorẽ digõnẽ debemꝰ expectare i tertiana ñ pura ꝑ dãdo pharmacũ electiuũ colere .non pure ꝙ in tertiana pure ꝑ dãdo pharmacũ electiuũ colere pure cuius cautionis ratio est. quia colera nõ pura propter suaz grossitiem ⁊ viscositatem est ineptior euacuationi quã colera pura vt declaratũ fuit satis superius.

Contra quẽ canonem instat: qr cõiter opantes facit̃ ꝓtrarium frequẽter satis a pricip. euacuãtes non expectata valde manifesta digõne in tertiana nota.⁊ ecõtra valde manifestã.immo cõpletãdigõnẽ in tertiana pura expectãtes. ¶Secũdo Aui. ꝓcedit i pricipio nõ pure clisteria acuta ⁊ nõ in principio pure. Tertio in fine buiꝰ capli cõponit solutiuũ cuiꝰ paucũ euacuat parũ de malo.quare debes intelligere in tertiana esse euacuandũ paulatiue añ digõnẽ completã.¶Quarto in cura flegmatice satis ab initio euacuat cũ turbith.ergo sic faciendũ est in tertiana nõ pura propter admixtionẽ flegmatis cuz colera ratione cuius generat colera nõ pura. ¶In oppositũ est Aui.in pte pñti.⁊ ratio eiꝰ dicta est supra.

Pro solutiõe buiꝰ dubij ꝑmittendũ est prio ꝙ duplex est curaregularis:et coacta.q̃d fit vtraqꝫ istaꝝ ex fepe dictis manifestũ est.¶Hoc ꝑmisso fit hec pria ꝓclusio coacte frequẽtiꝰ est euacuandũ in tertiana nõ pura.ꝙ in pura ante cõpletã digõnem:pbatur:qr in pura aliquãdo coacte euacuandũ est ante cõpletã digestionẽ ꝓpter furiositatẽ materie:sz in nõ pura euacuandũ est ante digestionẽ cõpletã ꝓpter multitudinẽ materie cogentẽ euacuare.rarissime aũt i pura ꝓtingit esse furiositatẽ materie cogentẽ euacuare.igitur cõclusio vera.tenet consequẽtia: et maior quo ad vtrãqꝫ partẽ est manifesta.minor ẏo ꝓbat qr raro reperiũtur materie furiose.scõa affortismorum cõmento.xij.Et multotiẽs in tertiana nõ pura reperit̃ materia peccãs superflua multitudine cum de mẽte autorũ frequẽter fit morbus repletionis:sicut in flegmatica.hoc etiã quotidiana experientia declarat̃. ¶Secũda ꝓclusio.citiꝰ ab initio ceteris paribꝰ cogimur euacuare in tertiana pura pendẽte a materia furiosa nulla expectata digõne quã in tertiana nõ pura pẽdẽte a materia multa. ꝓbat̃:cũ velociꝰ et maius imineat ꝑiculũ ꝓpt̃ materiã furiosam ꝙ ꝓpt̃ materiã multã: ꝓpterea medici materia furiosa statim ab initio euacuãt et eradicatiue si pñt.Et ita ꝑcipit Aui.in ca.de curationibus vlibus seb.putri.sz in tertiana nõ pura flegmatica ⁊ similibꝰ anteqꝫ minorẽt expectãt aliquaz digestionẽ saltẽ occultã:que nõ excludit principiũ ab augmẽto:⁊ ita paulati ꝓcedũt digerẽdo ⁊ euacuando vt patebit de intentione.Aui.in hoc ca. et in caꝑ.de flegmatica.¶Tertia ꝓclusio regulariter et scõm plurimũ est longioris tpis ⁊ maioris expectãda digestio in tertiana nõ pura quã in pura.ꝓbat̃ colera nõ pura scõm plurimũ est ineptior digestioni quã colera pura.quare lõgius tẽpus exigit prosui digestione.Preterea dato quod in genere suo haberet equalẽ gradũ digestionis cũ colera pura: cũ ꝓpter grossitiẽ ⁊ viscositatẽ suam difficilius fit apta a suo loco remoueri et penetrare ꝑ meatꝰ angustos:ideo exigit in genere suo maiorẽ digestionem quam colera pura vt sit apte educibilis.⁊ hec conclusio est de mente Aui.in presenti parte.

¶Et vt sint in aqua ordei eorũ virtutes digestiue ⁊ solutiue: sicut illud quod diximus in eo i cuiꝰ stomacho acetat aqua ordei:immo fortiores quam in illo. Fortasse enim necesse est vt decoquant̃ in ea isopus et origanum et calamentum et spica secundũ cõplexionem:et sicla iuuatiua est in eis: ⁊ permixtio aque ciceris cum aqua ordei: et in fine eius cicer est iuuatiuũ eis.

¶In parte presenti ponit sextã differẽtiã dicẽs qõ in aqua ordei patientiũ tertianã non purã debent esse virtutes digestiue et resolutiue.i.subtiliatiue: scz illud qõ ponitur in eo:in cuius stomacho acetat aqua ordei.immo fortioresquã in illo.fortasse eĩ necesse est vt decoquãtur in aqua ordei eorum isopus cali.in tertio.⁊ sic.origanũ etiam ⁊ calamentum species pulegij cali.⁊ sic.in secundo. et spica cali.⁊ sicca in primo secundũ ꝙplexionẽ. idest diuersitatem cõplexionis corporũ patientiũ ⁊ colere non pure.colera eĩ magis calida: sicut colra citrina exigit miꝰ calidã quã colera vitellina:⁊ flr corpa magis calda exigunt minus calida.⁊ sicla.i. blitis minor est iuuatiua eis ꝓpter plures partes calidas reptas in blite minore quã maiore. quapropter magis subtiliat ⁊ abstergit quã blitis maior:⁊ in fine eiꝰ.s.tertiane cicer.scz aqua ciceris rubei vel nigri iuuat in eis:nõ aũt in pricipio:qr nimis ꝓuocat ⁊ aperit:⁊ per cicer etiã possumꝰ intelligere ipm via cibi exhibitũ in suba. prestãtius tñ est hꝛist eiꝰ:qr facilioris digõnis. ¶Notandũ prio ꝙ in ca.de aqua ordei.docuit Aui. ponere radices apij ad ꝓbibendũ eiꝰ acetositatẽ in stomacho: ⁊ illis nõ sufficiẽtibꝰ docuit ponere parũ piperis.hic aũt Aui.nõ ponit hec cala ad ꝓbibẽdũ acetosationẽ aq̃ ordei.sz ad subtiliandũ materiã tertiane nõ pure.Et q̃uis dicat hic ꝙ debẽt poni in ea fortiores ꝙ posite sunt ad ꝓbibendũ acetosationẽ nõ intelligitur

telligitur intensiue: sed quo ad multitudinē forme non enim posset aliquid ꝓuentens intēsiue calidꝰ ꝙ fit piper calidū in quarto que ibi ponitur.

¶Et opꝫ vt cōsideret ꝓpinquitas nō pure ad purā ꝛ elōgatio eiꝰ ab ea: ꝛ scōm illud diuersificet inter curā eiꝰ ꝛ curā pure: ꝙ si fuerit valde ꝓpinqua pure: tunc diuersifica inter eas diuersificatione parua.

¶In parte pñti gñalizat differētiā inter curā tertiane pure ꝛ nō pure dicēs ꝙ scōm lōginquitatez nō pure a pura debeat inter eas cura diuersificari ipsa aūt parū distāte dꝫ cura parū diuersificari. et hec diuersificatio intelligit in sex ꝓditiōibꝰ supra scriptis. Sed vtrū hac vltima exēplificet qñ parū diuersificabit ponemꝰ ad bulliendū cū aqua ordei radices endiuie: ꝛ si multū radices apij.

¶Et cum videris vrinas eoꝝ grossas: tūc flebothoma: et cum flebothomaueris non indigebis clisteri.

¶Hic ponit in ſpāli curā tertiane nō pure: et prīo per euacuationē. scōo per digōnē. tertio ponit descriptio quarundā medicinaꝝ ꝛ cañ. quorūdam in in eis. scōa ibi. (Adiuuātia aūt). tertia ibi (Et de euacuationibꝰ bonis). Prīa in q̄ttuor: sicut quattuor ponit canones in q̄tuor euacuatiōibꝰ: quorꝫ primus est de flebothomia. ꝛ est ꝙ cū videris vrinas grossas. ꝛ tu supple subrubeas significātes colerā esse admixtā cū sanguie flebothoma. ꝛ cū flebothomaueris nō indigebis clisteri. ſ. acuto saltez eadē die. ¶Prīo quo sciendū ꝙ duplex est clistere. quoddā acutū: ꝛ nō est solū ad mūdificandū intestina ſꝫ attrahendū materias lōginqs. qōdā est lenitiuū: ꝛ est ad educendū materias q̄ intestinis cōtinētur. ¶Hunc ad ꝓpositū clistere lenitiuū posset eadē die ꝑmitti flebothomie virtute nō exīte multū debili. nā si esset multū debilis melius est ꝙ ꝑcedēti vespera premittaꝫ: sed clistere acutū regulariter nō debet fieri eadē die in qua fit flebothoma.

¶Et scias ꝙ nō est res magis iuuans eos quam vomitus post cibum.

¶Hic est scōs canon in quo dicit rē nō esse magis iuuantē eos ꝙ vomitꝰ post cibū. Cui canoni ꝓcordat Gaꝫ. in terapētica ad glauconēt Rasis. xvij. cōtinētis. Cuius rō est: q: vomitu vtraq; materia: ſꝫ colera ꝛ flegma apte euacuaꝫ. fit enī hec fe. ꝛ duplex tertiana nō pura ꝛ emitrite ꝰ boibꝰ multiplicātibus flegma per indigestionē stomachi ꝛ calidis scōm epar: ꝛ supcalefactis malis motibꝰ in quibꝰ vomitꝰ bmōi ēuat materias. q: facilioꝝ. plurimoꝝ enī expulsio est leuioꝝ ea q̄ paucoꝝ: vt dicit. Fiat aūt hic vomitꝰ sumēdo post cibū. ʒ. tij. oximellis cū. ʒ. iij. aque tepide: ꝛ si opus sit: addaꝫ aliq̄d fortiꝰ vt puta. ʒ. ſ. succi rapbani: aut simile ꝛ adiuuetur cum iterata impositione digiti: aut pēne in ore.

Sed vtrum hic vomitus debeat fieri natura nō inuitāte est dubium cū superius in ca. gñali ꝓbibeaꝫ natura nō inuitāte. Ex alia ꝑte hic ꝛ ī multis locis plurimū laudaꝫ et est aptissimꝰ ad euacuationē bmōi materierum. Credo ipsum esse ꝓuocandū etiā natura nō inuitāte obseruatis duabus ꝓditiōibꝰ. prīa ꝙ facile vomant. secūda ꝙ frequēter cōsueuerint purgare superflua sua per vomitū. Sed natura inuitāte adiuuandus est quādocunq; natura tentauerit nisi aliqua causa fortis obstet: sicut timor fracture vene frangi consuete et similes: aut quia difficulter vomant.

¶Et de solutiuis in principijs eiꝰ que sunt propinquiora equalitati est aqua algelena bim decocti ꝛ syrupus acetosus: ꝛ fortasse ponemus in ea cas. fi. ꝛ fortius illo est vt ponas in ea virtutem turbith.

¶In ꝙte pñti describit quedā solutiua. d. ꝙ de solutiuis que concedūtur in principijs tertiane non pure ꝓpinquis lenitati. i. lenibus nō exoluētibus sunt aqua: ſcz infusio ptisalgelena bim: idest condi ti de rosis siue fit zucbarū ros. siue mel ros. ꝛ dꝫ esse ex rosis recētibus decocti: idest sufficiēter ingrossati ꝑ decoctionē. propterea magis intelligit de mel le ros. qō decoquit. possemꝰ etiā iuleb ros. ex rosis recentibꝰ vti. qō etiā decoq̄tur. Dosis aūt fit. tij. ʒ. cū tanta aqua vt apte possit bibi. Syrupus acetosus solus: aut cū bis mixtus tāte quātitatis vt possit aliqualiter lentre: ꝛ fortasse ponemus in ea. ſcz aqua mixta cū suprascriptis cassiam tante quantitatis vt possit lentre si fortiori fit opus: ꝛ possemꝰ cassiā et virtutē turbith miscere cū aqua suprascripta in dosi ꝓuenientī: aut tm̄ vnū ex eis. Ecce ꝙ hic cōcedit turbith in principio qō maxime ꝓcedendū est cum sint aliqua signa digōnis occulte. q̄ nō excludunt principiū: vt est apud Gaꝫ. ſ. de crisi. vij. ca. Alyabas tm̄ nō ꝓcedit solutiuū, electiuū in principio huius feb. nisi materia sit tumultuosa: ſꝫ tu intelligе per tumultuosam largo mō. ꝛ de bis supra dictum est quantū est opportunum.

¶Et clisteria in principio sunt magis dilecta quā solutiua alia: et sunt clisteria in quibus est virtus alyasselz ꝛ camomille, et ficle et cartami et violarū et sebestē. ꝛ ficꝰ ꝛ odor turbith: ꝛ ex eis est cas. fist. ꝛ oleū sisaminuꝫ ꝛ bauracb: ꝛ fortasse indigetur vno istorum scōm elongationem febris a pura.

¶Affirmat clisteria etiā magis Aui. dilecta quam solutiua alia ſcz in principio q̄ canō superiꝰ declaratus fuit in ca. gñali. ꝛ describēs ea innuit nobis duplex clistere. vnū leue in quo nō ponunt electiue aliqua euacuātia nec multū stimulātia: aliud acutum in quo ponūtur turbith: cartamū: ꝛ de sale notabiliter. ¶Descriptio primi. ℞. camomille ficle violarū ana. Mꝰ. ſ. ficuū ficcarū numero sex. sebestē numero. xx. post debitā incisionē ꝛ cōtusionē bulliāt in quattuor lib. aq̄ ad cōsumptionē medietatis et colētur. cuiꝰ decoctiōis colate accipiant. ʒ. xx. olei sisamini. ʒ. iij. saꝫ. ʒ. ij. misce. viole tm̄ in fine ponant ad coquendum. ¶Descriptio acuti. ℞. alba sselz i. tribuli cartami. ana. ʒ. ij. turbith. ʒ. v. ficle miꝰis Mꝰ. ij. bulliāt in quattuor lib. aque ad ꝓsumptionē medietatis: ꝛ colētur bene exprimēdo. de qua decoctione accipiantur. ʒ. xvij. olei sisamini. ʒ. iij. salis ʒ. v. vtriuslibet potes addere cassiā. Possemus etiam huiusmodi fortificare addendo yerā pigrā benedictam yerā logodion ꝛ similia scōm exigentiā. Vtis ergo vtere in febre leui: aut parum distante a pura acuto in multum distante.

¶Adiuuantia autem ad digestionem sunt sicut syrupus acetosus permixtus cum aliquantulo de geleniabim: aut syrupus acetosus de radicibꝰ. Et post septimū sicut decoctio absinthij. est enim iuuatiua subtiliatiua materiei et confortatiua stomachi. ꝛ similiter aqua feniculi et aqua apij cum syrupo acetoso; ꝛ si pertransit decimūquartum

tunc non malum est dare in potu trociscos rosatos et minores.

¶ ℞. syrupi acetosi simplicis. ℥.ſ. mellis ro. co. ℥.v. misce cū aqua endiuie: ⁊ aqua zucb. Ite ꝓuenit syrupus acetosus de radicib⁹ ꝓcedente magis digestione: et premissa euacuatiõe. Ite decoctio absinthij post septimũ: ⁊ post manifestã digestionez iuuat subtiliãdo materiã et confortãdo stomacbum ante digestionẽ nocet vt inferius in emitriteo: ⁊ filr post digestionẽ ⁊ aliquã minorationẽ ꝓuenit apij et feniculi aqua ⁊ bmõi aperiẽtia: ⁊ possunt misceri cum syrupo acetoso. ⁊ si pertrãsit decimũquartũ nõ est malũ addere trociscos ros .minores. ſ. breuis descriptionis qui cõuenĩũt. tunc confortando quadã stipticitate quorũ administratio nõi est conueniẽs nisi post digestionẽ et minorationem.

¶ Si autem egritudo prolongatur non inueniemus excusationez quin demus ea que sunt: sicut trociſci de eupatorio et decoctio eius et calefactio partium hypocundriorũ est huius generis: et emplastratio, miracb: eorum iterum cum eis quo digerunt et maturant et mollificant tensionem cum venerit illic. Eum ergo scieris ꝙ digestio iam aduenit: tunc euacua ⁊ ꝓuocat non cures.

¶ Hic ostendit quid faciendũ sit: cum bmõi tertiane prolõgantur multũ: scz ad duos menses supra: quia tales malignãt membra nutritiua ea opilando debilitãdo ⁊ multiplicando in eis superfluitates iam forte errante digestiua epatis, vnde est timor de ydropisi. dicit eñ in boc canone vtẽdũ esse trocisicis de eupatorio ⁊ decoctione eius: ⁊ debemus etiã calefacere partes byppocũdriorũ: ⁊ emplastrare miracb cũ bisque digerũt. ſ. ad benignũ reducẽdo id qõ põt reduci ⁊ maturãt disponendo ad euacuationẽ ⁊ mollificãt tensionẽ miracb si fuerit resoluẽdo que in eis de bumoribus ⁊ ventositatibus continent. dabimus ergo trociscos de eupatorio disperatos cum syrupo suo: aut forte reformatis in pillulis: ne forte disperati cum syrupo sint nimis aboiabiles: aut forte faciem⁹ decoctionem supplentẽ vicem trociſci ex eupatorio scolopendria cuscute tamariſco ⁊ filib⁹. Syrupus autẽ mirabilis in bis casib⁹ est syrupus acetosus diarodon descriptiõe Mesue quẽ potes disperare cũ aqua absintbij ⁊ eupatorij. Calefactio autẽ de qua supra fiat cũ oleo de absintbio de spica fomentãdo scz partẽ lesam cũ filtro in bis infuso quã põt sequi vnctio ex eisdẽ miscendo secũ aliqd absintbij spice. squinãti: calamenti ⁊ similiũ: addendo ceraz et parũ aceti ad penetrandũ. Et de prestantibus est succus eupat. cum quo põt fieri vnctio ⁊ fomentatio: aut singulariter: aut cũ supraſcriptis miscendo. Tua aũt interest bmõi diuersificare ⁊ scõm feb. exigentiaz: et scõm membra nobilia lesa. scz epar aut splenẽ: aut stomacbũ: aut plura simul. Cũ ergo scieris quod digestio iam scz perfecta euenit: tũc euacua scz pbarmaco exoluentes ⁊ prouocatiuis: ⁊ nõ cures tñ. scz de alteratione: aut digestione quantũ de euacuatiõe. Aliter et nõ cures: idest nõ dubitanter euacues soluẽdo: sicut forte feciſti ante perfectã digestionẽ. nam perfecta digestiõe buiusmodi cõcedunt securius quia ex parte digõnis nõ põt sequi nocumẽtum.

¶ Et de euacuatiõibus bonis eis est vt sumantur yerepigre. z.v. succi lactuce et eupatorij ana. ℥.iij. seminis apij mirabolanorum citrinorum lzebulorum ana. ℥.v. turbith. ℥.vij. fiant pillule ex eis cũ aqua apij: ⁊ sit dosis eius. ℥.ij.

¶ Hic ponit primo quasdaz medicinas solutiuas scõo ponit canonem et secundũ illius sniam ponit quasdã alias medicinas. ibi scõa. (Et fortasse est necessaria). in pria parte ponit duas medicinas: quarum prima est ista. ℞. yerepigre scz cõmunis que yera simplex appellatur: ⁊ fit ex octo rebus: et dicitur yera quasi sacra et pigra amara: quã ponit Auicen. quinto canone. ⁊ Gal. vij. terapẽtice: ⁊ manifestum est quod be pillule sunt magis solutiue flegmatis quã colere: et reliqua q̃ dicit nota sunt.

¶ Et de illis est decoctio bona inuentione nostra. Recipe eupatorij absinthij mirabolanorũ lzebulorũz ana. ℥.v. seminis melonis seminis cucumeris et citrulli: seminis apij polipodij suchaa bedeguar omnium ana ℥.ʒ. turbith. ℥.j. cassie fistule. ℥.vj. passularuz enucleatarum. ℥.xx. ficuum. decem numero sebesten numero triginta. geleniabim facti cum rosis perficis pondus. ℥. quindecim decoquantur omni secundum descriptionem huius. Et sumat de ea cadus magnus in qua posita sit siliqua vna scamonee.

¶ Hic ponit secundũ solutiuũ: et est decoctio que vt existimo debet boc modo fieri debemus accipe omnia q̃ ponũtur in bac recepta ꝓter cassiaz ⁊ geleniabim ⁊ cõterere conterenda grosso modo: ⁊ incidere incidenda ⁊ bulire in sex lib. aque vsq; ad cõsumptionem medietatis: aut duarũ partiuz: si vis quod fortius soluat: et coletur bene exprimẽdo cũ qua colatura vel decoctione colata misceat cassie tracte. ℥.vj. geleniabim de rosis perficis. ſ. regiõis illius. ℥.xv. misce de qua decoctione exbibeat ꝓ dosi vna cadus magnus et pondus. iij. ℥. in quo cado ponatur vna siliqua scamonee: et est pondus quattuor grañ. ordei. Suchaa est spina arabica. Bedeguar est spina alba: et sunt similis virtutis. Hic nõ insto in verificatione buiusmodi receptarum. nimis enim esset prolixum. Modus autem verificãdi eos facile elici posset ex questione mea de compositiõe medicinarum.

¶ Et fortasse necessaria est medicina fortis vno modo: debilis alio modo: eius vero fortitudo est secundus hoc quod ipsa euacuat humorem viscosum: sed ipsius debilitas est secundum hoc quod ipsa non euacuat plurimũ vice vna: immo possibile est vt fiat gradatio in ea quare euacuat humorez cuius euacuatio non est necessaria multis vicibus vt non destruat virtutem.

¶ Hic Aui. ponit canonẽ et ꝓtinet tres partes. Primo ponit canonẽ et ipsuz declarat. Scõo ponit vtilitatẽ et ꝓditiões medicine solutiue fm dictum canonem. Tertio describit illas medicinas. scõa ibi (Et bec est medicina que potest subtiliare.) tertia ibi. (Huiusmodi quidẽ medicina.) In prima parte dicit fortasse. ſ. aliquando fore necessariũ fortẽ medicinã: vno modo et alio modo debilẽ: fortem quidẽ euacuantẽ humorẽ viscosum q̃ resistit euacuationi. debilem vero: quia nõ vice vna plurimũ euacuantẽ que medicina est gradatim: et in plurt

bus vicibus

bus vicibus exhibenda ⁊ nō vnica exhibitiōe: sed in pluribus totus bumor superfluus educatur et nō detrabatur virtus. Primo notandū merito dictuz fuisse fortasse siue aliquādo.q; ista medicina nō conuenit: nisi quādo tertiana nō pura multuz elongatur a pura ꝑpter multi ⁊ viscosi flegmatis admixtionē cū colera:sicut est in tertiana non pura pendēte a colera vitellina valde grossa: et maxime quādo adest virtutis debilitas nō tolerātis in paruo tēpore fortē euacuationē. ¶ Secūdo notandū:ꝙ licet duo bumores equalē habeant gradum digestionis in latitudine cōuenientē sue speciei stat vnum esse altero euacuationi imperatiorem:sicut colera vitellina naturali colere comparata:et melācolia flegmati comparata. vnde opz minus paratū paulatine:et gradatim magis euacuari eo qui magis paratus est. ¶ Ex quibus infertur ceteris paribus melancoliā magis gradatim esse euacuandā quā flegma: et flegma quā colerā notā et coleram notam quā coleram naturalem. ¶ Et nota in ista euacuatione bumorum grossoꝝ tardam euacuationem solutiui esse meliorē ꝙ festinā eius opationē. impetuosa nāq; et velox solutio educit partes subtiles grossis remanētibus.

¶ Et hec medicina est que potest subtilia re et aggregare et soluat parū eꝝ:et soluat plurimum eius ex malo:sed parum parum ex malo:et plurimum plurimum ex malo.

¶ Nunc facit qō dictum est.et primo ꝓmittit conditiones medicine dicte.scō infert implicite formam exhibitiōis medicine dicte.secūda ibi. (De decoctiōibus parum.) ¶ In prima parte dicit ꝙ hec medicina potest subtiliare et aggregare: ita ꝙ modicum eius euacuabit et plurimū eius euacuabit.sed parum eius parum euacuabit de būore malo.plurimū vero eius plurimū euacuabit de bumore malo. Prima autē pars sic est intelligenda.hec medicina pōt subtiliare.i.miorare:et subtilem.i.bumorem minorē quādo.s.datur ī parua quātitate.et aggregare: quia conunctim multuz de būore euacuare quādo.s.datur ī magna quātitate:et cōsonat hec expositio textui sequēti.ꝙ parum parū soluit:et plurimū plurimū. Secūdo potest exponi qō hec potest subtiliare.s.būoreꝫ qñ.s. in ea ponerētur aliqua subtiliātia: et aggregare: quia stipticando vnire et vniendo confortare: qñ.s.ponerētur in ea aliqua stiptica: nec mirandum huiusmodi effectus a medicina composita posse produci. ¶ Notandum tamen ꝙ si notum fit paꝝ medicine parum soluere:et multū multū.determinate tamen sunt doses medicinarum cōpositarū scōm virtutes simpliciū ingredientiū medicinas compositas solutiuas quorum ingredientium virtutes a Auesue:et reliquis perquirende sunt.

¶ De decoctionibus vero parum fortasse non facit aliquid.

¶ Hic Auicen. implicite tangit modum et formā cōpositionis et bmōi exhibitionis melancolie cōposite di.ꝙ forsan.modicū ex decoctionibus non facit aliquā operationem. Ex quo infertur ꝙ cum querimus euacuationē bumoris paruam vel magnam non erit exhibenda medicina in forma decoctionis:sed scōm substantiam vtputa in forma pillularum aut electuarij.ita vt detur substantia medicine et non solum forma: aut virtus. Alter ad soluendum etiam parū opoztet dare quātitatem magnam quam stomacbus forte abbominaretur:et boc maxime verificatur in bumoribus grossis et viscosis:difficilis solutiōis: ⁊ ī bis quorum venter nō facile obedit medicini s solutiuis.

¶ Et huius quidem medicina est vt sumatur turbith quātitas.z.℈.et plus scōm necessitatem: et scamonee prope altosugi.i. aut supra id: et conficiatur cum geleniabim predicto et bibatur. Aut sumatur de agar.℈.et scamonea scōm hanc compositionem et conficiatur cum geleniabim predicto et bibatur:aut ponatur in succo rosaꝝ recentium cuius quātitas sit vncia vna. et bibatur aut sirupo ros.et bibatur.

¶ Auicē. describit illas medicinas. et cōtinet tres partes scōm numerum triū medicinarū. quarum prima est. ℞.turbith.z.℈.scamonee altosugi vnuz aut parum plus.et est altosugi pondus triū gra. ordei. Debem' aūt de turbith ponere plus et minus de scamonea quādo tertiana non pura multum distat a pura. Econtra vero quando parum distat et misceatur cū geleniabim.⁊ est vna dosis. ¶ Secūda medicina. ℞.agarici scamonee scōm banc ꝓportionem.i.proportionem borum duoꝝ inter se et euacuet de flegmate et colera scōm exigentiam colere non pure.poterimus ergo accipere agarici.ℨ.ij.scamonee altosugi vnū aut circa: et similiter misceantur cū geleniabim et bibātur. Aut tertio bmōi permisceātur cū succo rose recentis cuius quātitas sit. z.ſ. aut cū sirupo rosato et bibatur:et bec vltima ꝓmixtio magis valet in tertiana nō pura parum distante a pura ꝓpter succum ro aut sirupum ros.magis infrigidantem et coleram euacuantem. ¶ Sed bic nota ꝙ in tertiana non pura colera et flegma ex quibus facta est colera citrina aut vitellina sunt redacte ad vnam formam. ideo bonum est vt be medicine solutiue in quarū cōpositionem ingreditur turbith scamonea et similia:sint fermentate:et per fermentationem redacte ad vnam formā et ad vnam proprietatem electiue euacuantem coleraz et flegma. In emitriteo vero cuius colera et flegma nō sunt redacte:ad vnā formā melius est vt non sint fermentate:vt scamonea euacuet colerā:turbith flegma: et de bac materia dictū est quātū opportunū est ī questione mea de cōpositione medicinaꝝ in fine. In tertiana nō pura priusq; ponātur intētiones iuxta Auicē. cōsideretur ꝓpinquitas pure ad non purā et eius elongatio scōm pluris: aut pauciorīs:grossioris:aut minus grossi flegmatis admixtionē cum colera:et scōm boc cura diuersificetur tam ex parte sex rerum non naturalium quā in regimine medicinali. ¶ Cura itaq; tertiane non pure exigit nouem intētiones. Prima est debitum regimen sex rerum: qō minus debet ad frigidum et bumidum declinare quā in tertiana pura.et tāto minus quāto est magis distans a pura:et tanto cibus ⁊ potus debent esse magis abstersiui:incisiui ⁊ subtiliatiui quāto magis distat a pura. et dieta z.eē grossior in nō pura ꝙ ī pura:itavt a ꝓncipio comedātur pullisatis grossi.et quāto magis ꝓcedit versus statum dieta subtilietur. et in die paroxismi non conceditur cibatio: et in cibis eorum fit aliquid qō abstergat subtiliet et incidat et calefaciat parū:sicut passule zuccbarū:aut sint decocte radices apij et feniculi. Secunda intentio est lenitio cōplenda tam clisteribus quā medicinis sumptis per os que debent esse efficacioza et magis

abstergentia q̄p in tertiana pura. ¶ Tertia intentio est flebotomia cuius secundum plurimum est ma/ ior necessitas q̄p in tertiana pura: quia est morbus magis repletionalis. ¶ Quarta intentio est digestio complenda a principio cuz minus abstersiuis subtiliatiuis et incisiuis ac aperitiuis: postea gradatim huiusmodi aperiantur sicut a principio sirupus acetosus simplex cum melle rosato. postea sirupus acetosus duarum radicum: postea radicuz quinq̄. et in aquis a principio: aqua endiuie: postea aqua cal'. ve. et absintij. postea aqua feniculi et apij. ¶ Quinta est euacuatio cū solutiuis sepe reiteranda vt paulatim materia digeratur et paulatim euacuetur: et vbi non multum distet a pura aloes lotus obtinet principium. Sed vbi multum distet per multam flegmatis mixtionem cuz aloe miscetur parum turbith vel agarici cū suis correctiuis et dentur pillule elephangine pillule stomatice ⁊ similes. et si fortioribus opus esset dentur pillule aggregatiue: aut diyasinico. in parua dosi: aut solutiua posita in textu. et hic est opus medicina forti debili iuxta textuz. Esto tamen memor vt in hac et in omnibus febribus et alijs egritudinibus diuturnis ne inter vnam euacuationem et aliam tempus interponat' in quo ab omni re medicinali desistendum est: ne natura terreatur et fastidiatur a continuo vsu medicinarum: et etiam ipsa posset facere crisim si expedierit. omnium enim natura operatrix: medicus vero minister ⁊c. ¶ Sexta est prouocatio urine et sudoris cum fortioribus ⁊ calidioribus q̄p in tertiana pura in quibus gradati augmento procedendum est ꝓpterea fricationes i ea optime sunt. ¶ Septima est vomitus prouocatio ⁊ maxime post cibum si natura ipsum tentauerit est enī valde conueniens ad euacuationem flegmatis cuius plurimum in stomacho congeritur et colere: q̄ a hristi ad stomacum mediante meatu ad ipsuz terminato deriuatur. ¶ Octaua est cōfortatio stomachi et epatis: et eorum discrasie alteratio: maxime quando prolongat'. est enī timor deydrope. ¶ Nona est accidentium correctio. Si vero tertiana non pura penderet a colera minoris fame vtrunq̄ regimen debet esse magis humectatiuum: et intendendum est cū his q̄ colerā et melancoliaz respiciunt.

¶ De febre causon: ⁊ est illa q̄ noiatur faricos. Capitulum quadragesimum.

Thamperius. Est inflammabile tabida succensa cōtinua febris estuosissima: q̄ necq̄ medicis necq̄ languētibus sertē tenens. In his namq̄ lingua arida et nigra a p̄mordio vellicatio ventris ingens: et sitis intolerabilis: atq̄ vigilia: et q̄ñq̄ delirium. primum igitur ipsi consolādo ⁊ suadēdo opz inherere. Cum vero ad vrine p

CAuson est secundum duos modos. aut enim causon est colerica: et est causa in ea multitudo putredinis: aut intra venas corporis totius: aut in venis que sequunt partes cordis proprie: aut in venis partiuz oris stomachi aut in epate.

¶ Aui. in parte p̄cedēti determiauit de tertiana in terpolata q̄tinua ꝓportionali i p̄nti parte determinat de causone dicta a caumate idez sonāte q̄ incendiū latine. or aūt faricos quasi feb. incēsiua. Diuidit' hoc cap'm in ptes tres. in p̄ia ponit species ⁊ quedā alia. in scōa ponit signa. i tertia curā. scōa ibi. (Signa el'). tertia ibi. (Et cura tertiane) Prima in quinq̄. in prima ponit spēs el' scōm cās eius: in scōa ꝓparat causonē tertiane ponēs duratione. in tertia ponit q̄ corpa sunt paratioza ad incurrēdū causonē ⁊ magis ledi ab ea ⁊ min'. in q̄rta ponit dictū hip. In q̄nta modos termiatiōis. scōa ibi (Et q̄ñ causon) tertia ibi. (Et senib' quidem) quarta ibi. (Et hyp. q̄dē dixit). quinta ibi (Et pluuentuz fuerit fi gna concoctio nis: et pubescit egritudo: tū d mum est contē tiose instandū ad dfrigidea po tum peruenendum est: n si ex eis q̄ dicti sunt aliqua p bibeant: quo minus aq̄ frig da prebeatur In causo nāq rigore aduēta te soluitur egritudo.

rimū). Pria in duas. in prima declarat causonē colericā: ⁊ est vera. scōa declarat causonē flegmaticā et est nō vera. scōa ibi. (Aut flegmatica). In p̄ia dicit q̄p causon est duplex. quedā colerica ⁊ est eius cā multitudo putredis cole: aut intra venas totius corpis. scz magnas ⁊ paruas: aut in venis q̄ sequūtur partes cordis ꝓprie. i. q̄ sunt in suba ꝓpria cordis: aut in venis partium oris stomachi aut in epate: aut in venis epatis.

CAut flegmatica et fit ex flegmate salso putrefacto in venis que sequuntur partes cordis: sicut dixit hypo. in epidimia et nō fit flegma salsum: sicut sciuisti: nisi ex aquosita te flegmatis cum colera acuta. Est ergo colera que putrefit aquositas permixta aquositati plurime.

¶ Hic declarat causonē flegmaticā que fit a flegmate salso iam putrefacto in venis que sequūtur partes cordis siue in venis mēbrorū cordi primorū: sicut oris stomachi epatis ⁊ pulmonis: sicut dixit Hypoc. in epidimijs. scōo dicit q̄p nō fit fla salsum sicut sciuisti: prima primi cap̄. de humoribus: nisi ex mixtione flegmatis aquosi cū colera acuta. tertio infert q̄p colera q̄ putrefit est aquositas permixta aquositati plurime.

CEt quoniam causon vehementioza habet accidentia quam tertiana oportet vt sit breuioris spacij quam ipsa.

CIn hac secūda parte cōparat causonē tertiane dicens quia causon est seuiorū accidentiū quā tertiana oppz̄et vt sit breuioris spacij quā ipa natura nō potente diu fortē morbū tolerare. quito affortismo. affo. vij. Quicūq̄ a tetano appbēdunt.

Contra. sequitur causonē esse breuioē effimera cuz habeat seuioza accidētia quā effimera. consequēs est falsum. Preterea reperit' tertiana vnius paroxismi que est breuioz causone. Respōdet' rationem Aui. nō cōcludere nisi ponātur cetera paria preter cōparata: et que ad cōparationē sequūtur: et hec fuit intentio eius hic cōparātis tertianā causoni.

CEt senibus quidē paruz accidūt febres causonidis et cum accidūt eis pereunt: quoniam non fiunt in eis nisi causa valde forti. Amplius eorum virtutes sunt debiles. in iuenib' vero et pueris plurimū accidūt: ⁊ est in infantibus leuioz propter humiditatem eorum: et quandoq̄ est in eis cum profundatione somni propter eleuationem vaporum ad caput.

¶ Dicit q̄p senib' raro accidūt fe. causonis. cui' cā est: qz sunt natura frīdi. idē br' affortismo. pria particula. affortismo. xiiij. Qui crescūt. ꝓpter hoc senibus nō fit' acute febres fiūt. frīdū em̄ corp' habēt. ¶ Scōo dicit q̄p cū accidūt eis pereūt: qm̄ nō fiūt in eis nisi a valde forti cā. Cui' rō est. qz egrotāt in ꝓtrariū sue cōplexiōis q̄ est cā valde calida: ⁊ eoz vtutes sunt debiles. ¶ Tertio dicit q̄p causon est leuioz in infantib' q̄p in reliq̄s ꝓp būiditatē sue ꝓpīonis optie resistētē exiccationi apte fieri p causonē. ¶ Ultimo dicit causones in eis fieri: q̄ñq̄ cū ꝓfunditate somni pp eleuationē vaporū ad caput sua mītitudie opīātiū: ⁊ fortissimo tantū eleuātur vapores colici ⁊ salsi q̄ rōne sue acuitatis sunt apti facere vigilias: imo sanguinei et flegmatici: quāuis necq̄

uis neq̄ sanguis neq̄ flegma putreat.

¶Et hypocras quidem dixit q̄ si alicui accidit in febre causon tremor: tūc permixtio mentis soluit ab eo tremorem.

¶In p̄nti pte ponit dictū hypo. scō x̄ificat ipm scōa ibi.(Et sic'e).In p̄ia pte dicit hipo. dixisse.s. vj. affor̄ismor̄.affo.26.Quibuscūq̄ i causone tremores fiūt.Ite.iiij.affor̄ismor̄affo.lvij.nō cōit habito.A spasmo ⁊ tetano bito feb.acuta supueniēs soluit egritudinē.Nō si alicui accidat i feb.causon tremor.tunc p̄mixtio mētis soluit tremorē. ¶Notandū p̄io q̄ per p̄mixtionē mētis debem⁹ intelligere quācūq̄ corruptionē sensus interioris. ¶Notandū scōo q̄ per tremorē debem⁹ intelligere non solū tremorē p̄prie sumptū:imo quācunq̄ neruor̄ passionē maxie a cā frigida p̄tingētē: sicut accidit in causone:⁊ in alijs febrib⁹ in:q̄bus p̄pter caliditatē febrilē materie frigide liquefacte fluūt ad neruos:⁊ causant tremorē ⁊ spasmū ⁊ paralesim: ⁊ similes neruor̄ passiōes.p̄mixtio autē mētis seq̄ns caliditatē ⁊ vapores acutos calefactētes notabiliter cerebrū ⁊ neruos resoluit tremorē.i. est signū resolutiōis tremoris.quia resoluūtur materie facientes ipm per caliditatem fortē, febrilem.

¶Et sic'e est vt sit illud: qm̄ cerebrū calefit valde ⁊ calefiūt nerui:⁊ est sic'e vt sit causon: et sit p̄mixtio mētis et resoluat̄ ab eo p tremorem propter expulsionē materierum ad neruos.

¶In hac parte Aui.x̄ificās affor̄ismū.di.est sic'e.i. verisic'e:vt sit illō.i.resolutio tremoris:qm̄ cerebrū calefit valde ⁊ nerui calefiūt. quapropter materia factēs tremorē resoluitur ab eis. scōo dicit q̄ est simile vt sit in aliquo causon:⁊ p̄mixtio mētis ⁊ resoluatur ab eo p tremorē pp expulsionē materier̄ ad neruos:⁊ hanc sniam voluit Ga.vj.affo.affo.xxvj. Quibuscūq̄ in causone tremores fiunt alienatio soluit.⁊ pōt cōfirmari p affor̄ismū.lviij.q̄rte particule.A causone habito rigore supueniente solo fit et hoc est verū sequētē sudore:vel aliqua alia euacuatione:vt sumit̄ in q̄nto de accidenti ⁊ morbo:⁊ hic per tremorē intellige rigorem.

¶Et plurimū quidem consumitur cum vomitu et solutiōe vētris aut sudore aut fluxu sanguinis narium.

¶Nunc Auicē.ponit crises causonū.d. illas cōsumi scōm plurimū vomitu:solutiōe ventris:sudore vel fluxu sanguis narīū.Dixit aūt scōm plurimus cū possint aliq̄n termīari per insensibilē resolutionem.terminātur aūt rarissime per vrinā aut crisi p mutatiōis:sed frequēter terminant̄ per fluxū ventris:deinde per sudorē.tertio per vomitus.quarto per fluxū sanguinis narīū.quinto insensibiliter.

Pro noticia dictor̄ in hoc ca. circa p̄īcipiū tria sunt intelligēda P̄imū vtrū causon pēdeat a colera vel a flegmate salso.scōm vtrum sit possibile ipsum esse nō putridum.tertium vtrū materia eius contineat̄ tm̄ in locis:de quibus Auicē.fecit mentionē.

Pro horum dubior̄ decisiōe p̄mittēdū p̄imo:q̄ causon dupl'r accipitur. P̄rio cōiter vt significat quācunq̄ febrē vebemētis incendij:sicut sonat eius q̄d nois:⁊ sic aliq̄n sumit̄ ab Ysaac.⁊ in.vij.viatici:⁊ Ga.ij.de differentijs febrīū.ca.iij. ⁊ ab Auerro.vij.colliget. cap̄. de cura febrīū sinocharū.scōo p̄prie ⁊ significatbrē que in caumatizādo supremū obtinet gradus quā Auerro.eodē.vij.c.de causone vocat incēsiuā. ¶Secūdo notandū q̄ materia posset cē fortis caumatis dupl'r. vno mō merito sue naturalis cōplexionis:⁊ hoc mō colera inter oēs alios hūores obtinet p̄cipatū.est em̄ ceteris calidior.p̄ia p̄mi. Scōo mō ratione loci.⁊ hoc mō que p̄tinet̄ in mēbro calidiori est magis incēsiua. ¶Tertio notandus q̄ causon ,p̄prie sumpta descriptiue est febris maxime incēsiua pendēs ab hūore supme calido ebulliēte in partib⁹ cordis:aut mēbris sibi p̄ximis cui⁹ tepor inter eius excrescētias est occult⁹ ex q̄bus sequitur causonē ,p̄prie sumptā esse colericā siue colera sit naturalis siue nō naturalis. Cōiter ūt sumptā posse a flegmate salso:⁊ ab alijs hūorib⁹ notabiliter calidis pēdere:sicut a melācolia genita per adustionē sanguis.Ite per adustionē colere. ¶Descriptio causonis cōiter sumpti vt non differt a febre sinocha est febris incēsiua pēdens ab humore notabiliter calido ebulliēte:⁊ i partib⁹ cordis et in mēbris sibi vicinis:et hoc mō sumpta ꝓuenit sinoche:q̄ si voluerim⁹ eā a sinocha differre addamus huic descriptiōi cui⁹ tepor inter eius excrescētias est occult⁹.Sinocha ei nō hz hmōi excrescētias fz ꝓportionē aliquā diem sequentē suā formā specificam:sicut habent ceteri humores.

Et herbis patet respōsio ad p̄imū dubiū. Auicē.tamē fecit solū mētionē de causone pendēte a colera vel a flegmate: eo q̄ frequētius ab his duob⁹ hūorib⁹ ptingat licz cōtingens a flegmate salso nō sit p̄prie causon. ¶P̄ro respōsione ad scōm dubiū tenēda est hec cōclusio: q̄ hz causon nō verus posset ab hūore nō putrido: sed solū ebulliēte absq̄ putredie cōtingere. causon tamē verus pēdet ab hūore putrido. ¶P̄ria ps cōclusiōis probatur.pōt.cm̄ sanguis ebullire nne putredine et facere sinochā nō putridā: igit̄ ⁊ colera pōt ebullire sine putredie et facere causones. tenet cōsequētia:cū colera sit magis parata ebullitiōi q̄ sanguis.quia calidior:⁊ minus apta putrere:q: sic ca:hoc etiam est de mēte Auer.vij.colliget. ¶Scōa pars cōclusionis ,pbat̄:q: causon verus obtinet supremū gradū caliditatis inter febres ex superius dictis.ergo fit tm̄ ab humore putrēte cum humor nō putrēs habeat diminutā caliditatē in cōparatione ad caliditatē ipsius putrētis.immo feb.pendens ab humore nō putrēte est media inter effimeras et febres putridas de mente autor̄. ¶Sed p̄ responsione ad tertiū tenendū q̄ causon verissim⁹ obtinēs supremū gradū in latitudine causonū pēdet a materia putrente in venis totius: sed maxie in venis cordis et sibi p̄ximis. In scōo gradu est que pendet a materia putrēte in venis cordis tm̄. In tertio gradu que pēdet a materia putrēte in venis p̄ximis cordi:sicut in venis gibbi epatis et parte vene cbilis proxima cordi.nam per venas intelligo arterias.febris aūt pendēs a materia putrente in venis distātibus a corde non est dicenda causon.cōclusio probatur.nam cum materia eius putret in oibus venis est magis apta maxime caumatizare.totum corpus:minus tamen cum putret in venis cordis.deinde minus cum putret in venis p̄ximis cordi.Sed que putret in venis distantibus a corde non est factiua tanti incendij. quapropter non est factiua causonis: sed solum continue proportionalis.vtrum autez materia apostemās cor:aut cerebrū.aut mēbruz nobile sibi p̄ximum posset facere causonem est questio dubia apud aliquos:sed indubie tenenda est pars affirmatiua.

¶ De signis eius La.xlj.

Signa eius sunt inseparabilitas et occultatio tepozum: et vehementia accidentium ex asperitate lingue: ꝛ ex citrinitate eius in primis: et ex nigredine eius scõo. Et ex retentiõe sudozis nisi apud crisim. Et vehementia sitis. Inquit Hypocras nisi accidat tussis parua accidentalis: sedat ergo illa sitim. Et videtur vt sit vehementia sitis eozum propter causam pulmonis. ergo cum mouetur tussis parua humectatur: per id quod currit ad ipsuz ex carne molli. Et caliditas in causone quidẽ scõm plurimum nõ est ita fozlis in exteriozibus sicut fozlitudo eius in interiozibus. Et est cõfractio in ea leuioz quã in alijs.

¶ In presenti parte ponit signa: et continet tres partes. in prima ponit signa causonis absolute. in scõa causonis colerice. in tertia signa causonis accidentis pueris. secũda ibi.) In facta autem ex colera). tertia ibi. (Et quando accidit infantib⁹). prima posset diuidi in sex partes scõm ꝙ sex sunt signa. partes patebunt. ¶ Primũ signũ est insepabilitas: idest continuitas feb. et occultatio tepozis. quãuis enim tepescat de tertio in tertiũ illi tepozes sunt adeo remissi vt vix cõprehendi possint: vt dictum fuit superius. et per hoc signũ differt ab interpolatis inter quarũ paroxismos sunt quietes et a continuis proportionalibus: inter quarum ex crescentias sunt manifesti tepozes. Si vero textus dicat tepozum cõtinet veritatẽ: quia tempora sua siue hoze occultãtur. nam apud Gale. ij. de differẽ tijs febziũ satis ad pricipiũ causon potest dici cõtinua conclusa distinguibilis in augmastica omotenam ꝛ peraugmasti cã: sicut distinguitur feb. sanguinea et ipsa existẽte augmastica cetera tempora preter augmentũ occultantur propter suam breuitatem. Si autem fuerit omotena cetera tempora occultantur preter statuz. est enim fere tota status si aũt fuerit peraugmastica cetera tempora occultantur preter declinationẽ. Per tempora etiã possumus intelligere partes capitis laterales que in causone occultanť propter vehementem resolutionem et exiccationem illarum carnium que in temporibus apparent. vnde nõ se offerũt sensui tumores naturales in illis partibus consueti. ¶ Secũdum signũ est vehementia accidentiũ ex asperitate lingue superficie ipsius superflue exiccata ꝑ exiccationem facta dum et in equali et ex citrinitate eius in primis vaporibus colericis ad ipsam peruenientibus ipsam citrinãtibus: sed postea denigratur per vehementẽ adustionẽ eius. ¶ Tertium signum est priuatio sudozis nisi apud crisim. ꝛ per hoc differt a colerica interpolata in cuius paroxismis secundũ plurimũ accidit sudoz. et etiã in parte a continua proportionali cum in fine excrescentiarum suarũ scõm plurimũ accidat sudoz. In hac vero nunquaz nisi tempoze crisis: quia materia in partibus acute multum distantibus continetur. ¶ Quartum signum est vehementia sitis propter vehementem caliditatem pulmonis et aliozũ mẽbrozum spiritualiũ. Et est modus sitis positus secundo tegni. decimatertia tertij. quarta affozismorum affoz. lvij. Quibuscunqz tusses ficce ꝛ modice prouocate in febzibus vrentibus nõ valde sitientes fiunt. Et merito dicit Hypo. et modice: quia magne propter vehementẽ motũ exiccãtem augerent sitim. Auic. ergo conformãdo se affoz. Hyp. dicit ꝙ sitis in causonizãte est vehemẽs nisi accidat tussis parua accidentalis. i. nõ antiqua: sz nuper facta in causone sedans illam sitim. Et verificans dictũ Hypo. dicit ꝙ. vehemẽtia sitis eozũ fit propter causam pulmonis. scz superflue exiccati. Cũ ergo mouetur tussis parua humectať pulmo per illud qõ ad ipsum currit ex carne molli: qm̃ est in radice lingue. ibidem enim humiditas quedam cõgregatur ex vaporibus ad ipsam peruenientibus qui in humiditatẽ condensati fluẽtes ad pulmonem humectãdo ipsam sedant sitim. licz etiam humiditas posset a capite ad pulmonẽ catarizare que etiam sedabit sitim. ¶ Quintum signũ est ꝙ caliditas in causone scõm plurimũ: nõ est ita fozlis in exteriozib⁹ sicut est in partib⁹ interiozibus. Cõtra. fruſtra dixit scõm plurimuz: quia semp caliditas in causone nõ est ita fozlis in exteriozibus: sicut in interiozibus. ¶ Dicendũ intentionẽ Auicen. fuisse ꝙ caliditas intrinseca in causone magis excedit caliditatẽ extrinsecã quã in tertiana interpolata ꝛ cõtinua ꝓportionali: eo ꝙ materia putrẽs i causone ꝓtinet in venis cozdis: aut sibi primis valde acute distantibus. quapropter vapozes nõ ita facile ad cutim spargunť: sicut i tertiana ꝓtinua in q̃ materia putrẽs ꝓtinet in venis puls primis cuti ꝛ satis a cozde distãtib⁹ in tertiana interpolata in qua materia cõtinet in cute et carne prima cuti. ad qõ facit ꝙ virtus est debilioz in causone ꝙ in tertiana continua. aut interpolata. quapropter nõ sufficit: ita vapozes exterius spargere. Dixit aũt scõz plurimũ: quia aliqñ in crisi ꝓtingit oppositũ materia exteri⁹ sparsa cũ causon sudoze terminať. ¶ Sextũ signũ: ꝙ confractio. i. lassitudo maxie vlcerosa aut apostemosa: est in causone leuioz quã in alijs: scz in tertiana interpolata aut continua: eo ꝙ materia in causone: et similiter vapozes minus spargũtur exterius super membza sensibilia quaz in illis propter causam dictam.

¶ Et i facta q̃dẽ ex colera fozlia fiũt accidentia mala ex vigilijs ꝛ inquietudine et adustione ꝛ permixtiõe mentis ꝛ fluxu sanguinis nariũ ꝛ dolore capitis pulsatiõe timporum et profunditate oculozũ: ꝛ solutione vẽtris cũ colera pura et casu appetitus.

¶ Hũc ponit signa causonis colice. d. accidẽtia mala eẽ fozlia vt vigilias inq̃etudinẽ adustionẽ ꝛ mẽtis ꝑmixtionẽ ꝓpter vapozes vebemẽter calidos et siccos petẽtes caput: ꝛ fluxũ sanguis nariũ: ꝓpter vebemẽtem sanguis ebulitionẽ ꝛ leuigationẽ et venarũ nariũ aperturã. Itẽ dolorẽ capitis potẽtissimũ a caliditate vebemẽti. Itẽ pulsationẽ timpozũ ex eadẽ cã ꝓfundationẽ oculoz sequentẽ vebementẽ resolutionẽ. ꝛ fluxũ vẽtris colere pure: scz in caliditate ꝙ sine mixtiõe frigozis: scz notabilis sed multũ accedẽtis ad naturã igneã. Itẽ parue: qz sine mixtiõe alteri⁹ bũozis ꝓpter colere dñium et maxime vera sunt in cõpatiõe ad causonẽ flegmaticã. Et casu appetit⁹ colera sua caliditate aduręte superficiẽ oris stomachi: ꝛ preter modũ exiccante ramos neruoz descẽdentiũ a cerebzo ad os stomachi ad dandũ sibi sensum. Item ꝓpter raptum colere ad os stomachi forte ad vomitum excitantis et os amaricantis.

¶ Et quando

Hypocrates.

¶Et quando accidit infantibus abhorrent māmillam ⁊ non recipiunt eam: ⁊ corrūpitur illud qđ sugitur de lacte et acetat. ¶Hic ponit signa causonis cum accidit infantibus.d.q infantes cum causonizāt abhorrent māmillam:quia sunt vehementer supercalefacti ꝑm os et stomachum.vnde abhorrēt:quodcunq actu calidum:et desiderant actu frigidum.propterea medici in hoc casu iubent māmillā totā: sed maxime pupillam eius infrigidari cum aqua frigida: et hanc taliter infrigidatam acceptant libenter nisi forte ex alia causa abhorrerent omnem potū. vtputa propter raptum colere ad os stomachi: et similes causas irritantes ad vomitum.

Sed dubitatur vtrum lac in stomacho infantis patientis causonem corrumpatur ad acetosuz.Negatiue arguitur.quia in stomacho eius corrumpitur ad fumosum:ergo non ad acetosum.consequētia tenet.cum huiusmodi corruptiōes sint contrarie: et exigant causas contrarias. Sed antecedēs est Gal'.in cōmento illius aphorismi. Lac dare caput dolentibus malum. ¶Secūdo sic.acetositas causatur a frigido.ergo lac in stomacho causonizāte vehementer calefacto non corrumpitur ad acetosum.consequentia tenet.et antecedens est. G.primo de simplici medicina.et Auicen.secūdo canone. ¶Confirmatur.quia omne acetosum est frigidum:et si fit a re calida genitum sicut est acetū vini. ¶Et confirmatur.quia omnis curatio ad acetosum curatur per calefacientia.vt patet prima quarti.de effimera ex nauseatiua satietate.vtputa per dyatrion pipereon. ¶Tertio aut acetositas illa fieret a calido aut a frigido.sed non a calido. quia tunc magis acetosaretur in stomacho iuuenis causonizātis qua pueri. ¶Item magis hec acetositas fieret in epate qua in stomacho.nec a frigido:quia tunc magis acetosaretur in stomacho senis qua pueri.consequens est contra experientiam. ¶In oppositum est Auicen.

Galenus.

Primo notandum de intentione Auicen.secūdo can.capitulo tertio.q acetositas fundatur in substantia subtili frigida.propterea mixta subtilis substantie frigida scom plurimum sunt acetosa:sicut acetum:aut facile ad acetosum transmutabilia vt lac et aqua ordei. ¶Secundo notandum q de intentione eiusdem acetositas prouenit ex conuersione dulcedinis: cum diminutione caliditatis in eo qđ digeritur.⁊ hoc scom plurimum fit per viam digestionis:sicut in fructibus q ex ponco conuertuntur ad acetosum:sicut appet in vuis piris pomis et similibus. ¶Tertio notandum huiusmodi transmutationē ad acetosum fieri quandoq a caliditate digerēte quomodo fructus a pncipio pontici:sicut poma pira et similia: de quib? supra transmutantur per caliditatem solis: ⁊ etiā per propriam caliditatem digerentem et permiscentem partes aqueas et aereas cum sicco terreo ad acetositatē que acetosa: licet de frigiditate minus habeant quā pontica:ex quibus generantur: aliquando tamē magis infrigidāt quā ipsa propter maiorem penetrationem eorū substātia magis subtiliata. Quandoq vero hec transmutatio ad acetosum fit a caliditate corrūpente:sicut vinū a caliditate putrefaciente corrumpitur in acetosum qđ remanet frigidum partibus calidioribus resolutis:licet remanentibus in eo quibusdā partibus acutis ⁊ magis exacutis a caliditate putrefaciente remanet in eo mordicatio satis fortis. et hoc modo lac ⁊ aqua ordei corrumpuntur ad acetosum tam a caliditate continentis quā a caliditate stomachi. ¶Quarto premittendum caliditatem stomachi naturalem fortem propter multitudinē calidi naturalis:sed non intēsam valde opti me etiā conuertere lac aquā ordei ⁊ similia:facile acetosabilia in bonum chilum.Si vero hec caliditas esset multa et intensa valde quāuis naturalis fortasse corrumperet huiusmodi ad acetosum:sicut econtra ipsa existens multa intensa nec obtusa multo humido corrumperet huiusmodi ad fumosum. ¶Ex his infertur q lac in puero febriente est aptum acetosari propter extraneationem caloris stomachi:et eius obtusionez a multo humido.sed magis in stomacho frigido complexionaliter habente caliditatem diminutā in quāto. sed in puero febriente habente stomachum complexionaliter calidum cum multitudine caliditatis in quāto et in quali corrumperetur ad fumosum: et corruptio ad acetosum:de qua supra non est apta ita fieri in iuuene:cum calor eius non obtundatur humido:sicut calor pueri.sed magis est aptum lac in eo corrumpi ad fumosum.in senibus vero propinquis iuuētuti indicium est medium: sed distantes participantur pueris. ¶Et ex his infertur omnem acetosationem siue naturalem siue preternaturalem fieri a caliditate aucta:aut diminuta: non autem a frigiditate pura.Cuius ratio efficax est. qa si fit naturalis fit a caliditate digerēte.si vero preternaturalis fit a caliditate corrumpente.videm? enim lac citius corrumpi ad acetosum in continēte calido q frigido:vtputa in estate q in hyeme.

Et ex his facilis ē solo ad rationē suadentē oppositū.nā manifestuz est ex notatis in qstione in aliquo puero lac corrūpi ad acetosuz in aliquo ad fumosuz:nec hoc ē ptra mētē.G.in loco ibidē allegato. ¶Et silr ptz rnsio ad scom.Et cū auctoritates dicūt acetositatē fieri a frido nō ē intelligendū q fiat a friditate pura:sed a calitate diminuta. Iz tn ꝑm plm corruptio ad acetosuz fit,curāda cū calis. ¶Et silr ptz ex dictis rnsio ad vltimū. ¶Et ad confirmationē dr chilū i epe posse corrūpi ad acetosuz tā merito dispōnis ipi? q merito dispōis epatis ipz trāsmutātis cū calitas ei? est notabilr diminuta i qto et in qlit.vn fit acetosum frequēter in eo generatur:sicut in eo vehemēter supcalefacto:et ex chilo valde calido vel ad fumosum corrupto hūores adusti et fumosi generantur.

¶De cura causonidis. Cap.xliij.

Et cura tertiane pure.

¶In presenti parte Auicen.curans causonem ponit curam eius a principio vsq ad declinationem. secūdo curat ipm in declinatione. sco ibi. (Et in fine eius da in potu.) Prima in duas.nam primo ponit canonem attendendum in cura eius.in secunda parte pro cura accidentium remittit nos ad loca superiora:et cū hoc aliqua ipsorum curat.secunda ibi.(Et cura accidentium eius superflua.) Prima diuiditur in septem partes scom qđ septē sunt canones.partes patebunt.Primus canon.Cura causonis est cura tertiane pure:intellige de causone a colera pēdēte.probatur. quia eadem est causa vtriusq.s.causonis et tertiane tam continue q interpolate: qa eadem materia colerica. Unde eedem intētiones exiguntur in vtraq: et non est differentia illarum

nisi scom magis et minus. Causon autē pendens a flegmate multum assimilatur in cura tertiane non pure cum materia vtriusq; sit ex cōmixtione colere cum flegmate. licet i colera nota magis dominetur flegma quā in flegmate salso.

¶Et cum indiget euacuatione: sicut cum illis que dicta sunt: tunc festinatio est melior. Cōplemētū vero est apō digestionem.

¶Scōs canon. cū indiget euacuatiōe cū illis aut sibꝫ: que dicta sunt in cura tertiane. tunc festinatio et festina euacuatio est melior quam in tertiana cum pendeat a pluri materia ⁊ magis furente quā tertiane. secundo dicit qō cōplementū. i. completa euacuatio que dicitur eradicatiua fiat apō digestionem. i. materia digesta. et hoc est verū nisi materia sit valde furiosa. nam in eo casu oportet eradicatiue euacuare iuxta posse etiam ab initio.

¶Et non flebotomet. forte ei inflāmabit eos: et forte iuuabit eos: si fuerit illic turbiditas et rubedo.

¶Tertius canō. qō causonizans nō flōmetur ꝑm plurimū. forte ei flebotomia iflāmabit eos perducendo ad humorū colericorū ebullitionem: et forte iuuabit eos. et si fiat illic tenebrositas et rubedo. i. vrina rubea grossa significans coleram facientem causonem: aut etiam flegma salsum eē sanguini cōmixtum. appellauit autem ipsam turbidam. qz quādo est mixtio sanguinis color vrine cum a citrinitate tendit in rubedinem opacā siue obscuram attestatur sanguini. hoc autem raro est quare raro in causone competit flebotomia. ꝑm plurimuz ei causones fiunt in valde colericis. in quibus est parum de sanguine parum ꝑmixto cū colera. raro itaq; in causone competit flebotomia siue pendeat a colera siue a flegmate salso.

¶Verū indiget subtiliatione et regimine vehementioze et infrigidatione actu eiꝰ qō ipsi sumunt.

¶Quartus canō. verum indiget subtiliatiōe. i. vt medicus subtiliter se gerat i cura causonis. est ei egritudo valde periculosa. Aliter subtiliatione. i. dieta subtili et magis subtili quā in tertiana pura interpolata: aut continua cum sit seuiorum accidentium et velociozis terminationis. et indiget regimine vehementiozi. s. infrigidatiuo: vt non solum sumat: sed etiam exterius frigida applicent: et in frigidatione actu eius qō sumunt. debent ei esse actu frigida ⁊ potentia. nam multo maiozem exigit infrigidationem quā tertiana.

¶Et cū times casum virtutis est necessariū cibare eos quāuis nō appetant et prozie in eo ex quo resoluit res plurima: multotiēs enim aduenit eis bolismus propter priuationem sensus.

¶Quintus canō. cum times casum virtutis est necessarium cibare. quāuis non appetant: ⁊ prozie est cibatio necessaria in illo in quo resoluitur res plurima. s. ex spiritibus et humoribus: et ex humido substantifico: sicut sunt colerici habentes humores et spiritus subtiles et pozos latos ⁊ os stomachi debile. Multotiens enim aduenit bolismꝰ qui fit in eis propter priuationē sensus oris stomachi sequentem caliditatem adurentē exiccantem et indurantem superficiem oris stomachi: et neruos qui descendunt a cerebzo ad os stomachi ad dandum sibi sensuz. hoc enim posuit supertus causare bolismum qui est fames membrozum stomacho cibum retinente.

¶Et indigent lenificatione in principio fortiozi.

¶Sextus canon. et indigent lenificatione. i. ventris lenitione in principio fortiore. s. quā tertiana eo qō venter in causone est magis stipticus ꝓpter maiozem caliditatem resoluētem et feces exiccantem. Debent enim hec lenificantia dari in maiori quātitate. et cum hoc frequentius iteranda sunt ⁊ humectanda siue sint clisteria siue sumpta per os et cum hoc sunt magis infrigidātia et humectantia sicut sunt clisteria cum decoctione matrum violarum in quibus ponatur succus anguric cucurbite oleum violatum parum cāphore. et etiā cassia. Et similiter lenientia per os sicut mana cassia cū decoctione prunorum tamarindorum violarum ⁊ similium. Gentilis dat. ʒ. iij. sirupi violati cū modico mucillaginis psilij: qō est conueniens si vēter sit facile lenibilis. et hec nō solum dantur ad educendum superfluitates stomachi et intestinorum: sed ad infrigidādum et prohibendum ne materia conuertatur ad aliqō membrum nobile.

¶Et indigent curationibus febris acute predictis secundum omnes species narratas.

¶Hic ponit septimum canonem. secundo deseruiens. secunda ibi. (Et quandoq; ꝓueniens est.) In prima parte dicit qō indigent curationibus feb. acute scom omnes species narratas q̄ sunt sex de qb' supra in capitulo feb. acutarum. extinguitur nāq; caliditas vehemens in feb. acutis cum infrigidatione aeris. secundo cum infrigidatione cibi. tertio cum epithimatib'. quarto cū medicinis sumptis. s. aquis sirupis et similibus. quinto cum his que tenentur in ore. sexto. cum clisteribus.

¶Et quandoq; cōueniens est vt dormiāt apud tepozem paruum feb. super aquam tamarindorum. Et quandoq; ponit in ea parum et cāphore et diligitur eis sirupus acetosus aut emulsio semis portulace aut emulsio seminis enduie. et melon alium est bonus valde. Et sit contentus potatiōe aq̄ frigide secundum qō diximus illuc. Si autem nō fuerit quod prohibeat detur in potu de ea etiam vsq; ad satietatē. Et forte si aduenit eis permixtio mentis et obliuiscuntur petere aquam. quare oportet vt forzbeant de ea paulatim forzbitiones plurimas. et prozie in eo cuius linguam vides siccam.

¶Hic ponit quedam sumenda iuxta quartuz modum infrigidandi. quorum primū. ℞. tamarindorum. ʒ. ij. incidantur ⁊ infundantur in. ʒ. vj. aque ⁊ colentur et exprimantur de qua accipiātur. ʒ. iiij. camphore. gra. iiij. super hāc aquam dormiat tepescente febre. quia tepor cōmuniter est in mane. infrigidat enim lenit ventrē et cor confortat. Concedit enim somnum ne per vigilias virtus medicine dissoluatur. Et quāuis camphora excitet vigilias. secundo cañ. sua siccitate aut suo odore: tamen multo magis iuuat infrigidando et cor confortando. secundum est sirupus acetosus simplex.

et p hunc

et per hunc intellige reliquos sicut sirupum aceto sitatis citri limonis et similium. Emulsiones etiã seminis portulace fri.et bu.in secũdo. Itẽ emulsio se.endiuie et similium sicut se.papaueris sunt prestantes et melon allzin.i.anguria est bonus: et sit contentus potatiõe aque frigide. Scõm qõ dixit superius in cap.de curatiõibus gñalibus feb.putridarũ.illius eñ potus vsq; ad sattetatẽ est virtimusin extinguẽdo. Sed obseruenꝺ octo aut plres de cõditionib⁹ibidẽ positis.nulla eñ est feb.in q̃ ꝓueniat bmõi potus sicut in causone cũ sit reliqs magis incẽsiua. Et subdit ꝙ fortasse sibi aduenit pmixtio mẽtis et obliuiscũtur petere aquã.q̃re os vt sorbeãt.i.cogantur de ea paulatim sorbitiões plurimas.et ꝓprie in eo cuius vides linguã ficcã et arentẽ significantẽ.s.magnum incendium.

¶Et cura accidẽtia ei⁹ superflua cũ eis q̃ diximus in capitulis suis. Et oportet vt caueatur in eis supfluitas sanguinis nariuz. est eñ de eis in quib⁹ magnificatur timor apud eos. Et oportet vt obseruetur anbelitus eorũ et nõ dimittas partes pectoris spasmari. Et opz vt obserues capita eoruz cum aceto et oleo rosa. et sandalis et aqua rosa.et cãpbora et ꝓbis similibus. et embroces cũ decoctiõibus in quibus sunt ea que diximus. Et quãdo fortes sunt in eis vigilie.tunc cura eos ꝛ non est malũ vt in potu des sirupum de papauere etiã et si sit de nigro in huius dispositione.

¶In hac parte supius diuisa ꝙ cura accidẽtiũ remittit nos ad dicta supius.et exẽplificãdo de bis accidẽtibus dicit ꝙ opz vt caueaꝺ supfluitas fluxus sanguis nariũ. Est eñ de eis accidentibus in q̃bus magnificatur timor apꝺ eos. Ego eñ cum nõ possem in causonizãte fluxũ sanguis nariũ cõstringere balneauit ipm in atbesi vsq; ad collũ donec sanguis cõstringereꝺ et rigeret.et eadẽ die sanatus est a fluxu sanguis ꝛ a causone. scõo dicit ꝙ opz vt obseruenꝺ.i.ꝓseruenꝺ eoꝝ anbelit⁹ et nõ dimittanꝺ partes pectorales spasmari ꝓp calitatẽ exiccãtẽ et ꝓtrabentẽ muscꝰos et neruos. Vocaũt fit cũ frigidis et bũtidis applicitis pectori collo ꝛ capitti:sed de boc supius ꝓcessit capm intitulatũ de ꝓstrictiõe ãbelit⁹. Et tertio dicit oportere obseruari capita eoꝝ cũ bis. Rx.aceti.ʒ.ſ.olei ros. aq̃ ros.añ.ʒ.ij.sandaloꝝ.ʒ.ij.cãpbore gra.v.et bis similibus sicut succis infrigidãtib⁹ sicut lactuce et similiũ embroces.et embroces cũ decoctionib⁹ in q̃bus decocta sunt ea q̃ dixim⁹.s.in capitꝰo de dolore capitis q̃ sunt infrigidãtes et bũectãtes ꝓfortantes et somnũ ꝓuocãtes.et ꝓ embrocas intelligе embrocas ꝓpe sumptas ꝛ epitbimata.bec eñ fiũt pro regimine doloris capitis frenesis vereꝛ nõ vere tam ꝓseruatiuo q̃ curatiuo. quarto dicit et quãdo fortes fiunt i eis vigilie cura eos: sed de regimine vigiliaꝝ superius ꝓcessit capitulum. Et subdit qõ pro curãdis vigilijs nõ est malũ vt des in potu sirupum de papauere quãuis sit de nigro qui est magis infrigidans ꝙ sirupus de papauere albo.dosis ei⁹ ẽ ab.ʒ.ſ.vsq; ad.ʒ.ij.bora somni.

¶Et in fine eius da in potu trociscos qui cõueniũt eis sicut sunt trociſci de campbora.et in illa bora conuenit eis sirupus acetosus cum emulsione seminis cucumeris ꝛ seminis endiuie ꝛ semis portulace. de vnoquoq; eorũ sit pondus.ʒ.ij.et sirupi acetosi sit pondus.ʒ.xxv.vsq; ad.xxxv. secundũ qõ videtur.

¶In hac parte superius diuisa curat causonez in declinatione.d.ꝙ tunc deꝺ in potu trociſci q̃ ꝓueniunt eis sicut trociſci de campbora: quorũ descriptionem et vtilitatem vide a Mesue in suo antidotario distinctione octaua.tunc eñ.s.in fine conueniunt trociſci cum antea non conuenirent iuxta determinata superius in fine capituli de generalibus curationibus feb.putridarum.dosis eorum puluerizatorum est.ʒ.ſ.cum.ʒ.ſ.vini granatorum aut acetositatis citri aut arancij.et duabus.ʒ.aq̃ zucbarate aut aque acetose aut aque nenufaris. Et in illa bora.s.in declinatiõe conuenit sirupus acetosus cum emulsiõe semi.cucumeris.semi.endiuie.semi.portulace scõm ꝙ tibi videꝺ dare magis aut minus infrigidantia.ꝛ magis aut minus prouocantia:in maiori aut minori quãtitate. Aut ceñ.tamen ordinat aliter banc receptã dicens ꝙ de vnoquoq; illorum seminum debent accipi.ʒ.ij. de sirupo acetoso simplici a.ʒ.xxv.vsq; ad.ʒ.xxxv.i. a.ʒij.ʒ.vsq; ad.ʒiij.vel cicra.et debent misceri post se.contritionem.et postea exprimi: sed nota ꝙ iste sirupus debet esse longus.non eñ posset apte sumi. Tempore autem nostro bec recepta est sic ordinãda. Rx.se.cucumeris.endiuie.portulace.añ.ʒ.ij. contũdantur grosso modo et infundantur in.ʒ.v. aque calide per duas boras.postea exprimanꝺ: ꝛ aqua illa expressiõis se.illorum misceatur cũ.ʒ.ij. sirupi acetosi simplicis breuis.

¶Et si fuerit illic vẽtris solutio: tunc deꝺ tur trociſci de spodio constrictiui. Trociſci boni. Recipe spodij ro.añ.ʒ.ij.ℱ.croci.sextã ʒ.vnius.se.portulace.se.endiuie añ.ʒ.iij.se. cucur.se cucumeris ana.ʒ.ij. sandal.ʒ.j.ℱ. succi liquiritie:amili.ana.ʒ.j.campbore.sextam.ʒ.vnius.ℱ.Et dosis eius sit dragma.j. Et iterum rosa.ʒ.iij.se.melonis.citruli.cucume.et portula. oiz añ.ʒ.ij.croci. tertiã.ʒ. vnius.cãpbore sextã.ʒ. vnius. gũmi.amili. draganti suc. liquir. añ.ʒ.j.dosis eius.ʒ.ij. Et cum declinat egritudo manifeste: tunc nõ est malum vti balneo:cuius aqua declinat ad frigus. Et illi in quibus magis diligitur balneum ex eis:sunt quorum feb.est ex flegmate salso.

¶Hic curat fluxum ventris in causone.d.qõ deꝺ tur trociſci de spodio constrictiui. Rx.spodij roß.q̃ duo sunt frig.et sic.et stiptica.añ.ʒ.ij.ℱ.croci sextã ʒ.ſ.ad cordis confortationem.se.portulace:se.endiuie que sunt frigi.et bumi.añ.ʒ.ij.sandali frigi. ꝛ sic.ʒ.ſ.ℱ.succi liquiritie amili añ.ʒ.ſ.cãpbore sextam.ʒ.vnius et mediam.dosis.ʒ.ſ. Et iterum alia descriptio. Rx.roß.ʒ.iiij.se.melonis cucumeris citrulli portulace.añ.ʒ.ij.et tertia.ʒ.vnius campbore sexta et medietas sexte.ʒ.vnius. et sunt.xv.grana gũmi arabici amili draganti succi liquiritie. añ.ʒ.ſ.dosis est.ʒ.ij. Cum declinat egritudo:tunc non est malum vti balneo quod declinat ad frigus. secundo dicit ꝙ illi in quibus magis conuenit balneum sunt quorum febr. scilz causon est ex flegmate salso. ¶Notãdũ ꝙ mãifeste declinãte febre ꝛ materia paucificata notabiliter vt nõ ti

meamus agitationē et materie ebulitionē conue/
nit balneū aque declinātis ad frigus:qz tepide ta
li tepiditate qualē babz aqua in quā ipzesserūt ra
dij solis tpe estatis in causone colico ad infrigidā
dūz bumectādū. Sz ī flegmate ꝓuenit balneū alti/
qualiter calidius quo balneo fiat pozozū aptio et
materie resolutio q̄ sua grossitie est ineptioz reso/
lutiōi:cui? nō expectata tāta digone nec tāta ma
terie minozatiōe posset ꝓcedi balneū ī colica q̄ in
flegmatica:eo qō sua grossitie est ineptioz resolu/
tioni:z est in ea timēda agitatio et dilatatio ma/
gis quā in colerica. Et ex bis babeam? cōcozdiam
inter Gal'.negantē balneū in causone flegmatica
tertio regi.acu.cōmen.vltimo.z Aui. bic ꝓcedentē
ipm. Ga.negat ipm añ cōpletā digōnē:aliqñtñ cō
cedit in colerica.z in boc nō discrepat ab Aui.pze
terea nō cōcedit balneū tepidū q̄le ꝓcedit in colī/
ca:sz calidi? tepido z idē sensit Aui. LVRA.

Pro cura causonis in primis me/
morandus est
doctrine Hy.pria affozismoz.affo.vj. Ad vltimas
egritudines ꝛc.z quarto affozismoz. affo.ix.medi/
cart in valde acutis eadē die si expedit.differre em̄
in talibus maluz.cum em̄ causon fit egritudo acu/
ta valde opoztet multū z repente subuenire z mul/
tiplicare remedia absq̄ errore semper seruata vir/
tute:sed principaliter vacare circa intentiones
in quibus consistit vis curatiōis vt sunt digestio
euacuatio extinctio calozis febrilis et acciden/
tium cozrectiuū. ¶ Quibus premissis sciendus qō
cura causonis octo exigit intentiōes. Prima est de
bitum regimē sex rerū nō naturaliū. scōa euacua/
tio.tertia est calozis febrilis extictio. quarta est di
gestio .quinta eradicatio.sexta vrine prouocatio.
septima mēbrozum nobiliū z propzie cozdis con/
fortatio.octaua accidentium cozrectio. Regimen
vero sex rerū iuxta primā intentionem fit excellēter
frig.z bu.z multo magis quam in interpolata aut
cōtinua in q̄ etiā dieta dz esse tenuisz tenuioz q̄ in
tertiana pura z excellenter frigi.z bu.ita vt cibi et
potus sint actu et potētia frigida. Sed cū timea/
mus casum ꝛtutis ꝓpter accidentiū seuitatēz mul
tam resolutionē opoztet cibare illos:z propzie qui
sunt colerici rari in pozis babētes spūs z bumidū
subtile z os stomachi debile etiā si paterent bolis
mū. ¶ Pzo secūda intentiōe.scz euacuatione opz
diligēter considerare an opus sit flebotbomia.q̄
qō cognoscit p vrinā rubeā grossam z babitudinē
carnosam z similia:et in eo casu flebotboma quaz
citius est possibile. licz raro accidat vt in causone
competat flebotbomia cum scōm plurimū cozpo
ra sint colerica quozū sanguis est paucus cui cole/
ra non est immixta:premittatur tamen ventris le/
nitio cum clisteri si fuerit expediēs: deinde sequēti
die poteris minozare cū medicina lenitēte z eligen
te,vt. Rz.floris cas.ʒ.ſ.vel mane.ʒ.ſ.diapzunis solu
tiui aut electuarij de succo roſ. ana.ʒ.ſ.vsq̄ ad.ij.
scōm exigentiā aque decoctiōis tamaridozū vio/
larum quantū sufficit.fiat potio. Si ꝛo nō fit op?
flebotbomia.tunc prima die aut quaz citius fieri
pōt soluendū est cū medicina supzascripta:licet ta
men frequēter colera multū superabūdante: q̄uis
sit mixta sanguini opoztet premittere minozatio/
nem flebotbomie.bec stant in discretione medici.
Procuretur tñ deinceps ventris lenitio saltem cū
clisteribus.vt. Rz.decoctiōis matrū violaruz lib.ſ.
succi cucurbite.ʒ.iiij.olei ro. olei violati ana.ʒ.ij.
cāpboze gra.iiij.salz.ʒ.ij.et tepidum supponatur.
¶ Tertia intentio est extinctio calozis feb.z perfi/
citur sex modis positis in curatiōe feb.acutarū.scz
aeris infrigidatiōe.scōo infrigidatiōe cibi z poz?
actu et potētia.tertio cū epitbimatibus frig.z bu.
equali stipticitate participātib? capiti cozdi epa/
ti et renibus.bec tamē omittēda essent tēpoze cri/
sis et maxime per sudoze.quarto cū syzupis z buic
maxime inter oēs febzes cōuenit potus aque frigi
de.syzupus de papauere de acetositate citri z silēs
et ex aquis aqua nenufaris acetose portulace z si/
miles.oportet em̄ multum infrigidare cum butus
modi frigidis actu z potētia multū intēsis in gra/
du et multiplicatiōe in quātitate. Quod si nō p̄nt
bibere multā aquā semel detur in multis vicibus
inter quas sit mora parua.nā naturaliz fortasse ex/
citaret,caliditatē:quinto cum bis q̄ in oze tenent si
cut angurta acetositas citri z arantij z silia. sexto
cū clisteribus de quib? supza. Et in boc casu aliqñ
ꝓuenit balneū aque fride etiā in statu ad extinctio
nē caliditatis.licz in declinatiōe iuxta textū ꝓue/
niat aque tepide sumptio ad frigidū declinātis in
colerica:sed calidioris in flegmatica. ¶ Quarta in
tentio scz digō perficit cuz oxiz accbara syzupo de
acetositate citri.limonis.de nenufare. et silib? vsq̄
ad syzupū de papauere:sed in flegmatica syzupus
acetosus simplex oxiz acbara cū quibus modicum
syzupi de fumo terre posset admisceri. ¶ Quīta in
tentio est eradicatio perficiēda cū solutiuis de qui
bus supza in scōa intētione. veruz p̄nt solutiua in
flegmatica salsa distēperari cū aqua lactis taz in
minozatiōe quā in eradicatiōe. ¶ Sexta intētio .ſ.
ꝓuocatio vrine pficit cuz bmōi. Rz. syzupi acetosi
simplicis.ʒ.ij.emulsionis se . cōium frig.ʒ.iij. mi/
sce. ¶ Septima intētio.ſ.cozdis cōfortatioz mem/
broz nobiliū perficit cū bmōi. Rz.trocis.de cam/
phoza.ʒ.ſ.acetositatis citri vini granatoz ana.ʒ.
ſ.aque acetose.ʒ.ij. Itē cum triasandalis. ¶ Octa/
ua scz accidētium cozrectio perficitur regendo flu
xum sanguinis narium difficultatē anbelitus frene/
sim vigilias fluxū ventris tam regimīe curatiuo q̄
pbibitiuo. ¶ De feb.sanguinis. Cap.xliij.

Chāperi?.Di
fert causus al
in tabe syno
cbo:qō ille in
putrido sāgui
ꝓsistit:z a pri
cipio absolu/
tiōis vsq̄ fin
vnū babet pa
roxismū. Cau
sus ꝛo inflam
mabile tabid
ꝓflagrat:et te
tio exuscitatus
bz estus imm
nutionē quan
dam:z veluti r
missionē. At f
nocbus ꝓsimi
lis sibi est quo
ad resoluatur.

Ostinatus est gal'.q̄ non fit feb.san
guinis a putredie sanguis: nā san/
guis cū putrefit fit colera et nō est
sanguis. fit ergo tunc feb. colerica
non sanguinem:et fit causon predicta z ter/
tiana:et curat eam cum illa cura.

¶ Postq̄ Aui.in p̄cedēti pte egit de feb. colicis bic
agit de sanguineis:z bz tres ptes. in prima ponit
essentiā feb.sāguiee z spēs ei?.scōo signa.ztertio cu
rā.scōa ibi(Signa)tertia ibi(Intētio ī curatiōe)
in pria pōit opinionē Ga.cū rōnib? suis.scōo ipz
repzobat.tertio pſequit de feb.sanguineis fm opi
nionē ppriā.scōa ibi.(Hic ꝛo fmo eius est)tertia
ibi(Dicam? nūc)in pria pte dicit Ga. opinatum
fuisse nō fieri febzes sanguis a putredie sanguis
qō ꝓbat duab? rōnib?. Pria.nā cū sanguis putre/
fit fit colā z nō est sanguis. fit g̃ tūc feb.colica z nō
sanguinea.tz ꝓña.cū feb.būozales recipiāt denoia
tiōem a cā ꝓūcta. Et istā rōnē pōit Ga.ij.de crisi
z.ij.de differētijs fe. Et ex boc seq̄tur fe.factā ex pu
tredie sanguis eē causonē aut tertianā ꝓtinuā vel
interpolatā:cū p̄ter basnō fit aliq̄ feb.colica.scōa
rō.bec feb.curat cura febzīū colicaz.g̃ est colica.tz
ꝓña.cū vnaq̄q̄ feb.exigat curā ppriā a cura aliaz
distinctā.añs aūt est manifestū.cū Gal'.non distin
guat fe.acutas ī cura.sz oēs ponit ī cura sanguīee
in de feb.ad Glauconem.z.xj.terapētice.

¶ Hic vero sermo eius est contrarius ser/
moni

moni hypo. et contrarius ei qđ est conue-niens. Et plurimū quidē erroris eius est in sermone eius: quādo putrefit sanguis fit colera. Iste enī sermo facit opinari duas i-tentiones: quarū vna est q̄ quādo putrefit peruenit ad hoc vt fiat post putredinē co-lera. Et secunda qđ quando putrefit: tunc fit colera sicut dicitur qđ lignum quando calefit fit cinis.

¶ In p̄senti pte Aui. intēdens reprobare Gal. di-cit q̄ ex putredie sanguinis nō fit feb. sanguinea p̄mo ponit ꝓpositionē q̄ est origo et fundamētus sui erroris ponēs illius ꝓpositiōis duplicē intel lectū. scđo arguit ꝯtra ꝓpositionē scđm illum du plicē intellectū. tertio de intētiōe Hypo. cōcludit cōtra Gal. scđa ibi. (Cōsiderem⁹ itaq̄) tertia ibi. (Uerū vitas sana ē.) In p̄ma dicit q̄tuor. Primū q̄ hic sermo Ga. s. q̄ ex putredie sanguis nō fit fe. sanguinea ē ꝯtrari⁹ sermoni Hypo. et ꝯtrarius et qđ ē ꝓuenies. i. vitati ꝯtrarius. scđm q̄ plurimus erroris sui. i. origo ⁊ fundamētū erroris sui ē i ser-mone ei⁹. i. i hac ꝓpositiōe sāguis qñ putrefit fit col'a. tertiū q̄ iste p̄mo facit opīari duas itētiones .i. hec ꝓpō qñ sanguis putrefit fit colera. pōt br̄e duos itellect⁹. quoꝝ vn⁹ ē: qñ sanguis putrefit p-uenit ad hoc vt fiat post putredinē col'a: ita vt co-lera sit termin⁹ sue putrefactiōis. Secūdus qñ pu trefit tūc fit col'a. i. ita cito sicut icipit putrefieri i-cipit eius ꝓuersio i colerā. quartū est exēplū de li-gno qđ qñ ꝓburit fit cinis. pōt enī hec ꝓpō. lignū qñ cōburit fit cinis br̄e duplicē intellectū. p̄mus q̄ cinis sit termin⁹ ꝓbustiōis ligni sicut dictū ē ꝙ p̄mū itellectū: q⁹ col'a ē termin⁹ putrefactiōis san guinis. secūdus q̄ lignū eque cito sicut icipit com burī icipit eē cinis sicut dictū ē penes secundum itellectum q̄ sanguis eque cito sicut icipit putre-fieri incipit esse colera. ¶ Primo notandum pro declaratione primi dicti q̄ dictū Hyp. ꝯtra Ga. non habemus manifestum in libris. quorū notitia ad nos peruenit. aliqualiter tamen ex dictis suis primo epidimiarū. et in regi. acu. pōt elici ex pu-tredine sanguinis posse fieri febrem sanguineam.

¶ Consideremus itaq̄ in vnaquaq̄ duarum propositionum. Intellectus vero pri-mus est corrupte acceptiōis tribus modis quorum primus est q̄ sanguis quando pu trefit cōuertit subtile eius ad colerā malā et spissum eius ad melancoliā: non ergo cū totalitate sua fit colera. Et secūdus est q̄ illud fit post putredinē: ⁊ nostra considera tio est in dispositione putredinis. Et terti⁹ est: quoniam post illud fit colera. et non sci mus an in ea sit putredo an non. nā pluri-me res putrefiunt et separatur ex eis subti le et spissum et non est in spisso neq̄ in sub-tili putredo: quoniam non est necessarium vt sit putridum id quod generatur a putri do. Fit enim ex putredine qđ nō est putri-dum. Et si generatio eius a putredine face ret putredinē eius necessariā: oporteret vt spissum cinerulentū iterū esset putridum. Esset ergo illic febris melancolica iterum. Hoc ergo est illud qđ facit esse necessarium expositio eius quod primum intellectū est.

¶ In parte presenti intendēs reprobare Ga. opi-nionē arguit ꝯtra ꝓpositionē q̄ est fundamentus sue opinionis. p̄mo scđm primū intellectum. scđo penes scđm intellectū. ibi scđa. (Qđ vero intelli-gitur.) In p̄ma pte dicit Auic. cōsideremus itaq̄ in vnaquaq̄ duarū propositionū. i. cōsideremus ꝓpositionē dictā que ē. sanguis quando putrefit fit colera scđm vnūquēq̄ duoꝝ itellectuū. secūdo dicit q̄ intellectus primus est corrupte acceptio-nis tribus modis. i. tribus ratiōibus. et nō dicit q̄ sit falsus: sed solum corrupte acceptus a Gal. quia dato sicut est veritas q̄ sanguis quando pu trefit tandē transmutet in coleram saltē scđm ali-quā eius partē: nō ꝓpter hoc sequit q̄ ex putredie sanguinis nō fiat feb. sanguinea: immo pot⁹ op positum: quia quādo putrefit et nō est adhuc trās mutat⁹ in aliquē būorē facit febrē: et certū est q̄ il la est sanguinea: q⁹ est būoralis et nō colerica nec melancolica nec flegmatica cū feb. debeat denō-minari a causa ꝓiūcta eius. tertio dicit q̄ primus modus. et p̄ma ratio est q̄ quādo sanguis putre-fit conuertit subtile eius in coleram malā. i. nō na turalem. et spissum eius ad melancoliā. non ergo cum totalitate sua fit colera. Secūdus modus. i. ratio scđa est q̄ illud. i. transmutatio ipsius in co-leram fit post putredinē: sed nostra cōsideratio est in dispositiōe putredis. i. dum actu putret anteq̄ fit conuersus in colerā facit febrē. et certū est q̄ il-la nō est nisi feb. sanguinea vt statim deductū est. Tertius modus. i. ratio tertia est q̄ fit post illud. i. post putrefactionē colera. et nō scimus an illa co lera fit putrida an nō. nam plurime res putrefiūt et separatur ex eis subtile et spissum. et non est in spisso nec subtili putredo: qm̄ non est necessarius vt sit putridū qđ generat ex putrido. fit enī ex pu tredie qđ nō est putridū. sicut acetū generat ex vi no per putrefactionē: qđ tamē nō est putridum. ⁊ fit vermis generat ex putredine: q̄ tamē nō est pu tridus. Et si generatio alicui⁹ ex putredine face-ret putredinē necessariā oporteret q̄ spissum cine rulentum esset putridum. ⁊ per spissum cinerulen-tum intelligit cineritium remanens post putredi nem būoꝝ. Ex quo sequit q̄ cuicūq̄ febri derelin-quenti cineritium post sui būoris putredinē com plicaret feb. melica cum cineritiū illud sit terreū ⁊ melancolicū qđ est cōtra experientiā. hoc est ergo illud qđ facit eē necessariū expositio eius quo ad p̄mū intellectū. Primū inconuenies q̄ sanguis cuꝝ putrefit nō totus cōuertitur in colerā: sed solū ꝑs subtilior et vnctuosa. spissum vero ei⁹ et pars ter-restrior cōuertitur in melancoliā. ergo nō oīs feb. sequens putredinē sanguinis est numeranda in-ter feb. colericas: neq̄ curanda cura feb. colerica-rum. Cuius oppositum dicit Gal. locis allega-tis. s. in de febribus ad glauconem. et ix. terapeñ. scđm inconueniens est q̄ sanguis per tempus pu tret anteq̄ conuertat ad colerā. et in illo tēpore fa cit feb. et certum est q̄ non potest esse nisi feb. san-guinea cum adhuc non fit in alium bumorē trans mutatus. tertium inconueniens q̄ dato q̄ sanguis post putredinē trāsmutet in col'am: stat tn̄ illā co-lerā nō eē putridā: q⁹ nō oē qđ gnāt ex putrido est putridū. feb. itaq̄ pendēs a putredie illi⁹ sanguis nō erit col'ica nec fl'atica aut melica vt manifestus est. ergo erit sanguinea cum sit būoralis.

¶ Quod vero intelligitur secūdo est men-dacium: quoniā putredo est via corruptiōis

¶In parte p:esenti arguit Auic.ꝓtra ꝓpositionē Gal'.penes scōm intellectū.et est ꝙ sanguis quā/ do putrefit.tunc fit colera.i.ꝙ eque cito ficut san/ guis putrefit tūc incipit eē colera:et non datur tē pus neq; instans in quo sit verum dr̄e sanguis pu tret:quin in illo non sit verum dr̄e sanguis est con uersus in colerā:saltē quo ad eius partē subtilez. et hic per colerā intelligit colerā que est actu bñs formā colere.et nō intelligit ꝑ colerā colerā in po tentia aut in causis suis.nā hic intellect⁹ secūdus nō differt a ꝑmo.nā in sanguie dū putrefit:lz ba/ beat formā sanguinis ē colera in potētia cū tādē per putrefactionē in colerā trāsmutet̄. ¶Hoc sic ꝑ/ missio arguit sic.qđ est i via corruptiōis nō est cor/ ruptum: sed sanguis est in via corruptionis. ergo nō est corrupt⁹.ꝛ sic nō ē fact⁹ cola: qr gñatio bui⁹ colere nō pōt esse nisi ꝑ sanguinis corruptionem.

¶Et putredo quidem nō habet tempus ꝛ conuersio sanguinis in colerā non fit nisi in tempore.

¶Hec est scōa ratio.putrefactio sanguis non ba/ bet tēpus:sed uersio sanguis in colerā nō fit nisi in tēpore.ergo putredo sanguinis non est uersio eius in colerā.tenet ꝓña.et maior ē manifesta: qr putredo sanguinis incipit in instanti ita vt nunc nō sit putridus:et immediate post hoc erit putri/ dus:minor nota.quod conuersio sanguinis in co leram exigat tēpus.ꝓbatur:qr ante trāsmutatio/ nem eius in colerā oportet precedere alterationē que exigit tempus.

Contra hanc rationē Aui.instatur: qr sicut sāguis nō putrid⁹ pōt incipe eē putridus.ita sanguis trāsmutat⁹ in coleram.pōt incipere esse transmutatus in cole/ ram.ergo.trāsmutatio siue cōuersio sanguinis in colerā nō magis exigit tēpus ꝙ putredo sangui/ nis. ¶Preterea sicut ante trāsmutationē sanguis ꝑcedit alteratio:ita ante putrefactionē eius pre/ cedit alteratio.būores nāq; sani prius ad putre/ dinē disponūtur quā putreāt. aliter ois alteratio prima in putredinē esset putrefactio: et sic nimia infrigidatio sanguis eēt putrefactio:: qđ est cōtra diffinitionē putrefactiōis. ¶Respōdet̄ ꝑmittēdo ꝙ putrefactiōis siue putrefacti eē sanguis nō da tur primū:sed datur vltimū in quo nō. Sed econ/ tra trāsmutati eē sanguis in colerā dat̄ ꝑmū. dat̄ em̄ ꝑmū in quo ē cola et nō dat̄ vltimū sanguis: qr sic duo instātia eēnt īmediata. Ex qb⁹ seqtur ꝙ inter qđ cūq; instās in quo ē sanguis et primū in/ stans i quo ē colera cadit tēpus mediū in quo est alteratio faciēs ad trāsmutationē sanguis i cole/ ram.nō autē est necessariū inter nō putrefactionē sanguis et ei⁹ putrefactionē cadere tēpus mediū. et tūc ad ꝑmā rationē negat̄ ꝓña.et ad scōam ne gatur maior.et ad ꝓbationē bñ ꝓcedit̄ ꝙ būores sani ꝑus ad putredinē disponūtur quā putreflāt cū quo tamen stat ꝙ sanguis et alij būores nō.sa/ ni proximi putrefactioni possint putrefieri fine al teratione precedente: sed sanguis quātūcūq; pri mus nature colere nō potest in colerā trasmutari nisi alteratione precedente que exigit tempus.

¶Et putredo quidem est corruptio acci/ cidens sanguini et est sanguis sicut accidit flegmati ꝛ est flegma et nō colera neq; me/ lancolia nisi conuertatur post illud cū com plemento putredinis.

¶Hec est tertia ratio sicut est de putredie flegma tis ita est de putredie sanguinis:sed potest esse ꝙ flegma putreat et sit flegma: qr retinēs formam ꝛ speciē flegmatis et nō cōuersum ad alīū būorez. ergo potest esse ꝙ sanguis putreat et sit sanguis non cōuersus in colerā nec melancoliā.tenet ꝓse/ quentia per locum a simili.et antecedens est con/ cessum a Gal'.et ab oībus medicis ponētibus fe/ brem quotidianā pendere a putredine flegmatis et ideo postea subdit.et ꝙ sanguis non sit colera aut melācolia nisi cōuertatur post illud.i.post ini tium putredinis cū complemēto putredinis in co lerā et melancoliā.nō autē conuertitur in colerā aut melancoliā nisi in principio siue putredinis. ¶Nota tamē Auicen.hic per cōplemētū putredi nis nō intelligere vltimū terminū putrefactionis quia ille est incineratio: sed intelligit ꝑcessum pu tredinis in quo scōm partē eius subtilē et vnctuo sam conuertitur in coleram.et scōm partē grossaz in melancoliā citius tamen ꝑuertit̄ in colerā quā in melancoliā: qr illa est facilior transmutatio.

¶Verum veritas sana est sermo hypocra tis quod ex sanguinis putredie generatur febris.

¶Hic cōcludit̄ cōtra Gal'.de intētione Hypo.d. veritas sana est sermo Hypo. ꝙ ex sanguis putre dine generatur feb.ſ.sanguinea sicut etiā ex putre dine aliorū bumoꝝ generat̄ feb. ab eis denoīate. hic tamen sermo in libris Hyp.ad nos translatis nō reperitur expressus. Sed ꝓter rationes supra/ scriptas est vna efficax ad conuincendū dicentem ꝙ sanguis cū putrefit est colera:qr sanguis putre fit aut dum est aut dum nō est. ¶Non est dicendū scōm:qr sequit̄ cōtradictio.sequit̄ em̄ sanguis pu trefit qñ non est.ergo sanguis putrefit et sanguis non est:et ex alia parte sequitur.putrefit.ergo est: cū putredo sit passio mixti qđ putrefit quarto me thaurorū. Si vero dicit̄ primū ꝙ sanguis putre/ fit quando est.ergo putrefit quando est sanguis. ergo vltimo putrefit quando non est colera. aliter sequeretur ꝙ simul esset sanguis ꝛ colera.

Dubitat Gen. vtrū sit via concordie inter Auicē.et Ga. Et dicit ꝙ sic.nā oēs rationes Auic.ꝓbice cōcludūt cū aliquo instāti et tpe pusillo dari feb. sanguineā a putredine sanguinis.et hoc Gal'.nō negasset: sed dixisset hoc tēpus nō esse de cōsideratiōe medici propter breuitatē suā:eo ꝙ post parū tēpus post initiū siue putredinis scōm partē vnctuosam in co lerā conuertetur q̄ paroxismat de tertio in tertiuz. propterea bonū est incipiēte sanguine putrere vt curetur feb.inde pendēs cura colericarū. ꝓpterea Auez̄oar in ca.de feb.sanguineis anteq̄ faciat fle botbomiā suadet dari euacuantia coleram multi plicatam in sanguine.et fine dubio si vides cole/ ram multiplicatam in sanguine faciendus est qđ dicit Auez̄oar:sed si non fit multiplicata et sit im/ mixta sanguini incipiendū est a flebotbomia. nā per flebotbomiā tam sanguis quā colera euacua bitur:sed cum alij bumores putrent non sic facile vertuntur in alium bumorem. ideo febres ab eis pendentes.ſ.a flegmate colera et melancolia cu/ rande sunt cura illis būorib⁹ ptinēte. ꝓpterea G. i suis dictis appetvarius:qđ sibi bñ ꝑponit Auer. q̄rto colli.ita vt nūc ꝓcedat a putredie sāguis fie ri feb.sāguineā.ſ.ꝑ quo tpe.nūc vo ne get.ſ.ꝑ mꝭ to tpe.lz Gen.ipm dicat aliqñ locutū fuisse scōm opinionē cōiter ꝓcessaz.aliqñ aūt scōm opinionē ꝓpriā. Qđ aūt Ga.fuit varius i dictis suis facile appet.nā scōo de differētijs fe.c.vſ.dicit ꝙ pigue et subtilissimū sanguinis cū putret in colerā ꝑuer tit̄ur.idem

titur.idē in scō o de crisi.cap.ix.dicit ad litteram. Omnia genera febrium fiunt ex colera.et est plurimū quod accidit in febrib⁹.quedā fiūt ex flegmate.ꝛ hoc idē confirmat.ca.xo.et.xj.dicit. verūtamē cū incipit sanguis putrefieri non remanet verus sed declinat ad colerā.Cōstat igit̄ propter hoc ꝙ feb.que ꝓuenit a sanguine quādo putrefit ꝓportionatur ad colerā. Oppositū tamē manifeste apparet.ix.therapeu.et i multis alijs locis.vbi distinguit feb.sanguineā in putridā et nō putridā. Ytem diuidit eā i augmasticā paugmasticā et omotenā Cōcordia igit̄ ponēda ē iter dicta sua.Et ipe Aui. aliquo ex dictis duobus suprascriptis. Ytem qlr pendeat a sanguine: multū tamen ꝓportionatur in cura feb.colericis:cum exigat notabiliter infrigidantia et extinguētia. ꝓpterea eam inter colericas reponit:nō autē sic inter melancolicas :qꝛ tarde grossum eius in melancolicū cōuertitur: subtile vero citissime in coleram.

¶Dicamus ergo nunc ꝙ febris sanguinis est feb.putredinis et feb.calefactionis et ebulitionis:quā nominauit Hypo.sinochā conclusam sine alijs.

¶In parte ꝑsenti Auic.agit de febribus sanguineis scōm opinionē ꝓpriā.habet hec pars tres partes.in ꝑma diuidit feb.sanguinis in duas species primas. in scōa diuidit eā in alias duas species.in tertia ponit modos terminationis eius.secunda ibi.(Et eius species.)tertia ibi.(Et et⁹ cōsumptio.)prima i duas.nā primo ꝑmittit diuisionē.scōo declarat mēbra diuisionis.scōa ibi. (Et plurimū ebulitionis eius.) in prima ꝑte dicit ꝙ feb. sanguinis ē duplex.s.feb.putredinis.i.pendens a putrido sanguie.altera est feb.ebulitionis et calefactionis.i.pēdēs a sāguine ebulliente absq; putredine:quā denominauit Hypo.sinochā ꝓclusaz siue alijs.i.i hoc noīe ab alijs dīcte.¶Pro quo notādū de itētione Symonis genuēsis ꝙ sinocha ē feb. ex sanguie nō putefacto.sinoch⁹ ꝛo ē febris ex sanguine putrefacto:cui⁹ tres sunt species ſz Ga.ad glauconē.Augmasticus paugmasticus et omotenus.hoc aūt nomē sinocha nō competit alijs febribus neq; sanguineis neq; ab alijs būorib⁹ pendentibus.Similiter hic termin⁹ ꝓclusa idē sonās qđ vndiq; clausa quasi vntormis non habens excrescētias neq; occultas neq; manifestas ſm analogiā ad aliquē diē non ꝓpetit alicui febri qꝛ nō febribus pendētibus ab alijs būoribus ꝑter sanguinē:neq; etiā sinocho.nā sinochus habet diuersitates scōm tres species et⁹ de q̄bus supra.Item scōm plurimū sanguis qñ putret scōm aliquā et⁹ partē cōuertit̄ in aliū bumorē facientē aliquā exacerbationē scōm analogiā ad aliquā diem.

Galenus.

Contra. colera ebulliēs ꝓpe cor sine putredie ficut ē pole ex dictis supius facit ꝓtinuā ꝓclusam.igit̄ ꝛc. Respondet negādo añs:imo colera siue putrida siue nō putrida putrēs ꝓpe cor habet tepores occultos de tertio in tertiū sequētes suā ꝓprietatē ꝛ formā substantialē scōm modū dictū in questione de periodicatiōe: sed sinocha sine putredine nullum habet teporem scōm analogiā ad aliquē diē. hoc itaq; nomen sinocha ꝓclusa nulli alteri febri cōpetit nisi sāguinee sine putredie. bis tñ teris.s.fiche et sinochus medici qñq; abusi sunt vnū ꝓ alio accipiētes:et qñq; eos ꝓ oibus feb:ib⁹ acutis cōtinuis cōcedētes.¶Nō si querat̄ an ab alio būore a sanguie posset fieri feb. ebulitiōis absq; putredine.¶Dicēdū ꝙ sic non tantū ab bumore: sed etiam ab bumiditatibus secundis:ſz eā frequēti⁹ a sanguine cōtigere:qꝛ si calefiat notabiliter absq; putrere ꝓpter sui similitudinem potest notabiliter corpus calefacere:nō sic alij bumores nec bumiditates ꝓpter sui paucitatem nisi putreant. ¶Quod si scōo queratur an sanguis posset facere feb.nō sanguineā.¶Dicēdū ꝙ sanguis tā putrēs q̄ nō putrēs pōt facere febrē effi. inflāmando spiritus et non cōmunicādo vapores cordi sicut materia bubonis quarta affozismoꝝ.ꝛ scōo de differentijs febrīū.et ita alij būores. ¶Et nota ꝙ sanguis nō peccans in quātitate superflua: sed solū inflāmatus et cordi propinquus potest facere sinocham sine putredine.licet scōm plurimuz adsit multitudo sanguinis cum facit eam.

¶Et plurimum ebulitiōis eius est ex opilatione suffocante caliditatē : et quandoq; fit a causis alijs que vehementes fiunt supra vehementiā feb.effimere.ꝛ nominatur ꝓfundi somni fortis.

¶Hic notificat mēbra diuisionis suprascripte.ꝛ habet duas partes.In prima notificat febrē sanguineā siue putredine.In scōa feb.sanguineā putridaz.scōa ibi.(Et videt Gal.) Prima iterum in duas.Primo notificat dictā febrē per causas .secundo per cōparationē ad alias febres . scōa ibi. (Et est de summa.) In ꝑma parte dicit. primo ꝙ plurimū feb. ebulitionis sanguinis absq; putredine causatur ab opilatione suffocāte caliditatē: ꝛ quādoq; ab alijs causis siue corporeis siue ꝑmixtis que sunt vehementiores quā cause feb. effimere.Dicit scōo ꝙ hec sinocha sine putredine nominatur somni ꝓfundi.s.quia ab eo fiat difficilis excitatio.et fortis quia longi.vel si ly fortis fit casus nominatiui hec feb.nominat̄ fortis.s.in inflammādo.¶Primo notandū circa primū dictuz ꝙ sanguis est difficilius inflāmabilis quā spūs: tum qꝛ grossus:tum q̄a habet plus de frigiditate resistente inflāmatiōi quā spūs.ideo cause potentiores requiruntur ad inflāmandū sanguinē quaz spūs.licet tamen causa ꝙ se calefaciēs spūs fit intensior quā causa calefaciens sanguinem cū spiritus sit calidior sanguie et nihil agat vltra gradū ꝓprium.¶Secūdo notandū ꝓ declaratiōe secundi dicti ꝙ sinocha sine putredine est somni longi et ꝓfundi ꝓpter multitudinē vaporū bumidorum facientiū somnū sui multitudine obpilante venas subtilicas:non sic sinochus putridus cū vapores sui sint acuti nō mulcebres. ¶Tertio notandum ꝙ hz opilatio siue in poris siue in venis ꝓhibendo vapoꝝ transpirationē et calidi euētationē posset esse cā feb.caliditatē intēdēdo:tamē si esset fortis et extrema posset calorē absq; feb. in paruo tpe extinguere.et hoc dicere possum⁹ de intentiōe Gal.scōo de accidēti.de causis morbi frigidi: potest tamen sanguis intendi ab alijs cāis. ita vt faciat febrē absq; eo ꝙ opilatio sit causa incēsiōis.

Galenus.

¶Et ē de sūma feb.q̄ sūt iter febres putredinis ꝛ febres effi.q̄ differt a febrib⁹ effi.ꝓpterea ꝙ calefactū ꝑmū i ea ē hūor.et differt a febrib⁹ putredis:qñ nō ē ei putredo et ē feb.acuta:nō feb.effi.neq; febris ethica:neq; feb.putredis.Et multotiēs q̄dē ꝑmutat̄ ad fe.putredis:aut fe.ethicā.Et mlt̄ totiēs q̄dē facit eā currere ga.cursu fe.diei ¶Hunc facit qđ dictum est.et dicit hanc febrē esse

de summa.i.de numero febrium mediantiū inter putridas ⁊ effimeras differentē ab effimera: quia in illa primū calefactū.i.īmediatū qō est causa coniuncta feb.būoralis est tam humor quā vapor: sz humor nō est primū calefactū nec causa contūcta effimere:immo spūs.differētē vero a putridis: qa in ea non est putredo:sed est feb.acuta:qr est seuorum accidentiū et cite terminationis et nō est effimera neqz etbica:quia etbica est caliditas facta: sinocba vero fiēs. Ultimo dicit qꝫ multotiēs permutatur ad putridā aut etbicā.et boc est clarū.Et multotiēs Gal'.numerat cā iter effimeras. ¶ Primo notandū qꝫ sinocba sine putredine ē media inter effimeras et putridas.per abnegationē vt declarat Auicē.in textu.et est aliquo modo media p participationē.nam cōicat aliquo modo cum effimera:quia causa contuncta eius est vapor sanguinis nō putridus.et similiter causa effimere est spiritus qui est vapor sanguinis.aut saltem genitus ex parte subtilissima sanguinis existens sicut vapor eius.Et propter banc causam Gal'.vij.et.ix. terapeñ.numerat eā inter effimeras sicut bic dicit Auiceñ.Cōmunicat etiā cū putridis: qr causa eī' contūcta est humor sicut est putridarum.

Galenus.

Auicēna.

Galenus.

Dubitatur vtrum feb. sanguinea putrida necessario sequat' sanguineam non putridam. ¶ Et videtur qꝫ sic.quia sanguis calefit antequā putreat.ergo prius accenditur sanguis sine putrere anteqꝫ putreat. ¶ Tenendum est qꝫ licet scōm plurimum ante febrē sanguineam putridā feb.sanguinea non putrida precedat aut neutralitas eius.Est tamē possibile ante sinocbam putridā non precedere nō putridā sinocbam neqz eius neutralitatē. ¶ Primā partem buius conclusionis probat ratio adducta in principio dubij.Scōa vero pars probatur:qr pot' est qꝫ parua pars sanguinis incipiat putrere distanter a corde ita vt vapor eius non posset cordi cōicari. et postea putrēte per partē post partē magna parte sanguinis icipiat neutralitas feb. putride nulla febre nō putrida aut neutralitate eī' p̄cedēte. ¶ Si autē queratur vtrum sinocba putrida posset conuerti in sinocbam nō putridam. ¶ Dicendum illud non esse possibile nisi sanguis leuissime putreret in quo casu reductionem recipere posset de intētione Gal'.scōa affozismoꝝ.affo.xvij.

¶ Et videtur gal'.qꝫ feb.sanguinis nō cōponitur cum reliquis febribus: quoniā putredo in sanguine est cōmunis omni humori.Et in hoc est contradictio quibusdaz intentionibus suis in quo nō est necesse plongare sermonem:quoniam non iuuatur cuz eo medicus.

¶ In presenti parte notificat sanguineā putridā et primo facit boc cōparādo banc febrē ad alias febres.secundo explicando causas eius.tertio ponendo conditiones eius.secunda ibi. (Et cā q̄dez buius febris.)tertia ibi. (Et bec quidem.) Dicit ergo in p̄ma parte videri Gal'.febrem sanguinis nō componi cū alijs febribus:quia putredo sanguinis est:cōmunis omni humori. Dicit secundo qꝫ inter boc dictum et quedam alia dicta Gal'.est contradictio in qua contradictione ostendēda nō oportet prolongare sermonē.quia per bmōi ostēsionem nō iuuatur medicus:imo potius impedit sicut dicit Auiceñ.in primo cap.buius prime feñ. ¶ Primo notādū qꝫ boc dictum Gal'.s.qꝫ feb.sanguinis non componitur cū alijs febribus elicitur ex dictis eius.scōo de differētijs feb.ca.x°. Reuerti igitur est tēpus dum dicebat eam que est in sanguine febrem simpliciorē bis que in alijs sunt humoribus proportionabiliter. ¶ Secundo notandum qꝫ bic sermo putredo sanguinis est cōmunis omni humori potest itelligi dupliciter. Primo qꝫ sanguis per putrefactionem ad vniuscuiuscqz triū humoꝝ naturā et febrē p̄uenīat in canticis.lxviij. Et videtur Gal'.qꝫ feb.generata ex sanguīe putrefacto sit de genere colerice. Probabilius tamen ē qꝫ cū putrefit sanguis et egreditur ab equalitate sua:ita.s.qꝫ augeatur calor et fortificet ficcitas ratione augmēti super ipsum genereturi inde feb.de colera citrina.Si vero augeatur et fortificet humiditas et frigiditas ratione augmenti flegmatis in eo generatur inde feb.flegmatica.et si ipsi' frigiditas et ficcitas intendātur ratione melancolie aucte in eodem cōtingit inde feb. melancolica bec Auerroys.et penes Auerroym vera sunt siue sanguis mutet speciez siue remaneat in specie.secundo intelligere possumus putredinē sanguinis esse cōmunē omni humori: quia sanguis fit pur' et solus in venis.et alij humores nō sunt actu:sed potentia in venis.vt videtur velle Auerroys.secūdo colliget ad principiū. et qꝫ per putrefactiones tamen in tres humores et eorum naturam peruenīat cum in sanguine fit cuiqz humori pars ppor tionata. ¶ Aut si monachi viā teneremus esset dicendū sanguinē esse illam tertiam substantiā humoralem sub certa et debita proportiōe quā proportionez per putrefactionē mutando in illā triplicem substantiā humoralē manifeste. ¶ Tertio notandū.qꝫ bec cōsequētia.putredo sanguinis est cōmunis omni humori.ergo feb.sanguinea nō cōponitur cū alijs humoribus valet penes Galenū iuxta primū et scōm modū.quia si sanguis per putredinem acquirendo caliditatem et ficcitatē vertitur in colerā.tunc fit ꝓiodicatio de tertio in tertium proportionata colere. et tūc non periodicat alia febris cum nō ꝓuertatur ad naturam alteri' humoris facientis febrem aliam. Nam si permutatur in coleram non permutatur in flegma neqz in melancoliam. cum exigant dispositiones contrarias.scōo penes modum Auerroys et philosopborū ponentiū qꝫ tantū sanguis in actu in venis contineatur et reliqui humores sint in potentia.⁊ penes modū monachi tenentis esse illam tertiaz substantiam debita proportione seruata.Et quia sanguis variatur in alios humores proportione variata per putrefactionem valet bec consequentia.putredo sanguinis est cōmunis omni humori ergo feb.sanguinea non cōponitur cum aliq̄ alia febre cuius humor non prefuerit saltem in potentia tam scōm philosopbos quā scōm monachuz. ¶ Quarto notandū dictum Gal'.primo de differētijs febriū contradicere dicto eiusdem scōo de differentijs febriū.capitulo scōo. et capitulo penultimo.quare nota de bis. In primo nāqz loco dicit febrem sanguineam non componi cum alijs febribus. In scōo loco dicit eaz cum alijs febrib' posse cōponi.Dicit enim ad litteram.Si vero imbecillis facta fuerit bec causa constituetur ei vt non solum superfluitates: sed ipse sanguis corrumpat' et putrefiat et sanguis accendatur. ¶ Sed Conciliator differentia nonagesima. tollit banc contradictionem.d.qꝫ in primo loco locutus est de febribus sanguinis putrētis intra venas. in scōo loco de febribus sanguinis apantis. ¶ Sed ne in alijs

sermonem

sermonē prolōgemus:quia hoc probibet Auicen. tenendū est febrē sanguineā tam sine putredine q̄ cū putredie:siue illa putredo sit ī venis siue in apostemate posse contīgi cū alijs febrib⁹ bumoralibus et cum etbica et cū effimera antecedēte eam.licet nō cum effimera subsequēte eam vt declaratus est superius in dubio.vtrū effimera possit contīgi cum putrida.¶Unde dicendū est sicut dicit Gen. q̄ licz posset contīgi cum alijs febribus:illa tamē cōpositio non manifeste cōprebēditur:q: feb.sanguinis obūbrat alias.vt dicit Ysaac quito febrū. ¶Ego tamē credo quod si textus ille scō de differentijs febrū bene pōderetur non sonet qō febris sanguinis nunq̄ cōponatur cum alijs febribus:sz q̄ rarius cōponatur quā alie febres inter se. dicit enim febrē sanguis simpliciorē esse febre alioz bumorū.ꝛ nō dixit eā nunquā cōponi cum alijs.

¶Et causa quidem huius febris est repletio et opilatio:et multitudo exercitij:et proprie non consueti:et dimissio euacuatiōis: deinde vsus exercitij laborioſi:et quādoq̄ facit putredinem in eo multam: aquositas sanguinis ex comestione fructuum aquosorum:quare conuertitur ad putredinem.¶Et multitudo humoris crudi in ea est propinqua: quare preparat ipsum ad putredinem sicut qui generat ex cucumere et alzebed et piris ꝛ similibus.

¶In presenti parte ponens causam eius dicit primo causam eius esse opilationē siue intrinsecā siue extrinsecā.et secūdo repletionem tam quo ad vasa q̄ quo ad virtutē:tertio multū.i.longū ꝛ vebemens idest intensum exercitium:et proprie cum corpus non fuerit consuetum.quarto dimissio euacuationis consuete:et post ipsam vsus exercitij laborioſi non consueti.Quinto in causa quādoq̄ est aquositas sanguinis ex comestione fructuum aquosorum sicut ceraſorū perficorū ꝛ similium: quorum aquositas nō separatur neq̄ in prima neq̄ in secūda digestione.quare conuertitur sanguis ad putredinē. sexta multitudo bumoris crudi grossi flegmatici cum sanguine mixti sicut qui generatur ex cucumere alzebed:idest citrullis et piris:scz babentibus bumidum male digestum et bis similibus sicut sorbe est.causa propinqua preparans ad putredinez sanguinis cui admiscetur.

¶Et hec quidem febris est continua que non tepescit propter cōmunitatem materiei et eius adherentiam vsq̄ ad crisim aut mortem.

¶Ponit conditiones huius febris dicens quod febris est continua:quia nō tepescit tepore manifesto neq̄ occulto vsq̄ ad crisim:idest eius bonaz terminationē vel ad mortem propter cōmunitatem materie.idest multitudinē eius omnibus venis cōmunem et adherētiam:idest cōtinuitatē eius in venis omnibus.Est enim sanguis in maiori quantitate et magis ptinuus in venis quā alius bumor et per boc differt ab alijs febrib⁹ būoralibus que babent teporem manifestum sicut cōtinue proportionales:aut occultum: sicut causon ad aliquam diem.Et si instetur de febre vnius paroxismi dicit quod licet non babeat teporem neq̄ excrescentiaz actu scōm analogiam ad aliquā diem:babet tamē vtrūq̄ aptitudinaliter propter ꝓprietatē inexistētem cuicūq̄ bumori.cap.de febrib⁹ apostematū.

¶Hic sum excusatus a determinatione but⁹ dubij.vtrum posset sanguis periodicare secundū analogiam ad aliquā diem.nam superius dixi de boc quantum est opportunū in questiōe prolixa de periodicatione que in boc volumine est incerta. ¶Hic tamen memorandū est secundū plurimū banc febrem esse continuam non babētem analogiam ad aliquam diem. Primo propter multitudinem replētem omnes venas:et etiam ipsum cor. Secūdo propter continuitatem partium sanguinis inter se.Tertio propter caliditatem et bumiditatem et eius que disponunt ad putredinē sicut econtra frigiditas et siccitas resistunt putrefactioni. Quarto propter proprietatem eius inter omnes proprietates bumorū minime resistentem.quare cum incipit scōm aliquā partē inflāmari aut putrefieri facile inflammatio et putrefactio procedit in totus et facit ptinuā vniformē vsq̄ ad crisim vel ad mortem.¶Secūdo dicēdum q̄ est possibile de sanguine fieri febrem babentē periodum. nam possibile est aliquā partem sanguinis solitam euacuari per fluxum emorroidarū retineri ꝛ retentam putrefieri et facere vnum paroxismuz:et postea illa parte per putrefactionē consumpta alteram similiter re aggregari et facere scōm paroxismum.et sic deinceps.¶Preterea ad quemcunq̄ locum sanguinis posset expelli naturaliter ad eundem potest expelli preternaturaliter.Cum ergo sanguis conuersus in secundas bumiditates posset expelli extra venas naturaliter posset expelli ꝑternaturaliter sub forma sanguinis qui retentus in poris et putrefactus poterit facere vnum paroxismū.et postea secundo iterum expulsus faciet alīū:ꝛ de bac materia dictum est alibi quantū est oportunū.

¶Et eius species sunt tres. quarū saluior est epigmasticus:quoniaz resolutio in eo est maior quam putrefactio incipiens cum difficultate:et non cessat diminui. Deinde est omotenus.et fortasse assimilatur septē diebus:et nequior eorū est augmasticus: quoniam resolutio in eo est minor quam putrefactio.Et eius crisis est vsq̄ ad septimū secundum plurimum.

¶In presenti parte primo ponit tres species sinocbi minus generales.Secundo tempus duratiōis eius.scōa ibi.(Et eius crisis.)In prima parte dicit quod sinocbi tres sunt species: quarum saluior est epigmasticus incipiens cum difficultate ꝛ procedit minuēdo vsq̄ ad finem. Videtur enim totus declinatio et buius diminutiōis causa est:quoniā resolutio vaporis putridi a corde ꝛ corpore est maior quam eiusdem in eis multiplicatio. Deinde:id est secunda species est omotem⁹ qui fortasse similatur septez diebus:scilicet in seuitate accidentiū vnde videt totus status.Cuius causa est:quia tanta est vaporis putridi resolutio quantum eiusdem in corde vel corpore multiplicatio. Et tertia species nequior:idest malignior est augmasticus qui procedit augendo:ꝛ videt totus esse augmentum: cuius causa est:quia vaporis putridi resolutio est minor quā eius multiplicatio. In alia parte dicit quod eius:scilicet sinocbi crisis et terminatio scōz plurimū est vsq̄ ad septimū:idest non transit septimum.¶Primo notanduz. q̄ licet bas tres species Aui.attribuat sanguinee putride possunt tamē attribui sanguinee nō putride.vt voluit Gale.nono Galenus.

terapē. Possunt enim plus de vaporibus non putridis a corpore resolui quā de eisdē multiplicari et econtra et equaliter. ¶ Secundo notandū quod licet augmasticus absolute: et secundū plurimum sit nequior quā omotenus: et omotenus quā epigmasticus: quia absolute ceteris paribus eo deterius per viam signi et per viam cause plus multiplicari de vapore putrido in corpore et corde quā sit illud quod resolui in secundo loco tantū multiplicari quantum ab eo resolvitur: attamen augmasticus terminatus secundū sui extremuz intensius ad gradū omoteni est minus malus quā omotenus. ⁊ similiter si terminetur secundū idem extremum ad finem epigmastici est minus malus quaz epigmasticus vt patet. ¶ Tertio notandum quod licet epigmasticus non videatur habere nisi declinationem omotenus' solum statum augmasticus solum augmentum. omnes tamen incipiētes post principia generationis ad salutem terminādi habent quattuor tempora penes accidentia cōdistincta. reliqua autē tempora propter breuitatē latēt.

Sed dubitatur de epigmastica. naz si illō quod de vapore putrido resolvitur plus est quā illud quod de vapore putrido multiplicat. sequitur quod epigmasticus non duraret nisi per vnum instans aut nūq̄ fieret. secundum est contra mentem autorū: sed primum est impossibile: quia si sic est epigmasticus sensibiliter ledit. et cum sensibilis lesio nec subito acquiratur nec subito deperdatur. sequitur quod per tempus ante hoc fuit et per tempus post hoc erit. ¶ Sed probatur quod non duret nisi per instans. naz quādo prio est: est maior resolutio vaporis putridi a corpore et corde quā eius multiplicatio a materia putrente. ergo quādo prio est desinit esse et sic nō durat nisi per instans. ¶ Dicenduz quod ad hoc q̄ sit principium epigmastici est necessarium vt sit maior in corde et toto corpore vaporis multiplicatio quā resolutio. ad hoc multo maior vt fit status ergo necessariū est vt procedat augendo vsq̄ ad statum inclusiue: sed hec tempora nō manifesta sunt propter breuitatem. sola aūt declinatio cōprehenditur in qua fit maior resolutio vaporis putridi quā eius m'tiplicatio sicut in declinationibus reliquarū febriū materialiū: nec est necessarium quod declinatio subito tollatur: quia quāuis fiat maior resolutio vaporis quā ei' multiplicatio. tamen tm̄ de eo multiplicat vt sufficiet feb. conseruare. Utrum autē sit possibile feb. durare per instans nō intendo ad presens determinare: sed apud tenētes dari vltimū neutralitatis decidētie et nō primū egritudinis sicut cōmuniter tenetur tenēda est pars negatiua questionis. Apud vero tenētes dari primum egritudinis, tenenda est pars affirmatiua: nec propter hoc sequitur vltimā latitudinē realem subito acquiri aut deperdi: sed solum latitudinē denominationis. ¶ Si vero querat vtrū ex aliquo būore ꝓter sanguinē possent fieri tres spēs dicte scz augmastic' epigmastic' ⁊ omoten'. tenēda est pars affirmatiua. nā potest esse causon augmastica ī qua plus de vaporibus putridis aut nō putridis multiplicat in corde et corpore quam illi qui resoluuntur: et causon in qua res se habeat ecōtra: et causon in qua equaliter. Et ita occultabuntur tempora aliqua scōz q̄ dictum est in sanguinea. licet etiā sanguinea putrida nō semper se habeat cōformiter: sed in alijs febribus: scilicz interpolatis ⁊ continuis proportionalibus non sunt hmōi species attendēde cum in ipsis ꝓpa appareant manifeste distincta.

Sed contra dictū huius partis instat quia tertiana ꝓtinua terminatur in. vij. vt notat Gal'. in cōmento illus aforismi. tertiana vera septē iudicat' periodis lōgissima. ⁊. iij. pnostico ꝓ: ꝙz ꝓpter subtilitatē ⁊ paucitatem materie citius quā sanguinea cuz sanguis sit grossioz colera et maioris quātitatis q̄ duo faciūt ad prolōgationē feb. ¶ Dōm q̄ hz sanguis sit grossioz colera et maioris quātitatis: pōt tamē sanguinea eque cito terminari cū tertiana ꝓtinua: qz sanguis est benignioz ⁊ facilius obedit ꝛtuti digerēti et euacuāti. Et scōa causa: qz tertiana ꝓtinua habet tepores: neq̄ etiā virtus tantū irritat' ad expellendū ipm̄. ¶ Preterea causon est breuioz quā tertiana continua ⁊ quā sit nota. ¶ Nota tamē q̄ dixit ꝑm plurimū. qz quādoq̄ sanguinea prolongat' supra decimūquartū cū sanguis est grossus crud' sicut est tertiana pēdens a colera' grossa.

¶ Et eius consumptio est cum euacuatione: aut sensata: aut insensata. Et quandoq̄ permutatur ad causonidem et ad sirsen: et quandoq̄ permutatur cum infrigidatione plurima ad litargiā: et quandoq̄ permutatur ad variolas et morbillum. Et quādoq̄ accidit in ea profunditas somni et inflatio ventris ex qua prouenit sicut vox timpani: et non deponit eam ventris solutio cum rarificatione. Et quando solutio ventris non valet: deinde egreditur asaf' viridis lata ꝓprie est de signis mortis.

¶ In presenti parte ponit duos modos terminationis sanguinee. Prim' modus est cū euacuatiōe sensata sicut ꝑ fluxū sanguis mēstrualis emorroidalis narium per fluxū vētris vomitū per sudoreꝫ siue sanguis sub propria forma expellatur aut in alios humores trāsmutet'. quādoq̄ cū euacuatione insensata. idest quia sanguis in vapores cōuersus resolvitur. Secūdo quādoq̄ permutat' ad causonidem sanguie in colerā trāsmutato. ⁊ ad sirsen: idest apostema capitis colericū. licz etiā posset fieri apostema sanguineū dictū ab Auicē. flegmō in cerebro. Tertio quādoq̄ permutat' ꝓpter nimiam infrigidationē ad litargiā. i. ad apa flegmaticum in cerebro q̄ infrigidatio pōt seq̄ potū aque frigide ⁊ fil'ia. Quarto qñq̄ ad variolas ⁊ morbillos ꝑmutāt' ⁊ nota sunt. Et hec permutatio accidit frequēter in pueris. Quinto quādoq̄ accidit in ea ꝓfunditas somni dicti subetb ꝓpter m'titudinē sanguinis aut vaporū opilātiuz arterias subetbicas et retbe mirabile inflatio ventris ex qua prouenit vox sicut timpani: scz cum venter percutit'. Est em̄ hec dispositio timpanites sequēs vētositatē et vapores grossos ꝓpter actionē caliditatis extranee conuertētis humores in vētositatē ⁊ vapores ⁊ nō potētis ipsos resoluere cū maior fit humorū ī illa cōuersio quā illorū resolutio ꝓpter virtutis debilitatē ad que adiuuat error digestiue epatis et stomachi: et nō deponit eam ventris solutio cū rarificatione. idest resolutiōe facta: scz cum his que vētri applicātur sicut sunt vnctiones fomentationes sacculi vaporis et vētositatis resolutiua: deinde egreditur asaf. idest morbillus viridis et proprie quādo est latus ⁊ est de signis mortis. significatur enim per hoc debilitas ꝛtutis et malignitas morbi. nam morbillus ille qui est pustula quedā significat sua viriditate malignam materiam putredinem in

Duo modi terminatiōis sanguinee.

dinem in cupū cum materia facies illā sit calida. ¶Et nota quod secundū plurimū bec materia nō est solum vna pustula:sed plures.et bec pustula simul cum alijs tam dictis est de signis mortis.

¶Signa. Cap.xliij.

SIgna febris sanguinee sunt adherentia feb.et rubedo facies et oculorum. et inflatio venarū et temporum et repletio cōpleta absq; rigore ⁊ non est sudor nisi apud crisim.et multotiens associatur ei pruritus in naso et in loco colli in quo ponuntur ventose:et constrictio in anhelitu.et multotiēs accidit eis profunditas somni et difficultas sermonis et est malum. et similiter apostema gutturis et duarum amigdalarū et vue et cursus lachrimarum.et caliditas eius est plurima propter humiditatem vaporosam et lacunalem non exiccatam sicut in causonide.et pulsus eius est magn⁹ leuis plenus velox frequens valde diuersus nō plurime diuersitatis et est minoris diuersitatis et velocitatis quam in causonide: et non est caliditas eius in termino causonidis et tertiane fortis.

¶Hoc capitulū habet trespartes.in prima ponit signa febris sanguinee.in secunda signa permutationis eius.in tertia signa prolongationiseius ex quibus dantur intelligi breuitates eius. scōa ibi. (Signa aūt permutatiōis).tertia ibi.(Signa vero longitudinis).prima in duas. in prima ponit signa cōmunia febri sanguinee. in secunda signa propria speciebus eius.scōa ibi.(Illius que ex ea est).Prima posset diuidi in tot partes quot sunt signa.partes patebunt legendo textum. Primum est adherentia:idest continuitas feb. absq; tepore manifesto vel occulto scōz proportionē ad aliquā diem.et per hoc differt a reliquis febribus humoralibus.Secundū est rubedo facies et oculorum:⁊ causa nota est.Tertium est inflatio venarū totius scilicet et temporū:idest venarum et arteriarū que sunt in temporibus propter multitudinē sanguis extendentē simul, cum vaporibus eius. Quartum repletio cōpleta:idest cōmunistoti corpori.Quintum non est rigor:quia materia non egreditur venas.Sextum nō est sudor nisi dum fit crisis:scilicz per sudorem:quia sanguis non est aptus faciliter educi sua grossitie:et etiam dum fit crisisper sudorem rarissime fit euacuatio sanguis sub forma propria.Septimū multotiens associatur patiēti eam pruritus in naso et in loco colli in quo cōsueuerūt poni ventose:quia natura tentat euacuationē per illas vias sibi ꝓsuetas. Octauū profunditas somni et difficultas sermonis et est malum. vtrū enim istorum sequitur opilationē in arterijs subtbicis et est dispositio in apoplexiā.est enim prima tertij vnus modus apoplexie propter earum opilationem. Nonum est apostema gutturis et est squinantia et duarum amigdalarum et:est propria financhia et vue propter multitudinē venarum in illis partibus existentium de quibus sanguis apostemans illas partes egreditur frequenter.Decimus cursus lachrimarū propter multitudinez humiditatis et caliditatē dilatātem meatus per quos lachrime expelluntur.Undecimus caliditas eius est plurima propter multitudinē vaporum elcuatorū ab humiditate sanguinea vaporosa lacunari. id est se habentē in modus lacune aque calide..est cū caliditas eius humiditati contūcta:⁊ nō est caliditas ficca nec aspera sicut caliditas causonis.Duodecimum pulsus eius est magnus:quia virtus fortis.necessitas magna.instrumentū obedtēs leuis quia non coartatus sicut in principijs paroxismorum. Aliter leuis:quia non durus propter humiditatem.plenus propter multitudinem sanguinis ⁊ vaporum contentam in venis et arterijs velox et frequens cum nō possit satisfieri per solaz magnitudinem.valde.i.notabiliter diuersus:non tamen plurime diuersitatis ⁊ velocitatis q̄ in causone.

Contra.quia sanguis est grossior magis opprimens virtutez quā colera.ergo pulsus debet eē magis diuersus quā in causone. ¶Respōdetur negando consequētiam.quia licet ratione maioris grossitiei sanguinis quā colere deberet fieri in sinocba pulsus magis diuersus quā in causone.attamē ratione intēsionis caloris et magis acuti in causone quā in sinocba:et quia colera est magis borrida quaz sanguis ex quibus magis deijcitur virtus in causone est magis in eo pulsus diuersus quam in sinocba. Secūdo non est sinocbe caliditas ita intensa aut acuta sicut caliditas causonis et tertiane:quia colera est calidior quā sanguis.licet propter maiorē multitudinē vaporuz in sinocba quam in causone possit esse in eo plus de caliditate.

¶Et illius que ex ea est a putredine caliditas et accidentia sunt vehementiora:et cura eius est difficilior et magis similis cum causonide.At vero subtilitas sanguinis et grossitudo cognoscuntur propter illud qō egreditur de eo.

¶In presenti parte ponit signa primarū specierū sinocbe.et habet tres partes. In pria ponit signa sinocbe putride. In alia ponit signa subtilitatis et grossitiei sanguinis. In tertia signa sinocbe putride addens aliquid de putrida. secunda ibi. (At vero subtilitas).tertia ibi.(Et sinocba feruida).In prima parte dicit quod sinocbe putride accidentia sunt vehementiora:scilicet acuitas caliditatis fitis dolor capitis et similia cum vapores putridi sint acutiores nō putridis: et cura est difficilior cum in cura non putride frequenter sufficiat sola flobotomia et regimen infrigidans.in putrida vero preter bas multe intētiones:scilicet digestio mundificatio ⁊ alie de quibus agitur in sequēti capitulo. Assimilatur enim cure causonis cū per putredinem sanguis scōm aliquā partem in coleram conuertatur. In secunda parte dicit quod subtilitas et grossites sanguinis cognoscit̄ per illud quod egreditur:scilicet de sanguie siue spōte egrediatur siue per flobotomiā aut aliter egrediatur.

¶Et nota huiusmodi notitiā esse medico necessariam vt sciat remedias scōz exigētia exhibere. grossus enim debet equari per subtilantia ⁊ viscosius per incidentia.et contrarie dispositus per contraria bis grossities sanguinis cognoscitur primo qz nō potest exire sine foramine lato.scōo ex colore.tēdit enim in nigrum.vel si tendit in album per admixtionem flegmatis grossi vides manifeste flegma grossiminuiscatum cum eo. Tertio quia quando colligitur in aliquo vase lato habente funduz planum frustū eius coagulatum est altum.Quar/

to quia si frustum sanguinis suspendatur stilo in eo infixo stat suspēsum stilo et non scinditur. Item quia difficile est scindere ipm cum re habente acutiem obtusam. Quinto ex cōplexione habitudine et regimine precedente illius a quo sanguis ille extractus est. Et contrarijs modis cognoscitur sanguinis subtilitas: et tunc etiam interest cognoscere an declinet ad colericam propter multitudinez colere sibi admixtam: et quia rubedo sua tendit in citrinitatē sicut melācolicus in nigredinez et flegmaticus in albedinez cum admixtione flegmatis grossi aut aquositatis. et putridus tendit in fuscedinem et viriditatē cum pallore.

¶ Et sinocha feruida est res magis similis in principio sui febri estimere: verum caliditas eius est parue mordicationis et lesionis. et inuenit ex ea inflammationem et disniam. et est plurimū impressionis eius prope cor. putrida vero est equalis ⁊ silis equali secundū plurimum.

¶ Hic ponit signa propria sinoche feruide que dicitur feruida: quia in sanguine est feruor absq; putredine. ⁊ nō dicitur feruida: quia sit feruidior sinocha putrida. Dicit ergo quod est res magis similis in principio sui febri estimere: q; habet in principio caliditatē mitiorem similataz caliditati estimere: sed in processu acutiorē: cum sit facta intensior. verum caliditas sua est pauce mordicationis et lesionis: scilicet ī cōparatione ad sinochā putridam et inuenit patiēs in ea inflāmationē ⁊ disniā idest anhelitus constrictionē propter multitudinez sanguinis ebullientis et vaporū eius in venis cordis in dextro ventriculo eius in vena cbili et in arteria adorti proximis cordi. putrida vero est equalis et similis equali scōm plurimū in modo afflictionis: non equidez in comparatione ad sinochā sine putredine. illa enim est equalior: sed in cōparatione ad alias putridas in quibus sunt maiores diuersitates in modo afflictionis vt ptz ex supe dictis. Aliter est equalis. i. media inter feruorem sinoche nō putride et feruorem causonis.

¶ Signa vero permutatiōis eius sunt cuiuscq; eorum ad quod permutatur vt prefocationis et apostematū gutturis et duaruz amigdalarum. et tu iam sciuisti ea. et signa variolarum scies. et signa sirsen: et doloris capitis: et permixtionis mentis et aliorum iam sciuisti.

¶ Hunc Auicēna ponit signa permutationis eius dicens quod signa permutatiōis huius febris: scz ad alium morbum sunt signa cuiuscunq; ad quod permutatur: idest signa cuiuscunq; morbi in quem fit hec permutatio vt prefocationis quādo scilicz permutatur ad pulmonem opilans viam anhelitus cum apostemate aut sine apostemate: vel squinantie: idest apostematū gutturis. sunt enim squinantie apostemata gutturis et duarū amigdalarum que apostemata dicuntur proprie squinantie curam sciuisti: scilicet nona tertij ⁊ x. tertij: ⁊ signa variolarum scies: quarto tractatu hui⁹ prime fen. quarti. ⁊ sirsen: idest apostematis capitis et doloz eius et permixtionis mentis et aliarum passionū capitis iam sciuisti. prima tertij. ¶ Pro qua parte notandum permutationē hui⁹ febris ad istos morbos vel accidentia posse intelligi vel permanente febre parte aliqua materie ad hec membra quib⁹ iste egritudines appropriātur pmutata ꝙ pluries accidit: vl̄ q; fiat cretica febre recedēte vl̄ declināte.

¶ Signa vero longitudinis eius sicut iam sciuisti sunt ex postpositione signorum digestionis et tornalitate facit: et diuersitate dispositionis eius in spatio suo ex additione et statione et diminutione: ita vt sit quasi ipsa sit tepida. Illud enī significat ꝙ sanguis est plenus humore crudo.

¶ In parte presenti ponit signa lōgitudinis ⁊ breuitatis huius feb. Secūdo infert dies creticos in quibus terminatur. ibi scōa. (Spaciū vero crisis) Dicit primo quod signa longitudinis et breuitatis sumuntur ex postpositiōe: idest tarditate signorum digestionis. et tu supple ex velocitate eorum quia si tardantur prolongatur egritudo. si vero velocitātur breuiatur egritudo. Secundo ex tornalitate et extenuatione facit et eius contrario. quorū primū significat breuitatez significādo humores subtiles. Scōm plongationē significādo hūores grossos. Et pro isto facit affortissimus secunde particule. Febricitantibus nō omnino ⁊c. Tertio ex diuersitate dispositiōis in spacio suo: idest in sua duratione ex additione: scz in augmastica. ⁊ statione scz in omotena. et declinatione scz in epigmastica. Nam additio si morb⁹ mortalis fit significat breuitatem. Si vero salubris significat longitudinez significādo multitudinē materie. Diminutio vero in epigmastica que cōmuniter est salubris si sequatur paucitatem materie significat breuitatem. Si vero grossitiem et tarditatem inflāmationis significat longitudinem. in omotena vero iudicium est medium ⁊ propterea loquendo de epigmastica dixit. Et diminutione ita vt sit quasi tepida. Aliter ⁊ melius possumus hunc textum adaptare cuilibet istarum ita vt sit sensus quod quelibet istarum cognoscitur ex dispositionis eius diuersitate et vniformitate. nam si in augmastica fit vniformis additio et in omotena vniformis statio ⁊ in epigmastica vniformis declinatio. hec vniformitas significat breuitatē. si vero in augmastica fit difformis additio: ita vt nunc magis velocitet nūc minus faciat additionem hoc significat diuersitatem materie: et sic etherogeneitatem: et sic longitudinem. Similiter in epigmastica si fiat difformis diminutio. similiter ī omotena si fiat difformis statio. hec enim difformitas significat tepiditatem: et quod quasi sanguis sit plenus humore crudo.

¶ Spacium vero crisis eius significat apparitio signorum digestionis que si tardatur vsq; post tertium et quartum non fit crisis in septimo. Et multotiens quidē fit crisis eius in quarto.

¶ In parte presenti ponit signa velocitatis et tarditatis crisis in hac febre dicens. spacium crisis idest propinquitatem vel distantiam eius significat apparitio digestionis que apparitio digestionis si tardatur vsq; post tertium vel quartuz nō fit crisis in septima. immo tardius quā in septima. et multotiēs fit crisis in quarto. ⁊ tunc apparēt signa digōnis in prima vel scōa die. ⁊ hāc sniam habes scōa affo. xxiij. septimam quarta manifestat.

Cura febrium sanguinis. Ca. xlv.

Attentio in curatiōe febris sanguinis est euacuatio plurimi vsq; ad syncopim et ingrossatio substantie sanguinis si

guis si fuerit subtilis valde aquosus et cole ricus. Et infrigidatio eius et mundificatio et subtiliatio ipsius si fuerit grossius et sum pserit eger prius generatiua sanguis grossi et generatiua humoris crudi ⁊ digestio ma terici facientis febrē: et eius resolutio.

¶ Primo ponit intentiones curatiuas febris sanguinee. Secundo illas exequitur. Tertio ponit cōbaria conuenientia. Quarto pro cura accidentiuz remittit nos ad capitula supra scripta. scōa ibi. (euacuatio autem). tertia ibi. (cibi vero). quarta ibi. (Et si accidat.) ¶ Primo notandum quod iste intentiones posite hic ab Auicēna sunt sex. prima euacuatio. scōa substantie sanguinis equatio. tertia infrigidatio. quarta est mūdificatio. quinta digestio. sexta est resolutio. ¶ Secundo notādum qō licet euacuatio mundificatio et resolutio aliquo modo conueniant: quia per quālibet aliquid euacuatur differunt tamen quia euacuatio est materie propie febris eductio: scz sanguinis. sed mundificatio est humorū qui sanguini immixti sunt eductio siue illi humores fuerint ante febrem siue sint geniti post febrē. sicut cum sanguis scōm aliquam eius partem in alium humorem trāsmutatur per putrefactionem. Resolutio vero est vaporum qui sunt in venis eductio. bi enim humores ⁊ vapores licet non sint materia propria feb. sanguinee: sunt tamen apti fouere ipsam. Similiter licet equatio substantie et digestio conueniāt: quia vnaquecz prepparat humorē ad expulsionē aut ad boc vt reducatur ad benignū: tamen digestio respicit humorem putrentē: et propie opponitur putredini cum faciat cessare putredinem manente substantia. Tertio tegni. sed equatio substantie respicit vtraqz. scz putrentē et non putrentem. ¶ Tertio notanduz qz iste intentiones sumuntur ab essentia febris sanguinee. Sunt esn in ea sex. Primū est impletio cui opponitur euacuatio. Scōm est sanguinis replētis subtilitas vel grossities cui opponit equatio subtilis per ingrossationem: et grossi per subtiliationem. Tertium est caliditas membroz que est febris vel caliditas sanguinis: et ei opponitur infrigidatio. Quartuz sunt materie corrupte q̄ sanguinem inficiunt. huic opponitur mūdificatio. Quintum est sanguinis putrefactio. huic opponitur digestio. Sextum est vaporū multitudo opilatiōe retentorū: et sibi opponitur resolutio. vbi etiā includitur opilationis apertio.

¶ Euacuatio autem nō est aliqua sicut flebotomia ex manu in quacūcz hora accidat Et non expectatur crisis necz digestio: nisi sit repletio nauseatiua. tunc enim caue eam et remoue ipsam. quod si febris perseueraverit tunc flebotoma. Et non cesses flebotomare donec eger appropinquet syncopi: aut cadat in syncopim si corpus fuerit forte.

¶ In bac parte prosequitur curam scōm bas intētiones. et primo vscz ad declinationē. secundo in declinatione. scōa ibi. (Et in fine eius.) prima in quattuor. Primo ponit curam per euacuationem Secundo per equationem substantie. Tertio per infrigidationem. Quarto per mundificationē. secunda ibi. (Sanguis vero.) tertia ibi. (Eius vero) quarta ibi. (mudificatio aūt.) Dimittit curaz per digestionem. quia intelligit per equationē substātie. nam quādo sanguis rectificat in substātia cū rebus propriis ptra putredinē q̄ scōz plurimū debent esse frigida ficca et acetosa tunc digerit. Cura aūt per resolutionē que cōpletur subtiliādo poros aperiendo ⁊ vapores transpirare faciendo est nota in capitulo de effimeris ⁊ in cap. de cura putridarū in generali. ad illam esn iuuant fricatiōes et similia. prima in tres. Primo ponit curā principaliter intentam. Scōo ponit euacuationez ante banc premittendā. Tertio ostendit quid faciendū sit si ille euacuationes nō possint fieri. secūda ibi. (Oportet.) tertia ibi. (Quod si dispositio.) prima in duas. primo premittit. secūdo probat. secunda ibi. (Syncopis nāqz.) ¶ In prima parte dicit tria. primū quod non est aliqua euacuatio prestantior quā flebotomia ex manu. i. ex brachio in quacūcz hora accidit: idest quā primū occurrit patienti. nō enim dāde sunt indutie in flebotomādo. Secūdo dicit quod nō expectetur: scz quod natura faciat crisim nec digestio cuz opus sit festinātia. necz etiā pro facienda flebotomia est opus digestione sicut in euacuatione aliorū humoruz cum solutiuis nisi sit repletio nauseatiua. tunc enim caue eam: scz flebotomiā et remoue ipsam. scz nauseatiuā satietatem antecz flebotomes ne cibus corrupt⁹ ad epar tractus corrumpat humores epatis ⁊ venarū. quo modo autez corrigenda sit dictum est in cap. de effimera ex nauseatiua satietate. Tertio dicit qō forte virtute existēte forti fiat flebotomia donec eger appropinquet syncopi aut cadat in syncopim si corpus fit forte abūdans in multo sanguine.

Dubitatur vtrum in sinocba solū debeat fieri flebotomia in principio qz sic. pbaī per Azarauiū dicentē tam ī ca. de sinocba nō putrida. qz ēt in ca. de sinocba putrida qz si eger priuat⁹ fuerit extractiōe sanguis in prīcip. caue ipz penit⁹ extrabere apud augmētū ⁊ in et⁹ statu et si virtus sit fortis. Idem sentit Isaac in cap. de sinocba cum putredine. ¶ In cōtrariū est Auic. di. qz si feb. perseuerauerit tunc flebotoma. ¶ Dicendū cum Gal. nono terapentice quod conseruata virtute in sinocba nō solum post tres dies sed vltra eos etiā est flebotomandū. ¶ Ad Azarauiū ⁊ Isaac dicendū eos male sensisse. sed si volumus eos saluare dicamus eos voluisse nō esse faciendā tantā flebotomiam in processu quāta est in principio.

¶ Syncopis nanqz infrigidat complexionem fortez. et scias qō flebotoma et sumere in potu aquā frigidaz quādoqz excusant ab infrigidatione alia.

¶ In parte presenti probat esse faciendā flebotomiam vsqz ad syncopim duabus rationibus sumptis a Galeno nono terapentice. Prima. flebotomia vsqz ad syncopim infrigidat cōplexionē fortez idest fortem calliditatē febrilem vel fortem complexionem: idest bominē babentē complexionē fortez cum abundātia plurimi sanguinis ⁊ spūs patientem sinocbā remittendo simul calliditatē eius naturalem et preternaturalē. ergo conuenit cum boc quod sit cura sinocbe. Secunda ratio. bec flebotomia et potus aque frigide excusat ab aliqua cura. ergo est faciēda. q. d. qz aque frigide exhibitio necz alia fortis infrigidatio est facienda stāte repletione superflua.

¶ Et partitio quidem in ea est melior si nō fuerit quod necessariā faciat festinationez. nam fortasse erit in ea q̄ est infra appropinquationem syncopis vltimatio.

¶ Hic respōdet vni tacite questioni. posset eñ queri an flebotomia infra sincopim sit pstantior. Rñdet q̄ partitio in flebotomia est melior q̄ vnica flebotomia copiosa ducēs ad sincopim. Si ꝰo fuerit q̄ necessariā faciat festinationē sicut ē timor festine suffocationis aut aduētus. apatis in aliquo mēbro nobili. nā fortasse in flebotomia q̄ est infra sincopim erit vltimatio vel sufficientia. i. subsidiū vltimū in bonitate sufficiens ad curam.

¶ Et fortasse sequet flōmiā vltimam statī fluxus vētris colericus ⁊ sudor quē opꝫ omni hora abstergere donec cōtinuetur. fortasse enim saluabitur cum eo.

¶ Tertia ratio. illa euacuatio est faciēda ad quam statim seq̄tur fluxus colericꝰ ⁊ sudor quē opꝫ omni hora abstergere donec ꝓtinuet ad quosaliqñ seq̄tur sanitas: sed banc flebotomiā ducentē ad sincopim sequūtur bmōi euacuatiōes aliqñ ducētes ad sanitatē. ergo est faciēda. Causa ꝰo quare sequunt bmōi eūones est q̄ natura cōfortata per deonerationē a tanta repletiōe ⁊ equatiōe ꝓplexiōis mouetur cōtra bas materias sanguini imixtas ⁊ eas expellit. ¶ Notate tñ q̄ eēt difficile vt fieret simul fluxus vētris ⁊ sudor: cū sint euacuatiōes cōtrarie et aliqñ fit vnus aliquando alter.

¶ Et succurratur ei qꝺ accidit ei de debilitate et sincopi cum cibo subtili ⁊ quiete.

¶ Hic docet succurrere debilitati q̄ seq̄tur banc flebotomiā dicēs. q̄ ei succurrēdum est cū cibo subtili. i. velocis ꝓuersionis ⁊ penetratiōis ⁊ pauce q̄titatis sicut aqua carnis vinū limpbatū subtile boni odoris ⁊ q̄ete. opꝫ eñ q̄ sincopizātes sint quieti animo ⁊ corpe ita vt stent supini ⁊ nō moueātur immo non loquātur: nō tamen debēt dormire. Dicit eñ Aui. xj. tertij. precipiātur vigilare et dimittere locutionem.

¶ Et oportet vt premittatur lenificatio natur̄e cum illis que sciuntur de illis que sunt sicut duorum granatorum aqua: scꝫ dulcis ⁊ muzivscꝫ ad terminuꝫ. et siracost ⁊ tamarindi et colliria leuia de quib⁹ dixim⁹. Et q̄ñcꝫ est necessariū apud digestionē euacuare cū eis que sunt sicut mirabolani et fumus terre et cassiafistula et his filia de illis que sciuisti.

¶ In pte pñti ponit euacuationē quā opꝫ frequenter p̄mittere, flebotomie. Dicit ergo q̄ opꝫ vt p̄mittatur lenificatio ventris cū eis q̄ sciunt. i. in ca. generali curatiōis feb. putri. ⁊ succus duorū granatorū: scꝫ dulcis et muzi vscꝫ ad tantū. i. dosim sufficiētem que est circa vj. ℥. ⁊ dulcoret cū. ℥. j. zucca. optimi. ⁊ scōm lenitiuū est bmōi. ℞. tamarindorū. ℥. ij infundātur p̄ icisionē in, vj. ℥. aque per. vj. horas: et aqua illa coletur exprimendo cui⁹. ℥. iij. misceat. ℥. j. ℔. māne. ¶ Et colliria. i. clisteria bona leuia sūt cōuentētia. de quib⁹ in capl̄is p̄cedētib⁹. Et q̄ñcꝫ est necessaria eūare apud digōnem. i. digesta materia cū bmōi. ℞. corticū mirabolanorū citrinorū. ℥. j. fumiterre. Mꝺ. j. bullāt in. j. lib. aque ad medietatis ꝓsumptionē. ⁊ colētur exprimēdo: cū cuius decoctiōis. ℥. iij. misceat flozis cassie. ℥. j. lenit eñ vētrē ⁊ sanguinē mūdificat a colera et būoribus salsis. ¶ Pro quo notandū q̄ materie corrupte q̄ febri associātur sanguinee quādocꝫ sunt circa ptes stomachi ⁊ intestinorū ⁊ meseraicarū. ⁊ ante flebotomiam educēde sunt cū lenitētibus p̄ius positis ne materia illa corrupta ad venas trabat. et possibile est q̄ clisteria lenitiua sufficiāt maxie si sint solū in intestinis. aliquādo sunt in venis et post flebotomiā educēde sunt cū hac medicina vltimo posita. licet etiam ante flebotomiā cum hac medicina posset vtraꝫ materia educi.

¶ Qꝺ si dispō nō tolerat flōmiaꝫ in manu flebotomet vena q̄ est in cornu frontis aut ponātur ventose. Si aūt nō ꝓparat aliquid eorū et hoc ꝓpter accns qꝺ phibet: tūc fac solutionē vētris scōm modū qui est in causonide. et regimē fit in eis que aperiūt ⁊ incidūt et sedant ebulitionē. Et si acciderit ex flebotomia sincopis ciba cuꝫ pane et aqua aggreste. Quod si accidit fluxꝰ sanguis narium per se non abscindatur nisi cum appropinquauerit sincopis.

¶ Ponit quid faciendū sit cū flōmia nō possit fieri ex brachio: qꝺ forte est: qr vena illa nō repit, aut qr eger ē debilis: et vult q̄ flōmet vena frontis. nā ista imediate cōfert grauitati capitis ⁊ mediate a toto pōt eūare. ⁊ minus debilitat q̄ vena manus: et ponātur vētose. s. in spatulis aut natib⁹ cū scarificatiōe. Si aūt nō pōt fieri aliqꝺ borū ꝓpter aliqꝺ accns qꝺ ꝓhibet: aut qr nō vult tūc fiat solutio vētris cū bis q̄ dicta sunt in causonide eūantibus būorē sanguini admixtum sicut est decoctio tamarindorū cū māna aut cassia. q̄bus aliquid qꝺ electiue eūet būorē peccātē cū sanguie posset addi. sꝫ de bis infra. Regimē fit cū bis q̄ apiunt incidūt ⁊ sedāt ebulitionē sicut est sirupus acetosus simplex aut oxizacara cū aq̄ enditie capillorum ve. vscꝫ ad aquā fenticuli maxie qñ sanguis fuerit ingrossat⁹ ꝙ flegmatis grossi admixtionē. aut cuꝫ aq̄ enditie detur sirup⁹ acetosus cōpositus q̄ apud Mesue numerat inter sirupos frigidos. Et si acciderit ex flebotomia sincopis ciba eū cū pane infuso in aq̄ aggreste: ⁊ hoc maxie cōpetit añ sincopi ad ꝓhibēdū ipsam stōm ꝓfortādo ⁊ post sincopim ꝓuenit ad ꝓhibēdū iterationē eius. Qꝺ si acciderit fluxꝰ sanguis ꝙ se. i. a natura nō abscindatur nisi cū appropinq̄t sincopis. ¶ Pro quo notādū q̄ ꝓhibet sincopin in fluxu sanguis ab arte. i. flōtomia. eo q̄ in fluxu sanguinis a natura non fit sincopis nisi valde supfluēte eūone: cū natura eligēdo eūat sanguinē min⁹ cōuenientē. sꝫ cū minori eūone ꝙ artē seq̄tur sincopis.

¶ Sāguinis vero ingrossatio fiat cum eis q̄ sunt sicut rob. iuiubarū. ⁊ ēt decoquātur c. iuiube cū lib. v. aq̄ donec remaneat tertia ⁊ inspissēt cū zucca. ⁊ q̄to plus miorat zuccarū tāto ē melius. Et lētesiterū ꝓprie parate cū aceto acetoso forti sunt hui⁹ generis. Et caue ne des in potu rob iuiubarū aut corpus lētiū materia exīte grossa.

¶ Hic curat sinocbā ꝙ sanguinis eq̄tionē q̄ fuit secūda intētio. Et dicit q̄ ingrossatio sanguis si fuerit nimis subtilis fiat cū eis q̄ sunt sicut rob iuiubarū. sꝫ q̄to plus minoratur zuccarū tāto est melius: cū zuccarū inflāmet ⁊ in colerā cōuertat. sufficiet ergo intātū zuccari q̄ aq̄ illa fiat dulcis. Et lentes ⁊ ꝓprie earū li. ist abiecta prima aqua conuenit cōditū cū aceto devino notabiliter acuto qꝺ exiccat ⁊ notabiliꝫ infrigidat se ꝓfundādo in substātiam sang. ⁊ acuitatē suā ⁊ ptes subtiles resoluendo ingrossat, subtiliat eñi ⁊ mollificat dura ⁊ grossa et subtilia

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

sa ⁊ subtilia ⁊ mollia ingrossat ⁊ indurat. sicut est videre in ouibusq̄ ponūtur in aceto quarū carnes indurat ossa mollificat. ¶ Caue tñ ne det i potu rob iuuabarū aut corpus lētiū materia existēte grossa: imo q̄rātur subtiltātia q̄ dicaz cū ordiabo curā.

¶ Eius vero infrigidatio fit cum eis q̄ sunt sicut aqua lentiū infrigidata ⁊ aqua lactuce infrīdata: ⁊ sumere in potu aquā frigidā si nō fuerit qō prohibeat. ⁊ fortasse sumitur in potu donec tremere faciat ⁊ saciet. et fortitā. n. sanat eū ⁊ qñq̄ ꝓmutatur feb̄. ad flegmaticā. ⁊ curatur cū troscicis de rosis ⁊ siłibus. ⁊ hec quidē cura est quorūdaz antiquorū ⁊ secuti sunt eā q̄dā modernorū. Dare aūt in potu aquā ordei est curatio cōferēs eisz cū lenitate nature. ¶ Et melior horarum ad hoc est hora vehemētis ebulitionis ⁊ angustie ⁊ inflāmationis et frequētie pulsus cordis.

¶ In pte pñti curat sinocbā p tertiā intētionē dicēs: ꝙ infrigidatio fiat cū aqua lentiū infrigidata actu ⁊ cū aqua lactuce simil̄ infrigidata ⁊ cū aqua frida sumpta in potu si nō fuerit aliq̄d ꝓbibens. ⁊ fortasse. i. aliqñ sumitur in potu donec tremere i. rigere faciat ⁊ satiet ita vt nō sitiat. cōceditur em̄ de aqua quantū potest bibere quando adsunt omnes aut plures cōditiōes suadētes potū aq̄ frigide. sed de hac re dictū est sufficiēter in cap̄. de cura putridarū in generali. ¶ Haz hec aqua sumpta sanat precipue sinocbā non putridā sanguinē ad benignum reducendo. et fortasse mutat banc febrem in flegmaticā non quia sanguis ꝓuertatur in flegma sed infrigidatur. et ingrossatur ita vt faciat febrem remissam sicut est flegmatica. ⁊ potest esse qō sanguis reducatur ad benignū sed propter nimiā infrigidationē flegma putreat nimio frigore. ⁊ accendat flegmatica quam medicus magis eligat ꝙ moriatur ex sanguinea nimio eius caumate sicut bocmodo Auerrois. vij. colliget. permutat causonem in cronicā cum aqua angurie et curatur cū trocis. de ros. hec flegmatica in quā facta est permutatio non quidez in principio permutationis sed magis in processu. vł aliter curatur sed sanguinea cum trocis. de rosis in declinatiōe sicut p̄cipit Rasis. xvij. cōtinētis: et hic est ille de antiquis de quo loquitur Auicen. qui vero sunt moderni deus scit. multi enim erant medici tempore Auicē. quorū noticia nō peruenit ad nos. Dari autē in potu aquā ordei confert sed cum lenitate nature. idest ventre non existente valde stiptico ⁊ pleno fecibus. aliter sed cum lenitate nature. idest quia lenit ventrē cuz non sit valde stipticus. omne enim absterſiuum est ventris lenitiuum. scōo canone cap̄. quarto. Et melior quidem horarum ad exhibendum ꝙ quam ordei aut aquā frigidā est hora vehementis ebulitionis: idest caliditatis ingentis et angustie: scilicet cum eger nō potest quiescere et permutat̄ de figura in figurā ob ingentem caliditatem circa precordia. et tunc est frequentia pulsus cordis. buiusmodi autem infrigidatiua magis necessaria sunt ⁊ minus sunt apta nocere propter caliditatis magne resistentiam.

¶ Et scias quod esse contentus infrigidatione et dimittere flebotomiam et vētris solutionem addit in opilatione, et coartatiōe quare additur putredo et caliditas in reliqua dispositiōe.

¶ In presenti parte admonet nos non debere esse contentos sola infrigidatione sed premittendum esse flebotomiam et solutionem ventris ante infrigidantia fortia interius sumpta siue exterius applicita. quia huiusmodi addunt in opilatione: scilicet attenuatoria. et coartatione: idest opilatione coartatoria: quare crescit putredo et caliditas in reliqua dispositiōe: idest in putredine būoris preexistente et caliditate febrili preexistente per additionem noue putredinis et noue febris que erunt maiores tempore sequenti quam fuerint in precedenti. et forte accendetur putredo in aliquo humore et fiet noua febris.

¶ Mūdificatio enim fiat cum eis que sunt sicut soluentia coleram secundū responsionem necessitatis virtutis et debilitatis cum digerentibus humorē crude. quoniam fortasse ipa est causa in putrefactiōe sanguis. ¶ Hic exequitur quartam intentionem et est euacuatio humorum qui admiscentur sanguini. ⁊ dicit quod mundificatio sanguinis ab humoribus sibi admixtis fiat cum soluentibus coleram secundum exigentiam necessitatis et tolerantiam virtutis: et fiat cum digerentibus humorem crudū sanguini ad mixtū qui est cā putrefactionis sanguis. ¶ Pro quo notanduz quod in sinocba semp opus est euacuatione. tum quia sanguis per putredinez satis cito in coleram conuertitur. tum quia aliquādo preest in sanguine disponens ipsum ad putredinem. Aliquando est opus euacuatione humoris crudi flegmatici grossi aut subtilis qui preexistens in sanguine disponit ipsum ad putredinem sed innuit Auicenna hunc digerendum esse primo. non autem sic dicit de colera sed solum ipsam esse euacuandā: eo qō ipsa paratior est euacuationi q̄p flegma. ¶ Cū quibus autem hec intentio debeat cō pleri videbitur in ordinatione cure.

¶ Et in fine eius da ei in potu que sunt sicut trocis. de camphora ⁊ trociſci de spodio et da ei in potu.

¶ Isti etiaz trociſci sunt boni. Recipe spodij. ʒ. tres. seminis. portulace. ʒ. quinq̄ semi. cucume. ʒ. quattuor se. cucurbite. ʒ. sex gummi. et dragan. et amili omnium ana. ʒ. tres. fuc. liquiri. pondus. ʒ. septē. fiant ex eis trociſci. ¶ Descriptio alia et propie apud debilitatē epatis. Recipe rosaruz. ʒ. tres. succi berberis. ʒ. duas se. cucumeris et melonis. et citrulli. et portula. et spodij omniuz ana pondus. ʒ. vnī gummi et draganti: et amili omnium ana. ʒ. semis. rauedseni. et croci et camphore. omniū ana. pondus quarte partis vnius. fiant trociſci.

¶ In presenti parte curat sinocbam in declinatione dando trocis. de camphora et trocis. de spodio secundo describit quosdam trociſcos. Prima descriptio est ista. Recipe spodij. ʒ. iij. semi. portulace. ʒ. quinq̄ semi. cucumeris. ʒ. quattuor. se. cucurbite. ʒ. sex gummi dragant amili ana. ʒ. iiij. liquritie. ʒ. septem. fiant ex eis trociſci incorporādo cum aliquo liquore sicut aqua rosaꝝ. aut aqua acetose. ¶ Descriptio alia propie ad debilitatem epatis.

Recipe ros.ʒ.iij. succi berberis.ʒ.ij.seminis cucumeris:melonis:citrulli:portula.spo.ana.ʒ.ſ. gummi arabici amili dragāti ana.ʒ.ß. reubarba. croci.campbore ana. quartā.ʒ.ſ.fiant trociſci. bos dicit valere ad debilitatē epatis ppter reubarbarū. ¶ Pro qua parte notandū bos trociſcos conuenire in declinatione tam precedentibus euacuatiōibus:tum ad extinguendū caliditatē:tum ad vniendum ſubſtantiā membrorū nobiliū et ea confortandum. datur autem conuenienter de eis.ʒ.ſ.cum aqua ro.aut acetoſe et ſimilibus ita vt bibi poſſit.

¶ Cibi vero ſint illi qui fiunt ex iuiubis: et illi qui fiunt ex lentibus cum aceto ⁊ granatis et ſumach). Et ſi ſit aliquid eorum cōſtrictio cuius timeatur frangatur cum ſiracoſt et prunis et cum eo quod fit de cucurbita ⁊ cum herba acetoſa. et eius fructus ſint pira de ſeni et granata et mala de ſeni. et eius olera ſint cucumeres et eucurbite ⁊ allebeted et endiuia et olus benedictū et acetoſa et coriandrus et que ſunt eis ſimilia.

¶ In preſenti parte curās per dietam dicit cibos conuenientes illis qui fiunt ex iuiubis et qui fiūt ex lentibus conditis cum aceto et cum granatis et cum ſumach et omnes infrigidant ⁊ ingroſſant. et omnes conueniunt ſanguine exiſtente ſubtili ⁊ bec ſanguine exiſtente groſſo ſunt vitanda. ¶ Secūdo dicit quod ſi ex aliquo iſtorū timeamus cōſtrictionem meatuum ſiue opilationē aut conſtrictionem ventris frangantur cum ſiracoſt et manna aut prunis miſcendo illa cum ſupraſcriptis ⁊ dando poſt illa. Item nutriatur cum ſolo cibo facto ex cucurbita. Itē acetoſa et eius fructus ſunt pira de ſeni. i. de regione illa et granata et proprie muza acetoſa. et mala de ſeni et eius olera ſint cucurbita cucumeres allebeted. i. citrulli endiuia olus bñdictū. i. portulaca ⁊ acetoſa et coriandrū et ſūlia frigida.

¶ Et ſi accidat dolor capitis aut pulſus cordis:aut vigilie:aut profunditas ſomni: aut fluxus ſanguinis narīū ſuperfluus deſtruens virtutē et alia de accidentibus ſuis cura cum eis que docuimus te in loco ſuo. ¶ Hic procura accidentium remittit nos ad capitula ſupraſcripta in hac fen. in quibus omniuz ibo rum ponitur curatio. ¶ Dicit tamen fluxus ſanguinis deſtruens virtutem. q: fluxus ſanguis creticus nō eſt reſtringēdus niſi manifeſte debilitet virtutē.

Dubitatur vtrum liceat in ſinocba flebotomare vſq; ad ſincopim. negatiue arguitur primo per Raſim decimoſeptimo continentis dicentem. dico magne ſagacitatis eſt non ſubtrabere ſanguinē ſubito vſq; ad ſincopim ſed trabere prima vice medictatē. Et idē dicit Auicenna in hoc capitu. Et partitio in ea ⁊c. Et Galenus ſecundo terapētice di. duos flebotomatos vſq; ad ſincopim mortuos fuiſſe. nullum tamen dicit flebotomatū citra ſincopim mortuum fuiſſe. ergo nō videtur eſſe flebotomādū vſq; ad ſincopim inclusiue. tertio ſincopis eſt accidens ſeuiſſimū maxime vitandum. ergo per flebotomiā nemo debet duci ad ſincopim. quarto quecunq; nocumenta vitantur et quecūq; iuuamēta ſequūtur flebotomādo ad ſincopim ⁊ vitātur ⁊ ſequūtur nō flebotomādo vſq; ad ſincopim. ergo non eſt faciēda flebotomia vſq; ad ſincopim. ptz ꝓña: et antecedēs probatur. quia diuidēdo flebotomiā in modico tempore vtputa in ſpacio vnius bore aut duarū: poterit eadem quātitas extrabi vtputa due libre abſq; boc quod ſequatur ſincopis que due libre extracte continue facerent ſincopim et vtrobiq; eadē iuuamenta ſequūtur et eadem nocumēta vitantur. ergo ⁊c. ¶ Et confirmatur. q: flebotomia tarde quāuis cōtinue ſanguinē educendo minus debilitat quā flebotomia velociter et cōtinue tantundē de ſanguine educens. Sit ergo q; in duplo minus et pono quod vna lib. ſanguis continue et velociter per flebotomiā extracti precise inducat ſincopim in for. tunc arguit̄ ſic. Flōmia educēs tarde ſanguinē q̄ fit a. in duplo min⁹ debilitat quā flōmia velociter educens: q̄ fit. b. g̃ in duplo plus de ſanguie extractū p flōmiā precise ducit for. ad ſincopim: ⁊ min⁹ eo nō ducit fortez ad ſincopi: vt exempli gratia extrabēs in ſexquilatera plus ⁊ bec que fit. c. que faciet iuuamenta et vitabit eadem nocumenta que facit et vitabit. b. et bec eſt infra ſincopim. b. x̄o ad ſincopī. ergo ⁊c. ¶ Preterea arguit̄ rationib⁹ Auer. ſeptio colliget. cōtra Gal'. quarū prima eſt iſta. illa euacuatio nō eſt faciēda q̄ eſt inartificialis: ſz eūoviſq; ad ſincopī eſt inartificialis. g̃ nō eſt faciēda. tenet ꝓña: maior eſt manifeſta: ſz minor ꝓba: Gal'. illa euacuatio eſt inartificialis que eſt cōtraria operationi nature: ſed euacuatio vſq; ad ſincopim eſt contraria operationi nature cuz natura nō faciat euacuationē vſq; ad ſincopim niſi in crīſibus mortalibus. ¶ Secunda intentio euacuationis eſt euacuare ſuperflua ſeruata tanta quantitate ſpiritus et humorum quod virtus non cadat: ſed in flebotomia vſq; ad ſincopim virtus cadit. ergo non debet eſſe intentio ad faciendū eam. ¶ Tertio ſi eſſet facienda flebotomia vſq; ad ſincopim maxime eſſet quoniam infrigidat malam complexionem forte: ſed iſtud iuuamentū non eſt conueniens cum fit de per accidens. ſequitur enim paucitatem ſanguis et ſpiritus quod eſt nociuuz. ¶ Quarto minus malum eſt quod poſt euacuationē aliquid ſuperfluuz maneat et cum boc notabiliter de caloze naturali quam quod totum ſuperfluū remoueat̄ cum maxima paucificatiōe caloris naturalis: ita vt cadat virtus: ſed primū fit per flebotomiam citra ſincopim. Secundū x̄o per flebotomiam vſq; ad ſincopim. ergo pria faciēda eſt: ⁊ nō ſcda. ¶ Quinto ꝑm plurimū in ſinocba būores ſunt ſuperflui ſanguini admixti apti ad pntredinez qui per diminutionem caloris per flebotomiā vſq; ad ſincopim putrefient et facient aliam feb. cum calor naturalis diminutus nō poſſet ſe a putredine tueri. ergo inconuenies eſt flebotomare vſq; ad ſincopim.

In oppoſitum eſt Galen⁹ non o terapentice. et Auicenna in parte preſenti: quod ſi febres perſeuerauerit tūc flōma ⁊ nō ceſſes flōmare donec appropiquet ſincopi aut cadat in ſincopim ſi corp⁹ forte fuerit.

Inter illos duos autores et Auer. non oportet in ponendo concordiam elaborare ſicut quidam tentauerunt cum a propoſito ſint diſcordes. Videamus ergo cuius rationes ſunt fortiores et illum ſequamur. ¶ Rōnes Auer. iam dicte ſunt. audiamus rōnes pro opinione Gal'. In primis Azarauius et Auēzoar quibus Raſis maxīe credit quos putat prestātiores medicos quā Gal'. ſunt ⁊tra Auer. i boc ca. ¶ Amplī⁹ cōueniētius ē mal⁹ periculū euitari minori periculo ſed in flōmia facta vſq; ad ſincopim maius periculum euitam⁹. ſ. mortē paruo pīculo. ſ. ſincopi a q̄ homo reſurget aſperſiōe aque frigide. periculum autē qō

aũt qõ cuitatur ẽ moꝛs feſtina ꝑ vlã ſuffocatiõis et quãdoq; ꝓpter aꝑa alicuꝰ membꝛi ꝓncipalis. ¶ Tertio ſi fiat flõmia vſq; ad ſincopim i ſinocba nõ putrida tollitur fe.et ſi fiat citra nõ tollit feb. immo multotiẽs ad putridã permutat q̃ multotiens ducit ad interitũ:quare ꝛc. ¶ Quarto in infrigidãdo eſt timoꝛ et minoꝛ quã euacuãdo apud Auer.vij.colliget.ſed vltimam infrigidationẽ concedit Auer.in ſinocba.ergo vltimã euacuationem ꝓcedere poteſt.et iſte ſunt ratiões medicoꝝ quoꝝ ſciẽtie ꝛ experiẽtie credere debemꝰ. ¶ Et ſi q̃ratur an in ſinocba putrida fit ducenduz vſq; ad ſincopim ꝑ flõmiã ſicut in ſinocba nõ putrida. ¶ Dicẽ dũ ꝙ ſic:quãdo.ſ.egritudo nõ dat indutias. ¶ Dicendũ tamẽ ꝙ minozẽ flõmiã debemꝰ facere i putrida q̃ in non putrida.vt dicit Gal'.xj°.terapeñ. v.ca.et boc qꝛ virtus in ea eſt minus fortis et ſanguis ſic nõ eſt aptus eũoni.et tertio qꝛ non poſſet feb.ceſſare per banc flõmiã.quia in ſanguine putrido nõ poſſet ſubito fieri equatio cõplexionis ꝛ ceſſatio. Itẽ oportet cõſeruare virtutẽ in putrida ad alias criſes quare minus eſt extrabendũ q̃ in nõ putrida. licet vtrobiq; vt dictũ eſt ſit ducẽduz vſq; ad ſincopim.minoꝛ tamen flõmia in putrida ducit ad ſincopim quã in nõ putrida ꝓpter maiorem debilitatem virtutis et maioꝛem malitiam materie.

His ita determinatis reſpõdẽdum ẽ ad rationẽs ꝓtrariũ ſuadẽtes. Ad rationẽ Raſ ꝛ Aui. dicendũ eſt,ꝙ prittio eſt meliꝛ ſi nõ fuerit ꝙ neceſſariã faciat feſtinationẽ.ſed vbi timeat moꝛs feſtina que aliquãdo accidit in.xij.boꝛis potius eligẽda eſt flõmia vſq; ad ſincopim. ¶ Ad ſcõam rationẽ de duobus flõmatis vſq; ad ſincopim moꝛtuis ꝛc. Dicendũ eſt illos moꝛtuos fuiſſe quia nõ fuerũt ſeruate debite circũſtãtie nec tenoꝛ vtutis eoꝝ. Et quãuis nõ recitet ibi aliquos flõmatos infra ſincopim moꝛtuos fuiſſe vi ſincopis: fuerũt tamen moꝛtui vi egritudinis ducẽtis ad ꝓfocationẽ vel ad aꝑa mẽbꝛi nobilis. ¶ Ad tertiũ dicit ꝙ ſincopis eſt accidens ſeuiſſimũ ꝛ maxime vitandum quãtum eſt poſſibile nec medicus flõmans intendit ꝓncipaliter ſincopim.immo vitat quãtũ eſt ei poſſibile cũ remedijs oppoꝛtunis.ſed bñ ſtatuit in mente ſua tantam ſanguis quãtitatẽ bauꝛire etiã ſi eſſet caſurus in ſincopim vt vitent mala ꝓxima pericula. ¶ Ad quartã rationẽ negat añs.et quãuis diuidat flõmia in modico tẽpoꝛe in duas partes:illa tamẽ nõ poterit ꝓbibere nocumentũ moꝛtis feſtinũ ſicut ꝓbibet continua euacuatio.ꝛ ad confirmationẽ fortе negatur ſuppoſitum.

Contra pro ipſo eſt exꝑientia. nã ſanguis egrediens paulatim ex naribus minus debilitat quũ ſi egrederet velociter et cõtinue.et eſt idẽ iudiciũ de ſanguine mẽſtruali et emoꝛroydali.ergo ſimile erit de ſanguĩe extracto ꝑ flõmiã. ¶ Preterea aqua ydropicoꝝ et ſanies empicoꝝ paulatim et ſucceſſiue educta minus debilitat.immo cum paulatina et ſucceſſiua euacuatione liberatur ydropicus extrabẽdo totã aquoſitatẽ.et ſiꝛ empicus attrabẽdo totã materiã in pectoꝛe contentã:et vtraq; iſtarũ velociter educta anteq̃ totaliter extrabat interficit debilitãdo vtutẽ. Et bec iuuamẽta ſunt.vj.affoꝛiſmoꝝ.affo.xxvij. Quicũq; empici aut ydropici inciduñt aut vnunt. Idẽ ſanie paulatim et ſucceſſiue ex aꝑate magno educta.quare ſuppoſituz nõ põt negari. ¶ Rñr ꝓcedẽdo ſuppoſitũ ꝛ admittẽdo caſum et tũc dicit ꝙ.c. flõmia extrabẽs ſanguinẽ in ſexq̃latera plus nõ facit eadẽ iuuamẽta necvitat eadẽ nocumẽta.nõ eñ vitabit feſtinã ſuffocationẽ:neq; aꝑa qõ vitabit ꝑ miozẽ quãtitatẽ ſanguinis.ideo i bis caſib' extremis faciẽda ẽ flõmia lata ſatis de ſanguie in quo tpe educẽs. ¶ Ad ꝓmaz rationẽ Auer. ꝙ nõ tantũ illa eũatio ẽ naturalis q̃ imit aꝯ naturã:imo qñq; illa q̃ eſt opatiõi naturе ꝓtraria:ſicut qñ natura mutat materiã ad aliquod mẽbꝛũ qõ aꝑabit et medicꝰ ꝓhibz cũ repcuſſiuis. Itẽ illa q̃ ſupplet defectũ nature vbi deficit ſicut cũ ars abſcidit mẽbꝛũ putridũ qõ natura nõ facit.et ſic in ꝓpoſito ars ſupplet opationẽ nature. ¶ Ad ſcõz dr ꝙ intẽtio eũonis ẽ educere ſuperflua ſuata vtute a caſu a quo nõ poſſz releuari. ſz ꝙ notabiliꝛ vtꝰ debilitet boc nõ intẽdit eũo. ¶ Ad tertiũ dr ꝙ multa iuuamẽta de ꝑ accñs ſunt cõuenientia ſicut infrigidatio coꝛpis febriẽtis ꝑ exhibitionẽ ſcamomee.ꝛ ſicut curatio tetani cuz balneo aq̃.vij.affo. ¶ Ad aliaz negat maioꝛ. nã caſus ille vtutis facile remouebit ſed ſe.remanẽs facile trãſibit in putridã et fortе ſeq̃tur egri feſtina moꝛs. ¶ Ad vltimum dicitur ꝙ virtus deonerata leuata a ſincopi deonerata ſanguine ſuperfluo mouebitur contra bumoꝛes illos et expellet: quos non expuliſſet niſi fuiſſet facta tanta ſanguinis eũatio:qõ affirmat Auic.d. Et fortaſſe ſeq̃tur flõmiã vltimã ſtatim fluxus coliciꝰ et ſudoꝛ quẽ opz oĩ boꝛa abſtergere donec ꝓtinuet ꝛ fortaſſe ſanabitur. ¶ Cura ſe.ſanguinee nouẽ exigit itẽtiões.ꝓma eſt debitũ regimẽ ſex reꝝ.ſcõa ẽ eũo.tertia ẽ calitatis extinctio.q̃rta ẽ digõ.q̃nta mũdificatio.ſexta ẽ vie ꝓuocatio.ſeptia reſolo.octaua coꝛdis ꝛ mẽbꝛorũ ꝓfortatio.nona accñtiũ coꝛrectio. ¶ Regimẽ ſex rerũ dz eẽ frm ſz mlto magis i ſinocba nõ putrida ꝛ in ſinocba ſili cauſoni.i ſinocboꝛo i quo ẽ putrefactio ab bũoꝛe crudo groſſo vl aquoſo nõ ẽ neceſſe infridare mltũ.ꝛ dieta dz eẽ ſubtilis. ſz ſubtilioꝛ in ſinocba nõ putrida ꝛ ſinocba ſili cauſoni i q̃b' Aui.laudat iuiubas:ſz deberẽt decoq̃ i aq̃ poſt earũ inciſionẽ.ꝛ ius eaꝝ ſiue ipſaꝝ lxtiſt ꝓuẽit.infrigidat eñ et ingroſſat.Siꝛ ꝓfert lxtiſt lentiũ abiecta ꝓxima aq̃ ꝓditis cũ aceto granatoꝝ vel ſumach. Itẽ laudat cucurbitas acetoſam.poꝛtulacã. lactucas endiuiã.cucumeres.pꝛuna.piꝛa.poma.q̃ oĩa coquẽtur vt decet.Siꝛ laudat acetoſitas citri.aranciꝝ:limonis.ceraſa acria.berberis agreſta et vinũ granatoꝝ cũ aq̃ ſit potꝰ eoꝝ.i ſinocbo ꝛo qñq; oz dietare dieta groſſa ꝛ reſtauratiua:et conari ſũmopere vt comedãt ſicu i peſtilẽtialibꝰ.cuius cã eſt vt ſanguis bonꝰ reſtaureꝰ cũ ꝑxiõs ſit coꝛruptꝰ: et in boc ſinocbo opz cũ cibis miſcere cala vel frida ꝓz gradũ egritudinis ꝛ cauſam etiꝰ ꝓbibẽtia putredinẽ. Frigida vero q̃ miſcẽtur ſunt ſcõm plurimũ acetũ ꝛ reliqua acetoſa. Itẽ ſandali: coꝛalli: margarite et ſimilia.calida vero ſunt cinamomum gariof.et ſimilia boni odoꝛis cõuenientia quãdo bumoꝛes frigidi ſunt admixti facientes ſanguinẽ putrere et tunc conueniunt abſterſiua ſubtiliatiua inciſiua quãdo bumoꝛes admixti ſunt crudi groſſi. Si vero ſunt crudi aquoſi buiuſmodi declinẽt ad ſiccum cum pauca inciſione et abſterſione. et tunc milium et pannicum et far eſſent conuenientia. vinum carnes et oua non conueniunt niſi indeclinatione aut niſi timeatur caſus virtutis. ¶ Secunda intentio ſcilicet euacuatio perficienda eſt flebotbomia quam cito ẽ poſſibile.ventre tamẽ exiſtente pleno fecibus,ꝓmittatur cliſtere lentiuũ

eoꝝ q̄ sunt in stō eductiuū.et post eoꝝ eductiones q̄ cito est possibile flōmeꝯ ex venis brachij ex q̄b⁹ eligaꝯ basilica sanguie multū iflāmato circa spi/ ritualia ꝛ epar peccāte.nigra ꝙo pctō exīte i toto. si vero in casu fuerit retētio emorroydarū aut mē/ struoꝝ p:emittaꝯ flōmia sapbenaꝝ:deinde flōmē tur vene manus.et nō est in bac febre expectanda digō q̄ expectaꝯ i alijs febrib⁹ a b alijs būorib⁹ pē dētib⁹ p̄cipue i finocba. ℑn finocba ꝙovbi cēt ad/ mixtio multi fil̄atis grossi cū sanguine: ꝛ nō esset opus magna festinātia p̄missa flōmia minorati/ ua ante scōaz flōmiā p̄mitte digestiuū.ꝛ si nō pos/ sent flōmari manus vene flōmenꝯ alie vene ꝓpin que bis in iuuādo. Et ā.mēorat flōmiā vene frō tis aut apponātur vētose cū scarificatiōe aut san guisuge in natibus ꝛ in spatulis.et si nibil borum fieri posset soluaꝯ venter scōm exigentiā. bumorū peccantium.et bec flebotbomia de qua supra esse copiosa ꝛ magis in finocba q̄ in finocbo. Et mi/ norī etiā flōmia sincopizat patiēs finocbū q̄ fino cbam. Et ne decipiaris nota q̄ non debet esse tua intētio vt eger cadat in sincopim:immo debes il/ lam ꝓbibere quātū est possibile. Sed intētio tua debet esse vt extrabaꝯ tāta quātitas sanguis que sufficiat ad curā etiā si ꝑ eā duceret ad sincopim. Quātitas aūt sufficiēs ē cōiter ab.j.lib. et.f. vsq; ad.ij. Sed cū extraxerit lib.j.si superuenit sincopis dimitte ꝑ tūc. et ipo releuato a sincopi cum reme diis opportunis extrabe residuū. Est tamē melī⁹ si egritudo dat idutias partiri flōmiā. nā bis aut ter poteris iterare flōmiā in die naturali: imo in 12.boris. ¶ Tertia intētio ē extinctio calitatis di/ uersimode perficiēda.in sinocba eiñ ꝛ sinocbo assi milato causoni cū vebemēter extinctiuis sicut cū aqua ordei infrigidata in magna quātitate. ℑtez cū aqua portulace acetose vino granatoꝝ oriza/ cbara et similibus frigidis actu et potētia et etiā cū exterius applicitis.et bis nō sufficiētibus cuz potu aque frigide vsq; ad sattetatē quādo adsunt oēs vel plures cōditiones suadētes potū aq̄ frigi/ de. Sed si nō sit tanta caliditas q: forte sanguini est mixtus bumor grossus crudus aut subtilis nō est opus tanta infrīdatione. sed sanguine existēte grosso crudo denꝯ subtilitātia sicut sirupus aceto sus simplex aut oriza cbara cū aqua endiuie ꝛ fil̄i/ bus.et ipso existente subtili aq̄ iuiubarū et fil̄iuz. ¶ Et nota q̄ exbibitio borū infrigidantiū nō p:e missis oībus opportunis multo magis noceret q̄ iuuaret.quapropter procedendū est scōm intētio/ nes p̄dictas. ¶ Quarta intētio est digestio in qua intēdunꝯ duo.vnū est eq̄tio subst̄ātie grosse ꝑ sub tiliantia sicut est sirupus acetosus oyzacbara.aq̄ endiuie ordei et similia.et subtilis ꝑ ingrossantia sicut est aq̄ iuiubarū lentiū et similiū. Alterū ē ꝓbi bitio putredinis ad quā ꝓbibendā cōfert acetum et acetosa.acetosa itaq; sunt cibis et rebus medi/ cinalibus imiscēda sicut acetū agresta. vinū gra/ natoꝝ.acetositas citri et similia. ¶ Quinta inten/ tio.s.mūdificatio fiat cū soluētibus būores san/ guini admixtos:colerā quidē cū aqua fructuū cui aliquid modicum diaprunis solutiui et electuarij succi ros.addi pōt. Flegma quoq; aquosum cum cassia dissoluta cū decoctione turbith sine admi/ xtione.zinzi.sed flegma grossum cū aqua dissolu/ ta cū decoctione turbith correcti cū. zinzi. agari/ co et similib⁹.melācolia vero cuz aq̄ lactis sene et epithimo. ¶ Sexta est vine ꝓuocatio cum deco/ ctione se.fri.cū sirupo acetoso composito dissolu/ to cum aqua sparagoꝝ. ¶ Septima intentio que

est resolutio cōpletur cum fricationibus et cū ꝓ/ uocatione sudoris ad quē ꝓuocandū iuuat aqua ordei cū.pauco vini subtilis. ℑtē suffumigatio cū aqua calida super lateribus aspsa ipso iacente in lecto et pannis debite cooperto. ¶ Octaua inten tio.s.membrorū nobilium confortatio perficitur cū trociscis de cāpbo.trocis.de spodio sandalis ꝛ similibus. ¶ Nona intētio.s.accidentiū correctio perficitur scōm eorum exigentiam.

¶ De feb.flegmatica. La.xlvs.

Sciuisti qō feb.putredinis flegmatis quādoq; est paroxisima lis. et quādoq; est inseparabi/ lis.ꝛ sciuisti causam in ꝙoc.

¶ Superius egit de febribus colericis ꝛ sanguinei:bic agit de flegmaticis. ℑz bec pars ꝓtes tres.in ꝑma agit de bis fe.in gñali.in scōa in spe ciali ponēdo signa.in tertia curā.scōa ibi. (ℑn il/ la quidē.)tertia ibi.(Cura buius egritudinis di/ uersificatur).Primā partē seu ꝑmū capitulum in q̄nq; partes diuido.in ꝑma diuidit feb.flāticam in duas ꝑmas species.in scōa ponit ꝓa eius ipa adinuicē cōparando.in tertia ponit eiꝰ causas.in quarta q̄ corpa sint ad eā magis dispositā. in q̄n ta ponit duos canones.secūda ibi.(Et sunt ei bo re.)tertia ibi.(Et flegma q̄dē putridū.) q̄rta ibi. (Et plurimū quidē.)quinta ibi.(Et parū quidez euacuatur. ¶ ℑn prima ꝓte dicit. Sciuisti.s.in ca. de putredine q̄ feb.putredinis flegmatis quan/ doq; est paroxismalis.i.interpolata. quandoq; ē inseparabilis.i.continua. Sciuisti causam eius. fit eiñ interpolata ex materia putrente extra ve/ nas.et continua ex materia putrente intra venas aut ex apate flegmatico intrinseco.

¶ Et sunt ei ꝙoze sicut in reliquis febrib⁹. Et minor ꝙorarum sui principij scōm plu/ rimū est.xviij.dierum.et eius eradicatio in pluribus est intra.lxiij.dies. Et saluior eo rum est illa que est mundorū tēporū.et p:e cipue illa que ēmḱti sudoris.significat eiñ subtilitatem materiei et paucitatem eius ꝛ raritatem corporis. Longior ergo partiū huius egritudinis est augmentuz: quāuis eius declinatio iterum sit longior declina/ tione tertiane plurimum.

¶ ℑn bac scōa parte dicit:qō bec feb.babet tēpo/ ra tam vniuersalia quā particularia sicut reliquе fe.scōo dicit qō ad minus suū principiū vniuersa le durat.xviij.dieb⁹. Dicit tertio q̄ buius feb.era dicatio est scōm plurimū intra.xliij.dies.quarto dicit quod illa feb. flegmatica est saluior que est mūdoꝝ teporum.alias.temporū p:ecipue illa q̄ est multi sudoris .significat eiñ mult⁹ sudor pau/ citatem materie:subtilitatem eius et raritatē cor/ poris.quinto dicit q̄ longior partiū huius egri/ tudinis est augmentū quāuis eius declinatio sit longior declinatione tertiane vt plurimum.

Contra.secundū dictū instaꝯ.si ꝑn cipiū durat.xviij. dieb⁹ et tota.feb.durat.xliij. ergo ꝓa reliq̄ cēnt minora diuidēdo residuū in tres ꝓtes.ꝙñs est cō/ tra auctoritatē Aui.dicentē q̄ augmētum est lon/ gi⁹ tēpus bui⁹ egritudis. ¶ Dicit.Gē.q̄ ꝑncipiū i flatica ē lōgi⁹.q: būor frid⁹ ꝛ viscosus tardat ac/ cēsionē ꝛ appitionē digōis:ꝛz q̄ bec lōgitudo fit 18.di.nō possz ꝓbari:ꝛz staꝯ expiñto ꝛ testificatiōi auctorū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

auctorū.nō eīm est dubiū qō in febribꝫ flatīcis tā ꝓtinuis q̄ interpolatis diu stat cruditas in vrina anteq̄ appeat signū digōnis manifestū:ideo ꝑn/cipiū est longū. ¶Sed ad rōnē in ꝓtrariū dicedū ꝑmo q̄ ꝑ ꝑncipiū hic nō intelligim⁹ ꝑncipiū ꝑpe/sumptū distinctū ꝓtra totū augmētū qō excludit signa digestionis manifesta.sed intelligēdū ē ꝑn/cipiū includēs ptē augmēti.s.vsq̄ ad apparitio/nē manifestoꝝ signoꝝ digōnis q̄ si iciptiāt appa/rere vsq̄ ad.20.dies erit terminus circa.40.aut xliij.scōm gīales sermones Ga.i cō.affo.quarte pticule.Quibuscūq̄ in feb.in.vij.termiāt aut i.ix. Tadeo tm̄ visum ē qō text⁹ debeat dicere eradica/tio ē intra.lxiiij.dies.Et forte sermo ei⁹ est ver⁹ in flatica iterpolata.sed in flatica ꝓtinua pōt termi/nari ifra.xliij.dies.ceteris eīm ꝓb⁹ ꝓtinuū ē bre/uius suo iterpolato apō Gal.et ꝑm Tadeū ratio nibil cōcludit.attribuem⁹ eīm ꝑncipio.xviij.dies. augmēto.xx.statui.10. Est eīm ceteris breuior de/clinatiōi.xvj.et summa erit.lxiiij.¶Notandum ꝑ declaratiōe q̄rti dicti.qō si text⁹ dicit mūdoꝝ te/porū est clar⁹.illa eīm flatica q̄ bꝫ tepores magis mūdos.i.magis ꝓximos ꝛe q̄eti est magis salua. significat eīm būorē putrentē eē pauciorē minus grossum ꝛ min⁹ viscosum ꝛ maiorē ꝓportionē ꝛtu/tis,supra morbū vel ad materiā.Ille aūt tepor de quo ē hic sermo est q̄ durat.vj.horis.et i ꝓtinua ē remissior fe.q̄ in tpe p̄cedēti.sed in iterpolata nō est fe.sed neutralitas fe.Si vero text⁹ dicat tēpoꝝ verus ē.illa eīm febris q̄ bꝫ tpa magis mūda.i.mi/nus ꝓfusa ē saluior.et tpa dicūtur mūda q̄ nō con/fundūtur.et illa immūda q̄ cōfundūtur. Mā aliq̄n in bis febrib⁹ post statū vr̄ redire ꝑncipiū ꝑꝑ dif/formitatē materie. q: aliq̄n post manifesta signa digestiōis appebit in vrina cruditas moto būore grossiori ꝛ viscosiori ꝛ faciēte nouam opilationē. Ita etiā in ꝑncipijs particularib⁹ vr̄ aliq̄n post sta/tum redire augmētuꝫ ꝑꝑ difformitatē materie. et hoc significat lōgitudinē:et q̄nq̄ malā morbi ter/minationē.vbi ecōtra mūdicies de q̄ supra signi/ficādo materie vniformitatē et ꝓportionē ꝛtutis ad ipam significat salutē et breuitatē. ¶Scōo no tandū q̄ flatica ē saluior q̄ est multi sudoris si il/le sudor fit fact⁹ in ꝓcessu tā apparētib⁹ signis di/gestionis.significat eīm obedientiā materie et ꝓ/portionē virtutis ad eā. Si ꝛo fiat mult⁹ sudor a ꝑncipio nō significat salutē: sed magis longitu/dinē ẽndo materiā illā expelli ꝑꝑter multitudinē et non ꝑꝑter digestionē. ¶Tertio notandū q̄ su/dor multus nō significat paucitatē materie abso/lute:imo potius multitudinē:significat tamē pau/citatē materie:in ꝓparatiōe ad illā que esset tāta q̄ suffocādo calorē innatū faceret ipm impotentē ad ei⁹ expulsionē.Aliter significat paucitatē ma/terie et q̄ materia paucificat.ꝛ p̄ñr breuitatē egri/tudinis p̄cipue si paroxismi sequētes minorētur. ¶Ultimo notandū q̄ vltimū dictū huius partis pōt dupliciter itelligi.Primo q̄ scōm plm declī/natio flegmatice est longior declinatiōe tertiane non semꝑ cū interduꝫ reperiat flegmatica vnius aut duoꝝ dierū.Secundo q̄ declinatio flegmati/ce est plurimū.i.valde lōgior declinatiōe tertiane ceteris paribus:et est notum.

¶Et flegma quidē putriduꝫ quādoq̄ est vitreū.et quādoq̄ est acetosum. ꝛ quādoq̄ est dulce.et quādoq̄ est salsum. et tu ita sci/uisti quomodo ex salso fit causon.

¶In parte p̄senti ponit causas flegmatice dicēs qō flegma putridū faciēs flegmaticā q̄nq̄ est vi/treū.q̄nq̄ est acetosum.q̄nq̄ dulce.q̄nq̄ salsum. Et dicit q̄ tu ita sciuisti.s.in ca. de causone quō ex flegmate salso fiat causon. ¶Cōtra ꝑmū dictum instat arguēdo Autcē.de insufficiētia.natura ꝑter bos modos flatis repitur flegma crudū. flegma mucillaginosum.fla insipidū.fla aquosum pōti/cum ꝛ gipseū. Respōdet qō gipseū nō facit febrē sed crudū et mucillaginosum dant intelligi p vi/treū.sed insipidū et aquosum ꝓprebendunt p fla dulce.pōticū vero p acetosum.¶Pro notitia scōi dicti buius partis notādū qō fla salsum putrēs in corde aut locis fibi ꝓpinq̄s facit causonē.putrēs vero in venis puls facit ꝓtinuā exacerbantē quoti/die.putrēs vero extra venas facit quotidianā in/terpolatam.

¶Et plurimū q̄dē accidit feb.flegmatica humidis et quietis et senibus et infantib⁹ et patientibus nauseatiuam satietatē:ꝛ exercitātibus et balneātibus se super replecionē.ꝛ habētibus eructuationē acetosaz: et habētibus repletionē:ꝛ patientibus de/scensum humoris et fit catarrus ad stomachum qui putrefit in eo.

¶In hac ꝑte ostēdit corꝑa ꝑata ad hāc febrē dī.q̄ plm accidit būidis.s.q̄ iunt flatici nō aūt būidis sanguineis et q̄etis.multiplicāt eīm fla ꝛ senibus et ꝓprie decrepitis et infantibus ꝑꝑ humiditatē et multā comestionē et patiētibus nauseatiuā sa/tietatē.s.cū corruptiōe ad acetosum et exercitanti/bus et balneātibus se post repletionē.s.cibi. quia nō fit bona digestio spiritib⁹ distractis a stō ad i/strumēta motus et ad circūferēttā.et habentibus eructuationē acetosaz.q: causat et significat mul/titudinē flatis et habētib⁹ repletionē flatū et pa/tiētibus discrasiā humoꝝ et catarrū ad stom qui putrefit i eo.Est eīm catarrus scōz plurimū flati/cus.q̄nta tertij.Raro vero accidit iuuenibus ꝛ co/lericis.Unde Gal.in terapentica ad Glauconem nunq̄ vidit adolescentē colericuꝫ captum a febre flegmatica.

¶Et parum quidem euacuatur a lesione in ore stomachi.

¶In ꝑte p̄senti pōit duos canōes.Prim⁹.patiēs flatica raro eūat a lesiōe oris stōi.q: stōach⁹ē mi/nera flatis.iō flatica nocet stō sicut ctriana felli et epati.et q̄ tana spleni.vt Rasis.xvj.continentis.

¶Et scias q̄ cū omni feb.cū qua ē frigus constringitur pulsus et minoratur.

¶Hic ponit scōm canonē.in oī feb.cū q̄ est frigus stringit pulsus quātū ad vnā dimēsionē q̄ est lati/tudo.Et fit puns quātū ad oēm sequēdo vocabla Gal.in li.de dr̄ijs feb.et cā nota ē ex i sepe dictis.

¶De signis flegmatice periodice. Cap.xlvij.

In illa quidē in qua cā est fleg/ma vitreū aut acetosuꝫ frigus multiplicat valde.et rigor invi/treo est vehemētior.At frigus non incipit in ea subito: immo paulatim in extremitatibus.deinde perue/niunt ad hoc vt fiant sicut nix:que nō cale/fiūt nisi cū difficultate:neq̄ calefiūt subito neq̄ scōm gradationē continuā: imo pau/latim cum reditu frigoris.et fortasse cōmi

scetur frigori ei⁹ in principio rigor. Fit ergo frigus propter illud qđ non putruit. et horripilatio propter illud qđ iam putruit. ⁊ maius frigus eius et ipsius rigor sunt in periodis status.

¶ Hic ponit signa febrium flegmaticarum. et primo earū q̄ cōiter euenīūt. scđo raro euentētium q̄ scđm plurimū sunt flegmatice. scđa ibi. (Et sunt feb.) prima in duas. in p̄ma ponit signa flegmatice interpolate. in scđa p̄tinue. scđa in sequētis capituli principio. (Sunt sicut reliq̄ signa.) p̄ma iterū in duas. nā in prima ponit signa flegmatice interpolate ꝓpria scđm causas eius. in scđa ponit signa flegmatice continua omni speciei eius. scđa ibi. (Et plurimi quidez ꝓfodi.) p̄ma in tres. in p̄ma ponit signa facte a flegmate vitreo et acetoso. in scđa facte a flegmate salso. in tertia facte a flegmate dulci. scđa ibi.) Illa vero.) tertia ibi. (Illam autē.) Prima in duas. nā in prima ponit signa dicta. in scđa imiscet quedā signa cōia flegmatice. scđa ibi. (Et hec q̄dez feb.) ¶ In p̄ma pte dicit q̄ in illa in qua cā est flegma vitreū aut acetosum frigus multiplicat valde. et rigor in vitreo est vehemētior. s. quo ad durationē licet nō necessario quo ad intēsionē. ¶ Scđo dicit: qđ frigus nō incipit in ea subito. i. qđ in paruo tpe notabiliter intendatur: immo paulatim in extremitatibus. et deinde paulatim peruenīūt ad hoc vt fiant sicut nix qui nō calefiūt nisi cū difficultate nec calefiūt subito. nec scđm gradationē cōtinuā. immo paulatim cū reditu frigoris. s. postq̄ inceperunt calefieri. ¶ Tertio dicit qđ fortasse. i. aliquādo admiscetur frigori rigor in principio sez particulari. fit ergo frig⁹ ꝓpter illđ fla qđ nō putruit: ⁊ horripilatio siue rigor pp illud qđ iam putruit. ¶ Ultimo dicit: qđ maius frigus et maior rigor īsunt periodis status. ¶ Primo notādū pro notitia primi dicti. qđ causa multiplicatiōis frigoris ī flegmatica vitrea ⁊ acetosa ē quia illa flegmata sunt valde frigida et frigidiora quā reliqua flegmata nostri corpis. certū tamen est qđ flegma vitreū est magis frm quā acetosum. Unde Raſ. xvj. cōtinētis. In vitreo est frigus forte. nam ipsum est ceteris frigidius licet aliquādo acetosum magis infrigidet quā vitreū propter subtilitatem substantie sue. potēs magis in profundū penetrare. est tamen ceteris paribus frigus sequens flegma vitreum longioris durationis quā frigus sequēs flegma acetosum: ez illud possit esse intēsius. et causa sumitur ex mō substātie vtriusq̄. similiter rigor est vehemētior in vitrea. i. longior ez in acetosa fit intensior. qz flegma acetosuz subtilitate sue substātie velocius mouetur ad mēbra sensibilia. et cum hoc sua punctiōe magis stimulat expulsiuā. ¶ Secundo notandū ꝓ notitia scđi dicti. q̄ licet tam in vitrea quā in acetosa frigus paulatim intendat ī extremitatib⁹. et ez extremitates postq̄ sunt infrigidate nō calefiāt subito nec scđm gradationem cōtinuā: immo tarde et cū reditu frigoris. hec tamē tardatio et difformitas infrigidatiōis et calefactionis est magis in vitrea quā in acetosa ppter maiorem grossitiē et difformitatem flegmatis vitrei quā acetosi. ¶ Tertio notandū pro notitia tertij dicti. q̄ rigor admiscet frigori in principio paroxismi siue rigorē accipiam⁹ ꝓprie siue cōiter. s. vt est cōis ad rigorē ꝓprie sumptū ⁊ horripilatio nem. et rigor magis sequtur flegma putrēs. qz magis subtiliatū est ⁊ veloci⁹ mouet ad mēbra sensibilia. et hec quidē feb. nō est ex materia que faciat punctionem ita vt sit causa rigoris ī via expulsionis. putredo nāq̄ eius est putredo rei lenis et incipit cū grauitate ⁊ profunditate somni. Et multotiens incipit in paroxismis primis sine frigore et neq̄ ē rigor: immo postponitur vsq̄ ad tēpus ⁊ forte tasse erit frigus et non erit rigor. et multotiens incipit cū syncopi et nō fit. Et in hac quidem egritudine multiplicatur syncopis propter debilitatē oris stomachi et casum appetit⁹ ⁊ p̄uationē alistimbre q̄ est fundamentum materiei nutrimēti et virtutis.

¶ In pte p̄senti imiscet q̄dā signa cōia fere oī speciei flatice. min⁹ tñ ꝓuenīūt pēdenti a flate salso. Et p̄mo dicit: q̄ hec fe. nō ē ex materia que faciat pūctionē: ita vt sit cā rigoris ī via expulsiōis. i. cū materia expellit ad mēbra sensibilia. putredo eīus eius ē putredo rei lenis. i. non acute nisi sit fla salsum. Et ī summa vult hic dīre q̄ hec fe. ſm plm insipit sine rigore. Et ppea cū dictū sit sup⁹ eā incipere cū rigore p rigorē itelligē rigorē cōiter sumptū cōem ad horripilationē et rigorē ꝓprie sumptū. frēq̄nter eīm incipiūt paroxismi ei⁹ sine rigore ꝓprie sumpto. ¶ Scđm signū. q̄ incipit cū grauitate capitis et totius corpis pp mltitudinē materie ⁊ vapor. ¶ Tertiū signū. q̄ incipit cū profunditate sōni pp mltitudinē grossitiē et viscositatē materie ⁊ vapor. ¶ Quartū signū q̄ multotiēs incipit in primis. i. in p̄ncipijs vltib⁹ paroxism⁹ sine frigore ⁊ sine rigore: immo postponit. s. frigus ⁊ rigor vsq̄ ad tēpus ī quo materia erit subtiliata p actionē caloris. tunc eīm mota veloci⁹ ad mēbra sensibilia faciet maiorē rigorē ipsorū ꝓtutē magis stimulādo ⁊ p̄ñr faciet maj⁹ frig⁹ nō q̄dē positiuū qz tūc erit calior. ez p̄uatiuū: reuocādo calm ītern⁹. Et subdit q̄ fortasse. i. aliq̄n erit frig⁹ ⁊ nō erit rigor ⁊ maxie ī p̄ncipio vltī q̄n materia ē grossior ⁊ fridior ⁊ tardi⁹ mota sup mēbra sensibilia. ¶ Quintū signū. et multotiēs erit cū syncopi ⁊ nō fit syncopis. s. sēp. ez maxie fit ī p̄ncipijs paroxismorū. ⁊ ī illa q̄ pēdet ab hūore valde frido ⁊ mlto. Alr erit cū syncopi. i. dispōe ad syncopim q̄ dicit lipotomia et nō fit syncopis. s. ꝓpleta. Et subdit q̄ ī hac febre multiplicat syncopis ꝓpter tria. s. propter debilitatē et nocumētū oris stōi cui cor facile ꝓpatit. scđo pp casuz appetit⁹. tertio pp p̄uationē digestionis q̄ ē fundamētū. i. cā p̄ncipalis materiei nutrimenti. i. sanguis q̄ dz ꝓuerti in spūs et substātiā corpis. ⁊ cō-

sequenter supple

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

sequenter supple,est fundamentū virtutis naturalis vitalis et animalis.deficiente nāq; appetitiua non sumitur cibus et deficiēte digestiua nō digeritur.quare sequitur defectus cuiuscunq; virtutis ad quem sequitur sincopis.

¶Illam vero que est ex flegmate salso sequitur horripilatio et nō fit vehemens frigus eius.

¶Signa flegmatice pendentis ex flegmate salso ponit dicens q; ad ipsam sequitur horripilatio et non fit frigus vehemens. scz positiuum.quia flegma salsum est calidum pungens membra sensibilia:et sic causans rigorem et horripilationem nō positiue infrigidans.

¶Illam autē que est ex flegmate dulci raro antecedit in principio vsq; ad plurimos paroxismos horripilatio:neq; frigus.neq; rigor.

¶Ponit signa pendentia a flegmate dulci dicēs: qō raro in pncipio.s.vniuersali vsq; ad plures paroxismos antecedit horripilatio frigus aut rigor: eo qō materia est satis grossa et benigna et male mota super mēbra sensibilia. sed postea subtilita ta et calefacta a calore naturali digerente et a calore putredinali.et mota velocius super membra sensibilia causat aliquem typum.

¶Et plurimi quidem periodi febris flegmatis incipiunt cum sincopi.

¶In pte p̄senti ponit signa cōia cuicunq; speciei flegmatice.Et diuidit i.xij.ptes scōm qō sunt.xij. genera signorū.partes patebūt discurrendo per textum.Primū genus signorū est qō plurimi periodi febris flegmatice incipiūt cum sincopi:t cā nota est ex superius dictis.

¶Et iam apparet in ea i principijs calor vehementior.et in postremis minoratur illud.Et est simile vt causa in hoc qm̄ putredo antecedit prius ad magis dulce et magis salsuz et magis subtile.deinde ad grossius et frigidius.

¶Scōm genus signorum sumitur a calore. et habet quinq; partes scōm q; quinq; ponit signa a calore.scōa ibi.(Et tactus caliditatis.) tertia ibi. (Verūtamē non.) quarta ibi. (Et qualitercunq; sit.)quinta ibi.(Et multotiens quidem.) Primū signum est hoc. In paroxismis primis calor apparet vehemētior et in postremis apparet minor. Et est simile.i.verisimile vt sit causa i hoc qm̄ principit putrefieri magis dulce magis salsum et magis subtile.t supple magis calidum.deinde grossius et frigidius.sed humor magis subtilis t magis calidus est aptus cum putret magis calefacere quā humor grossior et frigidior. ¶Notandum qō sermo iste est verus,in paroxismis habentibus pro causa antecedente vnum cumulū materie sufficientis ad plures paroxismos.nam tunc de illo cumulo pars mobilior citi? mouebitur.s. dulcior salsior et subtilior. ideo paroxismi principij erūt maioris caloris.posterius autē mouebitur pars grossior frigidior:et ad motum pigrior.vnde fient paroxismi minoris caloris. Sed cum paroxismi nō fient ex materia huius cumuli:sed ex ea que de nouo generatur talis erit calor huius paroxismi qualē cōtingit generari materiā q̄ prius nō erat.

Sed contra quia statim oppositū dictum fuit superius in flegmatica pendēte a flegmate dulci q; paroxismi in primis non incipiunt cū typo.et in processu incipiunt cum typo materia magis subtiliata et propter subtiliationē mota velociꝰ super mēbra sensibilia. ¶Amplius oppositū dictū fuit superius de intentione cōmenta.Alexandrini super primo epidimiarū qō in feb.de materia frigida paroxismi status fiunt de materia subtiliori etvelocius mota.vnde rigores paroxismorum in statu quartane sunt fortiores quā in eius principio econtra i tertiana.et hic dicit Auicen.qō flegma factens posteriores paroxismos ē grossius. ¶Ad hoc respōdetur.qō sermo Auicen.in parte p̄cedenti et commenta.Alexandrini intelligit̄ in materia vniformi in modo substantie.sed sermo Auicen.hic intelligitur in materia difformi. Et ex his sequitur qō aliquādo materia flegmatica mota in statu ē subtilior certa data mota in principio. aliquādo grossior:aliquando equalis scōm maiorē aut minorem acquisitionem subtilitatis per actionē caloris digerentis. ¶Secūdo.et melius dici potest qō semp materia flegmatica posterius mota est subtilior sibi simili mota in principio cum digestio in flegmate procedat subtiliando. et hoc voluit Auicen.in parte precedenti.et Cōmenta.Alexandrinus:cum quo tamē stat qō mota posterius: quāuis subtiliata per digestionē fit grossior certa data indigesta mota in principio. Sunt et alie solutiones quas omitto vt breuitati indulgeam.

¶Et tactus caliditatis eius in primis ē debilis et vaporosus.deinde cum prolōgatur positio man" super mēbrum sentit manus acuitatem t mordicationem.

¶Hoc est scōm signū sumptū a caloris modo,et ē qō tactus caliditatis eius.s.flegmatice est.in primis.ideo primo occursu debilis et vaporosus.sed cum prolongatur positio manus super membruz sentit membrū acuitatem et mordicationem.Huius causa est:quia vapor flegmaticus perueniens ad manum in primis est paucus et tardus p grossitiem:sed postea cumulatus sub manu in magna quātitate facit impressionem fortem.

¶Verūtamen nō est similis neq; equalis in omnibus super que cadit manus: immo est diuersa:quoniā inuenit,in loco vno asperitatem:et in loco alio lenitatē. et est quasi caliditas colere post rem;cribellatam: qm̄ flegma viscosum ē.quare diuersificatur ei? passio a caliditate sicut accidit i reliquis viscosis cum ebulliunt.ipsa enim disrumpuntur in quibusdam locis et non disrumpunt̄ in locis alijs.

¶Hoc est tertium signum sumptum a modo caloris.et est quod caliditas non est equalis in oībus partibus super que cadit manus: īmo est diuersa quoniā in vno loco representatur aspera siue acuta et in alio loco lenis: et est quasi caliditas colere per cribellum.et est vt sit manus super cribellū et perueniat caliditas ad manum per foramina cribelli. in partibus enim manus que obuiabunt foraminibus cribelli sentietur caliditas acuta.in reliqs partibus mitis.Ita apparet tangenti mēbrum patientis flegmaticam: qm̄ flegma est viscosum:quare diuersificatur eius passio a caliditate sicut accidit reliquis viscosis cum buliunt. ipsa enim disrumpuntur in quibusdam locis et

nō in alijs.et a locis in quibus fit disruptio egre
ditur vapor calidus multum imprimēs in manuz
a reliquis partibus.

¶Et qualiscūqz sit caliditas eius scōz plu
rimū minor est quā vt inflāmet.ꝛ angustiā
faciat et magnificet desiderium aeris frigi
di et aque frigide:et inspissationis et rari=
ficationis anhelitus magni et exufflantis.
¶Hoc est quartū signū a modo caloris sumptuz.
et dicit qō q̄litercūqz fit.i.siue sint semp vera ea q̄
statim dicta sunt siue nō.qz possibile ē ꝙ nō fit ita
licet eīn ptes viscosi flegmatis sint diuerse i eua=
poratione.tamē illi vapores ventētes versus cu=
tim possunt vniformiter p cutim dispgi ꝛ fiet re=
presentatio eq̄lis oībus ptibus manus tangētis
tamē hoc est verū scōm plurimū.qz calor flegma=
tice nō est puentēs ad hoc vt inflāmet et faciat an
gustiā circa p̄cordia ꝛ magnificet desiderīū aeris
frigidi:qō maxime cognoscit̄ p anbelitū magnū
velocē et frequentē et desiderīū aque frigide: quia
nō valde fitiūt.et desiderīū inspissatiōis.i. disco=
operiendi se:ad quā sequit̄ inspissatio porozum:ꝛ
rarificatiōis.s.post coopertionē.patiētes eīn fe=
bres acutas nūc se discooperiūt.et postea se co=
operiūt.nō ita faciūt patientes febres flegmati=
cas.stant eīn scōm plurimū coopti cū nō habeāt
magnū incendiū:et nō habēt etiā anbelitum ma=
gnū et exufflationē.i.valde velocē in cōstrictione
et minus in dilatatione.nā quāuis sit multo ma=
ior necessitas constrictionis pulsus et anbelitus:
quā dilatationis propter multitudinē vaporum
tamen quia vapores illi non sunt valde calidi nō
est magna necessitas constrictionis neqz dilata=
tionis in comparatione ad febres acutas.

¶Et multotiens quidē accidit caliditati
eius vt sedeat tēpore quo habet quātitatē
horevnius aut duarum horarū.quare esti
matur ꝙ ipsa iam peruenit ad statum cum
ipsa adhuc sit in augmento. videbis eīn eā
iam incipere augmentari . et similiter sunt
ei in declinatione stationes.
¶Hoc est q̄ntū signū a caliditate sumptū . Et di=
cit qō multotiēs accidit caliditati flegmatice vt
sedeat.i.stet in eodē gradu vna hora aut duabus.
quare estimaī qō iam sit puentū ad statū porīsmi
cū ipsa adhuc sit in augmēto paroxīsmi.nā post il
lam stationem videbis eā incipe augmētari.et si=
militer sunt ei in declinatione particulari statio=
nes quia nō delinat vniformiter postq̄ icepit de=
clinare.et hoc totū prouenit ex diffōrmitate fleg=
matis.cum eīn eius effumat pars grossior stat ca=
lor in eodē gradu aliquāto tēpore nō sic est in ter=
tiana pura propter vniformitatē colere.

¶Et febres quidē flegmatis sunt multe
opilationis ꝓpter multitudinē humidita=
tis et vaporis sui pauci sudoris ꝓpter vi=
scositatē humoris.Et cum sudare facit est
res non exuberans. et de propriorībus si=
gnificationibus eius est paucitas sudoris
et priuatio eius.
¶Hoc est tertium genus signorū et est ꝙ feb. fleg
matice sunt multe opilationis. propter multitu=
dinem humiditatis.s.flegmatice.que cum fit mul
ta etiam grossa est et viscosa et vapores sui simil
ter grossi et viscosi. ¶Notandum qō iste opilatio
nes non apparent omnes in vrina sed solum ille
que sunt in vijs vrine.s. epatis et partium ꝓpin=
quarum in quibus cū est opilatio est vrina subti=
lis.ille tamē que sunt in poris mēbrorū et in par=
uis venis ad mēbra terminatis nō sunt causa qō
vrina subtilietur sed potius impedirent sudorem
et sunt pauci sudoris.i.raro sudant propter visco
sitatem humorū.ꝛ cū fit sudor est paucus. Et sub=
dit qō paucitas sudoris et priuatio ei⁹ est de pro=
prioribus signis ipsius.

¶Et sitis quidem minoratur in febribus
flegmatis nisi propter causam salsedinis
aut causam vehemētie putredinis eius.et
cum hoc est minor sitis que est in alijs.
¶Hoc est quartum genus signorum et est qō sitis
minoratur in febrib⁹ flegmaticis nisi quādo pen
dent a flegmate salso aut a flegmate qō vehemē=
ter putret.intensa eīn putredo est caliditas putre
dinalis intensa que exiccando facit multā sitim.

¶Et inflatio laterum multiplicatur i eis
et quandoqz accidit cuti lateris vt subtilie
tur cum tensione.
¶Hoc est quintū genus signorū. ꝛ est qō inflatio
laterū et totius ventris inferioris multiplicat̄ in
patientibus flegmaticam . quia calor factus de=
bilis est potens ad conuertendū humores inven=
tositates etvapores grossos et non est potens ad
illos resoluendum . ¶Secūdo dicit qō quandoqz
accidit cuti lateris vt subtilietur cum tensione.i.
propter tensionem factam a vaporibus et vento=
sitatibus.quando eīn aliquid extēditur scōm vnā
dimensionem opus est qō minoretur scōam alte=
ram.Et nota qō iste est quidā modus cazesie ꝛ di
spositionis ad timpanitem ad quam forte adiu=
uat error digestiue stomachi et epatis.

¶Color autem patientium flegmatis fe
brem est decliuis ad viriditatem et citrini=
tatem currentes in albedinem ita vt sit il=
lud quod aggregatum est sicut color plū=
bi vsqz in statu . Et raro quidem rubet co=
lor in eo cuius rubedo sit rubedo i statu re=
liquarum febrium.
¶Hoc est sextum genus signorum . et est ꝙ color
patientium flegmaticam tendit ad viriditatem ꝛ
citrinitatem currentes ad albedinem quasi color
sit mixtus ex viridi citrino et albo qui est sicut co=
lor plumbi vsqz in statum.s.particularem exclusi=
ue.Secundo dicit quod raro rubet color in patiē
te flegmaticam in statu cuius rubedo sit tanta
quanta est in statu.scz particulari reliquarum fe=
brium.s.calidarum. ¶Notandum quod color ten
dit in viriditatem propter frigiditatem flegma=
tis et aliqualem mortificationem caloris innati.
est eīn viriditas via in fuscedinem et mortificatio
nem caloris innati.tendit enim in citrinitatē pro=
pter aliquale incendium scōm aliquam partem
conuertens sanguinem ad naturam colere. Ten=
dit enim in albedinem propter albedinem fleg=
matis et cutis.sed color aggregatus ex bis trib⁹
est color plumbeus.et hic color est vsqz ad statum
particularem exclusiue.sed in statu facies aliqua=
liter rubet licet remisse.

¶Pulsusvero eius ē pulsus paruus sub=
mersus debilis rarus in primis: deinde fit
frequens in fine.

¶Hoc ē septimū

¶ Hoc est septimū genus signoꝝ sumptū a pulsu et habet hec pars quatuor ptes. In prima ponit quasdā differētias pulsus flegmatice. In scōa cōparat has differētias pulsus flegmatice ad differētias pulsus aliaꝝ fe. In tertia pte subdit alias differētias pulsus flegmatice. In quarta pte extollit hoc signū sumptū a pulsu. scōa ibi. (Et frequentia quidē eius.) tertia ibi. (Et est vehemētis diuersitatis.) quarta ibi. (Et significatiōes q̄dē) In prima pte dicit q̄ pulsus flegmatice ē paruus demissus. i. submersus debilis rarus in primis. i. in principijs particularib⁹ que oīa sequūtur debilitatē virtutis suffocate in principijs particularibus a materia flegmatica multa grossa viscosa. Est autem rarus nondū flegmate p putrefactionem sufficiēter inflāmato. deinde fit freqns i fine idest in ꝓcessu et maxime in statu particulari: flegmate tunc magis per putrefactionē inflāmato et potente cor magis calefacere. et tunc fit maior velocior et fortior et minus submersus.

¶ Et frequentia quidem eius. et eius paruitas vehementior est quā frequētia quartane et tertiane. et ei⁹ paruitas et vehementia frequentie eius est ꝓpter vehementiā paruitatis ipsius.

¶ Primo facit hanc cōparationē. scōo reddit causam dicti. tertio ponit aliā cōparationē. scōa ibi. (Et vehemētia frequētie.) tertia ibi. (Uerum nō est velocior.) In ꝑma pte dicit duo. primū q̄ frequentia pulsus flegmatice est vehementior. i. maior quā frequētia pulsus q̄rtane et tertiane. In secunda parte reddens causam dicit q̄ vehementia frequentie eius. s. pulsus flegmatice est ꝓpter vehementiam paruitatis ipsius vt per frequentiam restauret illud qō deficit ex magnitudine.

Dubitatur vtrum pulsus flegmatice sit minor pulsu melancolice. nā qō sit minor q̄ pulsus melācolice nō est dubium. Et arguitur ꝑmo q̄ pulsus melācolice sit minor p Gal. scōo de crisi. ca. de quartana dicētē qō quartana fe. in ꝓncipio potissimi pōit pulsum in dispositiōe paruitatis quā nō seq̄tur egritudo ꝓter eā. ergo flegmatica nō habet tātā paruitatē pulsus quātam habet quartana. ¶ Itē Auer. iiij. colliget cap. de quartana dicit. pulsus q̄rtane est paruior plus quā sit in flegmatica.

Galenus.

In contrarium est Aui. in p̄senti pte ⁊ Aliabas. viij. thesaurice. v. ca. vbi dicit in signis flegmatice fe. Est aūtem pulsus minor pulsu quartane. qm̄ flegma debilitat virtutē sua frigiditate et sua multitudine infirmat. Idem dicit Rasis. xvj. ꝓtinētis. ca. de flegmatica in fine. Dicit Gētilis quod auctores sunt multū discordes in differētijs pulsuū flegmatice et quartane. nā qui iudicauerūt ꝓparationē pulsuum barū febriū per rationē acquieuerūt cause que scōm estimationē suā visa est potior. Qui eī dicūt pulsuz flegmatice paruiorē estimāt q̄ multitudo flegmatis grossities et viscositas plus faciant ad paruificandū pulsum quā frigiditas melancolie ficcitas et grossities. ¶ Ecōtra vero alij oppositū opinati sunt estimātes frigiditatē adiutam a ficcitate et factā actiuiorē per eā simul cum sua grossitie terrea plus facere ad paruitatē pulsus. tum opprimendo virtutē. tum faciendo artariā inobedientē. Qui vero per expientiā indicant possunt discordare. q⁹ excessus qui pulsuū adinuicem multū possunt decipe. et euenit pulsus diuersificari scōm varias species flegmatum et varias species melancolie et multa alia q̄ de facto ꝓcurrūt. Et ideo vn⁹ potuit iuenire pulsuz flatice puto rē. alter ecōtra pulsuz melācolice minorem pulsu flegmatice. Et certe si q̄s bñ fine passiōe ꝓsideret iudicabit nec vtā ratiocinij nec viaz expientie esse satis sufficientē ad certificādū veritatē in hoc dubio. Credit tamē Gētilis q̄ oīm pitate suppositā quātū est possibile q̄ signent duo corpa tpata et in tpe tpato quoꝝ vnū patiat flatica a flate dulci. alterū patiat melācolia a melācolia naturali. Uel signent duo corpa vnū flegmaticū in byeme patiēs flegmatica a flegmate dulci. alterū melancolicū patiēs melica in autūno ex melācolia naturali. patiēs flatica habebit pulsuz minorē credēs fritatē, intēsaz flatis cū viscositate plus oparī ad pulsificandū pulsum q̄ fritatē melie cū siccitate et grossitie sua. ¶ Sed ad auctores sentiētes cōtrariū dicit q̄ processerunt suo iudicio estimatiuo et scōm q̄ inuenerūt ꝑ expientiā q̄ eis occurrerūt in q̄bus nō appet eis vitas. Sed ꝓ rudioribus scholarib⁹ ad tollendā ꝓtradictionē iter auctores dicit q̄ pulsus in flatica ē maior intēsiue. sed in quartana maior duratiōe. q⁹ plus durat typus et p̄ncipiū in quartana quā in flegmatica.

In dubio autem solito q̄rī an pulsus flatice sit frequentior pulsu quartane fere oēs auctores cōcordāt pulsum flatice esse frequētiorē pulsu quartane vt spissitudine restauret magnitudinis defectū quē habet respectu quartane. Gal. vero in terapētica ad Glauconē dicit qō pulius quartane tāto est rarior pulsu flegmatice quāto pulsus flatice ē rarior pulsu tertiane. hoc tamē ꝑ tactū cōprehendere est difficile: ⁊ Gal. scōo de differentijs dicat hec oīa per tactū ꝓprehēdi posse. ¶ Sed certe in dictis Gal. videt ꝓtradictio. nā in scōo de crisi dicit q̄ pulsus flatice est maior q̄ pulsus q̄rtane vt apparuit i dubio p̄mo. In terapētica vero ad Glauconē dicit q̄ pulsus flatice ē frequētior pulsu q̄rtane vt appuit in dubio scōo. ergo falsa ē cā quā dicūt q̄ pulsus flatice est frequētior pulsu q̄rtane vt restauret ꝑ frequētiā illud in quo deficit ꝑ magnitudinē. q⁹ nō deficit i magnitudine cū sit ꝑmi Gal. maior q̄ pulsus q̄rtane. Et certe credo hanc rōnē ꝓcedere ꝓtra Gal. nisi dicat q̄ in flatica sit maior necessitas q̄ i q̄rtana q̄ nō ē rōnabile cū flatica sit frigidi⁹ q̄ melia. Et certū ē acutiorē calitatē sentiri i q̄rtana q̄ i flatica. Tenēdū ē itaq̄ vt existimo pulsuz flatice eē miorē ⁊ frequētiorē pulsu q̄rtane ad q̄s dās adiuuat debilitas vtutū maior i flatica q̄ in q̄rtana ceteris paribus. tū ꝑ debilitatē appetit⁹ ⁊ malitiā istimbre. tū ꝑ dispōnē ad sincopim nā debilitas vtutis facit nt pulsuz puū ⁊ freqntē.

Tertio dubitatur vtrū pulsus flatice sit freqntior pulsu tertiane. ⁊ videt q̄ nō ꝑ Gal. i terapētica ad Glauconē. ⁊ ꝑ Auer. iiij. colliget i ca. de fe. flatica dicentē q̄ pulsus flatice ē rarior pulsu tertiane in quolibz suoꝝ tēpoꝝ. Idē sentit Raz. xo. Almāsorz et fere oēs i hoc ꝓcordāt. ¶ Preterea būor colic⁹ est valde calidus ponēs in corde caliditatē facientē angustiā faciēs itē sam sitim magnū desiderū aeris frigidi instantiā vigiliaruz cuius caliditas est acutior caliditate a quocūq̄ alio būore pendēte: Sed oppositę dispositiōes sunt i flegmate. ergo in feb. ei⁹ debet eē pulsus simul maior ⁊ freqntior q̄ pulsus flatice nec ratio Auicē. est alicui⁹ momēti cum dicit q̄ deficiente magnitudine pulsus fit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

restauratio p frequentiã.dicet em primo q fit re/ stauratio per velocitatẽ.Scõo dicet q ratio bene cõcluderet si calor tertiane et calor flatice eẽnt eq intẽsi.tũc em pulsus q esset minor esset freqntior. ¶In oppositũ est Aui.di.q freqntia flatice est ve/ hemẽtior freqntia tertiane.Dicit Gẽtilis suspicã dũ est textũ eẽ corruptũ.sed cũ oẽs text⁹ sint ꝓfiles opz imaginari aliã solonẽ.dicit ergo q i ꝑncipio et ppꝛie in ꝑma medietate ꝑncipij multotiẽs eue nit q pulsus est frequẽtior quã in colica pp finco/ pim aut dispõnẽ ad eã cũ qua flatica frequẽter i/ cipit vt dixit Aui.Mã in fincopi et dispõne ad fin copim multotiẽs fit pulsus formicãs cũ maxima frequẽtia et puitate.et fit frequẽtia illa magna vt suppleat in quo deficit magnitudo et non est du/ biũ q tũc pulsus ẽ frequẽtior q⁹ in tertiana in qua nõ ẽ fincopis.¶Cõtra in feb.fincopali fit pulsus rarus.Dicẽdũ q in feb.fincopali bũorosa fit pul sus rarus qñ bũor nõdũ p putredinẽ aut digestio nẽ est calefact⁹ et postea cum est calefactus nõ fit fincopis.qꝛ vapores frigidi sunt,cã eius et nõ ca/ lidi.et ideo pulsus ẽ rarus cũ nondũ fit feb.aut re missa.sed in flatica cõiter euentẽte fit fincopis:tũ ppter ꝓpassionẽ cordis ad os stõi. tum pp mali/ tiã istimbꝛe vaporib⁹ ventẽtib⁹ ad cor existẽtib⁹ ca lidis.quapꝛopter fit pulsus valde paruus et ꝑñr valde freqẽs et frequẽtior q⁹ in tertiana.Hoc aũt vt dictũ est accidit merito fincopis.sed nõ existẽte fincopi pulsus flatice ẽ rarior pulsu tertiane. et si in tertiana eẽt fincopis sicut in fincopali minuta pulsus esset,frequẽtior q⁹ in flatica cũ fincopi.Alit ter posset dicit scõm Gentilẽ q pulsus flegmati/ ce est frequẽtior pulsu colice nõ absolute sz ꝓpor/ tionat putitati qꝛ in nulla feb.nec melãcolica nec colerica tantũ fit additio in frequẽtia ppter par/ uitatem quãtum in flegmatica.

¶Verum non estvelocior pulsu quartane et quandoq; est tardior eo aut similis ei in primis.

¶In hac pte dicit q pulsus flatice: lz sit frequen/ tior pulsu q̃rtane:nõ tñ est velocior eo.Et ratio/qꝛ virtus q̃ defectũ magnitudis restaurat p velocita tem opz q fit fortis:sed ī flatica multũ deficit vir tus.Unde Alyabas dicit virtutem in hac feb.esse dissolutã et infirmã.Et quãdoq; est tardior in pri mis ppter paucã calefactionẽ.vnde fit paruus et tardus lz fit spissus.spissitudo em soboles ẽ defi/ cientis,siue imbecillis virtutis apud Ga.in ꝑmẽ. pulsuum.cap.de pulsu frenetico⁹ aut filis ei.s.in tarditate in primis.i.in ꝑncipio ꝑncipij ꝓximi nam post q̃ non est velocior pulsu quartane:relin/ quitur q fit tardior aut sibi filis pp maiorem aut minorem necessitatẽ et maiorem aut minorem de bilitatem virtutis.

¶Et est vehementis diuersitatis cum pri uatiõe ordinis.t paruit debiles ex eis sunt in diuersitate eius plus.

¶In pte ista ponit alias differẽtias pulsus fleg/ matice dicẽs q est vehemẽtis diuersitatis cũ ꝑua tione ordinis.et parui et debiles sunt ī diuersita/ te eius plus.Causa diuersitatis et inordinatiõis est debilitas virtutis per viã suffocatiõis ab hu/ more flegmatico multo grosso et viscoso. Itẽ for/ titudo pugne inter humorẽ et virtutẽ. Diuersitas autẽ ista est non quia vnus pulsus fit magnus al/ ter paruus.vn⁹ fortis alter debilis.qꝛ omnes sunt parui et debiles . sed diuersitas est in maiori aut minori paruitate,t maiori aut minori debilitate.

Auẽzoar autẽ dicit q pulsus in flatica nõ est mul tum diuersus.intelligendus est q nõ est multũ di uersus.quia vna pulsatio sit magna altera parua vna fortis altera debilis: sed in latitudine parui tatis et debilitatis cadũt be diuersitates.

¶Et significatiões quidem pulsus super eam sunt de certioribus significatiõibus.

¶In pte presenti dicit qõ signũ sumptũ a pulsu ẽ de certioribus signis huius febris, sed ad cogno/ scendũ bas differẽtias pulsus exq̃site opz cogno uisse pulsum sui sani,vt dicit Rasis.xix.cõtinẽtis. et Gal.scõo de crisi.

¶Urina autẽ eius in primis quidẽ est al/ ba subtilis ꝓpter multitudinẽ opilationũ frigoris:deinde fit rubea propter putredi/ nem.et conturbatur propter malitiam di/ gestionis.

¶Hoc est octauũ genus signoꝝ sumptũ abvrina, et habet q̃tuor partes.primo ponit vrine q̃litateꝫ apparentẽ in ꝑncipio.scõo ppter putrefactioneꝫ contingentẽ.tertio ppter malitiã digerẽdi.quar/ to ponit quãdã vrine diuersitatẽ et ꝓmutationeꝫ. scõa ibi.(Deinde fit rubea.)tertia ibi.(Et contur batur.)quarta ibi.(Et quãdoq; alterat.) In ꝑma parte dicit q a principio in flegmatica vrina est alba subtilis . Cuius causa est multa opilatio et multũ frigus.vtrũq; em̃.s.opilatio et frigus facit vrinam albam et subtilẽ albedine trãslucẽte sola aquositate trãseũte. Nam si trãsiret flegma ꝓpri/ xtũ cũ vrina:vrina non esset subtilis:licet esset al/ ba ratione flegmatis albi.septia affo.cõmẽto.iij. si ab albo flegmate.esset em̃ tunc alba et grossa. Et ecõtra stante opilatione esset alba.i.perula et subtilis,sed postea aperta opilatione fit grossa t opaca.nam sicut scõm plurimũ est eius opilatio prius q̃ eius apertio,ita prius est subtilis t puia q̃ grossa et opaca.scõo dicit q fit rubea ppter pu tredinẽ.i.calorem putredinalem incendentem et ignientem flegma.vnde fit in vrina rubedo quedã opaca tendẽs in cinereũ. vnde octauo terapẽ.ca. v.cuius q̃ ruboꝛ ẽ qñ humor flegmaticus qñ imora tus fuerit diutius putrefit et calefit.tertio dicit q cõturbatur ppter malitiam digestionis.et potest intelligi quadrupliciter.primo quia micta corrũ/ pitur statim q⁹ significat malitiã ꝓmixtiõis ptiũ adinuicẽ sequentẽ malam digestionẽ stomachi et cpis.vnde mali bũores multiplicant.scõo cõtur/ batur.i.perdit luminositatẽ tendens in opacũ. et hoc sequit malitiã digestionis . Unde scõa primi de coloꝛib⁹:imo attinet fuscitati ppter priuatio/ nẽ digestionis.tertio possumus intelligere ipsam cõturbari.i.turbidari ad modũ vrine afinoꝝ. et ar guit debilitatẽ caloris digerẽtis flegma cũ tendẽ tia in malignã putredinem.quarto possumus in/ telligere cõturbatur.i.inspissatur.et significat ali quam digestionẽ:licet diminutã. et forte aliquan do malam que est forsasse via in turbulentiam.

¶Et quãdoq; alterat in ea dispositiovno tẽpoꝛe.et qñq; mundificabitur ex materia grossa et resolvitur putridũ et redibũt opi lationes dealbabit vna hora.et alia quan do remanet intra materiam grossam et di spositionẽ putredinis.et aqua hora opila/ tionũ est alba;deinde quãdo putrefit res plurima post illud expellit t aperit opila/ tiones rubet vsq; quo veniat super opilatio

nes q opiles

nes quod opilet eas vice alia de illo eodē humore.

¶ In parte presenti dicit Aui. q̄ vrina in febre flegmatica nō permanet in vna dispositiōe eo q̄ in vno tēpore est alba subtilis.alio tpe est ruffa grossa:t sic multotiens in paucis dieb⁹ variatur a subtilitate in grossitiez.t ecōtra.et ab albedie in rubedinē.t ecōtra.sicut dicit Judeus sexto cōtinētis et cām reddens dicit q̄ qñq̄ mundificabit̄ ex materia grossa supple cum vrina.Et resoluet̄ putridum:et tunc fiet vrina grossa:ruffa humoribus cū vrina permixtis et redibunt opilationes.et dealbabitur supple et subtiliabit̄.vnde alia hora qñ sez remanet feb inter materiā grossam opilantem et dispositionem putride.i.cū dispositione ad putridam.tunc em̄ facta opilatiōe dealbabitur supple t subtiliabitur.nā qñ est opilatio est dispositio ad putridam:et tunc dealbat̄ et subtiliatur.et sic aliqua hora putride.i.dum disponit̄ ad putredinē.et aliqua hora opilationis.i.cū est opilatio est alba supple et subtilis.deinde quando putrefit res plurima post illud.s.opilationē et expellit̄ illud.s.putridum cū vrina et aperiūtur opilationes rubet.s.vrina et ingrossatur vsquequo veniat super opilationes.i.loca opilata q̄ opilet ea vice alia de illo eodem humore:et tunc supple fiet vrina subtilis alba.

¶ Eius vero egestio est lenis subtilis flegmatica.

¶ Hoc est nonū genus signorū sumptū ab egestione.et est q̄ eius egestio est lenis.i.mollis no dura subtilis.i.fluxibilis flegmatica.i.cū admixtiōe flegmatum subtilium aquosorū aut grossorū ꝑm flegmatum diuersitatem.Est aūt fluxibilis propter indigestionē et paucam epatis attractionē.opposite cōditiones ꝑm plurimuz sunt in colerica.

¶ Et de eis que significant q̄ feb.est flegmatica est vt sit paroxismus eius decem et octo horis:et dimissio eius.vj.horis.t nō est dimissio eius dimissio munda:qm̄ materia cū grossitudine et viscositate est multa.

¶ Decimū genus signorum sumptū a paroxismo. Et est q̄ paroxismus feb. flegmatice durat.xviij. horis et dimissio eius est.vj.horis.t nō ē dimissio munda.qm̄ materia est grossa viscosa t multa.vñ in sex horis illius false quietis fit aliqua neutralitas feb.Et hic penes Gentilē considera quatuor miranda de flegmate. Primuz q̄ citius mouetur ad putredinem quocunq̄ alio humore.qz paroxismat quottidie.sed colera de tertio in tertiū:melācolia de quarto in quartum. ¶ Scō q̄ difformi⁹ putrefit ita vt tempora cōfundant̄ qō accidit propter eius maiorem difformitatē et viscositatem q̄ in aliquo alio humore.¶ Tertio flegma paroxismans citius per putredinem finit̄ postq̄ putrere incipit q̄ melā:lz tardius q̄ colera. ¶ Quarto q̄ minus mundat̄ corpus q̄ in reliquis febribus periodicis.et huius vltimi causa est multitudo grossities et viscositas et pauca distantia inter paroxismos eius.Sed videtur q̄ tertium repugnet.primo si em̄ tardius per putredinē finit̄ postq̄ putrere incepit q̄ colera.qz paroxismus ei⁹ durat.xviij. horis paroxismus vero colere.xij. videt̄ q̄ magis resistat causis putrefacientibus q̄ colera.Et sic sequitur q̄ deberet moueri tardius ad paroxismandū q̄ colera.nō em̄ pōt assignari causa cur magis resistat causis putrefactētibus postq̄ putredo incepit q̄ colera.et nō magis resistat ne incipiat putrefieri q̄ colera.ea em̄ que resistūt putrefactioni in vtraq̄ sunt forma substantialis ꝑprietas complexio modus substantie.et certum est hec omnia resistere quantū possunt ne incipiant putrefieri t ne putrefactio ꝓcedat postq̄ incepit cū sint agentia naturalia.ergo supposita paritate ex pte quātitatis et aliorū videtur de necessitate concludi q̄ sicut flegma tardius finitur postq̄ putrere incepit q̄ colera:ita tardius debeat incipe putrere q̄ ipa Dicendū sicut est veritas q̄ flegma velocius incipit putrere q̄ colera.tamē tardius finit̄ per putredinem.quāuis oīa resistentia putredini incboande et ne putredo ꝓcedat sint eadem t agētia semper mere naturaliter t ꝑm vltimū conatū.sed hoc est ꝓpter dispositionem flegmatis facilem ad incboanduz ad putredinē ꝓpter quā resistentiā sue ꝓprietatis et econtra magnam resistentiam proprietatis in colera.Sed ecōtra magna est resistentia in flegmate ne finiatur per putredinem ꝑ modum sue substantie grosse et viscose.et ecōtra parua resistentia in colera ne finiatur per putredinez ꝓpter suam substantiam subtilem et priuationez viscositatis.Et exemplū habes in pisce et vino.citius enim valde incipit piscis putrere q̄ vinū tamen citius vinum per putredinem finit̄ q̄ piscis.

Cōtra.resistētia flegmatī aggregata ex quatuor predictis semper agit mere naturaliter t ꝑm vltimū conatū ergo tantū resistit ne putredo ꝓcedat postq̄ incboauit quantū resistit ne incboet.sed hec magis resistit ne putrefactio ꝓcedat postq̄ incobauit q̄ tota resistentia colere.ergo etiā magis resistit ne incboet putredo q̄ tota resistentia colere.et sic tardius periodicabit flegma q̄ colera. Ratio est apparens cū nō incipiāt periodicare periodo faciente febrem nisi putreāt.Credo q̄ sit hec prima cōsequētia neganda eo q̄ difficilius est in flegmate velocitare putrefactionem incboatam q̄ ipsam incboare.Et ecōtra difficilius est in colera putrefactionē incboare q̄ incboatā velocitare.q̄ si hec rōnio tibi molesta est:aliam inuenies.

¶ Significant ipsam etas consuetudo et tempus:et regio et cibi:et aduentus cāruz antecedentium ex satietate nauseatiua.et significant ipsam forma predicta ex colore faciei et inflatione eius.et lenitas tactus t debilitas oris stomachi et casus appetitus et quandoq̄ magnificatur in ea splen.et sequitur eam eructuatio acetosa in plurib⁹ horis multotiens.

¶ Hoc est vndecimum genus signorū in quo multa cōgerūtur.t dicit q̄ flegmatica significatur per etatem.s.senij t ꝓprie decrepitatis per cōsuetudinem.s.alias patiendi eā.t tempus.s.frigidum et humidū.et regionem.s.frigidā et humidā.t cibos sez multiplicantes flegma.et per causas añtes q̄ sunt signa aut cāe multiplicatiōis flatis sicut est nauseatiua satietas maxime cum corruptione ad acetosum et significāt ipsam forma predicta ex colore faciei.s.plumbeo et inflatiōe eius et lenitas tactus sequens humiditatem flegmatis et debilitas oris stomachi et casus appetitus ꝓpter causas suprascriptas.Et quādoq̄ magnificatur splē flegmate per putredinem in melancoliaz verso et splenem implente cum sit eius receptaculum.et sequitur eam eructuatio acetosa in pluribus bo-

ris .i. temporibus ipsius flegmatice in quib⁹ magis debilitatur aut corrumpit digestio ad acetosium. hoc autem ꝑm plurimū magis est in augmentoet statu.

¶ Signa flegmatice inseparabilis et est illa que nominatur latica. Cap. xlviij.

Cbamperius. In pulsu but⁹ febris manifesta est inordinatio: et inequalitas consident in paroxismi iuasione: presertiz motus crassitudo. et ipsis non est vebementia: necz languētes bec erurit feb. necz in densuz cogit respirare: necz sufflare seu frigus exqrere: verum buiusmodi febr. neutriꝫ sticulose sunt sed vomentibus pituitose: et que cunez per ventrem ipis inferne exinaniunt̄ fridiosa: et pallidiosa sūt crudiosa: et magz aquosa sese fere ꝓferūt prisdiebus: bi neutriꝫ sudant: necz ad perfectā a cōflagratione immunitatē peruenium: eorum color albꝰ vrine albet: et tenues ꝑmis emiguntur diebus post tum crassetuz turbide.

Sunt sicut reliqua signa feb. flegmatice preter eradicationem et quod similatur eradicatiōi. Et apud inceptionem fiunt rigor et frigus et horripilatio. et est res magis similis cū ethica. et fit illic rigor in .vi. horis. aut tantum superaus illuz qui fit in periodica. nam periodica iterum non eūatur a residuo: veruntamen est occultum non apparens.

¶ Hic ponit quatuor signa feb. flegmatice continue. Primū cz .xj. gña signorū in precedenti ca. posita que sunt signa flegmatice interpolate sunt etiā signa flegmatice ꝯtinue. et nō mirū cū ambe pendeāt ab eadē materia. et nō est differentia nisi qz in continua flegma putret ad intra venas. sed in interpolata putret extra venas. iō ambe i hoc differūt qz in cōtinua nō eradicat̄: necz assimilatur fe. que eradicatur. sed in interpolata iz nō eradicetur tñ assimilat̄ febri que eradicat̄. qz cadunt sex bore inter vnū paroxismū et alīū. in qb⁹ nō ē feb. sed solū neutralitas febris. sed in continua semꝑ est feb. iz remissior in sex boris paroxismis sequenti paroxismo: quapropter nec eradicat̄ nec assimilat̄ feb. que eradicatur. Scōm signū est. cz exacerbatio cōtinue incipit cuz rigore frigore et horripilatione. Tertiuz signū est cz ē multū similis ethice. Quartū signū est. cz fit illis .i. in flegmatica cōtinua rigor. i. remissus calor in sex boris sue declinatiōis particularis. aut tantū. i. vel circa sex boras superās tamē calorē remissum qui est in declinatiōe paroxismi periodice. nam periodica iterū nō eūatur a residuo caloris. veruntñ illud residuū caloris paroxismi interpolate est occultū nō manifestū sicut in continua cū calor remissus in continua sit feb. sed in interpolata neutralitas febris. ¶ Prio notādum pro declaratiōe scōi signi. cz bi typi. i. frigus rigor et horripilatio cāntur dupl'r. vno mō ex spasiōe materie super membra sensibilia. et bi fiunt in principijs febrium interpolatarū cū materia expelliturde vents ꝓis ad membra sensibilia. et bi sunt ꝓprie typi. scōo mō fiunt ex suffocatione caloris innati sub materia multa grossa et viscosa. et bi fiunt in principijs exacerbationum flegmatice continue cum materia flegmatica expellitur de vents magnis ad paruas ibidē suffocās calorem innatū per quā suffocationem in extremis fit frigus rigor et horripilatio. Et bi sunt impropie typi. qz valde remissi et parum durantes. et bi typi qñez sunt maiores in ꝑncipijs exacerbationuz principij vniuersalis cz in ꝑncipijs exacerbationum status. Aliqñ ecōtra ꝑm diuersitatem materierum que faciunt hos typos in frigiditate multitudine grossitie et viscositate ꝓpter quas aliqñ magis suffocat̄ calor in principijs exacerbationū principij vlis cz in principijs exacerbationum status vniuersalis. aliqñ ecōtra. ¶ Scōo notandum pro declaratione tertij signi cz feb. latica est multum similis ethice. tamē qz calor est mitis sicut in ethica et satis vniformis ⁊ fit extenuatio in ea ꝓpter defectum digestiue stomachi. et nisi esset lentas pulsus esset valde plus similis ethice vt dixit Aut. superius in capitulo de rebus in quarum quibusdam differunt febre putredinis ꝛc. Et ex hac cōuenientia cum ethica. Ego arguo cz frigus rigor et horripilatio debeat raro accidere in principijs exacerbationum flegmatice continue. qz per hoc signum faciliter discerneretur ab ethica: cum ethica non habeat huiusmodi typos. Et deum tenor me raro reperisse hos typos in laticis. Cetera que dicit Auic. in hoc capitulo nota sunt.

¶ Febres que sunt ꝑm plurimū de genere flegmaticarum et sunt quandoqz ex colera et non sunt ex eis que fiunt ex melancolia. et sunt apropriate cū nominibus et iudicijs. i. habent nomina ꝓpria et iudicia propria. s. per quam nominantur cognoscuntur et iudicantur. Cap. xlix.

Et sunt febres empialos ⁊ lippa ria que ambe sunt de summa febriū: in quibus diuersificātur loca caloris et frigoris intus et exterius ꝓpter diuersitatem et locum eius qō putrefit et quod non putrefit. Et sunt tres diuisiones febr. appropriate: sincopal' humorosa: et feb. ex sincopi minuta subtilis. et feb. diuturna ⁊ nocturna.

¶ Hic determinat de quibusdam febribus ad flegmaticas reducibilibus. qz vt plurimum fiunt ex flegmate: iz quandoqz fiant ex colera vt lipparia dicta tabaros et sincopal' minuta. et non fiunt ex melācolia. s. pura: sed aliquando ex flegmate tendente ad naturam eius vel habente eius mixtionem. sicut Ysaac ponit de lipparia. et hoc dicit prima pars rubrice. Primo ergo Auicē. enūerat has febres. scō o exequitur. scōa ibi. (Hec feb. fit.) Dicit prio be sunt febres empialos et lipparia que ambe sunt de summa feb. in quibus diuersificant̄ loca caloris et frigoris intus et exterius ꝓpter diuersitatem eius quod putrefit et qō nō putrefit. i. ꝑm diuersitatem materie putrentis et nō putrentis et ꝑm diuersitatē locorū intrinsecorūt et extrinsecorum in quibus cōtinentur hmōi materie putrentes et nō putrentes. Et tu adde tertiam feb. in qua interiora et exteriora simul calent ⁊ frigent ꝓpter has diuersitates materierū et locorum. et sunt preter has tres alie diuisiones. i. tres alie fe. sub hac diuisione contente scilz. sincopalis humorosa sincopalis minuta subtilis. et feb. diuturna et nocturna.

¶ Febris in qua occultatur frigus et apparet in ea calor et est empialos. Cap. l.

Hec febris fit ex flegmate vitreo sed est comprehensium in occulto et profundo quod infrigidatur vbi est. Verū ipsi accidit iaz putredo: quare spargit̄ ex eo vapor eius quod cum putruit ⁊ dispartitur inflāmatur in exterioribus. ⁊ illud quod non est putrefactū infrigidatur in interioribus.

¶ Hec pars diuiditur in sex partes scōm quod sex facit capitula de bis feb. partes patent in principijs capitulorū. Primū capitulū diuido in duas partes. Nam in prima ponit causam empiale et modū ꝓuentus eius ex cā sua in. scōa ponit signa scōa ibi. (Signa eius.) Prima in duas. nā in prima facit qō dictū est. scōo remouet du^m. scōa ibi.

Et eius

(Et ei⁹ quidē frigus.) Jn prima parte dicit Aui. q̄ cā huius feb. est flegma vitreū cōtentū in ꝓfundo corꝑis occulto sensibus nostris qō infrigidatur in loco vbi cōtinetur et infrigidat locū illum ⁊ partes illi vicinas. Sed huius flegmatis aliqua ꝑs putret et a parte putrente vapores eleuati venientes exterius calefaciunt ꝓtes exteriores. sunt eñ simul cū parte putrente a qua eleuātur facti calidi per putrefactionē: quare partes exteriores calefiunt ꝑ vapores putridos ad ipsas venientes. sz ꝓtes itrisece īfrigidant a ꝓte flatis nō putrefctā.

¶ Et eius quidē frigus nō appet in hmōi tēpore. qm̄ est quietum et associatur ei ⁊ nō patitur ab eo qō occurrit ei. postq̄ ergo incipit in eo putredo mouet et infrigidat infrigidatione: quadā quāuis non perueniat ad hoc vt cōicet toti corꝑi.

¶ Jn parte ꝓsenti remouet dubiū. posset eñ q̄s interrogare. quare frigus huius hūoris vitrei nō sentiebatur in loco vbi cōtinebatur ante inchoationē huius feb. Rñdet q̄ frigus huius humoris nō sentiebat. ꝓ̄o q⁹ h flegma erat quietū et erat cōsuetū mēbro in quo continebat. vnde in mēbro illo ꝓtinēte tā erat facta mala cōplexio equalis q̄ nō sentitur. et etiā humor ille ſm eius superficiez erat calefactus qua si fact⁹ similis superficiei mēbri circūdantis et similia nō sentiunt. Sed cū incipit putrefieri incipit moueri local⁹. et pars q̄ ꝓ̄mo erat intrinseca efficitur extrinseca. et quia est magis frigida q̄ ꝑs extrinseca ⁊ obuiat parti cui hic humor nō erat cōsuetus infrigidat illā partē faciens in ea malā cōplexionē diuersam que sentitur: nō tñ eius frigiditas est tante potētie vt posſit totum corꝑus infrigidare sentit itaq̄ frigiditas interius et caliditas exterius. ¶ Primo notandum circa ꝓtē pñtez q̄ auctores bis terminis empialos ⁊ lipparia vario mō vtunt. Quidā eñ per empialos intelligunt febrē in qua ſm eandē partem simul sentit calor et frigus. Et hoc mō vtitur hoc vocabulo Gal. scō de differētijs febriū. ⁊ in libro male cōplexionis diuerse. et in. cōmē. affo. septime particule. Si. feb. a col⁹a nō habeat. ⁊ Alias isepti mo theorice. ca. sexto. ⁊ Rasis. 16. cōtinētis ca. tertio. Quidā vero hoc noīe empialos vtuntur ad significandū febrē in qua exteri⁹ appet frigus interius calor: sicut scō febriū. ca. de empiala. Et Arist. 27. pblematū. pblemate scō. Quidā vo ꝓtrario mō vtunt hoc vocabulo empialos ad significandū febrē in qua intus sentit frigus ⁊ exterius calor. sicut Aui. hic. et Sera. sexto breuiarij. Et Gentilis dicit q̄ empialos dr ab empi. qō est supra ⁊ alos. i. aliud: quasi vnū supra aliud. et ſm hoc quid nois posset dici de quacunq̄ istarū febriū. Jn qualibet eñ est vnū supra aliud. s. aut calor supra frig⁹ aut ecōtra. sed litē de noibus omittamus. Jmaginemur febrē in qua calor sit exteri⁹ et frigus interius quocunq̄ noīe vocetur et queramus cām eius. Jsaac imaginat cām huius feb. quam ipse lipparia m appellat esse duplicē hūorem. s. flegma grossum exīs interius nō putrēs interiora infrigidans. et colerā grossam exterius putrentez exteriora calefacientez. et imaginatio sua potest facile defendi.

Hic caduntduo dubia. Primū quis est locus ꝓfundus in quo flegma vitreū infrigidans cōtinetur. ⁊ que sunt loca extrinseca que calefiunt. Scōm si iterio⁄ra frigent qūo hic erit febriens? Rñdet Gentilis per loca ꝓfunda occulta possum⁹ intelligere stomachum et intestina et partes sibi vicinas. ⁊ etiā quosdam musculos intrinsecos. Jtem possumus intelligere concauitates quarundam venarum sed per loca exteriora calida possumus intelligere manus et pedes ⁊ partes cutis et sibi vicinas. ¶ Et ex his ꝓz solutio ad dubiū an hec feb. sit cōtinua an interpolata. Nam si materia putrēs cōtinetur ad intra venas febris est cōtinua. si vero extra venas est interpolata. ¶ Ad scōm dubiū respōdetur q̄ lz in stomacho et intestinis: aut in musculis profundis sentiatur frigus. aut etiā in cōcauitatibus aliquarū venarū. tñ vapor putridus petit cor et ipsum inflāmat. vnde hic nō dr sentire frig⁹ in ꝓfundo. i. in corde vel circa cor. sed sentit frig⁹ in stomacho intestinis et in ꝓtibus dictis. Calorem vero sentit in manibus et pedibus et partib⁹ cutaneis et in corde.

Contra predicta instatur. q⁹ si loca intrinseca sunt frigida ergo multo magis extrinseca cū ꝓpter frigiditatem locorū intrinsecorum caliditas debeat a membris exterioribus ad intrinseca frigetia reuocari natura existente magis sollicita de mēbris intrinsecis nobilibus q̄ de extrinsecis ignobilib⁹. ¶ Scō sequeret q̄ oēs feb. pendentes ab hūoribus frigidis deberent esse empiale cū oēs hi hūores cū mouentur deberēt partes intrinsecas infrigidare sicut flegma vitreū. ¶ Tertio sequitur q̄ in partibus intrinsecis deberet simul sentiri calor ⁊ frigus. nā si pars flegmatis vitrei putrens interi⁹ calefacit partes exteriores: multo magis deberet calefacere partes interiores in quibus cōtinetur cū vnū quodq̄ fortius agat in partes ꝓpinquas q̄ remotas. ¶ Preterea aut pars flegmatis vitrei nō putrens est potentior ad infrigidandū q̄ pars putrēs ad calefaciendū aut ecōtra. aut sunt eque potentes. Si primū sequit q̄ cor et partes extrinsece deberent infrigidari: et sic nō esset febris. Si vero ecōtra deberet interius sentiri calor ⁊ nō frigus. aī simul in eadē parte intenderet calor et frigus. Si vero sint eque potentes sequit q̄ necq̄ calor necq̄ frigus deberet ꝓduci aut q̄ simul in eadē parte ꝓduceretur calor et frigus.

Pro huius solutione opz imaginari q̄ pars flatis vitrei interius exītis putret. Alterave ro eius ꝑs nō putrens est maior. ꝑs tñ putrēs est tanta et tantū per putredinē inflāmatur q̄ vapores ab ea eleuati venientes ad cor inflāmant ipm et faciunt feb. Et similiter venientes ad partes extrinsecas calefaciūt ipsas. pars aūt flegmatis vitrei nō putrens que est maior infrigidat partes in quibus cōtinetur et sibi vicinas. nō aūt infrigidāt cor et partes exteriores. q⁹ vapores ab ea eleuati sunt pauci et grossi nō potentes puenire ad partes distantes. neq̄ etiā ipsum per simplicē alterationem pōt infrigidare partes distantes. tū q⁹ vis sua nō tantū extendit. tum q⁹ impedit a vaporib⁹ putridis flegmatis vitrei putrētis. ¶ Sed supest vt rñdeamus ad rationes suadentes contrarium. ¶ Ad primū dr cōiter q̄ vapores calidi flegmatis vitrei putrentis sunt potentiores ad calefaciendum partes extrinsecas q̄ fuga caloris interius ad infrigidandū. Cōtra sequit q̄ in alijs febrib⁹ nō deberent in ꝓncipijs paroxismorū extrema infrigidari. pñs est falsum. sz ꝓbatur pña. q⁹ putridi vapores petentes exteriora sunt potentiores

ad calefaciendū exteriora ꝑ fuga caloris interi' ad infrigidandū. Credo ꝙ oporteat concedere in ꝓncipijs paroxismorū feb. future empialos extrema infrigidari. ⁊ ꝓ tūc nō est empialos actu. ſz postea calefactis extremis ꝓpter vapores putridos tandē calefacientes extrema et interioribus exñtibus frigidis est empialos. non sic est in alijs feb. q: a vaporibus multis putridis interiora calefiūt. nec ois būor frigidus etiā nō putridus est potens ad illa infrigidandū nisi sit vebemētis frigoris sicut est fla vitreum et forte aliqō acetosum. ¶ Et ex bis ptz rñsio ad scām. ¶ Ad tertiū negat ꝓña. ⁊ ꝓñr dr ꝙ oīe agens ceteris paribus magis agit in ptes ꝓpinqs ꝑ remotas. Sed bic cetera nō sunt paria. q: ps flegmatis vitrei nō putrētis ipedit calefactionē interius: nō aūt exteri' cū nō sit exterius nec sua vis extendat ad infrigidandū ptes extrinsecas. ¶ Sed ad cōfirmationē cum querit an ps flatis vitrei nō putrentis est potentior ad infrigidandū ꝑ pars putrēs ad calefactē dum. dr ꝙ est potētior ad infrigidandū partes intrinsecas in quibus cōtinet ꝑ ps putrēs ad eas calefaciendū. Est tñ ps putrens magis potēs ad calefaciendus cor ⁊ ptes exteriores ꝑ pars nō putrēs ad ifrigidandū eas. q: vapores ei' sunt pauci et vade grossi quib' nō est facilis trāsitus ad lōginqua. Et ecōtra vapores flatis vitrei putrētis plures et subtiliores facilius penetrant ad partes longinquas. Signa. Cap. lj.

Signa eius sunt eadē que predicta sunt: et ꝙ eius vrina est frig. cruda miōris caliditatis ꝑ vrina aliarū sui generis: et pulsus eius est rarus tardus.

¶ Primo ponit signa. scōo quādā buius feb. ꝓprietatē declarat. tertio ꝩplet signa. ibi. scōa. (Et ipsa scām plurimū.) tertia ibi. (Spaciū vero paroxismi.) In pria pte dicit ꝙ signa eius sunt ea q̄ dicta sunt in ca. de signis fla tice interpolate. et q̄ statim dicta sunt in boc ca. ꝙ patiens bāc febrem intus frigeat: exterius caleat. Scōz signū est ꝙ ei' vrina sit frigida. q: alba arguens frigiditatē. cruda q: est forte subtilis sine ypostasi. Et boz cā est q: fla est vitreum infrigidans plus interiora ꝑ in alijs flegmaticis. Tertiū signū est. q: pulsus ē tardus rarus nō q̄dez respectu sui sani. q: sic nō febrī ret: sed respectu patientiū alias febres.

¶ Et ipsa fm plurimū additur oī die. verū ꝓpter grossitudinē sue materie conuertit qñq̄ in q̄rtanā et tertianā. qm̄ hmōi materia in corpe est parua et pue putrefactiōis ignea. Et paucitas quidē est ex causis elongationis periodi.

¶ In presenti parte declarans quādā ꝓprietatez buius feb. prio ponit eam. scōo remouet dubium scōa ibi. (Et ꝓpterea qō.) In prima parte dicit ꝙ bec fe. fm plurimū paroxismat oī die. verū ꝓpter grossitudinē sue materie qñq̄ de tertio in tertiuz quādoq̄ de quarto in quartū. qm̄ materia buius feb. qñq̄ est pauca tarde putrefactiōis ꝓpter suā intensam frigiditatē grossitiē et viscositatē igneā quasi videat ignita. bz em̄ paruam dispositionez ad putredinem. sed putredo sua est sicut quedam ignitio violenta ⁊ paucitas quidez eius est causa elongationis. i. tardationis sui periodi.

¶ Et ꝓpterea ꝙ paroxism' nō redit omni die nō remanet hec feb. quin sit fla tica: sed ꝓpterea est flegmatica. q: putredo eius est putredo flegmatis. et hec nō extrahit eam ab hoc qn sit fla tica: sed ꝓpterea ꝙ putredo est putredo flegmatis nō propterea ꝙ paroxismus nō redeat omni die.

¶ In pte pñti remouet dubiū posset quis arguere bec feb. paroxismat de 3° in 3ᵐ: et de 4° in 4ᵐ. ergo nō est fla tica cū ꝓprium sit flegmatice paroxismare oī die. Rñdet Auic. ꝙ paroxismare de tertio in tertiū: aut de quarto in quartū nō facit banc febrē nō esse fla ticā. nā bec dr flegmatica. q: pendet immediate ex putredine fla tis. nō q: paroxismet oī die. Ex quo sequit ꝙ nō paroxismare quottidie nō extrabit eā ad ꝫ vt sit fla tica. specificatio aūt feb. nō sumit ex mō paroxismandi: sed ex natura materiei que est cā cōiuncta earū. ¶ Hic dicit Gē tilis quosdā arguisse cōtra opinionē suā dicentez ꝙ periodicatio sequit būorē ex natura sue forme specifice. nā si ita est et ꝓprietas specifica semper comitatur suā formā substantialē. ergo nunq̄ erit periodicatio fla tis que nō sequat suā ꝓprietatē et suā formā subalē. sed periodicatio de tertio in tertiū aut de quato in quartū nō sequit suā ꝓprietatē neq̄ suā formā subalē. ergo flegma nūq̄ ꝓdicabit bis periodis: cuius oppositū dicit Auicē. ergo ꝓter ꝓprietatē et formā substantialē opz assignare cās periodicatiōis. Rñdet Gentilis ꝙ effectus qui sequunt ꝓprietates specificas et formas substātiales sequunt eas in determiata mēsura accidentiū nisi sit ꝓbibens. Unde turbith eūat flegma a ꝓprietate. scamonea colerā in determiata mēsura. et tñ si extra quātitatē quā forma requirit ꝑ hac opatiōe dent eūabūt sanguinem aut simul cū fla te et colera aut sine eis. Silr magnes. si vngat cū oleo nō trabit ferrū. fla cm̄ movet quottidie ex sua ꝓprietate cū fuerit cū boc debite quātitatis et debiti modi substātie. Cū aūt pauciflcatur et ingrossat lz ex forma specifica debeat fibi paroxismus oī die: paroxismās tñ impedietur ex bis accñtibus. vñ pigritabitur et tardabit motus ad tertiū vel ad quartū diē. Ex quib' apparet videre Gētilē velle ꝓprietatē specificā humoris et ꝓñr suā formā substantialē intēdere et cōcurrere tanq̄ agentē ad faciendū determinatū periodum. ⁊ ꝓñr intendere per se sui būoris corruptionem qō videt oīno absurdū. Sed de boc superius in questione de ꝑiodicatione dictū est quantū est opportunū. Ego aūt qui teneo periodicationē secundū ꝓportionē potentie membroz mouentiū būores ad suā resistentiā pono būores resistentes suo motui periodicationi et sue putrefactioni ꝑ formā substāti alē modū substātie ꝓprietatē ⁊ cōplexionē et ꝓ maiorē ꝓportionē mēbroz mouentiū ad flegma ꝑ ad colerā: et ad colam ꝑ ad melācoliam fit vt flegma fm plm periodicet quottidie. cola de tertio in tertiū. melia ō quarto in quartū.

Gentilis.

Contra. sequitur ꝙ quanto flegma esset maioris quātitatis deberet tardi' periodicare propter maiorē resistentiā. ꝓñs ꝓtra Auic. bic et cōtra experientiaz. Respondet verū esse ꝙ quanto est maioris quantitatis tanto magis resistit: sed ex alia pte. q: magis stimulat virtutē expulsiuā in cāvt virtus maiori conatu moueatur ad ipsius expulsionē: ⁊ sic tardius periodicet. ¶ Nota ergo ꝙ paucitas materie. et difficultas putrefactionis est cā retardationis paroxismi. q: materia mouēda ad paroxismū habet duos

habet duos motores.s.naturā et est virtus expulsiua:que tñ nō mouet būorē nisi cū stimulať. pauscitas aūt materiei est ex causis tarde stimulatiōis Alius motor est calor extraneus putrefaciens:et pñr locaťr mouens materiā putrefaciendā.oē em̄ qō putrefit locaťr mouetť.Et qñ materia est grossa parū receptibilis putredis tarde mouetur. Uñ calor putredinalis duplr velocitat putrefactionē vno mō.qr stimulat virtutem expulsiuaz.scdo mō qr mouet humorem qui putrefit localiter.

¶Spaciū vero paroxismi eius est ex quatuor horis vsqz ad.xxiiij.horas. et fm plurimum cōsumitur ante illud. quoniam hec materia nō est cū illa multitudine.

¶Hoc est vltimū signū et est q̄ spaciū paroxismi empialos est a quatuor horz vsqz ad.xxiiij.horas et fm plm cōsumitur ante.24.qm̄ materia eius.s. flegma vitreū lz fit grossum.et viscosum ꝛ rōne butus ōberet paroxismus plongari:nō tñ est multū raro em̄ corpus būanū ad tantā puenit frigiditatem vt flegma vitreū possit multiplicari. ¶Et hic nota q̄ ponit maiorē et minorē terminū durationis paroxismi empialos:lz possit alr exponi q̄ paroxismus empialos est a quatuor horis in quib⁹ lz nō sit empialos ex quo extrema nō calent:est tñ fe.corde inflāmato.Sed post quatuor horas vsqz ad.24.pōt paroxismus empialos durare in quo tēpore interiora frigēt ꝛ exteriora calent.

¶Febris in qua occultať caliditas et appet in ea frigus et est lipparia sic dicta quasi pinguis.pingues em̄ calēt iteri⁹ ꝛ frigēt exteri⁹.8ª pblematū. pblemate. 8°.Calēt aūt interius.qr multitudine adipis faciente quandam opilationē attenuatoriam spūalia nō bene euentanť.frigent aūt exterius.qr pinguedo que est in ambitu totius est frigida.prima primi capitulo. de complexionibus membrorum. Capitulum. lij.

Hec febris fm plurimū est flegmatica.ꝛquandoqz est colerica ex colera grossa valde.

¶In hoc capło determinans de lipparia primo premittit cās et modū puentus eius ex causis suis.scdo remouet dubiū ibi.(Et bz aliqs vt dicat.)prima in duas.nam in prima premittit causas.in scda modū puentus eius ex causis ponit.scda ibi.(Quō ergo est.)In prima parte dicit hanc feb.fm plurimū esse flegmaticaz:et tñ qñqz est colerica a colera valde grossa.¶Primo notādum fm Gentilem q̄ois feb. paroxismalis incipiens cū frigore in aliquo tpe principij pōt dici lipparia.qr priusq̄ extrema calefiāt;stat in eis frigus cū interiori calore.sed de tali mō lipparie nō est sermo hic.sed de illa que in toto paroxismo est in tali dispositiōe.¶Scdo notandū est q̄ sicut dictum est de empialaꝛita dicendū est de lipparia. medici vario mō vtuntur hoc termino lipparia. Quidā em̄ sicut Isaac.5.febrium per lipparią intelligit feb.in qua int⁹ est frig⁹ et calor extra. Quidam aūt ecōtra p lipparią intelligūt fe.in qua interiora calent et exteriora frigent sicut Aui. in hoc capło et Gale.tertio de simplici.medicina distinctione tertia ca.3°.et in affo.quarte particule.In nō deficientibus feb.si quidē que extra. ꝛ in cōmē. affo.7ᵉ pticule.Si feb.a colera nō habeatur.vbi appellat hāc febrē limonis vel lipparią.ꝛ in cōmē.scdi pnosticorū cōmē.quarto.¶Tertio notandū raro reperiri colerā grossam grossitie ad hanc feb.requisita.flegma vero frequenter quapropter hec feb.frequentius fit a flegmate q̄ a colera.

¶Quō autē est flegmatica:qm̄ fla itrinse cum quando inflāmať et putrefit calefacit illū locū:qm̄ nō resolutur nisi quando putredo calefacit exteriora corpis cū sparsione vaporis sui calefactione plurima.

¶In hac parte ponit modū puentus huius feb. ex causis suis.ꝛ prio quō puenit ex flegmate.scdo quō ex colera.scda ibi.(Modus autez quo.)Pria in duas.nā in pria pte oñdit quō calefiūt interiora et nō exteriora.in scda quō infrigidanť exteriora.2ª ibi.(Et qñ virtus effundiť.)In pria parte loquens interrogatiue dicit quō hec lipparia fit a flegmate? Rndet q̄ fit a fla te qm̄ flegma exns interius qñ inflāmatur et putrefit calefacit illum locū itrinsecū solum:qm̄ illud fla nō resoluiť.i.invapores cōuertiť supple sufficiētes calefacere loca exteriora nisi qñ putredo.i.calor putredinalis ei⁹ calefacit exterior a corpis cū spsiōe vaporis sui.i. spgēdo vapores suos ex calefactione plima.s.illi⁹ flegmatis qō putrefit iterius.quasi dicat. opz q̄ flegma illud putrens interius calefiat calefactione pluria ad hoc vt posset spargere vapores suos exterius et calefacere exteriora.Si aūt ipsum existens interius calefiat remisse calefient solū interiora et nō exteriora cū nō possit vapores calidos ad exteriora spargere. Primo notandū q̄ flegma faciens lipparią est fla grossum.erit ergo aut vitreū aut mucillaginosum.aut forte erit ponticuz et acetosum factū tale p admixtionē melie aeris.

¶Scdo notandū q̄ hoc fla calefacit locū intrinsecum vbi est.et nō infrigidat sicut illud qō facit empialā eo q̄ totū aut fm maiorē partē est factū calidum per putrefactionē.ecōtra qō facit empialā est fm maiorē ptē nō putridū.ppterea est potentius ad infrigidandū locū in quo cōtinet p partē nō putridā.q̄ ad calefaciendū per ptem putridā. Cōtingens aūt est vtrunqz euenire ppter diuersitatem boim et locorū et materierū diuersitatē in eadē spē ꝛ ppter diuersitatē cārū agentiū. ¶Tertio notandū q̄ flegma faciēs lipparią in duobus differt a fla te faciente empialā. Primū.qr in lipparia totū calefit per putredinē aut maior pars eius.Ecōtra vero faciens empialā fm maiorem eius partem nō putrefit et fm minorem putrefit et vtrunqz possibile est in diuersis boibus fm diuersas circūstantias de quibus supra.Scda differētia est.qr putredo in fla te lipparie nō est fortis et multe calefactionis vt possit extra mouere vapores.ecōtra in empiala illa pars parua putrēs bz fortē calorē igneum dantem vaporibus motuz ad exteriora vnde exteriora calefiunt.

¶Et quando virtus effunditur ad locum vbi est lesio tunc eūantur exteriora a calore quare infrigidantur.

¶Jam pbauit q̄ calefactis interioribus ptingēs est exteriora nō calefieri:sed solum locus interior hic pbat cōtingens esse exteriora infrigidari tribus ex causis.quarū scda incipit ibi. (Proprie qñ in exteriorib⁹.)tertia ibi.(Et itez qñ multotiēs) Prima cā est qr qñ virtus.i.spūs qui est instrm virtutis effundiť ad locū vbi est lesio.s.interius tunc eūantur exteriora a calore.quare infrigidanť per absentiā spūs qui fugit interius ad locum lesum. hec aūt frigiditas positiua que inducit in ptibus exterioribus postq̄ fugit calidum interius est aut ab elementis frigidis aut a frigiditate cōtinuita-

tis aut forte a quibusdam būiditatibus frigidis que se intendunt ad maiorem frigiditatem.

Contra.quia in empiala nō effundit calor ad locū intrinsecū Iesuz.ergo necp̄ i lipparia dz effundi.tz p̄ña.qz nō videt rō diuersitatis cuz vtrobicp̄ sit equalis lesio in interioribus ⁊ forte maior in empiala .qz frigiditas est magis inimica nature et apta magis ledere ceteris paribus q̄p̄ caliditas. Rñdet. Gētilis quadrupl'r.primo qz cā in hac diuersitate pōt esse diuersitas indiuiduorū in sensibilitate et aptitudine passionū interiorum.ille ergo in quo est multa sensibilitas et aptitudo ad passionē in locis interioribus vbi fl'a putrefit habebit fugā caloris interius et fiet lipparia.alter aūt talis nō babebit illā:et hic poterit habere empialā. ¶Scōa cā in hac diuersitate est modus putredinis malignus vel nō malignus.et stant ista simul q̄p̄ putredo siue caliditas putredinalis in toto fl'ate in lipparia fit in gradu remissioris ⁊ tñ fit malignior magis cogens virtutē interius fugere sicut sepe vidimus in pestilentialibus. Tertia cā pōt esse diuersitas calefactionis barū materierū.vt imaginent q̄p̄ in lipparia facta fit quedā assatio totius flegmatis a caliditate in quo tpe fortiter agente. vñ non fit euaporatio.ppter tñ nocumentū caloris ignei assantis int? fugit calor:et tūc opz dicere q̄p̄ fortior et acutior est calor putrefacti fl'atis in lipparia.q̄p̄ in empiala.et est ꝺ̄riū ei qō dictū est in scōa differentia.Quarto dicit q̄p̄ vtrobicp̄ calor est apt? fugere interius.sed in empiala vapores cal'i violentāt extra motū caloris q̄ est intus. Sed hic modus reducitur ad precedentes habens originem ab eis.

¶Propzie quando in exteriozibus sunt flegmata cruda vitrea frigida.

¶Hec est scōa cā quare infrigidantur extrema.et dicit q̄p̄ ppzie infrigidant extrema qñ in exteriorib? sunt flegmata cruda vitrea frigida:⁊ lz Auic. ex mō scribendi suo videat ponere bāc cām simul cū precedente:posset tñ esse vna cā per se.nā lz calor extrinsecus nō fugiat intus:fl'ata tñ exterius exñtia pñt infrigidare exteriora maxime si ab aliquo mouebunt.s.vel a spū interi? moto.vel a paucis quibusdā vaporibus exterius motis a fl'ate putrente interius q̄ pñt dare motuz illi flegmati aliqualiter eliquādo ipsum.nō tamē calefacere exteriora a fl'atibus illis exñtibus potentiorib? ad infrigidanduz exteriora q̄p̄ sint vapores calidi extra moti ad calefaciendū.qz tñ Auí. vidit q̄p̄ vapores calidi simul cū isto flegmate sunt magis apti facere sensum caloris et frigoris in exteriozibus.⁊ sic feb.illa esset magis de sequenti cap'o coniunxit banc causam precedēti vt ostēderet q̄p̄ motor isti? flegmatis vitrei infrigidātis exteriora est calor:frigens intus.nisi em̄ illud flegma moueretur nō infrigidaret vt dictum est de intentione Auicen.in precedenti capitulo.

¶Et iterum qñ multotiens resoluit ex eo vapor qui nō putruit:sed eleuatur et facit caliditatē et associat ei caliditas spacio paruo:deinde separat ab eo sparsione vaporis aque calefacte. Cū ergo separat ab eo et fuit in radice ante putredinē vehemētis frigiditatis redit ⁊ infrigidat corpus.

¶In parte presenti ponit tertiā cām:quare infrigidantur exteriora dicēs q̄p̄ cā est:qm̄ multotiens resoluit ex ea.s.materia calefacta ex fm̄ maiorem ptem putrentē interi? vapor qui nō putrefit ⁊ nō est putridus sed eleuat a caliditate subtiliāte materiam ex qua fit.⁊ facit caliditatē in partibus proximis loco quo eleuat: que caliditas associat sibi spacio paruo.deinde separat ab eo separatione vaporis aque facte calide .i.sicut separat caliditas a vapore aque calefacte.Cū ergo sepatur ab eo.s.vapore flegmatis caliditas:qō fl'a fuit in radice.i.natural'r ante putrefactionē vehemētis frigiditatis sicut ē flegma vitreū: redit ille vapor ad frigiditatē sibi naturalē et infrigidat corpus sicut aqua calefacta.s.vapor eius redit ad frigiditatē sibi naturalē.Al'r.⁊ friget in radice ante putrefactionem et est textus clarus.redit em̄ ad frigiditatem sibi radicalē.i.naturalē quā babebat ante putrefactionē.Exemplū habes in illo qui balneatus est in aqua calida in cui? poris aq̄ cal'a retēta redit ad frigiditatē sibi cōnaturalez et infrigidat ip̄m.Vñ dixit Auí.2ª primi cap̄.quidā ornate loquentium.⁊ simile accidit in manubrio lebetis ad quē vapores aque calide eleuati ipsuz infrigidāt cōuertūtur em̄ in aquā:ita et vapores flegmatis sunt apti in flegma cōuerti.Qūo aūt aqua calida reducat ad frigiditatē vide in contentione quam habui cum clarissimo doctore Ioanne marliano mediolanensi.

Contra hic vapor nō putridus reducibilis ad frigiditatez multo facilius dz eleuari in empiala qz ps putrida eleuabit vaporē aquosum et nō putridū a parte non putrida.sed in lipparia nōimo necessario vapor eleuatus erit putridus retinens calorē:cū totus humor in lipparia fit putridus aut maior ps.ecōtra in empiala pars mior ē putrida in cōparatione ad nō putridā ficut dictū fuit.Respondet Gentilis Gentilis. q̄p̄ Auicē.banc diuisionē innuit. vapor qui ab intrinseco flegmate surgit quidā est nō putridus et per ꝺ̄ns nō seruās calorē.nō em̄ est fixus. Quidam em̄ est vapor putridus qui nō est aliud q̄p̄ ip̄z corpus putridi vaporis subtiliatum et eleuatum in vaporē.possumus ergo imaginari q̄p̄ in empiala vapor qui extra venit est putridus. qz eleuatus a putrida parte que est fortis caloris dans illi vapori motū ad exteriora.sed a reliquis partib? nō putridis nō eleuatur vapor.qz ille sunt multe partes et multū resistentes:et solū sunt eliquabiles a calore partiū putridaꝝ qui nō pōt eas facere euaporare ad extra:immo solū eliquate infrigidant interiora.et si a ptibus nō putridis surgeret vapor veniens extra simul cum vaporibus putridis: tūc in hac feb.sentiret calor et frigus in exteriorib⁹ ppter duos vapores et esset feb.de sequēti capitulo aut sentiret solus calor in exteriorib? si vapor putrid? cuz suo calore vinceret ⁊ nō pmitteret vaporē nō putridū reuerti ad suā frigiditatē ⁊ eēt empiala.aut intus et extra sentiret frigus si vapor non putridus vinceret in hoc qō est reuerti ad suā frigiditatē.et tūc nō esset febris merito huius humoris.qz si vapor nō putridus veniēs extra superat vaporē putridū et infrigidat interiora multo magis superabit vaporē putridū euntē ad cor.et sic infrigidabit cor.⁊ ita nō erit febris merito huius humoris:lz Gentilis opinet oppositū.¶Cōcludit ergo Gētil'. q̄p̄ in empiala a partibus putridis flegmatis surgit vapor putridus qui veniens extra calefacit exteriora. sed a partibus nō putridis que faciunt sensum frigoris intra nō surgit vapor nō putridus.aut si surgit nō potest reuerti ad suam frigiditatē radicalē ppter cōtraoperantiā vaporis

vaporis putridi. Jn lipparia vero opꝫ imaginari ꝙ oīs pars formalis hꝫ calorez aut saltē nullā hꝫ frigiditatem: que possit sensum frigoris inducere ideo in interioribus senti ꝫ calor pur⁹. Et quāuis ita sit possumus tñ imaginari ꝙ nō quelꝫ pars sit putrida. et tunc a partibus putridis ꝓpter debilē calorē earum nō surgit vapor putridus tāti vigo/ris vt venīēs ad extrema possit calefacere: sed be/ne tanti ꝙ petit cor et ipsum calefacit. qr iteriores vie sunt latiores. a partibus aūt nō putridis opꝫ imaginari ꝙ eleuentur vapores multi nō putridi qui extra venientes cum perdiderunt caliditatem suam infrigidant.

Sed dubitatur quid sepet hos vapo resvt putridus tēdat ad cor et faciat feb. nō putridus vero tēdat ad ex terioza vbi infrigidet. Dicendū ꝙ vterꝙ est aptus petere cor et vterꝙ est aptus tendere ad exterioza facili⁹ tñ ꝓpter latitudinē viarum possunt ire ad cor ꝙ ad exterioza. ꝓpter hoc vapor nō putridus. qr multus in cōparatiōe ad putridū petit exterio/ra et illa infrigidat cū redit ad frigiditatem natu ralem vapor aūt putridus. qr paru⁹ et paucus nō pōt ire ad exterioza. et si vadit ad exterioza nō po test illa calefacere vapore nō putrido potentiore ꝓbibente calefactiones. Contra maior pars bu/ius humoris est putrida. ergo plures vapores ele uantur ab ea ꝙ a parte nō putrēte. hꝫ ꝓña ⁊ assum ptum est superius cōcessum. qr aliter nō calefacet iterioza. cū sit humor naturaliꝫ frigidus. Scō sequitur ꝙ nō deberet fieri febris. qr sicut vapores nō putridi. qr plures exterioza infrigidant ꝙ⁹ vapores putridi cōtra opentur sibi. sic etiā eūtes ad cor deberēt cor infrigidare quāuis vapores pu tridi sibi cōtra opentur. ¶ Sed forte dr ꝙ calidi/tas cordis simul cū vaporibus putridis est poten tior ad calefaciendū ꝙ vapores nō putridi ad in/frigidandum. ¶ Contra siꝫ caliditas mēbrorum exteriorū simul cū vaporibus putridis est poten/tior ad calefaciendū ꝙ vapores frigidi ad infri/gidandum. ergo exterioza nō debent infrigidari. hꝫ ꝓña et añcedens est manifestū: cū oē viuens de/clinet ad calidū. ¶ Ad primā rōnē opꝫ negare añ/cedens. s. ꝙ maior pars sit putrida. et ad ꝓbatio/nem cū dr ꝙ superius cōcessuꝫ est. ⁊ qr si maior ps nō esset putrida nō posset calefaceret interioza cū sit humor naturaliꝫ frigidus. Rndetur ꝙ maior ps est calefacta: nō tamē maior pas est putrida. cale/factio eñ illa peruenit a parte putrente que ē mi/nor et a caliditate membrorū. Cōsimiliter in em/piala pars putrida que est minor deberet calefa/cere partē nō putridā maiorē coadiuuante calidi tate membrorū et multo magis ꝙ⁹ in lipparia. qr pars illa est notabiliter per putredinē calefacta sed in lipparia pars putrida nō calefacit partes exteriores: quapropter nō est ita calida. opꝫ dice/re bas diuersitates prouenire ratiōe diuersitatis membrorum. ita vt imaginemur membra intrinse ca calidiora in lipparia ꝙ⁹ in empiala. et scōo me rito diuersitatis humoris scꝫ ꝙ humor intus exi/stens est frigidior in empiala ꝙ⁹ in lipparia. ¶ Ad scōam rōnem respondetur vt supra. sed ad replica tionem negetur ꝙ caliditas membrorū exteriorū simul cum vaporibus putridis sit potentior ad ca lefaciendum ꝙ⁹ vapores frigidi ad infrigidan/dum. nec conueniens est similitudo illa cuꝫ cor sit valde calidius ꝙ⁹ membra exteriora.

¶ Modus aūt quo fit colera est qñ cole/ra quādo est pauca et intrinseca ⁊ putrefit ⁊ calefacit locum et nō resolutur ex ea aliqd accidit qō dixim⁹ in sua cōpare ex flegma/te: ⁊ appropriaťꝫ hec colerica taburos nomi ne: verum lipparia est nomē generis et est longioris spacij ꝙ⁹ emitriteus.

¶ Jn parte presenti oñdit quō lipparia fit ex cole ra dicens ꝙ quando colera existens pauca grossa putrens interius calefacit locū intrinsecū ⁊ nō re soluitur ex ea aliquid notabile potens calefacere loca exteriora accidit illud qō diximus in sua cō/pare ex flegmate. Scōo dicit ꝙ nomē ꝓprium bu ius est taburos. sed lipparia est nomen generis. Est eñ cōis ad lippariā colericā et ad lippariam flegmaticaꝫ q̄ colerica dr taburos. Tertio dicit ꝙ lipparia est longioris spacij ꝙ⁹ emitriteus. ¶ Mo/tandū ꝓ declaratione primi dicti ꝙ prima cā in/frigidationis extremorum posita in lipparia fle/gmatica pōt huic lipparie colerice cōuenire. s. fu/ga virtutis et caloris extrinseci ad loca intrinseca lesa a colera putrente. similiter scōa cā infrigida/tionis partiū extremorū. s. flegmata vitrea in eis exñtia: hꝫ hoc sit. min⁹ ꝟ. Visimile ꝙ⁹ i lipparia flatica Tertia vero cā infrigidationis extremorū posita in lipparia flegmatica. s. eleuatio vaporū a mate ria colerica qui vententes exterius infrigidentur nullo modo pōt huic lipparie colerice conuenire cum vapores colerici non sint apti infrigidare. ¶ Notandū pro declaratione vltimi dicti ꝙ lip/paria est longioris spacij ꝙ⁹ emitriteus quantum ad vnū paroxismū. et quātum ad cōsistentiā com/parando lippariā flegmaticā flegmatice cōponē ti emitriteū et cōparando lippariā colericā tertia ne cōponenti emitriteū cum pendeat lipparia ab humore grossiori ꝙ⁹ emitriteus. Ex quo sequiť ꝙ lipparia flegmatica est longior absolute ꝙ⁹ emi/triteus. et hoc verū est ſm plurimū: immo semper verum est aliorū paritate supposita. Et forte Aut. intellexit ꝙ est lōgioris spacij. s. maius spacium interponens inter vnum paroxismum et alium ꝙ⁹ emitriteus cum nō paroxismet omni die sicut emi triteus: immo lipparia flegmatica propter grossi tiem materie paroxismet de tertio in tertium ⁊ co lerica forte de quarto in quartum.

¶ Et hꝫ aliquis vt dicat qūo erit febris ⁊ nō procedet in ea caliditas ex corde i totū corpus. illud nāq̄ qō narratur est de gene/re eius in quo nō procedit caliditas ex cor de in totum corpus.

¶ Jn parte presenti intendens remouere dubium primo remouet ipsum. secūdo soluit. secunda ibi. (Responsio itaq̄.) Dubiuꝫ hoc est quomodo lip paria est feb. cum non procedat caliditas in ea ex corde in totum corpus sicut statim dictum est de generatione lipparie scilicet quod lipparia est fe bris in qua intus est calor: extra frigus. hoc autez repugnat diffinitiōi febris q̄ est calor extrane⁹ ⁊c.

¶ Respōsio itaq̄ est ꝙ in terminis harum rerū attendiť vna cōditio vt nō sit qō ꝓhi/beat sicut diffinimus aquā frigidā et humi dam quādo disposita est ſm naturam suaꝫ et nō fuerit qō ꝓhibeat Et diffinimus gra ue qō est illud qō tendit inferius quādo di missum fuerit cū natura sua. et in omnibus istis caliditas puenit ad cor et procedit in

arterias et spargitur. Et vero accidit prohibitio illius in quibusdam locis sicut accidit ei super quem ponūtur pruine: nocumētum vero harum necessarium est esse actu.

¶ Hic soluit dicens q̄ in terminis idest diffinitionibus harum rerum scilicet febrium et aliorum entium naturalium que diffiniuntur per aliquos effectus idest accidentia attenditur hec cōditio vt nō sit quod prohibeat sicut diffinimus aquam frigidam et humidam quando est disposita ꝑm suam naturam et nō fuerit quod prohibeat. ⁊ diffinim⁹ graue q̄ tendit inferius quando dimissum fuerit in natura sua. et in omnibus istis feb. caliditas ꝑuenit ad cor et procedit ad arterias et spargitur per totum corpus scz deducto impedimento. At vero accidit prohibitio illius sparsiōis in quibusdam locis idest membris sicut accidit ei sup quez ponunt pruine que fiūt a vapore aḡo a forti frigore congregato. secūdo methеororum. Sed vbi habemus pruine textus iudaicus habet nix et in idē redit. Si ergo super extremitates febricitantium vel super aliquo loco ponatur nix vel pruina vel glacies locus ille infrigidabitur et febris nō poterit expandi in illum locum et tamē iste homo dicitur febriens. Simili modo propter multuas causas potest prohiberi expansio sup membra et causa similis niui est fla vitreū infrigidās exteriora.

Sed contra predicta instatur sequitur q̄ lipparia est febr. et non est febris. q̄ non sit feb est de intentione Auicen. et omnium aliorum. Item est calor extrane⁹ exñs in corde qō est primum subiectū feb. Sed q̄ nō sit fe. arguitur q: sibi repugnat diffinitio feb. in qua includitur calorem extraneum ꝓcedere in totū corpus. nam si calor extraneus ꝓcederet per totū corpus non esset lipparia. ¶ Rñdetur q̄ lipparia est feb. et sibi competit diffinitio febris. Et cōiter dicitur q̄ ly ꝓcedere in totum corpus positus in diffinitione feb. dicit aptitudinez. in lipparia calor extraneus est aptus ꝓcedere in totum corpus licz de facto non procedat propter impedimentum. ¶ Cōtra cui essentialiter repugnat aliquis actus eidem essentialiter repugnat aptitudo ad illum actum. sed lipparie essentialiter repugnat actualis calefactio extremorum. ergo eidem repugnat aptitudo ad illam calefactionem. cōsequentia nota est simul cum minori. sed maior probari potest inductiue. Itē q: illa aptitudo est frustra alicui nature cui repugnat vt reducatur ad actum. ¶ Preterea lipparie inest essentialiter actus infrigidationis extremorum et aptitudo ad eaz. ergo eidem repugnat actus calefactiōis eorum et aptitudo ad eam contraria. tenet consequentia. cum duo contradictoria non possint essentialiter ineſſe eidem rei. Dicendum cum autoribus q̄ lipparia est feb. sed potest dupliciter considerari. vno modo vt febris: et sic habet aptitudinem ad calefactionez extremorum. Alio modo vt lipparia: et sic nō habet hanc aptitudinez: immo sibi repugnat. ¶ Contra lipparia continetur sub feb. tanq̄ species sub genere. ergo sibi nō repugnat descriptio generis. negetur antecedens. q: lipparia nō est species feb. sed modus quidam. sicut homo absciſſo pede est gressibilis. et tamē sibi vt absciſſo pede nō competit esse gressibile: quod inducitur in descriptione hominis: licet sibi vt hoc competat esse gressibile. Et cōsequenter sequitur q̄ lipparie vt lipparia repugnat q̄ sit fe. et homini absciſſo pede repugnat

q̄ sit homo diffinien do hominem: q̄ est animal rationale mortale bipes gressibile. Et ex his facilis est solutio ad omnes instantias. Mo cumentum vero earum scz pruinarum necesse est esse in actu ad infrigidandum vt sint potēciores ad īfrigidandū extrema q̄ vapores febriles ad calefaciendū. Aliter. Mocumentum vero earum. s. febrium necessarium est esse in actu. s. in extremis quamuis sint infrigidate. Ex quo seq̄tur q̄ extrema patiunt duos morbos contrarios actu. s. malam complexionez frigidam et feb. sed mala complexio frigida est p essentiam in extremis et feb. solum per communitatem a corde. vterq̄ enim morbus est in actu in extremis cum ab vtroq̄ actualiter ledantur.

¶ Febris in qua fit vnaquecq̄ duarum rerū in vno quoq̄ duorum locorum. Cap. liij.

Si hec febris fuerit non erit nisi vbi sunt due materie frigide mote propter putrefactionez: quarū vna ē in interioribꝰ. ⁊ altera ē in exterioribꝰ ⁊ nō ē aliq̄ earꝝ plurimi nocumēti Deide cū incipiūt putrefieri mādat vna quecq̄ earum vaporem calidum comprehendentem cū partibus suis et vbi est frigidū.

¶ Primo notificat hanc febrem Secundo remouet dubium. secunda ibi (Et tu quidem) In prima parte dicit si fuerit hec febris quasi dubitans vtrū reperiatur non erit nisi vbi sint due materie frigide mote. scilicet localiter per putrefactionez quarum vna est in interioribus: altera in exterioribus et supplete quia vtraq̄ earū putret secūdum partem minorem: sed secūdum maiorem nō putret ⁊ vtraq̄ secūdum partem non putrētem infrigidat locum in quo continetur. sed secundum partem putrentem vtraq̄ mittit vapores calidos calefacientes totum preterq̄ illas partes que actu infrigidantur. secūdo dicit quod non est aliqua earum plurimi nocumenti. quia si esset aliqua earuz plurimi nocumenti propter suam malitiam manifestam vel occultam. et proprie intrinsecam: tunc calor fugeret interius. et sentiretur exterius soluz frigus et non calor. tertio dicit quod cum iste materie incipiunt putrefieri mittit vnaquecq̄ vaporem calidum comprehendentem cum partibus suis: etiam vbi est humor frigidus: licet tamen partem infrigidatam ab humore frigido non calefaciat: sed partes sibi proximas.

¶ Et tu quidem iam sciuisti causam in regimine hūoris frigidi in dispositiōe motꝰ.

¶ In hac parte remouens dubium dicit quod tu iam sciuisti causam in regimine būoris frigidi in dispositiōe motꝰ idest tā sciuisti: scilicet capitulo de rigore causam quare humor frigidus cum moueatur infrigidat et sentitur eius frigiditas cuius frigus duz quiescebat nō sentiebat. Sed hec causa dicta est in capitulo de empiala. et in capitulo de rigore. sufficiant ergo que ibidem dicta sunt.

Primo notandum pro declaratione prime partis quod materia frigida intrinseca sola putrens scōm minorem partem faceret empialam. materia vero extrinseca sola putrens scōm maiorem partem faceret lippariam. ambe vero simul faciūt febrem in qua interiora et exteriora simul calent et frigent. et in veritate hec feb. est composita ex vna empiala et vna lipparia. Et mirum est quod ponens Auicen. in capitulo precedenti causas

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cedenti causas lipparie non posuerit banc cau/ sam scilicet flegma extrinsecum quod scom par/ tem maiorem et non putrentem infrigidat exte/ riora. et secundum minorem partem putrentem mittendo vapores interius calefacit interiora.
¶Sed instatur hāc feb.non reperiri.quia sequere tur quod si interiora et exteriora simul calent ⁊ fri gent quod in eadem parte adequate simul inten/ deretur caliditas et frigiditas.Respondeť negan do consequentiam.pro quo imaginādum est neu trum istorum flegmatum esse cōtinuum in parte in qua continetur. sed quodlibet istorum itrinse/ cum siue extrinsecum esse diuisum in minima aut in paruas partes que minima in poris continen/ tur:et cum pori non sunt continui in vno poro erit minimum flegmatis non putridum ipsum:infri/ gidans et pars propinqua illi poro calefiet:aut a minimo flegmatis putridi:aut a vaporibus pu trentibus qui vadunt in vniuersum corpus.et pro pter propinquitatem partium: quarum vna pu/ trefit et altera infrigidatur vt tam intrinseca ꝙ extrinseca appareant simul calere et simul frige/ re:sicut obiectum cuius partes proxime et mini/ me essent diuersis coloribus colorate:vt puta vna colore albo altera colore rubeo apparet totum ru beum et totum album visu nequeunte distingue/ re propter paruitatem et propinquitatem inter partes rubeas et albas. ita accidit in proposito vt tactus decipiatur:⁊ similiter sensus communis ipsis nequeuntibus distinguere inter partes cale factas et infrigidatas propter earum paruitatez et propinquitatem.et non solum hoc accideret in partibus valde paruis:sed etiam in grandiuscu/ lis siue proximis.immo interduz nescimus distin guere inter vnum dentem dolentem.et sibi proxi/ mum non dolentem.

¶De febre sincopali būorosa. Cap'.lxiij.

Hec ſm plurimum est propter flegma cruduz repletionale qō facit febrem dispartitam pluri mum:quia iam vincit virtutem Et ſm plurimum adiuuat su/ per eam debilitas oris stomachi:et quan do mouetur et incipit in putrefactione vir tutem vincit plus et facit eam hesitantem.

¶Hoc capitulum diuiditur in duas partes. nam in prima determinat de hac feb.quando fit a fle/ gmate. in scda quādo fit a colera.scda in fine ca/ pituli ibi.(Et quādocz.)Prima in tres. nā in pri ma notificat eam ex causa:et aliqualr ex acciden/ te.in scda ex mō.in tertia ex accidentibus. scda ibi (Que si dimissa fuerit.)tertia ibi.(Et accidit i in/ ceptione sui.)In prima parte dicit ꝙ hec feb.ſm plurimum fit propter flegma repletionale idest multe quātitatis.vel repletiōale.i.per multas re pletiones ⁊ nauseatiuas sattetates cōgestū:quod facit feb.disptitam.i.diuersam ab alijs febribus flegmaticis:et in accītibus et in cura.Aliter disp/ titam.i.interpolatā.est em freqntius.vt dicit Gē. interpolata ꝙ cōtinua.tertio disptitā.i.distantez a suis paroxismis vel exacerbationibus.Iz em ma teria sit multa.est tn frigida ⁊ grossa valde que fa ciunt ad postpositionē paroxismoꝝ.qō flegma tā vincit virtutē ꝓpter sui multitudinē frigiditatem et grossitiem.⁊ ſm plurimū adiuuat super eā.s.vi ctoriam debilitas oris stōi que.s.est causa vt fiat sincopis per cōtratem cordis ad os stomachi.Et quandocz mouetur.s. localiter et incipit putrere vincit virtutem plus:cū ipsa mota localiter qn in cipit putrere et poxismare vincit virtutē plus ce/ teris cm paribus humor motus plus nocet ꝙ ipe quiescens.et facit eam virtutem hesitantē.i.dubi tantē an debeat ꝓgredi ꝓ tra virtutē an q̄escere.nā quocunqz modo timet ne succūbat.cuius virtutis hesitatio patebit ex dubitatione medici vicē gerē tis vtutis. dubitat em medicus quid acturus sit.

¶Que si dimissa fuerit cum materia non sufficiet contra materiam. Et quando oc/ cupatio fit in euacuatione eius cum facili tate sit inobediens:aut mouetur motu' pre focante virtutem et quando occupatur in euacuatione eius cum solutione ventris: aut flebothomia cum labore nō tolerat vir tus.Quomodo enim tolerabit cum sit illic cum sua quiete sincopis:⁊ cū hoc; toto ipsi indigent euacuatione vehemenˉter.

¶In hac parte notificat hanc feb.ex difficultate cure. ostendit em quantuz difficile sit bene curare hanc egritudinē.⁊ ex hac difficultate appet vtutis hesitatio.Et primo oīdit difficultatē cure ex par/ te eūonis.scō ex pte cibationis.scā ibi. (Et ite rum.)In prima pte dicit ꝙ si virtus fuerit dimissa cū materia ipsa nō sufficiet ꝓtra ipam:qz suffoca bitur a materia.⁊ qn fit occupatio in eūone mate rie illius cū facilitate.i.cū eūantibus lenib' mate ria nō obedit eūoni:aut forte agitata a medicina mouente:⁊ nō eūante mouebit motu ꝓfocante vir tutē repens ad mēbra nobilia ⁊ ꝓprie ad cor ⁊ mē bra spūalia.⁊ qn occupabit in eūone eius cū solu tione ventris laboriosa.i.forti aut cū flōmia non tolerabit vtus.Quo em tolerabit cū sit illic mate ria quiescēte sincopis.nā multo magis fiet finco/ pis materia mota:qz plus euaporabit ad cor ⁊ in eūone spiritib' eductis magis cadet virtus.et cū hoc indiget eūone vehemēter ꝓpter multitudinē materie et malitiā ei'.manifestius tn nocumentū est in eūone per flōmiā cū preter agitationē que fit per flōmiam magis debilitet virtus:⁊ magis perducatur ad frigidoꝝ incrudationem:quare ex toto ꝓhibetur.12°.teraꝑ.⁊.16° continentis.

¶Et iterum ipsi indigent cibo vehemenˉter:quoniam in humoribus non est quod nutriat corpus et viuificet ipsum et corpus eius est prinatum nutrimēto.Quod si stu/ dueris in cibādo additur materia diminu/ ta.et si non cibatur cadit virtus.

¶Hic oīdit difficultatē cure:⁊ ꝓnr hesitationē vir tutis ex pte cibationis.d.ꝙ ipi multi indigēt cibo qm in būoribus eoꝝ nō est aliqd qō nutriat corp' ⁊ viuificet ipm. Est.n. corp' ꝓpriatū nutrimentū ꝙ si studuer in cibādo addet materia diminuta.i.pau/ ca exns in cōpatiōe ad sciāz mltiplicatā ꝑ cibū bn't.n.stōz nō bn digerentē.imo materias crudas multiplicātē:⁊ si nō cibet cadit vt'. Quid aūt fa/ ciendū sit i tātz hesitatiōib' videbit i cura ſm plz tn h est mortal' nisi medici soler' succurrat cōti'.

Sed dubitatur qz dicit Aui.ꝙ nō est in būoribus eoꝝ qō nutriat corp'. Cōtrariū inuit.G.12. teraꝑ.ca° 1° vbi dicit.Languentiū em q̄ tradispositi sunt ferūt ieiunium ex ipsis quos habēt crudis būoribus di gestis nutrito corpore.Idez Raſ.16°. cōtinentis cap.scō. ¶Dicendum cum Rasi et Gale. ꝙ ist i

humores aliqñ nō sunt multū crudi et malit: ⁊ humines tunc nō sunt mali coloris :nec cōcauati in oculis .⁊ tales pñt nutriri flegmate per abstinentiā in sanguine ꝛ̄so et bos cōtinget euadere. Aliqñ hūores sunt mali crudi idigestibiles: et hō est cū malo colore. ſ. plūbeo tendēte in fuscedinē ⁊ viriditatē: ⁊ quasi cazeticus: et ex his nō pñt nutriri et rarissime euadūt. Ñ. B. si vero nō solum crudi cōtigerint esse: ⁊ intrā corruptis aduenerit vt nō possint digeri ipossibile est salnari: q̄ ita egrotāt.

¶ Et accidit in inceptiōe sui vt effundatur ad cor res frigida faciēs accidere syncopiz et minoratur pulsus: et tardat: et fit rarus. Amplius natura solicita est in calefactione materiei et subtiliatione ei⁹. Et putredo q̄ mouetur in quasdā partes eius adiuuat super eā: ergo euadit cor a nocumento et frigore ei⁹ et cadit i nocumentū caloz ei⁹. q̄re fit pulsus velox. et ꝑpie in cōstrictione sua plusq̄ fit velocitas aliorū: q̄uis illud qō vincit cū hoc sit paruitas ⁊ tarditas ⁊ raritas.

¶ Hic ponit signa et accīntia ei⁹ quorū p̄mū est q̄ in p̄ncipijs suorū paroxismorū effunditur res frigida. ſ. vapor frigidus ad cor faciēs accidere syncopim ꝛ̄ etiā hūor frigidus posset effundi ad cor et ꝑpie in cōtinua et pulsus sit paruus tardus ⁊ rarus respectu sui sani corde infrigidato. Amplius deest deide natura est sollicita in calefactiōe materiei et subtiliatione eius, mediante spū ⁊ calore naturali. et putredo. ſ. calor putredinalis q̄ mouetur in quasdā partes. ſ. facilius putrescibiles adiuuat sup eā. ſ. calefactionē materiei. ergo ꝑpter hanc calefactionē euadit cor a frigore et nocumēto eius. ſ. syncopi et cadit in nocumentū calorum eius. ſ. hūoris frigidi putridi: qō nocumētū est fe. quare fit pulsus velox et ꝑpie in cōstrictiōe sua plusq̄ fit velocitas aliorū. ſ. pulsuū precedentiū: ⁊ quasi sunt pulsus naturales: quāuis illud qō vincit. ſ. qō ſm p̄m fit paruitas tarditas et raritas. ſ. in cōparatione ad pulsus aliarū feb. ¶ Ex quib⁹ habeť p̄cio q̄ euasio a syncopi fit per calefactionē materiei tā a calore naturali q̄ p̄ternaturali. et pñr q̄ in p̄n° motus hūoris nō erat feb. ¶ Habeť scō q̄ cū feb. superuenit fit pulsus velox et p̄cipie i ꝓstrictiōe sua cū maior fit necessitas expellēdi fumos q̄ cuentā ti. ¶ Habeť tertio q̄ pulsus in hac fe. ē paus ſm plurimū tardus et rarus in cōparatiōe ad pulsus altarū feb. q: hūor faciēs hāc fe. est radicaliter frigidus valde. in cōparatiōe tamen ad pulsum naturalē est magnus velox et frequens: aut saltem velox et frequens.

¶ Et periodus eius est periodus flegmatice et non alteratur ab ea.

¶ Hic ponit scōm signū. d. q̄ periodus eius est periodus flatice: q: iuadēs quottidie. eñ fla in multa quātitate satis cordi ꝑpinquum: ⁊ nō est tante grossitiei: ⁊ ita paucū: sicut flegma vitreū: ꝑpter ea nō est aptū paroxismare de tertio in tertiū aut de quarto in 4^m sicut aliqñ paroxismat fla vitreus.

¶ Et est cū ea iflatio faciei ⁊ mollicies cor poris: et colores habentiū eā nō figunť sup dispositionē vnā: imo quādoq̄ est cinerea ⁊ plūbea eius materia: et qñq̄ fit citrina: et qñq̄ fit nigra: et qñq̄ fiunt labia eoz sicut labia comedentis moza: oculi ꝙo eorū sunt fusci virides exeuntes valde apud cōmotionē egritudinis: et fit sicut maniac⁹: et qō est sub ypocūdrijs eoz ē vehemētis iflatiōis et silr viscera eorū: et quādoq̄ euomūt acetosum: et quando est eis apa in quibusdam visceribus: tunc nō sperat omino.

¶ Hoc est tertiū signū qō est in ea. ſ feb. inflatio faciei sicut in cazefia ꝑpter vapores grossos flatus crudorū: et malitiā digestionis ⁊ mollicies supficiei corpis ꝑpter flatis būiditatē. quarto colores patientiū ea nō sunt ſm vnā dispōnē. y° qñq̄ materia eius patiētis. i. corpis superficies q̄ est materia: et subm colorū est cinericia. qñq̄ est citrina. i. viridis. Sic eñ vnū qñq̄ ꝑ alter o sumit. vt tertio pnosticorū cōmē. 2°. Et icō regi acutorū. cōmē. 21. hec aūt diuersitas sequit diuersum gradū pugne et suffocationis caloris sub materia. nā cum minus suffocatur appet color cineritius vel plūbeus. cū aūt plus fiet viridis vel niger: ⁊ qñq̄ sint labia eoz sicut labia cōmedētis moza. q: denigrātur ꝑpter cām dictā. oculi eorū sunt tuici virides ꝑpter mortificationē caloris innati exeūtes. i. eminentes ꝑpter multos vapores flaticos grossos facientes eos intumescere. ⁊ ꝑpter suffocationez apud cōmotionē et victoriā egritudinis cū vehemens fit pugna: et fit sicut maniacus q: nō pōt in vno loco quiescere ꝑpter angustiā stōi et cordis. appet sicut ēt maniacus ꝑpter terribilez aspectū sequentē tumorē faciei ꝑpter grossas viciositates extendentes eā et malū calorē: de quo supra apparet eñ sicut habens maniā supinā. et qō est sub ypocūdrijs eorū ē vehemētis inflationis ꝑpter vēositates grossas cōtentas intra viscera eorum. et sunt inflata: sicut stōus et intestina ex eadem cā. et qñq̄ vomūt acetosum. ſ. cbilū corruptū ad acetositatez. et qñq̄ flegma acetosum. et horū cāe note sunt Et quādo eis est apa in aliquo viscerū loco nō est spes liberatiōis: q: malitiā apatis nō pōt virtus ita oppressa tolerare. vna eñ cōis salꝰ apatis in interioribus est virtutis robur. 10. tera. ꝑ. 5. capto. Amplius istos nō possumus cibare timore apatis: et cibo indigent cā debilitatis nō habentes sanguinem laudabilem quo nutriantur. vt dicit Gale. ibidem. et in scō o terapentice.

¶ Et quādoq̄ accidit eis in quibusdā ꝙoris ex colera domināte grossa: ⁊ fit cū ea i visceribus aduſtio et euomūt coleraz: et sunt ei periodi flegmatice ſm plurimum.

¶ Hic pōit syncopalē qñq̄ fieri a cola grossa multa. cuius signum q: fit aduſtio in visceribus et euomūt colerā. sunt ⁊ ei. ſ. syncopali colerice ꝓdi flegmatice ſm plurimū ꝑpter multitudinē colere. sicut eñ flegmata ꝑpter paucitatē flegmatis aliquando paroxismāt paroxismis tertiane: sic etiaz aliquando colerica ꝓpter eius multitudinem paroxismant paroxismis quottidiane.

¶ Febris syncopalis minuta subtilis dicitur syncopalis. quia fit cum ea syncopis. dicitur minuta quia pendet a pauco humore subtili et in hoc cōtra distinguitur syncopali hūorose. Cap. iv.

Hec febris est acuta et cadit pulsus et virtus in paroxismo vno aut duob⁹ paroxismis cū additione et eueniens in corpe cū velocitate. Et quādoq̄ nō sufficit

cum ea

cū ea virtus vsq; ad quartū:et fit ex chimis subtilibus plurimū quorū colericū est vehementis subtilitatis:et ꝓfundationis male substantie venenose cui iaz accidit putrefactio in corporibus calide complexionis sicce valde:et plures paroxismi huius febris sunt paroxismi tertiane.

¶ Omissa diuisione buī capli ꝓpter breuitatem eius veniam⁹ ad expositionē eius. Est acuta.qz sequorum accītiū:ꝛ cite terminatiōis.ꝛ cadit virtus. s.ālis et naturalis:et pulsus in paroxismo prio et duobus paroxismis:cū additiōe.i.multotiēs cadit in scō o poxismo.ꝛ euentēs in corde cū velocitate.i.velociter intēdit:ꝛ puenit ad statū. est.n.morbus ꝑacutus:et qñq; non sufficit ei virt⁹ vsq; ad quartū.s.paroxismū.qz frequēter morit in quarto paroxismo vel añ. Et fit ex chimis.i.būoꝛib⁹ subtilibus quorū primū est colericū vehemētis subtilitatis et ꝓfunditatis.i.rōne subtilitatis multum se ꝓfundantis in subam mēbroꝝ .et male subē.i. proprietatis venenose:cui accidit putrefactio.qz alr.non faceret feb.in corpe calē cōplexionis et sicce valde.boc eñ est inter alia corpa maxime aptum ad multiplicationem huius colere:et plures paroxismi sunt paroxismi tertiane.

Pro noticia sincopalis minute primo videndū est qui būoꝛes faciunt hāc feb.scō que fit.tertio in quo tpe huius feb. accidit sincopis. ¶ Quantū ad primū ex sntia Auic.cōprehendimus būc būoꝛē esse subtilē venenosum ꝟm plm colericū. Et inferr ipam esse materiā furiosam. Illi ergo būoꝛes qui colerā habent huius cōditiōis pñt facere hāc feb .sicut sanguis subtilis vaporosus.et forte hic faceret cōtinuā cōclusam.et forte aliquod flā subtile venenosuz.etiā infertur.scō nec colerā zinariā:nec prasinā posse facere banc fe.cū sint inter oēs spēs colere grossioꝛes que tñ ꝟm veriorē sniam pñt facere febrem tā cōtinuā q̄ interpolatā etiā salubrē.lz ysaac.5° febrū opinet ꝯrū. ¶ Ad scōm dicendū banc feb. sincopalē ꝟm plurimū esse ꝓtinuā tertianā aut interpolatā.ꝟm q̄ materia putret ex venas aut intra aliqñ esse causonē si putret ꝓpe coꝛ.lz erit cite terminationis ad mortē cū frequēti sincopi.aliqñ eē cōtinuā conclusam qñ sanguis esset in cā.et qñq; quottidiana qñ penderet a flate. ¶ Ad tertiū autē dr q̄ in interpolatis et cōtinuis ꝓportionalibus ꝟm plurimū in ꝓncipijs ꝓticularibus accidit sincopis.tñ ꝓpter cōpassionem cordis ad os stōi ad quē magis repit materia in principijs ꝓticularibus q̄ in reliquis tpibus.ideo magis feruntur ad coꝛ.sed in causone et cōtinua cōclusa magis accidit sincopis in statu vniuersali.

¶ De fe.diurna et nocturna ex flaticis. Cap. lvj.

Diurna est cuius paroxismus accidit in die et eⁱ⁹ tepoꝛ in nocte:ꝛ nocturna est ecōuerso.

¶ Prio notificat bas fe.ponēdo eaꝝ q̄dtatē.scō eas adinuicē cōpaꝛat.scā ibi.(Et vtreq; sunt male.) In prima parte dicit q̄ diurna est que affligit in die. et eius tepoꝛ est in nocte.nocturna est ecōuerso.s.q̄ affligit i nocte et eⁱ⁹ tepoꝛē in die.

¶ Et vtreq; sunt male.

¶ In pñti pte cōparat eas adinuicē.et primo penes cōuenientiā:scō penes dīam.scā ibi. (Sz diurna est.) In prima parte dicit q̄ vtreq; sunt male.cuius cā est:qz ambe sunt longe ꝟm plurimum.

¶ Sed diurna est deteriꝛ et longioꝛ et facit cadere multotiens ꝓpter longitudinez suā et suū euentū in caloꝛe diei in ethicam.

¶ In pte pñti dicit diurnā eē lōgioꝛē et deterioꝛē. qō ꝓbat trib⁹ rōnib⁹.qz multotiēs facit cadere ꝓpter suū euētū diei ī ethicā.due eñ cāe simul ꝯcurrūt ad ethicādū coꝛp⁹.s.longitudo fe.ꝛ caloꝛ diei.

¶ Et si ipsa nō esset seua nō accideret hora apertionis poꝛoꝝ et resolutionis vaporis:et nō accidit nisi ꝓpter multitudinem materiei et foꝛtitudinē eius.

¶ Scda cā.qz si ipsa.s.diurna nō esset seua nō accideret hora aptionis poꝛoꝝ et resolutionis vaporum.hoc aūt est in die sicut ecōtra est in nocte propter frigiditatē eius claudunt poꝛi et ꝓhibet resolutio. ꝟ aūt accidere in die significat mltitudinē materie et foꝛtitudinē eⁱ⁹.i.grossitiē ꝛ viscositatē.

¶ Et est necessariū cū hoc vt patientes eā cibent in nocte ꝛ nō ꝑmittant doꝛmire sup repl'ones stōi et ꝓcipiant vigilie et ē ex eis q̄ faciunt cadere virtutē.et tolerātia fe.in caloꝛe diei et vigilie in frigoꝛe noctis sunt ex eis magis digne q̄ facūt cadere in ethicā.

¶ Hec est tertia rō.qz opz vt patientes diurnā cibentur in nocte et nō ꝑmittant doꝛmire sup repletionē stōi et ꝓcipiant eis vigilie.ꝛ est.s. vigilare in nocte ex eis q̄ faciunt cadere virtutē in ethicam.

¶ Et ad somnū est de gñe feb. difficilium.

¶ Hic cōcludit q̄ hec fe.s.diurna est ex gñe febrū difficiliū et supple difficilioꝛ q̄ nocturna.

Exbis tribus causis ꝓra dicta ī pñti ca.instat. Primo ois fe. humoralis pōt esse diurna vel nocturna ergo nō tm̄ hec feb.erit flatica cōtra rubricā.tz ꝓña:ꝛ añs facilr pōt ꝓbari ex descriptiōe diurne ꝛ nocturne.

¶ Scō nulla feb.estiua est peioꝛ et lōgioꝛ hyemali ceteris paribus.ergo nec diurna est peioꝛ nocturna tz ꝓña.qz qualis est ꝓporcio estatis ad hyemē talem possumus fingere diurne ad nocturnā.añs sumit. 2ª affo.29. Estiue q̄rtane vt multū breues sūt ꝛc. ¶ Tertio fe.veniēs in die venit i tpe ꝓportionali feb.et nō feb.veniens in nocte:igit nō lōgioꝛ:neq; deterioꝛ.tz ꝓña.ex 2°.affo.cōmē.34. In morbis minus pclitant ꝛc.et añs est satis notū. Preterea in die plus de materia resolui ꝓp caloꝛē diei dilatantē poꝛos ꝛ subtiliantē materiā ecōtra in nocte.igit ꝛc.tz ꝓña qz resolō materie facit ad breuitatē et salubritatē.añs aūt est satis notū ¶ Itē cōtra aliā ptē instat.possibile est noctē esse valde longā in qua cibari poterunt patientes et doꝛmire.igit rō. Aui.nō est sufficiēs tz ꝓña.et añs est satis manifestū. Preterea maioꝛa vel equalia nocumenta sequunt si feb.fit nocturna.qz oporte bit infirmū simul vigilare in nocte et cibare in caloꝛe diei.quare per vtrūq; equalr ducit ad ethicā.

¶ Pro boꝝ solutione premittendū prio q̄ lz diurnam de quocunq; būoꝛe possimus cōparare nocturne de cōsimili humoꝛe. Intentio tm̄ Auic.fuit hic cōparare diurnā flaticam nocturne flegmatice.vt pz ex rubrica capli et ex cura quā ponit inferius. ¶ Scō premittendū q̄ Aui. in hac cōparatione supponit ptatē oibus exceptis bis in quibus fit cōparatio et vertisimilr:ꝛ ꝟm plm sequētibus ad cōparata. ¶ His ꝑmissis sit hec pria pclo. diurna et nocturna sunt male. ꝓbatur.qz feb. fle-

gmatice sunt longe longorū paroxismorū paucarum quietum stōm debilitantes. igit̄ sunt male. tz pña. et añs est Aui. ca. de flatica. ¶ Scōa cōclusio tz nō sit necessariū diuturnam semp nocturna esse peiorē vt pz tñ est diurna nocturna peior. Cōclusio quāntū ad pmā partē. pbat. nā ptingēs est pp cām exteriorē aut aliā qualēcūq; flegma modicū et benignū moueri in die. et ecōtra in nocte multum et malignū. ergo ꝛc. scōa ps pbat. qz nisi flegma esset valde multū et malignū differret motū suū ad noctē que est hora ꝓportionalis eius motui ꝙ aūt mouet̄ in die nō ꝓuenit nisi ex magna stimulatione virtutis seqnte multitudinē: aut et malitiā. Itē bāc. feb. moueri in die qñ est vaporis et materie transpiratio ꝓpter caliditatē diei ꝛ pororū aptionē significat magnā eius malitiā. ꝛ ecōtra mouerī in nocte nō significaret hoc ex causis ꝑijs. ꝓpterea cū istud sit flegma durās longo tpe in suo paroxismo vel exacerbatione quantūcunq; dies longa ponat̄: oportebit infirmū in nocte cibari. ꝛ ita notabili tpe impediet̄ somn⁹ et ꝓducet̄ corpus ad casum virtutis: et ad etbicā ꝓpter multam resolutionē fctām taz a calore diei ꝙ a febre. aut ꝓpter nocturnas vigilias. Sed si fiat febr. in nocte: tz sint vigilie nō erit resolutio diei nec tāta feb. et die poterit cibari febriens ꝛ dormire ꝙuis ille somnus nō sit ita cōueniens sicut nocturnus. ¶ Rōnes facte in ꝑtū ex his facile solui possunt. ¶ Ad primū dictū est ꝙ Auic. cōparat hic nocturnam et diurnā flegmaticas alias omittens. ¶ Ad scōm dz ꝙ talis nō sit ꝓportio ꝛc. nā dies nō durat tanto tpe ꝙ possit in ea tāta egritudo terminari. ỹ° nec paroxismus. sed in estate fic scōo moueri de die cōtra naturā flatis arguit maiorē multitudinē et malitiā. Sed flegmaticā fieri in estate nō arguit tāta multitudinē ꝛ malitiā. Preterea diurna bz paroxismū valde longū et eque longuz: aut longiorē ꝙ nocturna aut estiua respectu byemal̄. ¶ Ad tertiū dz ꝙ fe. flegmatica venies in die venit in tpe magis disproportionali ꝙ proportionali. qz tz dies sit ꝓportionalis rōne feb. est tñ improportionalis rōne cause feb. que improportionalitas est maior ꝙ sit ꝓportiōalitas rōne feb. cū hec fe. pēdeat in esse et conseruari a sua cā. s. flate. ¶ Ad aliā ꝙ tz plus de materia resoluat̄ in die ꝙ in nocte ꝛ rōne hui⁹ diurna deberet esse breuior tñ multitudo materie aut malitia maior in diurna ꝙ nocturna facit ipsum magis prolongari. ¶ Ad aliū dz ꝙ qñ nox est longa dies est breuis. ꝛ cū paroxismus flegmatice duret. 18. horis quāto minus occupabit de die tanto plus occupabit de nocte. igitur in nocte impediet̄ forte cibus et somnus: aut saltē somnus. Ad vltimum patet ex determinatis in questiōe quid sit respondendum.

¶ Cura flegmatice. Cap. lvij.

Cura huius egritudinis diuersificatur ꝑm horas suas. s. ꝑncipiū ꝛ augmentū et statū ꝛ declinationē et ꝑm appitionē digōnis in ea et eius occultationem: ꝛ diuersificat̄ ꝑm materias suas. s. flaticā acetosam et flegmaticā vitream. et flegmaticam salsam et dulcem.

¶ Dic ponit curā barū febrīū quas superius notificauit. bz hec pars duas ptes. In prima curat flegmaticas cōiter euenientes. in scōa curat eas que raro eueniūt: et ad flaticas reducunt̄. scōa ibi. (Et cura earū est ꝓpinqua.) Prima in duas. in prima ponit curā flegmatice interpolate. scōo adaptat curaz eius flatice cōtinue. scōa ibi. (Cura eius.) Prima in duas. qz primo ponit curam que debet febri et cause: scōo docet succurrere accītib⁹. scōa ibi. (Et succurrat̄ vomitui.) Prima in duas. prio ponit tria a quib⁹ sumit̄ modus gñalis curatiōis eius. scōo exequitur. scōa ibi. (Et oēs eius spēs.) In prima dicit curā eius diuersificari ꝑm tpa feb. s. ꝑn^m augmentū statū ꝛ declinationē. ꝛ scōo etiā diuersificari ꝑm appitiones digestionis ꝛ eius occultationē. tertio ꝑm materias suas. s. flegmaticā acetosam: et flaticā vitreā. et flaticam salsam. et flegmaticam dulcē. ¶ Primo notandū tpa in morbis materialib⁹ dupl̄r distingui. s. penes accītia siue morbi eēntiā. et scōo penes materiā. Priaz distinctionē primo expressit. 2° scōaz cū dixit curam diuersificari ꝑm appitionē digōnis et el⁹ occultationem. ¶ Pro quo sciendū ꝙ ꝑm primā distinctionem maxime diuersificat̄ regimen in cibo et potu cū dieta ordinanda sit in relatione ad statū pria affo. cōmē. 10. Penes vero scōam distinctionē diuersificat̄ regimē medicinale cū nondū digestam materiā opz digerere. ipsaꝝo digesta opz cūare. ꝛ banc marie expressit in flegmatica cū in ea tpa penes materiā sepe cōfundant̄. nā postq̄ appuerit manifesta signa digōnis iterū redeunt signa cruditatis ꝓpter materie etherogeneitatem et multitudinem. quib⁹ redeuntib⁹ opz curare cura principij et dimittere curā augmenti. ¶ Scōo notandū ꝙ tz ꝓter bas quatuor spēs flegmatis sint multe alie potentes flegmaticā facere: be tamē sunt ꝑncipales et frequētius cāntes flaticā: ꝙ quorū regimē reliquorum regimen facile pōt cōprehendi.

¶ Et oēs eius spēs cōicant in hora principij in tribus reb⁹: in necessitate lenificationis equalis aut vomit⁹. et in necessitate administrationis subtiliantium et incidentiū et diureticorum.

¶ Dic ꝓsequit̄ curā. primo ꝑm diuersitatē tēporū scōo penes diuersitatē spērū flatice. tertio ponit medicinas cōuenientes ꝑm illas intētiones. scōa ibi. (Amplī⁹ diuersificat̄.) tertia ibi. (Et cōuenientes.) Prima in tres. prio ponit intentiōes curantes que debent̄ in ꝑn. oñendo q̄d in eo sit faciendū. scōo oñdit quid sit faciendū in augmento. tertio ordinat regimen in relatiōe ad statū dans intelligere declinationē. scōa ibi. (Et in augmēto.) tertia ibi. (Et fortasse est.) prīa in duas primo ponit intētiones que debent̄ flaticis in ꝑn. scōo declarat. scōa ibi. (Et cū supuenit.) In prīa ꝑte dicit ꝙ oēs spēs flatice cōuenīūt i hora ꝑncipij. s. vīs in tribus rebus. prio in necessitate lenificationis equalis. secundo in necessitate vomitus equalis. tertio in administratione lenificantium et incidētium et diureticorum. i. prouocantium vrinam.

¶ Et cuz supuenerint febri dies tres subtilat̄ in ea materia propter feb. Et si ante illud mouebis nocebis et nō facies aliq̄d. ¶ In scōa parte declarās dicit ꝙ cū trāsierit tres dies a ꝑn° feb. materia subtiliat̄ ꝙ feb. et añ illud i. tres dies si mouebis. i. si eā abiscū solutiuis educentibus flegma: aut vomitiuis: aut cū subtilliantibus incidentibus et diureticis nocebis et non facies aliquid silicz notabilis iuuamenti agitabitur materia et non educetur conuenienter. ¶ Primo notandum ꝙ lenificatio accipitur dupliciter. prio ꝓ eūatiōe qua educunt̄ materie cōes q̄ sunt superfluitates prime digestiōis sicut est eūatio cū cassia et

cassia ⁊similib⁹. scō accipiť ꝑ eūone ꝑ quā ꝑter bas materias eūamus aliq̄d modicū de materia ꝓpria q̄ est cā cōiuncta:aut añs feb.⁊ vtraq; istaꝝ pōt dici equalis ī cōpatione ad eūonē notabiliť de materia eūantez. Siť vomitus equalis est duplex.quidā leuis in quo nō est intentio aliquid de materia ꝓpria educere sicut vomitus cū aqua tepida et pauco oximellis educens tm̄ materias in stō repertas facilis eductionis.Quidā modicum de materia educēs. ¶Scō notandū ꝙ medicamen incidēs ꝓprie cōtrariatur viscositati būoris subtilians vero grossitiei eius. ¶Tertio notandū ꝙ medicamē diureticū bz educere humorem per vias vrine.hic aūt būor est duplex.quidā q̄ in qua cunq; feb.multiplicať maxie būor alī:⁊ est qōdaꝝ seoriuz.i.decisum a massa sanguinea per actionē caliditatis febril is.quidā aūt est materia ꝓpria exns.añs vel cōiuncta feb. ¶Quarto notandū ꝙ ꝑn^m vle bz duas partes. prima in qua nullū apparet vestigiū digōnis:neq; manifestū neq; occultuz.scōa est ī qua incipit appere vestigiū digestionis lz occultū.exēpli gr̄a.cū vrina que prius erat subtilis alba albedine translucēte iam incipit in grossari et colorari que ī grossatio ⁊ coloratio pōt fieri nō solū a calore naturali:sz etiā a febrili subtiliante materiā:⁊ aliquid eius per vrinā expellē/te.vt dicit Aui.⁊ hec digestio occulta.vt dictū est superius nō separat augmentū a ꝑn° imo stat cū prin°.cū aūt appebit bypostasis que est signū digestionis manifestū:tūc sepabiť augmentū a ꝑn° pria aūt pars ꝓncipij durat cōtinuter apud Aui. vsq; ad tres dies.Alij ꝛo sicut Serapio assignāt huic prime parti terminū.4.dierū.sed hec differentia accidere pōt ex pte fl'atum tēpum regimis et regionum. ¶Quibus premissis dico de intentione Aui.in pte prima ꝓncipij nō esse soluendū regul'r nisi cū solutiuis lenientibus lenib⁹ similiter tunc nō esse ꝓuocandū vomitū:nisi cū lenibus educentibus que in stō cōtinenť facilis eductionis:⁊ nō trabentibus a longinq̄s.sil'r nō esse incidendū subtiliandum:nec ꝑ vrinā ꝓuocandū:nisi cū lenibus vt puta cū aqua ordei et oximelle simplici.et tunc est digerēn.cū subtiliantibus et incidentib⁹ et abstergēn.cū lenib⁹ sicut cū oximel.simplici mixto cū aqua decoctionis zuc.rubei aut passularū. ¶Cum aūt ventū est ad scōam partē ꝓncipij:⁊ appet vestigiū digestionis occultum:lz soluere cū lenientibus educentib⁹ de materia ꝓpria sicut cuz decoctione vnius.z.turbit ⁊ passularū.ʒ.ℌ.⁊.ℨ .ſ.ʒiz q̄ decoctio triū.ʒ.misceať cū.ʒ.ſ. flor.caℌ. vel circa. et tunc lz dare fortius vomitiuum.vt puta.ʒ.ſ. oximel.⁊.ʒ.ſ.suc.rapb.cū.ʒ.tij.aque qō tepidū sumatur.et tūc lz subtiliare incidere et ꝓuocare cū fortibus:sicut cū oximelle.ij.radicū aut.v.et aqua fenuculi apij ⁊ spagi.ꝓcessus tm̄ clare videbiť cuz ordinabo curā.et hoc est qō sentit Aui.in textu.

Cōtra predicta instať.qz Aui.paruz infra incipit et ꝓcedit vsq; ad septimū cū gelenabim:et aqua fenuculi et aqua apij que sunt subtiliantia ⁊ vrinaz ꝑ uocantia:et sic procedunt quidam alij.

Pro solutione premittendū ſm Genti.ꝙ incisiua ⁊ subtiliātia preparant materiā grossam et viscosam eūoni sed diuretica materiā per vrinā educūt.qō aūt preparat materiā est debilioris opatiōis q̄ illud qō materiā illā per vrinā eūat.exēplum incidentiū ⁊ subtiliantium est oximel simplex vel cuz radice feniculi ⁊ petrosilini.Exemplū de diureticis est firupus de.v.radicibus in quo ponit assarus. iste cm̄ virtutes.ſ.incisio subtiliatio ⁊ ꝓuocatio q̄uis sint distincte virtutes.tm̄ ꝓpter patientiū diuersitatē accidit ꝙ ꝓuocatiuū est solū incisiuū et subtiliatiuz sicut si materia sit multū grossa et viscosa nec sufficit ad digestionē.i.subtiliationē et diuisionē oximel simplex:sed oportebit ipsuz miscere cū aq̄ ysopi:aut exbibere oximel duarū radicū aut.v.q̄ sirupus in materia fl'atica dulci nō multū grossa aut viscosa esset sufficiens ꝓuocatiuū:prouocās aūt in materia multū grossa esset firup⁹ cū radicibus et assaro ⁊ bmōi. Accidit scō bec diuersitas ꝓpter diuersitatē dosis.Sirup⁹ em̄ de radicibus in pua dosi solū subtiliaret et incideret:sed in magna ꝓuocaret.Accidit ʒ° bec diuersitas ex diuersitate dispōnis intestinoꝝ et viarū vrine.ius em̄ cerū in boie apto solui nō mouet ꝓpter vrinā:sed materias stōi et intestinorū subtiliabit et absterget ⁊ leniet ventrē sua nitrositate.Accidit 4° bec diuersitas rōne eorū que secū miscenť.nā sirupus de radicibus solus ꝓuocabit.sed si misceať cum zuc.roℌ.remittiť eius ꝓuocatio.et remanet diuidens et subtiliansmaterias.Sil'r si sirupo soluti/uo admisceať aliq̄d notabile diureticū fiet vrine ꝓuocatiuū. ¶2° ꝑmittēdū penes Bē.ꝙ incidētia ⁊ subtiliātia sunt duplicia.quedā lenia nō agitantia materiā:sicut sirup⁹ acetosus.ſ. mellinus vel zucbarin⁹.et ꝓprie cū aceto nō multo nec multū acuto:q̄dā sunt fortia que materias p̄nt agitare: sicut sirup⁹ acetosus cōpositꝰ cū radicib⁹ vel ysopo:et cuius acetū est multum:⁊ et multum acutū. Sil'r dicimus ꝙ diureticū est duplex. qōdā ꝓprie qō aliq̄d de materia etiā ꝑ vrinā eūat.aliud ipsoꝝ prie qō seꝑm in vrinā precipitat ⁊ nō mouet materiā ꝓpriā feb.si fuerit adequate grossitiei et viscositatis.sed solū quasdā materias serosas febribus cōiunctas aptas eūoni per vrinā:sicut dictū fuit supra in canonibus gn̄alibus curationis fe. putri.quorū exēplū est iuleb subtile et aqua ordei subtiľ.i.in aqua ordeū non est multum decoctum.

Diureticuz est duplex.

Ihis premissis dicendū ꝙ ante ʒ^m diē. ſ.stante cruditate materie flegmatice nullo mō fortі subtiliante incidēte vel ꝓuocāte vti debemus.qz illud agitat et cōmouet materiā resolui t subtile et ꝓuocat dimittens grossum.Vñ.B.4° de re.sa.spāliter ō diureticis fortibus loquens.vrinatiua vera nūc nō laudo ⁊c. Qō em̄ bn̄ est digerendū tanta turbatiōe vel cōmotione nequaq̄ est opus.cū em̄ materia est mul ra impediūt digōnē.Sed cū materie sunt digeste possumus vti fortioriб⁹ et ſm gradū digōnis augere gradū fortiū medicinarū. ¶Sed tu dices exquo materia est digesta nō indigemus subtilian/tibus aut incisiuis nec fortibus aut debilibus. ¶Dicendū primo ꝙ nō indigemus ad digerēdū sed ꝓuocandū.nā subtiliatiua fortia tūc fiunt ꝓuocatiua. ¶Vel dicēdū ꝙ pro pte digesta bis nō indigemus sed bene pro ptibus nondū digestis. Ihis tm̄ in prin.nō debem⁹ vti .nā materiā in prin. agitarent et ꝑmiscerēt bonū cū malo.et faciendo materias fluere opilationes augerēt:sed materia digesta:et ꝑ pte minorata nō timeam⁹ bāc agitationē ⁊ opil'onē aut boni cū malo mixtionē. ¶Itē in ꝓcessu ptes stōi et itestinorū sunt mūdificate a corruptiōib⁹ materiex.vñ nō ē tāta suspitio ō penetratione barū materieruz ad epar et ad venas per diuretica et aperientia ante tertiū diez possumus vti prouocatiuo debili ficut aqua ordei iuleb subtilibus.possumus etiam vti subtiliante.⁊ inci/

Serapio.

dente leui vt oximelle simplici cū aliqua radice p uocāte leuiter. Et qualiter sit opandū ⁊ sedatio cō trarietatis appentis inter auctores quorū quidā cōcedunt bmōi subtiliantia incidentia et puocā tia a p̄ncipio. Aliqui p̄hibent modus ordinatum p̄cedendi. p̄mo cū clisteribus. aut solutiuis lenien tibus et vomitiuis lenibus. scō cū digestiuis in cisiuis et subtiliatiuis lenibus. tertio cā minoran di materiā cū solutiuis et vomitiuis et diureticis aliquid de materia p̄paratā p̄uantibus post aliqua lem appitionem digōnis. quarto digerendo cum fortibus incisiuis subtiliantibus et aperientibus iam p̄cedente digestione. ⁊ quinto minorando materiam cum solutiuis vomitiuis et diureticis fortioribus ostendam cum ordinabo curam.

¶ Et in augmento cum subtiliatione regi minis fm equalitatem.

¶ Hic ostendit quid faciendū sit in augmento. d. q̄ in augmento subtilies regimen. i. dietā fm pro portionem aliquā ad vnanquanq; materiam. Itē fm qualitatē: q; non dz esse grossa sicut in princi pio nec subtilis sicut in statu. vel fm equalitatem q; nō subtilis: sicut i tertiana: nec grossa sicut in q̄r tiana. Omisit aūt Aui. regimen per medicinas in augmento. q; intelligit̄ ex regimine p̄incipij. Si em̄ in p̄incipio aliqualē digestionē materie co gnoueris p̄pter qō moueas in p̄incipio cū incisi uis et subtiliatiuis p̄uocatiuis et minoratiuis cū multo fortioribus poteris in augmento procede re in quo digestio manifeste procedit.

¶ Et fortasse est contentus aqua ordei in p̄imis tribus diebus sperando q̄ sit stat⁹ eius p̄pinquior p̄opter subtilitatem ma teriei aut paucitatem eius.

¶ Hic ordinat dietā p̄ncipij et augmenti in rela tione ad statum. ⁊ primo quādo status est propin quus. scō qn̄ est longinquus. tertio declarat que dam. scō a ibi. (Quod si certe.) tertia ibi. (Verū au gmentum.) In prima parte dicit q̄ fortasse medi cus est contentus aqua ordei. i. ptisana ordeacea in p̄imis tribus diebus sperando q̄ status sit p̄ pinquus p̄pter subtiliationem materie: aut pau citatem eius. q; sperāt ipaz nō transiturā decimā quartam diem. lz boc raro eueniat cum prolonge tur fm plurimū. vltra. 44. dies.

¶ Qō si certe sciretur q̄ stat⁹ ei⁹ eēt tard⁹ nō subtiliaret regimē q̄uis fames ⁊ sōnus sup̄ famē ⁊ exercitiū sup̄ famē si nō debilitāt sint vltima in iuuamento huius egritudis immo declinaretur in p̄incipio ad ingros sationem vsq; ad septimū. deide gradet̄.

¶ Hic ordinat dictam qn̄ status est lōginquus. d. q̄ si certe sciret q̄ status esset tardus nō subtilia ret regimen quāuis fames et somnus et excercitiū super famē: si nō debilitāt optime iuuant in cura huius egritudinis minuendo. s. materiā. imo si sta tus est tardus ingrossetur dieta vsq; ad septimuz deinde gradetur. s. subtiliando eam.

¶ Verum augmentū eget vt subtilietur re gimen in p̄imis. Si aūt status appet lon ginquus possibile est vt succurrat̄ illi cū in grossatione regimis. deinde gradetur vsq; ad horā status. qn̄ tps est sufferens hoc in hac egritudine nō sufferēs in acuta. Cūq; pertransierit. vij. nō stes tūc sup̄ subtiliatio nem. qn̄ illa debilitat et addit in debilitate oris stōi. Et quotiens senseris longitudinē maiorē subtilia minus quāuis subtiliatio ei⁹ in ipa oio sit magz necessaria q̄ in q̄rtana.

¶ In p̄senti parte declarat quedā huic p̄posito deserutentia. d. q̄ in p̄in. augmenti debem⁹ subti liare dietā in compatione ad p̄n̄m vle. Si aūt sta tus appet longinquus possibile est vt succurratur illi. s. augmento deinde gradatim subtilietur die ta vsq; ad horā status. qn̄ tēpus. i. longitudo egri tudinis est sufferēs hoc. i. subtiliatio diete post in grossationem in hac egritudine que est cronica et nō sufferens in acuta p̄pter sui breuitatē. scō di cit q̄ cū hec feb. transierit septimū nō stamus in dieta nimis. qn̄ nimia subtiliatio debilitat ⁊ ad dit in debilitatem oris stomachi. q; tolerantia fa mis stomachi debilitat stomachū ipūs resoluen do ⁊ ipsum malis būoribus replendo. tertio di cit q̄ quāto cognoueris maiorem lōgitudinē sub tilia minus quāuis subtiliatio diete in flegmati tica sit magis necessaria q̄ in quartana.

¶ Et similiter opz ne festines cibare ipsuz cum eis que sunt sicut pulli et panis cū mu zagurach nisi timeatur debilitas: aut ap pareat declinatio.

¶ Hic quarto dicit q̄ festines cibare patientē fle gmaticā a p̄incipio cū eis que sunt multi nutri menti: sicut pulli. s. gallinarū: ⁊ etiā columborum cum muzaguracb qō est modus quidā cibi velut cibus factus ex aggresta pull̄ et zucbaro nisi ti meatur debilitas: aut appareat declinatio. opor tet em̄ ne virtus cadat dietā ingrossare: et est cum morbus declinat. ¶ Sed p̄o declaratione partis p̄sentis in dieta debite ordinanda non soluz in flegmatica. y° etiā in alijs febrib⁹ materialibus nota q̄ dieta tripl̄r ordinat̄. vno mō in relatione ad statum: et bec dz esse grossa in p̄incipio in au gmento subtiliari. in statu adhuc magis. ⁊ p̄pre tpe crisis. sed in declinatione ingrossari. ¶ Scō mō ordinatur dieta rōne dispositionis p̄sentis et boc mō aliqn̄ in p̄incipio debemus subtiliare multum cū materia est multa. et aliqn̄ in statu. im mo tpe crisis ingrossatur cū timemus casum vir tutis. ¶ Tertio mō ordinatur vt veniamus in no titiam egritudinis ignote et rōne huius dz subti liari: vt natura non grauata cibo fit magis expe dita. tunc em̄ aut superabit egritudinem: aut ma nifestabit ipsam. et de duob⁹ p̄imis modis die tandi est sermo Aui. in p̄nti p̄te: sed maxie de p̄o.

¶ Amplius diuersificat̄ cura cuius cā est flegma salsum et dulce: et cuius flegma est vitreū et acetosuz: et fit ex ea nimiū frigus in qua corpus nō calefit. verūtamē in dua bus p̄imis necessaria est lenificatio cū me dicina leni et infrigidatio quedā. et in dua bus scōis cū medicina magis laboriosa et in duabus p̄imis indiget incisiōe cū subti liatiuis in q̄b⁹ nō ē calefactio plīma. quā uis sit exiccatio plīma. Et in duab⁹ scōis ne cessariū est illud qō subtiliet cū icisiōe ⁊ ca lefactione cū acredine. et p̄pre qn̄ fl'a est p mixtum cū melia. naz necessaria sunt in hu iusmodi ea que sunt sicut oyacimin̄ū et cō fectio de sulfure et administratio salsoz̄.

¶ Hic diuersificat

¶ Hic diuersificat curā penes diuersitatē spērū flegmatis.d.curā diuersificari penes materiā flatis nā in flegmatica dulci et salsa solutiuū dz esse leue:sicut medulla cartami ⁊ odor turbith ecōtra in vitrea ⁊ acetosa soluendū est cū medicina fortiori sicut cum corpore turbith in primis duabus cōuenit infrigidatio q̄da vel minor calefactio:in alijs duabus maior calefactio.Jtē in duabus primis indigemus incisione et subtiliatiōe:cū bis in quibus nō est calefactio ꝓplurima.i. notabilis:sed in duabus scōis est necessarium illud qō subtiliet et incidat fortiter cū calefactiōe:et ꝓpter quādo flegma est mixtū cū melle nam necessaria sunt in eis que sunt sicut dyacimini cōfectio de sulfure et administratio salsorum. ¶ Primo notandū q̄ in duabus scōis solutiuū dz esse fortius:q̄ materie sunt fortiores grossiores ⁊ viscosiores ꝓpterea ineptiores eūationi.fortificantur aūt solutiua dando in maiori dosi et dando corpus solutiui.et nō solum virtutē.et ꝓpter eandē cām in duabus scōis medicine digestiue debēt esse calidiores magis subtiliantes ⁊ incidētes:⁊ magis exiccantes:in salsa vero dz esse minor calefactio et exiccatio q̄ in ceteris:immo siccitas nō cōuenit rōne exiccādi:sed solum rōne subtiliationis et incisiōis que fundātur in sicco.Et forte in salsa ꝑm plurimum cōuenit infrigidatio cū flegma salsum sit humor calidus et faciat causonez:in illa aūt que est admixta melle indigemus maiori subtiliatiōe et incisione sed nō tanta calefactiōe:nisi q̄n fortis subtiliatio et incisio fundātur in notabiliter calidos ⁊ siccos.

¶ Et cōuenientiores medicine que administrant in principio sunt geleniabim vsq; ad diem septimum.et nō est malū vt administretur iterum aqua feniculi et aqua endiuie et aqua apij cū geleniabim ꝑm necessitatē:⁊ sirupus acetosus est vehemētis necessitatis iterum et aqua mellis cū ysopo.

¶ Positis canonibus cuonis ꝑm tpa ⁊ ꝑm materias.hic ponit medicinas et cibos conuenientes et canones in vsu eorum ⁊ reliquū regimē.⁊ bz tres partes.Jn prima ponit medicinas cōuenientes cū canonibus in vsu earū.Jn scōa ponit cibos cōuenientes.Jn tertia regit per somnū et balneū.scōa ibi.(Et cibi eorū).tertia ibi.(Mensure aūt somni.)Prima in quatuor.primo ponit medicinas et canones conuenientes in principio.secundo in augmēto .tertio in statu. quarto in declinatione.secunda ibi.(Et quādo vides.)tertia ibi.(Cū videris digestionē.)quarta ibi. (Et q̄n declinat.)Prima in tot partes quot sunt canones quorū quidā in vsu sunt subtiliantium et incidentium et prouocantium.quidā in vsu solutiuorū:quidā in vsu vomitus.Quorū primus q̄ cōuenientiores medicine que administrant in ꝑn.vsq; ad septimū.sunt sicut geleniabim.i.mel ros.vel iuleb ros.factū cū zucharo:si forte fuerit flā salsum.hec aūt poterūt distēperari cū aqua zucharata aī tertiū diez.sed post tertiū diē vsq; ad septimū poterūt distēperari cū aqua feniculi et aqua apij vitrea et acetosa. sed in salsa cū aqua endiuie.in dulci vero ꝓmisceri ꝑm tuā estimationem.et sirupus acetosus.s.zucharatus vel mellinus est vehemētis necessitatis idest vtilitatis:q̄ incidit.et aqua mellis cū ysopo in qua decoctus sit ysopus.

¶ Et est possibile vt sequat per eā illud qō querit de lenificatione nature:et ꝓpter cuz solutiuo facto de zucharo.ro.et rosis rubeis nominatis persicis:q̄n est solutiuū et lenitiuum.Et quandoq; est necessariū vt cōfortetur eius lenificatio:et cōfricet in aqua iuleb et ꝓmisceat si voluerit cū cas.fist.et penidijs.Et iterū geleniabim acceptū cum melle tereniabim cum permixtū cum aqua iubleb:et nō fiat assiduatio sup ea cum solutiuis in principio:⁊ post ipsum:et ꝓpter quādo materia est colera:illud enim perducit ad corruptionem complexionis.

¶ Hic est scōs canō.q̄ possibile ēt per ea que dicta sunt vēter lenificet et ꝓpter cū iuleb suprascriptum fit exzucharo et rosis ru.persicis. est em̄ solutiuum et lenitiuū.nā per zucharū abstergit:⁊ si soluit rosas recētes soluit electiue ⁊ lenit ꝑtrūq;. Nos aūt loco ros.vtimur ros. rubeis.⁊ sic etiā facit mel ro. aut sirupus acetosus cū aqua iubleb.s. decoctionis vel expressionis ⁊ quid fit iubleb dictum est sepe.Jtē possunt permiscere aliq̄d ex suprascriptis cū cassia et penidijs. vt. ℞.iuleb.ros. ʒ.s.floris cassie.ʒ.vj.penidiarū.ʒ.ß.misce et sumatur sicut est:aut distēperet cū aliqua aqua:vt puta iubleb vel aqua que tibi videt.Et item geleniabim permixtum cū melle tereniabim.i.māne quando ambo distemperent cū aqua iubleb. ¶ Et nota q̄ hec lenitiua ꝓpter cōueniunt in prin. quando nō apparent signa digestionis.et nos ꝓ lenitiuo dabrem⁹.ʒ.s.floris cas.⁊ ʒ.s.mel.ros.aut iuleb ros.distemperatū cū aqua zucchari:aut passularum.Dicit tn̄ Auic.q̄ nō debemus assiduare hmōi in ꝑn. nec post principiū:ꝓpter quādo materia est colerica.nam illud.s. assiduare hmōi lenitiua perducit ad corruptionē cōplexionis.s.stomachi mollificādo et relaxando ipsum sine mixtione vera sicut in flegmate salso siue nō vera.educitur em̄ per hmōi magis subtile ⁊ magis calidum et reliquū magis remanet ineptū digōni et magis stōm debilitās.

¶ Et multi quidē hoīes dāt in potu in ꝑncipio sicut est medicina de turbith in oi nocte:et sicut pillule de mastice i hebdomada bis:⁊ sicut pillule de seminibus diureticis.

¶ Descriptio medicine de turbith.℞.zinzi.et masticis amborum ana.ʒ.ɾ.turbith sicut alcohol.ʒ.ɾ.zucchari tabarzet quātum oīa .detur in potu oī nocte aureus vnus:et illud fiat quando natura est nō lenis:si em̄ respondet omni die bis non indiget.

¶ Hic est tertius canō in administratione soluentiū electiue.⁊ est sumptū a Rasi.in.Almanso.⁊.i8. cōtinentis.⁊ prio ponit ipsum.scōo ponit sniam suam.scōa ibi.(Ego vero non diligo.)Jn prima parte dicit.q̄ multi boīes dāt in ꝑncipio solutiuū qō est sicut medicamen de turbith omni nocte ad minorandum materiam:⁊ sicut pillule de mastice bis in hebdomada ad confortandū stomachū. et sicut pillule de se.diureticis ad ꝓuocandū vrinā. scōo describit medicinā de turbith.℞.zizi.masticis et turbith puluerizatis:sicut alcbol aī.ʒ.ɾ.zucchari tabarzet.i.trium coctarū.ʒ.xx.detur in pota oī mane aureus vn⁹ que est sexta pars.ʒ.⁊ boc solutiuum exhibeatur quando natura.i. vēter nō est lenis.si em̄ sponte soluitur omni die bis scōm suum numerum cibationum nō indiget boc.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶Ego vero nō diligo expectationem digestionis et lenificationis cum eis que dixi mus prius:immo opz vt eñetur ex ea aliqd et expectetur in reliqua vsquequo digerat et fiat illud cum facilitate paulatim absq; superfluitate:deide pueniat ad diuretica.

¶In presenti parte ponit sniam suam di.ego nō diligo expectationem digestionis .i.q; completa digestio expectetur anteq; soluat.nec diligo expectationem lentitionis.i.q; longo tempore fiat occupatio in lentitinis de quib⁹ supra:q; remollitut stomacbū ⁊ nō educūt ō materia ꝓpria nisi qōdā subtile qō magis nocet q; ꝓferat:imo opz q; eñet de materia ꝓpria aliquid et expectetur digestio in reliquo:et fiat illa eūatio paulatim cum facilitate et absq; sufpluitate.i.absq; q; in vna vice fiat multa eūatio.opz eñi paulatim digerere.et paulatim eūare qñ materie sunt grosse iuxta canones datos.quarta p̄mi tertio cap̄.aliter educūtur partes subtiles remanētibus grossis ieptis digestioni et eūationi:deinde minorata materia possum⁹ vti fortioribus diureticis. ¶Confortātia vero stomacbum:q; stiptica sunt cōuenitūt tam notabiliter minorata materia per ventrē et vrinam ⁊ alijs modis:aliter potius impedit q; iuuent.

¶Et similiter abhorreo quod est sirc aq prunorum et tamarindorum et similiuz de illis que debilitant et soluūt subtile:⁊ si materia fuerit decliuis ad additionem frigoris misceatur cū ea medulla cartami.¶Et si fuerit materia ad coleram decliuis misceatur cum ea sirupus violatus:aut viole condite cū siracost:aut viole sicce contrite.

¶Auicen .abhorret cōtinuationem lenificantiuz que sunt sicut decoctio:et infusio prunorū:aut tamarindorum ꝓpter causas dictas.q; debilitant stomacbū et educūt subtile:⁊ dimittunt grossum. vnde si materia fuerit decliuis ad additionem frigoris.i.qñ materia calida fuerit admixta frigida a predominio misceatur predicta aqua cū medula cartami soluens flegma.Si vero materia ad colericam fuerit decliuis.i.q; materia colerica dñet misceat cū ea sirup⁹ violat⁹ aut viole cōdite et siracost et viole sicce cōtrite:vt simul cū flegmate colera educatur:sed magis colera.in primo casu magis flegma.non tamen bec continuanda sunt.¶Ex bis igitur apte comprehendis Auicē.aliqualiter Rasi esse cōtrarium.primo quādo nō apparet aliq quod vestigium digestionis nō cōcedit medicinā soluentem flegma electiue.Scō nō vult soluere fortiter oi die quando apparuit digestio .lz infertius oi die concedat aliqualez solutionē.et in boc discrepat a Rasi.Tertio non vult multum soluere vna vice.sed vult paulatim digerere:et paulatim euacuare cōtra illos qui nunq; soluunt. Item contra illos qui statim ab initio electiue soluunt. Itē contra illos qui apparente digestione fortiter soluunt in materia grossa et viscosa.Et bec oīa intelliguntur in cura regulari.

¶Et adiuues cū clisteri⁹ lenibus factis ex melle ⁊ sale et aqua sicle et oleo sisamino.
¶Hic est quartus canon.et adiuues cū clisteri⁹ lenibus factis ex melk. ab.ʒ.ſ. vsq;. ad.ʒ.ij .salis ʒ.ij.aque decoctionis sicle.i.blitis lib.ſ.olei sisaminī.ʒ.iij.misce.per aquam sicle possumus etiam succū intelligere:sed sufficit lib.ſ.et augeat oleū.

¶Et vomitus fiat cū aqua raphani et raphano infuso in sirupo acetoso cum seminibus et similib⁹.¶Et si necessarius est vomit⁹ plurimus ꝓpter multitudinem eius qō accidit ei de nausea et alteratiōe saporis oris administrentur grana raphani et bibatur ex eis vsq; ad aureum vnum cum aqua frigida.¶Et vomitus quidem cum eo qō est in eo de debilitate stomachi est vehemētis iuuamenti valde:et est vltimus huic egritudini.¶Oportet ergo vt expectet ꝓ in eo septimus vt non accidat ex eo in principio debilitas apostemās corpus stomachi.¶Et si sit grauis in eo vomitus non prouoces ipsum super ipsum cum labore.¶Et si accidit vomitus et proprie in principio periodi non retineatur nisi fatiget ⁊ debilitet:tunc enim restringatur:sicut cum miua ⁊ sirupo de menta que dicemus post.

¶Quintus canon.vomitus fiat cum aqua scz.decoctionis rapbani.sed fortior est aqua expressionis.idest succus:de quo den ℈.ʒ.iiij.aut circa.¶Et similiter rapbanus infusus in sirupo acetoso de seminibus.i. acetoso composito:cuius.ʒ.ij.distemperentur cū.ʒ.iij.aque tepide.q; si necessari⁹ esset vomitus plūmus ꝓpter multitudinem materie facientis nauseam et alterantis saporem oris detur aureus vnus se.rapbani cōtritorū cum aque frigide.i.tepide.ʒ.iiij.et vomitus quidē quāuis debilitet stomacbū est vebemētis iuuamēti valde.⁊ est vltimus buic egritudini.i.in cōferentia.Sed opz vt expectetur septimus vt nō accidat in principio ex eo debilitas apans corpus stomachi cū in p̄ncipio corpus sit plenum et materia inepta cōcoqui.⁊ bic est sermo de vomitu forti .nam debilis cōceditur a p̄ncipio et si sit difficilis vomitus nō ꝓuocet ipsum super ipsum.i.infirmum cū labore.i. cum medicinis laboriosis.et si accidit vomitus et proprie in p̄ncipio periodi non retineatur nisi fatiget et debiliter.tunc eñi restringatur cum miua scz cum spēbus si sit flegma multū grossum.⁊ feb. non sit magna.si vero res sit ecōtra retineat cum miua sine speciebus et sirupo de menta que dicemus post.

¶Et si accidat dolor capitis administrentur embroce ex camomilla cum immissione quatuor extremitatum in aqua calida et ligatione crurium cum fortitudine.
¶Sextus canon:q; in dolore capitis administrētur embroce ex camomilla cum īmissione quatuor extremorum in aqua calida et ligentur crura cum fortitudine.Et nota q; embroca ex camomilla potest fieri super caput si precesserit materie digestio et euacuatio.si vero non fembrocentur extrema.

¶Et si indigetur aqua ordei administretur decocta cum radicibus quātitate equali:aut misceatur cum ea sirupus acetosus de melle si nō acetat in stomacho:aut aqua mellis si acetat.¶Et melior hora in qua datur in potu illud est:si fuerit in aqua eius in principio rei tinctura.tunc enim oportet vt

in potu

in potu detur in primis de geleniabim. deinde detur in potu post ipsum duabus horis aqua ordei.

¶Septimus canon.si indigeret aqua ordei:scilicz propter sitim:aut aliam necessitatē administretur decocta cum radicibus quantitate equali:aut misceat cum ea sirupus acetosus de melle:si nō acetat in stomacho:aut si acetat misceat cuz ea aqua mellis.Et apud Gentilem aqua ordei:de qua supra:debet esse duarū lib. que bullat cum radicib? apij feniculi aut petrosilini.ʒ.ʃ.melius tamē est vt ordeum et radices equalis quantitatis simul bulliant:et valet ad digestionē:et prohibet acetosationem.Et subdit quod melior horia in qua datur in potu.id scz aqua ordei vt sirup? acetosus est si fuit in aqua:idest eius vrina:tinctura. tunc eñ oportet vt detur in potu in primis geleniabi:idest mel rosa.vel aliter. secaniabim. idest oximel simplex. et post ipsum duabus horis detur aqua ordei vt leniat:quod est absersum et incisum per geleniabim et secaniabim.

¶Et non oportet vt fiat inunctio cum unguentis resolutiuis:et neqz embrocatio fiat cum embrocis subtiliatiuis: cum egritudo est in principio et humor est in corpore ambulans.ipsa enim mollificantviscera sua calefactione humida.

¶Octauus canon. nō fiat inunctio cum unguētis resolutiuis.nec embrocatio cuz embrocis subtiliatiuis cum egritudo est in principio:et hūor est apt? fluere per corpus.ipsa enim mollificāt viscera sua calefactione humida.Sed bene hoc potest fieri digesta materia et euacuata.et hic loquit̄ de unctionibus q̄ fiunt in hypocundrijs.Sed de embrocisq̄ fiunt in manib? et pedib? ad diuertendū hic nō loquitur:immo cōcedunt̄:quāuis tamen tutius et liberius concedi possint digesta materia et minorata.Fricatiōes aūt pedū et cruruz:et totius corpis liberius concedunt̄ quā unctiōes et embroce. quāuis tunc sit melius vt fricationes:et propie corpis fiant digesta materia et euacuata.

¶Et alienetur aqua frigida.

¶Nouus canon.alienetur aqua frigida:quia poros claudit et includit materiam:et intelligitur de aqua frigida sumpta et applicata.

¶Et quotiens videris vrinam grossiorem et rubicundiorem non erit malum si flebotomaueris:et necessarium quidem est vt redeas tunc ad sirupos acetosos.

¶Decimus canon. siue in principio:siue in processu vrinam grossiorem et rubicundiorem videris erit bonum flebotomare:sed maxime in principio tunc erit bonum uti sirupis acetosis:vt minus calefaciant.Caue tamen vt dicit Gēti. ne illa tinctura fit propter profundationem putredinis ad partes flegmatis:et ad aliquam colere excitationem: aut permixtionem.nos enim vidimus quosdaz talibus vrinis in flegmatica apparentibus flebotomatos extracto sanguie cui? retentio erat necessaria: defectu subito caloris naturalis et animalis ad mortem peruenisse.

¶Et scias qō fricatio est de curatiōibus iuuantibus eos:et quanto fuerit flegma viscosius et grossius: tanto erit fricatio magis conferens:et dicitur quod fricatio cum tela aranee cū oleo est iuuatiua valde.

¶Undecimus canon.fricatio est de curatiōibus iuuantibus eos quod quāto fuerit flegma grossius et viscosius tanto magis fricatio confert: et debet esse fortior et prolixior:sed liberius concedunt̄ digesta materia et euacuata quam in principio. extrema tamen in principio tutius fricari possunt quā corpus.Et dicitur quod fricatio cum tela aranee cum oleo:scilicet mixta est iuuatiua valde. Serapio et Auicenna scō canone.capitulo de aranea dicunt quod confert in tertiana.Sed Auicē. hic dicit autoritate aliorum eam conferre in flegmatica. Quod si vetum est credo a forma specifica puenire cum tela aranee sit frigida.

Et quando incipit egritudo augmentari et post illud:tunc sit sollicitudo de ore stomachi:et quod ipsum confortat. Et sint masticationes facte ex menta et mastice et aniso.

¶Hic ponit curam flegmatice in fine principij. et habet hec pars tot partes quot sunt canones. Primus canon.quando incipit egritudo augmentari et post illud tunc sis sollicit? de confortatione oris stomachi:ad quod valent masticationes forme fiue boli:facti ex menta mastice et aniso que debent masticari et deglutiri. sic enim melius operantur quam si deglutirētur absq̄ masticatione.

Et administret vomit? cum raphano scōm qō diximus cum minoratione cibi.

¶Secundo dicit quod administretur vomitus cuz raphano vt dictum est cū minoratione cibi.i.sumpto aliquo cibo pauco:sic eñ melius fit vomitus.

¶Et sit cum geleniabim quod in potu datur in principio:et post septimū permixtum quod confortet os stomachi. et sit in eo prouocatio plurima sicut anisum et mastix:et sit cum aqua calida et propriein principio periodi:nam ipsum resistit rigori et frigori:et extinguit cum hoc sitim quāuis sit estuosa.

¶Tertio dicit quod cum geleniabim quod in potu datur in principio:et post septimū sit permixtū quod confortat os stomachi:et sit in ea virtus prouocatiua:sicut anisum et mastix: quorū ꝑmū ꝓprie prouocat.secundum confortat et detur totum cum aqua calida:et propie in principio periodi. nam resistit rigori et frigori:et cum hoc extinguit sitim quāuis sit estuosa: et potest esse.ʒ.ʃ.et.℈. geleniabim anisi masticis.ana.ʒ.℈.aque calide.ʒ.iij.

¶Et multotiens quidem conceditur euacuatio flegmatis et humoris crudi in hac hora:sed melius est vt expectetur in ea complementum digestionis.

¶Quarto dicit q̄ multotiens ꝓceditur in istis euacuatio flegmatis et humoris crudi:idest non habētis nisi occultam digestionem:melius tamen est vt expectetur complementum digestionis:si materia non sit nimia.

¶Et cum egritudo incipit cum calore:et assiduat iuuatur cum huiusmodi trociscis. Recipe mirabolanorum citrinorum: aloes succi eupatorij:succi absintij:omniū ana.ʒ.v.croci.et masticis amborum ana.ʒ.vj.informentur trociſci:et sumatur ex eis omni die pondus.ʒ.ʃ.et omni nocte pondus.ʒ.℈.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶Quinto dicit quod cum egritudo incipit cum calore et assiduat: quia forte pendet a flegmate salso: aut aliquid colere est flegmati admixtum iuuatur cum bis trociscis. ℞. mirabolanorũ citrinorũ: aloes succi eupatorij absinthij ana. ʒ.v. croci mastices ana. ʒ.vʃ. formẽtur trociſci: et sumat ex eis in potu omni die. ʒ.ʃ. et omni nocte. ʒ.ℱ.

Sed contra quia superius visus est rebendere Rasim qui nocte dabat medicamen de turbith hic vero dat solutiuum omni die et omni nocte. ¶Dicendum quod hoc est solutiuũ ita leue: vt. ʒ.ʃ. vix educat semel et dantur magis ad confortationem et aperitionez sed medicamen de turbith est satis efficax. Itẽ hoc datur apparente aliquo signo digestionis: sed Rasis ꝓcedebat medicamen de turbith statiã ꝓncip.

¶Et cum vides quod digestio apparet adiuua eam cum eisq̃ sunt sicut folia apij ⁊ feniculi ⁊ radices squinanti et capillus veneris. Si autem scias quod materia est frigida valde non est malum vti pipere pauco ⁊ vti vino pauco subtili non plurimo.

¶Hic curat flegmaticam in augmẽto: ⁊ habet tot partes quot sunt canones. Primus. cum vides qõ apparet digestio: scilicz manifeste adiuua eam cũ eis que sunt sicut folia apij et feniculi: et radices squinanti et capilli veneris faciendo ex eis decoctionem. est enim aperitiua subtiliatiua et prouocatiua et nõ superflue: sed bonum est quod misceatur cũ zucbaro: aut secũ buliat melvt fit absterſiua. Si autem scis quod flegma est valde frigidum nõ est malũ vti pipere pauco ⁊ pauco vino subtiliꝫ nõ plurimo. nam in statu ⁊ declinatione liberius conceditur quam in augmento.

¶Et quandoq̃ adiuuant vnguenta resoluentia ad digestionem et resolutionem cuz virtute forti: et sunt conuenientiora in hac egritudine quã in reliquis febribus: ⁊ oportet vt consideretur in hoc virtus et fortis rigor. Quod si virtus fuerit fortis ⁊ febris nõ fuerit seua valde adde in ea inunctionibus confricando: et si non administrentur olea subtilia que ad equalitatem sunt decliuia. Et quãdo ꝓtransit quartũdecimũ tunc necessarium est administrare quod subtiliat plus sicut feniculum et apium: et fortasse indigemus semine amborum et aniso et eo quod est sicut sirupus acetosus cum seminibus in quo ponuntur ysopus et albasce et administratione trociscorum de rosis et fortasse est necessarium addere in eis propter stomachum thus et masticem et ciperum ⁊ absinthium et his similia secundum quod exigit illud quod presens est: et vinum subtile confert eis in hac hora cuz subtiliatione sua: et quia confortat calorem innatum. et quia prouocat: ⁊ sudare facit.

¶Secundo dicit quod vnguenta resoluentia quãdoq̃ iuuãt ad digestionem et resolutionem cum virtute forti: idest quando sunt fortis virtutis: sicut oleum rutaceum: et de spica et similia: vel cum virtute forti: idest fortiter adiuuãt vel cum virtute forti. quia debiles et extenuati non debẽt vngi. quia nimis exiccarẽtur et debilitarentur: sed solum fortes. et cum bis debet vngi stomachus intestina et dorsum: et hec conueniunt in augmento et non cõueniunt in principio et magis in hac febre quã in aliis propter frigiditatem et humiditatem humoris. Et oportet vt consideretur virtus febris et rigor. Quod si virtus fuerit fortis et febris non fuerit magna adde in vnctionibus: idest in virtute vnctionum confricando vt virtus penetret et precipue si rigor fuerit fortis: et si non administrentur olea subtilia: idest babẽtia virtutem bene penetrãtem propinqua equalitati: sicut oleum camomilli num. Tertio dicit quod quando egritudo pertransit decimũquartũ: tunc est necessarium administrare ea que plus subtiliant: sicut feniculum et apiũ: et dicit quod fortasse indigemus semine amborum et aniso: et eo quod est sicut sirupus acetosus cũ seminibus in quo ponuntur ysopus et albasce: que omnia sunt fortiora. et vlterius dicit quod indigemus administratiõe trociscorũ de rosis: et fortasse est necessarium addere in eis propter stomachũ tbus et masticem et ciperũ et absinthiũ et similia: sicut mentam secundũ quod exigit dispositio presens. Et etiam dicit vinum subtile conferre eis in hac hora: quia subtiliat et confortat calorem innatum: et quia prouocat et facit sudare.

¶Et cum videris digestionem et fortitudinem: dabis ei in potu post illud trociscos de absinthio.

¶Hic curat flegmaticã in statu quo ad digestionẽ licet etiam posset esse in declinatione: si precesserit notabilis materie minoratio quod est scõm plurimũ: et si cum hoc statu quo ad digestionem concurrit accidentiũ difficultas erit simul in statu quo ad digestionem et quo ad accidẽtia. Habet hec pars duas partes. in prima exhibet quosdaz trociscos. in secunda describit multas medicinas conueniẽtes. scõa ibi. (Eũ videris). Primo dicit quod cum videris digestionem completam des in potu trociscos de absinthio: quoniã confortant subtiliant aperiunt et prouocant. hic autem tacet de vsu subtiliantiũ diureticorũ et de vsu solutiuorũ. Est enim notum ex predictis quod hoc tempore debes magis subtiliare aperire et prouocare et soluere quã in tpib⁹ precedentibus: et cum hoc confortare.

¶Et cum videris frigus in principio paroxismorum nocere et egritudo non est in principio. Da in potu aquam calidã in qua decocta sunt ea que sunt sicut semen apij et anisum et ozimum et administrabis iteruz huiusmodi: et fortiora eis, embrocando et vaporando et huiusmodi.

¶Hic ponit medicinas. primo conuenientes in regimine. secundo que sunt euacuantes et cum hoc digerentes. scõa ibi. (Et detur ei omni nocte). In prima parte dicit quod cũ videris frigus in principio paroxismorum nocere et egritudo non est licet in principio vniuersali. quia be medicine sunt nimis aperiẽtes et prouocãtes propter quam magis conueniunt transacto principio: ⁊ etiam quia post principium rigoris sunt maiores. Prima est aqua calida decoctionis apij et ozimi: idest basiliconis sumpta in potu vel etiam epithimata vel embrocata. licet embrocatio fit satis inepta.

¶Et quandoq̃ datur in potu ad rigorem vehementem decoctio secundum hunc modum. Recipe

dum. Recipe zinzibe.origani ameos omniū ana.ʒ.tres.coriandri.ʒ.quattuor rosa.cala menti amborum ana.ʒ. tres passularum.ʒ. septem decoquantur secōm descriptionem ꝛ sit dosis.vnc.tres.

¶Secunda que datur in potu in rigore vebemen/ti est decoctio huiusmodi. Recipe zinziberis ori/gani ameos ana.ʒ.tres coriandri.ʒ. quattuor ros calamenti ana.ʒ.tres passularū.ʒ.septem coquan tur in sex libris aque ad cōsumptionē medietatis: cuius colature dosis fit.ʒ.iij.per horam ante aduē tum rigoris.

¶Et cum videris flegma dabis in potu ty riacam.

¶Tertia est tyriaca de qua detur in potu a.ʒ. vna vsq; ad.ij.cum pauco vini calidi per horaʒ ante ri gorem in flegmatica.tyriaca tamen securius conce ditur digesta materia et minorata: licet in passio/nibus neruorum et proprie in paralesi a quibusdā concedatur in principio:sed materia paralesis est remotior in principio a venis quam materie fe. putride.

¶Et dentur iterum in potu trociscī de ro/sis magni cum aqua feniculi.

¶Quart⁹ est trocis.de rosis magni cū aqua fenicu li:qui a longe descriptis dantur cum aqua fenicu li vt iuuentur in aperiendo et prouocando:ꝛ nō cō ueniūt nisi digesta materia ꝛ minorata.

¶Et detur ei omni nocte medicina de tur/bith.

¶Dic ponit medicinas euacuantes et rectifican/tes membra et materiam:et primo euacuantes de biliores secūdo fortiores.secūda ibi.(De euacuā/tibus vero):prima in tot partes quot ponit medi/cinas.Prima detur omni nocte medicina de tur/bith superius descripta.Et ex his apparet Auicē nam superius nō fuisse contrariuʒ Rasi in dando medicinam omni nocte: sed in dando eam in prin cipio nondū inchoata digestione. Ego tamen in hominibus nostre regionis iudico tutius esse in/terpolandum.

¶Et pillule de aloe facte cum speciebus que sunt sicut piper.

¶Secunda est pillule de aloe facte cuʒ speciebus que sunt vt piper galanga cinamomuʒ et alia que species dicuntur elephangine et in summa conce dit pillulas elephanginas.

¶Et ad illud decoctio huiusmodi. Recipe yere.dragmas septē turbith.dragmas de/cem mirabolanorum nigrorum. dragmas quinq; eupatorij.dragmas quinq; salis in/di.dragmas tres bedeguar suchaa omniū ana.ʒ. quattuor anisi.dragmas tres deco/quantur cum aqua apij:ꝛ sumatur de ea in potu secōm quantitatem necessitatis.

¶Tertia medicina.Recipe yere.ʒ.septē turbith.ʒ. decem mirabolanorum nigrorum eupatorij. ana ʒ.quinq; salis indi.ʒ.tres bedeguar.i. spina alba. suchaa alta similis illi in virtute:et est spina arabi ca ana.ʒ.quattuor anisi.ʒ. tres decoquantur cum aqua apij:et sumatur de ea secundum quantitateʒ necessitatis:idest plus aut minus secundum quod homo faciliter aut difficulter soluitur.

¶Et fortius illo est illud qō. Recipe dua/rum radicum et radicis lilij.omnium ana.ʒ. decem yere.dragmas octo succi eupatorij dragmas quinq; seminis apij.ꝛ feniculi om nium ana dragmas quattuor spice. mente amborum ana dragmas septeʒ fiant ex eis trocisci et administrentur.

¶Quarta medicina quam dicit fortiorem prece/dente:quia datur in substantia: sed precedentium solum datur virtus.licet tamen componentia pre/cedentem medicinam sint fortia.Recipe duarum radicum:scilicet feniculi et petroselini et radicum lilij:scilicet albi ana. dragmas decem yere. drag/mas octo succi eupatorij. dragmas quinq; semis apij feniculi ana. dragmas quattuor spice mente ana dragmas septem fiant trocisci et administrē tur.Dosis a.ʒ.ʃ.vsq;.ʃ.℈.

¶Decoctio bona.Recipe duarum radicū ambarum ana dragmas decem passul. enu cleatarum.dragmas septem anisi.et masti. amborum ana dragmas tres bedeguar. et suchaa.et eupatorij. omniuʒ ana dragmas quattuor decoquātur in libris tribus aque vsq;quo redeat ad lib.ʃ.aque.et sumatur in potu aliquot diebus in ieiunio.

¶Quinta medicina.Recipe duaruʒ radicum ana dragmas decem passularū enucleatarū.dragmas septeʒ anisi masticis ana.dragmastres bedeguar sucbaa eupatorij ana.dragmas q̄ttuor decoquan tur cum tribus lib.aquevsq;quo redeat:idest suma tur in potu aliquot diebus ieiuno stomacbo.ʒ.iij. pro vice.

¶Trocisci boni apud cronicas febres et ve/hementiam rigoris.Recipe yere. suc.eu/patorij absintij.suchaa.bedeguar omnium ana dragmas quinq; ie.apij et feniculi ani si omnium ana.dragmas tres salis naptici dragmas quattuor se.cuscute mirabolano rum hebuloruū omniū ana.ʒ.decē agarici.ʒ. quindecim trocisci de rosis dragmas vigin ti turbith dragmas triginta fiant ex eis tro ci sci:et sunt solutiui.

¶Sexta medicina valens ad cronicas egritudies ꝛ vehementiā rigoris.Recipe yere.et per yerā in/telligeyeram simplicem in omnibus bis medici/nis in qua nihil est solutiuū nisi aloes. succi eupa/torij.absintbij.suchaa.bedeguar ana.dragmas.v. se.apij feniculi anisi ana.dragmas tres salis na/ptici quod est fortius ceteris salibuspreter indum educens flegma et melancoliā quattuor.se.cuscu/te mirabolanorū hebuloruū ana dragmas decem agarici dragmas quindecī trocisci de rosis drag/mas viginti.turbith.dragmas triginta:fiant tro/cisci.sunt notabiliter solutiui.

¶Et iterum aloes mirabolanorum citri/norū ꝛ reubarbari.mast.suc.eupa.absinth. omniū ana.partem.j.croc. partis vnius me dietatem.terantur ꝛ administrentur.

¶Septima medicina.Recipe aloes mirabolano/rum citrinoruʒ reubarbari masticis seminis eupa torij absintbij omnīū ana partem vnam.croci par tem.ℨ.terantur et admisceantur:et melius est vt ex eis fiant pillule:et valent quando cum flegmate est admixta colera.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶Et iterum yere mirabolanozum lzebu-
lozum ſalis oium ana.ʒ.iiij.ſe. apij et fenicu
li et aniſi omniū ana.ʒ.j.ℨ.abſinthij.ʒ.v.tro-
ciſci de roſ.ʒ.iij.ſuchaa bedeguar omnium
ana.ʒ.ij.terātur ⁊ inſozmētur pillule.

¶Octaua medicina. Recipe yere mirabolanoꝝ lze
bulozū ſalis ana.ʒ.iiij.ſe.fenículi aniſi apij ana.ʒ.
ſ.ℨ. abſint.ʒ.v.trocíſ.de roſ.ʒ.iij.ſucbaa bedeguar
ana.ʒ.ij. fiant pillule.

¶Decoctio bona. Recipe eupatozij.ʒ.v.et
radicis lilij.et radicis liqritie.et ameos om
nium ana. ʒ.iij. ſeminis apij.fenicul'.ana.ʒ.
iiij.roſarum.ʒ.v. decoquantur omnia.et ſit
doſis ei⁹ omni die.vnc.tres.

¶Mona medicina. Recipe eupatozij dragmas.v.
radicū lilij liqritie ameos ana.ʒ.iij. ſeminis apij
fenículi ana dragmas quattuoz roſarū. dragmas
quinq; coquātur omnia.doſis omni die.ℨ.iij.

¶Et iterum radicum trium omniū ana.ʒ.
decem ſeminis aniſi apij omniū ana.ʒ.ij.ſu-
chaa bedeguar eupatozij abſinthij omniuʒ
ana.ʒ.v.centauree.ʒ.iij. decoquantur et bi-
bātur vncie quattuoz.

¶Decima medicina. Recipe radicum trium:ſcz fe
niculi.petroſelini.apij ana dragmas decē ſe. aniſi
apij omniū ana dragmas duas ſucbaa bedeguar
eupatozij.abſintbij ana dragmas quinq; ceutau-
ree dragmas tres coquantur in ſufficientia aque.
doſis.ℨ.quatttuoz.

¶Et iterum herbe eupatozij fumiterre.
bedeguar.ſuchaa.abſinthij omniuʒ ana.ʒ.
quinq; paſſularum.ʒ.decem mirabolanozū
citrinozum dragmas decem.et hec quidem
cura eſt ſalſa.et ei in qua vincit colera ma-
gis conueniens.

¶Undecia medicina.eupatozij,fumi terre ſucbaa
bedeguar abſintbij ana dragmas quinq; ipaſſula
rum mirabolanozum citrinozum ana dragmas de
cem.et bec conueniunt in ſalſa. et quando colera
dominatur.

¶Et agaricum cum de eo ſumitur in pul-
uere ex.ʒ.j.vſq; ad vnā et tertiam diebus cō
tinuis prohibet elongari egritudinem. Su
matur ergo puluis ex eo et cōmiſceatur cuʒ
melle et bibaℨ.et ſemen vztice poſt digeſtio-
nem eſt mirabile valde ſumptum in puluere
aut cum melle.

¶Duodecima medicina quando ſumitur de aga-
rico omni die a.ʒ.vna vſq; ad.ʒ.vnaʒ ⁊ tertiā ꝓbi-
bet elōgari egritudinē. ſumaℨ ℊ puluis ei⁹ aut ſu
matur cū melle⁊ bibatur:et valet mirabiliter dige
rendo et euacuando: ſed apud debiles melius eēt
interpolare ſecundū medici diſcretioneʒ: et ſemen
vztice digeſta materia eſt mirabile ſumptum cum
melle aut in puluere digerit enim flegma et puo-
cat per vzinā ⁊ ſoluit:et nō detur ſupza.ʒ.ſ.

¶Uerum ſi acciderit ei modus aliquis ſo-
lutionis ventris oportebit vt addatur in eo
propter debilitatem epatis ſemen cuſcute.
et propter debilitateʒ ſtōi maſtix ⁊ aniſum ⁊
propter debilitatem ſplenis ⁊ groſſitudinē
eius radix apij ⁊ ſcolopendria.nam multo-
tiens aſſociaℨ huic egritudini ſplen.Et fo-
taſſe oportebit vt addantur propter ipſum
ciperi et grana de ben et fenugre.et conſide
retur cum hoc diſpoſitio vehementie ſe. vt
non accidat vehementia calefactionis.

¶Hic ſuccurrit quibuſdam accidentibus in fleg-
matica dicens quod ſi acciderit fluxus vētris pro-
pter debilitatem epatis ponatur ſemē cuſcute cū
medicinis flegmatice:ſed propter debilitatē ſto-
machi miſceatur maſtix ⁊ aniſum:et propter debi
litatem et groſſitiem ſplenis radix apij et ſcolopē
dria.nam multotiens aſſociatur huic egritudini
groſſities ſplenis.et fortaſſe oportet vt addantur
propter groſſitiē ſplenis ciperi:⁊ grana de ben.et
fenugrecum que ſunt aliqualiter ſolutiua.hec eñ
aperiunt opilationem ſplenis et ipſam extenuant
ſumpta et applicata.cauendum eſt tamen a cali-
dis ſuperflue cum feb.eſt vehemens.

¶De euacuatiōibus vero que ſunt foztio-
ra et indigetur eis in hac egritudine apud
digeſtionem eſt vt augmentetur doſis de pil
lulis de turbith ⁊ adminiſtreñ cliſteria foz
tia.et de illis ſunt pillule iſte. Recipe maſti-
cis ſextam.ʒ.j.ſucci abſinthij quartam.ʒ.j.
pulpe colloquintide ſextaʒ.ʒ.j.yerepigre.ʒ.
ℨ.agarici.ʒ.ℨ.infozmentur pillule cum ſyzu
po acetoſo mellino et ſumantur in potu. et
de illis ſunt pill'e.de maſticet de aloe.quod
ſi materia fuerit ad caliditatem decliuis:ſu
manturde trocíſ.de ſpodio ſolutiuis.ʒ.tres
trocíſ.de turbith.aureū.j. ſcamonee auſ.ℨ.
ſucci eupatozij auſ.ij.et dentur in potu ſm
quantitatem virtutis.

¶In preſenti parte deſcribit ſoluentia fortia con
uenientia poſtq; materia eſt digeſta.primum eſt vt
augmentetur doſis de pillulis de turbith.quarum
deſcriptio eſt apud Mel.et ceteris.et adminiſtrē-
tur cliſteria fortia. Ex quo collige cliſteria fortia
non conuenire ante digeſtionem.et de eis ſunt ille
pillule. Recipe maſti.ſextā.ʒ.ſ.yere pig.dragmaʒ
ſemis ſuc.abſintb. quartaʒ ⁊ pulpe colloquintide
ſextā.ʒ.agarici dragmā.ℨ. fiant pillule cū oximel
lie. ſimplici et ſunt doſis vna:ſed fortis: et de illis
ſunt pillule de maſti.ſ.ℑ .ſ.aloes.ʒ.ſ.q; ſi materia
fuerit ad caliditatem decliuis:q; colera ſit mixta
cum flegmate ſumaℨ de trocíſ.de ſpodio ſoluti-
uis:quorum deſcriptionem vide in antidotario.ʒ.
iij.turbitb auſ.ſ.ſcamonee auſ.ℨ. ſucci eupatozij
auſ.ij.et dentur in potu ſecundū q; virtus tolerat.
eſt enim forte ſolutiuum.

¶Et iterum eupatozij abſint. capil.ve. et
mirabolanozum fumi terre paſſularum mū
datarum equales ſumantur partes: et den
tur in potu ſcōm quātitatem neceſſitatis.

¶Eupatozij abſintb.capil..vene.fumiterre mira-
bol.paſſul'.partes equales:.et dentur ſecundū ne-
ceſſitatem:et placuit ſibi ponere boc ſolutiuum:ꝛ
ſit debiliſſimum.

¶Et ſi non ſuffert corpus ſolutionem ven
tris peruenīatur ad diuretica et ſubtiliati-
ua et ſudare facientia;et de ſumma illozum
quibus indigetur:tunc eſt infuſio aloes cū
melle.

¶In hac

¶In hac parte euacuat cum prouocantibus et sudare facientibus quādo corpus non tolerat fortia solutiua:et de summa illorum est infusio aloes cū melle.¶Pro quo nota quod licet aloes sit solutiu? tamen infusus cum seminibus prouocātibus prouocat per vrinam:et si illa prouocantia prouocāt menstrua adiuuat ad eorum prouocationē ꝛ aperit orificia venarum menstrualium.quod bene nota:ponitur autem mel ad dulcorandū abstergendum et faciendum virtutem prouocatiuā penetrare:cū dulcia libēter a mēbris attrahātur.

¶Et quando declinat egritudo nō est tūc introitus balneum ante cibum malus: cibi autem eorum sint subtiles sicut acetum et oleum:et quandoq; ponitur in eis parum almuri et proprie in fine eius. Illi autem qui sunt fortiores sunt altaragi et pulli et alcobugi et his similia post declinationem: et oportet vt ponantur in eis et proprie apud digestionem ea in quibus est incisio sicut acetum et sinapis et almuri.Et si fuerit flegma acetosum malū viscosum porrum et aqua ciceris sunt de melioribus cibis eis:et quandoq; ponuntur in eis ciminum et anetum et oleum: et beguerid facta ex sicla et almuri et aceto et oleo abluto et alchaguamac sicut chemac de capparibus et chemac de aneto et origano et amiden et sparagis.Et deuitentur olera in quibus est infrigidatio et humectatio: et hora cibi est post teporem paroxismi et eradicationē ei? et ante paroxismū ad minus quattuor horis. mensura autem somni eorum est vt sit equalis vigilijs vt sit digestio materiei ad somnum et resolutio ad vigilias.Et balneū quidem est vehementis nocumenti nisi post declinationem.

¶Hic curat flegmatica in declinatiōe per balneū et cibos dicens quod quando ventū est ad declinationem balneum stomacho tetuno confert.et forte melius aereū quā aqueū:cecidit tamen vsus balnei a consuetudine:cibi autem eorum sint subtiliatiui sicut acetum ad incidendū.et oleum apud arabes fere semper ponitur pro condimento omniū ciborum:et non nocet in flegmatica.et quandoq; ponitur in eis parum muri: idest salsamenti facti cum placentis ordei cum sale vt docet Azaranus quia fortiter exiccat ꝛ adiuuat ad materie digestionem.illi autem qui sunt plurimi nutrimenti sicut altaragi:idest aues parue et pulli:scz columborum Per pullos enim absolute intelligunt arabes pullos columborū et alcabugi:idest perdicis:et bis similia.postq̄ incepit declinatio: quia indiget grossiori dieta: et post digestionem ponantur in cibis suis incidentia sicut acetum sinapis et almuri.Et si flegma fuerit acetosum malum viscosum:supple aut vitreū conueniunt porri:ꝛ aqua ciceri ad subtiliandum et incidendum et abstergēdum: et sunt de melioribus cibis:et quandoq; ponitur in eis ciminum anetum et oleum.prima duo ad calefaciēdum et subtiliandum oleū vero pro cōdimento.Et iterum beguerid que est compositio quedam facta ex sicla almuri et aceto et oleo abluto.Ablutio enim facit vt oleum sit magis in humiditate temperatū scōo canō.cap̄.de oliua ꝛ allaguamach.i.condita saracenorum:et proprie cum aceto aut sale fit chemac de capparib? ꝛ chemac de aneto ꝛ chemac de amidē et chemac de sparagis. Est autem amiden radix herbe ex qua fit assa dulcis. et nos p hoc habemus chemac de caulibus et similia.Et vitentur olera in q̄bus est infrigidatio ꝛ humectatio sicut lactuce et similia.hora cibi est post teporem paroxismi:aut eradicationē quādo integre eradicat ꝛ ante paroxismū ad minus per quattuor horas. Et hic considera quod Auicenna magis se elōgat a principio paroxismi quā a fine declinationis in dādo cibum quod si esset opus cibare bis in die natura? licebetur parum in augmento paroxismi. somnus autem sit equalis:idest proportionalis vigilijs.debet enim esse cōmuniter septem horarum vel circa et proprie in fine status vel in declinatione.ꝛ balneum nocet multū nisi post declinationē.

Amiden.

¶Et succurratur vomitui eius quando superfluit:et oportet vt administretur in illo quod sit sicut miua et syrupus de granatis cum menta simul cognitus.Et si necessariū est fortius sumatur de granis granatorum muzorum dragmas decem et thuris albi et masticis amborum ana.ʒ.v.mente.ʒ.vij. decoquātur in duabus lib.aque in qua sint folia mente donec minuatur. Et succurratur fluxui ventris eius cum superfluit cum retētione eius cum eis que sciuisti de stipticis regimentalibus et medicinalibus. Sed eius quidem debilitatiōi succurrit vt cibetur successione pullis assatis ꝛ in patellis coctis:ꝛ vt adhibeantur suffumigationes et odores viuificantes.Et si acciderit inflatio in facie et extremitatibus iuuātur cum administrā tur huiusmodi trociſci.Recipe anisi ꝛ lacce ablute amborum ana pondus dragm̄. v. amigdalarum excorticatarum.croci. marmacor.omniū.ana.ʒ.quattuor seminis apij seminis feniculi floris squinanti omnium. ana.ʒ.iij.floris eupatorij.ʒ.iij.f.spice.ʒ.vj.ve repigre.ʒ.vij.rosarum dragmas decem fiāt ex eis trociſci. et administrētur. Et forte si indigebis eis que sunt sicut omorusia.ꝛ oya lacca.et medicamen de amigdalis amaris. Et ad longitudinem febris. Recipe rosarū pondus dragm̄. decem masticis et spice. et feniculi.et seminis apij.et semis endiuie succi eupatorij.ꝛ succi absinthij.oīm ana.ʒ. tres spodij dragmas.v. fiant trociſci.Et sit dosis ex duabus.ʒ. vsq̄ ad quinq̄ cum.ʒ.r. de geleniabim in decoctiōis feniculi quantitate vnciarum.ij.

¶Hic docet curare quedam accidētia.quorum primum est vomitus cui quando superfluit succurrēdum est cum miua citoniorum cum aromatib? aut fine scōm exigentiā.Item cum syrupo de menta in quo ponitur vinum granatorum.et melius est vt fit cum eo vinū citoniorū.Horum descriptio est apud Mes.et alios si necessariū est fortius cōstrictiuum

sumãtur de granis granatorũ.ʒ.x.turis albi masti.ana.℥.v.mente.ʒ.vij.decoquãtur in duabus lib. aque in qua prius fuerint infusa folia mente donec diminuatur ad mediaʒ. ¶ Et scõo succurratur fluxui ventris cum superfluit cũ eis que sciuisti de stipticis regimẽtalib⁹ egri. Subueniaṫ cibãdo ipʒ quãdo debilitas succedit ad fluxũ ventris cũ pulis assatis aut in patella coctis. Sic em̃ preparati nutriunt et adhibẽtur suffumigationes et odores viuificantes. spiritus em̃ odore confortaṅ. Quarto si acciderit inflatio in facie et extremitatibus q̃ dispositio est cazesia subueniaṫ cum his trociscis. ℞ecipe anisi lacce abluteana.ʒ.v. amigdalarũ excorticat. croci marmacor. idest melisse aã.ʒ.iij. seapij feniculi. floris squinãti. ana.ʒ.iij. floris eupatorij.ʒ.iij.℔. spice.ʒ.vj. yerepigre ʒ.vij. ros.ʒ. decem fiant trociscí ⁊ administrẽtur: et fortasse indigebis eis que sunt homorusia ⁊ dyalaca. ¶Aperiunt enim opilationẽ et prouocant et valent in cazesia. ¶Hic quinto succurrit longitudini feb. cuʒ medicamine de amigdalis amaris. ℞. ros.ʒ.iij. masti. spi. feni. se. apij. se. endiuie. suc. eupatorij. succi absinthij aã. ʒ.iij. spodij.ʒ.v. fiant trociscí dosis a.ʒ.ij.℔. vsq̃ ad ʒ.v. cum.ʒ.x. gelenabim in quãtitate. ʒ.ij. decoctionis feniculi.

Sed dubitatur quomodo hoc vocaṫ medicamen de amigdalis amaris cum hic nõ ponãtur amigdale. ¶Dicendum quod debent suppleri. ¶Vel dicendũ qõ quãuis in ipso nõ sunt amigdale amare. dicitur tamen medicamen de amigdalis amaris: quia similatur amigdalis amaris in apertione et prouocatione: sicut dyacurcuma dicitur a curcuma que est celidonia minor: quia sibi similaṫ in virtute: quãuis in diacurcuma nõ ingrediaṫ curcuma.

¶Et ameos confectum cum melle est magni iuuamenti in huiusmodi loco.

¶Et ameos confectum cum melle est magni iuuamenti in feb. flegmatica cum prolongatur. nã confert humiditatibus malis.

¶Et fortasse indiges propter longitudinem frigoris fricatiõe. et modus in ea est vt incipiat ab humeris et inguinibus quãdo spargitur caliditas in manibus et pedibus et calefiunt. Si autem senserit similitudineʒ lassitudinis fiat permutatio ad fricationeʒ dorsi. et quando vehemẽs fit calefactio que necessaria est in eis. tũc dimitte eã ad aliud membrum. ¶Et de oleis bonis eis est oleum dulce in quo nõ est stipticitas. et oleũ camomillinum et oleum de aneto decoctum in vase duplici. ¶Cum ergo compleueris. tunc absterge oleum aliqͦ vt nõ angustieṫ: et nõ est malum si fricationẽ siccam sequaṫ fricatio cum oleo aliquo.

¶Hic sexto succurrit frigori longo cum fricatione que debet incipere ab humeris et inguinib⁹ trahẽdo versus man⁹ ⁊ pedes. et hoc in fine p̃incipij ⁊ in p̃ncipio augmenti q̃n spargiṫ caliditas ad extrema. Si autem senserit similitudinẽ lassitudinis scʒ vlcerose dimittatur extremorũ fricatio et fricetur dorsum. Similiter quãdo per fricationẽ fit vehemens calefactio aut alicuius membri dimittaṫ illud membrum et fricetur aliud. ¶Et de oleis bonis cũ quibus debent inũgi partes fricate est oleũ dulce in quo nõ est stipticitas: qͦ scʒ nõ sit fctm̃ ex oliuis imaturis. ¶Itẽ oleum camomillinũ ⁊ oleum de aneto decoctũ in duplici vase. cum autem vnxeris fricando: absterge oleum cum panno ne remanens in poris opilet: ad quã opilationẽ sequatur angustia prohibita transpiratione et non est malum si frictionẽ siccam sequatur fricatio cum aliquo oleo vt adiuuet ad materie resolutionem. ¶Innuit ergo quod aliquãdo fricetur absq̃ hoc quod succedat vnctio fricando iterum et tandem oleum cum quo facta est fricatio abstergatur.

¶Et de illis que seruãt stomachos eorum vt nõ debilitenṫ sunt vnguẽta inuncta capiti stomachi q̃ sunt sicut oleũ camomillinum et nardi. et oleũ ane. et fortius illo alnazolzi et de emplastris iuuatiuis est vt decoquaṫ camomilla cũ re pauca: masticeʒ decoquendo cum vino cum duplo sui de melle.

¶Hic septimo docet prohibere debilitatẽ digestiue stomachi: et etiã succurrere ei si acciderit. dicẽs quod oleum camomillinũ nardinum: idest de spica anetinum ori stomachi applicetur. et melius est vt cum pauco cere vnum aut plura ex his composita applicentur: et fortius istis est alnazolzi oleum de gesemino. et aliquãdo gũmi quod reperitur in pino: idest resina et est prestans. ¶Et de emplastris iuuatiuis est vt decoquaṅ camomille. ʒ.℔. semis masticis.ʒ.iij. vini. ʒ.ij. mellis. ʒ.iij. simul bulliant vsq̃ ad spissitudinem et applicentur stomacho.

¶Et si ceciderit appetitus. tunc melius est vt nõ administretur vinũ solũ: immo in quo decocta sunt sicut camomilla: ⁊ dactili: et melilotũ: et absinthij.

¶Hic octauo docet succurrere casui appetit⁹. melius est vt nõ administretur vinũ: scʒ in potu maxime saracenj qui non sunt assueti. nam eliquando materias remollit stomachum: immo administreṫ vinum in quo decocta sunt camomilla. dactili. melilotum: et absinthiũ secundũ Dynus exterius: sed secundũ Gentilem via syrupi: et certus sum quod vinum decoctionis absinthij est prestãs medicina ad nocumentum appetitus a causa frigida sicut est in flegmatica

¶Cura ſ̃latice cõtinue q̃ noiaṫ latica. Cap̃.lviij.

CUra eius est cura facientis porrisimũ oĩ die. et differt ab ea: qm̃ opʒ vt in illa fit administratio subtiliantiũ calidorũ cũ facilitate. ⁊ hoc si fuerit ꝓtentus eis q̃ sunt sicut syrup⁹. acetosus. ⁊ geleniabĩ: ⁊ iuleb de melle ⁊ aq̃ eius. ⁊ aqua feniculi. ⁊ apij. ⁊ radicũ triũ sine dubio cõfert. ¶Et q̃nq̃ ꝓfert eis laist de aneto. ⁊ laist de capparib⁹. et p̃pie cũ vestigijs digõnis. ¶Et p̃parenṫ cibi eorũ in obseruatiõe tẽporũ et diuersitatis ei⁹ et fortitudine virtutis ⁊ debilitates eius. p̃paratione cuius rememoratio p̃terijt. et de medicinis bonis ad eos sunt trociscí de decẽ generibus. ¶Et iterũ de medicinis exptis ad eos est illa que. ℞. ros.ʒ.vj. succi liquiritie. fumiterre. spice. oĩm. ana.ʒ.iiij. masticis.ʒ.iij. lazarabe.ʒ.iij. anisi.ʒ.ij. p̃parenṫ. Iterũ troci. eupatorij.ʒ.iiij. ro.ʒ.j. ⁊ tertiã spodij.ʒ.ij. ⁊ ℔.

Et iterum trociſcoꝝ abſinthij. quoꝝum deſcriptio. ℞e.aſſari.ſe.apij:aniſi. amigdalaꝝ amaraꝝ. ſuchaa .bedeguar.ſuc. eupatoꝛij. ſpice.maſticis.oim.ana.ʒ.ij.et iterū eupatoꝛij vncias.iij.roſaruꝫ.rubearū. lib.j.ſpi. lib. ſ.ſpodij.vnc. quattuoꝛ.

¶Hic curat laticā dicendo curaꝫ cura flegmatice interpolate differt tamen qꝛ in latica calida ſubtilantia debent eſſe remiſſioꝛa cū ſit in eis minoꝛ caliditas quā in interpolata. Et ſi fuerit ꝓtētus ſyꝛupo acetoſo mellino aut zucharino aut gelenſabin et ſuleb de melle ſcz in quo eſt multum de melle et aqua eius: ſcilicet in quo ſit aqua multa et parum mellis eſt bonum. fit enim ſolum ex aqua et melle in qua cōpoſitiōe poteſt eſſe plus ⁊ minus in comparatione ad aquā. et aqua feniculi et apij et triuꝫ radicū. ſcz petroſelini et bruſci et ſparagi ſine dubio confert nō tranſeūdo ad foꝛtius calida quādo confert eis liſt de aneto liſt de cappariḃus ⁊ ꝓo ꝓie apparente digeſtione manifeſta: quia in principio non cōueniūt. et ꝓeparētur cibi eoꝝum ſecūdum diuerſitatem ſpecierum flegmatice vt notum eſt. Item ſecundū foꝛtitudinē et debilitatem virtutis de quoꝝum ꝓeparatione rememoꝛatio preceſſit in capitulo precedenti. Et de medicinis bonis ſunt trociſci de decem rebus. Et iterum de medicinis expertis ad illos eſt illa quā ponit Auicēna in hoc capitulo. ℞. roſ.ʒ.vj. ſucci liquiritie. fumiteꝛre. ſpice. ana.ʒ.iiij. maſticis.ʒ.iij. aniſi. ℞arabe ana ʒ.ij. teraātur et cum aliquo liquoꝛe fiant trociſci eupatoꝛij. Item trociſci eupatoꝛij.ʒ.iiij.roſ.ʒ.ſ.⁊ terꝫtiam. ſpodij.ʒ.ij.ℊ. et troc. abſinthij: quoꝝū deſcriptio aſſari apij aniſi amigdalarū amaraꝫ ſucbaa bedeguar ſucci eupatoꝛij ſpice maſticis omnium ana.ʒ.ij. Et mirandū eſt quod dicantur trociſci de abſinthio cum in eis nō ponatur abſinthiū. vel ꝙ debet poni abſinthiū vel ſumāt denominationeꝫ ab abſinthio: quia ſibi ſimilātur in virtute ſicut et de dyacurāna dictum fuit. Ultima deſcriptio eupatoꝛij.ʒ.iij.ro.ru.lib.j.ſpodij.ʒ.iiij. fiant trociſci cum aliquo liquoꝛe. ¶Cura flegmatice tam continue quā interpolate nouē exigit intentiōes. Pria eſt debitum regimē ſex rerum non naturaliū. Secūda euacuat materias cōes. Tertia flebotomiam. Quarta euacuat euacuatiōe integrata ex minoꝛatione digeſtiōe et eradicatiōe materiei ſcōm exigētiam. Quinta pꝛouocat vomitū. Sexta ꝓuocat vꝛinam. Septima ſudoꝛem. Octaua membꝛa. Nona coꝛrigit accidentia. et in boꝝū executiōe nō eſt differentia: niſi quia in flegmatica cōtinua debet dieta eſſe magis tenuis et medicine minus calefaciētes ⁊ flebotomia magis ꝺuenit quā in ītꝛpolata. ¶Pꝛima ſcz regimē ſex reruꝫ ſcōm plurimū debet declinare ad calidū ⁊ ſiccū niſi in ſalſa in qua ſcōz plurimū declinat ad frigidū ⁊ humidū. et ſint cibi in principio aliqualiter inciſiui et ſubtiliatiui in ꝓceſſu magis: deinde cōpleta digeſtiōe et notabiliꝛ minoꝛatiōe ſint cum hoc aperitiui et ꝓuocantes. vnde in principio vinū regulariter nō conuenit: ſz bene competit digeſta materia et minoꝛata. omitto proſequi reliquū regimē ſex rerū: quia manifeſtum eſt ex textu. ⁊ nimis ꝓlixus eſſem ſi oīa ſigillatim proſequi vellem. ¶Secūda intentio cōpleꝫ cum cliſteri. vt. ℞. broꝺij pulli lib.ſ. olei.ʒ.iij. ſalis ʒ.ij. mellis.ʒ.ij. miſce. Item cōuenit factū ex decoctione blitis mercurialis floꝝ camomille furfuris et ſimiliū cū oleo melle et ſale ꝓdictis. Aliquando cum lenitente ſumpto vt. ℞. floꝝis caſſ. ab.ʒ.ſ. vſq; ad.ʒ.ɾ. que miſceaꝫ cū aqua paſſularū. ¶Fleboto/mia iuxta intētionē tertiā ꝓuenit cū vꝛina fuerit rubea et groſſa ceteris cōſentientiḃ⁹. ¶Pꝛo quarta intentiōe facta lenitiōe ⁊ flebotomia ſi expedierit digeraꝫ materia cum oximellis ſimplicis ⁊ mellis ro. ana.ʒ.ſ. diſtēperatis cū aqua zucha. aut paſſularuz: ⁊ ſi fuerit ſalſa loco oximellis ponaꝫ ſyꝛupꝰ acetoſus zucharinus: deinde apparēte aliqua digeſtione occulta vel manifeſta dentur pillule ele/ꝓbangine ſole aut cū tertia parte agarici ꝓparati: aut ſi venter fuerit ſtipticus detur caſſia cum medulla cartami ⁊ diſtēperetur cū aqua decoctionis turbith et pauci zinziberis. poſtea digeraꝫ cū oximellis cōpoſiti. ʒ.ℊ. mellis roſ.ʒ.ſ. aquarū feniculi et petroſelini. ana.ʒ.ſ.ℊ. et ſi materia fuerit ſalſa digeraꝫ cum ſyꝛupo acetoſo zucharo de fumoteꝛre cum aqua bugloſſe ⁊ endiuie: aut cuz ſero caprino. poſtea euacueꝫ cum medicamine de turbith. et ſi fuerit ſalſa cū pillulis de fumoterre cū aqua bugloſſe et endiuie et pauco turbith cū modico zinzibe. deinde digeraꝫ cū oximellis cōpoſiti. ʒ.ij. aquarum feniculi. apij. ana.ʒ.ſ.ℊ. euacueꝫ cum medicamine de turbith. Aut ſi fuerit ſalſa digeraꝫ materia cū ſyꝛupi acetoſi ꝓpoſiti ſirupi ð fumoterre aā. ʒ.ſ. cū ſero caprino. Deinde eūeꝫ cū pillulis de fumoterre et pauco turbith coꝛrecto cū zinzib. ¶Vomitus autem iuxta quintā intentionē eſt pꝛouocādus natura tentante. primo cum lenibus: deinde cum foꝛtioꝛibus magis digeſta materia de quiḃ⁹ dictum eſt in textu. Si vero natura non tentauerit credo potius quod ſit omittendum. ¶Sed pꝛouocatio vꝛine iuxta ſextā intentionē perficitur cuz ſyrupis et aquis digerētibus iam ꝑdictis. ¶Sudoris autem pꝛouocatio iuxta ſeptimā intentionē ꝑficitur cum aqua oꝛdei et pauco vini ſubtilis. Item fumigādo coꝛpus pannis coopertū cum aſperſione aque ſuper lateribus calidis ex vtroq; latere exiſtentibus. ¶Membꝛa autem confoꝛtent iuxta octauam intentionē cum trociſcis de abſinthio ⁊ ſimilibus ⁊ cum aromatico roſ. dyagalāga electuario regum et ſimilibus magis aut minus ſcōm exigentiam. ¶Nona intētio: ſcilicet coꝛrectio accidentiū perficitur ſcōm ipſoꝝū exigentiā. et de bis dictum eſt in textu quantum oporteꝫ.

¶Cura empialos et lipparie. Cap.lix.

¶Cbāperius. Pituitoſi būoris eſt, ꝑpe nominata empialis febꝛis: cū ſimul ſit febꝛicitāt: ⁊ rigēt: ⁊ vtrūq; ſentiūt vno eodēq; tpe in oīm coꝛpis pte. Mā acuta pituita ⁊ q̄vitreoſa dicit abſq; febꝛe quidē rigoꝛē iſert. Si vo quedaz tabida medio/criter ipſis inſita ſit: empialā efficit febrē: ſin plus putreſcat precedit q̄dem rigoꝛ: cōſequit vero febꝛis ex/

Cra earū ꝓpinqua eſt cure quā diximus. ſunt et ambe aſſociate vni vie. Et opz vt incipiaꝫ in primis a ſyꝛupo acetoſo mellino et zucharino: et pꝛecipiꝫ in eis ambabus vt adminiſtreꝫ rob agreſte decoctuz cū melle et ſyꝛupo roſato: deinde fiat gradatio de via ſumendi in potu ſemina et aquas eoꝝum. ad infuſionē aloes. ⁊ trociſcos de roſis cū maſtice. et pillulas de aloe. et yerāpigram. et pillulas de eupatoꝛio. Et opz vt in eis ambabus ſimul ſtomachi ſolicitudo ꝙbeatur et adminiſtreꝫ vomitiuū cū aqua faſeoloꝝum et raphani et aniſi et calamenti ⁊ diuretica. Et de ſolutiuis iuuatiuis eſt illud quod fit ex mirabolanis nigris et citrinis ⁊ turbith et zucharo. Et de illis que cōferūt eis iuuamentū magnum ſunt cliſteria declinia ad acuitatē et in quibus ponuntur me=

uperata natu/ra excessu cali/ditatis vt non appareat in ex cessu et vigore paroxismoꝝ: fere etiã vitreo sa pituita acu/taꝫ participat qualitatẽ. Cu/ra ẋo ꝓpemo/dũ vt q̃ ampbe merio egrotãt magis secantẽ capiẽs modũ: boc nãcꝫ obti/neat peculiare.

dulla cartami et cẽtaurea minor ꝛ anetuꝫ et camomilla et aliꝑ ascet ꝛ melilotũ ꝛ almuri ꝛ mel. Et regimen lipparie indiget subtilita te plus quã regimen alterius.

¶ Sub cura barũ duarũ febrũ includitur cura ter tie feb. in qua simul sentiẽ calor ꝛ frigus ꝛ intus et extra: et fine alia diuisiõe dr. ꝙ cura barũ febrium appropinquat cure flegmatice q̃ statim dicta est. Itẽ ambe iste due. s. ꝛtertia ꝓueniũt inter se quo ad curã. nã materie a quib⁹ pendẽt vt plurimũ sunt si miles: ꝛ ꝑ digestiõe ꝓuenit in ꝓncip. syrupus ace/tosus mellitus ꝛ zucbarinus: scꝫ simplices: ꝛ ꝓce/dente digestiõe ꝓcedaẽ ad ipsos cõpositos iuxta canones datos in ꝑcedẽti cap̃. et in bis febrib⁹ cõ uenit rob agreste decoctũ cũ melle ad stomachi cõ fortationẽ et syrup⁹ acetosus siue simul dẽtur siue separẽtur. ꝛ boc scõm diuersas necessitates: scilicet fiat gradatio de via sumẽdi in potu: scꝫ semia ape ritiua et aquas. i. decoctiões eorũ q̃ dantur ꝓ/ digestiuis et subtiliatib⁹ et aperitiuis ad infusionẽꝫ aloes que daẽ ad ꝓuocandũ iuxta dicta in ꝑcedẽ/ti cap̃. et ad trocti. de rosis cũ mastice q̃ dantur ad ꝓfortandũ: et ad pillulas de cupatorio q̃ daẽ ad fluendũ aperiendũ et prouocandũ. q. d. prima ma teria digeratur: deinde soluaẽ ꝓuocẽ ꝛ ꝓfortetur scõm intẽtiones dictas in ꝑcedenti cap̃. ꝛ oꝫ vt in bis feb. habeaẽ sollicitudo stomachi ne debiliteẽ sicut habẽda est in oibus feb. flegmaticis. Itẽ ad/ministreẽ vomitus cũ decoctiõe faseolorũ rapba/ni aneti calamẽti maxie stomacbo nauseãte: ꝛ diu retica etiã administrenẽ ad euacuanduꝫ per vrinã Et de solutiuis iuuantiis est q̃ fiũt ex mirabolãtis nigris et citrinis turbitb ꝛ zucbaro: scꝫ puluere fa cto. nam si colera peccat cũ flegmate misceãtur ci/trini cũ turbitb. si ẋo melãcolia misceãtur nigri cũ turbitb. Si aũt bi tres bũores sint in cã bec tria siñ misceanẽ. De clisteribus aũt ꝓferẽtib⁹ sunt illa que declinãt ad acuitatẽ ꝓpter flegma grossum. Rc. me dulle cartami centauree minoris ana eti camomil/le alasce: idest tbimi melliloti ana buliant in suffi cienti quãtitate aque de qua accipiatur lib. s. al/muri. ʒ. s. mellis. ʒ. ij. misce. Ultimo dr. quod regi/men lipparie indiget subtilitate plus quã regimẽ empialos. quia in lipparia cum fit calor intus nõ audemus vti calidis subtiliãtibus sicut in empia los. Vel indiget subtilitate plus: q: cũ posset fieri ex colera: scꝫ illa que dicit tabaros posset fieri er/ror si cureẽ cura flegmatice: immo opꝫ vt cureẽ cu/ra tetiane note. ¶ Cura barũ quãdo pendet a fleg mate exigit intentiones illas que dicte sunt in cu/ra flegmatice eodẽ modo perficiendas. Quãdoẋo lipparia dependet a colera grossa curetur cura ter tiane note.

¶ Cura feb. cum syncopi ꝛ bumorosa. Cap̃. lx.

Dec feb. est difficilis cure: et mo/dus in curatione eius est eua/cuatio gradata ex subtili ad fo/rtem: et ꝓprie quando natura non respondet ex se. tunc enim clisteribus munda quod est in intestinis et venis ꝓxi/mis eis ex superfluitate: et administra in residuo subtiliationẽ cũ fricatiõe.

¶ Primo ponit curã eius q̃n pẽdet a flate. scõo q̃n a colera. scõa ibi (Qñ si fuerit). Prima in duas pri mo in gñali curam ponit. scõo in speciali. scõa ibi (Et Gale.) In prima parte dicit ꝙ bec feb. est dif

ficilis cure ꝛ modus curationis est euacuatio gra data ex lenti ad fortẽ ꝛ ꝓprie q̃n vẽter nõ ẽ lenis. tunc enĩ cũ clisteri euacues qõ est in ĩtestinis ꝛ in ve nis meseraicis termina tis ad intestina. incipiẽdo a lentoribus ꝛ gradatim ꝓcedẽdo ad fortiora ꝛ re siduo corporis administra fricationẽ, subtiliãtẽ mate riam cõtentam in ea vt subtilietur ꝛ ꝓ parte sol/uaẽ q̃ fricatio similiter debet esse gradata ꝓcedẽs de subtili ad fortẽ. ¶ Notandũ ꝙ licet Aui. in boc capitulo nõ manifeste exprimat solutiuũ exbiben dum tamẽ ipsum nõ negat: aliq̃n vero auctor esꝫ sum exbibẽt sicut Ra. xvj. cõti. cap. de cura feb. fin/copa. ꝛ similiter Alexander in boc cap̃. ꝓpterea ꝙ Aui. boc nõ exprimat possumus tñ dicere ꝙ ipsuꝫ subintelligit voleṽs gradatim euacuationẽ fieri nõ solũ cũ clisteribus: sed etiã cũ solutiuis exbibitis. incipiẽdo cum clisteribus q̃ leniora sunt minus agi tãda. ꝛ forte nõ expressit solutiua fore exbibenda: qr noluit esse cõtrarius Galeno qui solutiua ꝓ bibet exbiberi.

¶ Et galenus quidem dixit quod deficit ab euacuatione plurimũ eorum nisi cum fri catione: et melior modorũ in fricatione eo/rum est vt incipiat a coxis et cruribus descẽ dendo a superiori ad inferius: ꝛ administre tur illud cum mantilli aspero abradente cu tem. deinde ꝓmutetur ad manus descen/dendo ab humero ad spatulã ita vt igneaꝫ tur cutis deinde ad dorsum et pectus: dein de redeat ad crura et reuertatur ad ordineꝫ primũ. Et ponatur medietas temporis eo/rum fricationi: et medietas temporis eorũꝫ dormitioni, si possibile est.

¶ In bac parte curat banc febrem fere in omnibus sequens Galen. in duodecimo therapẽtice. et habet tot ptes quot ponit canones. Primus canõ. scõm Gale. scõm pñm dimittẽda est euacuatio ꝛ proce/dendum est cũ fricatiõe q̃ oꝫ fieri cũ mãtili. i. pãno aspo abradẽte cutim incipiendo fricare coxas et crura trabendo a superiori ad inferius. s. a coxis ꝛ anchis vsq̃ ad pedes: deide fricetur manus. s. ma/gna incipiẽdo ab humeris ꝛ spatulis vsq̃ ad ma/nus paruas ita vt cutis igneatur: deide redeat ad crura procedendo ordinate ad reliqua membra si/cut dictum est et ponatur medietas temporis fri cationi: et medietas dormitioni eorum si possibi le est.

Dubitatur vtrum patientibus syncopa/lem humorosam fit exbibẽdũ solutiuum et videtur ꝙ sic per Rasim decimosexto continentis. vbi autoritate Alexãdri concedit solu tiuum. dicit enim. da solutiuum iad minorandum flegma vt non aggrauet virtutem quam si videris roborari super residuum: bonum. si vero non: da ei solutiuum. Et confirmatur. non enim videtur ve/risimiliter tantam molem flegmatis tam grossi ꝛ viscosi posse fine euacuatione notabiliter minora ri. ¶ In contrarium est Galenus duodecimo tera/pentice dicens qualiter ergo ad boc saluati indi/gentes quidem euacuatione: non facientes autem euacuantia auxilia nullã aliam inueni in eis eua/cuationem nisi per fricationem. Et Auicenna ma gis in pte ꝑcedẽti adberet Ga. vt ꝓz. Et cõfirmaẽ. nã isti humores faciẽt syncopim quiescẽtes aut sal tem cum mouentur. ergo multo magis commoti a farmaco forti aut debili.

Pro solutione

Pro solutione ad hanc dubitationē dicendum ꝙ patiētes hanc fe.reptunt in duplici dispositiōe. Quidam eñ partiunt hanc febrē a materia cruda nullo modo suscептiua digestiōis.et bi habēt colorē plumbeū tendentem in fuscū oculos cōcauos et ỽtutez debilē.nō eñ nutriūtur nisi diminute.habēt enim parum de sanguine malignato ab boc maligno flegmate secū permixto et in istis nō est spes salutis.Quidā vero licet habeāt colorē plumbeū habent tamē aliū tendentē aliqualiter ad rubedinē: nec habēt oculos cōcauos. habētꝙ virtutē satis fortē:et in istis ē spes salutis. ¶Hoc p̄misso dicendum p̄mo ꝙ nō est bonū ponere cōcordiam inter istos q̄ a ꝓposito volūt esse discordes:sicut Alexāder cū Gal. ¶Sed dicendū vnūquēꝙ istoꝝ virorꝝ ꝓcessisse suo iudicio estimatiuo. Voluit em Gal. vt credo primos in q̄bus non est spes salutis esse dimittēdos pronosticis. Sed q̄s tamē vult aliq̄d tentare melius est vt nō tentet remediū: ꝓpter qō manifeste moriat sicut farmacū. nā dum incipiet humores agitare ipsi cōmoti euaporātes vel fluētes ad cor facīūt.fincopim irrecupabilē:qō nō erit absꝙ medici magna calūnia quatūcūꝙ p̄miserit pnosticū.Sed si fiant fricatiōes dato qō moriantur nō ita cito morient:imo fricatio releuat ipos aliquādo a profunditate fincopis et nō est remediū ita notatum sicut solutiuū:et in potestate tua est dimittere fricationes quādo volueris:sed non est in potestate tua ita impedire operationem solutiui.Ecōtra vero Alexāder estimat fricationes nō esse remediū alicuius efficacie qua posset saluari sicut esset solutiuū.Sed in secūdis dicit Ga. procedendū esse cū fricatione:donec materia sit ꝑ fricationē calefacientē et subtiliantē aliqualiter digesta.et donec sedet fincopis sequēs frigiditatem vaporꝝ venientiū ad cor consueta accidere in principijs paroxismoꝝ. et post illud ꝓcedendum esse cū solutiuis timēs de materia in p̄ncipio cruda per farmacū agitata ne faciat fincopim irrecuperabilē cū etiā materia quiescēte accidat fincopis.Econtra Alexāder vult qō cū virt⁹ est adhuc fortis potēs tolerare agitationē et euacuationez materie fit exhibendū solutiuū timēs si differatur ne virtus ex ꝓcessu egritudinis succūbat aut ante exhibitionē farmaci aut in ipsa solutione et agitatione.et certe vt bene dicit Gen.neutra partiuz potest bene alteri cōcludere:neꝙ etiā experiētijs et successibus prosperis aut aduersis posset hui⁹ rei veritas inueniri.tum quia feb.be fincopales raro accidūt.et etiā quia scōm vtrāꝙ intentionem operando res aliquando bene succedit aliquādo male.Ego eñ vsꝙ ad ānū sexagesimūscōm etatis mee nō inueni nisi quatuor feb. fincopales humorosas quarum habeam memoriā.vnam in quadā sene cū esset exhibitum solutiuū fincopizauit ⁊ fere cum solutiuo mortua est. Sed deinceps nobis nō audientibus solutiuū ꝓceptimus fricatiōes et in quarta die post diem solutiui mortua est.Reliq̄ tres iuuenes euaserūt in quorum vno superuenit fluxus ventris. et quāuis passus fuerit frequētes fincopes cum magna triū virtutum debilitate vt fere omnes desperarent de eo tandem euasit. In alio superuenit sudor et cum eo tandem sanatus est.In quadam alia nobili veneta nō fuit processum nisi cum clisteribus et fricationibus per aliquos dies. et postea deficiente fincopi processuz est cū solutiuis et euasit.Ego aūt potiꝰ credo quo usꝙ durat fincopis procedendum esse cum clisteribus:que tamen fiant in declinatione paroxismi quando non sit fincopis quā cum solutiuis. Sed postea cessante fincopi veniendū est ad solutiuuz. tu vero fac vt libet.Et si vis dare solutiuum fac vt operet in matori quiete quando non est fincopis. fincopis enim accidit scōm plurimū a principio paroxismi vsꝙ ad medū augmenti.Sed esto melior qō non surgant ad assellam: licet assellent iacentes siue sponte assellent siue cum clisteribꝰ vel solutis.Rationes autē facte in principio ꝑ vtraꝙ parte facile soluuntur. Fricationes autem quāte debeant et qua bora dicetur quādo ordinabo curam. Non enim credendum est sicut sonat textus qō per medietatem temporis debeant fricari:per aliam dormire.primum enim non est tolerabile secundum.s.somnus.xij.horarum nō est cōuenies et forte non est possibile:sed vtrūꝙ debet esse,plixum vt per somnū vacetur digestioni et resolutioni.ideo Aui.dixit.si est possibile.

¶Et ad summū canō. curationis eorum erit subtiliatio nō calefactio valde.⁊ de illis que conferūt illis sunt subtiliantia sicut aq̄ mellis cū virtute isopi ⁊ seminis apij in matutinis et similibus eis.Qō si fuerit illic fluxus ventris superfluus decoq̄ mel decoctione vehementiori et non soluet nisi parū temperatum muatiuum.

¶Hic assumit reliquos canoñ.euacuatiōis. quorum primus. debemus subtiliare materiam non calefaciendo valde ne per calefactionem magnaz liquefacta materia fluat et dilatetur aut ne resolutis partibus subtilibus ingrossetur.Et de conferentibus est aqua mellis in qua fit decoctus isopus et semen apij aut sibi similia exhibita in matutinis:aut aliter exhibita horis sibi similibus sicut ante etiam Qō si fuerit fluxus vētris superfluus decoque mel siue detur via cibi: siue via medicine decoctione vehementiori et non soluat nisi paruz muatiuum.i.quod solueret parum muabit. ¶Pro quo sciendum quod mel non coctum est solutiuuz sua virtute acuta abstersiua et parte ventosabili. si autem decoquatur cum aqua donec abijciatur spuma minus soluit.Si autem post abiectionem spume adhuc magis decoquatur efficitur adhuc minus solutiuum: partibus de quibus supra adhuc magis resolutis. et de hoc est sermo in parte presenti.

¶Et sirupus acetosus mellinus iterū cōfert eis in estate quidem et cū consuetudine potus aque frigide permixtus cum aq̄ frigida.Et in hyeme oportet vt non sumat eam penitus in potu.et sit cōtentꝰ aqua calida:et assumere calidū ex potibus est melius eis nisi apud necessitatē estus estatis et vehementia caloris plurimi.et cōueniētius que potantur ad sitim est sirupus acetosus mellinus.

¶Hic ponit tertiū canoñ.d.ꝙ oximel simplex permixtū cum aqua frigida consuetis potare aquam frigidā in estate:sed in hyeme et in incōsuetis potare aquā frigidā detur solum permixtū cū aqua calida ⁊ in summo assumere potus calidos ē melius in eis nisi i estate valde calida. et quādo adest

ſet plurimus calor ſiue a cauſa extrinſeca ſiue intrinſeca. et boc ꝓpter groſſitiē et frigiditatē flegmatis ne per potus frigidos incrudeſ et ingroſſetur. vnde ſubdit ꝙ cōuenientius que potantur ad ſitim eſt ſirupus acetoſus mellinus. magis eñ cōfert quā zucbarinus cum magis abſtergat ſubtiliet et calefaciat.

¶ Et vinū confert eis in principio et proprie ſi fuerint febres eoꝝ ſanguinee: ſed parum ſunt et proprie in ſenibus ꝛ neceſſariū eſt eis vinum poſt cibum.

¶ Hic eſt quartus canon. qō vinū confert patientibus bāc feb. in principio rei. i. feb. principio tam vniuerſali quaꝫ particulari. vel aliter in ꝓncipio rei. i. ſincopis anteq̄ compleaſ. et ſi feb. eorū fuerint ſāguinee. i. a flate ſanguini ꝓmixto ꝛ nō multū diſtāte a natura ſanguis. Sed parū iſte ſe. ſunt ſanguinee: et proprie in ſenibus concediſ vinum. ꝛ neceſſariū eſt eis vinū nō ſolum in cibo: ſed etiā poſt cibum.

Contra. in principio materia eſt indigeſta. ergo nō competit vinuꝫ. tenet ꝓña ex determinatis ſuperius. ꝓpetit. eñ vinum materia iā aliqualiter digeſta. ¶ Scō quō ſi feb. ſint ſanguinee ꝓpetit vinū. cū tūc materia ſit calidior et feb. vehemētior. imo magis cōpetit cū flegma ē magis frigidū. ¶ Tertio quō poſt cibum ꝓpetit vinū cū ſit ꝓtra vſum oīm practicantium. licet cōcedāt vinū tēpore cibationis: nō tñ cōcedūt iter cibationes. Ben. ſuſpicaſ trāſlatorē erraſſe q: Auicen. inſequiſ Ga. in cura buiꝰ feb. text. autē Ga. xij. terapeñ. eſt iſte. Dis aquoſum vinuꝫ cōfeſtim a principio dandū eſt niſi vehemēter febricitēt qō nō vehemēter aqua cōpetit ſcōm predictam diſpoſitionē. adhuc aūt magis ſi ſenē contingeret eē. Et ſi bñ ꝓſideres textū Auic. corrīdēs deberet dicere ſi nō fuerint eorum feb. ſanguinee.

Pro horum ſolutiōe dicēdū vt arbitror qō vinū in bac febre ꝓcedi pōt intelligi ex duplici cauſa: aut ratiōe ſincopis aut ratiōe feb. et cauſe eius. ſi quidē primo modo dicendū qō quacūq̄ hora timuerimus ſincopim aut voluerimus egrū a ſincopi releuare vinū dandum ē aquoſum: aut q: aque notabiliter ꝓmixtuꝫ ſi vinoſum fuerit et debet eſſe ſubtile boni odoris aut aquoſum: q: albū ſubtile pauciferū in colore fereaque ſimile. et boc vinū maxime ꝓcediſ ſenibus: ſed magis vinoſum quā iuuenibus ꝛ cū pauciori aq̄ etiā poſt cibū ꝓcediſ eis: ſiue vt ſit potus delatiuꝰ: ſiue timore ſincopis: ſed ratiōe feb. et cāe eius ꝓcediſ vinū ad calefaciendū ſubtiliandū et digerendū materiā flegmaticā et ad reſtauradūz humidū et ſpūs qui a febre reſoluūtur. et ratione huius vinū nō ꝓpetit in principio regulariter: ſed ſolū apparēte digeſtione. et citius in maiori quātitate ꝓuenit ſenibꝰ q̄ aliis cū ſint debiliores ꝛ magis fridi indigētes maiori reſtauratiōe et bis ꝓpriemptū: imo aſſuetis ꝓpetit vinū poſt cibū: ſiue ſit potꝰ delatiuꝰ: ſiue ratiōe ẏtutis. Sed ꝙ magis ꝓpetat ſi fuerint feb. ſanguinee mihi vr̄ difficile. Iꝫ Ben. dicat ꝙ barū febriū ſanguinearuꝫ materia ē minus cruda ꝛ magis ſuſceptiua ꝓplemēti digeſtionis q̄ flā nō ſanguineū. et ratiōe buiꝰ in flate ſanguineo vinū liberꝰ cōcediſ et citius concediſ a principio ꝛ certe magis credo litterā negatiuaꝫ eſſe debere. tum ꝓpter textū Ga. tum q: patiētes banc a flate nō ſanguineo ſunt miñ apti nutriri et facilius ſincopim incurrūt a qua difficilius releuātur. Item q:miñ habēt de ſanguine ꝛ ſpiritibus quoꝝ velocī reſtauratiōe indigēt. bec aūt velocior reſtauratio maxie fit a vino. Et ex bis facilis eſt reſponſio ad rationes ante oppoſitum.

¶ Et tibi quidē neceſſariū eſt vt cōſideres pulſum habentiū hanc egritudinē ſemper et cū videris eū incipere debilitari et cadere ſubito: ciba cum pane infuſo in vino cōmixto ſi non ꝓhibet apoſtema in viſceribꝰ. Cū ergo aſſociatur ei hmōi egritudo non eſt curationi modus neq̄ fiducie locus. ſ. quando accidit hmōi alteratio in pulſu. et hec quidē cibatio eſt ex eis que neceſſaria ſunt quando vehemens fit ſincopis. verum oportet vt prohibeatur illud. Cibus autē ſuper quem fit dormitio eſt aqua ordei ſup quam nō addatur niſi cum cadit virtus. et ſi additur tūc ſit panis infuſus in iuleb aut aqua mellis.

¶ Hic ē q̄nt̄ canō. ꝙ ē neceſſariū vt obſerues pulſum ī hac egritudie et cū videris eū īcipe debilitari ꝛ cadere ſubito ciba cū pane īfuſo ī vino limpbato: ſed nō pbibꝫ apa ītriſecū. ſcō dicit ꝙ cū feb. ſincopali aſſociaſ apa nō, eſt modus curationis quo. ſ. ꝓducaſ ad ſalutē nec fiducie locꝰ. ꝛ maxime q̄n accidit bec alteratio ī pulſu. ſ. debilitas cū caſu etꝰ: tertio dicit ꝙ bec cibatio. ſ. ex pane īfuſo ī vino ē neceſſaria q̄n fit vehemēs ſincopis. vel oꝫ vt pbibeaſ illud. ſ. ſincopis: ne veniat: vel pbibeaſ illō. ſ. apa. q̄rto ꝙ cibꝰ ſup quē dormiet ē aq̄ ordei. i. ptiſana: ſup quē cibū nō addiſ niſi cū ē timor caſꝰ ẏtutis. ꝛ ſi addaſ nō timēdo caſū ẏtutis ē panis īfuſus ī iuleb aut in aq̄ mellis q̄ ē pluris nutrimēti q̄ ptiſana ordeacea. Sꝫ ſi timereſ caſꝰ ẏtutis dareſ panis īfuſus ī vio ſicut dcm̄ ē. ¶ Motādū ꝙ ratiōe ſincopis dat cibū magis ꝛ velociꝰ reſtaurātē q̄ ratiōe feb. et ſup cibo q̄ daſ ratiōe ſincopis nō cōcedit ſomnū: q: patiētes p̄cipiūſ vigilare ꝛ dimittere locutionē. xj. tertij. Sꝫ ſup cibo q̄ daſ ratiōe feb. et cā eiꝰ deberet dormire ꝛ nō ē tāti neq̄ ita velocis nutrimēti reſpectu quātitatis ſue quāuis abſolute debeat eſſe pluris nutrimenti.

Dubitatur vtrum in cura ſincopalis buiꝰmoroſe medicus debeat eſſe contentus fricationibus et dieta tenui. ſ. ptiſana ordeacea et pane infuſo in iuleb vel aqua mellis vſq̄ ad plures dies. videſ ꝙ ſic. per Gal. et Auic. Item quia cibatio auget materiā. vt ſupra dixit. ¶ In contrariū eſt Aleräder in ca. de feb. ſincopali cū plenitudine. vbi ꝓtra Gal. per intentionē dicit. Neſcio quid paſſus ſit Gal. q̄ ſic ordinauit ꝛc. et dicit rem male ſibi ſucceſſiſſe cū tali modo curationis nec potuiſſe boiem a morte euadere cū tali modo curationis. ideo nō videſ qō virtꝰ poſſit eē tam fortis q̄ īmēſuratas fricatiōes ſuſtineat ſine cibo. Item ſuadet moderatius oportere fricari q̄ Ga. precipiat et nō ita tenuiter dietari. ¶ Dicendum flegma faciens hmōi feb. eſſe duplex. qō daꝫ malignū ineptū tēpore neceſſitatis in ſanguineꝫ cōuerti neq̄ nutrire. qō dā minus malignū aptuꝫ in ſanguinē cōuerti tēpore abſtinētie. et cōſequēter aptū nutrire. In primo caſu dieta nō debet eē multū tenuis. imo opus eſt exhibere aquā carnis et ſimilia: ne virtus in paruo tēpore deficiat. et in boc Alexāder bene ſentit. Sed in ſcō caſu debet eſſe tenuis ſicut p̄cipit Auicē. ꝛ Gal. vt natura nō occupata

Alexande ꝛ Galen

occupata conuertens se ad hoc flegma ipsum in sanguinē ꝓuertat deficiēte cibo.et i hoc bene sen tit Auicen.et Gal'.Fricatiões aūt quāte debeant esse ostendetur quando ordinabo curam . licet de hoc in parte dictum sit.

¶Et balneū quidem est de rebus nocibi lioribus istis ⁊ calm et frigidū valde ex ae re.cū calido em̄ non fit securitas de cursu humorū ad pulmonē et ad cor et ad cere brum.et frigidū prohibet digestionē eius et addit in opilationem eius.

¶Sextus canon.qō balneuz aereum. tu supple et igneum est ex rebus maxime nocentibus.calidum enim liq̄facit materias et ad pulmonē cor et cere brum fluere facit. frigidum vero prohibet dige stionem humoris et opilat.

¶Qō si fuerit in ea humor colericus ali quis tunc si facilis est vomitus et leniatur est iuuatiuus valde et ad vltimū melius est vt assidue proficiat in ea.

¶Hic ponit curā feb.sincopalis a plenitudine co lere.d.q; si facilis est vomitus natura tentāte ad iuuetur.et similiter cōfert facilis ventris lenitio.

¶Sed in summa melius est vt assidue ꝓficiat in ea minorando materiā nūc cū vomitu natura ten tante nūc leniendo ventrē cū clisteribus aut solu tiuis lenibus nō agitātibus materiā: nunc cū fri cationib⁹ que debēt esse leuiores quā in sincopali flegmatica.¶Cura eius exigit intentiones supi⁹ positas.in hac habende sunt intētiões de quibus supius in feb.flegmatica. ¶Quātū ad primā in tentionē dicta debet esse magis tenuis: qr ipa nō est acutior ⁊ pendet a multa materia:de qua time mus velocē mortem.vnde vsq; ad septimū:in quo tēpore est maior timor:quā in tempore sequēti:qr materia est magis cruda: sufficit ptisana ordea cea:sed tempore nostro in brodio pulli aut panis infusus in iuleb aut aqua mellis: vinū nō compe tit hoc tēpore regulariter:sed solum ad prohiben dum sincopim aut reuocandū a sincopi: sed debet esse aquosum vt dictum est in textu. Aut sit medio criter vinosum:et notabiliter cū aqua ꝑmixtū: et detur in pauca quātitate. Habe tamē menti vt di ctū fuit q; si flegma est valde malignū nō aptū nu trire oportet magis ingrossare dietā ⁊ dare aquā carnis contussum et similia. Quādo autē est aptū nutrire:seruaꝫ dieta magis tenuis iam dicta. cuz autem securi sumus a sincopi ꝓcedat sicut in alijs flegmaticis. et cibetur tēpore maioris q̄etis som nus debet esse longus.i.septē aut octo horarum: et hora maioris quietis:et quando non timeꝫ sin copis:qui timor est magis a principio vsq; ad me dium augmenti:motus non conuenit:sed fricatio nes non cōtinue:sed iterate incipiendo a leuiori bus et procedendo ad fortiores. et conueniunt in quocūq; tēpore particulari et vniuersali. ¶Lenti tio ventris iuxta scōam intentionez est conueniēs cum clisteribus incipiendo a leniorib⁹ et proce dendo ad fortiora.Sed solutiua ore sumenda ꝑm plurimū sunt vitanda durante sincopis timore.

Sed deinde procedatur sicut in alijs flegmaticis: propterea vomitus multum timendus est. agitat em̄ materias nisi fit facilis.¶Flebotbomiā iuxta tertiam intentionem credo rarius conuenire.ali quando conuenit in illa : cuius flegma est permi ctum sanguini et.in tēpore maioris quietis ipo ia cente supino et semp̄ sumente ea q̄ prohibent sin copim.vnde medicus sit semp̄ presens. ¶Dige stio iuxta quartā intentionē fiat cū incisiuis subti liat iuis et abstergentibus.postea cū magis ape rientibus et prouocantibus sicut dictum est in cu ra flegmatice:sed omnia sint facilia ne agitent ni mis et causent sincopim.accipiātur ergo illa que ponūtur i textu ex iam dictis in cura flatice eligā tur leniora et magis cordialia materie proprie.

¶Euacuatio iuxta quintā intentionem sit facilis nō agitans materias notabiliter:sed tm̄ educens et detur tali hora vt venter soluatur in maiori q̄e te:et nō surgat ad assellam:et sit contētus solis cli steribus.postea cuz est securus a sincopi soluatur sicut in ceteris flaticis.¶Vomitus iuxta sextā in tentionē cauendus ē nisi fiat faciliter:et fiat in ho ra maioris quietis.Idem dico de ꝓuocatione su doris et vrine iuxta septimā et octauam intentio nem que fiat cum clisteribus lenibus non agitan tibus nimis dictis in cura flegmatice. ¶Sed in confortatione membroꝝ et ꝑprie stomachi et cor dis sollicite attendatur iuxta nonā intentionem ¶Item iuxta vltimā intentionē subueniatur acci dentibus scōm exigentiā et ꝑprie sincopi.Sed in sincopali humorosa colerica audacius ꝓcedēduz est ad lenitionem et vomitū et aliqualem materie proprie euacuationē quā in flegmatica: cū colera facilius educatur:et cū minori agitatiōe quā fleg ma.dieta similiter precipienda est sicut in flegma tica:sed declinet ad magis frigidum:et vinum est magis limpbandum . et fricationes debent esse leniores.

¶De cura feb.cum sincopi. Capitulum.lxj.

Oportet vt emplastret pect⁹ eius cū sandalis.et aqua rosa. et viui ficetur cū cibo paulatim.et sit ci bus eius sicut panis de sila infu sus in aqua granatorū infrigidata si desi derat ipsum.et similiter in aqua de fructi bus.si autē indigetur a virtutē almusosat factis ex pullis cum aceto et aqua agreste et oleribus frigidis et ꝑprie coriādro erit iuuamentū in hoc si exhibeatur.

¶Hic pōit curā feb. sincopal' minute.d.oportere epithimari pect⁹ cū sandal' et aq̄.ros.℞. sandalo rū oiz añ.z.ſ.aq̄ ro.ʒ.iiij.bis potes addere spodij z.ſ.cāphore.gra.ij.aceti.ʒ.ſ.ad cordis ꝓfortatio nē et refrigerū.et si vis magis būectare adde de aq̄ violaꝝ ⁊ nenufaris.Et si vis addere aliq̄d cali dum iuxta canonē:pone aliq̄d vini odoriferi et vi ulficeꝫ cū cibo paulatim exhibēdo ⁊ parū ꝑ vice q̄ fit.sicut panis de sila.i.optima farina frumēti ifu sus i aq̄ granatoꝝ ifrigidata actu si appetit illud. sil' infusus in aq̄ de fructib⁹ sicut pomorū pirorū angurie ⁊ sil'ū. Si aūt ad restaurādū et vigorāduz ℞tutē idigeret almusosat.i.cibis acetoꝫ factis cū pullis cū aceto ⁊ aq̄ aggreste ⁊ olerib⁹ fridis ⁊ ꝑ prie coriādro qō cordiale erit iuuatiuū: et hic itel ligit galatinā et sil'ia . ¶Cura but⁹ exigit itētiões superius positas in cura tertiane ꝓtinue:sed com plēde sunt cū his q̄ resistūt venenositati ⁊ maligne putredini ⁊ sunt ꝓfortatiua cordis ⁊ spūum de q̄b⁹ i de pestilētiali.¶Pria itētio.ſ.regimi sex rez declt net ad fridū et būidū.⁊ hi sūt sepe cogēdi cōedere exhibēdo paꝫ ꝑ vice.⁊ cibi sint acetosi.¶Scōa itē tio.ſ.lenitio vētriz ꝓpleꝫ cū clisterib⁹ ⁊ cū lenitēt ib⁹ exhibit' sicut cū mana ⁊ cassi.aut ō coctiōe prunoꝝ ⁊ tamarindoꝝ.⁊ hec fiāt i die ⁊ hora maioris q̄etis.

¶ Tertia intentio.s.fl'omia nō concedit̃ in hac: quia sunt corpa colerica exā ; uia. et etiaz timore syncopis nam fl'omia multotiens ducit ad syncopim. ¶ Quarta intētio.s. digestio ꝑpletur cū actu et potētia frigidis.s. cuz syzupo acetositatis citri orizacbara cū aqua endiuie acetose nenufaris et similibus extinguētibus caliditatē fe. que calidi; tas debet extingui oībus sex modis dictis in regi mine feb.acutaꝝ:maxime epitbimādo corpus cū frigidis cordialibus de q̄bus in textu. boc tamen raro accidit. C̄ouenit por aque frig.nisi sint cor; pora extenuata. ¶ Quinta itētio.s.euacuatio ma; terie ppzie cōplēda est in die et bora matoris q̄; tis cū māna aut cassia addēdo reubar. et distēpe; retur cū aqua decoctionis prunoz et tamarindo rū et vitex scamonea et alia exoluētia et non sur; gat ad assellam. ¶ Prouocatio vomitus nisi sit fa cilis ꝛ natura tētante vitanda est. ¶ Sed fiat ꝓuo catio sudoris cū aq̄ ordei maxime natura tētante. Membra nobilia cōfortētur:sed maxime cor et sto; machus cū interius ꝛ exterius applicitis. ¶ Cor; rigantur accidētia diligenter:sed maxie syncopis ꝓbibendo ipsam et releuatio ab ipa cū asperiōe aque frigide bonis odoribus et ꝓbibendo egrū a motu et cum exbibitione vini aquosi aut alterius optime limpbati et oībus ingenijs polibus.et in bac et in similib' valde acutis medicus debet esse semp presens et frequēter tangere pulsum ꝛ aspi cere faciem.et cum viderit debilitari et cadere aut cum viderit ipsum pallefieri releuet ipsuz modis tam dictis et alta voce ipsum vocando.

¶ Regimen nocturne et diurne. Cap.lxij.

REgimen ambarum earum est re gimen flegmaticarum: neqz est diuersitas in eis.

¶ Regimen autē ambarū est regimen flegmaticaruz nec est diuersitas in eis. quare pro regimine recurre ad capitulū flegmatice.

¶ De quartana periodica. Cap.lxiij.

QUrimum quartana est ꝑiodica et minoratur casus quartane in; separabilis.

¶ Primo bic agit de quartana.scōo de febribus eis annexis.scōa ibi.(Et nomiaꝝ pitba mos.)prima in tres.in prima ponit diuersitates ꝛ causas q̄rtane.scōo signa.tertio curaz.scōa ibi. (Sunt quia q̄rtana.)tertia ibi.(C̄ōsidereꝝ.) ꝑmū capitulum in quatuor diuidit partes. in ꝑma po; nit diuisionē ꝯ in suos modos.in scōa pōit suas causas.in tertia ponit modū consecutionis ei' ad alias feb.in quarta ostēdit que est saluior et q̄ mi nus salua.scōa ibi.(Causeꝝo.)tertia ibi.(Et plu rimū quidē.)q̄rta ibi. (Et saluior.) In prima pte dicit ꝙ quartana est periodica ꝑm plurimū.i.in; terpolata.raro autē accidit quartana ꝓtinua.bu ius aūt causa ē:quia būor melācolicus et paucus et multus est ineptus putredini. C̄ū ergo colligit intra venas anteq̄ putreat expellitur a natura ex; tra venas.

Ebamperius. Quartana fe; bris vt plurimū nō statim a ꝑri mo cū rigore in uadit: sed q̄nq̄ ex alijs ex boc lapsus est ab er rantibus:ꝛ que sine ordie dicū; tur:in banc ꝓce denti aūt gigni tur rigor: seni' aūt languētib' nō est cōpūcta et vellicata cu; te:ficut fit i ter tianis: sed refri geratis:et vebe menter ꝑturba tis ad ossa vsq̄: ita nāq̄ audias q̄ ab ea tenean tur febri dicere: vt ossa quati: et caro tota videa tur: pulsus aūt exigui et bebe;

CAuse vero quartane sunt ea que gene rant melancoliam postea putrefaciunt eā et tu iam sciuisti totum illud. et sciuisti qō melancolia alia est que est fex sanguinis. ꝛ alia est que est adustio eius et cinis humo; rum. Et sciuisti qō de illa est sanguinea et de illa est flegmatica et de illa est colerica. et de illa est adustio ipsius melancolie na; turalis.et estimauerunt quidam hominuz qō quartana non generatur ex melanco; lia naturali:quoniam ipsa nō putrefit. Et huius quidem sermo nō oportet vt auscul tetur:immo de proprietatibus omnis hu; miditatis est vt putrefiat quāuis rarificeꝝ in preparatione.

¶ In hac secunda parte dicit qō cause quartane sunt ea que generant melancoliā. postea putrefa ciunt eam.et tu iam sciuisti totum illud:q: causas melancolie sciuisti prima primi.doctrina quarta. cap.de generatione humorum. Causas vero pu; tredinis sciuisti tractatu scōo.cap. ꝑmo hui' fen. scōo dicit sciuisti qō melācolia alia est que est fex sanguinis que supple est melancolia naturalis ꝛ alia generatur per adustionem et est fex alioz hu moz. Et sciuisti qō de illa melancolia adusta ali; qua est q̄ est sanguinea.i.genita ꝑ adustionē san; guinis.aliqua flegmatica:aliqua colerica et aliq̄ genita per adustionem melancolie naturalis. ita ꝙ ex bis est vna melancolia naturalis. reliq̄ qua; tuor sunt melancolie aduste genite per adustionē sanguinis flegmatis colere ꝛ melancolie natura; lis.tertio dicit qō estimauerūt quidā ꝙ quartana non generatur de melancolia naturali: quoniam ipsa nō putrefit sed iste sermo non est audiendus immo de proprietate omnis humoris est vt putre fiat quāuis rarificetur in preparatione.i.quāuis sit minus alijs humoribus putrere parata. vnde rarius ceteris putrefit.

CEt plurimum quidem euenit in succes; sione egritudinis febrium diuersarum pu; tridarum propter diuersitatem humorum ex quibus generantur:ex quorum putrefa ctione cum adduntur et non euacuantur multiplicatur melancolia:deinde cum pu; trefit est quartana.

¶ In hac parte ponit modum successionis ei' ad alias feb.d.eam plurimum alijs febrib' putredi; nis succedere ꝑpter diuersitates humoꝝ ex quib' et ex quoꝝ putredine generantur.nam cum humo res illi diuersi adunantur et nō euacuantur multi plicatur melācolia:deinde cum putrefit est quar; tana. Ex quibus primo collige qō non omne qō generatur ex putrido est putridum. Nam melāco; lia generatur ex putredine humoꝝ: que tamen nō ē putrida. licet forte postea putrefiat.et bec dicta Auicen.sunt accepta a Gal'.tertio pronosticorū super illo verbo.febres inordinate vagātibus in quartanam perficiunt.

CEt multotiēs quidem accidit succes sione splenis.et cum hoc ipsa scōm plurimuz non euacuatur ex dolore splenis aut duri; tie eius.

¶ Secūdo dicit qō multotiens succedit nocumen to splenis.et cū boc scōm plurimū associatur do; lor aut mollitiei.nam cum melancolia multipli; catur splen frequenter eā impletur.

CEt saluior quartana est illa que nō acci dit ab apostemate splenis aut alijs:aut cū qua non est apostema splenis. Quartana enim que euēit ab apostemate splenis:aut cum qua est apostema splenis: multotiens

perducit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

perducit ad ydropisim et perniciem.

¶ In hac parte dicit q̄ salutor quartana est q̄ non accidit ab apostemate. s. splenis aut egritudinib⁹ alijs et⁹ et cū qua nō est timor splenis. quartana eñ que venit ab apostemate splenis: aut cū qua ē apostema splenis: licet nō pendeat ab ipso multotiens ducit ad ydropisim et mortem. vt patet in xiiij. tertij. cap. de ydropisi. facit eñ errare digestiuā epatis infrigidando ipsum superflue. aut non debite mundificando superfluitatem melancolicam ab eo.

¶ Et quartana q̄ salua est liberat ab egritudinib⁹ malis melancolicis sicut melācolia et epilensia. ⁊ in ea est securitas a spasmo. quoniam humor est siccus.

¶ Secūdo dicit q̄ quartana que est salua liberat ab egritudinibus melācolicis malis sicut est melancolia epilia et in ea est securitas a spasmo qñ humor faciens eam est siccus.

¶ Et ſm plurimum est egritudo salua. et quādo non accidit in ea error nō addit supra annū. et quādoq̄ perdurat. xij. annis. et quod est infra eos.

¶ Tertio dicit qō quartana scōm plurimū est egritudo salubris. et quando nō erratur in curatione nō transit annū. et qñq̄ durat. xij. annis: et qō est infra eos supple. xij. annos. supple ex errore regiminis et etiā ex causa intrinseca ppter cōplexionem superfluam melancolicā et ppter duritiē splenis.

¶ Et que ex ea longa ē perducit ad ydropisim. et scias quod autūnus est inimicus quartane.

¶ Quarto dicit qō quando plongat aliqñ ducit ad ydropisim. Ultimo dicit q̄ autūnus est inimicus quartane. i. patientibus quartanā: faciens fouens et augēs ipsam. multiplicātur eñ in eis humores melācolici cū fit facta adustio in hūoribus ex estate p̄cedēte. et postea ꝓhibita transpiratiōe autumni frigiditate: et debilitata ☉tute ppter eius varietatē vapores retēti faciūt hūores illos melācolicos putrere. ¶ Sed pro declaratiōe scōi dicti nota qō quartana liberat a melancolia epilensia et spasmo et similib⁹ passiōib⁹ cerebri et neruoꝝ hūidis et etiā p̄seruat ab eis. q: humor a quo pendet est siccus bis passiōibus humidis cōtrarius. secūdo quia calefaciendo et exiccando mēbrorum humiditates superfluas exiccat et resoluit: a q̄b⁹ scōm plurimū pēdēt hmōi passiōes. et tertio propter rigorē accidentē in p̄ncipio paroxismoꝝ bulus feb. et rigorē accidentē in fine earū barū passionū materie excutiunt. Sed q̄ liberet a melancolia est difficilius cū pendeat a ficcitate et humore melancolico. vnde per quartanā deberet crescere et augeri. Sed mihi videt dicendū q̄ per putredinem humoris melācolici a quo pendet quartana paulatim humor faciens melancoliā consumitur et finitur. Itē per rigorem et sudorem excutitur: et hic humor educitur a mēbris in q̄bus cōtinetur et sic cessant passiones procedētes ab ipso.

¶ Signa. Capitulum. lxiiij.

Sant q̄ quartana incipit i p̄mis cū frigore paruo. deinde incipit frigus eius addi: postea minoratur parū apud statū sicut in flegmate. Cūq̄ calefit corpus nō est caliditas vehemēs. lz sit maior et magis apparēs q̄ illa q̄ est in flatica. Ipa eñ cū difficultate sua et inflāmatiōe nō inflāmatur inflāmatiōe de qua curat sicut ignis in lignis grossis. et nō cōprehēdit sup corpus totū. imo est illic calitas cū horripilatione. et cā in hoc ē grossitudo hūoris. Et ē cū frigore et aliquātulo dolore quasi frangat ossa. et est illic cōtractio ppter quā stridēt dentes. verū nō sicut i flatica quapropter p̄ducit illud ad debilitatē visus. verūz lenitur apud digestionē. qñ malitia minoratur sicut fuit in principio parūper.

¶ Primo ponit signa cōia ārtane. scō pōit signa distinguētia causas quartane. tertio quedā signa specialia sumpta a pulsu ⁊ vrina et alijs. scōa ibi. (Et illi⁹ qui ē.) tertia ibi. (Et pulsus quidē.) p̀ma in q̄tuor sicut q̄tuor sunt signoꝝ spēs: ⁊ cū hoc ponit i fine duos canones. scōa ibi. (Et de signis ārtane.) tertia ibi. (Et de signis quartane.) ārta ibi. (Et p̄odus.) can. ponit ibi. (Et multotiēs.) p̀mū genus signoꝝ sumitur a natura sui typi q̄ ārtana incipit in p̀mis cū frigore paruo. deinde frigus addit in eodē p̄ximo. postea frigus minorat parū apō. i. ☉sus statū. et hec mīoratio ē in fine p̀ncipij: sicut etiā fit in flatica. Assimilant eñ flatica ⁊ ārtana. q: in vtraq̄ frigus ē positiuū magis q̄ ex fuga caloris interius et in vtraq̄ frigus est magnū ⁊ longe duratiōis. q: ambe materie sunt tardi motus ad mēbra sensibilia et tarde inflāmatiōis: ita vt in vtraq̄ p̀nciptū augmentū status et declinatio frigoris possint distingui.

Est tamen dubiū in q̄ istaꝝ sit maius frigus. q: ex vna pte vī maī⁹ frigus esse in flatica. q: flā ē fridius. et ex altera pte i melica. q: frigus in melācolica est iunctū ficcitati q̄ facit ipsum actiuius. Credo tamen q̄ maius sit in flatica. q: aq̄ magis infrigidat q̄ terra. possunt tamen sermones isti referri ad principium vle vt dicat q̄ frigus p̀moꝝ poxismoꝝ est parū. q: materia tarde mouet cū sit cruda. deinde sicut i augmēto et statu incipit addi. q: materia magis digesta magis velocit mouet. aut q: poxismi eoꝝ pendēt a pīi materia. postea mīorat apō. i. p⁹ statū. s. i declinatiōe: q: mīorata ē materia. ¶ Scōo dicit q̄ cū corp⁹ calefit nō est calitas magna. s. sicut calliditas tertiane. lz sit maior et magis apparēs q̄ in flatica. ipsa eñ. s. ārtana cuz difficultate sua et inflāmatiōe nō inflāmat inflāmatione notabili sicut ignis in lignis grossis et nō cōprehēdit totum corpus subito: imo est calliditas illic. s. in interioꝝ⁹. s. cū horripilatiōe. s. frigore in extremis. q. d. ārtana insensibiliter p̄cedit de frigore ad calorē pp hūoris grossitiē q̄ difficulter calefit ⁊ inflāmat. ideo subdit q̄ est cū frigore et aliquātulo dolore q̄si ossiū ꝛfractio. et forte q: nutrimētū circa ossa est multū euenit cōmotionē ibi fieri de p̄prietate melācolici humoris. Et quia vapores a melancolia surgētes grossi et ficci causant quēdā malum sensum in musculis ⁊ pānniculis q̄ sunt circa ossa. vnde apparet eis quod ossa sint cōfracta. hunc autem sensum confractionis non faceret vapor flegmaticus: quia est leuis in comparatione ad melancolicum et est illic contractio in musculis mandibularum per quam stridēt dentes. stridor eñ vētium fit contractione siue quodam

ſpaſmo muſcłoꝝ mādibulaꝝ.vapores itaq; groſſi melācolici faciāt boc.nō ſic flegmatici: cū non ſint tāte groſſitiei et ſiccitatis.Et ideo ſubdit: nō ſicut in flegmatica. ¶Pro quo ſciendū qō duplex eſt ſtridor dentiū.ſiue conſequaꝫ concuſſionē eoꝝ adinuicē qualis accidit in rigētibus.ſiue ꝓſequaꝫ eoꝝ ꝓfricationē pōt dici ſtridor. Quidam ꝓprie ſumptus.et ē ſtridor ille q̄ cōſequiꝫ cōfricationē dentiū.ſtridor aūt cōiter ſumptus poteſt cōſequi oēm febrem facientē rigere.ſ.colericā flegmaticā melācolicā vt ſuperius fuit decłatū de intentiōe Auī.et Gał.colericā facere intenſiorem rigorē q̄ flegmaticā aut melancolicā:licet breuiorē:qō tamen nō placet Auer.Quartana vero iuxta mentē auctoꝝ et vt dictat experiētia facit intenſiorem et prolixiorē rigorem quā flegmatica. et ſic facit maiorez ſtridorē quā flegmatica. ſed de boc ſtridore nō eſt ſermo bic. Sed bic eſt ſermo de ſtridore ꝓprie ſumpto qui cōſequiꝫ confricationē dentiuz: et bic appropriatur quartane. q; būoꝝ melācolici coꝝ vapor terreſtris ſiccus et ſtipticus mouet pāniculos lacertoꝝ et neruos ad quādam inſpiſſationē et cōpreſſionē cōtinuā notabili tpe: qō non facit vapor alterius būoris.niſi participet de materia melācolica.fiat ergo mādibularū cōtractio cōfricando dentes adinuicē. ſed flegma.nō facit boc ꝓpter ſuā būiditatē lenientē.Colera vero nō facit boc:q; licet vapores ſui ſint ſicci: non tamen ſunt groſſi:neq; ſtiptici potētes facere cōtractionem muſculoꝝ mouentium mandibulas: et ꝓducit illud.ſ.cōtractio talis.et cauſa ſua q̄ eſt malus motus in muſculis tēporalibus ad debilitatē viſus cōitate eoꝝ ad cerebrū et neruos obticos. vel ꝓpter cōitatē mandibule ſuperioris et dentiuz confricantiū partiꝫ oculi. verū leuiter.ſ.frigus apud digeſtionez.i.materia calefacta. et maxime verificatur de frigore ſequente frigiditatē materie:q; per digeſtionē calefit.non aūt verificaꝫ de frigore ſequente reuocationē caloris intus. vel lenitur contractio dentiū. q; materia melica digeſta non ē ita terreſtris ſtiptica.et ideo nō facit tantum aut ita verum ſtridorē.ideo dicit: qm̄ malitia minoratur parū ꝓ reſpectu eius qō fuit in principio.ſ.malitia ſui frigoris et malitia ſue ſtipticitatis.Dicit aūt parūper.q; digeſtio melie nō omnino rectificat materie frigiditatē neq; terreſtreitatem aut ponticitatem.¶Cōtra ſequitur q̄ in ſtatu vłi debet eſſe minus frigus quā in ꝓncipio cōtra ſuperius determinata.et ſiłr debet eē minor ſtridor dentiū contra experientiā.¶Reſpōdeꝫ duplex eē frigus.vnū frigus ſequēs frigiditatem materie. aliud ſequēs velocē motū eius ſupra mēbra ſenſibilia aut maiorē quātitatē eius. primū frigus eſt maius in principio.q; materia eſt frigidior ſcōm maiꝝ in ſtatu.q; materia ſubtiliata velociꝫ mouet. ⁊ forte eſt pluris quātitatis. Similiter duplex eſt ſtridor.vnus ſequens materie terreſtreitatē ⁊ ponticitatem.⁊ bic eſt maior a principio. alius ſeq̄ns motum velociorem aut forte maiorem quātitatē. et bic eſt maior in ſtatu.

¶Et de ſignis quartane ſunt cauſe eiꝫ antecedentes ex feb.que prolongate fuerunt. et ex ſplene aut dolore.

¶Dic ponēs ſcōm genus ſignoꝝ dī.qō de ſignis quartane ſunt febres antecedentes prolōgate ⁊c. groſſities ſplenis aut dolor eius.

¶Et de ſignis quartane etiā ſunt diſpoſitio cōpłonis et ſignificationes melancolie:et etas:et tēpus: cibus et forma et conſuetudo:et que ſunt hīs ſimilia.

¶Tertium genus ſignoꝝ cōpło ſupple melancolica ⁊ ſigna dominij melie et etas.ſ.pmi ſenij.⁊ tēpus.ſ.autūnus.et cibus.ſ.melācolicus.⁊ forma quia macilenta cum fuſcedine.et cōſuetudo.ſ.patiendi quartanam.⁊ ſimilia.ſ.ars multiplicatiua melancolie adurendo humores.

¶Et periodus eius eſt.xxuij.horarum.

¶Quartū genꝰ ſignoꝝ eſt paroxiſmꝰ.xxuij.horaꝝ

¶Et multotiens eſt feb.tertiana in eſtate quidem.et fit quartana in hyeme.

¶Dic ponit canones.quorum primus eſt.multotiens fit feb.tertiana in eſtate et quartana in hyeme humoribus colericis aduſtis et per calorē eſtatis in melācoliā conuerſis. poſtea putrefactis in hyeme.i.in tempore frigido opilante poros et retinente vapores qui retēti ſunt cauſa putredinis illius melancolie que eſt genita per aduſtionem.

¶Et multotiēs perducūt febres diuerſe ad feb. permixtas in quibꝰ non eſt ordo ꝓpter diuerſitatem reſidui humoꝝ remanētium poſt feb.Cū ergo ſtatus cōfirmatur ſcōm cinereitatis additionē confirmatur ſuper quartanam.

¶Secūdus canon. multotiēs febres diuerſe adinuicem cōpoſite ſicut due tertiane aut emitritꝰ et ſimiles perducunt ad febres permixtas in quibus non eſt ordo. quia paroxiſmi cōfunduntur dimittētes ordinem ſuū ꝓpter diuerſitatē reſidui būoris retēti poſt febres.quia quādo febres preceſſerūt adurūtur humores non equaliter ſcōm variationem earū diſpoſitionum. propterea cōfunduntur paroxiſmi.Cum ergo ſtant et continuaꝫ ſcōm additionē cinereitatis. q; ſunt verſi in melācoliā tunc confirmaꝫ ſup quartanā et facīt quartanā cū prius feciſſent feb.inordinate vagātes.et iſte eſt ſermo Hyp.iij.pronoſticoꝝ.ibi.Febres inordinate.⁊c.Et ibi dicit Galenus.Cum ergo eq̄tur egritudo in omnibus venis cū victoria colere nigre accidit tunc febris quartana.

¶Et illius quidē que eſt a flegmate aduſto ſunt paroxiſmi longiores. et accidit eis frigus ſcōm plus ſucceſſiōe aſſiduationis. et eſt ſudor tardior.et vrina groſſior et duricies veuarū minor. et fit ſcōm plurimum ſucceſſione febrīū flegmaticarū.Et illam q̄ eſt a ſanguie aduſto antecedunt ſigna ſanguinis et feb.eius et rubedo vrine.et ſignificant ipſam forma et etas et tēpus.et fortaſſe erit poſt feb.ſanguineas.⁊ in illa q̄ eſt a colera aduſta eſt pulſus vehemētioris velocitatis et frequentie.⁊ incipit cum horripilatione ⁊ frigore in carne et ſiti ⁊ ſudore. Et quādoq; fit ira et ſudor et inflāmatio ⁊ ſignificant ipſam forma tempus et etas: ⁊ quandoq; ſignificant ipſam q̄ ipſa fit ſucceſſione febrium colericarum.

¶In parte preſenti ponit ſigna ſpecierum quartane et primo quartane flegmatice dī.qō illius q̄ fit a melancolia genita per aduſtionem flegmatis ſunt paroxiſmi longiores.quia propter viſcoſitatem flegmaticam tardatur reſolutio in cinerītio materie

tio materie paroxismantis. secundo frigus in ꝓn cipio paroxismorum diutius durat: eo quod tar de inflammatur materia propter grossitiem me lancolicam et est sudor tardior propter eandem causam vrina grossior etiã quã in quartana a me lancolia naturali. q; ratione bũiditatis flegma tice est aptũ magis dissolui cũ vrina. et ratiõe vi scositatis magis remanet fe. cum permixta. pro pterea vrina magis ingrossatur. Melancolia au tem naturalis licet sit grossior nõ ẽ tamẽ ita apta dissolui nec etiã cum eo remanere ꝑmixta. sed po tius sua grauitate terrea petit fundũ. et est duri ties arteriarũ minor. et succedit scõm plurimũ fe bribus flegmaticis. Signa sanguinee. i. que fit ꝑ adustionẽ sanguinis rubedo vrine. Itẽ significãt ipsam forma ⁊ habitudo carnosa cum colore ru beo. tẽpus. s. ver etas adolescẽtie et aliquãdo se quitur febrẽ sanguineã. Signa colerice sunt pul sus multũ velox et frequens et magis quã in cete ris. non tamen maior quã in sanguinea. et paro xismi incipiunt cum horripilatione: imo et frigo re ⁊ rigore ꝑpter fugã caloris intus et siti et sudo re citius festinãte quã in ceteris. et quãdoq; adest furor ira inflãmatio. et significat ipsam forma. s. macilenta cũ colore citrino etas. s. iuuẽtutis et tẽ pus. s. estiuum. Item succedit fe. colericis. Hic nõ ponit signa quartane melãcolice. q; quatuor pri ma signa generalia maxime sibi accõmodantur.

¶ Et pulsus in quartana ẽ declinis ad du ritiẽ propter siccitatẽ hũoris. Ipse enim tra hitur ad interiora. quasi ipse esset pulsus se nis et ad equalitatẽ dum nõ mouetur. et si moueatur diuersificatur pulsus valde pro pter grossitudinẽ superfluitatis. ⁊ fit mun dificatio eius apparens apud teporem. et est significatio cõpleta super quartanam. Et multotiens accidit in ea dyastoles ine qualis et sistoles vehementis necessitatis scõm contrariũ eius quod est in tertiana. Et pulsus quidẽ quartane melior est pul su flegmatice in paruitate et frequentia. sed est similis ei in tarditate et apud ince ptionem paroxismi additur tarditas sua ⁊ frequentia. et diuersitas eius est maior di uersitate reliquarum febrium. deinde inci pit magnificari et fieri velox et frequens.

¶ Hic ponit quedã signa specialia. quia a q̃bus dam rebus specialibus sumpta. ꝑmo a pulsu. se cũdo ab vrina. tertio a sudore. quarto, a siti ⁊ aliq̃ intermisceat. partes patent. ¶ In prima parte di cit: qõ pulsus quartane vel in quartana est decli uis ad duritiem propter siccitatem melãcolie in durantis arteriã. ipse enim trahitur ad interiora q̃si sit pulsus senis. q; arteria indurata nõ potest ele uari et est declinis ad equalitatẽ quia nõ multum diuersus dum nõ mouetur. s. materia ad faciendũ paroxismũ: hoc est dũ nõ est in principio et si mo ueatur sic. s. in ꝓncipio paroxismi diuersificaꝫ pul sus valde propter grossitiẽ superfluitatis humo ris melancolici. et fit mũdificatio eius. s. quarta ne manifeste apud teporem. i. in die quietis. et in hoc differt a quartana cõtinua. ideo subdit qõ est significatio cõpleta super quartanam. s. interpo latã. et multotiens accidit in pulsu dyastoles iq̃ lis respectu dyastolis tempore sanitatis. sed fisto les est vehementis diuersitatis. sed contrariũ hu ius accidit in tertiana. ¶ Pro quo notandũ: ꝙ licꝫ in omni putrida fistoles sit velocior et maioris di uersitatis quã dyastoles iuxta dicta superius: ta men in quartana respectu tertiane plus hoc acci dit. quia humor est multũ grossius vehementer in citans ad fistolem. sed in tertiana quia humor est ardens subtilis est econtra. respectu quartane. Et pulsus quidẽ tertiane est melior. i. non est ita par uus nec ita frequens sicut pulsus flegmatice. Sꝫ dictum fuit superius in cap. de flegmatica. et est similis et in tarditate. ꝙ quãtum facit in feb. fleg matica ad tarditatem debilitas virtutis. vnde re cuperat per frequentiam tantum facit ad tardita tem pulsus in quartana minor paruitas quam in flegmatica. vnde per magnitudinẽ siue minorem paruitatem recuperat in quo deficit per velocita tem. quare ambo in velocitate equantur. et apud iceptionẽ porismi addit tarditas sua cũ freq̃ntia qui textus si volumus sequi Gal. scõo de crisi dicit quod feb. quartana cum incipit ponit pulsum ba bentis quãuis ipse sit adolescẽs scõm dispositio nem eius qui est in vltima dispositione senectutis debet sic intelligi qõ pulsus quartanarij cum in cipit est tardus et frequẽs respectu sui sani. nã tũc necessitas est pauca ꝑpter frigiditatẽ humoris et virtus est debilis quia ꝑpressa a materia grossa ⁊ arteria dura inobediens nõ potest satisfacere ne cessitati per magnitudinem et velocitatem satis facit per frequentiã. habent enim pulsum paruum et frequentem respectu ipsorũ iuuenum. Et quod hec expositio sit bona ostenditur: quia non potest intelligi quod fiat tardus ⁊ frequens respectu pul sus flegmatice. nam statim dixit quod assimi lantur in tarditate. nec potest intelligi quod fiat tardus et frequens respectu sui ipsius et in tem pore sequenti cũ statim dicat oppositũ. nec potest intelligi ꝙ sit tardus ⁊ frequens respectu colerice aut sanguinee: cũ de illis hic nõ faciat mẽtionẽ. ⁊ sic esset falsum. quare relinquitur qõ sit tardus et frequẽs respectu sui sani. nec hoc alicui debet ap parere mirabile. nam sicut fit paruus respectu sui sani in principio quartane ⁊ etiam flegmatice in quibus esset pauca necessitas. quid ꝓhibet ꝙ etiã fiat tardus et necessitati satisfaciat virtus per fre quentiã? Nam flegmatica et quartana in parui tate participantur. Hic omitto alias expositiones et multas ambages aliorũ: que magis obsunt q̃ ꝓsint. Deinde dicit qõ diuersitas eius ẽ melior di uersitate reliquar̃ febrium virtute magis oppressa a grossitie materie et instrumento magis duro et inobediente. et in hac diuersitate pulsationis ap parẽt maiores quã in flegmatica. Deinde pulsus incipit magnificari velocitari frequentari aucta necessitate et virtute nõ tantũ oppressa.

¶ Et vrina in quartana est similum horarum in priuatione digestionis propter fri gus materiei et grossitudinẽ eius: nisi apõ statum bonum. verum dispositiones eius et colores eius diuersificanꝫ. et illud ideo. quoniam melancolia generatur ex humo ribus diuersis.

¶ Hic ponit signum sumptũ ab vrina. d. qõ est si milium horarum in priuatione digestionis. i. lon go tempore indigesta propter frigus materiei et grossitiem eius nisi apud statum bonũ. i. salubrẽ. tunc enim apparet manifesta digestio. s. in augmen

to et ꝓplete in statu. Et nota qꝫ vrina in quartana non apparet modo subtilis modo grossa sicut in flegmatica. quia nō est bū̃or tāte multitudinis et viscositatis aut etherogeneitatis. ideo nō sic diffo⁹miter mouetur nūc ad opilationē nūc ad apertionē opilationū. verū dispositiōes ex parte modi sube et colo⁹is diuersificātur in vrina scōm diuersitatē specierū melācolie et supple etiā aliquādo scōm diuersitatē temporū. maio⁹ tamen vnifo⁹mitas apparet in vrina quartane quātū ad indigestionē in principio quam in flegmatica ꝓpter materiā ei⁹ esse magis ꝓfo⁹mē ⁊ vnifo⁹miter opilātē ꝙ materia flegmatice. Ite⁊ maio⁹ diuersitas apparet in vrinis quartane cum fit ex bumo⁹ibus aduſtis aut sequens feb. inordinate vagantes ꝙ in quartana de melancolia naturali ꝓpter maio⁹es diuersitates in materia illius quam in melancolia naturali.

¶ Et de signis digestionis quartane est leuitas tremo⁹is. Vrina autē in principio est alba adviriditatem decliuis cruda cui non est digestio. Et post principium diuersificatur eius dispositio ꝓpterea qꝫ plurimuꝫ melācolie est generatum ex humo⁹ibus diuersis. et est apud declinationē nigra.

¶ Hic dicit qꝫ de signis digestionis materie q̃rtane est leuitas tremo⁹is. ¶ Cōtra quia in statu q̃rtane rigo⁹ et frigus magnificanť vt̃ superius dictum fuit in ca. de tertiana de intentione Cōmenta. primo epidimiarū. et Rasis. xvj. continētis. ca. de quartana iuxta finē dicit. quod post prolongationē dierum subtrabiť bū̃o⁹ et spgiť per mēbra sensibilia et tunc est vebemens rigo⁹. et boc est bonum signum in bac febre. significat eñi finem digestionis in materia. ¶ Dicendū ꝙ digesta materia frigus et rigo⁹ sequens materie frigiditatē remittitur. quia materia frigida per digestionē calefit. sequēs autē motum materie per mēbra sensibilia augetur. et vtrūq; de facto potest contingere qꝫ aliquādo in statu materia digesta sit minoꝛ rigo⁹ et aliquando maio⁹ scōm qꝫ velocitas materie in statu plus facit ad intensionē rigo⁹is quā remissio frigiditatis ad eius remissionē aut econtra. et aliquādo rigo⁹es ꝓncipij et status erūt eq̃les: vt patet supra. Vrina aūt in principio aliquādo est alba albedine transiucente et subtilis adviriditatem decliuis cruda cui nō est digestio: q̃ oīa fiunt ꝓpter frigiditatē melie grossitiē et opilationē. vnde bec oīa maxime verificanť in quartana a melia naturali. in alijs autem factis a melācolijs aduſtis nō bec oīa ita apparēt nec tādiu. Et post principiū diuersificatur dispositio⁹ in vrina. quia colo⁹atur et ingrossatur subtiliata materia et apta opilatione: et apparent tunc maio⁹es diuersitates tam penes modū sube quā penes colo⁹es propter diuersitates melācolie: cū plm melie generētur ex bū̃o⁹ib⁹ diuersis vt dictū fuit supra. frequētius eñi fit ꝓmutādo ex alijs feb. quā incipiendo ⁊ apud declinationē est vrina eius nigra materia ꝓdigesta cū vrina expulsa. nō credo tamē per vrinam solā posse cōp⁹ebēdi quartanā ꝓpter cōuenientiā magnā quartane cū flatica in vrina ⁊ maxime in ꝓncipio. cuius opinionis maxie fuit Gilbertus anglicus ꝓmo practice ca. de q̃rtana rep̃bendēs quosdā inscios loq̃ces q̃ se ꝓfitenť cognoscere oēs egritudies p vrinā sicut mīti medici lombardi boc pe boim illusores q̃ vt aiunt oēs egritudines cognoscūtur p vrinā etiā putridā. q̃ in cū sunt ꝓsentes et oīa signa ꝓsiderant pauca cognoscūt. nā vt dicit magister Richardus oīm doctoꝛ doctissim⁹ et exptissimus aspicies garrulos ⁊ iudicio vrinaꝛ gliosos in multiloquio facundos. in ratione exiles et mutos in vrinaꝛ suo excellētissimo tractatu cui⁹ doctrinā singularē ⁊ nulli ꝓbabilē in plerisq; dicit se secutū bis x̄bis ꝓbatissimis redarguit. q̃dā garruli et arrogātes vltra metam debitam excedūt variātq; doctrinā cū regulis ꝓpria auctoritate inuētis. sed deū testo⁹ et numina celi: q⁹ nec cura nec arte de ꝓceptiōe mulieris nec de epidimia nec de q̃rtana potui inuenire cognitionē certam per vrinā solam. est eñi fallax nūci⁹ et equiuocus.

¶ Et sudo⁹ in quartana est plurimus per cōparatiōnē ad flegmaticā et nō multiplicatur per cōparationē ad alias. et sitis minoratur in hac febre nisi sit a melācolia colerica.

¶ In q̃rtana sudo⁹ ē plurim⁹ in ꝓpatiōe ad flatica: q⁹ in flatica ē maio⁹ opilatio. Ite⁊ grossities flatis et viscositas magis ꝓbibēt sudorē quā sola grossities melie. et non est mult⁹ in ꝓpatiōe ad alias. q⁹ aliaꝛ bū̃o⁹es sunt subtiliores. verū i sanguinea raro accidit sudo⁹ nisi fit cretic⁹ ⁊ silr i causone. et sitis minoratur in bac feb. in cōparatiōe ad alias ꝓter flaticā nisi pēdeat a melācolia colerica in qua sitis est maio⁹ quā in sanguinea ⁊ fo⁹te quā in certa colerica. ¶ De cura. Cap. lxv.

¶ Onsideretur in hac egritudine an sit melancolia flegmatica: aut melancolia sanguinea: aut melācolia colerica: aut melia melica. Deide rege vnamquāq; earum cum eo qꝫ ei est cōueniens de illis que dicem⁹.

¶ Hic curat q̃rtanā. ꝓmo ponit curā ei⁹ cōem tam cōtinue ꝙ interpolate ⁊ magis ꝓueniat interpolate. scōo spāliť hāc curam applicat ad ꝓtinuā. scōa ibi. (Dispō but⁹ feb.) ꝓma i duas. ꝓmo ponit curā p medicinas ⁊ dietā. scōo ꝓncipaliť ponit cibaria istis ꝓuenientia. scōa ibi. (Recti⁹.) P⁹ia i duas ꝓmo ponit vnde sumiť diuersitas in cura q̃rtane. scōo ꝓsequiť. scōa ibi (Verū in oīb⁹ spēb⁹). ¶ In ꝓma pte dicit. ꝓsidereť in cura q̃rtane an pēdeat a melia sanguinea aut a melia flatica aut a melia colica aut a melia melica. i. naťali aut gēita p aduſtionē ei⁹. deinde rege vnāquāq; eaꝛ cū eo qꝫ sibi magis ꝓuenit de illis q̃ dicem⁹. hic aūt voluit intelligi diuersitatē cure sumptā ex parte tēpo⁹ū p ea q̃ dicta sunt i ca. de flatica. ambo eñi cōicāt in boc ꝙ nō babēt admiſtrari subtiliātia et ꝓuocantia fo⁹tia nisi aliq̃liť ꝓdigesta materia. Et siliť non debem⁹ soluere regulariter nisi ꝓdigesta materia. de boc etiā aliq̃d dicet i ꝓcessu. explicauit aūt diuersificari curā scōm spēs melie. q⁹ melia magnā diuersitatē recipit i suis spēb⁹ scōm quarū diuersitatē o⁹ curā q̃rtanaꝛ diuersificari cū opo⁹teat vnius cuiuslꝫ quartane causam p⁹ius abscindere.

¶ Verū oīb⁹ speciebus suis sunt iudicia i quibus cōmunicant. et illud est qꝫ ipse minuūtur in principio. quare necesse est vt attendatur an sit sanguis dominans in ea. et proprie quando quartana est a melancolia sanguinea. tunc eñi flebotbomeť et extrabatur sanguis scōm quātitatē necessitatis

Notat.

tatis:et fortasse exigit multitudo eius vt extrahaꝫ de eo resplurima.Et quando nō est necessaria flebotomia tunc flebotomia est nociua inquantū debilitat et inquantū educit cōtrariū melancolie:ꝛ inquantuz mouet humores ad exteriora.

¶In ista parte prosequit curā.ꝛ habet tot partes quot ponit canones.ptes patebūt legēdo textum.

¶Primus canō.nō in omnibus speciebus quartane sunt iudicia in quibus cōicant:ꝛ per iudiciū intelligę aliquā determinatā noticiā aut electionem aliquid faciēdi aut omittēdi.quorū iudiciorū primum est qꝫ oēs minuātur in principio si adsint conditiones factētes necessariā esse minutionē quare in quacūqꝫ specie necesse est vt consideret an sanguis sit dominās ꝛ proprie quādo quartana est a melancolia sanguinea.tunc flebotomet ꝛ extrabatur quātitas sanguinis necessaria. et fortasse multitudo exigit vt extrahaꝫ de eo res plurima. Scōo dicit quod quādo nō est necessaria flebotomia est nociua inquantū debilitat:et inquantū educit cōtrarium melācolie.scz sanguinē qui scōm cōplexionem cōtrariaꝫ melācolie. Itē inquātum mouet humores ad exteriora. ¶Notandū quod minutio fit scōz plurimū ante alias eūones.quia est eūo magis cōis et securi? ꝛ cū minori nocumēto/ꝛ maiori iuuamēto fit in princip.quā qñ: postponiꝫ:ꝛ p principiū intelligę tēpus in quo egritudo parū proces sit.sicut exēpli gratia vsqꝫ ad tres paroxismos et fit ad minorandū et vt crescat proportio virtutis supra residuū materie.hic autem observa cōditiones sepe dictas:quod scz peccet sanguis aut melācolia cū sanguine mixta ꝛ nō sit multū distās a natura sanguinis:quod maxie cognoscit ex vrina rubea grossa:et qꝫ virtus et etas consentiūt. ¶Scōo notandū qꝫ tria nocumēta tangit quādo flebotbomatur flebotbomia nō existēte necessaria: qꝛ neqꝫ sanguis peccet:neqꝫ melācolia est sanguini mixta. Primū quia debilitat:vt ptz. ¶Scōm qꝛ melācolia ex hoc magis malignaꝫ:quia euacuat sanguinem quia melancoliā rectificat cum sit sibi cōtrarius et hoc etiam notum est.

Sed dubitatur de tertio. vtrū flebotbomia moueat hūores ad exteriora ꝛ ratione huius sit nociua. ¶Pro solutiōe huius dubij notandū quod flebotbomia alicuī? vene trabit materias a locis qui cōicāt ad ipsam et ad venas sibi propinquas. Unde cum vene que cōiter flebotbomanꝫ cōmunicēt mēbris intrinsecis ꝛ extrīsecis flebotbomia ex ipsis mēbris intrinsecis et extrīsecis trabet materias ad venas que flebotbomātur ꝛ ad venas sibi ppinqs. Ex qbus inferꝫ prio ipsam flōmiā pferre in apatibus mēbrorū exteriorū minorādo ꝛ diuertēdo materiā ex eis nisi vena flebotbomata sit pria mēbro apostemato. Ad ipm em̄ traberet materiāꝫ apa ipsum augeret maxie corpe existēte pleno. ¶Scōo sequitur ipsam nocere in morsib? venenosorū trabendo venenū interius. ¶Seqtur tertio ipsam nocere in variolis quādo p magna parte materia petiuit exteriora:et silr nocet in scabie et lepra:quorū materia p maiori pte est extra. Cū autē nōdū exiuit aut pauca optime pfert.ꝛ tō in lepra aut scabie qñ materia iā exiuit nō sunt flebotbomāde nisi vene parue per cutim sparse aut scarificādo:aut sup eis sanguisugas applicādo aut ppe.neqꝫ etiā pfert flebotbomia in veneno bibito. Trabit em̄ materias ad epar ꝛ mēbra nobilia. Cōfert aūt flebotbomia in apatibus mēbrorū intrīsecorū minorādo materiā et diuertēdo eā exteri? ad venā flebotbomatā:ꝛ cōfert in quartana qñ peccat sanguis aut melācolia est sanguini admixta:qꝛ simul cū sanguine euacuaꝫ melācolia.nocet aūt quādo nō est sanguini admixta.qꝛ mouet ipsam extra versus venā q flebotbomatur et facit ipsam magis distare a locis a qbus faciliter pōt euacuari:et cū hoc nō euacuat ipsam sed potius sanguinē qui corrigit ipam. ¶Pro quo sciendū est qꝫ melācolia p magna pte continetur in ramis vene porte.per quos deferꝫ melācolia ab epate ad splenē. Item ptineꝫ in splenem etiā in vena cbilis et in venis sibi proximis.illa scz q tranſit cū sanguine ad nutriēdū.que autem ptineꝫ in vena porte et eius ramis facile pōt expelli per meseraticas ad intestina cū meseraice oriātur a vena porte et illa que ptineꝫ in splene facile expellitꝫ ad stōm per venā q defert melancoliaz ad os stomachi ad famē excitandā ꝛ facile cū vomitu expelleꝫ. illa ꝝo que ptineꝫ in vena cbilis facile p venas emulgentes expellitꝫ ad renes et vesicā ꝛ cū vrina educitur. Propterea dicit Auicē.qꝫ vrina est nigra: quādo.s. melācolia cū vrina expellitꝫ.nunc aūt qñ fit flebotbomia melia trabitꝫ ab alijs locis ad extra ad venam q flebotbomaꝫ ꝛ ab ea nō fit facilis eius euacuatio nisi per cutim cū sudore aut insensibilr.ꝛ hec euacuatio nō est apta fieri nisi in lōgo tpe.vñ hec attractio quāuis faciat eam magis a corde distare.tamē magis nocet quā cōferat factēdo ipam elōgari a vijs ductuū. ¶Ex his facile solui pñt rationes q cōtra hunc textuz fieri psueuerūt. Utilium aūt ex dictis est quō flebotbomia materias q sunt exterius trabit intra:ꝛ que interius trabit extra: et in quibus cōferat:et in quibus noceat.

¶Et si opz vt euacueꝫ a principio de hūore faciēte fe.aliquid ad alleuiādum ꝛ mūdificandū. Illud em̄ apud digestionē est scōz qꝫ innuā ad ipm ꝛ sit post portismū per diē. ¶Hic est scōs canō de euacuatiōe cū solutiuis.d. si opz ppter multitudinē melācolie aut malignitatem eius aut ppinquitatē ad aliqō mēbrū nobile euacueꝫ a principio de hūore faciēte febrē ad alleuiandū vt virtus fiat potētior supra residuuz ꝛ ad mundificandū.scz materias cōes q in stō ꝛ intestinis cōtinētur illud.i.euacuatio illa apud digestionem.i.cū materia est manifeste aut cōplete digesta scōm qꝫ innuā ad ipm:scz tēpus in quo erit manifeste aut cōplete digesta. Scōo dicit:qꝫ illa eūo oz eē post paroxismū per diē scz in ote tertia a die paroxismi q est dies añs sequentē paroxismū. ¶Notandū qꝫ qꝛ quartana cōiter nō est morb? repletionalis sicut flegmatica debem? scōm pluri mū tardiores esse ad euacuandū in quartana qꝫ in flegmatica.ꝛ tō scōm plurimū debemus in ea expectare notabilē digōnē anteqꝫ soluam?:scz in flatica frequenter expectam? solā occultā digōnē q est in pricipio attamē in pricip.qñ materia esset multa:aut maligna aut valde nocēs mēbris nobilib? coacte solui mus in pricip.qñ apparēt occulta signa digōnis nō expectata manifesta digōne: sed hoc est rarissimū:ꝛ tunc melius est vt medicīe eligētes misceanꝫ cū medicinis lententib? sicut.ʒ.f.cas.cū.ʒ.s.sene.ꝛ.ij.gra.ʒinzi. ¶Notādū scōo pro declaratiōe scōi dicti qꝫ due sunt potissime cause quare in quartana debemus soluere die tertia a paroxismo ꝛ non die scōa. Prima qꝛ virtus debilitata exp̄cedēti paroxismo est magis pformata in die tertia qꝫ in die scōa.Scōo qꝛ materia melācolia est magis cumu

T

Scabiosi nec leprosi flebotomādi

lata in die tertia ⁊ preparata pro scõo paroxismo et magis irritans virtutẽ in die tertia quã in die secunda. ⁊ rõne huius facilius est euacuabilis.

¶ Et non oportet vt fiat prouocatio in primis cum fortitudine.

¶ Hic est tertius canõ. d. nõ oportere fieri ꝓuocationẽ. s. vrine in principio: scz cũ fortibus. nam iuxta superius dicta opz ante administrationẽ ꝓuocantium fortiũ precedere digestionẽ ⁊ notabilem minorationẽ.

¶ Et opz administrẽtur mollificãtia.

¶ Quart⁹ canõ opz vt administrent mollificãtia: idest humectantia ad materie digestionẽ.

¶ Et si tibi nõ videtur bonũ vti potiõibus administra loco earũ clisteria cõueniẽtia: sz opz vt sint lenia ⁊ nõ ꝓceditur cõfortatio eorum nisi quãdo ꝓsequit egritudo statũ.

¶ Quintus canõ. ⁊ si tibi nõ videt bonũ vti potionibus ad educendũ materias cões contẽtas in stomacho et in intestinis grossis: qz forte eger abhorret: aut nõ cõtinent educẽde nisi in intestis grossis. administra loco earũ clisteria diuretica: sed opz vt sint lenia: sed nõ cõcedit vt sint fortia nisi qñ egritudo cõsequitur statũ. i. quãdo est in statu aut ꝓpe statũ quo ad digestionẽ. ¶ Hic nota ꝙ clisteria acuta exigunt digestionẽ cura regulari. xvj. tertij cap. de cura colerice passionis.

¶ Et si medicus iam presumpserit et solutione eduxerit melancoliã in principio aliquotiens forti et prohibuit egritudinẽ penitus sed est rectum ab errore.

¶ Sextus canõ. et si medic⁹ presumpserit cõtra canones datos ab autorib⁹ ꝙ nõ dz fieri eũo in principio cũ fortib⁹ nisi materia fuerit multa aut furiosa: ⁊ solutiõe eduxerit melãcoliã aliquotiẽs solutione forti: ⁊ ꝓhibuit egritudines penit⁹. est tamẽ ipe vel opus eius rectũ ab errore. i. ab electiõe erronea nã quãuis hac vice sibi successerit: quia forte materia erat in vijs ductuũ forte in centũ casib⁹ sibi nõ succedet. potius ergo ex hac operatione vituperãdus est quã laudandus.

¶ Et oportet vt prohibeat in die paroxismi a comestiõe ⁊ ꝓcipiat ieiuniũ et ꝓhibeat ab aqua frigida illa die. Et est necessariũ in reliquis diebus vti carne taiegi aut pulli in primis taiegi vsq; ad tres vel quattuor periodos. deide pulli. tũc em̃ pullus ẽ melior.

¶ Septim⁹ canõ. oz vt ꝓhibeat in die paroxismi a comestiõe ⁊ ieiunet. ⁊ ea dẽ die ꝓhibeat ab aq̃ frigida ⁊ in reliq̃s dieb⁹ vtat carne taiegi. i. auicularũ aut pulli. sz in primis taiegi vsq; ad tres aut q̃tuor periodos deide pulli. tũc em̃ pullus ẽ melior. Nõ in pria pte dicit. intelligi dz cõstante virtute ⁊ quartanario nõ em̃te de illis qui famẽ tolerare nõ pñt. de quib⁹ in ca. de cibatiõe febricitantiũ dictũ fuit. Cõis tñ mos i tpe nr̃o est vt det aliq̃d i declinatiõe paroxismi vel postq̃ declinauit. obserua tñ etatem ⁊ ꝓsuetudinẽ. ꝓhibetur aũt aqua frigida non solum in die paroxismi sz in quocũq; die ne ingrosset et icrudet materiã. Explicuit tamẽ diẽ paroxismi qz videt hac die magis conuenire rõne estus febrilis. ¶ Ultimo notandũ ꝙ qz materia quartane in princip. est amplior terrestrior ⁊ magis grauatiua virtutis: nec expectat crisis de ꝓpinquo: ⁊ status est remotus. Hinc. potius ordinauit dietã tenuẽ in principio. ꝓpter causam dictã attendẽs dispõnti tũc pñti sperãs ꝓpter lõginquitatẽ statꝰ ꝙ postq̃ attenuauit poterit iterũ ingrossare ⁊ postea ꝓcedere subtiliãdo vsq; ad statũ. hoc em̃ mõ dietãdo natura nõ grauata cibo in principio melius vacabit digestioni materie. postea virtute resoluẽte attendet cũ dieta grossiori. postea iterũ subtiliabit dieta ꝓz exigentiam status.

¶ Et sit medicia in die paroxismi gelenia bim confricatum cuz aqua calida in die bis aut ter. sintq; .z.iij. geleniabim. cum .z. decez sirupi acetosi.

¶ Octauus canõ. sit medicina in die paroxismi gelenia bim: idest iuleb aut zuccaruz ros̃ vel mel ros̃. dissolutũ cũ aq̃ calida. ⁊ exhibeat bis aut ter in die dando ꝓ vice .z.iij. geleniabim. ⁊ .x.z. sirupi acetosi simplicis mixti. s. cum aqua calida tãte quãtitatis vt bibi possit. ¶ Cõtra. qz superi⁹ in cura gñali putridarũ ꝓhibuit aquã ordei in hora paroxismi zuccarũ ⁊ iuleb. ¶ Ampli⁹ acetũ nocet bis q̃ habẽt dominiũ melãcolie. tertio regiminis acutorũ tex. cõmenti. ¶ Ad primũ dicenduz ꝙ hic pot⁹ dz dari in die paroxismi nõ autẽ in hora paroxismi nisi forte in declinatiõe. Dicendũ etiã ꝙ hic potus est magis medicinalis ⁊ minus nutritiu⁹ quã zucca. ⁊ aq̃ ordei vl̃ iuleb. ꝓpterea in hac mixtiõe fit multũ de aqua in cõpatiõe ad geleniabim ⁊ sirupũ acetosuz et fit parũ nutritiu⁹ ⁊ multũ medicinalis. ¶ Ad secundũ dz ꝙ licz acetũ sit ꝼm cõplexionẽ sic̃ melancolie ⁊ rõne hui⁹ augeat ⁊ foueat ipsam: sua tñ malitia rectificatur per zuccarũ. Et fit hic potus bonum digestiuũ aliquibus diebus in principio. confert em̃ abstergẽdo et incidẽdo.

¶ Et tu quidẽ scis ꝙ quãdo melãcolia est colerica: tũc opz vt administret in ea qõ soluat eã ex genere mirabolanorũ ⁊ viole. Et si est flegmatica opz vt administret in ea aliquid in primis in quo sit virtus polip̃. ⁊ epithimi et similiũ. Et scias ꝙ aqua casei ẽ bonuz vehiculũ ei qõ administrat de virtutib⁹ predictis. et fortasse confert administratio eius soli⁹ quãdo ẽ calitas violẽta. nam geleniabim ⁊ aqua ei⁹ colata cũ decoctione sua forti est loco ipsius. proprie quãdo est in stomacho debilitas aut est illud qõ vincit humor frigidus.

¶ Monus canõ. ꝙ in melãcolia colerica soluatur scz cũ mirabolanis scz citrinis et indis ⁊ violis. citrini em̃ educũt colerã. nigri melãcoliã adustã. viole aũt soluũt colerã ⁊ cũ hoc infrigidãt ⁊ humectãt et ad soluendũ opz de istis dare multã quãtitatẽ: sed si est melãcolia flegmatica opz in primis quãdo scz materia nõ est nisi diminute digesta: soluere cũ virtute polipodij et epithimi et similiũ sicut sene. nã in primis nõ debem⁹ euacuare nisi cũ medicina debili. per virtutes ergo istarũ medicinarũ intelligit aut doses paruas: aut earũ infusiones aut decoctiones. Et scias ꝙ aqua casei est bonũ vehiculũ. i. bene vehit vtutes medicinarũ soluentiũ melancolią qñ secũ permiscetur: siue solũ infundantur cũ ea: siue corpora earũ misceant: et forte ipsa sola administrata cõfert quãdo caliditas est violenta: et algeleniabim ⁊ aqua eius colata decoctione sua forti: idest quãdo geleniabim multum decoquitur in aqua ⁊ postea colatũ in loco hui⁹. s. aque casei ꝓpter

casei ꝑprie quãdo stomachus est debilis et domi/natur humor frigid⁹. ¶ Notãdũ ꝙ aq̃ casei siue lactis: licet sit calida et sicca et solutiua humoris colerici aduſti et mixta cũ soluẽtibus melancoliã iuuet ipſius solutionẽ ⁊ optime vebat virtutẽ earum contra melancoliã: attamẽ rõne quarundã partiũ frigidarũ ⁊ humidarũ nocet stomacho frigido. ꝓpterea bonũ est in hoc casu vt ꝑprie dominãte humore frigido sicut melãcolia flegmatica vice eius capiatur aqua decoctionis mellis rosꝫ. que cũ hoc ꝙ confortat stomachũ est bonũ vehiculũ medicinarum soluentiũ melancoliam.

Cbãperius. Utilissim⁹ aũt ſt vomitus ex pituita et bile ꝑmixta nõ crasſus euomiť. vomitus eĩm q̃ mixtus cũ pposito nõ sũt mali: nam vitales ⁊ laceratiõnis: ⁊ difficultatis ereũdi indicesſunt: cũ hoc etiã signum est dominari solã bilẽ. Aerũ varios quoq; culpes etiã vomitus vt liuidos nigros et porraceos: sunt nãq; bi pernicioſi.

¶ Et vomitus iterũ et ꝑprie ante cibum et post cibũ ⁊ est cõuenientior: et ꝑprie in die paroxiſmi ⁊ ante paroxiſmũ: ⁊ ꝑprie quãdo melancolia est flegmatica est de rebus tuãtibus in ea non tm̃ in princip. imo in oi hora.

Dubitatur an in die paroxiſmi cõueniat vomitus: ⁊ arguiť ꝙ non quia in die paroxiſmi non cõuenit euacuatio. ergo nec vomitus. tenet cõsequẽtia. et antecedẽs est Auicẽ. in cap̃. de cura putridarũ in gn̄ali. ¶ Sco vomit⁹ accelerare facit paroxiſmũ ⁊ facit ipm acutiorem: ergo nõ cõuenit. antecedẽs ꝓbatur: q⁹ agitat materiã febris: ⁊ nõ educit: et vomitiua sunt vehementer calefactiua. ¶ Tertio medicina solutiua vẽtris nõ ꝓuenit ante paroxiſmũ ergo nec vomitiua. tenet cõsequẽtia: q⁹ nõ apparet ratio diuersitatis: et antecedẽs est manifestum ex cõi modo operandi. ¶ Quarto melancolici nõ sunt euacuãdi superius sed inferius: ergo questio falsa ꝑ parte affirmatiua. et añs poniť. iiij. affo. affo. ſx. Melãcolicos ẽo inferi⁹ ꝛc. ¶ In oppositũ est hic Aui. ¶ Pro declaratione dubij ꝑmittendũ prio vomitũ duplici vomitiuo posse ꝙocari. forti sicut cũ elleboro: aut debili sicut cum decoctiõe rapbani. ¶ Sco ꝑmittẽdum ꝙ in quartanarijs babẽtibus stomachũ debilem materie flegmatice et aliquãdo melãcolice in eo continenť prio paulatim in stomacho congeste aut aliunde deriuate per viã colligantẽ os stomachi cum splene: que quãuis nõ sint materie ꝑprie quartane: inflãmate tamẽ a calore feb. fouẽt quartanã et augẽt. ¶ Tertio ꝑmittendũ materias quartanarum maxime añtes in venis splenis aut sibi ꝓpinquis ꝓtineri ⁊ eas pelli ad stomachũ per venam colligantẽ splenẽ ꝛori stomachi. Contingens est tamen bas aut earũ partem pulsas ad venas post epar distãtes a splene in feb. interpolatis moueri extra venas. in continuis ẽo moueri de venis magnis ad paruas. ¶ Quibus ꝑmissis fit hec prima cõclusio. nunc̃ regulariter in die paroxiſmi ante paroxiſmũ per vomitiuũ forte est fortis vomit⁹ ꝓuocãdus. ꝓbatur: q⁹ illud agitat inquietat accelerat paroxiſmũ debilitatiuũtutẽ q̃ iterũ futura ẽ debiliorꝫ ꝑ paroxiſmũ secuturũ. ¶ Scda ꝯclusio in die paroxiſmi ante cibũ et post cibũ ꝓuenit vomit⁹ cũ leui vomitiuo. ꝓbatur. nam si corpus de facili vomat sine ꝓmissione cibi concedi põt ad diuersionem melãcolie que pelli debet ad locũ minere putredinis et ad trabendũ melãcoliã a splene ad stomachum ⁊ cum vomitu euacueť. Qõ si nibil istorũ fiat saltẽ materie in stomacho ꝓtente fouẽtes feb. euacuabũtur. Si aũt vomat difficulter melius est cibum p̃mittere vt vomitus facilitеť. ¶ Tertia cõclusio vomitus fortis cũ vomitiuo forti cõuenit in die quietis materia ꝓdigesta in corpibus aptis vomitiui ⁊ cõsuetis vomitu purgari maxime natura ipm tentãte. ꝯclusio ptz. cũ per vomitũ materia melãcolica fit optime apta purgari: et est de intentione Aui. in parte sequẽti. ¶ Quarta ꝯclusio. quacunq; hora natura tentante vomitũ siue in paroxiſmo siue in quiete materia digesta aut non digesta est adiuuãdus saltẽ cum lenibus. bec ꝯclusio est de intentiõe Aui. in cap̃. gn̄ali curatiõis febriũ putridarũ ⁊ in p̃senti pte. Et ex bis ptz solutio ad duas primas rõnes. ¶ Ad tertiũ dicit ꝝ Gentilẽ. ꝙ nõ est similitudo de vomitiuo et solutiuo exbibito ante paroxiſmũ: q⁹ non potes regulare farmacũ tuũ ⁊ dicere agas hoc anteq̃ paroxiſmus supueniat. Nec potes ꝓcipere vt agat in humorẽ motum et nõ in alium: imo aget in totũ. Et fiet magna cõmotio que nõ deberet cum farmaco cõcurrere: sed tuti⁹ est in die quietis solutiuũ exbibere. vomitiuũ autẽ exbibeť cũ materia in stomacho existit vt ad ipsum attracta educať nec aget vlterius. ¶ Preter ea cõtra dicta instatur q⁹ superius in cap̃. cure puꝛride in generali dictũ fuit ꝙ in die paroxiſmi non fiat euacuatio gratia. cause ꝓuncte: q⁹ ila moueť motu cõtrario farmaci. nam tam vomitiuũ quã solutiuũ trabit a circũferẽtijs ad centruꝫ: et bic dicit Auicen. ꝙ in quartana fiat vomit⁹ vt diuertat materiam a parte sui motus ad stomachũ ⁊ intestina. ¶ Rñdet Gẽtilis ꝙ materie que sunt distãtes a stomacho nõ debent nec forte possent diuerti ad stomachũ: q⁹ illud nõ fiet sine forti motu debilitãte ⁊ violẽtãte: cõcurrente tamẽ motu poxiſmi. sed motus materierũ q̃ sunt prope stomachũ possunt vomitu facto nõ cũ forti farmaco diuerti maxie quãdo melãcolia est flegmatica. hora aũt istius vomitus debet esse prope paroxiſmũ tm̃. q⁹ aliqua cõmotio incipit in materia ⁊ hoc. est ꝙ horã ante paroxiſmũ vel circa. vel forte incboãte paroxiſmo secundũ ꝙ tibi videtur. et hoc eĩm fit ad educendum materias que sunt in stomacho ⁊ prope stomachũ et quia hora paroxiſmi cõmouẽtur sunt tunc facilioris eductiõis. ¶ Ad quartũ õr ꝙ melãcolia superflue ⁊ scõm totum repleti regulariter ⁊ electiue nõ sunt euacuãdi cum forti farmaco sursum: deorsum plurimi melancolia declinante deorsum.

¶ Oportet ergo vt nõ laboreť in principio et in principijs digestionis vsq; ad cuẽtum complementi digestionis in euacuando superfluitatem cum eo quod calefacit cũ fortitudine: neq; cum eo qõ exiccat cum fortitudine ex medicina et dimissione ciborum: neq; cũ eo qõ debilitat ex solutiõe vẽtris neq; iterum cum eo quod debilitat in principio ex subtiliatione regiminis.

¶ Undecimus canon. opꝫ vt nõ laboreť. scz in principio cũ materia est cruda. neq; in principijs digestionis: idest cũ materia est occulte digesta: sed dimitte vsq; ad cõplementũ digestiõis in euacuãdo melancoliã cũ eo qõ calefacit cũ fortitudine sicut diatrompipereon. nec cum eo qõ fortiter exiccat ex medicina sicut dyasulphur et ex dimissione ciborum scz nibil exbibẽdo. neq; cum eo quod debilitat in paroxiſmo ex subtiliatiõe regiminis sicut est dieta propinqua tenuissime que est nibil dare. quorũ cõ cordiam babes in Serapione. vſ. breuiarij. cap̃. xv. de cura quartane. que dicta sunt cõtra quosdã im/

peritos profitentes se curare oēs quartanas quoꝝ aliqui parum ante paroxismū dant parū aque vi/tis. aliqui dant tria grana piperis ⁊ febrem augēt materiā dilatāt et permiscentes malum cum bono sunt causa alterius quartane. Illi autem qui dant exiccantia sicut sulphur resoluūt subtile: et reliquū dimittunt ineptum digestioni et euacuationi. qui vero nihil cibi exhibēt aut modicissimū debilitāt virtutē. Qui vero dant medicinas exoluentes educunt būores nō educēdos agitāt et permiscent bumorem melancolicū cum bono qui ab eo corrūpitur et componunt quartanā cum quartana et debilitant virtutes. Nec tamen exhibita in declinatiōe digesta materia ⁊ minorata frequēter curant quartanam vna aut bina exhibitione.

¶ Et scias quod quando icipit quartana in estate aut hyeme: tunc oportet vt in potu detur in primis de aqua ordei ⁊ secaniabim vt aperiat vias opilatas propter prouocationē ⁊ consumatur velociter: ⁊ illō est post periodum antecedentem tribus horis aut quatuor. Et cuꝫ accidit quartana in hyeme tunc non est modus vt denī potu trociſci.

¶ Duodecimus canon. et scias quod quando fit quartana in estate aut in bieme bonū est vt detur in primis: idest in principijs de aqua ordei et secaniabim: idest sirupo acetoso mellino aut zuccario simplici aut composito secundū exigentiaꝫ vt aperiat vias opilatas vt materiam prouocandā consumat velociter: et bec dentur post finem periodi per tres aut quattuor horas. ¶ Secundo dicit: qō quando accidit quartana in bieme non debent dari trociſci. sunt enim stiptici et ficci cōmuniter opilantes: sed opilationeꝫ maxime vitare oportet. potus autem suprascript⁹ ex sirupo acetoso cū aqua ordei datur ad humectandū: subtiliādum aperiendum et ad prouocandum proprie. in estate fit zucarinus cum aqua multa: sed bieme mellinus cum aqua pauciori.

¶ Et scias quod res frigide et humide facilis digestionis boni chimi sunt conueniētes huic egritudini inquantum febris: ⁊ ex hoc quod sunt contrarie vni duarum qualitatum melancolie que est siccitas. ꝙre oportet vt administretur iterum vbi nō timetur nocumentum digestionis. et non sit quantitas ex qua timetur nocumentum in digestione. aut misceat cum eis aliqd qō earū frigiditatem temperet et non minuat earum humiditatem. et iste sunt res calide cum equalitate. et alienetur omne frigidū et siccum. et res frigide et humide huic egritudini cōuenientes sunt sicut endiuia et lactuca ⁊ melon et persica quandoqꝫ. Et non oportet vt deuitentur huiusmodi nisi aut propter vehementiam frigiditatis. et est inuentū sicut in lactuca: et non est inuentum sicut in melone dulci. aut propter vehemētiam prouocationis perducentis ad ingrossationē sanguinis. et illud est inuentum in melone dulci. aut propterea quia preparata sunt ei qō permisceat putredinem: et illud est inuentū in persicis. et oportet vt obserues huiusmodi. Cibi vero calidi cum equalitate cum additione in humiditate sunt iuuantes valde et proprie cum volunt equationeꝫ caliditatis eorum vbi non diligitur vt per ea fiat iuuamentum ad digestionem cum frigidis et humidis sicut commixtio ficuum cum endiuia. ⁊ nō est malū in primis sumere ea in quibus est salsedo et acredo et incisio cum non timetur crementum caliditatis. in fine aūt egritudinis nō est excusatio illius.

¶ Decimustertius canon. et scias quod res frigide et humide facilis digestionis boni chimi sunt conuenientes in cura huius egritudinis inquantū feb. ꝓueniūt etiā ratione cause in hoc quod contrariā/tur siccitati melancolie: sed opꝫ vt hec administrētur vbi non timetur nocumētum digestionis: quia frigida debilitāt digestionē. nec sint in multa quā/titate propter eandem causam: aut si timeatur eorum frigiditas misceatur cum eis aliquid qō temperet eorum frigiditatē et nō minuat humiditatē. Ista autem sunt remisse calida ⁊ vitetur omne frigidum ⁊ siccum. Et res frigide ⁊ humide ꝓuenientes patiētibus hanc egritudinē sunt sicut endiuia lactuca melon et persica. quādoqꝫ nō debēt hec vitari nisi ꝓpter vehementiā frigoris sicut in lactuca q̄ est frigida in scō: ⁊ nō est in melone dulci bene pempasato: aut aliqñ vitātur ista ꝓpter vehementiā ꝓuocātis pducētis ad ingrossationē sanguinis eductis partibus subtilib⁹ ⁊ remanētibus grossis: ⁊ illud scꝫ prouocatio ē inuētū in melone dulci maxie qñ comedit cū seminib⁹ suis ⁊ partib⁹ sibi primis: cōpeteret etiā cū seminib⁹ suis melācolia digesta. Persica aūt sibi ꝓueniūt si decoquant aut si dentur cōsuetis infusa in pauco vini puri qō rectificat ipsa in ca. de pficis ⁊ grissomilis. Cibi vo calidi nō multū sed notabiliꝫ humidi iuuāt valde. et ꝓprie cū volum⁹ moderate calefacere sicut in melia fecali ⁊ in melia flegmatica. et in summa in oi specie melācolie quā nō intendim⁹ digerere cuꝫ frigidis ⁊ humidis sicut est melia colerica. melancolia sanguinea ⁊ melācolia genita per adustionē melācolie melice. In bis em̄ ꝓueniūt frigida et humida. Exemplū calidorū ⁊ humidoꝝ sicut ficus cū endiuia iura pinguia pulli bene pinguesꝫ similia. Subdit tamē qꝫ nō est maluꝫ in principijs sumere ea in quibus est salsedo et acuitasꝫ incisio cum nō timetur caliditas superflua sicut in melācolia naturali et flegmatica. In fine autem egritudinis nō est excusatio ab ea: scꝫ salsedine et acuitate. Notādum quod ista salsa sunt sicut almuri. acuta sicut finaꝑ. incisiua sicut acetū cōueniunt a principio aliqua digestione apparente. nam rectificant stomachum preparāt materias: et quandoqꝫ eis vtimur ad vomitū digesta materia et mīorata. bis vtimur copiosius ad findendū ⁊ resoluendum materias.

¶ Et trociſci de absinthio iuuatiui sunt vsqꝫ ad finem egritudinis.

¶ Decimusquartus canō. trociſci de absinthio cō/ueniunt a manifesta digestione vsqꝫ ad finem egritudinis. quia sunt aperitiui et confortatiui. tempore tamen nostro bis non vtimur sed aliqua confectione eiusdeꝫ intentionis loco eorum sicut aromaticum ro. electuarīū regum et similia.

¶ Et de illis quibus fit iuuamentū est sessio in aqua calida dulci ante cibuꝫ omni die et balneatio

et balneatio que humectat ⁊ nō facit sudare neq; excitat caliditatē ⁊ continuatio delitiarum et quietis ⁊ abhorrere exercitium ⁊ motus corporeos ⁊ animales.

¶Decimusquintus canō:et de iuuātibus est sessio in aqua calida dulci stomacho ieiuno ⁊ balneatio que humectat ⁊ nō facit sudare nec excitat ad caliditatem et continuatio delitiarū et abhorrere exercitium et motus corporeos et animales. ¶Nō tandū q̄ a principio nō digesta materia concedit tur balneū parue more ad humectanduz et poros dilatandum.digerit enim materiam melancolicā: et non agitat neq; per corpus eam fluere facit: sed digesta materia et minorata conuenit balneū longioris more ad resoluendum.ideo in pricipio motus abhorremus corporeos et animales qui magis in fine conueniunt.

¶Et omnes iste febres indigent humectā tibus ⁊ diuersificātur in quantitate infrigidatiōis ⁊ calefactiōis. ⁊ necessitas sua qua indigent exiccatiuis est propter illud qō est in eis de virtute incisionis ⁊ absterſiōis ⁊ solutionis et non propter exiccationē.

¶Decimussextus canon.et omnes iste feb.indigēt humectātibus:et diuersificātur quantitate calefactionis et infrigidationis.Causa autem quare indigent exiccatiuis non est propter exiccare: sed qz in ficco est virtus incisionis absterſionis ⁊ solutionis quibus indigetur in hac egritudine.

¶Et oportet vt obseruetur stomachus cū emplastris bonis confortantibus que sunt inter virtutez caliditatis et subtilitatē eius secundum quod exigit dispositio et obseruetur splen ⁊ epar ⁊ regantur vt non indurentur ⁊ apostementur.

¶Decimusseptimus canon.et oportet vt obseruetur stomachus cum emplastris confortātibus que sunt inter fortem caliditatem ⁊ remissam secundū exigentiā dispositionis ⁊ obseruetur splen ⁊ epar. et taliter regantur vt non indurentur et apostementur.Cauendum est itaq; a grossis et viscosis: ⁊ vtē dum est subtiliantibus incisiuis absterſiuis et aperitiuis.

¶Et fortasse est necessarium ad prouocā dum vomitum vti aqua raphani cum semine suo que misceatur cum sirupo acetoso. Et fortasse iuuatur cum antecessione comestionis sicle.⁊ eius quod salitum est de piscibus ⁊ sinapis ⁊ his similium ante ipsum.Et adiuuatur post illud cum potu aque multe deinde fiat successio cum sirupo acetoso et euomat.Et de illis que conferunt ei ēt sumat ipsum in die paroxismi.deinde euomat super ipsum ⁊ securitatem facit a nocumento febris quod est propter frigus et rigorē ⁊ acuitatem febris si sumat allia ⁊ mel ⁊ bibat sirupum acetosum mellinum ⁊ implea tur cibo.Deinde sumat aquam calidam et euomat.Cum ergo cōsumitur paroxismus cenet rem paruam ⁊ balneetur in mane. Et si sumat ante paroxismum quinq; horis cibum vt euomat fortasse iuuabit illud: licet non euomat.Et vomitus ante paroxismum quicunq; humor sit aut alleuiat paroxismū aut eradicat ipsum.

¶Decimusoctauus canon.de vomitu ⁊ fortasse necessarium est ad prouocandū vomitū vti aqua: scz decoctionis aut expressionis raphani cum semine suo que misceatur cum sirupo acetoso zuccarino aut mellio.expressio tñ raphani est fortior q̄ decoctio et fit̄ semen raphani est fortius quā radix et? et fortasse iuuatur vomitus et facilitatur prius comedēdo blitem et aliquid salitū:pisces.ſ. sinapim et similia anteq̄ vomitiuū detur et bibendo multam aquam:et post banc comestionē et potum scz per horam detur sirup? acetosus cum aqua raphani.Secundo dicit:q̄ de illis que cōferūt ad vomitiuum est vt sumat voomitiuum in die paroxismi: deinde euomat. Et tertio dicit: quod securitatem facit a nocumento sequente frigus rigorem ⁊ acuitatem eius:scz rigoris si primo sumat allia ⁊ mel ⁊ bibat sirupū acetosum mellinum et ipleatur cibo. deinde sumat aquam calidam et euomat.Quarto dicit:quod cum consumitur paroxismuscenet rem paruam ⁊ si sumat ante paroxismū quinq; horis cibum et euomat fortasse iuuabitur valde licet etiaz nō euomat:quia nutrietur ex cibo sumpto.Quinto dicit:quod vomitus ante paroxismum quicūq; humor sit:alleuiat paroxismum aut eradicat quando materia propria est pauca et ꝓpinqua stomacho. vomitu enim educitur.

¶Et de regimie bono est quod ieiunet in die paroxismi si non est quod prohibeat: et non sumat cibum donec consumatur paroxismus:et ingrediatur balneum die secundo.siquidē fuerit digestio secundum descriptionem:et si non fuerit digestio non fiat in eo nisi effusio aque calide quantitate quam delectat corpus et humectat minus quā vt perueniat ad hoc vt liquefiat ex ea humor. Et in die tertio administretur vomitus propter illud quod supfluit de cibo et quod resoluit balneum.quāuis oporteat vt administretur vomitus in die paroxismi iterū.

¶Decimusnonus canon.de regimine bono est vt ieiunet in die paroxismi nisi sit aliquid quod prohibeat sicut est etas aut timor casus virtutis ⁊ non sumat cibum nisi finito paroxismo ⁊ ingrediat balneum:scz in die scō ad resoluēdū reliquias materiarum.Quod si materia fuerit digesta fiat balneū secundū dispositionē supple ordinatam transeundo per casas vt describitur scōa primi. et trabēdo sufficiētem morā in eo.⁊ si materia non fuerit digesta non fiat nisi effusio aque calide q̄titate que delecteticorpus et humectet.et non perueniat ad hoc vt liquefiat per eam humor.⁊ in tertio die qui est ante paroxismū sequentē administretur vomitus per illud quod superfluit de cibo.suspicanduz est enim quod stomachus habeat aliquas superfluitates per indigestionem multiplicatas et balneatio aliquas materias calefacit et mouet ad stomachum.et hoc est preceptum Rasis.xviij.continētis capitulo de quartana autoritate Constantini. Dicit enim.Quare vero balneuz spargit superfluitates ad stomachum ⁊c.necessarius est vomitus in tertia die.non tamen vult Auicenna propter vomi

tum factum ī tertia die tu excuseris a vomitu quarte dici que est dies paroxismi.

¶ Quod si materia fuerit sanguinea iuuabitur cuz flebotomia ex basilica. deinde per euacuationē subtilē cum eo in quo ponunt de mundificātibus sanguinē sicut virtutes sucbaa: et bedeguar: ⁊ polipo. et fumiterre. et mirabolanorum hebuk. ⁊ hoc quidem genus velociter recipit curationē. Et si fuerit melācolia colerica. tunc tibi inest vt administres infrigidationem ⁊ humectationē vltimas ex medicinis ⁊ cibis: et admīstra aquā temperatam sedendo in ea et abluendo. et fiat lenificatio nature in principio cum eis que sunt sicut illud quod fit ex violis. et qō fit ex aqua casei cum virtute polipo. aut sirupus acetosus cum epithimo. et sirup⁹ rosa. et aqua iuleb. et cassieti. ¶ At vero solutio eius integra sperat post viginti dies. quoniam digestio apparet in eo. s. quando materia est melācolia colerica. deinde fiat gradatio ad illud quod subtiliat et incidit. Et si necessaria est rectificatio stomachi: tunc fiat cū inunctiōib⁹ et oleis et epithimatib⁹ que non pertranseant virtutez camomille. absinth. et melliloti. et similium. Et ieiunīū plurimum vsqz in die periodi: et quandoqz iterum est ex eis que non conueniunt ei et sit vt in die periodi sufficiat eis de cibo parum modicum. Et de mundificantibus iuuatiuis sunt ea in quibus est decoctio mirabol. et epithimi. et sene in sirupo acetoso in quo decocte sunt viole. ⁊ fortasse sumitur in potu ante in eo assa in ieiunio proprie ī die paroxisimi et euomat ipsum si nauseat cum anima eius. Et si fuerit melancolia flegmatica redeat ad sirupum acetosum mellinum cum aqua apij et feni. ⁊ similiū. Et si necessaria fuerit lenificatio misceatur cū eo in principio virtus solutiua flegmatis de virtutib⁹ turbith. et polip̄. et fiat gradatio pauca ad virtutem agari. et fiat vt vomat cum sirupo acetoso mellino de semi. et his similibus vsqz quo incipiat digeri. et fiat vaporatio stomachi. et eius emplastratio cū eo qō est fortius: ita vt cum dactilis. et ficubus et similibus: et similiter inunge ipsum cum oleis calidis perueniendo vsqz ad oleum de costo: et fortasse est necessariū in eo prouocare vomitum cum siru. acetoso. et sit in eo virtus sinapis. ⁊ elleborī al. Immo fortasse est necessarium vt in potu detur elleborus cum dispositione sua cum non timetur debilitas dispositionis virtutis. Et si fuerit melancolia melancolica pura de genere fecis sang. tunc rectificat solutio eius in primis cum aqua lubleb. et penidijs. et est conueniens administratio geleniabin mellini et zuccarini. et in fine eius euacuetur cum eis que sunt sicut decoctio mirabola. citri. et nigrorum. et fumiterre et passularuz. Cum ergo egritudo digesta est: tunc bonum est flebothomare ex basilica. et administretur vomitus super cibum cū fortitudine. aut leuiter secunduz horā et necessitatem. Et oportet vt assiduet ipsum quoniam est radix ad euacuationem cum medicinis ⁊ clisteribus fortibus. et medicine que administrātur in huiusmodi hora sunt epithimū et polipodium. et agari. et sticados et lapis armenus et lapis lazuli abluti et nō abluti. ⁊ succus foliorū centauree cum sirupo mellino.

¶ Dic specialius ponit curam scōm vnāquāqz materiā. Scōo ponit curā faciendā post euacuatiōes factas post digestionē. Tertio describit mītas medicinas. scōa ibi. (Et habeas ꝓfilium). tertia ibi. (Et de trociscis.) Prima in quattuor scōm quattuor species melancolie facientes quartanas. partes patent. ¶ In prima parte dicit: ꝙ si melācolia fuerit sanguinea: idest sanguini admixta vel ex sanguine facta: propinqua tamē materie ipsius: iuuabitur cum flebotomia ex basilica. scz dextra si expar fuerit causa vt per caliditatē eius superfluam sanguis in melancoliā puertat. Si aūt splen esset tumidus ⁊ melācolia repletus flebotomatur basilica sinistra. deinde iuuabit ꝙ euacuationē subtilē. i. leuē cū mūdificātib⁹ sanguinē sicut solutiuū ī quo sunt virtutes sucbaa bedeguar polipodij fumiterre mirabolanor̄ hebuk. ¶ Ultimo dicit quod illud genus: scz quartana sanguinea velociter curat in cōparatiōe ad flegmaticā ⁊ fecalē. Dixit aūt deinde ꝙ necessarijs existētibus flebotomia ⁊ solutiōe ventris incboandū est a flebotomia scōz plurimū quarta primi ca. iiij. Mundificāt aūt sanguinem quecūqz extrabūt ab eo būores inficiētes ipm et q̄ faciūt citius substātiā clarā ⁊ illustrē que sunt ista et eorum virtutes. ¶ Nota ex sepe dictis: licet mirabo. hebuli euacuēt plus flegma: tamē etiam euacuant melancoliā. ¶ Qō si fuerit melācolia colerica administra notabiliter infrigidātia ⁊ humectātia ex medicinis et cibis ⁊ sedeat in aqua tēperata et balneet̄ in ea. est enim ceteris calidior. vnde omnia que administrātur debent esse magis frigida aut minus calida potentia aut actu: et lenificetur venter in principio cum decoctione facta ex violis ⁊ polipodio ⁊ aqua casei. Et administretur sirupus acetosus cum epithimo. aut sirupus ros. cum iuleb et cassieti. hec enim infrigidant et ventrem leniunt: et duo prima ex his aliqualiter soluūt melācoliā. Quenīūt igitur duo pria cū aliq̄ appareat digestio: scz illa quenīūt ab initio: aut solutio eius integra. s. cū medicinis fortiorib⁹ ꝑparat̄ post duos dies qñ materia est colerica. tunc em̄ est cōplete digesta. citius enim digeritur quam flegmatica ⁊ fecalis. Sed de sanguinea forte est dubium. Deinde scz post minoratiōnē fiat gradatio ad subtiliātia et incidentia. ⁊ quāto magis ꝓcedit digestio ⁊ minoratio tanto cū fortioribus est subtiliandū ⁊ incidendum. Et si necessaria fuerit stomacho cōfortatio fiat cuz vnctionib⁹ ex oleis ⁊ epithimatibus q̄ nō pertrāseūt virtutes camomille ⁊ absin. ⁊ melliloti ⁊ similiū que sunt calida in prio gradu et ieiunium plurimū in die paroxismi quādoqz nō conuenit: immo

nit:immo in die paroxismi detur in cibo parū.naz corpora que incurrūt quartanā colericā sunt aptis sima resolui7 multū apta ledi ex ieiunio.Et de mū dificantibus est decoctio mirabolanorū.s. indorū et epithimi7 sene cū sirupo acetoso.i quovio'.deco cte sint.soluit eīm melancoliā colericā.7 fortasse su mit in potu.scz vomitiuū aliqō in quo fit assa sto macho ieiuno proprie in die paroxismi.et euomit ipsum:scz vomitiuū cū humorib⁹ existētibus in sto macho si nauseat aīa:idest os stomachi eius. cum eīm os stomachi nauseat maxime ꝓuenit vomitiuū Bonū tamē est cū sit notabiliter calidū cū aliquo frigido tēperet:idest cū aqua ordei.¶ Quod si me lancolia fuerit flegmatica redeat ad sirupū aceto sum mellinū cum aqua feniculi apij7 similiū subti liantiū et apertiuū.Dicit aūt redeat q7 ista dige stiua superius posita fuerunt in flegmatica. Dis tamen non est vtendū nisi aliqualiter digesta mate ria et minorata:sed in principio vtendū est oximel le cum aqua zuccarata pro digestiuo postea veniē dum est ad hoc. Et si fuerit necessaria lenificatio: idest lenis seu leuis solutio misceat in pricip.cuz eo scz sirupo acetoso mellino virtus solutiua fleg matis sicut ℞tus turbith 7 polipodij.et fiat grada tio parua ad virtutem agarici.

Contra. quia agaricus est debilior ꝙ turbith.Dicendū instā tiam cōcludere nisi dosis agarici augeat in cōpa ratione ad dosim turbith:et forte agaricus solus est fortior quā aggregatuz ex polipodio 7 turbith ceteris paribus 7 ex parte quātitatis.Nam aggre gatum ex intenso 7 remisso est minus intensuz quā solū intensum:vt ptz in questiōe nostra de cōposi tione medicinarū.7 fiat vt vomat cū sirupo aceto so mellino de seminib⁹ 7 filibus sicut radicib⁹ sub tiliatib⁹ vsquequo incipiat digeri manifesti⁹.Naz cōplete digesta materia erit opus fortioribus me dicinis vomitiuis.et sic vaporatio stomachi7 eius emplastratio cū magis calidis quā illa que cōue niunt in quartana colerica:,sicut cū ficubus dacti lis 7 filibus peruentētibus vsq; ad scōm vel tertiū gradū.Unde subdit ꝙ vngatur stomach⁹ cū oleis calidis vsq; ad oleū de costo.Et fortasse est necessa riū ꝓuocare vomitū cū sirupo acetoso i quo fit vir tus finapis7 elleborꝰ albi qñ scz flegma ex quo ge nita est melācolia fuerit valde grossum 7 viscosum immo fortasse est necessariuz ꝙ detur elleboꝰ cum dispositiōe sua.i.substātia cuz nō timeat debilitas virtutis .Desue tamē in cap.de elleboro iubet al bum vitari. q7 prefocatiu⁹ est. si ergo nō detur nisi in parua dosi:scz circa.ℨ.ℏ. Et si fuerit melācolia que est fex sanguis pura.q7 nō alteri humori admi xta.Et sub hac cōprebēditur melācolie cura genti te ex melācolia fecali per adustionē fiat solutio in principio cum aqua lubleb que lubleb est spēs vo lubilis de qua specie dictū est.et penidijs ad lenīē dum et educenduz que in stomacho 7 in intestinis cōtinent:7 tunc est ꝓuenies administratio gelenia bim.i.cōditi de rosis cū melle aut zuccaro ad sto macbi cōfortationē 7 lenitionē quādam rōne mel lis 7 roℏ.recentiū.7 in fine.i.in ꝓcessu euacuat cuz decoctione mirabolanoꝝ citrinorū 7 nigroꝝ fumi terre et passularū ptz ad lenīēdū:ptz ad educēdū materiā adustā.Cū ḡ digesta ē egritudis materia fiat flebotomia ex basilica dextra aut sinistra scōz exigentiā.Et hic nota quod flebotbomia aliquan do negatur in principio que cōceditur in processu quando materia per digestionem subtiliata est ad mixta sanguini:7 tunc viua efficitur rubea grossa

Et hoc dictum est quarta primi cap̄. de flebotbo mia.et a Gal'.in libro de flebotbomia. Et admini stretur vomitus sumpto cibo fortis aut debilis se cundū boram.quia in principio aut parū digesta materia leuior.sed magis digesta fortior et necessi tatem maiorē aut minorē scōz ꝙ melācolia est ma ioris quātitatis aut minoris.7 difficilius aut facī lius educibilis a splene ad stomachū.Et opz vt as siduet vomitū quoniā est radix in curatiōe quarta ne.et assiduet etiā euacuationez cum medicinis et clisteribus fortiter exoluētib⁹. Medicine aūt que administrātur in hac hora: idest in statu digestio nis sunt epithimū 7 polipodiū.agaricus. 7 stica.7 lapis armenus 7 lapis lazuli ablutus 7 nō ablut⁹ et succus foliorū centauree cum sirupo mellino.i. melle rosato aut oximelle.et fortasse est necessari⁹ elleborus niger.melius tamē est quod iste medici ne fiant correcte et ꝑsolate scōm ꝙ expedit sicut do cet Desue in ꝓprijs capitulis.

¶Et fortasse infundūtur in colerica sene. et fumus terre:cum epithimo in sirupo ace toso.

¶Hic incidēter ponit solutiuū cōuenies in melā colia colerica:et dicit qō sirupus acetosus in quo fuerint infuse sene. fumus terre epithimū facta bo na expressione cōuenit etiam si horū substātia de tur cum sirupo acetoso.

¶Deinde habeas consiliū tunc apud eua cuationem.et da in potu flegmatice et me lancolice ex ea tyriacam et metridatum.et medicamen de assa.et sulfur.et piper solum bibatur in aqua.Et de illis est sinapis que administretur non assidue: immo in omni bus tribus diebus.et in primis 7 ante illud in spacio longiore:et similiter oyapipereon et similia illis de electuarijs.7 nō festines cū aliquo horum ante digestionē. Nā si tu de deris in potu tyriacā 7 similia illi in primis cōpones quartanā cū quartana. 7 fortasse attrahes egritudines alias 7 proprie in hie me.Et si in fine necessaria fuerit flebotho mia aude super eam.

¶In hac parte superius diuisa curat quartanam post complementū digestionis 7 notabilē euacua tionem. et habet duas partes.In prima facit qō dictū est.In secunda ponit curā Gal'.scōa ibi(In quit Galenus).In secūda parte dicit. deinde ba beas consiliū apud euacuationē.i. post euacuatio nem:nō tamē multū distāter:7 da in potu flegma tice et melācolice tyriacā 7 metridatū 7 medicamē de assa et sulfur.7 piper soluz bibatur in aqua. Et de illis ē finapis que nō administrat quotidie:im mo in omnibus tribus diebus simul. 7 administra tur in primis.i.ante omnes medicinas hic dictas. vult eīm ꝙ finapis ꝑparata qualiter ꝑparat cuz fit mostarda posset dari ante medicinas iam dictas cum fit minus calida ceteris:non tamē debet dari tunc nisi in tribus diebus semel.et ante id.idest an tequā fit facta euacuatio multotiēs iterata in spa cio longiore.sicut exēpli gratia. omnib⁹ quattuor diebus semel.nam quanto materia est magis di gesta idest magis minorata huiusmodi fortiter ca lefaciētia frequēti⁹ etiā minori quātitate dari pos sunt.et inter huiusmodi fortiter calefacientia de bemus incipere a minus calefaciente sicut est mo

ſtarda inter bas.et ſimiliter vanduz eſt diatriõpi/ pereon.Secundo dicit quod non feſtines cum ali/ quo iſtorum ante digeſtionẽ.nam ſi vederis in po/ tu tyriacam ⁊ ſimilia illi in primis cõpones quar/ tanam cum quartana et fortaſſe attrabes egritu/ dines alias ſicut febres colericas et etbicas ⁊ ſimi les ſequentes inflãmationẽ et materie diſſolutio/ nem et proprie in bieme.quia in ea propter poro/ rum opilationez vapores a materiacalefacta ele/ uati non poſſunt educi.nec etiam ipſa materia ſu/ dore educitur et retenta auget febrez que tempore calido poris apertis educereť. Tertio dicit quod in fine eius ſi neceſſaria fuerit flebotbomia aude ſuper eam que neceſſitas poteſt eſſe propter inflã/ mationem ſanguinis et ebulitionem ſequentẽ bu iuſmodi calidorũ adminiſtrationẽ.Et ex bis infer tur quoſdam profitentes ſe curare omnem quarta nam cum buiuſmodi calidis ſudorem prouocanti bus nõ babere conſilium de quo bic loquitur Aui/ cenna cum indifferẽter exbibeãt buiuſmodi calida in omni ſpecie quartane et omni tempore ipſius tam tempore calido quam frigido:cum Auicenna buiuſmodi ſolum exbiberi precipiat in flegmati/ ca et melancolica et complete digeſta materia et pro magna parte minorata et nõ in bieme.ſibi er/ go plurimum accidit quod componunt quartanã cum quartana:et interdum egros interimunt. bec autem ſecundum Auicennam miniſtranda eſſent tempore quietis.Si tamen velles facere aliquam experientiã quam vidi ſepe ſuccedere aliquod iſto rum exbibe incboante paroxiſmo.ſ.ʒ.ſ.aut.ij.tyria ce aut metridati cum maluatici. ʒ.ij.aut.iij.aut.ʒ. iij.diatrionpipereon cum maluatico.⁊ poſtea ip/ ſum pannis bene cooperiat vt ſudet.vidi eñ ſepe ipſos in bina aut trina exbibitione fore ſanatos.

¶Inquit galenus ſanaui gentem pluri/ mam a quartana ita.Dedi eis in potu poſt digeſtionem ſolutiuum: deinde dedi eis in potu ſuccum abſint. deinde dedi eis in po/ tu tyriacam.et dico quod aſſa et piper ſin/ gularia ſunt iuuatiua valde quando appa/ ret digeſtio et peruenit ſtatus. Et ciba il/ lum ſalsane et elbune et lzeniculi capparis et ſinapis et almuri et omnibus in quibus eſt virtus ſolutiua cum fortitudine. et for/ taſſe erit tibi neceſſarium vt des ei in potu poſt quadraginta dies omni mane quan/ tum eſt nabaca vna de eis que ſunt ſicut me dicamen de aſſa . et omni fero ſimiliter:cum febris non fuerit acuta et materiei radix nõ fuerit colerica.

¶Hic ponit curam Gale.dicens ſe ſanaſſe pluri/ mos a quartana boc modo. Dabat eis primo in potu poſt digeſtionem ſolutiuũ et poſt ſolutiuum ſuccum abſintbij.deinde poſtillũ tyriacã.et ſubiũ/ git quod aſſa et piper ſunt ſingularia: ideſt quodli bet de per ſe ſunt iuuatiua valde quando apparet digeſtio ⁊ prouenit ſtatus:ſcilicet quo ad digeſtio nem:et ly prouenit eſt preteriti perfecti temporis. Et ciba cum ſabane ideſt cibatione facta ex piſci/ bus ſalitis nucis ſpeciebus et oleo.⁊ elbune: ideſt alio ſimili cibo facto ex carnibus ſalſis:et lzenicu/ li de capparis ideſt cõdito de capparis et ſinapis ideſt moſtarde et almuri quod eſt ſalſamentum ſe pe dictum:et omnibus in quibus eſt virtus ſoluti/ tia ideſt reſolutiua fortiter et fortaſſe erit tibi ne/ ceſſarium vt des ei in potu poſt quadraginta dies ſcilicet quando materia eſt complete digeſta ⁊ mi norata quantum eſt nabaca que eſt eiuſdem ma/ gnitudinis cuius eſt granum vue de eis que ſunt ſi cut medicamẽ de aſſa etiam omni fero cum febris non fuerit acuta et radix materiei eius non fuerit colera.Fere omnia bec a Galeno dicta ſunt cõfor mia dictis Auicen.ſed magnã excellentiã ſucci ab ſintbij in quartana non intelligo.

¶Et de trociſcis iuuatiuis in hac bora et apud declinationem ſunt trociſci ſecunduz hunc modum.¶Recipe ſucci empatorij ⁊ cro ci iamborum ana pondus.ʒ. iij. ſcolopen/ drie ariſtologie ⁊ lace ⁊ reubarbari ⁊ ſpodij omniũ ana dragmas quinq; et ſeminis ace toſe et ſeminis portulace et roſarum ⁊ ſpice ⁊ ſeminis cuſcute ⁊ ſeminis aniſi ⁊ apij ⁊ ra/ dicum capparis ⁊ granorum alben ⁊ ſemi/ nis feniculi omniũ ana dragmas quattuor conficiantur cum aqua apij ⁊ fiant trociſci et dentur in potu cum aqua feniculi ⁊ endi/ uie ⁊ cuſcute:et bec quidem medicina iuua tiua eſt modis pluribus.

¶Hic deſcribit primo nouem medicinas compo/ ſitas non ſolutiuas.Secundo deſcribit ſolutiuas. ſecunda ibi(Rebulorum) Dicit primo q; de troci ſcis iuuatiuis in bac bora et apud declinationem id eſt in fine ſtatus et declinatione ſunt trociſci bu iuſmodi. Recipe ſucci eupatorij croci ana drag/ mas tres ſcolopendrie lace ariſtologie reubarba/ ri ſpodij ana dragmas quinq; ſeminis acetoſe por tulace ro.ſpice ſemis cuſcute aniſi ſemis apij radi cis capparis granorum alben q̃ ſunt grana albent ſunt ſolutiua ſeminis feniculi ana .ʒ.iij.confician tur cum aqua apij fiant trociſci et dentur in potu cum aqua feniculi endiuie et cuſcute.et iuuãt plu/ ribus modis.ſcilicet aperiendo confortando epar ſplenem et omnia nutritiua prouocando et reſol/ uendo de materia.

¶Et ſi digeritur materia tunc fiat iſtud. Recipe myrrbe.ʒ.ʒv.ſpice.ʒ.xiij. agarici co/ ſti floris ſquinanti omnium ana dragmas quinq; petroſilini.ʒ. xv. aniſi dragmas de/ cem conficiantur cum vino antiquo ⁊ cum melle et zinzibere.

¶Id eſt digeſta materia.bec eſt ſecunda .exbibe il lud mirre dragmas quindecim ſpice dragmas tre decim agarici coſti floris ſquinanti.ana dragmas quinq; petroſilini dragmasquindecim aniſi drag mas decem conficiantur cum vino antiquo et mel le zinzibet.bulliendo mel in quo conditum fuit zin zibet cum vino ad vini conſumptionem et reliqua ſecum miſcendo et fac electuarium et magis ap/ propriatur flegmatice.

¶Et quandoq; datur in potu in fine et conualeſcentibus et apud paucitatem no/ cumenti in ea et multitudinem caliditatis cum ſubtiliatione materie medicina huius modi. Recipe ſeminis iuſquiami albi man/ dragore amborũ ana ſiliquã.j. et aſſe circi/ ter tertiam fabe vnius.

¶Hec eſt

¶Hec est tertia que datur in fine quartane et con/ualescentibus et apud paucitatem nocumenti in ea.quia in vltimo est declinationis et multitudi/nem calitatis q̄ remāsit in mēbris iam subtilisata materia.℞.tusquiami albi mandragore ana fi/liquam vnam que est pondus quatuor granorum ordei asse circiter tertiam partem fabeynius.Hic temperat per caliditatem tusquiamum ⁊ mandragoram. assa ponitur ad rectificandum malitiam eorum et est dosis vna.

¶Et de hoc genere ēt sumatur iterū calamenti domestici.aure.iiij.et seminis vrtice aure.xx.et epithimi aureus vnus fiant trocisci parui valde.et sit dosis.ʒ.j.

¶Quarta medicina est de hoc genere quod con/uenit a pud declinationem.℞.calamenti dome/stici aure.iiij.seminis vrtice aure.xx.epithimi au/re.vnum.fiant trocisci parui dosis.ʒ.j.iuuāt aperiendo prouocando resoluendo.et soluendo.

¶Et ex eis que bona sunt eis est vt administretur post apparitionē digestionis vsq; ad finem eius istud.Sumatur passularum de semi.aut de alacoen et allij silueſtris et mirti recētis omnium ana pars vna.et decoquātur in aqua dulci postq; infusa sunt in ea:deinde buliant exquisite et coletur et detur de ea.vncia.j.

¶Quinta medicina est ex bis que bona sunt post apparitionem digestionis vsq; ad finem eius.℞. passulaꝝ de semi.aut alaconum.i.illarum regio/num. aliter allacoen .i. matricarie allij silueſtris mirti recentis.ana.partem vnam bullant in aqua in qua prius infuse fuerint exquisite sicut ad con/sumptionem duarum partium aque et coletur et detur de ea.ʒ.j.

¶Et iterum seminis apij ⁊ anisi ⁊ cordumeni omniū ana.ʒ.v.origani silueſtris eupatorij omnium ana.ʒ.vij. ameos.ʒ.iiij.suchaba.ʒ.iij. passularum.ʒ.x. decoquantur in tribus libris aquevsquequo redeat ad libram vnam.

¶Sexta medicina.Et item.℞.seminis apij anisi cordumeni.i.cardamoni. vel scōm Joā. serapionem cui credenduʒ est dicitur carui agreste.ana.ʒ.v.origani silueſtris. eupatorij.aā.ʒ.ameos.ʒ.iiij. sucbaba.ʒ.iij.passularū.ʒ.x.decoquātur in lib.iij. aque donec redeat.ad vnā lib.et conuenit in quartana de materia frigida.

¶Et de illis que bona sunt eis est vt sumantur ameos spice ⁊ calamenti omnium ana.ʒ.x.⁊ carui.⁊ anisi.amboruʒ ana.ʒ.vij. ⁊ asse pondus.ʒ.v.⁊ zinziber pondus.ʒ.iiij. ⁊ cassie pondus.ʒ.iij.conficiantur cum sufficiētia mellis.⁊ sit dosis eius pondus.ʒ.j. cum aqua apij ⁊ feniculi.

¶Septima medicina est de illis q̄ sunt bona eis. ℞.ameos spice calamēti.ana.ʒ.x.carui anisi.ana ʒ.vij.asse.ʒ.v.zinziber.ʒ.iiij.cassie scilz lignee.ʒ.iij. mellis quantum sufficit dosis.ʒ.j.cum aqua apij et feniculi.et valet in materia frigida aperiendo et prouocando et resoluendo.

¶Trocisci huiusmodi. ℞ecipe succi eupatorij.ʒ.x.scolopēdrie.spodij.feniculi.spice.croci.omnium ana.ʒ.v. lacce ⁊ reubarbari omnium ana.ʒ.iij. seminis cucumeris ⁊ seminis portulace omnium ana.ʒ.vj. fiāt trocisci cum aqua apij ⁊ sumantur in potu cum sirupo acetoso.

¶Recipe succi eupatorij.ʒ.x.scolopendrie. feniculi.spodij.spice.croci.ana.ʒ.v.lace.reubarbari.aā. ʒ.iij.seminis.cucumeris seminis portulace.ana.ʒ. vj.fiant trocisci cum aqua apij:et sumantur in potu cum sirupo acetoso et valent in sanguinea. est enim temperate caliditatis.

¶Et iterū ad flegmaticam mirre.ʒ.xxxv. croci petrosilini amborum ana.ʒ.v.spice.ʒ. xlv.castorei.ʒ.iij.anisi.ʒ.iij.℔. seminis apij ⁊ carui amborum ana.ʒ.iij. amomi corticuʒ cassie storacis omnimm ana.ʒ.ij.⁊ tertiā sifileos adriani confectionis omniuʒ ana.ʒ. j.et tertias duas.

¶Mona et iterum ad flegmaticam mirre.ʒ.xxxv. croci petrosilini.ana.ʒ.v.spice.ʒ.xlv.castorei.ʒ.iij. anisi.ʒ.iij.℔.seminis apij et carui amboruʒ ana.ʒ. iiij.amomi et corticis caℏ.s. lignee storacis.s. calamite.ana.ʒ.ij.⁊ tertiam.fifileos adriani.s.confectionis descriptione Nicolai et Auicen.ana.ʒ.j.⁊ tertias duas.⁊ ex bis possunt fieri trocisci miscēdo cum aliquo liquore.potest etiam fieri electuarium miscendo cum melle.

¶Et quando vehemens fit rigor ēt vomitus cū aqua tepida ⁊ sirupo acetoso ad illud iuuatiuum .Qđ si virtutes eius nō obediunt:tunc cum eis quorum rememoratio precessit scōm horā. Et fiat vaporatio cuʒ embrocha in qua decocta sunt schea sandonicū ⁊ camomilla ⁊ similia.homīe coopto cum pānis laneis aggregantibus calefactionem.

¶Hic curans rigorem dicit in eius vehemētia cō uenire ⁊ conferre vomitum cum aqua tepida ⁊ sirupo acetoso.quod si virtutes eiꝰ rigoris nō obediunt.i.non sedatur per hoc: tunc curetur cū bis quorum rememoratio precessit scōm horam.s.digestionis materie. Ipsa enim existēte digesta possumus fortiora medicamina adhibere tam vomitiua quaʒ resolutiua aperitiua et prouocatiua:et vbi minor est digestio dentur remissiora. Secūdo dicit qđ euaporatio cum embroca.i.decoctiōe in qua decocta sunt schea que est species absinthij. et putatur qđ fit sandonicum ideſt herba lumbricorum camomilla et similia homine cooperto pānis laneis aggregantibus supple calefactionem iuuat.

¶Rememoratio solutiuorum quib⁹ indiget post digestionem. Capitulum.lxvj.

Hebulorum .ʒ.vj. epithimi abſinthij amborum.ana. ʒ.v. mirabolanorum citrinorum ſucci eupatorij:emblici.omnium.ana.ʒ.iiij.ſeminis apij . ⁊ aniſi. ⁊ ſeminis feniculi omnium.ana. ʒ.ij.fiat ex eis decoctio et ſoluatur cum eo cum facilitate.

¶ Recipe hebulorũ.ʒ.vj. epithimi abſinthij.ana. ʒ.v.mirabolanorum citrinorũ ſucci eupatorij emblici.ana.ʒ.iiij.ſeminis apij: aniſi feniculi.ana.ʒ. ij.et fiat ex dictis decoctio et ſoluatur cum facilitate.hec enim medicina erit leuis. et poſſunt dari de ea quatuor aut quinq; ʒ.

¶ Aut ſumatur abſinthij pondus.ʒ.x.mirabolanorũ hebulorũ.⁊ epithimi.oĩm ana. ʒ.viij.⁊ fumi terre pondus.ʒ.vij.⁊ ſuchaba. ⁊ centauree maioris.amborũ.ana.pondus ʒ.vj.eupatorij.et radicis ſquinãti amborũ ana põdus.ʒ.v.decoquãtur cum quinq; libris aque donec redeat ad lib.j.

¶ Secunda medicina abſinthij.ʒ.x.mirabolanorũ hebulorũ epithimi.ana.ʒ.viij.fumiterre.ʒ.vij. ſuchaba centauree maioris.ana.ʒ.vj.eupatorij radicis ſquinanti.ana.ʒ.v.decoquant in lib.v.aque donec remaneat vna.

¶ Pillule leues.Quando adminiſtrantur in omnibus quinq; diebus ſemel ſunt iuuãtes in ea:⁊ ſunt experte.¶ Recipe epithimi ⁊ turbith amborum.ana ʒ.x.carui.aniſi. amborũ.ʒ.ana.ʒ.vij.ameos.ʒ.viij.ſeminis apij. et feniculi amborum.ana.ʒ.iij.polipodij.ʒ. vj.agarici albi:quod facile teritur.ʒ.viij.ſalis indi.ʒ.v.yere pigre.ʒ.xv. fiãt pillule cuʒ aqua mente.Et ſit doſis.ʒ.j.℈.

¶ Tertia.pillule leues quando adminiſtrantur in omnibus quinq; diebus ſemel.℞.epithimi turbith.ana.ʒ.x.carui.aniſi.ana.ʒ.vij.ameos.ʒ.viij.ſeminis apij feniculi ana.ʒ.iij.polipodij.ʒ.vj. agarici albi facile frangibilis.nam be ſunt bone eius conditiones.ʒ.viij.ſalis indi.ʒ.v.yere pigre.ʒ.xv. fiant pillule cum aqua mente.et ſit doſis.ʒ.ſ.ʒ.et ſunt preſtantes maxime in flegmatica.

¶ Et cum materia eſt flegmatica cõferũt iſte pillule.℞.epithimi agarici ameos oĩm ana.ʒ.viij.ſeminis apij aniſi feniculi omniũ ana.ʒ.iij.ſal' naptici.ʒ.v.yerepigre turbith amborum ana pondus.ʒ.x. doſis pondus. ʒ.ij.℈.

¶ Quarta et cum materia eſt flegmatica cõferũt iſte pillule.epithimi ameos.agarici.ana.ʒ.viij. ſeminis apij. aniſi.feniculi. ana.ʒ.iij.ſalis naptici ſoluentis flegma.ʒ.v.yere pigre turbith.ana.ʒ.x. doſis.ʒ ij.℈.

¶ Et quando eſt cum dolore ſplenis iuuatur hoc medicamine ⁊ ſoluit eũ cũ facilitate.¶ Recipe ſcolopendrie.ʒ.xv.agarici.ʒ.xij. mirabolanorũ nigrorum yere.ana.ʒ.x.hebulorum:abſinthij omnium ana.ʒ.viij.ſuchaba bedeguar camepithyos ſucci eupatorij omnium ana.ʒ.vij. fructus tamariſci. radicum capparorum amborum ana.ʒ.iv. ſeminis apij:aniſi:ſeminis feniculi omniuʒ ana.ʒ.iij.fiat confectio aut pillule.

¶ Quinta.et quando eſt cum dolore ſplenis iuuatur hoc medicamine ⁊ ſoluit faciliter ſcolopendrie ʒ.xv.agarici.ʒ.xij.mirabola . indorum.yere.ſ.ſimplicis ana.ʒ.x.hebulorum abſinthij.ana.ʒ.viij.ſuchaba bedeguar ſucci eupatorij camepithyos ana.ʒ.vij.fructus tamariſci radicũ capparis ana. ʒ.iv.ſemi.aniſi.apij feniculi ana.ʒ.iij.fiat confectio permiſcendo cum melle aut zuccaro: aut fiãt pillule.et hoc aperit opilatiões ſplenis.et in electuario poſſunt dari.ʒ.viij. et in pillulis.ʒ.ij.potiſſime valet in frigida materia. Et ſi bene conſideres oẽs iſte medicine ſunt leues. Ex quo Auic. nos facit intelligere in curatione bumoris melancolici eſſe vtendũ leuibus:quod etiam debet obſeruari in curatiõe cuiuſcunq; bumoris groſſi. debent enim eſſe medicine fortes ⁊ debiles ſicut precipit Auicẽna in capitulo de cura tertiane note.

¶ Ẽbatio patientium quartanam. Cap.lxvij.

Rectius eſt vt inclinetur regimen eorum in primis ſeptimanis vſq; ad tres ſeptimanas ad ſubtiliationem quandam preterq; deſtruat virtutem. ⁊ illud eſt vt abſtieat a carne et alzumet.hoc enim minorat eorum materias ⁊ alleuiat eos et abbreuiat ſpacium egritudinis eorum.Et poſt illud neceſſarium eſt virtutem viuificare cum eis que ſunt ſicut piſces alcatradie et oua ſorbilia et pulli et altaiegi.Cum ergo peruenit ad tempus in quo ſequuntur in ea alzumet; et non minoratur egritudo tunc neceſſarium eſt cuſtodire virtutem et cibare cuʒ eo quod eſt fortius ex carnibus gallinarum et pullorum et arietum ⁊ edorum ⁊ auiũ mollis carnis ſicut ſunt pulli ⁊ aduragi ⁊ piſces boni qui nõ ſunt magni.

¶ Dic ponit regimẽ cibandi quartanarios.et primo ponit gradationẽ regiminis in quartana . ſecundo tangit conditiones ⁊ proprietates ciborũ ipſorum.tertio ponit canones in cibatione obſeruandos.ſecunda ibi.(Et ſcias quod cõditio.)tertia ibi.(Sciuiſti iterum.)In prima parte dicit q; rectius eſt vt dieta ſubtilietur a principio vſq; ad tres ſeptimanas aliqualiter: ita tamen vt non cadat virtus . quapropter hoc tempore abſtineat a carne ⁊ vnctuoſis.hec enim ſubtiliatio diete minorat materias:alleuiat egros:et abbreuiat ſpaciũ ſuarum quartanarum.Secundo dicit quod poſt hoc tempus eſt neceſſariũ fortificare virtutem cũ cibis pluris nutrimenti ſicut piſces alcatradie.i. parui petroſi:in colerica oua ſorbilia et pulli gallinarum et columborum ⁊ altaiegi.i. aues parue. cum ergo peruenit ad tempus in quo ſequũtur in ea alzumet.i.debent ſequi cibaria vnctuoſa.ſ.carnes pingues et ſimilia multi nutrimenti:et nõ minoratur egritudo. immo ſupple videmus ſtatum eſſe diſtantem:tunc neceſſarium eſt cuſtodire virtutem et cibare eum cũ eo qõ eſt fortius.i. pluris nutrimẽti ſicut ſunt carnes gallinax pullorũ arietum.i.agnox

tum.ſ.agnorum et caſtra torum iuuenum et edorū et autum mollis carnis ſicut ſunt pulli.ſ.colūborum et aduragi.ſ.turturum.et piſces bene condi/tionati qui nō ſunt magni in ſpecie ſua.quia ſunt difficilioris digeſtionis et groſſioris nutrimenti et magis viſcoſi quā piſces parui. ¶Notandū q̄ in quartana et in aliquibus alijs feb. aliquando in p̄incipio ſubtiliamus dietā:et poſtea ingroſſamus multis ex cauſis.Primo quia dietam⁹ ali/quando ſcōm preſentem diſpoſitionē et nō in re/latione ad ſtatum.et in hoc caſu quandoq̄ a prin cipio ſubtiliamus ꝓpter multitudinē materie et poſtea ingroſſamus timore caſus virturis. Scōo quando ignoramus egritudinē a p̄incipio ſubti liamus vt natura cibo nō grauata ſe totam con/uertens contra materiā egritudinis ſuperet ipaz aut ſaltē manifeſtet.Tertio quando egritudo ter minatur per paulatinā conſumptionē materie et materia continue paucificatur. Quarto quando ſtatus eſt valde lōginquus ſicut in quartana a p̄n cipio ſubtiliam⁹:ſed nō multū vt natura nō mul/to cibo impedita ſeſe melius conuertens contra materiam ipſam ſubtiliet et digerat. ſperam⁹ eñ q̄ poſt tres ſeptimanas poterim⁹ ingroſſare die/tam donec virtus bene reſtaurata fuerit.et poſtea ſubtilando procedere vſq̄ ad ſtatum. Unde pro/pter aliquas aut vnā ex iſtis cauſis Ysaac in ter/tio fe.in cura quartane dicit abſtineatur a pullis gallinaceis ſtarna et perdice per tres bebdoma/das initiantis febris ne cum vnctuoſitate carnis caleſiat et nutriatur febris .quia vnctuoſum in fe bre eſt quaſi oleuz in lucerna. Ex quibus inferē q̄ Alzumet que prohibet Auic.in p̄ncipio ſunt ciba ria ſic facta ex carnibus vnctuoſis et lardone. aut ex carne ⁊ piſcibus conditis cū oleo ſicut eſt mos ſaracenorū et omnia valde vnctuoſa.et aliquādo per alzumet intelligunt panem ſuper quem cadit pinguedo carnis cū aſſatur:licet tamen valde vn ctuoſa etiā non ꝓuentūt in ꝓceſſu.verū ius galli/ne pinguis:non tamē valde vnctuoſum.⁊ ſimilia: imo ipſa gallina magis cōuenirет in ꝓceſſu q̄ in p̄incipio et hec eſt mens Auic. ¶Secundo no/tandum qō Auic.hic incipit regimen ſubtile ſine carnibus poſtea dat carnes cum ingroſſat dietā. et in hoc ſe confert iſtis.ſuperius autem pro ſubti li dieta incepit ab aliq⁹ minutis et in ꝓceſſu in/groſſando ad pullos.et in hoc non eſt ꝓtradictio quoniā vtraq̄ gradatio eſt poſſibilis in diuerſis hoibus:etiñ diuerſis diſpoſitionibus vnius bo/minis.et cum mutatur quartana rius ab abſtinē/tia a carnibus ad carnes incboandum eſt a carni bus minoris nutrimenti.⁊ procedendum eſt pau latim ad carnes pluris nutrimēti ſicut de auibus paruis ad pullos et edos. Et econtra ingroſſata dieta et confortata virtute procedēdoverſus ſta/tum procedat cōtinue magis ac magis attenuā/do dietam.

¶Et ſcias q̄ cōditio in eo ex quo cibatur habēs quartanā eſt qō ſit aggregans pro prietates:quarum vna eſt vt non ſit crudū: imo reſoluēs cruditatē quam facit acci/dere melācolia.et ſcōa eſt vt nō ſit groſſuz: imo ſubtiliās groſſum. et tertia eſt vt nō ſit conſtrictiuū:imo ſoluēs ventrē.et quar/ta vt ſit ſanguis ex eo generatus laudabi/lis et plurimū quidē eſt ita illud qō habet caliditatem et humiditatem.

¶Hic ponit quatuor conditiones ciboz patien tium quartanā. Primo eſt qō non ſit crudus.ſ.ma teriam incrudans aut generans materiam crudā imo deſtruat cruditatē quā facit accidere melā/colia.Secūda eſt vt nō ingroſſet:ſed potius ſubti liet groſſum.Tertia vt ſit lenitiuus ventris.Quar ta vt generetur ex eo ſanguis laudabilis et ſcōm plurimū cibi calidi et humidi ſunt tales vt patet diſcurrendo.Hi autem calidi magis conueniunt in melancolia frigida quā calida:immo in multū calida non conueniunt licet humidi in omnibus ſpeciebus melancolie conueniant.

¶Et tu iam ſciuiſti qūo cibeť ante poriſ/mū et ꝓ quot horas et quare illud.et ſciui/ſti iteruz qō quādoq̄ neceſſarius eſt cibus in paroxiſmo et proximo eius ꝓpter cau/ſam predictam. verū rectius eſt vt eueniat febris ventre vacuo vt nō occupeť natura cū materia alia niſi cum materia egritudi/nis donec expellat eam. ⁊ vinum ſit purum ſubtile.

¶Hic ponit canō.tu iam ſciuiſti in capitulo de ci batione febricitantiū quomodo cibentur ante pa roxiſmum et per quot horas ⁊ quare cibantur. Et iterum in eodē capitulo q̄ quandoq̄ neceſſarius eſt cibus in paroxiſmo et in p̄incipio ei⁹ propter cauſam ibi dictam. Attamē melius eſt vt occurrat febris ventre vacuo vt natura non occupetur cum materia alia preter materiam egritudinis donec expellat eam. ¶Secundus canō.⁊ vinum ſit purū ſubtile maxime in quartana frigida et proprie in proceſſu.ſed in quartana calida melius eſt vt ſit aliqualiter limphatum et maiorem in ea debem⁹ expectare digeſtionem anteq̄ detur q̄ in frigida. et debet eſſe clarum ſubtile et vnius anni tantum vt humectet.

¶Cura quartane continue. Cap. lxviij.

Diſpoſitio huius febris eſt ſecūdum qō enūciauimus ante ip ſam.⁊ canon in ea eſt homoge neus canoni quartane interpo late et nō diuerſificatur ab ea niſi in rebus paucis.De illis eſt qō declina tio in illa ad equalitatem in calefacientib⁹ et ad infrigidationē in hac eſt melior pro/pter adherentiam febris:quare oportet ut adminiſtrētur in curatiōe eius ea que ſunt ſicut ſirupus acetoſus cū ſeminibus et ge/leniabim ⁊ aqua de radicib⁹ equalis ⁊ ſup/poſitoria cū melle. Et de illis eſt qō flebo/thomia in hac ē magis neceſſaria:qñ ma/teria eſt magis cōprehenſa in venis. Et de iſtis eſt q̄ licētia in carnibus in hac egritu dine eſt minor.ideo caue hoc.

¶Hic dimiſſis diuiſionibus dicit. qō diſpoſitio huius febris eſt ſcōm qō dictum fuit in precedēti capitulo:ideſt qō raro accidit. Secundo dicit qō eedem ſunt intentiones in cura quartane cōtinue et interpolate ⁊ non eſt differentia niſi in paucis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

primo quod declinatio ad calefaciendum equaliter:idest secundū exigētiam materiei et reliquarum circunstantiarum in interpolata. et ad infrigidandum vel minus calefaciendū in hac est melior propter adherentiā febris. quare oz vt administrēt in curatiōe but? sicut sirupus acetosus cū seminibus.s.feniculi ⁊ petrosilini et gelensabim. idest conditū de rosis et aqua de radicibus equalis:vtputa feniculi et petrosilini quibus forte addant capilli veneris et forte endiuia et similia ꝑm exigentias. Sed bis fere bonum est semp addere boraginem et buglossam. Jtē fiant suppositoria cū melle et nō ita acuta:sicut in interpolata. Secūda differētia qō in continua magis cōuenit flebotbomia et ꝙ materia est contēta in venis. Tertia qō liberius concedūtur carnes in interpolata quā in ꝯtinua. Caue boc idest obserua boc. et idē de vino. dieta debet esse magis tenuis in cōtinua quā in interpolata. ¶ Cura eius nouē exigit intentiones. Prima est debitū regimen sex rerum. scōa est materierū ꝯmuniū eductio. tertia est flebotbomia. quarta ē euacuatio ꝑpria et sepe iterata ꝑcedentib? digestiuis scōm plurimū. quinta est ꝓuocatio vomitus. sexta prouocatio vrine. septima est eductio materie ꝑ poros cutis insensibiliter. octaua mēbroꝝ ꝙfortatio. nona accidentiū correctio. Et bic sicut in cura reliquarū febriū posui flebothomiam pro tertia intētione quāuis sub quarta includatur. quare flebotbomatur cōiter in bac febre negligitur:que tamē est ꝑstantissimū remediū si fiat vbi oportet et scōm ꝙ oportet. ⁊ econtra est multū nociua si fiat vbi nō oportet et scōm ꝙ non oportet. ¶ Pro prima intentione regimē declinet ad bumidū. sed in quartanis a melācolia flegmatica aut fecali declinet aliqualiter ad caliduz. sed in reliquis aliqualiter ad frigidū. Dieta a principio vsqꝫ ad tres septimanas debet esse tenuis:sed non multū. quapropter aut dimittant carnes aut vtantur paucis carnibus et modici nutrimēti. sed tēpore nostro melius est vt vtantur carnibus ficut auibus paruis. postea pullis. deinde grossioꝝ? et pluris nutrimenti. et postea si videbit stat? secuturus cū seuis accidētibus. vt quia paroxismi crescant intensiue ⁊ duratione dieta paulatim attenuetur vsqꝫ ad statū inclusiue. Si vero nō:cōtinuetur dieta iam dicta. Cibi autē sui habeāt quatuor conditiones. Prima qō nō sint crudi:immo resoluentes cruditatē quā facit melācolia intelligēdo ficut dictū est in expositiōe buius passus. scōa vero qō nō sint grossi:immo subtiliantes. tertia sint lubricatiui ventris et nō ꝙstrictiui. quarta sint generatiui boni sanguinis ⁊ scōm plurimū calidi et bumidi sunt tales licet calidi magis ꝓuenīāt in frigida. imo i notabiliter calida ficut in colericā debent esse frigidi. bumidi autem conuenīūt in omnibus. Cibi autē frigidi et bumidi aliquando misceātur cum calidis remittentibus frigiditatē et nō bumiditatē ficut lactuca que forte esset minus frigida misceretur cū calidis non mouētibus bumiditatē:ficut cū ficubus aut cū temperatis in caliditate ficut boragine ant buglossa. Cibi vero acuti salsi in fine ꝑcedūtur propte in flegmatica vitentur ficca inquātum ficca. vinū sit purum subtile:in calida tamen aliqualiter limpbari debet. somnus sit longus; quies animalis et corporea conueniunt. vitentur motus laboriosi. ¶ Lentatur venter iuxta secundā intentionē cum clisteribꝫ aut sumptis per os ficut est cassia. et est bonū vt cum bis lenētibus sit mixtum aliquod leuiter educēs melancoliam ficut serum caprinum cū cassia aut decoctio epitbimi cum eadem et similia. et vomitus etiam adiuuetur cum leuibus in ꝓncipio maxime natura tentante. et bonum est etiam vt materie cōmunes que sunt in venis educantur cū leuiter prouocantibus vrinam et sudorem. ¶ Flebotbomatur iuxta tertiam intentionem cum vrina ē grossa reliquis consentientibus scōm plurimū in principio. et aliquando in processu conuenit licet a principio non conuenerit. sed maxime conuenit quando melancolia est sanguinea. et si non est magna indicatio de flebotbomia dimittatur. ¶ Sed de euacuatione materie propie cum solutiuis iuxta quartam intentionem bonū est vt ꝓmittantur digestiua. quia bumor est valde inobediens nisi melancolia sit nimis superflua. aut forte esset in vijs ductuum et digestiua accōmodent bumori melancolico facienti febrem. et in principio digestiua sint minus subtiliantia incidentia prouocantia et aperientia ⁊ in processu magis. ⁊ euacuantia sint propria contra materiam: et etiā contra bumorem ex quo genita est. et cōmuniter euacuetur in die ante paroxismū. digestiua autez cōmunia sint ficut sirupus de pomis sirupus de epitbimo aqua boraginis et buglosse. serum caprinum. et multa posita sunt ab Auicen. valentia in omni materia. sed in processu bis addatur sirupus acetosus mellinus aut zuccarinus scōm exigētiā et balneū aque dulcis parue more iuuat ad digestionem. et euacuatiua sunt ficut sene epitbimū polipodium et similia. fortia vero ficut lapis lazuli lapis armenus ellebozus niger. Cōposita reperiūtur multa debilia et fortia. sed cōmuniter vtendum est leuibus et leuiora competunt in ꝓncipio cum apparet digestio. fortiora cōpleta digestione competunt. ¶ Prouoceturvomitus iuxta quintam intentionez primo cum lenibus ad educendum materias cōmunes que sunt i stomacbo. postea materias propias antecedentes et coniunctas. et debet esse fortior quāto magis ꝑcesserit digestio. Et quādoqꝫ fit in die paroxismi parum ante paroxismū quandoqꝫ in die quietis: sed maxime tentandus est natura adiuuāte et in quibus est difficilis vomitus ꝑcedat cibatio cū multo potu vini aut aque:aut amborum scōm exigentiam materie et consuetudinem. Multa autē vomitiua posita sunt i textu debilia fortia et mediocria. ¶ Prouocetur vrina iuxta sextam intētionem in principio cum lenibus in processu cum fortioribus magis aut minus calidis scōm exigentiam materie et temporis egritudinis: quorum copiaz babuisti in precedentibus capitulis. ¶ Educatur iuxta septimam intentionem materia per poros cutis cum sudore. et insensibiliter cum fricatione que fit fortior in processu quā in principio. Jtem cum aqua ordei vino subtili admixta. Jtem cum suffumigijs que maxime fiunt natura tentante sudorem. ex fortioribus vero que dantur materia digesta et notabiliter miorata sunt ficut tyriaca metridatum dyatrion pipereon medicamen de assa et similia cum vino potenti. nam bec exbibita in principio paroxismi actu calida ꝓuocant sudorē et aliquando educūt totam materiam maxime in declinatiōe. et debet post borum sumptionē pannis cooperiri. Sed bec valde calida non sunt administrāda nisi in flegmatica ⁊ fecali. balneū. ℞o in oib? spēbus cōuenit. ¶ Confortet iuxta octauā intētionē cor cerebrū ⁊ mēbra naturalia cū electuario regum dyamusco ⁊ similibus magis aut min? calidis

calidis scom exigentiam. ¶ Corrigantur accidentia iuxta nonam intentionem scom q oportet.

¶ De febre sextana septana et similibus. Ca.lxix.

HEc nominatur phitamos ⁊ quidam nominant huiusmodi febres reuolubiles. Iste generantur ex materia homogenea materiei quartane: sed est minor et grossior. Et plurimum quidem fiunt ex melancolia flegmatica.

¶ In hoc capitulo auctor determinat de quibusdam febribus annexis quartane. Et primo inuestigat possibilitatē earū opinione propria ⁊ aliorum. secundo ponit curā. secunda ibi. (Appropinquatur.) Prima in tres. ṗmo notificat has febres ratione nominis et materie. secūdo ponit opiniones Hypo. et Gal. de possibilitate et impossibilitate dictarum febrium quintane sextane et septane. Tertio pertractat hanc materiā scom opinionem propriā. secunda ibi. (Sextanā autē.) tertia (Et ego quidē opinor.) In ṗma parte dicit istas febres nominari pbitamos et quosdam nominare illas reuolubiles. secūdo dicit has febres generari ex materia nature consimilis materie febris quartane et eam scom plurimū esse materiā flegmaticam. ¶ Notandū qō Auicen. tria dicit de materia harū febrium. Primū quod earum materia est eiusdem generis vel speciei cū materia quartane. Cuius ratio est. quia est materia melancolica. sed grossitie et paruitate tardat motū. Secundo dicit qō harum materia ē grossior et paucior materia quartane. propterea tardius mouetur quā materia quartane. nam grossities et paucitas retardant paroxismū: sicut ecōtra subtilitas et multitudo ipsum accelerant. tum quia tales subtiles et multe facilius mouētur. tum quia magis stimulant virtutem. Tertium dictū. qō quāuis sint multe species melancolie. tamen vt plurimuz fiunt ex melancolia facta per adustionē flegmatis. et hic est sermo Rasis. xvj. continentis capitulo secūdo. Huius autem tertij dicti ratio est. quia melācolie ex alijs humoribus cum perueniunt ad maiorem ingrossationem per calidum adurens ad paucitatem tantum incinerantur et paucificātur quod cinis ille non potest amplius putrefieri. et si putrefit non potest deferre calorē actualem ad cor sufficientem ad febrem. non enim est illis humoribꝰ humidum tenax. sed flegma. quia habet multam viscositatem potest comburi et fieri melancolia q̄ faciet quartanam. et si amplius comburatur ⁊ terrestrificetur faciet quintanam ⁊ sextanam. nā adhuc remanebit humidum qō potest putrescere et euaporando portare calorem febrilem notabilez ad cor. sicut carbones facti ex lignis viridibꝰ magis emittunt flammā quam facti ex lignis siccis.

¶ Sextanam autem ⁊ septanam et q̄ sunt post illas Hypocra. dixit.

¶ In hac parte agens de possibilitate aut impossibilitate harum febrium. Primo ponit opinionē Hypo. scō Gal. secunda ibi. (Et Gal.) In ṗma parte dicit quod sextanam et septanā et que sunt post illas. s. octauanam et nonanam dicit Hypo. in libro epidimiarum fieri.

¶ Et galenꝰ dixit. ego non vidi in vita mea aliquam ex eis: neq̄ vidi quintanā nudam fortem et neq̄ est febris nisi quasi occulta. Inquit et non est longinquū quin sit causa in septana. verbi gratia. et nouena regimē qō quādo administratur et curritur super ipsum facit febrem. nā iteratio facit necessario in huiusmodi hora illam febrem et si dimitteretur et rectificaretur non faceret. Est ergo causa in periodis eius ⁊ in ipsius iterationibus reiteratio regiminis: ⁊ periodi eius non sunt periodi materie que effundatur ⁊ eius reditiones. Inquit oportet vt obseruetur in experientia huius egritudis hec intentio itavt non accidat error.

¶ Hic primo ponit opinionem Gal. secundo assumit intentionē eius. secunda ibi. (Quāuis Gal.) In prima parte dicit Gal. dixisse in primo de differentijs febrium quarto capitulo. sed prolixius in cōmēto epidimiarum se nunq̄ aliquam vidisse ex eis. s. sextanam neq̄ septanam aut aliam ex sequentibus: immo nec quintanam nudam. i. alteri non associatam fortem. i. manifestam: immo non visa est ab eo febris nisi occulta quidem. i. cū alijs complicata. ¶ Item quia remissa. Secundo dicit quod non est longinquum. s. a veritate: quoniam causa septane et nonane sit regimē quod quando administratur ⁊ currit super ipsum. i. continuatur facit has febres. nam alteratio regiminis cōsimilis priori regimini quod fecit primum paroxismū facit necessario i hmōi hora. i. in die correspōdēti illam febrem. ⁊ si illud regimē dimitteretur ⁊ rectificaretur ideſt fieret regimen conueniens contrarium primo non faceret febrem. ergo causa periodoꝝ et reiterationū illiꝰ febris. s. reiteratio regiminis primi. et periodi huiusmodi feb. non sunt periodi materiei que effunditur ad locum minere putredinis eius. Et non sunt eius. s. materie reditiones que. s. existēs in aliquo cumulo pellatur pars post partem sicut fit in tertianis quartanis ⁊ similibus secundū naturam materiei: immo per malum regimen continuatum cuiuscq̄ paroxismi materia de nouo generatur. aut forte aliquis humor preexistens putrefit forte prohibita transpiratione. et forte nunc vnus nunc alius. ¶ Tertio dicit Gal. dixisse quod obseruetur in experientia huius egritudinis an pendeat a regimine malo continuato an a materia que effunditur per partem post partem et non fit error in regimine. imo supple ordinetur regimen contrarium primo.

¶ Quāuis galenꝰ sit quasi negans aduentum harum febrium. et quasi qō sit necessarium vt sit huiusmodi febris alia radix. Verum hypo. iam verificauit sermonem in inuentione septene et nouene. et non est illud manifestum mirabile neq̄ manifeste īpossibilitatis. ita vt sit necessariū in eo redire ad administrādum. Et sermones quidē quos locutꝰ est hypocrates in capitulo harū febrium sunt qō septena est prolixa et non ē mortifera: et nouena est logior ea et nō est mortifera. Et dixit qō quintana est deterior febrium. quoniā fit ante ptisim et post ipsum.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Hic Auicen. assumit intentionem Gal. dicēs q̄ Gal. est quasi negans aduentū harum febrium. q̄ nō absolute negat eas: sed negat eas accidere sicut accidunt alie febres paroxismales. i. ſm naturam humoris periodicantis quottidie sicut flegma. aut de tertio in tertiū sicut colera. aut de quarto in quartū sicut melancolia. cuius negatiōis ratio est. quia si darentur he febres: tūc daret alia radix. i. alius humor a quattuor generibus humorū. sed hoc est falsum. consequentia tenet. quia humor faciens has febres non potest esse melācolia que mouetur de quarto in quartū nec colera nec flegma propter similem causam nec sanguis. q̄ facit motū continuū. ergo necessario erit alius humor distinctus ab illis. Et hoc est quod dicit Rasis. xvj. continentis vltimo capō. dixit Gal. s. in lib. epidimiarū. Non vidi feb. currere per septē et displicet mihi dictū Hyppo. hoc affirmātis. q̄ impossibile est vt dicat de quo humore est. Aliter potest exponi radix alia ab hūoralī. q̄ radix huius febris nō est aliquis humor qui sc̄m naturā suā faciat hāc feb. sed solum malitia regiminis. ¶ Sc̄o dicit q̄ Hyppo. dixit cum veritate inueniri septanā ⁊ nouanam. ⁊ hoc non est manifeste mirabile aut manifeste impossibile. ita vt sit necessarium in eo redire ad administrandū. i. ad inueniendum aliquas causas occultissimas. Mysteria enim sunt res occulte soli deo cognite vl̄ difficillie cognite. ¶ Tertio dicit q̄ sermones quos locutus est Hyppo. in capō haruz feb. sunt q̄ septena est prolixa: sed nō mortifera: ⁊ nouana longior ea: sed non mortifera. ⁊ dixit q̄ quintana est deterior febris: quoniaz fit ante ptisim aut post ipsam. Et dixit in ea Gal. vt scitis in commētando textum illum satis diminute ⁊ parum ad mentē Hyppo. quare tex. ille indiget expositiōe. Textus autem de quo est sermo hic in primo epidimiarum fic iacet. Quintana oim pessima. etenim ante ptisim ⁊ iam ptisim patientibus interficit. Commentū Gal. est hoc. Qui ptisim patiuntur etbica febriunt febre nunquaz desinente. Euentus namq̄ eius sicut ⁊ aliarū omniuz iam didicisti in libro de differentiis febrium. et eā que per tertiā aut per quartam diem paroxismāl̄tur: sicut dicit Hyppo. eam q̄ per quintam. de qua quintana existimes causam dictam a nobis quod de septenis ⁊ nouenis paruz ante audiuisti. Dixit autem Gal. in cōmēto precedēti non reperiri has febres nisi casualiter. Ex quibus verbis aperte liquet Gal. in commentando textum illum fuisse diminutū ⁊ parum declarasse mentē Hyppo. Eget ergo sermo iste expositione ppria Aui. intendētis tex. illum declarare et ponere opinionem suam in hac materia dicit.

¶ Ego quidem opinor huic sermoni modum quēdam. et est vt sit ptisis significans ethicam. ⁊ sit sermo ei⁹ quintana subiectuz propositionis indefinite nō significātis cōmunitatē. Ergo ē quasi dicat qō de q̄ntana est vna species deterior febrium. Iergo ē significatio huius sermonis eius qō cū febres prologantur et permiscētur et diuersificātur perueniūt plurimū ad inflāmandū mēbra principalia et ad ethicā. ⁊ de ppria tate harum febriū ē vt stent in fine suo ſm ordinē vnū. et plurimū illi⁹ sup quartanā. et iā testificati sumus eam quintanā. verū ipsa perducit ad quartanā quando in hūoribus ē exuberatio et in hūiditatibus multitudo. Cūq̄ liquefactio iaz multiplicatur et euacuationes sensate ⁊ insensate frequētes fiunt non remanet in hūoribus cinerei tas nisi illud qō minus est et grossius. et illud facit esse necessarium vt sit paroxismus tardior et fiat illa que fuit quartana quintana. Et in huiusmodi quidem dispositione fortasse erit corpus preparatū vt inflāmetur et fiat ethica.

¶ In parte presenti Auicen. pertractās hanc materiam primo exponit textū Hypo. in primo epidimiarum. ⁊ declarat mentem eius. sc̄o cōfutat rationes ptra Hypo. ⁊ remouet quādā instantiam. tertio summis laudibus extollit Hypo. dicēs sue auctoritati credēdum esse. quarto dicta Hyp. confirmat ex relatu ⁊ visu. sc̄a ibi. (Et nō oportet vt negetur.) tertia ibi. (Amplius non est. quarta ibi. (Et iam retulit.) Prima in duas. In prima ostendit quomodo q̄ntana q̄ est deterior feb. aliqn̄ antecedit ptisim siue ethicā. Sc̄o oīndit qūo aliqn̄ subsequitur. sc̄a ibi. (Et iterum ethica.) ¶ Sed pro notitia prime partis est sciēdum qō Auicen. intēdens declarare dicta Hypo. primo epidimiarum ⁊ maxime illud. quintana est deterior feb. qm̄ fit ante ptisim. et post ipsam premittit sex propositiones dicēs. ¶ Ego opinor huic sermoni Hyp. esse modum quēdam. i. quēdam intellectum verū: ⁊ tunc ponit primam propositionē que est q̄ ptisis significat ethicam. i. cōuertitur cum hoc termino ethica. ⁊ non accipitur hic ptisis pro ethica. sequente vlcus pulmonis. ¶ Secunda propositio ē vt sit sermo eius quintana subiectum propositionis indefinite non significātis cōmunitatē. ergo est. quasi dicat. quintana est vna species deteriox febrium. i. qō subiectū huius propositionis quintana est deterior febris est subiectum propositionis indefinite: cum in ea subijciatur terminus cōmunis sine signo. vnde significat qō aliqua quintana ē deterior febris. ¶ Tertia propositio. ergo est significatio. i. verificatio huiusmodi sermonis eius quod febres cum ꝓlongant̄ ⁊ permiscētur ⁊ diuersificantur perueniunt: vt plurimū ad inflammandum mēbra principalia ⁊ ad ethicam. i. q̄ febres permixte diuersificate prolongate. et diuersificate. i. facte inordinate vagantes in suis paroxismis inflāmāt mēbra principalia. ⁊ proprie cor ⁊ ducunt ad ethicam ⁊ hec propositio nota est ex dictis Galeni in cōmento tertij pronosticorum. ¶ Quarta propositio est de proprietate harū febrium. et est vt stent in fine suo sc̄m ordinem vnū et plurimum illius. s. ordinis trāsit super quartanā. ⁊ iam testificati sumus eam quintanam. i. feb. inordinate vagantem propter difformitatem in adustione humorum a quibus pendent. tandē reducūtur ad vnum ordinem. q̄ transeunt in quartanam et aliquando in quintanam que secundum plurimum sequitur quartanam: aliquando non. Causa autem huius est. quia humores a quibus pendent huiusmodi feb. inordinate cum prius essent difformes in adustione tandem reducunt̄ ad vniformitatē cum sunt versi in melancoliam. propterea faciunt feb. vnius modi secundum formaz et proprietatem melancolie que est quartana. et aliquando est quintana: quam secundū plurimum precessit quartana aliquando vt ostendetur.

¶ Quinta

¶ Quinta ꝓpositio. verū ipsa. s. febris inordinata perducit ad quartanā quando in būoribꝫ est exuberatio. et in būiditatibꝫ multitudo. Cū aūt liqfactio tā multiplicatur ⁊ euacuatiōes sensate freqntes fuerint nō remanet in būoribꝫ cinereitas nisi illius qđ est minus: et illius qđ est grossius. et illō facit eē necessariū vt ꝓxim⁹ sit tardior ⁊ fiat illa q̄ fuit q̄rtana q̄ntana. i. febris iordinate vagās ꝓducit ad q̄rtanā qñ būor melācolicus ē mult⁹ nec valde ingrossatus ꝑ adustionē. Cum aūt ꝓcedēte adustione et liquefactione et multiplicatis euacuationibus sensatis aut insensatis būor melācolicus paucificatur et ingrossat paroxism⁹ fit tardior et fit tranſit⁹ ex quartana in quintanā. ¶ Sexta ꝓpositio ⁊ in but⁹ quidē dispositione fortasse erit corpus preparatū vt inflāmet ⁊ fiat etbica. i. corpus existens in hac dispositione erit paratum ad etbicam. vnde sequitur etbica quintanā ⁊ eius causas.

¶ Et iterum ethica quando antecedit nō est lōginquū quin faciat accidere in humoribus cinereitatem quādam propter paruitatem suam in postremis ethice. et accidit illi cinereitati putredo: quare accidit febris.

¶ Hic declarat duo. Primū ꝙ quintana aliquando sequit etbicam. scōm ꝙ ipsa est mala. scōa ibi. (Et iā destruxit.) Primū ꝓbat sic. Etbica aliquādo causat cinereitatē i būoribꝫ. i. būorē paucū terreū melancolicū genitū ex būoribꝫ per adustionē ab ipsa. s. adustione factā cui būori accidit putredo. igitur causat quintanā. ꝓña tenet. cum quintana fiat ex putredine būoris melancolici pauci terrei grossi.

¶ Et iam destruxit febris ethica corpus. est ergo mala ex hoc qđ ipsa est signū adustionis humoris de quo nō remānsit nisi parum: et fit adustus parū: ⁊ ex hoc qđ ipsa ē cā additionis febris et duplicationis eius.

¶ Hic ꝓbat scōm. s. qđ ipsa sit mala et mortifera. Nā ipsa est mala ꝑ viā signi ⁊ ꝑ viā cause. igit ⁊c. tenet ꝓña. et ꝑma pars ꝓbat. nā etbica iā destruxit corꝑ⁹. ergo q̄ntana q̄ est effect⁹ eius ē mala ꝑ viā signi eo ꝙ significat būoris adustionez ex quo nō remānsit parū adustū: et significat corꝑis extremaz consumptionē. Sz qđ sit mala per viā cause. ꝓbatur. quia quintana venit̄s post etbicā est causa duplicationis fe. et augmēti etbice. nam primo erat solū etbica. nunc vero quintana est addita etbice. et sic sunt due febres. quarum vna auget alteram.

Hic cadunt dubia discussione digna. Primuz q̄ est materia febrīū inordinate vagantiū sequentiū febres cōpositas ꝓlongatas. Dicenduz ꝙ febres multe adinuicē cōposite sicut tres tertiane note et due tertiane cum vna flegmatica qñ habent materias habentes modos sube et quantitates suis formis proportionatas habēt periodos ordinatos suis formis et proprietatibus proportionatos. Cum vero putredine et adustione diu procedente bi humores sunt ꝑuersi in melācoliā faciūt quartanā vnā aut duas ordinate de quarto in q̄rtum affligentes. in tempore autem medio quādo isti humores sunt multum elongati scōm quātitates et modos substātie a quantitatibus et modis substantie suis formis ꝓportionatis: vt quia sunt notabiliter paucificati aut ingrossati: retinētes tn suas formas substantiales et proprietates: tūc faciunt febres inordinatas et vagantes. quia magis tardantur paroxismi quā conueniat formis et proprietatibus humorū illoꝝ. et cum hoc retardationes suorum paroxismoꝝ sunt diformes: eo qđ diformiter būores illi sunt paucificati et ingrossati ipsis diformiter resistentibus caliditati putredinali eos paucificanti et ingrossanti. materie itaq; febrium inordinatarum sunt materie diformiter magis paucificate et ingrossate per putredinem et adustionem quā conueniat formis suis substantialibus quas adhuc retinēt. Et ex his infertur ex febre sanguinea posse fieri febres diuersas: postea inordinatas: postea quartanā aut q̄ntanam: quod patet ex dictis hic et in capitulo de sinocha.

Secundum dubium vtrum cuz deueniatur ad quintanā precedentē etbicam aut sequentē sit necessariū preuenire quartanā. Et arguitur ꝙ sic. quia ad grossitiem maiorem et paucitatem maiorem non est deuenire nisi per grossitiem ⁊ paucitatem minorem. ergo prius erit materia incinerata grossitie et quātitate proportionata quartane ꝙ quintane. ¶ In contrarium est Auicen. dicens qđ licet plurimū super quo stant febres iordinate sit quartana tamen testificatur ipsam fuisse quintanam. ¶ Dicendum scōm Gentilem qđ licet scōm plurimū ante quintanā fit quartana cū antecedit etbicam aut sequitur: nō tamē est necessarium: cuius ratio est. quia humore facto melancolico non est necessarium ipsum putrefieri. ergo non est necessariū fieri quartanā. et iterū dum non putrefit potest fieri grossior et pauctor quā primo proportionalis q̄ntane et postea putrefieri. ergo potest esse ante etbicam ⁊ post etbicam quintana quam non antecedit quartana.

Tertium dubium vtrum quintane et sextane et relique possint fieri nō precedente alia febre. In quo dubio scōm Gentilem tenenda est pars affirmatiua. Nam homine remanente in apparente latitudine sue sanitatis potest humor melancolicus paulatim ingrossari et paucificari. et tardius moueri quā per quartū. ergo potest moueri per quintum diem aut aliquem ex subsequentibus.

Quartum dubium qꝝ ex dictis Auicē. hic de intētione Hypo. videt posse ꝯcludi sextanā ⁊ sequētes esse deteriores quintana. qꝝ sicut quintana est deterior quartana. quia humor ꝑ adustionē est magis paucificatus et ingrossatus ita sequentes ex eadē causa sunt deteriores. ꝓns ꝓtra Hyp. qui dixit quintanā esse deteriorē ceteris. ¶ Pro solutione huius dubij premittendū bmōi feb. dupliciter posse fieri. vno modo ex errore regimis sicut placuit Gal. scōo modo ex adustiōe febrili paulatim būoreꝫ melancolicū paucificante et ingrossante siue antecedant etbicam siue sequantur. tertio ex successiua paucificatione et ingrossatione humoris non quidem per adustionem febrilem. sed ex actione caloris naturalis et continentis paulatim humorem melancolicū et flegmaticuz paucificante et ingrossante homine remanente in latitudine sue sanitatis aut neutralitatis apparētis cui būori taliter paucificato et ingrossato postea accidat putredo. Posset etiam mēlia putrefieri et ingrossari per frigiditatē cōgelantē et exprimen

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

tem būidū:et postea putrefieri. qno p̄missō dicitur qō si be febres p̄uenīāt p̄io modo certū est qō q̄ntana est deterioz sextana et sextana septana:et sic deinceps eo qō q̄ntana frequētius affligit. ceteris ergo paribus est deterioz:et similiter sextana septana. Si vo bmōi febres fierent.scō modo ex adustione febrili būorē paucificāte ratio facta in p̄ncipio dubiū cōcluderet sextanā et sequētes deteriores quintana.sed non est verisimile per adustionē feb.posse corpus tantū p̄sumi vt bumores ita paucificētur et ingrossentur et, faciant sextanā et q̄ deinceps quin p̄ius accidat bmoz. ideo Hyppo.dixit qō q̄ntana est deterioz cū non cōparauerit eam nisi ad quartanā et fe.inordinatas q̄ illas p̄cesserūt.et dato etiam qō et etbicus nō mozeret melācolia tamē boc modo incinerata non posset āplius ferre calorē putredinalē sufficientē ad feb. Si vero bec fe.accidat.tertio modo dicendum est quintanā esse deteriorē sextana:et sextanā septana:et sic deinceps. Primo per eandē rationē qua p̄clusum est quintanā p̄mo modo vententē esse deteriorē sextana. Itē quia paroxismus eius est intēsior q̄ p̄cedēte relolutiōe p̄tinue remanēt partes terrestriores ⁊ magis frigide:⁊ a quib⁹ pauciores vapores eleuanť.tertio quia paroxismi q̄ntane sunt longiores verisimiliter quā paroxismi sextane cuz pēdeant a pluri materia. Et similiter dico de paroxismo sextane in cōparatione ad septanā. et sic deinceps.

Contra nouana est longior septana. ergo paroxism⁹ nouane debet esse longior paroxismo septane tenet p̄ña.quia sicut se babet tota ad totā ita paroxismus ad paroxismū.añs añt est.Autcē.in littera de intētiōe Hyp. Et confirmať.q⁹ grossities materie plus operatur ad longitudinē quā multitudo eius vt ex textu colligi potest. Ad boc dicitur negando p̄mā p̄ sequētiā.causa eīm quare nouana est lōgior septana est. q⁹ tardi⁹ paroxismat.vnde in equali tēpore minus de materia eius consumitur Ex quo tamē non sequitur qō paroxismi sint longiores.nec sequiť grossitiē plus operari ad longitudinē quā multitudinē p̄cipue in materijs valde terreis que per putredinē sunt apte cito incinerari:quanto eīm materia est grossior et terrestrior: tanto est vicinior incinerationi. Forte tamē in materia non ita terrestri posset esse verū. male tamen grossities materie posset multitudini eius cōparari in faciendo longitudinē vnius febris totalis aut paroxismi si quis bene consideret.

Et nō oportet vt negētur egritudines quas non cōtingit videre in tēpore quodā et quadā regione.nam hoc genus non cōprehenditur per multitudinē.neq; iterum oportet vt dicatur ꝙ si est quintana:tūc necesse est vt sit materia quinta.nam melācolia generat quintanaz nō p̄pter hoc ipm quod ipsa est melancolia:immo p̄pterea qō ipsa est pauca grossa.et iam non plongatur quin sit in corporibus quibusdā melancolia grossa pauca cui accidit putredo. In parte p̄senti Auicen̄.primo cōfutat rationes Gal.scō remouet instātiā.scā ibi. (Et non cōuenit.) Rationes Ga.fuerūt due.prima ꝙ ipse nō vidit in vita sua aliquā illaz que sunt post q̄ntanā nec vidit quintanā nudā forte . ergo nō sunt ponēde.scā ratio.quia si darētur essent dādi alij būores p̄ter quatuor. Ad p̄mā rationē rndit Auicen̄.negādo p̄ñam.nō eīm opz vt negētur egritudines quas nō p̄tingit videre in quodā tpe et i q̄dā regiōe. Nocem gen⁹ nō cōprehendit per multitudinē.i.q⁹ multotiēs eueniat.cōtingit eīm bmōi fe. in quodā tpe ⁊ in q̄dā regiōe videri et nō in oībus et ita videri ab aliquo⁹ ⁊ nō ab oībus. Ad scām rationē similiter negat p̄ñam dicēs. nec opz iterū vt dicať ꝙ si aliq̄ ē q̄ntana ꝙ tūc necesse ē ꝙ fit materia q̄nta.i.q̄nt⁹ būor.nā melia gnat q̄rtanā.al. q̄ntanā nō pp̄ꝫ ꝙ ipa sit melia:imo ppea q⁹ pauca ⁊ grossa.⁊ tā nō plōgať.i.nō ē ipole q̄n sit i q̄busdā corpib⁹ melia pauca ⁊ grossa cui accidit putredo. Hic tex.apte est p̄tra Gētilē:qui vult p̄iodicationē sequi p̄petatē ⁊ formā substātialē bumoris actie p̄currētis ad motū būoris i deteriato tpe p̄cipue si text⁹ dicat, q̄rtanā sicut cōiter repiť: Iz Gētilis iuuat būc tex.esse malignatū.⁊ in antiqs libris inuenitur quintanā.apparuit enī ei bunc tex. non bene sonare p̄o opinione sua.

Notandum ſm gentilē p̄ declaratiōe p̄mi dicti siue rōnis ꝙ aliquādo p̄transit magna ānoz reuolutio in q̄ nō videnť aliq̄ egritudines sicut Gal.non vidit suo tpe lapidē ab intestis vt refert sexto iteriox:quē tamē Gētilis bis se vidisse dicit.ēt ipso scribēte bāc lectionē laudabilis vir magr̄ Joā. Juliani de forlivio misit ad ip̄m lapidē ad q̄titatē nucis vomitu expulsum post dolorē stōi ⁊ erat illi⁹ lapidis duricies q̄lis ē duricies gipsi ⁊ figura lapidis erat rotūda oblōga.i.figure ouatis.⁊ boc nō fuit visuz a p̄decessorib⁹ nr̄is.non tñ dz negari:imo dz cōcedi sicut monstrū raro veniēs . Ego ēt meo tpe vidi vna cuz magr̄o Bñdicto egregio doctore verone apa in iguie cuiusdā mulieris i quo erāt lapides tres ad q̄titatē castanee forme tēdentis ad rotundum ⁊ duritie gipsi:qō apa me pñte secuit. Itē vena medena multiplicať in medena ciuitate quaz Gal.nūq̄ vidit.tertia q̄rti.cap.p̄o. Item tpe nr̄o pauci aut nulli videť vermē reptātē sub cute. quē tñ Auēzoar ⁊ quidā sapiētes byspani ponūt .non sunt ergo bec a nobis negāda :imo poti⁹ nr̄a interest boz causas inuestigare ⁊ oim poliuz p̄tingere in natura sicut recte sensit Auer.primo colliget. Ego.n.credo causam materialē lapiduz de quib⁹ supra esse fla grossū ⁊ viscosū.cām aūt efficiētē ēe calorē loci in quo generātur vna cū calore mēbro rum circūstantiū cū adiutorio etiā calozis continētis qui calores etiā resoluēdo partes bumidiores residuū inspissant et indurant.figurātur enim et colorantur scōm figurā et colorez mēbri in quo generantur.binc ē qō lapides renū sunt longi rotundi rubei.figuranť etiā aliquando in locis amplis scōm figurā flegmatis qō ibi repitur. augētur autē p̄pter additionē flegmatis: qō sicut paulatim addiť et inuiscatur cū p̄existēte: ita paulatim indurať. Causaz aūt vermiū vide.xvj.tertij. cap.p̄rio.et in plerisq; locis. Sed cā cur reptant sub cute est eoz subtilitas ⁊ agilitas. Causam autem vene medene vide ab Auicen̄.loco allegato.

Notādū scōo p̄o declaratione rñsiōis scōe ꝙ si tex.Auic.dicat ꝙ melia gnat q̄ntanā nō pp̄ boc ꝙ ipsa est melia:imo p̄pea ꝙ ipsa est pauca ⁊ grossa sicut cōiter repiť:est multū p̄tra opinionē Gētilis ponētis p̄iodicationē sequi p̄petatē bumoz et formā specificā eius. Iz igiť p̄ñr dicere ꝙ melia generat quartanā inq̄tū melia:⁊ per formā specificā ⁊ p̄prietatē eius. Glosat tñ hunc textū p̄ salute sue opinionis ꝙ melia nō facit quartanā solū inquātū

inquantū melancolia.sed inquantū melācolia cū determinata grossitie et quantitate. ¶ Pro cuius intellectu nota.q̄ Gale.et Aui.viderūt q̄ periodicatio cōiter ꝛ vt in pluribus inuenta sequitur formam specificā bumorū.nā ex grossitie et quatitate in būore impossibile est inuenirī bas determinatas periodos p̄imū inuētas cū ille dispositiones sint in infinitū variabiles:vt dicit alias se declarasse.Et affirmat Gal.hoc sensisse in cō.epidimiarum.hec tñ differentia est inter hos viros.q̄ postq̄.G.cōcessit q̄ periodicatio sequit formam specificā būorum nō potuit cōcedere q̄ esset dare quintanā et sextanā:et feb.bmōi. q̄ sequit q̄ esset dare alīū bumorē.Si em̄ periodus ꝓtinua est sanguis quotidiana flegmatis.tertiana colere.quartana melancolie.ergo quintana erit q̄ntibūoris. Aui.tñ vidit q̄ ly periodicatio sequat formas siue naturas specificas:tñ est de b̄ sicut de alijs actionibus naturalib⁹.sequunt em̄ formas cū determinatis accñtibus vt attractio ferri sequitur magnetem in determinata quātitate ꝛ qualitate.vnde si allio vngat nō trahit 13ª. tertij. Et in.5.pbifico rū.dicit Auer. ly igit melīa p̄ncipal̄r moueatur in quarto a ꝓprietate:tñ requirit determinatā quantitatē et modū substantie quib⁹ ꝓmutatis nō pōt seruare suū modū:ꝛ cū possit in aliqua substātia ꝛ quātitate putrefieri et pelli igitur aliquo tpe moueri poterit ꝛ nō ꝑ quartū.hec sunt dicta Gē.Ego tñ credo.G.et Aui.voluisse formas specificas bumorū et suas ꝓprietates cōcurrere ad periodicationem:sed. nō eo mō quē ponit.G.volēs eas cōcurrere actiue.nā sequeret q̄ forme substantiales et ꝓprietates bumorū essent date eis in p̄nicie et corruptionē:qō nō sane mentis diceret:cū a natura sint date būoribus ꝛ oibus in istis ad sui cōseruationē ꝛ ad resistendū causis corrūpentibus: sicut ꝛ cōplexio.resistūt ergo quātū p̄nt mēbris expellentibus būores extra locū suū naturalē. verbi gr̄a:de ītra venas ad extra venas et cuiuslibet bumoris periodicatio insequit hāc ꝓportionē potētiarum mēbrorū mouentiū būores ad suas resistētias.Et q̄ melīa per formā substantialē ꝓprietatem modū substantie et cōplexionē magis resistit mēbris expellētibus q̄ colera:ꝛ colera q̄ flegma:ꝛ fl̄a q̄ sanguis ipsa tardius ꝓiodicat ceteris.s.de quarto in quartū:colera ō tertio in tertiū:fl̄a quotidie:sanguis ꝓtinue.Et hec oīa sunt amplissime declarata in qōne de periodicatione. Et hāc opinionē voluit.G.in cōmē.epidimiarū.et Aui.p̄ia quarti ca.de sermōe vl̄i.in febrib⁹ putridis.§.illo Et iste quidē fe.quib⁹ sunt paroxismi eradicationis ꝛ tepōris:qñq̄ dimittunt ordinē suū ꝑpter diuersitatē materierū in multitudine ꝛ paucitate et grossitie et tenuitate:ꝛ ꝑpter diuersitatē in eis in genere:ita vt ꝓmutent̄ quedā materie:et fiant de genere alteri⁹ que diuersificant̄ in eis in specie et nō in multitudine et paucitate ꝛ tenuitate ꝛ grossitie tm̄.Et nota illaz particulā.que diuersificant̄ in eis in specie ꝛ nō in multitudie et paucitate tenuitate et grossitie tm̄.Itē in ca.de feb.apātū vnicuiq̄ bumori ineſt periodus:que sibi cōuenit:ponende sunt itaq̄ forme specifice et ꝓprietates in bumoribus facientes ad determinatas periodos sed nō sicut Gen.qui posuit ipsas actiue concurrētes ad motus bumorum:immo debent poni restētes mēbris expellentibus būores mō tam dicto.

¶ Et nō conuenit alicui vt dicat possibile est in flegmate vt fiāt ei paroxismi alij quā do ingrossatur et minorat̄ qm̄ concessio est res ampla et raro fit possibile vt necessario sequatur eius contradictio.

¶ Hic Aui.soluit instantiā que posset fieri contra solutionē rōnis scōe.G.ꝓtra Hyppo.cum arguebat si daretur quintana ꝛc.tūc daret q̄ntus būor. Rñdet Aui.negādo p̄naz q̄ melīa facit quitanā et que deinceps:nō inquantū melācolia.s.solū:sz inquantū est pauca et grossa.q̄ paucitas ꝛ grossities faciunt ad retardationem paroxismi et tanto magis:quāto magis augent̄. Instātia est ista.sequitur q̄ qñ flegma paucificat̄ et ingrossat̄ deberent eius paroxismi retardari et fieri tertianā quartanā quintanā:ꝛ sic deinceps. Rñdet Aui.esse possibile ad qō deducit̄.Subdit postea q̄ possibilitas est res ampla ꝛ raro fit possibile:vt necessario sequatur eius ꝓtradictio. Cuius text⁹ p̄ima pars sic declarat̄. Nam qōdam est possibile vt in pluribus:vt q̄ flegma faciat quotidianā:melīa quartanam:qōdam vt in paucioribus.s.q̄ flegma et melancolia faciat quintanā sextanā ꝛ ceteras.ꝛ hec possibilitas est res ampla:sz p̄ima fit ampliori:et multa sunt possibilia que nunq̄ erunt:nec ponuntur in esse.Et tertio possibile equaliter:sicut apoplexia minor in hoc vt sit salubris vel mortalis.et q̄ habētes ventrē humidū:aut siccū in iuuentute se habent ꝓtrario mō in senectute .et materia p̄ima indifferens ad formas contrarias et volūtas ad cōtradictoria.scōa aūt pars textus non dz intelligi vt verba sonant:immo nnnq̄ est possibile ad qō sequitur cōtradictio.sed est modus loquendi.q.d.si cōcessero q̄ flegma possit facere quintanam aut sextanā er reliquas.sz illud nūq̄ eueniat aut difficile erit vt ducatur ad cōtradictionem.

¶ Amplius nō est dispositio in concessione quod nunq̄ videtur et non audit̄:neq; de quo testificatur experimentator aut sapiēs sicut concessio eius quod testificatur qualis Hyppo.

¶ Hic summis laudibus extollit Hyppo.d.q̄ nec cōcedere illud qō nō videt̄:nec cōcedere illud qō nō auditur:nec cōcedere illud qō diceret aliquis expertus:nec cōcedere qō diceret quidam pbs est tale quale est cōcedere illud qō testificat̄ Hyp.cōcedere ergo illud qō testificat̄ Hyp.est cōcedere rē visam auditam exp̄imentatā et pbice probatam.

¶ Et iam retulit mihi fidelis quidā se vidisse nouenā.quintanam vero nos multotiens vidimus:et nō cogimur ꝓpter hoc dicere q̄ illic sit alius humor.

¶ Hic cōfirmat opinionem Hyppo.s.dari bmōi febres ex relatu et visu.d.q̄ sibi retulit fidelis q̄dam se vidisse nouenā et seipsum iam vidisse q̄ntanam multotiens.et per bmōi nō cogimur dicere q̄ det̄ būor alius p̄ter quatuor bumores.Et dicit Gen.se vidisse quintanam et feb.inuadentē de decimoquinto in decimūquintum in Bernadino de bonaueris de perusio:inuadentez aūt semel in mense:affirmat Rasis.16.cōtinentis et quāuis ab his auctoribus nō sit facta mentio de octauana dz subintelligi.Et refert Gēti.q̄ magister Jacobus de fermo babuit pluribus annis vnuz paxismū semel in anno.Ego vero magnificā dñam Catbarinā de lamirandula vidi laborātem quintana pluribus mensibus a qua tandē sanata fuit. Rasis.

¶ Cura specierum huius febris. Cap.lxx.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Apropinquat huius febris cura cure quartane flegmatice.

¶ Hic auctor curans sextanā et cōsimiles primo premittit conuenientiā inter quartanā flegmaticā ⁊ sextanā quantū ad curam. scō ponit regimē per dietā. tertio tangit regimē per vomitiua ⁊ solutiua. quarto p̄ p̄uocātia sudorem. scōa ibi (Et indiget in curatione.) tertia ibi (Et de curationibus.) quarta ibi. (Et cōfert tunc sudatio.) In prima parte dicit q̄ cura sextane et altaruz appropinquat cure flegmatice quartane. Et notanter dictū fuit appropinquat: q̄ nō est oino similis materie quartane flegmatice ⁊ sextane et similium cū harū materia fit pauciorz ⁊ grossiorz. est em̄ opus in bis fortiori subtiliante.

¶ Et indigetur in curatione eius supfluo ieunio ⁊ subtiliatione cibi ⁊ regimis ⁊ somno digerēte vt resoluatur per illud materia grossa ⁊ digeratur ⁊ iterum indiget ingrossatione regiminis vt nō destruat cuz ea. s. vltima subtiliatione virtus. ⁊ sunt ista duo fi/cut contraria: sed non vere contraria. q̄ contradictio est oppositio vnius et eiusdem nō nominis tā tum: nec rei tantū: sed nominis ⁊ rei simul ad idez secundum illud: ⁊ in eodem tempore: sed ista regimina nō precipiuntur eodem tēpore: sed debet p̄cedere regimen subtile: postea sequi grossum. Et propterea q̄ iste feb. loquēdo de bis q̄ nō antecedunt: nec sequntur etbicā nō faciunt accidere lesionem virtuti. i. nō sunt acute debilitantes virtutes non curamus: si subtiliemus regimen ⁊ faciamus egrum vti vno tēpore ieiunio. ⁊ succuramus illi nocumento. s. ingrossando: sicut ostendimus in capitulo de quartana. s. cū eo nutrimētum est multum velox et multum in quo nō est ingrossatio materie nec additio in ea. s. materia melancolica. Que autem sit differentia inter nutrimentū bonum velox ⁊ multum est satis notum. In istis ergo subtiliam? ad minorādum materiā: sicut in quartana: postea ingrossamus deinceps. quia materia nō reseruatur ad vnā creticam expulsionem: immo paulatim consumitur. ⁊ etiam si seruaretur; et status esset futurus cum accidentibus fortibus post subtiliationem factam a principio possumus ingrossare. ⁊ postea subtiliando procedere vsq̄ ad statum inclusiue propter longitudinē egritudinis.

¶ Et de curationib? cōferentib? ad illud est vomitus cū elleboro ⁊ semine raphani: ⁊ raphano ⁊ elleboro: ⁊ semine attriplicis: ⁊ nuce vomica: ⁊ eūo cū yeris: ⁊ post illud administratio tyriace ⁊ eis similiuz. Et cōfert tunc sudatio cū medicinis ⁊ cū balneo calido absq̄ administratiōe aquez absq̄ administratione humectantium.

¶ Hic curat p̄ vomitiua ⁊ solutiua. d. prio de curatiōibus magis cōferētib? est vomitus cū elleboro et se. rapbani. Itē cū elleboro et rapbano: ⁊ se. attriplicū. Itē cuz nuce vomica que est fructus scōe spēi tintimalt carsiceti apud Dyascoridē. sz apud quosdā vocat castanea indica. Serapio in lib. aggregationū cap̄. leu. albze auctoritate babie facit vomere fortiter. Eius calor est inter albedinem et glaucedinē: ⁊ est parū maior auellana: ⁊ sunt in ea nodi qñ. z. ij. de cortice eius teruntur ⁊ cribrātur: et miscent cū duobus auř. anisi tritī: aut se. feniculi cū melle sufficienti ⁊ bibūtur cū aqua calida mouent vomitum ⁊ expellūt superfluitates cronicas et flegmaticas. et vomitiua alia suprascripta euacuant materias flegmaticas et melicas: dosis et modus preparandi illas patent in ca. de quartana. scōo dicit q̄ eūatio cū yeris eūantibus flegma et melancoliā quas vide in antidotario cōfert: et post illud administratio tyriace ⁊ similiū: sicut metridatum dyatriōpereon ad p̄fortandū mēbra p̄ncipalia calefaciendū ⁊ resoluendū residuū materierū: que nō sunt exhibēda: nisi post eūones vles. Et cōfert post borū administrationē sudoris prouocatio cū medicinis: ⁊ balneo calido. s. potentialiter et actualiter absq̄ administratiōe būectātiū ficut sunt balnea aerea et ignea terme: et balnea eiusdē intentiōis artificialia. itellige semp qñ est vltimata intētio exiccatiōis ⁊ resolutiōis. ⁊ nō in q̄ntana: aut sextana p̄cedēte aut sequēte etbicam.

Serapio.

Alia iuxta intentionē Auic. in hoc ca. de febribus qñ pendēt ab būoribus multis paucificatis ⁊ īgrossatis: loq̄ndo de bis que nō antecedūt etbicā: nec sequunt: curantur sicut quartana flegmatica: tō intentiōes supius posite in cura quartane sunt bis accōmodande ⁊ medicine cōuenientes in quartana flegmatica cōplebunt bas intētiones. si qua erit differentia forte erit: q̄ in bis opus erit magis subtiliantibus. Aui. tñ pro cura harū multū cōfidit in regimine sex rerū. ⁊ ponit in hoc cap̄. regimē vtrūq̄. s. sex rerū. et medicinale satis distincte ita vt ex textu colligē possis tā intētiōes curatiuas q̄ illa cū q̄b? illa perficiuntur. Sed in bis que antecedūt etbicā aut sequunt opus est multū būectare. tū rōne ipārum: tū rōne etbice sed opz ppter etbicā dimitte re multū calefacientia et etiā subtiliantia. Item exoluentia: ⁊ fortiter p̄uocantia vomitū et sudorē immo q̄ etbica ⁊ p̄prie scōe spēi est maior morb? et etiā p̄ magna parte cā illarū. Et iuxta canonez Aui. quarta p̄mi cap̄lo vltimo maior intentioz esse ad etbicaz q̄ ad quintanā aut sextanā: illis tñ nō neglectis q̄ si forte esset opus solone ⁊ vomtiu fiat cū leuibus et mixtis cum būectantibus sicut scne epithimum cum iure pulli pro soluendo: aut aqua ordei

aqua oidei cum oximelle prouocando.

¶Tractatus tertius de etbica. Cap.i.

Champerius. Ethica febris nominatur cuz in tantã immo derantiam con tra naturam p gnit febris vt in habitu soli de essentie sit si militum partiũ corporis coz ip sius. Ob hoc dif ficulter bec cõ tractio dissol uitur. Maxima quoq; et indu bitata cogni tio nature ipsi? ut bõi ingesto nutrimẽto q ca lor incenditur: pulsus capit in crementum ac celerior fit vt bis ppemodũ eueniat: vt i cal ce sarisq; cerustis in que si frigi cissimam in fundas aquam multo calidio rem cadunt va pida. in bis ca liditate ab bu mida aspia es sentia: quo ad igit ẽcntie bũt de qppiaz mo do custodietur etbica dũtaxat est febris.

Scripio.

¶Quẽ in prio tractatu huius sen prime quarti egit de egritudinib? s. effimeris que pendẽt a ca lefacto esse spirituũ. in scõo de febrib? bũoz alib? que pendẽt a calefacto esse bũoz um cũ putredine: aut sine putredine. Jn hoc tertio agit de etbicis q̃ sunt feb. mẽbrales: qz fixe et in mẽbris habituate. etbica eñ õr ab etbysmos grece idẽ sonante latine qõ cõsuetudo. per cõsuetudnẽ eñ figiť ꝛ habituatur in mẽbris. ꝓpterea scõo de differẽtijs feb. õr etbica: qz solidas nostri corpis ptes possideat. i. in ptãte habeat. Diuidiť iste tractatus in duas partes. in prĩa determinat de etbica febrili. in secũda de etbica non febrili. i. de etbica senectutis. scõa ibi. (Currit ꝓsuetudo.) Prima in tres. in prima ponit spẽs fe. etbice modũ distinctiõis et cãs. scõo ponit signa. tertio currã. scõa ibi. in ꝑn° seq̃ntis capli (pulsus) tertia in ꝑn. 4i capli. (Jntẽtio) Prĩa in duas. in ꝑ2 ponit spẽs. in scõa cãs 2a ibi. (Etbica quidẽ q̃libz.) Prima in duas. in prĩa premittit distinctionẽ scõarũ bũiditatũ: que sunt in nobis. scõo oñdit quid sit etbica: et distinguit ꝑm illas bũiditates spẽs etbice. scõa ibi. (Et cũ inflammatur.) Prima in duas. in prĩa ponit scõarũ bumiditatũ distinctiones: et declarat illas descriptiue. in scõa declarat illas ꝓ simile: scõa ibi. (Et simlitudo bũiditatũ primarũ.) prĩa in duas. primo premittit quandã diuisionẽ generalẽ: scõo numerat et declarat mẽbra diuisionis. scõa ibi. (De illis ergo est illud.) Jn prima parte dicit. Jã scitisti. s. prima ꝑmi: doctrina quarta q̃ in mẽbris sunt bũiditates. s. quatuor diuersarũ spẽrũ. s. nomẽ nõ habẽs ros cambiũ ꝛ gluten que oẽs intra se differunt specie: de quibus sunt bumiditates preparate ad nutriendũ. s. nomen nõ habens ꝛ cambiũ et gluten. quedã sunt preparate ad bũectandũ tũcturas sup. ꝛ alia mẽbra cũ aliqua cã fortis eas exicauerit: sicut fortis motus: et bec bũiditas õr ros. finis eius ꝑncipalis. s. roris est bũectare tũcturas non nutrire nisi cũ nutrimentũ deficit. ¶Et nota q̃ inter bumiditates preparatas ad nutriendum est nũerandũ gluten. nã lz fit cõuersum in substantiam mẽbri. et sit ps eius: tñ adhuc aptum natum est nutrire mẽbra cũ deficit actus tertius virtutis nutritiue qui est assimilatio. nondũ eñ est factum simile oĩno parti cui est appositũ et vnitũ. deficit igitur aliquid nutritionis per ipm perficiende.

¶De illis ergo est illud quod est repositũ in venis.

¶Hic notificat quatuor bumiditates scõas. ꝛ primo notificat primã bumiditatẽ scõo scõam redeũdo ad primã. tertio tertiã. quarto quartã. scõa ibi (Et de illis est illud qõ est.) tertia ibi. (Et de illis sunt bumiditates.) quarta ibi. (Et de eis sunt bumiditates.) Jn prĩa parte dicit q̃ de illis. s. bumiditatibus scõis est illud quod est repositum in venis. s. nomẽ nõ habẽs qõ generať in extremitatibus venarũ que ad mẽbra terminanť immediate ex sanguine. licet non differat ab eo specie. nam dealbatur et ingrossatur: cum bec digestio procedat ingrossando.

¶Et de illis est illõ q̃ẽ ipsum in mẽbris sicut ros: et iste sunt sunt due diuisiones.

¶Hic declarat scõam bumiditatẽ. scõo redit ad primã. scõa ibi. (Et prima earũ). Jn prima parte dicit q̃ de illis. i. bumiditatibus scõis est illud qõ est sparsuz ĩ mẽbris sicut ros sparsuz: qõ qz nõ recipitur in porzo cã nutriendi: sicut cambiũ: ied spargitur super mẽbra sicut spgitur ros sup foliorũ superficiez cã bumectandi: ꝛ iste due sunt diuisiones idest duo membra diuisionis. s. nomen non babẽs et ros. Et nota q̃ nomẽ nõ babẽs immediate trãsmutatur in rorẽ et cambiũ: in rorẽ quidẽ ꝑm subtiliorem: in cambiũ ꝑm partez grossiorem: neq; res transmutať in cambiũ nisi cũ deficit nutrimentũ sicut cibus in epate imediate transmutať in sanguinẽ et flegma: neq; trãsmutať flegma in sanguinem nisi cum deficit nutrimentum.

¶Et prima earũ est materia feb. putredinis: aut feb. ebulitionis: sicut sciuisti cũ nutrimentũ totũ nõ expandať q̃n est: immo remanet de eo illud qõ ẽ in semita expandẽdi et remanet qõ est in semita recondẽdi.

¶Jn ista parte dicit q̃ prima earum. s. bumiditatum. s. nomẽ nõ babens est materia feb. putredis scz cũ putret aut feb. ebulitionis. s. cũ ebulit absq; putredine: sicut sciuisti. s. in ca. de febre sanguinea et boc supple accidit q̃ fiat feb. putredinis ꝛ ebulitionis: cũ nutrimenum. i. ista bumiditas futura nutrimentũ nõ totũ expandiť q̃n est. s. in venis extra venas: immo remanet de eo. i. de ea bumiditate qõ est in semita expandẽdi. i. aptũ cõuerti in rorem qui per mẽbra expandiť et remanet. s. in venis qõ est in semita recõdendi. i. pars apta cõuerti in cambiũ aptum recondi in porositatibus membrorum vt nutriat.

Prio huius partis declaratiõe nota primo q̃ prima bumiditas cuz fit formaliť sanguis per eius putredinẽ facit sinocbam putridam. sed per eius ebulitionẽ absq; putredine facit sinocbã nõ putridã. ¶Scõo notandum q̃ cã quare remanet in venis est vna: aut plures: aut qz nõ est cõuenies ad nutriendũ membrũ aut ex impotentia expulsiue venarũ: aut ex impotentia attractiue mẽbrorũ: aut ꝓpter optlationẽ in poris mẽbrorũ per quos dz pelli ad mẽbra. remanens ergo in venis etiã nõ tendẽs in finẽ a natura institutũ derelictũq; a regimine eius alterať a caloze extraneo et ebulit cũ putredine: aut sine putredie: et facit spẽs sinocbe: vt dictum est.

¶Et de illis sunt bumiditates proximi temporis coagulationi: et sunt bumiditates: que fiunt actu nutrimentũ. s. attracte ad locũ q̃ est permutatio eius qõ est de eo resolutum: et fiunt additio in eo simili illi. verũtamẽ tempus cursus earum ꝓpinquũ est. ergo sunt nõ coagulate.

¶Hic notificat tertiã bumiditatez dictã cambiũ d. q̃ de eis. s. bumiditatib? scõis sunt bũiditates primi tpis coagulationi. i. que de nouo coagulate sunt: ꝛ sunt bũiditates q̃ fiunt actu nutrimentũ i. primũ: ita immediatũ: vt nibil inter ipsum ꝛ mẽbrum mediet. s. attractione ad locũ. i. attractione ad porũ mẽbri qõ dz nutrire: qõ. s. nutrimentũ est permutatio seu cãbiũ eius. s. bumidi qõ est a mẽbro resolutũ. ꝛ fiũt. s. bumiditas ista additio in eo scz membro simili illi qõ resolutũ est. verũtamẽ

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

tempus cursus earum ad pozos illius membri est propinquū. ſ.paruū :quare nō ſunt coagulate.ſ. inuiſcate:taliter vt ſint animate.ſed parum poſt animabuntur:et erunt pars membri.

¶Et de eis ſunt humiditates cū quibus cōtinuanť partes mēbrorū ſimiliū partiuz a principio creatiōis:et per ipſarum deſtructionem perueniunt ad ſeparationem.

¶Hic notificat quartā humiditatem dictā glutē dicens ꝙ de eis.ſ.humiditatibus ſcō is ſunt humiditates cū quibus cōtinuanť partes mēbrorū ſimiliū partiū.ſ.quorū partes ſunt eiuſdem denominationis cū toto que fuerunt facta a principio generationis.et per iſtarū humiditatū deſtructiones veniunt ad ſeparationem.ſ.ſoluūtur et diſcōtinuātur.be ergo humiditates ſunt partes membri ꝛ cōtinue mēbro cui vnite ſunt.ſed cābium exquo immediate facte ſunt erat cōtiguuz.

¶Et ſimilitudo humiditatū primarū eſt oleum lucerne effuſum in lucerna.Et ſimilitudo ſcōarum eſt oleū imbibitū in corpore lichynij. Et ſimilitudo tertiane hūiditatis eſt humiditas cui continuantur partes coti:de quo factus lichynius.

¶In pte preſenti declarat bas būiditates per ſimile .d.ꝙ ſimilitudo primarū humiditatum.ſ.rosis eſt oleū effuſum in lucerna.et ſimilitudo ſcōarum eſt oleū imbibitū in corpore licbinij.ꝛ ſimilitudo tertie humiditatis.ſ.glutinis eſt humiditas cui cōtinuātur partes coti:de quo factus eſt licbinius. Similitudo aūt prime humiditatis quam omiſit.qz dixit ex ea fieri feb.ſinocbas ſunt vaſcula in quibꝰ oleū continetur a quibꝰ oleū fundiť in lucernam.Vel poſſumus dicere ꝙ oleum effuſum in lucernā eſt ſimilitudo duarū primarū humiditatum.ſ.nomē nō babentiū et rosis. Similitudo autē iſta vt dicit pluſcꝰ Cōmentator in de ſignis epatis nō eſt oino ꝓpria.qz per oleū imbibitū in corpore licbinij non reſtauranť partes licbinij:ſicut reſtaurantur partes membrorum per cambiū receptum in poris membrorum.

¶Et cū inflāmantur mēbra radicalia:ꝛ ꝓ prie cor eſt illud ipſa egritudo que eſt ethica ſm ꝙ ſciuiſti.Et caliditas quidem epatis:quandoq; ꝓducit ad ethicā:verū nō eſt ipſa ethica:immo ethica eſt illa que eſt cauſa cordis:ꝛ ſilr eſt diſpoſitio pulmōis ſtōi.

¶Hic cū premiſit diſtinctionē ſcōarū humiditatum oñdit primo quid ſit etbica.ſcōo ſpecies ſiue modos etbice diſtinguit penes ſcōarū humiditatum diſtinctionē.ſcōa ibi.(Verū dū ipſa.)In prima parte dicit ꝙ cū inflāmantur.ſ. babent iflāmatum eſſe mēbra radicalia que ſunt ꝓprie membra ſpermatica.lz in etbica tā carniformia ꝙ ſpmatica babeāt inflāmatū eſſe:ꝛ ꝓprie cor eſt illud inflāmatū circa etbica.Scōo dicit ꝙ caliditas epatis quāuis ſit cā etbice:ipa tn nō eſt etbica:immo etbica eſt caliditas facta in corde nō caliditas facta in epate:aut pulmōe aut ſtō.Eſt eīn cor primū ſubiectū feb.ita vt nulla caliditas pōt dici feb.niſi que eſt in corde:aut pendet a caliditate cordis. Sed in bac materia dixi in principio buius operis ꝙtum opportunuz eſt in qōne de ſubiecto feb.

¶Verū dū ipſa permanet finiendo hūiditates que ſunt in digeſtione prima in membris:et ꝓprie cordis ſicut finit cādela oleū infuſum in lucerna:tūc eſt gradus primus appropriatꝰ noīe generis qō eſt ethica:et grece ethicos cum nō habeat in ſpeciebus ſuis nomen.

¶In pīti ponit diſtinctionez ſpērum etbice.ꝛ bz tres partes.in pria ponit diſtinctionē ſiue diuiſionem ſpērū etbice feb.penes diſtinctionē humiditatum ſcōarū.in ſcōa remouet dubiū.in tertia ponit ſm opinionē aliorū aliā intentionē ſpērū feb. etbice.ſcōa ibi.(Et bec qdez egritudo.)tertia ibi (Et quidā dixerunt.)Prima in tres.in prima ponit ex quarū humiditatū cōſumptione fiat prima ſpēs etbice.in ſcōa ex quarū būiditatū ꝓſumptione fiat.ſcōa ſpēs.in tertia ex quarū humiditatum cōſumptiōe fiat tertia ſpēs.ſcōa ibi. (Et cū finit humiditates.)tertia ibi (Cū ergo finiūtur iſte.) In prima parte dicit dū caliditas extranea finit humiditates diuiſionis prime que ſunt in membris et ꝓprie cordis ſicut flāma finit oleū effuſuz in lucerna:tunc eſt gradus appropriatꝰ noie generis:qō eſt etbica.et grece etbicos cū nō babeat in ſpēbus ſuis nomē.ſ.nō oībus ſpeciebus etbice ſit nomen impoſitum.ideo prima ſpēs bz nomen.

¶Et cū finit humiditates q̄ ſunt diuiſionis prime et incipit reſoluere hūiditates q̄ ſunt diuiſiōis ſcōe et finire ea ſicut finit flāma oleū eūatum in lucerna:et incipit finire imbibitum:et ī corpus lichynij erit gradus ſcōs et nominatur dubulen et forоſimos et bz latitudinem et principiū et mediū ꝛ ſtatum.Amplius nō rectificatur ille qui conſequiť ſtatū adubul et parū recipit curationem niſi deus velit et ꝓprie quando peruenit ad hoc vt caro minuatur.

¶In iſta parte ſcōa dicit ꝙ cum caliditas extranea finit humiditates.q̄ ſunt diuiſionis prime et incipit finire būiditates diuiſiōis ſcōe.ſ. cambiū ſicut flama finit oleū effuſum in lucerna:et incipit finire oleū effuſum in licbinio erit gradus ſcōs:et noīatur dubulen.ſ.arefactio et forоſimos vel maraſmos.ſ.tabes:ꝛ bz latitudinē.ſ.principiū mediū et ſtatum.ſcōo dicit ꝙ ille qui peruenit ad ſtatum adubul ſiue dubulen parū recipit curationem niſi deus velit.ſ. niſi miraculoſe:ꝛ ꝓprie qn̄ peruenit ad boc vt caro minuatur.ſ.valde ſuperfluе.et per carnem intellige mēbra omnia mollia ſcilicet prеter oſſa et cartilagines.

¶Cum ergo finiuntur iſte et incipit finire humiditates que ſunt diuiſiōis tertie ſicut incipit flāma adurere corpus lichynij ꝛ hūmiditates eius radicales eſt egritudo gradus tertius et nominatur curuatiuus et almulzaſif grece.

¶In iſta parte dicit ꝙ cū finiunť iſte.ſ.ros ꝛ cambium incipit finire humiditates diuiſionis tertie ſcz gluten:ſicut incipit flamma adurere corpus licbinij et humiditates eius radicales.ſ.cōtinuantes partes adinuicē:eſt gradus tertius.ꝛ appellatur curuatiuus:qz totū corpus contrabiť ad curuationem.et almulzaſif grece.ſ.in quo apparet forma que eſt in decrepitis:quantum ad calorē et ficcitatem.eſt eīn infrigidatum et exiccatum:ſicut corpus decrepitorum.

Pro dictorum

Pro dictorum declaratiõe cadũt tria dubia. Primũ vtrũ sic/ ut ex ebulitione prime humiditatis si ebuliat cũ putredine generaẽ feb.putri.s.finocba putrida.et si ebuliat sine putredine generaẽ finocba nõ pu/ trida:ita ex ebulitione roris cãbij glutinis cũ pu/ tredine et sine putredine possunt feb. putride:et nõ putride generari. ¶ Scõm dubiũ vtrũ tres mo di siue spẽs etbice ab Aui.posite sint vere species etbice. ¶ Tertiũ oubium.vtrum sint tantum tres.

Pro horum dubiorũ declaratione ⁊ so lutione. primo premitten/ dum iuxta cõem opinionẽ primã humiditatẽ de secũdis esse formaliter sanguinẽ.quartã vero esse aiatam:et partẽ corporis bũani.sed scõam ⁊ ter/ tiam ab his differre specie:et differre specie etiaz inter se. ¶ Premittendũ scõo ꝙ sicut prima bũidi tas põt ebulire:et inflãmari sine putredie:et cũ pu tredine:ita relique tres:ĩmo mẽbra ipa qñcz inflã manẽ ⁊ putrent.⁊ qñcz inflãmanẽ ⁊ nõ putrent.

His premissis rñdetur ad primũ du/ bium:ꝙ si iste tres bũi ditates putreant et sufficienter cor inflãment fa/ ciunt feb.putridas :differẽtes tñ a fe.bnmoralib? Quod eñ faciant feb.putridas est satis manife/ stum cũ earũ cã cõiuncta fit putredo.Qõ aũt sint differentes a feb.bũoralibus est etiã manifestuz cũ res putrentes que ĩmediate faciũt bas feb.dif ferant ab bũoribus:denominanẽ aũt ⁊ specificã/ tur more medicorum oẽs feb.a causis cõiunctis earũ preter etbicas.cuius ratio est:qr oẽs feb.pre ter etbicas sunt fientes ⁊ depẽdẽtes a causis suis cõiunctis.etbice vero sunt feb.facte ⁊ indepẽdẽ tes.Si vero iste tres bũiditates inflãmentur sine putredine et euaporantes ad cor faciunt calidita tem in corde sensibilr ledentẽ faciũt feb.nõ putri das differẽtes ab bũoralibus effimeris et etbicis pria ps-ptz ex diff.õne fe. Qõ aũt sint nõ putride pz cũ nõ pẽdeãt a putredie.Qõ aũt differãt ab bu moralibus et effimeris ptz ex fundamento supra posito.Qõ aũt differãt ab etbicis:est etiã manife/ stũ:cũ etbica fit fetã:ille vo fiẽtes.Et forsitan bas feb.intellexit Auer.tertio colliget de feb.in mem/ bris tertie digestiõis.Et si forte instaret ꝙ plura ꝙ tria essent genera fe.dic ꝙ aliquo mõ reducunẽ ad aliqõ illoz. Vel dic ꝙ medici distiguẽtes feb. in illa tria genera prima locuti sunt de feb.cõiter euentibus.nã eedẽ rõnes fieri possunt de feb. puentibus a putredine vermiũ:⁊ a putredine chili lactis et similium.de hac tamen materia lo/ cutus sum in principio huius operis.

Pro decisione scõi dubij tenendũ est istos tres modos etbi/ ce nõ esse veras species etbice:etiã more medico/ rum:qr si vnus calor remanens vn? et idẽ eque in tensus a pn° vsqz in finẽ in mẽbris fixus cõsume/ ret manifestius prio duas primas humiditates: et scõo cambiũ.tertio gluten erunt isti tres modi etbice.ergo si isti tres modi etbice sumanẽ sm va/ riuz modũ se bñdi eiusdẽ caloris ad humiditates mẽbrorũ:et sm variã ipsorũ cõsumptionẽ:nõ eẽt aũt dicendũ ꝙ calor manens idẽ numero indepẽ/ dens:et eque intensus migret de specie in spẽm:si cut etiã in exẽplo Auic.in eadẽ flãma accensa in licbinio primo manifestius cõsumeret oleũ in lu/ cerna effusum:deinde oleũ imbibitũ in licbinio:⁊ tertio humiditatẽ imbibitã cotti ex quo factus est licbinius.et nõ migrat de specie in spẽm:ꝙ autez calor in mẽbris posset manere eque intẽsus saltez ſprima spẽ et parte scõe nõ est negandũ:iz in fine scõe:⁊ in tertia minoreẽ ꝓpter defectũ humidi:si/ cut minuiẽ calor cuz fit transitus de iuuentute ad senium.sed si deberent fieri tres spẽs etbice more medicorũ oporteret ꝙ per ebulitionẽ duarũ prias/ rum humiditatũ fieret caliditas in corde ⁊ cõser/ uareẽ.et per ebulitionẽ tertie fieret alia caliditas et alia per ebulitionem quarte.sed sic etbica esset feb.ficns contra Auicen.et reliquos auctores.

Pro decisione tertij dubij nota aucto res posuisse tantũ tres spẽs etbice.primã in qua iz oẽs bũiditates cõ su/ mantur:et preternaturalr reloluanẽ manifestius tñ psumiẽ pria et scõa:aut saltẽ 2ª.s.ros. Jn scõa vero spẽ etbice iam cõsumptis pria ⁊ scõa aut sal tem scõa manifeste consumiẽ tertia .s.cambiũ. Jn tertia vero specie iã cõsumptis bis tribus:aut sal tem duabus.s.rore et cãbio manifte cõsumiẽ glu ten.Eã huius gradati ꝓcessus in cõsumptiõe ba rum bũiditatũ ẽ.qr ꝑme due bũiditates:aut saltẽ ros est subtilioris substãtie ꝙ tertia.s.cãbiũ:⁊ ter/ tia ꝙ quartta.s.gluten.ꝓterea prio manifestius cõsumunẽ due prime:aut saltẽ scõa ꝙ tertia et ter tia ꝙ quarta. Dixi aũt notanter prime due:aut scõa ꝓpter varias opiniones.Quidã eñ dicũt in prima spẽ etbice cõsumi ꝑmas duas:quã opinio/ nem credo esse cõformem dictis Aui.maxime cuz dixit.prim? gradus bz modũ ⁊c. cũ nõ habeat in spẽbus suis nomẽ.species aũt sue nõ possunt nisi sm duarũ humiditatũ cõsumptionem assignari. Quidã vero dicũt in prima spẽ solũ manifeste cõ sumi scõam.pro qua opinione sunt rõnes magis apparentes:sicut statim apparebit. Et cã huius gradate cõsumptiõis ẽ.qr gluten ex ordine natu/ re gñatur ex cãbio:⁊ cãbiũ ex rore tpe necessitatis ros aũt et similiter cambium non ita faciliter pñt generari ex prima que in venis cõtineẽ.qr mẽbra debilitata nõ possunt ipsum facilr ex venis extra bere necz vene ipsum expellere cũ pori venarũ sint valde stricti et strictiores ꝙ pori mẽbrorũ.Exẽplũ aũt Aui.ad huius rei declarationẽ deseruit. nam oleũ exñs in licbinio ꝓhibet cõsumptionẽ humi ditatis cõtinuantis cotũ ex quo fact? est licbini? et oleũ exñs in lucerna paulatim imbibiẽ in licbi nio:sicut oleũ exñs in ipso paulatim consumiẽ a flãma:nõ tñ est ponẽda vna species etbice in qua consumitur sanguis manifeste.qr sanguis ꝓpter multitudinẽ suã in venis et grossitiẽ siue substan/ tie et densitatẽ venarũ nõ facile cõsumiẽ.imo fre/ quẽter boies incurrũt primã et scõam speciẽ etbi ce cũ notabili quantitate sanguis in venis.ꝓpter ea auctores distirerũt species etbice in quib? mu tatur corporis habitudo ad maciẽ penes cõsum/ ptionem illarũ bũiditatũ: per quã pñtiã stat bo/ na habitudo:vt puta debita grossities cũ suffi/ cienti pinguedine:⁊ ad earũ cõsumptionẽ:sequiẽ macies et extenuatio.hec aũt sunt quatuor dicte: sed magis tres postreme:nõ aũt sanguis:stat eñ multa macies cũ presentia multi sanguinis tres itaqz sunt modi etbice:⁊ nõ plures siue primũ mo dum etbice attendamus penes cõsumptionẽ dua rum primarũ humiditatũ siue penes cõsumptio/ nem roris que est humiditas secunda.

¶ Et hec quidẽ egritudo est ex fe.que nõ habẽt portisimos:neqz horas paroxisinoz. ¶ Jn presenti parte remouet dubiũ.d.ꝙ hec egri tudo est ex febribus que nõ habẽt portsmos:neqz horas paroxismorum.s.principiũ.augmentũ.sta/

tum:et declinationē.et hec nota sunt cum nō sint feb.humorales paroxismantes ſm motum materie ad mineram putredinis.

¶Et quidā dixerūt fe.ethice aut pendēt cum humiditatib⁹ ꝓpinqui tpis cū coagulatione:aut cuz eis que sunt sicut caro:aut cum mēbris radicalib⁹ duris sicut sunt ossa et nerui.Et si ex sermone isto intelligitur ꝙ pendent ſm semitā ꝙ finiūt qō in eis est de humiditate radicali cōtinuata eis erit hec.Et intētio prīa equalis:et si significat ꝙ primuz:qō finit ethica est humiditates propinqui temporis cum coagulatiōe nō erit sermo sanus.

¶In parte pñti ponit aliā distinctionez spērum ethice.d.ꝙ quidā.ſ.G. 10.terap.vltimo c.ꝛ sequaces eius dixerūt.feb.ethice:aut pendent cū humiditatibus ꝓpinqui tpis cum coagulatione.i.feb. ethice aut specificanť penes cōsumptionē būiditatum nup coagulatarū que sunt molles:sicut humiditas adipis et pinguedinis:aut cū eis q̄ sunt sicut caro.i.aut specificanť penes cōsumptionem būiditatū q̄ sunt caro que est durior et difficillius cōsumitur:aut cū mēbris radicalibus duris:sicut sunt,ossa et nerui humiditatū:quaruz difficilima est resolutio.si primo modo est prīa spēs ethice.si scō mō est scā.si tertio mō est tertia spēs ethice scō dicit ꝙ si intētio istorū sic dicentiū fit:ꝙ quādo cōsumunť būiditates cutuscūq; mēbri.sed manifestius:et citius būiditates mēbrorū mollium: sicut est adeps:et pinguedo est prima spēs ethice et qñ cōsumunť humiditates spissiores.ſ.carnis: et similiū tam cōsumptis būiditatib⁹ alijs mollioribus est scā spēs ethice.et qñ cōsumunť būiditates mēbrorū durorū:sicut sunt ossa ꝛ nerui tā cōsumptis alijs humiditatib⁹ est tertia spēs ethice: erit hec distinctio bona ꝛ similis prime.Sed si significat ꝙ ꝑmū qō finit ethica est humiditates molles:et nihil cōsumant de humiditatib⁹ alioꝝ mēbrorū nō erit sermo sanus.i.verus.calor eñ applicitus humido cōsumit ipsum in quocunq; mēbro sit:sed manifestius et citius humidū mēbrorū mollū.deinde magis durorum.postremo durissimorum que sunt nerui cartilagines et ossa.

¶Et ethica q̄dē quādoq; accidit post fe. effi.ꝛ quādoq; accidit post feb. putri.ꝛ apātum:et longinquū est vt accidat ethica incipiendo:q̄re sunt mēbra radicalia iaz inflāmata:et nō inflāmať hūor:neq; spūs ante illud.immo opz vt calefiāt illa in ꝑmis.deinde scōm ꝓcessionem dieruz calefiant ista nisi accidat causa fortis valde.

¶Hic ponit causas ethice que sunt cause in fieri. ethica eñ cū facta est:est indepēdens. Et prīo ponit quasdā feb.esse causas eiꝰ.scō ōclarat.tertio cōplet cās ethice.quarto ponit canōes.scā ibi. (Et cā quidē vna.)tertia ibi.(Et feb.quidē putridas.)quarta ibi.(Et qñ cōponitur.)In prīa parte dicit ethicā qñq; sequi febrē effi.qñq; febrē putridā supplenō apōsum:qñq; feb.apātum.Scō dicit ꝙ rarissime accidit ethica incipiendo.ſ.nulla alia febre precedente:quasi mēbra radicalia.i. spermatica:supple et alia sint inflāmata.et non sit inflāmatus būor neq; spūs ante illud:imo opz vt calefiant illa prius. deinde post aliquos dies calefiant mēbra nisi accidat cā valde fortis.ſ.altera duarū:aut maxima mēbrorū dispositio aut cā agens fortis que figat caliditatem in membris ꝛ non in humoribus aut spiritibus.

Exquibus apparet solutio ad dubium hic solitū queri an possit incipere feb.ethica nō precedente effimera:aut humorali.Ad qō dicendū ꝙ illud rarissime accidit:lz sit possibile.Primā partē huius cōclusiōis declarat Aui.qz valde facilius inflāmantur būores et spūs ꝙ mēbra.tū qz subtiliores.tū qz minus bibent de frigiditate resistente.Scā vero ps ꝓbať qz hoc pōt esse ꝓpter cām valde fortē que est mēbrorum dispositio ad acquirendū calefactū esse:ꝛ nō humorū ꝛ spūuz:vt puta ꝓpter membrorū are factionem ex fluxu:aut longa abstinētia et similibus:quib⁹ mēbra possunt arefieri:et nō ita spūs: aut humores.vñ cā calefaciens primaria figet caliditatem in mēbris et nō in humoribus aut spiritibus.lz forte citius calefaceret būores et spūs ꝙ mēbra.Scā cā ꝓpter esse cām valde fortiter calefacientem que figet caliditatē in mēbris ꝓpter densitatē sue substātie:ꝛ nō in būoribus aut spiritibus.qz sunt nimis tenuis substantie in cōparatione ad mēbra.vnde caliditas nō figiť in illis:sicut figitur in membris:.sicut fulmē agit in ferruz: et res densas:et nō agit in vestes et similia.qz sua caliditas excessiua in ipsis nō retinetur:sed retinetur et figitur in re densa et dura. Dicit tñ Gen.se nunq; vidisse aliquē esse factū ethicū incipiendo. Ego tñ credo vidisse aliquos ptisicos ex vlcere crustoso esse factos ethicos nulla precedente effimera aut putrida.silr aliquos esse factos asmaticos primo. postea ethicos exiccata re superflua ꝓpter puluerē lapidū quos terebāt in agro vero nensi pro vitro cōficiendo.Et quosdaz esse factos febriles ex ethica senectutis nulla effimera:aut putrida precedente.

¶Et cā quidē vna quādoq; est cā febris ethice:et quādoq; est cā febris effimere secundum vehementiā febris et vehementiā mutationis sue et debilitatē suspensionis sue sicut ignis.naz ipse obuiat lignis scōm duos modos:quorū vnus est scōm modū ꝙ calefacit ea et finiat in eis:et secūdus est secundū semitam inflammationis.

¶In parte presenti declarat qō statim dixit nisi accidat cā fortis valde.Et etiaz dicit ꝙ qñq; vna causa est cā ethice sup.et non effi.et qñq; est effi.et nō ethice ſm ꝙ forte imitatur et agit supple:aut debiliter.et ſm debilitatem suspensionis .i.fixionis sue.i.ſm ꝙ facile figitur aut difficulter.et declarans in exēplo dicit:sicut ignis.nā ipse obuiat lignis ſm duos modos:quorū vnus est ꝙ ipse calefacit ea et firmat in eis:et facit ea firmare et nō inflāmatur.scōs modus est ſm semitā inflāmationis.i.ꝙ ligna inflāmanť:et remanet flāma in eis in absentia ignis inflāmātis.¶Pro cuius declaratione sciendū primo:ꝙ qz nō erat ita difficile ꝙ vna cā inflāmans possit facere ethicā et nō putridam:qz putrefactio est passio determinati modi que nō est apta fieri a quocunq; inflāmāte:immo iuterdū per cām valde calefacientē ꝓbibeť:sicut est difficile ab aliqua cā inflāmante fieri ethicam et nō effimerā.Auic.hic specificauit cām aliquaz inflāmantem posse facere ethicā et nō effimeram derelinquens quasi notū ꝙ possit facere ethicam et non

et non putridaz.immo etiã difficilius est posse facere ethicã et nõ effimerã q̃ ethi.ꝛ nõ bumoralẽ sine putredie. ¶ Sciẽdũ scõo q̃ ad esse cutuscũq; requiritur q̃ calefactũ esse.i.q̃ caliditas fit fi.a in aliquo subiecto nostri corpis.s.aut in mẽbris quo ad ethicas:aut in spiritibus quo ad effi.aut in bumore vel vapore quo ad bumorales.nõ eñ sufficit sola caliditas fiens.nam sic vno febriente vno genere febriuz febriret quocunq; genere febrium. ¶ His ita premissis dicendũ est q̃ cã aliqua fortiter calefaciens occurrens alicui corpori sicut sol: aut balneũ calidũ valde quãuis calefaciat membra bumores et spũs:põt tñ infigere caliditatem in mẽbris et nõ in bumoribus neq; spiritib⁹.tum q: mẽbra forte erũt arefacta paratissima ad ethicam.tum q: sunt dense substantie facile retinẽtia caliditatẽ sibi impressam in absentia agẽtis:non aũt sic bumorales:aut spũs merito tenuitatis sue substantie:immo in absentia agentis remouet caliditas sibi impressa ꝛ redeũt ad dispositionẽ sibi naturalem:sicut in exemplo de fulgure dictuz est. ¶ Et ita ex eodẽ fundamento dicendũ est aliquaz cãm inflãmantem posse facere bumoralẽ ꝛ nõ effimeram.Causa aũt leuiter inflãmans faceret effimeram et nõ bumoralẽ neq; ethicam:lz tanta posset esse dispositio passi q̃ ipsa citius faceret ethicam q̃ bumoralem et bumoralẽ q̃ effimeram.De causis aũt cõiter occurentibus corpori bũano ꝑm plurimũ effimera ẽ apta p̃cedere bũoralẽ:ꝛ bũoralis ethicã:ꝛ sic ethica rarissime fit inciptendo.

¶ Et fe.quidẽ putredinis et ap̃atis ꝓmutatur multotiens ad ethicam ꝓpter vehementiam febris.et vehementiam ꝑ subtiliationis cibi in ea et ꝓhibitionem aque frigide ꝛ paucitatem obseruatiõis lateris cordis cum vnctionib⁹ et emplastris et epithimatibus et ꝓprie in egritudinibus membrorum vicinorũ cordi:sicut dyafragmatis ¶ Et multotiens facit cadere in eam necessitas medicorũ ꝓpter casum virtutis et frequentiã sincopis ad dandũ in potu vinum et aquam carnis et medicinam de musco et his similia.

¶ Hic cõplens causas dicit q̃ ethica aliquãdo sequitur putridas nõ ap̃osas ꝓpter vehementiã earum.Itẽ ex errore medicorũ cuz nimis subtiliant dietam ꝛ ꝓhibent aquã frigidam:ꝛ nõ infrigidãt regionem cordis ꝓprie in egritudinibus membrorum vicinorum cordi.s.dyafragmatis:qñ.s.ap̃atur ap̃ate calido:et multotiens facit cadere in ethicã necessitas medicorũ quãdo cogũtur dare in potu vinũ et aquam carnis dyamusum et similia calida propter casum virtutis et frequentiã sincopis.

¶ Et quãdo cõponitur ethica cũ fe.putredinis et ap̃atum:et ethica quidẽ in principio rei est difficilis cognitionis et facilis curationis:et in fine sui est facilis cognitiõis et difficilis curationis:et finis adubul non recipit curationem penitus.

¶ Hic ponit tres cañ.primus q̃ quãdoq; cõponitur ethica cũ fe.putredinis:et fe. ap̃atum. scõs q̃ ethica in principio sui est difficilis cognitiõis.qz parũ permutat corpus a dispositione sua naturali.et est facilis curationis.qz corpus est facile tolerans infrigidationez.sed in ꝓcessu suo est facilis cognitionis corpore multũ permutato.sed difficilis curationis:cũ virtus sit facta debilis:ꝛ multum bumidũ sit deperditum qõ difficile est restaurare.Tertius canon:q̃ finis adubul.i.scõe speciei non curatur propter nimiam consumptionem:et nimiam virtutis debilitatem.

¶ Signa. Capitulum. ij.

¶ Pulsus quidẽ est minu⁹ durus frequens debilis fixus ſm habitudinem vnam.

¶ Primo ponit signa ethice absolute lz multum accõmodent̃ prime speciei.scõo ponit signa scõe spẽi.scõa ibi.(Signa vero adubul.)prima in tres.prio ponit signa ipsius ſm se.scõo ponit signa transitus ex effi.tertio signa eius cõposite cũ putrida. scõa ibi. (Et de significationibus permutationis.)tertia ibi.(Et de significationibus cõpositiõis.)Prima bz tot partes quot sunt signa primum signuz sumitur a pulsu:qz est minutus.i.paruus ꝓpter debilitatem virtutis.dur⁹ ꝓpter exiccationem arterie.et in bis est gradus debilitatis:et duricie. manifestior est enim virtutis debilitas et duricies in processu maior q̃ in principio frequens vt recuperet defectum magnitudinis.debilis fixus ſm vnã habitudinẽ.i.dispositionem:qz nõ bz paroxismos neq; tñ est fixus ſm habitudinẽ vnã quin permutetur in cibo potu et similibus et somno et vigilia.

¶ In tactu vero est illud quod sentitur de caliditate min⁹ caliditate sinochi:et ei similium inflãmatarum in materia:et in p̃ncipio dum tangit̃ est magis suauis:et cum remanet super eũ manus bora.j. apparet cum fortitudine et mordicatione:ꝛ nõ cessat augmentari:et est calidius quod est in eo locus venarum et arteriarum.Et est eorum caliditas similis nõ eñ minuitur verũ ipsa quando superuenit ei cibus augmẽtatur velociter:et fit fortis pulsus valde:ꝛ incipit magnificari.Et propter illud accidit stultis medicorum q̃ ꝓhibent eis cibũ propter illud qõ accidit eis de eo ex accidentibus quare perdũt eos:sicut augmentatur flãma ꝓpter iniectionẽ olei et sartago cũ effunditur aqua super eam.Et iste quidem significationes eius sunt fortes.Et cab⁹ in reliquis quidẽ febribus ꝓculdubio nõ incendit hac incensione sicut inuenitur huic: quãuis necessario faciat diuersitatem per mot⁹ nature:et hec inflãmatio nõ est sicut incensio reliquarũ feb.post coartationem neq; ſm periodos notas:imo cũ comedunt et in q̃cunq; bora fit.Et est habẽs egritudinem nõ vehementer discernens illud qõ est in eodẽ de caliditate:qñ facta est complexio membro conueniens:et iam sciuisti in libro primo qualitatem dispositionis in huiusmodi:verus ipsa apparet apud susceptionem alicuius ciborum propter vehementiam suam.

¶ Hoc est scõm signum sumptum a tactu.ꝛ primo dicit q̃ caliditas sua ad tactũ apparet minor ca/

liditate finocbt:ꝛ ei fimilium inflāmataruꝫ in materia pendentiū a materia calida:ficut tertiana cauſon et fimiles.ſcō dicit ꝙ in ꝓncipio dū tā/ gitur.caliditas eius eſt magis ſuauis. ſed cū retī/ netur manus ſuper etbicaꝫ aliquādo apparet calor fortis et mordicans:ꝛ augendo ꝓcedit. tertio dicit ꝙ locus calidior in eo eſt locus venarū et arteriaꝝ.quarto dicit ꝙ eorū caliditas eſt fimilis:qꝛ nō augeꝫ neqꝫ minuiꝫ:ficut paroxiſmales niſi ꝓpter aliquā cām ꝓmittiuā.iō ſubdit ꝙ qñ cibanꝫ augmentatur velociter.i.notabiliꝛ creſcit in quotpe:et fit fortis pulſus valde ſaltē appenter:et incipit magnificariſ:et ꝓpter boc ſtulti medicorū ꝓ/ bibent eis cibū:qꝛ vident poſt cibū eius accītia augeriſ:quare interficiunt eos.nā ꝓpter abſtinentiā a cibis quā facīūt augeꝫ fe.et exiccatio:ꝛ poſt ea qñ cibant eos per cibū aſſumptū calor eorum augmentaꝫ:ficut augmentaꝫ flāma cū oleū ponit in lucerna:ꝛ ſartago augmentaꝫ in caliditate:qñ effunditur aqua ſup eā calefactā:qꝛ ſentimus eaꝫ ſtridere et fumare.ꝛ iſte ſunt ſignificationes fortes eiꝰ .ſ.etbice.et cibus quidē in reliquis feb.ꝓ culdubio nō incendit tanta incenſione ꝙta videꝫ incendi in bac feb.quāuis neceſſario in quacunqꝫ feb. faciat diuerſitatem quandam:qꝛ aliqualiter incendit ꝓpter motuꝫ nature.i.caloris naturalis quinto dicit ꝙ inflāmatio nō eſt ſicut incēſio reliquarū poſt coartationē.ſ. pulſus.nec ſm ꝓpios notas.ſ.quotidie:aut de tertio in tertiū:aut de 4° in quartū.immo dū comedūt excreſcit calor ī qua cunqꝫ bora ſint.ſexto dicit ꝙ etbicus nō diſcernit caliditatem eius.qꝛ etbica eſt facta cōplexio mē/ bro cōuentens.Et iā ſciuiſti ꝓrio lib .fen.ſcōa ca. de cauſis dolorū .qualitatez diſpoſitionis in bis. i.quare nō ſentiāt caliditatē ſuā.verū appet.i.ſentitur ab eis cū ſumūt aliquem cibum ꝓpter vehementiam ſuam.i.quia excreſcit.

Primo notandū ꝓ declaratione ꝑmi dicti et vt ſoluaꝫ dubiū ſolitū queri q̄s ¦ calor eſt maior an etbice:an feb.ex qua facta eſt etbica:ꝙ calor feb.būoralis ex quo facta eſt etbica eſt maior quātitatiue.qꝛ pendet a ꝑti bumido vaporoſo. vñ ꝓrimo de differētijs fe.ſinocbe babēt flāmam obuiantē manibus tangētis :ſm vero etbicas feb.neqꝫ multitudo obuiat calori. Ex quo apparet ꝙ in etbicis remanēte manu plus apparet calor qui ſtatiꝫ nō appuit defectu vaporꝫ multorꝫ oppoſitum aūt cōtingit in bumorali. ¶ Scōo dicendum ꝙ calor etbice in nulla ꝓportione eſt intēſior aut remiſſior q̄ calor feb .ex qua imediate eſt geniꝰ cū nulla latitudo ſubito acq̄ri poſſit aut depdi. ¶ Tertio dicendū ꝙcalor etbice in ꝓceſſu minuiꝫ gradualiter ꝛ quātitatiue ꝓpter defectū bumidi:ꝛ ꝓprie cū deuenitur ad finem ſecunde ſpeciei:et per totam tertiam ſpeciem.

Pro notitia tertij dicti ꝓmittendū eſt ꝙ loca arteriaꝝ ſunt illa in quibus ſunt arterie magne.ibi etiā ſunt venenotabiles cū ſm plurimū vena ſupponaꝫ arterie:ſicut in manibus pedibus et timporibꝰ:vbi manifeſte pulſus ſentitur.bec eīm loca appent calidiora q̄ relique ptes extrinſece nō arterioſe:tñ qꝛ in veritate ſunt calidiora ſicut cor etiā eſt alijs partibus intriſecis calidꝰ a quo arterie oriūtur. ¶ Premittendum ſcōo.ꝙ lz in feb.putridis bec loca ſint calidiora q̄ relique partes extrinſece nō arterioſe tñ in etbicis caliditas locorū arterioſorū manifeſtius excedit caliditatē locoꝝ nō arterioſorū q̄ in putridis. qꝛ in putridis vapores putridi ſparſi p vniuerſum corpus faciunt apparere in oībus partibus ingentē caliditatē.ſed in etbicis in quibus alie partes nō ſunt calide ex preſentia vaporū putridorū apparet exceſſus caliditatis barū partiū manifeſtior q̄ in putridis:ad qō adiuuat ꝙ caliditas arida in etbicis facit ſanguinē arterialem et venalē:cuius multa eſt quātitas in locis dictis euaporare magis q̄ in putridis:in quibus caliditas nō eſt ita arida.Et quibꝰ appet in illis partibus exceſſum caliditatis ſup aliarū ptiū caliditatē eſſe manifeſtiorē q̄ in putridis. ¶ Tertio notandum būc exceſſum caliditatis locorū arterioſorū ſupra caliditatem aliarū partiū nō arterioſarum nō ſolū apparere in etbicis:immo in ſpaſmatis et litargicis:vt ſumiꝫ tertio canone.fen.ſcōa cap. de ſpaſmo.et in cō.pulſuum.c.de pulſu litargicorum. Ideo.G. de dīntijs caute dixit boc accidens nō inuentri ſm alias fe.et nō dixit ſm alias egritudines. ſed cā quare ꝺ appet in ſpaſmate eſt:qꝛ ꝓpter tenſionē arteriarū nō fit debita euentatio ꝓpterea in arterijs caliditas excreſcit magis q̄ in alijs ptibus:ſed in litargicis boc accidit.ſiꝛ in cō gelatis:qꝛ ꝓp būores frigidos ptes vbi nō ē multus calor infrigidantꝫ:ſicut ptes non venoſe neqꝫ arterioſe.ſed loca venarū ꝛ arteriarū ꝓpter pīntiā ſanguis et ſpūs nō pīnt ita infrigidari. q̄re in cōparatione ad alias notabiliter apparent calide et bec eadem ratio pōt accōmodari ſpaſmo pendenti a materia frigida.

Pro notitia quarti dicti notandū:ꝙ lz cibꝰ in alijs fe. incēdat aliqua incēſiōe ꝓp motū caloris naturalis q̄ ꝓrio eſt ſuffocatiuus:deinde dilatatiuꝰ cū vapores cibales ꝑ corpus ſpargunꝫ.tñ ceteris ꝑibus nō incendit tanta incēſione in alijs feb.q̄ta incēdit in etbica.in oī itaqꝫ fe. fit ex cibo aliqua caloris cōfortatio ꝛ augmentū:niſi bō fit in diſpōne valde extranea:aut morti ꝓpinqua. ¶ Scōo notandū ꝙ inflāmatio q̄ fit in etbico a cibo nō eſt inflāmatio paroxiſmalis:aut exacerbatiua.q̄uis.n.in ꝑn. ſumpto cibo calor aliqualiꝛ ſuffoceꝫ:ſicut ſuppoſit ℥ lignis poſtea dilateꝫ et ampliꝫ cibo calefctō:ꝛ ſm aliquā ꝑtē in vapores cōuerſo.tñ boc nō eſt ſm ꝓportionē ad aliquē diē ſicut in feb.ꝓdicis. ſed ꝺ fit qñcunqꝫ ſumiꝫ cibus. ¶ Tertio notandū. q̄uis ſit cōe oī febri ſupcalefieri a cibo:tñ boc ſignū appropriaꝫ etbice:ꝓ qō ab alijs diſtinguiꝫ febriꝰ ꝓrimo qꝛ ceteris ꝑibus etbicus magis ſupcalefit ex cibo q̄ alij febriētes:ꝓp ſuā caliditatē aridā faciētē cibū magis euaporare ceteris ꝑibus q̄ caliditas aliorū febriētiū:q̄ nō eſt ſic arida.ſcōo qꝛ dato ꝙ equaliꝛ ſupcalefieret ex cibo cū alijs febrientibus immo magis:tñ boc ſignū etbicis appropriaꝫ.qꝛ mutanꝫ de nō ſentiēdo caliditatē ad ſentiēdū ipam notabiliꝛ:ſed alij febrientes nō ſic mutanꝫ.qꝛ ꝓrio ſentiebāt ſuā caliditatē:etbici vero nō.qꝛ etbica eſt facta cōplexio mēbro cōueniēs.Cōueniēs quidez qꝛ nō ſentit etbicus impreſſionē caliditatis etbice. eſt eīm fctā et ſibi cōſueta.quare nō ſentiꝫ:ſed alie feb.ſentiunꝫ q̄ ſunt fiētes nondū ꝓſuete. ¶ Ex bis inferꝫ q̄ caliditas in etbico repta poſtq̄ eſt inflāmatus a cibo exñs in eodē ſubiecto adequato eſt cōpoſita ex duabꝰ ꝑtibus incēſiuis:quarū vna eſt facta.ſ.ꝓexñs:altera fiens.ſ.de nouo inducta a cibo.Ex quo ſequiꝫ ꝙ aliq̄s effectus puta imutatio tactus ꝓuenit ab vno gradu caliditatis qui nō ꝓuenit ab altero ſecū in eodē ſubiecto coextenſo ꝺ ſupius determinata in qōne. vtrū febris ſit calor additus.ibi.n.determinatū eſt febrē eſſe totū calorem in

lorem in febricte reptū:ꝛ ꝙ nō est effectus q̄ puenīat ab vno gradu caloris q̄ nō puenīat ab vnoꝯ secū in eodē subiecto extenso. ¶ Forte dr ꝙ p additionē huius noue calitatis a cibo caliditas preexistens actuatur ꝛ permutatur: ab esse insensibili ad esse sensibile: vnde vtraq; immutat tactum. ¶ Contra sequeretur ꝙ eadem caliditas numero ꝑm eandem partem in cē suam sepe esset facta: et sepe fiēs in quo tempore: ꝛ sepe dependēs ꝛ sepe indepēdens. ꝛ ꝓnr ꝙ habit⁹ est qualitas de facili mobilis: hec sunt inconuenientia. Quapropter dictū est ꝙ sola caliditas de nouo inducta a cibo sentitur. cā aūt quare ꝓexns nō sentit nō est ex pte sui cū oēm calefactionē quā inducit calitas de nouo inducta: inducat etiā calitas ꝓexns tanq̄ pticula reagens: sed defect⁹ est ex pte organi cui calitas preexns est assueta. oīs ergo effect⁹ q̄ p se inducit ab vna: inducit ab altera p se. i. quātū est rone sui ¶ Et ꝓnr dicēdū ē ꝙ nō tota calefactio sua sentit ab eo. q̄uis tn sensatio calefactionis sensui cōmuni vel cogitatiue ptineat cuius organum pōt esse assuefactum illi calefactioni.

Hic Bētilis mouet duo dubia. Primū quō etbi. pōt fieri mēbro cōueniens. Et in summa dicit ꝑm communem modum causam huius esse quia est facta: ꝛ eius non sentitur impressio ab etbico sicut a mala cōplexione fiēte. Et dicit quod quouscq; ex forma que erat in subiecto: ꝛ illa que acquiritur non fit vna forma est complexio fiens et est extranea: ꝛ stat actio et passio. qn̄ aūt illa q̄ acq̄rit: ꝛ illa q̄ est ī subto faciūt vnā formā: tūc illa extranea fctā ē ꝓueniēs q: est fctā vna nūero cū illa que erat cōueniēs. ſz dicit ꝙ hec dicta sunt ꝓfusa. ¶ Cōtra hāc opinionē nolo instare ne plixus fim. Sed breuiter dico ꝑ nūc ꝙ calor etbicus q̄ prio erat fiens ꝛ dependens: et nō aptus ex se cōseruari: imo deducta cā cōseruāte ꝙ pmū incipit tēdere ad nō esse nunc est factus q: fixus ꝛ habituatus taliter ꝙ deducta quacunq; causa conseruante seipso in subiecto poterit conseruari. ꝛ quando sic est calor ille taliter membro consuetus dicit complexio corpori conueniens. q: quanuis corpus sit sensibile ꝛ ledatur notabiliter ab ea: nō sentit nocumentum eius: sed mala complexio fiens non dicitur corpi conueniens: q: sentitur nocumētum ꝛ eius impressio. sed de hac materia alias dicet vberius.

Secundū du^m: quare etbicus supcalefit a cibo: ꝛ q̄s est cib⁹ q̄ etbicū supercalefacit. ¶ Pro cuius decisione sciendum ꝙ G. primo de differentijs febrium dicit cām huius esse quia omnis caliditas arida irrorata humido magis man^t. statur: sicut caliditas calcis aque irrorate. Etbicorum autem caliditas est arida irrorata: itaq; cibo manifestari debet: cōuertit enī cibum in vapore calidum totum corpus calefactē tem. Auer. aūt 4° colliget deridet hāc cām d. esse fabulas. Dicit em̄ nō esse possibile calorē corpis būani tātū extranearī: vt corrūpat cibū sicut calx aquā: qō verū est de toto cibo aut magna et⁹ pte: sed ꝙ aliquā ptē subtilē ꝛ in vaporē cōuertat corpus calefactētē nō est irrōnabile: imo ꝟisimū. 2° aliqua caliditas putride fe. est magis arida ꝙ caliditas prime spēi: vt puta causonis: ita vt corpus exiccatū tal'r pducat ad scōaz spēz etbice nō trāseundo p ꝑmā. ergo p cibū in hac dz magis manifestari caliditas ꝙ in pria spē etbice cū magis cibum in vaporē cōuertat. Ad hanc credo Ga. rnde ret negando ꝓnam. nā lz forte in hac magis excrescat caliditas per cibū ꝙ in pria spē etbice. nō tn magis mānifestat caliditas ꝙ in prima spē etbice. q: nō permutat de nō sentiendo caliditatē ad sentiendū ipsam: sicut permutat in pria spē etbice. Auer. aūt .4°. colliget reddēs buic cām dicit cām esse quia etbica calor est fixus. sed in putrida nō. nihil aliud voluit dicere lz in obscuris: et in cōsuetis verbis dicat nisi ꝙ etbicus habens caliditatē fixam que nō sentitur permutatur per cibū sumptum de nō sentiendo caliditatem ad sentiendū ipsam. sed patiens putridam nō. lz forte per cibū amplius sentiat. q: prius sentiebat caliditatem suam. nō permutatur de non sentiendo ad sentiēdum eam. Item permutatio ex parte medici tangentis. nam cum sentiret in etbico caliditatēvn formē sumpto cibo videt eam excrescere et pulsum velocitari: magnificari: frequentari. sed hec permutatio in putridis nō est apud tactum medici cum etiam extra horas cibationis sentiret hāc diuersitatem in calore. ¶ Ad secūdam partē dubij dicendum ꝙ in cibo intrante stomachū est duplicem dare partem vnam subtilē roralem que cito transit ad mēbra scz in duabus horis post cibationem vel circa. ꝛ illa pars est ex qua etbicus sentit caliditatem. Et q: motus huius partis diuersificatur. ideo quidam auctores dicunt duabus horis post cibum sentire caliditatē. quidam aūt tribus. quidaz aūt vna hora. Altera autez pars cibi est grossa cuius mora est in stomacho plurib⁹ horis ꝙ duabus: et vadit ad epar gradatiz et fit sanguis: postea humiditas prima: et cambium et nutrit: et totum hoc videtur fieri spacio nouem horarum. vt Auer. sexto colliget in fine: et in practica canticorum. 12. cōmento. Et an iste cibus calefaciat etbicum eget consideratione. quia nō est determinatum. Et cum hoc debet considerari si illa pars rorida que transit vere digeratur et fiat chilus: aut sanguis: an nō vere nutriat: hec Bentilis. Cum hoc tamē credendum est aliquam partem cibi in vapores conuerti qui corpus calefaciunt. et huiusmodi calefactionem credo fieri citius ꝙ ꝑm modum predictum.

¶ Et de significationibus permutationis fe. effimere ad febrem ethicam est vehemētia fortitudinis caliditatis in tertio valde nam ꝑm plurimum incipit febris post duodecim horas declinare. Cum ergo pertranseat febris duodecim horas et nō apparent signa delinationis: immo continuatur vsq; ad tertium omni die: et fit fortis: tunc illa est ethica.

¶ Hic ponit signa permutationis effimere scilicz vere in etbicam. et est dictum Gale. primo de differentijs febrium. Et dicit quod vehementia caliditatis in tertio die significat hoc. naz scōm plurimum effimera incipit declinare post duodecim horas. Cum autem nō apparent signa declinationis: immo continuatur vsq; ad tertium: et fit fortis: tunc illa est etbica maxime si nō habeat difformitates et excrescentias in hoc tēpore. q: si haberet eas posset esse putrida.

¶ Et de significationibus compositionis ethice cum febribus putredinis est remissio caliditatis sicce post finem declinationis: post sudorem exuberantem: et additio in arefactione et extenuatione scōm illud

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quod facit necessarium illa egritudo et vnctuositas in vrina et egestione. Et si fuerit ethica illud quod apparet et occultū aliud significat ipsum coartatio accidens in paroxismis: huiusmodi enim non est inuentū in ethica omnino.

¶ Hic ponit signa compositionis ethice cum putrida. et est remāsio caliditatis scilicet febrilis cū siccitate post finem declinationis: et post sudorē exuberantem. Item additio in extenuationem et arefactionem scōm q̄ facit necessarium in ethica Item vnctuositas in vrina et egestione manifeste apparens. Et si fuerit illud quod apparet ethica ideſt si ethica fuerit manifesta: ⁊ aliud ideſt si ethica fuerit occulta significatur per coartationem. ſ. pulsus et caloris accidentem in paroxismo putride: et non est inuentum in ethica: quia non habet paroxismos.

¶ Et scias q̄ quandoq; incipit ethica retenta cum stomacho: quare corrumpit cōplexionem epatis per vicinitatem.

¶ In parte presenti ponit causam: q̄ quandoq; incipit ethica retēta in stomacho. qua corrumpit complexionem epatis propter vicinitatē. ¶ Pro quo notandum: q̄ ethica retinetur in stomacho: vel q: incipit ab eo scilicet a mala complexiōe sicca ad quaz sequitur ariditas: ⁊ ex ista causa sequitur ethica: et talis malitia stomachi ledit epar per vicinitatem: et quia magis exiccat cibum q̄ fit oportunum. vel ethica retinetur in stomacho: quia ethice coniungitur stomachi malitia que nocet epati.

¶ Signa adubul. Capitulum. iij.

Signa vero adubul sunt q̄ quā do feb. expellitur adubul vehemens fit duricies pulsus et ei⁹ debilitas et paruitas ipsius et eius frequentia. et proprie quā do causa casus in ethicam est apostema qō non resoluitur. nam illud scz frequentia additur valde: et similiter velocitas: et fit pulsus eius de genere eius qui nominatur cauda muris. Quod si fuerit ex potu calidi vini erit loco caude muris acualis: et nō erūt accidentia adubelati vehementia valde. non enim dat ei spacium vsq; ad huiusmodi. Et apparet in vrina vnctuositas et petala ⁊ incipit oculus profundari. Cum ergo adubul peruenit ad statum fit fortior profundatio amborum oculorum et multiplicat̄ lippitudo sicca et crescunt extremitates ossium omnis membri et in facie planantur tempora et tenditur cutis frontis ⁊ destruitur color cutis: et fit quasi sit super eam puluis: quidam ex adustione solis et perducit ad grauedinem eleuandi supercilia: et fit oculus somnolentus et clausus absq; somno ⁊ subtiliatur nasus elongantur pili et apparent pediculi et videtur venter iam minorari et adherere cū dorso quasi sit cutis sicca que iam attracta est: et attrahitur cum ea cutis pectoris. Cum ergo curuant̄ vngues et arcuantur: tunc iam venit ad statū et incipit tēdere ad occasuz: et cū incipit tēdere ad occasum liquefiunt cartilagines.

¶ Hic ponit signa secunde speciei que cuz sunt remissa sunt signa prime speciei ethice: cum vero intensa in vltimo sunt signa tertie speciei. Habet hec pars tot partes quot sunt signa. Primuz quādo fit transitus ad secundā speciē ethice: siue fiat ex prima: siue ex alia causa nō transeundo per primam vehemens fit duricies scilicet pulsus propter multam exiccationem arterie et debilitas et paruitas propter debilitatem virtutis frequentia eius vt recompenset defectum magnitudinis et velocitatis. et proprie fiunt hec quando causa casus in ethicam est apostema: quod non resoluitur. sed vel induratur: aut rumpitur. nam frequentia additur valde: ⁊ similiter velocitas: et fit pulsus de genere eius qui vocatur cauda forficina precedendo de paruo ad minorem: et de frequenti ad frequentiorem quousq; accidat. Quod si fuerit ex potu vini calidi erit loco caude forficine pulsus acualis siue fussalis. quia propter caloris confortationē ex vino post percussiones paruas fierent aliquę magne. deinde redibit ad paruas. et hic pulsus dicitur fussalis ad similitudinem fussi. et dicitur acualis ad similitudinem acus cum qua sotulares suuntur. quia hec duo sunt grossa in medio et versus extremitates subtiliando procedūt Siue ergo ista ethica fit ex vino siue mutatio pulsus fit ex vino: oportet imaginari q̄ mutatio pulsus fit ex vino tunc imbibito.

¶ Et non erunt.

¶ Hic textus potest dupliciter exponi. prīo quod quando casus in ethicam fit ex apostemate adubelet non erunt accidentia adubelet vehementia valde. non enim dat ei spacium vsq; ad huiusmodi ethicaz vel pulsum talem in ethica: quia prius occidit q̄ fiat finis secunde speciei ethice: vel q̄ fiat pulsus huiusmodi. Aliter potest exponi quādo casus in ethicam est ex potu vini calidi non apparēt accidentia adubelet vehementia de quibus sunt pulsus vt cauda muris finitiua. non enim q: si apparerent accidentia valde vehementia non darent spacium vt fieret pulsus acualis. Et si apparet in vrina vnctuositas scilicet natans in superficie et petala ideſt corrupuscula parua decisa per liquefactionem cum fit transitus adubelet et incipiunt oculi eius profundari humido consumpto. Cum ergo adubul ideſt secunda species ethice peruenit ad statum fit fortio: profundatio amborum oculorum. et ly peruenit est presentis temporis et multiplicatur lippitudo sicca humido consumpto: scz in augmento secunde speciei: ⁊ crescunt extremitates ossium in omnibus membris reliquis partibus preter ossa consumptis. ⁊ in facie applanantur tempora carnibus eorum cōsumptis et tenditur cutis frontis humido eius cōsumpto et destruitur calor frontis: ideſt tēdit in fuscū calido naturali mortificato. et est quasi super eam fit puluis quidam ex adustione solis parte superficiali ab eo exiccata: vt fit quasi puluis in eius superficie. et perducitur ad grauitatem eleuandi supercilia facta in virtute impotenti ad contrahendum musculos eleuantes supercilia. ⁊ fit oculus quasi somnolentus et clausus absq; somno. non enim est somnus: sed in potentia vigilandi: prīo de differentijs febrium. et subtiliatur nasus carnibus consumptis;

bus consumptis:et elongantur pili:idest appa/ rent longiores consumptis carnibus:et ad in/ tus pressa cuti:et ad hoc facit corrugatio siue con tractio cutis: quia pili eriguntur et apparent magis:et simile est quod sumitur octauo proble/ matum problemate. 21°. cum assignant causam quare pili rigentium eriguntur. Aliter possemus imaginari q pili elongantur propterea in istis ex calido adustiuo multiplicatur materia fumosa que est conueniens ad pili generationē et augmē/ tum. prima tamē causa est melior. apparent pedi culi propter corruptionem nutrimenti. primo eiꝰ generatio est sub cute: deinde exeunt. et videtur venter eius iam minorari et adherere dorso quasi fit cutis sicca que iam attracta est et attrabitur cū ea cutis pectoris cum habeant adinuicē cōtinui/ tatem. cum ergo curuantur vngues et arcuantur: tunc iam peruenit ad statum. et ly peruenit est tē/ poris preteriti perfecti et incipit tendere ad o cca sum idest mortem. et cū incipit tendere ad occasuꝫ liquefiunt cartilagines.

¶ Cura etbice. Capitulum.iiij.

ATtentio in curatiōe feb. ethice est infrigidatio et humectatio. ⁊ vnaqueq earum completur cuꝫ approximatione suarum causa/ rum. et expulsione causarum sui contrarij. Et fortasse est causa vnius earum causa cō trarij alterius sicut causa infrigidationis. Ipsa enim quādoq est causa exiccationis que est contraria humectationi. sicut infri/ gidatio cum trociscis camphoratis et illis que sunt ex spodio et his similibus. Et for tasse humectatio iterum est causa calefa/ tionis que contraria est infrigidationi. si/ cut vinum. nam ipsum humectat: sed cale/ facit. quare oportet vt obseruetur illud. Et si necessitas vocat ad fortem infrigidatio/ nem nō erit nisi cum re cui cōiungitur: aut quam precedit: aut cui succedit res in qua est virtus humectationis. Et similiter cum vocat necessitas ad fortem humectationē velocem in ea sicut aqua carnis et vinum. tunc oportet vt adiungaī ei aut antecedat eam: aut sequatur eam illud in quo est in/ frigidatio. Et si fuerit causa ethice aposte/ ma aut lesio in membro: tunc necessarium est curare ipsum in primis.

¶ Auicenna primo ponit curam etbice. scō o suc/ currit quibusdā dispositionibus sequētibus etbi cam. scā ibi. in principio quarti capituli. (Et de illis est incopis.) Prima in duas. nā in prima ex plicat curā magis generalē. scō magis specialē scā in principio sequentis capituli. (Ille vero.) Primum capitulū diuido in duas partes. in pri/ ma ponit intentiones curatiuas etbice et docet vi tare quendam errorē. et ponit canones in curan/ do etbicam sequentem alias egritudines. in secū da ponit in generali ista per que complentur in/ tentiones dicte. scā ibi. (Et qui diligit cōpone/ re.) In prima parte dicit tria. Primum q intētio in curatione feb. etbice est duplex scz infrigidatio et humectatio, et vnaqueq earum completur cū administratione suarū causarū et cuitatiōe causa rum sui cōtrarij. scō dicit q causa vnius earū for tasse est causa contrarij alterius sicut causa infri/ gidationis est quandoq causa exiccationis: que contrariatur humectationi. sicut trociſci de spo/ dio. et camphora et similes infrigidantes et exic/ cantes. Et fortasse causa humectans est causa ca lefactionis que est contraria infrigidationi sicut vinum. nam ipsum hūectat et calefacit. quare op3 vt obseruetur istud vt administrentur iuuātia que non noceant quantuꝫ est nobis possibile. quapro pter si necessitas vocat ad fortem infrigidationeꝫ non fiat nisi cum re quam precessit aut cui coniun/ gitur aut cui succedit res humectans. Et similiter cum vocat necessitas ad fortem humectationem ⁊ velocē in etbica fiat humectatio que fit cū aqua carnis scz expressionis decoctiōis aut distillatio/ nis. et vinum scz dulce vnius anni tamen paucife rum aut mediocris vinositatis. tunc oportet vt ad iungaī eis aut p̄cedat ea: aut sequaī illud in quo est infrigidatio. Tertio dicit q si fuerit causa etbi ce apostema vel lesio scilicet alia in membro si/ cut vlcus: tunc necessarium est curare illud primo oportet enim vniuciuiusq causam prius abscinde re: deinde ad eam que ex ea facta est egritudinem deuenire. tertio tegni. Et hoc est verum in cura re/ gulari. nam aliquando propter fortitudinem egri tudinis oportet ei magis attendere q̄ cause: sed pro hoc vide Auic. quarta primi vltimo capitulo.

¶ Et qui diligit componere regimen eius ex diuersis modis cōueniētibus eis in quo feb. fit vehemens valde: tunc necessarium est vt incipiat. et det in potu trociscos cam phoratos. et que currunt curiu eorum cū syrupo acetoso diluculo in ortu solis. sicut aqua ordei in cancris si nō abhorret eos ⁊ cum iuleb et aqua granatorum: et ad man sionem mucillaginem psilij. si non fuerit p hibens aliquid propter stomachuꝫ et alia.

¶ Hunc ponit regimen complens has duas in/ tētiones. et primo simul. secundo seiunctim. secun da ibi. (Et regimen infrigidans.) In prima par/ te dicit quod qui vult componere regimen etbice ex dictis modis diuersis cōuenientibus ei in quo febr. etbica est vehemens valde idest simul ipsum infrigidare et humectare dat ei in potu trociſci camphor. et similes infrigidantes notabiliter. vt puta. ʒ. ſ. mixtos cū syrupi acetosi. ʒ. ſ. in diluculo idest cum incipit aurora et in ortu solis: q distan ter ab assumptione trociſci. per duas horas det aquaꝫ ordei cū cancris ad humectandū si non ab horret eos. vt puta. ℞. ordei mundi. ʒ. ſ. cancrorum fluuialium excorticatorum. ʒ. ij. bullant in lib. iiij. aque quousq ordeum fit apertum. et cum iuleb ex aqua idest vino granatorum. Fit autem iuleb ex aqua et zucharo vt sepe dictum est. et possunt ad inuicē misceri. vt puta iuleb. ʒ. iij. cū vino granato ʒ. ſ et ad mansionem idest in meridie vel dum ma. net caliditas impressa a sole detur mucillago psi lij. et potest misceri cum aqua granatorum. et do sis amborum in proportione que videbitur ficut ʒ. ſ. vel circa si non fuerit aliquod prohibens pro/ pter stomachum. et alia sicut est lassitas stomachi et lubricitas intestinorum. Et manifestum est pri mam ex his notabiliter infrigidare. secundam no tabiliter humectare reliquas simul infrigidare et humectare.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

¶Et regimen infrigidans est per illud qđ scisti de potibus infrigidātibus et de oleribus infrigidantibus et trociscis sicut trociscis de camphora.et emplastris: et vnctionibus.et hijs similibus.ꝛ infrigidatione aeris eorū ita qꝫ in hyeme.ꝛ si non tolerat alleuietur ab eo ignis. Infrigidatio nāqꝫ aeris eorum est melioꝛes.et sicut vestire eum sandalitis et cāphoꝛatis.et facere ipm odoꝛare illud in quo sunt roſe.ꝛ camphoꝛa ꝛ sandali et fructus frig.ꝛ schesabꝛe ꝛ lilium cum aqua roſ.et vapoꝛatio cum sudoꝛe et balneo. ¶Et opoꝛtet vt non prolōgetur retentio emplastroꝛum infrigidātium valde super membꝛa propiqua membꝛis anhelitus. fortasse enim infert illud anhelitui et voci nocumentum magnum. ¶Et opoꝛtet vt declinet ad quietem ꝛ somnum ꝛ tranquilitatem et gaudium et custodiatur eger ab eo quod facit ipsum iraſci et quod facit ipsum tristari.et quod facit ipsum angustiari et a fame ꝛ siti longa. ¶Emplastra infrigidātia quibus opoꝛtet eos vti sunt aromatica. nam ipsa sunt propinquioꝛis iuuamenti et propꝛie super pectus et que sequunt ipsum et sint infrigidata ꝛ nō sit in eis stipticitas. Stipticitas enim cum hoc qꝫ ipsa facit accidere exiccationem prohibet virtutem medicine profundari. ¶Et opoꝛtet vt assiduetur permutatio vt non remaneat medicamē et calefiat cum obseruatione vehementie infrigidationis eius. nam cum ipsum infrigidat vehementer non elongatur quin debilitet membꝛum. ¶Et quando est prope membꝛa anhelitus non est longinquum quin impediat dyafragma et alia ab emissione anhelitus cum facilitate. ¶Et de regimine humectāte sunt cibi leues et fructus ꝛ robub et vnctiones et emplastra et odoꝛamenta et caputpurgia et qes et trāquilitas et vt non inferatur ei violentia in fame aut siti.

¶Nunc facit quod dictum est. primo ponit regimen infrigidans. secūdo humectans. secūda ibi. (Et de regimine humectante.) In prima dicit qꝫ regimen infrigidans completur per ea que scisti de potibus oleribus et trociscis infrigidantibus sicut de cāphoꝛa et emplastris vnctuosis ꝛ similibus ex infrigidatione aeris. ita qꝫ in hyeme ꝛ si nō possunt stare sine igne alleuietur idest nō cōcedas ignē magnum. nā infrigidatio aeris est melioꝛes cum immediate ad coꝛ inspiretur. et confert vestire cum vestimentis sandalitis et camphoratis idest in quibus steterunt sandali et camphoꝛa. et olfacere roſas et camphoꝛam et sanda os et fructus frigidos et schesabꝛe. idest granatuz l. et lilium. idest nenufar aſperſa cum aqua roſ. et evaporatio cum sudoꝛe et balneo idest aſpergatur coꝛpus cum aqua tepida aut frigida vt appareat simile sudanti in balneo. verus nanqꝫ sudoꝛ nocet et nō prolōgentur emplastra infrigidantia super pectoꝛa eoꝛum ne forte noceatur anhelitus. et voꝛ et oporteꝛet vt dormiant et sint traquili animo ꝛ coꝛpoꝛe. et custodiantur ab ira anguſtia ꝛ fame et siti longa. et huiusmodi exiccantibus. et q ue ponuntur supꝛa pectus et partes propinquas sint frigida vt poma odoꝛifera actu frigida et non sint stiptica: quia exiccant et non sinunt virtutem medicine profundari nisi forte haberent partes diformes quasdam scilicet subtiles que primo actuate in porositatibus membꝛoꝛum profundarent: deinde actuatis partibus stipticis fieret maioꝛ pars subtilium frigidarum aut humidarum profundat io sicut olerum roſ. hoc modo magis humectat qꝫ oleum cōmune. tertio de simplici medicina. et medicine applicite debent permutari. nam cum diu remanent calefiunt: et coꝛpus calefaciūt caueatur tamē vehemens infrigidatio qꝛ debilitat membꝛum aliquando impedit dyfragma ab anhelitu. et de regimine humectandi sunt cibi humidi et fructus rob vnctiones. emplastra. odoꝛamenta. caputpurgia. quies. scz coꝛpoꝛis et tranquilitas scilicet animi. et non patiantur famem ꝛ sitim longam.

¶Rememoratio medicinarum infrigidantium eos. Capitulum. v.

Ale vero que de eis sunt infrigidantes aut humectantes omes sunt nutritiue: aut vincit in eis nutribilitas. sicut aqua oꝛdei decocta cum cancris ex parte cancri. ¶Et opoꝛtet vt euellantur extremitates cancroꝛum ex pedibus et coꝛpoꝛibus suis et abluātur cum aqua frigida et sale bono cum cineꝛe vicibus tribus et supꝛa. donec mundificentur et purgētur a grauitate sui odoꝛis: deinde decoquant in aqua oꝛdei et sicut aq̄ lactis vaccini de quo extractum est butyꝛum et sicut succi olerū elixatoꝛuz predictoꝛū in capitulis febꝛium acutarum sicut mucilago psilij. In aceto autem est vehemens exiccatio: et virtus resolutionis. quare opoꝛtet vt bibatur cum eo quod resistit duab⁹ proprietatibus scz per cōmixtionem aque multe: aut cum quibusdam humectantibus et lenificantibus. ¶Et proꝛimum quidez vt lac asine sit cum humectatiōe sua infrigidans ita vt quidam faciant meliozē infrigidationem eius super infrigidationem lactis vaccini de quo extractum est butyꝛum. verum ipsum conuenit ei qui non habet feb. periodicam neqꝫ materiam: neqꝫ humoꝛem preparatum ad putredinem. et opoꝛtet vt caueatur spissum lac. ¶Et de illis que conferūt eis est zucharum et cum senseris putredinem accidentem ex lacte: tunc solue cum facilitate. et si timueris calefactionem. tunc abstine ab eo aliquot diebus: et cura in ea cum trociscis et aquis fructuuz: deinde itera lac.

¶Nunc Aui. magis in speciali ponit curam et bi ce. et primo per infrigidantia. scō per būectātia tertio per cibos. secūda in principio sequentis capituli ibi.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

pituli ibi.(Illarum.)tertia ibi in principio tertij capituli.(Oportet.)Primum capitulum diuidi/ tur in duas.In prima ponit res infrigidantes et bumectantes.In secūda res infrigidantes et nō bumectantes.secāda ibi.(Medicine vero.) Pri/ ma in tot partes quot numerat medicias.In pri/ ma parte dicit ꝙ omnes medicine infrigidantes et bumectantes sunt nutritiue. et per medicinas maxime intelligit cibos medicinales infrigidan tes et bumectantes non qualitatiue tantum:sed substantifice.in bis eñ nutribilitas vincit infrigi dationē sicut aq̄ ordei decocta cū cācris exꝑte cā/ cri sup.est magis nutritiua q̄ infrigidatiua.ꝛ opꝫ vt euellantur extremitates idest partes cortica/ les ex corpore et ex pedibus cancrorū:qui sunt exic/ cantes et abluantur cum aqua frigida sale bono et cinere miscēdo bec simul vt cācri purgent a gra ui odore suo ꝛ a quibusdā partibus nitrosis.Sed vltimo debēt lauari cum aqua frigida sola.ꝛ post ea decoqui cū aqua ordei ponendo ꝑ vna quaq̄ li bra aque ordei.ʒ.j.cācrorum.Et sicut aqua lactis vaccini de quo extractum est butyrū que multū bu mectat per partem aquosam:et modicū bz de se/ rositate exiccante:sed aufert butyrum:qz inflāma/ bile.Dicit tertio succos.i.decoctiones olerum fri gidorum predictorum in capitulis febrīū acutaꝝ et sicut mucillago psilij.acetum aūt:qz resoluit et exiccat dz miscerī cum bis que bumectant ꝛ reso/ lutiones ꝓbibent sicut cū aqua multa ꝛ reb⁹ alijs bumectantibus et lentētibus:sicut oleū amigda/ larum dulcium.et lac asine cōuenit:qz infrigidat et bumectat et magis et melius infrigidat q̄ lac vaccinum de quo extractum est butyrū.tum qz fri gidius.tum qz magis subtile verum nō competit babenti febrem putridam aut babenti bumorem paratum putredini.ꝛ caueatur spissum lac:quia nō ita facile conuertitur nec ad extrema corporis facile penetrat.ꝛ zucbarum est conueniens:sed dz esse mixtum cū aqua vt frangatur eius caliditas et augeatur eius bumiditas.bumectat eñ quali/ tatiue et substantifice:ꝛ si senseris putrere lac qō maxime rugitibus cōprebendetur:solue ventrem faciliter vt lac et cbilus corruptus educatur.Et si timueris calefactionem etbice.qz fit nimis inten/ sa abstine a lacte aliquot diebus et cura cuz troci scis ꝛ aquis fructuum sicut vino granatorum et similibus.

¶Medicine vero infrigidantes que non babent bumectationem sunt sicut trociscinoti narrati scilicet trociscicamphorati et trociscidedactilis ꝛ succis frigidis:et sicut trociscibuiusmodi.℞.spodij boli armeni ana.ʒ.iiij.ros.ʒ.vj.semi.portulace et citruli et cucurbite et ꝛarabe omnium ana.ʒ.iij. fiant ex eis trociscicet fit dosis pondus.ʒ.ij. et sunt boni valde.et iterum alij ꝑimi eis. ℞eci.arnoglosse amili et gummi dragantiomniū ana.ʒ.iij.boli armeni spodij ambo/ rum ana.ʒ.iiij .papaueris.ʒ.v.ros.et se.cu/ curbite et citrulli et portulace omniū ana. ʒ.v.granorum citoniorum excorticatorum et semi.melonis et cucumeris omniū ana. ʒ.vij. suc. liquiri. pondus.ʒ. ꝛ. conficiantur cum mucillagīe psilij.vnctiōes vero et epi/ thimata et emplastra infrigidantia,et odo ramenta et caput purgia infrigidātia sunt illa que tu scisti. Et meliores vnctiones sunt cum oleo de cucurbita et papauere et de nenufare et salicibus et violis.stratus autem infrigidantes et bumectātes sunt qui sunt plani valde de corijs aspsis aqua ro.aut de lino de genere eius quod fit in ta brasten.et sit impletio eius illud non calefa cit:immo sit de genere lini pectinati ꝛ reno/ uetur assidue.Aut sit stratus de corijs que iam sunt impleta aqua.post sint sup ea re/ ctificationes que applanent aquam bene et prohibeant eius inequalitatem: et sint proprie stratus aque cursus earum et sub eis folia arborum frigidorum et bumido/ rum scilicet de salicibus et sempuiue et ole ra bumida et odorifera frigida sicut rose et folia arborum frigidorum et preputia vi tis et bis similia.

¶Medicine vo infrigidātes que nō būectāt sunt sicut trociscide cāpbora de dactilis siccis:qz da/ ctili maturi recentes bumectant.Et sicut trociscibuiusmodi.℞.spodij.boli ar. añ.ʒ.x.ros.ʒ. vj.se. portulace.citruli cucurbite.ꝛarabe añ.ʒ .iij.fiant ex eis trociscicuiusdosis sit.ʒ.ij.cū aliquo liquo/ re frigido et bumido. Et iterum ꝑimi eis in vir/ tute sunt. ℞.arna glosse.amili dragantiañ.ʒ.iij. boli arme.spodij añ.ʒ.iiij.papaueris.ʒ.vj.semi.cu curbite citruli portulace añ.ʒ.vj.granorum citoniorum excorticatorū. semi.melonis añ.ʒ.vij.suc/ ci liquiricie.ʒ.x.conficiantur cum mucillagine psi lij.et bi sunt prestantiores ceteris.Unctiones ve/ ro ꝛ et emplastra et epitbimata infrigidātia sunt illa que sciuisti in cura febrium acutarū.et melio/ res vnctiones sunt cum oleo de cucurbita de pa/ pauere de nenufare de salicibus de violis .strat⁹ autem infrigidantes et bumectantes sunt illi qui sunt bene equati de corijs asperis cum aqua ros. aut fint de ligno sicut illi qui fiūt in tabrastē idest in bospitali illo famoso.et impleatur pānus ille de lino ex eo qō nō calefaciat sicut est linum:et fit bene pectinatum vt sit molle:et renouetur assidue vt sit molle et equetur. Aut sit stratus de corijs plenis aqua ꝛ sint bene equata.ꝛ sint prope aquas stantes vel currentes.et sub eis sint folia arborūz frigidorum et bumidorū scilicet de salicibus sem peruiue et odorifera frigida sicut rosaruz et folia arborum frigidorum et prepuciorum vitis ꝛ bis similia.

¶Rememoratio medicinarum bumectantium eos. Capitulum. vj.

Illarum quidem que sunt cū in/ frigidatione rememoratio iā pre terijt.Et restat nunc considerare in qualitate dādi in potu genera lactis et lac de quo extractum est butyrum et in qualitate administrationis tine ꝛ bal nei ꝛ administratione vnguentorū ꝛ oleorū et epithimatū ꝛ reliqui regiminis. Et nos quidem iam docuimus modū dandi in po tu genera lactis in capitulo ptisis ꝛ siccita tis stomachi: quare opꝫ vt sit illud canon.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Et nō est lac post lac mulieris sicut lac asi-
ne.postea lac caprarū:cui⁹ pascua oportet
esse ex herbis et oleribus frigidis humidis
sicut scis.nam ipsum ꝛ ꝓprie lac asine era-
dicat ethicam si fuerit ei eradicator :ꝛ non
est electio super ipsum nisi prohibeat putre
do accidens:aut expectatio materiei cōpre
hense.Et lac quidē iuuatiuū est eis a prin-
cipio ethice vsq; ad finem eius.Et lac mu-
lieris suggendo sumptum cōuenientius est
oībus. Et canon in dando in potu lac de
quo extractum est butyrum est primus illi
terum.Et melius quidem est vt incipias a
ʒ.x.vsq; ad.ʒ.xxx.ꝛ quod est supra eas si fue
rit virtus adiuuās ꝛ tibi inest vt cōmisceas
cū ea aliquid de trociscis infrigidātibus.et
tibi inest vt addas supra summā predictaʒ
in potione prima.et postrema si fuerit vir-
tus potens super digestionem.

¶ In parte presenti ponit medicinas humectan-
tes vt lac tinam et vnctiones ꝛc. Habet duas par
tes.in prima parte ponit intentionē ꝛ regimē per
lac.scō ponit regimē per tinam balneum ꝛ vn-
ctiones.scā ibi.(Tina autem.) In prima parte
dicit.iam esse memoratas medicinas infrigidan-
tes ꝛ humectantes.Restat nunc dare modum ex-
hibendi in potu genera lactis.et lac de quo extra
ctum est butyrum.ꝛ modum administrationis ti-
ne et balnei.ꝛ modū administrationis vnguento-
rum et oleorum et epithimatum et reliqui regimi
nis.et dicit se docuisse scilicʒ.12ª.et.13ª.tertij mo-
dum dandi in potu genera lactis in capitulo pti-
sis et exiccationis stomachi:quare illud fit ꝑ par
te canoñ.Hic per tinam intellige vas in quo po-
nuntur ad balneandum.Balneum vero est dom⁹
habens tres casas in qua tamē est tina.ꝛ post lac
mulieris prestātius est lac asine post lac caprarū
pascua debent esse ex oleribus ꝛ herbis supple et
foliis frigidis et humidis.nam lac et proprie asi
ne eradicat ethicam:si potest eradicari.et nullum
est prestantius ipso nisi sit putredo accidens ex la
cte aut expectata materiei comprehēse scilicet in
corpore.que ʒ nōdū putreat:est tamē apta putre
re.et lac est cōueniens in ethica in principio vsq;
ad finem ꝛ lac mulieris suggendo sumptū est pre
stantius oībus.Et canō dādi in potu lac de quo
extractū est butyrū est filiis cañ.dādi ī potu lac de
quo nō est extractū butyrū et meli⁹ est vt incipias
a pondere.ʒ.x.lactis paulatim augendo vsq; ad.
ʒ.xxx.ꝛ supra.si fuerit virtus digestiua potēs ꝛ cuʒ
lacte potes admiscere aliquid de trociscis infrigi
dātibus. Et potes augere summā predictā in po
tione prima a qua incipias scilicet dare supra.ʒ.
x.ꝛ postea scʒ supra.ʒ.xxx.si digestiua fuerit potēs.
¶ Et nota vt tollatur cōtradictio lapparens ꝙ lac
mulieris magis confert ꝙ lac asininum propter
proportionem currentem inter indiuidua huma-
ne speciei:sed asininum magis confert:quia ma-
gis infrigidat ꝛ humectat:ꝛ est subtilius.propter
ea quando virtus est fortis ꝛ magna necessitas in
frigidandi magis confert lac asininum:sed quan-
do est debilis et minor necessitas infrigidādi:ma
gis confert lac mulierum.

¶ Tina autē illa est melior que est tepida
in qua nō est caliditas multa;et est cū hoc
cum virtutibus olerum et herbarū infrigi
dantium ꝛ humectantiū:et nō sit ita vt ra-
tificet nedum ꝙ sudare faciat:et nō licet vt
vapor tine sit calidus.

¶ Hic facit quod dictum est. Et primo ponit regi
men per tinam.secūdo per balneum.scō a ibi.(In
gressio autem.)prima in duas. primo ponit regi
men per tinam absolute.secundo ponit regimen
per tinam comparando ad alias res.secūda ibi.
(Et si sumpsit aquam ordei.)prima in quatuor p
tes sicut sunt quatuor canones:aut dicta eius prin
cipalia.Primum dictum. tina melior est illa que
est tepida habens virtutem olerum infrigidan-
tium et humectantium virtualiter decoctarum in
ea:et nō sit ita calidum vt rarificet idest notabili-
ter humidum euaporare faciat neduʒ ꝙ sudare fa
ciat:et nō licet vt tine vapor sit calidus:immo sit
minus calidus ꝙ aqua quia inspiratus ad mem-
bra spiritualia nimis ea calefaceret. hoc autem
fiet si tina non sit in aere valde calido:cum enim
exibit ab aqua notabiliter infrigidabitur anteqū
inspiretur.

¶ Et si nō esset qō phiberet administra-
tionem tine frigide nō eligeretur sup eam:
verum qō phibet ab hoc est debilitas cor-
porum eorū et eoruʒ extenuatio.in primis
vero rebus fortasse sanat eos istud.verum
debilitatem corporis sanat iam illud cum
infrigidatione pauca:quā facit in comple
tione eius que possibile est vt cureť. Quod
si fuerit debilius illo timetur ꝙ cadant in
ethicam semilē:et illud fm minus.veruntа
men cum illo tardatur magis tēpus mor-
tis:et fortasse viuit cū ea tēpore cui est quā
titas.et multotiens quidē est rectio per-
mutatio eius ad illam ethicam.

¶ Hic secundo dicit ꝙ si non esset hic phibēs ad-
ministrationem tine frigide nulla esset eligibilior
ea.verum prohibet ab ea debilitas corporum et
eorum extenuatio inter que duo est differentia no
ta.et propter quālibet istarum dispositionū aptū
est corpus ledi ab aqua frigida:sed in principio cū
corpora non sunt extenuata neq; debilia fortasse
aqua frigida sanat ea.verum debilitatem corpo-
ris scilicet paucam sanat iam illud scilicet bal-
neū ex aqua frigida cū infrigidatione pauca:id-
est non superflua:quia corpus existens parum de-
bile resistit ne superflue infrigidetur:sed solūmo-
do tantum infrigidatur eius complexio quantum
sufficit ad salutem eius qui potest sanari.Quod si
corpus fierit debilius eo ꝛ timetur quod cadat in
ethicam senectutis q̄est siccitas fixa in frigidita-
te aut saltem absq; caliditate febrili:illud tamen
raro euenit:veruntamen est eligibilius:quia cum
ethica senectutis magis tardatur mors ꝙ cum
ethica febrili:immo cū ethica senili viuit lōgo tē
pore et notabili:quia non ita corpus exiccatur.
vnde multotiens permutatio ethice febrilis ad
ethicam senilem est recte facta.

¶ Illud autē in quo sumus de relatione ti
ne rectius est vt fiat inceptio in ea cuʒ aqua
que est calida ad terminum. et fiat grada-
tio ad frigidam et temperatam frigidam
tolerabilē.Hec enī gradatio facit corp⁹ su-

susceptibile

sceptibile aque frigide cum lesio non fiat per aduentum contrarij in complexione subito. Et iterum corpus acquirit ex aqua calida similitudinem tenereitatis et tolerat cum ea frigidam.

¶ Tertium dictuz est ꝙ rectius est id qō primo dictum est de tina. s. vt fiat inceptio cū aqua calida vsqꝫ ad terminum. i. temperata et fiat gradatio. i. paulatinus transitus ad frigidam temperate que possit bene tolerari. hec eiñ gradatio facit corpus susceptibile aque frigide sine notabili nocumento cum lesio nō fiat nisi per aduentum cōtrarij in complexiōe subito. Et iterum corpus acquirit ab aqua calida tenereita tem: qz corpus fit mollius ꝛ pori magis aperiuntur. licet nō fiat substantifice būidius per nutritionē que est vera tenereitas: et cum ea tereneitate tolerat aquam frigidam per paulatinam infrigidationem. infrigidatur itaqꝫ magis: qz poris apertis frigiditas aque magis penetrat. et cum hoc frigiditas aque melius tolleratur. modus autez quo debet fieri iste gradatus processus dicetur cum curam ordinabo.

¶ Et si iteretur tina in die tribus vicibus erit rectuz. Et oportet vt administretur cū facilitate vt non cadat virtus.

¶ Istud est quartum dictum et si iterettur tina ter in die s. ante prandiū in meridie et ante cenā erit rectuz vt bona fiat infrigidatio ꝛ humectatio. Et oportet vt administretur cum facilitate: qz non sit multum calida nec diu moretur in ea. et vt deferātur ad eam ne virtus debilitaretur.

¶ Et si sumpserit aquam ordei aut tinam duabus horis erit cōueniens. Et si premittat tinam post emulsionē lactis super corpus eius secundum ꝙ dicemus, vt dilatet tina meatus cibi: deinde suscipiat aquam ordei et que sunt eis similia. postea expectet: deinde admīstretur aqua tine vt dilatetur cibus erit bonum.

¶ Hic ponit regimē per tinā cōparando ad alias res. et habet sex partes ꝑm ꝙ sex sunt dicta principalia. Primum dictum si sumpserit aquam ordei vt puta. tiij. ℥. ante tinam duabus horis erit conueniens. et si premittat. s. aque ordei post emulsionem lactis scilicet ꝙ primo fiat emulsio lactis super corpus. exempli gratia. per vnam horaz ante tinaz: deinde fiat tina. postea detur aqua ordei est cōueniēs. dilatabit enim tina meatus nutrimēto futuro ex aqua ordei. sumpta aqua ordei expectet per duas horas. s. donec aq̄ ordei sit digesta pria digestione: deinde egrediatur tinam vt dilatetur cibus idest vt attrahatur nutrimentū scilicz aqua ordei ad omnia membra erit bonum.

¶ Et administretur post tinam et balneū inunctio cuz oleis infrigidantibus et humectantibus sicut oleo violato ꝓprie quādo est factum ex oleo de cucurbita similiter oleo nenufarino ꝛ oleo de cucurbita.

¶ Hoc est secundum dictum. post tinā et balneum administretur vnctio cum oleis infrigidantibus et humectantibus sicut oleo de violis ꝓprie quando factū est ex oleo de cucurbita scilicet bulliendo in oleo de cucurbita violas. et fiat cum oleo nenufarino et oleo de cucurbita.

¶ Et si permutet post tinaz ad illud qō est decliuius ad frigus parum tolerabile: deinde inungatur.

¶ Hoc est tertium dictū. si permutetur post tinam tepidam ad tinam declinantem magis ad frigus tolerabile tamē: deinde vngat erit rectum. vnctio nanqꝫ sua viscositate diu retinebit aquam in poris que retenta magis infrigidat et humectat.

¶ Et si premittat inunctio ꝛ festinet: deinde ingrediatur aquā frigidam parum erit rectum et illud ꝑm tolerantiā: et nō est malum gradari in eo: ꝛ melioz quidem horaz huius actionis est post digestionem cibi.

¶ Hoc est quartum dictum si premittatur vnctio ꝛ festinetur. s. ad vngēdum ipsum post balneum aq̄ tepide: deinde ingrediatur aquam aliquantulum frigidam erit rectum et illud ꝑm tolerātiam idest ingrediatur aquā tm̄ frigidā quantū bene tolerare potest. et non est malum gradari in eo idest fundendo ipsum in aqua paulatine frigida. debent enim ingredi paulatine et nō subito vt fiat assuefactio. Et melioz horarum huius balneatiōis est post digestionem cibi. s. primam et secundam.

¶ Et si possibile est vt submergatur post tinam calidam in aquam frigidam subito absqꝫ gradatione est magis vltimū ex parte cure et magis forte ex parte timoris: et effusio eius cuz facilitate est minoris timoris ꝙ submersio infirmi in ea subito et minoris iuuamenti: et sit frigus ꝑm quantitatē frigoris aque estatis que ē inter tepidā et illam que est vehementis frigoris.

¶ Hoc est quintuz dictum. si potest tolerare vt submergatur post tinam calidam in aqua frigida subito absqꝫ gradatione. i. absqꝫ hoc ꝙ ingrediatur aliam aquam mediam inter calidam et frigidaz. Aliter absqꝫ gradatione. s. ꝙ submergatur ꝑm totaz personā. et nō paulatim est magis vltimum ex parte cure: qz fortiter infrigidat et magis forte ex parte timoris. qz timorem affert ne ledātur nerui et ne extinguat calor innatus aut ne incurrat ebricam senilem et alia talia nocumenta et effusio ei⁹ cum facilitate idest paulatim est minoris timoris ꝙ submersio infirmi in ea subito et minoris iuuamenti: qz nō fit fortis infrigidatio et caloris febrilis extinctio. ꝛ frigus eius debet esse ꝑm quantitatem frigoris aque estatis que propter calefactionem a sole est media inter tepidam ꝛ illam que est vehementis frigiditatis.

¶ Et si premittatur emulsio lactis super membra sua si non fuerit debilis: aut eius quod mixtum'est aqua si fuerit debilis: deinde administretur tina: erit rectum. nam emulsio lactis super corpus est vehementis humectationis. Et genera quidem lactis bona ad emulgendum sunt predicta. ꝛ oportet vt emulgeatur ex vbere. Et dignius est vt fiat fricio super inunctionem fricando ex medicinis predictis corpori totiꝫ et iuncturis.

¶ Hoc est sextū dictū si p̄mittat emulsio lactis sup membra et ebrici si nō fuerit debilis: aut emulsio lactis admixti aq̄ si fuerit ꝺbilis: deide sequat tina rectū

est. Mā emissio lactis sup corp' etbici est vebemētis bumectationis. quare si volumus bumectare multum premittamus emulsionem lactis tine. Si vero maiorem operationem pororum premittamus tinam emulsioni lactis. Postea dicit. genera lactis bona ad emulgedum sunt predicta scilicet bumanum asininum caprinum et debent mulgeri ex vbere. postea dicit cōueniens est vt fiat bona et fortis fricatio quādo vnctiones corpori etbici applicanē vt pfunde virtus eaz penetret ꝛ ppte superfluitatis. nam cum sint sicce indigent multa bumectatione.

Sed dubitatur cur lac debet mulgeri solū cum virtus est fortis et admixtū aque cū virtus est debilis. videtur eīm ex bis dictis ꝙ lac debilitet. ¶ Dicendū ꝙ lac est viscosum et pbibet vaporum transpirationem necessariam in quocunqz etbico: qz eorū retētio virtute existente debili forte duceret ad putridam: non aūt tantum opilat si admixtum sit aque ¶ Huic responsioni nō bene acquiescit animus meus sed aliam non babeo.

¶ Ingressio aūt balnei non conceditur ei nisi fuerit ita ne sudare faciat neqz igniat neqz alteret anbelitum: ꝛ sit calidū aq eius minus calido sui aeris. et sit caliditas aque eius ita vt delectet et nō ledat et nō faciat sudare et quādo nō est in corpore eius materia preparata putredini et ppte cū illud est ꝛ nō digestus est cibus. immo opz vt sit illud cū voluntas est vt expādatur digestuz eius in corpore et nō prolonget morā eius in eo: imo separetur ab eo velociter: et quādo separatur ab eo sumat aliquid de bumiditatibus et de superfluitatibus que non nocēt ei factis ex ordeo et lacte: et quando accidit ei in balneo sitis sedet eam cum aqua ordei et aqua araib et lac sit lac asine.

¶ Hic ponit regimen per balneum. et primo docet quale debet esse balneum. scō modum vsus eius. scō a ibi. (Et oportet vt sit.) In prima parte dicit ꝙ balneum quod conceditur non debet esse multum calidum: immo tepidum ne sudare faciat nec inflammet corpus nec alteret anbelitum: ꝛ sit caliditas aque eius mior caliditate sui aeris: aer nāqz calidus licet magis noceat ꝙ aqua eque calida quando ipse inspiratur ad spiritualia: attamen si non inspiratur: sed solum obuiet corpori sicut aqua minus calefaceret: quia caliditas aq est in subiecto magis denso in quo est plus de multitudine caliditatis. et caliditas aque debet esse talis vt delectet ꝛ nō ledat nec faciat sudare. Et debet balneum administrari quando in corpore non est materia putrens: neqz parata putredini. et debet cibus esse digestus. s. digestione prima et secunda digestione quando scilicet cibus digestus prima digestione expanditur per corpus ad vniuersa membra. et nō debet stare in balneo nisi paruo tempore vt puta a quarta bore vsqz ad mediam et plus et minus sm ꝙ tolerat et delectatur: et quando separatus est a balneo et aliquantulum quieuit sumat de superfluitatibus que nō nocent eis factis ex ordeo idest farina ordei et lacte coniunctim vel diuisim sm appetitum ꝙ si dum est in barneo sitiret bibat aquam ordei vel aquam lactis acetosi qō sit lac asine.

¶ Et opz vt sit introitus in balneum: deinde exitus eius ab eo sm modum vt nō sit labor in eo oīno. et iam enunciauimus illud in locis alijs et iterabimus de illo conditionem. Opz vt permutetur ad balneum in lecto portato in quo sunt strati stratus ingeniose ita vt perueniat cū ea ad primam domuz et permutetur ad illud qō ex duobus pannis factum est plenum lana vel coto. et dicitur grece pedetolene quod cōueniens est balneo et exuatur vestimētis suis in ea aut in media si nō fuerit calida: et nō moretur in aliqua earū nisi quātitate permutationis et anbelitibus paucis ꝛ iam exutus vestimentis: deinde ingrediatur ad domuz secundā et tertiā. veruntamē nō sit vehemetis caliditatis: et stet in ea quantitate qua tolerat tinam. ¶ Hoc est illud qō dictū est qō magis est dilectū mihi est vt sit tina eius in domo media tempata. Cuz ergo separatur a tina frigida coopiatur mantili: aut farcia habente duas tunicas et pmutetur ad stratum suū et lectū cū sua sabana et exiccetur sudor eius cū mātili et inungat et cibetur.

¶ In hac parte docēs vsum balnei dicit tria. Primum ꝙ introitus in balneuz et exitus ab eo debz fieri sm modum vt eger nullo modo laboret. et dicit se dixisse de hoc in alijs locis. s. secunda primi. capitulo de eis q̄ pueniūt ex balneatione ꝛ secrum dicturū de hoc. ergo opz vt eger ponat in lecto in quo sint strat' cōmode facti ad primā casaz balnei. et ibidem permutetur de lecto in quo erat ad lectum alium factum ex duobus pānis plenuz lana vel coto. ex bis eīm duobus pannis est facta culcitra que est plena coto vel lana vt sit minus calida ꝙ lectus in quo portatus fuit: qz forte erat ex plumis. sic eīm est necessarium vt prima casa sit calidior ꝙ locus in quo primo erat. et hic lectus qui est balneo conueniens dicitur grece pedetolene et exuat vestimētis suis in ea. s. prima domo aut in media si pma nō fuerit sufficiēter calida et nō moretur in aliqua illarū nisi tanto tempore ꝙ possit permutari et anbelitibus paucis. i. ꝙ tēpus sit ita paucum ꝙ nō habuerit nisi paucos anbelitus. et iam exutis vestimētis in pa casa portet ad scōam et ad tertiā: que tm nō sit vehementer calida. ꝛ ibi scz in secunda vel tertia casa ponatur in tina. ꝛ ibi stet ꝙtitate qua toleret bene timam. ꝛ boc est qō dictum est alibi. secundo dicit ꝙ sibi videtur melius ꝙ tina sit in casa media temperata. est enim prima minus calida ꝙ oportet: tertia magis: sed media est temperata. cum ergo separatur a tina. i. facta balneatione cooperiatur mātili. i. pāno lineo aut farca magno babente duas tunicas. ꝛ farca illud est sicut linteamen onplum et permutetur ad stratum suum quod stratuz est sua sabana. Credo ex modo loquendi Auicen. ꝙ sabana est stratus factus ex duobus pannis ex quo immediate mittebatur in balneum et in quem exiens a balneo immediate poni debet vt gradatim transeat: nec immediate veniat in lectum plumosum. tertio dicit sudorem suum siccandum esse si sudare cōtigerit vel melius siccetur sudor. i. gutte aque similes sudori que remanserunt in cute ne vehementiorem ꝛ profundiorem

fundiorem faciant infrigidationem tam precedē te infrigidatione debita. et inungantur et cibētur cū aliquantulum in proprio lecto quieuerunt.

¶De cibatione habentium ethicā. Ca. vij.

OPortet vt separetur in eis cibus et non cibentur in saturitate eorum vice vna.

¶Hic agit de cibatione ethicorū ⁊ cōtinet partes duas.in prima ponit regimen generale.secundo speciale per potum specialem:scz aque frigide.secūda ibi.(Aqua vero frigida). Prima iterum in duas.nam primo ponit canonem generalem in cibatione.secuudo ponit cibos speciales.scōa ibi.(Amplius melius) In pria parte dicit cibum oportere diuidi ⁊ nō cibari vice vna vsq; ad saturitatē.nā virtus est debilis non potēs multum vna vice exhibitum digerere.

¶Amplius melius quo cibantur est aqua ordei et ordeum et panis tritici abluti infusus in aqua frigida.Et genera lactis cū ab eis non prohibet aliquid eorum que diximꝰ Et lac vaccinum de quo extractum est butyrum:et quoniam est plurimi nutrimenti et almes et cucurbita: et de fructibus melonis palestini et sunt arachij cognominati apud nos indi:et quando sentit rectificationem:tunc nō est malum cibare ipsum caseo humido non salito. Et si virtus debilitatur non est malum vt cibetur iure iffidegeti cum coriandro humido decocto cum eis que sunt sicut aduragi et altaeiugi.⁊ forte oportet vt detur eis in potu aliquid vini subtilis permixti cuz aqua multa. Et forte necessarium est vt cibes cum mosos ex carne aduragi et altaeiugi⁊ alcobugi ⁊ pullis et hosune acetoso aut congelato acetoso ex carne edi aut carne vaccina quādo est illic fortitudo virtutis et acetum almosos: et congelati est iuuatiuum eis et confortatiuum in hac dispositione. Et forte non est excusatio ab aqua carnis permixta cum sirupo de fructibus acetosis frigidis aut vitello oui sorbilis. Et quando prolongatur cum ea debilitas ad sincopim est necesse vt cibentur aqua carnis accepta ex lateribus edi cum sale pauco que coletur ⁊ fundatur super eam quantū totum eius de aqua malorum:et quantū est decima eiꝰ de vino odorifero et potetur.

¶Hic ponit cibos dicens quod aqua ordei ⁊ ordeum debite coctum et panis tritici ablutus ⁊ infusus in aqua frigida et genera lactis cum eis nisi prohibeat quod diximus:scz putredo p̄sens aut futura et lac vaccinū de quo extractuz est butyrū:qm̄ plurimū nutrit. et almes: idest robilie in vulgari veronensi dixi:et cucurbita conueniunt.⁊ de fructibus melones palestini arachij habentes colluz lōgum vt cucurbita.et apud nos cognominati indi. de his loquitur Ysaac.iij.dietarū particularū.capitu.f.de melonibus dicēs.Est aliud genus melonis qui palestinus vocatur ⁊ vulgariter saracenus cuius humiditas est minor ceteris. Et quāuis conueniant:qz frigidi ⁊ humidi.tamē prouocando vtinam et proprie scōm partē intrinsecā nocēt.Et qm̄ sentit rectificationez:qz virtus digestiua fortificatur caseus recens mollis non salitus confert. Et si virtus debilitetur cibentur iure iffidebegeti: idest brodio facto ex rebus frigidis et humidis in quibus fit coriandrū recens coctum cum eis que sunt aduragi.i.edi ⁊ altaeiugi.i.agni.licet aliqui dicāt quod sunt aues parue. Et fortasse opus est vt deꝫ parum vini permixti cum aqua multa. humefacit enim qualificatiue et substantifice. Et fortasse necesse est vt cibes cuz mosos.i.cibo acetoso ex carne aduragi.i.turturis.Et altaeiugi est similis perdici sicut coturnix aut fraquilinus: alcobugi.i.perdix.⁊ pullis.i.gallinis et similibus in sua specie.et bosune acetoso:idest iure aceto so vel cum agresta: vel cum vino granatoꝝ aceto et similibus: aut aceto coagulato.idest gelatiua ex carne edi aut vituli quando digestiua est fortis:et acetum almosos:id est ciborum acetosorum:sicut apud nosc̄postella guaceto soffrito et similibus.Et cōgelati:idest gelatina est iuuamentū eis et confortatiuū in ethica ⁊ fortasse nō est excusatio ab aqua carnis:idest succo mixto sirupo. de fructibus frigidis sicut de limone citris ⁊ similibus:aut aqua carnis misceaꝫ cum vitello oui sorbilis.Et quando sincopis timetur ex aqua carnis accepta ex lateribus edi paruz salita.que coletur et misceatur cum succo malorum idest pomorum sicut apiorum que sunt cordialia.⁊ sint ambe equalis quantitatis et quantum est decima de vino odorifero.Et potetur tepidum: idest debite calidum.

¶Aqua vero frigida que non est valde vehemētis frigoris non est malum si in potu detur eis si non fuerit debilis aut aliqd prohibens:et illud prohibens aut erit apostema sub hypocundrijs:aut erunt in corpore toto chimi putridi et chimi crudi qui omnes digestione indigent ⁊ non apparet signum digestionis.quod si appareat timor erit minor ⁊ similiter si fuerit ethica permutata ex sirsen aut birsen.nam cum hac melius est vt interdicatur potus aque frigide quam cuz alijs.Ethica enī cū superuenit egritudinibꝰ destruentibus virtutem mollificantibus eā arefacientibus ossa et carnē superuenit debilitati.Cum ergo coniungitur ei super debilitatem post sumptionez aque frigide nō moratur quin cadat in genus alterius ethice que cōmunicat huic generi in siccitate:et diuersificatur ei in calore et frigore ⁊ nominatur ethica senectutis ⁊ ethica senij.Et illa quidem est egritudo seua in qua innatus calor iam destructus est.Et similiter aqua vltimi frigoris et plurimi nocet eis in omni dispositione ⁊ corrumpit innatum calorem membrorum eorum radicalium: et fortasse festinat cum eis aut permutat eos ad modum alium ethice.

¶In hac parte agit de potu aque frigide dicens. quod aqua frigida que non est vebementis frigoris non est mala si potetur quando non fuerit prohibens.⁊ supple nō est mala quādo nō apparet signuz digestiōis:quia in ethica simplici tale signū

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

non curatur cum sit morbus immaterialis.licz apparente signo digestionis sit minor timor dare in potu aquā frigidā.Nam dato quod ethica sit immaterialis cum apparet digestio humorū non timemus lesionem per aquā frigidā sicut si essent in digesti.Nutus|concordiam vide tertio regiminis acutorum.cōmen.xliij.illius partis. Screatus opportunus.Prohibens autem aquam frigidaz aut erit apostema sub ypocundrijs aut humores putridi in toto corpore aut humores indigesti ⁊ maxime grossi.nam aqua frigida incrudādo materias magis nocet quā conferat infrigidando et bumectando ethicū.Similiter nocet ethica sequens sirsen:idest apostema cerebri ⁊ byrsen.i. apostema pectoris.nam in hoc melius est vt pretermittatur potus aque frigide quā in alijs ethicis:quia superuenit egritudinibus deprimētibus virtutē: laxantibus eam:arefaciētibus ossa et carnē. quare supuenit cum corpus est debile. Cum aūt debilitati ⁊ extenuationi cōiungitur potus aque frigide non moratur quin cadat.i.cito cadat in ethicā senectutis que est siccitas absq; caliditate febrili que est egritudo seua in qua calor naturalis tam destructus est.i.notabiliter paucificat⁹.Similiter aqua valde frigida:vt plurimuz nocet omnibus ethicis corrūpendo calorem innatum membrorū radicalium.idest nobiliuz.et fortasse festinat cum eis ad mortem.i.cito interficit propter extinctionē caloris innati:aut permutat eos ad alium modū ethice:scz senectutis cum qua possunt notabili tempore viuere.

¶De succurrēdo dispositionibus sequētibus ethicā. Cap.viij.

OE illis est sincopis ⁊ iam dixim⁹ regimen in hoc multotiens. Et de illis est fluxus vētris.et oportet vt curetur et succurratur ei. nam in ipso est timor magnus: et de curis eius in primis est vt sit aqua ordei eorum aqua sauich) et ponatur in aqua ordei eorum milium torrefactuz et gummi aut lentes elixate iterate aut lac decoctum cum lapidibus:aut cum igne solo donec cōsumatur eius aquositas et ꝑprie cū milio.

¶In hoc capitulo curat accidentia sequētia ethicam:et omissis diuisionib⁹.dicit prio quod de bis accidentibus est⁊sincopis.⁊ iam dixit regimē eius multotiens.s.in cura feb.sincopalis: et dum curauit accidētia feb. ⁊.xj.tertij.Secūdo dicit quod de illis est fluxus ventris cui oportet succurrere.nā in ipso est timor magnus cum addat in debilitatem et extenuationē neq; in aliquo potest iuuare cum ethica fit morb⁹ immaterialis. Et de cura eius est vt aqua ordei sit sauich:idest fit⁊aqua ordei torrefacti et ponatur ad buliendū milium torrefactum et gummi arabicū et lentes torrefacte.,scz semel aut iterate semper abijciēdo aquam vt amoueatur ab eis pars subtilis nitrosa solutiua:hec aq̄ est stiptica et⁊inuiscatiua:aut lac decoctum cum lapidibus fluuialibus aut supple cum ferro ignito: aut cum igne solo donec cōsumatur eius aquositas que est solutiua.et conuenit hoc lac et proprie cum millio facto ex ambobus ferculo.

¶Et potēt hos trociscos.℞Recipe boli armeni.ʒ.v. castanee torrefacte roſ. omniuz ana.ʒ. quattuor. spodij ℔arabe amborum ana.ʒ.iij.semi. acetose excorticati granorum berberorum omniū ana.ʒ.vj. fiant trociſci cum succo citoniorū:et detur in potu aqua pirorum in mane et apud somnuz: et detur in potu psilium torrefactum.et similiter suf suf de spodio in quo est bdellium de mecha est iuuatiuum valde. Et si peruenit ad excoriationem curetur excoriatio cum clisteribus que scis: quoniam illud est cōueniens.

¶Hic ponit regimē medicinale dicens quod potent bos trociscos.℞.boli ar.ʒ.v.castanee torrefacte roſ.ana.ʒ.quattuor spodij ℔arabe ana.ʒ.iij.se. acetose. excorticati granorum berberis ana.ʒ.sex fiant trociſci cum succo citoniorum ⁊ dentura.ʒ.ſ. vsq; ad.ij. Item detur in potu aqua.i.succus pirorum in mane et ante somnum vt simul somno ⁊ succi stipticitate stringatur et detur in potu psilium torrefactū vt stipticet et infrigidet:et similiter suf suf:idest puluis de spodio in quo est bdellium de mecha subquadruplum ad spodium iuuat valde stipticando:sed magis inuiscando. Et si peruenit ad dissinteriam curetur cum clisteribus que scis decimasexta tertij.capitulo de fluxu ventris cum excoriatione intestinorum.

HEc exigit tres intentiones. ¶Prima est infrigidatio et bumectatio.scōa ē resumptio.tertia accidentium correctio. ¶Prima intentio magis debetur ethice prime speciei quā scōe: ʒ secunda magis debetur ethice scōe speciei ⁊ tertie ꝓprime cū in eis fit facta mīta ꝓsumptio.ʒ nō sit cura possibilis in tertia spē:neq; in statu scōe nisi devoluerit ʒ pōt fieri aliquāta vite ꝓlongatio.Prima intētio ⁊ maxīe infrigidatio diuersificaī scōz diuersitatē intensionis ethice ⁊ tolerātiā frigidorum non aūt tm̄ diuersificaī bumectatio. Prima autez intentio duplici cōpletur regimine:scz ex rerū nō naturaliū et medicinaliuz.De prio fit prio sermo. aer sit frigidus ⁊ bumidus boni odoris ⁊ cauenda est accensio multi ignis in camera etiā tēpore bie mis.et vestes sint proportionate aeri nō multū calefacientes.in quibus aliquādo steterint sandali ⁊ cāphora et similia frigida boni odoris. Cibi⁊ potus sint frigidi ⁊ bu.multi nutrimēti et aliqualiter viscosi facilis digestionis nō prouocātes ⁊ ptendi sunt et magis in scōa specie ⁊ tertia cum sit virtus debilior quā in prima et vinū pauciferū ⁊ mediocris vinositatis scōm tempus ⁊ cōsuetudinem vnius tamē anni multū aque admixtū ꝓfert bumectando qualitatiue et substātifice lac asininū ⁊ caprinū et humanū sumptū ex vbere est proprīū quādo non ē humor putrens neq; paratus putredini. Hec obstent conditiones de quibus in aforismo. lac est dare caput dolentibus ⁊c.et aqua non multum frigida confert quando non obstant particulares cōditiones.scilicet frigiditas et humorū grossities nimia debilitas extenuatio et similes ⁊ maxime conceditur consuetis.Somnus longus confert et maxime nocturnus.et in mane educātur superfluitates naturales per conuenientes regiones. Et si venter esset siccus clisterizetur lacte oleo violato ℨuccaro rubeo:et similibus declinantibus ad frigidum et humidum. caueatur tamen magis lubricitas quā stipticitas.vitetur coitus: non exercitetur exercitio notabili: sed deambulatio. et hu-

iusmodi

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

tusmodi exercitia leuia conceduntur: fricationes quoq; leues completa prima digestione ⁊ scda cō ferunt trabendo nutrimentū ad membra. Sit sperans et gaudens.omnia accidētia corpus extenuā tia vitanda sunt. Regule in cibādo sunt vt ꝙ comedat precedētis cibi digestione celebrata.non toleret famē neq; sitim longam:non multiplicet cibaria in mensa vna.partiatur cibum ita vt cibum necessarium comedat in pluribus vicibus quā cōsueuit.et quanto est debilior tanto magis partiēdus est cibus comedēdo parū pro vice. Regimē autem medicinale cōplens primā intentionē est vt syrupi aque confectiōes ⁊ electuaria ⁊ similia que sumuntur sint infrigidātia et humectātia qualitatiue et substantifice:similiter que applicantur capiti dorso et iuncturis pectori maxie ex directo cordis epati sint frigida et humida ⁊ ppria mēbro cui applicantur et iteretur scōm exigentiā. Item tina et balneum faciendū modo infrascripto ⁊ balneatio in tina que est vas in quo balneātur siue sit posita in balneo quod est domus diuisa in tres casas: quarum tertia est calidior scda.⁊ scda prima:et sint omnes pauce caliditatis nō inflāmantis siue sit posita in camera in qua cubat eger oz esse plena aqua tepida decoctiōis rerum frigidarū et, humidarum in qua ethicus existens sentiat potius se calefieri quā infrigidari:sed nō multū.vas autez debet esse taliter fabricatū vt in eo homo possit sedere ⁊ cuz sedeat aqua attingat vsq; ad mentū. ⁊ debet poni in ea stomacho ieiuno:cum tamen eger sumpserit prius aliquid qō iam digestū sit prima digestione et scda:sicut aquā or.vel lac:vel ptisanā:vel panez lotum:aut aquā carnis:aut cōtusum ⁊ similia ⁊ stet in tina cōmuniter a quarta hore vsq; ad mediā:et cum steterit paruz in aqua infundat in tina vna situla decoctiōis rerum frigidarū:deinde parū post vna alia.⁊ sic deiceps donec aqua tine sit facta frigida sicut aq̄ frigida tpe estatis a sole calefacta. et prima die balneet semel.scda die bis.tertia ter. ⁊ sic cōtinue quousq; sanatus fit aut quousq; senserit se iuuari balneando se qualibet die semel aut pluries. Regimē autem balnei non differt a regimine tine nisi quia oportet ponere tinā in casa media aut tante caliditatis quod cū exuitur vt ingrediatur tinā non sentiat se calefieri aut infrigidari ab aere balnei ⁊ debet ad illam super lectica quādam portari et cōmode reportari: et cū egrediat a balneo pāno lineo tepido circūdari.⁊ postea inūgi si fuerit expediens cum oleo de cucurbita et similibus.et aliquando cum est in lecto potest lac super eo mulgeri. ¶ Secunda intētio.scz resumptio que simul cum prima exequēda est completur cum cibis et potib' iam dictis spargendo eos et intercetera vtatur electuario infrascripto sumēdo de eo inter prandiū et cenam cum oportuerit.⁊ etiam in principio prandij et cene scōm ꝙ voluerit. Re.pulparū caponū vel fasianorū .ʒ.tij.amigdalar.ℓ.ppa ratarū pinearū prepatarū aā.ʒ.ß.se.portulace se. papaueris.se.lactuce.se.endiuie ana.ʒ.ſ.margaritarum perforatarum.sandali al.ru.⁊ citrini cinamomi.ana.ʒ.ß.zucbari trium coctarū.ʒ.vſ.liq̄fiat zucbarum cum aque ros.et brodij caponis vel fasiani macri ana quātum suffic.fiat electuariū⁊ coperiatur foliis auri.posset tamē reduci ad formā solidam diminuendo carnes et reliqua humida.et addendo seu diminuendo zucbarum. et conficiendo cum aqua ro.et posset addi parum muscī ⁊ ambre si non abborret et parum croci. ¶ Tertia intentio:scz accidentiū correctio completur scōm eorum exigentiam.inter cetera corrigātur sincopis ⁊ defectio appetitus.vigilie et omnis euacuatio superflua sicut fluxus vētris vomitus sudor sanguinis fluxus per quācunq; regionē que qualiter debeāt curari perquiratur ex capitulis proprijs superius positis in regimine accidentiū.nimis em̄ prolixus essem si omnia prosequi vellem.

¶ De ethica senectutis. Cap.ix.

Ocurrit consuetudo vt dicant ethicam senectutis post febrem ethicam: et nos etiam incedamus via consueta.

¶ Vicagens de ethica senectutis primo ponit q̄d rei ⁊ q̄d nois ⁊ que corpora sint paratiora ⁊ causas scōo signa.tertio curam.scda ibi in princip.sequētis capituli.tertia in principio tertij capituli. Primum capitulum in quinq;.in pria ponit quare hic determinet de ethica senectutis.in secunda ponit quid rei et quid nominis.in tertia que corpora sint paratiora.in quarta causas.in quinta pnosticum. scda ibi (Intētio) tertia ibi.(Senes quidē.) quarta ibi.(Et cum faciens.) quinta ibi.(Et hec quidē egritudo.) In prima parte dicit quod consuetudo est apud reliquos medicos vt post ethicam febrilem determinēt de ethica senectutis quāuis nō sit febr.propter hoc volens incedere via cōsueta hic determinat de ea.

Intentio itaq; ethice senectutis est dominium siccitatis super complexionē, absq; febre:et quandoq; fit cum equalitate in calore et frigore:⁊ illud est secundū minus. Et quandoq; fit cum frigore ⁊ nominatur hec dispositio senectus et ethica senij: quoniaz corpi accidit in hora senij illud qō accidit in illa hora de adhubul et siccitate.

¶ In hac parte describens ethicam senectutis dicit qō est dominiū siccitatis cōplexionalis absq; febre que quandoq; licet raro est cum equalitate caloris et frigoris:quandoq; est cum frigore:⁊ hec dispositio dicitur senectus siue ethica senij: q: corpori accidit in hora senij: idest decrepitatis: quod accidit in ista ethica:et de adhubul. idest de ꝓsumptione et siccitate.

Et senes quidem sunt velocioris casus in eam quam iuuenes: et iuuenes velocioris casus in eam quam pueri.licet accidat in iuuenibus et pueris.

¶ In hac parte ostendens que corpora sint paratiora ad hanc febrem dicit quod senes velocius cadunt in eam quā iuuenes et iuuenes quam pueri. licet raro accidat iuuenibus et pueris.

Et causa faciens cadere in eam: aut est caliditas que resoluit et liquefacit humiditates:quare caliditas innata debilitatur ⁊ succedunt frigus et siccitas: aut est frigus dominans cum debilitate corporis: quare probibet virtutē nutritiuam ab operatiōe sua integra sicut accidit iterum in fine vite.

¶ In parte ꝑsenti ponit causas eius. Prima quia cā faciēs accidere in ethicā est caliditas resoluēs et liquefaciens humiditates:quare caliditas innata debilitatur:et paucificatur notabiliter subiectum suū:periculus diminutionē notabilē necessa

rium est ipsum diminui gradualiter et quantitatiue sicut in senib⁹:et sequitur frigiditas et siccitas Secūda causa est frigus dominās corpori debili prohibens virutem nutritiuā ab operatione sua integra.i.restauratiōe humidi tante quātitatis qō posset corpus in eadē grossitie ⁊ būiditate etbabitudine ꝓseruari sicut accidit in fine vite in quo homines superflue macrefiunt⁊ extenuātur.

¶Et de hoc capitulo est potus aque frigide non in hora sua aut super debilitatē corporis cum febre aut in dispositione aut successione exercitij resoluentis virtutem⁊ aperientis poros:et quod vocat ad attrahēdū aquā frigidā ad viscera subito.

¶Tangit tertiam causam dicens ꝙ de hoc capitulo:scz causarum etbice est potus aque frigide non in hora sua.i.debita:aut super debilitatem corporis cum feb.i.quādo corpus est factū debile ex feb. aut quādo exercetur aut quādo exercitatū est exercitio forti resoluēte virtutē:idest spūs et humidus et aperiente vias.⁊ quod vocat:idest propter omnem causam vocantem et attrahentem aquam frigidam ad viscera subito sicut potus aque post balneum et post coitum.

¶Aut vapores mali frigidi qui eleuantur ad cor et infrigidant complexionem eius.

¶Hic ponit quartam causam dicens quod vapores mali frigidi qui eleuantur ad cor et infrigidāt cōplexionē eius:que frigiditas iuncta cum siccitate est etbica senectutis.Vel melius etbica senectutis et siccitas coniuncta cum frigiditate sunt causa huius etbice.hi autem vapores eleuātur a fleg mate vitreo aut a re valde frigida corporea vel incorporea.

¶Et quandoq; sequitur euacuationes.

¶Hic ponit quintam causam etbice senilis que quandoq; sequitur superfluas euacuationes calorem innatum debilitantes.

¶Et quandoq; attrahit hanc egritudinē superfluitas in infrigidando patientes febres cum eis que bibuntur et emplastrank.

¶Hic ponens sextam causam dicit ꝙ quandoq; superflua infrigidatio febrientiū cum sumptis et applicitis attrabit banc egritudinem.

¶Et hec quidem egritudo quando confirmatur non curatur:et si esset ei ingenium esset morti ingenium.

¶In hac vltima parte ꝓnosticak.d. ꝙ hec egritudo quādo confirmak nō curak:⁊ si esset ei ingentū esset morti ingentū. ¶Pro quo notādū ꝙ per etbicam senilē confirmatā intelligit eam in qua facta est manifesta consumptio humiditatis glutinose: et si esset illi ingentū esset ingentū senectuti:⁊ per consequens morti.¶Notandū ꝙ declaratiōe prime partis ꝙ antiqui medici sicut Serapio.vj.breuiarij.⁊ Raf.xvj.continētis imediate post etbicaz febrilē determinauerunt de etbica senili tribus de causis.Prima quia cōtrariātur: cū etbica febrilis sit morbus calidus.et etbica senilis sit morbus frigidus scōm plurimū.⁊ cōtrariox cadit eadem scientia in eodem loco.Secūda q; ambe conuenīūt in eo ꝙ vtraq; est morbus siccus.licet tamē etbica febrilis sit formaliter calor.et etbica senilis sit formaliter siccitas:et propter banc conuenientiā debet esse sermo de vtraq; in eodem loco.Tertia causa:quia quidā medici nominauerūt etbicā senectutis febrē:de quib⁹ fuit Aliabas.viij.theorice.⁊ Serapio.vj.tractatu diuidēs etbicam in calidā ⁊ frigidā .i.senilē:illa tamē nominatio est impr opria: cū fe. dicatur a feruore:sz etbica senectutis secūdū plurimū est morbus frigidus. Sed vt dicit Raf.decimo sexto ptinētis scōz quandā filitudinē appellak feb.qr sicut feb.est totius caliditas ⁊ primo cordis ita etbica senectutis ē toti⁹ siccitas ⁊ ꝑmo cordis.

Dubitatur pro declaratione secūdi dicti. vtrū etbica senij posset esse cōiuncta feb .Et arguitur ꝙ nō .quia Auic;.diffinitēs etbicā senilē dicit ꝙ est dominium siccitatis super complexione absq; febre. ¶In oppositū arguitur quia senectus naturalis potest esse coniuncta feb. vt notum est.ergo ⁊ etbica senij :consequētia tz .qr fere omnino assimilantur ⁊ nō est differentia:quia vna est naturalis ⁊ alia preter naturam .Item pro hac parte est Gale.in libro de tabe cap .primo.

Pro declaratione huius dubij ⁊ sequentiū premittē dū ꝙ reperiūtur isti termini etbica febrilis :etbica senilis:tabes:marasmus . Etbica febrilis est caliditas fixa in corde aut mēbris a siccitate cordis dependens:⁊ etbica senilis ē siccitas fixa in corde aut mēbris a siccitate cordis dependens . Unde si siccitas alicuius membri vel totius prouenret ab aliquo mēbro alio a corde nō diceretur etbica febrilis.Idem diceretur de frigidate q̄ etbice senili associatur:quāuis hoc fit voluntarie dictum . Marasmus autē est consumptio humiditatis substantialis nāturalis siue glutinis:⁊ tabes est terminus sibi sinonimus.⁊ similiter marcor apō Aliabatē octa. theorice.¶Premittēdum scōo ꝙ sicut etbica febrilis habet tres species siue modos penes consumptionē humiditatū secūdarum factā a caliditate: ita etbica senilis habet tres species etbice senilis distinctas penes consumptionē humiditatum factam a siccitate.

His premissis dicendū nō esse dubiuz ꝙ cum quacunq; specie etbice senilis potest esse feb .cuiuscūq; generis efficiens:quia spiritus possunt acquirere calefactum esse.saltē a causa extrinseca humorali: quia humores possent acquirere calefactuz esse. Etbica quia potest caliditas pendēs a calefacto esse humoruz ⁊ spirituū figi in corde ⁊ in mēbris .¶Sed bene est dubiū vtrū acquisita aliqua ex febribus suprascriptis siccitas que est in mēbris que ante aduētū feb. dicebak etbica senilis sic debeat appellari āt alio nomine propter textū Aut.qui diffinitens etbicā senij dicit ꝙ est dominiū siccitatis super complexione absq; febre.¶Ad quod dubium dicit Gē .ꝙ siccitas in tāto gradu in quāto reperitur in quacūq; specie etbice senilis.verbi gratia.siccitas q̄ est cōsumptio ⁊ defectus humiditatis glutinose membralis pōt ꝓiungi caliditati duplr:vl caliditati q̄ est cā illi⁹ siccitatis vel calitati illi accidētaliter cōiuncte:nō tn vt cā.si quidē siccitas solidoꝝ mēbroꝝ coniungeretur caliditati que fit sua causa.tunc vel esset fiens vel esset facta .si quidē esset fiens . tunc talis siccitas dicitur tabes que idem est ꝙ marasmus coniunctus febribus colliquatiuis:⁊ ista caliditas dicitur febris colliquatiua cōiuncta marasmo siue tabi. Unde Galenus primo de differētijs febrium dicit.Ille causones que omnem cordis cōsumpserunt liquorem nō etbice sunt sed soluz marasmones vel tabide.si vo talis caliditas fit facta tunc bo aggregatū ex bac caliditate ⁊ bac siccitate et etbica tertie speciei idē sunt quoniam earum eadem est

eadem est diffinitio. Ethica enim tertie speciei est calor preter naturā factus in corde ⁊ in mēbris cuz cōsumptione vltime humiditatis. Ista etiā diffinitio est diffinitio presuppositе ficcitatis. Si vero talis siccitas dicta ethica senectutis plūgat̄ caliditati accidēt aliter que nō sit sua causa tunc est duplex egritudo. ⁊ quelibet habet suū nomē ⁊ vna ab alia nō dependet. ¶ Ad tex. Auicē. respōdet q̄ quādo dicit: qō ethica senilis est dominium siccitatis absq; feb. nō intelligit qō posset sibi coniungi: sed voluit q̄ illa proprie dicit̄ ethica senilis distincta ab ethica febrili q̄ a principio est absq; febre. ¶ Cōtra accipio caliditatē factā coniūctā accidentaliter ethice senili scē speciei quod ē possibile. vt superius determinatū fuit: et etiā de intentiōe Gal'. tunc certū est qō illa est ethica febrilis cū sit feb. facta et nō fiens: ſz nō potest dici q̄ illa sit ethica prime speciei neq; scē cum nomē non habēs ros et cambiū penes quorū distinctionē cōsumebātur prime due species ethice iam sint finite mō Auicē ne ⁊ modo notabiliter consumatur būiditas quarta per ipsam caliditatē factā. ¶ Et confirmatur ex textu Aui. Cuz ergo finiūtur isti ⁊ incipit finire humiditates que sunt diuisiōis tertie sicut incipit flāma addurere corpus licinij ⁊ humiditates eius radicales est gradus tertius. ſ. ethice febrilis. Credo itaq; hanc esse dicendā ethicam tertie speciei cum sibi competat diffinitio eius. Et consequēter dicitur posse fieri ethicā febrilē tertie speciei nō precedente prima nec scōa specie: nō aūt dicetur ethica senectutis: quia sibi nō cōpetit eius diffinitio. est enim siccitas illa cum feb. augente ipsam. ¶ Et cō firmatur. quia debet curari cura ethice febrilis infrigidādo ⁊ humectādo ⁊ nō cura ethice senectutis Propterea Gentilis superius in questione vtrum ethicus supercalefiat a cibo concedit in causonizante aliquādo fieri transitū ad secundā speciem ethice nō transeundo per primā quādo caliditas non figitur nisi cōsumpta prima humiditate ⁊ secunda a causone. tunc caliditas facta cōsumēs cābium dicit̄ ethica scōe speciei: quāuis nō consumpserit primas humiditates. ergo nisi velit esse contrarius sibi debet cōcedere in casu nostro caliditatem illam fixam consumentē humiditatē glutinosam esse tertiam speciē ethice quā nō precessit prima neq; secūda. et nō esse ethicā senilem. Et text⁹ ille Aui. Ethica senilis est dominiū siccitatis sup cōplexione absq; febre. intelligi debet absq; febre facta nō autē absq; fiente. Aliqui dicūt q̄ ly absq; febre intelligit̄ absq; q̄ febris includat̄ in quiditate ethice senilis. et scōm hunc modū oportet cōcedere quod fere cuiq; ethice febri contingitur ethica senilis quod non est bene consonum mentibus autorum.

Secundum dubium vtrum ethica senectutis possit eē cum equalitate in calore et frigore. Et arguitur q̄ nō. quia talis est dispositio ethice senilis qualis est dispositio senij: et senes sunt frigidi et sicci. ergo ⁊c. Secūdo q̄ in ethica senectutis non nutriuntur particule: sed quādo nō nutriuntur infrigidātur. Unde nono terapē. certissime eīm innutritionibus infrigidātur particule. ¶ Preterea infrigidatio fit in nobis defectu humidi qō est caliditas naturalis subiectū. sed hoc fit in ethica senili. ergo ⁊c. ¶ Amplius in hac parte rabi moyses qui tertia particula affo. miratur de Gal'. dicente cū tanta excellentia ficcitatis posse esse tēperamentuz in calore et frigore. ¶ In oppositum est hic Auicen. ⁊ Gal'. nono terapen. ⁊ in lib. de tabe. cap̄. primo.

Pro solutione huius dubij est p̄mittēdum q̄ duplex est temperamentū in actiuis. iustitiale et graduale. temperamentū iustitiale est optimarū operationū productiuū merito ꝓportionis inter qualitates actiuas tam scōm gradū quā scōm multitudinē necnō debitā ꝓportionē ad passiuas ⁊ reliqua facientia ad perfectionē operationū. Sed temperamentum graduale habet solū ꝓportionē gradualē actiuarum. ¶ Quo premisso pro solutiōe huius dubij tenenda est hec cōclusio. licet ethica senectutis sit secundū plurimū cū frigiditate pōt tamē esse aliqñ cum tēperamēto graduali in actiuis. Hec ꝓclusio est de intentiōe Aui. in hoc cap̄. ⁊ Gal'. loco allegato. Item pars prima declarat̄ ⁊ probat̄ per rōnes immediate p̄cedētes ⁊ quotidiana experiētia. Sed scōa pars de qua nō est paruū dubiū bis ꝓbatur rati onib⁹: qz vna de causis facties cadere in ethicā senilē apud Auicē. et reliquos est caliditas resoluens humiditates: quare caliditas innata debilitatur et succedūt frigus et siccitas: sed nō pōt fieri trāsitus de calore ad frigus per banc resolutionez factā nisi per mediū. ergo aliqñ erit siccitas cū tēperamēto graduali actiuarū qō certum est habere latitudinē. ¶ Forte diceret̄ hanc rōnem hoc ꝓcludere: sed in hoc temperamēto nō ꝓmanebit cum semper fit in trāsitu ratiōe ꝓsumptiōis būidi semper p̄cedētis que est cā infrigidatiōis. ¶ Cōtra cū est in tēperamento graduali pōt applicari cā calefaciens equipotēs in calefaciendo sicut resolutio humidi in infridādo. ergo corpus illud poterit in eadem mēsura graduali actiuarū ꝓseruari. añs ꝓbatur: qz posset applicari cā magis potēs calefacere quā humidi exiccatio infrigidare ⁊ minus potens. ergo equipotēs. ¶ Preterea si superfluitas in infrigidādo febrientes cuz eis q̄ bibūtur ⁊ applicātur est cā vt fiat ethica senilis cū dño frigiditatis vt dicit Aui. ⁊ ceteri. ergo mior infridatio q̄ fit ista pōt esse cā ethice senilis cū tēperamento graduali actiuarū. Tertio pōt aliqs ꝓpter debilitatē digestiue exēpli gra. sequentē raritatē texture exiccari ⁊ tñ nō gradualr infridari. ḡ ⁊c. His ⁊ ꝓsimilib⁹ concluditur veritas cōclusiōis. ¶ Sz cōtra primā ptez ꝓclusiōis ⁊ eius fundamētū instatur. seqtur q̄ ois ethic⁹ febrilis anteq; moriat̄ fieret ethicus senilis ꝓns cōtra autores ⁊ experientiā. ſz ꝓna ꝓbatur. qz būidi ꝓsumptio est cā ethice senilis. sed in morente ex ethica febrili ꝓsumit̄ būidū vsq; ad vltimum gradū cū quo nō stat vita. ¶ Et ꝓfirmat̄: qz sicut homo naturalr decurrēs per etates ꝓpter būidi exiccationē infrigidat̄: ita hoc dz fieri ꝓpt̄ ꝓsumptionem p̄ternaturalē humidi cū in vtroq; equalis fiat humidi ꝓsumptio vsq; ad gradū cum quo non stat vita. Hec rōnes sunt apparēter ꝓcludētes oēm ethicam febrilē fieri ethicā senilē ante mortez. ¶ Forte respōdetur in nullo ethico febrili ꝓpter solā būidi resolutionē calorē diminui gradualr sed solum quātitatiue. Mā cum sit factus stat sp affixus suo subo nisi occurrat cā frigida ipm extinguens. Hec rñsio est prio ꝓtra Gal'. Auic. ⁊ ceteros autores. ¶ Preterea sequit̄ ex ea calorē naturalē nō debere diminui gradualr ex decursu etatiuo cū non sit minus affixus subo suo q̄ calor ethicus. cui⁹ signū qz hō san⁹ nō magis sentit suū calorē q̄ ethicus suū. ¶ Preterea si calor naturalis diminuit̄ graduatur ex decursu etatiuo: cū calor ethic⁹ sit cōposit⁹ ex calore naturali p̄existēte et calore addito sicut dicit cōis opinio opz ethicū gradualr diminui. Dicen-

dum est ergo q̄ actio caloris resoluētis humidū ad cuius diminutionē sequit diminutio caloris i gradu est duplex. nā aliqñ magis ꝓportionabiliter resoluitur humidū quā calor gradualiter minuat: sicut exēpli gr̄a in etate iuuētutis ⁊ pueritie. aliqñ econtra sicut in etate senectutis. hoc autē accidit scōm diuersam dispositionē passi⁹ aliarū rerū actiue cōcurrentiū ad resolutionē humidi ⁊ caloris diminutionem naturalē. cū ergo in etbico febrili plus ꝓportionabiliter minuat humidum quā calor gradualiter minuat. tunc remanet etbicus febrilis. bz enim calor nimiā ꝓportionē ad humiduz. cū vero est econtra fit trāsitus ad etbicaz senectutis. Et ex his patet solutio ad duas rōnes suadētes contrarium. ¶ Ad primā dr q̄ licet in vtroq; scz etbico febrili ⁊ etbico senectutis diminuat humidum vsq; ad gradū cum quo nō stat vita. stat tamen in vno plus ꝓportionabiliter diminui humidū quā calorē in alio econtra. ¶ Ad secundā dicit. qđ tam in etbico tendēte ad mortē p̄eternaturaliter quā moriente naturaliter calor gradualiter minorat. cum quo tamē stat quod in etbico continue crescat ꝓportio caloris ad humidū aut remaneat eadē ⁊ sp remaneat febriēs: ⁊ in moriēte naturaliter decrescat ꝓportio gradualis caloris ad būiduz ⁊ sic ꝓtinue infrigidet. ⁊ sibi etbico senectutis: sz de his satis. ¶ Notandū vltimo ꝑ declaratiōe tertie partis q̄ pueri merito gradus sue būiditatis ⁊ vigore nutritiue sunt remotiores a casu in etbicā senilem quaz iuuenes: sed merito humidi multuz apti ad euaporandum paratiores sunt ad etbicā quā iuuenes. licet ab ea facilius releuentur.

¶ Signa. Capitulum decimum.

Mistis videntur signa adhybul et exiccationis et nō videt in eis incensio ⁊ inflāmatio: immo fortasse inuenīūtur frigidi tactus. et eoꝝ pulsus nō est sicut pulsus habentiū febres ethicas: immo est paruus tardus et rar⁹ nisi fortis fiat debilitas. qñ tunc incipit pulsus fieri frequens et ꝑpr̄ie in illis quibus aduenit hoc ex potu aque frigide. Et quādoq; est vrina eorū alba subtilis aquosa. ⁊ sunt in dispositionibus suis sicut senes.

¶ Hic ponit signa etbice senectutis cōia tam illi q̄ est cū frigiditate q̄ illi q̄ est cum temperamēto actiuarum ⁊ passiuarū. Primū signū. q̄ in istis apparent signa adbubul. i. cōsumptiōis ⁊ exiccatiōis et tñ nō apparet in eis inflāmatio: imo fortasse. i. aliqñ inuenīūtur frigidi ad tactū maxie qñ etbica est coniuncta frigiditati. Scōm q̄ pulsus eorū nō est sicut pulsus babentiuz feb. etbicas: immo paruus tardus et rarus nisi forte fiat debilitas quoniam tunc pulsus incipit fieri frequēs vt recuperet ꝑ frequentiam in quo deficit per parultatē ⁊ tarditatē et ꝑpr̄ie est pulsus paruus tardus et rarus in quibus accidit etbica ex potu aque frigide. ¶ Et quādoq; est vrina eorum aquosa alba subtilis ꝑpter frigiditatem ⁊ siccitatē ⁊ impotentiā expellēdi superflua cum vrina. Dixit autem quandoq;. quia cū expelluntur superflua cum vrina ingrossat. Ultimo dicit: quod sunt in dispositiōibus suis sicut senes decrepiti quia frigidi et sicci cōtracti.

¶ Curatio etbice senectutis Cap. xj.

Non adhybetur hec cura nisi cum nondū confirmata ⁊ speratur qđ nō cōformet: et cum confirmata est speratur vt postponat perditio parūper. Et canō quidē in curatiōe eoꝝ est calefactio et hūectatio. Et ex humectatione sunt balnea scōz q̄ sciuisti: que nō administrētur nisi post digestionē. nā si ipa administrent successiōe comestiōis faciunt cadere virtutē. et clisteria facta ex capitibus ⁊ pedibus et cicere cōtrito et ficubus cū melle: ⁊ camomilla de quo administret quātitas medie lib. cum vncijs. ij. olei sisamini et aliquantulo olei de been. Et administret fricatio super cibationē. et lac coctū cum lapidibus est vehemētis iuuamenti eis. et mel est vltimū in iuuamēto eorum. sicut est vltimuz in nocumēto habentū febrē ethicā: ⁊ ois cibus hūectās facilis penetratiōis velocis descensionis in quo non est viscositas sicut aqua carnis et vitelli ouorum sorbiliū. et vinum subtile odoriferū parue quātitatis est vehemēter cōueniēs eis. Et opz vt obseruet hūectatio predicta in ca. ethice. ⁊ misceatur cum ea qđ calefaciat ex odoribus ⁊ emplastris ⁊ vnctiōibus fricando ⁊ cibis alijs.

¶ In presenti parte omissis diuisionib⁹ dicit: q̄ cura bis etbicis nō est adbibēda nisi cū etbica nōdū est cōfirmata. scz per notabilē ꝓsumptionē būiditatis glutinose. Et sperat quod nō cōfirmet q: dato q̄ nō esset notabiliter ꝓsumpta humiditas glutinosa: imo dato q̄ esset etbica prime speciei: si nō est spes q̄ nō cōfirmet non dz curari. qñ enī habemus causam euidentē q̄ debeat cōfirmari dato q̄ nō sit cōfirmata: vt puta q̄ esset magna et fixa frigiditas in corde et in mēbris aut magnus defect⁹ virtutis nutritiue nō debemus eā curare. nam morituri sunt solis ꝓnosticis dimittēdi. Et tu medice nota quod nō est bonū aggredi curā egritudinum que nō sunt sanabiles. nō enī tibi deficiet scādalū dato qđ ꝑmiseris ꝓnosticū. ꝓpterea Gale. Nolite malarū egritudinū cure onus suscipe ne mali medici nomē subeatis. Dicit tñ qđ cū cōfirmat spe ratur quod postponet mors parūper. i. paruū spacium retardādo actionē causarū exiccantiū. ¶ Secundo dicit: quod cañ. in curatiōe eorum est calefactio ⁊ humectatio: quod verū est scōm plurimū. qđ si fuerit cum temperie actiuarū. et tēperies illa ꝓportionalis cōplexioni naturali etbici. nec minet lapsum in aliquā discrasiā dz cōseruari cū silibus: si vero minet lapsum adbibe contraria. Si vo illa temperies actiuarū nō sit ꝓportionata cōplexiōi etbice vide ad quā discrasiā lapsura est: et illi resiste cum cōtrarijs. Si vo ad nullā lapsura fit: reduc versus cōplexionē sibi naturalē: vt plurimū tñ illa tēperies magis lapsura est ad frigiduz q̄ ad caliđum. Ideo Aui. dicit. canō in curatiōe eorū est calefactio ⁊ hūectatio. ¶ Tertio dicit: q̄ ex rebus humectantibus sunt balnea scōm q̄ sciuisti. scđa primi. ⁊ in cap̄. de etbica febrili. q̄ nō administrentur nisi post digestionē primā ⁊ scđam. nā si ipsa administrent post comestionē nondū celebrata digōne faciunt cadere virtutē: scz digestiuā. naz trabūt spūs qui sunt

quę sunt in stomacho et circa stomachū ad circūferentiā. ¶ Quarto dicit: ꝙ clisteria facta ex decoctione capitū ꝛ pedū cum cicere cōtrito ꝛ cū ficub⁹ melle ꝛ camomilla. de qua decoctiōe administrer̄ lib. ℔. cū. ℥. ij. olei fisamini ꝛ aliquātulo olei de been. s. ab. ℥. ℔. vsq; ad. ʒ. supple cōfert: sed in hac decoctione nō ponat̄ nisi tm̄ mellis vt ꝑ vno clisteri sit. ℥. ʒ. Si eīm de eo multū ponit̄ nō finit clistere retineri. Apud tamen modernos istud clistere reputat̄ parum qm̄ facimus clistere. ℥. xviij. sed tamen cum sit paruū melius retinet̄. ¶ Quinto dicit: ꝙ post cibationem: cōpleta. s. prima digestiōe et scōa fricetur eger vt scz trahatur nutrimentū ad mēbra: sed non fortiter. ¶ Sexto dicit: ꝙ lac coctū cum lapidibus est vehemētis iuuamēti. nā per decoctionē calefit et superfluitas aquosa resoluit̄ et est boni ꝛ multi nutrimēti: cui si misceat̄ mel vel zuccarum est cōueniens. Itē mel est vltimi iuuamēti. nā est aptum in frigido corpe conuerti in bonū sanguinē ꝛ calefacere. ꝛ ita etbice febrili. qz calidū ꝛ inflāmabile valde discōuenies. vñ Gal. in de marasmo ad finem. Mel aūt in frigidis dispositiōibus ꝑficuissimuz in calidis cōtrarijssimū. ¶ Septimo dicit omnem cibum humectantē facilis digōnis nō viscosum vehemēter conuenire: qz facile a virtute supāt: et facile ad ꝓfundū corpis penetrat sicut aqua carnis vitelli ouorū sorbilū: ꝛ vinū subtile odoriferū parue quātitatis est vehemēter ꝓuenies: ꝛ nimia eius quātitas nō bene digerit̄: immo suffocaret calorē innatū: ꝛ dz esse vnius anni tm̄ medie vinositatis ꝛ bene depuratū. hec eīm sunt moderate calida ꝛ humectantia qualitatiue ꝛ substātifice. ¶ Ultimo dicit: ꝙ seruet̄ humectatio dicta in cap̄. etbice feb. et misceatur cū ea qō calefactat ex odoribꝰ ꝛ emplis et vnctiōibus fricādo ꝛ aliis cibis ꝑter iam dictos Et nota ꝙ bonū est vt mel cū sit siccū misceat̄ cum aliq̄bus humidis: ꝛ forte mel canne esset prestāti⁹ quaz mel apū. ¶ Hec cura exigit tres intentiones: scz calefactionē: humectationē ꝛ resumptionē ꝛ accidentiū correctionē. qualiter debeāt ꝓpleri ꝑz ex dictis in hoc ca. ꝛ ex ordine cure etbice febrilis.

¶ Tractatus quartus de febribus pestilētialibus et que sunt eis homogenea variolis ꝛ morbilis.

¶ De febre pestilentiali. Cap. ℥.

Cbamperius. Difficillima omnium inter morboruz causas habetur pestilentie origo de vniuersali eīm dicimus: q̄ regiones ꝛ prouincias trepido metu fatigat. Cūcta eīm in pestilētia fiunt grauissima ꝛ nihil occultatur vt in quouis morbo: multa variaq; obuentūt: amētieq; multiplices et bilis vomitus intēsioneſq; hypocūdrioruz: ꝛ labores ꝛ sudores multi et ex-

Quandoq; accidit aeri quod docuimus te in libro vniuersalium. sicut accidit aque de alteratiōe in qualitate sua ad calorē ꝛ frigus. et de alteratione in natura sua ad ꝓfundationem et putredinez sicut ꝓfundatur aqua et fetet et putrefit.

¶ Actum est in primo tractatu de effimeris. in scōo de humoralibus. in tertio de etbicis. In hoc quarto Aui. agit de febribus pestilentialibus et de variolis ꝛ morbilis que sunt homogenea febribꝰ pestiferis multiplicātur eīm in aere putrido ꝛ multotiens antecedunt pestilentiam. licet etiam in hoc tractatu ꝓ complemento scientie de feb. agat de feb. apostematum ⁊ de febribus compositis.

¶ Pro notitia dicendoruin nota quod reperiūtur isti tres termini: scz epidimia. endimia. ꝛ pestilentia. Epidimia enim apud Symonem idem significat grece quod superuentens latine. Et est dispositio aeris per quā multiplicantur morbi diuersi in vno tēpore ꝛ in vna regione. vtputa febres diuerse apostemata. fluxus ventris. ꝛ similes egritudines Endimia autem est dispositio per quā, multiplicā-

tur in vna regione egritudies vnius generis. vtputa botium in agro tridentino. vena medena in ciuitate sic nomiata. duricies splenis ferrarie: ꝛ multotiens sequūtur dispositiōes aque et aeris aut frugum illius regionis. Pestilētia ℞o est aeris dispositio per quā multiplicātur egritudines vnius generis aut etiam diuersorum vt plurimū mortales. et de hac est sermo in presenti: et dicitur pestilētia a pasco scis: qz depascit homines ad mortem. ¶ In tractatu tamē meo de pestilentia aliter sum interpretatus hos terminos: sed de nominibus non est curandum. ¶ Hec pars diuidit̄ in duas partes. in prima agit de febribus pestilētialibus. in secūda agit de variolis. secūda pars incipit in principio sexti capituli. Prima diuido in tres: in pria ponit causas pestilentie. in secūda signa. in tertia curam secūda ibi. (Hec feb. est quieta.) tertia ibi. (Summam curationis.) Capitulū primū diuido in tres partes. in prima parte ponit modum quo aer putrefit. et fit pestilens. in scōa ponit causas putredinis. in tertia parte ostēdit quomodo ex aere putrido fiant febres pestifere. secūda ibi. (Et quandoq; est illud.) tertia ibi. (Et quādoq; fit aer scōz hunc modum.) Prima iterum in duas. nam in pria ponit modū quo putrefit aer et fit pestilens. in secunda declarat. scōa ibi. (Et sicut aq̄.) ¶ In pria parte dicit: quod quādoq; accidit aeri quod docuim⁹ in libro vniuersaliū. idest in pno canone. scōa fen. de mutationibus aeris cōtra naturam sicut accidit aqua in alteratiōe sua in qualitate ad calorez et ad frigus et tu supple, ad siccitatem et humiditatem de alteratione in natura sua. idest in substantia sua ad profundationē et putredinē sicut ꝓfundatur aqua et fetet ꝛ putrefit. ¶ Pro quo notandū ꝙ Auicenna volens declarare mutationē aeris cōtra naturam declarat ipsam per mutationē aque. et hoc ideo quia aqua est nobis magis nota' quaz aer: immo antiqui aerem appellabant vacuū. secūdo de anima. Intendit ergo ꝙ tam in aere quaz in aqua est duplex mutatio. vna in qualitatibus primis. altera in substātia per quā molliūtur ꝛ ingrossantur. et de hac scōa dicit quod aer ꝛ aqua profundantur ꝛ putrefiunt et fetent. illa eīm profundatio nō est nisi ipsoruū passio. scz secundū suam substantiam quo ad omnes partes tam formales quā materiales que passio est ipsoruz putrefactio ad quā sequitur fetor.

¶ Et sicut aqua nō putrefit vllo modo ꝓpter suā simplicitatē: immo ꝓpter illud qō admisceť ei de vaporibus malis qui permiscentur. ꝛ accidit toti qualitas mala.

¶ In hac parte declarās modum secundum quem aer fit putridus dicit ꝙ sicut aq̄ non putrefit propter suam simplicitatem: immo propter illud qō admisceť ei de corpib⁹ terreis malis que scz corpa miscētur ei. s. ad minima ei⁹ accidit toti. idest aggregato ex corporibus illis et aqua qualitas mala que est calor putredinalis. similiter aer non putrefit vllo modo propter suam simplicitatē: immo propter illud quod admiscetur. ei de corporibus malis que: scilicet corpora admiscētur ei: scilicz ad minima eius et accidit toti: idest aggregato ex aere et vaporibus qualitas mala. i. putredo. ¶ Pro quo notandum quod per corpora terrea non solum debemus intelligere partes terreas sibi admixtas sed quecūq; extranea potentia putrescere aquam.

Dubitatur vtrum aer et aqua possint putrere. ꝛ arguitur qō sic ex quar

tremarum partium frigiditates biliosiq; fluxus: sufflatiōes tenues vrine: aliis q̄dē aquose tenues: aliis biliose aliis vero atre q̄ terrifficas habent hypostases et sublationes pessimas a naribus sanguinis distillationes est? in thorace lingue exasperate vigilie spasmi violenti. vlcera ꝑhoba ꝛ carbūculata oīaq; molesta i peste fiūt vtī toto corpore ita i facie et faucib⁹. huic nāq; victus cōperies pulcberrime instituendos vt si tēpus bonū. At si būdū fit tū victus aridus dz exhiberi: qui excedē tem humiditatem depascat̄ si vēter superior fuerit pituitosus vomitibus exinaniēdus ē: quibus ℞o sanguis redundat e vena secta detrahendus: bona est que per vrinas purgatio et queuis alia.

to metheororũ omnia putrescunt preter ignem. ¶Amplir.xxv.pblematum. pblemate.xiiij. querit Aristo.propter quid terra et aqua putrent. aer vo nõ. Soluit quod aer non putrefit. quia est mixtus multo igni. ¶In oppositum est Auicenna dicens quod aer et aqua non putrefiunt dum sunt simplicia sed dum componuntur cum rebus extraneis.

Pro solutione huius dubij dicendum quod putrefactio accipitur dupliciter. Uno modo proprie: et hec est passio mixti et opponitur simplici generationi mixtorum. Nam sicut mixta ex elementis componuntur ita per putrefactionem demiscentur et separantur in elementa: sola itaq; mixta putrefiunt putrefactione proprie sumpta. Secundo modo accipitur putrefactio improprie. et hoc modo dicimus aliqua putrefieri: quia in eis remanent aliqua accidẽtia putrefactionis proprie sumpte: scilicet remollitio foetor et similia. et hoc modo putrefiunt omnia elementa preter ignem. Ignis vero licet, nõ fit vere simplex sicut flamma ignis non potest putrefieri aliquo modo propter caliditatem fortem exterminantem eius humidum: et hoc est quod voluit dicere Aristoteles quarto metheororuz: quod omnia putrefiunt preter ignem putrefactione propie sumpta vel improprie. Quod autem dicitur vicesimoquinto problematum quod aer non putrefit. quia est mixtus cum multo igne intelligitur de aere existẽte in extremitate aeris: proxima igni non enim potest putrefieri cum potius comburatur a caliditate ignis sibi immixti.

¶Et quandoq; est illud causa ventorum deferentium ad locum bonum fumos malos ex locis fetidis in quib⁹ sunt valles profunde. et corpora exiccata in prelio aut occisa non sepulta neq; tumulata. et fortasse est causa propinqua loco in q̃ venit. ¶Et quandoq; accidunt putredines in interioribus terre propter causas quarum euentus ignoratur et nocere faciũt aquã t aerẽ.
¶In parte presenti ponit causas putrefactionis aeris. et habet hec pars tres partes. in prima ponit causas magis propinquas. in secunda ostendit que febres sequũtur ex mutatione aeris contra naturam. in tertia ponit causas putredinis aeris et consequenter pestilentie magis remotas. secunda ibi. (Et febres quidem.) tertia, ibi. (Principium omniũ.) ¶In prima dicit Auicenna. Putrefactio aeris quandoq; est causa ventorum deferentium fumos malos ex locis fetidis in quibus sunt valles pfunde plene aq̃ fetida t ex locis fetidis in q̃bus sunt corpa occisa vel mortua in prelio nõ cõbusta nec tumulata. ¶Secũdo dicit: q̃ fortasse causa putrefaciens aerẽ est propinquitas loci in quo venit vel currit: scilicet pestilentia: et declarãs dicit: qõ quandoq; accidũt putredines in interioribus terre: scilicet proxime loco pestilenti propter causas quarum euentus ignoratur et nocere faciunt aerem et aquam illius loci ipsos putrefaciendo. Ex quo textu accipe primo quod per flatum ipsorum ventorum deferentiuz malos vapores aliquis locus sanus multum distans a loco infecto potest infici. et per hunc modũ anno isto Millesimo quadrigentesimo quinquagesimo sexto infecta sunt loca sita in littore maris adriatici per ventos deferentes vapores malos a littore opposito: scilicet sclauonie diu vexate a pestilentia. Accipe. secundo

loca proxima aliquando posse infici ex apertione aliquorum meatuum vententium ab antris subterraneis in quibus erant concluſi vapores putridi maligni qui vententes ad aerem illius loci ipsum inficiunt: immo cloaca vna diu clausa postea aperta posset infecere aerem illius loci in quo est. Harum autem causarum que faciunt putredinem in interioribus terre euentus ignoratur secundum plurimum tam a medico quam ab astrologo licet forte astrologi quandam generalez habeant notitiam. ¶Accipe tertio aquam putridam maligna putredine esse interdum causam febrium pestilentialium. Unde Auicenna secunda primi.
¶Amplius mortalitas corrumpit vegetabilia: ideo homines qui eis vtuntur corrumpuntur: idez de aqua potata licet magis proprie sequantur aerem pestilentem cum continue ab eo inspiretur. Est autẽ aer pestilens putridus cum venenositate.

¶Et febres quidem accidentes causa aeris sicci fiunt iterum causa vt eueniant febres colerice. pestilentiales vero fiũt ex aere turbido et humido. et febres in aere humido sunt pluris euentus. sed sunt minoris acuitatis et longioris spacij. in estate vero sicca pauce pluuie sunt minoris euentus et maioris acuitatis et velocioris separationis et meliora tempora sunt que seruãt naturam suam.
¶In presenti parte declarat quomodo diuerse febres sequuntur diuersam aeris alterationem: t dicit quattuor. Primum quod febres: idest dispositiones ad febres sequentes aeris siccitatem supple cum caliditate sunt cause vt eueniãt febres colerice sicut in diebus canicularibus. Secundum quod febres pestilentiales sunt ex aere turbido et humido cum malitia occulta. Tertium quod plures febres veniunt in aere humido quam in aere sicco. magis enim disponit ad putredinem. attamen sunt minoris acuitatis: idest caliditatis t lõgioris q̃ durationis humore putrente existente magis grosso. febres enim aeri proportionantur. in aere nanq̃ humido grosso pendent ab humore humido grosso: et in aere subtili et sicco econtra. Quarto dicit: qõ in estate sicca pauce pluuie pauciores eueniunt: et sunt maioris acuitatis: idest caliditatis et citius terminantur. ¶Sed nota quod febres pestilentiales licet ratione aeris humidi grossi deberent esse longe cum secundum plurimũ fiant ab humore grosso: tamen ratione ventositatis et quia secundũ plurimũ putrent humiditates cordis sunt breues ad interitum. Signum autem quod merito aeris et grossitiei debeant esse longe est: quia que sunt salubres secundũ plurimuz sunt longe. et etiam apostemata pestifera que fiunt ab humore proportionali sunt dura longe termina-
tionis. et meliora tempora sunt que seruant suam naturam. ¶Contra. autumnus humidus est melior. scõa primi. corrigit enim siccitatez estatis precedentis. ¶Dicendũ quod autũnus humidus est melior sicco. attamen seruans suam naturã est melior sicco et humido reliquis temporibus seruantibus suam naturam. verum si estas precedens nõ seruasset suam naturam: immo distemperata fuisset notabiliter ad calidum et siccum: autũnus humidus melior esset quã siccus et quam medius seruans suam naturam. t hoc voluit Aui. scõa primi.
¶Et principium

¶Et principium omniuz horum sunt forme ex formis celi facientes esse necessariuz illud cuius aduētus ignoratur: lz sint quidam qui dixerunt in eo aliquid nō proportionatum ad causam eius: immo oportet vt scias qꝫ cā prima lōginqua ad illud sunt figure celestes et propinque dispositiones terrestres. et quando faciunt necessario virtutes agentes celestes et virtutes patiētes terrestres humectationem vehementē aeri expelluntur vapores et fumi ad ipsum ꝛ sparguntur in ipso et putrefaciunt eum cū caliditate debili.

¶Hic ponit causas longinquas pestilētie di. qō principiū. i. causa prima oīm borum. s. prelioꝝ ex quibus remanēt cadauera nō tumulata. Item aquarū putridarū et ventoꝝ deferentiū vapores putridos. Itez putredinū in interioribus terre ex quib⁹ fit aer pestilēs et egritudines pestifere. Aliter p̄ncipiū borū oīm. s. aeris pestilētialis: et egritudinum pestilētialiū sunt forme ex formis celi. i. alique ex figuris celestibus factētes esse necessariū illud. i. bunc effectū. s. pestilentiā: cuius euētus ignorat quātū ad causas suas a medico: licet ab astrologo sciātur cognoscenti coniūctiōes q̄ sunt cause pestilētie vtputa cōiunctionē martis cū saturno et similes. ¶Pro quo notandū qꝫ aliq̄ astrologi voluerunt oēs effectus inferiores fieri a causis supercelestibus: ꝛ per ꝯs fieri pestilentiā per bec media sicut baly ben racbel: quoruz opinioni accōmodat prima expositio. Alij autem voluerūt aerē fieri pestilentez nō necessario p bec media sz īmediate p formas celestes imprimētes aeri malitiā venenosaz. videm⁹ eīm aliquādo aerē optime dispositū quātum ad id qō subiacet sensibus nostris esse pestilentē. et aliquādo aerē esse male dispositū quātū ad qualitates nobis manifestas: ꝛ tñ non esse pestilentē. Scōo dicit: qꝫ sunt quidā bominū qui dixerūt in eo. i. in boc effectu qui est aeris pestilētia aliquid nō proportionatū vel pertinens ad causam ei⁹. Dixerūt eīm q̄dam astrologi posse fieri imaginē in aliqua astroꝝ coniunctiōe corruptiuā aeris vnius loci de quoꝝ numero forte fuit Conciliator: quā opinionē abijcit Auicen. tanqꝫ falsam: et cōfirmās primā dicit: immo opz qō scias qō causa prima remota sunt figure celestes. et ppinqua dispositiōes terrestres. et quādo virtutes agētes celestes ꝛ virtutes patientes terrestres vebemēter humectāt aerē: expellūtur vapores ꝛ fumi. i. exalatiōes ad ipsum et spargūtur in ipso ad minima eius: et putrefaciūt eum cum caliditate debili. qua obtusa a multo bumido tunc supple fit aer pestilēs. Innuit ergo qꝫ causa p̄ma remota pestilētie q̄ est putredo maligna aeris cū proprietate venenosa sunt forme celestes: causa propinqua sunt exalationes ꝛ vapores terrestres cum aere ad minima diuisi ipsuz superflue bumectantes et putrefacientes.

¶Et quando fit aer secundum hunc modum venit ad cor: quare corrumpit cōplexionem spiritus: qui est in ipso: et putrefit quod circundat ipsum de humiditate. ꝛ accidit caliditas egressa a natura et spargūtur in corpore: tunc per causam suam erit febris pestilentialis.

¶In pte p̄senti p̄mo ponit qūo aer pestilēs facit feb. pestilētiales. scōo ostēdit qūo cōicant multis boīb⁹ p̄paratis ad eas. tertio ostēdit q̄ boīes sint ad eas p̄parati. scōa ibi. (Et cōicāt) tertia ibi. Et p̄paratio corpoꝝ.) ¶In p̄ma dicit: qꝫ quando aer fit putridus ꝛ pestilēs scōm būc modū inspirat ur ad cor. q̄re corrūpit cōplonē spūs qui est in corde et putrefit qō circundat ipm. s. spūm de bumiditate que est sanguis scōm plurimū eius. et accidit caliditas egressa a natura in corde q̄ est calitas feb. ꝛ postea spargitur in corpe: et tūc erit. s. in corpore et in corde feb. pestilentialis per causam suam. i. p aerem pestilentialem qui est causa eius factiua ꝛ conseruatiua.

Hic solet dubitari vtrū feb. pestilētialis sit effimera vel putrida. ¶Pro cuius dubij decisiōe tenende sunt iste cōclusiones. ¶Prima feb. pestilētialis aliquādo est effimera. probat ex textu Auicē. dicētis. Et quādoqꝫ fit aer scōm būc modū. venit ad cor et corrūpit cōplonē spūs. aut ergo putrefacit ipm aut inflāmat absqꝫ putredine. Si primū est effimera putrida. si scōm est effimera absqꝫ putredine. et necessarium est effimeram posse esse putridā si spūs potest putrefieri. et certū est ipm posse putrefieri: cū sit mixtum: lz putredo ei⁹ non sit manifesta sicut putredo būoris pp tenuitatē substātie ei⁹. ¶Scōa ꝛcło feb. pestilentialis scōm plurimū est putrida. i. pēdēs ab būore putrido. pbat. p̄mo p Auic. bic dicentē. putrefit qō circundat spm̄ de būiditate. sed bumiditas putrēs in corde facit feb. putridā in cuius aduentu cessat effimera si qua primū fuit: sicut determinatū fuit in tractatu de effimeris. et p bac ē intētio Gal. p̄mo de differētijs feb. qr̄ vo pestilētiosarū meminim⁹ oīm a putredine fientiū: et ly oīm more medicoꝝ distribuit vt in pluribus. differunt tamē feb. pestilētiales a febrib⁹ cōiter euenētib⁹ nō pestilētialibus. Primo. qr̄ in febrib⁹ pestilētialibus scōz plurimū putredo ē in corde aut p̄xima cordi. in alijs aūt febrib⁹ scōm plm est distās a cor de. Scōa differētia. qr̄ pestilētiales scōm plm bnt determinatā causaz. s. aerē pestilentē q̄ ē maligno maligna putredine ꝛ p̄pria venenositate ¶Sed cōtra primā differētia instatur qō feb. pestifere deberent scōm plm esse causones aut sinocbe cū earum putredo fit in corde et ppe cor. Dicit p̄m plm qō sunt sinocbe. cū magna quātitas sanguinis in corde aut ppe cor reperiat. et quādoqꝫ sunt causones colа dominate raro fl'atice: et rari⁹ melice: melancolia rarissime dominate. et aliquādo imo frequenter mixte putrēte frequēter massa bumoralis.

¶Et cōmunicat multitudini hominum q̄ iterū habēt in seipsis proprietatē preparationis. agens enim solum cum peruenit: et patienti non est preparatio: non accidunt actio et passio.

¶In ista pte dicit: qꝫ febris pestilētialis p̄m plm cōmunicat multitudini boīm qui habēt preparationē ad illam. quod p̄bat. quia si solū esset agens et nō esset dispositio passi non fieret actio in passo. oportetq; tacqꝫ cōcurrere passi dispositionē.

Dubitatur vtrū febris pestilētialis possit esse in vno solo bomine. ꝛ arguitur quod non ex Auicenna dicente quod cōmunicat multitudini bominū. idem vult Aristoteles p̄ma problematum problemate octauo. ¶In oppositum est experientia. frequētius enim in

vna patria incipit aliqs febrire febre pestilētiali quā plures simul. Dicit Gētilis se litigasse cū Dino in ciuitate Senarū. Dicebat eñ Gētilis vnuz esse pestilentē oppositū dicebat Dinus: cū null⁹ esset Senis laborans hac egritudine. ¶ Tenenda est hec ꝯclusio. qđ licet scōm plurimū febris pestilentialis cōicet in paruo tpe multitudini boīm: possibile tamē est vnū posse febrire febre pestilentiali vera: quā non antecessit. nec sequet in eadem patria longo tēpore alia feb. pestilētialis. ¶ Prima pars ꝓbat. q: cause cōes debēt habere effect⁹ cōes. sed aer pestilens et forme celestes sunt cause cōes ergo ꝛc. scōa pars ꝓbat. nam possibile ē ab intrinseco in humoribus cordis fieri malignā putredinē venenositati conjunctā. ergo et pestilētialem putridā aut simlem pestilentiali. tenet ꝓña. cum posita causa sufficiēti ponat effectus. antecedens est manifestū cum cōtingat ab intrinseco generari colerā prassinā zinartā materiā furiosaz vt dictū est supius sepe: et hmōi putrescere et facere febres. ¶ Preterea arguit ratione Gētilis. est eñ possibile boiem esse concluſum in aliquo loco in quo fit cadauer fetidissimū: cuius vapores putridi venientes ad cor putrefactāt hmōi hūiditates putredine pestilentiali. et certū est qđ hic nō min⁹ erit pestilens quā si multi laborarent simili febre propter vapores delatos a multitudine cadauerum putrentium: sicut dicit Aui. Rationes autem oppositū suadētes facile ex dictis solui possunt.

¶ Et preparatio corporū ad illud in quo sumus de passione est vt sint plena humoribus malis. nam mnnda nō forsitan patiūtur ex illo. et corpora debilia iterum patientia sunt ex ea sicut illa que multiplicāt coitum et corpora dilatatorum pororum humida multe balneationis.

¶ In hac parte ostēdit auctor que corpa sint magis ad fe. pesti. preparata dī. qđ prepatio corpoꝝ ad illud de passione in qua sumus. i. ad feb. pestilentialem de qua loquimur ē vt sint plena humoribus malis. nam corpa munda nō forta sse patiūtur ex illo. i. ex aere pestilentiali. Itē corpora debilia sunt patientia ex aere pestilēti ficut illa q̄ multiplicant coitū. sunt eñ pauce resistētie. tertio corpora dilatatorū pororū. quarto corpa būida multe balneatiōis. et appellat ea būida. quia ꝑ multam balneationē humectātur quādo balneantur in aqua dulci tepida aut frigida. Cause eorum q̄ dicuntur in presenti note sunt.

Solum superest dubiū vtrū corpa dilatatoꝝ pororū sint parata feb. pestilentialibus. et arguitur ꝙ nō per Gal. ꝑmo de differen. feb. dicentē contrariū. ¶ In contrariū est Auic. ¶ Gentilis soluit duplicit er. primo q: boies ex duab⁹ causis incurrunt morbuz pestilentē. vel ex violētia aeris malignī et būc magis incurrūt q̄ plus aeris attrabūt. et bi sunt q̄ sunt rari ī poris. ingredit nanꝫ aer pestilēs liberius per poros latos. et hoc voluit Auicē. Alia cā potest esse putrefactio incboans interius: licet ad hoc iuuet aer pestilens. et būc magis incurrūt corpora densa in poris. et hoc voluit Gal. q: ex hoc transpiratio prohibet que est causa putredinis. Secūda solutio est ꝙ dilatatio naturalis ficut virorū quādo opponitur dēsitati naturali sicut mulierū. et hec dilatatio preparat ad febrem pestilētem ꝓpter maiorē aeris pestilentis subingressuz.

et hoc voluit Auicen. ꝓpterea aliqn̄ videm⁹ viros adolescētes et iuuenes magis perire quā mulieres et senes qui sunt magis densi corpis. Si vero cōsideremus naturalē dilatationē oppositā densitati accidētali ab būoribus supfluis replentibus poros hoc modo densitas corpis magis ꝓparat ad febrē pestilētē quā dilatatio. significat eñ corpus nō purū plenū humoribus et hoc voluit Ga. Et hic nota pestilentiam diuersificari penes effectum. qñꝫ eñ est boīm interēptiua. qñꝫ aīaliuz alterius speciei. et q̄ interēptiua boīm qñꝫ magis interimit masculos quā feminas: et iuuenes quā senes: et calidos quā frigidos. qñꝫ econtra. quā diuersitatez credo prouenire tā ex diuersitate causaꝝ terrestriū quā ex diuersitate influxuū celestiū. Immo credo aliqn̄ influxus celestes eē aeris infectiuos absq; ꝓcursu alteri⁹ cāe terrestris sicut ēt aliqn̄ cā terrestris ē aeris infectiua absq; celesti: et terrestrē voco q̄ est infra ꝓcauū orbis lune. imo certum ē qđ sicut aer pestilēs est causa morborum pestilentialium. ita morbi pestilētiales possunt esse causa aeris pestilentis. et credo cadauera hominū magis esse boīm infectiua. et cadauera equorum: magis equoꝝ et sic de ceteris. quorum oim causa ē satis nota exercitatis in philosophia.

¶ Signa febris pestilentialis. Cap. ij.

Hec febris est quieta exterius cōturbans interius secundū plurimum perdens ex qua percipitur caliditas et inflāmatio fortis. et est cum ea magnitudo anhelitus et ei⁹ exaltatio. et cōstringitur multum et curtatur multum et frequentatur et vehementia sitis et siccitas lingue. et quandoꝫ fit cum nausea aut casu appetitus. si non resistitur ei cum comestione violenter interficiet eum. et dolor oris stomachi et magnitudo splenis et angustia vehemens et inquietudo. et fortasse erit tussis sicca et casus virtutis. et peruenitur in ea ad syncopim et commixtionem rationis: et tenditur quod est sub hypocundriis. et fiunt cuz ea vigilie et mollificatio corporis et tepor. et quandoꝫ accidit cum ea bothor subalbida et rubea. et quandoꝫ est velocis occultationis et accidunt cola et vlcera: et fit pulsus secundum plurimū frequens: paruus. et fit vehemens secundum plurimuz in nocte. Et quandoꝫ accidit eis dispositio sicut ydropisis et fluxus vētris colere et aliorum. et est egestio eus lenis feda non naturalis. et quandoꝫ est melancolica. et plurimum eius est spumosum fetidum et est in illa aliquid de genere eius quod liquefit. et est vrina eius aquosa colerica melancolica et multotiens euomunt melancoliam. coleram vero plus illa. et sudāt sudore fetido.

¶ Auicēna intendēs ponere signa primo ponit signa febrīū pestilentialiū. scōo signa pestilētie. secunda ibi in ꝓncipio sequētis capituli. (De illis) Primū capl'm diuido in ptes duas. i ꝑma pōit signa febrīū pestilētialiū cōit euenientiū. scōo ponit

signa febrium

signa pestilentialiū raro euenientiū. scōa ibi. (Et qñcz est ex bis.) Primā diuido in tot partes quot sunt signa. partes patebunt discurrēdo p tex. Primū signū. hec feb. est q̄eta exteri⁹. i. mitis ad tactū: cōturbās interi⁹. tū ppter nocumētū cordis. tum propter malignā putredinēvenenositati cōtūctā. ſm plurimū perdēs. i. interficiēs: vt declarat experientia. et hoc ppter causas duas p̄dictas ex quarum percipit caliditas et inflāmatio fortis nō tm̄ propter intensionē gradualē: q̄tū ppter multitudinē caliditatis ꝛ cordis ppinquitatē: lz vtrūcz cōcurrat: sicut cū putrefit colera ppe cor q̄ facit causonem pestilētialē. ¶ Cōtra deberet tūc sentiri caliditas acuta exteri⁹: cui⁹ oppositū dictū est in p̄io signo. Dicēdū in aliqua pestilētiali sentiri caliditatē acutā exteri⁹. s. in causone pestilētiali. Sz sq̄ dicit in p̄io signo veritatē habet vt in plurib⁹: eo q̄ caliditas feb. pestilētialis proportionat aeris pestilentis caliditati: q̄ est remissa ꝛ obtusa multo humido: cū quo tm̄ stat q̄ aliqua pestilētialis sit intensa exteri⁹. ¶ Nota tm̄ q̄ causon pestilētialis nō est ita intēsa exterius sicut causon nō pestilētialis ppter tractū caloris interi⁹ ad succurrēdū multo nocumēto cordis ꝛ maiori q̄ in causone nō pestilēti. ꝛ ecōtra maior calor debet sentiri iteri⁹ in causone pestilētiali oī paritate suppositā. ꝛ hoc propter maiorē fugam caloris interius ppter maius nocumentū illatū cordi in pestilentiali quā in nō pestilentiali. Et est cū ea magnitudo anbelit⁹ ſm omnē dimēsionē et eius exaltatio. i. altitudo q̄ est magnitudo anbelitus solū scōm vnā dimensionē scilz pfunditatem quā expressit. q. maxime sensui subiecta. et hoc significat magnā caliditatē in corde. Et cōstringit multū. s. scōm oēm dimensionez: cum sit magna necessitas expellendi fumos malignos. Et curtat. i. abbreuiat. pstrigi em̄ significat ip̄m pstringi ſm oēz dimēsionē. sed coartari significat ip̄m pstringi scōm dimensionē longitudinis et frequētatur vt satisfaciat necessitati nō soluz p magnitudinē: sed etiā per velocitatē et frequētiā. Et vehemētia sitis maxime ppter causa in spūalibus: qm̄ fit exiccatio humidi roridi oris stomachi. Et siccitas lingue vaporibus sibi p cannā cōmunicatis. Et qñcz est cū nausea aut casu appetitus humoribus repentibus ad os stomachi. Et si nō violenter comedere cogātur morītur ppter magnā corruptionē spūum. vnde req̄ratur cib⁹ cōueniens et sufficiens p eorū restaurationē. sed de hoc in cura ꝛ dolor oris stomachi. ex hūoribus. vt supra et magnitudo splenis melācolia cōuersa in vapores et ventositates per actionē caliditatis q̄ tamen nō est potens ad eor resolutionē. angustia vehemēs ppter magnū nocumentū in spūalibus ad quā seq̄tur inquietudo nō em̄ potest ppter angustiā quiescere. Et fortasse erit tussis sicca. i. sine sputo vaporibus acutis pulmonē stimulātibus. Casus virtutis. ē dispositio infra sincopim. s. lipotomia. et puenitur quandocz vsqz ad sincopim ppter magnum nocumentū cordis et cōmixtionem rationis vaporibus capitti cōmunicatis. Et tēditur quod ē sub ypocundrijs. quia defectu caloris naturalis fit ventositatū multiplicatio et earum retentio. et fiunt vigilie propter vapores acutos caput petentes. Dollificatio est quidam modus paralisis vt non possit membra mouere propter defectum animalis virtutis sequentem nocumentum tam spūs vitalis quā animalis. tepor. i. caliditas tepida. Glosa tamen Gerardi dicit: q̄ō est debilitas in qua homo stat ita vt nō loquatur nec bene sentiat ꝛ est casus virtutis subito de quo Aui. fecit capitulum vndecima tertij. Et hic seq̄tur paucitatem. i. corruptionem spiritus ꝛ est dispositio infra sincopī: qñcz añs eā: qñcz sequens ꝛ qñcz accidit cum ea bothor. i. pustula subalbida ꝛ rubea secundum diuersitatem humoris que quandocz est velocis apparitiōis ꝛ velocis occultationis ꝛ hec pustula vna vel plures velociter apparent natura tētante expulsionē ad cutim velociter occultatur defectu virtutis non potentis continuare expulsionē materiei exterius. vnde fit vt illa pauca materia resoluatur aut retrocedat quod est deterius: ꝛ quomodocunqz est malum signum. Et accidunt colla. i. pustule et vlcera be enim pustule prius fiunt: postea vlcerantur ꝛ sequuntur vapores acutos febriles vel vlcera in alijs partibus: q̄ qñcz sunt maligna propter materiei malignitatē fit pulsus frequens vt satisfaciat necessitati: cui p magnitudinem neqz velocitatem potest satisfacere cum virtus debilis nō possit magnificare neqz velocitare pulsuz. Et fit vehemens scilicet febris vel frequentia pulsuum in nocte quia intus cōcludit calor ꝛ quandocz accidit eis dispositio sicut ydropis id est q̄daz modus cazesie vel forte conclusio vapor grossorū sub cute. vel forte inflatio ventris: et fiunt sicut tympanitici vaporib⁹ grossis et vētositatib⁹ reclusis sub sypbac. fluxus ventris colere et alior humorū natura fintbomatice illos humores expellēte. ¶ Et ex bis p̄z feb. pestilentes esse diuersas et a diuersis fieri humoribus vt in vno sit colerica. in altero sit flegmatica. in altero melancolica. plurimū tamen ē sanguinea: cū plurimū de sanguine in corde reperiatur: et aliquādo in vno fiunt febres diuerse putredine maligna pluribus humoribus cōmunicata. et ē egestio leuis. i. liquida quandocz propter idigestionē: qñcz ppter liquefactionē: quādocz ppter humor permixtionē. Aer lenis. i. equalis in malitia: que equalitas significat dominiū caloris preter naturam. vnde vituperatur hec equalitas a Gal. scōo ꝑnostico. cōmen. xxj. et scōa ꝑmi. cap. de egestione fetida ppter malitiā putredinis. fetor em̄ significat putredinē p̄io ꝑnost. ꝑmento vltimo. ꝛ tertia quarti cap. de iudicijs sanies nō naturalis. s. in colore necz in substantia. Et quandocz est melancolica. i. fecalis grossa quaz forte antecessit subtilis virulenta. nam possibile est p euacuationē partiū subtilium illud qō remanet magis ingrossari: ꝛ sic fieri fecem melancolicam grossam. et fortasse incipit grossa nullo alio fluxu p̄cedēte solū per resolutionē partiū subtiliū a calitate febrili. Scōo egestio pōt esse melica p fluxū alicui⁹ hūoris melācolici: q̄ hūor melicus forte p̄erat ante pestilētiā. vel forte q. malitia fe. hūores ꝓuersi sunt ad naturā melācolicā. et p̄m eius est spumosum pp ebulitionē vapores em̄ grossi generati a calitate recluſi in superficie alicui⁹ būiditatis viscose eleuāt eā in cupum: et faciūt ampullas ꝛ multitudo ampullarū paruar primar ē spuma. fetidū pp calorē putredinalē et ē in ea. s. egestione aliq̄d de genere eius qō liq̄fit. aliq̄d em̄ pinguedīs liq̄facte appebit in supficie. ꝛ ē ei⁹ vrina aquosa q̄n pēdet a materia flatica. colica q̄n pendet a col. melica q̄n pēdet a melia. Ex q̄bus datur intelligi iuxta superi⁹ dicta q̄ ab omni humore pōt fieri hec fe. et ſm p̄m a multis hūoribus simul. Et propterea in vno febriente apparēt aliquādo bi modi vrinarū ꝛ multotiens euomit melācolia colicā. colam vero post idest melliam q̄ colera nigra appellat post illaz. s.

melancoliã colericam q̃ citius euacuatur: qr magis stimulat virtutẽ expulsiuã quã melancolia naturalis aut genita per adustionẽ meꝛie naturalis. Itẽ quia be sunt grossiores non ita faciliter educibiles. Aliter euomit colerã post melancoliã. nã licet ordine naturali prius deberet euomere colerã ex causis suprascriptis. quãdoq; tñ accidit prius euomi melancoliã natura preter modũ stimulata sintbomatice operãte. aut forte qr meꝛia erit magis ppinqua vijs vomitus quã colera. sudãt sudore fetido. qr quicqd exit ab eis ẽ fetidũ quarto Almansoris cuius cã est calor multus putredinalis.

¶ Et hec quidẽ febris incipit cũ accidentibus predictis cũ fortitudine sua et venit res eius ad syncopim ⁊ frigus extremitatũ et spasmum et alcuzem.

¶ Hic cõplens signa feb. pestilentialis cõiter euenientis dicit: q̃ hec febris incipit cum accidentibus predictis fortibus: et nõ mtrũ. est enim egritudo pacuta scõm plurimũ perdẽs. vnde statim ab initio incipiũt apparere accidẽtia fortia. deinde peruenit parũ post ad accidẽtia mortalia. ſ. ad syncopim. cuius causa ẽ vehemẽs cordis lesio. frigus extremitatũ calore reuocato interi⁹ ppter magnũ nocumentũ intrinsecũ. et spasmus qui põt esse de inanitione de repletiõe: et nõ proportionatas ad materiã scõm diuersitatẽ corporũ et diuersus modum lesionis. et alcuzem. ſ. tetanum.

¶ Et quãdoq; est de hijs febribus pestilẽtialibus in qua nõ percipit eger neq; tangens propinquus multitudinez caloris et non alteratur pulsus et aqua magna alteratione. et cum hoc ipsa est interficiens velociter ⁊ hesitant medici in esse eius.

¶ In parte presenti ponit modũ cuiusdã pestilentialis raro euenientis. scõo ponit pronosticũ. scõa ibi. (Et plurimũ. In prima parte dicit: qõ est aliq̃ de bis febribus pestilentialibus in qua nõ percipit eger neq; tangẽs calorẽ multũ. ⁊ nõ alteratur pulsus et vrina magna alteratione et cũ hoc ẽ interficiens velociter. Secũdo dicit qõ medici hesitant in causam eius cũ nõ preuiderint mortẽ. mirantur eñ qõ tam festina secuta est mors cũ accidentibus ita leuibus.

Primo dubitatur qr oppositũ pmi dicti dixit Auic. superius q̃. ſ. in feb. pestilentiali percipit̃ calitas et inflãmatio fortis. Preterea materia putret ppe cor et materia taliter facit causonẽ. ¶ Secũdo dubitatur. quia videt̃ qõ pulsus debeat alterari: quia fit ex putredine bũiditatũ cordis. ¶ Amplius hec feb. velociter interficit ergo oportet in corde esse maximũ nocumentũ. et cõsequenter in pulsu. ¶ Tertio dubitatur. qr dicit: quod vrina nõ pmutatur magna alteratiõe qõ etiã dicit̃ fen scõa buius capituli de iudicijs vrine. ¶ Sed cõtra. si vrina parũ pmutat̃ habebit digestionẽ. sed in febribus materialibus digestio ostẽdit velocitatẽ crisis. et fiduciã sanitatis primo de crisi. ¶ Amplius deficiente virtute cordis oportet qõ deficiat virtepatis cũ epar digerat in virtute cordis et sit vicarius ei⁹ vt vult Auer. scõo colliget. nã epar nõ digerit nisi cũ auxilio caloris vitalis vt etiã sentiũt medici: qũo ergo spũ cordis ita malignato vt cito eueniat mors potest eẽ vrina laudabilis. ¶ Ad primũ dicendũ q̃ febris pestilẽtialis de qua hic ẽ sermo est raro euenies. et habet accidẽtia hic ab

Auicen. descripta. habet eñ dispositionẽ ꝓformẽ aeri pestilẽti q̃ non excedit in calore ly habeat putredinẽ maligna venenositati cõiunctã. ⁊ forte pẽdet a materia flegmatica: cui⁹ calor putredinalis est remissus licet malignitas sit intẽsa. ⁊ hec est febris maligna lẽta de qua loquit̃. Gal. iij. de crisi. ¶ Et ex bis ad primã rationẽ ante oppositũ est respõsio. ¶ Ad secũdã dicit̃. q̃ non ois materia putrens prope cor facit causonẽ sed solũ qñ illa materia fuerit naturaliter calida. Itẽ possibile est eãdem materiã putrere calore intẽso ⁊ remisso ly cũ putreat calore remissiori sit possibile eam putrere putredine malignior ipsimunt̃ eñ in passum dispositiões ꝑm exigentiã agẽtis. Aer itaq; in calore remissus habens maligna putredinẽ põt fil'es dispositiões iducere. ⁊ si esset in calore intẽsior intẽsiorẽ calorẽ induceret vt videmus in estate pestilentiales magis intensas q̃ in byeme. ¶ Ad scõm dubiũ de pulsu dicũt cõiter q̃ pulsus non alterat̃ magna alteratiõe q̃tũ ad differẽtias pulsus q̃ sequũtur caliditat ⁊ magnitudinẽ i eo nõ fit magn⁹ velox ⁊ frequẽs frequẽtia. ſ. sequẽte excessum caloris: sed alterat̃ magna alteratiõe q̃tũ ad differentias q̃ sequunt̃ defectũ virtutis: ideo fit pulsus debilis inordinat⁹. ⁊ si erit frequẽs: erit frequẽs: quia paruus. hec tñ solutio non est ad mentẽ Aui. semp eñ Aui. diceret pulsum debilẽ diuersum et inordinatũ eẽ alteratũ alteratiõe magna a dispositiõe naturali ⁊ multomagis q̃ si esset velox ⁊ frequẽs ⁊ magn⁹. ¶ Preterea nõ ẽ ꝓformis bis q̃ accidũt cũ aliqñ in feb. pestilẽtiali videam⁹ pulsuz nullo mõ notabiliter pmutatũ a dispõne naturali q̃ tñ velociter interficit. Est ergo ad hoc dubiũ aliter dicẽdũ. Pro quo ꝑmitto prio q̃ hic velox interit⁹ principaliter sequit̃ venenositatẽ materie cũ non videamus in qualitatib⁹ manifestis notabilẽ pmutationẽ. ¶ Premittẽdũ scõo banc formã venenosam siue subito iducat̃ in materiã siue successiue aliqñ induci añq̃ materia putreat: aliqñ cũ icipit putrere aliqñ postq̃ incepit putrere ppter diuersam dispositionẽ tam agẽtis q̃ passi. si primũ: tũc fiunt feb. pestilẽtiales cũ accidẽtib⁹ fortib⁹ vsq; ab initio et be cõiter eueniũt. si scõm. ſ. q̃ icipit induci equecito sicut putrere icipit ⁊ nõ acq̃rat̃ subito ſz successiue. accidẽtia a principio non sunt valde maligna. ſz postea cõtinue malignitas intendit̃ valde saltẽ vsq; ad statũ. sic̃o formam venenositatis subito a ꝑncipio inducit̃ accidẽtia sunt maligna a principio ⁊ malignãdo ꝓcedũt vsq; ad statũ nõ ppter intẽsionẽ formevenenose: ſz ppter calorẽ putredinalem ⁊ ex defectu resistẽtie. Si sic̃o post inchoationẽ putredinis formavenenositatis subito inducat̃ velociter interficit: cũ antea accidẽtia fuerint remissa ⁊ si successiue nõ ita velociter. ⁊ hoc mõ accidũt febres pestilẽtiales q̃ ꝓcesserũt cũ accidẽtib⁹ remissis postea velociter occidũt. Scõs modus: qr põt bmõi materia maligna distãs a corde in die q̃rta aut septima aut forte sexta q̃ est assimilata seuo tyrãno: aut alio die mouet̃ vsus cor ⁊ subito interficere sicut interficit materia furiosa. Est eñ ꝓprijũ venenositatis petere cor. Tertius modus: qr hic nõ morit̃ merito hui⁹ fe. nec merito materie sue cuius apparuit digestio: ſz merito alteri⁹ materie venenose q̃ latebat. ⁊ in die crisis agitata mouebit̃ versus cor et interficiet. ⁊ hoc magis ꝓtinget in aere pestilẽti. ſ. bmõi materias gñari: ly ẽt i aere nõ pestilẽti ꝓtigat eas gñari: sicut docet quotidiana experientia. ſ. colaz prassinã ⁊ zinariã ⁊ furiosaz gñari i aere pestilẽti ⁊ nõ pestilẽti. Et ꝓp bas ꝓtigẽtias q̃ a medicis scirĩ

medicis scirī nō possunt multotiēs ipsi incurrūt infamiā absq; causa cū antea promiserint salutē deinde sequatur festina mors. ¶Ad tertiū dubiū licet ex dictis quodāmodo possit apparere solutio:attamē cōis solutio est q; vrina est superfluitas ep̄is et venarum.in febre aūt pestilentiali non est principaliter nocumentū in ep̄e: sed in corde.propterea superfluitas q̄ ab ep̄e descēdit nō alterat alteratione magna. vnde vrina in talib⁹ febrib⁹ nō est proprīū signū:imo pōt esse naturalis ī colore et substātia et sedimine.et ille cui⁹ est tendit ad mortem.vt scōa huius.et hoc etiā videm⁹ in egritudinibus alijs mortalibus vt in ptisi in qua vrina nō est pmutata a naturali. attamē infirmus ē propinquus morti.q̄n ergo materia non est in locis vrine:sed in partibus spiritualibus vrina;potest esse bona et egritudo mortalis. ¶Contra.virtus vitalis est bonitas dispositionū cordis. ⁊ sicut forma est p̄fectio dispositionū epatis: ergo cū magno lapsu in dispositiōibus cordis nō potest stare p̄fectio dispositionū epatis. p̄ña est assumptum est oīm medicorū et philosophorū. ¶Et cōfirmatur.quia virtus vitalis p̄ncipaliter cōcurrit ad quācūq; operationē epatis et aliorū mēbrorū. sicut agens vniuersale q̄ magis p̄currit ad effectū quā particulare.ergo cū magna corruptione spūs vitalis nō potest stare p̄fectio virtutū naturalium.quare nec vrina bona.tenet p̄ña. et assumptum est ab oībus cōcessum. ¶Ad hoc dicendum scōm Gentilem: q; licet perfectio cordis virtutis vitalis et spirituum eius sit sicut forma et p̄fectio epatis virtutis naturalis et spirituū eius et non posset totaliter deperdi p̄fectio cordis q̄n totaliter deperderet perfectio epatis et sequeret mors ipsius:posset tamen fieri lapsus notabilis in p̄fectiōe dispositionū cordis nō facto notabili lapsu in perfectione dispositionū epatis: cum latitudo dispositionis cordis sit alia et multū differens a latitudine dispositionū epatis Unde non est necessarium q̄ proportionabiliter sicut p̄fectio dispositionū cordis deperditur:ita deperdatur p̄fectio dispositionum epatis ad intra latitudinem. Et ex his facilis est solutio ad rationes suadētes contrarium.

¶Et plurimum quorū anhelitus fetet ex istis et ex primis moriūtur.nam putredo ē iam confirmata in corde.

¶In p̄te p̄senti ponit p̄nosticū certū per q̄ tollitur dubietas tam in pestilentialibus cōiter euenientibus quā in his q̄ raro euenīūt dicēs: q; p̄m plurimū illi quoq; fetet anhelitus ex istis et ex primis moriūtur.nam putredo iam est p̄firmata in corde.hoc signū vltatē habet si fetor anhelit⁹ proueniat ex putredie būiditatū cordis ⁊ nō ex causa alia sicut ex dente putrido et būiditatib⁹ putrentibus in pulmone et ex silib⁹ causis.q̄ tn nō erit facile distinguere. ¶Signa pestilētie aeris. Ca.iij.

Ꝺe illis que significāt pestilētiā de rebus q̄ currūt cursu causarū est vt multiplicētur royoni ⁊ asiubin p̄incipijs autūni et in ebul. nā indicant pestilentiā indicatione cause.

¶Hoc capitulū diuidit in p̄tes duas. in p̄ma ponit signa pestilētie q̄ currūt cursu causaq;. scōo ponit signa pestilētie q̄ sunt scōm semitaz societatis cause.scōa ibi.(Signa aūt q̄ sunt.) ¶Prima ī q̄tuor.in p̄ma ponit signa pestilētie autūnalis. in secūda signa pestilētie byemalis.ī tertia signa pestilentie estiue.in quarta signa pestilētie cōia vernali ⁊ ceteris.scōa ibi.(Et q̄n multiplicat auster.) tertia ibi.(Pestilētiā aūt estiuā.)quarta ibi. (Et similiter q̄n videris.) ¶In p̄ma p̄te dicit: q; signa significātia pestilentiā que currūt cursu causaq;.i. q̄sunt simul signa ⁊ cause.est vt multiplicent royoni.i.ignes moti in suprema aeris regione ⁊ asubub.i.ignes stantes in eadē regione et in p̄ncipio autūni.et in ebul.i.in mēse octobris.nā isti ignes indicant pestilētiā indicatione cause.i.sunt cause et signa pestilentie.aliter indicatione cause.i.indicant pestilentiā indicando eius causam.

Sed duo cadunt dubia pro declaratione p̄tis p̄sentis.Primū vtrū isti ignes sint simul signa ⁊ cā pestilentie.Scōm quo tēpore vētura sit pestilētia per hos ignes indicata. Arguit̄ p̄mo q; isti ignes nō sunt signa et cause.quia isti ignes apud Arist. quarto metheororū fiunt exalatiōe calida et ficca ascendente apud suprēmā aeris regionē.hec autē non ē causa:nec; signū pestilētie: imo remotiōis pestilentie.q; aer pestilēs est būidus cū obtuso calore.Et cōfirmatur.q; Arist.xxv.problematū. problemate.xix.querēs q̄re aer nō putrefit. Respondet q; est igne plenus.Et cōfirmatur.q; oīs ignis est corruptiu⁹ pestilētie.p̄terea Hypo.iussit succidi nemora vt cessaret pestilentia. ¶Preterea hi ignes q̄ sunt ī suprema regiōe sunt multū distātes a p̄ma in qua sumus in quā nihil possunt imprimere.non itaq; possunt esse causa.

Pro solutione huius dubij p̄mittē duo triplicē esse aeris regionē.s.primā a terra distantē q̄nq; aut sex miliaria que regio ē calꝺa ꝓpter reflexionē radioꝝ a terra et ab aqua.cuius signū. q; existētes in mōtibus altissimis Italie interdū in estate vident nubes de subtus et audiūt tonitrua. et descendētes vident grādines que cum nubibus deciderunt. in hac em̄ prima regione p antiperistasim fiunt grādines.Secūda autē regio est supra p̄mā et maior prima:q̄ est frigida notabiliter. multuz em̄ distat ab igne et ē supra spherā reflexiōis radioꝝ solariū et in hac fiunt pluuie et niues.suprema autem regio aeris est calida quia appropinquat igni et in hac non fiunt pluuie:nec; niues:nec; venti.sed solum apparent in ea ignes facti ab exalationibus ascendentibus ad suprēmam partem eius.

¶Secundo notanduz bmōi ignes esse duplices quosdam motos quosdam quiescentes. moti autem iterum sunt duplices.quidā qui insequuntur motum firmamenti.et isti sunt comete.ignes em̄ illi sequuntur.determinatum astrum vtputa martem scōm plurimuz sequūtur motum eius.et ideo videmus cometarum ortum et occasum.et est verisimile q̄ illi ignes mouentur simul cum aere in quo sunt qui aer simul cum igne mouetur ad motum celi.sunt aūt alij ignes moti sicut stelle cadētes:qui mouentur non motu circuli sicut comete. sed quia ignis accēditur in vna extremitate exalationū et mouetur ad aliud extremū.sicut ignis accensus in stuppa carmīata mouetur ad aliud extremum.Sunt autem alij ignes stantes qui fiunt exalationibus accensis in aliqua parte aeris determinata.et durat ille ignis tandiu quandiu noua exalatio sibi supersugerit. et habet diuersas figuras scilicet columnatam quadratam et similes secundū q̄ contingit illas exalationes figurari; et hi ignes ab Auicen̄.appellantur asubub

ficut ignes moti vocãtur royoni.negen autem est quidã modus ignis a figura aut motu determinato sic nominatus. ¶Tertio premittendũ ẽ pestilẽtiam accipi dupliciter.s.proprie pro.maligna aeris putredine ex qua egritudines fiunt scõm plurimũ mortales.Scõo cõmuniter pro quacũq; aeris dispõne mltiplicatiua egritudinũ siue mortalitũ siue nõ mortalitũ.et boc mõ sũpta ẽ epidimia. ¶Quibus ita premissis sit bec ꝓma cõclusio.licz ignes existentes in suprema aeris regione sint signa pestilẽtie tam ꝯmuniter quã proprie sumpte non tamen sunt cause pestilentie: neq; cõiter:neq; proprie sumpte.prima pars ꝓbaf.quia significatur dominiũ alicuius astri qõ est causa pestilentie tam cõiter quã proprie sumpte. scõo quia significant exbalatiões eiusdẽ speciei cũ illis ex quibus geniti sunt in ꝓma aeris regione que in ea retẽte. vel quia grossiores vel alio modo ipedite ne ascẽderint supius.et be possunt esse causa pestilentie cõmuniter accepte generãdo egritudines acutas sicut feb.colericas.Jtẽ alias egritudines pendentes a materia adusta.Jtem quia significant vapores multos aeri prime regionis admixtos ipsum putrefacientes:qui simul cũ exalationibus eleuãtur.sed exalatiões suas subtilitate scõm plurimũ petunt aeris regionẽ superiorẽ remanẽtibus vaporib⁹ aeri ꝓme regiõis mixtꝫ cũ ꝗbusdã exalationib⁹ grossioribus q̃ putrefaciẽdo aerẽ sunt causa pestilentie proprie sumpte ad quã putrefactionẽ forte adiuuant exalationes cũ vaporibus mixte si fuerint pauce.quia si multe calefaciendo et exiccando prohibẽt putrefactionẽ.secũda pars ꝓbatur.quia ꝓpter maximã distantiã non possunt imprimere in aerẽ regionis inferioris.¶Secũda cõclusio bi ignes cum multiplicantur directe et magis proprie significant pestilentiã cõiter sumptã quia significãt aeris prime regiõis superfluã caliditatẽ et ficcitatẽ ex qua et maxime in autumno multiplicantur egritudines colerice et pendẽtes a materia adusta . et similiter exalationes q̃ sunt retente in bac inferiori regione per se sunt causa huius pestilẽtie cõiter sumpte cũ notabiliter sint per se calefactiue et exiccatiue hui⁹ aeris inferioris.Et ex bis patet solutio ad rationes factas in principio suadentes oppositũ huius determinationis. ¶Ad scõm dubiũ respondeꝯ q̃ accipiẽdo pestilẽtiã cõiter boc ventet in autũno.fient nãq; in autũno egritudines colice et pendẽtes a materia adusta.sed accipiẽdo pestilẽtiã ꝓprie scõm plurimum incboabit in autũno et ꝓcedet lente in byeme et vere ꝛ in estate notabiliter inualescet.sed in autũno sequenti preter modum seuiet.

¶Et quãdo multiplicatur auster ꝛ subsolanus in lzenif diebus aliquot.et quotiens videris turbiditatem aeris et nebulositatem eius ꝛ estimaueris pluuiã et inueneris aerem vacuum siccum et nõ pluit tũc scias qõ cõpl'o byemis est corrupta.

¶In p̃senti parte ponit signa pestilẽtie byemalis di.qõ quando multiplicatur auster qui est ventus meridionalis calidus et bumidus . et subsolanus qui est ventus orientalis calidior austro in lzenif. idest.mẽsis dieb⁹ aliquot:vtputa qõ dieb⁹ aliquot nouembzis.et similiter diebus aliquot cuiuslibet mẽsib⁹ aut plurib⁹ ex mẽsis sequẽtibus vsq; ꝓ totã byemẽ . Et scõo qõ tu quotiẽs.i.aliquotiẽs videris turbiditatẽ aeris ꝛ nebulositatẽ ꝛ estimaueris qõ debuerit pluere et iuenis vacuũ .i.siccũ aerem: quia nõ pluit.tunc scias qõ cõpl'o byemis est corrupta:ꝛ supple aer est fact⁹ putridus et pestilẽs. ¶Pro quo notandũ ꝙ auster multiplicat⁹ replet aerẽ vaporibus ꝛ facit ipsum calidum ꝛ bumidũ. subsolanus autẽ addit in calorẽ . si ergo in byeme que incipit cõiter scõm medicos circa mediũ nouembzis aut scõm astrologos circa decimã decẽbzis vides bos ventos flare significãtur multi vapores aerẽ turbidãtes sibi admixti.si ergo pluit pborũ descẽsum ꝛ cõuersionẽ in aquã tunc aer non remanet ꝓfundat⁹ cũ vaporibus et secũ ad minima eius mixtus:et sic non fiet aer putridus . Sed quia nõ pluit vapores illi ad minima secũ ꝓmixti illũ putrefaciũt.et posset esse tanta vapoꝝ admixtio vt nõ solũ byeme sed etiam tẽporibus sequẽtibus remaneat aer putridus.et boc vult proble ma tertiũ primo ꝓblematũ. ꝓpter qõ austri sunt ficci.i.nõ aquosi. Soluit qz caliditatẽ ꝛ bu.extraneam factũt in aere.sunt enĩ bumidi et calidi . Et cõsiderandũ qõ si simul cũ austro flat subsolanus additur caliditas supflue bumiditati aeris ꝓpter quã citius putrefit et nõ expectatur calor veris aut estatis sed putrefit in byeme.subsolan⁹ autem non nocet in principio sed in fine.

¶Pestilentiam autem estiuam malignaꝫ malam significat paucitas pluuie ĩ vere cũ frigore.deinde multiplicatur auster et conturbatur aer aliquot diebus.deinde clarificatur per bebdomadam vnam nõ supra: et accidit frigus in nocte. et in die calor est vehemens et prefocatio et conturbatio et caliditas tunc iam venit pestilentia et expectãtur febres pestilẽtie et variole et bis similia.Et similiter quando estas non est vehemẽtis caloris et est vehementis conturbationis habens matutina alterata et iã ꝓterierunt in autumno asuhubuꝫ et ignes et vehizim.et alia est signum pestilentie et aliorum.

¶Hic ponit signa pestilentie estiue dicens: quod paucitas pluuie in vere cũ frigore significat pestilentiã estiuam magnã qz inuadentẽ multitudinẽ boim.et malã.quia pauciſſimi euadũt. significat enĩ multitudinẽ vaporũ retentoꝝ in aere eo ꝙ nõ pluit.Adest enĩ frigus:quia vapores redeũt ad frigiditatẽ naturalẽ.deinde multiplicatio austri et subsolani qui magis replent aerem vaporibus et conturbatur aer in estate aliquot diebus propter multitudinem vaporum. deinde post clarificatur bebdomada vna:que clarificatio bebdomade illius significat illorũ vaporũ subtiliationem ꝛ ad mínima cum aere permixtionem: nõ autem vltra bebdomadam clarificatur aer . quia ꝑsumeretur de vaporũ consumptione.et accidit frigus in nocte.s.in estate.quia transacta aliqua parte noctis cum sol est a nobis distans .et calore solari in aerem impresso iam incipiẽte remitti: vapores aq̃ quibus aer est plenus reducunt se versus frigiditatẽ aque et sic aer infrigidatur. et conturbatio.s. aeris vel conturbatio scilicet hominum et prefocatio . quia senserunt homines se quodammodo prefocari corde non sufficienter per aerem illum euentato neq; mundificato . et caliditas.scilicet sentiẽ interius : ꝫ forte exteriora frigeant : tunc iam venit

tam venit pestilentia.scilicet estiualis ⁊ febres pestilentes variole et similia bis sicut morbilli antraces.Et nota huiusmodi ꝓfocationem et nocumenta aeris pestilētis plus apparere in nocte q̄ in die.qr boies sunt in die intenti circa alia negocia et nō cōsiderāt leuia nocumēta q̄ fiūt in ipsis. Econtra in nocte nō potētes dormire cōsiderant q̄cūq; sibi accidūt sicut accidit.s.philosopho habenti aq̄a in coxa in libro de motib⁹ liquidis. Et similiter quādo estas nō est vehementis caloris. qr calitas ab būiditate superflua vapor obtundi/tur.sed est vehemētis pturbatiōis ꝓpter eandem causam et habēs matutina alterata ad frigus ex causa supius dicta.et tam preterierūt subbub.i. ignes stantes:et ignes.s.moti:⁊ negen sunt ignes descendētes.oēs autē bi differūt inter se q̄cte motu aut figura:et significāt pestilentiaz et morbos pestilētiales significādo dominiū alicuius astri maliuoli:quod est borū causa:cuius impressio durat aliquādo longo tempore.

¶Et similiter quando videris aerē alterari vno die multis vicibus et clarificatur aer die aliquo et oritur sol clarus et cōturbatur die alio et oritur in velaminibus nebule que est vt puluis:tūc indica qō pestilentia accidet.

¶Ponit signa pestilētie in generali q̄ possunt accōmodari veri ⁊ cuicūq; alteri tēpori dicēs: quod quādo tu videris alterari aerē i die vna multis vicibus.s.a calitate in frigiditatē.et econtra: qō est causa debilitatis vtutis.et similiter a turbulētia in claritatē.et ecōtra:q̄ duo ꝓuenīūt ex multitudine vaporū qui cū ingrossant et tendūt ad naturā aqueā aer infrigidat et turbidatur. Cū aūt subtilantur ex actione caloris solis et aeri ad minima ꝓmiscētur calefit aer et clarefit. Et clarificat aer die aliquo.s.integro i quo sol orit clarus: deinde turbidatur aer die sequēti a mane in quo erit cum nebula q̄ est vt puluis sequēs multitudinē vapor vsq; ad sero:tūc indica qō pestilentia accidet.s.cito.qr in eodē tēpore in quo bmōi varietates apparent aut in tēpore imediate sequēti scōm multitudinē vapor aut eor malitiā.be eīi varietates siue sint in vna die multis vicibus siue sint in diuersis dieb⁹ significāt multitudinē vapor aeri ꝓmixtor ad eius minima:et sic significāt pestilētiam. nam prima problematū proble. xxj.dicit Arist.q̄ qñ ex terra mult⁹ vapor ascēdit fit ann⁹ pestilens.

¶Signa aūt que sunt scōm semitā societatis cause sunt.vbi gratia. videas ranas iam multiplicari.et videas reptilia generata ex putredine iam multiplicari. et de eis que significāt illud est videas mures ⁊ animalia que habitāt sub terra fugere ad superficiez terre ⁊ exire manifeste. et videas aialia male nature sicut alalzalilzi ⁊ ei similia fugere ex nidis suis ⁊ ire ab eis. et forte asse dimittunt oua sua.

¶Dic ponit signa q̄ sunt scōm semitaz societatis cause.i.que associātur pestilentie in causa. nā bec et pestilentia pene dependent ab eadez causa.s.ab bumiditate superflua et a putredine in visceribus terre sicut rane gentte per putrefactionē:que secūdum plurimū sunt parue et cauillate: et de bis sermo.similiter et reliqua reptilia sicut vermes qui repunt per terrā genitti per putrefactionē quādo scz multiplicātur preter modū.et de illis q̄ significant illud.s.pestilentiā est quādo mures et animalia que habitāt sub terra sicut talpe fugiūt ad superficiē terre ⁊ exeūt in apertū.similiter animalia male nature.i. venenosa sicut alalzalilzi et eis similia fugiūt ⁊ dimittūt oua sua.bec eīi fuga significat pestilentiā procedentē ex viscerībus terre.et boc idem aues cōsuete volare ad terram que nunc alte volant et petunt altissima montiū.sicut econtra significatur pestilētia a superioribus et corporibus celestibus quando animalia cōsueta stare in altissimis montium ⁊ aues.que cōsuete sunt volare alte petunt ima:et volant prope terram.

¶Curationes febrium pestilentialium.Cap.iiij.

Summa curationis earū est exiccatio ⁊ illud cū flebotbomia ⁊ solutione ventris. Et oportet vt incipiatur in ea ad euacuandū.si autē materia vincēs erit sanguinea fiat flebotbomia.⁊ si fuerit bumores alij euacuētur.

¶Primo ponit regimen curatiuū febrū pestilentialium.secundo regimen preseruatiuuz.secunda ibi in ꝓncipio capituli. (Oportet vt extrabātur.) Primū capitulū diuidō in q̄nq; partes. In prima curat febres pestilētiales per euacuationē. i scōa per infrigidationē.in tertia ponit regimē determinatū cuiusdā pestilētialis.in quarta ponit regimen per cibos.in quinta rectificat aerem pestilentialem.secūda ibi.(Et oportet vt infrigides.) tertia ibi.(Qō si res.)quarta ibi.(Et quando cadit.)quinta ibi.(Et rectificationis autē.) In prima pte dicit qō summa.i. fundamentū feb.pestilentialis curationis est exiccatio.i. mundificatio corpis a superfluitatib⁹ cōplenda per flebotbomiā et solutionē ventris: a qua in mundificatiōe oportet incipere.si eīi materia vincēs.i.dominās sit sanguinea fiat flebotbomia.si fuerint alij bumores euacuētur. ¶Primo notandū qō feb. pestilentiales diuersificantur scōm bumorū diuersitatem:itavt quedam sint sanguinee:quedā colerice: quedā flegmatice:quedā melancolice scōm plurimū sunt mixte. Diuersificātur scōo penes loca in quibus materie putrēt.nam quādoq; putrent bumiditates cordis.aut saltem putredo est in venis prope cor.et bec est vera pestilentialis quandoq; est putredo i venis distātibus a corde scōm diuersitatē dispositionū et causarū imprimentiū.scōm plurimū tamē causa contūcta pestilentialiū est in venis ꝓpterea scōm plurimū sunt continue. ¶Secundo notandū quod cum in cura febris bumoralis duplex sit intentio.vna que debetur febri.et est infrigidatio.alia que debetur bumori et est digestio et euacuatio.potior intentio et in primis exequenda est euacuatio que debetur bumori: cū magis ledat sua maligna putredie ⁊ venenositate q̄ noceat febri sua caliditate.et etiam ꝓr et potior est quā digestio cū nō possit fieri nisi inlongo tempore quod in egritudine ita acuta nō potest expectari.et etiam quia būor pestilens est magis apt⁹ malignari.tum ꝓp malā dispositionē suam. tum propter presentiam aeris pestilentis. ꝓpterea cū primum occurris incboādum est ab euacuatione. aut cum flomia sola si sol⁹ sanguis peccat. aut cū farmacia sola si solū alij būores peccent:neq; sint

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

admixti sanguini:aut cum vtroq; vtrisq; peccan/
tibus scom q; est vtplurimū.et pmittēda est flebo
tbomia si sanguis fuerit dominās: etiā si alij bu/
mores eque proportionabiliter peccant cum san
guine.Si aūt alij bumores valde dominātur san
guini a farmacia est incboandum. et bauriaṫ san
guis in multa aut pauca quantitate. et similiter
alij bumores euacuenṫ scom exigētiaz repletiōis
et virtutis.Ex quibus autem venis faciēda est fle
botbomia videbitur cum ordinabo curam.etvide
bitur etiam que; qualia debeant esse butusmodi
solutiua.

¶Et oportet vt infrigides domos eoruz
et rectifices aeres ipsarū domoy. aut infri
gidatio fit vt vallentur fructib⁹ odoriferis
frigidis; extremitatibus arborū frigida-
rum et linimētis et rorationibus sumptis
ex fructib⁹ frigidis'odoriferis; ex cāpho/
ra et aqua rosata; sandalis et roretur do/
mus eorū omni die aliquotiens et propric
cum aqua rosata et de salicibus; nenufa/
re.Et si fuerint in domo manationes; ro/
rationes aque erit melius.aeris vero recti/
ficationem dicam.

¶In parte psenti ponit modū infrigidandi bos
febricētes.et babet bec pars duas ptes. In parte
prima docet infrigidare cū eis q̄ extra occurrunt.
in secunda cū eis q̄ sumūtur interius.scda ibi.(Et
administrētur eis.) In prima parte docet infrigi
dare domos eoy et rectificare aerem ipsoy.Quid
autē sit rectificatio aeris statim dicetur. scdo di/
cit q; infrigidatio domus fit vallando.i.circundā
do domū fructibus et odoriferis frigidis.vtputa
pomis citonijs et similibus: et extremitatibus ar
borū frigidarū sicut pirorū citonioy et similium:
et linimētis quib⁹ parietes domus liniātur.et ro/
rationib⁹ sumptis ex fructibus frigidis odorife/
ris sicut aqua decoctionis aut distillatiōis bmōi
fructuū frigidorū boni odoris.et cāphora. ;aqua
ros.et sandal'.et potest aqua ro.cum aqua supra/
scripta miscerī addēdo sandalos et camphorā.et
potest vnaquecq; de p se cū sandalis miscerī; cam
phora.et roretur dom⁹ eorū omni die aliquotiēs
et proprie cū aqua ros et de salicibus et de nenu/
fare.cōferunt eim sua frigiditate et suo odore. et si
fuerint in domo manationes.i.aque copiose fluē
tes.et rorationes.i.aque sparse vel fluentes min⁹
copiose erit melius cum multum infrigidēt.aeris
vero rectificationem dicam.s.in boc capitulo.

¶Et administrentur eis trocisci de cam/
phora et robub fridida et aqua lactis ace
tosi:et lac acetosum ablato butiro et aqua
rosata in qua est dissolutū serum acetosum
bonum et acetū cum aqua iterum. et aqua
frigida plurima subito est iuuatiua valde.
pauca autem cōsequēter exhibita fortasse
excitat caliditatem.

¶In parte presenti docet sumenda di. qōadmi/
nistrentur trocisci de cāphora; robub.i.succi per
decoctionē inspissati.frīda.s.rob de ribes: rob de
agresta et de granatis.; similia q̄ sunt frīda; suo
odore; proprietate cordis cōfortatiua; caloris
fe.extinctiua et fac acetosum ablato butiro.quia
vnctuosum et aqua ros.in qua dissolutū sit serum
bonū.i.factū ex bono lacte.ifrigidat eim; et est pro

priū cōtra būores adustos.et aqua ro.secū mixta
cōfortat cor.et iterū acetū et aq̄ ro.simul sumpta
scom proportionē que placuit gustui sumentis.;
aqua frigida subito.i.in paruo tēpore.sumpta est
iuuatiua valde.pauca aūt freq̄nter sumpta.alias
pñr paulatim sumpta fortasse excitat caliditatē.
et est dictū Joānicij positū.xvj.cōtinētis. Cuj di
cti causa est.qr quando febris ē pestilētialis for/
tis i qua scom can.generales cōpeteret copiosus
potus aque frigide si exbibeatur pauca p vice ca
lefit et in vapores cōuertitur qui totū corpus ma
gis calefaciunt:sicut aqua frigida pauca sparsa
sup solo calo inflāmat in vapores cōuersa. Sed
si sumaṫ in magna quātitate i modicissimo tēpo/
re infrigidat notabiliter.et boc ē qō dicit Hypo.
sco regiminis acutoy.qō quādoq; cōuertitur in
colerā.¶Notandū qō licet frigida et sicca et a ce/
tosa maxime cōueniāt in febre pestilētiali vt pesti
lentialis ē; ratiōe qua putrida; maligna putre
dine.quia pbibēt putredinē.et etiā opponiṫ cau
sis suis cū fiat ex calido et bumido: tamen debet
attendi diuersitas scom diuersitatē in multitudi/
ne caloris; paucitate. Si eīm fuerit pestilētialis
sanguinea aut colerica magis frigida conueniūt
sicut trocisci de cāphora.rob de ribes. de agresta
de granatis de acetositate citri limōis.aqua ace
tose; similia:magis tamē sicca in sanguinea quā
in colerica.et in bis ppie cōpetit potus aque fri
gide.Si autem fuerit flegmatica aut melācolica
suprascriptis opz miscere calas:sicut species dya
muscī dyamuscū ipsum.sirupus de buglossa ma/
xime in melācolica.mel ro.et oximel simplex et aq̄
mellisse in flatica.et boc voluit Gal'.et Diascoridē inuēte sunt ber/
be vltimi iuuamenti et valoris velocis sicut valor
cāphore in egritudinibus pestilētialibus calidis
et muscus in egritudinib⁹ pestilētialib⁹ frigidis et
in bis q̄ sunt remissi caloris:sed venenose putredi
nis cōcedi potest aliquid de tyriaca.et boc voluit
Gal'.in lib.de cōmoditatibus tyriace. Medicina
aūt cōis iuuamēti ad pseruādū et curandū est.Re.
aque ro.lib.v.vini subtilis odoriferi. ℥.ij.bolt ar/
meni.ʒ.ij.misce.et potest exbiberi sola quantitate
ij.aut.iij.℥.et pōt aut cū sirupus pmisceri i mato/
ri aut miori quātitate scom qō videṫ. et potest ali
qd de bac plurib⁹ vicib⁹ īdie pmisceri.; si stiptica
ret ventrē leni ipm et miora dosim aut da rarius.
Medicinas autē solutiuas bic non posuit Aui/
dans intelligere qō in pestilentialib⁹ conueniunt
eadem solutiua que in non pestilentialibus pen/
dentibus ab būore pportionali:debemus tamen
quātum possumus vti bīdictis solutiuis euacuā
tibus bumorē quē oportet euacuare et dimittere
que inimicantur cordi et mēbris nobilibus.; bec
ponentur cum ordinabo curam.

¶Qō si res prolōgetur ad hoc vt tendan
tur hypocūdria et infrigidētur extrema.et
prolongētur vigilie; permixtio mētis.; vi
des pectus; quod est sup ipsum eleuari et
descēdere:tunc necesse est administrare; re
gimen trahens caliditatem exterius.

¶Hic ponit regimē determinatū cuiusdā pestilē
tialis di.qō si res ꝓlongeṫ.i.deueniat ad boc vt
hypocūdria tēdātur vaporib⁹ et ventositatibus
subclusis et nō potentibus resolui propter impo
tentiam caloris īnati: et infrigidētur extrema ca/
lore naturali tracto interius:et ꝓlongētur vigilie
et pmixtio mētis vaporibus multis et malis pe
tentibus

tentibus caput.et vides pectus ꝛ qꝫ̄ est ſuper ipm ſcz pānos eleuari multū propter cordis euentatio nem.et descēdere multum ad vaporū expulsionē: tunc necesse est trabere caliditatē exterius cum fri/ cationibus et euaporationibus extremorum ꝛ cali dum naturale augmentare cum cordialibus con/ uenientibus:potius tñ sumptis quā applicatis.

¶Et quando cadit appetit⁹ restaurentur ad comestionē nā plurimi eorum q̄ viriliter agūt sup illud ꝛ comeduut violenter absol/ uuntur ꝛ viuunt:ꝛ necesse est restaurare eos super cibum et oportet vt sint cibi eorum ex acetosis et desiccatiuis et sint pauce quan/ titatis.

¶In parte p̄sentiponit regimē per alios cibos.d. q̄ quādo cadit appetitus:quod scōm plurimū ac/ cidit tum ꝓpter cōitatē stomachi ad cor.vnde spi/ ritus stomachi est infectus nō potens suam ope/ rationem perficere vel forte propter raptum mate rie ad os stomachi restaurētur ad comestionē:idest cogātur violēter comedere.nam plurimi eorū qui viriliter agunt super illud et comedūt violenter,ab soluuntur ꝛ viuunt:et necesse est restaurare eos su/ per cibū.i.frequēter cibare exhibendo parū pro vi ce cum nō possint cibum multū vna vice exhibitu digerere:et etiam oportet quodificut frequens est resolutio et spirituum corruptio ita frequens fit cibatio et spirituū noua generatio: et hoc regimē est simile regimini venenatorū qui propter easdez causas debent frequenter cibari paruz exhibendo vna vice:et oportet vt sint cibi eorum ex acetosis et desiccatiuis vt resistāt maligne putredini ꝛ pauce quantitatis:cum nō possint multum vna vice exhi bitū digerere:quapropter partiendus est.

¶Cibi nanq̄ eorum sunt iterū mali. qua/ re nocet eorū multitudo inquātū fit additio et nocent inquantum sunt mali.

¶Hic probat quod cibi non debent esse multi,ꝛ de bent esse acetosi.quia multi nocent addēdo in ma/ teriā morbi cum nō possint bene digeri.Itez nocēt inquantū sunt mali apti ad augendam putredinē eo quod sunt nati in aere pestifero.iuxta Aui. scōa primi.Amplius mortalitas corrūpit vegetabilia et arbores:ideo animalia que eis vescūtur corrū/ puntur.quapropter opz vt fiant acetosi ad corri/ gendum eorū malitiā.propterea dicit.Auicē. scōa primi.Aceto preterea in cibo et potu vti est nocu/ menti eius:scz pestilētie securatio. Cibi nanq̄ ace tosi conuersi in vapores cum spiritibus permixti fouent eos ꝛ prohibent eorum putredinem.et con uersi in humores nō aptos facile putrefieri: post/ ea conuertuntur in spiritus maligne putredini re sistentes.

¶Rectificationis aūt pestilentie pars est secundum sanos qui sunt in ea et pars eius est secundum sanos et egros.

¶In parte presenti Auicen.intendens docere mo dum rectificationis aeris pestilentis. primo po/ nit quandam diuisionem.secundo exequitur mem/ bra diuisionis. secundo ibi.(Illa vero que est.) In prima parte dicit quod rectificationis pestilentie idest aeris pestilentis pars est secundum sanos qui sunt in ea scz aere pestilenti ad preseruandum eos a morbis pestilētialibus:et pars eius scz recti ficationis est secundū sanos et egros: idest ad cu/ randum egros ꝛ preseruandū sanos qui seruiunt egris pestilentibus in aere pestilenti.

¶In illa vero que est secūdū sanos intētio est vt exiccetur aer ꝛ fiat boni odoris ꝛ pro/ hibeatur eius putredo cū quacunq̄ re sit ꝛ rectificatur cuz xiloaleos crudo ꝛ ambra ꝛ thure ꝛ musco ꝛ costo dulci ꝛ storace et san/ daraca ꝛ assa ꝛ gariofilis ꝛ mastice ꝛ gluti/ no albotiz ꝛ laudano ꝛ melle ꝛ croco ꝛ bonis ꝛ cipo ꝛ iunipero ꝛ alusne ꝛ lauro ꝛ ciperis ꝛ squinānto ꝛ sauia ꝛ acoro ꝛ gallia ꝛ amig/ dalis amaris ꝛ assaro.Et quādoq̄ fiunt ex istis composita ꝛ aspergatur domus aceto et assa.

¶In hac parte prosequitur membra diuisionis.et primo primū modū.scōo scōm.secūda ibi.(Scōm sanos)In prima parte dicit quod in illa:scz parte rectificationis aeris que est secunduz sanos: idest per quam sani debent preseruari.intentio est vt ex iccetur aer et fiat boni odoris et prohibeatur eius putredo cum quacunq̄ re sit:idest cuz omni re que fit conuenīēs.siue sint ignes siue suffumigia ꝛ simi/ lia:et rectificetur cum xiloaloes: idest ligno aloes puro.Melius eñ xiloaleos apud Auicen.est illud quod submergitur in aqua.Natans vero est priua tum spiritu et vita et est malum. ꝛ xiloaloes est ve/ ne arboris que eradicātur et sepelitūtur in terra do nec eorum lignū et cortex putrefiant et remaneat xiloaloes purum.calidū est ꝛ siccum et est celebra/ le cordiale et stomachale.ambra et thure ꝛ musco ꝛ costo dulci et storace:scz ficca ꝛ sandaraca.i. ver/ nice.assa.s.dulci et gariofilis.et mastice. ꝛ glutine albotim: idest terebētina.laudano. melle.ꝛ croco. ꝛbonis.idest brassilio ꝛ cipresso.ꝛ iunipero.ꝛ alus/ ne de quo apud Auicen.scōo canone. lauro. et ci/ peri.squinanto ꝛ sauina.acoro. gallia.amigdalis amaris.ꝛ assaro.ꝛ quādoq̄ fiunt ex istis cōposita: et aspergatur domus cum aceto ꝛ assa.

¶Secūdū sanos vero ꝛ iterū febricitātes egros est suffumigatio cū sandalis ꝛ cāpho ra ꝛ corticibus granatorū ꝛ mirto ꝛ malis ꝛ citonijs ꝛ hebeno ꝛ alsegi ꝛ tamarisco ꝛ ri/ bes ꝛ oportet vt multiplicet suffumigatio.

¶Docet rectificare aerem secundū febricitantes et egros:scz alijs egritudinibus sicut sunt aposte/ mata pestilentialia.et etiam secundū sanos q̄ ser/ uiunt illis egris:ꝛ est suffumigatio cum sandalis cāphora ꝛ similibus ꝛ corticibus granatorū.ꝛ mir to.ꝛmalis.et citonijs. ꝛ ebeno qui est arbor boni odoris ꝛ nigri coloris ꝛ alsegi.et est spēs fungi in pandectis.Si vero dicat alcalzingi.est species sola tri.ꝛ tamarisco ꝛ ribes. ꝛ oportet vt suffumigatio multiplicetur vt fumi penetrent ad minima aeris.
¶Notandū quod Auicenna rectificat aerem pro sanis cum calidis ꝛ siccis vt melius exiccet eum et remoueat ab eo vapores corrūpentes ipsum. recti ficat autem aerem pro febricitātibus et sanis ser/ uientib⁹ eis cū frigidis ꝛ siccis.tum vt excitēt aerē: tū vt resistāt maligne putredini incboāti ī egris:et que facile posset incboare in sanis seruiētib⁹ egris ꝓpter malignos vapores febriles ꝓuentes ab egris ad sanos sibi seruiētes.

¶Preseruatio a pestilentia. Cap̄.v.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Oportet vt extrahantur a corpe hũiditates superflue et inclinetur regimẽ eius ad exiccationẽ ex oi mõr ex minoratiõe cibi nisi exercitio. opz em̃ vt nõ administret neqz balneum neqz vina: neqz toleret sitis. et rectificetur aer cũ eis q̃ diximus r declinet cibus ad acetosa. et minoret ex eo: et sit caro q̃ administrat decocta in acetosis: r sumat de albeluen et alcharis et almosos factis cũ aceto et absqz aceto cũ sumach. et aqua agreste. et aqua limonis. et aqua granatorũ. Et condita aceto iuuatiua sunt. et ꝑprie capparis aceto cõdita. et algeleniabin. ex illis est que conferũt r phibẽt ab eis putredinem. Et de illis quib' ex ea fit euasio est administratio tyriace et mitridati ante eam cũ reliquo regimine bono et de medicamine facto ex aloe et croco r myrrha sumatur omni die circiter. ʒ. j. quoniã est iuuatiuum.

¶ Nunc hic preseruans corpora a morbis pestilẽtialibus primo iubet superflua euacuari r corp' exiccari. Secundo rectificat aerem r ordinat dietã Tertio ponit quasdã medicinas. scõa ibi (Et rectificetur) tertia ibi (Et algeleniabin) In prima pte dicit oportere extrahi hũiditates superfluas a corpore. s. flebotbomia r ventris solutione. Isecũdo totum regimen tã sex rerum non naturaliuz ꝑ medicinale esse exiccatiuum lita vt minoretur cib' et dentur ea que corpus exiccant secũdũ omnẽ modum preterꝑ exercitio r balneo. r siti. hec em̃ corp' inflammant r faciunt necessitatem inspirãdi multum aerem qui cum fit putridus putrefacit humores. r est causa febris pestilentis. nec dentur vina: r proprie vinosa in multa quãtitate. qr inflãmant sed supple dẽtur paucifera in modica quantitate r ad acetosũ tẽdẽtia nisi obstet stomacbi frigiditas. Et rectificetur. s. cum eis aer que diximus in precedenti cap. et cibus declinet ad acetositatẽ r minoretur in quãtitate vt corpus exiccetur ab humoribus superfluis. r carnes sint decocte in acetosis. r etiam cum aceto: r alijs acetosis: sicut agresta. vinum granatorum. acetositas citri. limonis r citrãguli r simslia. r sumant de albeluen r alcaris r almosos que sunt cibaria acetosa facta aut cũ aceto aut sine aceto: sicut cũ sumach aut agresta aut suco limonis. s. recẽtis r granatorum. sed condita cũ aceto sunt iuuatiua r proprie cappares cum aceto conditi. aceto nãqz in cibo r potu vti est eius nocumenti securatio. scõa primi. r algeleniabin. i. cõditũ de rosis. r est zuccarũ ro. r est ex eis|que confe|runt cõfortãdo cor. r prohibet putredinẽ exiccando r infrigidãdo. r de illis quibus fit euasio in pestilẽtia est administratio tyriace r metridati ante eam. i. anteqz fiant morbi pestilentiales cum reliquo regimine bono. s. suprascripto. r de medicamine facto ex aloe parte vna r croco r myrra. ana. tertiam partez vnius circa. ʒ. j. quottidie sumatur: qm̃ iuuatiuũ est: sed sumatur cũ pauco vini odorifer. Inquit em̃ Ruffus. nũqz vidi aliquem bibentem banc medicinã qui nõ liberaretur r preseruaretur ab epidimia. ¶ Nota tm̃ qz aliq̃ vino dediti nõ credunt se posse preseruari a morbis pestilentialib' nisi per copiosum potum vini potentis, r ita preseruãtur ab bis r doloribus arteticis per copiosum mictũ vrine turbide grosse. sunt tamẽ in sensu sicut animalia bruta. sicut xxvij. probleumatum scribit Aristoteles de Dyonisio siracusano. ¶ Regimen cõtra pestilentiã r morbos pestilẽtiales est triplex Primũ prohibet ne aer fiat pestilẽs r ipsum factũ pestilentẽ rectificat. Secundũ preseruat a morbis pestilẽtialibus. Tertium curat morbos pestilentiales. ¶ Primũ cõpletur ꝓbibẽdo ne quis ventat a loco infecto. nec aliqua inde deferantur ad locũ cõseruãdũ. secũduz vt cloace r relique|meatus deputati ad expulsionẽ superfluitatũ |teneãtur aperti vt loca tam publica q̃ priuata possint mũdari a superfluitatibus. Et loca que debent stare cõclusa sint optime obturata r pro cõseruatione dom' habitationis precipue aperiantur fenestre q̃ sunt versus septẽtrionẽ r ortẽs saltem in principio diei que vero sunt versus meridiẽ r occidẽs sint clause. tertiũ est vt in locis tam publicis q̃ priuatis|accendantur ignes r fiant suffumigia de quib' Auicẽna r fiãt asperiones cũ aceto r similibus. ¶ Secundũ regimẽ preseruatiuum a morbis pestilentialibus habet tres intẽtiones. Prima ordinat debitũ regimẽ in sex rebus non naturalibus r annexis. Secunda materias superfluentes educit. Tertia virtutes mẽbrorũ principalium r proprie vitalem cordis cõfortat que itẽtiones qũo debeãt cõpleri patet ex textu r ex dictis pro declaratiõe eiꝰ. Tertiũ regimẽ curatiuum morborũ pestilẽtialiuz scz febrium r apostematũ que secũdũ plurimũ cõiungũtur: tripartitur. quoddã enim debet cause antecedẽti. quoddã cause cõiuncte. s. facienti apostema. tertiũ est cõmune vtriqz. Primũ habet quatuor intentiones. prima euacuat. secunda alterat discrasiaz. tertia digerit materiã. quarta eradicat que qualiter debeant cõpleri patet ex dictis in expositione textus. Et cum fit euacuatio iuxta primam intẽtionẽ fiat frequẽter r cũ medicinis electuisbenedictis maxime cuz pillulis in textu dictis exinuentione Ruff. r flebotbomatur taliter vt minuatur materia r elongetur a mẽbris principalibus r maxime a corde. Secundũ regimẽ quod debetur apostemati perficitur boc modo. nã si apostema fuerit de genere carbũculorũz sicut altoim. primo scarificetur locus apostemat'. aut sanguisuga applicetur: vt materia ex eodẽ loco eradicet. secũdo cauterizetur cũ cauterio actuali aut potentiali. sed melius ẽ actuale r procuretur casus escare. r curetur cura vlcerũ. si vero nõ fuerit vlcerosuz sicut ea que fiũt in locis emũctorijs similiter scarificetur r vẽtosa aut sanguisuga applicet: r postea maturetur cum emplastro maturãte r attrahẽte: r post maturationẽ aperiatur et curetur cura vlcerum. Si vero nõ obedit maturationi cauterizet et procuretur casus escare. r deiceps curetur cura vlcerum. Hic breuiter me expedio: multa em̃ in hac materia scripsi in tractatu meo cõtra pestẽ. ¶ Tertiũ aũt regimen habet duas intentiones'. scilicet curationem accidentium. scilicet vigiliarũ subetb syncopis destructionis appetitus et similium que complenda est secũdũ exigentiam ipsorum. secunda est regimen sex rerum quod declinet ad frigidũ et siccum. precipue rectificetur aer et violenter comedere cogantur precipiendo cibũ. similiter partiendus est somnus vt maior non fit vltra tres boras sit tamen totus sex aut septem borarum.

¶ De variolis. La. vj.

Isaac. v. febrium La variolarum materia est in cõpositiõe fer?

Quandoqz accidit in sanguine ebulitio ex semitã putredinis cuiusdã de genere ebulitionũ que accidũt succis. et talia

succis:ꝛ talia quidē accidētia fiūt per eam ita vt partes eorum ab inuicē discernātur.

¶Post scientiā de pestilētiaꝛ feb.pestilentialibus agit de variolis et morbillis: qꝛ sunt homogenei morbis pestilētialibus:sicut dictū fuit superius.ꝛ habet hec pars duas partes.In prīa agit de ipsis theorice.in scōa practice.scōa ibi.(Opꝫ in variolis).Prima iterū in duas.in prima agit de variolis:iꝫ etiā dicta sua possint morbillis accōmodari In scōa parte specifice agit de morbillis. scōa ibi (Scias ꝙ morbillus).Prīa iterū in duas.in prīa ponit modū ꝓuētus variolarū cās spēs ꝛ indicia. in scōa signa.scōa ibi in princip.sequētis capituli (Quādoqꝫ).Primū capitulū diuido in octo partes.in prīa parte ponit modū ꝓuentus variolarū et morbillorū:in scōa cās:in tertia in quibus corporibus accidāt:in quarta in quib⁹ tpib⁹ magis accidāt.in quīta in quib⁹ locis accidāt.in sexta ponit tēpora.in septima spēs.in octaua accidētia.secunda ibi.(Et variole quidē).tertia ibi.(Et plurimū).quarta ibi.(Et earū euentus)quinta ibi(Et variole nō accidūt.)sexta ibi.(Et quādoqꝫ apparet)septima ibi.(Variolis.n. insunt.) octaua ibi. (Et virides quidē).Prima in duas.nā in prīa ponit modum generalem ebulit tōis horum.secūdo declarat subdiuidens ipsum .secunda ibi. (Et de boc est cuius).In prīa parte dicit ꝙ quādoqꝫ accidit ebulitio in sanguie scōm semitā cuiusdā putredinis q̄ ebulitio est de genere ebulitionū q̄ accidūt succis q̄ fiunt talia accidētia per eā ebulitionē qō partes eorū.scz sanguinis ꝛ succorū abinuicē separantur ꝛ discernūtur.¶Prīo notandū ꝓo declaratione huius partis ebulitionē tam sanguis quam succorū esse duplicē.vnā perfectiuā q̄ fit a calore ꝓprio naturaliter agente.adiuto tamē a calore cōtinentis:cuius terminus est perfectio eius qō ebulit per separationē superfluox q̄ putrēt et corrūpunt Ebulitio aūt corruptiua que fit a calore ꝓprio facto extraneo adiuto a calore continētis cuius terminus est putrefactio eius qō ebulit p separationē humidi a ficco aliqñ tamē perducēs ad incinerationē ꝛ elementox separationē.Exemplū prime ebulitiōis est q̄ fit in musto qō in vinū depuratum cōuertit per actionē caloris naturalis adiuti a calore ꝓtinētis separātis superflua:scz grossum terreum petens fundum ꝛ partes aquosas ꝛ aereas q̄ in spumā ꝓuertunt ꝛ in medio remanet vinū depuratum.Et scōm exemplū eiusdē ebulitiōis est que fit in massa sanguinea infecta q̄ in massam sanguineam depuratā cōuertit per actionē caloris naturalis ꝓprij adiuti a calore cōtinentis separātis superflua:scz partes aquosas terreas ꝛ aereas. quarum aliquas interdū pellit per secessuz ꝛ resolutionem insensibilē. plurimū tñ earū pellit ad mēbra. sed maxime ad cutim ex quib⁹ fiunt variole ꝛ morbilli.Exemplū scōe ebulitionis: scz corruptiue est qñ mustū vel vinū ebulit ꝛ putrefit per actionē caloris ꝓprij facti extranei adiuti a calore continētis soluētis cōplexionē ꝛ separātis humidū a sicco.et quādoqꝫ tandē incinerātis et ipm in elemēta separātis q̄ incinerationi elementorū separatio est terminus vltimus putrefactionis.et sic̄ accidit in massa sanguinea. Et ex his facile patere pōt hoc primū dictuz Auicen.vtriqꝫ ebulitioni cōuenire:et fuisse intentionē Aui.de vtraqꝫ loqui.qō etiā manifestatur ex partibus sequētibus.

¶Et de hoc est cuiꝰ causa est res quasi naturalis faciens ebulitionē sanguis; quare putrefit ab eo illud qō admiscet ei de reliquijs nutrimēti sui mēstrualis:qō est in pregnatiōe.aut gñatur in eo post illud ex cibis feculētis et malis de illis q̄ rarificāt substātiam eius ꝛ faciunt eā ebullire donec fiat ei substātia recta fortior prima. et magis apparens:sicut illud qō natura efficit in succo vue ita quod rectificat ipsum faciendo vinū similis substātie ꝛ iam putruit spuma aerea et fex terrea.

¶In parte p̄senti Aui.declarat vtrūqꝫ modū ebulitionis.et prīo perfectiuū. scōo corruptiuū. scōa ibi.(Et de boc).In prima parte dicit ꝙ de boc:id est de hac ebulitiōe est vna.cuius cā est res.i. calor quasi naturalis.qꝛ nō est ex toto naturalis: cū excedat in gradu faciens ebulitionez sanguis.i. masse sanguinee que naturalē facies malitiā sanguinis idest facies sanguinē malū esse naturalē. et putrefit ab eo scz sanguie cū sit naturalis id qō ei admiscetur de reliquijs nutrimēti menstrualis qō est in pregnatione.i.putrefit residuū sanguis menstrualis ex quo fetus nutriebaꝫ in utero:qō residuum remānsit in eo post partū. aut generaꝫ in eo: idest aut putrefit ille sanguis qui generaꝫ in eo post illud.i. post partū ex cibis feculētis ꝛ malis.i.malarū superfluitatū et mali nutrimēti de illis qui rarificāt substantiā eius.i.de illis qui faciūt substantiā mollē lassam siue fluidā.et faciūt eum ebullire.i.sunt causa cur ebulliāt donec fiat illi substātia recta fortior prima:idest donec fiat ei. scz sanguini post ebulitionē modus subē bonus fortior prīo ꝓpter meliorē modū mixtionis būidi cū ficco ꝛ sepationē superfluorū.et magis apparēs:qꝛ subā bona latebat in superfluis eius.nūc post eorū sepationez est facta manifestior:sicut illud qō natura efficit ī succo vue idest filē accidit in sanguie ebulitēte qō accidit in musto qō natura rectificat faciēdo vinū filis substantie.i.equalis substātie quo ad oēs eius ptestā formales ꝙ materiales. ꝛ iam putruit spuma aerea.i.ptes aeree:et aque ex quib⁹ facta est spuma exñs in parte supiori:et fex terrea petēs fundū:et filr a sanguie ebulitēte separātur superflua: quorum pars terrea aliqñ fluxa expellit et subtiliter insensibiliter resolutiē:sicut etiā in vino.plurimū tñ superfluorū ad cutim expellit ꝛ fiunt variole et morbilli. Qñ ꝓpando hec adinuicē mēbra corporis būani sunt sicut veges.massa sanguinea sicut mustū.prīus calor in boie filatur calori ꝓprio musti. calor cōtinētis est idē.qui ambo sunt cā ebulitionis. superflua separātur in vtroqꝫ p ebulitionem: ꝛ pelluntur ad extrema.sanguis depuratus ꝛ filr vinuz remanet in medio. ¶Prīo notādū ꝙ calor facies ebullire tam sanguinē quam mustū cum ebulitiōe perfectiua est partim naturalis cum per ipsum id quod ebulit perficiaꝫ:ꝛ partim preternaturalis cū calefiat intensius ꝙ ꝓueniat illi qō ebulit post eis perfectionē:est tñ magis naturalis ꝙ ꝑternaturalis.cum finis eius fit perfectio et cōplemētuz eius qō ebulit:que quidē perfectio est digestio vtriusqꝫ Nam digestio.iiij.metheorox est perfectio in vnoquoqꝫ būido a ꝓprio ꝛ naturali calido ex oppositis passiuis.¶Et si queraꝫ an huiusmodi digestio debeat dici pēpasis.Respōdeꝫ ꝙ pēpasis.iiij.metheororū appropriaꝫ fructib⁹.tō digestio siccorum fructuū non ꝓprie appellaꝫ pēpasis:neqꝫ ad ipm reducit:eo ꝙ sunt partes fructuū:sed digestio sanguinis neqꝫ dicēda est pēpasis neqꝫ ad ipm redu-

In vulua existē/tis:quā in qui/busdā locis natura claudit a principalib⁹ mē/bris remot[cu/]ngz vicinātib⁹? ꝓt debilitatē mēbroꝝ fet? q̄ li/cet illius ma/terie nō sustinē/tiam.

citur nisi metaphorice. Et nota q talis horū trās/mutatio ppie dr ebullitio cū per actionez caloris pars eorū in vapores trāsmutet penetrātes p eoz corpa: et ipsa extēdētes et in altū eleuātes. ¶ Scōo principaliter notādū q sanguis rectificabilis p ebullitionē est duplex. vnus cōtractus ab vtero matris: et variole q fiūt per hmōi ebullitionē sunt aptē cōtrahi cuilibet hoi et scōz plurimū solū semel. alio est sanguis ebullitiōi paratus aptus facere variolas acq̄situs post ptū p cibaria feculēta et aquosa sicut lac camellinum et eq̄num et ppie sumptū ab inconsuetis et p hmōi sanguis mltiplicationē sunt aptē fieri variole. est enī filius sanguini menstruali mulieris hīs ptes fecales grossas et ptes malas aqueas crudas. vnde ex ebullitiōe fiet rectificatio: et ex hoc sanguine euenīt quibusdā hoibus variole et sunt apti multotiēs variolari: vt dicit Auicen.

¶ Et de hoc est cuius causa est res aduēniens extrinsecus ebulire faciens occulta q permiscet humores cum sanguie cōmixtiōe eunte in dispositiōe ebullitiōis et stationis sub sole. sicut accidit apud alterationē tem poris: et proprie veris ab eo qō pertinet ei de qualitatibus et ordine.

¶ In pte pīti declarat ebullitionē corruptiuā dī. et de hoc. i. de hac ebullitiōe est aliq̄ cui? cā est res occulta aduenīēs extrinsecus ebulire faciēs q̄ res faciens ebulire pmiscet hūores cū sanguie mixtiōe eunte in dispōne. i. in silitudie statiōis sub sole. id est ebullitiōis eoz q̄ stant sub sole. sicut accidit cum tps alterat et ppe ver ab eo qō ptinet. i. cōuenit ei de q̄litatib? supple p̄mis aut scōis. et in ordine ad tpa p̄cedētia aut subsequētia aut suarū partiū inter se. ¶ Primo notādū q cā occulta aduenīens extrinsec? pōt eē aliq̄ occulta dispō aeris pestilētia/lis: cui? cā multotiēs est occulta siue pēdeat a causis celestib? siue terrenis sicut dictū fuit in cap̄. de pestilētia. Ista enī est cā cur ebullīat hūores maligna ebullitiōe. et est aliq̄n cā euent? multitudis variolarū. quarū plurime sunt maligne et ebullitiōis antecedētis eas. variole nāq; et morbilli multotiēs antecedūt pestilentiā. Añ. xix. ptinētis. cap̄. de variolis. variole et blacelle. i. morbilli sunt de morbis qui dīr nūcij pestilētie et plurimū inducūtur ex corruptiōe aeris inducti a cadauerib?. et ad hāc ebullitionē corruptiuā ocurrūt etiā causе manifeste extrinsece: sicut statio sub sole: pmutatio in tpib? anni: et malitia regimis in sex rebus. sz p̄ter has cās extrinsecas cōcurrūt etiā calor ppius eoz q̄ ebullīunt fact? extrane?. Est enī. iiij. metheororz putrefactio corruptiō quedā in vnoquoq; hūido ppie fm naturā caliditatis ab aliena caliditate. hec āt est que ambiētis. ita vt vterq; calor ocurrat extrinsecus et intrinsecus: sicut etiam in ebullitiōe pfectiua. sed placuit Auicē. in ebullitiōe corruptiua facere mentionem de cā extrinseca magis q̄ de cā intrīseca: cū hec magis extranea et aliena sit quaz calor proprius eius qō ebullit. ¶ Secūdo notādū q licz in vtraq; ebullitione: scz pfectiua et corruptiua fiat humorū permixtio cū sanguine. Aui. tn̄ dixit fieri hanc permixtionē in corruptiua et nō in perfectiua ppter finē. In fine nāq; ebullitiōis pfectiue remanet sanguis clar? sepat? a supfluitatib? q̄ tpe ebullitiōis fuit ad mixta secū permixt?. sed in fine ebullitionis corruptiue remanet putrid? et supfluitatibus admixt?. et hic forte scōm aliquā ptē expulsus extra venas faciet variolas malas violaceas virides aut nigras: licz tandē pcedēte putrefactione fiat humidi a ficco sepatio et tandez incineratio et elementorū sepatio sicut in ceteris que vere putrefiunt. Hic enī est termin? vltim? putrefactiōis. iiij. metheororz. ¶ Et nota q nō solū ex supfluis in q̄li fiunt variole et morbilli: sed etiā cū sanguis superfluit in quāto: dato q sit bonus. expellit enī ppter virtutē: sicut videm? in ceteris expulsiōib? a natura factis hūores expelli nō solū ppter malitiā: sed etiā ppter multitudinē: cū humores possint ledere et virtutē stimulare tā sui mltitudine q̄ sui malitia. ¶ Tertio notandū p declaratiōe exēplorū Aui. qō statio sub sole. i. qn̄ hō diu se et fortī soli expōit ebullit eius sanguis poti? ebullitiōe corruptiua quam perfectiua. Silr qn̄ ver est pmutatum suis q̄litatibus. vt qz est valde calidū aut humidū. aut qz sit pmutatū in ordine ad hiemē. qz etiā p̄cessit hiems calida et būida. aut qz sit pmutatū in ptib? suis. vt qz p̄cipiū sit calidū et būidū notabilr: et finis eius valde remissior in his qualitatib?. Et tu potes exē plificare de estate et autūno. exercitio et balneo et similibus poti? ebulire facientib? sanguinē ebullitione corruptiua q̄ perfectiua. ¶ Ultimo notandum q be due ebullitiōes siue vt meli? dicaz bonitas et malitia hmōi ebullitiōis pñt ciungi et vsq; ad certum terminū simul intēdi qō manifestum est: eo q̄ cause sue simul pñt ciungi et intendi. verbi gr̄a. sit puer apt? variolari ex residuo nutrimēti mēstruali cui? calor naturalis sit fortis: et fiat aer in quo est pestilētialis et incipiat fieri ebullitio. illa enī simul erit perfectiua et corruptiua denoiatio: aut tandez fiat denoiatio a dispōne: et a cā vincente. q̄ si cause sunt eq̄les et passiz indifferēs simul eq̄liter vsq; ad mediū latitudinis intendūtur sub quo medio contraria se cōpatiūtur. Sed de hoc dixi quātū est opportunū in qōne de ptrarijs. et ibi oīdi quō digō et putrefactio intendātur et vsq; ad quē terminū.

Pro declaratione dictorū cadit dubium vtrū ex residuo sanguis mēstrualis fiant variole et morbilli. ¶ Ad partē negatiuā arguit q̄ infans in utero nō nutrit neq; gñatur ex sanguie mēstruo: immo ex optimo sanguie mulieris vt sentit zoar in fine Teysir et Gal. in lib. de spmate. cap̄. viij. ¶ Scōo. variole tardātur scōm plurimū vsq; ad annū quintū sextū vel septimū. qñq; vsq; ad annū decimū quintuz. et quādoq; vsq; ad sexagesimū vt docet experiētia. sz nō est possibile sanguinē menstruuz vsq; ad illud tēpus remanere in venis. ergo etc. ¶ Et cōfirmatur qz sanguis mēstruus trāsiuit in mēbra. sed mēbra nō ebulliunt: ergo ex illo residuo non fit ebullitio. ¶ Tertio. sequeret qō infans deberet variolari in utero aut per paruū tēpus postq̄ exiuit uteruz: sed cōs est falsum: cū fm plurimū variolēt inter quintū annū et septimū: cū nō appareat sibi acquiri illo tēpore dispōnē aliquā: quā prius nō habuerit. ¶ Quarto principaliter. aut variole fierēt ex toto sanguine ebulliēte aut ex supfluitatib?. nō ex sanguine ebulliēte: qz pficitur et rectificat et remanet in venis nō ex supfluitatib?. qz aut ille essent aquositas colerica flegmatica aut melācolica que precrāt in venis: aut que de nouo facte sunt. nō primū. qz sic de illis absq; ebullitiōe sanguis potuissent fieri sicut quotidie ex illis generantur pustule et apostemata in cute absq; precedenti ebullitiōe. Si secūdū queritur a quo ille supfluitates genite sunt. et an sint ille numero que precrāt ante ebullitionē: aut eiusdez speciei: numero tantū differētes a precrisētibus. silr de sanguine querit an sit ille idem numero qui

p̄ceꝛat ante ebulitionē. ¶ Quinto si ex reſiduo ſanguinis mēſtrualis reſeruato i infantē fierēt variole:ſequereꝯ q̄ mulieres in quib⁹ retinētur mēſtrua deberēt variolari. p̄ñs manifeſte falſum. ſed ꝓbaꝯ cōſequētia: q̄ poſita cauſa ponit effectus. ⁊ nō videtur cur ex ſimili ſanguīe mēſtruo debeant infantes variolari: ⁊ nō mulieres. ¶ Sexto queriꝯ que eſt differētia inter infectionē mēſtrualez que eſt cauſa variolarū: et eā que eſt cā lepꝛe cū apud Azarabiū in cap̄. de lepꝛa ꝯceptus in p̄ima die mēſtruorum efficiaꝯ lepꝛoſus in duodecimo anno vel ante. cōceptus vero in ſecūdo fiat lepꝛoſus in .xiij. vſq̄ ad .xxiiij. cōceptus v̄o in tertia die efficiaꝯ lepꝛoſus in .xxv. vſq̄ ad .xxxvj. cōcept⁹ vero in quarta die efficiatur lepꝛoſus a .xxxvij. vſq̄ ad .xlviij. ¶ Septimo ex parte affirmatiua qōnis ſequiꝯ q̄ equi ⁊ boues et ſimilia aīalia que nutriūtur ex ſanguīe mēſtruo in vtero deberēt variolari ꝓpter eandē cauſam ex qua boies variolanꝯ. ¶ Octaua ſi variolatio fieret ex reliquijs ſanguis mēſtrualis nō eēt neceſſariū p̄cedere ebulitionē. ꝯſequēs cōtra experientiam ſed ꝯſequentia ꝓbaꝯ cū ſuperfluitates cuiuſcūq̄ generis ⁊ per quācunq̄ regionē quotidie expellā/tur: et etiā ad cutim nulla p̄cedente ebulitiōe: ſicut videmus in aſſapbati ſcabie lepꝛa ⁊ ſimilibus. ¶ Hn oppoſitū eſt Auicenna ⁊ reliqui autoꝛes.

Pro ſolutione dubij p̄ꝛio p̄mittenduz q̄ variole ſunt puſtule facte in oibus mēbꝛis cōſimilib⁹ ⁊ ſcōz plurimū in cute ex ſuperfluitatibus maſſe ſanguinee ſcōm plurimū ipſius ebulitiōe p̄cedēte per quā fit ei⁹ depuratio per expulſionē bmōi ſupfluitatū extra venas moꝛbillus aūt eſt variola colerica. ¶ Scōo notandū q̄ ſunt due cauſe variolatiōis. ſub variolatione etiā cōp̄hendēdo moꝛbillationē: ſcz efficiens et finalis. variolatio nāq̄ et ſil'r variole cum ſint accidētia nō habēt cauſam formalē neq̄ materialē ex qua. Cā aūt finalis variolatiōis eſt maſſe ſanguinee depuratio: ⁊ ꝯſequenter ſanitas boīs. Cauſa aūt efficiēs eſt duplex. vna eſt ſuperfluitates que ſunt in maſſa ſanguinea aquee aeree ⁊ terree ſtimulātes virtutē. Cā aūt multiplicatiōis earum in ſanguine eſt reſiduū ſanguinis mēſtrualis in venis derelictū. Ite infectio mēbꝛorum fetus a ſanguine mēſtruo ſecū in ſecūdina contēto: ⁊ eoꝝz ex eodē nutricatio ⁊ augmētatio ex quib⁹ fit vt oīe nutrimentū in maſſam ſanguineā ſil'r infectū ꝓuertatur. ¶ Secūda cauſa eſt cibi ſupflui aquoſi: ſicut lac camellinū ⁊ eq̄nū ꝓpoꝛtionati ad multiplicandum ſanguinē. ſimilē ſanguini menſtruali: ⁊ hi p̄nt eſſe cauſa vt boies multotiēs variolētur. ¶ Secunda cauſa efficiēs eſt virtus ab bmōi ſuperfluis grauata vtens ꝓ inſtrumēto caloꝛe naturali mēbꝛorū necnō ꝓpꝛio caloꝛe ipſius maſſe ſanguinee coadiutus a caliditate ⁊ humiditate ⁊ influxu celeſti. q̄ oīa ſunt cauſa cur maſſa ſanguinea ebullat ⁊ remaneat in venis depurata per expulſionē ſuperfluoꝝ extra venas que ſuperflua facitūt puſtulas in oīb⁹ mēbꝛis ad que cōtingit bmōi ſupflua pelli. ¶ Ex bis infertur cōcluſio reſpōſiua ad queſituz variole fiunt ex ſuperfluitatib⁹ maſſe ſanguinee infecte ꝓpter reliquias ſanguis ab vtero ꝯtractas aut ꝓp̄t infectionē membꝛoꝝ fetus a ſanguīe mēſtruoſo ſecum in vtero contento. aut ex quo⁹ nutrita et aucta ſunt. aut tertio ꝓpter malum ſanguinē feculentuz ex malis cibis generatum. ¶ Nec concluſio. licz ex predictis ſit manifeſta: tamē p̄obaꝯ euidēti⁹ quo ad p̄imas duas partes. variole ſunt cōmunes oībus boibus et fiunt ſcōm plurimū vſq̄ ad ſepti/

mum annuz. ergo opz eas p̄ouenire abſq̄ aliqua cauſa cōmuni oibus bominib⁹ que facīat eas ſibi accidere ſcōm plurimū boc tēpoꝛe. ſz nulla eſt cauſa cōmunis niſi que ab vtero materno cōtracta eſt aut ex lacte quo nutritus eſt poſt exitū ab vtero: ſz lac nō pōt eſſe cauſa buiuſmodi ſuperfluitatū cuz ſit nutrimentū conuenies ⁊ ſibi ꝓp̄ꝛiū. ergo relinquitur p̄imū. Amplius variole aliquādo fiunt in fetu exiſtēte in vtero. aliquādo parū poſt exituz ab vtero. ſed boc nō poteſt eſſe ex lacte. quare ⁊c. ⁊ aſſumptū declarat experiētia. ¶ Scōa pars ꝯcluſionis p̄obaꝯ: q̄ cōtingit bominē multotiens variolari. Unde Auicē. cap̄. iſto. Et multotiēs bomo variolatur duabus vicib⁹. ſed cū vna vice ſanguis depuratur per variolationē corrigiꝯ infectio ab vtero cōtracta. Si ergo variolaꝯ poſt illud. ē ꝓp̄t infectionē nouā ſanguis a ſanguine genito ex cibis feculentis. ꝓpterea boc eſt de intētiōe Aui. in p̄incipio cap̄. ¶ Sed nunc ſupereſt vt reſpōdeamus ad rōnes factas in p̄incip. ſuadētes oppoſitū. ¶ Ad p̄imā dicīꝯ quod fetus aliquādo ex ſanguine optimo generaꝯ nutritur et augetur. ⁊ hic dicit multū ſanus ſine aſſapbati cū paucis variolis et ſine buiuſmodi infectiōibus ſi bene regaꝯ. variolat tamē ꝓpter infectionē mēbꝛoꝝ in vtero cū ſanguine mēſtruo cōtentoꝝ: qō declarat zoar per ſimilitudinez de fermēto in vaſe vitreato diu cōtento qō inficiꝯ taliter vt poſt eius lauationē et optimā abſterſionem ſi ponatur in eo paſta azima fermētaꝯ. ¶ Ad ſcōam rōnem cōcediꝯ antecedēs ⁊ negaꝯ cōſequētia. nam quāuis nō remaneat ſanguis menſtruus in venis infantis vſq̄ ad tēpus notabile: tamē remanet infectio in mēbꝛis per quā fit ex cibis ſanguis malī generatio q̄ infectio eſt acquiſita a ſanguine mēſtruo ex quo nutritus eſt in vtero aut ſaltē infectus dū ſil'r cū eo in vtero cōtinebaꝯ. quāuis nō eſſet immediatus ei. ¶ Et ex bis ꝑz ſolutio ad confirmationē. Et dicit Gētilis q̄ nec ratiōe: nec autoritate limitata eſt quātitas tēpoꝛis in quo aliquis bumoꝝ remanet in venis in naturali aut p̄ternaturali diſpoſitione. Unde licz Galen⁹ in lib. de eucbimia aut cacbocbimia dicat q̄ malū regimē factum in iuuētute apparet i ſenectute: boc pōt eſſe ꝓpter remanentiā qualitatis abſq̄ remanentia bumoꝝis qui impreſſit qualitatē illā. Et licet Auicenna in cap̄. de emitriteo dicat aut fiat ſenex poſt iuuentutē aut acuitatē cōplexiōis. nō tñ apparet quāto tempoꝛe deficiēte iuuētute durauit colera q̄ reperiꝯ in p̄ima ſenectute. extrema omniū barum etatū ſunt cōtinētia. nec habeꝯ aliqua ratio ꝓbabilis ad limitandū boc tēpus. Unde boc tēpus limitatū aut nō eſt ſcibile ſicut res ſcibiles ſunt ꝓpoꝛtiones irrationales quinto euclidis cōmento tertio: aut ſi eſt ſcibile nōdum eſt ſcitū ſicut quadratura circuli eſt ſcibilis nōdum ſcita. ¶ Ad tertiū cōceditur infantē aliquādo variolari in vtero. alij ꝑ paruū tēpus poſt exitū ab vtero. ſcōm plurimū tamē variolaꝯ poſt p̄imū aut ſcōm annū vſq̄ ad ſeptimū: licet quādoq̄ tardeꝯ variolatio vſq̄ ad decimūquartū vel quinquageſimū ⁊ ſexageſimū. nec eſt neceſſariū ſanguinē menſtrualē derelinqui vſq̄ ad illud tēpus. ſed ſufficit q̄ in mēbꝛis ⁊ in ſanguine ſola infectio qualificatiua derelinquaꝯ que ſucceſſiue conſeruetur. ſicut ſucceſſiue cōſeruaꝯ in bis qui fiunt lepꝛoſi in duodecimo anno poſt ꝯceptionem factam in p̄ima die mēſtruoꝝ vt. dicēꝯ poſt. ¶ Ad quartū dicitur quod alique variole poſſunt fieri ex ſanguine depurato cuz ſuperfluit in quāto et cum nimis ebulit. nec eſt neceſſarium totū ſan/

guinem etiam perfectū remanere in venis:sed scōz plurimū fiunt ex superfluitatib⁹.Sed cū instaṫ. qr aut generatur ex superfluitatib⁹ que prcerāt.aut q̄ de nouo per ebulitionē genite sunt.Dicit gentilis ꝙ generātur ex supfluitatib⁹ que prcerāt solum in potētia in massa sanguinea:nuncvero p ebulitio⁄ nem sunt facte in actu.¶ Cōtra suppono ꝙ q̄ttuor būores sunt in actu in massa sanguinea. Suppo⁄ no secūdo ꝙ materia variolarū fit aliq̄s xl̄ plures ex bumorib⁹.tunc arguiṫ sic:aut materia prīa bu⁄ moris faciētis variolas qui sit flegma prefuit aut nō.Nō est dicendū ꝙ nō prefuit:quia esset de no⁄ uo generata qō est īpossibile.si aūt prefuit aut sub forma aliqua aut sine forma.nō scōz:qr impossibi le est materiā esse informē. Si prefuit sub aliq̄ for⁄ ma ꝛ nō nisi būoris:ergo aliquis bumor preexīs corruptus est.aliter aliquid esset genitū sine alteri⁹ corruptiōe.aut ergo ille bumor est eiusdez specici cum isto aut nō:nō primū:qr sic vnū individuū cor rumperet immediate in individuū eiusdē specici. Si differt spē.ergo boc flegma genitū est īmedia⁄ te ex sanguine colera aut melācolia per solā ebuli tionem:quod est impossibile.Credo quod tuti⁹ sit dicere qō ille superfluitates prcerāt in massa san⁄ guinea sub formis suis:nō tamē ꝓpter ad mínima permixtionē poterant expelli nisi per fortē ebuli⁄ tionem separantē eam ab bumoribus laudabili⁄ bus:et licet supflua aliquādo expellātur ad cutim et alia mēbra sine ebulitiōe:nō tamē oīa.s. quādo sunt cū bumoribus bonis ad mínima ꝓmixta. Et ꝓsequēter dicit ꝙ oēs bumores siue laudabiles in venis retēti siue illaudabiles expulsi sunt scōz plu rimū idem numero qui primo erāt:sicut etiā in mu sto vinū laudabile post ebulitionē est idem nume⁄ ro quod prius erat.et sil̄r sue superfluitates sunt il le eedem.cuius signū:qr superfluitates possunt a vino per solā collationem sine ebulitiōe separari. ¶ Ad quintā rationē respōdetur mulieres non va⁄ riolare propter sanguinē menstruū retentū ꝛ in ve nis cum residuo sanguinis sui permixtū: qr virtus mulieris nō sustinet īpm tanto tēpore vt posset. di gerī et ebulitiōe perfici post separationē supfluo⁄ rum:sz ille ꝓpter defectū virtutū naturaliū in mu liere aut putrefit aut expellit. ¶ Contra similiter deberet fieri in infante cui magis ꝓternaturalis ē ꝙ mulieri a qua factus est. Respōdetur ꝙ.est ma gis disproportionatus mulieri cū ex īpo nō sit ali ta:sed ex sanguine meliori in epate eius generato. Econtra vero infans ex ipso alitus est ꝛ sibi paula tim assuefactus.melius ergo sustinet īpm quousq̄ digerat ꝛ perficiat.ꝛ virtutes etiam naturales in fantis sunt fortiores ꝛ virtus sensitiua magis ebes nō ita irritata a p̄sentia illi⁹ sanguinis. Aliter ſm Gentilē dicit ꝙ sanguis in venis fetus reseruatus nō est ille qui ebulit ebulitiōe perfectiua:sed illeq̄ est genitus in epate infantis qualitatiue infectus per longā morā in vtero cū illo sanguine mēstruo. Et etiam ille qui est ex malis cibis feculētis genī⁄ tus. ¶ Ad sextā dicit ꝙ infectio cōtracta ex ꝯceptio ne fetus tpe menstruatiōis est deterior quā cōtra⁄ cta ex mora fetus in vtero cū sanguine menstruo et forte ex aliquali nutrimēto eius:cū deteri⁹ fit san⁄ guinē mēstrualē subīci pro materia generationis eius quā esse materiā nutrimēti:ꝛ similiter est val⁄ de deterior quā infectio contracta in vtero cū san⁄ guine mēstruo.ꝛ qr sanguis prima die menstruor̄ est deterior ꝛ acutior magis accelerat ad lepra.ꝛ si militer sanguis secūde diei in cōparatiōe ad ter⁄ tiam,ꝛ sanguis tertie in cōparatiōe ad quartā. cum ergo fetus cōcipit extra tēpus mēstruatiōis conci pitur ex sanguine laudabili:ꝛ quia sanguis est ma gis laudabilis post integrā purgationē mēstruoꝝ quā alio tēpore:magis debemus elaborare ad im pregnationē tempore illo:sz perfecte mundifica⁄ tionis et eo tēpore coitū celebrare. ¶ Ad septimā dicitur animalia illa nō variolari.qr superflua il⁄ la cedunt in materiā pilorum:non sic in homine.et propter banc causam illorū femelle nō menstruā⁄ tur. ¶ Ad octauā dicitur esse necessariū secundū plu rimuz precedere ebulitionē:quia superflua que ad mínima cum bonis bumoribus sunt permixta non possunt aliter separari.et non est ita in assapbati scabie et similibus.aut quia materie illaꝝ nō sunt ad mínima cum bonis bumoribus permixte: aut quia non fit sepatio perfectiua sicut in lepra. Nō⁄ ta tamē quandoq̄ fieri variolas absq̄ ebulitione precedente aut saltem absq̄ quod precedat nota⁄ bilis ebulitio et cōmuniter ille variole sunt pauce salubres a pauca materia pendētes ꝛ in infantib⁹ bene dispositis.et aliquādo accidit hoc quia non fit completa separatio ſnperfluorum.vnde forte alias variolabitur.

¶ Et variole quidem ꝛ morbillus sunt de summa egritudinū aduenientiū ꝛ multipli cantur in succession̄e austrinoꝝ quādo mul tiplicatur eorum perflatio. Et corpus qui⁄ dem variolis preparatū est illud qō est ca⁄ lidum ꝛ humidū ꝛ cōturbate humiditatis propie qō parū extrahit de sanguine per flebotomiā. Et de cibis sunt cibi qui faciūt cadere in variolas velociter. et propie qñ non sunt consueti ꝛ administrātur sup eos medicine ꝛ cibi calefaciētes sicut lac:ꝛ pro⁄ prie camelarū ꝛ equarū cum multuz reple⁄ tur ex eis ille qui non est assuetus eis:dein⁄ de bibat vinum plurimū aut medicinas ca⁄ lidas: ꝛ variole quidem sunt quasi modus quidā crisis.ꝛ plurimū quidē accidunt va⁄ riole infantibus:deinde iuuenibus. ꝛ mino ratur earum euētus in senibus nisi propter causas fortes:ꝛ in regionibus vehementis caliditatis ꝛ humiditatis: ꝛ earū euētus in corporibus humidis est plus ꝙ sit ipsaruz euentus in corporibus siccis:ꝛ earum euen tus in vere plus est ꝙ ipsarum euentus in hyeme.ꝛ post ver in fine autumni:ꝛ propie quando precedit estas calida ꝛ sicca et fue rit ille autūnus calidus ꝛ siccus.

¶ Cum Auicenna docuerit modū enentus variola rum:iam pro integra notitia earum ponit multos canones.Habet bec pars quinq̄ partes. In prīa ponit causas earum tam factiuas quam disposi⁄ tiuas.in secūda loca earum.in tertia tēpora.in quar ta species et earum diuersitates.in quinta iudicia earum.scōa ibi.(Et variole).tertia ibi.(Et quan doq̄ apparent)quarta ibi.(Et plurimū.) quinta ibi.(Et videtur quidē.)Prima posset diuidi in tot partes quot sunt canones circa causas earuz.par⁄ tes patebūt legēdo textum. ¶ Primus canō.vario le et morbillus sunt de numero egritudinū adue⁄ nientium:sz a causis primitiuis ꝛ multiplicantur tempore austrino.i.calido et bumido⁹ et cum flant venti

venti austrini. Aliter sunt de summa egritudinum aduententium.i. cõtagiosarum. ¶Secundus canon.corpus paratum variolis est quod est calidũ et humidum humiditatis conturbate. i.infecte et ebulitioni apte. et proprie ī quo fit pauca sanguinis exiccatio. ¶Tertius canon .cibi apti multiplicare variolas sunt cibi humidi humiditate superflua.et proprie quando sunt calidi aut secum admiscẽtur calida aut sequuntur calida. humiditas enī dispositiue concurrit. caliditas vero effectiue et proprie quando dantur inconsuetis sicut lac.et proprie equinum vel camellinum cum multum repletur eis ille qui nõ est assuetus.deinde bibat vinum plurimũ ⁊ medicinas calidas. ¶Quartus canon.et variole sunt quasi quidã,modus crisis permutationis cum febris antecedens variolas terminetur per expulsionem superfluorum ad cutim et ita inter crises numeratur secũda sen huius.secundo capitulo. ¶Quintus canon.et plurimũ accidunt variole infantibus :deinde iuuenibus raro accidunt senibus.et non accidunt eis nisi propter fortes causas:scilicet propter complexionem calidam et humidam et reliquias sanguinis menstrui aut propter malitiam aeris in regionibus calidis ⁊ hũidis. Dicit scõo qõ plus eueniũt in corporib⁹ humidis quam in corporibus siccis. Dicit tertio quod plus eueniunt in vere quam in hieme ⁊ post ver in fine autumni. et proprie cum precedit estas calida et ficca:etiam si autumnus fuisset calidus ⁊ siccus:quia in fine autumni dato quod esset calidus et siccus fiet infrigidatio et pororum clausio. vñ nõ trãspirantib⁹ vaporib⁹ fit humorũ ebulitio. Dicit autẽ et ꝓprie quãdo precedit estas calida et ficca : quia si precessisset estas calida et humida fuissent facte variole in illa et non tardassent vsq; ad autumnũ.horum autem omniũ causa est.quia caliditas et humiditas magis causant variolas quam qualitates contrarie. Opinatur tamen Gẽtilis quod huiusmodi constitutiones:scilicet estas calida et ficca autumnus calidus et siccus sint cõformiores generationi morbillorum quam variolarum.et causa est nota. Rasis vero decimooctauo continentis vult quod iste variole fiant in fine hiemis. Dicit enim cum vides autumnum vehementis caliditatis et siccitatis hieme siue vere humido expecta variolas in fine hiemis.

¶Et variole non accidunt in cute soluz et in eo quod sequitur illud quod apparet :immo accidunt in omnibus membris similiuz partium apparentibus et occultisita qvelaminibus et neruis.

¶Hic ponit loca variolarum dicens quod non accidunt in cute solum et in eo quod sequitur cutim immediate:immo accidunt in omnibus membris consimilibus apparentibus et occultis ita quod in panniculis et neruis. ¶Pro quo nota de intentione Ysaac quod licet natura dum est potens elõget materiam a membris nobilibus versus cutim dum vero non est ita potens aut materia non ita obediens non solum cutis:sed etiam multa membra intrinseca variolantur.et quanto materia magis in interioribus remanet tanto sunt periculosiores. Unde non est longinquum quod aliquis possit mori propter variolas incboantes in corde.

¶Et quando apparent variole faciunt incurrere pruritu:deinde apparent res sicut capita acuum similia milio:deinde egrediũtur et implentur sanie.deinde euacuantur et fiunt crustе diuersorum colorum deinde cadunt .Et fortasse pmutantur variole ad flegmonẽ et escare.et ad dubellati que aggregat saniem.

¶Hic ponit tẽpora variolarum innuens qõ principium est quando apparent facientes pruritum. et quando sunt sicut capita acuum similia granis milij:tunc est principium:deinde egrediuntur.scilicet manifeste:tunc est augmentum. Et quando implentur sanie tunc est status: ⁊ quando fiunt crustе diuersorum colorum per earum exiccationez. deinde cadunt tunc est declinatio. Apparent autem in fine diuersi coloris propter diuersita tem temporum in exiccatione.nam magis ficce sunt alterius coloris quam minus ficce propter diuersitatẽ materierum.quarum colores diuersi magis apparent post eruptionem quã quando materie sub cute latebant.et fortasse permutãtur variole ad flegmonem qui est apostema sanguineum.namvna variola est vnus paruus flegmon:sed cum multa materia sanguinea expellitur ad vnum locum fiet magnus flegmon. aliquando permutatur ad escare que est pustula parua lata pendens a materia subtili vaporosa.nam ebulitẽte sanguine possibile est grossum expelli per fluxum ventris et subtile vaporosum ad cutim et fiet escare: et quandoq; permutatur ad dubellati:scilicet calidum quod est exitura aggregans saniem .posset enim fieri adubelet flegmaticum variolis pendẽtibus a materia flegmatica.

¶Et plurimum quidem cum apparẽt habent colorem flegmonis .verumtamen quãdoq; egrediuntur secundum colores diuersos cineritie.et violacee.et nigre.variole eñ sunt species et colores.nam de eis sunt albe et de eis sunt citrine.et de eis sunt rubee.et de eis sunt virides.et de eis sunt violacee. ⁊ de eis sunt ad nigredinem decliues.

¶In parte ista ponit species et diuersitates dicẽs quod cum apparent habent colorem flegmonis: scilicet rubeum. ¶Ex quo sequitur quod secunduz plurimum sunt sanguinee. verumtamen aliquando egrediũntur secundum colores: scilicet diuersos.scz cineritie.et sunt flegmatice et violacee aut nigre aut virides que sunt melãcolice quando sanguis per adustionem aut putredinem transmutatur in malos humores melancolicos.morbilli tamen sunt sicut dicetur colerici. ¶Ex quibus infertur quod morbilli et variole pendent a quocunq; humore:sed secundũ plurimũ a sanguine.⁊ frequẽter humores sunt permixti. Nam tertia quarti.capitulo primo.Raro apostemata sunt singularia et plurima eorum sunt composita.Ideo subdit quod variolis insunt species et colores. nam alique ex eis sunt albe flegmatice. alique sunt citrine a colera.alique sunt rubee a sanguine. alique sunt virides: scilicet obscure. alique violacee. alique ad nigredinem decliues: et be tres vltime pendent a melancolia aut sanguine tendente in melancoliaz acquirente colorem magis ad nigredinẽ tendẽtez secundum maiorem accessuz ad melancoliam:aut per adustionem aut putredinem.

¶Et virides quidem et violacee sunt male:et quanto plus addatur declinatio ad ni

gredinem tanto est deterius:et quāto plus sunt decliuiores ad illud tanto plus sunt declinores ad malitiam.

¶In parte ista ponit canones iudiciales. Et habet quattuor partes.In prima ponit canones iudiciales ex colore.in secūda ex modo exitus.in tertia ex ordine. in quarta ex signis et accidentibus. secunda ibi.(Et de speciebus malarum.) tertia ibi.(Et vt sit febris.)quarta ibi.(Et illud quidē.) In prima parte ponit quattuor canones. Primus virides et violacee sunt male:et quanto color fuerit magis declinis ad nigredinem sunt deteriores Significatur enim maior aduſtio cui frequenter coniungitur venenositas.nigre itaq; sunt pessime.

¶Et albe quidem sunt meliores et propre quando sunt pauci numeri magne quātitatis facilis exitus pauce angustie debilis febris: et vides febrem minui cum earum apparitione et ipsarum grossitie. et est principium exitus earum in tertio ꝛ quod ei approximat.

¶Secundus canon albe sunt meliores. significatur enim maturatio. Quod vel pendet a sanguine flegmatico.vel flegmate benigno. Et propre quando sunt pauci numeri magne quantitatis facilis exitus pauce angustie debilis febris. Et vides febres minui cum apparitione earum.et multo magis cum egressione earum.Et est principius exitus vel egressionis earum in tertio et quod ei appropinquat.scilicet in secundo vel quarto.significatur enim benignitas materie paucitas eius et proportio virtutis ad materiam:quanto enim magis tardatur exitus est deterius. et hec computatio debet fieri ab initio febris:et hic obserua dies creticos inter quos melior est dies quarta post ea septima.sexta autem mala. ¶Sed contra. quia ille que sunt pauce quantitatis et pauci numeri sunt meliores. Significatur enim quod materia est paucior. Respondetur quod si illa paruitas earum sequitur paucitatem materiei quod illud est melius:sed vbi illud nobis non constet per multa bona signa ab ipso initio debemus iudicare maiores saluiores cum sint pauci numeri. Significatur enim proportio maior virtutis ad materiā per magnas quam per paruas.

¶Et post istas sunt albe magne pluris numeri propinque absq; continuatione. nam ille que continuantur adinuicem ita vt continuantur in frusto magno carnis habentes latera aut rotundam formam sunt male.et similiter iterum duplices magne in vētre vnius quarum est variola alia.

¶Tertius canon. et post istas sunt albe magne pluris numeri propinque absq; continuatione. Nam ille que continuantur adinuicem in frusto magno carnis habentes latera aut rotunda sunt male.et similiter male duplices in quarum ventre vnius altera variola continetur sunt male. Significatur enim multitudo materie et virtutem nō habere equalem proportionem ad expellendum materiam secundum plurimum prouenit ex diuersitate materie.immo non expellit materiam equaliter secundum omnem partem immo advnā plus ad aliam minus.

¶Albe vero parue dure propinque difficilis exitus licet faciant extimari in principio rei salutem:tamen timetur in eis q̄ difficilis fiat earum maturatio et fiat cum eisma la dispositio egri et perueniat per eas ad p ditionem: quoniam causa in eis est grossitudo materiei.

¶Hic est quartus canon.et vltimus sumptus a colore in quo dicit quod albe parue propinque difficilis exitus :licet faciant existimare salutem in principio cum apparent .tamen timetur in eis scilicet in processu.quia difficulter maturant et fiat in eis mala dispositio egri . et quod prouenīat ad mortem.quoniam causa in eis est grossities materie que difficulter expellitur et difficulter maturatur. ¶Pro quo nota quod color albus facit medicum in principio sperare et forte promittere salutem non cōsiderans reliqua signa . Nam si cōsideraret propinquitatem significantem et multitudinem materie et duriciem cum albedine que significant grossitiem materie flegmatice et difficultatem exitus. quia tarde apparuerunt post eius ebulitionē et tarde procedunt: quod significat paruam proportionem virtutis ad materiam : potius despe raſſet quam speraſſet.propterea non fit facilis ad pronosticādum.

¶Et de speciebus malarum timorosaruꝫ que plerunq; interficiunt sunt ille: quarum diuersificatur egressio . nam quandoq; apparēt :ꝛ quādoq; occultatur et propre quādo apparēt violacee . et similiter tenaces: quarum operatio non cessat a debilitate virtutis et viridificatione membri et nigrificatione eius perdunt .Et si viriditas et nigredo quibus succedit resudatio nō faciūt cadere virtutez:immo additur cū eis virtus non sunt mortifere:sed fortasse cadere faciunt in vlcera et que currunt cursu eorum.

¶In presenti parte ponit canones iudiciales sumptos ex modo exitus: dicens q̄ de speciebꝰ malarum timorosarum que plerunque putrefiūt sunt ille quarum diuersificatur egressio .nam quādoq; apparent.quandoq; occultantur : et ex hoc significatur malignitas materie quam virtus non potest regulare:ergo si apparent violacee significatur materie venenositas .Similiter tenaces sic dicte.quia multum tenent membrum secundum latum et profundum. aut quia tenent ipsum intus: et non exeunt: vel quia multa se tenent simul :vel quia materia est tenax viscosa nō obediens virtuti expellentium non cessant debilitare membrum viridificare et nigrificare perdunt . si tamen viriditas et nigredo quibus succedit resudatio . scilicet virulentie non faciunt cadere virtutem: immo addatur cum eis virtus non sunt mortifere . sunt enim cretice . quia tamen materia est maligna et venenosa faciunt vlcera mala et melancolica corrosiua difficilis curationis : et que currūt cursu eorum : et forte fit alicuius membri corruptio.et est sermo similis et qui scribit secundo pronosticorum .ibi .si leuior.

¶Et vt sit febris deinde variole saluius est quam vt sint variole precedentes : deinde consequatur eas :et accidat super eas febris.

Hic ponit

¶Hic ponit canonem medicinalē ex ordine.d.qō est salutis qō febres precedant variolas quā qō variole precedant feb.

Contra.quia oppositus huius dicit. scōa sen quarti.cap.de signis sumptis ex parte pustulax.vbi sicut scribit cū acuta feb.prouenit ad apāta titilicox.i. subas sellarū et locox emūctorioz ⁊ extremitatū est deterius quā vt sint primo illa apāta.deinde sequatur ea feb.causa putredinis: quāuis etiā illud sit malū.¶Dicēdū qō Auic.scōa pmi.loq̄tur de supuentu apātū ad febrē febre remanente.sed hic loquitur de feb.recedēte taliter qō variole sint laudabilis crisis illius feb.qō quidē melius est quā qō inciptāt variole:et feb.sequat que pseueret cū illis. illa cm̄ fe.est ppter aliquas variolas intrinsecas:quarū materia non putruit a principio.sed postea putrēs facit feb.¶Scōa responsio q̄ feb. faciēs apāta titilicorū fit effimera qō pōt esse: qz sequit dolorē apātis:aut seq̄tur calitatez putridi būoris inflāmantē spūs qui recipiētes calefactū esse ponunt calitatē fientē in corde quāuis putridi vapores ad cor nō peruenīāt. sed feb.sequens variolas sit putrida:variole em̄ non fiunt solum in cute:sed in pfundo.poterūt ergo alique materie frigide tarde ad putrendum: difformes tamen ſm partes subtiliores expelli: et facere variolas exterius parte grossiore variolāte interius:q̄ materie postea putrent et faciunt putridā febrē: cum ante variolationē non putruerūt et expulse fuerīt sine ebulitione precedente. hoc em̄ est deterius: quia nescimus ad quid iste terminabūtur quā qō habuerit febrē que iam recessit per supuentū variolarū.sed qō aliquis habeat febrē putridam:et post illam sequātur apāta titilicox et extremitatum quāuis putrida recesserit peius est quā q̄ habeat apāta:ad que sequit feb.effi. illa em̄ debilitas est per putredinez recedentem nec talis crisis permutationis est oīno salua. cū apāta facta per viā permutatiōis sint mala:et similiter vlcera seānia ea qn̄ natura expellit ab ea residuū materie q̄rta q̄rti tractatu de vlceribꝰ. ¶Et hic nota p cōfirmatiōe pme solonis:et itellectu textꝰ Auic. scōa q̄rti.qō i pestilentijs videbis magis saluari illos in quibꝰ incipiūt apāta: ⁊ postea sequit febris q̄ illos in quibus incipit febris: et postea apāta sequūtur eadem die:vel scōa.significatur em̄ maior obedientia materie: et maior proportio virtutis ad eā cū prius materia expellat extra q̄ faciat febrē.et econtra minor obediētia et minor pportio.

¶Et illud quidē quod plurimū cōsiderare oportet in esse patiētis variolas est eius anhelitus et ipsius vox: nam ipsa duo cum remanent bona est res salua.Et cū videris anhelitū patientis variolas consequentez: et similiter patientis morbillum:tunc extima casum virtutis:aut apostema dyafragmatis:deinde cum vides sitim vehementez fieri et angustia assiduat:⁊ ea que apparēt infrigidantur:et variola et morbillus virides fiunt:tunc iam percipitur eger mori: ⁊ festinat illud si variole fuerint de genere earum quarū egressio et apparitio tardant.

¶Hic ponit canones iudiciales ex accidētibus:et habet octo ptes sicut octo sunt ptes.scōa ibi.(Et plurimū cox.) tertia ibi.(Cū videris violaceos) quarta ibi.(Et qn̄ festinat.)quinta ibi.(Et fluxꝰ vētris).sexta ibi.(Et albumera.) septia ibi.(Et multotiēs q̄dē)octaua ibi.(Et colores plūbini.) In prima pte dicit qō illud qō maxime pſiderari opz in esse patiētis variolas ē eiꝰ anhelitꝰ et ipsiꝰ vox.nā cū ista duo remanēt bona res ē salua.significat cm̄ materiā expulsam eē a mēbris nobilibꝰ: et maxime spūalibꝰ q̄bꝰ salutis raro accidit mors ppter variolas.Esset tamē possibile ipm mori ex fluxu vētris sequēte variolas. scōo dicit qō cū videris anhelitū patiētis variolas: aut morbillos cōsequentē.i.valde frequentē estima casum virtutis:aut apa dyafragmatis. hec cm̄ duo sunt maxime apta frequētare anhelitū.tertio dicit qō cum videris sitim vehementē:que sequit fortē inflammationē et reclusionē materierū interius ⁊ angustia assiduat que significat magnū nocumentū in spūalibus vt nō possit in vno situ quiescere: et infrigidātur extrema propter caloris diminutionez et reuocationē eius interius.et variole ⁊ morbilli virides fiunt:qō significat materiā malignā:tunc manifeste eger tendit ad mortem. et festinat illud scilicet mors:si variole fuerint de genere earū:q̄rū egressio et apparitio tardātur.significatur enim parua proportio virtutis ad materiam.

¶Et plurimi eorū qui moriūtur p variolas moriūtur p̄focati ex squinātia:⁊ quandoq̄ moriūtur p casum virtutis cū rasura intestinorum ⁊ fluxu ventris.

¶Hic est secūdus canon.q̄ multi qui moriūtur p variolas moriūtur p̄focati ex sq̄nātia. et quādoq̄ ex casu virtutis cū rasura.i.diffinteria.fit aūt diffinteria:aut quia itestina variolant:aut quia materia fluens per intestina ipsa excoriat.

¶Et cum videris violaceas de variolis ⁊ morbillis profundari tunc scias qō supueniet egro syncopis.

¶Tertius canō.cū videris violaceas de variolis et morbillis profundari:tunc scias qō egro superuenit syncopis.significatur em̄ cōuersio venenose materie versus cor.

¶Et qn̄ festinat ad mingendū sanguinez ⁊ succedit ei vrina nigra:tūc est mortiferuz precipue quādo est illic casus virtutis.

¶Quartꝰ canō:qn̄ festinat ad mingendū sanguinem:et succedit vrina nigra post mictū sanguinis tūc est mortiferū:et p̄cipue cū illic est casus virtutis mictꝰ em̄ sanguis in feb.acuta ē mortalis significans replonē sanguineā ⁊ acuitatē ebulitionis. significat em̄ ex hoc p̄focatio:vt scribit scōo hui de vrina rubea.cū ergo venit ad p̄focationē mingit vrinam nigram per viam extinctionis caloris et hoc significat casus virtutis.si em̄ esset vrina cretica virtus esset fortis.

¶Et fluxus vētris viridis sanguineꝰ:aut lotiuus non cum casu virtutis.

¶Hic ē q̄ntꝰ canō.qō fluxꝰ vētris viridis sanguineꝰ aut lotiuꝰ absq̄ casu virtutis nō est mortalis. nā p ebulitionē cōtingit materias fieri virides in mēbris nutritiuis:et ex eis aliq̄d expelli per vētrē.silr aliq̄d sanguis expelli pp eiꝰ supabūdātiā et ebullitionē. Itē pp calorē colliquatiuū aliq̄d būidum aquosū liq̄fieri et sāguini pmixtū fluere. ⁊ primus erit fluxus viridis.secūdus sanguineꝰ. tertius lotiuꝰ:sicut lotura carnis recētis. Si g̃ nōvides casū virtutis non iudices mortem:sed de hac materia in de fluxibus abunde dicitur.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

mie.d.qō quādo necessaria est flebotbomia.s.pp multitudinē et nō fit complete.i.sufficienter scom exigentiā repletionis timetur sup infirmū corruptio extremitatis.i.alicuius mēbri extrinseci propter fluxum multe materie ad illud.vnde forte fit in eo cancrena et similia.et similiter timetur quādoq; simile illi i.corruptioni super illū egrū cuius assiduatur extinctio.i.supflue infrigidatur.materia ēm nō potens exire propter nimiā frigiditatē ingrossantē et cōpingentē eam et poros claudentem retenta interius corrūpit aliqō mēbrū intrinsecum:et forte extrinsecū remanēs prope cutim et non exiens.et soluitur venter.i.aliquando accidit fluxus vētris.s.pter omissionē flebotbomie cū.s. materia ē plurima:aut ppter nimiā infrigidationem.nam ipsa nō minorata:cū flebotbomia neq; exterius expulsa ppter nimiā infrigidationē conuersa interius facit fluxum vētris qui frequēter ē mortalis.facienda itaq; est flebotbomia: aut aliquid gerens vicē eius cū repō est magna neq; superflua fiat infrigidatio.¶ Notandū pro declaratione partis qō cum in variolis fit ebulitio in sanguine,optima est ei⁹ euacuatio.vnde psentiēte virtute et etate fieri debet et copiosa scōm exigentiā repōnis:ita vt Rasis dicat.xviij.cōtinētis eē aliquando fōmandum vsq; ad sincopim.tum ppter euacuare multitudinē.tum ppter sedare ebulitionem.Ego tamē non auderē facere tantā flebotbomiā in bac febre quāuis sit sinocba quātuz ī alijs sinocbis que non terminātur per variolas timēs ne bmōi crisis p variolas impediret.bec tamen flebotbomia debet fieri tēpore ebulitiōis anteq; appareant variole que frequēter apparent in q̄rta die.Et post earū apparitionē siue fit in quarta siue añ:siue post non debet fieri flebotbomia nisi in casu in quo esset magna repō. nam tūc dato q; apparuerint ē apō Auī.facienda flebotbomia minoratiua.s.a.iiij.ʒ.vsq; ad.vj.nec ppter banc flebotbomiā timendū est materiaz cōuerti interius et crisim.impediri cū vene in tanta repōne ppter leuem flebotbomiā non inaniātur:ita vt trabant materiā intra.imo potius ꝟt⁹ alleuiata erit potētior ad expellendū residuū. Si vero virtus ⁊ etas non sufferrent flebotbomiā magnarū venarū que sunt in manibus et pedibus:dicit Auic. flebotbomandū esse venā que est in extremitate nasi. Sed bec cōiter omittit.q: difficulter inuenit: et interdum trabēdo materias ad nasum difformat ipm: et ē pluris nocumenti quā iuuamēti.vt inuit Auī. in quarta primi de flebotbomia. sed prouocatio fluxus sanguinis narīū est cōuenies. Ego autem in bis infantibus credo conuenire ventosas cum scarificatione:aut sanguisugarū appōne. cū boc ēm q; minorant materiā trabūt eam exterius :qō nō ita facit flebotbomia. ¶ Scōo nota.q; licet tēpore ebulitionis fit infrigidandum: non tamē extreme infrigidandum ppter causas dictas. vnde nō conuenit syrupus de papauere: aut pot⁹ aque frigide multe:sicut conuenit in alijs sinocbis: sed infrigidantia applicita exterius nullo modo cōpetunt:sicut epitbimatba et similia: etiam si ebulitio esset fortis.sed neq; existente ebulitione forti est multum operiendus pānis: aut aliter multum calefaciendus sicut inferius dicetur.

¶ Et oportet vt fiat in eis cibatio in primis cū eis in q̄ b⁹ est confortatio cū repcussione et extinctione absq; pstrictione naturē ⁊ inspissatione sanguinis sicut qō fit de iuiubis cū tamarindis ⁊ caſ. fist. ⁊ cū eo qō fit ex dactilis imaturis: et ex lentibus preparatis. ⁊ ssidebegi ⁊ lenificatio vehemēs Et silr opz vt sint cū istis tamarindi: ⁊ que eis ꝯueniūt. Et cib⁹ factus ex cucurbita et melō alrachin:imo opz vt sit natura lenis in principio:⁊ sit intētio in eis quibus leuitur tamarindi. Et si non obedit cū eis additur sup eos siracost cū facilitate ⁊ cautela ⁊ tereniabim:aut infusio prunorū: ⁊ confert quandoq; si in potu detur in principio apparitiōis vestigiorū variolarū pōdus.ʒ. iij. de rob.dactilorū silueſtriū cū vno de trociscis camphoratis:et syrupus de dactilis immaturis est vehemētis iuuamenti in buius bora.

¶ In bac pte ordinās regimē cibale ⁊ medicinale ꝯuenies tpe ebulitiōis:dicit qō oz cibari in pmis ides tpe ebulitiōis cū eis q̄ ꝯfortēt repcutiāt extinguant.s.calitatē supfluā inspissent sanguinem absq; ꝯstrictiōe nature.i.vētris:sicut qō fit de iubis tamarindis cassia.⁊ boc mibi vr magis medicina quā cib⁹.et pōt sic ordiari. ℞.pulpaꝝ iuiubaꝝ.xx.tamarindoꝝ.ʒ.ij.florīs cassie.ʒ.ij.misce:⁊ fac electuariū qō ē partiz nutritiuū ptim stipticū rōne tamarindoꝝ inspissatiuū sanguis rōne iuiubarū infrigidatiuū et lenitiuū rōne boꝝ triū. ⁊ est dosis vna.pōt tñ ex bis fieri decoctio ⁊ assumi de bite calā.et cū eo qō fit ex dactilis imaturis q̄ infrigidāt stipticāt et igrossant:⁊ ē magis cibale. et ex lētibus ꝓparatis.i.decoctis abiecta pma aq̄.⁊ ssidebegi:dicūt qō est mica panis cū zucbaro. et lenificatio vebemēs.i.cibi in quib⁹ est notabilis lenificatio misceātur cū cibis stipticis: ita vt fiat vtrorūq; mutua refractio: vt per borū mixtionem leniat vēter et mēbra intrinseca ꝯfortentur ppter qō subdit.silr opz vt sint cū istis tamarindi: ⁊ que ꝯueniūt eis:sicut pruna ⁊ cibus fact⁹ ex cucurbita et melon alracbin.i.melon palestinus bñs colluz lōgū vt cucurbita vocat apō arabes melonidus. Et subdit:imo opz vt sit natura.i. vēter lenis ī pncipio et intētio ī eis cū q̄b⁹ vēter lenit sit sicut ī tamarindis.i.q; lenitio fit facilis.et si non obedit.s. vēter cū eis.s.tamarindis addat sup eos siracost cū facilitate ⁊ cautela ⁊ tereniabim. et sunt ambo species māne:aut ifusio prunoꝝ.q.d. lentētia dñt esse facilia.semp ēm in bac passione timendus est fluxus:et confert quādoq; si in potu detur in pncipio apparitiōis variolarū pōdus.ʒ.iij.de rob dactiloꝝ filuestrium cū vno de trocisc is de campbora.et syrupus de dactilis imaturis est vebemētis iuuamēti in bac bora:ifrigidat ēm et igrossat. ⁊ bec q̄nq; in pncipio appitiōis ꝯueniūt.q̄.s.est vebemēs ebulitio.aliter nō ꝯueniūt:vt statim dicetur. ¶ Et ex bis apte ꝯprebēdis qō regimē tam cibale quā medicinale oz esse frigidū ad sedandū ebulitionē.stipticū ad ꝯfortandū mēbra intrinseca nobilia vt repellāt a se materiā. et ispissatiuū sanguinis vt equetur ei⁹ suba. est ēm nimis subtilis ī variolis p admixtionē colere.et oz eē ptim lenitiuum ne vēter nimis ꝯstringat: ⁊ oz eē pauci nutrimenti.ita vt dieta sit tenuis tpe ebulitionis.Wec bmōi ifrigidātia administrata añ appitionē variolaꝝ nō tollūt ebulitionē pfectiuā:sed bñ remittūt

ne superfluat ne sanguinis rectificationes corrũpantur. Sed in principio apparitionis tam regimen cibale quã medicinale debet esse calidũ aut temperatum in actiuis: nisi forte febris supfluat. sit tamen transitus gradatus de regimine infrigidante ad calefaciens. ¶Et nota qõ quãuis dictum sit quod regimen tam cibale quã medicinale debet esse lenitiuum vt educantur superfluitates in intestinis contente: non tamen debet esse solutiuũ eligendo. immo nec multum lenitiuũ ne forte seq̃tur fluxus ventris qui frequẽter est mortalis tam in principio quã in processu propterea dixit Aui. Si non obedit cum tamarindis addatur siracost cum facilitate et cautela: q; ponendo paruã quãtitatem. Ego autem vbi venter sit nimis stipticus sto contẽtus clisteribus lenitiuis. Si vero assellat semel in die omitto clisteria.

¶Cum ergo pertransierit egritudo diem scõm: et incipiunt variole apparere: tunc forte erit infrigidatio causa erroris magni: ex eo quod retinet superfluitatem interius et delationẽ eius super mẽbra principalia: et forte non fit eis possibile procedere et apparere: et accidit inquietudo ⁊ angustia: et forte accidit nausea.

¶In hac parte ponit curam quando incipiũt apparere. secundo ponit medicinas conuenientes tẽpore ebullitionis. secunda ibi. (Medicine ingrossantes.) Prima pars in quatuor. primo ponit canones in bis que intus sumuntur et ponit medicinas. scõo in bis que extra occurrunt. tertio in flebotbomia. quarto ponit quosdam alios cañ. speciales. secũda ibi. (Et oportet vt nõ approximẽt) tertia ibi. (Et forte flebotbomia.) quarta ibi. (Et quandoq; accidit.) Prima in duas. in prima ponit canones. in secũda medicinas. secunda ibi. (Immo oportet.) Primo dicit qõ quãdo transierit egritudo. s. febris diem scõm et incipiunt variole apparere innuens qõ raro apparent nisi post scõm diem: tunc forte erit infrigidatio causa erroris magni: eo qõ retinet superfluitatem interi⁹ et delationẽ eius super mẽbra principalia. et forte non est possibile eas procedere aut apparere. vnde accidit inq̃etudo et angustia: et forte nausea nocumẽto ori stomachi cõmunicato. Dixit autem forte. nam dato qõ apparerent ⁊ esset feb. magna esset prestantius infrigidare aliquantulũ quã calefacere. quia temperando caliditatem superfluam virtus fiet potentior ad expellendum: ⁊ sic magis iuuabit hoc modo quã nocebit poros claudendo.

¶Immo oportet vt iuuẽtur superfluitates in huius dispositione cum eis q̃ faciũt ebullire ⁊ aperiunt opilationes: sicut fenicu lum et apium cum zucharo et succus eorũ: aut decoctio radicũ et seminum et forte odoratur aliquid de croco: et aqua ficuum est bona valde: ficus enim sunt vehemẽtis expulsionis ad exteriora: et illud ẽ vna de causis euasionis a nocumento earum.

¶In ista parte describit quasdã medicinas. d. immo oportet vt iuuetur superfluitas. s. ad exeundũ in hmõi dispositiõe. i. in hoc tempore cũ eis q̃ faciunt ebullire et aperiunt opilationes: sicut fenicu lus et apium faciẽdo ea bullire in aqua et in decoctione illa aliquid zucbari ponẽdo. et succus eorum conuenit maxime cũ zucbaro syrupizatus aut decoctio radicum et semẽ eorum: aut similiũ calefaciẽtium ⁊ aperientiũ et forte odoratur. i. ponit aliquid de croco cũ bis que dicta sunt. facilitãt enim exitum superfluitatis et cor confortant: et forte naribus odoretur vt trabat superfluitates extra in partibus faciei. ⁊ aqua ficuũ est valde bona. facit enim materias exire ad cutim. quapropter scõo cano. faciunt pediculos et rectificant colorẽ corruptum mouẽdo sanguinẽ exterius. ficus enim vehementer expellũt materias ad exteriora que est vna de causis euasionis a nocumento earum.

¶Et de illis que conferũt valde in hmõi hora est vt sumãtur lacce ablute. ʒ.v. lentiũ excorticatarũ. ʒ.vij. dragagãti. ʒ.iij. deinde coquãtur cum libris quinq; aque vsq; quo remaneat quarta lib. vnus ⁊ detur ĩ potu.

¶Et de illis conuenientibus in hac hora est hoc. Rc. lacce ablute que calefacit et aperit et cõfortat mẽbra naturalia. ʒ.v. lentiũ excorticatarũ. ʒ.vij. dragaganti. ʒ.iij. que duo defendũt pulmonẽ a nocumento variolax: et etiã intestina. bullant in lib. v. aque quousq; remaneat quarta lib. vnius. ⁊ detur in potu. et certe male poterit bibi nisi misceat cũ aliquo liquore.

¶Et de illis q̃ sunt vehementis iuuamenti ad faciendũ apparere variolas est vt sumantur ficuum citrinarũ. ʒ.vij. lentiũ excorticatarũ. ʒ.iij. lacce. ʒ.iij. dragagãti: semis feniculi ana. ʒ.ij. decoquantur cũ lib. v. aque donec remaneat ex ea fere tertia et coletur et detur in potu de ea: expellit enim calitatẽ a partib⁹ cordis et phibet pulsum cordis.

¶Et de illis que multum iuuant ad faciendum apparere variolas est vt sumantur ficuum siccarum. ʒ.vij. lentium excorticatarum. ʒ.iij. lacce. ʒ.iij. dragagãti se. feniculi ana. ʒ.ij. decoquant in lib. v. aque donec remaneat fere ex ea tertia. coletur et detur in potu de ea. hoc similiter bibi non potest nisi misceatur cum aliquo liquore: expellit enim caliditatẽ a partibus cordis et prohibet pulsum ei⁹. eius. hoc enim facit mouendo materias exterius.

¶Et oport et vt nõ approximet ei in hac hora oleũ aliq̃ omnino. Et oportet vt regatur et elõgetur ab aere frigido: et ppie hyeme ⁊ fiat illo illud qõ fit cum sudante: frigus enim opilat poros et redire facit materias retro. Et multitudo potus aque frigide cũ niue ⁊ introitus in domo venti mala sunt valde: et forte flebothomia ẽ mala ppterea qõ repellit ⁊ cõuertit illõ qõ procedit: q̃re caueat post duos dies aut tres.

¶Hic ponit canones in bis que extra occurrunt. Et primo dicitur q⁹ nullum oleum approximetur ei in hac hora. s. quando incipiunt apparere: quia impedit exitum earum claudendo poros sui viscositate. et debent elongari ab aere frigido ⁊ ppie in hyeme. frigus enim opilat poros et redire facit materias intus. vnde seruetur ĩ eo regimen quod seruatur in sudante: quia cauere debet a vento et aere frigido. nam si sudantes ab extra infrigidantur nauseant. secundo problematum. xix. problemate. Tertio dicit qõ multitudo potus aque frigide. i. frigitate cum niue et introitus in domo ven⁊

ti sunt mala valde.est.enim mos arabum et saracenorum frequenter vti aqua cum niue infrigidata que omnino oportet cauere postq̄ inceperūt variolari.Nam anteq̄ incipiant apparere concedi/tur.xviij.ptinētis.ad sedandū ebullitionē fortē.Iz credam multum potum aque frigide rarissime cō uenire.quia nō nisi in ebulitiōe fortissima. Et fortasse in hac parte dicit flebotbomiam esse malaz: propterea quia repellit ⁊ conuenit intus illud qō debet procedere extra: quare caueatur post duos dies:aut tres.s.postq̄ inceperunt apparere. Sed de hoc dictum est supra quantum est oportunum.

¶Et quādo accidit ex coopertura ⁊ calefactione quasi sincopis:aut accidet sincopis:tunc necessarium est regimen aeris qui attrahitur et reuerti ad odores camphore et sandalorum:et si non fuerit excusatio q̄n detegatur corpus domui venti: aut aeri frigido paulatim fiat.et similiter quādo adiutorium est cum calefactione;aut dimissione infrigidationis.

¶Hic ponit quosdam canones. Primus quando accidit ex coopertura et calefactione quasi sincopis.i.lippotomia:aut accidit sincopis:tunc necessariuz est regimen aeris qui attrabitur: qui debet esse frigidus.est eñ conuenīēs odorare sandalos et camphorā vt infrigident et cor confortent. Et si non fuerit excusatio quin detegatur corpus ventoraut aeri frigido fiat paulatim . et similiter est paulatim procedendum de auxilijs frigidis ad calida quando necessitas exposcit de frigidis ad calida procedere.Et est hic affortism⁹ secūde particule.Omnia secundum multū:aut rumpente'calefacere et infrigidare ⁊c.

¶Et quando incipiunt exire et non inuenitur cum exitu earum alleuiatio: immo inuenitur caliditas inflammata et lingua adnigredinem decliuis tunc caue ne calefacias.

¶Hic est secundus canon.qō quando incipiunt: et non inuenitur cum exitu eaꝝ alleuiatio : immo inuenitur caliditas inflāmatiua et lingua adnigredinem decliuis: tunc caue ne calefacias.significatur eñ multitudo materie.cuius licet aliquid exiuerit:remanet tamen multa intus continuans ebulitionem.et forte ebulitio illa est corruptiua ⁊ non perfectiua:quare est infrigidandum.

¶Et oportet vt tu alienes ab habētibus variolas et morbillum emplastrationē ventris:in hac eñ est timor constrictionis anhelitus subito.et q̄ accidat fluxus ventris malus et mictus sanguinis.

¶Tertius canon.ventres babentes variolas nō sunt emplastrandi et maxime cum frigidis aut stipticis. in boc enim timetur constrictio anbelitus subito.et quod accidat fluxus ventris malus ⁊ mictus sanguinis materia cōuersa interius.¶Contra bunc canonem ꝓcedunt medici cum variolis associantur vermes: vomitus:aut fluxus ventris: applicant eñ medicinas exterius pro borum curatione:sed errant.Alijs eñ ingenijs est procedēdum in borum curatione.

¶Et in fine eius oportet vt conseruetur natura:⁊ cibetur loch lentiū sicut sunt: lentibus elixatis duabus elixationibus cū renouatione aque: et loco lentium almaziđ cum tamarindis et lentibus frigidis acetosis et aqua granatorū ⁊ sumach ⁊ agresta et hijs similibus.

¶Quartus canon:in fine eius.i.in processu conseruetur natura.i.venter ne fluat.et cibetur lech. idest succo lentium sicut sunt:nibil aliud vltra lentes addendo lentibus elixatis duabus elixationibus cum remotione aque vt virtus nitrosa soluti ua existens in superficie lentium remoueatur ⁊ loco lentiuz cibetur almaziđ.i.cibo facto ex farina ordei:et lacte extracto butyro cum tamarindis. Sed ponatur parum de eis : quia leniunt.Aliter almaziđ.i.dactilis et lentibus factis acetosis cū aqua granatorum sumach et agresta : non autem cum aceto:quia abraderet intestina.

¶Medicine autem ingrossantes sanguinem ⁊ infrigidantes cum prohibentes eaz ab ebulitione que in initio precipiunt fiunt sicut rob: ribes: agresta:⁊ aqua fructuum frigidorum:⁊ sirupus alcori proprie ⁊ sirupus altēlea:⁊ syrupus de zumar.Et sirup⁹ quidem alcori habet descriptiones plures quas diximus in antidotario. Et dicemus hic descriptionem fortem mirabilem:et est illa que fit cum aqua lactis acetosi iterati: ⁊ virtus eius est vehemens valde. ¶Descriptio hec est. Sume rob alcori partes duas.si autem non fuerit tibi presens. Accipe alcori ⁊ fac serrare ipsum ⁊ accipe serraturam eius:aut mole ipsum et misce molitum eius cum medietate sui de sandalis in aceto distillato: aut in aqua agreste pure diebus aliquot.deinde decoquatur in eo decoctione cum facilitate cuz longitudine donec dissoluatur:deinde exprimatur ⁊ sumatur de succo:⁊ quāto acetum : aut aqua agreste est plus tanto est melius:deinde sumatur aqua adog abstracto butyro mundificata a sua caseitate adog: aut cum collatione vltima que fit dimittendo residere: aut cum decoctiōe:sicut est decoctio aque casei donec separetur aquositas:deinde sumaz farina ordei ⁊ fiat ex ea ⁊ aqua lactis acetosi foca ⁊ fiat acetosum illud foca: deinde coletur postea sumatur illud foca : et fit in eo de subtili aqua ordei : et fiat acetosum:⁊ quanto plus iteraz tanto est melius Sumantur ergo de eo partes quinq; et sumatur aqua pirorum de seni et aqua citoniorum acetosorum plurime aque:et aqua granatorum acetosorum : et aqua pomorum acetosorū plurime aque: et aqua azarur:et aqua limonis:et aqua prunorū acetosorum:et aque dactilorum in primis cuz incipiunt apparere expressorum : et aque alcori recentis : et aque mororum de seni que non maturantur integre : et aque crisomillorum immaturorum et acetosorum:et succi

rum:et ſucci agreſte: et ſucci ribes:et ſucci p̃reputiorum vitis:ꝛ ſucci roſe p̃ſice:ꝛ ſucci nenufaris:ꝛ ſucci violarum. omniuꝫ ana tertiã partis vnius:ꝛ ſucci acetoſitatis citri.et ſucci acetoſitatis citrãguli ana duas tertias partis vnius : ſucci coꝛiandri et lactuce ꝛ foliorũ papaueris ẏmidi et enduie:ꝛ poꝛtulace ana quartaꝫ partis vnius foliorum ſalicum:foliorum malorum:et foliorum pirorum.ꝛ foliorum azarur : ꝛ foliorum roſarum: ꝛ foliorũ virge paſtoris ana quartam partis vnius:ſucci herbe ẏꝛci. ꝛ roſarum ſiccarum ꝛ nenufaris ſicci: ꝛ ſucci berberis ſicci:ꝛ ſeminis endiuie : ꝛ ſeminis lactuce:ꝛ balauſtiarũ:ꝛ nenufaris ana medietatem decime partis vnius:et ſucci mẽte ẏmide ſextam partis vnius:ꝛ ſucci berberorum ẏmidorũ medietatẽ partis: aggregentur medicine ꝛ ſucci et componãtur ſuper ignem:et ponantur in eis de lentib9 p̃tes quatuor:et de ordeo excoꝛticato partes due:ꝛ de ſumach9 partes tres: ꝛ de granis granatorum partes tres : ꝛ decoquantur omnia ad ignẽ donec remaneat medietas:deinde dimittatur donec infrigidetur et confricetur foꝛtiter et coletur ꝛ ſumatur de cãpẏora ad oẽ põdus.ccc.ʒ.põdus auꝝ. j.et teraꝝ cãpẏora ꝛ puluerizet ſup radicẽ cucurbite aut lumie ꝛ fundaꝝ ſuper ea medicina cum facilitate.deinde ligetur caput eius cũ re veẏemẽtis foꝛtitudinis : deinde ponatur ſuper p̃runas donec ſciatur ꝙ foꝛſitan feruet et concutiatur et ponatur in vitreata et ſtringatur caput eius vt non perdatur campẏora et lutetur:ꝛ doſis eius ſit vſq; ad.ʒ.ɾ.Et de ẏominibus eſt qui ponit in ea ſpice et zinziberis ꝛ ſemen feniculi et aniſi et ciperi et piperis p̃tes equales ſm quantitatem que ei videtur.

¶Hic deſcribit medicinas conuenientes in p̃rincipio tẽpoꝛe ebulitiõis et patet.aqua.ſ.ſuccus frigidorũ fructuũ:ſicut pirorũ citoniorum ʒ et ſirupus altelea.i.de piris de ʒumar.i.de ſoꝛbis ſcõm aliquos:ſed ʒumar ẽ germen:ſiue puſtulatio palme ſilueſtris.ſcõo canõe.ꝛ ſyꝛup9.alcoꝛi.i.de palmis ſilueſtribus habet multas deſcriptiões dictas in antidotario tractatu quinto vbi dicitur ſyꝛupus allꝛedit vel allꝛedic.Ꝛ.alcoꝛum.i.ſilueſtrium palmarum.Eſt autem palma arboꝛ dactilorum ſilueſtrium.et oẽs partes eius ſunt ſtiptice p̃tes duas ſicut exẽpli gratia lib.ij.ſi autez habueris acoꝛi.i. palmas recentes ſilueſtres fac ſerrare ipſum iam ſiccatum.et accipe ſerraturam eius:aut mole ip̃m ſcilicet diuiſum in partes paruas cum molis molẽdini:vt fiat ſicut farina.q̃ dicit in hac deſcriptione longa ꝑ maioꝛi parte nota ſunt.Aqua adog.i. lactis acetoſi.foca.i.potus fact9 ex oꝛdeo et aliis rebus.et ceruiſia eſt ſpecies eius apud Symonez ſiue pot9:foca eſt ſpecies ceruiſie.citrangul.i. arã tij et barba byꝛcina ſcõm Auiceñ. eſt planta ypoquiſtidos crater eſt nomen vaſis.cirmen nomẽ alterius vaſis.¶Deſcriptio huius firupi eſt nota et virtus eius eſt infrigidatiua ingroſſatiua et ſedatiua ebulittõis.i.non ponitur in ea zucbarũ nec; mel:ſed ponitur ſuccus mente ad ſtomachi cõfoꝛtationem:quidam homines addunt quedam calida ad remittendum frigiditatem ſuperfluã medicinarum frigidarum poꝛorum apertionẽ et mẽbꝛorum confoꝛtationem.

¶Et quando egrediũtur variole cum cõplemento ꝛ perträſit ſeptimus et apparet in eo maturatio:tunc neceſſe eſt vt rumpãtur cum acubus de auro ꝛ auferatur ẏmiditas cum coto.

¶In p̃te p̃nti curat variolas in ſtatu:et p̃mo aperiendo eas.ſecundo ſaliendo eas vt exiccẽtur.tertio docet eas quibuſdam aliis ingenijs exiccare. ſecũda ibi.(Salitio autem.)tertia ibi.(Et fumigatio)In p̃ima parte dicit.quando egrediuntur variole complete. et perträſit ſeptimus ab initio apparitiõis et apparet maturatio completa: tũc neceſſe.i.vtile eſt vt rumpãtur cum acubus de auro.eſt enim p̃ſtantius quam ferrum ad aperiendum et cauteriꝛandum p̃opter bonitatem et p̃opꝛietatem ſue complexionis et ſectio facta cũ ere facili9 curatur quã facta cũ ferro .p̃ima p̃blematum.34.p̃oblemate.et auferatur humiditas cum coto:vtilitas apertionis eſt.quia nõ deꝛelinquũt ita cruſte veſtigium.

¶Salitio autẽ neceſſaꝛia ẽ:et cumvolueris ſaliꝛe:tunc elõga ſalitionẽ ab eis quas erupiſti de magnis doloꝛoſis ex p̃opiquo illud enim facit doloꝛẽ:immo ſali illas que ſunt p̃ter eas ꝛ dimitte claudẽs cum eo viã oꝛificiorum ſuoruꝫ:donec fugant ſalẽ ſuũ: ꝛ non ſaliantur ante complemẽtum maturatiõis:illud enim foꝛtaſſe faciet accidere doloꝛẽ veẏementẽ et apoſtema . Et ſalitio quidẽ eſt res que eſt neceſſaꝛia poſtq̃ maturantur:ꝛ illud quidẽ fit cum aqua ſalis ĩ qua eſt virtus croci:ꝛ ſi aqua illa eſt aqua roſata:tunc eſt melius ꝛ aqua in qua decoquuntur tamariſcus ꝛ lentes ꝛ roſe:deinde ſalitur eſt vltima ꝛ p̃opꝛie ſi ponũtur iterũ in ea cãpẏora ꝛ ſandali.hec enim ſalitio maturat ꝛ exiccat:ꝛ facit cadere cũ velocitate.

¶Salitio autem qua tamen hoc tempoꝛe nõ vtimur eſt ad feſtinam eoꝛum exiccationem : ſed non ſaliende ſunt doloꝛoſe:nec que de nouo apte ſunt nec; imature.foꝛtaſſe enim accideret doloꝛ foꝛtis et apoſtema.Sed p̃o ſalitione.Ꝛ.aque roſ.ʒ.ſ.ſalis.ʒ.ſ.croci.ℑ.ʒ.diſſolue ſimul.Vel.Ꝛ.tamariſci lentiũ roſ.ana.ʒ.ij.aque lib.ſ.buliant ſimul quouſq; lentes decocte ſint:ſed roſe ponãtur ad bulitẽdum in fine:deinde colẽtur.et p̃o vnaquaq;.ʒ.addatur ſalis.ʒ.ſ.aut minus:et hec eſt vltima.ꝛ p̃opꝛie ſi ponatur p̃o vnaquaq;.ʒ. aque campboꝛe gꝛa.ſ.ſandali.ℑ.ʒ.hec enim ſalitio exiccat et maturat:et p̃opꝛie per crocum ſi quid fuerit incomplete maturum:et facit velociter cadere eas. modus autem eſt vt cotum in huiuſmodi aqua tepida infuſum variolis applicetur:et aliquanto dimittatur tempoꝛe:et hoc aliquotiens fiat:exiccat: et facit eas cadere velociter.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶Et suffumigatio cum tamariſco ē iuua-
tiua valde: et in hyeme oportet vt applicet
eger incenſioni ex tamariſco. Et quādo va-
riole ſunt vehemētis humiditatis: tunc ne-
ceſſaria eſt ſuffumigatio cum mirto ⁊ foliis
eius. Et de regimine bono apud maturita
tem variolarum paruarū et magnam volū
tatem exiccationis earū eſt vt dormiat pa-
tiens variolas ſup farina riſi et milij et or-
dei et fabarū: et magis conueniēs eſt vt po
nas ipſam impletionē culcitre que ſit rara
in qua penetret virt⁹. Et folia cipreſſi ſunt
bona in hoc: et oleum malum eſt in hac ho
ra: qm̄ prohibet exiccationem.

¶Hic docet aliis ingenijs exiccare. primo ſuffu-
migando cū tamariſco et applicando partes va-
riolatas igni ex tamariſco. Item ſuffumigatio cū
grano mirti lignis et foliis eius. ſcō quando nō
eſſent ex toto mature faciendo egrum dormire ſu
per farina riſi ordei milij fabarum aut aqua earū
aut impleatur culcitra rara bis farinis et iaceat
ſuper eam et ſuper pāno ſubtiliſſimo poſito ime-
diate ſuper farinam. et folia cipreſſi ſub lintbea-
mine poſita conferunt ad hoc. et omne oleum tem
pore exiccationis eſt vitandum. nam ſua oleagi-
nitate prohibet exiccationem.

¶Et quando incipiunt variole exiccari:
tūc oportet vel liniatur ſuper eas ex medi-
cinis predictis cum virtute croci. Et quan
do accidunt ex variolis vlcera confert vn-
guētum album et proprie permixtum cum
aliquantulo camphore et raſura radicum
canne cum aqua roſata aut raſura venarū
arboris ſalicis aut arboris azarur. Et quā
doq̄ confert vnguentum de ceruſa et litar
giro. Et quādo ſunt in naſo cruſte confert
cerotum factum cum oleo roſato puro cuz
virtute ceruſe et climie. Et adminſtratio ali
cuius olei poſt exiccationē et apud vlcera-
tionem eſt bona. apud exiccationem quidē
cum eo quod facit cadere cuz velocitate et
apud vlcerationem propterea qō ipſum ē
materia emplaſtri ⁊ vnguenti. vnguentum
quidem rubeum bonum ē ad vlcera vario-
larum.

¶Ponit curam variolarum quando incipiūt exic
cari. d. qō liniatur ſuper eas ex medicinis p̄dictis
ſcilicet farina riſi milij et ſimilibus cū pauco cro-
ci miſcendo cum aliquo liquore vtputa oleo roſ.
et ſimilibus. crocus maturat et ſedat dolorem. Et
quando accidunt vlcera ex variolis ꝓfert vnguen
tum album camphorizatum. Item raſura radicū
cāne que vocatur arūdo cum aqua roſata. Itē ra-
ſura radicum arboris ſalicis aut arboris azarur.
et eſt ſpecies piri. pro ipſa accipimus radicem ar
boris ſorbe. Et quandoq̄ confert vnguentum de
ceruſa et litargiro. Et quando ſunt in naſo cruſte
confert vnguentum factum ex oleo roſ. puro. i. fa
cto ſolum ex oleo et roſis cum virtute ceruſe et cli
mie que. ſ. ſint ſolum infuſe in eo et colate. et fit cli
mia argenti aut plumbi. et adminiſtratio alicuⁱ
olei quando ſunt exiccate. et quando remanſit vl-

cus confert remolliendo et faciendo cadere cru-
ſtas ipſarum: ſed ratione vlcerum confert: quia ē
materia vnguentorum ſimul cum cera. et vnguen
tum rubeum eſt bonum ad vlcera variolarum. vi-
de ipſum. quinto canone. tractatu nono.

¶De obſeruatione membrorum et defenſione eo
tum a nocumento variolarū et morbili. Cap. xj.

¶Embra que oportet cuſtodiri
a nocumento variolarū ſunt ſi-
cut guttur et oculus et partes
ſuperiores narium ⁊ pulmo et
inteſtina. hec enim mēbra ſunt
illa que vlcerantur.

¶In hoc capitulo defendit quedam mēbra a' no-
cumento variolarum. in ſequēti remouet veſtigia
earum. Hoc primum capitulū habet tres partes.
in prima enumerat mēbra que oportet cuſtodiri.
in ſecunda ponit nocumenta q̄ accidunt vnicuiq̄
eorum. in tertia curat. ſecunda ibi. (Fortaſſe qui-
dem. tertia ibi. (Conſeruatio autem.) In prima
parte dicit quod membra cuſtodienda a nocumē
to variolarum ſunt guttur et oculus et partes ſu-
periores narium pulmo et inteſtina. hec cū mem
bra vlcerantur ſupple et alia nocumēta patiūtur.

¶Fortaſſe enim oculus deſtruitur et for
taſſe accidit in eo albugo. In gutture vero
fortaſſe accidit prefocatio. et fortaſſe acci
dunt vlcera que prohibēt deglutionem in
meri. et fortaſſe peruenunt ad hoc vt ſit il
lic corroſio pernitioſa. In ſuperioribus ve
ro partibus narium fortaſſe accidunt vlce
ra que ſtringunt meatus odorat⁹. In pul-
mone vero fortaſſe accidit ex bothor vario
larum et morbili conſtrictio anhelitus ve-
hemens. et fortaſſe faciūt cadere in ptiſim
cum vlcerantur. In inteſtinis fortaſſe acci
dit excoriatio cui ſuccurrere eſt difficile.

¶Hic ponit nocumenta que incurrunt hec mem-
bra. et habet quinq̄ partes ſicut quinq̄ ſunt hec
mēbra que nocentur. partes patent. Primum mē-
brum eſt oculus qui fortaſſe deſtruitur et aliquan
do rumpuntur tunice et būores egrediūtur. et for
taſſe accidit in eis albugo. In gutture vero acci-
dit prefocatio cum variole fiūt in epigloti. et ali-
quando fiunt variole et vlcera in meri que prohi-
bent deglutionē. et aliquādo vlcera illa fiunt cor-
roſiua ducentia ad perniciem malignitate meri.
In ſuperioribus partibus narium aliquando ac
cidunt vlcera ſupple ⁊ variole que ſtringūt meat⁹
odoratus. In pulmone vero aliquando accidit ex
puſtulis variolarū et morbillorū conſtrictio anhe
litus vehemens. et aliquando cum vlcerantur fa-
ciūt ptiſim. In iteſtinis accidit excoriatio cui dif
ficile eſt ſuccurrere propter vlcera derelicta ex va-
riolis. et propter materiā acutam fluentē per in-
teſtina ipſa excoriantem.

¶Conſeruatio autem oculi melior eſt vt
fiat alchool oculo cum almuri et aqua co-
riandri. et aqua roſa. in qua poſita ſunt ſu-
mach et camphora ⁊ proprie in primo die.
et cum almuri ſolo. et ſimiliter fiat alcohol
cum alcohol nutrito ex aqua coriandri et
aq̄ ſumach

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

aqua sumach posita in ea camphora. et succus pulpe granatorum est bonus iteruz in principio. Cum vero apparent tunc facere alcohol cum aqua rosa. et cāphora est magis conueniens. Et dictū est q facere alcohol cum napta alba est bonum in hoc. Et oleum de phisticis est de eis quibus vtunt mulieres in regione nostra post variolas t euentum nocumenti in oculo: t eradicat caliginem si fuerit et rectificat oculum: et collirium album est bonum valde apud apparitionem botyor. Conseruatio autem oris et gutturis est sicut succio granatorum et succio granorum eius in principio et succio mororum de seni et gargarizatio cum rob eorum: et proprie quando cōqueritur de dolore in eis. et tunc oportet vt lābatur de rob eorū aliquid post aliquid. Sed superiores partes narium cum epithimatione ex memithe et sandalis t rob agreste t aceto. Et odorare acetum solum est vehementis iuuamenti. In conseruatione vero pulmonis non est quod sit sicut lohoc ex lentibus lene cum semine papaueris. Intestina autem plurimum quidem oportet vt conseruentur post inceptionez cū stipticis. Et cum incipit solutio ventris in fine egritudinis curetur cuz trociscis de spodio et ribes et trociscis de semine acetose.

¶ Hic succurrit nocumentis horuz quinque membrorum dicens quod conseruatio oculi ne incurrat nocumenta variolarum est vt fiat collirium cū almuri. i. de ord. vt. ℞. almuri de ordeo. ℈. ℔. aque coriandri. aque rosa. aā. ʒ. ij. in quibus posita sint in infusione sumach. ℈. ℔. campbore. gra. ij. misce et proprie in primo die ante aduentum variolarū Item cū almuri solo dissoluto cum aliqua ex aquis vnde Aut. scdo cañ. capitulo ppio fit ex eo alcobol. in principio variolarum t pbibet botbor ab oculo. Et similiter fiat alcobol. i. cobol. i. collirīū. cū alcobol. i. puluere subtilissimo nutrito ex aqua coriādri. Hic aūt puluis pōt esse ex almuri exiccato. postea nutrito t dissoluto cū aq̄ coriandri. Item aqua sumach posita in ea cāphora. et succus pulpe granatorum est bonus. et iterum in principio ante apparitionem. Cum autem apparent: tunc magis cōueniens est facere alcobol. i. collirium cū aqua ros. ʒ. ℔. campbore grañ. vj. t non cum valde stipticis. pbibent enī in principio obtalmie t pustularum fortia stiptica. t laudantur stiptica non multuz frigida. Sed de boc in obtalmia dixi quātum est opportunum. et dictum est q alcobol. i. collirium cum napta alba que est oleum petroleum est bonum valde: sed nō in principio immo post? in fine ad remouendum albuginem et similia. Et oleū de phisticis est de illis q̄bus vtūtur mulieres in regione nostra post variolas ad euentum nocumenti in oculo et eradicant caliginem. i. vestigiū caligans oculum et collirium. i. sief album in oculo collirizatum est bonum cum apparent botbor Conseruatio autem oris et gutturis fit sugendo succum granatorum expressum ex toto granato. Item succum eorū in principio. Item suctio moro rum de seni et gargarizatio cum rob eorum. et propie cum conqueritur de dolore in eis. t bonuz est vt lambat de rob eorum aliquid post aliquid. Superiores partes narium conseruentur cum epithimatione ex memite et sandalis et rob aggreste t aceto: quod epithima or potius intus poni q̄ exterius. et odorare acetum solum est vehementis iuuamenti. In conseruatione autē pulmonis nō est aliquid ita conueniens sicut succus lentiū. sez coctarum cum semine papaueris qui pōt lambendo sumi. Intestina aūt debent conseruari cum stipticis sumptis et clisterizatis. et cū incipit solutio ventris in fine. i. processu egritudinis curetur cū trociscis de spodio de ribes de semine accetose sumptis cū aliquo liquore. sedant enī febres et sistunt fluxum ventris: sed pro completa noticia recurre ad tertiam quintam nonam decimam et decimam sextam tertij.

¶ De eradicatione vestigiorū violarū. Cap. xij.

In hoc quidem loquemur vice alia cuz loquemur de decoratione: nūc vero dicemus illud quod est magis conueniens et magis pertinens. Et de eis que eradicant vestigia variolarum iterum sunt radices arūdinis et sarcocolla et semen melonis et cortices eius exiccati et rizi ablutū et aqua ordei et albumen oui et creta rara vel lutum rarum et litargirum et zucharum taberzet et amilon et amigdale dulces et amigdale amare Et de oleis oleum de lilio et oleum de fisticis et adeps asini cum oleo ro. et que sunt eis similia et aqua que fit in vngula cameli que assatur est vltima. Et de illis que sunt fortiora est spuma maris et lapis piperis et costus et armoniacum et thus t sapo cū baurac. et ossa vetusta adusta semē raphani farina raphani exiccati aristologia lupini. Et de cibis rectificantibus colorem plūbeum sunt granata dulcia et cicer et vinuz bonum vitelli ouorum sorbilium ius galline et alcobugi et alduragi impīguati. Et oportet vt assiduet habens ea balneationē Et de cōpositis est vt sumas ossium adustorum et stercoris ouini antiqui et ostracorū nouorum et amili t seminis melonis et rizi abluti et ciceris omnium ana partes. x. et granorum alben et lupulorum et costi t aristologie omnium ana partes quiq̄z tradices arundinis sicce partes. xx. fiat ex eis epithima cū aqua melonis aut cū aq̄ cucumeris silueſtris: aut cū aq̄ ordei aut cū aq̄ fabaz et liniaſ cū eo mēbrū t abluatur in mane cum decoctione violarū. Aliud ostracorum nouorum ossium antiquorum radicis arundinis pfice amili seminis melonis rizi abluti. granorum granatorū costi partes equales fiat ex eis gumera. Et iterum lupini et cicer nigrum liniatur cum eis.

¶ Primo premittit se locuturuz septima huius de

bac materia.scō ponit quedam cōuenientia.se
cunda ibi.(Et de eis.)Et bec ps diuidit in qua/
tuor.In prima ponit simplicia quedā debilia:de/
inde fortia.In scā cibos rectificantes colorē plū
beum.In tertia regimen per balneum. In quarta
medicinas cōpositas.scā ibi. (De cibis.)tertia
ibi.(Oportet.)quarta ibi. (Et de cōpositis.)Et
que dicit in oibus bis partibus nota sunt.Lutuz
rarum.i.lapis piperis ꝑm aliquos est lapis inuē
tus in spongia ad similitudinem piperis:aut in/
tellige lapillum qui diu stetit in pipere.alcobugi
idest pdix.allzuragi et auragi idem sunt qō turtur
sed in vno ponitur alqui est articulus apud ara/
bes.gumera est medicina cū:qua mulieres fricant
faciem vt se decorēt.¶ Et nota ꝙ be medicine cō/
muniter applicanť de nocte:sed postea in die abs
tergunt faciem ab bis medicinis cū sacculo.ple/
no furfuribus et violis quē infundūt in aqua cali
da et faciei applicant totiens ꝙ fiat bona abster
sio.Ideo dicit Auic.ppe finem capituli.et liniať
mēbrū cuz eo.s.in nocte.In manevero cū decoctio
ne violarū lauetur.¶ Cura variolarū triplex bz re
gimen.primū debetur tempore ebulitionis añq̄
appareant.scōm postq̄ apparuerint vsq̄ ad com
pletam exiccationē.tertium nō est cōmune vtriq̄.
¶ Primum regimen bz duas intentiones. prima
est euacuatio.scā est digestio sub qua comprebē
ditur ebulitionis sedatio.Prima intētio.s.eūatio
complet cū flebotbomia:et alijs modis sangui/
nem minuentib⁹.si ergo virtus et etas consentiūt
fiat flebotbomia ex vena cōmuni in brachio dex/
tro et bauriatur quantitas sanguinis ꝑm exigen/
tiam repletionis ⁊ virtutis tolerantiā:que quāti/
tas sanguinis debet esse aliqñ multa:immo vsq̄
ad sincopim exclusiue ꝑm Rasim.18. continentis.
Sed credo prestantius esse plectoria existente ma
gna partiri flebotbomiā.exēpli gratia.primo fle
botbomatur vena cōmunis dextra.scō sinistra:⁊
bauriatur sanguis ꝑm exigentiam.Si vero nō cō
senserit sicut est cōiter ventosetur cū scarificatio/
ne:et sanguisuge apponantur spatulis aut nari/
bus:aut ꝓcuretur sanguis ex naribus.huic tamē
eūationi si venter fuerit stipticus premittatur cli
stere lenitiuum in cōi forma magis aut minus de
clinans ad frigidum ꝑm exigentiam febris:nec in
ipso ponanturiolutiua eligentia.¶ Scā intētio
est digestio sub qua cōprebenditur ebulitionis se
datio que perficitur cum frigidis ingrossantibus
moderate stipticis:nō tñ ventrē cōstringentibus
sicut aqua decoctionis or.⁊ iulubarū cū syrupo de
granatis aut de acetositate citri aut limonis:ag/
greste ribes ⁊ similib⁹:aut sine bis que digestiua
debēt esse frigida magis in morbillis q̄ in vario
lis.⁊ ad humi.⁊ siccum aut temperiem in actiuis.
¶ Regimen scōm debitum variolis postq̄ appa/
ruerint bz tres intentiones.prima est eductio sup
fluorum ad cutim que sunt materia variolarumiet
morbillorūi vsq̄ ad maturationē.scā est ipsarum
maturarum apertio.tertia ipsarum exiccatio.Pri
ma intentio cōpletur cum calidis subtiliantibus
aperientibus opilatioues ⁊ ducentibus materiā
ad cutim.sint tamē admixta aliqua que confortēt
et tueātur membra intrinseca a nocumento.¶ Et
nota ꝙ quāuis bec debeant esse calida:sint tameu
in initio remisse calida:et calliditas sicut remittiť
feb.augendo ꝓcedat. Et ex optimis que eligi ex
Auic.possunt est. Rz.ficuum citrinarū numero sex
lentium coctarum abiecta prima aqua.z.ij.lacce
z.s. dragaganti:fenículi añ. ℨ.ij.incidātur ficus

et cum reliquis bulliant in.ij.lib.aquevsq̄ ad con/
sumptionez medietatis ⁊ coletur.bec possunt aro
matizari cum gra.tij.croci.scō materia ducatur
ad cutim cū debita coopertura pannorū ita vt ca
leat:nō tñ superflue.⁊ si panni sint rubei trabunt
exterius rōne similitudinis et nō competunt olea
neq̄ alia exterius applicita ꝓhibētia exitū. ¶ Se
cunda intentio.s.ipsarum maturarū apertio ꝯcom
pletur cuz acubus de auro et fugatur bumiditas
fluens cum coto:sed melius est vt remoueatur ali
quid cum forpicibus de pelle ne reclaudantur.
¶ Tertia intentio.s.ipsarum exiccatio completur
suffumigando cum tamarisco.⁊ foliis mirti,et ei⁹
granis.et Auicē.docet facere super farina risi mi
lij fabarum et similium.⁊ precipit salitionem que
nō est in vsu:sed medici nostri veneti tangunt eas
cum foliis absinthij viridis.⁊ boc tempore cauē/
dum est ab oleo et bumectantibus Oleū tñ cōue/
nit post eorum exiccationē ad faciendū crustas ca
dere:⁊ qz ē materia vnguētoꝝ. ¶ Tertiū regimē bz
duas intentiones.vna est correctio accidentium.
altera est regimē sex rerum.Prima intentio com/
pletur subuenendo sincopi sequenti superfluam
caliditatem cū inspiratione aeris frigidi et odore
camphore⁊ sandali et paulatim discooperiendo
eum in aere frigido.Dolor aūt qui sequitur matu
rationem variolarum sicut in manibus et pedib⁹
sedatur infundendo loca in aqua calida:et accele
rat maturationē et eruptionem earū.⁊ cōfert cum
extrema infrigidantur ponere ea in aqua calida:
vlcera aūt subsequentia variolas curanť cum vn/
guento albo camphorato:sed putrefactiones ex/
tremitatum curātur cura cancrene. variole future
in oculo subueniť cum aqua ro.in qua infusum sit
sumach.⁊ si est magna caliditas,ponantur pro.ℨ.
s.aque suprascripte grana.tij.cāphore:sed incboā
te pustula in oculo prima die.postea addatur bis
parum fiel albi.et curetur cura pustule oculi. vesti
gio aūt et caligini remanenti in oculo subueniať
cum zucbaro candi:⁊ apud Auic.cum oleo de phi
sticis.Sed ad ꝓbibendum nocumentum oris:et
gutturis suctio succi granatorum expressorum cū
tota substantia cōfert.Similiter suctio mororū et
dyamoron cum aqua ro.in earum augmento et in
statu dyamoron cū aqua ordei ⁊ passularū.⁊ tueā
tur partes superiores narium cum aqua ro.⁊agre
sta.⁊ pulmo cū dyadraganto.⁊ intestina cū trocis.
de spodio et clisterijs ppijs in dissinteria:sed ve
stigia variolarum ꝓbibentur ne fiāt ligando ma
nus,pueri aut aliť ꝓbibendo ne scalpent.⁊ epitbi/
metur cum boc vnguento.Rz.farine lentium lupi/
norum fabarum orobi litargiri ceruse ablute cati
mie añ.z.ij. cum oleo de lilio et assungia asini fiat
vnguentum et linimentū.Aliud Raf.Rz. litargiri
nutriti radicis arūdinis ossium vetustorum fari/
ne ciceruin farineriſi se.melonū mundorū ben co
sti añ.quāntū libz bec cū mucillagine fenugreci.⁊
se.lini misceantur:⁊ ex altero eorum facies eorum
epitbimetur de nocte et in mane abstergať cū sac
culo ex furfure et violis infuso in aqua calida.Se
cunda intentio scz regimen sex rerū patere pōt ex
dictis:sed dieta dz esse infrigidans et ingrossans
aliqualiť stiptica:nō tamē ventrem ꝓstringens de
clinans ad siccum in variolis⁊ in morbillis ad bu
midum.Et dz cauere tempore ebulitionis a carni
bus ouis et vino.postea debet īgrossari dieta quā
to magis accidit ad sanitatem.et in summma sit
ꝓportionata regimini medicinali.

¶ De febribus apostematum. Cap. xliij.

Jam scluisti

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Sophista Alexandrin⁹ pria Epidimiarum In interpolatis quidem in quib⁹ rigores fiũt nõ fit apostema:in continuis vero in q̃bus nõ sunt rigores apostema superuenit aut materia grossa existẽte: aut virtute nõ potente expellere materiaz.

AVm scisti dispositiões febriũ que sequuntur apostemata apparentia.et q̃ sunt sc̃om plurimum de genere febriuz diei cũ apostemata ista sc̃om plurimũ nõ perueniunt ad cor nisi cum calefactione sua absq̃ sua putredine.et plurimum quidem horum est a causis primitiuis.Cũ aũt peruenit putredo eorũ ad cor propter suaz magnitudinem aut ꝓpter suam ꝓpinquitatem fit feb.fortasse nõ de genere feb.diei ¶Et plurimum quidem similium horum nõ fit nisi a causis aficedentib⁹ corporis et repletionalibus crudis.et quandoq̃ fiunt ex vlceribus ad que traꝯuntur materie maligne et retinentur in carnibus mollibus.

¶Primo ponit que febres sequantur apostemata taz intrinseca q̃ extrinseca.secũdo signa. tertio curam.partes patent. Primum capitulũ diuidit in duas partes.in prima ponit que febres sequãtur apostemata extrinseca.secũdo que sequantur apostemata intrinseca.secũda ibi.(Febres aũt.) In prima parte dicit q̃ tu tã scisti sc̃z in effimera sc̃z ex apostemate cuiusmodi febres sequantur apostemata extrinseca.et q̃ fm plurimum sunt de genere febrium effimerarum:cum sc̃om plurimũ apostemata ista non perueniant ad cor nisi cũ calefactione absq̃ putredine idest calefaciũt cor nõ mittendo vaporem putridum ad ipsum. Secundo dicit q̃ plurimum horum apostematum est ex causis primitiuis quando faciunt feb.effimeram Tertio dicit q̃ cũ fortasse.idest aliquando peruenit putredo idest putridus vapor ad cor propter suam magnitudinem idest apostematis:aut propter suam propinquitatem ad cor sicut quando esset in subasselliis:aut sub mãmilla sinistra nõ fit feb.effimera:sed supple fit febris putrida.Quarto dicit q̃ plurimum horum sc̃z apostematuz que faciunt feb.putridas nõ perueniunt nisi a causis antecedẽtibus corporeis sicut sunt male complexiones opilationes et a causis repletionalibus crudis idest ab humoribusreplẽtibus indigestis. Quinto dicit q̃ hec apostemata quando fiunt ex vlceribus supple vel pustulis ad que vlcera attrahunt materie maligne et retinentur in carnibus mollibus q̃ sunt in locisemunctoriis sicut post aures propter vlcera labiorum menti et colli.et subasselliis propter vlcera manuum et in inguinibus propter vlcera in virga aut in pedibus.Hec tamẽ apostemata facta in locis emunctoriis:quãdoq̃ faciunt putridas:quandoq̃ effimeras iuxta affo̱rismum.In bubonibus omnes febres malediẽptis effimeris.

¶Febres aũt que sequunt intrinseca apostemata fortasse non fiunt ex applicatione calefactionis ad cor sine putredine.

¶In parte presenti ostendit que febr. sequuntur apostemata intrinseca.secũdo ponit quasdam diuersitates febrium sequentium apostemata.in tertia ponit canones.secunda ibi. (Et vehementiores.)tertia ibi.(Et scias.)In prima parte dicit q̃ feb.que sequuntur apostemata intrinseca fortasse non fiunt ex applicatione caliditatis ad cor sine putredine.nam ab apostemate intrinseco facile putridus vapor peruenit ad cor propter propinquitatem ad cor.et propter viarum rectitudinem et amplitudinem.econtra ab apostemate extrinseco.aliquando tamen accidit ab apostemate intrinseco fieri effimeram propter sui paruitatem et distantiam sicut a paruo apostemate existẽte in extremitate intestini recti:immo quedã apostemata intrinseca nullam faciunt feb.sicut glandule et scroffule:z similes que non sunt calide:nec per se:nec per accidens.

¶Et vehementiores quidem febres fiunt ab apostematibus intrinsecis quãdo sunt ex genere herisipille in quibusdam visceribus et extenditur dolor et sitis et inflãmatio.et significant ea significationes permixtionis colere plurime cuz sanguine. ¶Et hec apostemata intrinseca sunt sicut apostemata cerebri et velaminuz ei⁹ et sumach⁹ auris et gutturis quandoq̃.et in velamine quod sequitur pectus.et epate et rene et vesica et matrice t intestinis et que sunt eis similia.

¶In ista parte ponit diuersitates harum febriuz. Habet hec pars ptes quinq̃ sicut quinq̃ sunt he diuersitates. Prima diuersitas est quod vehementes febres sequũtur apostemata colerica sicut herisipillam q̃ apostemata ab alijs humoribus pẽdentia.secũdo dicit q̃ dolor sitis et inflammatio intẽditur in his apostematibus colericis.tertio dicit q̃ apostemata colerica significantur per signa permixtionis plurime colere cum sanguine.quarto dicit q̃ apostemata intrinseca que faciunt has febres sunt sicut apostemata substantie cerebri et pãniculorum eius.et sumach idest botium auris siue nerui auditiui ortum habentis a quinto pari neruorum cerebri et apostema gutturis et apostema velaminis pectoris idest pleure.t per pleuraz intellige ceteros panniculos pectoris itrinsecos Item apostema renis vesice epatis matricis intestinorum.et his simlibus sicut stomachi splenis mensenterij pulmonis et apostema cordis in hoc excedit reliqua.

Primo notandum q̃ declaratione partis p̃me q̃ apostemata colerica sine dubio maiorẽ faciunt febrem q̃ apostemata flegmatica aut melancolica.sed de sanguineis est dubium.in quo tenendũ est apostema colericum maiorez facere febrem intenſiue q̃ apostema sanguineum.t econtra sanguineum maiorem facere febrem extenſiue ꝓpter maiorem multitudinem vaporum eleuatorum ab apostemate sanguineo q̃ colerico.De dolore etiã est dubium quis sit maior.t credo q̃ in eodem mẽbro vel proportionali maior fit dolor sequens flegmonem q̃ herisipillam.Primo q: hoc experimur sepe in apostematibus extrinsecis.naz in flegmone magnus dolor est.in herisipilla fere nullus.sic etiam debet esse interius.scõ q: dolor magis sequitur solutionem continui q̃ malam cõplexionẽ vt docet experientia .licet hoc nõ placuerit Auerroy sed in flegmone maior est solutio continui q̃ in herisipilla:cum sanguis sit grossior colera.Itez q: dolor sequẽs flegmonem est extensiuus t pulsatiuus:sed sequens herisipillam est pungitiu⁹ qui est minor illis.Hec Aui.dicit oppositũ huius determinatiõis q̃uis dicat q̃ dolor intenditur aut aliter extenditur in herisipilla.nõ enim cõparauit herisipillam flegmoni:sed apatibus frigidis.Si tamẽ

textus dicat extenditur est verū in berisipilla comparata flegmoni in qua dolor est magis extensus in mēbror:cū colera spagaṫ per mēbri superficiem sed ī flegmōe sanguis magis in vno loco colligiṫ ⁊ tñ intensior fit dolor in flegmone. ¶ Scō notādum ꝙ signa pmixtionis colere cū sanguie multū sumunṫ ex signis cōplexionū q̄ vide scōa primi.

¶ Et diuersificantur febres eorū in vehementia et debilitate fm propinquitatē cordis et longitudinē.

¶ Hec est scōa diuersitas:ꝙ febres diuersificanṫ in magnitudine ⁊ quitate fm propinquitatem et distantiā apatum a corde.que eñ sunt ppinquiora ceteris paribus maiorem faciunt febrem.

¶ Et eorū iterū fe.q̄ sunt in mēbris carnosis est fe.vehementior.et eorū feb.q̄ sunt in pāniculis et eorum similibus est debilior.

¶ Hec est tertia diuersitas:ꝙ feb.q̄ sequunṫ apata exñtia in mēbris carnosis sunt vehementiores ꝙ febres que sequuntur apostemata in panniculis et simlibus que sunt neruosa.

Contra.oppositum vult Auicē. scōa primi cap.de signis apatum. ¶ Dicendū ꝙ febres dicūtur vehementiores duplr.vno mō in calore.⁊ sic febris apatum mēbri carnosi ōr vehementior:quia plus de materia aggregaṫ in membro carnoso et plus calefit.fiunt eñ febres pluris caloris. Alio mō ōr feb.vehemens in accñtib⁹ q̄busdā cōibus sicut dolore vigilia spasmo et silīb⁹.⁊ sic fe.apatū que sunt in mēbris neruosis sunt vehementiores.

¶ Et eorū q̄ sunt in vicinitate arteriarū febris estvehemetior:⁊ eorū que sunt in vicinitate venarū solum feb.est debilior.

¶ Quarta diuersitas est ꝙ feb.borū apatum que sunt in vicinitate arteriarū sunt vebemētiores ꝙ feb.apatum que sunt in vicinitate venarū solum: cuius cā est:qr magis cōicant cordi per arterias ꝙ per venas ceteris paribus.

Contra.qr apata splenis sunt in mēbro magl arterioso ꝙ apata epatis.et tamē minorē facit febrē. ¶ Dicendū cetera nō esse paria. est eñ disparitas:qr epar cōicat cordi per venā maximā.s.per venā cbilīz immediate: nō aūt splē imediate cōicat cordi per arteriaz maximam. Itē est diuersitas.qr epar est maius membrū et nobilius ꝙ splen. Itē epar magis vicinatur arterie magne ꝙ splen.quāuis ergo splen habeat plures arterias ꝙ epar:qr epar nullā bz saltē fm gibbū:nō tñ ppter causas dictas sequitur ipsum debere maiorem facere febrem ꝙ epar.

¶ Et nō euacuanṫ iste febres a periodis scōm materias que effunduntur ad apata earum.periodi nanq̄ earū sunt scōm generationem earum et scōm motuz ipsarum et secūdum attractionem caliditatis et doloris ad ea.vnicuiq̄ enim ḥūori est periodus qui sibi conuenit.

¶ Quinta diuersitas.febres apatū habent diuersos periodos fm diuersitatē materierū q̄ effundūtur ad apata ipsorū febricitantiū. periodi nanq̄ earū feb.fiunt fm generationē materierū earū et fm diuersum motū ipsarū ad apata:qñ iam sunt genita ⁊ fm alterationē caliditatis et doloris ad ea.i.fm variā attractionē ipsarū materierū ad loca apata:que attractio fit a calore et dolore mēbri apostemati.vnicuiq̄ enim humori inest periodus qui sibi conuenit.

Pro huius partis notitia est sciendū ꝙ Auicē.innuit hic oēs causas periodicationis intrinsecas:quarū quedā de intētio Gal.scōo de differentijs feb.sumunṫ ex dispositionibus mēbrorū mittentiū materias ad membrum apatum que materie cōtinenṫ in ipsis membris mittentib⁹. Quedā sumunṫ ex dispositionib⁹ ipsorū mēbrorū apatorū attrabētium que maxime attrabunt per caliditatem et dolorem:et hi se tenent ex parte mēbrorū de quibus loquiṫ Ga.loco allegato. Quedā se tenent ex pte diuersificatorum fm quātitatē.modū substantie.et ipsorū cōplexionē.⁊ formā substantialē:et ppietatem resistitiuam.⁊ he ponūtur a multis auctoribus:precipue ab Aui.in hac prima quarti tractatu scōo ca. primo:quas oēs Aui.innuit in his paucis verbis Primas se tenentes ex pte mēbrorū cū dixit. pro di nanq̄.scōas se tenentes ex parte humorū cū dixit:vnicuiq̄ humorū ineſt periodus qui sibi cōuenit.et hic vult Gale.feb.apatum periodicare propter nouū motū materie ad membrū apatum qui motus diuersificaṫ ppter diuersitatē causarū suprascriptarū.fm plurimuz tñ flegma periodicat quottidie:colera de tertio in tertiū.melancolia de quarto in quartū.sanguis quottidie affligit maxime ppter suas formas substātiales ⁊ ppietates resistitiuas. Omittit aūt cās extrinsecas sicut regimē sex rerū ⁊ influxus supceleſtes quos astrologi ponūt. Sz de hac materia dictū est supius quātū est opportunū in questione de periodicatione.

¶ Et scias ꝙ multotiens sanatur apostema in pleureſi et alijs et remanet febris.⁊ significat tunc ꝙ mundificatio non accidit.

¶ Hic ponit duos canoñ. Primus.multotiēs sanatur apa pleureticū ⁊ feb.remanet.⁊ similiter accidit in alijs apatibus.⁊ hec remanentia feb.significat ꝙ nō est facta perfecta mūdificatio.⁊ hoc accidit qñ apa nō est totaliter cā feb.immo pars materie que facit febrē fecit apostema.stat ergo apa pendens a pauca materia terminari ante feb.terminationē. Sicut me scribente super hoc capitulo euenit magnifico equiti dño Cristino Frāciſco de beuilaqua veronēſi.aliqñ accidit qñ apa nō pfecte curaṫ:sed eūatis partibus subtiliorib⁹ remanent quedā ptes terrestres potentes febres cōtinuare.nō tamen dolorem tussim ⁊ alia accidentia propria pleureſ facere.

¶ Et iste quidez febres quādoq̄ plongātur et perducunt ad ethicam et ppie quādo apostemata sunt in epate. Ille vero que sunt in velaminibus cum confirmantur nō expectant vsq̄ ad ethicam.

¶ Secūdus canō. Et iste q̄dē febres cū plongātur ducunt ad ethicā.⁊ ppie qñ apata sunt in epate.

Contra.quia apata pulmōis deberēt magis ducere ad ethicā phibendo cordis euentationē. ¶ Dicenduz est ꝙ ethicam que est quedā tabes et exiccatio cū pauca caliditate magis īcurriṫ ppter apostema epatis ꝙ pulmonis ppter defectum nutrimenti qui defectus est ab epate nō a pulmone:sed ethicam que est corporis arefactio cū inflammatione magis incurritur ex apostemate pulmonis. scōo dicit ꝙ ille febres que cōsequūtur apostemata in velaminibus cū cōfirmantur apostematibus a quibus pendent

bus pendent cõfirmatis nõ expectãt vsq; ad etbi ca m:q: moriunt prius q; fiant etbici. Un Gal.10. terapen. loquens de apatibus dyafragmatis di/cit. Multotiens vidi interficere anteq; cõpletur disnta et desipientia: sed in quibus tales dispoſi/tiones sunt plurimũ moriũtur anteq; etbica gene retur. Ex bis pz q; per apa cõfirmatum nõ debes intelligere apa exists in statu: q: ab boc cõtingit euadere. Sed per apa confirmatum intellige ma xime fixum et in malitia confirmatum.

¶ De signis earũ t ipsarũ indicijs. Cap. xliij.

Um febribus ex apatibus intrinſecis inuenunt tres spes signoz et accntuum. s. signa et accidentia significantia membrũ infirmũ: et signa et accntia significantia materiam: et signa et accidentia significantia dispositionem infirmi. Prima aũt signorũ spes est sicut pulsus serrinus. et doloz pũgitiu⁹ apatis in partibus pectoris. et similiter tussis sicca in primis et bumida in scõo et q̃ sunt illis similia de signis pleuresis significantibus apostema in partibus pectoris.

¶ Primo ponit quandã diuisionẽ trimẽbrẽ signorum et accidentiũ febrtũ apatum et ipsam declarat. scõ ponit quandã diuisionẽ fundatã sup primo mẽbro diuisionis. tertio subdit quedam alia signa feb. apatum intrinsecorum. scõa ibi. (Et mẽbra quidẽ occulta.) tertia ibi (Et calliditas q̃dẽ.) Prima in duas. nã in prima ponit diuisionẽ predictam. loco exẽpli ponit signa pleuresis. in scõa ponit signa quedã gñalia apatis intrinseci. scõa ibi. (Et ad summũ.) In prima pte dicit q; cũ feb. ex apatibus intrinsecis sunt tres spes signorum t accidentiũ significantium mẽbrũ apostematum. Prima est species signorũ significantiũ mẽbrum infirmũ. Scõa est spes signorũ significantiũ materiam apantem. Tertia species est signorum t accidentium significantiũ dispositionem infirmi. i. quid sit futurũ de infirmo. Et pro notitia signorũ primorũ vult redire ad tertiũ canonẽ. et pro scõa specie signorum ad tertiã quarti. et pro tertia spẽ ipsorum ad secundã quarti vbi ponũtur signa p nost ca. Ideo in omni specie omnium borũ signorum bic abbreuiat: t solum exempli gratia dicit q̃dam. Secũdo declarans primã speciẽ signorũ dicit q; pulsus serrinus t doloz lateris pungitiuus sunt signa apatis in partibus pectoris. s. pleuresis. s. tussis sine sputo i pmis. scõo cũ sputo t filia de signis pleuresis. s. fe. ptinua pstrictio anbelit⁹.

¶ Et ad summũ doloz et grauitas in mẽbro. et est calidius reliquis mẽbris addita calefactione nõ consueta et sicut spasimus: qñ multotiens associatur apatib⁹ calidis in mẽbris neruosis. Species vero scõa est sicut significatio vehementie febris tertiane significat q; materia est colerica. Accidentia vero infirmi sunt dispositiones que indicãt ei⁹ salutẽ aut indicãt ipsius mortẽ.

¶ In ista parte dicit q; signa generalia apostematis intrinseci sunt doloz. scõm grauitas. tertiuz calliditas maioz in mẽbro apostemato q; in reliquis est cũ sicut fornax febris. xj. terapen. vltimo cap. quartũ q; in reliquis mẽbris est addita calliditas nõ consueta. quintũ est spasmus que frequẽter se/quitur apostemata calida in membris neruosis. Et tu istis adde duritiem et tumoreꝫ si illa apata fuerint in mẽbris que subiacent sensui. et tu cum visitas aliquem bec septẽ signa semp babeas mẽti ne incidas in erroꝛem nõ bene excusabilẽ. Scõa species signorũ est sicut fe. tertiana que significat q; materia apostematis est colerica: t quotidiana q; est flegmatica. et quartana q; est melancolica. et cõtinua cõclusa q; est sanguinea: iz fm plurimum in processu paroxismi barum febrtũ cõfundantur. Tertia species signorum significat salutẽ vel mortem. et bis similia ventura super egrum.

¶ Et membra quidẽ occulta diuersificantur in faciendo feb. et recipiendo eas. et p durationem earum et ipsarũ periodis fm magnitudinem eorum in seipsis et magnitudinem venarum eorũ: t fm membra sua.

¶ In parte presenti pro declaratione primi membri diuisionis precedentis. s. q; quedã signa significant mẽbrũ apatum Huic. primo ponit vnã diuisionem. scõo declarat eam. tertio infert quosdam canones. scõa ibi. (Mã in mẽbris.) tertia ibi. (Cũ autem aggregatur.) In prima parte dicit q; membra intrinseca apata diuersificantur in faciẽdo et recipiẽdo eas: q: primo fit caloz in corde qui formaliter est feb. per mẽbrum apatum: deinde recipitur in eo et in alijs membris. boc dicit q: dato q; aliquod membrũ babeat calorem extraneum et ipsum alteri mẽbro cõcoctiz ille tamẽ caloz nõ dicit feb. nec alia mẽbra recipientia calorem ab eo dicuntur febrire nisi caloz prius fiat in corde. t postea per coz alijs cõcetur: cũ coz fit primum subiectum feb. iuxta superius determinata. Et bec prima diuersitas cõcernit feb. magnitudinẽ aut paritatem: salubritatem aut cõtrariũ. nam quedam mẽbra apostemata faciunt maiorẽ febrem t magis mortalem sicut epar et pulmo. quedam minorem et magis salubrẽ sicut renes et matrix. scõa diuersitas est in duratione earũ. nam quedã faciunt longam sicut matrix: et quedã breuem sicut cerebrum. tertia diuersitas est in periodis earũ. Aliter eñ periodicant febr. apatis: epatis. et aliter feb. apostematis renũ: quãuis be diuersitates iſequãtur diuersitates materierũ: tñ etiã insequuntur diuersitates mẽbrorũ. be aũt tres diuersitates fiunt fm magnitudinẽ ipsorum. s. membrorũ in seipsis que magnitudo attenditur penes tria. s. penes nobilitatem sue operatiõis: penes sensibilitatẽ suã: et penes ppinquitatem ad coz. Aliter fm magnitudinem ipsorum. s. apatuz in seipsis. i. fm q; apostemata sunt magna vel parua. Secundũ aũt penes quod diuersificantur membra apostemata in faciendo feb. est fm magnitudinem venarum scilz pulsatilium et quietarum. et in boc tangit maiorem aut minorem colligantiã cum corde. Tertiuz vero in quo diuersificantur membra apostemata in faciendo febrẽ est fm membra sua scz alia a coꝛde quibus membris cõmunicat membrũ apostematum faciens feb. exempli gratia. matrix cõcat capitis. ideo apostemata matricis faciunt feb. cuz doloꝛe capitis.

¶ Nam in membris intrinsecis sunt que sunt propinqua corꝺi et vehementis communitatis: sicut velamẽ et pulmo: et de eis sunt que sunt longinqua a coꝛde et debilis cõmunitatis sicut renes. ipsi enim nõ semper faciũt propter apostemata sua febres

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

fortes neqz continuas ⁊ multotiens quidē sunt interpolate et sunt de genere febrīū cō mixtarum et febrium tertianarū:⁊ quartane et quintane et sextane.⁊ fiunt cum eis rigor et horripilatio:et ambiguū fit esse earū et significat eas grauitas in loco renum et in partibus allatim et dolor ⁊ proprietas caliditatis in mēbro maioris cōsueta.

¶Hic declarat predictam diuisionem:et quāuis sua interesset ostēdere qūo membra diuersificata in magnitudine et paruitate et diuerficata ſm venas suas.et in summa ſm maiorem aut minorē colligātiam cum corde.et tertio diuersificata ſm membra sua alia a corde quibus cōicant faciunt febres diuersas in magnitudine et paruitate salubritate et mortalitate et longitudine et breuitate Item diuersitas in periodis tamen q; hec sunt nota ex dictis in tertio canone solū exempli gratia. ostendit quomodo membra diuersificata in longitudine et propinquitate ad cor:et in maiori et minori cōmunitate cum corde cum apostemantur diuersificantur in faciendo febrem.Dicit ergo ꝙ de membris sunt aliqua que sunt ꝓpinqua cordi et vehementis cōmunitatis cum eo:sicut velamen. i.dyafragma et pulmo.et ista supple faciunt magnas febres et mortales ⁊ breues et cōtinuas cuz apostemantur.et de eis sunt aliqua longinqua a corde ⁊ debilis cōitatis cuz eo:sicut renes.ipsi enī non semper faciunt cum apostemantur feb. fortes:neqz continuas:sed multotiēs sunt interpolate:et multotiens nō sunt interpolate.⁊ sunt de genere febrīū cōmixtarum:⁊ quādoqz sunt tertiane et quartane et quintane et sextane:⁊ fiunt cum eis rigor ⁊ horripilatio ⁊ ambiguū fit esse eorū.s.apostematum ignoratur enī cuius mēbri sint apostemata ista que faciunt tantas feb.diuersitates:et an sint apostemata renum.hec tñ apta renū significātur per grauitatē in allatim qui est locus renum.et per dolorem eius loci.et q; proprie in illo loco sentitur caliditas maior cōsueta. Et nota ꝙ quāuis hmōi inquisitio nō pertineat ad hūc locum sed potius ad.17.tertij ꝙ cā tantarū diuersitatum in bis febribus est triplex. Prima est diuersitas materierū que faciunt hec apata.vnde rōne huius permiscent feb.diuerse.scōa est longinquitas huius mēbri a corde.vnde feb.eius qñqz non sunt cōtinue:neqz fortes.tertia cā est diuersitas in adustiōe cū apostemata hec cronicāt:sicut frequēter accidit.vnde per adustionē materierum huius apatis añcedentiū:⁊ cōiunctarum fit transmutatio earū in melancoliā.vnde fiunt quartane:quādo sunt pluris quantitatis:et nō ita per adustionem ingrossate. cum vero per adustionem magis paucificantur ⁊ ingrossantur fiunt tertiane et eodem modo sextane.

¶Cum aūt aggregantur in membro vt sit proximum principali:aut fortis cōmunitatis cū eo:aut vehementis sensus et est neruosum:tunc cum vehementia feb.comitantium apostemata eius accidūt ei inquietudo magna et spasmus.

¶In pte pñti infert canō primus. qñ hec oīa aggregantur in mēbro aliquo.primū ꝙ fit ꝓximum ꝓncipali.i.cordi.aut vehemētis cōitatis cū eo:vt puta per venas ⁊ arterias.aut vehemētis sensus: ꝙ sit neruosum:tunc cū vehemētia feb. pñtiū apatus eius accidūt inq̄etudo magna ⁊ spasm⁹. sicut exēpli gratia.in apate pānsculorum cerebri.

¶Et fortasse comitantur ipsum accidentia extranea sicut apostemata matricis: associatur enī ei cū fe.soda et dolor ceruicis.

¶Scōo infert ꝙ aliqñ cū comitant apata mēbri intrinseci:sicut apa matricis accñtia extranea fit in eo soda et dolor ceruicis .i.partis posterioris colli ad caput terminati.huius aūt est cā:q; matrix dorso alligatur.vnde faciliter cōicatur capiti et collo per nucā et venas et arterias que sunt in dorso.appellat aūt hec accñtia extranea propter magnā distantiam matricis a collo ⁊ capite.⁊ q; matrix nō est neruosa per neruos a cerebro ⁊ nuca ortum habentes.sic enī accideret spasmus in fortibus doloribus eius.qō bene sentit Auic.21.tertij. capło de anat bomia matricis.et hoc est exemplū diuersitatis feb.sequentiū membra apata diuersificata ſm membra alta a corde quib⁹ cōmunicāt.

¶Et caliditas quidem quāuis inflammetur in his apatibus.tamen nō est valde vehemētis acuitatis:sicut est in causonide nisi sit res magna.et causa in eo est quoniam putredo nō ē spsa neqz mota ad exteriora.

¶Hic ponit signa apatum intrinsecorū.primū est sumptum a caliditate.scōm a pulsu.tertiū ab vrina.partes patent.In prima parte dicit ꝙ caliditas quāuis sit intensa in bis apatibus.nō tñ vehementis caliditatis.s.exteri⁹:sicut in causonide nisi sit res magna.i.apa magnū ab būore multū calido.Et cā huius est.q; putredo.i.vapores putridi nō est sparsa ad exteriora.tum ꝓpter debilitatem virtutis.tum ꝓpter inobedientiā materie.et causa est.q; mouetur intrius ad locum apatum.

¶Et pulsus quidē in febribus apatuz intrinsecorum est pulsus febriuz putredinis paruus in principio velocis constrictionis apud statum:deinde magnificatur et fit velox et spissus ſm membruz et materiam:et ſm ꝙ sciuisti:deinde erit serrinus et faciēs secundū membrum in neruositate et carnositate sua.

¶Scōm signum.pulsus in febribus apatū intrinsecorum est sicut pulsus in fe.putridis. paruus in prin.exacerbationis ⁊ velocis cōstrictionis apud statum.i.in statu vel parū ante statuz:cū maior sit necessitas mundificationis ꝓ euentatiōis.Deinde:ly deinde notat ordinem locutionis ⁊ nō tpis vt sit sensus:deinde debes scire ꝙ pulsus magnificatur:et fit velox ⁊ spissus ſm mēbrum et materiam sicut sciuisti.s. lib.primo fen scōa cap.de pulsu apatum.et lib.tertio in ꝓprijs capitulis.nam membro apato existēte carnoso ⁊ arterioso vt materia existente calida pulsus fit magnus velox et frequens.ecōtra in membro ecōtrario se habente et materia frigida. Deinde.ly deinde notat ordinem locutionis.vt sit sensus. etiam debes scire ꝙ pulsus fit serrinus aut vndosus.⁊ secundum membrum in neruositate et carnositate sua.nam membro existēte neruoso sicut panniculi fit serrinus.et existente carnoso sicut substantia cerebri et caro epatis fit vndosus.

¶Et vrina scōm plurimū est ad albedinē decliuis et paucitatē tincture ꝓpter declinationem materiei ad apa scōm ꝙ sciuisti.

¶Ultimum

¶Ultimum signum vrina que fm plurimū est ad albedinem declinans.i.ad paucitatē tincture propter declinationem materie ad apa sicut sciuisti. cap.de effime.et apate.⁊ fen scda capi. de coloribus vrine.

Dubitatur an ad apostemata viscerū sequātur febres cōtinue arguit qp nō.materia feb.cōtinuarū est intra venas.vt.ꝫ. cap.de putredine:sed materia apatum exiuit venas et in poris membri cōtinetur.scdo.continuarum ppium est nō habere rigorem. primo de differentijs feb .sed quedam apostemata quorundā viscerum vt renum faciunt febres cū rigore vt hic Auicē. ¶In oppositum est Ga. quarto afforismorum super illo afforis.Febres quecunq deficientes. ¶Dicendum qp licet fm plurimum febr. apatum viscerum sint continue:stat tamen ipsas esse interpolatas.primam partem huius cōclusionis voluit Gale.loco allegato et quottidiana experiētia cōprobatur.secundam partem vult Auicen. in loco presenti.et multotiens sunt interpolate.

Sed ad rationes in oppositum respōdet.¶Ad primam negetur maior vniuersaliter intellecta.¶Ad secundam concedetur ad quod deducitur. est tamen neganda maior vniuersaliter intellecta:imo exacerbationes continuarum aliquando incipiunt cū horrore vt in capitulo de latica.

¶Cura earum. Capitulum. xv.

Curatio harum febrium est curatio febrium acutarū post curationem apostematum. radix enim in eis est cura apostematis cum obseruatione cure febris de infrigidatione et humectatione. Et in his febribus non conceditur potus aque frigide neq; introitus balnei.

¶Habet hoc capitulū duas partes.in prima ponit duas intentiones habēdas in cura feb.apostematum.et ostendit que sit dignior.in secūda.exempli gratia.ponit curam apostematis colerici.secūda ibi.(Et si fuerit apostema.)In prima parte dicit qp curatio harum febrium est curatio feb. acutarum post curationem apostematum. nam radix idest fundamentum in curatione earum est cura apostematis. ¶Hec enim est intentio prima cui maxime intendendum est.¶Secunda intentio est obseruatio cure febris cum infrigidatione et humectatione.¶Notandum hic Auicen.multum abbreuiasse curam febrīū apostematum:quia si radix cure.est apostematuꝫ scita est in generali.quarta primi capitulo de cura apostematum.et scita est tertio canon. de cura cuiusq; apostematis intrinseci.Et intentio que est ad febres scita est in capitulo generali curationis febrium putridarū. et in capitulo curationis acutarum. et si intentio sit ad accidentia cura precessit in hac sen. ¶Sed contra dicta Auicen instatur.quia cura harum febrium nō semper est cura febrium acutarum:cum aliquando nec apostemata sint acuta neq; febres sequentes ea sicut manifestum est in febribus sequentibus apostemata frigida. ¶Secundo aliquando cura febris est dignior qp cura apostematis:quando feb.est corpus arefaciens:tunc quamuis obstet apostema cōpeteret potus aque frigide.vt voluit Auicen. in capitulo generali curationis fe.et in capło de rebus in quarū quibusdā ⁊c.

¶Ad primam cōceditur ad quod deducitur.Sed intentio Auic.fuit hic ponere curam feb.acutaruꝫ que sequūtur apostemata calida. qz feb. sequētes apostemata frigida parū aut nihil vertunt ad se curam.sed quasi totaliter attendit apostemati si fuerit et bicaꝫque tamē raro accidit nisi post longum tempus nisi forte fuerit apostema pulmonis aut capsule cordis ⁊ similium impedientiū debitam cordis euentationem.et etiā nisi esset apostema epatis et stomachi quibus nutrimentū subtrahitur totī.hec enim satis festine ducūt ad ethicam. ¶Ad secūdum cōceditur similiter ad qō deducitur.sed dicta Auic.in presenti parte veritatez cōtinent vt in pluribus.Et nota qp ly post positū in hoc textu nō dicit ordinem tpis:sed ordinem dignitatis.ambe em intentiones.s.que debet apati et que debet febri sunt simul tpe exequēde. Scōo dicit qp in his feb.nō cōceditur potus aque frigide ne materia apatis incrudetur.hoc tn vt statim dixi veritatē hz regulariter vt dixi ⁊ vt in plurib⁹ neq; cōceditur introitus balnei ne materia putrefacta per balneum amplius fluat ad apostemavt ii.terapentice.

¶Et si fuerit apa herisipila hz fiat positio rerū frigidarū et infrigidatarū actu de foris sup ipsum sicut succus lactuce ⁊ sempui ue et portulace cū aliquātulo de sauicij ordei albi q̄ sine cessatione infrigident sup niuez ⁊ pmutent.et fortasse permiscet cū eis oleū onfacinū aut oleū rosatū.Et si comederit lactucas ablutas ifrigidatas pertrā sit et iuuatur cum eis.

¶Hic curat apa colericū dictum herisipila ⁊ intē dit repercussioni et multe infrigidationi ne corp⁹ marasmetur.dicens sup loco apato debent poni res frigide.s.potētia infrigidate actu sicut succus portulace lactuce sempuiue frigide et būide in secundo cū aliquātulo de farina ordei que incessanter infrigident super niuem et permutētur.Et forte.s.aliquādo permiscetur cū eis oleū onfacinum.et istud est ex oliuis immaturis et oleo rosa. et hoc qn nō esset opus tāta infrigidatione et maioris doloris mitigatione.ꝫoar tn primo Theysir ca.octauo timuit vngere cū oleo aliquo membrū qō cunq; in qō colera dnatur.Scōo dicit qp si cōederit lactucas ablutas infrigidatas.s.actu trāsit. s.loco cibi.qz erit satis subtilis dieta.⁊ iuuat cum eis loco medicine.¶Sed nota qp lactuce nō abiute sunt minus frigide qm lactuce ablute.scōo canone et ppie cū aqua calida.habēt em partē nitrosam in superficie que post ablutionē remouetur. propter hoc nō ablute magis conueniunt sanis. sed ablute egris maxime patientibus herisipilaz cuz opus sit vehementi infrigidatione. nec timetur de ventositate.fortis enim calor herisipile resoluit illaz.debent autem comedi cocte vel crude fm vigorem digerentis. ¶Cura febris apostematis duplex habet regimen.vnum debetur febri complendum infrigidatione et būectatione.secūdum debetur apostemati quod tripartitur.quoddam debetur cause antecedenti. quoddam cause coniuncte.tertium vtriq;.Primuz regimen habet tres intentiones.scilicet eūationem:diuersionē.⁊ fluxus interceptionem.Euacuatio autez maxime complenda est flebotbomia aut aliquo tenente locū eius.Cōpletur etiā solutiōe integrata minoratiuo.digestiuo.et eradicatiuo.q̄ respiciant ma-

teriam peccantē et ap̄atū membrū. Euacuatiua sint ita moderata vt cūent materiā ppriā que est añcedens ⁊ nō agitent materiā pīunctā. Diuersio aūt perficitur cū cūantibus iā dictis cū clisteris et similibus. Itē cōducit ventose sine cūone: fluxus interceptio perficitur cuz stipticis applicitis super mēbrū: per qō fluit materia ad mēbrū ap̄atum. Itē cū ingrossantibus ⁊ cōtingentib⁹ materiam sicut sirupus de papauere: ⁊ similia. ¶ Scōm regimen debitū cause cōiuncte bz tres intentiones scz repercussionē q̄ debeť in p̄n°. scō repercussionē mixtam cū resolutione que debeť post p̄ncipiū vsq; ad medium status. tertio resolutionē que debetur deinceps q̄ si in viā maturationis tenderet adiuuetur et tandē erūpatur cū motibus. Item cū sumptis intrius. postea mundificeť ⁊ cōsolideť. ¶ Tertiuz aūt regimen bz duplicē intentionem. s. curam accīntium perficiēdā fm eorū exigentiā. Secūda est regimē ex rerū qō declinet in p̄rtū discrasie. ⁊ dicta bz esse magis tenuis in feb. ap̄atū q̄ in qua cunq; alia febre ne ap̄ata augeantur.

¶ De dispōnibus febrū cōpositarū. Cap. xvj.

Febres quādoq; cōponunť adinuicem. Fortasse enī cōponuntur ex eis spēs ingrediētes in genera eiō gata sicut cōpositio feb. ethice cū feb. putrida. ⁊ quādoq; cōponūtur spēs ex eis in genere p̄mo cōuenientes sicut est cōpositio specierū feb. putredinis sicut tertiana cū flatica vt pote febris noiata emitriteus. et sicut cōpositio feb. ap̄atū. Et q̄nq; cōponunť de eis spēs cōuenientes in spē sicut cōpositio duarū tertianarū et duarum quartanarū et trium quartanaruz. Quare fiunt due tertiane in appitione dispositionis fm paroxismos flatice. et tres quartane in paroxismis flatice: et quandoq; cōponuntur tres de febrib⁹ tertianis. Si igitur fuerit fm coalternationē erit paroxismus in die tertia vehementior q̄m p̄tinet ei produs diei p̄rimi et inceptio diei tertij: et similiter in die quito. et similatur hec emitriteo sicut compositio duarum tertianarū similatur paroxismis flegmatice.

¶ Dic incipit determinare de feb. cōpositis. ⁊ p̄rimo in gñali. scō in spāli determiat de quadā febre dicta emitriteus. scōa incipit in p̄n. sequentis capli. Primū capl'm diuido in tres partes. in p̄ria ponit diuersas cōpositiones feb. sumptas ex diuersitate fe. cōponentiū. in scōa ponit canones. in tertia ponit tres diuersas cōpositiones feb. sumptas ex tpe cōpositionis. scōa ibi. (Et ppter.) tertia ibi. (Et spēs.) Que dicit in p̄ria pte nota sunt p̄r maiorē parte. ⁊ sicut cōpositio feb. ap̄atū intellexit q̄ fe. sequēs ap̄a est fm plurimū cōposita ex diuersis spēb⁹ feb. que cōuenīt in genere būoralū. et hoc q: ap̄a vt plurimū fit de diuersis būoribus p̄rimo de accīnti et morbo vltio cap. ⁊ tertia quarti. Et q̄nq; cōponūtur tres de febribus tertianis. si ergo fuerint fm coalternationē erit' paroxismus in die tertio vehementior q̄m cōiungiť p̄rimus paroxismus tertie tertiane cū scō p̄me tertiane. et ita per dies impares cōiungenť duo paroxismi. Sed nota q̄ dato q̄ paroxismi nō coalternēt immo cōiungere nť p̄r̄ia introitus aut cōitatis tm paroxismus in diebus iparib⁹ esset vehementior. sed exemplificauit de paroxismis coalternātibus. q: illa cōpositio est manifestior. reliqua vero nota sunt.

Hic cadunt duo dubia. P̄rimū vtrū effimera possit cōiungi cū alijs generib⁹ febrū. ⁊ hoc per me terminatum fuit in ca. de fe. effi. scōm vtrū putrida posset cōiungi cū etbica. ¶ In quo dubio tenendū est q̄ etbica posset cōiungi cū putrida ⁊ etbica precedēte et putrida precedēte. ⁊ ambabus a causa vna vel diuersa pendentibus.

¶ Et ppter hmōi nō op3 vt tota occupatione occupetur cū paroxismis: immo oportet vt occupeť cum accidentibus.

¶ In parte p̄ñti ponit canones. ⁊ diuidit in quatuor partes fm q̄ quatuor sunt canones. Primus canon. ppter hmōi cōditiōes op3 vt medicus nō cōfidat in solis paroxismis ad cognoscendū fe. imo op3 vt cōsideret accidentia feb. per que deueniat in earum notitiam.

¶ Et quādoq; accidit si fuerint fe. iste tertiane pure vt festinent paroxismi earū ad contentā. i. ad illā que fortior est: ita vt destruatur debilior earum p̄rius.

¶ Scōs canō. q̄nq; accidit si fuerint feb. iste tertiane pure. s. due aut plures vt festinent. i. anticipent paroxismi ad contentā. i. ad illā que fortior est fm expositionē traductoris que merito dz cōtenta: q: tenet a causis magis fortibus q̄ febres min⁹ fortes. ideo paroxismi anticipant: cū forte aliarū paroxismi postponant. q: pendent a pauciori materia et minus irritante virtutē. iō subdit q̄ destruiť debilior ea in p̄rimis et remanet fortior posterius.

¶ Et notanter dixit si fuerint iste tertiane pure. q: si essent impure aut forte vna earū ipura fiaret q̄ debilior minus molestās et cuius paroxismi ponerent remanert posterius. q: pēdet a materia grossiori et minus calida. Et omitto alias expositiones quas ponit Gē. et alij. q: hec est de intentione traductoris et cōsona textui Aui. et multiplicatio expositionum est confusio.

¶ Et quādoq; significat cōpositionē reditio horripilationis post quietem.

¶ Tertius canō. reditio horripilationis post quietem eius significat cōpositionem. s. si per notabile tempus redit postq̄ quieuit: immo hoc est de signis emitritei vt videbitur.

¶ Et turpe quidē est medico scienti significationes cuiuscunq; feb. et accīntia ei⁹ vt non p̄cipiat cōpositionē a p̄rio die aut secūdo.

¶ Quartus cañ. turpe est medico scienti. i. q̄ scire dz signa cuiuscunq; feb. ⁊ accīntia eius vt non cognoscat cōpositionē earū a p̄rio die vel a secūdo.

¶ Notandū q̄ cōpositio harū fe. que dz cognosci a p̄rimo die vel scō nō est cōpositio effimere cum etbica vel putrida. q: iuxta superius determinata hec cōpositio nō pōt fieri saltē p notabile tēpus. etbica etiā raro reperiť a p̄ncipio. hec ergo cōpositio erit būoralium adinuicem que si coniungantur per viam cōmunicationis cognoscuntur. quia non apparent accidentia vnius solius materie: neq; vnius solius paroxismi. id tamen est valde difficile nisi apud medicos valde doctos et exercitatos.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

citatos.Si autem componantur secundum viam introitus id est minus difficile.sed opz medicū cōtinue assistere vt cōprehendat coartationē pulsus scōam post primā.Si vero cōponantur fm viam coalternationis id est satis facile.Ga.tn scōo de crisi. mitiꝰ locutus ē dicens:ꝙ si nō cognoscis prima vel scōa die cognosces tertia vel q̄rta. ¶Sed nota ꝙ aliud est cognoscere hoc generale.s.ꝙ plures fe.sint cōpositē adinuicē.ꝛ aliud est cognoscere distincte fe.cōponentes. Prima notitia est satis facilis quā medicꝰ pōt cognoscere prima die vel scōa.sz secūda est difficilis.de qua loquit Gale. secūdo de crisi.

¶Et cōpositio feb.etbice cū feb.putredinis est ex illis que valde ambigua sunt.qn̄ ipsi vident interpolationes et inceptiones rigoris et horripilationis.et reditionis sudoris si fuerint ꝛ horas particulares. quare estimant ꝙ sint illic feb.putredinis tantum inseparabiles aut composite ex continua et interpolata.

¶Hic est quintus canō.et est de cōpositione etbice cū humoralibus ꝙ cōpositio etbice cū febribꝰ putredis est de illis que sunt valde ambigua. qm̄ medici vident interpolationes.i.remissiones ꝛ inceptiones rigoris et horripilationis ꝛ reditiōes sudoris post sudorem precedentē si in illa feb. fuerit rigor.ꝛ vident horas pticulares portismorum. quare existimant ꝙ sint febres putredinis tantum cōtinue aut cōposite ex cōtinua et interpolata.et nō existimant ibi esse etbicam cū in etbica nō sint excrescentie neq̄ typi neq̄ sudores.et apparet sibi ꝙ oīa accn̄tia reduci possint in solas feb. humorales.¶Notandū ꝙ multi medici fm Gē. credentes se esse magnos iudicatores cū vidēt vnaz cōtinuā q̄ exiccauit corpus ꝛ vident aliquaz vrine grossitiē et telā vnctuosam in supficie vrine statiz iudicāt esse cōplicatā etbicā cū putrida:cū tn̄ nō sit.nā oīa hec accn̄tia in pluribus putridis cōtingi possunt.¶Nota tn̄ ꝙ minus malū est iudicare egritudinem maiorem q̄ minorem multis ex causis que tibi note esse debent.

¶Et quandoq̄ cōtinuat cōpositio ita vt appareat fe.vna cōtinua similis que simulatur sinochо . et tūc quidē nō est excusatio reditionis ad significationes.Et si fuerint paroxismi breues nō cōsequit eoꝝ continuatio nisi ꝓpter rē magnā de multitudine numeri eoꝝ ꝓprie.et fortasse vides interpolationes harum febrium longas.

¶Sextus canō.qn̄q̄ cōponunt fe.adinuicē vt appareat febris vna cōtinua similis.i. vniformis q̄ simulat sinochо.i.febri cōclusе.ꝛ ꝑ cognitione cōpositionis earū opz redire ad signa.s.ad notandū coartationes pulsus que erūt qn̄ paroxismi subingrediunt alter alterū.ꝛ si paxismi erunt breues nō poterit saluari illa vniformitas nisi sint multi:ꝛ tūc videbis frequentes coartationes pulsus. et fortasse qn̄ sunt breues et nō multi tu videbis interpolationes longas inter vnū paxismū ꝛ alterū ita vt nō seruet feb.vniformitas.Si vero sunt longi et pauci tu videbis pauciores coartatiōes pulsus et erit difficile ꝙ seruet vniformitas feb. cum oporteat paxismos ꝓcedere per tpa sua q̄ a medico facile cōprehendunt.Si vero sunt multi ꝛ longi senties frequentes coartationes pulsus ꝛ feb. augendo procedit.coartatio itaq̄ pulsus est efficax signum subingressionis paroxismi.aut ꝙ noua materia moueatur.

¶Et qn̄ cōponunt fe.diuerse sicut emitriteus eradicat postrema eoꝝ ꝛ remanet cronica pura siue sint due interpolate aut due cōtinue aut interpolata et continua.

¶Septimus canō.qn̄q̄ cōponunt feb .diuerse sicut emitriteus q̄ cōponit ex colerica et flegmatica et eradicat postrema i.colerica que est postrema in paroxismando cū paxismet de tertio in tertium flegmatica quottidie ꝛ remanet cronica pura scz flegmatica.ꝛ boc est verū vt plurimum siue sint due interpolate aut cōtinue aut inerpolata.ꝛ continua dico vt plurimum cuz posset esse flegmatica breuior certa colerica.

¶Et quandoq̄ cōponit cū emitriteo alia tertiana et flatica et melica.nā si est cū tertiana eradicat tertiana et purus fit emitriteus.et si est cū flatica aut melica eradicatur emitriteus et depuratur flegmatica et similiter melancolica.

¶Octauus canon.ꝛ qn̄q̄ cōponunt cū emitriteo tertiana alia ꝛ flegmatica ꝛ melica.ꝛ si cōponitur eradicat tertiana ꝛ remanet emitriteꝰ purus. Si cū flatica aut melica eradicat emitriteus ꝛ remanet pura flatica aut melancolia.¶Cōtra qz eque cito dz eradicari colerica q̄ cōponit emitriteū sicut colerica addita emitriteo.et eque cito dz eradicari flegmatica emitriteo addita sicut flegmatica cōponens emitriteū:cū nō videat cā diuersitatis.¶Rn̄detur ꝙ cā diuersitatis ꝙ flegma admixtum cū colera sicut est in emitriteo retardat motū colere et eius resolonem:silr colа accelerat motū flegmatis et eius resolutionem nō ita est quando flegma et colera sunt in diuersis mineris.

¶Et quādoq̄ accidit cōpositio in eis fm aliū modū et est vt cōponat interpolata et cōtinua diuersi generis aut cōuenientes ambe in eo.aut cōuenientes in spē sicut tertiana periodica cū tertiana insepabili.ꝛ sicut componuntur due interpolate similiter cōponuntur due continue.

¶Hic ponit nonū canonē.scōo reprobat opinionē quorundā.scōa ibi (Quidā aūt.) In boc 9° canone ponit plures cōpositiones duarū feb.simulnā q̄n̄q̄ cōponunt cōtinua ꝛ interpolata diuersi generis.vt puta humoralis interpolata et continua etbica:aut cōuenientes ambe in vno genere. vt puta interpolata colerica et flegmatica continua vel ecōtra aut cōuenientes in spē sicut tertiana interpolata cū tertiana cōtinua.Et similiter sicut cōponunt due īterpolate eiusdē spēi:sicut due tertiane interpolate sic cōponuntur due cōtinue eiusdem spēi sicut due continue tertiane.

¶Quidā aūt extimauerūt ꝙ due cōtinue nō cōponuntur sicut due tertiane:qn̄ quādo materia est intra venas nō est pole vt diuersificetur illud in quo accidit putredo. putredo enī est procedens in toto.

¶In hac parte ponit opinionem quorūdam circa compositionem duarum continuarum eiusdez speciei siue eiusdem humoris.scōo reprobat illaz secunda ibi.(Et hec quidē.) In prima parte dicit

ꝙ quidam estimauerũt ꝙ due cõtinue.s.eiusdẽ bumoris nõ cõponuntur adinuicẽ:sicut due tertiane cõtinue nõ cõponuntur adinuicẽ:qm̃ quãdo materia,exẽpli gratia.colerica est intra venas illud. s.locus in quo accidit putredo.s.vnꝰ ptis colere facientis vnã tertianã nõ põt diuersificari a loco in quo altera cõtinetur faciens alterã tertianam. putredo em̃ accensa in vna parte colere est procedens in tota colera que in illo corpore cõtinetur: eo ꝙ vene illius corporis sunt continue.similiter colera in illis venis cõtenta est cõtinua. ergo ex illa colera nõ possunt fieri due febres.aliter sequeretur ꝙ quelibz feb.esset due:immo plures ꝙ due: cum bumor faciens febrem sit diuisibilis in duas ptes aut plures:quarũ q̃libz sufficeret facere feb. relinquit̃ ergo ꝙ si debent esse due feb.eiusdẽ speciei.vt puta due tertiane:ꝙ materia vnius dz esse distincta a materia alterius loco.Hoc aũt nõ põt esse ad intra venas ꝓpter cãm dictaz:sed bene ad extra:cum pori mẽbrorũ nõ sint adinuicẽ cõtinui. possunt itaqz due interpolate eiusdẽ spẽi adinuicẽ cõponi.nõ aũt due cõtinue eiusdem speciei.

¶Et hec sentẽtia nõ ẽ de illis que necessaria sunt ꝓculdubio apud me:qm̃ putredo incipit ꝓculdubio ex loco:deinde spargit̃: deinde currunt indicia vehementie et interpolationis fm̃ gradationẽ putredinis prime.et fm̃ eam sunt ei motus.nõ ergo elongat̃ quin accidat putredo cui sit dñiũ aliqd incipiẽs in ꝓte materierũ:cui nõ sit dñiũ sequendi aliud:immo aggregatur in ea vt incipiat etvt sequat̃ simul:quare erit ei gradatio tẽporis qua experitur.

¶In presenti parte remouet borum opinionem ⁊ fundamentũ suum.Sed pro huius textus difficilis declaratione:vt habeatur mens Auic.premitto ꝙ ad hoc vt due cõtinue eiusdem speciei. vt puta due tertiane cõponãtur requiritur ꝙ colere putrẽtes vel multũ dispositi ad hoc vt putreãt faciẽtes istas duas tertianas sint discontinue vt vtriusqz tam cã añs ꝙ diuncta sit discõtinua a causa añte et cõiuncta alterius.aliter sequeret̃ sicut dictum fuit ꝙ quelibz feb.pendens a materia sufficiente ꝓ duabus febribus essent due feb.qõ tm̃ est absurdum.¶Hoc premisso pono casum Genti.ꝙ vna portio colere pata putredini cõtineat̃ i venis orium habẽtibus a parte vene cbilis descendentẽ infra emulgentẽ sinistrã que vene ramificant̃ per totuz eius sinistrũ.Similiter altera portio colere parata putredini cõtineatur in venis orientibus a parte vene cbilis ascendentis ramificantis per brachium dextrũ.⁊ colera existens in oĩbus alijs partibus sit bene disposita nõ parata putredini. Et pono die lune bora.12ª.partẽ colere que continetur in venis cruris sinistri putrere ⁊ facere exacerbationem vnã que sit remissa ⁊ parũ affligens sed die martis bora.18ª. putreat vna pars colere existentis in venis brachij dextri ⁊ faciat exacerbationem fortẽ ⁊ multũ affligentẽ.postea die mercurij bora.12ª.putreat altera portio colere q̃ est in prima minera et faciat exacerbationem scõam prime similem in intensione et accñtibus:sed die iouis putreat altera portio scõe mineree bora.18ª. faciens exacerbationem intẽsam ⁊ seuam similez alteri que incipit die martis.et sic deinceps.⁊ tãdem leuior feb.prio terminet̃ remanente scõa per aliquot dies.tunc manifestũ est has duas feb.ertianas cõtinuas simul cõponi.et sunt vere due:cũ materia añs vnius et cõiuncta fit loco distincta a materia alterius.¶Et tunc ad formã argumenti prime opinionis rñdet Aut.negando ꝓñam hanc vene sunt cõtinue.ergo colera cõtenta in venis est cõtinua:immo forte nullus humor est cõtinuus ni si sanguis.Secũdo negetur hec ꝓña.colera est cõtinua in venis.ergo nõ possunt fieri due febres cõtinue a duabus portionibus colere putrentibus ad intra venas.Et sicut dictũ est de colera ita dicendum est de alijs humoribus ꝙ a quocũqz possunt fieri due febres cõtinue.¶His premissis facilis est expositio textus. Et hec quidẽ snia nõ est de illis que apud me ꝓculdubio sunt necessaria: immo supple nõ est vera:qm̃ ꝓculdubio putredo. i.calor putredinalis incepit ex loco.i.in parte materie que in loco determinato cõtinet̃:deinde putredo spargitur per partẽ materie sufficientis ꝓ vno paroxismo:deinde currũt indicia vehementie idest excrescentie et interpolationes inter vnam excrescentiam et alteram fm̃ gradationẽ putredinis prime.i.fm̃ ꝙ putredo.i.calor putredialis accensus in prima parte materie egredit̃ ad reliqs partes.et fm̃ eam gradationẽ fiunt ei motus quibus periodicat:et hec dicta bucusqz pertinent ad vnam feb.cõtinuã.nõ ergo elongat̃ quin accidat putredo.i.calor putredialis:in alia materia eiusdem speciei distincta loco a prima cui putredini fit dominiũ incipiens in parte materiei illius:cui scz putredini nõ fit dñium sequendi aliud.i.aliaz materiam loco ab hac diuersam:immo aggregat̃ in ea.s.putredine vt incipiat in hac.s. materia secunda.et vt sequatur simul scz in eadẽ materia putrefaciendo partem post partem et faciendo nouas exacerbationes.quare erit ei scilicz putredini gradatio partis inter vnam excrescentiã et alterã qua experitur hanc esse febrem distinctam a priori.et hec ptinent ad secundam febrem.

Sed dubitatur. vtrum due cõtinue de sanguie que finoche appellãtur possint componi.¶In quo dubio tenendum est ꝙ due vere finoche sine putredine nõ possint componi adinuicem saltez pro tempore notabili ꝙ fit de cõsideratione medici.nam cuz sanguis fit in venis cõtinuis:⁊ ꝓpter aliquã causam primitiuam ipsum inflammatẽ incipiat ebullire:ebullitio in toto faciliter ꝓcedet. Similiter si ꝓpter superfluam quantitatem ipsius opilantez et prohibentẽ euentationẽ ebulliat sine putredie. ¶Secũdo dicendum est ꝙ due aut plures finoche putride pendentes a sanguie malignato:propter alterius humoris mixtionem possunt adinuicem componi.vt puta si sanguis a furcula supra malignaretur et putrefieret ꝓpter alteriꝰ humoris admixtionem.similiter ab inguinibus infra reliquo sanguine nõ existente malignato.¶Tertio dicendum est ꝙ finocha sine putredine põt componi cũ finocha putrida pendẽte ab aliqua putredine alicuius sanguinis in aliqua ꝓte corporis malignati ꝓpter alicuius humoris admixtionẽ ipsum putrefacientis.nam quãuis ꝓpter causam primitiuam totus sanguis ebulliat:stat tamen vnã partẽ putrefieri et alteram non putrefieri propter diuersam sanguinis dispositionem.

¶Et species quidem cõpositionis febriũ sunt tres intrans.⁊ coalternata.⁊ cõicans. Et intrans est vt ingrediatur vna earum su

per alteram.

per alteram. Et coalternata vt ingrediat̄ post eradicationem eius et cōicans est vt incipiat cum ea.

¶In ista parte ponit diuersitates cōpositionis febris sumptas ex tpe cōpositionis.d.q̄ sunt tres. intrans coalternās et cōicans. Intrans est vt vna ingrediatur super alteram. Coalternans est vt ingrediatur vna earum post eradicationem alteri⁹. Cōmunicās est vt vna incipiat cum alia.

Sed ad illa duo dubia quibus vult Gen. excitare intellectus solertes facilis est responsio. ¶Ad primus querens in quo differunt due feb. simul incipientes ab vna pendente a tanta materia quanta est materia ambarum. Rñdetur q̄ ille calor qui est in corde existens vnus numero pendens a duabus materiebus loco distinctis est due febres. alter vero oīno similis illi pendens ab vna materia existēte in vno loco que ē equalis duabus materijs feduarū se cōicantium est solū vna feb. Sed hec difficultas et similes determinate sunt in expositione primi capituli huius sen. ¶Ad scōm dubium querens in quo differt paroxismus vnius flegmatice in quo postq̄ incepit calor post frigus iterum incipit frigus. postea calor vt aliq̄n accidit iuxta superius dicta in cap. de flegmatica a paroxismis duobus duarū flegmaticarū qui cōponant̄ p̄m semitam introitus. ¶Rñdetur q̄ in primo casu calor qui est in corde est vnus paroxismus. in scōo casu calor vnus existens in corde est duo paroxismi q: pendent a duabus materijs loco distinctis.

¶Et cū videris feb. cōclusam ⁊ est in ea rigor et non sudor. fortasse accidit in rigoribus pluribus sudor vnus. tunc testifica cōpositionem.

¶Hic ponit duos canones. Primus cū videris febrem cōclusam. i. fortē ⁊ vniformē siue pendeat a colera siue a sanguine. et est in ea rigor ⁊ nō sudor q: forte materia ꝛ putreat extra venas ⁊ faciat rigorem nō tñ est sudatiua. ⁊ fortasse accidit in rigoribus pluribus sudor vnus: q: forte tantum materia vnius feb. erit sudatiua et reliqua nō: quāuis putreat extra venas. tūc testifica cōpositionē. Est eñ manifestū in ꝓclusa nō accidere rigorē nisi tpe crisis iuxta aforismū. A causone habito rigore.

¶Et similr cū videris in cōclusa superfluitatem in frigore extremitatū ⁊ rigoris: sed parū de ambobus. tūc fortasse est in cōclusa.

¶Secūdus canō. silr cū videris in cōclusa superfluitatem in frigore extremitatū et rigore testifica cōpositionem: sed parū de ambobus. s. frigore fortasse est in cōclusa absq̄ q̄ fit alia feb. secum cōposita. ¶Ex his ergo iferē q̄ in feb. colerica cōtinua cui nō fit admixta alia feb. pōt esse parū frigoris ⁊ rigoris. vel q: vene habēt obtusum sensuꝫ in earū cōcauitate: vel q: aliquis vapor colericus acutus in p̄n. exacerbationis motus extra posset aliquē facere: aut tertio q: ꝓpter suffocationē caloris īnati aut aliud nocumentū intrinsecum calor naturalis fugit interi⁹ sicut in latica. hi tñ typi in cōtinuis parui sunt. ¶Nota cura feb. cōpositarum multū pendet ex notitia curatiōis feb. simplicium cōponentiū. Itē ex canonib⁹ traditis superius in capitulis gñalibus. Sed hic attende q̄ feb. cōpōsite aut sunt similes aut aliquo mō cōtrarie. si similes eodē regimīe regende sunt. si vero cōtrarie magis attēdendū est ei que magis infestat et fine cuius curatione altera curari nō pōt: altera tñ nō neglecta. ꝓpterea sanū cōsilium est vt in morbis p̄ijs cōpositis medicine cōtrarie misceātur que nō sint fermentate vt natura sagax possit dirigere vnanquāq̄ cōtra suū cōtrarium cōrumpendum. Vel primo cura illā que periculosior est et minores dat inducias: deinde reliquaꝫ. Vel tertio elige medicinas medias inter vtrūq̄ cōtrariū nā medium cōtrariat̄ extremis: et est aptū vtrūq̄ corrumpere cum auxilio nature: cū remissum semper remittat intensum.

¶De emitriteo. Capitulum. xvij.

Emitriteus est febris cōposita ex duabus febribus. quarū vna est tertiana. et altera est flatica.

¶Primo notificat emitriteū ponens diuersitates et causas. scōo signa ei⁹. tertio ponit curā. scōa ibi. (Magis ꝓpriuꝫ signorum est.) tertia ibi. (Necessarium.) Primū capm diuido in tres partes. in prima describit emitriteum. in scōa ponit quasdā diuersitates ei⁹. in tertia ponit cano. ꝓnosticos. scōa ibi. (Et fit in die vno.) tertia ibi. (Et fortasse extenditur.) In ꝑma parte dicit q̄ emitriteus est fe. cōposita ex duab⁹ quarū vna ē tertiana ⁊ altera flegmatica. In qua descriptione ponitur fe. loco generis. Ex quo apte intelligere possumus emitriteum quāuis componatur ex duabus feb. esse fe. vnicā cuius vnitas seruatur in minera vna. nā in emitriteo flegma et colera facientes duas feb. sunt in vna minera. vt etiā clarius videbit̄ statim. Ex quo inferē q̄ si due feb. cōponerent̄ vna flegmatica ⁊ altera colerica quarum minere essent distincte loco. ille feb. non essent emitrite⁹: q: nō seruareē vnitas in minera.

¶Et fit in die vno paroxismus tertiane et quotidiane simul: aut p̄m semitā cōitatis ⁊ inuentionis: aut p̄m semitā coalternatiōis et vicinitatis: aut p̄m semitā introitus. Et de diuisionibus difficilior ad cognoscēdum est prima: deinde secunda.

¶In hac parte ponit diuersitates q̄ sunt quatuor prima q̄ in emitriteo fit in vna die paroxism⁹ tertiane et quotidiane simul et p̄m semitā cōitatis et inuentiōis: q: paroxismi ambo simul incipiūt: aut p̄m semitā coalternationis ⁊ vicinitatis: q: finito vno alter incipit: aut p̄m semitā introitus: q: scōs subingreditur post incboationē p̄mi et ante finē eius. scōo dicit q̄ de his diuisiōibus. i. mēbris diuisionis difficilior ad cognoscendū est p̄ia: deinde scōa. ¶Notandū p̄m Gen. q̄ scōa nō accipitur hic vt distinguitur cōtra tertiā. esset eñ sermo falsus. nā intelligereē ex hoc q̄ emitritea composita p̄m semitā coalternationis ⁊ vicinitatis esset difficilior ad cognoscendū q̄ emitritea cōposita p̄m semitā introitus: sed hoc est falsum: q: paroxismi quāto magis distincti inuadūt tanto est minor cōfusio et maior certitudo. sed distinctius inuadūt q̄n cōpositio est p̄m semitā coalternatiōis. ergo emitriteus talis cōpositionis est facilioris cognitionis. et illa que est p̄m semitā cōitatis est difficilioris cognitionis. illa aūt que est p̄m semitā introitus medio modo se hz. Accipiē ergo hic scōa pro scōa et tertia. et est sermo Gal. p:io de dīntijs fe. vbi p̄misit q̄ duplex est dīa fe. emitritee cōplicationū: q̄nq̄ q̄dē inuadētib⁹ paroxismis eadē hora fit quādoq̄ p̄m diuersa tpa subdit q̄ emitritee p̄m diuersa tempora inuadentes sunt facilis cognitio

Lbamperius. Febris hec mixta ē tabida: putridaq̄ pituita cum amara bili tabida cōposita: ex vtriscq̄. Ampbemeri/no quidē cū frigiditate ingrediēte: tertiana vero cuꝫ rigore mixta ex vtraq̄ horrorem incutit: rigoreꝫ quidem minus aliquatenus habente. Malus autē circūgruēte frigore: quibus mixtis nihil est extremū maximunq̄.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

nis scz respectu eius emitritee:cui? paroxismi ea/dem hora inuadūt.hoc Gale.sed cum postea sub diuidit̃ur certū est ꝙ ea cuius paroxismi coalter/nant est facilior ad cognoscendum ꝙ illa cui? pa/roxismi subintrant.

¶Et quandoq; sunt febres due cōtinue: qm̃ due putredines sunt intrinsece:ꝛ quan/do due sunt periodice eradicantur:qm̃ due putredines sunt extrinsece:ꝛ quandoq; est cōtinua colerica:qz eius putredo est extrin seca.et flegmatica est ecōtrario:ꝛ quādoq; est econtrario.

¶Hec est scōa diuisio quadrimēbris.et est nota: quā posuit Ga.scōo de differētijs fe.ꝙ qñq; sunt ambe cōtinue:qñq; ambe interpolate:qñq; est cō tinua colerica flatica ecōuerso:qñq; econtra.

¶Et quidā posuerūt emitriteū purū feb. cōpositā q̄ fit ex tertiana extrinseca ꝛ flati/ca intrinseca.et illā q̄ est p̄ter eā nominat nō puram.Et non est illud de illis in quib? su/perflua occupatio sit habenda.

¶Tertia diuisio fe.emitritea.quādoq; est pura.i. vera et est ſm medicos.i.Gal.scōo de differentijs feb.et Aliabatem.8. theorice.ꝛ. Jo. Serap̃. 6.sue pract.Cōposita ex tertiana interpolata et flatica cōtinua.et alias tres ponūt non veras.scōo dicit ꝙ hoc nō est de illis in quibus superflua occupa/tio sit habenda cū nō sit qō nisi de noīe. ¶Hic no ta ſm Gen.antep̃ libri Ga.et Aui.ad nos venirēt in scientia emitritee:multa erat varietas. Mā Sa lernitani diuiserunt emitriteū in maiorē minorez et medium.Et dixerūt ꝙ maior emitriteus est qñ colera putret intus et melancolia extra.minor qñ colera intus putret et flegma extra:media quādo flegma putret intus ꝛ colera extra.Aliqui dixerūt sicut passionarius ꝙ maior emitriteus est cōiun/ctus quartane.ita ꝙ preter flegmaticam et coleri cā cōiūcta sit vna quartana.Minor emitrite? est cōiunct? vni quotidiane.media tertiane.Sed hec est ociosa cōtentio.et qui vult videre has diuersi/tates:legat Gilbertum anglicum.

¶Et fortasse antecedēs ad putredinē est colerica:ꝛfortasse antecedēs ad putredinē est flegmatica:ꝛ fortasse venūt simul.

¶Quarta diuisio.aliqñ añs ad putredinē est cole rica .qz prima die paroxismus eius incipiat.ꝛ secū/da die paroxismus flegmatis.et tertia die ambo paroxismi.ꝛ sic semp duo cōponentur paroxismi in diebus imparibus.Si aūt erit ecōtra ꝙ prima die incipiet paroxism? flegmatice.et scōa die pa roxismus colerice in diebus paribus concurrent ambo paroxismi:et fortasse simul venient quia am/bo paroxismi in prima die simul incipient:et tūc fiet afflictio maior per impares.Aliter posset ex/poni:ꝙ quando fient ambo paroxismi in eodem die:aliquando prius incipiet paroxismus coleri/ce:aliquando prius paroxismi flegmatice:ꝛ aliqñ simul venient ſm semitam cōmunitatis.

¶Et iterū quandoq; est materia faciens feb.flegmaticam magis dominās:ꝛ quan/doq; est materia faciēs feb.colericā magis dominans:ꝛ qūocunq; sit materia flegma/tice ponit paroxismos colerice longiores ꝛ tardiores crisis ꝛ materia crisis ꝛ materia colerice ponit paroxismos flatice ecōtrario.

¶Quinta diuisio:ꝙ quandoq; materia flegmati/ca est magis dñans:qñq; colerica. et tu supple ꝙ qñq; sunt equales.vel quo ad molez vl̃ quo ad vir tutem:sed rarissime quo ad molem colera equatur et dñatur flegmati.scōo dicit ꝙ qūocunq; fit ma/teria flegmatice ponit paroxismos colerice lōgio ris et tardioris crisis.ꝛ materia colerice ponit pa roxismos flegmatice ecōtra.i.breuioris ꝛ velocio ris crisis.Ex quib? inferr̃ id qō dictū fuit superi?: ꝙ colera ꝛ flegma facientes has duas feb.sunt in eadez minera:alr̃ nō possent agere ꝛ pati adiuicē.

¶Et fortasse extendit̃ emitriteus lōgo tē/pore.i.vsq; ad septē mēses ꝛ supra:ꝛ qñq; fit ex emitriteo egritudo acuta.

¶Hic ponit canones.Primus ꝙ quādo extēditur emitriteus vsq; ad septem mēses.et est supple p/pter diuersitates materierū quib? natura nequit faciliter dñari.et quādoq; fit ex emitriteo egritu/do acuta qñ forte materia est pauca ꝛ propinqua vijs ductuuz.Vel forte fit aliquādo egritudo acu ta:qz permutatur ad aliquod mēbrum nobile ꝛ ci to interficit.

¶Et quandoq; est emitriteus de febrib? magis interficiētibus:qm̃ pducit ad ethi/cam et egritudines cronicas et difficiles.

¶Scōs canon:ꝙ qñq; est de febribus magis in/terficientibus:quādo perducūt ad ethicam:et ad egritudines cronicas.i.in quibus fit error digesti ue:sicut est ydropisis maxie ppter lōgitudinē ei?.

¶Signa emitritei. Cap. xviij.

MAgis pprium signorum eius ꝛ primū eorum:lz necessaria sint cōparia alia:est vt sit spacium huius febris vno duorū dieruz longius spacio tertiane et ma/gis dieta:deinde sit in die alio leuioris pa/roxismi et pauciorum accidentium.

¶Hoc capitulum sex bz partes. In prima ponit signa emitritei absolute.in scōa signa eius diuer/sificate ſm tpa.tertio signa sumpta ex parte die/rum.quarto aggregat signa diuersorum modorū quinto ponit signa dñij vel equalitatis.sexto po/nit signa emitritei sumpta ex parte componentiū secunda.ibi.Et quādoq; fiunt.)tertia ibi.(Et in hac febre.)quarta ibi.(Et quandoq; accidit signi ficatio.)quinta ibi.(Et non expecteť.)sexta ibi. (Et quandoq; compositio.)In prima parte po/nit tria signa.Primū qō est magis pprium cete/ris.qz sumitur ex natura humorū:lz sint necessaria alia comparia.i.pariter cū hoc significātia. et est vt spacium huius febris sit in vno duorū dierum. s.in quo inuadunt ambo paroxismi longius spa/cio tertiane pure ꝛ magis quieta quo ad acciden/tia sequentia impressionem materie.s.sitim insta/tiam vigiliarum inflāmationem ꝛ similia. Dein/de fit in alia die.s.in qua est solum paroxismus fle gmatis leuioris paroxismi et pauciorum acciden tium q̄ altera et verificareť hoc primum signum. Dixit autez lz sint necessaria alia comparia:quia possent esse due tertiane note:quarum vna esset lō gior et vehementiorum accidentiū q̄ altera.ꝛ veri fica tur hoc primum signum.

¶Et quādoq; iteratur in ea horripilatio ſm plurimum aliquotiens ꝓpter illud qō accidit de

accidit de pugna duarū materierum: aut in troitu vnius earum super alteram. Et fortasse accidit hec iteratio tribus vicib⁹: aut quattuor: et iam calefiunt membra aliqua horripilatione fixa adhuc.

¶ Scōm signū q̄ horripilatio que est dispositio in qua homo sentit diuersitatē in frigore cum pūctione i cute ⁊ in lacertis iterat multotiēs in emitriteo scz in die in quo ambo veniunt paroxismi scōm semitam cōtatis: aut introitus. ideo dicit ppter illud qō accidit de pugna duarū materierū: aut introitu vnius earum super alterā. Et fortasse accidit hec iteratio tribus vicibus: aut quattuor: ⁊ iam calefiunt mēbra aliqua horripilatione existēte ad huc fixa in aliquibus mēbris propter diuersitatez materierū quarum vna iam calefacta calefacit aliqua mēbra. alteravero nuper mota infrigidat aliqua. ¶ Pro huius partis declaratiōe. nota q̄ hec varietas ex horripilatiōe ad calorē iterata totiēs et similiter diuersitas in calefactiōe quorundā mēbrorum et eorū horripilatiōe sequitur pugnā flegmatis et colere qui humores sunt aliquo mō contrarij: et ppte quādo sunt quasi eque potētes. nā colera pungit mēbra: ⁊ infrigidat faciēdo calorez retrahi: et sīr flegma suffocando calorez si putret intra infrigidat. si putret extra cū primo venit ad mēbra sensibilia infrigidat. deinde postea colera calefacta calefacit membra. postea flegma motuz infrigidat dictis modis: sed nō multuz infrigidat propter cōtraoperantiā colere: nec colera facit rigorē purū propter cōtraoperantiā flegmatis. fit ergo dispositio media: scz horripilatio que multotiens iteratur ex causis dictis. propterea hec iteratio non fit quādo humores ambo putrent intra venas. nec quādo colera putret intra ⁊ flegma extra: q̄ sic non fieret horripilatio: sz frigus: sed fit quādo flegma putret intra et colera extra: aut quādo ambo putrent extra.

¶ Ex hac quidem que est emitriteus corpus non mundificatur integre.

¶ Tertium signū: quod ex emitritea corpus nō mūdificatur integre. nam si ambe sunt continue: aut vna est cōtinua res est clara. si vero ambe interpolate: adhuc propter flegmaticam remanent quedam reliquie caloris a quibus corpus nō integre mundatur.

¶ Et quandoq̄ fiunt prīcipiū eius et augmentū ipsius vehementis cōmotiōis: ⁊ propte quādo fuerit cōicatio: aut fuerit introitus in huius hora: tūc essi fiunt horripilationi reditiones: et est status longinquus: ⁊ cum extimatur q̄ corpus iam calefactum est: et febris habet statum inuenis horripilationem redeuntem: et ista accidētia sunt propter pugnā humorū. Et status quidem huius egritudinis in horis particularibus et vniuersalibus est ante statum flegmatice et velocior statu eius et tardior statu colerice: qm̄ caliditas non expanditur nisi cum labore: et propte in primis: et fit fortis eius acuitas apud statum: et similiter fit declinatio longa propter illud qō accidit de stationibus quas efficit reluctatio vnius duarum materierum cum alia: et parum quidem tepescit cum sudore.

¶ In hac parte ponit signa emitritei diuersificati scōm tēpora. et primo scōm principiū et augmentum. secundo penes statū. tertio penes declinationem. partes patent. Dicit ergo quod quādoq̄ fiūt principiū et augmentū: scilicet particulare vehementis cōmotionis et alterationis. ⁊ propte quādo fuerit cōicatio: aut introitus huius paroxismi in alterū in huiusmodi hora. tunc enim horripilatio redit pluries: sicut dictū est in parte precedenti et est status: scilz particularis longinquus: et cum estimatur q̄ corpus iam calefactum est: et est feb. in statu. scz particulari inuenis horripilationem redeuntem: et ita accidentia sunt propter pugnaz humoris: vt dictum est in parte precedenti. Si enim finita paroxismatiōe vnius humoris alter humor coalterna inuasiōe moueatur: nō fit pugna: et status quidem huius egritudinis in horis particularibus et vniuersalibus est ante statum flegmatice et velocior statu eius: quia colera velocitat statū flegmatis: et tardior statu colerice. quoniā caliditas nō expanditur nisi cum labore flegmate tardante: et propte in primis quando materia est cruda. Unde Gale. scōo de differētijs febrium. Colerici velocitatem detinet humor flegmatis. flegmatici vero tarditatem et pigritiā colericus colligit. ⁊ fit eius acuitas apud statum ambobus humoribus iam notabiliter calefactis. et similiter fit declinatio longa: scilicet vniuersalis et particularis propter id quod accidit de stationibus. quia licet incepit declinare: non tamen declinat vniformiter: quas scilicet stationes efficit reluctatio: idest pugna vnius duarum materierū cum alia. colera essi velocitat declinationem: flegma retardat. et propterhanc reluctationem accidunt stationes. ⁊ parum quidem tepescit: idest declinat cū sudore flegmate prohibente. Et est credenduz quod secundū plurimū minus accidit sudor in emitriteo quā in colerica. et magis quā in flegmatica propter causas ab Aulcen. sepe dictas.

¶ Et in hac febre dies tertius de diebus eius est similis primo ⁊ quartus secūdo.

¶ In hac tertia parte ponit tertium genus signorum sumptorum ex parte dierū dicēs: quod in emitriteo tertius dies est similis primo et quartus secundo: et sic in toto processu dies impares similantur inter se: ⁊ pares similiter similant inter se: sz impares dissimilantur paribus. causa nota est.

¶ Et quandoq̄ cadit significatio sup emitriteum ex modis diuersis. nam quandoq̄ accidit ex consuetudinibus: et quandoq̄ accidit ex accidentibus.

¶ In hac quarta parte ponit quattuor. modos signorum. secundo prosequitur. scōa ibi. (Et casus) In prima parte dicit quod super emitriteis cadit significatio ex modis diuersis. nam quandoq̄ significam⁹ super emitriteis ex cōsuetudinib⁹. qñq̄ ex accidētibus: quid sit vtrūq̄ statim patebit.

¶ Et casus consuetudinū est sicut si in corpore hominis multiplicetur colera et putredo eius. deinde vtatur delitijs ⁊ dimittat exercitia et vtatur cibis de speciebus regiminis generantibus flegma: aut multiplicetur in corpore hominis flegma et putredo eius. deinde exercitetur plurimū et vtat

a

eo quod generat coleram de speciebus regiminis: si fecerit necessarium etas illud in eo ita vt fiat adolescens post pueritiam ⁊ dominium humiditatis: aut fiat senex post iuuentutem et acuitatē complexionis.

¶ Hic ponit signa sumpta ex cōsuetudinibus. secūdo ex accidentibus. secūda ibi. (Ex accidētibus vero.) In prima parte dicit quod casus consuetudinum est sicut si in aliquo multiplicet colera ⁊ putredo eius quod forte erit merito complexiōis: aut regiminis: deinde vtatur delitijs sicut somno multo multitudine ciborū et dimittat exercitia et vtatur regiminibus generātibus flegma: sicut accidit clericis impinguantibus per adeptionez pinguium beneficiorū cum fuerint pauperes et multum vigilassent et laborassent vt consequerētur finez optatum: qui propter colerā priori tempore multiplicatam: et propter flegma multiplicatū. postq̄ facti sunt pingues incurrunt iusto dei iudicio emitriteū ex quo frequēter moriuntur. Similiter accidit ecōtra si in aliquo multiplicetur flegma merito regiminis aut cōplexionis: deinde in eo multiplicetur colera per exercitiū et vigilias et regimen ipsorum multiplicans incurrit emitriteū ambobus humoribus simul peccantibus. Similiter accidit merito etatis: vt si quis fiat iuuenis post pueritiā in iuuentute incurrit emitriteum propter flegma reseruatum ex pueritia et colerā multiplicatā in iuuentute. Smiliter accidit: si aliquis fiat senex post iuuentutem et acuitatē cōplexionis in senectute incurrit emitriteū ex similibus causis. hec autē dicūtur cōsuetudines. quia consuetū est bos humores scōm exigentiā regiminis et etatis multiplicari. ex quib⁹ simul multiplicatis est aptus seq̄ emitrite⁹.

¶ Ex accidentibus vero sicut pulsus ⁊ vrina et processio eius quod procedit ex vomitu ⁊ egestione et dispositione digestionis: et signa eius: ⁊ dispositio sitis: et dispositio tactus: ⁊ dispositio horripilationis ⁊ rigoris: ⁊ dispositiōes horaꝝ ⁊ paroxismoꝝ.

¶ Hic ponit signa emitritei sumpta ex accidētib⁹ et primo enumerat ea. secūdo declarat. secūda ibi. (Pulsus aūt.) Dicit in prima parte quod accidētia quibus cognoscitur emitriteus sunt pulsus vrina exiens cū vomitu ⁊ egestione dispositio egestionis et signa quibus ipsa significatur: sicut tactus horripilatio rigor. Item indispositiōes horarum et paroxismorum.

¶ Pulsus autem fit in ea minoris magnitudinis ⁊ velocitatis ⁊ frequētie q̄ ille qui est in tertiana ⁊ cōtrarie earū sunt minores q̄ ille que sunt in flegmatica.

¶ Hic declarat signa sumpta ex pulsu dicēs: quod pulsus in emitriteo est minor tardior et rarior quā in tertiana: et econtra maior velocior et frequentior quam in flegmatica. Cuius causa est: quia in emitriteo est minor necessitas euentandi quam in tertiana: et maior quam in flegmatica. ¶ Sed contra. pulsus flegmatice est frequentior pulsu tertiane: sicut dictum est in capitulo de flegmatica. ergo etiam est frequentior pulsu emitritei. Soluatur sicut solutum fuit superius in cap. de flegmatica.

¶ Urina vo est tarde digestionis.

¶ Intelligo respectu vrine tertiane et non est tante tincture quāta est in tertiana.

¶ Et vomitus est permixtus ex colera et flegmate: et egestio est permixta ex colera ⁊ flegmate.

¶ Et vomitus est permixtus ex colera et flegmate: et similiter egestio. nam talis est materia que dominatur. Hinc accipe quod vomit⁹ in quo flegma est permixtum colere est aliquando peior quā vomitus colere puriozis: quia vomitus permixtus ex colera et flegmate cadit in signis tertiane pure q̄ feb. est salubrior quā emitritea.

¶ De dispositione autē calefactionis ⁊ frigoris ⁊ sitis ⁊ horripilationis ⁊ horarū paroxismorū iam locuti fuimus qō oportuit.

¶ Hic succincte loquens de ceteris signis comprehensis sub hoc quarto genere signorum: dicit q⁹ de dispositione calefactionis et frigoris que accidūt in paroxismis emitritei iam locut⁹ est quod oportuit. Et iam similiter de siti cum superius dixit: qō est paucorū accidentium: et similiter de horripilatione cum dixit: quod multotiens iteratur: similiter de dispositione horarum: scilicet vniuersalium et paroxismorum cum comparauit in hoc capitulo eam flegmatice et colerice. dicens quod status huius egritudinis in horis particularibus ⁊ vtrib⁹ est ante statū flegmatice et tardior statu colerice.

¶ Et non expectatur statio super dominātem duorum humorū nisi per vincentē ex significationibus. nam si dominatur flegma sunt paroxismi longiores ⁊ horripilatio minor ⁊ coartatio ⁊ proprie in pulsu fortior: ⁊ extremitates sunt velociores ad suscipiendum frigus in principijs egritudinis et tardioris mundificationis a suo frigore ⁊ sitis est minor: ⁊ vomitus colere minor et vrina vehementioris albedinis ⁊ cruditatis ⁊ sudor minor ⁊ etas. pueritia aut senectus ⁊ cōplexio corporis significat eam: ⁊ similiter cōsuetudo ⁊ que currūt cum ea. Et si dominatur colera sunt paroxismi breuiores ⁊ extremitates velociores ad calefactionē ⁊ sitis ⁊ vomitus colere plus ⁊ sudor magis exuberans. ⁊ fortasse declinat ad horripilationez que est sicut rigor: ⁊ sit vrina vehemētius tincta: ⁊ etas est iuuētus. et cōplexio corporis quandoq̄ significat eam. ⁊ similiter consuetudo ⁊ que currunt cum ea. Et q̄n equātur duo humores frequētantur significatiōes et est horripilatio pura completa nō rigor: ⁊ non perueniens ad rigorem.

¶ Hic ponit signa dominij humoris aut equalitatis. et primo ponit signa quando flegma dominatur. secundo quando colera dominatur. tertio quā do equantur. In prima parte dicit quod non expectetur statio: ideſt firma indicatio humoris peccātis siue dominantis nisi pervincentem ex significationibus: ideſt nisi quando signa vnius humoris vincunt signa alterius. Nam si dominatur flegma sunt paroxismi longiores ⁊ horripilatio est minor quare accedit plus ad frigiditatem. et coartatio in pulsu fortior: et extremitates ad suscipiendū frig⁹ in principijs particularibus egritudinis: et quod tardius mundificantur a frigore et sitis minor ⁊ vomitus colere minor et vrina magis alba et cruda: et sudor

et ſudor minor:et etas puericie et ſenectutis: quia in his magis multiplicatur flegma quã in iuuẽtute:et cõplexio corporis:ſcilicet flegmatica ſignifficat eam:et ſimiliter conſuetudo patiendi flegmaticam et conſuetudo in cibis multiplicãtibus flegma:et que currunt cum ea:ſcilicet ars et ſexus. Et quando dominatur colera ſunt ſigna bis contraria que patent ex dictis: et quando equantur duo humores frequẽtantur ſignificationes:ſcilicet vtriuſq; et eſt horripilatio pura: ideſt vera. et completa:ideſt fortis non rigor ⁊ non perueniens ad rigorem:quia ſignificatur dominiũ colere: et tu ſupplenec perueniens ad infrigidationẽ: quia ſignifficaret dominiũ flegmatis:ſed eſt media: et ſic eſt multa medioꝝ ſignorum apparitio.

¶ Et quando compoſitio eſt manifeſtior in periodica et continua quẽ plures hominum appropriant nomine emitritei puri.et eſt continua ipſa flegmatica eſt rigor debilior:quoniam materia extrinſeca eſt colerica:et non eſt contrarium ei ex parte flegmatis extrinſeci cum ea in eo quod neceſſarius eſt de rigore:ſed eſt debilior. et fortaſſe iteratur in ea frigus ⁊ horripilatio ita vt faciat errare in ſtatu ſicut ſcis.et multiplicatur in ea caliditas viſcerum et ventris cum frigore extremitatum:et fit pulſus vehementioris paruitatis et raritatis.Si autem continua eſt ipſa colerica non fit rigor:neq; magna horripilatio.et fit pulſus maior et velocior et anguſtia vehementior: et ſi componuntur due continue non erit rigor omnino et accidit tertiane continue vt alleuietur ante alleuiationẽ flegmatice.licet non redeat antẽ eius reditionem.

¶ Incipit ſigna emitritei.et primo veri compoſiti ex flegmatica continua ⁊ colerica interpolata Secundo emitritei compoſiti ex colerica continua et flegmatica interpolata. Tertio quando ambe ſunt continue.In prima parte dicit quod quando emitriteus componitur ex flegmatica continua et colerica interpolata quem plures appellãt emitriteum purum:ideſt verum eſt rigor: quoniam materia colerica eſt exterius que eſt apta facere rigorez et non habet flegma extrinſecũ impediens rigorẽ faciendo frigus:ſed ille rigor eſt debilior propter flegma fuiſſe mixtum cum colera quando erat ſub forma cauſe antecedentis quod fregit acuitatem eius.Et fortaſſe multiplicatur in ea frigus ⁊ horripilatio propter fugã caloris interius et punctionem factam a colera:ita vt faciat errare in ſtatu vt ſcis:ſcilicet ex dictis in primo genere ſignoꝝ: quia quandoq; corpus calefit et apparet principiuz receſſiſſe:et poſtea redeunte frigore et horripilatiõe conſtat ipſum non receſſiſſe.et multiplicatur in ea caliditas: ſcilicet viſcerum cum frigiditate extremitatum caliditate fugata interius propter nocumentum maxime a flegmate interius putrẽte cauſatum. et fit pulſus vehementer paruus propter flegma intrinſecum ſuffocans calorẽ. fit etiam vehementer rarus in comparatione ad emitriteum in quo:ambe materie putrent intra venas:et etiaz in comparatione ad illum in quo colera putret intra et flegma extra. ¶ Si autem continua eſt ipſa colerica non fit rigor:neq; magna horripilatio:quia materia acuta non peruenit ad membra ſenſibilia:ſed ſupple fit frigus propter flegma petens membra extrinſeca:et fit pulſus maior et velocior propter maiorem neceſſitatem ſupple et frequentior et auguſtia vehementior propter magnam caliditatem ſpiritualem. Et ſi componantur due cõtinue non fit rigor omnino:quia nulla materia petit membra extrinſeca ſenſibilia : et accidit tertiane continue vt alleuietur: ſcilicet ex illa exacerbatione ante alleuiationem flegmatice. licet non, redeat ante eius reditionez:quia citius redit flegmatica cum redeat omni die. et colerica de tertio in tertium. ¶ Conſiderãdum quod omittit ſigna emitritei compoſiti ex flegmatica et colerica interpolatis:quia ſunt ex dictis intellecta. et proprie ibi cum dixit. Et quando equantur.et etiam cum dixit de reditu horripilationis.in hac enim eſt apta horripilatio frequenter iterari maxime cum ambe cõponuntur ſecundũ ſemitã introitus.

¶ De cura emitritei. Cap.xix.

Neceſſarium eſt in emitriteo vt vehementem habeas ſolicitudinem in euacuando materiam ſecundũ ſpecies euacuationis ex ſolutione ventris et vomitu et prouocatione ⁊ ſudatione plusq; vehementia que eſt per extinctiua.

¶ Poſt theoricam emitritei ponit curam eius.Secundo quia febres compoſite et ꝓprie emitriteus eſt recidiualis:ponit canones in cura recidiue. ſecunda ibi.in principio ſequentis capituli(Recidiuatio.)Primũ capitulũ in tres partes diuiditur. In prima ponit canonez generalem in cura emitritei.In ſecunda proſequitur et declarat illum canonem.tertio ponit medicinas conuenientes in cura eius. ſecunda ibi.(Et cum ſolutiuis.)tertia ibi. (Medicine vero.)In prima parte dicit eſſe neceſſarium in emitriteo vt multum ſis ſolicitus in euacuando ſecundum ſpecies euacuationis in hoc caſu oppoꝛtunas: ſcilicet ſolutiõe ventris: vomitu prouocatione vrine et ſudoris ⁊ multo magis quã in extinguendo caliditatẽ febrilẽ.Huius autem canonis cauſa eſt:quia emitriteus eſt multum repletionalis:ſed nõ eſt multũ inflãmatiuus.

Sed hic cadit dubium diſcuſſione dignuz.cum emitriteus ſit multum repletionalis et repletioni maxime opponatur flebotomia.quare Auicenna hic non precipit flebotomiam.Amplius ſi flebotomia precipitur in tertiana et flegmatica:vt patet in capitulis precedentibus.quare non precipitur in emitriteo ex vtriſq; compoſito. ¶ Dicendum quod flebotomia ſecundum plurimũ competit in emitriteo ⁊ multo magis quam in tertiana et flegmatica cum ſit magis repletionalis. ¶ Preterea ſicut dicẽt ſtatim timetur in eo permutatio ad apoſtema intrinſecum a quo maxime preſeruat flebotomia.Auicẽna tamẽ omittit loqui de flebotomia breuitati indulgens:et quia ſatis datur intelligi eius conuenientia per ea que dicta ſunt in capitulo generali curationis feb.putridarum.necnõ per dicta in cura tertiane et flegmatice.

¶ Et cum ſolutiuis oportet vt conueniat digeſtio niſi ſint ex genere que leniunt naturam et ſoluunt et nõ inquietant ſicut aqua

lubleb cum̃ geleniabim.si fuerit illud quod superat flegma.et sicut tereniabim:et sira cost et infusio tamarindi. et syrupus viol'.si dominans fuerit colera et sicut quod cõponitur ex istis si fuerit duo hũores quasi pares.et post apparitionẽ digestionis si euacuatio fiat hũoris cum fortibus pertransit.

¶In presenti parte prosequitur cañ. iam dictum in euacuatiõe.et primo per solutiua. Secũdo per vomitiua. Tertio per prouocatiua vrine et sudoris.secunda ibi.(Et vomitus iterũ.)tertia ibi(Et prouocatio.) In prima parte dicit qõ opz vt cum solutiuis conueniat digestio:idest quod oportet vt materia solutione euacuanda sit predigesta nisi illa solutiua sint ex genere eorum que leniunt naturam sicut aqua ordei et passularũ et parum cassie. et nisi sint de genere eorum que soluunt etiam electiue:sed non inquietant:idest agitãt materiam sicut aqua decoctiõis lubleb.ʒ.iij.cum duab'.ʒ.mellis ros.dominãte flegmate ⁊ sicut terentabim. Et vt.℞.mane syrupi violati ana.ʒ.ʃ.aque infusiõis tamarindor.ʒ.ij.misce dñante colera.Et sicut qõ cõponit̃ ex istis si duo humores fuerint quasi pares.℞.lubleb.ʒ.iij.mane.ʒ.ʃ.mellis ro.syrupi violati ana.ʒ.ß.moderni tamẽ cõmuniter darẽt.ʒ.iij. floris cassie cum aqua decoctionis prunor ⁊ passularum. ¶Sed pro notitia dictorũ sciendũ quod aliqua solutiua sunt solum lenitiua sicut passule ⁊ ficus et earũ decoctio iura pinguia. Aliqua vero cum hoc quod sunt lenitiua sunt etiã solutiua electiue sicut cassia et manna:et hec si dentur in pauca quantitate solum leniunt et nõ eligunt. in multa vero eligunt et leniunt.et hec ambo possunt exhiberi nõ premissis digestiuis:ʒ de speciebus solutiuorũ.et quot modis fiat solutio dictum est oportune in capitulo generali curationis feb.putridarum.Secũdo dicit quod post apparitionẽ digestionis si euacuatio fiat cum fortib' sicut turbith scamonea et similibus nõ pertransit quin magis iuuat minorãdo quã noceat agitando.oportet em̃ sicut dictũ est i capitulo de flegmatica.in bismoribis repletionalibus paulatim digerere et paulatim euacuare. Sed quando esset completa digestio non diceret pertransit:sed diceret quod est regimen cõueniens.qr illa euacuatio iuuaret absq; nocumento notabili:sed apparente digestione et nõ completa aliqualiter nocet agitãdo.maius tñ est iuuamentũ nocumẽto.ideo dixit pertransit.

¶Et vomitus oportet vt sit iterum secundum humorẽ dominãtẽ aut ex aqua raphani cũ syrupo acetoso calido aut syrupo acetoso cum aqua calida.

¶In hac parte ponit vomitiua dicens quod vomitus fiat secundũ humorẽ dominãtez: vt ex succi raphani.ʒ.iij.flegmate dominante.et cuz syrupi acetosi.ʒ.ij.aut.iij.cum aqua tepida colera dominãte et potest esse syrupus acetosus zuccharin' aut melinus secundum exigentiam complexionis humoris et temporis anni.

¶Et prouocatio oportet vt fiat cum eisin quibus est equalitas: et cum festinatur in potando decoctiones ante digestionem timetur sirsen.

¶Hic ponit canonẽ in euacuatione per vrinam et sudorem.⁊ primo ostẽdit qualia debent esse. Secũdo tẽpus vsus illorũ quando sunt fortia.scõa ibi.

(Et cum fortia festinatur.)In prima parte dicit quod prouocatiua vrine ⁊ sudoris quibus vtimur nondum completa digestione debent esse equalia idest nõ fortia:sed mediocria.lenia vero debẽt esse illa quibus vtimur in principio sicut dictuz fuit in capitulo generali. Et causam addens dicit quod cum festinat̃ in potando decoctiones: scilicet fortes ante digestionem:scz completã timetur sirsen: idest apostema cerebri. ¶Notandũ quod medicine prouocatiue vrine ⁊ sudoris sunt calide subtilis substantie:et quãto sunt fortiores sunt calidiores et magis subtilis substantie:et sunt triplices quedam leues vt aqua ordei et decoctio se. frigidorũ. et hoc conceditur in principio nonduz apparente digestione.quedã mediocres sicut sunt aqua decoctionis radicũ apij feniculi petroselini. ⁊ hec conceduntur apparẽte digestiõe. quedã fortes: et hec concedũtur cõpleta digestiõe sicut decoctio assari rubee milij solis et similiuz. Et hic dicit Gentilis quod rudes expositores intelligũt per decoctiões medicinas solutiuas.Et quod sic intelligentes dupliciter errant.Primo quia tam de solutiuis dixit canones completos.Secundo quia deficeret sciẽtia Auicenne in canone de tempore vsus prouocãtium.quapropter dicit per decoctiones Auicẽna intelligit decoctiões prouocatiuas vrine et sudoris.Conuenientes enim medicine prouocatiue vrine et sudoris dantur in forma decoctionis vt fluat in venis.medicine autez solutiue quarũ parũ euacuat parũ ex malo:et plurimũ euacuat plurimũ ex malo conueniẽtius dantur in substãtia quã in decoctione:vt supra dixi in capl'o de tertiana nõ pura.Cum ergo iste medicine prouocatiue habentes fortitudinẽ aliquã dantur antedigestionẽ timetur sirsen.i.apostema cerebri.agitãt eim̃ materias ⁊ faciunt eas fluere ad caput vel ad pect' vel ad alias partes corporis:sed solũ dixit de partibus superioribus:quia ista prouocatiua inflãmant et agitant materias que ascendẽtes faciunt sirsen. Ego autẽ credo hunc textum accõmodari et ampliari ad medicinas exoluẽtes que exhibite ante digestionẽ inducunt apostema agitando materias et faciendo eas fluere ad locum debiliorẽ sicut frequenter vidi accidisse.⁊ proprie in febribus repletionalibus medicine itaq; soluẽtes leniẽdor nõ eligendo:aut que licet eligant:nõ tamẽ inquietant possunt dari in principio ante digestionẽ: sed eligentes non: tamen exoluẽtes aut leniter exoluẽtes dantur apparente digestione.fortiter autem exoluentes nõ dantur nisi completa digestione. Memor esto tamen semp qõ est melius infra subsistere quã exquisitissime euacuare.⁊ ita dico de medicinis prouocãtibus.

¶Medicine vero iuuatiue in via peruenientẽ ad statum ad rectificanduz materiam et maturandum ipsam et succurrendum nocumentis eius. Ex singularibus est absinthium verum post septimũ et apparitionez digestiõis ita vt sit romanũ quod ex ipso bonum est.et cum tu festinas cuz eo mouet hũmores et nõ euacuat eos: cunq; similiter facit accidere angustiam et tristitiam et nauseam:deinde reuertitur super eos cum sua caliditate et exiccat eos et cum sua stipticitate facit eos pigros.

¶Hic ponit aliquas medicinas: et primo ponit medicinã vnam simplicem:scilicet absinthiũ.Secũdo medicinã

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cundo medicinā Gal. Tertio quasdā compositas scōa ibi.(Et Gal.)tertia ibi.(Cōposita vero)In prima parte dicit ꝙ medicine iuuatiue in via perueniente ad statum: idest in augmento ad rectificādum materiā:scz minorādo materiā ⁊ maturando ipsam scz equādo substantiā eius ⁊ succurrēdū nocumentis eius que sunt horripilatio;et membrorū debilitas.Ex simplicib⁹ est absinthiū maxime romanum bene cōditionatū:et quāto vis ipsum magis solutiuū et aperitiuū elige qō est magis amarum.Secūdo;dicit ꝙ absinthiū debet administrari post septimū ⁊ apparitionē digestionis. nō ei concedit nisi apparēte;digestiōeque cōiter post septimū consueuit apparere. propterea inter alios dies maxime nominauit septimū. Et causam reddens dicit quod cum administras ipm ante apparitionem digestiōis mouet būores ⁊ non euacuat eos.et facit accidere angustiā ꝓpter nocumentuz in spiritualibus:et tristitiam propter nocumētum stomachi et nauseā humoribus qui sunt in stomacho cōmotis et nō eductis:deinde remanens cum humoribus exiccat eos sua caliditate et stipticitate:et facit ipsos pigros;et ineptos euacuationi.

Dubitatur vtrū digestione apparēte cōpetat absinthiū in emitriteo. et arguitur quod nō:quia non euacuat flegma:cuius maxime necessaria est euacuatio. scōo apparēte digōne aliqua et⁹ pars nō est digesta.ergo illaz mouebit et nō euacuabit.et fit illam exiccabit ⁊ faciet pigrā.In contrariū est Aui.et ceteri doctores.

Pro solutione sciendū qō absinthiuz calidū est in primo.⁊ fic cū in scōo.sed succus eius ⁊ flos et⁹ est calidior accedens ad scōm.et per substantiā suā calidā est aperitiuū opilationū et solutiuuz colere et flegmatis aquosi.⁊ per substātiā terreā est membrorū confortatiuū ⁊ partiū laxarū sua stipticitate ꝯgregatiuū et confert feb.lōgi tpis ⁊ feb.opilationū: ⁊ mirabilem est appetitū faciens.¶Scōo notandū ꝙ possumus vti succo eius et aqua decoctiōis ⁊ distillationis et⁹.Itē sua substātia puluerizata ⁊ trociscata:aliqñ damus ipm viride solū cū alijs reb⁹ pmixtū sicut passul:et alijs ꝑm diuersas necessitates.

His premissis fit hec prīa cōclusio.Absinthiū nō ꝓuenit in ꝓncipio ante apparitionē digestiōis:qz multa nocumenta facit agitādo materiā ⁊ nō educendo.Itez qz remanēs cum materia exiccat:⁊ facit ipsam ineptam euacuatiōi:sicut dictū fuit in textu. Itē quia stiptica nō cōueniunt ante digestionē: sicut de intentione Aui.declaratū fuit in ca. gñali curatiōis febrīū putridaz.¶Scōa ꝯclusio.apparēte digōne succus eius ꝓuenit:⁊ aqua decoctiōis ⁊ distillationis eius.euacuat nāqz coleraz et aquosum flegma proprie succus et aqua decoctiōis et distillatiōis eius:et cū hoc aperit ꝓuocat ⁊ mēbra ꝓfortat ⁊ nō facit sua stipticitate materiā ineptaz euacuationi cū tam semidigesta sit.¶Tertia ꝯclusio,cōpleta digestiōe multo magis ꝓuenit tam in decoctionib⁹ quā in sua substātia exhibitū:cū materia sit paratissima eūoni ⁊ mēbra indigeāt ꝓfortatiōe. ¶Sed supest respōdere ad rōnes adductas in cōtrarium huius determinatiōis.Ad primū ōz. ꝙ quāuis nō euacuet flegma viscosum;tamē iuuat multuz euacuando colerā ⁊ flegma aquosuz.¶Ad scōm negetur ꝓña.nā euacuat partē paratā euacuatiōi:⁊ cū illa extra corpus educetur.vnde nō poterit exiccare residuum materie:nec poterit ipsam facere pigrā sua stipticitate:⁊ si forte faceret aliqd nocumēti erit multo maius iuuamentum.

¶Et gale. quidē et qui ante eum fuerunt curauit eos cum aqua ordei in qua est ñtus piperis.

¶In parte pñti ponit medicinā Ga.scōo ponit redargutionē Alexādri ptra Gal. tertio ponit errorem Alexādri:et redarguit ipm.scōa ibi.(Et dixit quidā.)tertia ibi.(Ipse quidē.)In prima parte dicit:qō Gal.⁊ q̄ fuerūt ante ipm.s hypo.⁊ alij curauit.s.in terapētica ad Glauconcz patiētes emitritum cum aqua or.in qua est virtus piperis.vt.℞. or.mundi.ʒ.j. piperis.ℑ.ℏ.aque.ʒ.xx. bulliant ad apertionem ordei.

¶Et dixit quidā primoz medicoz ꝙ Gal. transgressus est in alienatione: et stetit:vbi opz vt miretur de eo:et nō scimus ꝙ piper inflāmat feb.⁊ aqua or.pigrā efficit materiā.

¶Ponit Auicēna dicta Alexādri vituperātis Ga. dixit nanqz iste ꝙ Gal.alienat et stetit:sicut illi qui errant et loquūtur:et nesciūt quid dicāt. vnde mirandū est de eo:et loquēs interrogatiue dicit non scimus ꝙ piper inflāmat feb.⁊ aqua ordei infrigidando pigrā facit materiā suppie;flegmaticam.

¶Et iste quidē cōtradictor errauit errore qui nō appropriat in hac intentiōe: imo canon datus in adiutorio nature quādo ꝑparatur ad resistēduz huiusmodi materijs est cum medicinis cōpositis ex infrigidātibus et calefaciētibus vt discernat natura inter duas virtutes quare occupat infrigidatiuū cū fe.et partibus cordis: ⁊ calefactiuū cum materia:⁊ q̄s est q̄ curet emitriteū absqz hoc.

¶Hic remouet opinionē Alexādri primo ostendēs ꝙ eius error est error gñalis ⁊ ꝓfutat quoddā eius motiuū vituperādo cum. scōo in speciali remouet quendā errorē eius redarguens eū ex dictis suis. tertio ad laudē Gal.mirat de quodā dicto huius cōtradictiōis. scōa ibi. (Et iste;quidē.)tertia ibi. (Amplius mirabile.)In prima parte dicit qō error nō est solū in cura emitritei:immo supple in cura cuiuscūqz morbi in quo exigūtur intentiōes cōtrarie.in illis enim miscemus medicinas ꝓtrarias cōfidentes ꝙ natura discernat.ideo subdit: immo canon datus est in adiutorio nature qñ prepat ad resistēdū hmōi scz ꝯtrijs materijs vt cū medicis cōpositis ex infrigidātib⁹ ⁊ calefaciētib⁹:vt discernat natura inter duas cōtrarias virtutes' qualiter occupat infrigidatiuū cum feb. et partibus cordis: supple et cum materia colerica:⁊ calefactiuū cum materia colerica:⁊ interrogatiue loquens dicit.et quis est qui curet emitriteū absqz hoc.

¶Et si natura non est fortis ad discurrendum:tunc nō prodest curatio quocūqz modo fiat:et errauit in alijs modis: allatione quorum nō est necesse nos incedere via prolongantium.

¶Hic remouet dubiū:posset ei cōtradictor dicere ꝙ natura nō est potēs ad discernēdum inter hec cōtraria.Respōdet ꝙ si natura nō est fortis ad discernendū:tunc nō ꝓdest curatio quocūqz mō fiat siue fiat cū medicinis mixtis ex cōtrarijs scōm opinionē Gal.siue fiat scōm modū Alexādri q̄, statim ponet.Nam vt sepe dictū est cū deficit virtus non valet curatio.Ultimo dicit ꝙ ille cōtradictor errat

alijs modis:quos nō est necessarium nobis afferre in medium ne sermo prolōgetur.

¶Et iste quidē cōtradictor dixit:q̄ opz vt administrētur subtiliātia quib⁹ non est fortis calefactio:sicut apiū ⁊ anetū:⁊ nō sciuit q̄ possibile est vt piper infrigidet minoratione sui:ad hoc vt frāgatur eius calefactio et nō abbreuiet eius subtiliatio a subtiliatiōe apij plurimi:et fit aqua or. adiuuās ipm in faciēdo pueni re virtutē eius ⁊ destruēdo superfluitatē ei⁹:et faciēdo cadere materias ad ipsum vt alleuietur penetratio virtutis eius in eis.

¶In parte presenti ponit opinionem Alexandri in cura emitritei. Secundo ex dictis suis probat opinionem Galeni esse bonaz. secūda ibi.(Et nō sciuit.)In prima parte dicit quod iste cōtradictor in cura emitritei dixit debere administrari subtiliantia in quibus non est fortis calefactio. sicut apiuz et anetum faciendo ex eis decoctionem.secundo ex his verificat opinionem. Gale. interrogatiue dicens.Non sciuit iste contradictor quod possibile est vt piper infrigidetur minoratione sui:ad hoc vt frangatur eius calefactio.⁊ non abbreuiatur eius subtiliatio a subtiliatione apij plurimi:idest quod piper potest in tanta quātitate minorari quod parum calefaciet:et tamen ita subtiliet sicut apium in quantitate multa.¶Et ex his patet quod medicina calida quarti gradus:sicut piper per minorationem sui potest calefacere precise in secūdo gradu:quia tunc non administratur in debita dosi secundum quod est ab autoribus graduatum: et fit aqua ordei adiuuans ipsum piper et faciēdo peruenire virtutem eius ad partes distantes:et in destruendo superfluitatem.scilicet caliditatis eius. et tertio in faciendo currere materias ad ipsum vt alleuietur penetratio virtutis eius in eis i humectādo materias et in faciendo eas fluxibiles:vt facile patiant a pipere et penetret ei⁹ virtus ad eas:vbi forte vs⁹ ē ypalage in faciēdo currere materias ad ipz.i.ipm currere ad materias.¶Et ex his pz rnsio ad rationes Alex. Negat enim Aui.q̄.piper inflām mat febrem:sed natura dirigit piper ad materiaz flegmaticam.et negat quod aqua ordei facit materiam pigram:quia natura dirigit illam ad partes cordis ad infrigidandum ipsum. Et si aqua ordei agit in materiam ipsam preparat: vt facile patiatur a pipere; et facit alia duo iuuamenta que dixit.

¶Amplius mirabile fuit q̄ ipse posuit gal. de illis qui ignorant q̄ piper inflāmat febrē et nominat ipsum de illis qui obliuiscūtur ab hoc:vbi iudicat de hoc.

¶Dic auicenna laudat Galenum in practica bius scientie summis laudibus dicens quod mirabile fuit quod iste posuerit Galenum in numero illorum qui ignorant quod piper inflammat febrez quasi dicat quod bene piper est calidum in quarto:⁊ mirabile est.q̄ ipse nominet ipsum inter illos qui obliuiscantur alicuius rei particularis circa quam fert iudicium:ideo dixit vbi iudicet de hoc: idest de aliqua re particulari. quasi dicat. ipse fuit doctissimus in practica et in rebus particularibus sicut sibi bene imponit Auerro. dicens quod multa nouit in ramis.pauca in radice.

¶Cōposita vero de medicinis quibus opz in hac hora vti sunt sicut trociscidie de absinthio et trociscidie de rosis. Trociscidie leues boni ad emitriteum. ℞ Recipe rosarum.radicum liquiritie amborū ana.ʒ.iiij.tereniabin.ʒ.iij. spice.succi absinthij.spodij omniū ana.pōdus.ʒ.ij.fiant ex eis trociscidie. Trociscidie alij ad inflāmationem. ℞ Recipe rosarū.ʒ.vj.seminis acetose.gummi omniū ana.ʒ.iiij. amili pondus.ʒ.iij.berberis spodij se.portulace omnium ana. pondus.ʒ.ij.dragagāti croci spice reubarbari omniū ana.ʒ. . camphore pōdus tertie.ʒ.j.fiant trociscidie. ℞ trociscidie alij boni habētibus hanc febrē.et propie quādo cōqueruntur cum hoc de solutione ventris et tussi. ℞ Recipe spice aromatice ꝓloaloes croci berberis et succi eius omnium ana.ʒ. iij.reubarbari.ʒ.quattuor spodij rosarum. cum capitibus suis lacce gummi torrefacti ℔arabe omnium ana.ʒ.quinq̄ seminis acetose torrefacti.ʒ.vj.crete romane.ʒ.septem. fiant trociscidie. Descriptio alia bona. ℞ Recipe rosarum rubearū.ʒ.vj. berberis gummi seminis acetose omniū ana.ʒ.quattuor. spice eupatorij spodij amili semis portulace granorum cucumeris omniuz ana.ʒ.ij. seminis endiuie seminis cusute omniū ana.ʒ.j.f.succi liquiritie.ʒ.j.lacce reubarbari amborum ana.ʒ.semis aggregentur illa et fiant trociscidie. ℞ Pillule bone ad hanc egritudinem ⁊ omnes cronicas et febres ledentes viscera.et ꝓprie quādo materia flegmatica ē magis vincēs. ℞ Re.aloes.masticis mirabolanor̄ citrinor̄.reubarbari.succi eupatorij succi absinthij.rosarū rubearum omnium ana.partes equales. croci partē mediam fiant pillule cum aqua endiuie.Et sit dosis.ʒ.ij.cum ſyrupo acetoso. Descriptio bona cōueniēs post digestionez. ℞ Recipe aloes masticis succi absinthij rosarū omnium equaliter croci ʒ.f.informētur pillule cum aqua endiuie.et sit dosis.ʒ.ij.cum ſyrupo acetoso.

¶Dic Auicen.primo nominat quasdā medicinas compositas.scōo describit quasdam: et nulla istarum conuenit a principio:sed postq̄ apparuit digestio illarum quas describit.prime quattuor sunt trociscidie digerentes ⁊ confortātes.secunde due sunt pillule solutiue ⁊ cum boc confortatiue. et simplicia bas componentia secundū plurimū sunt nota ad inflāmatū. idest in qua colera dominatur.reu. idest reubarbarum in tertia descriptione quam dicit conferre in bac febre quādo coniungitur cuz tussi ⁊ solutione ventris multa ponuntur cōferentia solutiōi ventris:sed ad tussim solū ponitur crocus et gūmi. Creta romana est sicut nostra: ſz loco illius melius est vti bolo arme.aut terra sigillata. ¶A prima recepta pillularuz posset argui aloem soluere magis pblegma quā choleraz. In vltima descriptiōe dicit ꝓpe digestionē.s.cōpletā. ideo tex.qui ē in margine ē melior. ¶Sed bic nota ſm Gentilem

Gentilē qđ oēs bi trocisci et pillule cōuenientio res sunt pfecta digestione ⁊ factis aliquibus eua cuationib⁹ quā in aliquo alio tpe.licet in augmē to postp̄ digestio apparuit possint competere. ⁊ cā nota est ex p̄cedentib⁹. ¶ Cura emitritei decē exi/ git intētiones. Prima ordinat regimē sex rerum. secūda len t ventrem.tertia flebotbomat.quarta dig⁹rit.qusita euacuat materiā pblegmaticā:be due debent iterari scōm exigentiam.sexta est ,puo catio vomitus.maxime natura tentāte . septima prouocatio vrine.octaua,puocatio sudoris.nona mēbroz cōfortatio.decima accidentiū correctio. ¶ Regimen sex rerū debet ad bumidū et frigidus declinare maxime dominante cholera.et debet in p̄ncipio dieta attenuari saltē per tres dies: quia est morb⁹ repletionalis.postea īgrossari. ⁊ quāto magis accedit ad statū debet magis attenuari. Unde in principio vniuersali subtrabendū est vi/ num regulariter:cui nō obstet ꝓsuetudo. Cibi sut debēt esse mixti cū calidis ⁊ frigidis sicut medicīe digestiue.aut debēt esse circa tēperiē poti⁹ leuiter ad frigidū et bumidū declinātes:et debēt eē boni et copiosi nutrimenti.post primos tres dies cum egritudo fit cronica reliquū regimen pōt esse no/ tum ex regimine tertiane nō pure . ¶ Pro secunda intētione Auicēna variat lenitiua scōs qđ magis pblegma aut cholera dominat intēdens forte ad aliqualē materie ppie minoratione absq agita tione.et cassia cū decoctione fructuū est ppria. et in processu teneat venter lenis cum clisteribus. ¶ Tertia intentio est flebotbomia que scōm plu/ rimū est necessaria scōm q dictū fuit cū fit morb⁹ repletionalis:⁊ fiat cōiter ex basilica:aut cōi: aut ex sapbenis:si in causa esset retētio menstruorum aut emorroydarū. ¶ Pro quarta intētione sint di gestiua mixta:quedā cōtra cholerā: quedam ctra pblegma nō fermētata:et debēt esse in p̄ncipio i/ cisiua ⁊ abstersiua et parū apitiua postea magis apitiua. ¶ Pro q̄nta intētione etiam solutiua sint mixta euacuātia cholerā et pblegma nō fermen/ tata:aut eligat vnū simplex euacuās vtrūq bū/ morē:et sepe iterāda est digestio et euacuatio:sicut in pblegmatica et tertiana nota . et nō est ,pperādū ad solutiua fortia . ¶ Prouocet autē vomit⁹ iuxta sextā intentionē maxime natura inuitāte in p̄nci/ pio cū leuioribus in ,pcessu cū fortioribus q̄ accō modētur vtriq būori scōm exigentiā. ¶ Septima intētio.s.prouocatio vrine ptingit cū decoctiōe ra dicū apij feniculi et seminū ꝓmuntū.et si opus sit fortiorib⁹ addātur in decoctiōe radices sparagi. et ponātur magis calida aut minus scōm exigen tiā bumoris dominātis. ¶ Prouocatio aūt sudo/ ris iuxta octauā intētionē ptingit cum aqua ordei cui parū vini subtilis addi potest: et sumat cali/ dum infirmo bene pānis coopto. ¶ Mēbroz aūt cōfortatio iuxta nonā intētionē ptingitur cū troci/ scis ī textu descriptis. Itē cū aromatico ros. dya/ rodon abbatis ſm dñiū būoris dñantis. ¶ Corri gant aūt accidētia iuxta decimā intētionē ſm ip/ sorū exigētiā:sed iter cetera succurrat casui appe titus maxime cū egritudo est longa.

¶ De recidiuatione. Cap.xx.

Recidiuatio est deterior radice.
¶ Primo ponit iudiciū.scōo dat cau/ telā in curatione. scōa ibi. (Et consi/ lium.) In prima pte dicit qđ recidiua est deterior radice sua; cuius causa est.quia inuenit virtutem debilem.

¶ Et consiliū quidē est vt in ea nō fiat in/ ceptio ad curandū donec manifest⁹ sit mo dus egritudinis.nā scōm plurimū est seua. ¶ Hic dicit qđ cōsiliū est qđ medicus nō incipiat curare ipsam nisi p̄mo fit manifest⁹ modus egri/ tudis.i.nisi p̄mo fit nota causa recidiue. et q̄ egri/ tudo et quāta fit in cōparatiōe ad virtutē: nā ſm plurimū est seua.et ppie cū est a causa intrinseca cū verisimiliter causa illa ītrinseca fit fortis ⁊ inue niat virtutē debilē. Et nota qđ licet boc ꝓsiliū sit generale non solū in recidiua:sed in quacunq fe bre:imo in quacūq egritudine iuxta Auic.in ca/ pitulo generali curationis feb.cū inquit. Et scias q nō ē tibi possibile vt cures fe.nisi postq̄ cogno/ ueris eam: attamē p̄opie seruandū est in recidi/ ua in qua ex p̄cedēti egritudine virt⁹ est facta de bilis.et quia aliquando in principio licet recidi/ ua appareat leuis est tamen prava occulta praui tate. Si igitur multiplicas remedia et ppie no/ tāda sicut medicinā solutiuam detegit malitia ⁊ morītur infirmus:et tu eris infamatus absq tui culpa. ,pcede igitur cū lenibus sicut cū clisteribus si opus est euacuatiōe.et attenua dietā donec ma nifesta fit tibi egritudo et causa eius. nā que pen detta causa extrinseca ē leuis.que vero a causa in/ trinseca ē fortis ſm plurimū. ¶ Hic omitto solu/ tionē q̄stionis an recidiua ⁊ sua radix fit vna egri/ tudo.quia de bac dixi quantū ē opportunū in que/ stione de maioritate morbi.et eius solutio magis pertinet parti theorice.. Cura recidiue est eadem scōm plurimū cum cura sue radicis . verū oportet nos esse magis sollicitos de ꝟtute cū fit debilior: et laborare vt recidiue causa amoueatur.

¶ Et in boc finitur expositio sen p̄me quarti ca/ nonis Auicēn.edita per.d.magistrū Joannē Ver culanū Veronēsem doctorē famosissimū. Expēsis bonesti viri Vincentij de portonarijs de tridino de mōteferrato Lugduni cusa anno dñi.1518.in edibus Jacobi myt sexto mensis Decēbris die.

Registrum.

A B C D E F G H J K L M N O P Q R S T U X y Z ⁊ Omnes sunt q̄terniones exceptis Z et ⁊ qui terniones sunt.

Herculeo arnulpbus genitus sacra saxa Joanni
Hec statuit merita p̄o pietate patri.
Ille vir Hypocratem medicās et Apollina vicit.
Atq fuit nostro tempore verus apis.
Doctrine preclara sue monumenta reliquit:
Multaq per doctos scripta Joannis eunt.
Lodicibus febres pestes cunctosq nocentes
Corporibus morbos scripsit in orbe tribus.
Pulcbra salutifero Verona exultat alumno.
Huius enim medicam mundus adorat opem.
Sub duce quem borso clarum Ferraria vidit:
Fataq corpus babent:cetera cuncta deus.

¶ Finis.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Index

Index capitū in Fen ꝑma ārti canōis Auicenne contentorum.

Primi tractatus capita.

De descriptione febris. Cap̄.j.fo.ij.
De preparatis ad febres, ca.ij.fo.ix.
De horis febrium, ca.iij fo.x.
De temporibus febrium, ca.iiij.fo.xj.
De causis effimere omnis speciei. ca.v.fo.xx.
De signis effimerarū in generali. ca.vj.fo.xxij.
De signis permutationis effimerarum ad alias febres, ca.vij.fo.xxiij.
De curatiōe gñali febrīū effimeraꝝ. ca.ix.f.xxiij.
De signis trāsit? effimere ī alias feb.c.viij.f.xxiij
De speciebus febris effimere. ca.x.fo.xxv.
De feb.effi.ex angustia et signis ei?. ca.xj.fo.xxvj.
De cura effime.et q̄ in cuiuscunq; effime.cura exiguntur intentiones. ca.xij.fo.xxvj.
De feb.effi.ex tristitia. ca.xiij.fo.xxvj.
De feb.effi.ex cogitatiōe. ca.xiiij.fo.xxvij.
De feb.effime.ex ira, ca.xv.fo.xxvij.
De curatione eius. ca.xvj.fo.xxvij.
De feb.effime.ex vigiliis. ca.xvij.fo.xxvij
De curatione eius. ca.xviij.fo.xxvij.
De fe.effi.ex somno et quiete. ca.xix.fo.xxvij.
De curatione eius. ca.xx.fo.xxvij.
De feb.effi.ex gaudio. ca.xxj.fo.xxvij.
De feb.effi.ex timore. ca.xxij.fo.xxviij.
De feb.effi.ex labore, ca.xxiij.fo.xxviij.
De signis eius, fo.xxviij.
De cura eius, ca.xxiiij.fo.xxviij
De feb.effime, ex euacuatione, ca.xxv.fo.xxviij.
De curatione eius. ca.xxvj.fo.xxix.
De feb.effime.ex dolore. ca.xxvij.fo.xxix
De cura eius que fit ex dolore. ca.xxviij.fo.xxix.
De feb.effime.ex sincopi, ca.xxix.fo.xxix.
De signis eius. fo.xxix.
De cura eius. ca.xxx.fo.xxix.
De feb.effime.ex sanie. ca.xxx.fo.xxix.
De cura eius. fo.xxix.
De febre effime.ex fitf. ca.xxxij.fo.xxix.
De cura eius. fo.xxx.
De feb.effime.ex opilatione. ca.xxxiij.fo.xxx.
De signis eius. fo.xxxj.
De cura eius. fo.xxxj.
De feb.effime.ex nauseatiua satietate et repletione, ca.xxxiiij.fo.xxxij.
De signis eius, fo.xxxiij.
De cura eius, ca.xxxv.fo.xxxiij.
De feb.effi.sequētib? apata.' ca.xxxvj.fo.xxxiiij.
De signis feb.effi.apata sequētiū, fo.xxxiiij.
De curatione eius. fo.xxxv.
De feb.effime.ex terrestreitate.i.quādo cutis fit dura vt testa. ca.xxxvij.fo.xxxv.
De feb.effi.ex caloze. ca.xxxviij.fo.xxxv.
De signis eius. fo.xxxv.
De cura eius. fo.xxxv.
De febre effimera que accidit ex frigore et balneatione ca.xxxix.fo.xxxvj.
De signis eius. fo.xxxvj
De cura eius. fo.xxxvj.
De fe.effi.ex soliditate exaqs stiptici.c.xl.f.xxxvj.
De signis eius. ca.xlj.fo.xxxvj.
De cura eius. fo.xxxvj.
De feb.effimera ex vino. ca.xlij.fo.xxxvj.
De feb.effi.ex cibis calidis, ca.xliij.fo.xxxvj.
De cura eius. ca.xliiij.fo.xxxvj.

Tractatus secundi qui est de febribus putridis in vniuersali capita.

De causis putredinis. Cap̄.j.fo.xxxvj.
De signis feb.putredinis, ca.ij.fo.xlix.
De signis febris inseparabilis. ca.iij.fo.lij.
De rebus in quibusdam q̄x differūt febres putredinis:et cōcant in quibusdam. ca.iiij fo.lij.
De significatiōib? accidētiū febrīū. ca.v.fo.liiij.
De signis rigoris:frigoris:horripilationis:t fractionis. ca.vj fo.lv.
De intentionibus ad curationes vniuersales febrium putridarum. ca.vij.fo.lx.
De cibatiōe febricitātiū ī gñali. ca.viij.f.lxxvij.
Canon in dando in potu aquam ordei t sirupum acetosum. ca.ix.fo.xciij.
De curatiōib? febrīū acutaꝝ. ca.x.fo.xcv.
De rememoratione accidentiuz que in acutis febribus fiunt. ca.xj.fo.xcvij.
De regimine frigoris et horripilationis cū superfluunt. ca.xij.fo.xcvij.
De regimine sudoris in febribus. ca.xiij.fo.xcix.
De regimīe fluxꝰ narīū superflui. ca.xiiij.fo.xcix.
De regimine vomitus qui febrientibus accidit. Capitulum.xv. fo.c.
De regimine fluxus ventris qui febrientibus accidit. ca.xvj.fo.cj.
De regimine fitis superflue eorum qui febrīūt. Capitulum.xvij. fo.cj.
De somni profunditate que ijs qui febriunt accidit, ca.xviij.fo.cj.
De grauitate capitum eorum qui feb. laborant. Capitulum.xix. fo.cij.
De inquietudine habentium feb.et aliorum.Capitulum.xx. fo.cij.
De dolore ventris qui febrientibus accidit. Capitulum.xxj. fo.cij.
De asperitate lingue febrientium. ca.xxij.fo.cij.
De sternutatione assidua febrientibus accidēte. Capitulum.xxiij. fo.ciij.
De regimine doloris capitis febrientibus accidentis. ca.xxiiij.fo.ciij.
De tussi febrientium. ca.xxv.fo.ciij.
De destructione appetitus eorū.ca.xxvj.fo.ciiij.
De bolismo eorum. ca.xxvij.fo.ciiij.
De nigredine lingue eorum. ca.xxviij.fo.cv.
De appetitu eorum canino. fo.cv.
De sincopi que febrientibus accidit. Capitulum.xxix. fo.cv.
De constrictione anhelitus febrientiū.ca.xxx.f.cv
De vehementia tristitie febrientiuz.ca.xxxj.fo.cv.
De difficultate deglutiendi que accidit eis. Capitulum.xxxij. fo.cvij.
De frigore extremitatū qō eis accidit.c.xxxiij.f.cvj
De febribus cholericis. ca.xxxiiij.fo.cvj.
De tertiana absoluta et nominatur triteus.Capitulum.xxxv. fo.cvij.
De differentia inter tertianam puram et non puram. ca.xxxvj.fo.cviij.
De signis tertiane continue. ca.xxxvij.fo.cix.
De cura tertiane pure. ca.xxxviij.fo.cix.
De cura tertiane nō pure. ca.xxxix.fo.cxij.
De febre causon et ē illa que nominatur faricos. Capitulum.xl, fo.cxv
De signis eius. ca.xlj.fo.cxvj.
De cura causi onidis. ca.xlij.fo.cxviij.
De feb.sanguinis. ca.xliij.fo.cxviij.
De signis eius. ca.xliiij.fo.cxxij.
De cura febrium sanguinis. ca.xlv. fo.cxxij.
De febre pblegmatica. ca.xlvj fo.cxxv.

De signis

Capitum et Dubiorum.

De signis pblegmatice ꝓdice. Ca.xlvij.f.cxxvj.
De signis pblegmatice inseparabilis ꝛ est illa q̄ noiatur latica. Cap̄.xlvij. fo.cxxix.
De febrib⁹ q̄ scom plurimū sunt de gñe pblegmaticar: aut ad flaticas reducibiles. ca.xlix.fo.cxxix.
De febre in qua occultat frigus et apparet in ea calor ꝛ est empialos. Cap̄.l. fo.cxxix.
De signis huius febris. Cap̄.lj. fo.cxxx.
De feb.q̄ lipparia vocatur. Cap.lij. fo.cxxxj.
De feb.in qua fit vnaquecz duaruz rerum in vno/quocz duorum locorum. Ca.liij. fo.cxxxij.
De feb.sincopali bumorosa. Cap.liiij. fo.cxxxiij.
De feb.sincopali minuta. Cap.lv. fo.cxxxiij.
De fe.diurna ꝛ nocꝛna ex flaticis. ca.lvj. f.cxxxiij.
De cura pblegmatice et aliarum febrium de quibus superius meminit. Cap.lvij. fo.cxxxiij.
De cura pblegmatice continue que latica nominatur. Cap.lviij. fo.cxxxix.
De cura empialos et lipparie. cap.lix. fo.cxl.
De cura feb.cū sincopi ꝛ bumorosa. ca.lx. fo.cxl.
De cura feb.cum sincopi. Cap.lxj. fo.cxlij.
De regimine nocturne ꝛ diurne. Cap.lxij. fo.cxlij.
De quartana periodica. Cap.lxiij. fo.cxlij.
De signis quartane periodice. Cap.lxiiij.fo.cxliij
De cura quartane periodice. Cap.lxv.fo. cxliij.
De rememoratione solutiuorum quibus indiget post cibationem. Cap.lxvj. fo.cxliv.
De cibatiõe patiẽtiũ quartanã. ca.lxvij. fo.cxliv.
De cura quartane cõtinue. ca.lxviij. fo.cl.
De febre sextana:septana ꝛ filibus. ca.lxix.fo.clj.

Capita tractatus tertij qui est de febribus ethicis.

De feb.etbica. Cap̄.j.fo.cliij.
De signis etbice absolute. cap̄.ij.fo.clvj.
De signis adubul. cap̄.iij.fo.clvij.
De cura etbice. cap̄.iiij.fo.clviij.
De rememoratiõe medicinarum infrigidantium etbicos. cap̄.v.fo.clviij.
De rememoratione medicinaum bumectantium eos. cap̄.vj.fo.clix.
De cibatione babentiũ etbicam. cap̄.vij.fo.clxj.
De succurrendo dispositionib⁹ sequentibus etbicam. ca.viij.fo. clxj.
De etbica senectutis. cap̄.ix.fo.clxij.
De signis etbice senectutis. ca.x.fo.clxiij.
De cura etbice senectutis. ca.xj.fo.clxiij.

Tractatus quarti qui est de febribus pestilentialibus et q̄ sunt eis ꝯomogenea variolis ꝛ morbillis capita.

De febre pestilentiali. Cap̄.j.fo.clxiiij.
De signis febris pestilẽtialis. ca.ij.fo.clxv.
De signis pestilentie aeris. ca.iij.fo.clxviij.
De curatiõib⁹ febriũ pestilẽtialiũ. c.iiij.f.clxviij.
De preseruatione a pestilentia. ca.v.fo.clxix.
De variolis. ca.vj.fo.clxix.
De signis apparitionis variolarũ. ca.vij.f.clxxiij
De morbillo. cap.viij.fo.clxxiij.
De signis salutis eius. ca.ix.fo.clxxiij.
De cura variolarum. ca.x.fo.clxxiiij.
De obseruatiõe mẽbrorũ et defensiõe eox a nocumento variolarũ et morbilli. ca.xj.fo.clxxvj.
De eradicatiõe vestigiox variolax.c.xij.f.clxxvij.
De febribus apostematum. cap.xiij.fo.clxxviij
De signis fe.apatũ et ipax indicijs. c.xiiij.f.clxxix
De cura feb.apostematum. ca.xv.fo.clxxx.
De dispositiõib⁹ febriũ ꝯpositax.ca.xvj.fo.clxxx.
De emitriteo. ca.xvij.fo.clxxx.
De signis emitritei. ca.xviij.fo.clxxxj

De cura emitritei. cap̄.xix.fo.clxxxiij
De recidiuatione. ca.xx.fo.clxxxvj.

Finis Indicis seu Tabule omia capita in Fen ꝑma q̄rti canõis Auicẽ. cõtẽta ea serie et ordine quo explicantur complectentis.

Index dubiorũ in expositiõe Johannis Herculani contentorum.

Utrũ febris sit calor superabundans. fo.ij.
Utrũ feb.sit calor extraneus extraneatione opposita sanitati an vite. fo.iij.
Utr fe.sit calor addit⁹ calori naturali: vel sit calor naturalis pri⁹ existẽs: nũc fact⁹ extrane⁹: vel sit aggregatũ ex vtrocz scz addito ꝛ ꝑexistẽte. fo.iij.
Utrũ cor sit primũ subiectũ febris. fo.iiij.
Utrũ feb. existẽs i corde ꝓcedat ab eo mediãtib⁹ spũ et sãguie ꝑ venas ꝛ arterias i totũ corp⁹. f.v.
Utrũ diuisio feb.ab Aui.posita sit sufficiẽs. f.vij.
Utrum quelibet feb.specificet et denoietur scõm subiectũ calefacti esse in corde. fo.viij.
Utrũ diuisio feb.in effimeras:bũorales et etbicas sit per differentias essentiales. fo.viij.
Utrũ feb.sit morb⁹ cõposit⁹ ex calido ꝛ ficco.f.viij.
Utrũ corpa calida ꝛ bũida sint ad febres ceteris paratiora. fo.ix.
Cum sint nouẽ cõplexiones:octo distẽperate:quatuor simplices.scz cal'a tm̃:frida tm̃:sicca tm̃:ꝛ bũida tm̃:ꝛ q̄tuor distẽperate ꝯposite:calida ꝛ bũida calida ꝛ sicca:frida ꝛ bũida:frigida ꝛ sicca:ꝛ nona est tẽperata ꝓtra scz ꝓtrarietates q̄re Aui.g̃ duauit solũ sex ꝛ omisit frigidã tm̃:siccam tm̃:et temperatam. fo.ix.
Utrum q̄libet morbus habeat q̄tuor tẽpora. fo.x.
Utrũ cõtingat egrũ mori in declinatione vniuersali vi morbi illius cuius est declinatio. fo.x.
Utrũ i ꝓncipio vl'i possint appere signa mãifesta digestiõis aut dispositiõis ꝓtrarie digõni . fo.xj
Descriptiões tẽporũ posite ab Auicẽ. an sint tẽporum vniuersaliũ aut particulariũ. fo.xij.
Utrũ porisml breues significẽt morbũ breuẽ: ꝛ cõsequenter statũ esse propinquum: et similiter contra significẽt paroxismi longi. fo.xiij.
Utrum in ꝓncipio exacerbationũ febriũ cõtinuarum possit accidere typus. fo .xv.
Utrũ sit possibile febres interpolatas in ꝓncipio suox poxismox incipere sine typo. fo.xv.
Utrũ febris putrida salubris pẽdẽs a materia nõ reducibili ad benignũ sit maior morb⁹ i statu q̄ i augmẽto: et maior in augmẽto q̄ in ꝓncipio loquẽdo de bis tpib⁹ distictis penes alꝛationẽ materie nõ aũt penes accidẽtia: nec morbi cẽntiã. fo.xvij.
Utrũ effimera sit morbus factus. fo.xxj.
Utrũ effimera sit putrida. fo.xxj.
Utrũ effi.possit ꝓiũgi cũ putrida vel etbica.f.xxj.
Utrũ digõ apparẽs i vrina i ꝓncipio ꝛ i toto ꝓcessu.feb.sit signũ sufficiẽs ad ꝓcludẽdũ effi. fo.xxij.
Utrum'effimera babeat quatuor tẽpora. fo.xxiij.
Utrũ aliqua effimera sit mortalis. fo.xxiij.
Utrũ feb.effime.sit porismalis vel ꝓdica.fo.xxx.
Quare ex corrupta digestione epatis nõ generat febris effimera. fo.xxxij.
Utr dyatriõpipereõ ꝓueniat i cura fe.effi.ex nausea tiua satietate ꝛ repletiõe ꝓueniẽtis. fo.xxxij.
Qũo puls⁹ sit m'ctũ velox ip̄o existẽte m'ctũ debili ꝛ arteria facta per siccitatẽ inobediẽtie. fo.xxxvj.
Que sint putredis cause:et quomodo differãt a se inuicem. fo.xxxvij.
Utrum motus:balneatio:sol calidus: et calefactiẽtium sumptio sint cause putredinis. fo.xxxviij.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Index

Utrum putredini sit semp adiuncta opilatio aut probibita transpiratio. fo.xxxviij.
Utrum spūs possit putrefieri. fo.xxxix.
Utrū sāguis possit putrefieri extra venas. fo.xxxix
Quare Auicē. nō fecit mentionē de sanguie quaz periodū seruet cū putret extra venas. fo.xxxix.
Utrum per cuiuscunq; bumoris putredinē possit fieri continua conclusa. fo.xl.
Utrum putredo veniat semp tpe paroxismi. fo.xl.
Utrū incipiēte rigore a materia q̄ non putreat: et postea putrebit: z faciet febrē: paroxism⁹ incipiat ici piente rigore: et quando coartatur pulsus: aut solum quando incipit febris. fo.xlj.
Utz paroxism⁹ col'e citi⁹ redeat q̄ paroxism⁹ fl'atz. f.xlij
Utrū febris col'ica vel mel'ica tūc debeat facile verti in sanguineā vel fl'aticaz si būores sint vicini et ratione buius transeat bumor vicin⁹ in putredinē cum illi duo bumores maxime in venis dominentur. fo.xliij.
Cū ifrigidātur extrema pp fugā caloris iteri⁹: ad quas ptes tēdit calor ille fugat⁹ interi⁹. fo.xliij.
Utrū ex idebito regimie sex rez nō naturaliū possit in būano corpe accidere putrefactio. fo.xlv.
Utrū p assignādis causis pdicatiōis p̄ter causas manifestas sit necessariuz in vnoquoq; būore ponere ppzietatē occultā indiuidualē: aut specificam q̄ determiata pdo moueat vt puta fl'a quotidie: cholera de tertio in tertium zc. fo.xlvj.
Utrū febris putrida possit eē absq; causa. fo.xlix.
Utrū semper in p̄ncipijs febrium putridarū fiant pulsus veloces. fo.l.
Utrū pzincipiū plongeat in tertiana: status in conclusa: et declinatio in quotidiana. fo.lij.
Utrū fortitudo virtutis expulsiue q̄ est in lacertis sit causa rigoris. fo.lvj.
Utrum maiores rigores fiant a causa frigida q̄p a causa calida. fo.lvij.
Utrum sanguis et spiritus in rigore debeant mitti ad cutem et musculos extrinsecos. fo.lviij.
Utrum incboante rigore perducente ad febrē incipiat febris. fo.lviij.
Utrū bumor calidus ppter suā mordicationē sit causa frequentis rigoris. fo.lviij.
Utrum rigor fiat ab bumore et proprie cum est salsus. fo.lviij.
Quare Auicen. non dixit de mordicatione materie frigide. fo.lix.
Cū Auicēna dicit mordicationē eē apud pāniculū tegentē iteri⁹ de quo pāniculo intelligit. fo.lix.
Que sunt cause rigoris preter supzascriptas ab Auicen. fo.lix.
Utrum sit prior intentio ad causam q̄p ad febrem aut ecōtra. fo.lx.
Utrū digestio debeatur cause antecedenti an coniuncte. fo.lxj.
Utrum sint eadem digestiua cause antecedentis et coniuncte. fo.lxj.
Utrū digestio i tuuatiuo pcedat igrossādo. f.lxij.
Utrum digestiuū scōm plurimū sit calidū. fo.lxij.
Utrū euacuātia sint scōm plurimū calida. fo.lxiij.
Utrū zuccaz rosatū ouenīat in p̄ncipio putridaz nondū digesta aut minorata materia. fo.lxvj.
Utrū medic⁹ debeat eūare in die paroxismi. fo.lxvj.
Utrū i q̄lz febre būorali opetat fl'omia. fo.lxvij.
Si sirupus acetosus simplex cū decoctione apij z sirupus acetosus cpositus: aut oximel cpositū ouenīat in principio: qñ exbibēdus erit sirup⁹ acetosus scz zuccarin⁹ aut mellin⁹ qui est puocatiuus minus z minus apitiuus: cū notabiliter apientia et prouocantia debeant postponi. fo.lxx.
Utrum prouocatiuū vrine debeat precedere puocatiuum sudoris. fo.lxx.
Utrū medic⁹ iuxta q̄nq; canōes supzascriptos faciens q̄nq; eūones. scz fl'omiā: lentionē vētris: puocationē vrine: puocationem sudoris: prouocationē vomit⁹ euacuet aut euacuare intēdat materias cōes aut materias febrium būoraliū. fo.lxxj.
Utrū ficut reperiūtur medicine solutiue eligētes propriū būorē vt scamonea col'am: turbith fl'a: ita reperiant medicine vrinatiue eligentes propriū bumorem. fo.lxxij.
Utrū somn⁹ sit probibēdus in p̄ncipio particulari febrium būoraliū, et proprie cū sunt frigus: rigor et borripilatio. fo.lxxij.
Utrum somnus sit iuuatiuus apud statum et declinationem particularem. fo.lxxiij.
Utrū febres in quibus exbibet aqua frigida possint conuerti in pblegmaticas. fo.lxxv.
Utrū in febribus būoralibus i quib⁹ nō est būor crudus grossus: cōpetat aqua frigida. fo.lxxv.
Utrum in pregnante existentib⁹ oībus aut pluribus conditionib⁹ indicātibus et cōsentientib⁹ potui aque frigide debeat exbiberi. fo.lxxvij.
An pro exbibēdo aquā frigidā in febrib⁹ būoralibus sit expectanda digestio. fo.lxxvij.
Utrum balneum aque frigide aut eius infusio cōpetat in febribus putridis. fo.lxxviij.
Utrum balneum aque dulcis calide competat in febribus putridis. fo.lxxviij.
Utrum vinum cōpetat in febribus. fo.lxxviij.
Utrū bec consequētia valeat natura non euacuat ergo medicus nō debet euacuare. fo.lxxx.
Utrum viso per experientiā in pluribus infirmis q̄p medicina solutiua data ante digestionē liberet febricēs: debeam⁹ ex boc formare canonē generalē q̄p farmacum solutiuū debeat exbiberi ante digestionem. fo.lxxx.
Utrum sensus sine experientia possit esse cōtra rationem et quomodo. fo.lxxx.
Utrū materia furiosa sit calida vel frida. fo.lxxxj.
Utrum materia furiosa possit facere febrē et quā febrem. fo.lxxxj.
Utrum materia furiosa possit apare. fo.lxxxj.
Utrū materia furiosa sit euacuanda. fo.lxxxj.
Utruz pro faciendo flebotbomiā in febribus sit expectanda digestio. fo.lxxxij.
Utrum liceat medico euacuare materiam indigestam. fo.lxxxij.
Utrum medicus debeat euacuare materiam indigestam superflua quantitate peccantem soluz in principio. fo.lxxxij.
Utrum zuccarum vel iuleb sit ponendus in aqua potāda tempore paroxismi. fo.lxxxiiij.
Utrum mirobalani conueniant in febribus putridis. fo.lxxxv.
Utrum trociscī conueniant in febribus putridis ante digestionem. fo.lxxxvj.
An sit dare febrem in qua nullus cibus competat. fo.lxxxvij.
Utrum dicta Auicenne in cibando estate: byeme: et autumno contineāt veritatem. fo.xc.
Utrum dicta Auicenne de quibusdam regiminibus in egritudinibus de quibus meminit obseruandis contineant veritatem. fo.xcj.
Utrum corpora colerica indigeant contrario regimine ei quod dictū est: scz q̄ sint cibanda in p̄ncipio et statu paroxismi. fo.xcij.
Utrum aqua ordei sit bumida ꝛtualiter. fo.xciiij

Utrū fabule

Questionum.

Utrū fabule remoueāt ꝓfunditatē somni. fo.cj.
Utrum in statu paroxismi tertiane pulsus sit magis diuersus quam in temporibus precedentibus. fo.cviij.
An post tres periodos cōueniat flebotbomia in tertiana. fo.cx.
Si esset duplex tertiana paroxismās omni die q̄d esset faciendum. fo.cx.
Utrū patiēs tertianā nō purā debeat vna die cibari scz in die quietis:altera vero die oīno abstinere scz in die paroxismi. fo.cxiij
Utrum vomitus post cibum debeat fieri natura non inuitante. fo.cxiij.
Utrū causō pēdeat a colꝛa vel a flate salso.fo.cxvj
Utrū sit possibile causonē esse nō putridū.fo.cxvj
Utrū causonis materia ꝓtineaꝯ tm̄ i locis.fo.cxvj
Utrum lac in stomacho infantis patiētis causonem corrumpatur ad acetosum. fo.cxvij.
Utrū sit via ꝓcordie inter Auicennā dicentē cum aliquo instāti et tēpore pusillo dari febrē sanguinea a putredine sanguis:et Galenū qui opinat? ē nō fieri feb.sanguis a putredie sanguis.fo.cxix.
Utrū febris sanguinea putrida necessario sequatur sanguineam non putridam. fo.cxx.
Utrū epigmasticus babeat quatuor tempora penes accidētia condistincta:et an duret per solum instās:ꝛ quid ad ei? ꝓncipiū sit necessariū. fo.cxxj.
Utrū sit possibile febrē durare ꝑ instās. fo.xxj.
Utrū ex aliquo būore ꝑter sanguinez possint fieri augmasticus:epigmasticus ꝛ omotenus. fo.cxxj.
Utrū in sinocba solum debeat fieri flebotbomia in principio. fo.cxxiij.
Utrū liceat in sinocba flebotbomare vsq; ad syncopim. fo.cxxiiij.
Utrū pulsus pblegmatice sit minor pulsu melā colice. fo cxxviij.
Utrū pulsus pblegmatice sit frequētior pulsu q̄rtane. fo.cxxviij.
Utrū pulsus pblegmatice sit frequētior pulsu tertiane. fo.cxxviij.
Quis est locus ꝓfundus in quo pblegma vitreus infrigidans cōtinetur. et q̄ sunt loca extrinseca q̄ calefiunt. fo.cxxx.
Quo pōt q̄spiā febrire si interiora frigēt. fo.cxxx.
Quare vapor putridus tendit ad cor et facit feb. nō putridus ꝯo tēdit ad exteriora vbi infrigidaꝯ et q̄d cause sit sepationis eorum. fo.cxxxij.
Utrū sentiendū sit cū Auicēna dicente in laborātibus feb.syncopali bumorosa nō esse in eorū bumoribus qō corpus nutriat:aut cū Galeno oppositū innuēte.xij°.tera.peñ.cap.ij.vbi sic dicit. Languentiū eīm qui ita dispositi sunt:ferunt tetrunium ex ipsis quos babent crudis bumoribus digestis nutrito corpore. fo.cxxxiij.
Qui būores faciūt feb.syncopalē minutaz:et q̄ fit et i quo tpe accidit buiꝰ febris syncopis.fo.cxxxiiij
Quottuplex est diureticum. fo.cxxxv.
Quare medicamē de amigdalis ita vocaꝯ cuz in eo non ponantur amigdale. fo.cxxxix.
Utrum patientibus syncopalem bumorosam sit exbibendum solutiuum. fo.cxl.
Utrum in cura syncopalis bumorose medicus debeat esse cōtent? fricationib? ꝛ dieta tenui scilicet ptisana ordeacea ꝛ pane infuso in tuleb vel aqua mellis vsq; ad plures dies. fo.cxlj.
Utrum sit maius frigus i quartana pblegmatica q̄ melancolica. fo.cxliij.
Utrum flebotbomia moueat bumores ad exteriora et ratione buius fit nociua. fo.clxv.
Utrū in die porismi conueniat vomitus.fo.cxlvj.
Que est materia febriū inordinate vagātiū sequētium febres compositas prolongatas. fo.clij.
Utrū cū deueniꝯ ad q̄rtanā p̄cedentē etbicā: aut sequentē sit necessariū p̄uenire quartanā. fo.clij.
Utrū q̄rtane:ꝛ sextane:et relique possint fieri nō precedente alia febre. fo.clij.
Utrum sextana et sequentes sint deteriores quintana. fo.clij.
Utrū sicut ex ebulitione prime būiditatis si ebuliat cum putredie generaꝯ febris putrida scz sinocba putrida:et si ebuliat sine putredie generaꝯ sinocba nō putrida: ita ex ebulitiōe roris cābij glutinis cū putredie et sine putredine possint febres putride et nō putride generari. fo.clv.
Utrum tres modi siue species etbice ab Auicen. posite sint vere species etbice. fo.clv.
Utrū sint tantū tres species etbice. fo.clv.
Utrum possit incipere feb. etbica non precedēte effimera:aut bumorali. fo.clv.
Quis calor maior est an etbice:an feb. ex qua facta est etbica. fo
Qūo etbica pōt fieri mēbro conueniens.fo
Quare etbicus supercalefit a cibo: et quibus qui etbicum supercalefacit. fo.cl
Quare lac debet mulgeri solū cū virt? est fortis admistum aque cū virtus est debilis. fo.clx.
Utrū etbica senij posset esse ꝓiuncta feb. fo.clxij.
Utrum etbica senectutis possit esse cum equalitate in calore et frigore. fo.clxiij.
Utrum aer et aqua possint putrere. fo.clxiiij.
Utrū fe.pestilētialꝯ sit effimera vel putrida.fo.clxv
Utrum feb.pestilētialis posset eē in vno solo bomine. fo.clxv.
Utrum corpora dilatatorum pororum sint parata febribus pestilentialibus. fo.clxv.
Utrum sint aliqui ignes qui sint simul signa ꝛ causa pestilentie. fo.clxvij.
Quo tempore vētura sit pestilētia per bos ignes indicata. fo.clxvij.
Utrum ex residuo sanguinis menstrualis fiantvariolꝛ morbilli. fo.clxx.
Utrum magis properet aduentus morbillorum quam variolarum. fo.clxxiij.
Utrum ad apostemata viscerum sequantur feb. continue. fo.clxxx.
Utrum effimera possit coniungi cum alijs generibus febrium. fo.clxxx.
Utrū putrida possit coniungi cū etbica. fo.clxxx.
Utrum due continue de sanguine que sinocbe appellantur possint componi. fo.clxxxj.
In quo differunt due febres simul incipientes ab vna pendente a tanta materia quanta est materia ambarum. fo.clxxxij.
In quo differt paroxismus vnius pblegmatice in quo posq̄ incepit calor: post frigus:iterū incipit frigus:postea calor a paroxismis duobus duarū pblegmaticarum qui componantur scōm semitā introitus. fo.clxxxij.
Cum emitriteus sit multū repletionalis et repletioni maxie opponatur flebotbomia quare Auicēna nō precipit in eo flebotbomiam .fo.clxxxiiij
Utrum digestione apparente cōpetat absintbiū in emitriteo. fo.clxxxv.

¶ Finis Indicis seu Tabule dubia in expositiōe Joannis Werculani contenta complectentis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

gebar: omnem viam iniquā od
o habui Glā patri. Dñe di. aii
Te vnū in substancia trinū in psōis
confitem̄ fi. Ineternū dñe pmanet
verbū tuū v In celo et in sdin sdi ve
ritas tua ppma. Glā Ine. v Dñs re
git me et nichil michi deerit. in loco
pascue ibi me collocauit Fia. die. ā.
ineternū dñe verbū tuū pmanet
in celo fi Benedicā dñm. in omī tpe
v̄ p laus ei⁹ in ore meo In Glā Bñ
dicā. v Dñs regit me Ad iiii ymn⁹
Aeuum de⁹ tenax vigor īmotus
in te pmanet luras diurne tpa
lucrestibz determinās Largire cla
rū vespe quo vita nusq̄ decidat sed
pmūm mortis sacre plēnus instet
ma Oresta pater pyssime pūq̄ cō
par vnice cū spū paduto regnans
per omne seculū Amen plc
Mirabilia testimonia tua:
ideo scrutata est ea aīa me
a Declaracio sermonū tu
orum illūinat: et intellām dat p
vs meū aperui et attraxi spm:
qua mandata tua desiderabam
Aspice in me et miserē mei: sdm
iudicū diligencū nomen tuum.
Gressus meos dirige sdm eloq
um tuū: et non dñetur mei omīs
iniusticia Redime me a calum
nijs hoīm: ut custodiā mandata
tua Faciem tuam illumina su
p seruū tuū: et doce me iustifica
ciones tuas Exitus aquarū de
duxerunt oculi mei: qua nō cus
todierunt legem tuam Iustus
es dñe: et rectum
Mandasti iusti
tia tua: et veri
mus Cabescere me fecit zelus
meus: qua oblit sūt verba tua in
imica mei Ignitū eloquiū tuum
vehementer: et seruus tuus dilex

it illud Adolescentul⁹ sum ego et
contemt⁹: iustificaciones tuas nō
sum oblit⁹ Iustica tua iustitia in
eternum: et lex tua veritas Tri
bulacio et angustia inuenerunt
me: mandata tua meditacio mea
est Equitas testimonia tua inet̄
num: intellām da michi et viuam.
Glā patri Sicut erat
Clamaui in toto corde exaudi
me dñe: iustificaciones tuas
requiram Clamaui ad te saluū
me fac: ut custodiam mandata tu
a Preuenu in maturitate et cla
maui: in verba tua supspaui
reuenerūt oculi mei ad te diluculo
ut meditarer eloquia tua Vocem
meam audi sdm miām tuā dñe:
sdm iudicū tuū viuifica me Ap
propinquauerūt psequentes me
iniquitati: a lege autem tua longe
facti sunt Prope esto dñe: et oīs
vie tue veritas Initio cognoui de
testimonijs tuis: quia ineternū
fundasti ea Vide humilitatē meā et
eripe me: qua legem tuam non sū
oblitus Iudica iudicū meū et redi
me me: ppter eloquiū tuū viuifica
Longe a peccatoribz salus: qua
iustificaciones tuas non exquisie
runt Miserēcordie tue multe dñe:
sdm iudicū tuū viuifica me Mul
ti qui psequūtur me et tribulāt me:
a testimonijs tuis non declinaui.
Vidi prevaricantes et tabescebā:
qua eloquia tua non custodierūt
Vide qm mandata tua dilexi do
mine: in miā tua viuifica me.
Principū verbox tuox veritas:
ineternū oīa iudicia iustitie tue
Glā patri et filio Sicut
Principes persecuti sunt me gra
tis et a verbis tuis formida
uit cor meum Letabor ego sup e

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

loquia tua: ſicut qui īuenit ſpolia
multa ☩ niquitatem odio habui et
abhomiātus ſum: legem autē tu
am dilexi ☩ eptes in die laudē dixi
tibi: ſup ☩ iudicia uſtiae tue ☩ a:
multa diligentib; legem tuā: et nō
eſt illi ſcandalū ☩ xſpctabam ſalu
tare tuum dñe: et mandata tua di
lexi ☩ uſtodiuit aīa mea teſtimo
nia tua: et dilexit ea vehemēter
☩ eruiau mandata et teſtimonia
tua: qz oīs vie mee in conſpectu
tuo ☩ ppropinquet deprecatio mea
in conſpū tuo dñe: iuxta eloquiū
tuū da mihi intellēm ☩ ntret poſtu
latio mea in conſpū tuo: ſedm e
loquiū tuū eripe me ☩ ructabūt
labia mea ymnū: cum docueris
me iuſtificationes tuas ☩ tonū
ciabit ☩ lingua mea eloquiū tuū:
quia oīa mandata tua equitas.
☩ iat man⁹ tua ut ſaluet me:
qm mandata tua elegi ☩ optaui
u ſalutare tuū dñe: et lex tua me
ditatio mea eſt ☩ uiuet aīa mea
et laudabit te: et udicia tua adiu
uabūt me. ☩ raui ſicut ouis que
perijt: quere ſeruū tuū qua man
data tua non ſum oblitus. ☩ la
Dñe diebus ☩ eſp idem ē uue et
uitelligere profitemur ☩ ☩ clamaui
in toto corde meo. exaudi me dñe ℣ Ju
ſtificationes tuas ☩ ℣ exaudi
☩ la clamaui. ℣ Dñe exaudi oratione
meam. et clamor meus ad te veniat ☩
alib; diebus ☩ ſpice in me et miſerē
mei dñe ☩ ☩ edime me dñe et. miſe
rere mei ℣ Pes eū me⁹ ſteterit in via
recta in ecclijs bñdicā te dñe ☩ miſere
☩ la ☩ edime ℣ Ab oppreſſionibus meis meis
munda me domine. et ab alienis pce
ſerue tuo

dede a dextris
xit dñs dño me
a dextris meis ☩
ponam inimicos
ſcabellū pedū tuoz ☩ urgam me
tuis tue emittet dns ex ſion: dñā
re in medio inimicoz tuoz ☩ ecum
principiū in die ☩ tutis tue: in ſplen
doribus ſcōz ex utero ☩ et ante lucife
genui te. ☩ uauit dñs et non pe
tebit eū: tu es ſacerdos in eternū ſe
cundū ordinē melchiſedech ☩ dns
dextris tuis: confregit in die ire ſue
e reges ☩ udicabit in nationib
plebit ruinas: conquaſſabit capi
ta in terra multoz ☩ e torrente
in via bibet: ꝓpterea exaltabit ca
put ☩ la patri ☩ icut ☩ ☩ erat
dextris meis dixit dñs dño meo ☩
☩ onfitebor tibi dñe ꝓ⁹ in
in toto corde meo: in conſilio
iuſtoz et congregatione ☩
opa dñi: exquiſita in omnes vo
luntates eius ☩ onfeſſio et magnifi
cia opus eius: et iuſtitia eius ma
net in ſclm ſcli ☩ emoriam fe
mirabiliū ſuoz miſericors et mi
ſerator dns: eſcam dedit timenti
bus ☩ emor erit in ſclm teſtamenti
ſui: virtutem opm ſuoz annun
ciabit ꝓpl⁹ ſuo ut det illis hē
ditatem gentiū: opa manuū ei⁹
veritas et iudicii ☩ idelia omnia
mandata eius confirmata in ſe
culū ſcli: facta in veritate et equi
tate ☩ edēptionem miſit dns ꝓ
pulo ſuo: mandauit in eternū te
ſtamentū ſuū ☩ anctū et ter
ribile nomen ☩ eius: initium
pientie timor dñi ☩ intellec
tus bon⁹ omnibus ☩ facientibus eū
laudatio eius manet in ſeculū
ſeculi ☩ la ā ☩ idelia omnia man
data ei⁹ confirmata in ſclm ſcli

Thau

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

VIII 284 viel gflicks, wüstliegende Grund gestellt
2 Gärten
½ Lehr 11,50 L

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf